IACOBI BRUCKERI ... HISTORIA CRITICA PHILOSOPHIAE A MUNDI INCUNABULIS AD NOSTRAM VSQUE...

Digitized by Google

B 15
—
51
BIBLIOTECA NAZIONALE
CENTRALE - FIRENZE

Digitized by Google

Вниманіе

Digitized by Google

Digitized by Google

CAPVT SEXTVM.

DE SECTA ACADEMICA.

SECT. I.

DE PLATONE EIVSQVE PHILOSOPHIA.

§. I.

Et hae quidem ſectae fuere vt minoris famae, ita et breuioris aetatis, quae ex Socratis ſchola prodierunt. Multo maiorem celebritatem conſecutae ſunt quae reſtant Academica atque Cynica, quarum illa ad Platonem, haec ad Antiſthenem origines ſuas refert, quippe quae non diutiſſime tantum durarunt, ſed et nouas ſectas genuerunt, fama et auctoritate illis non concedentes Peripateticam et Stoicam. Et Plato quidem Socraticorum diſcipulorum minimus [a] omnes, qui ex eadem ſchola prodierant, nominis fama et philoſophiae laude longiſſime antecelluit, et caput tantum non ad aethera extulit. De cuius vita et philoſophia eo diligentius diſpiciendum eſt, quo magis ratio philoſophandi Platonica non vetuſtis tantum ante C. N. temporibus maxime inclaruit, ſed et poſt C. N. intercidentibus reliquis ſectis Graecanicis ſola cum Peripatetica inter philoſophantes perſtitit, et ad noſtra fere tempora ſectatores inuenit, vt hiſtoriae philoſophicae filum pertexturis ſuo loco et tempore prolixe demonſtrabitur. Quia vero Platonis ſequaces mature eius philoſophiam mutauerunt, ideo ipſe prius et philoſophica eius doctrina accurate conſideranda eſt. *Secta Academica.*

§. II. Vt vero tanti philoſophi hiſtoria partium ſtudio haud ſemel vehementer corrupta, quantum poteſt, exacta ad fidei hiſtoricae leges cognoſcatur, cum attentione et prouida mente legendi ſunt, qui Platonis vitam deſcripſerunt, quo in ſtadio et veterum et recentiorum virorum erudițiſſimorum diligentia verſata eſt. Et veterum quidem pleroſque aetas nobis inuidit, et deſiderantur non ſine magna hiſtoriae philoſophicae iactura ſcripta Speuſippi, Xenocratis, Hermodori, Ariſtoxeni, Clearchi, Zoſimi Alexandrini, Fauorini, Porphyrii aliorumque, quorum paſſim mentio inter veteres hodie ſuperſtites fit, de quibus, cum ea nobis erepta doleamus, hic agere nihil attinet, conſulendi vero ſunt, qui hiſtoriam literariam veterum condiderunt, magni in his literis viri IOANNES IONSIVS et IOANNES ALBERTVS FABRICIVS. Ex paucis, qui commune veterum librorum naufragium euaſerunt, nominandus eſt, qui hactenus non exiguum nobis vſum praeſtitit DIOGENES LAERTIVS. Etſi enim, vt meliori iudicii acumine hanc quoque Platonis hiſtoriam conſcripſiſſet, merito ſit optandum; debemus ei tamen tot deperditarum de Platone memoriarum notitiam, *Scriptores de Platone.*

a) Ita ipſe in Apologia Socratis.

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE FIRENZE
B. 15 - 51
Digitized by Google

tiam, vt merito de ſeruata nobis ea gaudeamus. Praeter Laërtium APVLEIVS quoque in libro de Platonis dogmate celeberrimi philoſophi res atque fata ſaepiſſime tetigit, et quidem toties cum Laërtio concordat, vnusque ita exprimit alterum, vt recte iudicaſſe cenſendus ſit ISAACVS CASAVBONVS [b], aut illum ab iſto pleraque tranſtuliſſe, aut vtrumque ex eodem hauſiſſe fonte. Ex Platonis ſequacibus OLYMPIODORVS etiam de Platonis vita diſſeruit, quam *Diogeni Laërtio* a ſe edito adiecit MERICVS CASAVBONVS, et MARCVS MEIBOMIVS quoque cum annotationibus IACOBI WENDETI poſt Laërtii librum editioni ſuae in fine inſeruit [c]. THOMAE MAGISTRI vitam Platonis nominat quidem cl. STOLLIVS [d], quam tamen nec vidimus, nec in catalogo ſcriptorum eius a viris doctis enarrato offendimus [e]. Ex recentioribus imprimis memorandus et MARSILIVS FICINVS de Platone eiusque philoſophia meritiſſimus, qui luculentam vitae philoſophi deſcriptionem *verſioni dialogorum Platonis* praemiſit. Qui tamen, vt more temporis ſui fontes, ex quibus ſua hauſit, non indicauit, ita vel propterea caute legendus eſt, quod ipſe non neget, amorem in Platonem ingentem et neſcientem tenere modum eum raptauiſſe, ad declamandum pro Platone [f]. Ex Italis GVARINVS quoque philoſophi hiſtoriam *vitis illuſtrium Graecorum et Romanorum* inſeruit. Inter Gallos vero RENATVS RAPINVS *comparatione Platonis et Ariſtotelis,* atque ANDREAS DACIERIVS noua *vitae Platonis delineatione* [g] de hac hiſtoriae philoſophicae parte egregie meriti ſunt, ita tamen, vt et hic critico examine opus ſit. Ex Anglis potiora ex veteribus collegit more ſuo THOMAS STANLEIVS [h]. In Germania vero praeter minora aliquot lumina communis temporis ſui praeceptor PHILIPPVS MELANCHTHON elegantem *de Platonis vita* orationem [i] conſcripſit. Nec errabimus, ſi diligentiſſimos Laërtii commentatores ISAACVM et MERICVM CASAVBONOS, THOMAM ALDOBRANDINVM et AEGIDIVM MENAGIVM in hunc cenſum referamus: licet enim hiſtoriam Platonis non condiderint, magna tamen induſtria ad illuſtrandum Laërtii textum de Platone ea collegerunt, quae ſparſim veteres de magno hoc philoſopho dixerunt, quaeque in deſcribendis vita et fatis Platonis omnino conſulenda et inter ſe comparanda ſunt.

Platonis origines et natales.

§. III. Plato Athenienſis fuit; qui enim Thebanum faciunt, Cynocephali ortum [k], fundamento deſtituti fidem non merentur: parentes Collytei pagi fuerunt, ipſe vero in Aegina inſula natus eſt, patre eo miſſo, vt agros ſortiretur, quo cum Athenas rediit expulſis Lacedaemoniorum colonis [l]. Pater Ariſto, Ariſtoclis filius ex Codri poſteris fuit, qui ad Neptunum genus referebant: mater Perictione, quam alii Potonam vocant, quae a So-

b) Ad Laërt. L. III. ſ. 1.
c) pag. 582.
d) Hiſt. lit. P. II. c. 1. §. 32.
e) Et IONSIVS de eo ſilet, et FABRICIVS, qui eius ſcripta paſſim diligenter enarrauit.
f) In dedic. ad Laur. Medices.
g) Praemiſit eam Verſioni Gallicae dial. Platonis.
h) Hiſt. phil. P. IV. p. 279.
i) Oration. T. II. p. 353 ſeqq.
k) LAERT. L. III. ſ. 1 TZETZ. Chil. II. 390.
l) LAERT. l. c. SVIDAS in Plato.

Digitized by Google

a Solone genus deriuauit, quae praeter Platonem Adiamantum quoque et Glauconem atque filiam Potonam, Speuſippi matrem, peperit [m]. His parentibus natus quidem eſſe dicitur; ſunt tamen, qui, vt ait APVLEIVS [n], *auguſtiore proſatum conceptu*, contendant. Vulgata enim apud Athenienſes fama fuit, plurimis veterum memorata [o], fuiſſe eum Apollinis filium, qui in viſione Perictionae, pulcherrimae formae feminae oblatus, ei ſe miſcuerit, quae ex eo concubitu grauida facta ſit, Ariſtone marito interim cum ea congredi diuinitus prohibito, iuſſoque voce diuina decem menſibus ab vxore abſtinere, donec partum edidiſſet. Volunt alii id a ſpectro apparente factum, Platonemque ex virgine natum [p]. Quae etſi multorum veterum ſcriptorum traditionibus nituntur, et publicum vulgi rumorem ſapiunt [q], luculenter tamen produnt, aut conciliandae Platoni auctoritatis cauſa a diſcipulis conficta eſſe [r], aut Platoni illegitimo concubitu ſato, dedecoris amouendae cauſa eiusmodi parentem a matre affictum eſſe: quo ſtratagemate mulieres impudicas inexpectatos amoris furtiui fructus celaſſe, et quos magnos futuros ſperauerant, maiorem quam humana conditio patitur, ortum tribuiſſe, tot veterum exempla loquuntur [s]. De anno natiuitatis Platonis variant veterum relationes; plerique Olymp. LXXXIIX. 1. quidam 4. alii Olymp. LXXXVII. 3. vel 2. editum volunt, qua de re viri docti ad LAERTIVM videndi [t]. Fuerunt, qui Ieremiae prophetae temporibus vixiſſe dicerent, quem in Aegypto Platonem vidiſſe contendunt. Dudum vero oſtendit AVGVSTINVS [u], qui olim non alienus ab hac opinione fuerat, tempora non concordare, cum plus ſeſquiſeculo Plato iunior ſit vate Hebraeo, quem ad Olymp. XXXVI. refert EVSEBIVS. Dies natalis philoſopho illuxit Thargelionis ſeptima, quam poſtea ſacram atque feſtam philoſophis fuiſſe [x], ſupra in Socrate diximus. Parentes aui Ariſtoclis nomen ei indidiſſe Alexandro relatum [z]; Platonis vero nomen accepiſſe a Socrate vult TZETZES [a], alii, ab Ariſtone Argiuo Palaeſtrita nactum eſſe contendunt; cauſam tamen varie referunt: alii enim ad latitudi-

m) De genere Platonis et maioribus vid. LAERT. l. c. PROCLVS ad Timaeum Plat. p. 25. quaeque fuſe affert STANLEIVS P. IV. p. 279. quocum conferendus IO. MEVRSIVS, qui plura de Melantho et Codro, de regno Athenienſ. L. III. c. 10 ſeq. p. 204 ſeqq.

n) De dogm. Plat. p. m. 283.

o) Vid. LAERT. l. c. et viri docti ad h. l. PLVT. in Symp. L. VIII. c. 1. OLYMPIOD. p. 582.

p) Vid. HIERONYM. adu. Iouin. L. I. T. IV. p. 186. ed. Par.

q) Hinc et ſepulchro eius inſcriptos OLYMP. l. c. p. 588. hos verſus refert:

Phoebo patre Plato, atque heros Epidaurius orti
Hic nempe vt corpus ſeruet, et ille animam.

Hos ſibi tribuit LAERT. L. III. ſ. 46.

r) Ita egregie ORIG. adu. Celſ. L. I. p. m. 30. Haec merae ſunt fabulae fictae in eius viri gratiam, qui multorum exiſtimatione ſapientia praecelluit ceteros, eoque a diuiniori quodam ſemine creditus eſt traxiſſe originem, quaſi hoc natura humana ſuperiorem deceat.

s) Romuli, Alexandri M. aliorumque hiſtoria hoc docet. vid. HVETIVS Dem. Eu. Pr. IX. c. 9. ſ. 4. p. m. 466. conf. STANLEI. praef. act. phil. Vol. III. p. 674.

t) Conf. STANLEIVS l. c. p. 281. PETAVIVS miſcell. exerc. c. 7. et ration. temp. L. III. c. 13. p. m. 162. MARQ. GVDIVS apud MENAG. ad Laërt. L. III. ſ. 3.

u) De Ciu. Dei L. VIII. c. 11.

x) LAERT. L. III. ſ. 2. PLVT. Sympoſ. VIII. 1. Hanc cum temporum noſtrorum rationibus comparat STANLEIVS l. c. p. 282. De Πλατωνείοις feſto hoc die a philoſophis celebrari ſolito vid. PORPHYR. in vita Plotini. EVSEB. Praep. X. 3.

z) LAERT. L. III. ſ. 4.

a) Chil. VI. hiſt. 51. Ch. XI. hiſt. 390.

Digitized by Google

tudinem humerorum vel pectoris quoque, vel frontis reſpexiſſe auctorem nominis coniiciunt; alii εὐεξίαν corporis, alii latitudinem ſermonis, ſiue copioſum atque apertum dicendi genus iſto nomine expreſſum eſſe aſſerunt [b]. Quorum omnium coniecturas incertiſſimo niti fundamento, haec ſola ratio euincit, quod Platonis nomen non tum demum fictum et formatum eſt, cum naſceretur philoſophus, ſed vſu iam receptum fuit inter Athenienſes et reliquos Graecos. Vt enim recentiores noſtro Platones taceamus, quos enumerat diligentiſſimus FABRICIVS [c], priſcae comoediae poëta ante noſtrum Plato quidam inclaruit [d], paſſimque nomen vſu receptum fuit. Certe Platonis imagines, quae paſſim occurrunt, nihil habent, quod cum hac delineatione conueniat [e].

Elucatio. §. IV. Hunc, quem Apollinis filium eſſe volebant, infantem adhuc, praeſagiis oſtenſum eſſe talem, porro iactant Platonis admiratores, qui eruditionis et eloquii ſuauitate cunctos antecelleret. Narrant enim AELIANVS [f], VALERIVS MAXIMVS [g], PLINIVS [h], CICERO [i] aliique [k], infans cum eſſet Plato, matris ſinu geſtatus, patrem eius in Hymetto Atticae monte Muſis ibi Nymphisque ſacra feciſſe, matremque, dum ſacris eſſent intenti, in proximis myrtis opacis filium repoſuiſſe: ei vero dormienti applicuiſſe ſeſe examen apum, eumque circumuolitantes ſuauique circumſtrepentes ſuſurru mel paruuli labellis inſeruiſſe: id quod futurae eloquentiae, et diuini quaſi eloquii ſuauitatem praeſagire, interpretes prodigiorum fuerint faſſi. Sed id Academicorum, praeceptorem miris laudibus extollentium, commentum fuiſſe, deſumtum a figurato et emblematico dicendi genere [l], quo laudatiſſima Platonis eloquentia [m] cum melle comparabatur, non eſt, quod dubitemus: mire enim in id contenderunt Platonis admiratores, vt eſſent in eiusmodi nugis excogitandis ingenioſi. A veri tamen ſpecie non abit, quod ex Speuſippo *domeſticis inſtructo documentis* refert APVLEIVS et *pueri eius acre in percipiendo ingenium, et admirandae verecundiae indolem fuiſſe, et pubeſcentis primitias labore atque amore ſtudendi imbutas habuiſſe.* Refert idem, et LAERTIVS quoque, in prima literatura habuiſſe doctorem Dionyſium, palaeſtricis exercitatum apud Ariſtonem Argis oriundum, tantosque progreſſus exercitationem eam illi contuliſſe, vt Pythia et Iſthmia deluctata certauerit [n]: quae tamen ſolius rumoris inter vulgus ſparſi traditio eſſe videtur. Picturae quoque ſtudioſus

b) Loca auctorum enarrandi otium nobis fecit FABRIC. Bibl. Gr. Vol. II. p. 2. not. 3.

c) l. c. qui ex Gudii et Menagii obſeruationibus pleroſque collegit.

d) Vid. IDEM Vol. I. p. 745.

e) Apud SPANHEM. in Callimach. p. 7. PATINVM pec. diſſ. conf. Act. phil. Vol. III. p. 674.

f) V. H. L. X. c. 21.

g) Lib. I. c. 6.

h) Hiſt. nat. L. XI. c. 9.

i) De diuinat. L. I.

k) Omittit fabulam LAERTIVS, ad quem L. III. ſ. 5. id miratur MENAGIVS, ſed ſuſpicio eſt, Laertium fabulam agnouiſſe.

l) Conf. FABRIC. Bibl. Gr. Vol. II. p. 3. Act. phil. Vol. I. p. 18.

m) PLVT. de plac. phil. L. I. c. 7. aliique laudati MENAG. ad l. c. Laertii. Sed is ἰσχνόφωνον fuiſſe, quod vel balbutiem vel vocis gracilitatem innuit, refert. Quod quia cum μεγαλοφωνίᾳ Platoni tributa non conſiſtere poteſt, euincit, non de oris ſuauitate, ſed elocutionis dulcedine intelligendum eſſe, vt recte notat OLEAR. ad STANLEI. p. 284.

n) LAERT. OLYMPIODOR. APVLEIVS ll. cc. CYRILLVS contra Iul. L. VI.

Digitized by Google

dioſus fuit, et imprimis multam poëticae arti induſtriam atque laborem impendit, plurimaque poëmata compoſuit, dithyrambica primum, poſt epica, quae tamen poſtea cremauit, poſtquam cum Homericis comparata illis multum inferiora eſſe cerneret; inde, ad tragoedias ſcribendas ſe contulit, in quibus tantum ſe profeciſſe credebat, vt compoſita tetralogia, qua tragici Graeci in ſolennioribus feſtis certare ſolebant, eam mimis traderet, de praemio certaturus [o]. Verum die, antequam exhibenda eſſet in theatro Socratem audiens, eiusque facundia captus, non tantum certamen declinauit, ſed et nuntio poëſi miſſo, quaecunque in hoc quoque genere elaborauerat, Vulcano tradidit, et ab iſto tempore, XX. vero agebat aetatis annum, philoſophiae ſtudio ſe totum tradidit [p]. Muſicen quoque a Dracone Athenienſi et Metello Agrigentino didiciſſe, teſtatur PLVTARCHVS [q]. Sunt, qui dicant, paupertate adactum militiam ſecutum fuiſſe, in Socratem vero incidentem diuenditis armis ſe ad philoſophiam contuliſſe: quod tamen omni veterum teſtimonio repugnat [r]: quemadmodum et illi, qui ter eum pro patria pugnaſſe contendunt [s], primum ad Tanagram, inde ad Corinthum, poſtremo ad Delium, ibique primas tuliſſe, temporum ſerie facile refutantur. Primum enim praelium Olymp. XXC. 4. ſecundum Olymp. XXCIX. 1. tertiumque eodem anno contigit, quo quadrimus erat Plato, recteque coniicit STANLEIVS [t] Socratem cum Platone fuiſſe confuſum, qui ter militauerat, et ad Delium primas retulerat, quas tamen Alcibiadi ceſſiſſe, ſuo loco monuimus.

§. V. Philoſophiae vero amore captus, cum toto in Socratem ferretur animo, illi a patre Ariſtone commendatus eſt. Singulare eſt, quod ea de re referunt PAVSANIAS [u], LAERTIVS [x], APVLEIVS [y], OLYMPIODORVS [z]. Socrate in ſomnio viſum eſſe, cygni pullum ex altari, quod in Academia Cupidini conſecratum eſt, volaſſe, et in ſuo gremio reſediſſe: et poſtea olorem illum pennis coelum petiiſſe, canore muſico auditus hominum Deorumque mulcentem. Cum haec Socrates in conuentu hominum referret, Ariſtonem Platonem puerum [a] oblaturum Socrati magiſtro commodum proſequutum fuiſſe, quem vbi aſpexerit ille, ingeniumque intimum de exteriore conſpicatus ſit facie, dixiſſe: hic ille erat cygnus de Academia Cupidinis. Eſſe vero et hanc ex earum fabularum numero, quae ad augendam praeceptoris famam in vulgus ſparſere Platonis diſcipuli, ipſi qui eam referunt, non obſcure produnt; illi enim

Diſciplina Socratica.

o) AELIAN. V.H. L.II. c. 30.
p) LAERT. L. III. ſ. 6. APVLEIVS l. c. et MENAGIVS ad l. c. STANLEIVS l. c. p. 284. et OLEARIVS ad h. l.
q) De Muſica T. V. p. m. 558.
r) Ipſe, qui haec refert, in dubium vocat AELIANVS L. III. c. 27.
s) Ariſtoxenus apud LAERT. L. III. ſ. 8. AELIANVS L. VII. c. 14.
t) l. c. p. 285.
u) In Atticis.
x) Lib. III. ſ. 5. et ex eo SVIDAS l. c.
y) l. c. init.
z) l. c.
a) Ita quidem APVLEIVS, cuius verba retulimus. Erat vero tunc iam XX. annos natus, teſte LAERT. l. c. ſ. 6. et iuuenis, qui luctari poſſet et in palaeſtricis ſe, more Graecorum, exercere. Apuleii itaque verba nimis premenda non ſunt, qui fabellam enarraturus, de accurato temporum ordine en cogitaui

enim ad ſolam vulgus traditionem prouocant, et vel ſola vulgaris et inepta opinio, canoras cygnos aues eſſe, quam inepte adſtruit Pauſanias, demonſtrant, vulgi haec deberi rumoribus. Veriſimilius eſt; Socratem explorata ex facie atque vultu Platonis indole, iuuenem ingenio altiora petente et exercitationibus literariis iam ſubacto praeditum libenter in diſciplinam admiſiſſe: ea enim methodo Socratem ſaepius vſum fuiſſe, in eius hiſtoria exemplis confirmauimus. Non tamen prorſus a philoſophicis ſtudiis erat imparatus, cum ad Socratem accederet; ſed prius, Heracliti et Parmenidis diſciplinis a Cratylo et Hermogene erat imbutus. Cuius quidem contrariam ſententiam aſſerit Laertius [b], contendens, decedente demum Socrate, Heracliteae atque Parmenideae philoſophiae adhaeſiſſe: aliter tamen Apuleius [c], qui clare: *Et antea quidem Heracliti ſecta fuerat imbutus; verum cum ſe Socrati dediſſet, non ſolum ingenio atque doctrina caeteros Socraticos vicit, ſed etiam elegantia illuſtrauit.* Nec probabile eſt, nobilem iuuenem Athenienſem, toto encyclopaedias curſu abſoluto ad viceſimum aetatis annum vsque philoſophiam ne a limine quidem ſalutaſſe; Apuleii vero fidem maximopere adſtruit Aristoteles [d], dignus teſtis, qui diſerte teſtatur, Platonem *ἐκ νέου τε συγγενόμενον πρῶτον Κρατύλῳ καὶ ταῖς Ἡρακλειτείοις δόξαις, in iuuentute prima adhaeſiſſe Cratylo et Heracliteis opinionibus.* Et haec cauſa quoque eſt, cur aliena dogmata ſibi ſupponi a Platone viuus adhuc Socrates conqueſtus ſit, cum peregrina philoſophia imbutus Plato, vt erat ingenio admodum ſyncretiſtico, et ad confundenda ſyſtemata apto, iam tum praeceptoris doctrinam cum iſta commiſcuiſſet. Quo quoque ſtudio componendi peregrina cum Socraticis diſcipulis Socratis vehementer diſplicuit, vti ſupra obſeruauimus [e]. Fuit vero in Socratis diſciplina octo annos, eoque tempore, ea, quae de magiſtro audiuit, in literas retulit, magnamque condiſcipulorum inuidiam ſibi conflauit [f]. Tanto tamen praeceptoris amore flagrabat, vt cum magno odio premeretur Socrates ipſe, in ſenatum iam aſcitus, quod Ol. XCV. 1. accidit, eius ille cauſam fortiter tueretur, et cum iniquo in praeceptorem animo iudices eſſe videret, oratoris cathedra conſcenſa, eum defendere conaretur, apologiam exorſus, quam tamen mox abrumpere iudicum importunitas coëgit [g]. Socrate damnato Plato pecuniam obtulit, qua libertatem poſſet redimere, quam tamen

b) Lib. III. ſ. 6. et Olympiodorus p. 585.

c) l. c. p. 284.

d) Metaphyſ. L. I. c. 6.

e) In vita Socratis. His rationibus expenſis contrariam, quam in Germanico Hiſt. phil. opere T. I. p. 588. tenuimus, ſententiam, deſeruimus. Idem de Stanleio l. c. c. IV. p. 286. notandum.

f) De Xenophonte ſupra dictum. Antiſthenes vero odio eius ductus librum contra eum exarauit, cui parum honeſtum Sathonis titulum fecit Laertius L. III. ſ. 35.

g) Ibid. ſ. 42. Magnis hic ſe temporum difficultatibus implicant, qui Platonem Ol. LXXXVIII. 1. natum, vigeſimo anno ad Socratem perueniſſe, et octo annos in eius contubernio fuiſſe, XXVIII. vero Megaris conceſſiſſe cum Hermodoro aſſerunt. Ante XXX. aetatis annum enim iuxta leges Solonis in ſenatum cooptari non poterat. Si itaque Ol. XCV. 1. ſenator iam fuit, ſequitur, eum Olymp. LXXVII. 3. natum fuiſſe, et vel XXII. aetatis anno ad Socratem acceſſiſſe, vel ſi XX. annorum iuuenis ei ſe tradidit, decem annos apud eum fuiſſe commoratum. Haec M. Gudii coniecturas de anno Platonis natali magnopere confirmant. conſ. cel. Lamius de SS Trin. L. II. c. 1. p. 82.

Digitized by Google

men accipere recuſabat. Traditque ATHENAEVS [h], quod ceteri ſilent, circa id tempus congregatis Socratis amicis, vt mortem eius vna lamentarentur, Platonem eos cohortatum eſſe, animos reſumerent, vel ſe enim regendae ſcholae idoneum eſſe. Id quod inuidiae quidem tantum rumuſculus videri poterat, niſi animus Platonis ſectae condendae ſtudio occupatus, ex dialogis viuo adhuc praeceptore compoſitis eluceret, isque nouam iam tum philoſophandi rationem Socraticae ſupponendam fuiſſet molitus. Vnde mirum non eſt, quod ille addit, Apollodorum, cui his dictis propinauiſſet, dixiſſe, malle ſe cicutam a Socrate propinatam bibere, quam ea conditione propinanti accedere: ex quo, ea quae modo de adulterata, viuo magiſtro, philoſophia Socratica diximus, mire confirmantur. Adſuit autem praeceptoris vltimis fatis, et de animorum quoque immortalitate diſputantem audiuit, eiusque ſermones in Phaedone in literas elegantiſſimo dialogo retulit [i]; ita tamen, vt more ſuo, Pythagoricis eos placitis adulteraret. Defuncto praeceptore, cum acerbiſſime eum luxiſſet [k]; timens Athenienſium ſaeuitiam, cum reliquis Socraticis Megaras ad Euclidem ſe contulit, a quo, donec ſerenior rerum facies rediret, hoſpitio humaniſſime exceptus fuit. Nec apud eum ignauus reſedit; ſed dialecticam, qua magnopere eminebat Euclides, eo magiſtro didicit [l]. Nec tamen iſtis animi diuitiis contentus, quaeſiuit porro, vnde proficeret; et imprimis ad Pythagorae diſciplinam animum adiecit, in qua *non rationem tantum, diligentem et magnificam, qua inſtructa erat*, vt ait APVLEIVS [m], *ſed et rerum continentiam et caſtitatem admirabatur.* Cumque, magnos ante ſe viros peregrinatione ad barbaros ſuſcepta, philoſophiae myſteriis initiatos eſſe animo recoleret, ad fines quaſi orbis terrarum itinera ſuſcepit. Atque Italiam primo petiit, vbi tum magna admiratione atque laude Pythagorica philoſophandi ratio florebat, vt arcanam illam diſciplinam addiſceret, in quam etiam fuit admiſſus. Et didiciſſe quoque ibi Pythagorea omnia aſſerit CICERO [n]; et primum de animarum aeternitate non ſolum ſenſiſſe idem, quod Pythagoras, ſed rationem etiam attuliſſe, ait; alioque loco monet: *adiunxiſſe Socraticis, Pythagoreorum diſciplinam, eaque quae Socrates repudiabat, didiciſſe.* Quam philoſophiae partem theoreticam et phyſicam fuiſſe, aſſerit auctor vitae Pythagorae apud PHOTIVM [o], patebit vero infra; vbi de philoſophia Platonis agetur, eum etiam philoſophiam moralem Socratis Pythagoricis doctrinis adulteraſſe. Et haec quidem a nemine in dubium vocantur; de ordine vero itinerum veteres diſſentiunt. Alii enim ante iter Aegyptia-

Studia philoſophiae poſt Socratis mortem.

Itinera literaria.

h) Lib. XI. p. 507.

i) Conf. CICERO de nat. Deor. L. III. c. 33.

k) PLVT. de virt. morali T. II. p. m. 403.

l) LAERT. L. II. ſ. 6. m) loc. cit.

n) Tuſc. Qq. L. V. c. 29. Alia veterum loca excitauimus diſſ. de conuenientia numerorum Pythagorae cum ideis Platonis §. 1. Amoen. literar. T. VII. p. 182 ſeqq. quibus addi poſſunt QVINTIL. L. I. c. 12. AEN. GAZAEVS de immort. p. 12. et BARTH. ad h. l. LACTANT. L. IV. c. 2. IAMBLICH. de vit. Pyth. n. 167. p. 142. conf. FABRICIO Bibl. Gr. Vol. II. p. 4. not. k laudatos, et biographos Platonis.

o) Cod. CCLIX. p. 712. eum adiecit vitae Pythagorae a Porphyrio ſcriptae L. HOLSTENIVS p. 43. ed. Rom.

Digitized by Google

Aegyptiacum ad Italicos philoſophos acceſſiſſe, alii reducem eos inuiſiſſe contendunt: et Laertius [p] quoque antequam Italiam inuiſeret, Cyrenas ad Theodorum celeberrimum tum temporis geometram, praeparandi animi cauſa diſceſſiſſe, ait, quod poſt auditos Pythagoreos factum eſſe innuit Apuleius [q]. Qui, noſtro quidem iudicio, omnium aptiſſime itinera Platonis diſponit, contendens, *primum ſe ad Pythagorae diſciplinam contuliſſe; tum ad Theodorum Cyrenas, vt geometriam diſceret, eſſe profectum; deinde aſtrologiam aduſque Aegyptum iuiſſe petitum, vt inde prophetarum etiam ritus addiſceret; et ad Italiam iterum veniſſe, et Pythagoreos fuiſſe ſectatum:* nam haec et tempori et locorum ſitui omnium commodiſſime reſpondent, et diuerſas ſcriptorum relationes in concordiam redigunt [r]. Cyrenis itaque in geometriae ſcientia ſatis eruditus, in Aegyptum ſoluit, parum Socratis et Socraticorum ſententiam curans, quae domi ſapientiam quaerebat, et eiusmodi peregrinationes reiiciebat, exempla potius magnorum ante ſe virorum ſecutus: Vt vero tutius lateret, olei vendendi praetextu totam eam regionem, quae tum Artaxerxi Memnoni parebat, peragrauit, *et a ſacerdotibus eius gentis multiplices geometriae numeros atque coeleſtium obſeruationum percepit; quoque tempore a ſtudioſis iuuenibus,* verba damus Valerii Maximi [s], *certatim Athenae Platonem doctorem quaerentibus petebantur, ipſe Nili fluminis inexplicabiles ripas, vaſtiſſimosque campos, effuſam barbariem, et flexuoſos foſſarum ambitus Aegyptiorum ſenum diſcipulus luſtrauit.* Sunt, qui Euripidem eius itineris comitem fuiſſe, putant [t], quos tamen tempus obitus ſatis refellit, quod ante Socratis mortem in Olymp. XCIII. incidit [u]. Eudoxum adiungit ei Strabo [x] et Cicero [y] quod tamen non magis cum rationibus chronologicis concordare pulchre demonſtrauit eruditiſſimus Lamius [z]. Tandem in Saitico nomo conſediſſe, aiunt epiſtolae Socraticae [a], valde in his etiam ſuſpectae: Heliopoli vero a Sechnuphide Aegyptiacam ſapientiam edoctum fuiſſe affirmat Clemens Alexandrinus [b]. Qualis vero illa fuerit, ex iis manifeſtum eſt, quae ſuo loco de philoſophia Aegyptiaca prolixe diſſeruimus [c]; falluntur que oppido atque fallunt, epiſtolae Socraticae, aſſerentes, *cupiiſſe eum a ſapientibus Aegypti inſtitui: quid de vniuerſo ſtatuant, initiumne habeat an minus? an item de praeſenti ſiue ex toto moueri, ſiue ex parte rationi conſentaneum putent?* Ex iis enim quae de philoſophia Aegyptiaca alio loco diſputauimus, manifeſtum eſt, huiuſcemodi quaeſtiones per Graecos demum philoſophos in Aegyptum introductas fuiſſe. Nec melioris commatis ſunt, quae habet Pauſanias [d], immortalitatem animorum et transmigrationem ibi didiciſſe; prius enim dogma iam

p) Lib. I. c. 6.
q) loc. cit.
r) Plvt. in Solone.
s) L. VIII. c. 7. qui tamen hic oratorem agit: nondum enim Athenis inſtituerat ſcholam Plato, vt ad eum conuolare poſſent iuuenes.
t) Laert. L. III. c. 6.
u) Conf. Lamivs l. c. Bayle Dict. T. II. art. Euripides.
x) Lib. XVII.
y) Tuſc. Qq. L. II.
z) l. c. L. II. c. 2. p. 81 ſeqq.
a) Epiſt. 26.
b) Strom. L. I. p. 303.
c) loc. cit.
d) In Meſſeniac. p. 360.

iam didicerat in Socratis ſchola, poſterius in Pythagorae. Ferri magis poſſet, quod ait PLINIVS [e], magiae diſcendae cauſa Platonem ad Aegyptios acceſſiſſe, cum aliunde conſtet, magiam partem philoſophiae Aegyptiacae fuiſſe; niſi veriſimile eſſet, Platonem ad eiusmodi arcana dogmata inſpicienda non fuiſſe admiſſum. Quam duros enim ſe praebuerint aduenis ſacerdotes Aegyptii, quamque inexorabiles fuerint, et vix regum mandatis compeſcendi, eoque adigendi, vt myſteriorum ſuorum adyta peregrinis recluderent, Pythagorae exemplum teſtatur. Quare nec audiendum eſſe putamus IAMBLICHVM [f] iactantem, Platonem philoſophiam ſuam hauſiſſe ex ſtelis Hermeticis, quod ſine examine tanquam verum admiſere, STEVCHVS EVGVBINVS [g], P. D. HVETIVS [h] et poſt hos cel. G. MICH. HANSCHIVS [i]. Veriſimile vero eſt, vaferrimos Aegypti ſacerdotes Platonem, nec ſyſtaticis commendatum, nec diuitiis arcana recludentem, et peregrino mercatoris habitu Aegyptum obeuntem, praeter dogmata et diſciplinas exotericas, miſeras et tanto philoſopho indignas, vti ſupra euicimus; nihil arcanarum et Hermeticarum doctrinarum tradidiſſe. Nec hic morari nos debent Platonicorum iuniorum et quorundam eccleſiae doctorum effata. Illorum enim intererat, quod ſuo loco probabimus, vt crederetur Plato ſua ex Hermeticis accepiſſe: quia Platonicam philoſophandi rationem, qualem degenerans a maiorum inſtituto Aegyptus tandem genuit, pro genuina Hermetica diſciplina haberi cupiebant, et fanaticae philoſophiae patrocinium ex antiquitate quaerebant. Hi vero falſo et inepto de Aegyptiaca ſapientia, Hebraicae filia praeiudicio occupati, et Platonem ſua Hebraeis debere contendentes, rationem ſe commodam inueniſſe, rebantur, vt gentilibus oſtenderent, ſua eſſe, quae Plato in Aegypto didicerat: qua de re, vbi de PP. eccleſiae philoſophia acturi ſumus, prolixius diſſeremus.

An Hebraeos doctores Platо habuerit?

§. VI. Hac vero Platonis gloria admiratores eius non contenti maiora quoque de eius in Aegypto profectibus praedicant; et purioribus Hebraeorum doctrinis ibi tinctum haud pauca ex ſacris oraculis gentisque illius myſteriis in ſuam philoſophiam tranſtuliſſe contendunt, ſicque ſpoliis arcanorum diuinorum ſuperbientem ſe ad tantam rerum diuinarum notitiam extuliſſe volunt, ad quam reliqui philoſophi adſpirare non poterant. Dici non poteſt, quanta conſenſione hanc opinionem amplexi fuerint veteris eccleſiae doctores, quorum loca hic adducere et nimis operoſum, et a noſtro inſtituto alienum eſt, legi vero poſſunt apud eos, qui hanc ipſam ſententiam ex recentioribus ornare, et ita dogmatum quorundam Platonicorum cum diuinis conſenſum extruere, et imprimis doctrinae de SS. Trinitate veſtigia in Platone oſtendere ſategerunt, e quorum magno numero potiſſimum videri merentur P. DAN. HVETIVS [k], ANDR. DACIERIVS [l],

 Io.

e) Lib. XXX. c. 1.
f) De myſter. Aegypt. L. I. c. 2. p. 5.
g) De perenni philoſ. L. I. c. 27. L. V. c. 2.
h) Demonſtrat. Eu. Pr. IV. c. 2. §. 15. p. m. 56.
i) De enthuſ. Plat. ſect. III. §. 8. p. 37.
k) loc. cit.
l) Vit. Plat. p. 68.

Io. Van Der Wayen [m], Ren. Massvetvs [n], Theophilvs Gale [o], Franciscvs Baltvs [p], et quem honoris cauſa nominamus Io. Lamivs [q] vir celeberrimus, qui omnium eruditiſſime in hoc aſſerto coloribus inducendo laborauit, cuius inſignis viri, armis domeſticis contra Io. Clericvm pugnantis, modeſtia imprimis laudanda eſt, qui totum, quem in hac cauſa attulit apparatum eruditionis ea tantum fini adhibuit, vt poſſibilitatem tantum, vt ita loqui liceat, quaeſtionis demonſtraret. Non tamen ita ſe commendauit decantatiſſima opinio, vt non viri praeclari, abiecto antiquitatis praeiudicio, perſpicerent clariſſime, ficulneis prorſus et infirmis eam totam niti argumentis, id quod varia quoque ratione demonſtrauerunt, videndique praeter alios, qui docte rem confecerunt, Io. Clericvs [r], Aeg. Menagivs [s], Io. Fr. Bvddevs [t], et qui eleganti diſſertatione cuncta complexus eſt mira breuitate et acumine Iac. Lenfantivs [u]. Nobis in prolixiſſimo argumento pro dignitate excutiendo verſari propter inſtituti rationem non licet, nec fas eſt, ad eiusmodi argumenta ſpecialia ex inſtituto in hiſtoria philoſophica vniuerſali condenda prolixe digredi: quoniam tamen non leue momentum in hiſtoria dogmatum ſacrorum haec quaeſtio habet, paucis ea tangemus, quae ſcire, lectoris intereſſe non abs re iudicamus. Et nititur quidem contraria et affirmans ſententia, quae Platonem in Aegypto ab Hebraeis pluſcula didiciſſe aſſerit I. Auctoritate Iudaeorum Iosephi et Ariſtobuli et eccleſiae doctorum Iuſtini Martyris, Clementis Alexandrini, Euſebii, Cyrilli Alexandrini, Theodoreti, Ambroſii et aliorum [x]. II. Opinione, quae ſtatuit extitiſſe verſionem legis diuinae Graecam in Aegypto, confectam ante τῶν ό verſionem; quam viderit legeritque Plato: quam Ariſtobuli auctoritate iam aſſeruerunt Clemens Alexandrinvs [y], et Evsebivs [z]. III. Praeſumtione, Aegyptios de Iſraelitarum rebus ſatis curioſos haut pauca de eorum placitis didiciſſe, quae poſtea ab iis acceperit Plato, cuius rei argumentum a ſeceſſu Ieremiae et Baruchi reliquorumque Iudaeorum, qui in Aegyptum conceſſerunt, arceſſitur. IV. Conuenientia dogmatum Platonicorum cum Hebraeis. Etſi vero haec omnia non proletaria eruditione ornent cauſae huius patroni, fatendum tamen eſt, parum apud aequos et antiquitatis praeiudicio non occupatos lectores eos promouere. Nam quod I. PP. eccleſiae auctoritatem attinet, tanta ea non eſt, praecipue in hiſtorico argumento; vt vel leuiter mouere debeat quemquam. Non enim monumentis vſi ſunt fide dignis iisque

m) Diſſ. de λόγῳ adv. Cleric. p. 651.

n) Diſſ. I. in Irenaeum.

o) Court of the gentiles.

p) Defenſe des SS. Peres accuſés de Platoniſme. L. IV. ch. 22. p. 607 ſeq.

q) De recta Chriſtianorum in eo quod myſterium diuinae Trinitatis attinet ſententia Florent. 1733. 4.

r) Epiſt. crit. VII. p. 177 ſqq.

s) Ad Laert. L. III. ſ. 6.

t) Hiſt. Vet. Teſt. T. II. p. 1005 ſeqq.

u) Bibl. Germ. T. II. art. V. p. 124 ſeqq. addi poſſunt Iac. Thomas. de plagio §. 523. p. 233. ipſe, quod mireris Hornivs Hiſt. phil. l. c. Heymannvs Act. phil. Vol. I. p. 1056. Iac. Basnage Hiſt. des Iuifs L. III. ch. 20. p. 550 ſeqq. L. IV. ch. 4. §. 2. p. 45 ſeqq. G. G. Leibnizivs praef. ep. ad Hansch. de enthuſ. Platonico, Gvndling. Hiſt. phil. mor. c. I. § 1. not. l. iq. vt alios minoris nominis et famae taceamus.

x) Loca prolixe affert Lamivs l. c. in compendio enarrat Lenfantivs l. c.

y) Strom. L. I. p. 342.

z) Praep. L. IX. c. 6.

Digitized by Google

iisque teſtibus, qui et ſcire potuerunt, et cauſam cur mentiantur non habuerunt; ſed a Platonis aetate aliquot ſeculis remoti, cum multum intereſſe ſua et religionis Chriſtianae putarent, vt Plato in Chriſtianorum caſtris militare crederetur, pio quidem zelo, ſed praepoſtera ratione Iudaeorum quorundam faſtui aures praebuerunt [a]. Qui cum innata gentis ſuperbia omnem gentilium eruditionem, et imprimis, quae eo tempore plurimi fiebat, philoſophiam Graecanicam a Moſe ad gentiles dilapſam eſſe contenderent, praetextu morae Platonis in Aegypto vſi, leui aliquo conſenſu Platonicorum aliquot dogmatum cum Hebraeis ementito, Platonem Hebraicae ſapientiae alumnum iactauerunt. Quod ambabus, quod aiunt manibus amplexi doctores quidam ex Platonis ſchola ſec. II. ad Chriſtianam fidem accedentes, cum plurimi admiſſam ſemel Platonis diſciplinam facerent, imprimis gentilibus oppoſuerunt, magnoque feruore contenderunt, ea quae Plato ſacris ſimilia dixit, Hebraeis et Chriſtianis ſurrepta deberi; maiori hac in re pietate quam iudicio vſi. Hos qui ſec. III. et IV. ſecuti ſunt, eruditionis Graecanicae laudem affectantes, eique magnum pretium ponentes, auide ea arripuerunt, et magnos hos viros exſcripſerunt: indigni quorum rationibus adiiciamus calculum. Nec meliori ſtant talo quae II. de verſione legis Graeca Alexandri M. aetatem anteuertente dicuntur. Eam enim in Ariſtobuli [b] tantum cerebro extitiſſe, infra, vbi de Iudaeorum philoſophia agetur, ex inſtituto demonſtrabitur, quo lectorem, ne nimii ſimus, remittimus. Nec enim auctor, nec occaſio, nec ratio vlla huius verſionis oſtendi poteſt, ſed ignorata ea fuit omnibus, qui et noſſe eam poterant, et quorum, eam legere, omnino intererat. Tanta quoque obſcuritate ſemota ab aliarum gentium commercio ante Alexandri M. tempora viuebat Iudaeorum natio, tantiſque myſteria ſua libroſque ſacros premebat tenebris, et a manibus gentilium remouebat [c], vt ratio nulla pateat, qua eiuſmodi Graeca verſio confecta ſit. Vt taceamus Graecam literaturam per Alexandrum M. demum in Aegypto inualuiſſe. III. Aeque vero ficulnea ſunt, quae de Aegyptiorum ipſiuſque Platonis cum Iudaeis conuerſatione afferuntur. Confundunt enim viri docti tempora Graecorum, Aegyptum tenentium, cum temporibus antecedentibus, quibus talem Iudaeorum cum Aegyptiis conſuetudinem fuiſſe probari aegre poteſt. Quae enim in contrarium afferuntur, vel mercaturae vel belli rationes tangunt, quibus interdum res erat vni nationi cum altera. In religionis vero negotio maximopere abhorrebant Aegyptii a Iudaeis, vt Iudaei Aegyptiorum idololatriam

LIII. 3 vehe-

a) Nec tamen IOSEPHVS contra Appion. L. II. c. 8. ait, deſumſiſſe Platonem ſua ex Moſe, ſed tantum id vult, imitatum eum fuiſſe Moſen in condenda republica.

b) De ſcriptore hoc videndi celeberrimi viri IO. ALB. FABRIC. Bibl. Gr. Vol. II. p. 280. et IO. CHR. WOLF. Bibl. Hebr. T. I. p. 215. ſuſpicatur vero HVMFR. HODY de text. bibl. orig. L. I. c. 9. p. 49. confudiſſe Clementem duos Ariſtobulos, Peripateticum alterum, alterum Iudaeum, et huius ſcripta ſec. II. eſſe ſuppoſita, quod reiiciunt laudati viri; admittit LENFANT, l. c. p. 134. De re ipſa ex inſtituto dicetur infra, in hiſtoria phil. Iud.

c) Faſſus id eſt ipſe IOSEPHVS l. c. L. I. c. 4. conf. LENFANT, l. c. p. 136.

vehementer abominabantur. Nec veriſimile vllo modo eſt, manipulum quaſi Iudaeorum, qui cum Ieremia exciſis Hieroſolymis in Aegyptum deſcenderunt, tanti fuiſſe habitum, vt de iis tota Aegyptus eſſet ſollicita, vel eius religionis noſcendae cauſa in res eorum ſacras inquiſiuerit. Accedit his, Iudaeos adeo non fuiſſe philoſophiae vel eruditionis laude celebres, taleſque, quorum conuerſationem curioſi Graeci appetiuerint, vt potius ſuperſtitionis et credulitatis ridendae plus vice ſimplici fuerint accuſati. Nec quae IV. pro conſenſu Platonicorum et Moſaicorum dogmatum loca afferuntur, aliquid probant; nam vel ita comparata ſunt, vt ex connato rationis lumine potuerint innoteſcere, qualia multa ſunt, quae de Deo Plato praecepit; vel a Pythagoreis transſumta antiquiorem lege Moſaica traditionem per patriarchas ad barbaras gentes diſſeminatam, mireque corruptam reſpiciunt [d]; qualia exigua et pauca, et, ſi res dicenda eſt, qualis eſt, fere nulla ſunt: vel falſus iactatur conſenſus, et Platonis dogmata intus et in cute expenſa longe alia referunt, quam ſacra myſteria volunt, id quod vel ſolum adorandae Trinitatis myſterium luculenter illuſtrat, quod tamen de hac quaeſtione acerbe diſputandi occaſionem noſtra aetate praebuit [e]: illud enim vti poſtea videbimus, tantopere a trinitate Platonica abhorret, vt merito miremur, viros doctos, et non obeſae naris tantum hypotheſi ſemel deamatae dare potuiſſe, vt intercedere concordiam vllam putauerint. Accedit his, quod a pleriſque neglectum et non obſeruatum eſt, tantopere a philoſophis Platonicis ſyncretiſtis circa naſcentis Saluatoris tempora iam corruptam fuiſſe Platonicam philoſophiam, vt faciem eam, quam a parente ſuo accepit, aegre referret, tuncque in Aegypto, vt aliis totius orbis religionibus, ita etiam Iudaicae et Chriſtianae fuiſſe attemperatam. Hoc ex fonte ea Platonicorum dogmata emanaſſe, quae ſacris concordare viſum fuit, ſuo loco demonſtrabimus, et hiſtoria Iudaicae et Chriſtianae circa ea tempora philoſophiae luculenter docebit. Haec Platonica dum in Aegypto didiciſſe Platonem, venerabiles eccleſiae doctores, et horum auctoritate inducti viri docti noſtrae aetatis ei tribuunt, mire falluntur, et genuina Platonica a ſpuriis non diſtinguunt. Qui ſi hoc vnum expendiſſent, Platonem ſyſtematis dualiſtici patronum eſſe, mature errorem agnouiſſent, et quam male ex hoc venenato fonte corrupta reliqua omnia cum doctrinis ſacris cohaereant, inſpexiſſent [f]. Et his quidem generalioribus obſeruationibus probe conſideratis facile ad obiectiones eorum reſponderi poteſt, qui contraria tuentur, inter quos cum quadrata rotundis miſcuerit Baltus, iis pro Moſaicis commendatis, quae in tota ſyſtematis Platonici harmonia et connexione conſiderata toto coelo differunt, exemplum inde capi poteſt, quam tenuia ſint, et leuia, quae pro incruſtanda hac ſententia ſolent afferri. Quare iis excutiendis et refutandis non immoramur, cum et ipſe hiſtoriae philoſophicae gnarus lector facile arenam ea ſine calce eſſe deprehendere

d) Dicetur et hac de re in ſequentibus.

e) Et hoc vult παλαιὸς λόγος, ad quem prouocat alicubi Plato.

f) Luculenter hoc demonſtrauit Basnage Hiſt. des Iuifs L. III. ch. 20. §. 21. p. 551.

hendere queat, et plura afferant viri doctiſſimi, ſupra laudati, qui praeiudicium hoc feliciſſime iugularunt. Vnum hoc obſeruatis adiicimus, fruſtra viros doctiſſimos de damno religionis ſibi metuere, niſi haec afferant. Melioribus enim fundamentis nititur ſanctiſſima fides noſtra, quam vt a Platone ei auctoritas vlla vel firmamentum debeat accedere. Et, ſi verum dicendum eſt, quaerit haud raro diuinae doctrinae hoſtis infelici iſta comparatione, puriſſimos latices turbare, cuius exemplis plena eſt ſacra hiſtoria.

Diſciplina Platonis Pythagorica.

§. VII. Sed vt poſt longam ſatis digreſſionem iterum in viam redeamus, poſt moram in Aegypto aliquam rediit in Italiam Plato Tarentum, vt ait Cicero [g], cuius tamen hic notationes temporum ſubobſcurae ſunt [h]. Et habuit quidem in animo, ad Indos et magos excurrere, ſine dubio Pythagorae fama; quae haec itinera ei tribuebat, excitatus; ſed obſtitere bella Aſiatica [i]. *Ὁμακοίοις* itaque Pythagoreis reſtitutus Eurytum Tarentinum et Archytam fuit ſectatus [k], reliquosque, qui tum ſupererant Pythagoreos, Echecratem Timaeum, Acrionem Coetumque Locris conuenit [l], et ex horum fluentis arua ſua irrigauit. Quod ſtudium ex Pythagoreorum doctrina philoſophiam ſuam augendi nec poſt haec depoſuit. Nam in Siciliam poſtea, vt in ſequentibus dicemus, delatus, Pythagoricorum libros magna pecunia redemit. Etſi enim tenuibus erat facultatibus a Dionyſio tamen magno nummorum aceruo donatus, eos magno pretio ſuos fecit. Variant tamen admodum ſcriptores, de hac re; ſunt enim, qui eos a Dionyſii familiaribus Platonem accepiſſe, minarum quatuor Alexandrinarum pretio, dicant; ſunt, qui Dionyſium a iuuene quodam, Philolai diſcipulo, acceptos Platoni donaſſe, referunt; alii denique ad Dionem eos miſiſſe aiunt, qui Syracuſis eos emeret, a quo etiam C. minis, vel, vt Gellius [m] ait, mille denariis fuerint comparati. Veriſimilius quoque eſt, Pythagoreos iureiurando, ne quid ſectae myſteriorum propalarent, et *ἀμυήτοις* proderent [n], Platoni vendidiſſe, quem in ſectae conſortium admiſſum ſupra diximus, quam profanis hominibus, qualis Dionyſius et Dio erant, eos tradidiſſe, quod, ne facerent, religione impediebantur: cuius fuiſſe tenaciſſimos, ſuo loco demonſtrabitur. Deinde et in eo differunt ſcriptores, quales libri fuerint? Gellius enim Philolai Pythagorici tres libros redemtos eſſe, ait: Laertius [o] autem hos libros non Philolai fuiſſe, ſed Philolaum vendidiſſe refert, additque Iamblichus [p], paupertate adactum Philolaum his theſauris ſe priuaſſe. Quibus adiiciendum

g) Cat. mai. c. 16.

h) Ait enim factum eſſe L. Camillo, Appio Claudio Coſſ. hi vero Coſſ. in faſtis hodie extantibus, eo tempore, quo vixit Plato, non comparent: ſed tribuni tum vrbi praefuerunt.

i) Apuleius l. c.

k) Ibid. qui ta..n ſine neceſſitate duos Archytas effingens, ſeniorem conueniſſe Platonem vult. Qua de re infra in hiſtoria ſcholae Pythagoricae.

l) Cicero de fin. L. V. c. 29.

m) Lib. III, c. 17.

n) Dicetur hac de re in hiſtoria philoſophiae Italicae. Interim conferenda quae diximus in diſſ. de conuen. numeror. Pyth. cum ideis Platonis, Amoen. lit. T. VII. p. 200 ſeqq.

o) Lib. III. ſ. 9. L. VIII. ſ. 84.

p) De vita Pythagorae c. XXXI. n. 199. qui luculenter: *ἐπειδὴ αὐτὸς ἦν ἀποσυγγενείας, τῶν Πυθαγορείων, μετέλαβε τῶν βιβλίων*, quod ad Dionem refert Arcerius, ad Philolaum Kuſterus, male vterque, de Platone enim ſermo eſt, qui acceperat.

Digitized by Google

dum quod refert idem LAERTIVS [q], Platonem librum vnum Philolai redemiſſe a neceſſariis Philolai XL. minis, exque eo Timaeum ſuum confeciſſe. Quod ſi verum eſt, neque hunc librum Philolai ipſius opus fuiſſe oportet, ſed Timaei Locri, vt ex Platonis Timaeo patet [r]. Vnde verba Gellii, niſi eum falſum fuiſſe placeat, non de auctore ſed poſſeſſore intelligenda eſſe videntur, qua ratione cum aliis veterum narrationibus concordat, ſtatuendumque, fuiſſe libros ipſi quidem Pythagorae tributos, vt ſua Pythagorici magiſtro inſcribere ſolebant [s], ſed ab eius ſequacibus conſcriptos, quos poſſeſſos a ſe inſigni paupertate preſſus Philolaus, ſalua ſectae religione, Platoni, Pythagoricis ſacris initiato, vendiderit. Fecit vero haec res, vt Platoni plagium obiiceretur, cuius etiam reum fecere veteres plures, aliis quoque philoſophis ſurreptas eſſe pennas, quibus ſuperbiuerit Plato, contendentes: quod qua ratione verum ſit, ſyncretiſticum Platonis ſyſtema, ex aliorum philoſophorum meditationibus conflatum, abunde loquitur. Nam et Ariſtippo, Antiſtheni et Bryſoni Heracleotae plurima eum ſurripuiſſe conqueritur THEOPOMPVS CHIVS libro *de inſtitutis et exercitationibus Platonis* [t], et pluſcula quoque ex Epicharmi Comici, ſcriptis decerpſiſſe prolixe expoſuit ALCYMVS *ad Amyntam* [u]; et amare propterea traduxit Platonem Timon [x]. PORPHYRIVS vero [y] immutatae et corruptae Pythagoricae diſciplinae, cum eam in ſuamet arua deriuaſſet, accuſat. Qui et alibi [z] ex Protagorae libro *de ente*, quaedam Platonem ſuffuratum eſſe, conqueritur. Vnde a plagii crimine eum totum abſoluere, tot teſtibus accuſatum non auſus eſt IAC. THOMASIVS [a], licet excuſandum putet, quia dialogo ſuo Timaei nomen praefixerit. Ex dictis conſtare iam arbitramur, ex quibus potiſſimum fontibus ſua hauſerit Plato, quosque potiſſimum auctores philoſophiae ſuae habuerit. Cum enim Euclidem audiuiſſet, dialecticam ab eo ſcientiam accepit, indeque ſua conſarcinauit;

Fontes philoſophiae Pythagoricae.

Parmenideum vero Hermogenem et Cratylum Heracliteum praeceptores nactus, naturalis inde philoſophiae praecepta ex Eleatica ſchola didicit [b], iisque miro auſu ea iunxit, quae tradidit de rerum naturalium principiis Pythagoras, cuius metaphyſicam ſuam fecit [c]. Moralis vero et ci-

q) Lib. VIII. ſ. 85. conf. cel. FR. MENZ. in Ariſtippo, not. yyy, p. 81. MENAG. ad ll. cc Laërt.

r) Timaei enim librum ante oculos habuiſſe, eumque ſaepius verbotenus expreſſiſſe collatio docet: corrupit tamen Timaei quoque doctrinam more ſuo.

s) IAMBLICH. l. c.

t) ATHENAEVS L. XI. p. 508.

u) Apud LAERTIVM L. III. ſ. 9. quae repetit STANLEIVS l. c. p. 281.

x) In Sillis apud GELL. l. c.

y) De vita Pyth. n. 59. p. 49 ed. Kuſt.

z) Apud EVSEB. praep. L. X. c. 3.

a) De plagio §. DXXII. p. 232.

b) PLATO in Cratylo T. I. p. 401. et quae diximus in Hiſt. de ideis ſect. I. §. VIII. p. 121.

c) Id in laude Platonis ponit APVLEIVS l. c. p. 284. quod inuenta Parmenidis et Zenonis ſtudioſius exſecutus ita omnibus, quae admirationi ſunt, ſuos libros expleuerit, vt primus tripartitam philoſophiam copularit, ſibique inuicem neceſſarias partes neque pugnare inter ſe tantummodo, ſed etiam mutuis adiuuare auxiliis oſtenderit. Nam quamuis de diuerſis officinis haec ei eſſent philoſophiae membra ſuſcepta; naturalis ab Heracliteis, intellectualis a Pythagoreis, rationalis atque moralis ex ipſo Socratis fonte, vnum tamen ex omnibus et quaſi proprii partus corpus effecit. Quibus verbis nihil potuit elegantius dici ad turpem Platonis ſyncretiſmum demonſtrandum, quem laudauit quidem Apuleius, ſed ipſe eiusdem furfuris et ingenii philoſophus. conf. LAERT. L. III. ſ. 8. 56. AVGVSTIN. de C. D. L. VIII. c. 4.

Digitized by Google

et ciuilis doctrinae ſemina a Socrate quidem hauſit, cuius tamen ſimplicitatem ſpeculationibus Pythagoricis corrupit. Sunt quoque [d], qui dicant, formam reipublicae Platonem ex Protagorae *Anthologiis* delineaſſe; et moralis doctrinae haut exiguam partem ex Sophronis mimographi libris hauſiſſe [e], quos, cum diu neglecti iacuiſſent, ſub eius demortui capite repertos Athenis primum inuexerit. Quae originum Platonicae philoſophiae hiſtoria quantum in conſideranda eius ratione momentum habeat, poſtea, vbi ordo ad eam nos deuexerit, accuratius explicabimus.

Schola a Platone condita, eiusque ratio et conſtitutio.

§. VIII. Ex peregrinatione redux Plato, vt collectas animi diuitias explicaret, ſtudio condendae ſcholae a iuuene ardens, ad docendum animum applicuit, et in academia ſcholam aperuit [f], quod erat gymnaſium ſuburbanum arboribus conſitum [g]. Habebat enim ibi exiguum hortum, patrimonii haud ampli partem, in quo conſedit. Cum vero eum locum tanquam ſanitati corporis noxium, mutare iuberent Platonem medici, et in Lyceum ſcholam transferre [h], noluit tamen iis morem gerere, ne in Atho quidem (vbi ſumma aëris ſalubritas erat, et ob id longaeui homines) [i] ſummitatem vitae producendae cauſa ſe commigraturum aſſerens. Quae loci quoque inſalubritas cauſa fuiſſe dicitur, vt febri quartana laborare inciperet, quae octodecim menſes perdurauit; tandem tamen animi ſobrietate et prudenti ſanitatis cura eam ita vicit, vt priſtinis viribus recuperatis integra poſtea valetudine vteretur. Inſcripſerat vero ſcholae, quam in academia habebat, limine: οὐδεὶς ἀγεωμέτρητος εἰσίτω, *nemini Geometriae ignaro ingredi fas eſto* [k], quod a Pythagoreis mutuum transſumſit, multum in eo a Socratis conſuetudine recedens, qui geometricis ſpeculationibus vitam moralem et ciuilem, praeter exigua quaedam, opus non habere docebat. Poſtea ſi fides eſt Alexandro, in hortum, qui iuxta Colonum erat, ſe contulit [l]. Inſiſtebat autem in docendi methodo Socraticis dialogis, quam rationem philoſophandi, antea quidem praeter Socratem Zenoni quoque Eleati, Alexemeno Teio aliisque vſurpatam mire perfecit [m], et non infimas inde laudes conſecutus eſt, quamuis non deſint, qui paſſim aliquid in eius dialogis deſiderent [n]. Praeter philoſophiam autem tripartitam, de qua poſtea, mathematicas quoque diſciplinas, quas inter barbaros didicerat, docuit, et vt erat ingenio methodico et geometrico, non analyticum tantum cogitandi ordinem diſcipulis expoſuit, ſed et quaedam pulchre inuenit; hanc vero methodum,

d) Ariſtoxenes apud LAERT. L. III. ſ. 37.

e) Ibid. ſ. 18. De Sophrone Syracuſano Comico, vid. VOSSIVS Inſtit. poët. L. II. p. 161. VALESIVS ad AMMIAN. XXIII. 5. MEVRS. ad HESYCH. illuſtr. p. 199 FABRIC. Bibl. Graec. Vol. I. p. 749.

f) LAERT. L. III ſ. 7.

g) Conf. quos laudat MENAG. ad l. c. Laërt.

h) AELIAN. V. H. L. IX c. 10.

i) LVCIAN. in longaeuis. MELA L. II. c. 2. PLINIVS L. VI. c. 2.

k) Tribuunt tamen alii id Pythagorae; forte Plato eum in hac quoque re imitatus eſt.

l) LAERT. L. III. ſ. 5.

m) Conf. LAERT. L. III. ſ. 24. 48. et ATHENAEVS L. XI. c. 15. qui Alexemenum Teium priorem Platone dialogos Socraticos ſcripſiſſe ex ARISTOTELE de poëtis probat.

n) Veterum de dialogis Platonis iudicia exponit I. GEORG. PASCHIVS de var. modis trad. moralia c. I. §. 9. p. 15 ſeqq. quem vide.

Digitized by Google

dum, qui inueniſſe eum volunt [o], non cogitant, audiuiſſe Platonem Theodorum Cyrenaeum, celeberrimum geometram, quem hanc rationem reducendi quaeſtiones ad ſua principia, ignorauiſſe, minime eſt veriſimile: id vero facilius credi poteſt, Platonem ſeueriorem hanc ratiocinandi legem in Graecia, vbi in cunis adhuc vagiebat geometria, nondum cognitam vſuque receptam introduxiſſe, eamque Leodamanti Thaſio primum tradidiſſe, multa quoque eius ope inueniſſe: inter quae duplicatio quoque cubi eſt, cuius hiſtoria, quia ad hunc locum non ſpectat, apud PLVTARCHVM [p] quaerenda eſt. Grammaticae quoque vim primum expendiſſe vult LAERTIVS [q]. Cum vero nouum philoſophiae genus condere, ſectaeque auctor fieri cuperet, non ſolum omnes, qui ante eum fuere, impugnauit [r], ſed et nouas voces excogitauit, inter quas imprimis, voces idea [s], elementum [t], prouidentia DEI [u], et his ſimiles notandae ſunt. Ceterum inter deambulandum eum ante Ariſtotelem docuiſſe, veteres conſentiunt [x].

Academia. Academiae deſcriptionem ſatis luculentam PAVSANIAE [y] debemus, quem fuſe atque more ſuo docte illuſtrauit Io. MEVRSIVS [z], quibus addi poſſunt, quae praeter alios laudatos FABRICIO [a], Reuerendiſſimus POTTERVS [b], b. Io. ANDR. SCHMIDIVS [c] et illuſtris I. P. DE LVDEWIG [d] dixerunt, vt alios, qui antiquitates Graecas deſcripſerunt, taceamus. Vocatur vero Academia etiam Ceramicus, ideo quod nobilem Ceramici partem conſtituebat. Id vero de Ceramico extra vrbem intelligendum, qui ab illo huius nominis, qui intra moenia erat, diuerſus eſt, LAERTIVS [e] enim, et SVIDAS [f] ſuburbium vocant. Nomen vero ſortita eſt, non a Cadmo, quae falſa eſt ſententia FRANC. IVNII [g], qui putat, ab hoc literarum Graecarum inuentore Cadmiam primum dictam fuiſſe, et poſtea demum Academiam; ſed ab Academo, vel Hecademo, potius, vt monet LAERTIVS [h] vnde loca veterum, qui Academum vocant, corrigenda eſſe monet MENAGIVS [i]. Is Hecademus, de quo PLVTARCHVS [k] videndus, locum hunc priuatis facultatibus partum publico commodo reliquit, vt inde gymnaſium erigeretur. Diſtabat autem locus ab vrbe ſex tantum ſtadiis, ſiue DCCL. paſſibus, et gymnaſio deſtinatus erat. Septum ibi et ſimulacra Dianae, templumque, in quod Bacchi Eleutherenſis imago ſingulis annis deportabatur, porro ſepulchra

o) Phauorinus apud LAERT. L. III. ſ. 24. PROCLVS in Euclidem L. III. p. 58.

p) De Socratis genio. Ex eo tempore multa huius problematis mentio apud geometras.

q) LAERT. L. III. ſ. 25.

r) Ibid. qui tamen miratur, quod Democriti mentionem non fecerit. Hoc impugnandi veteres ſtudium didicit a Platone Ariſtoteles.

s) Vid. Hiſt. phil. de ideis ſect. I. §. 2.

t) LAERT. l. c. ϛοιχεῖα dixit, cum antea ambigua voce ἀρχὴ pro principio et elemento philoſophi vterentur.

u) Antea enim fati nomine comprehendebatur.

x) Vid. IONSIVS diſſ. I. de Hiſt. peripat. §. 3. quam ſubiunxit ELSWICH. LAVNOIO de fortuna Ariſtotelis in Academia Pariſienſi p. 419 ſeqq. FR. PATRICIVS. diſcuſſ. Peripat. T. I. L. 10. p. 128.

y) In Atticis.

z) In Ceramico gemino c. XIX. ſeqq. p. 69 ſeqq.

a) Bibliograph. antiq. c. XXI. §. 3. p. 613.

b) Archaeol. Graec. L. 1. c. 8. p. 33.

c) Diſſ. de Gymnaſiis literariis Athenienſium.

d) In prima Academia, villa Platonis, cum noua Halenſium collata, Hal. Sax. 1693. 4.

e) Lib. III. ſ. 7.

f) In Academia T. I. p. 75. corrigendum itaque apud POTTERVM l. c. quod dicitur, Ceramici intra vrbem partem fuiſſe.

g) de Academiis.

h) loc. cit.

i) ad h. l.

k) in Theſeo.

Digitized by Google

hra heroum Thraſybuli, Periclis, Chabriae et Phormionis; et eorum, qui ro patria ad Marathonem pugnantes occubuerant: in quorum honorem ertamen quoque ibi actum inſtituente Polemarcho. Sed et aliorum virorum magnorum de republica et bonis literis meritorum monumenta ibi ernebantur. Sic et ara ibi amoris a Charmo poſita, et Mineruae fanum, raeque Muſarum, Mercurii, Mineruae, Herculis, Iouisque καταιβάτȣ. 'lato vero Muſis aedem dedicauit, in qua ſigna Gratiarum a Speuſippo deicata fuiſſe teſtis eſt LAERTIVS [l]. Magnam vero loco iucunditatem faiebant platani excelſae cubitorum triginta ſex, quas laudat PLINIVS [ll]. Locum vero initio paluſtrem et inſalubrem ideoque deſertum fuiſſe, hincue ſanitati Platonis inimicum teſtatur AELIANVS [m] et poſt eum PORPHYRIVS [n], HIERON. [o] BASILIVS [p], AENEAS GAZAEVS [q], aliique, quos plerique recentiorum ſecuti ſunt. Aliter tamen PLVTARCHVS [r], qui de Academia ita: Exornauit vrbem, forum quidem platanis illic plantatis, et Academiam ex ſicca ſquallidaque nemus efficiens, quod interlueretur aquis, ac curricula pura haberet, et vmbroſa vmbracula, vnde Syluae Hecademi laudantur HORATIO [s]:

Atque inter ſyluas Hecademi quaerere verum.

Ex quibus, quid de illa traditione, Platonem febri ex loci inſalubritate correptum fuiſſe, ſtatuendum ſit, liquet. Tanta vero loci reuerentia erat apud Athenienſes, vt non tantum, ſi quis cuiquam inde furto ſuſtuliſſet, dum exercerentur, quod excederet drachmas decem, ex lege Solonis capite lueret, ſed et, referente AELIANO [t], ne liceret quidem in eo ridere, vt ſcilicet locus a ſocordia et iniuria liber ſeruaretur. In hac Academia villulam et hortulum habebat Plato, emtum tribus drachmarum millibus, vt habet PLVTARCHVS [u]. Huius vero reditus initio aureos tantum tres fuiſſe, ait SVIDAS [w], auctos vero temporibus poſterioribus cum homines ἱεροὶ καὶ φιλόλογοι (philoſophos ſine dubio poſteriorum temporum ex ſecta Platonis, reſtituta inter Athenienſes per Neſtorium intelligit) morientes teſtamento relinquerent philoſophiae ſtudioſis facultates ad vitae philoſophicae otium et tranquillitatem. Et in hoc Ceramico licet extra Academiam ſepultum fuiſſe Platonem LAERTIVS teſtatur, cui et ſtatuam in ea dedicauit Mithridates. Peramoenum locum excidit Sylla confectis ex arboribus machinis ad expugnandam vrbem adhibitis. Ex dictis patet, Platonem quidem in loco publico habitaſſe, docuiſſe tamen in villa propria ibi ſita. Ab hoc loco non ſectae tantum Platonicae ante C. N. Academiae primae, ſecundae et tertiae nomen adhaeſit, ſed et Cicero villam ſuam ita vocauit, quod imitata ſocietas platonizantium Florentina, duce Ficino, vt ſuo loco dicetur. Scholas vero publicas diſciplinis grauioribus deſtinatas inde Academiarum nomen accepiſſe,

l) L. IV. ſ. 1.
ll) L. XII. c. 1.
m) l. c.
n) Περὶ ἀποχῆς L. I.
o) Adu. Iouin. L. II. T. II. p. 35.
p) De leg. libris gentil. p. 150.
q) In Theophraſto p. 85.
r) In Cimone.
s) L. II. ep. 2.
t) L. III. c. 38.
u) De exil.
w) In Plato T. III. p. 123.

piſſe, et ſocietatibus quoque literariis hanc inde appellationem datam eſſe, notius eſt, quam vt moneri opus habeat [x].

Diſcipuli et ſectatores Platonis.

§. IX. Tanta vero nouae ſcholae mox fuit celebritas, vt multi ad eum diſcipuli confluerent, Platoque inter ſummos philoſophos haberetur. Cuius cauſa varia fuiſſe videtur. Nam et peregrinatione ad Pythagoreos et Aegyptios, ringentibus ceteris Socraticis, magnam ſibi exiſtimationem pepererat, et nemo ex Socratis diſcipulis erat, qui in ipſa Athenarum vrbe, mox poſt ſedatam, quae in Socratem ſurrexerat tempeſtatem, publice doceret praeter Ariſtippum et Platonem [y]; reliqui enim vel extra Athenas ſcholas erexerant, vel ſerius acceſſerant, vel ſcholas habere plane neglexerant. Ariſtippus autem ſoli morali doctrinae intentus reliquas diſciplinas non curabat, matureque voluptatis foedae opprobrio euileſcebat. Solus itaque Plato ſupererat, qui multifariae doctrinae ornatu conſpicuus, inſignem, quem Socrates deferueſcente inuidia reliquerat, fauorem haereditate quaſi acciperet, et philoſophiae ſtudium a Socrate anguſtis ſatis cancellis incluſum, amplificaret. Ad eum itaque non iuuenes tantum confluebant vndiquaque, ſed et viri erant doctrinae Platonicae ſummi admiratores. Et de Speuſippo quidem Platonis ex ſorore nepote, Xenocrate et Ariſtotele, in ſequentibus latiſſime dicendi dabitur copia: Dionem vero Syracuſanum inter eos fuiſſe, qui ſummo amore Platonem complecterentur, quem et Plato ſummo affectu proſecutus eſt, PLVTARCHVS [z] narrat, et patebit ex iis, quae in ſequentibus dicentur. Nec paruam Platoni gloriam conciliat, quod inſignes oratores Hyperidem, Lycurgum, Demoſthenem et Iſocratem [a] diſcipulos habuerit, magnis non ad loquendum tantum ſed ad faciendum quoque animi viribus ex diſciplina Platonis inſtructos [b]. Ex his cum Iſocrate vixit coniunctiſſimus, cuius amicitiae ſpecimen exhibuit olim dialogus in agro Platonis ab iis habitus, cum hoſpitem apud eum ageret Iſocrates [c]. Imprimis vero iuuenes morum et formae elegantia immo et nobilitate illuſtres plurimi ad eum conuolabant, quorum multos nominat LAERTIVS [d], id quod occaſionem exhibuit Platonis caſtitatem ducendi in ſuſpicionem. Nec ex ſequiori quoque ſexu defuerunt, quae Platonem auditurae in Academiam ſecederent; inter quas imprimis notabiles ſe fecere Laſthenia Mantineae Arcadiae nata, nobile ſcortum, quae more ſeculi eruditionis et philoſophiae laudem formae elegantiae iungere cupiebat, et Axiothea Phliaſia, quae virili veſte incedebat [e]. Qui mos poſtea in hac ſecta [f] diu obtinuit, vt feminae quoque Academicae philoſophiae operam darent. Et ab his Platonis

x) Videndus, qui prolixius de hoc nomine eiusque vſu vario docte diſputauit, HERMANNVS CONRINGIVS Antiqq. Academ. p. 197. 222 ſeqq.

y) Dictum hac de re ſupra in Ariſtippo.

z) In Dione.

a) LAERT. L. III. ſ. 8 et Comm. ad h. l.

b) Vid. quae de Demoſthene habet LVCIANVS in eius eleg. circa fin.

c) LAERT. l. c.

d) L. III. ſ. 37. 46.

e) Illam amabat Speuſippus, vid. ATHEN. L. VII. p. 279 L. XI. p. 546. De Axiothea vid. LAERT. L. III. ſ. 46. L. IV. ſ. 2. THEMIST. Orat. XXIII. OLYMP. p. 588. MENAGIVS Hiſt. mul. phil. §. 46.

f) Feminas Platonicas enumerat MENAGIVS l. c. et FABRICIVS Bibl. Gr. Vol. II. p. 69.

Digitized by Google

is diſcipulis ſecta, per varios caſus et diſcrimina multasque viciſſitudines d recentiora vsque tempora durauit, et innumeros fere ſectatores nacta ſt [g]. Tanta cum gloria emineret Plato, mirum non eſt, aemulationem at- *Inimici et aemuli.* ue inuidiam, certam ſemper eius comitem, aduerſarios ei multos atque btrectatores excitauiſſe. Quam alieno enim ab eo fuerint animo reliqui ocratis diſcipuli Xenophon, Antiſthenes, Ariſtippus, Aeſchines, Phaedo, pra iam ex parte meminimus, tangitque hanc inimicitiam LAERTIVS [h]. ſeque tamen par pari referre deſiſtebat Plato, quem non minori aemulatio- ie preſſiſſe Xenophontem, vel ex eo ſatis manifeſtum eſt, quod inter tot ollocutores Dialogorum ne ſemel quidem Xenophontis nomen expreſſe- it, ſcripſeritque ſicut Xenophon, ſympoſium, Socratis apologiam et com- nentarios morales. Quod ſi ATHENAEO [i] fides habenda eſſet, malignum rorſus erga Phaedonem probauiſſet animum; ait enim, coram iudicibus gisſe Platonem, vt eum in ſeruilem conditionem detruderet iterum, ex qua Socratis beneficio liberatus fuerat: fraude tamen patefacta conſilium mu- auiſſe. Verum quam ſuſpectus in eiusmodi obtrectationibus philoſopho- um referendis Athenaeus ſit, ſaepius iam monuimus, nec haec cum lau- lata aliis probitate Platonis conueniunt. Ex Antiſthenis vero diſcipulis, grauem obtrectatorem nactus eſt Diogenem Cynicum; qui vt erat oris udaciſſimi, et allatrandi virtute nemini ſecundus, Platonem ſpeculatiuis diſciplinis operam nauantem acerbe irriſit, et de ideis diſſerenti amare illuſit [k]. Mirum itaque non eſt, graues inde Platoni enatas fuiſſe calumnias, et imputationes odioſas, de quibus ſequenti paragrapho dicemus: nam nec Comici ei parcebant, quorum ſatyrarum in Platonem ſpecimina conſer- uauit LAERTIVS [l], vt ab ATHENAEO [m] notata taceamus. Quosdam ex aduerſariis Platonis indicauit etiam IONSIVS [n].

§. X. Ex dictis ſponte pateſcit, magnam fuiſſe Platonis gloriam, *Virtutes et vitia obiecta.* multamque eum laudem fuiſſe conſecutum, cuius argumentum eſſe poteſt, quod SPEVSIPPVS librum ſcripſerit de laudibus Platonis [o]. Et nec inſti- tuti noſtri limites nec ſcriptionis modus patiuntur, ea afferre elogia, quae apud veteres et recentiores innumeris in locis ei tribuuntur, et in quibus ſupra modum eum euexit ad ſuperſtitionem vsque excreſcens veneratio [p]. Nec negandum, fuiſſe Platoni cum ingenii tum animi dotes praeſtantiſſimas, quas vero tantopere euehi, quantum encomiaſtae Platonis ſolent, abſurdum eſt, et veritati contrarium. Et continentiam quidem atque caſtitatem maximopere laudant, quod coelibatum ad vitae finem ſobrie caſteque co-

g) Catalogum Platonicorum et Academicorum contexuit FABRICIVS l. c. p. 92. LEON. COZ- ANDRVS de magiſt. antiq. philoſ. L. I. c 9. qui- us aliquos addidit cel. HEVMANNVS Act. hil. Vol. III. p. 903 ſeqq. ex quorum tamen nu- nero delendus eſt Euclides geometra, quem Pla- onicum facit VALERIVS MAXIMVS.

h) L. III ſ. 33 ſeqq.

i) L. XI p. 507.

k) L. VI. ſ. 53. conf. Hiſt. de ideis ſect. I. §. 9.

l) L. III. ſ. 26.

m) L. X. XI. XII.

n) Hiſt. philoſ. L. I. c. 10. p. 43. 46. c. 13. p. 68.

o) IDEM l. c. p. 48.

p) Vid. quae collegit THOM. POPE-BLOVNT, Cenſ. celebr. vir. p. 26. TOB MAGIR. Eponymol. crit. p. 670. Vna FICINI dedicatio operum Plato- nis ad Laur. Mediceum luculentum exemplum eſt Platomaniae.

Digitized by Google

luerit [q]; cibum, aiunt, in die ſemel cepiſſe, et ſi bis caperet, parciſſime id feciſſe: dormiuiſſe ſolum, plurimumque contrariam iſti viuendi rationem improbauiſſe. Grauitatis adeo ſibi ſemper aequalis fuiſſe dicitur, vt, narrante SENECA [r], iuuenis ex eius diſciplina, vbi patriae redditus parentem concitatiori voce loquentem audiuiſſet, nunquam ſe hoc apud Platonem vidiſſe affirmaret. Iram ita cohibuit, vt cum ſeruo iratus tunicam ponere et ſcapulas praebere iuſſiſſet, et iraſci ſe ſenſiſſet, manum ſuſpenſam detinuerit, percuſſuro ſimilis, vt poenas a ſe exigeret [s]; qua propter paulo ira commotior, a poena ſeruis irroganda abſtinuit, ne modum excederet [t]. Humanitatis iucundum exemplum narrat AELIANVS [u], in Olympico certamine in ignotos incidentem mira affabilitate eos cepiſſe, eosque etiam Athenas venientes humaniſſime excepiſſe: qui cum ab eo peterent, vt ad Platonem in Academiam ipſos duceret, tantum virum vt cognoſcerent, tum demum, ſe eum eſſe, affirmauiſſe, et ita inſolitae humanitatis exemplo maximam illis admirationem excitauiſſe. Sed et alia, quae in laudem cedunt Platonis, veterum nixi teſtimoniis PLVTARCHVS [x] et LAERTIVS [y] memorat: Monuiſſe diſcipulos e ſchola diſcedentes, vt otio ad res honeſtas vterentur, improbauiſſe ludentes teſſeris, ebrios et iracundos et monuiſſe, ne quis vnquam vsque ad ebrietatem potaret; ſomnum immodicum ei diſpliсuiſſe, veritatem iucundiorem omnibus fabulis habuiſſe, laborem otio praetuliſſe, philoſophiam verum animi firmamentum habuiſſe, cetera ornatus cauſa tantum addita; conuiuia inſtituiſſe frugalia, et philoſophica, et a luxu iuuenum nobiliorum animos reuocauiſſe. Et vt verbo dicamus, effeciſſe, vt ſaniori iudicio praeditis ſolus omnium inſtar Athenienſium eſſet. His animi praeſtantiſſimi moribus ingenii diuini et humanam conditionem ſuperantis magnitudinem admiratores Platonis adiiciunt, eumque reliquis omnibus philoſophis poſt ſe relictis, propius ad diuinitatem cognoſcendam euolaſſe contendunt, quod ei glorioſum nomen peperit, vt diuinus diceretur [z]. Neque defuerunt autem, qui multis quoque nominibus eum reprehenderent. Refert enim SENECA [a]: obiectum Platoni eſſe, quod aliter loqueretur, aliter viueret; quod licet, per maligniſſima capita et optimo cuique inimiciſſima factum eſſe, dicat, non audet tamen totum negare, ſed eo tantum excuſat, dixiſſe, non quemadmodum ipſe viueret, ſed quemadmodum viuendum eſſet. Triſtitiam vultus et affectatam grauitatem obiecere ei Comici, inter quos Amphis [b]:

Aliud nil potes quam moerere, mi Plato,
Et fronte ſemper corrugata vt cochlea.

Nec

q) SVIDAS in Plato T. III. p. 124. qui ne ſemel quidem corporis coniunctionem veneream tentaſſe ſcribit. Ceterum quae hic habet STANLEIVS p. 309. nec ſe inuenire potuiſſe citatis ab eo locis monet OLEARIVS ex FICINI vita Platonis deſumta ſunt.

r) De ira L. II. c. 22.

s) Ibid. L. III. c. 12.

t) Ib. LAERT. L. III. ſ. 38. 39. VAL. MAXIM. L. IV. c. 1.

u) L. IV. c. 9.

x) De fort. et in Sympoſ.

y) L. III. ſ. 38. 39. 40.

z) AVGVSTIN. de Ciu. Dei L. VIII. c. 12.

a) De vita beata c. 18.

b) LAERT. L. III. ſ. 26.

Digitized by Google

Vec id negant ſectatores, ſed in laude ponunt, eum in vita nunquam riſiſſe [c]. Calumniarum et perfidiae eum inſimulaſſe Athenaeum, ex iis quae le Phaedone ex illo retulimus, patet. Iungit is faſtum atque ſuperbiam, juam illi quoque exprobrauit Diogenes. Imprimis vero caſtitas Platonis n ſuſpicionem adducta eſt. Culpabant enim eum inimici, et obiiciebant, juod amore praepoſtero Aſtera, Dionem, Phaedrum Alexidem, Agathoiem et Archaeanaſſam Colophoniam meretricem amplexus fuerit [d]; quae auſa quoque fuit, cur Antiſthenes, contemtu Platonis irritatus, dialogum n eum componeret, quem turpi Sathonis nomine, alluſione ad Platonis nonen facta, inſigniuit [e]. Cuius criminationis cauſa arceſſenda eſt, partim , conuerſatione Platonis cum iuuenibus animi elegantia et corporis veuſtate conſpicuis, quam, more Socratico, quaerebat; partim, ab epigrammatis variis, quae ei tribuuntur, et quibus in pueros et puellas parum cate luſiſſe dicitur, quorum aliqua nobis ſeruauit LAERTIVS [f]. Quae ſi jenuina ſunt [g], id ſaltem probant, multum a philoſophi grauitate receſiſſe Platonem, cum haec ſcriberet [h]. Vnde et a Dicaearcho grauiter ideo eprehenſus dicitur TVLLIO [i]. Idem conuicium ob Sympoſium eius, bi de amore agit, recte in Platonem conijci, vrget PHILO [k], qui totum llud conuiulum impendi monet *amori, non illi, quo viri in mulieres inſaiunt, aut hae in viros, ſed quo viri in maſculos aetate tantum minores.* Addit his: *Si quid ibi de amore venereque coeleſti dictum videtur elegantius, ro condimento modo eſt additum, caeterum maiorem partem vulgaris et proniſcuus amor occupat, fortitudinem, virtutem bello paceque vtiliſſimam tolens e medio, et pro hac morbum muliebrem inducens in animum, et homiies reddens androgynos, quos oportebat potius exerceri omni contentione ad onfirmandum robur tam corporis quam animi.* Quae poſtea latiſſime exequitur, et damna amoris maſculi prolixe enarrat. Haec Philo alter 'lato habitus, totusque eius in aliis capitibus amore captus. Quod iis 'latonicis poteſt opponi, qui, quaecunque de amore Plato dixit, cum ICINO [l] de amore puro et coeleſti explicant [m]. Certe ita haec viſa ſunt omparata magno VOSSIO [n] in laudes licet Platonis alias ſatis effuſo, vt pecimen ſint gentilium iuſto Dei iudicio caecorum, cupiditatibusque ſuis elictorum, vt in omne libidinis genus irruerent. Quod itaque pro excuando Platone dici poteſt, eo redit: epigrammata non fuiſſe ab eo ſcripta, ed a petulanti Ariſtippi, vel quisquis auctor fuit, libelli, *de luxu veterum*, alamo profecta [o]. Accommodaſſe ſe more Socratico Platonem indoli Athe-

c) OLYMPIOD. l. c.

d) ATHENAEVS L. XI. p. 507. LAERT. L. I. ſ. 26. TZEZES Chil. X. hiſt. 356 ſeqq.

e) LAERT. L. III. ſ. 35. ad quem locum videnis MENAGIVS.

f) Lib. III. ſ. 29.

g) De eo vero non dubitabat APVLEIVS, qui tina quaedam fecit l. c.

h) Certe hoc inde ſequitur, peius ſcripſiſſe am vixiſſe.

i) Tuſc. Qq. L. IV.

k) De vita contemplatiuâ Opp. p. 898.

l) In argumento Sympoſii.

m) Ita BESSARIO contra Trapezuntium, calumniatorem Platonis.

n) De idololatria gentili L. I. c. 4. p. 25.

o) Ita quidem FICINVS in vita Platonis, qui Ariſtippum incuſat; ſed non poſſe hunc librum Ariſtippum auctorem habuiſſe, ſupra probauimus,

Athenienſium amore puerorum inſanientium, et ita licentioſius ſcribendo traduxiſſe ad meditationes philoſophicas, eandemque eius cum iuuenibus conuerſationem mereri apologiam, quae pro Socratis innocentia fieri ſolet. Nec temperamentum quoque tetricum atque auſterum Platonis pati, vt veriſimile credatur, eum in hac re peccaſſe. Non negamus, nobis hac in re Platonis innocentiam non valde eſſe ſuſpectam, fatemur tamen, ita argumenta eorum, qui Platonem inſimulant, inſtructa eſſe, vt non omni veri ſpecie careant. Quia vero incerta pro certis ſequi in infamia magni viri aſſerenda et impium et inconſultum eſt, praeſtat ſaltem iudicium cohibere, quam calumnia onerare philoſophum. Ceterum quod ad ingenii vires atque facultates attinet, valde veremur, vt acuti iudices inueniant, quod in eo laudant, qui caeca eius admiratione ducuntur. Iudicii enim defectum paſſim regnare, et imaginationis vim, ſine iuſtis limitibus ſe paſſim efferre, animum vero ad ſuperſtitionem inclinaſſe, totus philoſophiae Platonicae habitus, et regnans in ea fanaticiſmus luculenter confirmat; et vel hoc ſolum argumento rei eſt, quod deſerta ſobria Socratis philoſophandi ratione ad τερατελογίας Pythagoricas, et nugas ingenii, abſtractionibus et diſtinctionibus ſoliditatem quaerentes et oſtentantes defecerit, et ſyſtematum toto coelo inter ſe diuerſorum harmoniam inſtituerit. Qui characteres [p] vt mediocre iudicium produnt, ita diuinitati ingenii, quam tanta confidentia ei tribuere aſſeclae, contradicunt, et ex albo maximorum philoſophorum Platonem delent [q].

Auctoritas in republica et apud Principes.

§. XI. In illud vero omnes eruditionis vires conferebat Plato, vt iuuenes formaret philoſophiae beneficio eximios atque doctos, et reipublicae olim adminiſtrandae futuros idoneos: quem in finem dialogos quoque ſuos conſcripſit. Ab ipſa vero gerenda republica prudens abſtinuit, maxime quod Draconis et Solonis leges, quibus viuebant Athenienſes, improbaret: id quod ab vtroque ſancita [r] cum Platonis republica conferenti mirum non videbitur. Plato enim ad naturalem potius ſtatum, quam ciuilem, qualem leges Solonis temperauerant, reſpexit, animumque notionibus Pythagoricis, et idea reipublicae philoſophica imbutum habuit. Vnde etiam aequalitatem in ea quam maxime requirebat: quod Arcadibus et Thebanis luculenter probauit [s]. Cum enim fama eius indies incrementa caperet, et ad eorum quoque aures pertigiſſet, legatos ad eum miſerunt, qui orarent, vt ad inſtituendos philoſophiae praeceptis iuuenes, et ordinandam legibus rempublicam, quam nuper condiderant, ad ipſos accederet. Valde vero de-

lectatus

mus, etſi certum ſit, in eo non Platonem tantum, ſed et Socratem, Xenocratem aliosque philoſophos amoris puerorum inſimulatos eſſe. Sed verſiculos, qui ſub Platonis nomine occurrunt, inde deſumtos eſſe prius probandum eſt.

p) Conf. Act. philoſ. Vol. I. p. 196. Amoenit. lit. T. VII. p. 513.

q) Praeter adducta culpat etiam auctor. hiſt. crit. philoſ. P. II. c. 20. p. 197. ingratitudinem erga praeceptores, laudum cupiditatem, voluptatis et commeditatis inter Siculos ſtudium, et diligentiam in obſcurandis ſuis. Valde vero timemus, vt haec omnia probari queant, ſi laudis ſtudium et obſcuritatem quaeſitam excipias: quam tamen a Socrate et Pythagora accepit, et ad ſecuritatem ſyſtematis quaſi ſui, adhibuit.

r) Conf. Mevrsii Themis Attica.

s) Laert. L. III. ſ. 23. Aelian. L. II. c. 42.

Digitized by Google

lectatus fuit Plato iſta inuitatione, ſic vt obſequi vellet; cum vero legatos interrogaſſet, quemadmodum ad aequabilem partitionem omnium rerum eſſent affecti, et comperiſſet eos ab ea vehementer abhorrere, neque, vt hanc ſuſciperent, perſuaderi poſſe, noluit eo proficiſci, ſed familiarem ſuum Ariſtonymum, miſit. Idem fere cum Cyrenaeis factum eſſe (hoc enim a priori diſtinguendum eſſe, ſecus ac putat MENAGIVS [t], diuerſae circumſtantiae iubent) narrat PLVTARCHVS [u]: leges a Platone ciuitati ſuae praeſcribendas poſtulantes, repulſam tuliſſe; dicente, difficile eſſe leges praeſcribere hominibus rebus laetis ac proſperis vtentibus, ac nihil eſſe tam petulans atque ferox et imperio reluctans, quam hominem rebus ſecundis fruentem. Probe enim videbat Plato, imaginariae reipublicae intentus, iſtam rerum omnium communionem, quam omnibus ciuitatum malis mederi poſſe credebat, inter homines rerum affluentia potentes, et maxime inaequales introduci non poſſe. Aliam itaque ordinandi ciuitatem rationem Platonem iniiſſe oportet, ſi vera ſunt, quae alibi PLVTARCHVS [x] refert, Syracuſiis, eiecto tyranno, leges condidiſſe, vt et Cretenſibus leges, Magneſia condita, libris duodecim digeſtas miſiſſe; Eleis vero Phormionem, Pyrrhaeis Menedemum familiares ſuos miſiſſe, ordinandae reipublicae cauſa. Forte et hoc politicae Platonicae adſcribendum eſt, quod diſcipuli eius Dio Siciliam, Pytho et Heraclides Coty interfecto Thraciam a tyrannide liberauerint, nam id diſerte Platonis doctrinae de republica atque de legibus adſcribit PLVTARCHVS [y]. Gratioſus tamen apud principes quoque viros, ipſosque reges fuit, imprimis apud Archelaum regem Macedoniae et Perdiccam, cui Philippum Macedonem commendauit, eumque conſiliis ita inſtruxit, vt firmando poſtea imperio par eſſe poſſet [z]. Imprimis autem Dionyſio Siciliae tyranno ſe commendauit, maximaque apud eum auctoritate viguit, ter in Siciliam profectus. Quae itinera et mora Sicula cum non leuis hiſtoriae philoſophi pars ſint, ex qua animi eius character poteſt diſci, paucis eam, prout ipſe in epiſtolis [a], et poſt eum PLVTARCHVS [b] et LAERTIVS narrauerunt, exponemus. Ter vero in Siciliam Plato nauigauit, primo vt inſulam et Aetnae craterem videret, quod iter in quadrageſimum aetatis eius annum incidit: ad quod ſuſcipiendum nullo humano conſilio, ſed diuina fortuna, Deo tyrannidis euerſionem moliente, excitatum fuiſſe, ſcribit PLVTARCHVS [c], quia Dioni Plato eiiciendi tyranni et liberandae patriae occaſionem ſubminiſtrauit. Regnabat autem tum Syracuſis Dionyſius maior, Hermocratis filius, qui Dionem iuuenem ingenii ad diſcendum aptiſſimi et ad virtutis praecepta accipienda celerrimi aſſuefactum ad vitam incertam et obnoxiam metui, abiectis moribus, luxuque et voluptatibus, educari curauerat. In hunc incidens Plato, cum vrbis Syracu-

t) Ad l. c. LAERTII.
u) Ad princip. inerud. init.
x) Aduerſus Coloten L. III. p. m. 415. AELIAN. L. II. c. 42. LAERT. L. III. ſ. 23.
y) l. c. conf. MENAG. ad LAERT. L. III. ſ. 16.
z) ATHENAEVS L. XI.
a) Ep. VII. Tom. II. p. 323.
b) In Dione T. V. p. m. 648.
c) l. c.

Digitized by Google

racuſanae luxum, voluptates, commeſſationes et peruigilia vehementer ei diſplicerent [d], nactus eum eſt diſcipulum a prauis Siculorum moribus reuocandum. Neque Dio praeceptoris ſpem fefellit, quamprimum enim philoſophiam ad virtutem ducentem deguſtauit, celeriter animo flammas concepit; cumque eodem modo affici Dionyſium poſſe, ſperaret, magno ſtudio effecit, vt is cum Platone colloqueretur. Quo in colloquio cum Plato de virtute et tyrannide diſſeruiſſet, et quam miſera iniuſtorum vita eſſet, oſtendiſſet, tyrannus ſua vitia perſtringi intelligens [e], vehementer ira in eum exarſit, adeo vt inconſulta Platonis loquendi libertate offenſus, de eo necando cogitaret. Dio itaque, qui male ita conſultum Platoni eſſe obſeruabat, maturauit eius in Graeciam reditum, eumque in triremi, qua Pollis Lacedaemonius dux, legatus ad Dionyſium in patriam remeabat, dimiſit. Dionyſius autem occulte cum Pollide egit, vt inter nauigandum Platonem vel interficeret, vel venderet: id quod etiam ab illo in Aegina inſula, cuius incolis bellum tum erat cum Athenienſibus, factum eſt [f]: idque peculiari Aeginetarum decreto eueniſſe, quidam volunt, quod nemini Athenienſium inſulam adire permitteret. Alii aliter narrant, et iocos quoque referunt, vt ſolent huius generis hiſtoriae eiusmodi confictis circumſtantiis ornari, vt iucundiores euadant [g]. Plato itaque ab Anniceride Cyrenaico [h] philoſopho XX. vel, vt alii tradunt, XXX. minis redemtus, liberque domum dimiſſus eſt ad neceſſarios, nec ab his pecuniam ſtatim reddere paratis, accepit, non eos ſolos eſſe, inquiens, ad quos Platonis ſalus pertineat. Narrant Pollidem a Chabria victum et paulo poſt prope Helicem ſubmerſum, a daemonio irato fuiſſe euerſum, ob illatam philoſopho iniuriam [i]. Dionyſius autem, re cognita literis Platonem orauit, vt famae ſuae parceret, cui reſpondit Plato, ſibi quidem id otii philoſophiam non indulgere, vt Dionyſii poſſit meminiſſe. Dio vero Platonicis ſtimulis et praeceptis ad virtutem vehementer inſtigatus, luxu et voluptatibus reiectis, cum ſecundum virtutem viuere inſtituiſſet, alios quoque, qui in perditiſſima Dionyſii familia viuebant, ad idem virtutis ſtudium excitauit. Spe itaque nixus, fore, vt et iunioris Dionyſii animum caperet, virtutem ei aſſidue commendauit, et Platonicas ſubinde ſententias admiſcuit. Qua re factum, vt magno is incenderetur deſiderio, noſcendi Platonem. Quare ſollicitatus vehementer Plato literis tum a Dionyſio, tum a Pythagoreis in Sicilia degentibus perſcriptis, vt Syracuſas veniret, et principem ad luxuriam opibus ſuis inclinatum regeret, tandem expugnatus, metuens, ſi recuſaret, ne ignaua opera, verbis tantum philoſophari videretur, ſperansque praecipua parte perpurgata afflictis Siciliae rebus medelam allaturum ſe eſſe, tandem ceſſit. Inductum, ait LAERTIVS [k], Platonem pollicitationibus Dio-

d) Ep. III. VII. l. c.

e) LAERT. L. III. ſ. 18. PLVT. l. c.

f) LAERT. l. c. ſ. 19.

g) Ibid.

h) Diſtinguendum hunc a iuniore Anniceride, ſupra euicimus.

i) Ita ſine dubio Platonis diſcipuli, vt inuidiam Dionyſio et Pollidi conflarent.

k) Lib. III. ſ. 21.

Digitized by Google

Dionyſii, quibus locum et populum ei obtulerat, vt nouam, quam meditabatur, politiam, inſtituere poſſet, ob quam quoque ei cauſam ambitionis crimen obiecit Athenaevs [l]. Nec id veri ſpecie carere, ea, quae ſupra de conſilio eius in condendis legibus diximus, ſuadent. Interea vero Dionis aduerſarii Philiſtum exulem, tyrannicis ſententiis imbutum reuocare in patriam Dionyſio ſuadebant, vt haberent, quem Platonis philoſophiae apud principem opponerent. Delatus in Siciliam Plato magno honore, regioque curru exceptus eſt, rege ipſo ſacrificia pro aduentu eius obeunte. Et mutata repente in aula omnia; modeſtia in conuiuiis regnans; regis benignitas, philoſophia ab aulicis coli coepta, magnam emendationis ſpem promittebant. Philiſtus vero, et qui ei adhaerebant, ne Platonis nimia apud regem fieret auctoritas, metuentes, ad accuſandum Platonem et Dionem conſpirauere, et ita in Dionem Dionyſii animum accenderunt, vt eum lembo iniectum ad triremem deduci et in Italia exponi iuberet: qua ſententia Plato cum reliquis Dionis amicis vehementer perturbatus eſt, veritus, quod fama quoque ferebat, ne et ipſe de capite periclitaretur. Dionyſius vero, humaniſſime eos tractabat, Platonem confirmabat, et, vt apud ſe maneret, rogabat, amicitiae vero ſpecie in ipſo palatio adeo arcte eum cuſtodiebat, vt nemo ad illum, ipſo neſciente, accedere poſſet: multum vero interim ſermonibus Platonis capiebatur. Tandem exorto bello Platonem in patriam dimiſit, reuocandum, vti promiſerat, cum Dione, quam primum pax ſubſecuta fuiſſet. Plato interim Dionem Athenis philoſophiae praeceptis imbuit, effecitque, vt nihil aduerſus Dionyſium moliretur. Qui Athenis comparata domo et Platonem diligenter audiebat, et amoeno Speuſippi ingenio, quod ei Plato commendauerat, oblectabatur, ludisque publicis ſuis ſumtibus inſtitutis ſibi gloriam Platonique fauorem populi parabat. Dionyſius vero pulſi Platonis ignominia motus vndiquaque philoſophos ad ſe vocauerat; et cum iis diſceptando ſapientiam iactauerat; iſtis vero non exſatiatus ſubito deſiderio correptus eſt, reddi ſibi Platonem, pace interim facta. Tum vero recuſare Plato, et ſenectam excuſare, obiicere etiam promiſſum de Dione reſtituendo falſum. Archytas vero Tarentinus et Pythagorici alii, inſtigante tyranno, eo tandem animum compelli paſſi ſunt, vt Platoni ſcriberent, venire tuto eum poſſe; ſeque fidem interponere. Ipſe Dionyſius ſcriptis literis eum inuitauit, et triremem vittatam cum Archidemo Platoni amiciſſimo, qui eum arceſſeret, miſit: vxore et ſorore Dionis idem cum ipſo Dione vrgente. Victus itaque tot amicorum precibus, tertia vice Syracuſas petiit, quem aduenientem albis quadrigis Dionyſius excepit, aurigamque ipſe egit [m]. Et laetus quoque Siculis aduentus Platonis fuit, qui Philiſti odio Dioni et Platoni magnopere fauebant, magnamque ſpem conceperant fore, vt de tyranno philoſophia Platonis triumpharet. Ipſe Dionyſius, omne, quod contra quosuis conceperat, odium metumque exuit, Platonique magnam vim auri obtulit, ex quo XXC. talenta accepiſſe, ſupra narra-

l) Lib. XI. p. 507.

m) Citati.

narrauimus [n]. Magna ibi in auctoritate vixit Plato, et cum aulae moribus ſe attemperaret Ariſtippus, libertatem dicendi ſequeretur Diogenes, pecunias appeteret Aeſchines, ipſe philoſophi vultum grauitatemque retinuit, et a moribus aulae abhorruit; quod magnae ei laudi eſſe iactabant amici et diſcipuli, Ariſtippus cathedrarium faſtum interpretatus eſt. Neque tamen a Dionyſio Plato, vt vel ciuitatem legibus Platonicis conderet, vel Dionem reuocaret, obtinere potuit, ſed diffidere ſibi mutuo coepere, clandeſtinis tamen motibus, omnique ab vtroque prudentia adhibita, ne quid ſuſpicionis alteri cieretur, vnde et honoribus Dionyſius Platonem, et fiduciae ſpecie Plato Dionyſium decipere conatus eſt: Ariſtippo tamen, vt erat ingenio verſatili, inſtantem σύῤῥαξιν praedicente, quae etiam euenit. Cum enim reditus Dionis a Dionyſio retinerentur, male id habens Plato, mitti petebat, Dionyſio, vt maneret, rogante. Quod cum obtinere ab eo non poſſet, itineris neceſſarii apparatum ei promiſit, Dioni reditus reddere pollicitus, modo maneret. Vix vero portu egreſſae naues erant, cum promiſſorum immemor, Dionis bona venderet, Platoni euadendi occaſione ſubtracta. Mox ob interceſſionem pro Heraclide ex familiaribus Platonis, qui ſeditionis militaris auctor ferebatur [o], et libertatem in reprehendendo adhibitam infenſiſſimus ei factus Dionyſius, ab aula eum remouit, et extra arcem verſantem militibus ei inimicis expoſuit, qui falſis rumoribus in eum accendebantur. Coepit itaque de fuga cogitare Plato, et amicis Pythagoreis periculum, in quo verſabatur, indicare: qui legatum Lamiſcum cum triremi miſerunt, vt Platonem repoſceret, quod, Archyta ſponſore, Plato ad ſuſcipiendam in Siciliam profectionem inductus eſſet. Dionyſius itaque, vt ſe ipſum excuſaret, conuiuio magnifice Platonem excepit, multisque auctum teſtimoniis beneuolentiae domum remiſit. In Peloponneſum itaque Olympicorum ludorum tempore delatus, totius Graeciae in ſe oculos conuertit: Athenasque redux Dioni, quae geſta erant, narrauit, et ad Dionyſium ſcripſit rationem omnium luculentam reddens. Dio vero vindictam tot iniuriarum, erepta tandem a tyranno vxore animo concipiens, bello experiri in eum ſtatuit, ſiue Platonis, quod quidam volunt, inſtigatione [p], quod tamen alii negant [q], ſiue Speuſippi exhortatione compulſus, quod tyranno tandem exitium peperit. Ex dictis iam liquet, Platonem, etſi virum magnum et eruditiſſimum, ingenio tempori aulaeque inſeruiente et commodas occaſiones captante non fuiſſe vſum, et iuuenibus magis quam viris philoſophatum, academiae magis quam Syracuſis, ſcholaeque, quam aulae, ſeruire potuiſſe: vnamque, qua pollebat, famam et Dionyſii ambitionem, qua philoſophiae vindex videri et tyrannidis ignominiam delere cupiebat effeciſſe, vt tantis honoribus afficeretur.

Obitus. §. XII. Reſtitutus itaque et patriae et ſcholae Plato, ſibi Muſisque vixit, et in erudienda iuuentute ad ſenectutem vsque occupatus fuit, quae ſera

n) Magno aere redemiſſe tum libros Pythagoricos ſupra monuimus.

o) Plato ep. VII. p. 348.

p) Aelianvs L. III. c. 17.

q) Plvt. l. c.

ſera ipſi obtigit. Cum enim temperantiſſime viueret, et natura quoque vires accepiſſet ſatis valentes, facile ſine morbo ad extremam ſenectam peruenit, canosque frugalitatis praemium habuit. Senio enim ſolo extinctum, veteres vnanimi conſenſu teſtantur [r]. Hermippus apud LAERTIVM [s] in nuptiali conuiuio diem obiiſſe refert, ſcribentem mortem oppreſſiſſe vult CICERO [ſ]. Audiendi itaque non ſunt, qui morbo pediculari eum obiiſſe dicunt [t]. Mortuus vero eſt tertio decimo Philippi regis Macedonum anno, Olymp. CVIII. 1. aetatis vt plerique veterum numerant [u] LXXXI. quem tamen numerum illi mutant, qui triennio prius natum Platonem contendunt [w]. Et memorabile etiam eſt, in ipſo natali vitae tempus expleuiſſe, vnde qui LXXXI. annos vixiſſe tradunt, diuini quid in eo quaeſiuerunt, quod anni climacterici magni menſuram exaequaſſet. Narratque SENECA [x]: *Platoni diligentiae ſuae beneficio contigiſſe, quod natali ſuo deceſſerit, et annum vnum atque octogeſimum impleuerit ſine vlla deductione: ideo magos, qui forte Athenis erant, immolauiſſe defuncto, amplioris fuiſſe ſortis, quam humanae, ratos, quia conſummaſſet perfectiſſimum numerum, quem nouem nouies multiplicata componunt* [y]. Coelibatum quia ad vitae finem accurate tenuit, haeredes quoque non reliquit, ſed Adiamantum haeredem teſtamento ſcripſit. Produxit illud LAERTIVS [z]: quod tamen an genuinum ſit, merito dubitauit Is. CASAVBONVS [a]; quam ingenioſa enim fuerit in eiusmodi rebus comminiſcendis veterum rhetorum diligentia, ſatis notum eſſe exiſtimamus. Neque tamen verum videtur, quod APVLEIVS [b] vult: *patrimonium in hortulo, qui Academiae iunctus fuit, et in duobus miniſtris, et in patera, qua diis ſupplicabat, reliquiſſe. Auri tantum, quantum puer nobilitatis inſigne in auricula geſtauit.* Supra enim veterum teſtimonio accepimus XXC. talenta a Dionyſio eum accepiſſe, magnamque auri ſummam in quatuor libros Pythagoricos impendere potuiſſe. Nec probabile eſt, Dionem, qui in exilio apud eum vixerat, et ex reditibus Siciliae magnos in Athenienſes ſumtus fecerat [c], Speuſippumque bonis auxerat, Platonem reliquiſſe vacuum, vel ab eo hunc nihil accepiſſe. Sepultus autem eſt, non procul ab Academia, vt ait PAVSANIAS [d], vnde LAERTIVS ſenſu latiori totum Ceramicum Academiam dixiſſe cenſendus eſt,

 quan-

r) SENECA ep. 58.

s) Lib. III. ſ. 2.

ſ) CICERO de ſeneſt. c. 5. HIERON. ad Nepot. de vita Cler.

t) Apud LAERT. L. III. ſ. 40. conf. MENAG. h. l.

u) Citati.

w) Dictum hac de re §. II.

x) l. c. Eſſe vero fabulam ex iis conuincitur, quae de incertis rationibus natalis anni Platonis ſupra dicta ſunt; videturque ideo conficta, vt non minus mors, quam natiuitas humanam conditionem ſuperare videretur. Ceterum audiendi non ſunt, qui cum EVSEBIO Ol. CVIII. 4. obiiſſe, vel cum EVTYCHIO ALEX. T. I. ann. p. 288. Alexandro M. ſuperuixiſſe dicunt. Id ipſe EVTYCHIVS p. 267. refutat, vbi eum vixiſſe dicit tempore Philippi Macedonis.

y) Produnt ipſae hae rationes, fabellam excudiſſe Pythagoreos et Platonicos, quorum ſomnia de anno climacterico vid. apud SALMASIVM pec. libro. TENNVL. ad IAMBLICH. in Nicom. p. 129. VOSS. de idolol. gent. L. III. c. 20. p. 816. ex veteribus CENSORIN. de die natali c. XV.

z) Lib. III. ſ. 41.

a) Ad h. l.

b) loc. cit.

c) PLVT. in Dione.

d) In Atticis, conf. MEVRSIVS in Ceramico l. c.

quando tradit: Platonem in Academia ſepultum eſſe, vbi plurimum temporis philoſophando exegerat, videturque hortus ipſe, quem poſſederat in Ceramico ei ſepulchrum praebuiſſe. Quemadmodum vero viuus magnus Plato habitus eſt, ita poſt fata adeo non imminuta eſt eius exiſtimatio, vt potius inſolitis honoribus cumularetur. Statuam ei in Academia poſuit Mithridates Perſa [e], aram Ariſtoteles; dies natalis, quod ſupra tetigimus, a ſectatoribus conuiuio celebrabatur [f]. Effigies impreſſa numis, atque ita immortalitati commendata [ff]. Tanta vero non inter gentes tantum a purioris fidei reuelatione deſtitutis, ſed inter Chriſticolas quoque Platomania fuit, vt non deeſſent, qui locum ei inter beatos aſſignarent, id quod praeter alios NICOLAVM SECVRVM [g] et DOMINICVM A SOTO [h] feciſſe conſtat, vel primum fuiſſe, nugarentur, qui apud inferos Chriſto praedicanti fidem habuerit, atque ab eo ex inferis fuerit liberatus [i]. Cuius generis nugae quoque ſunt Graeca fide omnino dignae, quae audaciſſimi in ſtruendis mendaciis Graeci confinxerunt, repertum tempore Conſtantini M. et Irenes cadauer Platonis cum tabula aurea in pectore, cum inſcriptione: *Chriſtus ex virgine naſcetur, in quem ego credo; at ſol tu me iterum aſpicies ſub Conſtantini imperio et Irenes* [k]. Fuere vero Platones, vti ſupra dictum [l] plures; a quibus tamen noſter nominis et eruditionis celebritate facile diſtinguitur.

Honores poſt fata exhibiti.

Scripta et ſcribendi ratio.

§. XIII. Scripſiſſe in iuuentute Platonem dithyrambica, melica, heroica et tragoedias, et epigrammata quoque nonnulla, ſupra memorauimus, hoc vero loco ideo notandum eſt, quoniam ex eo ratio ſtili Platonis et natura dictionis, quam adhibuit, intelligi poteſt. Eam vbique apud veteres et recentiores laudari videas, et imprimis apud CICERONEM [ll], qui tantopere non eruditionem modo, ſed et orationem eius extollit, vt omnibus anteponendum et non ſatis laudandum contendat. Notumque illud veterum de Platonis dictione iudicium, Iouem, ſi Attice loqui vellet, non alio, niſi Platonis ſermone vſurum [m]. Ideam vero dictionis eius inter proſam et poëticam mediam eſſe, iam Ariſtoteles, accuratus iudex notauit [n]. Etſi enim abeſt a verſu, incitatius tamen fertur, et magnis ſermonis vtitur luminibus, ideo non procul abeſſe a verſus ratione et ſtructura veteribus viſus [o]. Et haec ratio eſt, cur grauitatem Platonis, ad magnificentiam quandam, et plus quam poëtarum progredientem, comite praeterea vbertate et copia, et, qua reliquis omnibus antecellit, ſuauitate atque gratia, maximopere dicendi

e) Phauorinus apud LAERT. l. c. MEVRS. l. c. dedicata autem erat Muſis, vt ſolebant.

f) Auctor vitae Ariſtot. conf. Otium Vindel. Mel. III. §. 8. p. 268.

ff) Talem numum ex vna parte Platonis, altera Auguſti effigie inſignem pec. diſſ. explicuit CAR. PATINVS.

g) Plato beatus, ſiue de ſalute Platonis pia contemplatio. Ven. 1666. 12. conf. Act. philoſoph. Vol. III. p. 213 ſeqq.

h) De iuſtitia et iure Lib. II. q. 3. art. 5.

i) Conf. LEO ALLATIVS de libris eccleſ. Gr. p. 259. 274. BARTHIVS ad AENEAE GAZ. Theophraſt. p. 153.

k) Vid. FABRICIVS Bibl. Gr. Vol. II. p. 40.

l) §. III.

ll) Paſſim, vid. Orat. c. 3. de officiis L. I. de legibus Lib. II. III.

m) Conf. VALESIVS ad AMMIANVM Lib. XXII. c. vlt.

n) Apud LAERT. Lib. III. ſ. 37.

o) CICERO Orat. c. 20. THEMIST. p. 319. Orat.

Digitized by Google

cendi artis iudices extollant [p]. Et negari quoque nequit, Platonem, vbi dialogi veſtigiis inſiſtit, plane incomparabilem eſſe, et iucundiſſimum; cuncta ibi ad characteres perſonarum exacta, prooemia apta et iucunda, ſeries et corpus totum diſputationum belle attemperatum, ſuus cuique locus et decor, et mores tributi, deſcriptiones locorum elegantiſſimae, viuisque quaſi coloribus depictae, quae omnia dialogorum iucunditas, cuncta minutis et elegantibus particulis atque membris, partiens, et interrogationibus atque reſponſionibus efferens, admirabili artificio ornat. Dictio inſuper ſatis clara, quantum argumentum, ſaepe metaphyſicum et mathematicum patitur, et inſtar aquae profluentis pellucens. Flos ideae ſermonis et dicendi generi accommodatus, tempeſtiuusque, et imprimis, vbi violarum in morem humi quaſi repit, et tenue atque ſimplex orationis genus ſectatur, fragrantiſſimus: compoſitio locutionis ſimplex et dulcedo, neque loquacitatem neque pompam redolens. Quam dicendi temperiem et artem partim a Lyſia, partim a Socrate habuiſſe, non inepte critici [q] coniiciunt. Alius tamen Plato a ſemetipſo, ſibique prorſus diſſimilis, vbi ſublime dicendi genus ſectatur, et ornatius atque vberius loqui magno impetu conatur, vbi ingenium poëtica licentia turgidum, dithyrambicum [r] et tragoediam ſpirans adeo redolet, vt hoc ipſi vitium a iuuentutis inſtitutione et ſtudiis adhaeſiſſe manifeſte appareat. Quapropter erudite quidem, aſt acerbe eum notauit nobilis et eruditus veterum criticus DIONYSIVS HALICARNASSEVS [s], et ante eum Demetrius Phalereus, qui ſumtuoſiorem iſtam et inſolentiorem magnificentiam ferre non potuerunt, et in eo reprehenderunt, quod in vertenda et mutanda dictione, quaſi tempeſtate quadam iactetur, in fingendis vocabulis ineptus, durus in translationibus, nec ſatis retinens ſimilitudinis appareat, nec in allegoriis modum ſeruet vel rationem temporis et loci. Addit iudicii laude inſignis rhetor: *nunquam ſibi probatam eſſe eius adiectorum nominum inconcinnitatem, minimeque eum placere, cum ſe politicis rebus interpoſuit, laudationesque et inuectiuas, accuſationes et defenſiones conſcripſit. Tunc enim fieri alium a ſe ipſo, et dedecori eſſe philoſophiae, valereque de his Platonis ſcriptis illud, quod apud Homerum Veneri Iupiter dixit:*

Ὄυ τοι, τέκνον ἐμὸν δέδοται πολεμήϊα ἔργα
Ἀλλὰ σύ γ' ἱμερόεντα μετέρχεο ἔργα γάμοιο.
Non tibi, nata datum tractare negotia belli,
Sed dulces thalami res, et connubia capta.

Haec Dionyſius, qui ea poſtea Phaedri exemplo probat, ibique alia neque accura-

p) Ex multis videndi FR. VAVASSOR in eleganti tract. de dictione ludicra c. III. p. 9. Opp. et NIC. CAVSSINVS de eloq. S. et hum. L. I. c. 69. p. m. 67. qui etiam Platonem cum Cicerone comparat.

q) Citati.

r) Hoc nec ipſe negauit Plato, ſed veniam exorauit, et honeſto nomine praetexuit culpam, cum ſe afflatum diuinitus dithyrambos fundere diceret.

s) In Epiſt. ad Pompeium T. II. Opp. p. 229 ſeq. ed. Wechel.

Digitized by Google

accurate neque preſſe et ſubtiliter dicta, alia puerilia et frigida, alia inania, nulla re ſubiecta vtili et ſuaui, alia dithyrambica et audaciora et licentiora dicta eſſe demonſtrat [ſſ]. Quae ideo paulo prolixius adducenda fuerunt, vt de Platonis ingenio, cuius plerumque ſermo index eſt, rectius queant iudicare, qui non ex vnius Ciceronis auctoritate, Platonis amore et admiratione nimis ſaepe ducti, ſed ex ipſa Platonicae dictionis ratione illud noſſe cupiunt. Vti enim in ſermone ſe exhibuit, ita quoque in doctrina; multo melior futurus, ſi cum Socrate intra officinas, et in conuiuiis, et rure de rebus moralibus diſſeruiſſet, quam vbi cum Pythagora de rebus naturam et intellectum hominis tranſcendentibus ſublimis fertur, ſeque ipſum fere amittit. Methodo vero dialogiſtica ſcripta ſua Plato concepit, quam a Socrate, vel etiam ab Eleaticis, vti ſupra memoratum eſt, mutuam accepit. Eſt vero dialogus, definiente Albino in *introductione in dialogos Platonis* [t]: *ſermo conſtans ex quaeſtione et reſponſione de rebus ciuilibus vel philoſophicis, ita vt mores decentes tribuantur perſonis aſſumtis et congruens adhibeatur orationis compoſitio.* Quemadmodum vero argumenta iſtorum colloquiorum diuerſa ſunt, ita variis quoque generibus et characteribus inter ſe dialogos diſtinxerunt veteres, et alios phyſicos, alios logicos, alios ethicos, alios politicos, alios elenchticos, alios piraſticos, alios maeeuticos [u], alios anatrepticos eſſe notarunt, prout vel naturalem, vel moralem, vel rationalem, vel ciuilem diſciplinam tangunt, et vel conuincunt, vel tentant, vel inſtituunt, vel confutant, qua de re praeter Albinum audiendus eſt Laertius. Sunt vero Platonis dialogi, qui extant et genuini ſunt, (deperditos enim et dubiae fidei, de quibus conſulendus eſt Fabricius [w] non moramur,) XXXV. quibus XIII. epiſtolae Platonis addi ſolent, quos variis modis diſpoſuerunt veteres. Et Thraſillus quidem apud Laertium [x], Platonem tetralogias dialogorum, vt Tragici dramatum ſuorum, edidiſſe auctor eſt, qui et ipſe in IX. Tetralogias ſcripta Platonis diſtribuit, ita vt libri de legibus, itemque de republica, ſinguli vnum dialogum exhibeant. Ariſtophanes vero Grammaticus ad trialogias reduxit [y]. In his eam Plato methodum adhibuit [z], vt primo declararet, quid ſit eorum quiduis, de quo dicitur: deinde cuius rei cauſa dicatur, an tanquam ad rem primario ſpectans, an quod ſimile ſit, an ad ſententiam defendendam, an aduerſam impugnandam? tertio, vt, quod recte dictum ſit, demonſtraret. Qua in

ſſ) Obſeruauit etiam Dicaearchus apud Laertium L. III. ſ. 38. ſcribendi characterem in hoc Dialogo nimis eſſe φορτικὸν, id quod Olympiodorus l. c. eo excuſat, quod hunc in iuuentute primum Plato ſcripſerit, vnde character dithyrambicus in eo obſeruetur, conf. Menag. ad l. c. Laërt. Fabricius Biblioth. Graec. Vol. II. p. 13.

t) Eam primus edidit Fabricius Bibl. Gr. L. III. c. 2. Vol. II. p. 42 ſeqq. cum Albini definitione conuenit Laert. L. III. ſ. 48.

u) Vox ab obſtetricibus et nutricibus deſumta, quae infantem curant, partum promouent, editum curant: hinc dialogi maeeutici, quibus ingenia formantur, nutricanturque et fouentur. conf. Aldob. et Menag. ad Laert. L. III. ſ. 49.

w) l. c. p. 28.

x) Lib. III. ſ. 56.

y) Conf. Stanlei. P. IV. c. 15. p. 319 ſ.

z) Laert. L. III. ſ. 65.

Digitized by Google

in methodo tamen magnam attentionem poſtulat, non tantum ob inductionis, quam plerumque adhibet, difficultatem, ſed etiam ob voces atque nomina plurima, quibus longe aliam, quam apud alios ſcriptores Graecos ſolet, ſignificationem impoſuit, quae qui ignorat, vel negligit, in tenebris magis apud Platonem palpat, quam luce colluſtratur. Quae cauſa fuit, vt ex veteribus Boëthus, Harpocration Argiuus et Timaeus iunior, Platonicus Lexica Platonica conſcriberent [a], ſingulares nominum ſignificationes vel etiam diuerſa adhibita nomina ad ſignificandam rem eandem, explicantes. Ceterum et ordinem in legendis his dialogis philoſophiae Platonicae ſtudioſo obſeruandum eſſe contenderunt huius philoſophiae doctores, quem tamen, prout vel ipſi, vel diſcipuli erant affecti varie diſpoſuerunt [b]: ille vero, quem Thraſyllus ſecundum tetralogias inſtituit, ab Eutyphrone orditur. Nec ordinis magnopere Plato videtur fuiſſe ſtudioſus in iis diſponendis, paſſim enim ita eos effinxit, vt temporum rationem nullam haberet, multosque anachroniſmos committeret. Ita in *apologia Socratis* mentionem facit murorum a Conone inſtauratorum, poſt Socratis mortem [c]. In *Parmenide*, hunc philoſophum inducit loquentem cum Socrate, quod temporum rationi aduerſari iam notauerunt ATHENAEVS [d] et MACROBIVS [e]. In *conuiuio* quoque anachroniſmos multos obſeruauere ARISTIDES [f] et ATHENAEVS [ff]. *Phaedrus* autem, qui in dialogo huius nominis cum Socrate confabulatur, huius aetate viuus eſſe non potuit, nedum ab illo amari, vt ATHENAEO [g] quoque notatum eſt. Idem de *Timaeo* notandum, vt alia taceamus. Quin non ſolum ad veritatem temporis non attendit Plato, ſed nec perſonarum, quas loquentes inducit; quibus ea affingit, de quibus nunquam cogitarunt. Id de Socrate ſupra obſeruatum eſt, dixiſſe illum, cum Lyſidem recitari audiſſet; *proh Dii immortales, quam multa de me mentitur adoleſcens* [h]! Idem de Phaedone, Protagora et de Gorgia narrat ATHENAEVS [i], illum dixiſſe lecto hoc dialogo: *Platonem optime nouiſſe* ἰαμβίζειν, *id eſt, criminari*, hunc, recitato Gorgia *ſe nihil eiusmodi vel audiuiſſe a Socrate, vel ad Socratem locutum eſſe, eumque vocaſſe* νέον ἀρχίλοχον. Idem de Parmenide ſtatuendum eſſe, ſuo loco docebimus. Magnorum enim iſtorum virorum nominibus ſuae philoſophiae auctoritatem conciliare voluiſſe, non eſt, quod dubitemus: certe victos fuiſſe omnes, et vel erroris conuictos, vel melius inſtructos a Socrate, id eſt, Platone Socratico, vbique videri voluit; vnde ſi non expreſſis ſemper nominibus tacite tamen philoſophos refutat, id quod Anaxagorae, Gorgiae,

a) Conf. FABRIC. l. c. p. 41. MENAG. ad LAERT. L. III. ſ. 63.

b) Vid. ALBINVS et LAERTIVS ll. c.

c) Ol. XCVI. 1. Socrates autem obiit Ol. XCV. 1. Conf. IONSIVS de Scr. Hiſt. phil. L. I. c. 6. p. 36. 37. L. II. c. 13. p. 281.

d) L. XI. p. 505.

e) Saturnal. L. I. c. 1.

f) Orat. Plat. II. T. III. p. 475 ſeq. conf. MENAG. ad Laërt. L. III. ſ. 35.

ff) L. V. p. 187. 192. 216.

g) L. XI. p. 505.

h) LAERT. L. III. ſ. 35.

i) l. c. Inde I. C. SCALIGER poëm. p. 13.
Vix vnum verbum multis e millibus aiunt
Quae poſuit, de Socraticis exiſſe faucibus.

giae, Protagorae multisque aliis factum eſſe, veteres notant, et alios quoque a Platone traductos eſſe, e. g. Ariſtophanem in Sympoſio, Cimonem, Miltiadem, Themiſtoclem et Periclem in Gorgia, obſeruant: quod occaſionem dedit Ariſtidi rhetori in orationibus Platonicis rhetorices, et quatuor horum virorum apologiam ſcribendi. De ipſa argumenti vero, quod in quolibet dialogo abſoluitur, tractatione prolixe agere, inſtitutum noſtrum non patitur, paucis multa complexus eſt FABRICIVS [k], qui Commentatores quoque nominat, eosque indicat, qui Platoni contradixerunt. Ne tamen prorſus ſine ſymbola abeamus, de *Phaedone*, quem reliquis fere praeſtantiorem veteres habuerunt, quoque de immortalitate animorum Plato diſſerit, obſeruamus, tanti quidem viſum fuiſſe veteribus, vt non tantum Cleombrotus, decantatiſſimo apud priſcos ſcriptores [l] facinore, de muro ſe, lecto hoc dialogo, in mare praecipitauerit, ſed et Cato Vticenſis, antequam mortem ſibi conſciſceret, ad roborandum animum Platonis prius Phaedonem ad lucernam legerit [ll]: ſi tamen recte examinetur, inter pulchre et recte dicta complura, ea quae potiſſimum argumenti neruum conſtituunt, ſatis infeliciter et improbabiliter diſputari. Nam Pythagoricas hypotheſes de animarum praeexiſtentia, migratione, et αὐτοκινησία ſupponit, quas qui negat, totam ſimul diſputationem euertit. Vnde nec Ariſtoteli perſuaſiſſe notauit THEODORITVS [m], nec ipſe Phaedo eum probauit. Primus vero, qui haec Platonis ſcripta diuulgauit, fuit Hermodorus, Platonis auditor, qui ea in Siciliam delata vendidit, vnde prouerbium enatum: λόγοισιν Ἑρμόδωρος ἐμπορεύεται [n], ad quod alludit CICERO [o], ex cuius verbis tamen concluditur, vel id non inuito Platone, vel poſt mortem demum factum eſſe. Siculi vero iſto prouerbio Platonicis ingenii diuitiis, diu apud ipſos iactatis illudebant: vnde coniicimus, Hermodorum, fama et fortuna, quibus Plato apud Dionyſium et Dionem vſus fuerat, permotum, eo fine ſcripta eius in Siciliam attuliſſe, vt iis numos ſibi corraderet, ſperantem fore, vt non minoris aeſtimarentur, quam Pythagorici libri a Platone in Sicilia redemti. Poſt reſtitutum vero literis nitorem, Graece Platonis ſcripta collegit et edidit ALDVS MANVTIVS *Ven. 1513. fol.* obſtetricante, prout videtur Marco Muſuro [p], qui et in vertendis Platonis dialogis MARSILIO FICINO, Mediceorum hortatu ad hunc laborem excitato [q] iudicium ſuum interpoſuit [r]. De cuius verſione cum ſuo loco, ad Platonicos noſtri aeui delatis dicendum ſit, hic nihil addimus: videndi interim clariſſimi viri IO. ALB. FABRICIVS [s] et IO. GEORGIVS SCHELHORNIVS [ſſ]. Alteram verſionem debe-

Exemplum dialogorum Phaedo, et de eo iudicium.

Editiones ſcriptorum Platonis.

k) l. c. p. 7 ſeqq.
l) Conf. quos fuſe nominat FABRICIVS ad SEXT. EMP. adu. math. L. I. ſ. 48. et Bibl. Graec. Vol. II. p. 9.
ll) FLORVS L. IV. c. 2.
m) Therapeut. L. V.
n) SVIDAS h. v. T. II. p. 458. conf. ERASMVS Adag. Chil. II. 600. p. m. 539.
o) Ad Attic. L. XIII. ep. 21.
p) Is enim elegans carmen in laudem Platonis praemiſit, quod ita Leoni X. placuiſſe dicitur, vt ab eo non aliam ob cauſam Archiepiſcopus Epidaurenſis crearetur. vid. VOSSIVS de poëtis p. 84.
q) Vid. Dedicatio FICINI ad Laurentium Medices.
r) Primum enim ſpecimen verſionis a Ficino ſibi exhibitum digitis atramento immerſis, vna litura totum deleuit, indicans, alia opus eſſe, vid. MENAG. Anti-Baill. p. 157.
s) l. c. p. 33.
ſſ) Amoenit. liter. T. I. p. 95.

Digitized by Google

debemus IANO CORNARIO, tertiam IOANNI SERRANO, qui Platonis ſcripta ex H. STEPHANI officina nobis exhibuit *Pariſiis* 1518. *fol.* III. Vol. quartam plerorumque dialogorum Gallicam ANDREAE DACIERIO [t]. Aut multum vero fallimur, aut deſideratur adhuc idoneus, tantoque ſcriptore par interpres. Ficinus enim, qui omnem vitam in Platonica philoſophia diſcenda conſumſerat, iisque ad hoc opus praeſidiis erat inſtructus, quibus plerique carent, falſis interpretamentis Alexandrinae ſectae, quae Platoniſmum genuinum mentiebatur deceptus, cum a Graecis in Italiam confugientibus non tam Platonicam, quam Plotinianam didiciſſet philoſophiam, et eam quidem Chriſtianae religioni adaptatam non in argumentis tantum dialogorum Platonis mentem deprauauit, ſed et in ipſa verſione saepiuscule infeliciter expreſſit [u], et allegoriis recentiorum Platonicorum more, mire omnia detorſit: vnde, qui Ficini verſionem meliorem vocant [v], aut falluntur, aut tantum, reſpectu ad alias minus doctas et fideles habito, intelligendi ſunt. Serranus autem, cum Platonem non ſatis intelligeret, ſententiam magis ſuam, quam Platonis expreſſit, eiusque verba contemſit, et analyſi ſcholaſtica peregrinam Platoni faciem induxit [w]. Dacierius autem et ipſe falſo pro Platonis philoſophia praeiudicio occupatus, expreſſit, non quod apud Platonem vidit, ſed videre cupiit. Sed et dialogos Platonis Perſice Choſroës Perſarum regis iuſſu [x], et libros de republica Hebraice translatos eſſe [y] conſtat.

Verſiones.

§. XIV. Magnum habent enarratae hactenus hiſtoriae vitae Platonis circumſtantiae influxum in ipſam naturam et conſtitutionem philoſophiae Platonicae, ad quam, quantum inſtituti ratio permittit, delineandam iam nos ordo deducit. Quod vt accurate fiat, et cauſas arcanas atque rationes proprias huius philoſophiae cognoſcamus, ſimulque conuincamur, quam difficile ſit, veros Platonis ſenſus aſſequi, generales quasdam obſeruationes, ex praemiſſa potiſſimum vitae eius hiſtoria fluentes lectori probe perpendendas exhibemus, eumque ad ſequentia accurato examine attentum eſſe iubemus.

Obſeruationes generales de philoſophia Platonis, et cauſis obſcuritatis eius.

I. Faſtidiens Plato ſobriam philoſophandi rationem, quam Socrates introduxerat, ſublato magiſtro ad alios praeceptores diuertit, et imprimis tum naturali ingenii propenſione tractus, tum magna ſcholae Italicae, eiusque conditoris Pythagorae fama excitatus, ad Pythagoreos, nec ſic quidem contentus, tandem ad hierophantas Aegyptios acceſſit, et eorum philoſophandi rationem didicit, inque rem ſuam vertit, et Academiae intulit. Quod, quo potiſſimum modo alio longe tramite, quam Socrates ſolebat, incedere coëgerit, poſtea dicemus. Hic id potiſſimum in limine monemus, Platonem, cum reliquis, quae, nemine veterum contradicente,

I. Arcana methodus admiſſa.

t) De vtraque editione vid. FABRIC. l. c.
u) Vnde lepor ille atque gratia ſumma, qua Graeca nitent, fruſtra in hac verſione quaeruntur.
v) LEO ALLATIVS de ſcript. Socratis p. 119. HVET. de claris interpret. p. 280.
w) CL. FLEVRY diſſ. de Platon. adiecta libello de ſtudiis inſtituendis p. 289.
x) AGATHIAS L. II.
y) Conf. cel. WOLF. Bibl. Hebraeae Vol. I. pag. 984.

ex peregrina hac philoſophia in ſuam inuexit [z], arcanam quoque methodum ſtudiumque veram mentis ſententiam occultandi tranſtuliſſe. Hoſpes ſit, in hiſtoria Platonis, neceſſe eſt, qui haec ignorat, vel negat pertinacius: nam eſſe in ſua philoſophia λόγους ἀποῤῥήτους, quo nomine doctrinam de Deo Platonicam PROCLVS nominat, ipſe fatetur. Ait enim in Timaeo [a] *difficile eſſe inuenire conditorem huius vniuerſi, et inuentum euulgare impoſſibile nefasque eſſe.* Clarius in Epiſtolis [b]: *ſtudium in ſuis philoſophematis edendis vtile non eſſe hominibus, niſi paucis admodum, qui videlicet exiguis ante veſtigiis demonſtratis, ad inueniendum ipſi ſagaces ſint.* Nec id ignotum diſcipulis et ſectatoribus, quos ideo mutauiſſe callido conſilio rationem philoſophandi Academicam, et incertitudinem introduxiſſe de omnibus in vtramque partem diſputantem, vt eo magis magiſtri dogmata celarentur, in ſequentibus exponemus. Nec alia mens Platonicis poſt C. N. qui hanc arcanam docendi rationem, vti ſuo loco demonſtrabitur, ſacro ſanctam cuſtodientes, ſe Pythagorae atque Platonis moribus et praeceptis prudenter accommodare credebant: vnde NVMENIO Platonico, librum euulgandi occaſio enata fuit, *de arcanis et non vulgandis Platonis dogmatibus* [c]. Nec obſtant his, quae OLYMPIODORVS monet [d], et, ex parte vera eſſe, negari nequit: *Detrectaſſe Platonem ſolenne Pythagoreorum iusiurandum, et clauſas fores, et: Ipſe dixit, volentem ſe vrbanius erga homines praebere.* Nam haec ad ſtrictam tantum Pythagoreorum regulam et ſacri ſilentii peculiares circumſtantias pertinent, quibus publico quaſi ſigillo arcana ſua muniuit Pythagoras. Ea vero imitari non conſultum erat Platoni, qui ſi abſconditis iſtis myſteriis haec addidiſſet clauſtra, maximam in ſuſpicionem adulteratae religionis publicae apud Athenienſes, ad Socratis praecipue diſcipulos curioſe attentos, veniſſet. Non itaque iuramentum exigebat, non arcebat ab Academia quemquam, non fores claudebat; ſed arcana potius ratione dogmata ſua celabat, et quaecunque docere et plenius tradere volebat, ita manifeſtabat, vt non niſi interiori admiſſione digni habiti poſſent intelligere. Neque difficile eſt, cauſas detegere, quae Platonem ad hanc arcanam philoſophandi rationem impulerint. Non enim noua ea erat, ſed a multis iam ſeculis inter philoſophantes obſeruata, quod prolixe probare eo minus opus habemus, quo magis in iis, quae ſupra de philoſophia et theologia barbararum gentium et Graecorum vetuſtiſſimorum fuſe diſſeruimus, hanc arcanam diſciplinam vbique accurate annotauimus. Immo nec Ionicos, de cauſis et effectibus quaerere incipientes, ab hoc occultandi ſententias ſuas ſtudio plane alienos fuiſſe,

Cauſae eius rei.

z) Vid. PORPHYR. vit. Pythag. n. 59 p. 49. APVLEIVS Florid. c. 15. p. m. 359. CICERO Tuſc. Qq. L. I de fin. L. V. aliique, quorum teſtimonia adduximus in diſſ. de conuenientia numerorum Pythagorae cum ideis Platonis §. I. Amoenit. liter. T. VII. p. 181 ſeqq.

a) T. III. p. 28.

b) Ep. VII. T. III. p. 341. conf. Ep. II. ad Dionyſium, vbi iubet epiſtolam comburere, quia quae ſcribuntur, contineri nequeant.

c) Vid. IONSIVS de Script. hiſt. phil. L. III. c. 10. p. 164.

d) In vita Platonis p. 589. vbi tamen ratio addita notanda eſt, qua haud obſcure innuitur, Platonem ſe quodammodo ad mores Athenienſes ſeueram iſtam rationem exoſos compoſuiſſe.

Digitized by Google

fuiſſe, ſupra demonſtrauimus. Et habuit quoque Socrates, in omnia alia quidem cetera in philoſophando abiens, quo ſua non omnibus propalam enarraret, modum: vtebatur enim ironia [e], vti ſupra diximus, et ad amicos tantum liberius loquebatur: et dialogiſtica vſus methodo diſputabat magis contra falſas aliorum opiniones, quam ſuas confirmabat; nec alio forte fine, ſe quicquam ſcire niſi hoc, quod ſciret nihil, profitebatur, quam vt ſecurius ſua placita laterent. His exemplis vſus Plato, Heraclitique philoſophandi quoque mori innutritus, quo et ipſe adeo cuncta abſcondit, vt inde obſcurus et tenebroſus diceretur, ad Pythagoreos et Aegyptios acceſſit, vbi ſummo in loco arcani diſciplina habebatur. Quos cum admiraretur vehementer Plato, vt ſolent peregrina plerumque videri domeſticis meliora et praeſtantiora, redux domum eandem philoſophandi rationem, ſuis tantum locique et hominum, inter quos vixit, circumſtantiis attemperatam, tenuit. Ad quam non exemplo tantum magnorum virorum excitabatur, ſed et naturali quoque animi propenſione, et imprimis neceſſitate atque vtilitate compellebatur. Triſti enim Anaxagorae, et imprimis cariſſimi praeceptoris, Socratis, exemplo didicerat, quam periculoſum eſſet, arcana dogmata propalari, et quam caro vitae libertatisque pretio illis conſtiterit, quod in occultandis placitis ſuis non cauti ſatis atque attenti fuerint: cumque nouam de Deo et diuinis philoſophiam ex Italia atque Oriente aduexiſſet, timebat iure meritoque, ne, ſi ea in vulgus propalam emanaret, aeque triſtia experiretur fata. Tandem et ſuo exemplo non Pythagorei tantum, ſed imprimis etiam Aegyptii ſacerdotes Platonem docuerant [f], hac potiſſimum arte, ſua occultandi ad maximam apud non initiatos opinionem eos perueniſſe ſummamque laudem atque exiſtimationem conſecutos eſſe apud vulgum, ea plerumque, quae non intelligit, quaeque latentia magnum quiddam promittunt, humanis maiora putantem. Quibus artibus vt et ipſe ad gloriam, quam vehementer appetebat, graſſaretur, facile iſtis exemplis excitari ſe paſſus eſt. Quae cum ita ſe habeant, mirandum non eſt, ſtudio magno et ſingulari induſtria Platonem ſuam philoſophandi rationem inſtituiſſe, vt verae eius opiniones atque placita non cuiuis paterent, et obſcurus eſſet iis, a quibus intelligi non vellet. Quod cum more Pythagoreo clauſis foribus ſacrique ſilentii ſigillo facere non poſſet, alia et quidem magis philoſophica ratione exſecutus eſt, ad quam ipſae temporum quibus viuebat, hominumque, quibuscum conuerſabatur, circumſtantiae eum inuitabant.

II. Modus occultandi ſuas opiniones.

II. Multum nempe tum temporis philoſophis ex Socratis ſchola negotii cum ſophiſtis fuiſſe, ipſumque hunc praeſtantiſſimum virum inſtitutis collo-

e) Diſſimulandi hanc artem a praeceptore Socrate Platonem accepiſſe, indeque obſcuram et incertam doctrinam ſuam fuiſſe, iam obſeruauit AVGVSTINVS de C. D. L. VIII. c. 4.

f) Methodum arcanam a ſacerdotibus barbarum gentium calidiſſimis conſiliis adhibitam fuiſſe, vt magni apud vulgus fierent, et ſapientiae laudem ſoli tuerentur, Babyloniorum, Perſarum, Aegyptiorumque exemplis ſupra roborauimus, et ad Machiauelliſmum literarium recte retulit cl. MICH. LILIENTHAL, de Mach. liter. §. XVII. p. 102. conf. Otium Vindel. Mel. I. §. 9. pag. 101.

Per dialogiſticum methodum.

colloquiis eos adortum in ruborem dediſſe, in eius hiſtoria dictum, hisque in ſequentibus additum eſt, mox poſt eius mortem ſcholam dialecticam caput in Graecia extuliſſe, et magnam ſibi famam conciliaſſe: reliquos etiam Socratis diſcipulos dialogis philoſophiam a praeceptore acceptam propoſuiſſe. Haec cum eo minus deferenda eſſent Platoni, quo magis iam, viuo Socrate, eiusmodi dialogos conſcripſerat, quoue gratiora erant apud Athenienſes, et philoſophis Socraticis ſummam laudem comparauerant; in rem ſuam vertens Plato, ita methodum philoſophandi dialogis accommodauit, vt egregie omnia laterent, quae in vulgus emanare nolebat. Id quod periculum rei facere cupienti vel vnius dialogi Platonici inſtituta lectio abunde probabit. Nunquam enim aperte ſententiam, quam tenet, declarat, ſed in refutandis potius aliis, quam adſtruendis propriis verſatur, idque non ſolum in dialogis, qui gymnaſtici, et agoniſtici dici ſolent, ſed in theoreticis quoque et practicis [ff]. Committit inuicem colloquentes, nec affirmat quicquam, ſed veriſimilitudinem mox huic, mox illi parti adiudicat, in inductionibus tantopere euagatur, vt tot colloquentium interpellationibus turbatus lector, ignoret fere, quid inferatur. Definitiones vero ex aduerſario magis capit, refutandas, quam proprias adſtruit, et diuiſionibus ſaepe minutis oculis quaſi ſe ſubducit [g]. Subinde Aegyptiacorum dogmatum memor, fabulas condit, et arcanos ſenſus ſub iis occultat [h], idque agit, quod in epiſtola ad Dionyſium profitetur, vt maxima philoſophiae ſuae cuſtodia ſit, nihil ſcribere ſed addiſcere; id eſt docendo potius, quam ſcribendo ſuis tradere. Quam incertitudinem late in ſcriptis Platonis regnantem, pulchre obſeruauit CICERO [i], qui luculenter: *in Platonis ſcriptis nihil affirmatur, et in vtramque partem multa differuntur, de omnibus quaeritur, nihil certi dicitur.* Id quod nemo mirabitur, qui anfractuoſas diſputationum ambages artificio ſingulari ſibi inuicem implicatas et innexas, in immenſum protracta diſſertationis ſerie cogitat, quae ratio fuit, cur in Scepticorum numero Platonem viri docti referrent [k], et non nudius tertius, ſed iam olim de quaeſtione hac diſputaretur: an Plato dogmaticus ſit nec ne? qua de re magnum diſſenſum ſuo iam tempore fuiſſe, faſſus eſt LAERTIVS [l]. Qui, etſi non inepte monet [ll], tum affirmantem videri Platonem, quando ex his quatuor vnum loquentem inducit, Socratem, Timaeum, hoſpitem Athenienſem, et peregrinum Eleatem, errorem vero refutantem vti Thraſymacho, Callicle, Polo, Gorgia, Protagora, Hippia, Euthydemo et ſimilibus; manifeſtum tamen eſt ex ipſis dialogis Socratis perſonam mentientibus, ſtudioſe ſua celare Platonem, nec facile eius ſententiam deprehendi poſſe.

III.

ff) Vid. de hac diſtinctione LAERT. L. III. ſ. 49.

g) Potiores Platonis diſtinctiones enumerat LAERT. L. III. ſ. 81. et ex eo STANLEIVS P. IV. c. 8. p. 295 ſeqq.

h) Hinc diiudicanda, quae Platoni obiicit auctor Hiſtoriae criticae philoſophiae T. II. p. 202. qui ad hos arcanos ſenſus non attendit.

i) Acad. Qq. L. I. conf. Hueriana p. 218. BASNAGE Hiſt. des Iuifs, T. IV. p. 54.

k) Ita ex veteribus SEXTVS EMPIR. Pyrrh. hyp. L. I. c. 23. ex recentioribus maxime HVETIVS de la foibleſſe de l'eſprit humain L. I. c. 14. §. 16. p. 107. conf. ALDOBRAND. ad LAERT. L. III. ſ. 56.

l) L. III. ſ. 51. ll) Conf. Hiſt. de ideis Sect. I. p. 30.

Digitized by Google

III. Dictio poëtica ambigua et aliena.

III. Vt vero eo occultius lateret Plato, cum ſolis dialogorum latebris non confideret, alias quoque occultandi ſeſe artes adhibuit. Vt enim taceamus dictionem ad poëticam declinantem, audaciorem et ſublimiorem, adeoque non tam perſpicuam, vt non difficulter mens queat aſſequi, quid impropria dicendi ratione in argumento ſaepe ſubtiliſſimo et abſtractionibus metaphyſicis plerumque conſtante, Plato ſibi velit: ambigue quoque, ex induſtria ſaepe numero loquitur, et, quod pulchre obſeruat LAERTIVS [m]: *nominibus vtitur variis, vt ne illius opera imperitis et rudibus conſpicua ſint:* et rurſus: *diuerſis vtitur ſaepe ſignificationibus, iisdem nominibus: immo contrarias ſaepe voces adhibet, ad idem ſignificandum.* Id quod in antecedentibus iam tetigimus, et alio loco exemplo memorabili in doctrina de ideis illuſtrauimus [n].

IV. Mathematica et imprimis geometrica philoſophiae adaptata.

IV. Accedit his omnibus geometriae ſtudium, quod, modo a Socratis diſciplina plane alieno, Plato in Academiam introduxit. Cum enim apud Pythagoreos diſcipulos mathematicis diſciplinis ad philoſophiam praeparari obſeruauiſſet, et ipſe quoque non ſine moleſtia et labore Cyrenas abiiſſet ad Theodorum, vt geometriam addiſceret, rediens ad Athenienſes non aliam ſcholae formam eſſe paſſus eſt, quam eam, qualem in Italia, et in Aegypto quoque, vbi ſimile inſtitutum viguiſſe, ſupra libro primo probauimus, viderat. Hinc mathematicas ſcientias, ad philoſophiae ſtudium neceſſarias dixit, vt in ſequentibus probabimus, et eos, qui ſe diſciplinae ſuae tradiderant, iſtis praeparari voluit. Quod ſi intra προπαιδευμάτων terminos reliquiſſet, egregie forte feciſſet, laudem reportaturus. Aſt ille vitio Pythagorico infectus res phyſicas et rationes philoſophicas in mathematicas, proportiones et figuras, vt Pythagoras in numeros, reſoluit, ſicque nimia ſubtilitate effecit, vt abſtractiones quaerendo et altius, quam naturae ferebantur, limites, aſſurgendo et euolando, conſpectui tandem ſe ſubduceret, et difficillime intelligeretur: qua de re non iniuſte conqueſtus eſt BVRNETIVS [o], et exemplum nobis exhibebit naturalis philoſophia Platonis infra delineanda, quae tota proportionibus et figuris geometricis abſoluitur. Qua ratione non ſolum mire philoſophiam naturalem corrupit, ſed nouam obſcuritatis cauſam philoſophiae ſuae addidit.

V. Subtilitas nimia ſibi ipſi obſcura et non ſatis conſtans.

V. Talis cum fuerit Plato, hancque philoſophandi rationem cum ſequeretur, mirum non eſt, eum nimiam ſubtilitatem ſectantem, ſibi ipſi tandem obſcurum factum eſſe. Ita enim ſaepe rationes inducit, vt nimium abſtractionibus et notionibus generaliſſimis inſiſtendo, non intellexiſſe ſatis, quid dicere velit, videatur. Cuius rei quidem vitium in legentium iudicium hebes, tantiſque acuminibus impar reiicient admiratores Platonis; aliter tamen ſtatuent [p], quicunque origines philoſophiae Platonicae inſpexerunt,

m) ſ. 63. 64. SVIDAS in Φαῦλος.

n) Hiſt. de ideis l. c. p. 27.

o) Archaeolog. philoſ. L. I. c. 11. p. 429. c. 13. p. 78. Idem ipſi Platoni obiecerat Dionyſius: conf. culentum locum PROCLI ex L. II. ad Euclid. quem alibi praetermiſſum exhibet FABRICIVS Bibl. Graec. Vol. II. p. 385.

p) Ita etiam PERRAVLT paralleles T. III. p. 29. 30. et egregie imprimis BVRNETIVS l. c. p. 439. dignus qui legatur.

Digitized by Google

xerunt, quae ex Pythagoricis magnam partem hauſtae ſunt. Illa enim vagas ideas, et incertas, et ſubtilitates nullius vel fundamenti vel vſus fouere, ad Pythagoream philoſophiam delati demonſtrabimus, oſtendemusque, Pythagoram naturae modulo non contentum, mera diuina et miraculoſa quaſi ſectatum fuiſſe: quem imitatus Plato, dum ad diuinum intellectum adſcendit, et principia mere diuina ſomniat, eodem morbo correptus, ſibi aliisque ſubtilitate non neceſſaria defuit: dignus qui a XENOPHONTE [q], vel quisquis alius auctor eſt *epiſtolae ad Aeſchinem* culpatus ſit, *quod curioſius, neglecta ſobria Socratis philoſophia, de Diis quaerendo, gloriam de multis intempeſtiuis ac vanis rebus affectauerit, et Aegypti ac Pythagorae τερατολογίαις ac prodigioſae ſapientiae amore captus, ad ridicula ſuperciliosus ſapientiae profeſſor delapſus fuerit.* Quae ei non ex inuidia, ſed ipſa veritate comprobante obiici, totus philoſophiae Platonicae habitus atque conſtitutio euincunt. Tota enim philoſophia Platonis, Pythagoreae in eo ſimilis tandem ad enthuſiaſmum degenerat [r], hominemque ſibi et naturae ſuae ereptum, principiis diuinis nullibi niſi in cerebro moroſi Platonis, ſomnia in Italia concepta philoſophicis fabulis exornantis exſtantibus iungit, et per varia emanatiuorum genera et ordines, fontesque atque formas ſenſibilium et intellectualium deducit ad ſummum ens, eaque τερετίσματα, qua voce ARISTOTELES [s] eius doctrinam de ideis pungit, pro ſummis ſapientiae principiis venditat, quae nec intelligi ſatis poſſunt, nec ſatis intellexit ipſe. Qualia inania pariter et obſcura ſomnia cur nobis tanta ingenii ſubtilitate propinauerit Plato, eleganter nonnemo enarrauit [ſſ], monendo: *ideo ſuam ſententiam Platonem miris implicuiſſe ambagibus, quas nec diſcipuli, nec acutiſſimus Ariſtoteles aſſecuti ſint, vt illum propterea miremur, ſuſpiciamusque et reuereamur, tanquam inſigne myſterium, opinemurque, niſi eam perfecte noſcamus, cauſam eſſe, quod non in mentem diuini viri penetremus; nobisque imputemus, quod homunciones cum ſimus, tantum aſſequi heroëm non poſſimus: et cum nobis oculi noctuae, illi aquilae, fuerint, ad illud iubar caligemus, quod ipſe clare perſpexerit.* Quae vt longe ſunt veriſſima, ita ad cognoſcendas inanes obſcuritatis Platonicae cauſas, et exuendum abſurdum auctoritatis praeiudicium omnino expendi merentur.

VI. Incerta ratio aliorum opiniones adducendi, et inuicem conciliandi.

VI. Satis, niſi fallimur, dicta hactenus probant, quam difficilem ſe nobis Plato praebeat, vbi eius philoſophia diſcenda, et ad mentem eius philoſophandum eſt. Addemus his alia, quae ex accidenti obſcuritatem philoſophi inextricabilem auxerunt. Scilicet ſummo ſtudio contradicendi magni ante ſe ingenii philoſophis, paſſim eorum placita affert et enarrat, ita tamen, vt haud raro ea adulteret [t], et ineluctabili dialogi anfractuoſi labyrintho

q) Opp. p. 1001.

r) Conf. CASAVBON. de enthuſ. c. I. p. 6. c. III. p. 38. Act. philoſ. Vol. I. p. 599. cel. HANSCHIVS de enthuſiaſmo Platonico, et quae nos de enthuſiaſmo Platonicae philoſophiae diximus Amoen. liter. T. VII. p. 213.

s) Anal. poſter. L. I. c. 19. Alio loco Met. L. I. c. 7. hoc vitium grauiter ſuggillat in Platone: conf. Hiſt. de ideis ſect. I. §. 8. p. 150.

ſſ) Apud BVRNETIVM l. c.

t) PORPHYRIVM hac de re in vita Pyth. querentem ſupra iam adduximus.

Digitized by Google

rintho lectorem ita diducit, vt quid ſuum, quid aliorum ſit, deprehendere vix queat. Id quod ſummam quidem obſcuritatem in ſe parare aptum ſatis eſt, alio tamen, et longe maiori Platonis vitio rem in ſe malam longe deteriorem reddidit. Erat ſcilicet Plato magna quidem cupiditate accenſus condendi nouam ſectam, quae Socraticam gloria ſi non antecelleret, certe aequaret. Ad magna vero haec molimina et ingens opus iis deſtituebatur mentis, et imprimis iudicii viribus, ſine quibus fruſtra quis nouum philoſophiae ſyſtema condet. Cum itaque domi non haberet, vnde nouam diſciplinam exſculperet, a praeceptoribus, quos audiuit transſumta, quae ſibi videbantur, vt erat ingenio ſyncretiſtico, et conflandis in vnum diuerſiſſimis opinionibus apto, adhibuit, nouumque inde coaptauit philoſophiae ſyſtema; quod a Socrate, Eriſticis, Pythagoricis, Heracliticis et Parmenideis mutuaſſe, ſupra indubitatis veterum ſcriptorum teſtimoniis probauimus. Inde vero non potuit non chaos oriri non minus tenebricoſum ac prima rerum omnium confuſarum fuit facies. Toto enim coelo inter ſe differebant iſtorum philoſophorum placita, ſeque mutuo quaſi euertebant, nullaque ratione, ſanoque ſenſu, iungi inter ſe apte poterant: et tamen, cum ad haec non attenderet Plato, in eius ſyſtemate inter lucem et tenebras, concordia non tantum tentata, ſed et inita eſt. Quae res poſtea effecit, vt non tantum veram philoſophorum, quos ſequebatur, ſententiam corrumperet et adulteraret, ſed et male conſarcinata, male quoque cohaererent, et quae vno loco tradidit, altero conuellerentur. Id quod plus ſemel obiecerunt Platoni viri docti [u], inconſtantiam magnam apud eum inueniri, et contradictiones eiusmodi, vt quid demum ſtatuendum ſit, ignores. Id quod frigide ſatis excuſat AENEAS GAZAEVS [x] quod *Plato non ſua tantum Graeciam docere, ſed et iunctim omnem Chaldaeorum, Aegyptiorumque ſapientiam ei inſerre, et reſerare atque declarare voluerit, quae Pythagoras, Heraclitus, et Empedocles docenda putauerint: Quo factum ſit, vt cum omnium ſectis inſtruere Academicos ſuos contenderit, contrariantia loqui ineruditis videatur.* Nam haec plane ad rhombum, vt putat vir quidam doctus [y], non ſunt. Non enim hiſtoriam philoſophicam ſuos docere voluiſſe et tradere, quid viri magni ante ſe de natura rerum humanarum et diuinarum dixerint, ſed ſyſtema ſuum ex diuerſiſſimis hypotheſibus conflauiſſe, ſicque pro noua philoſophia vendidiſſe, ipſa Platonicae philoſophiae ratio demonſtrat, et principia, quae adhibuit inter ſe diuerſa loquuntur. Quod vt recte intelligatur, et de Platonis philoſophia iuſta feratur ſententia, eiecto turpi, quod per tot ſecula animos occupauit, auctoritatis praeiudicio; illud expendi a cauto ſobrioque lectore volumus, conſtare ex ſupra dictis, philoſophiam naturalem et diuinam Platonem conſarci-

u) Vid. BAYLE contin. des penſées ſur les com. §. 106. p. 508. CLERIC. in not. ad PETAV. dogm. theol. T. I. p. 190. Obſ. Hal. T. IX. p. 195. et imprimis qui ex inſtituto hoc demonſtrare aggreſſus eſt IO. BAPT. CRISPVS Gallipolitanus, in rariori libro, de Platone caute legendo.

x) In Theophraſto p. 16.

y) REIMMANN. hiſt. atheiſm. c. XXXII. §. 5. p. 165.

Digitized by Google

Syſtema Platonis ex variis aliorum ſyſtematibus conflatum, ſaepe contrariis.

farcinaſſe ex Pythagorae et Heracliti ſyſtematibus. Ea vero non tantum diuerſa inter ſe fuiſſe, ſed plane quoque contraria, ex iis pateſcet, quae in ſequentibus de vtroque dicentur. Etſi enim Heraclitus partem phyſiologiae ſuae Pythagoreis debuit, vt erant hi homines in rerum naturalium cauſis inter ſe diſſentientes, ita tamen Pythagoream philoſophandi viam reliquit, vt nouam plane ingrederetur. E. g. Cum Plato Deum quidem ignem eſſe diceret, ſed intellectualem, ex quo principia alia intellectualia et ſpiritualia orta ſunt, quae numeros vocauit, quaeque rebus omnibus immutabilem eſſentiam largiri, ſtatuit: Heraclitus, Deum quidem ignem eſſe profeſſus, totus ad materiam declinauit, et hunc ignem ex ſubtiliſſimis particulis, quae ſemper in celerrimo eſſent motu, conſtare arbitratus eſt, cunctaque, ne anima quidem excepta fluxa, mutabilia, aliaque ex aliis eſſe, nec eandem tenere rationem et eſſentiam, profeſſus eſt, ſicque ignem ſuum ſemper mutabilem, et in fluxu verſantem, igni aeterno, immutabili, et numeris Pythagorae per ſe ſubſiſtentibus oppoſuit. Quid ad ea Plato? Is a Cratylo Heracliteo iuuenis edoctus, materiam ſemper eſſe in motu, ſemper mutari, nec eſſe idem, ſed aliud ſemper, hanc doctrinam quidem retinuit, ſed adiunxit ſimul numeros Pythagorae, id eſt, ideas ſuas, et aeterna illa atque immutabilia principia, ſicque quod Heraclito natura ſua ſemper in motu eſt, fixum et ſtabile, quodque illi ſemper eſt aliud, idem eſſe ac manere dixit. Hinc de diuiduo et indiuiduo, eodem et diuerſo, et natura animae mundanae, quae ex eodem et diuerſo conflata eſt, obſcuriſſima et vere Heraclitea diſputatio. Quam nec Platonem ipſum in concinnum ordinem et harmoniam potuiſſe redigere, ex Timaeo eius, ineptiſſimo ſyncretiſmo conſarcinata dogmata exhibente, eſt in propatulo, nec ſectatores eius intelligere et apte inter ſe conciliare potuiſſe, inania ſomnia et emendicatae hypotheſes, ad quas confugiunt, demonſtrant, et vel ſola Plutarchi de *generatione mundi ex mente Timaei* diſputatio loquitur. Faſſi id ſunt inter veteres viri magni, qui Platonis philoſophiam ideo inextricabilis obſcuritatis accuſauerunt; inter quos CICERO [z] rem obſcuriſſimam Platonis numeris comparat, SEXTVS EMPIRICVS autem, luculenter, et prorſus ad rem noſtram [a]: *Vbi eſt ex ſuperciliosis grammaticis, qui Heraclitum poſſit intelligere, vel Platonem aſſequi, qui dicit: Ex indiuidua et quae ſemper, ſimiliter et eodem modo ſe habet eſſentia, et ex ea quae eſt in corporibus diuidua, tertiam ex vtrisque ſpeciem conſtitui eſſentiae, nempe et naturae eius, quod eſt idem, et naturae eius, quod eſt alterum, et ſeq. quae quidem omnes Platonis interpretes ſilentio praeterierunt.* Licet enim in eo nimius ſit Sextus, quod putat, neminem interpretum hunc Platonis locum, qui in Timaeo extat, tetigiſſe [b], patet tamen ex interpretamentis Platonicorum, qualis ipſis in eo crux fixa fuerit, quam felicius refixiſſent, ſi Platonem in veram concordiam redigere et ea ſano ſenſu inter ſe conciliare non tentaſſent, quae inter ſe miſere cohaerent, et coniuncta in vnum ineluctabiles tenebras pariunt.

VII.

z) Ad Attic. L. VII. ep. 13. a) Adu. Mathem. L. I. c. 13. ſ. 301. b) Contrarium euicit FABR. ad h. l.

Digitized by Google

VII. Talis cum fuerit Plato, mirum non eſt, ſemper illum obſcurum manſiſſe, nec ſectatores eius veram ſemper eius mentem detexiſſe. Cui rei multum addidit virium noua Academiae mutatio, quam ei accidiſſe in ſequentibus huius capitis ſectionibus dicemus. Ita enim, dum noua pleraque in Academiam introducebantur, magis ſemper magisque vera Platonis mens obliterata eſt; factumque inde, vt de vera Platonis ſententia vehementer inter ſe digladiarentur interpretes. Id quod ſcripta eorum, quae ſuperſunt, conſulenti erit manifeſtiſſimum, et conqueſti ſunt ex ipſis Platonicis CHALCIDIVS [c] atque AENEAS GAZAEVS [d], quorum ille, *ſententiis Platonis plene et diligenter elaboratis, iuniores philoſophos, vt non optimos haeredes paternum cenſum in fruſta diſſipantes perfectam atque vberem ſententiam in mutilas opiniunculas incidiſſe*, dolet: alter in eo poſteros et ſucceſſores Platonis carpit, quod, *cum politiem et varietatem doctrinarum, quibus ad Platonicam doctrinam abſoluendam opus erat, non caperent, eoque laborarent, vt acumine nouarum inuentionum alter alterum antecelleret, mira inter ſe diſſidia machinati ſint, vt iam neque Platoni conſentiant, neque ſuarum ipſi opinionum certi ſint.* Quod poſterius veriſſimum eſt, prius vero nimiam Platonis venerationem in hominibus Platonicam philoſophiam ſectantibus prodit, cum ex dictis manifeſtum ſit, ipſum Platonem huius interpretum diſſenſus cauſam fuiſſe.

VII. Academiae mutatio doctrinae.

VIII. Sufficere haec poterant, ad difficultates philoſophiae Platonicae in immenſum augendas. Verum nondum malorum ſatis; et alia ex aliis incommoda. Deteſtanda enim ſyncretiſmi peſtis, quae nunquam non philoſophiam perdidit, grauis imprimis et noxia fuit ſincerae rationi philoſophandi ſecundum Platonem. Non enarrabimus longam mali huius hiſtoriam, quia de philoſophiae fatis in Aegypto ſub Ptolomaeis acturi, latius oſtendemus, qua ratione Platonica philoſophia, quae caput in Aegypto extulit, nefando ſyncretiſmo cum aliis non Aegypti tantum ſed et Orientis, et ipſorum Iudaeorum quoque religionibus et placitis in vnum quaſi corpus confuſa fuerit, et miſere a priſtina facie deformata: nec prolixe diſſeremus, de vehementer corruptis doctrinis Platonicis, ex quo ſecta eclectica hunc ſyncretiſmum ad iuſtum quaſi et virilem habitum atque robur euexit; ſed id hic modo paucis monemus, quod in altera huius hiſtoriae periodo accurate et prolixe ſatis demonſtrabitur, religionem Chriſtianam occaſionem dediſſe, vehementer Platonicam philoſophiam adulterandi. Cum enim diuinae lucis radii longe lateque diſpergerentur, et tenebras gentilium errorum atque ſuperſtitionis diſpellerent, quo non potuit non philoſophorum, imprimis Platonicorum auctoritas minui, qui hactenus diuinam philoſophiam excoluiſſe, et de Deo omnium optime diſſeruiſſe viſi erant; in id coniurauere peſſimi homines, vt quam veritate vincere non poſſent, religionem Chriſtianam, fraude impedirent. Quem finem atque ſcopum vt

VIII. Syncretiſmus phil. Platonicae noxius.

 attin-

c) p. 340. conf. qui idem conqueritur Numenius apud EVSEBIVM praep. L. XV. c. 5. p. 729. d) loc. cit.

attingerent, multa, quae in ſyſtemate Platonico placitis Chriſtianorum aduerſa erant, et ab edoctis meliora culpabantur, mutauerunt, et Chriſtianis dogmatibus attemperantes, idem ſe dicere, et in ſuis cathedris non minus ſancta et egregia perſonare iactauerunt. Quae incautius admittentes ex Chriſtianorum coetu viri praeſtantes, et doctores eximii, cum nefarium ſyncretiſmum non obſeruarent, in laqueos inciderunt et Platonicas hypotheſes pro Chriſtianis admiſerunt. Qua deteſtanda confuſione factum eſt, vt Platoniſmus iunior, qui Alexandriae in Aegypto et natus eſt, et adoleuit, et poſtea per totam fere Europam et Aſiam diſſeminatus eſt, nec veteri Academiae, nec ſibi ipſi, inter tot portenta ſententiarum, quibus replebatur ab otioſis et fanaticis hominibus, ſimilis eſſet, nec aliud niſi purioris doctrinae iacturam ſanaeque philoſophiae perniciem generaret. Quae vt hiſtoriae teſtimoniis conſtare certiſſimis ſuo tempore demonſtrabimus, et luculenter etiam docuit cel. MOSHEMIVS [e] ita malos eſſe Platonicae diſciplinae interpretes hos homines, nos abunde conuincunt. Miramur itaque merito, doctiſſimo BASNAGIO [f] aliam hac in re fuiſſe ſententiam, qui, vt Cudworthum melius refelleret, negauit, Platonicos iuniores mutauiſſe doctrinam magiſtri, eosque contendit, optimos eſſe interpretes, illo adeo obſcuro, vt intelligi nequeat, nec obſtitiſſe Chriſtianam religionem, vt ſequerentur praeceptorem. Quae non excidiſſe viro praeſtantiſſimo et in hiſtoria veteri exercitatiſſimo vellemus. Tota enim reclamat ſacra et philoſophica hiſtoria, et leuis quoque collatio Platonis ſcriptorum cum Platonicis ſequioribus euidentiſſime loquitur. Et conuincere hac de re potuiſſet virum celeberrimum, ea, quam ipſe adſtruit conuenientia inter ſacra dogmata et Platonicos ab his aſſerta, talia non eſſe quae hi homines aſſeruerunt, quae pro genuinis haberi debeant Platonis doctrinis. Meliusque et magis hiſtoriae philoſophicae conſultum eſt, Platonem plane non intelligere, vel coniecturis potius ex ipſius ſcriptis eius doctrinam colligere, quam hos homines ſequi, qui infinitam cladem magiſtri ſui philoſophiae intulere. Tacemus iam Chriſtianos, Platonis, amore ineptientes, qui, vt Chriſtianae religioni non obſtaret, eum totum mutauerunt, et neſcio quam ſpuriam Platonis philoſophiam nobis exhibuerunt, quales fuere Picus, Ficinus et his ſimiles. Eos enim, in Platonis philoſophia conſulendos non eſſe, vel mediocri attentione vſus palpabit [g].

Accuratior philoſophiam Platonis conſiderandi modus.

§. XV. Ex diſputatis hactenus conſtare arbitramur, quam difficile ſit, veram Platonicae philoſophiae effigiem ita delineare, vt omnia recto atque firmo ſtent talo, et indubitata nitantur fide: clarumque eſſe, non exigua attentione et accurata ratiocinatione opus eſſe, vt probabilibus coniecturis vera Platonis mens detegatur. Id quod, optandum eſſet, obſeruauiſſent accuratius, qui diſſertationes Platonicas nobis dederunt, et huius viri philo-

e) Diſſ. de turbata per Platonicos recentiores eccleſia, quae et CVDWORTHI Syſt. intell. adiecta, et ſyllogae diſſertationum ad H. E. pertinentium inſerta eſt.

f) Hiſt. des Iuifs T. IV. ch. 4. p. 54 ſeqq.

g) Dicetur de iis quoque ad recentiorum temporum hiſtoriam delatis.

hiloſophiam enarrarunt; tum enim ſuas coniecturas non pro certis de- ıonſtrationibus nobis obtruſiſſent, vel ſyſtema quoque Platonicorum re- entiorum pro veteri Platoniſque genuina doctrina nobis vendidiſſent. Nos ictorum memores, ad ipſum Platonem eiusque dialogos reſpiciemus, et uantum licet, eius verba et ratiocinia ita expendemus [g], vt nexum potiſ- mum ſyſtematis ſecundum fidei hiſtoriae et artis rationalis leges eruamus, ogitemus tamen, et hominem fuiſſe Platonem, et in ratiocinando non ni- ıis felicem, adeoque etiam ob cauſas ſupra dictas, praecipue ob conſarci- ata diuerſiſſima philoſophumena, interdum eius ſyſtema male cohaerere. ıſtituti tamen memoribus omnia paucis comprehendenda ſunt, nam me- etur quidem Platonica philoſophia, per tot ſecula tanti habita peculiarem iſtoriam criticam, eam vero et limites nobis conſtituti, et ratio operis, uod molimur, non concedit. Reſpiciemus tamen ad eos quoque ex ve- eribus, qui deteſtabili ſyncretiſmi peſte non tantopere, vt Plotini ſchola, ıfecti, aliquanto purius Platonis dogmata enarrauiſſe cenſendi ſunt. Inter uos ſine controuerſia CICERONI primus locus debetur, qui in Acade- ıicis quaeſtionibus [h] eleganti compendio Platonis decreta, qualia in Aca- emia docebantur, puriſſimo ſermonis genere enarrauit. Huic merito ad- imus APVLEIVM [i] atque ALCINOVM [k], qui, vt omnium optime ad rdinem nexumque philoſophiae Platonicae attendit, ita dux erit nobis in tinere, quo ipſius Platonis, nullum philoſophiae ſuae ordinem, ſyſtema nul- um in ſcriptis ſuis ſequentis, ſed cuncta in dialogis diſperſa ratione enar- antis, doctrinas ex eius colloquiis eruemus. Reliquos commentatores, uorum, ſi Eclecticos in hunc quoque cenſum referas, infinitus eſt nume- us [l], iis caute et ſine praeiudicio examinandos relinquimus, qui hiſto- iam criticam philoſophiae Platonicae ſcribere ſuſcipiunt, quali opere, icet ob tot rationes in hiſtoria non tantum philoſophica ſed eccleſiaſtica uoque ſumme notabiles, neceſſario, hactenus caremus [ll]. Qui enim ıucusque in hoc ſtadio cucurrerunt, tentaſſe magis aliquid quam perfe- iſſe, merito iudicantur. Tripartitam vero eſſe philoſophiam et ipſe Plato ıaud obſcure prodidit [m], et vnanimi ore interpretes fatentur [n]; prima eius ars verſatur circa ratiocinationem, ſecunda circa theoretica obiecta, ertia circa practica; vel vt Platonico ſermone vtamur, eſt, vel dialectica, el phyſica, vel ethica. Quas philoſophiae partes vt rite noſcamus, ıauca de philoſophia in genere praelibanda ſunt.

 §. XVI.

g) Sequemur interpretationem FICINI, edi- onem vero SERRANI.

h) Lib. I. c. 5 ſeqq.

i) Libris tribus, de dogmate Platonis, quorum rimis de philoſophia naturali, ſecundus de mo- ıli, tertius de rationali agit.

k) In delineatione doctrinae Platonis, quam uoque hiſtoriae philoſophicae ſuae inſeruit STAN- EI. P. IV. p. 326.

l) Vetuſtiores Platonis interpretes ante Am- ıonium Saccam LXV. ſe reperire ait PATRI- CIVS apud FABRICIVM Bibl. Gr. Vol. II. p. 31. qui pleroſque enarrauit c. III.

ll) Potiores aliquos ex recentioribus enarrauit diligentiſſimus HEVMANNVS in Actis philoſ. Hiſtoriam philoſophiae Platonicae ſpecialem pro- miſit cel. HANSCHIVS praef. diſſ. de enthu- ſiaſmo Platonico.

m) In Amatoribus T. I. p. 137 ſeqq.

n) CICERO, APVLEIVS, ALCINOVS ll. cc. PSEVDO-ORIGENES c. XVIII p. 108. c. XIX. p. 135.

Digitized by Google

Doctrina Platonis de philoſophia in genere.

§. XVI. De philoſophia itaque in genere conſiderata ita Plato praecepiſſe cenſendus eſt:

I. Sapientis nomen magnum eſſe, ſolique Deo conuenire, philoſophi vero, aut ſimilis alicuius cognomen magis aptum commodumque eſſe [o]. Accepit hoc a Pythagora Plato, quem primum ſapientiam a philoſophia diſtinxiſſe in eius hiſtoria pluribus declarabimus [p].

II. Senſu itaque maxime proprio ſapientiam eſſe earum rerum, quae intelligentia comprehenduntur, quaeque vere ſunt, ſcientiam, quae verſatur circa Deum et animam a corpore ſeparatam: minus vero proprie, appetitionem, et deſiderium diuinae ſapientiae. Ita LAERTIVS [q] ſatis luculenter Platonis mentem, quam in *Theaeteto* et *de republica* prolixius declarat, expreſſit. Quid vero res illae intelligentiae comprehendendae, et per ſe vereque exiſtentes ſint poſtea dicemus. Clarius, ad mentem tamen Platonis ALCINOVS [r] philoſophiam definiuit: *ſolutionem animae a corpore et conuerſionem quandam ad ea, quae reuera ſunt, et intellectu videntur.* Nam ipſe Plato hunc in modum paſſim philoſophatus eſt [s].

III. Eſſe philoſophum, qui ad hunc finem et comparatus eſt, a natura, et ad eum artes quoque reliquas dirigit, et proprietates habet neceſſarias. Eſſe vero illas, praeter naturalem diſpoſitionem, diſcendae veritatis ſummum a pueritia ſtudium, et memoriam atque acumen ingenii, et animi temperantiam, et fortitudinem. Prolixe hanc philoſophi definitionem proſequitur Plato in libris *de republica* [t], quam tamen totam Pythagorica de numeris, quas ideas dixit, doctrina corruptus, ad hunc potiſſimum finem aptat, vt aeterna illa atque immutabilia principia, diuinaeque ideae cognoſcantur, vel, vt eius verbis vtamur, ſemper notior fiat illa natura, quae ſemper eſt, neque generatione et corruptione mutatur. Et ex his quoque vetus philoſophiae definitio intelligi poteſt, quod ſit rerum diuinarum et humanarum cognitio, quae tantopere in Platonica ſchola celebrata fuit. Res enim diuinae nihil aliud ſunt, quam diuinae iſtae ideae, et ſubſtantiae per ſe exiſtentes, quae in Academia primarium philoſophiae obiectum conſtituunt, qua de re nos alibi [u]; et imprimis IACOBVS THOMASIVS [w], videndus, qui multam huic philoſophiae definitioni lucem affudit.

IV. Philoſophiam vero verſari vel circa res intelligibiles, vel circa actiuas; hincque vel theoreticam eſſe vel practicam, id eſt contemplatiuam, et actiuam.

V. Verſari porro philoſophiam contemplatiuam circa vitam quae in contemplatione conſiſtit, et, ea, quae intelligibilia ſunt, intelligit, quae primaria ſapientia dici mereatur, eſſe enim ſimilitudinem aliquam cum ipſa diuinitate, adeoque maxime expetendam eſſe, vtpote cui nulla obſiſtant impedi-

o) In Phaedro T. III. p. 278.
p) Conf. Hiſtoria de ideis ſect. I. §. 6. p. 91.
q) Lib. III. ſ. 63. conf. ALDOBRAND. ad h. l.
r) c. I. Alias Platonicorum definitiones laudauimus Hiſt. de ideis p. 9.
s) Vid. Protagor. T. I. p. 313. Phaedr. T. III. p. 247.
t) Potiſſimum L. VI. T. II. p. 484. 495.
u) Hiſt. de ideis l. c. et diſſ. de numer. Pyth. et idearum Platonis conuenientia Amoen. lit. T. VII.
w) Schediaſm. de definitione ſapientiae.

Digitized by Google

edimenta, quo minus in noſtra poteſtate conſiſtat, et quae finis nobis pro-oſiti ſit cauſa efficiens.

VI. Quae in contemplatiua vita ad emendandos hominum mores me-itari philoſophus ſolet, ea ad actionem, quoties poſtulet neceſſitas, trans-:rre; et nonnunquam ad actiuam vitam ſe dimittere [x].

VII. Inter primarias actiuae vitae functiones eſſe, leges condere, rem-ublicam ordinare, ſeditiones componere, inſtituendae iuuentutis diſci-linam tradere [y].

VIII. Non vero vitam philoſophi in cognitione tantum eorum, quae ınt, et in actione virtutum, ſed in conſideratione quoque ſermonis et ra-ocinationis verſari [z], vt ſcilicet diſcat ordine certo, circa vnumquod-ue, quid ipſum ſit, inuenire, id quod dialecticae, munus eſt [a].

IX. Inde ſequi, tripartitam eſſe philoſophiam, dialecticam, theoreti-am atque practicam.

X. Dialecticam ſolam ſublatis omnibus ſuppoſitionibus ad ipſum prin-ipium, vt compertum habeat, pergere, ac reuera animi oculum coeno arbarico obrutum, paulatim ſurſum trahere ac ducere, vtentem mini-tris ac adiutricibus geometria eiusque comitibus [b]. Probe haec Platonis enenda ſunt; ex iis enim patet, dialecticam eum non ſolis ſermonis et atiocinandi limitibus incluſiſſe, ſed cum vniuerſalium ſiue intelligibilium ognitione ſummum philoſophiae apicem abſolui ſtatueret, arte dialecti-:a animum ad iſta vniuerſalia et intelligibilia, quorum vltimum Deus ipſe :ſt, comprehendenda duxiſſe, vt ita ratiocinando tandem ad contempla-ionem entium per ſe ſubſiſtentium perueniat. Et hoc quidem ſenſu dia-ectica Platonis philoſophiam quoque contemplatiuam comprehendit, ıuo ſenſu potiſſimum *ſeptimo libro de republica* de ea differit; ſpecialiori ero ſignificatione, contemplatiuae philoſophiae oppoſita, ſermonem ra-iocinantem, complectitur.

XI. Dialecticam in diuidendi, definiendi, inducendi ac ratiocinandi nodum diuidi [c]; ratiocinationem autem eſſe vel neceſſariam, vnde apodi-ctica, vel probabilem, vnde epichirematica, vel imperfectam enthymemate :onſtantem, vnde rhetorica oritur; ſophiſmata vero eſſe ratiocinia falſa.

XII. In philoſophia contemplatiua, partem vnam, ea quae fixa et im-mobilia ſunt, atque diuina et per ſe exiſtentia, et cauſae ſint primae rerum, inueſtigare [d], quam theologiam vocant; alteram aſtrorum circuitusque coeleſtium ac reuerſiones corporum ad vnum idemque principium, mundi-que conſtitutionem, excutere, quae naturalem philoſophiam abſoluat; ter-tiam proprietates eorum conſiderare, eſſe mathematicam. Multis in eo eſt

x) Ita Platonis mentem paucis complectitur ALCINOVS c. II. fuſe vero explicat de Rep. L. VI. T. II. p. 485. vbi philoſophum, futurum reipublicae moderatorem inſtruit.

y) Multa de his in libris de rep. Magna enim cum affectaret Plato, et ſummos viros atque philoſophos, imprimis vero, quem maxime imitabatur, Pythagoram eiusque diſcipulos leges condidiſſe, et reſpublicas ordinaſſe noſſet, ex diſciplina Pythagorica, ad hunc potiſſimum finem philoſophiam actiuam reſpicere iuſſit.

z) In Philebo T. II. p. 57.

a) De republica L. VII. T. II. p. 531.

b) Ibid. p. 534.

c) In Sophiſta T. I. p. 253 ſeq.

d) In Philebo T. II. p. 63.

Digitized by Google

eſt Plato [e], vt hanc mathematicarum diſciplinarum curam atque ſtudium philoſophiae ſtudioſo commendet, ratione iſta potiſſimum vſus, quod ex huiusmodi diſciplinis inſtrumentum quoddam exiſtat, quo animi expurgentur, reuiuiſcantque, qui ante ex aliis ſtudiis infecti et occaecati fuerant. Id quod in ſequentibus latius demonſtrat, et imprimis contra obiectiones Socraticorum, a magiſtro talia non curata eſſe, clamantium, iſto quidem praetextu defendit, nec honorari ea in ciuitate, et, cum difficulter inueniantur, haut ardenter perquiri, etc. Quae an ſufficiant, huius loci non eſt diſquirere.

XIII. Philoſophiam actiuam verſari [f] vel in formatione morum, vel in familiae adminiſtratione, vel in reipublicae conſeruatione, adeoque eſſe vel moralem, vel domeſticam, vel ciuilem.

Dialectica. §. XVII. Dialectica Platonis, quantum ex eius dialogis colligitur, huc potiſſimum redit:

I. Iudicium veritatis non eſſe a ſenſibus, quanquam oriretur a ſenſibus, ſed mentem eſſe rerum iudicem.

II. Verſari vero intellectum hominis vel circa res, quas per ſe comprehendat, quaeque ſimplices ſint, et vniusmodi et tales, quales ſint; vel circa res, quae ſenſibus ſubiectae videantur, quaeue ſint aut ita paruae, vt ſub ſenſum cadere non poſſent, aut ita mobiles et concitatae, vt nihil vnquam vnum ſit conſtans, ne idem quidem, quia continenter laberentur et fluerent omnia. Ex illis ſcientiam, ex his gigni opinionem. Ita quidem CICERO [ff] breuibus, quae latius perſequuntur ALCINOVS et APVLEIVS [g] et ipſe Plato, maxime in *Theaeteto* [h], vbi ſenſualis cognitionis rationes late exponit. Repetenda vero hic ſunt, quae praecedente paragrapho de conciliatis inter ſe Heracliti et Pythagorae principiis diximus; haec enim totum concordiae huius fundamentum comprehendunt.

III. Senſum eſſe affectionem animae per corpus primario facultatis patientis internuntiam [i].

IV. Quando autem animo per inſtrumenta ſenſuum rerum forma ſentiendo fuerit impreſſa, et ita quidem, vt temporis non deleatur ſpatio, ſed diuturna conſeruetur ac fixa, huius conſeruationem memoriam vocari.

V. Memoriae ſenſusque coniunctionem, eſſe opinionem; quoties nempe praecedentem memoriam cum recente ſenſu componamus. Vbi inter ſe conueniant, veram opinionem eſſe, falſam, vbi diſſonent.

VI. Eſſe itaque animum humanum, tabulam quaſi ceream [k].

VII. Cogitationem eſſe animae quaſi ſecum agentis colloquium, ſermonem autem, quod a cogitatione per os effluat vna cum voce [l].

VIII.

e) De rep. L. VII. T. II. p. 523.

f) Ib. L. VIII. Mirificum vero eſt, in his actiuis diſciplinis illum optimum eſſe, adeoque e. g. in rep. adminiſtranda eum potiſſimum eligendum eſſe, qui ſine oculorum et aliorum ſenſuum miniſterio ad ipſum quod vere exiſtit poteſt tranſcendere. Ita enim enthuſiaſticis ingeniis cerebrum nugis replentibus et viſionibus reſpublica regitur.

ff) Acad. Qq. L. I. c. 5.

g) ll. cc.

h) T. I. p. 185. 201. Phaed. T. I. p. 74. 75.

i) Theaet. p. 186. Phileb. T. II. p. 34.

k) Theaet. T. I. p. 191. conf. quae prolixe ſatis diximus in hiſt. de ideis l. c. p. 109.

l) Ibid. p. 202.

Digitized by Google

VIII. Intellectionem eſſe operationem intellectus prima intelligibilia contemplantis.

IX. Eſſe vero intellectionem duplicem, vnam animae, quae priusquam deſcendat in corpus, ſua tum intelligibilia contueatur; alteram eiusdem poſtquam demerſa eſſet in hoc corpus, quae tum vocetur notitia naturalis [l].

X. Eſſe itaque notitiam hanc proprie reminiſcentiam eorum, quae ante deſcenſum in corpus nouerat, hancque diſtinguendam eſſe a memoria: hanc ſcilicet verſari circa res ſenſiles, illam circa intelligibilia. Prolixe in his demonſtrandis eſt in *Phaedone* [m], vbi fundamenti loco ſubſternit: neceſſe eſſe, nos in ſuperiori quodam tempore ea, quorum nunc reminiſcimur, didiciſſe, id vero fieri non potuiſſe, niſi prius anima noſtra fuiſſet alicubi quam in hanc humanam ſpeciem deueniret. Eſſe vero in nobis notiones generales animo impreſſas, quas habuiſſe nos neceſſe ſit, antequam aliquid ſenſu perceperimus, ſecundum quas iudicamus. Quas cum, ante natiuitatem nos habuiſſe, inde ſequatur, nec tamen eae nobiſcum naſcantur, fluere inde, quod obliuiſcamur earum, et ſcientia noſtra, vbi eas recuperamus, ſit reminiſcentia. Qua in ratiocinatione Pythagoram, praeexiſtentiam animarum aſſerentem ſecutus eſt Plato, qua veri ſpecie, huius loci non eſt diſpicere. Praeferendas tamen Platonis notitias innatas, quas reminiſcentiae nomine velauit, tabulae raſae Ariſtotelis et Lockii aliorumque recentiorum iudicat vir ſummus G. G. Leibnizivs [n], quod, quo fundamento dicat, non ignorant, qui maximi philoſophi cogitata tenent.

XI. Intelligibilium quaedam eſſe prima, vt ideae, quaedam ſecunda, vt, quae in materia ſunt, ſpecies, et ab illa ſeparari nequeunt. Quid vero ideae ſint, et quomodo tum extra materiam, tum in materia impreſſae ſpecies [o] cognoſcantur, in ſequentibus dicendi locus erit. Interim videndus noſter potiſſimum in *Parmenide* [p].

XII. Sic in ſenſibilibus quoque quaedam prima eſſe, ceu qualitates, vt, albedo, alia ſecundum accidens, vt album, et concretum, vt paries albus [q].

XIII. Prima intelligibilia iudicare intellectionem non ſine ea ratione, quae ſcientiam gignat, per comprehenſionem quandam ſine diſcurſu, ſecunda eandem rationem, non ſine intellectione [r].

XIV. Senſibilia autem prima et ſecunda ſenſus iudicare, non ſine ea ratione tamen, quae cum opinione ſit coniuncta: id quod vero concretum ſit, rationem eandem, non tamen ſine ſenſu.

XV. In contemplatione quid verum et falſum, et in iis quae ad actionem pertinent, quid proprium, quid alienum rationem conſiderare.

XVI.

l) In Timaeo. T. III. p. 30.

m) T. I. p. 75.

n) In epiſt. ad Hanschivm praem. eius diſſ. de enthuſiaſmo Platonico. conf. hiſt. de ideis ſect 3. §. 3 p. 272.

o) Tim. T. III. p. 28. De republ. L. VI. T. II. p. 509. Conf. hiſt. de ideis Sect. I. §. IV. p. 37.

p) T. III. p. 135. De hac vero doctrina, quatenus Parmenidi tribuit Plato dicetur, in hiſtoria ſcholae Eleaticae.

q) Men. T. II. p. 74 ſeq.

r) De Rep. L. IX. T. II. p. 586. vbi notabili exemplo illuſtrat.

Digitized by Google

XVI. Fieri vero hoc iudicium practicum ex eo, quod inſitam pulchri nobis bonique rationem habemus, et ratione vtendo, eamque ad naturales illas notiones, velut ad definitas quasdam normas referendo bona an mala ſint ſingula diiudicemus [r].

XVII. In Dialectica primum eſſentiam rei cuiusque, deinde, quae accidunt illi, aduerti debere.

XVIII. Prius fieri definiendo, diuidendo, reſoluendo, poſterius inductione et ratiocinatione [ſſ].

XIX. Diuiſionem eſſe diſtributionem vel generis in ſpecies, vel totius in partes, vel accidentium in ſubiecta, vel ſubiectorum in accidentia. Prima opus eſſe, quotiescunque rei alicuius, quae ſit eſſentia, velimus cognoſcere [t].

XX. Definitionem ita confici, vt ſumatur rei definiendae genus, idque deinceps diſtribuatur per proximas differentias, vsque ad ſpecies deſcendendo [u].

XXI. Reſolutionis tres eſſe ſpecies; vnam qua a ſenſibilibus ad intelligibilia aſcendamus; aliam, qua per demonſtrata, et quae medio carent, propoſitiones aſcendamus; poſtrenam, quae ex ſuppoſitione, ad ea, quae ſine ſuppoſitione ſumuntur, pergat principia. Sparſim hanc dialecticae partem tetigit Plato, et praecipue in dialogis ſuis vbique fere hanc methodum adhibuit, vnde Platonici, vt aliquod Platonicae dialecticae compendium conficerent, plura de propoſitionibus affirmantibus et negantibus, categoricis et hypotheticis, itemque de ſyllogiſmo redarguente et demonſtrante collegerunt. Quae quoniam nec nobis licet eſſe in tam ſpeciali argumento prolixis, nec aliter niſi ex methodo Platoni vſitata cognoſci poſſunt, praetermittimus. Nimis ſubtilis vero eſt Apvleivs [v], qui minutias Ariſtotelicas et Stoicas inter Platonica philoſophumena miſcet, quae Platoni non aliter, niſi quatenus exempla in dialogis occurrunt, poſſunt tribui.

XXII. Eum perfectum oratorem eſſe, cum quis diligenter facultates animi, variasque hominum differentias, nec non diuerſas orationis perſpectas habeat formas, obſeruaritque, quibus ad perſuadendum vti poſſit rationibus, et occaſionem nactus ad vſum accommodet ſuum. Ex his bene dicendi ſcientiam conſtare, prolixe probat in *Phaedro* [w]. Et in *Gorgia* quidem acriter in rhetoricam inuehitur, et ſapientiae ſtudioſos ab oratoribus abducere ſatagit: ad quod prouocat Sextvs Empiricvs [x], cum negaſſet, rhetoricam eſſe artem, cauſatus, non Critolaum tantum, ſed et diu ante eum Platonem, eam vituperaſſe, vt quae magis artificium eſſet improbum quam ars. Nec alia ratio perſuaſit Aristidi [y], vt hanc ſententiam operoſe

r) Prolixe de eo diſputat in Phaedro T. III. p. 266.

ſſ) Theaet. T. I. p. 146. Polit. T. II. p. 262. Phaedr. T. III. p. 266.

t) Theaet. p. 147. 210.

u) Hunc in finem Ariſtoteles diuiſiones ex Platone diligenter collegit, quas fuſe enarrat Laertivs L. III. ſ. 80 ſeqq.

v) De dogm. Plat. L. III. p. 313 ſeqq.

w) T. I. p. 257 ſeqq.

x) Adu. Mathem. L. II. ſ. 12.

y) In orationibus Platonicis.

Digitized by Google

roſe refelleret. Sed obſeruauit de iſtis erudite QVINTILIANVS [z], *Platonem quidem in Gorgia videri in hac eſſe opinione, vt rhetoricen non artem, ſed peritiam quandam gratiae ac voluptatis et quartam partem adulationis exiſtimet, ſed eſſe hunc ſermonem ex iis, qui* ἐλεγκτικοὶ *vocantur, et coarguunt, non ex* δογματικοῖς, *qui praecipiunt, Platonemque ſub Socratis perſona, eam quidem, quae tum exercebatur,* (ſophiſtarum intelligit) *rhetoricen talem putaſſe: ad veram autem requiſiuiſſe, vt et a iuſto et bono ſuſcipiatur; in Phaedro autem adhuc manifeſtius facere, hanc artem conſummari citra iuſtitiae quoque ſcientiam non poſſe: ipſumque Platonem defenſionem Socratis et laudationem eorum, qui pro patria occubuerant, ſcripſiſſe: Inuectum itaque eſſe in illud hominum genus, quod facultate dicendi male vteretur.* Sed et reliqua legenda ſunt, lucem rei allatura.

XXIII. Fallaciarum quoque, et falſorum ratiociniorum verorum ſpecie decipientium rationem habendam eſſe, non in *Euthydemo* tantum oſtendit, ſed in *Sophiſta* [a] etiam ſophiſtarum ſui temporis mores, artem, fraudes eleganter delineauit, qui dialogus vel eo nomine lectu dignus eſt, quoniam Socraticae hiſtoriae magnam lucem foeneratur, apertumque facit, qua ratione miſeris ſophiſmatibus et nugaciſſima arte iuuenes deceperint, magnamque ſibi auctoritatem et diuitias immenſas comparauerint ſophiſtae.

XXIV. Verborum quoque explicationem in dialectica locum habere, id eſt, qua de cauſa quaeque eſſent nominata; quam etymologiam appellant [b]. Et verſatur imprimis, ex mente Platonis, dialecticus circa nominum origines, quoniam non linguam tantum et voces, ſed et naturam rerum intelligit, et is ſolus vocibus vti nouit, quae rebus conueniunt [c]. Quae quoque cauſa fuit, cur in *Cratylo* [d] de recta nominum ratione prolixe more ſuo diſputauerit, et etymologias quaeſiuerit. Qua tamen in re eum infeliciter verſatum fuiſſe, et ipſa huius dialogi docet inſpectio, et recte notauit acutiſſimus MENAGIVS [e].

Haec potiora ſunt, quae ex Platonis ſermonibus colligi poſſunt, eius de dialectica arte, quatenus theologiae et phyſicae opponitur, placita. Quae inter ſe ſaepius confudit FRANC. PATRICIVS [f], cum dialecticam Platonicam cum Ariſtotelica compararet.

§. XVIII. Contemplatiuae philoſophiae tres partes eſſe cum voluerit Plato, eam, quae circa diuina verſatur, et eam, quae naturales res conſiderat, quibus tertiam mathematicam addidit, ſingulae partes ſeorſim excutiendae ſunt, et diſpiciendum, quid in quauis illarum Platoni placuerit. Illud vero more ſuo iterum in dialogis mire occultauit philoſophus, omni

Contemplatiua philoſophia et quidem I. Theologia.

 atten-

z) Inſtit. Orat. L. II. c. 15.
a) T. I. p. 216 ſeqq.
b) CICERO Acad. Q. q. L. I. c. 8.
c) In Soph. l. c. p. 253.
d) T. I. p. 383 ſeqq.
e) Ad LAERT. L. III. ſ. 25.
f) Diſcuſſ. Perip. T. III. L. IV. p. 314 ſeqq. LVDOVICI MORENVILLERII examen philoſophiae Platonicae, Dialecticam Platonicam exhibere refert MORHOFIVS Polyhiſt. T. II. L. I. c. 7. p. 479. quod non vidimus.

attentione, et, collatis eorum locis, ex latebris extrahendus. Et veteres quidem atque recentiores multum in eo argumento, quod theologiam Platonis pandit, verſati ſunt, veremur tamen, vt multum inde Platonis theologiam ſinceram nullisque additamentis et alienis coloribus corruptam diſcere volentibus, commodi lucisque oriatur. Nam quae Zenodotus, Grammaticus Alexandrinus *de diis contra Platonem* [f] ſcripſit, perierunt; PROCLI vero *theologia Platonis* tantopere a genuina Platonis doctrina diſtat, vt aegre ſuam theologiam, ſi reuiſeret, Plato eſſet agniturus; cuius culpa tum in ipſam eclecticae philoſophiae naturam cuncta miſcendi, et aſſutis peregrinis adulterandi, tum in ſingulare Procli hac in re ſtudium [g] coniicienda eſt. Idem de FICINI *theologia Platonica*, ex Proclo et ſimilibus ſapientibus iudicandum eſſe, ex iis, quae ſupra diximus, conſtat. His ex recentioribus adiici poſſunt alii multi [h], qui tamen vel breuitatis ſtudio, vel cupiditate conciliandi Platonem cum Chriſtiana religione, vel confuſione cum doctrinis Ariſtotelicis peccauerunt. Ad ipſa itaque Platonis principia attendendum, et quae inde deduxerit, diſpiciendum, nec negligendi fontes ſunt, vnde ſua hauſit Plato de diuinis praecipiens, et naturae ſecreta pandens. Quem nos filum ſecuti, quantum in Platonicis tenebris palpare nobis licuit, hunc Platonicae theologiae conſpectum exhibemus:

I. Ex nihilo nihil fit. Vniuerſale hoc axioma haud obſcure in *Timaeo* [i] Plato totius diſſertationis de mundi generatione fundamentum poſuit, quod omnes omnino phyſicae atque theologiae ſcriptores admiſiſſe, diſerte affirmant ARISTOTELES [k] et CICERO [l], et inductione quoque atque exemplis probari poteſt [ll], id non tantum de cauſa efficiente infinita, verum etiam de materiali intellexiſſe, a qua ſententia nec Plato alienus fuit. Non negamus quidem, eſſe in Platone loca [m], quae ſuadere videntur, Academicum philoſophum rerum omnium productionem ex nihilo a cauſa infinite bona factam ſtatuiſſe, nec ignoramus eos, qui Platonem coſmogoniam ſuam ex Moſis libris in Aegypto ſurripuiſſe credunt, magnamque inter vtramque concordiam ſomniant, id inter praecipua argumenta, quibus ſuam opinionem confirmant, referre, quod creationem ex nihilo ſtatuerit. Vſusque hoc iam ratiocinio, loco celebri *Timaei* inductus, ante ſcholae eclecticae

An Plato creationem ex nihilo crediderit?

f) SVIDAS in Zenodotus T. II. p. 8.

g) Id de Eclecticae ſectae hiſtoria tradituri demonſtrabimus.

h) Inter hos ſunt ESAIAE PVFENDORFII diſſ. de theologia Platonis, quae inter opuſcula eius extat: PAVLI BENII theologia Platonis et Ariſtotelis; conf. quos nominat FABRICIVS Bibl. Graec. Vol. II. p. 39. et de Scr. Ver. Rel. Chriſt. c. VIII. p. 304. Addi his poſſunt MICH MOVRGES plan. theologique de Pythagoriſme, PH. TREVNERI diſſ. de theologia Platonis et Ariſtotelis comparata, et quae fuſe affert FR. PATRICIVS diſcuſſ. Peripat. T. III. L. VI. itemque viri doctiſſimi CVDWORTHVS Syſt. intell. paſſim et BASNAGE Hiſt. des Iuifs T. IV. c. 3. 4. p. 14. Pertinentque huc omnes, qui de trinitate Platonica egerunt, quorum aliquos infra nominabimus. Conf. quos laudat BVDDEVS Introd. in hiſtor. theol. liter. L. I. c. 4. p. 224 ſeqq. Inſtitut. theol. dogm. p. 445. PFAFFIVS Introd. in hiſt. theol. lit. P. I. p. 305 ſeqq.

i) T. III. p. 28.

k) Phyſic. L. I. c. 4. et 8. quod de cauſa materiali intelligendum eſſe ex Metaph. L. I. c. 3. conſtat.

l) De diuinat. L. II.

ll) Conf. quae poſt GATAKERVM ad Anton. L. IV. §. 4. p. m. 130. diximus Amoenit. lit. T. VIII. p. 304 ſeqq.

m) Exhibuit ea CVDWORTHVS Syſt. int. c. V. ſ. 2. §. 14. p. 927 ſeqq.

Digitized by Google

ſticae, quae paſſim in errorem hunc Chriſtianos doctores induxit, originem Clemens Alexandrinus [n]: quem ex recentioribus ſecuti ſunt Ficinus [o], Livius Galantes [p], Petrus Daniel Huetius [q], Radulphus Cudworthus [r], Andreas Dacierius [s]: quorum primus loco ex *Sophiſta*, alter ex *Philebo* tertius ex *Hierocle*, quartus ex *Timaeo* et *de legibus*, quintus ex conquiſitis ratiunculis diſputat. Quibus omnibus vel vnus *Timaeus*, in quo tota phyſiologia Platonis comprehenditur, refutandis ſufficit, in quo Deo materia tam manifeſte iungitur, vt non inepte quis miretur, qui fieri potuerit, vt viri alias oculati in his videndis tantopere coecutiuerint, niſi praeiudicium, quo ſeducebantur, ſatis eſſet notum, concordare Platonem cum Moſe. Certe Platonici ipſi eclecticae ſcholae priores nunquam aliter magiſtrum intellexerunt, nec Cicero [ſſ], Apuleius [t], Alcinous [u], et ipſe quoque, his iunior Chalcidius [w] tradiderunt, quam, admiſiſſe Platonem principia prima duo, Deum et materiam, hanc vero eſſe, vt Apuleii verbis vtamur, improcreabilem incorruptamque: hisque demum adiici ideam. Nec quae loca a viris doctis afferuntur, id, quod volunt, dicunt; eſto enim, parentem vniuerſi Deum Plato in *Timaeo*, dixerit, an ergo filium hunc ſuum ex nihilo produxit, et non ex praeexiſtente materia? concedamus, in *Sophiſta* dicere Platonem: a Deo creata animata et inanimata cum prius non fuiſſent, an hoc ad materiam traxit philoſophus? Nec quae Liuius Galantes et poſt eum alii ex *Philebo* afferunt, Deum τὸ ἄπειρον produxiſſe, et τὸ πέρας addidiſſe, id eſt, vt volunt iuniores Platonici infinitae materiae a ſe productae formas adieciſſe et impreſſiſſe, quicquam ad rem adducunt, cum Plato non dicat, Deum ex nihilo produxiſſe, ſed δεῖξαι, viſibile feciſſe infinitum finito, quaſi determinatum et configuratum, de cuius vexatiſſimi loci ſenſu in ſequentibus, prolixius dicemus. Huetio vero, recentiores Platonicos ſecuto, qui tamen nec ipſi materiam ex nihilo creatam dicebant, ipſe opponendus eſt, qui alio loco [x] obſeruat: *mundi materiam προϋπάρχουσαν et aeternam ſtatuiſſe Platonem, et ἀγέννητον appellare, et οὖσαν πρὶν τὸ πᾶν γενέσθαι, quae fuiſſet, priusquam omnia fierent, nec audiendos eſſe iuniores Platonicos, Chriſtianis dogmatis accommodantes materiam, dicentes, itidem, vt ideam, in Dei decreto aeternam ſpectaſſe Platonem: eos enim ſatis et ex theogonia Heſiodi, et ex Pythagoreorum, ex Anaxagorae et Stoicorum, ac deinde Valentinianorum et Marcioniſtarum conſentiente cum Platonicis decretis doctrina refelli.* Quae pleraque vt rectiſſime dicuntur, ita miramur, illuſtriſſimum Praeſulem, hoc tamen non obſtante, eodem loco veterem cantilenam de conuenientia Moſis cum Platone potuiſſe repetere. Dacierii autem ratiunculae nihil probant;

 qui,

n) Strom. L. V.
o) In Argumento in Timaeum c. 12. 13. p. m. 459 ſeq. vbi quidem dubitanter loquitur. Clarius in indice: v. Deus creauit omnia ex nihilo p. 136. t. m. qui locus eſt in Sophiſta
p) Compar. Theol. Plat. et Chriſt. L. XI. p. 237.
q) Qq. Alnet. L. II. c. 5.
r) l. c. et p. 485.
s) Vit. Plat. p. 178.
ſſ) Qq. Academ. L. I. c. 6.
t) De dog. Plat. L. I. p. m. 284.
u) c. 12. Stanlei. p. 338.
w) Opp. p. 3. Comm. in Tim. c. 13. ſ. 305.
x) Demonſtrat. Euang. Prop. IV. c. 2. §. XIV. p. m. 55. ed. rec.

Digitized by Google

qui, ſi materia aeterna et independens dicatur, vnitatem Dei Platoni tantopere probatam tolli putat [y]. Oſtendemus enim in ſequentibus, materiae aeternitatem non obſtitiſſe Platoni, vt vnum Deum ſtatueret. Quod vel inde colligi poteſt, quod tot philoſophi duo aeterna principia, Deum et materiam ſtatuerint, qui tamen vnum tantum Deum profeſſi ſunt. Nec facit ad rem, quod Plato τȣ͂ μὴ ὄντος saepius mentionem faciat, cum de materia loquitur. Planum enim poſtea faciemus, quod in praeſentia Ciceronis [z] verbis eloquimur; *Nihil Platonem putare eſſe, quod oriatur et intereat, idque ſolum eſſe, quod ſemper tale ſit, qualem ideam appellet ille, nos ſpeciem.* Quam ſignificationem nonentis, auxerunt, et ad materiam quoque formatam traduxerunt recentiores Platonici, vt deinceps dicemus. Quos in hac quaeſtione ideo non audiendos eſſe monemus, quoniam mentem conditoris ſectae turpiſſime adulterarunt, et vt Chriſtianis propiores viderentur, et aſſertae creationi ex nihilo propinquiores, materiam ex ſinu Dei emanaſſe, ſicque ab aeterno ex ſe productam fuiſſe contenderunt, vt ad horum hominum placita delati latius demonſtrabimus. Hac doctrina ſuppoſita, a qua in eccleſia praeter haereticos quosdam nec Origenes cum ſequacibus alienus fuit, ſequebatur, mundum eſſe aeternum, quem tamen abſtractione mentali, et in ſigno rationis, vt loqui ſolent, conſiderauerunt, tamquam a Deo productum ex nullo alio praeexiſtente ſubiecto. Quae cum ita ſe habeant, omnino ex creationis e nihilo aſſertorum albo delendus eſt Plato, quemadmodum nullam inter gentiles ſectam gentemque eam agnouiſſe doctiſſime et luculenter probauit acutiſſimus Moshemius [a], qui de hac re omnino eſt conſulendus.

II. Sunt itaque duae cauſae rerum omnium, vna, a qua ſunt omnia, altera ex qua ſunt omnia. Illa Deus eſt, haec materia, quae vt ſibi opponuntur, ita aeternae ſunt, et a ſe inuicem non dependentes. Primum hoc totius phyſiologiae Platonicae fundamentum eſt, quod in *Timaeo* poſuit, et cui totam theologicam ac phyſicam conſiderationem inaedificauit. Quoniam vero pluſcula ſunt, quae circa hoc generale Platonicae philoſophiae principium obſeruari merentur, ordine omnia expendemus. Notamus itaque. I. Platonem Deum et materiam, resque ex illa factas aperte, et ſollicite diſtinguere. Loquitur id totus Timaeus [b], cuius diſſertationis mox initia eo tendunt, Deum non ex ſe, ſed ex materia praeexiſtente et ſine ordine iactata et commota omnia feciſſe, vnde et materia ſemper a Platone, tanquam ſubiectum, ex quo architectus mundi omnia fecit, conſiderari ſolet. Id quod a Timaeo Locrenſi [c] didicit, cui etiam materia eſt aeterna, non tamen immobilis; vnde et Plutarchus [d] rectiſſime ex mente Pla-

y) Addit alia longe infirmiora, animam fuiſſe ante corpus etc. Aliud enim materia aliud corpus apud Platonem.

z) Tuſc. Qq L. I. c. 24.

a) In elegantiſſima diſſ. de creatione ex nihilo, adiecta Cudworthi ſyſt. intell. p. 957 seqq., qui et de his omnibus §. 15 ſeqq. p. 973 ſeqq. latiſſime et doctiſſime diſputat.

b) T. III. p. 28 ſeqq.

c) Vid. Opuſc. Mythol. Galei.

d) De generatione animae ſecundum Tim. T. III. p. m. 78 ſeqq.

Platonis, materiam et ſubſtantiam dixit, *ὐ γενομένην ἀλλ' ὑποκειμένην ἀεὶ τῷ δημιουργῷ ἐς διάθεσιν καὶ τάξιν αὐτῆς παρασχεῖν, non factam vel natam, ſed ſemper ſubiectam opifici et diſponendam praebuiſſe.* Alia non addimus, videndi vero viri veterum doctrinarum peritiſſimi IACOBVS WINDETVS [e], et IOH. CHRIST. WOLFIVS [f]. II. Poſuiſſe Platonem talia duo principia, quae natura ſua a ſe inuicem differant et ſeparata ſint planeque ſint alia [g]. Ita enim de vtroque principio tradidit, vt materiam motui inordinato ſubiectam ſtatueret, et ad eam Deum tum acceſſiſſe diceret, vt eam formaret. Quae ita exponit LAERTIVS [h]: *Duo omnino expoſuit Plato rerum principia, Deum atque materiam, illum mentem et cauſam vocat; eſſe autem materiam informem et infinitam, ex qua concretiones fiant; ea cum aliquando temere et inordinate moueretur, a Deo* ait *in locum vnum coactam, quod ordinem temeritati praeſtare cenſuerit.* Quae iisdem fere verbis ipſe PLATO [i] proponit: *cum vellet Deus bona omnia facere, nihil vero, quoad natura pateretur malum, quicquid erat, quod in cernendi ſenſum cadere poſſet, aſſumſiſſe; non tranquillum et quietum, ſed temere agitatum et fluitans, idque ex inordinata iactatione redegiſſe in ordinem.* III. Non vero diuerſam, ſed contrariam quoque vtrique, quod poſuerat, principio, naturam Platonem adſcripſiſſe, ex iis, quae in ſequentibus dicentur, erit manifeſtiſſimum. Materiam enim non omnis tantum formae expertem, ſed et ſine ordine iactatam, vique aliqua inhabitante bruta, et ordine atque bono omni vacua moueri, Deum vero ſumme perfectum bonumque ad hanc materiam acceſſiſſe, eamque quantum poſſet, in ordinem redegiſſe, materia obſtrepente, et non in omnibus obſequente, ſatis luculenter in *Timaeo* tradidit. IV. Ex quibus iam ſponte fluit, cum vtrumque principium ſit aeternum, nec vnum prius alio et materia Deo coaeua, vt recte PSEVDO-ORIGENES [k], natura vero materiae a Dei natura contraria affectione et qualitate differat, Platonem duo principia coaeterna et tempore coaequalia, licet natura inter ſe diuerſiſſima poſuiſſe: materiamque iuxta eum ab omni aeternitate vna cum Deo extitiſſe [l]. Nihil in eo ſtatuit Plato, quod non toti fere antiquitati placuerit, quae materiam ſemper aeternam Deoque aequaeuam credidit, vti ex hactenus diſputatis eſt manifeſtum. Hoc tantum diſcrimine, vt, cum initimo nexu Aegyptii aliique, quos poëtae Graeci, et Ionici ante Anaxagoram ſchola item Italica ſecuti ſunt, Deum cum materia iunxerint; alii vero aeterna emanatione materiam ex Deo propullulaſſe ſomniarint, vt ſupra in ſyſtemate Zoroaſtreo vidimus, Plato totum Deum a materia ſeparauerit, eumque libere ad eam acceſſiſſe tradiderit, qua fere ratione Ionicam theologiam Anaxagoram emendaſſe, et in

e) De vita functorum ſtatu ſ. III. p. m. 36.

f) De Manich. ante Manichaeos ſ. II. §. 32. p. 25.

g) Prolixe ex nexu totius theologiae Platonicae id demonſtrauit doctiſſimus ZIMMERMANNVS de Ath. Platonis, Amoen. lit. T. IX. eiusque apologia T. XII. XIII.

h) L. III. ſ. 69.

i) In Timaeo l. c.

k) philoſophum. c. XIX. p. 111.

l) Add. PLVTARCHVS de Iſid. et Oſir. vbi ait, neceſſe, in natura boni et mali ortum peculiarem ſuumque principium extitiſſe. Confer. ſi lubet, quae prolixe diſſeruimus in Hiſt. de ideis Sect. I. §. 4. p. 41 ſeqq.

et in Perſide quoque emanationis ſyſtema corruptum et dualiſticum introductum fuiſſe ſuis locis demonſtrauimus. Non ignoramus, eſſe viros doctos [m], qui ſuſpicentur, non ab omni prorſus copula cum materia Platonem Deum liberaſſe, nec tantam eam eſſe libertatem, qua ad ornandam materiam acceſſiſſe Deum Plato ſtatuit, quanta creditur; neque diffitemur, totius fere antiquitatis conſenſum, in iungendo aliquo modo Deo cum materia, non obſcure perſuadere, non plane ab hoc vniuerſali dogmate abiiſſe Platonem. Quoniam tamen ſubobſcure de his locutus eſt Plato, ita vt de mente eius diſtincte ſtatuere plane impoſſibile ſit, ſufficere putamus, vt in eo certi ſimus; Platonem nec materiam cum Deo feciſſe vnum; nec ineuitabilis neceſſitatis vinculo cum eo coniunxiſſe; et tantum inter vtrumque principium diſcrimen poſuiſſe, quantum inter rationale et brutum, bonumque atque malum, ordinem item atque inordinatum intercedit. V. Ex his iam conſtare arbitramur, longiſſime receſſiſſe a genuina atque ſincera Platonis mente Platonicos recentiores, ex Aegypto prodeuntes, qui ipſam quoque materiam ex Deo eductam fuiſſe contenderunt, et ita loco ſyſtematis dualiſtici, emanatiuum Platoni tribuerunt, id quod poſt Plotinum totam eius ſcholam feciſſe, infra, vbi de his hominibus erit agendum, demonſtrabimus, et doctiſſime quoque confecit MOSHEMIVS [n]. Magnum tamen ſententiae ſuae praeſidium inueniſſe ſibi viſi ſunt recentiores Platonici, et in his imprimis PROCLVS [o], in loco Platonis in *Philebo*, cuius ſupra mentionem fecimus, quoque haud obſcure innui putant, Deum infinitam quoque materiam ex ſinu quaſi ſuo expuliſſe et formaſſe. Qua de re noſtra aetate, ſatis acriter decertatum fuit, inter viros eruditiſſimos, et veteris philoſophiae apprime gnaros NICOLAVM HIERONYMVM GVNDLINGIVM [p], et IOH. IAC. ZIMMERMANNVM [q], quorum ille Platonicorum Aegyptiacorum explicationem in *Philebo* manifeſte fundari non ſine feruore contendens, Spinoziſmi culpam Platoni imputauit, hic ad ipſum Platonem prouocans, doctrinam eius de Deo, et materia, a Deo diſtincta prorſus et ſeparata illi oppoſuit. Qua in controuerſia ardentius, quam par erat, agitata, arbitri quidem partes nobis non ſumimus, certi tamen ſumus, eos, qui vel ſemel *Timaeum* Platonis attente legerunt, et qua ratione Plato Deum a materia diſtinguat, perſpexerunt, manibus palpaturos, receſſiſſe in hac re a Platone Alexandrinae ſcholae philoſophos. Semper enim materiam Plato tanquam ἀρχὴν συναΐδιον καὶ κεχωρισμένην exponit, nec eas nugas tangit, quas Platonici, vt propius ad Chriſtianos accederent, magiſtrumque ab abſurditate ſyſtematis dualiſtici liberarent [r], commenti ſunt. Nec id vult locus Philebi, quod vel Proclus, vel qui Proclum ſequuntur, Liuius Galantes, Cudworthus et imprimis celeber-

m) cel. MOSHEM. ad Cudw. p. 209. n. 2.

n) Diſſ. de creatione ex nihilo l. c. p. 994.

o) In Timaeum Plat. L. II. p. 17. vbi acriter in eos inſurgit, qui duo rerum principia Platoni tribuunt. Idem facit HIEROCLES de prou. et fato apud PHOTIVM Cod. CCLI. p. 794 ſeq. ed. Hoeſch.

p) Gundlingian. P. XLIII. XLIV.

q) Amoenit. liter. T. IX. XII. XIII.

r) Id PROCLVS et HIEROCLES ll. cc. ſatis prodiderunt.

leberrimus Gundlingius velle putant [s]. Quod vt manifeſtum fiat, ecce ipſa Platonis verba [t], vt lector iudicare ipſe valeat. Statuit Plato, ſiue Socrates, ſub dialogi huius initio, Deum in rebus omnibus genitis ἀπειρίαν ſiue infinitum, et τὸ πέρας terminum, vel finitum, coniunxiſſe atque inter ſe ſociaſſe, vbi inter alia Socrates: τὸν Θεὸν ἐλέγομεν πȣ, τὸ μὲν ἄπειρον δεῖξαι τῶν ὄντων καὶ τὸ πέρας; *Deum dicebamus, ex iis, quae ſunt, alterum quidem infinitum, alterum vero terminum oſtendiſſe.* Vbi cum obſcurior ſit, verbi δεῖξαι ſignificatio, varios in ſenſus illud tractum eſt. Liuius enim Galantes, idem dicere vult, ac produxiſſe [u], illuſtris Gundlingius effundendi ſignificatum amplectitur, alii alium, manifeſto indicio, incertos haeſiſſe viros doctos, quid Plato ſibi velit, vel ſignificationem potius Platoni intuliſſe, quam ex eo eruiſſe. Imprimis tanta confidentia tum loco hoc tum Alexandrinorum philoſophorum, praecipue IAMBLICHI [x] et Procli explicationibus nititur Gundlingius, vt nullus dubitet, Platoni hanc de Deo doctrinam tribuere: eſſe igneam ſubſtantiam, vnum totum complectentem, ſeſe denique euoluentem, fluentemque ac ſe ipſam diuidentem et gignentem ſimilia, quae in materiam ab vno et toto ſeparatam ſeſe iterum infundat, adeoque res omnes diuinitatis participes reddat, in qua ſenſibilia ſubſiſtant etc. Mutauiſſe hac ratione Academiam in Stoam virum celeberrimum, lector rei peritus ſatis ſentiet. Aut omnia vero nos fallunt, aut id non dicit Platonis locus, quod viri erudititſſimi ex eo exſculpunt. Non mouebimus iis controuerſiam, an τὸ ἄπειρον ipſa ſit materia, quanquam MOSHEMIVS [y] contendat, ne id quidem concedendum eſſe, cum ſit τὸ ἄπειρον notio abſtracta genusque affectionum, rerum, qualitatum, quae in ſe et abſtracte conſideratae, certum modum et finem haud habent, ſed vel augeri et minui, intendi et remitti poſſint; verbo, notionem abſtractam proprietatum non determinatarum: ſed concedamus, quod pleriſque Platonis interpretibus [z] placuit, illud infinitum eſſe materiam, eo quod in infinitum moueri, mutari, et infinitas formas recipere valeat; illud non inuiti concedent, τὸ πέρας ſiue terminum finitum eſſe, menſuras, modificationes, relationes, proportiones, quibus determinatur materia, vt finitum quid, id eſt, mundus aſpectabilis, eniteret. His ſuppoſitis, luculentus, et ſyſtemati Platonico conformis ſenſus loci huius hic eſt, Deum in mundi viſibilis formatione oſtendiſſe, id eſt, viſibilem feciſſe [a], infinitis modificationibus aptam et inuiſibilem materiam, dum certas et determinatas proportiones, (ſecundum quas Plato generationem rerum factam eſſe putat) ei impreſſit, vt inde mundus viſibilis appareret. Quae ſi admittantur, vt

s) Acceſſit etiam TH. GALEVS ad IAMBLICH. de myſt. Aegypt. p. 276. etſi ipſe obſeruet, Platonem in Timaeo materiam Demiurgo opponere, et contradiſtinguere ab eo.

t) Phileb. T. II. p. 23.

u) conf. MOSHEM. l. c.

x) Vtitur is voce προάγειν.

y) l. c. p. 785.

z) Vid. PROCLVS l. c. qui τὸ ἄπειρον, ſiue infinitum extremum eſſe materiam contendit.

a) Ita a ſolita ſignificatione verbi δείκνυμι non receditur.

vt ſunt Platonis ſermoni conuenientia, plane docent, Platonem materiam non tanquam opus DEI ex ſe productum vel effuſum, ſed tanquam ſubiectum in quo operaretur reſpexiſſe, et ordinationem, formationem, aliaque, quae materia ſuſcipere apta eſt, ei tribuiſſe. Sed vt in viam, a qua digreſſi ſumus reuertamur, VI. ex dictis iam de atheiſmo Platonis quaeſtionem quoque ſoluendam eſſe monemus. Spinoziſmi eum reum agere GVNDLINGIVM [b] τὸν πάνυ, ex ſupra dictis, notum eſt, cui ſe magno labore oppoſuit cl. ZIMMERMANNVS, cuius tamen argumenta, ne nimii ſimus, non adducimus, ſed lectorem ad eum remittimus. Id nos potius obſeruamus, et eam, quam Platoni ille tribuit mentem, proprie Spinoziſmum non eſſe, cum concedat vir celeberrimus, materiam ex Platonis mente ſe ab iſto igne ſubtiliſſimo, qui Deus eſt, ſeparauiſſe, Deumque nouo actu ſe in illam infudiſſe, qua ratione ex vna ſubſtantia duae, licet arctiſſimo inter ſe vinculo nexae, ortae ſint, quod ab vnica Spinozae ſubſtantia differt, etſi et hoc ſatis ſit impium: et patere potius ex demonſtratis putamus, duas ſubſtantias, Deum et materiam Platonem ſtatuiſſe, ſibi inuicem contrarias [c]. Quae ſententia, quatenus impietatem [d] complectatur, et ad atheiſmum referri queat, hic diſpicere, ab inſtituto noſtro alienum eſt. Id vero monere ex re noſtra eſt, Platonem ipſum in *Politico* innuere: non exiſtimandum eſſe, duos Deos, contraria ſentientes coelum vertere. Cuius ratio in natura materiae quaerenda eſt, de qua in ſequenti theſi diſpiciemus, quae nihil eorum habet, quae ad Dei naturam requiruntur, ſed et ratione, et bonitate, et ordine caret, ſine quibus Deus eſſe iuxta Platonem non poteſt. Et haec ipſa cauſa eſt, cur tot philoſophi dualiſticum ſyſtema admiſerint, non putantes iniurium id in ſummum numen eſſe, ad cuius naturam non ſolam exiſtentiam a ſe ipſo, et infinitatem, ſed et internam perfectionem, actionem, bonitatem et lucem requirebant. Sed de hac quaeſtione in ſpeciali atheiſmi hiſtoria diſpiciendum eſt, videndus autem CVDWORTHVS [e], licet is non accurate eo loco contra Plutarchum pugnet.

Atheiſmus Platonis.

Natura materiae.

§. XIX. Vt vero, quae dictae ſunt de primis atque vniuerſalibus Platonicae phyſiologiae et theologiae principiis, clarius intelligantur, explicandum porro eſt, qualem eſſe materiae, qualemque Dei naturam Plato ſtatuerit. Et de materia porro quidem ita praecepit:

III. Materia eſt aeterna atque infinita; id eſt, explicante CICERONE [f], *ſubiectum omnibus ſine vlla ſpecie, atque carens omni illa qualitate, materia quaedam, ex qua omnia expreſſa atque effecta ſunt: quae tota omnia accipere poteſt, omnibusque modis mutare, atque ex omni parte, eoque etiam*

b) ll. cc. conf. quos laudat Sum. Reu. REIMMANNVS Hiſtor atheiſmi cap. XXII. pag. 159 ſeqq.

c) Noſtri ſunt celeberrimi viri VOSSIVS de idololatr. gent. L. I. p. 36. IO. CHR. WOLF. de Manichaeiſmo ante Manich. §. XXXII. p. 124 BVDDEVS theſ. de atheiſmo c. I. §. 13. H. E. V. T. T. II. p. 1076. MOSHEM. ll. cc. et qui inter Britannos hiſtoriam vniuerſalem condunt p. 125.

d) Conf. quae de impietate huius opinionis in Platone diſſerit BAYLE cont. des penſées ſur les com. p. 351. coll Dict. crit v. Zoroaſtre not. E.

e) l. c. p. 236 ſeq. et MOSHEM. ad h. l.

f) Acad. Qq. L. I. c. 6.

etiam interire, non in nihilum, ſed in ſuas partes, quae infinite ſecari ac diuidi poſſunt, cum ſit nihil omnino in rerum natura minimum, quod diuidi nequeat, quae autem mouentur, omnia interuallis mouentur, quae interualla item infinite diuidi poſſunt. Et cum ita moueatur illa vis, quam qualitatem eſſe diximus, et cum ſic vltro citroque verſetur, materia ipſa tota penitus commutatur, et ita efficiuntur, quae qualia appellantur, e quibus in omni natura cohaerente et continuata cum omnibus ſuis partibus effectus eſt mundus. Ita eloquentiſſimus philoſophus luculenter materiam Platonicam depingit, quam prolixe in *Timaeo* ipſe Plato deſcribit, et imprimis vrget, vt ſuſcipere quidem queat omnia, nec vllam ſibi formam contrahat, ſed ſuae natura fictioni ſubiecta ſit; et aliter ſe habeat ab ingredientibus formis. Hinc vniuerſi quod et genitum eſt, et ſenſibus omnibus manifeſtum, matrem ipſam receptaculumque, inuiſibilem ſpeciem quandam, et informem ſinum omnium capacem nominat, eaque in ſequentibus latius deducit, et imprimis id vrget, nullam eſſe in materia formam eorum, quae ambigua et vix explicabili diuinae et intelligibilis naturae vi immittuntur, poſſe vero omnes iſtas formas admittere, et ita iactari atque moueri, vt ſimilia coëant, diſſimilia inter ſe diſſipata ad eum locum diſcedant, quibus ſimilia euadere poſſint. Qua de re ipſe Plato, prolixus in ea, omnino legendus eſt. Ex his vero diiudicanda eſt quaeſtio, num inter atomiſticos philoſophos ita numerari Plato queat, vt materiam minimis particulis conſtare cenſendus ſit dixiſſe? Id materiae quidem definitioni, quam ex illo attulimus contrarium eſſe, quilibet videt, quae quoque cauſa fuit, cur CVDWORTHVS [g], ex omni antiquitate ſyſtematis atomiſtici patronos conquirens, Platonem inter eos referre auſus non ſit. Locutus tamen eſt interdum ita prorſus, vt ex minimis particulis cuncta conflata aſſeruiſſe videatur. Ait enim porro in *Timaeo*, πάντα οὖν δεῖ ταῦτα διανοεῖσθαι σμικρὰ ὄντως, ὡς καθ' ἓν ἕκαστον οὐδὲν ὁρώμενον ὑφ' ὑμῶν συναθροισθέντων δὲ πολλῶν τοὺς ὄγκους αὐτῶν ὁρᾶσθαι, *haec omnia ita parua et exilia, cogitandum eſt, vt ſi ſingula duntaxat ſingulorum generum capiantur, nullum eorum propter exiguitatem cerni a nobis poſſit, ſin multa inter ſe congregentur, eorum moles multitudinesque cernantur.* Ex quo loco GASSENDVS [h] atque CVDWORTHVS [i], collegerunt, Platonem atomis vſum eſſe, ad deſcribendam corporearum rerum originem. Et CHALCIDIVS quoque γόμφους Platonis, quibus Dii minores corpora humana conglutinauerint, minutas ſolidasque particulas ſiue corpuſcula eſſe, defendit. Quemadmodum vero hi γόμφοι, ſiue *cuneoli*, vti Cicero vocat, non ſunt particulae ex quibus corpora hominum conſtant, ſed commiſſurae potius ſiue vincula, quibus illae quaſi conglutinantur: Ita in priori loco Plato tantum de particulis loquitur, qualitate iam veſtitis, ex quibus elementa corporum conflantur, e. g. particulis pyramidalis formae, ex quibus ignis conſtat, quae a

Plato an atomos admiſerit?

Rrr r 2 primis

g) Syſtem. intell. c. I. §. 44. p. 63. h) Phyſic. ſect. I. L. III. c. 5. T. I. Opp. p. 257. i) l. c. conf. MOSHEM. l. c.

Digitized by Google

primis illis materiae particulis, qualitate omni deſtitutis, et in atomiſtico ſyſtemate receptis longe differunt. Nec Plato tantopere materiae iam formatae diſpoſitionem, quam potius formantis atque formarum impreſſionem conſiderauit, relictaque phyſica parte metaphyſicam, vt erat ingenio ad has ſpeculationes natura ſe ferente, et in ſcholis Pythagoreis ita inſtituto, proſecutus eſt, totus ſcilicet ideis ſuis atque cauſis exemplaribus captus, et in iis naturam atque eſſentiam rerum quaerens, quae a ſyſtemate atomiſtico longiſſime recedunt.

IV. Materia, quod ex his ſequitur, corpus non eſt, ſed corpora ex materia demum formantur. Id quod dicto loco ita expreſſit Cicero [k]: *Nihil eſſe, quod non alicubi eſſe cogatur, ſed quod ex vtroque* (cauſa efficiente et materia) *fiat, id iam corpus et qualitatem nominauiſſe.* Probe id non in Platonis tantum, ſed in omni fere veterum phyſicorum doctrina naturali tenendum eſt, materiam ex qua fiunt corpora, ab ipſis corporibus diſtinguendam eſſe, nec idem eſſe τὴν ὕλην et τὸ σῶμα. Id quod ex mente Platonis luculenter Stobaevs [l] explicuit, monens, *materiam quidem corpoream eſſe, ſed non corpus; negari autem, corpus eſſe materiam, non tam, quod interuallis corporeis careat,* (id eſt, longa, lata, profunda ſit,) *quam quod aliis quoque multis ad corpus pertinentibus per ſe deſtituatur, vt figura, colore, grauitate, leuitate, et omni denique qualitate et quantitate; nam ſi haec haberet, inter quanta et qualia referretur. Nunc his cum per ſe careat, vt corpus non eſt, ita corpoream dici, quod omnibus qualitatibus, tanquam ſpeculum ſubiiciatur.* Ex his vero ſequitur: incorporeum cum immateriali in horum hominum ſcholis confundendum non eſſe.

V. Ineſt vero materiae neceſſaria et innata cupiditas, ſiue bruta et coeca vis quaedam, quae inordinate eam mouet, quaeque in cauſa eſt, vt nec optimam in omnibus formare Deus potuerit, et mala inde omnia oriantur.

Vnde malum Platoni?

Grauis haec qnaeſtio, et in Platonicorum ſcholis vehementer ventilata, vnde refractaria illa materiae vis, qua ſe cauſae efficienti ita oppoſuit, vt, cum optimam facere vellet, non in omnibus ea optima fieret. Quam vt diſtincte conſideremus, et in ea ſoluenda, quantum licet, Platonem, mire in his quoque, vt ſemper ſolet, obſcurum, aſſequamur, notamus: 1. Certum eſſe ex mente Platonis, materiam, natura et conditione ſua, ita ſe habere, vt opifici, ſemper optima quaeuis volenti, reſiſtat ſaepius, et ab eo non in omnibus cogi queat, ſed ſemper aliquid in ea illi contrarium ſit. Id praeter morem perſpicue haud vno loco profeſſus eſt Plato, imprimis in *Theaeteto* [m] et *Timaeo* [n]. Priori enim loco diſerte ἀλλ' οὔτ' ἀπολέσθαι τὰ κακὰ δυνατὸν, ὑπεναντίον γάρ τι τῷ ἀγαθῷ ἀεὶ εἶναι ἀνάγκην, *fieri non poteſt, vt mala tollantur, contrarium enim bono aliquid ſemper eſſe, neceſſe eſt.* Qui locus non id tantum indicat, inueniri in rerum natura, aliquid bono contrarium, ſed et id neceſſitate fieri, id eſt, ex naturali eius conditione oriri.

k) loc. cit. l) Eclog. phyſ. c. XIV. p. 29. m) T. I. p. 176. n) T. III. p. 30.

Digitized by Google

i. Altero vero loco non minus luculenter: *βυλη‌θῆ ὁ Θεὸς ἀγαθὰ μὲν ·άντα, φαῦλον δὲ μηδὲν εἶναι κατὰ δυνατὸν*, *voluiſſe Deum bona omnia, ma- ım vero nullum, quantum poſſibile*, quam reſtrictionem recte Serranvs de aturae ſiue materiae conditione explicat; in *eodem* enim *dialogo*, ita in anc rem: *Quum haec ordine carerent, ſingulis Deus, et ad ſeſe et ad alia inui- ·m eatenus modum rationemque proportionis indidit, quatenus ſingula ſuſcipere oterant.* Ex quibus locis luculenter apparet, eſſe in materia aliquid uod non tantum eam, quam Deus volebat, perfectionem recipere natu- ı ſua non poterat, ſed quod etiam mala inclinatione motuque contrario : optimae cauſae opponat. 2. Quid vero illud ſit, ita obſcure indica- it Plato, vt mirum non ſit, ſequaces de eo vehementer inter ſe diſputa- iſſe. Ipſe loco notabili[o] de magnis naturae rerum conuerſionibus, quae atis temporibus euenire ſolent differens, cauſasque malorum natura- um, quae inde oriuntur, explanans, ait: *τόνδε, τὸν κόσμον πάλιν ἀνα- ·έφων εἱμαρμένη καὶ ξύμφυτος ἐπιθυμία*, *mundum vero fatum reuoluit, ite- ım et innata cupiditas;* quae poſtea ita explicat, vt defectuum iſtorum ıuſam in naturam corpoream, antiquae naturae fomitem coniiciat; ad- itque: quondam valde inordinatam et deformem naturam fuiſſe, ante- uam praeſenti ornatu decoraretur, et ab hoc priori habitu incommoda t iniuſta omnia, quae intra coelum naſcuntur, et mundus ipſe ſuſtinet, : nimantibus inſerit, deriuat. Ex his quidem planum eſſe exiſtimamus, ı natura materiae eſſe illam vim, cupiditatemque deformitatis et inordi- ati motus, vnde mala oriri neceſſe eſt; adeoque Platonem non ad ſo- ım materiae inertiam reſpexiſſe, ſed ad latens quoque aliquod in mate- a principium atque vim quandam, quae ordini refragaretur, bonoque ſſet contraria, et omnis illius inordinati et confuſi in materia motus cau- ı eſſet, fontem et originem imperfectionum naturae, quae mala phyſica ılent appellari retuliſſe. 3. Quae vero illa naturalis et neceſſaria vis ſit, vnde eam fatum vocat, quod ex lege naturae materiae ineuitabilis eſſet) ı de re interpretes non conueniunt. Inter quos maxime notabilis eſt ·ntentia Plvtarchi[p], qui collatis inter ſe Platonicorum opinio- ibus eo tantum deſcendit, eſſe in materia animam quandam brutam, rationalem, contrariam bono, quae et aeterni illius in materia mo- ıs auctor ſit, et cauſa malorum, cum legibus et ordinationi cauſae effi- entis refragetur. Quam Plutarchi explicationem, cum ea rem mirifice luſtret, tanquam Platonis menti omnium maxime conformem admiſe- ınt Ivstvs Lipsivs[q], et Petrvs Gassendvs[r] viri magni, : in iudicandis veterum doctrinis accuratiſſimi, itemque his non infe- ores Petrvs Bayle[s] et Io. Lavr. Moshemivs[t]. Quibus o modo praeiuit Clemens Alexandrinvs, licet is ex hac

 anim

o) In Philebo.
p) De animae procreatione ex mente Timaei II. p. m. 155
q) Phyſiol. Stoic. L. I. diſſ. XIV. p. 32.
r) Phyſic. ſ. I. L. I. c. V. T. I. opp. p. 156.
s) Dict. T. IV. art Zoroaſtre not. E.
t) Ad Cvdworthvm p. 248.

anima mala diabolum ſcripturae memoratum exſculpſerit. Quam tamen ſententiam reiecerunt tanquam alienam a Platonis mente eruditiſſimi viri Rad. Cudworthus [u] et Io. Christophorus Wolfius [x], ad cuius rationes reſpondit Moshemius. Nos vtriusque partis argumenta atque rationes non afferemus, cum id inſtituti ratio non patiatur, facileque legi queant apud viros celeberrimos, qui magna eruditione de hac re egerunt, paucis tamen, quid nobis videatur, ſaluo aliorum iudicio, in quos arbitri partes nobis non ſumimus, exponemus. Et ita quidem obſcurum incertisque et vagis verbis vſum eſſe Platonem, ex allatis ſupra eius locis conſtat, vt ſatis appareat, aut timore quodam nouae religionis et principiorum inter Graecos nondum auditorum noluiſſe ſententiam aperte dicere, aut neſciuiſſe ipſum, quid in ancipiti argumento et difficili quaeſtione potiſſimum ſtatuendum eſſet, et qua ratione, cum Deus cauſam optimam eſſe diceret, et tamen malorum originem demonſtrare auderet, ex natura materiae malum eſſet deriuandum, ideoque, more tot philoſophis recepto, ad ideas obſcuras vagasque et principia non facile intelligenda confugiſſe. Quod ſi tamen, conſulto Platonici ſyſtematis vniuerſali nexu, aliquid pronuntiandum, vel coniiciendum nobis eſt, nondum illa Plutarchi, quod viri laudatiſſimi ſtatuunt, probabiliſſima, mentique Academiae maxime conformis interpretatio nobis videtur. Et in eo quidem conſentientes habemus viros praeſtantiſſimos, quaerendam eſſe hanc vim inſitam mali in materia, ſiue illa in anima quadam ſita ſit, ſiue in diſpoſitione aliqua naturali; cum vtrumque ad ipſam naturam materiae referendum ſit. Nec magnopere repugnabunt viri docti nobis, totum hunc diſputationis diſſenſum ad abſtractas magis aliquas notiones, quam ad rem ipſam redire, in qua inter eos, qui brutam ac malignam aliquam in materia animam ſtatuunt, et inter illos, qui prauam et boni contrariam materiae vim ac diſpoſitionem naturalem aſſerunt, ſatis conuenit, materiam eiusque naturam bono ex parte contrariam et inobſequentem eſſe. Tandem nec hoc quoque Platonis φιλοσοφυμένων gnaros negaturos eſſe confidimus, Platonem ipſum, et a magiſtro edoctos ſequaces affectiones, diſpoſitioneſue naturales, immo dico abſtractionum ex geometricis in philoſophiam traductarum ſtudio tanquam entia peculiaria et ſingulari ratione exiſtentia ſibi ingenio efformaſſe. His ſuppoſitis ſi ad adducta Platonis loca, et ſimul ad ipſam eius phyſiologiam et metaphyſicam reſpicimus, cauſam non videmus, cur, quae ἀταξία καὶ ἐναντιότης τῷ καλῷ materiae tribuitur, daemoni ſiue animae cuidam peculiari in materia reſidenti adſcribenda ſit? Nam concedendum quidem omnino eſt, Platonem praeter naturalem inertiam, quae materiae propria eſt, conatum quoque naturalem operationibus et motui cauſae rationalis atque bonae contrarium, motumque aliquem malum, brutum et inordinatum, ei tribuiſſe, verum eum a materiae natura diſtinxiſſe, nullis verborum Platonis teſtimoniis hactenus euictum deprehendimus: et toti quoque

u) l. c. x) De Manichaeiſmo ante Manich. §. XXXII. p. 184 ſeq.

Digitized by Google

que ſyſtematis Platonici nexui contrarium videtur. Nam ſi Plutarchi ſententiam ſequimur, tria omnino principia ſtatuiſſe oportebat Platonem non duo, Deum et materiam, praeter Deum enim fuiſſet non materia ſolum iners ſine affectione, qualitate et motu, ſed et anima illa bruta, quae materiam confuſe agitat atque iactat, et Deus, qui et materiam format, et animam hanc materiae quantumpote emendat [y]. Id quod et Timaeo Platonis, duo tantum, ſi exemplarem cauſam, tanquam ſecundi generis eximas, principia ponenti contrarium eſt, et toti ſcholae Academicae. Nec attendiſſe videtur, qui hanc potiſſimum Platoni tribuit ſententiam, Plutarchus, Platonem ex Heraclitea ſchola totam de materia tractationem, certe iſtam doctrinam, materiam ſemper eſſe in motu, et naturali neceſſitatis lege ferri ac iactari, tranſſumſiſſe, quod clare teſtatur Aristoteles; apud Heraclitum autem iſte materiae motus non ab anima proficiſcitur, ſed vis ac affectio quaedam materiae eſt. Et vidit hoc, quod mireris, ipſe Plutarchus, qui tamen eius poſtea oblitus eſt, monens, id quod Plato aliique neceſſitatem fati vocarunt (illa vero animae huius neceſſaria et aeterna commotio eſt) vocaſſe Empedoclem amicitiam et litem, Heraclitum verſatilem mundi harmoniam, velut contentionem in lyra. Empedoclis vero amor et diſſidium pariter non peculiaris anima, ſed naturalis materiae eſt affectio. Nec, quantum nos intelligimus, pro anima ſaluis hypotheſibus ſuis, Plato hanc ξύμφυτον ἐπιθυμίαν τῆς ὕλης habere potuit. Sunt enim omnes animae mouere aptae apud Platonem αὐτοκίνητοι, adeoque etiam eiusdem per ſe ſubſiſtentis et immutabilis naturae; vnde quod in anima humana mobile et diuerſum obſeruauit, aliunde, et ex admixtione aliqua materiae deriuauit. Tales autem animae hanc αὐθουσίαν καὶ ταυτότητα (liceat cum philoſopho loqui) a prima rerum omnium cauſa enteque ſupremo habent. Anima vera illa materiae non poteſt eſſe eiusdem naturae, cum alterationi et mutationi, quicquid eſt in materia, ſubiectum ſit, nec materia iuxta ſinceram Platonis doctrinam ex Deo ſit, vel in eo ſubſiſtat, vt iuniores Platonici finxerunt. Cum itaque vis illa materiae, de qua quaeſtio eſt, nihil habeat, quod ad naturam et definitionem animae requiritur, anima quoque ex mente Platonis eſſe non poteſt. Vrgent vero laudatiſſimi viri, et qui imprimis magna eruditione, in hoc argumento verſatus eſt, cel. Moshemius [z], hanc ipſam animae naturam, quae in eo conſiſtit, vt motus cauſa ſit. Duo enim is affert loca Platonis

y) Obiecit etiam hoc Plutarcho Cudworthus Syſt. int. c. IV. §. 13. p. 232. cui reſpondit acutiſſimus interpres, non intelligi animam, quae naturae per ſe ſubſiſtentis, aut principii nomen mereatur, ſed eſſe vim quandam motricem, in materia reconditam ac ratione vacuam, quam Deus, mundum condens ſubigit, emendat corrigit, et ad ſuam voluntatem flectit, noua denique parte auget, ne incerto diutius impetu feratur. Rectiſſime, ſi ex Platonis mente iudicandum eſt, quanquam ita illa non nimis firmo talo ſtant, quae p. 242. diſputantur. Sed veremur valde, vt haec mens Plutarchi fuerit, qui ideo animam hanc introducit, quia motum habere, et contrariari bono non putat conuenire materiae, omni qualitate experti. Si enim pro eiusmodi vi habuiſſet, ita de materia non ſtatuiſſet. Interim tamen errare putamus Cudworthum, qui Plutarchum duos Deos ſtatuere arguit; nam haec ex mente ſcholae Platonicae nondum efficere Deum, ſupra iam monuimus. Deus idem eſt, materia, et quicquid in materia eſt, diuerſum, adeoque Deus eſſe non poteſt: quin nec anima, quae ab eodem participat.

z) l. c. p. 242.

Digitized by Google

tonis, quibus diſerte tradit, omnem motum oriri ab anima; alterum ex libris *de legibus*, vbi PLATO [a] ait, *ψυχὴν ταυτὸν ὂν καὶ τὴν πρώτην γένεσιν καὶ κίνησιν τῶν τε ὄντων*, *animam idem eſſe, ac primam generationem, et motum rerum quae ſunt.* etc. Alterum ex *Phaedro*, vbi anima, *τοῖς ἄλλοις, ὅσα κινεῖται, πηγὴ καὶ ἀρχὴ κινήσεως*, *omnium, quae mouentur fons et principium motus* dicitur. Quibus concinit CICERO [b], qui *hunc*, ait, *motum Plato in ſolis animis eſſe ponit' ab hisque principium motus eſſe dictum putat.* Et certiſſima haec quoque ſunt, ſed ad rem, noſtro quidem iudicio, non faciunt. Priori eum in loco loquitur Plato non de confuſione et inordinato materiae motu, vel agitatione et iactatione potius (ſi vox motus Platonica ſignificatione tantum de motu a cauſa rationali, id eſt anima proueniente accipi debet) materiae, ſed de motu ordinato, quem Deus animae mundanae, et per hanc materiae indidit, quo motu omnia quae generantur, fiunt, et decentiſſime componuntur. Nam expreſſis verbis eum vocat motum, quo prima generatio effecta eſt. Quod ſi de illo motu intelligendum, quo conditor res omnes apte diſpoſuit, vt generarentur, intelligi non poteſt motus, qui ante generationem materiae praeſens fuit, quique in confuſa et incerta fluctuatione magis, quam motu ordinato, conſiſtit, et hoc nomine velut indignus eſt, vnde et rectiſſime Plutarchus agitationem fluctibus ſimillem nominat. Et eodem quoque ſenſu alter ex Phaedro et Ciceronis quoque locus intelligendus eſt, qui vterque de motu, qui eſt cauſa exiſtentiae rerum loquitur. Potuit itaque Plato materiae agitationem et iactationem tribuere, licet animam ei non tribuat, cum non niſi motus ordinatus, et conſtans animis conueniat, qui intellectum cauſam habet et rationem. Talis non eſt motus ille materiae, ex quo nunquam mundi generatio orta eſſet, niſi Deus aſſignauiſſet inordinatis, vt ait Plutarchus, intellectum, id eſt, niſi ex confuſa iactatione ordinatam conformationem motumque materiae rationalem feciſſet. Nec fortaſſis aliud vult ratio a Plutarcho allata; materiae quia ſine qualitate eſt, non conuenire, vt motus ſui auctor ſit. Nam haec non rite conſequuntur, quia inordinata et confuſa iactatio ſenſu Platonico qualitas non eſt, quae in materia demum a cauſa rationali ſiue intellectu diuino mota et in ordinem redacta inuenitur [c]. Quibus rationibus inducti eatenus deſerendam putamus Plutarchi ſententiam, quatenus peculiarem quaſi naturam ex vi hac materiae inſita exſculpit, etſi recte is ſentiat, cum, praeter materiae inertiam, Platoni quoque vim naturalem bono, ordini, rationi contrariam materiae adfuiſſe, hincque malorum origines quaerendas eſſe diſputat. Sed ſuſpicamur nos, Platonem ſeduxiſſe Plutarchum, vt quae ille more ſuo in abſtractionis et rationis ſigno dixerat, hic phyſice intelligeret, et ſubſcribimus merito ſententiae doctiſſimi MOSHEMII [d]: *Si de rebus ipſis conſenſio ſit, de numeris et rerum diſtinctionibus cum nemine certandum eſſe.* Ceterum qua ratio-

a) Lib. X.
b) De nat. Deor. L. II. c. 12
c) IDEM Qq. Acad. L. I. c. 5.
d) l. c. p. 233.

Digitized by Google

ratione de origine mali moralis in anima philoſophatus ſit Plato, infra dicemus.

§. XX. Alterum ex mente Platonis principium, materiae oppoſitum Deus eſt, de quo porro Plato ita: *Natura Dei.*

I. Praeter materiam cauſa quoque eſt, quae ex ea effecit omnia [e], quaeque fons eſt omnium rerum per ſe exiſtentium, ſpiritualium, et naturam perfectam habentium, quae quoque cauſa eſt opifex et conditor omnium rerum [f].

II. Opificem vero et patrem inuenire difficile, et cum iam inueneris, eloqui vulgo impoſſibile [g]. Rationes huius aſſerti ſupra, vbi de obſcuritate Platonis diſſeruimus, iam dedimus: illis hanc adiicimus, reſpexiſſe ſimul Platonem ad plerorumque hominum ingenia ad metaphyſicas abſtractiones minus apta, et hinc varios eiusmodi conceptibus errores affingentia, qui in periculum philoſophos plus ſemel induxerunt.

III. Demonſtrari tamen euidenter poteſt, eſſe ſummam cauſam rationalem, ſiue Deum; quod et vniuerſum rerum genus et ordo, ac humana ſpecies probat. Prolixus in vtroque argumento eſt PLATO libro decimo *de legibus* [h], et imprimis, ex elegantiſſimo vniuerſi ordine et progreſſione, quae ſemper eadem eſt, et optima, concludit, neceſſarium eſſe, mundum ab optima potentiſſimaque ratione diſponi; cum vero vnum ſit vniuerſum, conſequens eſſe, vnam quoque tantum eſſe ſummam eiusmodi rationem. Reliqua argumenta veritatis huius primariae apud ipſum Platonem quaerenda ſunt.

IV. Eſt is Deus materiae oppoſitus, incorporalis ratio, ſola mente et intelligentia aſſequenda. Ita quidem multis locis [i] Plato de Deo, qui *intelligibile et incorporeum genus*, vt loquitur CHALCIDIVS [k], *quod ſemper idem eſt, principaliterque ſubſiſtit, ſine ortu, ſine occaſu, minime mutabile, nullam habens cum ſenſibus ſocietatem, pura mente perceptibile, Deum ſcilicet, et cogitationes eius intelligibiles atque incorporeas ſpecies, rebus omnibus corporeis, qualitatem et formam recipientibus, et ex materia conflatis* opponit. Etſi vero ſic ſatis pie atque ſobrie de Deo diſſeruiſſe Plato videtur, fuerunt tamen viri docti, quibus Plato ſuſpectus fuit, quod non omnem plane de Deo extenſionem remouerit, etſi in eum nihil cadere crediderit, quod corporale in eius philoſophia vocatur. Supra enim iam monuimus, cel. GVNDLINGIVM [l] id ſibi demonſtrandum ſumſiſſe, Platonis Deum reapſe materialem eſſe et igneum, etſi a craſſiori materia maxime ſeparatum. Cui tamen prolixe et erudite contradixit cl. ZIMMERMANNVS, fuſe probans [m], Platonem Deum cum materia prorſus non

e) Ibid.
f) Tim. T. III. p. 29. Phaed. T. I. p. 78. et paſſim.
g) Tim. l. c. Ep. VII. T. III. p. 341.
h) T. II. p. 885.
i) Timaeus T. III. p. 30 ſeq. Polit. T. II. p. 174. Tim. Locr. T. III. p. 93. 94.
k) In Timaeum Plat. c. XIII. §. 347. p. 404. add. omnino PLVTARCHVS de plac. philoſ. L. I. c. 7.
l) Gundling. P. XLIII.
m) Amoenit. liter. T. XII. p. 417 ſeqq.

non confudiſſe, et maximum inter τὰ νοητὰ eorumque [illegible] in quaſi apicem, Deum, et τὰ αἰσθητὰ diſcrimen poſuiſſe. Idem la[illegible] euincere conatur Cvdworthvs [n], cuius tamen argumenta id non [illegible]are, quod vult, demonſtrat praeſtantiſſimus interpres; qui obſeruat, p[ro]bari id quidem poſſe, quod Plato Devm a rebus omnibus ſeparauerit [c]orporeis, et ſpatio quoque rerum corporearum exemerit; quia vero vete[res] et ipſe Plato, longe aliam, quam nos, incorporei, materiae, ſimplicis, et [ſi]milium notiones ſibi effinxerint, noſtros conceptus illi non tribui poſſe, et eundem diuinae immaterialitatis conceptum illi adſcribi: certumque quidem eſſe, ſe Platonem ab hac craſſa, et mutabili quibus omnia corpora conſtant, natura Deum ſeparaſſe; aſt tamen ſe vix dubitare, quin eum ſubtiliſſimae, ſimpliciſſimae, ac indiuiduae cuiusdam materiae participem fecerit. Eiusmodi enim materiam diuinam, indiuiduam, immutabilem, veteres poſſibilem ſibi finxiſſe, ex Stoicorum Deo, qui eiusmodi ignis ſit, poſſe diſci, et ex anima ipſius Platonis. Nos hic certa ab incertis ſeparanda eſſe putamus, et inter illa referimus, quod Deum Plato non tantum corporibus, et quicquid corpoream qualitatem habet, et mutationi eſt obnoxium contradiſtinxerit, ſed et ipſi materiae, ex qua omnia fiunt, vt ex Timaeo eſt manifeſtiſſimum; quod porro omnia ei attributa adſcripſerit, quae nos immaterialibus ſubſtantiis, ſenſu hodie recepto, tribuimus, quod nempe et ſimplex ſit, et loco atque ſpatio noſtro non comprehendatur, et omnis motus auctor ſit, et ſumme rationalis, ſapiens atque bonus exiſtat. Haec enim a nemine Platonicae theologiae gnaro negari poſſe, putamus. Vnde conficimus, Deum non tantum ſenſu Platonico immaterialem dicendum eſſe, ſed longe abiiſſe quoque Platonem ab iis, qui eum materialem hodie quoque non ſine impietate faciunt. Incertum vero et obſcurum eſſe fatemur, an ita Dei notionem ab omni materialitatis ſubtiliſſimae et indiuiduae natura ſeparauerit, vt hodie puriorem philoſophiam ſequentes ſolent. Nullibi enim paulo apertius mentem elocutus eſt ſuam Plato, ſed id impoſſibile eſſe, in Timaeo candide profeſſus eſt. Suſpicione vero premitur, non tantum, quod Heracliteam philoſophandi rationem ſecutus eſt, quae Deum ignem eſſe dixit [o], nam hunc in materia tantum conſideranda tenuiſſe videtur, ſed potiſſimum, quod Pythagoream theologiam profeſſus eſt, in qua Deum ab omni materialitate non ſeparatum fuiſſe, etſi hi homines eadem, quae Plato, de Deo, intelligibilibus et incorporeis, garriant, ſuo loco probabimus. Nec recentiores Platonici multum nos iuuant, qui, vt redderent Platonem magis ſanum, et rectiora docentem, magnopere eius decreta mutauerunt. Tutiſſimum itaque hac in re putamus, Platonem intra velum; quo ſe abſcondit, latentem relinquere, quam incerta certis ſubſtituere.

V. Eſt

n) Syſt. intell. c. V. ſ. 3. §. 7. p. 1009 ſeq.

o) Ivstino Martyri cohort. ad Graec. p. 6. docuiſſe dicitur Plato τὸν ἀνωτάτω. Θεὸν ἐν τῇ πυρώδει οὐσίᾳ εἶναι, ſupremum Deum in ignea eſſentia eſſe. Quae tamen et hoc ſignificare poſſunt, ſummum Deum habitare in ſede ignea, quam ſine colore, ſine tactu, ſine figura, ſine eſſentia exiſtere in Phaedro ait.

Digitized by Google

[illegible] vero in Deo et liberrima voluntas et prouida rerum omnium cura, et potentia ſumma, qua in materiam agere eatenus poteſt, quatenus illius natura patitur [p]. Multus in his Dei attributis deſcribendis paſſim eſt Plato, vnde et vnanimi iſta ore veteres quoque et in his Alcinovs, Apvleivs, Laertivs, Pseudo-Origenes, Maximvs Tyrivs, et tota Platonicorum recentiorum caterua [q]. Negandum vero non eſt, etſi ſplendide de Deo diſſerat Plato, magnam tamen ex ſemel admiſſa de duplici principio hypotheſi feciſſe diuinae perfectioni iniuriam. Nam ſupra iam vidimus, non eouſque penetraſſe diuinam potentiam, vt refractariam naturae vim geniumque quaſi rebellem reprimeret totam, ſed feciſſe κατὰ δύναμιν, quantum viribus ſuis in materiam liceret. Vnde non iniuſta premit Platonem ſuſpicio, talem eius de Dei natura inſediſſe notionem, quae ab omni erroris labe purgari non queat, cum ea talis iuxta Platonem ſit, quae non omnia in materiam poteſt, vt ex quouis ligno artifici non fit Mercurius [r].

VI. Deus ille bonus erat, bonus autem nulla vnquam aliqua inuidia tangitur. Ergo cum liuor ab eo alieniſſimus eſſet, omnia ſibi, quantum fieri poterat, ſimillima fieri voluit, cum itaque vellet bona omnia fore, nihil autem, quoad natura pateretur, malum, quicquid erat, quod in cernendi ſenſum cadere poſſet, aſſumſit, non tranquillum et quietum, ſed temere agitatum et fluitans, idque ex inordinata iactatione redegit in ordinem. Hoc enim iudicabat eſſe praeſtantius [s].

§. XXI. VII. Vt vero rationali modo pulcherrimum Deus mundum conderet, aeternum exemplar ſecutus eſt, quod ratione ſola et ſapientia ſola comprehendi poteſt, et immutabile permanet. Ita quidem expreſſis verbis Plato [t], qui hoc primarium theologiae et phyſiologiae dogma vbique fere inculcauit: more tamen ſuo ita obſcure de hoc tertio condendi mundi principio diſſeruit, vt in varias iterum opiniones eius ſequaces atque interpretes deſcenderint. Praecipue vero multum haec Platonis doctrina, de aeterna ratione, qua Devs mundum condidit alterata eſt, ex quo iuniores, qui Alexandriae ſedem primariam habebant, Platonici multa de mente, altero in diuinis principio, philoſophati ſunt, et ſermonis ac φιλοσοφεμένων rationem ita inſtituerunt, vt Chriſtianis, de aeterno Dei verbo magnifica multa diſſerentibus eſſent, vel viderentur propiores. Qui cum nunquam magis, vt ex diſputandis apparebit, quam in doctrina de tribus in eſſentia diuina hypoſtaſibus, a Platone receſſerint, in hoc quidem argumento conſulendi non ſunt, quod cum neglexerint, et aurem iis praebuerint patulam viri doctiſſimi, Cvdworthvs [u], Basnagivs [x], et innumeri fere alii, mi-

Cauſa exemplaris.

 rum

p) Polit. T. II. p. 174. de legibus L. X. T. II. p. 899. vbi prouidentiam Dei etiam circa minima aſſerit, conf. Amoen. liter. T. IX. p. 852 ſeqq.

q) Conferendus, qui pleraque loca huc pertinentia coaceruauit, eruditiſſimus Zimmermannvs ll. c.

r) Conf. quae diximus in Otio Vindel. Mel. II. §. 11. p. 171 ſeqq.

s) Timaeus l. c. p. 29.

t) l. c.

u) Syſtem. intell. c. IV. §. 36. p. 638 ſeqq.

x) Hiſt. des Iuifs T. IV. c. 4. p. 67 ſeqq.

rum non eſt, multum Platonis genuinam hac de re ſententiam obſcuratam eſſe. Ne itaque ad hunc lapidem incautius nos quoque offendamus, ad eos plane non attendemus, ſuo loco audiendos, ſed quantum licet, Platonem ipſum et Platonis interpretes ipſi propiores, audiemus. Vt vero accuratius de eius mente ſtatui queat, diſtincte, quae illi circa hoc rerum omnium principium viſa ſint, enumerabimus. Et 1. quidem certum eſt, et vniuerſali tum Platonicorum, tum aliorum quoque ex veteribus teſtimonio conſtat, ideam, ſiue λογισμὸν Dei ideas rerumque omnium exemplaria complectentem, inter principia theologiae ſiue metaphyſicae ſuae, quin et inter cauſas phyſiologicas ſummas retuliſſe. Et PLATO quidem ipſe in Timaeo ſatis clarus eſt. PLVTARCHVS [y] autem Platonem τρεῖς ἀρχὰς, τὸν Θεὸν, τὴν ὕλην, τὴν ἰδέαν *tria principia, Deum, materiam et ideam* poſuiſſe, diſerte teſtatur. Idem aſſerunt IVSTINVS MARTYR [z], PSEVDO-ORIGENES [a], et alii, vt Platonicos ALCINOVM, APVLEIVM et his ſimiles taceamus, laudatos MENAGIO [b]. Quod nonnullis ſcrupulum mouit, cum a Laërtio aliisque audirent, duo tantum poſuiſſe Platonem principia, vnde diuerſa quoque vel emendandi vel conciliandi haec inter ſe via inita eſt, de quo cum alio loco, ſatis quantum eſt, diſſeruerimus [c], hic, ne nimii ſimus, nihil, praeter iſtud, addimus; duo ſtatuiſſe principia Platonem reſpectu ad primam rerum omnium originem habito, vbi non aliud erat praeter Deum et materiam: tria vero aſſeruiſſe, vti cauſam ſimul exemplarem et inſtrumentalem conſiderabat; nam duo illa abſoluta ſunt, vt vidimus, tertium a cauſa efficienti dependet. Quo ſenſu iam SENECA [d] dixit: *exemplar non eſſe cauſam, ſed inſtrumentum cauſae neceſſarium.* 2. Hanc rationem vel ideam, vtroque enim nomine vocauit, cuius cauſam poſtea enarrabimus, ad Deum Plato retulit, et ita ex Deo deriuauit; Vocat [e] enim hunc intellectum diuinum, λογισμὸν τοῦ Θεοῦ ἀεὶ ὄντως, *reuera ſemper exiſtentem rationem Dei*; et in Epinomide [f], λόγον τῶν πάντων θειότατον, ὃς ἔταξε τὸν κόσμον, *rationem omnium diuiniſſimam, mundum perficientem.* Hanc rationem recentiores Platonici mentem nominant, quam appellationem tamen eo ſenſu, quo ipſi adhibent, vt alterum principium in diuinis, quod ex Deo emanauit, deſcriberent, fruſtra in Platone requiras. Etſi enim teſtatur LAERTIVS [g]; θεὸν νοῦν προσαγορεύει καὶ αἴτιον, *deum mentem vocat atque cauſam*, et ipſe PLATO in *Philebo* [h] aliquoties mentem diuinam nominet, apparet tamen ex hoc dialogo ſatis euidenter, illum iſto quidem loco non de peculiari principio, ſed de ipſo Deo ſapienter et cum ratione mundum diſponente locutum eſſe. Ait enim: *Eſt cauſa minime mala coordinans annos et horas, et menſes, ſapientia et mens iuſtiſſimo nomine appellata*; et paulo poſt: *Ergo in Iouis ipſius natura regiam animam,*

y) De placit. philoſ. L. I. c. 10.
z) Cohort. ad Graec. p. 7.
a) Philoſophum. c. XIX. p. 108.
b) Ad LAERT. L. III. ſ. 69.
c) Hiſt. de ideis Sect. I. §. 5. p. 55 ſeqq.
d) Ep. 65.
e) In Timaeo l. c.
f) T. II. p. 986.
g) L. III. ſ. 69.
h) T. II p. 30 ſeqq.

Digitized by Google

animam, regiamque mentem ineſſe propter vim cauſae, confiteberis. Hinc 3. non leuis controuerſia oritur, an hanc rationem Dei, in qua rerum omnium exemplaria eſſe Plato ſtatuit, vt habet in *Timaeo*, a Deo ita ſeparauerit, vt peculiare principium, quod propriam ὑπόςασιν habeat, conſtituat, quemadmodum Deus et materia per ſe ſubſiſtunt: an in ſigno tantum rationis, et per abſtractionem ſeorſim hunc Dei intellectum atque rationem conſiderauerit, re ipſa eam in Deo collocans? Prius omnes ſequuntur, qui platonicos recentiores non abiiſſe a ſincera Platonis ſententia contendunt. Illi enim *hanc Dei mentem, per ſe ſubſiſtentem, in qua vere ſunt, quae ſunt, ſubſtantiam eſſe, quae prima pulchra ſit et per ſe pulchra; eamque ante ſecula ab auctore Deo emicantem, per ſe genitam et ſibi ipſi parentem fuiſſe, et procedentem ex Deo natam*, aſſerebant, vt haec docet Porphyrius apud Cyrillvm [i], et Plotinvs [k], magna ſubtilitate demonſtrare conatus eſt. Immo et ipſe celeberrimus Clericvs [l], qui Platonicis recentioribus exiguum alias in Platone interpretando pretium ſtatuit, his ſe partibus, licet aliis rationibus ductus, iungit. Aliter tamen Sovveraini vs [m], notiſſimus famoſi libri, qui *Platoniſmus detectus* inſcribitur, architectus, qui trinitatem illam Platonicam in Platone extare negans, quicquid de tribus principiis in natura Dei dicatur, ad ſola Dei attributa pertinere, quae in Deo, cauſa mundi, qui eius filius ſit, reſideant, ſapientiam, potentiam et bonitatem, contendit, quaeque Plato aliter dixiſſe viſus eſt, ideo ab eo ita pronuntiata exiſtimat, vt noninitiatis πολυθεότητα fouere, et a recepta de diuinis doctrina non abire videretur. Quae quo potiſſimum fine diſputet, ſatis notum eſt, nec ad noſtrum argumentum pertinet. Alios, qui in ſigno tantum rationis, hanc rationem a Deo ſeparauiſſe Platonem contendunt, licet aliis argumentis vſos, hic non citamus [n]. Et difficile quoque eſt, de veritate inter vtramque partem ſtatuere; etſi facile eſſe putemus, ad Souueraenii rationes reſpondere, quae rem non conficiunt. Nam ita obſcurus eſt Plato, et tam ambigue loquitur, vt facile in eam deſcendamus ſententiam, ipſum ſibi hic, vt ſaepius, non conſtitiſſe. In *Philebo* enim tam aperte mentem attributum Dei facit, vt laterem lauare videantur, qui νῦν βασιλέα ἐρανῦ καὶ γῆς, *regem coeli et terrae*, quod ibi dicit, peculiarem perſonam ſiue hypoſtaſin induci a Platone contendunt. Aliis vero in locis ita de idea, ſiue λόγῳ loquitur, vt perſonam non intellexiſſe, vix concipi queat. Praeter multa loca ab aliis producta vnum afferimus, ſatis, luculentum, qui circa initia *libri VII. de republica* occurrit. Ibi enim cum elegantiſſimam ſimilitudinem de ſpecu, vbi vmbratiles ideae videntur, expoſuiſſet, addit: *Arbitror in ordine ipſo intelligibili, boni ipſius ideam ſupremam exiſtere, vixque videri: ſi autem viſa fuerit, aſſerendum, eam omnibus omnium rectorum atque bonorum cauſam eſſe, cum ipſa in loco viſibili lumen creauerit, et luminis auctorem in ipſo vero intelligibili regnet ipſa, veritatemque et mentem protulerit.*

i) Contra Iulian. L. I. p. 32.
k) Ennead. V. L. I. c. 6. p. 487.
l) Epiſt. critic. VII. p. 197 ſqq.
m) P. I. c. 7. p. 63.
n) Conf. Moshem. ad Cvdworth. loc. cit.

Vides hic mundum ſenſibilem et intelligibilem ſibi oppoſui, vtrumque a ſumma cauſa deriuari, quam omnium bonorum auctorem ex[illegible]t, quod in mundo viſibili non lumen tantum, ſed et eius auctorem ſolem, condidit, in mundo vero intelligibili non tantum veritatis ex ſe auctor eſt, ſed et cauſam eius mentem, tanquam ſolem intelligibilem protulit. Vbi aperte, ratio ſiue veritas, et mens eius auctor inter ſe diſtinguuntur, et ei, vt ſoli, in mundo ſenſibili peculiaris exiſtentia adſcribitur. Alia loca non minus clara iam praeterimus. Quae ſi accurate perpendantur, prona via in hanc nos ducunt ſententiam, nihil de Platonis hac in re mente dici poſſe, quia vel ipſe ſe non ſatis intellexerit, ſibique conſtiterit, vel intelligi ab aliis noluerit.

4. Vt vero coniecturas quoque noſtras afferamus, quidque nobis veriſimile fiat, modeſte indicemus, non negamus, eam nobis arridere ſententiam, quae ſtatuit, mentem Platonis peculiarem aliquam ſubſtantiam ex eſſentia Dei promanantem et generatam apud eum eſſe. Cuius rei argumenta quibus ad eam amplectendam ducimur, haec potiſſimum ſunt. α) Plato ideam, mentem, rationem inter ſumma principia retulit, et non tantum a materia formaliter diſtinxit, ſed et a cauſa efficiente, ita vt eam peculiariter in exiſtentiam et formam rerum omnium influere credat, etſi exiſtentiam a Deo habeat, in quo eſt. Principiorum vero naturam eſſe, vt non ſint tantum, ſed et per ſe exiſtant, modo licet, naturae ſuae conuenienti, multoties declarauit. β) Ipſa quoque λογισμοῦ θειοτάτου, quem Plato aſſerit, natura, id euincere videtur; in ea enim omnes rerum omnium eſſentiae et intelligibiles formae, vti poſtea videbimus, continentur, quae in ipſa hac ratione ſiue idea Dei, eſſentiam propriam et exiſtentiam quoque per ſe habent, et idem ſunt ac immutabiliter permanent, vti poſtea dicemus, oſtenſuri, eas Platonem a ſummo Deo ſeparauiſſe. Harum idearum, quod proprium ipſorum nomen eſt, regionem quaſi conſtituit Plato mentem ſiue rationem Dei, non tantum, quatenus obiectum intellectus diuini ſunt, vt Platonicis recentioribus, Platonem comtius ornantibus, placuit, ſed quatenus per ſe exiſtunt, et exiſtentiae cauſam formamque eſſentiae rebus ſenſibilibus conferunt. Tales cum ſint in iſta idea, qui poteſt ea diuerſae et deterioris naturae eſſe? γ) Attendendum quoque in hac quaeſtione conſideranda putamus ad fontes, vnde Plato phyſiologiam et metaphyſicam ſuam hauſit. Supra enim euicimus, materiam tranſſumſiſſe ab Heraclito, idearum, rerumque omnium diuinarum rationes a Pythagoricis, haſque ita illi oppoſuiſſe, vt cum materiam in perpetuo fluxu eſſe ſtatueret, principium ei praeficeret, non rationale tantum et efficiens, quod inordinate iactatam materiam in ordinem redigeret, ſed et exemplare, quod ex ſua natura immutabili et per ſe exiſtente, rebus fluxis et mutabilibus conſtantem formam, naturam et eſſentiam largiretur, vt in *Timaeo* aperte docuit. Ex quibus naturali nexu ſequitur, ipſum hoc principium exemplare, eſſentiam per ſe ſubſiſtentem et peculiarem, habere debuiſſe. Ita enim Pythagoreos docuiſſe, luculentus teſtis TIMAEVS LOCRVS ρ) eſt, qui ſtatuit,

ρ) Opuſc. Mythol. GALEI p. 544.

tuit, *ἰδέαν ἀγένητόν τε καὶ ἀκίνατον, καὶ μένον τε, καὶ ταῖς ταυτῶ φύσιος, νοατόν τε καὶ παράδειγμα τῶν γεινομένων, ὁ κόσα ἐν μεταβολᾷ ἐντί· τοιοῦτον γάρ τι τὰν ἰδέαν λέγεσθαί τε καὶ νοεῖσθαι, eſſe quiddam ingenitum, et immobile, et manens, et eiusdem naturae, ac intelligibile exemplar, genitorum omnium, quae in mutatione ſunt, tale enim quidpiam ideam dici et intellectu concipi* ρ. δ) Nec quae in reliquis tum metaphyſicae tum phyſiologicae capitibus docuit Plato, aliam videntur explicationem pati. Nam non ſolum Deum ipſum, ſibi quaſi relictum et in infinito diuinitatis profundo demerſum Plato ſtatuit, qui vt materiam ordinaret, miniſtro et inſtrumento opus haberet, ſed et tertium principium, quod ad rerum generationem requirit, animam mundanam, non in abſtractione ſola, ſed re ipſa exſtantem aſſeruit, vnde nec, alterum principium ab hac *αὐτουσίᾳ καὶ ὑποστάσει*, vt cum ſequioribus Platonicis loquamur, excludi poſſe videtur. Quae quoque in aſcenſu redituque animae ad ipſam ſubſtantialem veritatem initio *libri ſeptimi de rep.* commentatur, eo tendunt omnia, non vt ad ipſum Deitatis fontem, ſed vt ad ideam primam, omnes ideas et eſſentiales formas in ſe continentem animus aſſurgat, id quod de re, in ſola animi notione exſtante intelligi nequit. Neque ε) haec a Platonici ſyſtematis natura et indole aliena ſunt, quod emanationem rerum ſiue entium ſpiritualium ex ſummo Deo mediante idea ſiue mente, tanquam canali, aſſerit, et ideas, Deos, daemonas, quae peculiaria et immutabiliter per ſe exiſtentia entia Platoni ſunt, in hac mente tanquam regione idearum comprehenſa affirmat: quae vero emanatio, non nudas notiones et abſtractiones, ſed entia realiter exiſtentia, ſiue vt Platonice loquamur, *ὄντως ὄντα* ſupponit. Nec haec ζ) a Platonis quoque ingenio aliena ſunt, quod vt erat enthuſiaſticum, ita ad largiendam principiis metaphyſicis exiſtentiam phyſicam erat proniſſimum, id quod totum eius ſyſtema loquitur. Hae rationes, ſi non ſufficiunt ad hanc, quam affirmant, opinionem, firmandam, euincunt tamen, meliora et certiora non habere contra ſentientes, nec certi quid de Platonis hac in re mente ſtatui poſſe.

§. XXII. IIX. Hoc vero exemplar rerum aeternum, haecque ratio et mens diuina, omnia rerum exemplaria in ſe continet, quae aeterna ſunt, et per ſe, ac vere talia, et naturam in ſe habent perſiſtentem, quibus rebus fluxis et mutabilibus eſſentiae imprimuntur. Decantatiſſima haec Platonis de ideis doctrina eſt, quae recte, monente Attico apud Evsebivm ς caput et cardinem philoſophiae Platonicae conſtituit: ſine quibus non metaphyſica tantum et theologia Platonis, ſed et naturalis et moralis philoſophia conſiſtere non poteſt. Adeo vero prolixum hoc Platonis dogma eſt, vt ſumma tantum philoſophiae veteris capita delibantibus totum enarrare ſit impoſſibile. Praeſtitimus quoque ſingulari tractatione hanc operam, et *hiſtoriam de ideis* τ prolixe enarrauimus, quam adire oportet eos, qui haec accurate *Natura idearum.*

noſſe

ρ) Conf. Clericvs l. c. qui eodem quoque argumento vtitur.

ς) L. XV. c. 13. p. 815.

τ) Editam Auguſtae Vindel. 1723. 8. cuius compendium enarrarunt Act. Erud. Lat. 1723. Sept. p. 392 ſeqq. Act. Erud. Germ. P. XCVI. p. 870 ſeqq. Bibl. Germanique T. VIII. p. 218 ſeqq. T. IX. p. 69 ſqq. Supplementa vero dedimus T. VIII. Amoen. lit.

noſſe cupiunt. Nos inſtituti memores potiora tantum, ſummatim carpemus, ea adiecturi, quae illo loco nondum dicta ſunt.

I. Occaſionem vero introducendi ideas Platoni exhibuit Heracliteum de materia dogma, quo iuuenis imbutus erat: teſte enim ARISTOTELE [s], *a iuuene cum Cratylo Heracliteo conuerſatus Plato, et eiusmodi doctrinis innutritus, omnia ſenſibilia ſemper fluere, neque dari ſcientiam de iis, neceſſe eſſe concludebat, ſi ſcientia alicuius rei ſit, vt aliae quoque exiſterent naturae permanentes, praeter ſenſibiles; non enim dari fluentium ſcientiam.* Hinc, vt rerum ipſarum eſſentias, quas in fluxa et ſemper mutabili materia, quae quouis momento alteratur, non deprehendi putabat, declararet, ad entia eiusmodi diuina, ſpiritualia, immutabilia et per ſe ſubſiſtentia, quae ſola mente cerni poſſent, ac intelligibilia ſint, delapſus eſt, easque primus, vt ait ARISTOTELES [t], ideas vocauit. Neque tamen rem ipſam ſuo ingenio debuit, vti nomen, ſed a Pythagoreis, quorum metaphyſicam et theologiam didicerat, accepit, in quorum ſchola nihil celebrius fuit illis entibus vere et per ſe talibus. Ea entia numeros vocauiſſe Pythagoram, ſuo tempore demonſtrabimus [u]: et ab his numeris ideas ſuas mutuum accepit Plato: id quod recte viri in veterum doctrinis pernoſcendis acutiſſimi monuerunt, et nos alio loco *peculiari diſſertatione* demonſtratum dedimus [x]. Conferenti enim numeros Pythagoricos cum ideis Platonicis, planum erit, vtrumque dogma inter ſe amice conſpirare. Eodem enim fundamento inaedificatum, nempe emanationi rerum ſpiritualium ex Deo; eadem numerorum, quae idearum, definitio, numeri diſtincti et ordines eorum numerati, vt idearum; ideae ex mente diuina deriuatae vt numeri; eadem numeris, quae ideis aſſerta dignitas, numeris circa animam hominis idem locus, eadem dignitas, idem officium aſſignatum; obiectum vtrumque philoſophiae, et numeri et ideae; finis idem, per numeros, vt per ideas Deo fieri ſimilem, et ad intuitiuam eius cognitionem aſcendere. Quae omnia non rationibus tantum ex Pythagorica et Platonica diſciplina petitis, ſed et luculentis veterum teſtimoniis confecimus, quae hic, cum prolixiora ſint, repetere et exponere non licet. Quae tamen opinio non arriſit acutiſſimo MOSHEMIO [y] qui modeſte, vt ſolet, ſibi videri multum intereſſe inter rerum notiones ſeu ideas, et inter numeros profeſſus eſt, neque enim ſatis perſpicue ſe intelligere conuenientiam vtrorumque. Id quod noſtrae potius obſcuritati et tractationi imperfectae, vt in recondito eiusmodi argumento fieri ſolet, et a noſtri ingenii paupertate alienum non eſt, quam ſummo, quo is pollet ingenii acumini, vel rei ipſi adſcribendum eſſe putamus. Et fortaſſe, vt ex alio loco, vbi de numeris Pythagorae doctiſſime

vir

s) Metaphyſ. L. I. c. 6. L. XIII. c. 4. Hiſt. de ideis Sect. I. §. 2. p. 15 ſeqq.

t) l. c. AVGVSTIN. Oct. tr. Qq. XLVI. T. III. p. 388.

u) Nominauimus ὁμοψύφους l. citando p. 184 ſqq. Cudworthum, Morhoſium, Wolfium, Claubergium, Burnetium, Calannam.

x) Diſſ. de conuenientia numerorum Pythagorae cum ideis Platonis Amoen. lit. T. VII. art. 7. p. 173 ſeqq.

y) Ad CVDWORTHVM p. 466. n. 7.

Digitized by Google

ir incomparabilis diſputat, colligere licet, aliud per numeros et ideas in-
:llexit, quam nos intelligimus, et Pythagoram atque Platonem intellexiſſe
redimus. Ideae enim nobis non ſunt animi notiones, vel εἴδη, ſed aeterna
:rum omnium exemplaria, et ſubſtantiae per ſe ſubſiſtentes, quae ideae vo-
ıntur, non ideo, quod tantum in noſtra mente exiſtunt, ſed illam potius
b cauſam, quod ſola mente cerni atque intelligi poſſunt. Quam ideae de-
nitionem ipſum Platonem ſecutum fuiſſe, vel ſolus eius *Parmenides*, vbi
:olixe de ideis diſputat, demonſtrat. Numeros vero Pythagorae non ra-
ones arithmeticas eſſe, ſed aeterna et eſſentialia rerum omnium princi-
a cauſasque exemplares, IAMBLICHVS ſingulari libro [a] probauit:
ıae cum amice conſpirent cum ideis Platonis, cauſam non videmus, cur
ato, qui metaphyſicam Pythagorae ſuam fecit, hanc doctrinam ex ſcho-
Pythagorica accepiſſe dici nequeat. Nec aliud ARISTOTELES [b]
elle videtur, quando Platonem coluiſſe ait, φιλοσοφίαν τὰ πολλὰ τοῖς Πυ-
ϑαγορείοις ἀκολουϑοῦσαν, *philoſophiam in multis Pythagoreos ſequentem.*
Sunt vero ideae iuxta Platonem aeterna rerum ſenſibilium exemplaria
formae, quae propria ſubſtantia gaudent, et ratione atque intelligentia
ɔntinentur. Ita et PLATO ipſe, qui in *Timaeo* [c] aeternas vocat, et κατὰ
ταὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἐχούσας, *eodem ſe ſemper modo et ſimiliter ſe habentes*; *ſpe-
:ſque, quae ſemper eaedem ſunt, ſine ortu atque interitu, quae nec accipiunt
idpiam aliunde, nec ipſae procedunt ad aliud quidpiam, ſenſuque corporis nullo
rcipiuntur, et ad ſolam intelligentiam pertinent*, et alibi [c], hanc earum defini-
ɔnem affert: ἐστὶ γένος τι ἑκάστου, καὶ οὐσία αὐτὴ καϑ᾽ αὑτὴν, *eſt genus rei vnius-
iusque, et eſſentia ipſa ex ſe ipſa.* Ciceronis, Alcinoi et Laërtii loca alibi [d]
lduximus, quibus ex Platonicis multa addi poſſunt, vbique enim haec do-
rina in eorum ſcholis perſonat: quam tamen Alexandrini Platonici, vt
a multa, deprauarunt, vt ex iis videre eſt, quae de iyngibus, ſiue ideis in
aculis Zoroaſtri ſuppoſitis dicuntur. III. Hae ideae et exemplaria rerum
)eo ex ſe producta ſunt, cum rationem Deus ex ſe educeret, inque hac
ente ſua ideae illae, ſiue entia intelligibilia exiſterent. Hic iterum obſcu-
s eſt Plato, interdum enim ita de ideis locutus eſt, ac ſi diuini eſſent in-
lectus notiones et conceptus de rerum eſſentiis, quos Deus reſpexit,
m mundum condere vellet; plerumque vero eas deſcribit tanquam
ıtia ſua quidem peculiari ſubſtantia gaudentia, in regione tamen idea-
m, ſiue λόγῳ Dei comprehenſa. Quam tamen inconſtantiam non in
c ſola re [e], ſed et alibi ſaepius prodidit. Quod ſi vero nexus totius
ſtematis metaphyſici Platonis et definitiones idearum a Platone allatae
nſiderentur, recte eas a Deo ſeparatas credidiſſe ſtatuendum eſt, nec
diendi ſunt Platonici iuniores, qui etiam in hoc Platonem emendaue-
nt, vt ideas a ſummo Deo, vel mente potius realiter non differre, ſed
in

) Introd. in Nicomachi Arithmeticam, quam
lit SAMVEL TENNVLIVS.
) Metaphyſ. L. I. c. 6.
) T. III. p. 28.

c) In Parmenide T. III. p. 135.
d) Hiſtor. de ideis ſect. I. §. IV. p. 39.
e) Notauit ideo Platonem CYRILLVS ALEX.
contr. Iul. L. II. p. 66. conf. Hiſt. de id. l. c. p. 32.

in eo non radicaliter tantum (nam hoc neque Plato negauit) ſed formaliter quoque comprehendi aſſererent: id quod poſtea interpretes Platonis in diuerſam ſententiam traxit, qua de re cum alio loco [f] prolixe ſatis egerimus, hic copioſius differere non vacat. Id nos hoc loco paucis monemus, eos, qui ideas ſubſtantia ſua ab intellectu diuino ſeparatas conſtituiſſe Platonem aſſerunt, et ARISTOTELEM [ff] teſtem habere, et eius ſequaces pleroſque; et definitionem idearum a ſua parte. Eas enim Plato non aeterna tantum rerum exempla et notiones in intellectu diuino eſſe voluit, ſed et ſubſtantias οὐσίας αὐτὰς καθ᾽ αὐτὰς, *ex ſe et per ſe ipſas*, quae eſſentiam rebus fluxis largirentur, poſtquam ſemel ab intellectu diuino, in quo radices quaſi ſuas agnoſcunt, et fundamentum, ab aeterno emanarunt. Niſi enim hoc ſtatuamus, comprehendi non poteſt, qui Plato ſibi animo conceperit, non imaginem tantum vel notionem vniuerſalem equi, ſed et eſſentiam atque formam equi, in Deo eſſe [g]. Intercedit vero et hic eruditiſſimus MOSHEMIVS [h], et ingenioſe contra hanc ſententiam diſputat. Contendit is, non auctoritatibus plerumque fallentibus, ſed rationibus ex ſyſtemate petitis pugnandum et iudicandum eſſe; non eſſe ſententiam tam abſurdam viro a iudicio et ingenio non deſtituto facile imputandam; non intelligi poſſe ideam v. g. equi, vniuerſalem exiſtentem, notionem vero equi claram eſſe; nec poſtulare nexum ſyſtematis Platonici eiusmodi ideas a Dei intellectu ſeparatas, in quo ideo tantum ideae intellectus diuini obiectum, vt exemplar fabri, conſtituantur a Platone, vt eos profligaret, qui aut mundum ipſum Deum eſſe, aut caſu et temere naturam rerum concreuiſſe doceret, quae vero contrario ſenſu ab eo dicta videantur, poëtico et figurato dicendi generi adſcribenda eſſe. Quae etſi magnam pro ſe ſpeciem habent, liceat tamen pace Viri ſummi, cuius ingenio et eruditioni merito aſſurgimus, paucis ea exponere, quae nos impediunt, quo minus Ariſtotelicam de ideis Platonicis opinionem deſeramus. Dabimus, non tam auctoritatibus hic ſtandum eſſe, quam rationibus, licet et hoc in obſcuro argumento philoſophi, qui data opera intelligi noluit, periculoſum ſit, cum pluribus exemplis conſtet, ratiocinando in varias interpretationes et ſignificationes tandem totum Platonis ſyſtema phyſiologicum abiiſſe: Ariſtoteles vero, qui praeceptorem oppugnandum ſumſit, plenius ac nos eius mentem intelligere potuerit. Sed rationibus Platonicis nixi de hac re diſpiciemus. Eas vero poſtulare credimus, vt ab intellectu diuino Plato ideas ſepararet. Non enim ille ſolus philoſophi ſcopus fuit, quem affert vir longe praeſtantiſſimus; vt impietati eorum ſe opponeret, qui Deum e mundi fabrica excludebant, ſed potiſſimum, docente ARISTOTELE [i], vt ſcientiae locum faceret, cum ex ſchola Heracliti retinuiſſet, materialia omnia incerta, fluxa et in momenta mutabilia eſſe. Vt itaque ſcientiae locus eſſet, addu-

f) l. c. p. 60 ſeqq.

ff) Vide loca adducta l. c. p. 66.

g) Accedit quod apposite ad rem monet IAC. THOMAS. Orat. XIII. p. 299. quae eſt de ideis Platonis, timuiſſe Platonem in Deo ideas multiformes ponere, quia Deus ſimplex eſt, nec multitudo in eo locum habet vel aliquid coagmentatum.

h) l. c. p. 662.

i) Metaphyſ. L. XIII. c. 4.

adducenda erant ſubiecta aeterna, immutabilia, vniuerſalia, quorum quodlibet ſui generis vniuerſalem quandam naturam in ſe contineret, eamque materiae imprimeret, vt ita ex illa fieret, quod demiurgus intenderat. Ponamus iam, per ideas tantum aeterni intellectus diuini notiones intellexiſſe Platonem, qua ratione conſtabit phyſiologiae Platonicae ſua veritas, eſſentiam et formam habere res creatas ab iſtis ideis? Nam ſi hoc ita eſſet, Deus ipſe, eiusque eſſentia eſſet eſſentia equi, arboris, hominis, verbo, rerum omnium, a qua impietate tamen Platonem tota ſyſtematis eius conſtitutio liberat, quicquid contra dicant, qui teſtimoniis fide dignis deſtituti in Spinozae caſtris militaſſe Platonem aſſerunt. Hoc vt euidens nobis et Platonicae phyſiologiae conſentaneum videtur, ita, non quidem verum, non tamen tam abſurdum eſt, quam eruditiſſimo viro videtur: quae enim in equo, arbore, homine etc. ſingularia ſunt ex materiae modificatione orta, Plato ideis non adſcripſit, ſed tantum intelligibile aliquid, exiſtens per ſe, et quoad noſtrum concipiendi modum abſtractum a rerum ſenſibilium circumſtantiis per ideas intellexit, quod illi, tanquam τερετίσματα et nugas, cum Ariſtotele et Diogene riſerunt, qui qualitates corporeas vel materiales in abſtracto v. g. equeitatem, arboreitatem, eum intellexiſſe putarunt [k], qua in re Platoni iniuriam fieri nulli dubitamus. Non negamus, eſſe in hac quoque opinione ἀπόςατον aliquod, ſed id tam abſurdum et ridiculum eſſe, vt eius generis philoſopho, qualis Plato fuit, imaginationis foecunditate, quam iudicio valentior, tribui nequeat, non videmus. Quod vero obiicitur, ideam animi notionem, non rem per ſe exiſtentem, ſignificare, id aut ſcopum plane non ferit, aut falſum eſt. Supra enim ipſa Platonis verba attulimus, quibus ideam rem per ſe exiſtentem definiuit, nec confundendae ſunt τὰ εἴδη ſiue notiones animae logicae, cum ideis phyſicis. Nec negamus, fuiſſe has ideas obiectum demiurgi, ſiue rationis diuinae mundum condentis, vti ipſe Plato *libro ſexto de republica*, et in *Timaeo* fuſe docuit, et exemplum fabri ideam aedificii ſibi formantis illuſtrationis cauſa addidit: ſed hoc nihil impedit, quo minus ideae poſſint ſeparata ab intellectu diuino exiſtentia exiſtere. Nam quia dependent, quoad emanationis principium, ab intellectu diuino, ideo tamen cum eo arctiſſime connectuntur, et vnum cum eo ſunt, id quod magna diligentia in *Parmenide* demonſtrare philoſophus fategit; adeoque etiam eius obiectum eſſe poſſunt. Simile vero a fabro deſumtum hanc potius opinionem confirmat, quam deſtruit. Exempla enim et archetypi, quos architecti ſibi formant, non in ſolis animi notionibus et imaginibus ſubſiſtunt, ſed in charta delineantur, v. g. aedium exemplum, vel aedicula conſtruitur, iuxta quam aedes formentur. Haec ſi ſua conſtant veritate, reliqua, quae generali tantum argumento diſputantur, noſtrae opinioni non officiunt. Quam pluribus roborare locus quidem non patitur; addendum tamen vnum eſt, quod ipſa celeberrimi Cudworthiani interpretis eruditio ſubminiſtrat. Obſeruat is [l] acutiſſime et elegan-

k) Hiſt. de ideis l. ç. p. 69. 130. Laert. L. III. f. 53.

l) l. c. p. 671. 672.

eleganter: „Platonem ſtatuere in Timaeo: ſimulacrum Deorum aeterno- „rum viuere et moueri; hocque ſimulacrum mundum eſſe, rectiſſime con- „tra Chalcidium, animam mundi intelligentem, tuetur. Addit poſtea con- „tra Cudworthum, per aeternos hos Deos tres in diuinis hypoſtaſes indicari „contendentem, aeternos illos Deos nihil aliud eſſe, quam aeterna rerum „omnium exempla et ſpecies, quarum ad normam mundum hunc a ſupre- „mo numine comparatum eſſe Plato cenſuerit. Id ex eo prabat, (liceat „et hoc addere, cum doctrinam de ideis mirifice illuſtret) quod Plato et „mundum totum, et illuſtriores eius partes Deos vocauerit, cui mundo „cum mundus intelligibilis reſpondeat, neceſſe ſit, vt et hic et eius partes „ex quibus conſtent Dii ſint. Feciſſe itaque Platonem aeternas neſcio quas „ſpecies Deorum, ad quorum imaginem mundus conditus ſit, et hos eſſe „aeternos et intelligibiles Deos, in Timaeo et ſchola Platonicorum celeber- „rimos.“ Rectiſſime haec omnia dici et menti Platonis conformiter, nemo negabit, qui Platonem legit. Si vero ideae Dii ſunt aeterni, neceſſario a ſummo Deo eiusque intellectu differunt, et quod Dii ſunt, per ſe exiſtunt, licet in eo, tanquam in emanationis ſpiritualis fonte exiſtant. Nec hi Dii alii ſunt, quam quibus rerum ſenſibilium formationem Deum reliquiſſe Plato ſtatuit, de quo poſtea dicemus [m]. Ceterum et hoc abſurdum ſatis eſt, v. g. equorum ideam, ſiue ſpeciem vniuerſalem, vel eſſentiam ex qua omnes equi participant eſſe Deum quendam, manifeſto exemplo, ridiculam aliquam opinionem Platoni placere et tribui quoque poſſe; quanquam adeo *ἀσύςατον*, ſi ſemel emanationem omnium entium realium et ſpiritualium ex Deo admittas, non ſit, eſſentiale omnium equorum a ſubſtantia ſpirituali aliqua ortum ac naturam habere. Sed fortaſſe maiorem obſcuriſſimae et ineptae idearum hypotheſi lucem accendimus, quam in ipſa Platonis mente, ad abſurda omnia, quae inde emergebant, vti videtur, non attendenti habuit, vnde nihil amplius addimus [n], ſed porro notamus: IV. Ideas Platoni conſtituta eſſe obiecta ſcientiae, circa quae verſatur, id quod ſupra iam indicauimus, et ipſe multoties in dialogis ſuis inculcauit. Rationem in antecedentibus iam expoſuimus, quia eas ſolas veram rerum naturam pandere, et genuina veritatis luce colluſtrare homines putat, id quod elegantiſſima imagine hominis in ſpecu deuincti, et vmbratiles tantum imagines videntis, ſoluti vero poſtea et per varios gradus ad intuendas res ipſas, tandemque ad aſpiciendos ſolaris luminis radios gradientis atque aſcendentis illuſtrat [o], qui locus ab iis maxime legendus eſt, qui idearum doctrinam in ſe obſcuram et difficilem clarius cognoſcere cupiunt. V. Patet vero ex eadem imagine, totam Platonis non phyſiologiam tantum,

m) Noſter hic eſt BASNAG. Hiſt. Iud. T. IV. c. 4. §. 7. p. 56.

n) Ait etiam celeberrimus vir l. c. p. 695. Si ex Timaeo pateat, Platonem has aeternas ſpecies ſeu ideas aperte ſeiunxiſſe ab opifice mundi, conſtare tum etiam, opificem hunc non eſſe totam diuinitatem tribus perſonis conſiſtentem, quod CUDWORTHUS h. l. aſſerit. Iſtud autem tam perſpicuum eſſe ex Timaeo, vt nihil magis. Id quod ex ipſo Timaeo, cuius verba CICERO quoque expreſſit, probat. Nec negat magnam Platonicorum partem ab ea opinione differre, quae nihil ſeparatum hic ſtatuit.

o) Initio L. VII. de repub. T. II. p. 515.

tum, ſed et ethicam ad idearum notitiam redire. Comparat enim animum cum homine captiuo, corpus cum carcere, ex quo ille liberandus, et ab imaginibus vmbratilibus gradibus variis ad reminiſcentiam eorum, quae ante deſcenſum in corpus nouerat, et intuitionem entium vere talium, perducendus eſt, quod cum alibi [p] prolixe explicuerimus, ſicco iam praeterimus pede, id vnum ex ALCINOO [q] adiicientes, ideam, prout varias relationes habet, variis quoque nominibus apud Platonem inſigniri: eſt enim, quoad Deum νόησις ſiue intellectio, quoad nos, primum intelligibile, quoad materiam, μέτρον, (formam recte dixeris, ſiue modum eſſentialem, quo fluxa materia terminatur, vt certum aliquod ſubiectum exhibeat) quoad mundum hunc ſenſibilem, exemplar, quoad ſe ipſam vero eſſentia. Quae vbi in Platonis ſcriptis non diligenter obſeruantur, magnam caliginem et errores quoque non paucos in doctrina de ideis pariunt. VI. Ex dictis hactenus ſequitur, quicquid ideis opponitur, id eſt, materiam omnem, quodque ex materia componitur ſenſile, non ſtabile, non eſſentiale, non immutabile eſſe, ſed, cum perpetuo fluxui et mutationi obnoxium ſit, ſcientiae obiectum eſſe non poſſe [r], nec mereri nomen entis [s]; id quod ex Pythagoreorum ſchola accepit, quibus haec ontologia vehementer placuit [t]. Sequitur etiam ex eadem doctrina: quaecunque ſunt ſuper terram, veritatem non eſſe, ſed veritatis vmbras et imitationes, et ne haec quidem omnia, ſed pauca tantum; caetera plane mendacium et errores, et imaginationis vanas opiniones et velut ſimulacra quaedam eſſe; vt recte refert STOBAEUS [u]. Ex qua breui doctrinae Platonicae de ideis delineatione hominis ingenium ad enthuſiaſmum valde pronum clare pateſit, qui eo vsque proceſſit, vt in deligendo magiſtratu reipublicae eos ſolos eligendos eſſe moneret [x], qui ad hanc intuitionis philoſophicae, et abſtractionis mentalis perfectionem peruenerunt, vnde de republica eius iudicari poteſt.

§. XXIII. IX. Vt vero formandae materiae opus rite procederet, mundusque ex ea formatus fieret optimus, animam quoque Deus ei indidit. Haec vt alibi, ita potiſſimum in *Timaeo* aſſerit, animamque hanc mundanam inter principia ſecundaria mundi geniti refert. Qualis vero anima illa ſit, ſubobſcure expreſſit Plato. Ait enim dicto loco [y]: *Ille tam generatione, quam virtute priorem antiquioremque animam corpore conſtituit, vtpote quae obedienti corpori eſſet imperatura, ex his videlicet, atque hoc pacto: Ex ea ſubſtantia, quae indiuidua et ſemper eadem ſimilisque eſt, et ex ea rurſus, quae circa corpora diuidua eſt, tertiam ſubſtantiae ſpeciem commiſcuit mediam, quae rurſus eſſet naturae ipſius eiusdem et naturae ipſius alterius* *Anima mundi.*

 particeps,

p) Hiſt. de ideis ſect. I. §. 6. p. 87 ſeqq.

q) Cap. 9.

r) In Sophiſt. T. I. p. 250. LAERT. L. III. ſ. 9. 10. qui luculentius eſt.

s) In Theaetet. T. I. p. 252 ſeqq.

t) Conf. Io. SCHEFFER. de natura et conſtit. phil. Ital. c. VIII. p. 56 ſeqq.

u) Serm. LIX. p. 232. ex Pſeudo Mercurio homine Platonico.

x) Lib. VII. de republica T. II. p. 518.

y) T. III. p. 34.

particeps, eamque per haec mediam conſtituit inter indiuiduam ſubſtantiam, et eam quae circa corpus diuiditur. Ea cum tria ſumſiſſet, in vnam ſpeciem omnia temperauit: vbi naturam eius, quod alterum diuerſumque vocamus, commixtioni repugnantem, cum eo, quod idem dicitur, vi quadam conciliauit. Ita quidem Plato, qui aperte ſatis innuit, animam hanc mundi ex natura cum ideae, tum materiae conflatam fuiſſe. Qua ratione vero id factum ſit, longa et obſcura inter Academiae diſcipulos diſputatio eſt, cum more ſuo Plato mentem hac de re ſuam clare non explicuerit. Nobis, qui peculiarem Platonicae philoſophiae hiſtoriam non ſcribimus, de hiſce Platonicorum litigiis multa afferre non licet, ſed explicandum nobis potius eſt, quid Plato iſta anima mundi intellexiſſe videatur. Et I. quidem ex allato loco conſtare arbitramur, animam hanc mundi non aeternam eſſe, ſed tum demum, a mundi architecto productam, cum mundum formaret. Id quod ARISTOTELES [z] quoque tradidit, Platonem interdum aſſerere, animam vna cum coelo factam eſſe. II. Haud obſcurum vero eſt, animam hanc mundanam praeſtantiore ſui parte ex Deo effluxiſſe: Ait enim Plato, Deum ex ſubſtantia indiuidua, quaeque ſemper eadem eſt, ſumſiſſe, vt hanc animam, quam mundo inderet, exinde formaret. Illa natura vel ſubſtantia eadem vero, mens ſiue ratio diuina eſt, et mundus idealis, vti in antecedente paragrapho demonſtrauimus, isque ex Deo: vnde iam colligi luculenter poteſt, qua ratione diuina queat dici haec anima, et ex Deo orta, quoniam emanationis ſpiritualis operatione ex diuina mente particulam accepit. Etſi itaque tertio gradu a fonte omnium entium ſpiritualium differt, et dignitate longe minor eſt, eousque tamen diuina viſa fuit Platoni, vt numen, quod tamen *οὐδενὶ μεμιγμένον eſſe docebat, πάντα κοσμεῖν τὰ πράγματα διὰ πάντων ἰόντα, omnia exornare, omnia peruadens ſtatuerit* [a]. Quo ſimul intelligimus, abeſſe haec a ſenſu Stoico, quando Plato Deum animam mundi permeantem vocat; Stoici enim formalem Dei naturam per vniuerſum diffuſam ſtatuebant, Plato animam mundi ex mundi intelligibilis et diuini natura decerptam omnia penetrare docebat, hancque demum ſe in materiae ſinum, cum mundus conderetur, infudiſſe aſſerebat, eique ex diuiduo ſiue materia aliquid tribuebat, quo et dignitate, et natura, et ordine reliquis facta eſt inferior. Hinc vero III. apertiſſimum eſt, plurimum peruertiſſe Platonis doctrinam, Alexandrinos Platonicos ex ſchola Plotini, qui duplicem animam mundi excogitarunt, vnam *ὑπερκόσμιον*, alteram *ἐγκόσμιον*, quarum illa ſupra mundum poſita, tertiam in diuina eſſentia hypoſtaſin conſtituat, haec ex illa deprompta mundo, vt eum animaret, indita ſit. Qua de re multus eſt PLOTINVS [b], et qui eum ſectatores ſecuti ſunt, quorum veſtigia premunt, quotquot venerandae Trinitatis dogma in Platone deprehendiſſe ſibi viſi ſunt [c].

Quam

z) Metaph. L. XIV. c. 6.

a) Cratyl. T. III. p. 53.

b) Ennead. III. L. V. c. 2. p. 293. Quam tamen *ψευδερμηνείαν* Platonis videtur generaſſe dogma de mundo aeterno, quod Platoni erat ignotum.

c) Inter hos eſt CVDWORTHVS Syſt. Int. c. IV. §. 36. p. 679 ſeqq.

Digitized by Google

Quam tamen opinionem recte reiecerunt viri docti [d], non, quid iuniores Platonici magiſtrum dicere iuſſerint, ſed quid ipſe dixerit, expendentes. Nam ea de re Plato in ſcriptis ſuis ſilet, quanquam mira perſpicacia aliquid, quod ſpeciem habeat, ex illis exſculpere conetur CVDWORTHVS, cuius ratiunculis ſatisfecit MOSHEMIVS [e]: ſed anima mundi, cuius paſſim meminit, ſemper ea eſt, quae mundo indita eſt, quaeque et motus in eo cauſa eſt ordinati, et acceptam virtutem in gubernatione mundi exercet, hincque in omnibus mundi partibus, praecipue in ſole, luna, ſideribusque latet. Nec haec poteſt eſſe illa ſupramundana anima, cum non tantum indiuidui et eiusdem, ſed et diuidui et diuerſi particeps ſit, id quod in animam ſupramundanam Plotini cadere non poteſt. Nec generauit alia ratio tertium illud diuinum, aeternum, et immutabile principium Alexandrinorum philoſophorum, quam ſtudium ſe aſſimilandi Chriſtianae religioni, quam pro noua de diuinis philoſophia habentes in ſyſtema ſuum ſyncretiſticum ex parte receperant. Cum enim in SS. Trinitate tres hypoſtaſes ſiue perſonas Chriſtianos memorantes audirent, haec non commodius ſuae ſectae placitis accommodari poſſe credebant, quam ſi patrem, vno bono Platonis, filium vero, quem λόγον dici mundique creatorem obſeruabant, rationi, quam Plato in Deo, vel ex Deo potius genitam aſſerebat, aſſimilarent. Vt vero Spiritui S. ſuo modo locus eſſet, ad tertium principium, animam mundi confugerunt; quae ſenſu Platonico, quatenus mundum formatum inhabitat, eum non poſſet cum diuino ſpiritu componi, eo quod diuidui in ea natura, et generatio in tempore facta obſtaret, animam mundanam ὑπερκόσμιον excogitarunt, quae in vna diuina eſſentia, tanquam aeterna ὑπόςασις ſubſiſteret, et ad quam atque ex qua anima mundo immerſa eſſet decerpta. Qua tamen ratione, vt ſolent ſyſtemata male combinata et ex variis dogmatibus conſuta, et Chriſtianam doctrinam corruperunt et Platonicam, id non facturi, ſi Platoni preſſius adhaeſiſſent, qui ex eodem et diuerſo animam mundi coaluiſſe ſtatuit. IV. Qua vero ratione Plato animam mundi ex diuina eſſentia et ſimul ex materia participare dixerit, id ſubobſcurum eſt, et vix vera eius mens detegi poteſt. Quod ſi PLVTARCHVS [f] audiendus eſt, hoc ita factum eſt, vt Deus brutam illam et immorigeram animam inordinatae atque confuſae iactationis in materia auctorem, emendauerit, et adiiciendo aliquam de eſſentia diuina partem, eam in ordinem concinnum redegerit, motusque eius varios per diuinam illam partem ita direxerit, vt, quantum materiae anima pateretur admirabilis rerum ordo et harmonia exoriretur. Hinc nullam animae huius mundanae partem ſinceram putat, ſed cum ex mala illa anima aliquid trahat, inde omnium malorum cauſam profluere. Nec aliter CHALCIDIVS, qui, *Deum, ait quae ſine ordine et modo erant, ordinaſſe, et inordinatos animi errores*

d) MOSHEM. ad h. l. CLERICVS Ep. Crit. VII. p. 203. BASNAGE Hiſt. des Iuifs l. c. §. 19. p. 77. GVNDLING. Ot. Faſc. II. p. 18.

e) loc. cit. p. 681.

f) De ψυχογονίᾳ Timaei, quam ſententiam ſuam quoque fecit cel. MOSHEMIVS ad CVDWORTH. p. 234.

Digitized by Google

errores et agitationem fluctibus ſimilem compeſcuiſſe, intellectu aſſignato, ex inordinata iactatione ad ordinem redegiſſe: hincque ortum animae mundi, ex indiuidua vna, quae intellectus ſit, et alia, quae per vniuerſa corpora diuiditur, et ſcinditur, prouenire. Indicauimus tamen ſupra iam, quid nobis obſtare videatur, quo minus hanc de peculiari materiae anima, animae mundanae contradiſtincta noſtram faciamus. Nos, ſi in tam obſcuro argumento coniecturis vtendi venia eſt, hanc, vti ſupra diximus, animam materiae, in vi rebelli, immorigera, et inordinata iactatione materiae conſiſtere ſupponentes, ita Platonis idem et diuerſum, ſiue diuiduum et indiuiduum in anima mundana intelligimus: Deus cum inordinate ab omni aeternitate iactatam et fluctuantem materiam in ordinem redigere vellet, non tantum de naturis diuinis et eſſentiis aeternis, quae menti eius obuerſabantur, cogitabat, easque emanatione ſpirituali ex ſe producendo, mundum idealem generabat, ſed etiam ad materiae ordinationem et emendationem ſe accingens, tantum ex hoc altero diuinitatis principio materiae indebat, quantum ad formandas res et determinandam materiam, et ordinandos eius motus requirebatur, ſicque ex iſto mundo ideali tertium principium emanationis lege, nempe animam diuinam produxit, et materiae infudit: quae anima, vi ſapientiae ex fonte ſuae in eam dimanantis, materiam quidem emendauit, in ordinem compeſcuit, et ad recipiendas formas diuinas diſpoſuit, toti tamen illi malignae et refractariae materiae diſpoſitioni impar, omnes eius motus inordinatos et anomalos, et contrariam bono cupiditatem vincere et emendare non potuit; vnde factum eſt, vt ex natura materiae anima mundi aliquid participaret, multumque illa reliquis principiis diuinis fieret deterior. Acutius qui vident, et in his tenebris clariora dare poſſunt, iis has noſtras coniecturas non obtrudimus, quas, licet pro indubitata Platonis opinione venditare nolumus, nihil tamen, niſi fallimur, habent, quod vel verbis Platonis vel ſyſtemati eius phyſiologico maximopere repugnet, et non aptum ſit, vt et mundi ortus, et natura materiae, et origo mali inde Platonicis rationibus queant explicari. V. Ex his vero, quae fuſe hactenus, poſtulante argumenti dignitate, diſſeruimus, iudicari poteſt, quid de trinitate Platonica ſentiendum ſit, quam non iuniores tantum Platonici magnopere iactarunt [g], ſed et poſt eos tot viri docti ex Chriſtianis, a trinitate Chriſtianorum non multum abhorrere contenderunt [h]. Alii vero plane reiecerunt, quicquid in Platone huic dogmati velificare videtur, ad poëticum dicendi genus, notiones animi, vel attributa etiam Dei gentili more in perſonas mutans, vel perſonarum habitu potius inducens, retulerunt [i]. Quo in argumento recentiores Platonicos ante

Trinitas Platonica.

g) Quorum tamen hominum, vt in aliis, ſic in hoc quoque dogmate ſententia variat: e. g. demiurgum ſiue conditorem mundi alii faciunt primum Deum, Iulianus imperator ſecundum, Plotinus tertium, et ſic in aliis quoque; conf. Moshem. ad Cudworthii. p. 686.

h) Eos enumerandi otium nobis fecit diligentia laudatiſſimorum virorum Io. A. Fabricii Bibl. Graec. Vol. II. p. 39 ſeqq. I. F. Buddei Inſtit. theol. dogm. T. I. p. 445. Chr. Math. Pfaffii Introd. in hiſtor. theol. liter. P. I. p. 305 ſeqq. qui conſulendi.

i) In his Souverainium eſſe, ſupra diximus.

ante omnia non audiendos eſſe monemus, quos ex inepto ſacra Chriſtianorum dogmata cum nugis ſuis conciliandi ſtudio Platonis genuinas doctrinas de Deo et principiis diuinis miſere corrupiſſe, plus vna vice oſtendimus. Illi enim abſtractione mentali vſi, tres eiusmodi ὑποστάσεις, in vna eſſentia diuina comminiſcebantur, easque a mundo hoc viſibili ſeparabant. Plato vero, etſi is quoque trium principiorum mentionem faciebat, longe tamen alia ratione ea adhibuit, nec de trinitate in diuina eſſentia, ſed de principiis rerum genitarum ſollicitus, rationem Dei et animam mundi, ad hunc ipſum mundum ſuo modo retulit, et ideas diuinas materiae impreſſas et animam ei inditam ſtatuit. Num vero attributa tantum Dei intellexerit, nec ne? in tanta obſcuritate eius definiri certa ratione non poteſt, ex iis tamen, quae hactenus de ideis et anima mundi diſſeruimus, patet, veriſimile eſſe, non nudas haec principia notiones et praeuiſiones animi, abſtractionibus tantum exiſtentes, eſſe, ſed reuera Platonem ſibi concepiſſe emanationem duorum principiorum, ex infinita Dei natura, realiter a Deo diſtinctorum, propter originem tamen et fontem, ex quo orta ſunt, vnum certo ſenſu, quae cum eo ſint: quae tamen principia et maxime inaequalia eſſe, et dignitate, immo etiam naturae diuinitate inter ſe diuerſa et inferiora ſummo Deo, patet, praecipue cum non in ſe conſiderari debeant, ſed quatenus circa materiam agunt, quo modo anima mundi, ex contagio materiae aliquid trahens, eo nomine vix digna eſt. Quae ſi cogitaſſent, et a Platonicorum Aegyptiacorum falſis et ſyncretiſticis interpretationibus ſibi cauiſſent viri illi eruditi, qui neſcio quae adorandi SS. Trinitatis Chriſtianae myſterii veſtigia in Platone ſe obſeruauiſſe, ſibi viſi ſunt; parcius de Platone tantopere laudando cogitaſſent, nec ad ineptam opinionem delapſi eſſent, Platonem ex ſacris oraculis et conſuetudine cum Iudaeis haec myſteria ſurripuiſſe. Nihil enim in tota hac trinitate Platonica eſt, ſi modo nomen haec tria merentur, quae immenſo gradu, natura et dignitate inter ſe diſtant, quod non ex admiſſis ſemel principiis generalibus de Deo, materia et idea, cauſis rerum omnium Plato ſine vllo reuelationis diuinae adminiculo poterat deducere. VI. Sequitur vero ex hac quoque de anima mundi doctrina, et mundum eſſe Dei filium, et omnes partes mundi, praecipue illuſtriores, et in his ſolem, lunam atque reliqua ſidera Deos eſſe. Recte hoc notandum eſt, ne confundamus in theologia Platonis, quae inter ſe diſtincta ſunt. Et mundum quidem ſimulacrum immortalis diuinitatis ipſe Plato nominat [k], et filium Dei Timaevs Locrvs [l], quem imitati ſunt alii [m], eo quod per iſta principia a Deo eſſet genitus. Immo ipſe Plato [n] Deum ὄντως exiſtentem de futuro Deo, id eſt mundo condendo cogitaſſe aſſerit. Terram vero, coelum, et ſidera Deos dixiſſe, multis teſtimoniis conſtat. Vnde

k) In Timaeo l. c.
l) T. III. p. 95. Opp. Plat.
m) Eorum loca collegit Sovverain Platoniſme devoilé P. I. ch. 9. p. 93. qui tamen male haec applicat et confundit.
n) In Timaeo.

Vnde Laertius [o] hoc Platoni tribuit: terram eſſe antiquiſſimum omnium, qui in coelo eſſent, Deorum, et loquuntur id etiam non dialogus tantum, qui *Epinomis* inſcribitur, ſed et libri *de legibus*, quos tamen maturiore aetate, grauisque annis conſcripſiſſe dicitur, vbi Anaxagorae ſcita de ſideribus reprehendit, et haec ſerio inculcat Atticae iuuentuti. Quae quidem ad declinandam inuidiam, quam praeceptorem Socratem e viuis ſuſtuliſſe nouerat, dixiſſe tantum videri poterat, niſi doctrina de anima mundi, eum ſerio haec ſtatuiſſe perſuaderet. Non tamen aeterni hi Dii ſunt, ſed in tempore orti atque conditi, quemadmodum anima mundi, a qua animantur, et propter quam in Deorum numerum referuntur, aeterna non eſt, vt ſupra vidimus [p].

Dii et daemones. §. XXIV. X. Vt vero reliqua, quae ad hanc theologiam ſiue metaphyſicam Platonis pertinent, tandem adiiciamus, monendum eſt, Deos quoque tum aeternos tum ortos ex his principiis deriuauiſſe Platonem. Et de Diis quidem aeternis §. antecedente, quantum ſatis eſt, ad noſcendam Platonis doctrinam diximus, et eos ſpecies ſiue ideas aeternas eſſe, in mundo intelligibili, vti recentiores Platonis diſcipuli loquuntur, comprehenſas; ortos vero Deos cum anima mundi originem cepiſſe, ex modo dictis patet. Et de daemonum quidem natura et munere occulte ſententiam Plato tegit, faſſus [q] ceterorum Deorum, qui cerni non poſſunt, et daemones vocantur, cognoſcere et enuntiare ortum maius eſſe opus, quam ferre noſtrum valeat ingenium, priſcisque in hac re credendum eſſe viris, qui Diis geniti, vt ipſi dicebant, parentes ſuos optime nouerint. Verum hoc ad declinandam inuidiam dixiſſe, ne ignota cum Socrate numina introducere videretur, palam eſt. In ſequentibus vero ſumta fabulae perſona, ita Deum rerum conditorem loquentem ad hos Deos inducit: *eſſe quidem eos, quoniam generati ſint, minime natura ſua immortales, et indiſſolubiles, neque tamen vnquam diſſolutum iri, nec mortis fatum ſubituros, voluntate diuina praeſtantiore vinculo exiſtente ad vitae cuſtodiam, quam nexum illum, quibus eſſent tunc, cum gignerentur, colligati.* Poſthaec recitat, quae eis munera ab opifice iniuncta eſſent; vt nempe, *quoniam conditorem non deceret reliqua animantia condere, ne et ipſa Dii euaderent, ipſi ſecundum naturam ſuam ad animalium generationem ſe accingerent, vimque Dei in illis condendis imitarentur. Et animalis ſe quidem, quod immortale et diuinum vocandum ſit, et principatum teneat, ipſum ſe ſemen et initia traditurum, cetera eos exſecuturos, vt immortali naturae mortalem attexentes, faciant generentque animalia, et ſubminiſtratis alimentis augeant, et conſumta rurſus recipiant.* Hactenus Plato, qui in ſequentibus animarum in his animalibus ortum deſcribit, de quo poſtea. Videturque in his partim Aegyptios et Pythagoram, partim Socratem ſecutus fuiſſe. Obſcurus tamen in his omnibus eſt, nec ſatis declarat, quae de daemonibus ſtatuat.

o) L. III. ſ. 75. Vnde emendandus locus in Timaeo T. III. p. 75.

p) Conf Cudworth. Syſtem intell. c. IV. §. 23. p. 484.

q) In Timaeo T. III. p. 40.

Digitized by Google

ſtatuat. Quod occaſionem praebuit Platonicis Aegyptiacis infinita de daemonum natura, gradu, officiis, expiatione hisque ſimilibus diſputandi, et maximam ſuae theologiae partem iſtis diſſertationibus replendi: quas tamen, cum pleraeque in eorum demum ingenio enatae ſint, tum demum tangemus, vbi temporum et hiſtoriae ſeries ad ſectam Eclecticam nos deduxerit. Nunc Platonis verbis inſiſtentes, de iis cum loqui diis monemus, qui in anima mundi comprehenſi, cum ea geniti ſunt, quos formationi tum hominis, animae ſuperioris ſiue rationalis parte ſummo rerum conditori relicta, tum reliquorum animantium praefectos fuiſſe ſatis clare innuit. Non tamen ortus tantum animalium curam habere iuſſos eſſe, ſed et incrementorum reditusque in eam materiam, ex qua producta ſunt, monet, vnde recte colligitur, mundi huius ſenſibilis directioni et prouidentiae Platonem daemones praefeciſſe. Id quod TIMAEO LOCRENSI [r] quoque placuit, quem in ineundis mundi huius rationibus phyſicis ſecutum fuiſſe Platonem aliquoties monuimus, qui diſerte: *numinibus humanarum rerum inſpectionem ſummum illum Deum, omnium imperatorem atque praeſidem, attribuiſſe, iisque etiam gubernationem mundi permiſiſſe.* Quem ſecutus eſt Plato, qui de hoc daemonum munere ita [s]: *Tunc ſane totius circuitus princeps curatorque primus Deus extitit, vt nunc per varias mundi plagas ſingulae ipſius partes a principibus diis diſtributae ſunt. Animalium quoque genera gregatim diſtincta, daemones quidam tanquam diuini paſtores ſortiti ſunt, quorum quisque ad munus ſuum obeundum ſufficiens cum eſſet, ſinguli ſingulis, ſic vt ille voluit praeficiebantur, quibus praeerat ipſe.* Ita enim fabulam de regno Saturni primaque naſcentis humani generis aetate rationibus ornat philoſophicis. Non vero regendo tantum mundo huic, ſed et vaticiniis et patefaciendae deorum voluntati, et expiando quoque ſummo numini certos daemones praefecit. Notabili enim loco [ſſ] ait: *Omnis natura daemonum inter mortales deosue eſt media* (cuius ratio petenda eſt ab origine eorum ex anima mundi, quae medium quaſi inter diuina et materialia tenet, ex vtrisque participans) *interpretatur et traiicit humana ad Deos, diuina ad homines: horum quidem preces et ſacrificia, illorum praecepta ſacrasque ſolennes inſtitutiones et ordinem. In vtroque medio conſtituta eorum natura totum complet, vt vniuerſum ſecum ipſo tali vinculo connectatur. Per hanc vaticinium omne procedit, ſacerdotumque diligentia circa ſacrificia expiationesque, et incantationes, et diuinationem omnem atque magicam. Deus quidem homini non miſcetur, ſed per id medium commercium omne atque colloquium inter Deos hominesque conficitur, et vigilantibus nobis et dormientibus.* Poſſemus hic innumera fere cumulare, quae Platonici recentiores de catena daemonum, quibus vniuerſum repletur, diſſeruere, verum id iam non agimus, et potiora, quae hunc locum illuſtrare poſſunt alibi [t] diximus. Hic

Vvvv 2 vero

r) Opuſc. mythol. GALEI p. 566.
s) In Politica.
ſſ) In conuiuio T. III. p. 201 ſeqq.
t) In Otio Vindelico Mel. I. §. 5. p. 48.

vero id monemus, videri hic Platonem Aegyptiacam potiſſimum theologiam ſecutum eſſe, quam eiusmodi dogmatibus religionem publicam commendaſſe ſupra oſtendimus. Erat enim Plato, Socratis exemplo cautior factus, in eo diligens, vt philoſophiam ſuam religioni dominanti accommodaret. Et fauebat huic opinioni non doctrina tantum de anima mundi omnia peruadente, ex qua daemonas excerptos eſſe ſtatuebat, ſed recepta quoque ſuo tempore, etiam inter Graecos, ſententia: omnia Deorum eſſe plena, id eſt daemonibus cuncta repleri, vnde facile hanc, quam ipſius verbis attulimus, opinionem inire illi licuit. Qua de re, vbi de daemonio Socratis agit, pluribus mentem explicat, quae ipſa videnda ſunt, cum inſtituti noſtri cauſa exſcribere loca illa nobis non liceat. Ex his vero ſequebatur, cultum publicum non reiiciendum eſſe, ſed proſequendos daemonas orationibus, muneribus, alioque cultu diuino, idque animo puro. In quo tamen daemonum cultu pro diuerſis eorum generibus atque claſſibus, quibus mundo praeeſſe Plato praecipiebat [u], diuerſam quoque rationem adhiberi voluit. Nam alios ſtatuebat coeleſtes ciuitatique praeſidentes daemonas; alios terreſtres, poſt hos illis impares, et tandem heroës, quibus qua ratione cultus exhibendus ſit, in *quarto de legibus libro* conſtituit. Sed et in materiam poteſtatis aliquid eſſe daemonibus non negat. Ait enim [v], *homines et animalia cetera, eaque ex quibus iſta gignuntur, ignem et aquam et horum germana, DEI eſſe opera, poſt haec horum ſimulacra ſequi, daemonum quadam machinatione producta*; quae poſtea de phantaſmatis dormientibus et viuentibus quoque occurrentibus explicat. Quae poſtea materiam praebuere Aegyptiacis Platonicis miras de daemonum apparitionibus et phantaſmatibus opiniones excogitandi, quas ſuo loco tangemus. Interim de iis conſulendus eſt PSELLVS [w], vt appareat, qua ratione Platonica daemonologia ex his fundamentis ad ſpecioſum quidem, ſed paradoxum exſurrexerit aedificium. Reliqua, quae huc referri poſſunt, in ſequentibus exponemus, vbi etiam de animae origine et natura, quae ad metaphyſicam Platonis referri poteſt, diſſeremus.

II. Phyſica. §. XXV. His, quae explicuimus, fundamentis, vſus eſt Plato ad explicandam rerum naturalium generationem et ordinem, quam ſecundum mentem eius porro deſcribemus. Ita vero Plato ſtatuit in phyſica:

I. Sine cauſa oriri quicquam impoſſibile eſt. Hoc idem principium eſt, quod ſupra metaphyſicae Platonicae fundamentum poſuimus: Ex nihilo nihil fit.

II. Quod fieri debet pulchrum, opus eſt vt opifex in eius conſtructione ad id, quod eodem modo ſe habet, ſemper aſpiciat, et huiusmodi quodam vſus exemplo ideam vimque in opus educat. Ratio huius axiomatis quaerenda eſt in hypotheſi de ideis. Sine mundo ideali enim mundum ſenſibilem gigni non potuiſſe, ideo Plato ſtatuebat, quod materiam fluxam, infor-

u) In Apologia Socratis.
v) In Sophiſta circa fin.
w) De operatione daemonum.

informemque ſine acceſſione entium vere talium ad veram et viſibilem mundi productionem adhiberi non poſſe credebat.

III. Genitus autem mundus ab aliquo principio ſumſit exordium. Hoc ita probat Plato in *Timaeo*, vt dubium non ſit, crediſſe eum, mundum in tempore genitum atque factum eſſe [x]. Ita enim rationes init: Mundus cernitur, tangiturque et corpus habet: omnia vero huiusmodi ſenſus mouent; quae ſenſus mouent, opinione per ſenſum percipiuntur: haec vero talia eſſe conſtat, vt gignantur et genita ſint; quicquid autem gignitur, ab aliqua cauſa gigni neceſſe eſt. Quo ratiocinio Plato manifeſte ad ſenſibilem mundum reſpicit, qui in hanc formam, vt conſpici tangique poſſet, non enituiſſet, niſi informis materia formam et ordinem a conditore accepiſſet. Paria alibi quoque habet, nec dubitabit, qui *Timaeum* legit, mundum non aeternum eſſe, ſed genitum in tempore. Aliter tamen iuniores Platonici, qui contrariam Platoni opinionem tribuunt, et mundum quidem ab aeterno genitum concedunt, ſed in ſigno tantum rationis, quia Deum mundum ex ſinu ſuo expuliſſe credebant, vnde pro mundi aeternitate, tanquam genuino Platonis dogmate ſtrenue pugnabant. Quod vt contra manifeſtam Timaei ſententiam facerent, plures quidem cauſas habuerunt, hic, vbi horum hominum decreta non delineamus, non enarrandas [y], potiſſima vero fuit inſtituta inter Platonem et Ariſtotelem concordia, quam aeternitatem mundi poſtulaſſe, ex placitis Lycei notum eſt: quo tamen ſyncretiſmo, cum ab aeterno mundum ex Deo genitum factumue dicerent, et Platonis et Ariſtotelis doctrinam corruperunt, quorum ille mundum in tempore conditum, hic a nulla cauſa efficiente factum, ſed per ſe aeternum aſſeruit. Horum itaque teſtimonia non moramur. Obſtat vero alius, et quidem ARISTOTELIS [z] locus, quo minus Platonem haec ſerio aſſeruiſſe credi poſſit. Ait enim: *Subſidium, quod quidam eorum, qui dicunt mundum incorruptibilem quidem eſſe, attamen factum eſſe, ſibimet ipſis nituntur ferre, verum non eſſe videtur. Inquiunt enim, et ſe, perinde vt geometrae, qui deſignationes deſcribunt, de generatione mundi dixiſſe, non quaſi aliquando mundus eſſet ortus, ſed inſtitutionis gratia, quia dicentes magis recognoſcunt, ſi vt deſignationem viderint factam.* Quemadmodum enim haec in Platonicos dicta eſſe conſtat, ita manifeſte innuunt, ordinis tantum methodique cauſa ita eos cenſuiſſe. Certe dubiam inde reddi veram Platonis ſententiam, nemo facile inficiabitur, cum nemo melius magiſtri mentem inſpicere potuerit, quam Ariſtoteles, multorum annorum diſcipulus. Verum hoc teſtimonio non obſtante, non negamus, non diſcedendum eſſe ab illa opinione, quae Platoni mundum in tempore conditum tribuit. Nam et Ariſtotelem, aeternitatis mundi patronum vt prae-

 cepto-

x) Tria haec aſſerta extant in Timaeo T. III. p. 40. conf. Protagoras T. I. p. 320.

y) Conf. MOSHEMIVS ad CVDWORTHVM p. 268. Platonicorum iuniorum philoſophemata vero cognoſce ex PROCLI Commentario in Platonis Timaeum.

z) De coelo L. I. c. 10. Eadem tradit PSEVDO-ORIGENES philoſophum. c. XIX. p. 112. ad quem locum vid. cel. WOLFIVS.

ceptoris auctoritatem, quae ei obiiciebatur, eluderet, ita ſcripſiſſe veriſimile eſt; et quae Epicurei contra Platonem diſputarunt, certiſſimo teſtimonio ſunt, eum mundum conditum aſſeruiſſe. Ait enim Velleius apud CICERONEM [a]: *ab vtroque ſciſcitor, cur mundi aedificatores tam repente extiterint, innumerabilia ante ſecula dormierint? iſto igitur tam immenſo ſpatio, quaero cur Pronaea veſtra ceſſauerit? Laboremne fugiebat? at iſte nec attigit Deum, nec erat vllus. - - Quid autem erat, quod concupiſceret Deus mundum ſignis et luminibus, tanquam aedilis ornare? Si, vt Deus ipſe melius habitaret, antea videlicet tempore infinito in tenebris tanquam in guguſtio habitauerat.* Haec enim fruſtra diſputaſſent Epicurei contra Platonicos, ſi his licuiſſet obiicere, ſe methodi et ordinis cauſa ita tantum rationes inire.

IV. Volens Deus, omnium quae intelligi poſſunt, pulcherrimo et vndique abſoluto (mundum idealem intelligit) mundum hunc ſimillimum reddere, animal vnum id effecit, aſpectui ſubiectum, animalia cuncta naturae ſuae conuenientia intra ſuum limitem continens; qui vnus eſt, quia ad vnius ſimilitudinem eſt formatus: quod enim viuentia omnia, quaecunque intelliguntur, continet, ſocium alterum habere non poteſt. Quod aſſertum aliis poſtea Plato ratiociniis munit [b].

V. Quoniam vero corporeus, ſpectabilisque et tractabilis mundus erat futurus, ac ſine igni videri nihil poteſt, ſine ſolido nihil tangi, et ſolidum absque terra nihil, ideo in operis huius exordio Deus ignem primo terramque creauit. Quia vero duo ſola absque tertio quodam commode cohaerere non poſſunt, mundique corpus non latitudinem tantum, ſed et profunditatem requireret et ſoliditatem, ſolida vero non vno, ſed duobus ſemper mediis copulentur, inter ignem et terram aërem aquamque locauit, eaque inter ſe inuicem, quoad fieri poterat, comparauit, vt quemadmodum ignis ad aërem, ita aër ad aquam; vt aër ad aquam, ſic aqua ad terram congrue conferatur. Qua ex coniunctione ita conſtitutus eſt mundus, vt aſpici tangique poſſit [c].

VI. Mundum ita Deus ex perfectis partibus perfectiſſimum, vnum, quemque morbus et ſenecta non attingeret, fecit, et figuram maxime congruam, et decoram dedit, in qua reliquae figurae omnes continerentur, id eſt, ſphaericam, lenemque hunc globum externe poliuit, et aequalem tornauit [d]. Animam autem in eius medio collocauit, perque totum tetendit, mundumque hunc vnum, et ſolum et circularem, volui in circulum ſtatuit, qui ſe ipſum ſuſtinere poſſet, anima obedienti corpori imperatura.

VII. Corpus quidem mundi ſpectabile factum eſt, anima vero oculorum effugit obtutum, rationis et modulaminis compos.

VIII. Vniuerſum Deus pro virili ſempiternum facere voluit, vt mundi anima ſempiterna eſt; quod quia genito operi congruere non potuit, idcirco

a) De nat. Deor. L. I. c. 9. conf. Hiſtoire univerſelle p. 16. MOSHEM. ad CVDWORTH. p. 269.

b) In Timaeo p. 32.

c) loc. cit.

d) Ibid.

Digitized by Google

circo imaginem aeui mobilem effingere decreuit, ac dum coelum exornaret, fecit aeternitatis in vnitate manentis aeternam quandam in numero fluentem imaginem, quam nos tempus vocamus: quod aeternae et immutabili ſubſtantiae tribui non poteſt.

IX. Quia corpora profunditatem habent, profunda planis conſtant, et rectitudo planae baſis ex triangulis conſtituitur, ideo elementa figuras acceperunt geometricas triangulis conſtantes. Terra cubicam ſpeciem habet, quia maxime ſolida et omnium elementorum minime mobilis eſt: ignis pyramidis ſpeciem nactus eſt, quia baſes pauciſſimas habet, adeoque velociſſimum et leuiſſimum elementum eſt: aër figura octaëdra, aqua icoſaëdra conſtat.

X. Haec a Deo tanta vbique quoad multitudines, motus atque potentias proportione exacte abſoluta connexaque ſunt, quantum neceſſitatis (materiae) naturae libens et perſuaſa capere poterat. Multus in his demonſtrandis et ex rationibus geometricis deducendis eſt Timaeus Platonis, ad quod geometriae ſtudium, et modus philoſophandi Pythagoricus Platonem impulerunt, vt perſpicuitatem naturae, eiusmodi ſpeculationibus mathematicis, veram rerum naturam non declarantibus corrumperet. Qua de re recte conqueſtus eſt BVRNETIVS[e].

XI. Mundo ita conſtituto motum congruum tribuit, qui ex ſeptem motibus vnus ad mentem maximam et intelligentiam pertinet. Ideoque cum illum per eadem et in eodem et in ſe ipſo circumduxiſſet, effecit, vt circulari conuerſione moueretur. Ita philoſophus de motu; ex quo patet, mentem vel animam potius ex mente, hac virtute accepta, motus cauſam eſſe; quam poſtea aſſertionem Ariſtoteles aliquantum immutauit, motum a prima cauſa per intelligentiarum orbes deducens[f]. Nam Platoni quoque motus prima cauſa Deus, proxima anima mundi. Qua de re neruoſe BOETHIVS[ff]:

Quae quem ſecta duos motum glomerauit in orbes,
In ſemet reditura meat, mentemque profundam
Circuit et ſimili conuertit imagine coelum.

Hinc CHALCIDIO *motus rationabilis* dicitur, *cui animarum proprius eſt circuitus*[g].

XII. Durat vero aeternum mundus, quia conſentaneum eſt, Deum ſumme bonum, perfectiſſima voluiſſe facere, vnde et morbi et ſenectae expertem eum fecit. Fecit vero certas periodos, intra quas ad priſtinum locum totus mundus interno animae motu redeat. Et hic annus ille magnus[h], de cuius tempore et annorum numero valde diſcrepant Platonici, quorum ſomnia cum eleganter enarrauerit IAC. THOMASIVS[i], plura ſcire cupientibus is adeundus eſt.

XIII.

e) Archaeol. philoſ. L. I. c. 13. p. 459.
f) Conf. CVDWORTH. l. c. §. 24. p. 494.
ff) De conſol. phil. L. III. metr. IX.
g) Ex his ſequitur, non dari vacuum. Cuius locum, vt moueri mundus queat, animam mundi occupare, ex adductis locis colligi debet.
h) Conf. FICIN. ad L. X. de Rep. p. m. 446. Ipſe PLATO l. c. T. II. p. 446.
i) De exuſt. mundi Stoica diſſ. V. p. 62. conf. VOSSIVS de idol. gentil. L. II. c. 35. p. 596.

Digitized by Google

XIII. Deus tempus creare volens, ſolem et lunam et alias quinque ſtellas, quae erraticae vocantur, fecit, quo temporis numerus diſtinguatur, easque ſeptem orbibus qui alterius ipſius diuerſaeque naturae voluuntur, adhibuit. Lunam in primo ſupra terram circuitu poſuit; in ſecundo ſolem; luciferi deinde globum, et Mercurii ſacrum, vt dicitur, orbem circulis affixit, ſoli velocitate aequalibus, potentia vero illi contrariis, et ſic porro; omnes vero hos circulos ſuperna illa vertigo varia circuitione reuoluit, propterea quod iſti duobus ſimul contrariis motibus agitantur [k].

XIV. Terram autem, altricem noſtram circa polum per vniuerſum extenſum alligatam, diei noctisque effectricem et cuſtodem eſſe voluit, nec non primam antiquiſſimamque deorum omnium, qui intra coelum geniti ſunt.

XV. Animalium vero condendorum curam inferioribus Diis, vti ſupra dictum, permiſit, ita vt vim imitarentur ſuam, qua in ortu eorum eſſet vſus, et mortalia corpora formantes faciant animalia.

Haec potiora et primaria phyſicae Platonicae capita ſunt, in Timaeo omnia comprehenſa, in quo ad ſpecialia quoque poſtea deſcendit, et corporis etiam humani fabricam explicat; quae tamen latius hic exſequi non licet, vnde lectorem ad ipſum Platonem, et qui dignus eſt, vt cum eo conferatur, ad eius interpretem, CICERONEM, ex cuius verſione Timaei fragmenta ampla ſuperſunt, merito remittimus.

Pſychologia. §. XXVI. Retulit vero Plato ad philoſophiam naturalem doctrinam etiam de anima hominis, de qua, cum in ſe difficile et obſcurum argumentum, quod omni tempore maxima philoſophorum ingenia exercuit, tractaret, aſſumtis ſemel hypotheſibus de entibus ſpiritualibus ex Deo emanantibus, obſcure locutus eſt. Cum enim haud raro placitis ſemel cum cura receptis magis inſiſteret, quam experientiae, ipſiusque animae conſcientiae, et quae apud Aegyptios et Italicos audiuerat, cum eis iungeret, multoties in incertiſſimarum opinionum voraginem abreptus eſt, vbi, cum clara et diſtincta non haberet, notionibus incertis, vagis et obſcuris, de quibus ipſi non ſatis conſtabat, hanc philoſophiae naturalis partem abſoluit: vt euincunt luculenter ea, quae de ortu, natura, lapſuque et ſtatu animi tradidit. Certiora itaque et clariora a nobis non poſtulanda ſunt, in delineatione ψυχολογίας Platonicae, quam ipſe auctor prodidit, ita vero philoſophari pergebat:

XVI. Cum homines a diis inferioribus condi vellet Deus, illi quod in eo animali immortale diuinumque futurum eſſet, principatumque teneret, et iuſtitiam ſimul ac Deos coleret, ſemen ille et initia tradidit, et in cratere eodem, in quo mundi totius animam permiſcens temperauerat, ſuperirois temperationis reliquias miſcendo perfudit, modo quodam eodem, non tam per-

k) Qua ratione vero aſtris deos praefecerit, totiusque mundi adminiſtrationem iis commiſerit, ſupra expoſuimus, vbi daemonologiam Platonicam conſiderauimus. Hinc daemones vel aetherei vel aërii, in Epinom. T. II. p. 985. conf. Hiſt. crit. Phil. T. II. p. 254 ſeq.

Digitized by Google

perfectas ſimiliter, ſed et ſecundo et tertio gradu a primis deficientes [l]. Mire obſcurus hic eſt Plato, tentabimus tamen an ex tenebris protrahere haec aenigmata et clariorem iis lucem accendere queamus. Quem in finem I. obſeruamus, haud obſcure ex hoc loco patere, Platoni mentem hominis nobiliori ſui parte non tantum a Deo ipſo conditam, ſed ex Deo eſſe. Diſerte enim non initia tantum, ſed et ſemen ſe traditurum Deus in iſtis ad Deos minores verbis promittit. Nec aliter quoque Plato ſtatuere vi principiorum ſemel admiſſorum poterat. Cum enim animam natura ſua immortalem eſſe, teneret firmiſſime, et eandem ad aeterni boni communionem et aſſimilationem philoſophiae ſuae opera adducere vellet, non vero, niſi duo rerum principia, quorum vnum materiale, alterum ſpirituale eſſet, agnoſceret, neceſſarium erat, vt materiali parte reiecta ſpiritualem ei naturam adſcriberet, quae cum e nullo fonte, niſi ex Deo oriri poſſet, neceſſario Deus quoque fons animorum ipſi erat conſtituendus. Hinc animam non tantum et *γενεστὴν τῦ παντὸς αἰτίυ* [ll] *λεχθέντες* vocat, ſed et *συγγένειαν τινα θείαν πρὸς τὸ ξύμφυτον τιμᾶν καὶ νομίζειν εἶναι*, *diuinam quandam cognationem naturae, quae ad inſitam diuinam naturam in Diis honorandam et agnoſcendam impellit*, ei tribuit [m]. II. Etſi vero hoc negari non poſſit, et ſatis clare ex Platone ipſo appareat, caue tamen intelligas ſenſu eo, quo Alexandrini Platonici acceperunt [n]. Hi enim cum hypotheſi de tribus hypoſtaſibus in diuina eſſentia eſſent occupati, et in eius gratiam animam quandam mundi ſupramundanam excogitaſſent, mentis humanae originem ad ipſam diuinam eſſentiam, mediante iſta anima, retulerunt. Aliter vero Plato, qui adducto Timaei loco diſerte magnae inter Deum et animam differentiae, et gradus meminit, et ex ſuperiori temperatura animam decerptam ſtatuit. Quod vt intelligatur luculentius, obſeruandum eſt, per craterem illum, cuius nomine Plato, more ſuo *ἀλληγορικῶς* vſus eſt, intelligi ipſam animam mundi, in quo et idem et diuerſum miſcuit [o]. Repete ſupra de anima mundi dicta, videbisque, quo modo Deus praeter decerptam ex altero principio, ratione, ipſi gradu iam inferiore, diuinam naturam, quam animae mundi indidit, aliquid quoque ex materia non tam ipſe admiſcuerit, quam potius ab immorigera ex parte materia admiſceri paſſus ſit, vnde multis gradibus ei inferiorem eſſe dicto loco monuimus. Hoc in receptaculo omnium, quae in mundo ſunt, rerum ſpiritualium cum materia connexarum, animas hominibus inſerendas decerpſit, et ex eodem, id eſt ſubſtantia ſimplici, quae in anima mundi erat, hominis generauit animam: quae, licet ita ex diuino emanationis omnis fonte originem cepiſ-

l) In Timaeo T. III. p. 41.
ll) In Philebo T. II. p. 30.
m) Lib. X. de legibus. T. II. p. 899. conf. Hiſt. de ideis ſect. I. §. VI. p. 95 ſeq.
n) Ad quod non ſatis attendit, accuratus alias veteris philoſophiae interpres IAC. THOMASIVS diſſ. XXI. de exuſt. mundi Stoica p. 250. Supra vero oſtendimus, ſupramundanam hanc animam, ab ea quae mundo indita eſt, magnopere differre.
o) Conſentiunt THOMASIVS l. c. FABRICIVS Bibl. Gr. Vol. I. p. 51.

Digitized by Google

cepiſſet, non tamen prout reliqua entia emanatiua, ſed ſecundo et tertio loco, vt ipſe loquitur, diuina eſt, quia non immediate ex Deo ſummo, ſed ex anima mundi deſumta eſt, adeoque non tam perfecta, et excellens eſt in natura eiusdem, vt ideae, ſiue Dii, ſed infimum gradum inter entia ſpiritualia, quae ex Deo emanarunt, occupat. Et haec quoque cauſa eſt, cur inſtituta inter corpora et animas comparatione [p], has ex mundi anima decerptas eſſe aſſerat, quemadmodum corpora, ex mundi vniuerſi corpore deſumta ſunt. Ex quibus diiudicanda ſunt ea, quae PSEVDO-ORIGENES [q] de variis interpretum circa ſententiam Platonis de anima eiusque natura, et origine opinionibus diſſerit. III. Quia vero anima ex mundi anima decerpta eſt, ſequitur eam non minus, quam fons ille, ex quo hauſta eſt habere etiam aliquid ex diuerſo, id eſt, ex materia. Quod qua ratione intelligendum ſit, perſpicue explicuit CHALCIDIVS [r], qui, *Plato*, ait, *animam ex omnibus initiis conſtat, vt et ipſorum initiorum, et quae initia ſequuntur, et prorſus omnium rerum exiſtentium ſcia eſſet, ac de omnibus iudicaret.* Idem vrſit SIMPLICIVS [s], hoc imprimis veterum phyſicorum axiomate vſus: ſimilia cognoſci ſimilibus, quam rationem Platoni quoque arriſiſſe, ait, SEXTVS EMPIRICVS [ſ]. Ex quibus perſpicuum eſſe exiſtimamus, Platonem reminiſcentiae opinione occupatum aliter ſtatuere non potuiſſe, cum alias rationem afferre non potuiſſet, vnde animae rerum ſenſibilium cognitio, per ſenſus reparanda innotuiſſet, antequam in corpus immitteretur. IV. Et hinc ſine dubio opinio quoque Platonis de pluribus, vna, animis in homine deriuanda eſt, quam in ſequentibus enarrabimus. Vtrum vero per illud, quod in anima ex diuerſo eſt, ὄχημα illud, ſiue materiale animae vehiculum intelligendum ſit, quod Platoni placuiſſe, et σῶμα αὐγοειδὲς, *corpus ſplendidum* eſſe, quibusdam eius interpretibus viſum eſt [ſſ], dici vix poteſt, cum nullibi mentem hac de re clare expreſſerit. Hoc vero magna doctrina et ingenio demonſtrauit cel. MOSHEMIVS [t] hanc de vehiculo animae opinionem non demum in iuniorum Platonicorum cerebro enatam eſſe, ſed fuiſſe dogma canae antiquitatis, vnde coniici poteſt, nec Platoni ipſi ignotum intactumque manſiſſe, cum non inepte cum reliqua eius pſychologia cohaereat. V. Ex dictis vero origo quoque mali in anima ex Platonis mente deriuari poteſt. Quemadmodum enim in anima mundi accidit, vt ex diuerſo, id eſt, ex materia participans, mali in ſe ſemina habeat, etſi meliore ſui parte diuinae originis, vti ſupra latius dictum eſt; ita etiam cum anima humana comparatum eſt, quae, cum animae mundanae naturam acceperit, propter illud, quod ex materia accepit, mali in ſe gerit initia, antequam in corpus demergitur. Patebitque ex iis, quae de partibus animae dicturi ſumus, reuera inde originem mali deriuauiſſe Platonem, quod

Origo mali moralis.

praeter

p) In Philebo l. c.
q) Philoſophum. c. XIX. p. 119.
r) In Tim. Plat. §. LI. p. 298
s) Vid. MOSHEM. ad CVDW. c. I. §. 24. p. 32.
ſ) Lib. I. adu. Mathem. ſ. 303.
ſſ) Apud PSEVDO-ORIGENEM l. c.
t) Ad CVDWORTH. p. 1031 ſeqq.

Digitized by Google

praeter rationalem partem, etiam ſenſualem anima acceperit [u]. VI. Tandem ex dictis lucem quodammodo capiunt, quae de animae facultate mouendi Platoni placuerunt. Et Plato quidem animam ſubſtantiam dixit, quae ſe et alia moueat [v]. Qua ratione vero id fiat, corporea an incorporea? diſtincte non expreſſit, forte quod in ancipiti argumento, quod hodie philoſophorum maximorum et iudicandi facultate Platoni longe ſuperiorum acies nondum totum perſpexit, quo modo anima in corpus agat? aqua ipſi haeſerit. Iuniores vero Platonici, quibus ſe iungit CVDWORTHVS [w], modo id tantum incorporeo fieri, id eſt, cogitatione, ratiocinatione, deliberatione contendunt. Verum hoc ex parte tantum verum eſt; quatenus enim anima a materia aliquid participat, motusque etiam ſenſualis auctor eſſe creditur, id quoque corporeo modo, pulſuque materiali fieri neceſſe eſt. Nam et ita de mundi anima ſtatuit, quanquam fatendum ſit, Platonem ſibi hic quoque non vbique conſtare, ſatisque prodere, ſe non ſatis quaeſtionis huius nodo, quem plerique ſecuerunt magis, quam ſoluerunt, fuiſſe parem.

XVII. Cum vniuerſum Deus conſtituiſſet, aſtris parem numerum diſtribuit animarum, ſingulis ſingulas adhibens, eisque tanquam vehiculo impoſitis monſtrauit vniuerſi naturam, ac leges fatales edixit: oſtendens quidem primam omnibus generationem ordine quodam vnam fore, ne quis ab eo minus ſortiatur. Satis autem et quaſi ſparſis animis per ſingula ſingulis conuenientia temporum inſtrumenta, fore vt animal naſceretur, quod omnium animalium maxime cultui diuino eſſet deditum. Eſſe autem naturam hominis geminam, cuius id genus fore praeſtantius, quod viri nomine ſit appellandum. Cum vero animae corporibus neceſſitate quadam fuerint inſertae, et corporibus earum acceſſerit aliquid viciſſimque abſceſſerit; primum vtique neceſſario ſenſum vnum omnibus intimum et naturae coniunctum illic a violentis paſſionibus excitari, deinde voluptate et dolore mixtum amorem, poſthaec metum et iram, et quaecunque vel haec ipſae ſequuntur, vel ab iſtis vt contraria diſſident. Haec qui ſuperauerint, eos iuſte victuros, iniuſte vero, qui ab his fuerint ſuperati. Atque illum, qui recte curriculum viuendi a natura datum confecerit, ad illud aſtrum, cui accommodatus fuerat, reuerſum beatam vitam acturum; contra vero agentem cogi in ortu ſecundo ſexu mutato fieri mulierem; et qui ne tum quidem finem peccandi faciet, quatenus deprauatur, eatenus in brutorum naturam ſuis moribus ſimilem permutari, nec prius a laboribus mutationibusque ceſſare, quam illam ſibi inſitam eiusdem ipſius ſimilisque naturae conuerſionem ſecurus ipſe, eique ſubiiciens, turbulentos multiplicesque affectus, poſtea ex igni, aqua, aëre et terra contractos, ratione ſedauerit, et ad primum optimumque ſui habitum iam redierit. Quae cum Diis inferioribus

u) Eleganter de his commentatur MOSHEM. loc. cit. p. 242. hoc vno a noſtra opinione diuerſus, quod animae meliorem partem ex ipſa Dei conditoris natura immediate natam eſſe putat, quod nos ad animae mundanae fontem retulimus.

v) In Phaedro, L. X. de legibus, et alibi.

w) loc. cit. p. 1015.

ribus ita conſignauiſſet, neque penes ſe futurae prauitatis cauſa eſſet, alios in terram, alios in lunam, alios in alia temporis inſtrumenta ſpargens quaſi ſerebat. Poſt huiusmodi ſementem, diis iunioribus, quod reliquum erat agendum mandauit, vt corpora mortalia fingerent, quantumque eſſet, quod humanae naturae reliquum huic deberet accedere, id omne, et quae conſequentia eſſent, adiungerent, regerentque, et quam optime ac pulcherrime fieri poſſet, mortalis animalis naturam gubernarent, niſi ipſum ſibimet malorum cauſa eſſet. Deſcribendus erat totus locus Platonis [x], etſi longiuſculus, quia pleraque, quae de animae humanae naturae et fatis tradidit, ex eo cognoſcuntur: quamuis et hic obſcurus ſit Plato, et quae aliis locis tradidit, non queant omnia apte cum his conciliari. Sed nos huic loco, qui in huius argumenti genere primaria ſedes eſt, inſiſtentes, notamus I. Praeexiſtentiam animarum numero ſideribus parium manifeſte induci, quae poſtea recentioribus Platonicis occaſionem dedit, multa de ſtatu et conditione animarum, antequam in corpus ingrederentur, comminiſcendi. Nec mirum, ad hanc opinionem dilapſum eſſe Platonem, cum aliam animarum originem detegere non poſſet. II. Leges naturae vniuerſalis tanquam vincula animis fuiſſe iniunctas, vt ſcilicet motui a Deo materiae inordinatae impreſſo, vt ordine ferretur, et formaretur, obtemperarent. Id quod ex ſuperioribus explicandum eſt, quo malignitati materiae Deus ordinem, ſapientiam et bonitatem adiecit, et vt totus ita mundus, animante anima indita, optime ferretur, quantum materia patiebatur, conſtituit; cui conformiter anima hominis, ſi felix eſſe vellet, viuere debebat. III. Eſſe tamen in anima eiusque coniunctione cum corpore neceſſariam originem mali et infelicitatis. Et maxime quidem laborat eo loco Plato, vt Deum, quem optimum rerum conditorem parentemque eſſe nouerat, ab hac infamia liberaret; incidit vero in ſcyllam, charybdin euaſurus, dum talem animae naturam datam eſſe aſſerit, quae ob id, quod ex immorigera et maligna materiae vi et niſu innato in ſe habebat, cupiditatum fluctibus eſſet obnoxia. Vnde IV. neceſſario fluit, omnem felicitatem animae in eo conſiſtere, vt pars rationalis irrationali parti, ex elementis, vti ſupra diximus, et hoc loco perſpicue aſſerit Plato, conflatae imperet, et ita ad principium ſuum eluctetur. Quod cum V. in plerisque hominibus non fieri obſeruaret, excogitauit remedium aſſumta animarum migratione, quae ex corporibus diſcedentes, ſi bene vixerint, ad ſidera delatae nouum deſcenſum priori non deteriorem expectarent, ſi male egiſſent, in deteriora corpora migrarent, ſicque multis iſtis periodis tamdiu excruciarentur, donec conſumta quaſi, et ſubacta materiali animae parte, cui poſt mortem apud inferos varias purgationes aſſumtis theologiae vulgaris fabulis aſſignabat [y], id quod diuinae immutabili et per ſe exiſtenti ſubſtantiae ſimile eſt, vicerit, quo demum ad primam beatitatis ſedem

x) In Timaeo loc. cit. Vſi quidem ſumus vt in reliquis FICINI verſione, ſed meretur CICERO quoque conferri, qui vt magis Latine vertit, ita, quaedam clarius expreſſit.

y) De legibus L. X. T. II. p. 886.

Digitized by Google

ſedem migrat [z], quem locum eſſe ſupra mundum nullis ſenſibus comprehendendum, ſed mente intelligibilem dicebat. Ita Plato, quae in Aegypto et Italia de ſtatu animae poſt funera audiuerat, in rem ſuam vertit, et eadem fere de animarum migratione tradidit; quare, quae ſuo loco hac de re diximus, cum his comparari debent, multam lucem foeneratura. VI. Diſcimus vero ex his quoque, quicquid in homine praeter diuinam partem eſt, ex elementis, vti ſupra iam obſeruatum eſt, Deos minores congeſſiſſe, indeque factum eſſe, vt animae in corpora demerſae non ſuo proprio motu vterentur, ſed ab illis varie iactarentur. Et haec quoque cauſa eſt, cur corporis tam exigua nobilitas ſit, in Platonis philoſophia, quod carceri et ſepulchro pluribus locis aſſimilat, eo quod rationalis animae pars et diuina illo quaſi impeditur, et quae irrationalis eſt, et in corporis membris, ſanguine, ſpiritibus habitat, eam impedit, et vincit, quo minus ad felicitatis ſuae originem aſcendat et emergat [a]. Cui fundamento, vti poſtea dicemus, tota philoſophia moralis Platonis nititur. Reliquas ſubtilitates Timaei vt enarremus, locus et inſtitutum non patitur; ſperamus vero eum, qui ad haec probe attenderit, reliqua ſine interprete eſſe intellecturum.

XVIII. Sunt itaque tres in homine animae partes, quarum diuina, ne vlla mortalium contagione, niſi quantum ſumma neceſſitas cogeret, pollueretur, ſeorſum ab illo in alia corporis ſede mortale poſuerunt genus animae, atque a pectore caput ceruice et collo interiecto ſeparauerunt: in pectore vero et thorace mortale genus animae poſuerunt: partemque animae fortitudinis iracundiaeque participem contentioſamque capiti propinquiorem fecere, inter diaphragma ceruicemque mediam, vt haec obediens rationi vna cum ipſa cupiditatum genus vi illata coërceat, ſi quando rationis in arce capitis habitantis iuſſa cupiditas reſpuat. Poſtremo eam animae partem quae eſculenta et poculenta cupit, et reliqua omnia, quibus corpus indiget, concupiſcit, mediae regioni inter diaphragma et vmbilicum applicauerunt [b]. Multus et ingenioſus quoque eſt Plato, in deſcribenda hac partium animae per membra corporis diſtributione, oſtendendo, quem in finem cuilibet ex tribus his animae partibus illa membra, et imprimis interna viſcera inſeruiant. Quam bene vel male id fecerit, et annon commenta ingenii in naturalibus non ſatis exercitati, quam naturam humani corporis et experientiam conſuluerit, aliis diſpiciendum relinquimus, qui examen philoſophiae Platonicae inſtituent: hoc vero obſeruandum eſſe monemus, ita loqui interdum Platonem de tribus his animae partibus, ac ſi tres tantum eſſent eiusdem animae facultates, interdum ita eas deſcribere, ac ſi tres in vno homine eſſent animae, rationalis, cupiditati, et irae ſubiecta. Id quod Platonis interpretibus occaſionem exhibuit, prolixe de hac re

z) Ita vero praemia et poenas poſt mortem ſibi non ſatis conſtare iam notauit Pseudo-Origen. c. XIX. p. 121. et prolixe oſtendit Io. Bapt. Crispus de Platone caute legendo L. II. ſ. 3. conf. Baltus defenſe de SS. Peres accuſer de Platoniſme L. III. c 5 ſeq. p 285 ſeqq.

a) In Phaed T. I. p. 66.

b) In Timaeo T. III. p. 59.

re diſceptandi [c]. Nos certa ab incertis diſtinguenda eſſe putamus. Qui enim ea, quae de animae origine ſupra ſecundum Platonem diſſeruimus, probe conſiderat, deprehendet, rationalem ab irrationali parte eſſentia et natura ſua differre, cum illa eiusdem et ſibi ſimilis naturae ſit, haec a diuerſo, diuiduo, et mutabili, adeoque ex materia quadam, etſi ſubtiliore, et ad ſimilitudinem animae temperata ortum naturamque acceperit: vnde ſupra ſuſpicati ſumus, in hac irrationali anima Platonem id conſtituiſſe, quod ὄχημα τῆς ψυχῆς ſequioribus diſcipulis vocatum eſt. An vero concupiſcibilem et iraſcibilem animam eſſentiali ratione et differentia inter ſe ſeparauerit, nec ne? nobis quidem ex Timaeo tam clarum non eſt, vt tuto et ſine oppoſiti formidine aſſerere vel negare audeamus [d]. Quicquid vero placuerit Platoni, hoc certum eſt, ipſas tamen irrationalis animae partes diuerſas eſſe, ab ipſo ſanguine, neruisque, in quibus habitat et mouet, videturque illud intellexiſſe, quod poſt eum celeberrimi multi naturae interpretes ſpirituum animalium nomine intellexerunt, quamuis hi ad caput etiam pertineant, ad quod ſenſibili animae aditum ille negauit, arcemque rationalis partis conſtituit. Verum quis accurate inter ſe conſonantia expectabit a viro, qui in condenda naturali philoſophia animi potius abſtractas notiones, et ingenii commenta, quam veritatem naturae duces habuit?

XIX. Anima eſt immortalis et cauſa motus, quia et ſe et alia mouet. Nam et vitae cauſa eſt, et circa res verſatur, quae eadem ſemper ſunt, ſibique ſimiles, et immortales; et earum rerum reminiſcitur, quae ante ingreſſum in corpus nouerat. Summa haec eſt, diſputationis elegantis, quam in *Phaedone* [e] Socrati morienti tribuit, cuius dialogi ſcopus eſt, animae immortalitatem demonſtrare. Ita vero in hac re verſatur Plato, vt partim hypotheſibus ex Italica ſchola receptis, et a Socrate non facile admittendis, nitatur, partim inter argumentorum non ſatis firmorum incertitudinem vehementer fluctuet, et ad probabilitatem tantum ea reducat [f]. Ipſam vero hanc veritatem in Aegyptiorum et Italicorum ſcholis poſt Socratem acceptam non potuit non admiſſis ſemel principiis de origine animae aſſerere, vnde etiam diſcimus, hoc de rationali tantum anima, quae diuinae eſt originis, valere. Reliquas enim animae partes a diis iunioribus conditas mortales eſſe, in *Timaeo* luculenter docet.

XX. Subiecit Deus animas neceſſitatis fatiue legibus, quas antequam eas in corpora demitteret, edixit, vt ſi iis obtemperarent, felicitatem conſequerentur [ff]. Quae alibi [g] ita enarrat: *Quaecunque anima, Dei comes factus, id quod reuera eſt, perſpexerit, ea vsque ad alteram circuitionem a ſupplicio erit immunis, et ſi poſſit perpetuo id facere, perpetuo erit*

c) Prolixe hac de re actum obſeru. Hal. Lat. T. IX. p. 180 ſeqq. conf. MOSHEM. ad CVDW. p. 35. not. 24. p. 242. n. V.

d) Interim tamen anima eatenus vna eſt, quatenus vna eſt anima mundi ex eodem et diuerſo compoſita.

e) T. I. p. 69 ſeqq.

f) Conf. quae diximus in diſſ. de ſecta Elpiſtica quae T. V. Miſc. Berolin. locum occupat vltimum.

ff) In Timaeo. conf. L. X. de rep. T. II. p. 617.

g) In Phaedro.

Digitized by Google

erit illaeſa. Id quod concinne Chalcidius [h] exponit: *Legi qui pareat, ſequaturque principis Dei veneranda veſtigia, beatam ſemper vitam agit, iuxta legis perpetuae ſanctionem, quod eſt iuxta fatum.* Quid vero fatum ſit, ex ſupra dictis intelligi poteſt, quibus animae ortum delineauimus. Tum enim fati leges, id eſt totius naturae ordinem et combinationem motumque optimum a Deo impreſſum iis edixiſſe oſtendimus. Quare non inepte Ficinus [i] fatum definiuit: *immobilem quandam in anima mundi rerum mobilium diſpoſitionem.* Ita tamen Plato animam ſubiecit fato, vt eius diuinam proprietatem, libertatem non tolleret. Vnde non omnia fato decreta eſſe Plutarchus [k] quoque monuit, et Chalcidius; *quaedam fato fieri, alia porro ex hominum arbitrio, et voluntate proficiſci.* Id quod inde perſpici quoque poteſt, quod Plato animabus facultatem adſcripſerit, recedendi a legibus fati, quibus tamen ſequelam fati, nempe longiores periodos et labores imminere aſſerit. Id quod apte iterum Chalcidius: *Quod praecedit, in nobis eſt, quod ſequitur, ſecundum fatum.* Eſt itaque fatum nihil aliud, quam aeterna conſtitutio ordoque diuinae prouidentiae, quem ad pulcherrime et ſapienter conſtituendum mundum Deus animae mundanae, et per eam mundo impreſſit; qua ratione fatum Platonicum cum Stoico confundi non debet: hoc enim deterioris conditionis eſt [l]. Accipiendum itaque tantum de rerum naturalium ordine et ſequela, quod Cicero [l] habet: *Prudentiam diuinam in terris neceſſitatem ab Academicis vocari, quia nihil aliter poſſit, atque ab ea conſtitutum ſit, inter quaſi fatalem et immutabilem continuationem ordinis ſempiterni: nonnunquam quidem eandem fortunam, quod efficiat multa improuiſa haec, nec opinata nobis propter obſcuritatem ignorationemque cauſarum.*

Corpus.

§. XXVII. Non vero de anima ſolum verum etiam de corpore hominis noſter diſſeruit philoſophus, quae hic expendenda eſſent, in deſcribenda eius philoſophia naturali niſi limites operis, quod molimur, ea excederent. Adeundus itaque eius *Timaeus* eſt, vbi multa, quae huc pertinent, diſſeruntur, quaeque in hiſtoria medicinae melius, quam in hac noſtra philoſophicae hiſtoriae enarratione leguntur. Obſcuritatis vero Platonis taedio ab hac lectione abſterritos iubemus ea conſulere, quae elegantiſſimae eruditionis medici Daniel Clericus [m] et Io. Henr. Schulzius [n] hac de re enarrarunt. Sunt in his multa, quae falſa et commentitia eſſe, noſtra aetas detexit, quaeque monſtrant, valuiſſe magis Platonem in metaphyſicis, quam phyſicis. Sunt tamen etiam quaedam, quae contemni non debent, in quibus cum Hippocrate haud raro concordat. Vnde, licet debili fundamento, ſuſpicatur Clericus [o]: Platonem, qui iisdem fere

h) In Tim. Plat. p. 278.
i) Ad L. XII. de leg. p. m. 607.
k) De plac. phil. L. I. c. 27. conf. Alcinous c. 26.
l) Conf. Vossius de Idol. gent. orig. L. II. c. 46. p. 559. ſeqq. Otium Vindel. Mel. I. p. 86.
l) Acad. Qq. L. I. c. 6.
m) Hiſt. de la medicine P. I. L. IV. c. 3. p. 261 ſeqq.
n) Hiſt. medic. Per. I. ſect. III. c. 6. §. 26 ſeqq.
o) l. c. p. 266.

fere temporibus cum Hippocrate vixit, etſi ei pauliſper aetate ſuppar, quique plerumque principia Hippocratica ſequitur, multa ex eius ſcriptis in Timaeum ſuum tranſtuliſſe.

III. Mathematica. §. XXVIII. Tandem et mathematicarum diſciplinarum chorum philoſophiae theoreticae adiecit Plato, quas ad animi praeparationem, et emendationem intellectus circa ideas verſaturi requirebat. Nihil vero de iis, quanquam in illis valebat, ex inſtituto tradidit, ſed earum tantum neceſſitatem vſumque in philoſophica republica [p] commendauit, vt homines abſtractis et generaliſſimis notionibus aſſueti per diſciplinas iſtas diſcerent a ſenſibilibus ad intellectualia ſe attollere, rerumque eſſentias ipſas contemplari, in quo ſummam ſapientiam conſtituit. Laudat itaque arithmeticam, ſi quis eam cognoſcendi, non cauponandi gratia, diſcat, quod ea animum ad hoc inducat, vt ipſa intelligentia vtatur ad veritatem ipſam percipiendam. Ita et Geometriam, ait, eſſe cognitionem eius, quod ſemper eſt, et attollere animum ad veritatem, atque ita ad philoſophandum praeparaturam animum, vt ad ſupera conuertamus, quae nunc contra, quam decet, ad inferiora deiicimus. Aſtronomiam, contendit, animos ad ſuperiora dirigere, et coeleſtium varietate vtendum eſſe, velut exemplo quodam ad ſupernarum rerum contemplationem. Idem de muſica diſputat. Quae omnia ita roborat, vt vehementer in eos inſurgat, qui humanae vtilitatis cauſa has diſciplinas tantum excolunt: id quod in Socraticos dictum eſſe, ita a magiſtro inſtitutos, ex eorum hiſtoria palam eſt. Et tamen haec differentem introducit Socratem, qui et hic, ſi audiuiſſet, recitata dixiſſet: quam multa de me mentitur adoleſcens.

Philoſophia actiua. §. XXIX. Tandem et philoſophiae actiuae rationem habendam eſſe cenſuit Plato, cuius duas partes fecit, moralem et ciuilem, vtramque theoreticae philoſophiae ita adaptauit, vt doctrina eius de principiis diuinis, de *I. Ethica.* materiae conditione, animaeque natura fundamentum totius ethicae conſtituerent. Etſi vero genuinus Socraticus Plato videri voluit, nec moralem tamen philoſophiae partem, vt Socrates et ſinceri eius diſcipuli, ſolam tantum excoluit, nec integram, vt nec reliqua, vna tractatione edidit, ſed diſperſa moralia dogmata paſſim in dialogis diſſeminauit: quae in vnum recte ordinem colligere, magnam attentionem ad principia ſupra explicita, poſtulant. Non itaque operam perdent, qui vel Alcinovm [q], vel Apvleivm [r], quorum vterque poſt breuem Ciceronis [s] enarrationem moralem philoſophiam Platonis expoſuerunt, ducem ſequentur, ita tamen, vt ipſum Platonem ſemper reſpiciant, et ipſum eius ſyſtematis nexum ex oculis nunquam dimittant. Quod an ſemper fecerint, qui ex recentioribus hanc operam praeſtiterunt [ſſ], valde dubitamus. Sed abiicienda eſt

p) Lib. VII. T. II. p. 522 ſeqq.

q) Intr. in Plat. c. 27 ſeqq.

r) De dogm. Plat. L. II. p. m. 295 ſeqq.

s) Acad. Qq. L. I. c. 5.

ſſ) Inter hos ſunt Chr. Iavelli Moralis philoſophiae Platonicae diſpoſitio Ven. 1536. 8. de qua vid. act. phil. Vol. III. p. 210 Magni Dan. Omeisii Ethica Platonica Altdorf. 1698. 8 Io. Ioach. Zentgravii Specimen doctrinae iuris naturalis ſecundum diſciplinam Platonicam, aliique.

Digitized by Google

eſt nimia Platonis veneratio, qui morali hac philoſophiae ſuae parte, ſi non omnibus, quibus praecipue Io. BAPTIST. CRISPVM [t], eximendum laudamus, plerisque tamen vehementer placuit. Recte enim aeſtimantibus, et ad vera dogmatum principia attendentibus patebit, non mancam tantum ſed et abſurdam eſſe et ineptiis otioſi ingenii magis, quam naturae humani animi, et ſenſus interni atque conſcientiae experientia, vel iuſtis rationis principiis eam niti, et ex abſurdo emanationis principio, quod in ſpiritualibus poſuit, materiaeque falſo et inani conceptu pleraque fluere; quibus effectum eſt, vt tota ethica Platonis ad enthuſiaſmum philoſophicum ducat [u], animumque vera emendatione non purget, quicquid etiam hac de re iactet [v]: ad quod virum hunc metaphyſicis notionibus indulgentem Pythagorica ſchola, quam in plerisque expreſſit, ſeduxiſſe videtur. Cauendum etiam eſt, Platonis ethicam in ipſis eius dialogis ſcrutaturo, ne aliena dogmata, quae plerumque ea fini affert, vt refellat, pro Platonicis habeat, cuius exemplum eſſe poſſunt ea, quae de ſummo bono in Philebo [w] diſſerit. Verum de hac reliquisque cautionibus lectorem ſupra iam monuimus. Iam audiemus ipſum Platonem.

§. XXX. I. Illud quod honore maxime dignum putatur, et ſupremum eſt bonum, nec facile inuenitur, nec poſtquam inueneris, in omnes vulgandum eſt. *Specialiter conſiderata.* Paſſim [x] ita Plato loquitur, cuius cauſam partim in praeſentis vitae conditionem et imbecillitatem reiicit, partim in homines vmbras prae ſolis radiis eligentes et ſequentes: qua ratione ad eos alludit, qui ideas, quae in philoſophia quoque morali eius ſummum apicem conſtituunt, rident. Ceterum cum ſummum bonum ipſe Deus ſit, mirum non eſt, eandem aſſertionem etiam ſupra de conditore mundi occurrere.

II. Noſtrum ſummum bonum conſiſtit in ipſa primi boni ſcientia. Primum vero bonum Deus ſiue mens eſt [y].

III. Omnia, quae ab hominibus bona dicuntur, hactenus dici bona poſſunt, quatenus aliquid ab illo primo et praeſtantiſſimo bono trahunt. Prolixe de vtroque tum in *Philebo* [z], tum de legibus, vbi comparatione cum ſole illuſtrat, ſummumque bonum deſcribit, quod non tantum bonum, iis, quae cognoſcuntur, dat, ſed et eſſe et eſſentiam largitur, cum ipſum eſſentia non ſit, ſed ſupra eſſentiam, dignitate ipſam et potentia exſuperans [a].

IV. Bonum hominis pulchrum, venerandum, diuinum, amandum, apte conſtitutum, ac poſtremo beatitudo noſtra eſt [b].

V. Ex iis quae in nobis ſunt, mens ſola atque ratio ipſius boni quandam conſequitur ſimilitudinem. Cauſa quaerenda eſt in diuina origine animae.

VI.

t) De Platone caute legendo.

u) Conf. cel. HANSCHIVS de enthuſiaſmo Platonico Sect. V. ſeqq. p. 71 ſeqq.

v) Conf. THOMASIVS Hiſt. Iur. nat. c. II. §. 11.

w) T. II. p. 20.

x) In Parmenide T. III. p. 134. De republica L. VI. T. II. p. 505. 506.

y) loc. cit.

z) T. II. p. 20.

a) L. VI. T. II. p. 505.

b) In Euthyd. T. I. p. 279 ſeq.

Digitized by Google

VI. Eorum, quae vulgo dicuntur bona, cuiusmodi ſanitas eſt, formaque et robur, nec non diuitiae et dignitates, nullum prorſus bonum eſt, niſi cum virtutis vſu fuerit coniunctum. Separata enim ab ipſa virtute materiae tantum inſtar ſunt, atque iis, qui male vtuntur, mala [c].

VII. Philoſophorum animi ingentibus quibusdam bonis referti ſunt, et poſt corporis mortalis interitum, diuinis adhibentur epulis, veritatisque campum vna cum Diis circumluſtrant, ridentque ſtultitiam eorum, qui vmbris terrae exſatiantur. Totus hac in re demonſtranda Plato eſt in *ſexto et ſeptimo libro de republica*, vbi ſummum bonum in intuitione idearum, id eſt, rerum per ſe, et ſemper eodem modo perſiſtentium collocat. Cuius fundamentum in phyſiologia Platonis iam deteximus. Eleganti vero hoc ſimilitudine illuſtrauit [d], quam, quia mirifice argumento difficili et obſcuro lucem accendit, in lectoris gratiam, quantum poteſt, breuiſſimis verbis explicabimus. Iubet in animo repraeſentare ſubterraneum quoddam in antro domicilium, cuius ingreſſus logiſſime pateat in vniuerſum antrum ad ipſam lucem; in eo homines adeſſe a pueritia ita conſtrictos ceruices ac crura, vt ea tantum ſpectare poſſint, quae ſunt ante oculos, capita vero vinculis aſtricta minime circumuertere queant. Sit porro, inquit, a tergo ignis ſplendor ſuperne et eminus emicans, ac inter ignem et vinctos illos homines via ſuperior adſit, et murus ſeorſim conſtructus, vt hominum viſus arceatur. Poſt hunc murum homines iubet fingere, qui non conſpiciantur, varia tamen vaſa, hominumque et animantium ſtatuas et imagines lapideas circumferant, ita vt parieti ſupereminеant, illi vero partim loquantur, partim ſileant. Iam vincti, pergit, illi homines nihil ſui vel aliorum videbunt, praeter vmbras, quae in ſpeluncam ab igne in aduerſam partem cadunt, quia, ita conſtricti ſunt, caput mouere vt non valeant. Par ratio quoque erit eorum, quae circumferuntur. Quod ſi illi inter ſe poſſint colloqui, iisdem nominibus rerum vmbras vocabunt, quibus res ipſas. Et ſi echo ex aduerſa carceris parte reſonaret, quoties praetereuntium aliquis loqueretur, nihil aliud loqui exiſtimabunt, quam ipſam illam tranſeuntium vmbram veritatemque rerum in iſtis vmbris quaerent. Horum aliquis ſi ſolueretur, et cogeretur continuo exurgere, collum circumuerſare et lucem aſpicere, is certe dolebit, et propter ſplendorem res, quarum vmbras viderat, contueri non poterit, et vbi nugas prius vmbrasque vidiſſe, nunc autem rebus ipſis propinquior eſſe moneretur, et quis quilibet praetereuntium ſit, monſtrando reſpondere cogeretur, dubius haerebit, arbitratus, veriora illa eſſe, quae antea cernebat, quam ea, quae tunc ſibi primum oſtenduntur, immo lucis ſplendore vehementer affectus doloreque compulſus, illam fugiet, ad ea ſe conuerſurus, quae poteſt aſpicere. Hinc, infert Plato, conſuetudine opus erit, et primo quidem vmbras facillime conſpiciet, poſtea in aquis hominum animaliumque imagines, tum quae in coelo ſunt, coelumque

c) In Protag. T. I. pag. 351. In Gorg. T. I. pag. 467.

d) T. II. p. 515 ſeqq. conf. ALCINOVS c. VI. Hiſt. de ideis Sect. I. §. 6. p. 116.

que ipſum noctu facilius contemplabitur, aſtrorumque et lunae lucem, quam ſolem eiusque lucem interdiu. Tandem ipſum ſolem aſpiciet, non eius in aqua vel alibi imaginem, ſed ipſum per ſe in ſua propria ſede, ſicuti eſt, intueri poterit: quem deinde auctorem temporum, moderatoremque omnium rerum, quae in mundo fiunt, eſſe, ratiocinando colliget, hisque gradibus illum in modum aſcendet, reliquorum vero in antro relictorum miſeriam ſtatumque deplorabit, et extrema potius patietur, quam vt reuertatur in priorem locum. Illis vero, vbi forte reuerſus fuerit, ſtatum ipſorum deteſtatus, riſum mouebit, corruptorumque oculorum inſimulabitur [e]. Ita mirum in modum eleganter Plato non idearum tantum doctrinam ſed potiorem quoque totius moralis philoſophiae partem explanauit, vt pleraque, quae momentum trahunt, in ea ſimilitudine comprehendantur. Poteramus haec enarrare luculentius, ſi ſpecum Platonis, in celebre optices artis phaenomenon, quod cameram obſcuram vocant, mutaremus; nam eius imagines ideas vmbratiles et ſenſuales Platonis melius referunt; ſicque totum fere philoſophiae moralis Platonicae ambitum enarrando complecti. Sed limitibus tractationis noſtrae a longiore excurſione arcemur, vnde ad ea lectorem dimittimus, quae alibi a nobis dicta ſunt, ipſumque Platonem legendum commendamus, qui dictione quoque in hac parte ſumme eſt elegans.

VIII. Bonum et pulchrum in cognitione primi boni et pulchri conſiſtit.

IX. Bonorum duo ſunt genera, humanum et diuinum.

X. Si quid ſeparatum primique illius expers ſit eſſentiae, hoc ab incipienti quidem appellatur bonum, maius vero poſſidenti malum eſt [f].

XI. Solum, quod honeſtum eſt, bonum eſt. Scilicet vtilitatem veram in aſcenſu ad ſuperiorem cauſam et aſſimilatione diuinorum quaerebat Plato, quae maxime honeſta putabat. Vnde vtile et honeſtum reuera apud eum iuncta ſunt, vt late diſputat in *Alcibiade* [ff]. Hinc ſequentes aſſertiones fluunt:

XII. Ergo virtus per ſe eligenda eſt, et quia diuina res eſt, doceri non poteſt, ſed a Deo confertur [g].

XIII. Qui hanc ſcientiam conſecutus eſt, feliciſſimus eſt, et nihilominus beatus, licet illi ea, quae vulgo mala putantur, infamiae, exilia, mors, eueniant.

XIV. Contra, homo ſine hac ſcientia, licet cuncta, quae vulgus bona praedicat, poſſideat, diuitias, ſanitatem, honores, beatus non eſt [h].

XV. Scientiae huius finis eſt, Dei ipſius, quoad humanum genus id aſſequi poteſt, ſimilem fieri [i]. Tranſtulit hunc philoſophiae moralis finem Plato ex Italica philoſophia in ſuam ethicam, ſed cum aliqua mutatione. Pythagoras enim hominis animum rite purgatum tandem in Deum ipſum

 redu-

e) Hiſt. de ideis l. c.

f) De rep. L. VI. T. II. p. 491. 505. Euthyd. T. I. p. 281.

ff) T. II. p. 116 ſeq.

g) In Menone T. II. p. 98. 99.

h) In Euth. l. c.

i) Paſſim haec iactat: in Philebo, Theaeteto, Phaedone, de leg. L. IV. T. II. p. 716.

Digitized by Google

reducebat, Plato vero, animae partem rationalem ex diuina mundi anima, quae a Deo quidem emanauit, eo tamen eſt deterior, deriuauit, vnde vltimum finem non alium potuit ſtatuere, quam illum, quem humani generis conditio et animae natura pateretur [k].

XVI. Conſiſtit vero illa ſimilitudo in prudentia, iuſtitia, ſanctitate, temperantia [l]: quas voces interdum pro ſynonymis accepiſſe videtur. Interdum enim in iuſtitia, alibi in temperantia, etc. hanc ſimilitudinem ponit. Vocat id etiam, Deum ſequi.

XVII. Ad haec conſequenda gradibus opus eſt, vt primo ad boni daemonis habitum emergamus, vnde εὐδαιμονία dicta eſt, tandemque ad ipſam Dei ſimilitudinem accedamus [ll].

XVIII. Cognoſcenda itaque homini miſeria, et agnoſcendum corpus carcer eſſe, ex cuius vinculis mens liberanda et ad cognoſcendam veram et eſſentialem naturam adducenda eſt [m].

XIX. Ad haec conſequenda opus eſt, vt et naturam quis nactus ſit aptam, et mores ac educatio et ſenſus cum lege congruentes accedant, et diſciplina a ſapientibus tradita adhibeatur.

XX. Hac ratione homo ab humanis rebus ſemper magis recedit, verſaturque in contemplatione earum rerum, quae intelliguntur tantum.

XXI. Ad hanc praeparationem, per mathematicas diſciplinas recte initiamur [n].

XXII. Sed et exercendus animus in ſubiugandis prauis cupiditatibus, et aſſuefaciendus ad laborem philoſophicum [o].

XXIII. Virtus animae affectio eſt perfecta, et optima, quae exornat hominem, eundemque firmum ac conſtantem reddit, tum vero conſonum, qua in agendo, qua in dicendo, ſiue ſolus id agat, ſiue cum aliis [p].

XXIV. Ex virtutibus diuerſae, diuerſis animae partibus praeſunt, ac rationalis quidem perfectio, prudentia, iraſcendi potentiae fortitudo, concupiſcendi temperantia eſt [q].

XXV. Prudentia bonorum malorumque, et quae media ſunt, eſt ſcientia; temperantia eſt apta cupiditatum atque appetituum moderatio, vt rationali parti obediat; fortitudo eſt legitima decreti difficilis ac non difficilis obſeruatio.

XXVI. Iuſtitia vero eſt conſenſio quaedam horum inter ſe omnium, facultasue, quae efficit, vt tres animae partes inter ſe conueniant, vtque ſingulae

k) Conf. Schefferr. de Phil. Ital. c. VII. p. 42. Amoen. Lit. T. VII. p. 573. Orig. philoſ. c. XIX.

l) In Theaet. T. I. p. 176.

ll) de leg. L. IV. T. II. conf. Cratyl. T. I. p. 402.

m) In Phaed. T. I. p. 66 ſeqq. de rep. L. VII. T. II. p. 517. Cratyl. l. c. p. 400. conf. Hiſt. de ideis S. I. p. 105 ſeq.

n) Prolixe haec de rep. L. VII. T. II. p. 515 ſeqq. Adeo vero hoc enthuſiaſmo philoſophico ſibi placuit Plato, vt regni regisque felicitatem in hac animi ad intelligibilia conuerſione verſari putaret. vid. Ep. VII. T. III. p. 341.

o) De legibus L. VII. p. 804. Id, vt reliqua etiam a Pythagoreis deſumtum. conf. Buddeus Anal. hiſt. phil. p. 409.

p) In Gorgia T. I. p. 506. vbi generali tractatione de virtute differit.

q) In Protagora T. I. p. 329. de rep. L. IV. conf. Obſ. Hal. Lat. T. IX. p. 195 ſeqq.

Digitized by Google

gulae in eo, quod iis proprium eſt, cum dignitate verſentur, ſicque ratio imperet, reliquae obediant.

XXVII. Ita vero inter ſe cohaerent hae virtutes, vt ſeparari nequeant: vnde, qui peccat, id praeter rationem rectam ab eo fit, atque per imperitiam et imprudentiam; vt nemo poſſit prudens eſſe, qui ſit aut intemperans, aut timidus [r]. Multa talia et in hunc ſenſum paſſim de virtute diſputat, ita tamen vt alibi [s] quoque aliorum definitiones virtutis examinet et reiiciat: ad quod probe attendendum eſt, ne aliena Platoni affingamus. Ipſe tamen ſibi non ſemper conſtat, quia metaphyſicae notiones, quas ſequebatur, morali parti non vbique poſſunt apte ſatis et feliciter applicari. Ludit quoque, more ſuo, vocibus, et idem interdum virtutis nomen variis ſignificationibus exprimit, vnaque interdum appellatione diuerſas virtutes indicat, quod occaſionem exhibuit viris quibusdam doctis [ſſ] de contradictionibus Platonis in doctrina de virtute conquerendi: quae tamen ſi non omnes, pleraeque tamen tolli poſſunt, ſi ad hanc obſeruationem, a Laërtio iam adhibitam, et olim lexicis Platonicis confirmatam attendatur. Ita, temperantiae nomine interdum [t] vniuerſalem virtutis rationem exprimit, totamque animarum moderationem et imperium eo innuit, ſicque iuſtitiae iungit; interdum parti animae infimae, quae cupiditati obnoxia eſt, praeficit regendae: quanquam putet, nimis longe, a parte rationali hanc concupiſcibilem animam (veniam verbo exoramus) diſtare, quam vt tota compeſci queat.

XXVIII. Virtutes perfectae ſunt, nec creſcunt, et decreſcunt, vt vitia [u].

XXIX. Affectus eſt ratione carens animae motus, ex bono aliquo excitatus aut malo: Nam a parte rationali non oriuntur, ſed ab iis partibus, quae ratione carent: hinc ſaepe inuitis nobis naſcuntur et reluctantibus [v].

XXX. Simplices, praecipuique affectus et quaſi reliquorum elementa ſunt duo, voluptas et dolor, caeteri ex iis conſtant et formantur [w].

XXXI. Affectus alii agreſtes, alii manſueti ſunt: hi natura hominibus inſunt, et ſi modum teneant, neceſſarii ac proprii ſunt hominibus, ſin excedant vitioſi ſunt, e. c. voluptas, dolor, ira, miſericordia. Agreſtes ſunt, qui praeter naturam ſunt, et ex deprauatione aliqua vel praua conſuetudine oriuntur, e. g. humani generis odium [x].

XXXII. Voluptas et dolor a natura in nobis concitantur.

XXXIII. Plures voluptatum ſpecies ſunt, quarum aliae corporis, aliae animae: aliae intemperantes et iniuſtae, aliae moderatae et cum bono coniunctae [y]. Hic occaſio Platoni enata de voluptate intemperanti corporis

r) In Protag. l. c. p. 345. quae tamen limitat de legibus L. IX p. 861.

s) In Men. T. II. p. 70 ſeqq.

ſſ) Conf. Obſ. Hal. T. IX. obſ. VII. p. 258 ſeqq.

t) In Charmide T. II. p. 161.

u) In Phaed. T. III. p. 102 conf. Pseudo-Orig. l. c. p. 124. hinc diſci poteſt, qua ratione a Platone diſcedat Ariſtoteles.

v) In Phaedro T. III. p. 238.

w) In Philebo T. II. p. 47. 48.

x) De rep. L. IV. T. II. p. 431.

y) In Philebo T. II. p. 50 ſeq.

ris plura conquerendi; quod occaſionem viris doctis praebuit ſtatuendi, relegaſſe omnem corporis voluptatem ex philoſophiae moralis cancellis Platonem: cuius tamen contrarium melius placuit aliis [z]. Non enim Plato reiecit motus animae infimae, cuius maxima pars in voluptate corporis conſiſtit, ſed ratione regendos eſſe et a fortitudine cogendos in ordinem praecepit, id vero et rarius et difficulter fieri ſtatuit.

XXXIV. Amicitia proprie dicta non aliter, quam per mutuam fit et reciprocam beneuolentiam, cum vterque non minus de alterius, quam de ſua eſt ſollicitus felicitate, quae aequalitas conſeruatur per morum ſimilitudinem [a].

XXXV. Amatoria eſt ſpecies amicitiae, et iuxta tres animae partes, tres habet ſpecies, turpis enim a ſola corporis voluptate abripitur, et eſt brutalis: honeſta animi virtutes reſpicit; media vtramque et corporis et animae appetit pulchritudinem [b]. Multa de amore hoc garrit Plato, quae ipſe non ſatis intellexiſſe videtur, plura poſt eum nugantur, et neſcio quae obſcura myſteria venantur Platonici recentiores. Platonem vero veterem traditionem de daemone aliquo magno, demiſſo in naturam humanam non recte cepiſſe, et amori ſuo, id quod non intelligebat, applicuiſſe, alio loco [c] manifeſtum fecimus.

I. Politica. §. XXXI. Ciuilem philoſophiam Plato tum libris de republica, tum de legibus inſtruxit, prolixeque, qua ratione ciuitatem beatam fieri poſſe credat, expoſuit. Tantumque hac reipublicae idea ſibi placuit, vt ſperaret, poſſe ſe talem ciuitatem condere, quae legibus ſuis pareret, modo locus et auctoritas accederent; quod eum impulit, vt huius demum promiſſi rationem apud Dionyſium haberet, cum Siciliam adiret, vti ſupra narrauimus. Recte vero viris acutis, et ad ſocietatis humanae naturam attendentibus obſeruatum eſt [d], fictam et in cerebro tantum Platonis enthuſiaſmo philoſophico repleto hanc, quam condidit, rempublicam conſiſtere poſſe. Nam ad haec omnia tandem collineant, vt ita et ciues et magiſtratus inſtituantur, vt ad idearum rerumque per ſe exiſtentium contemplationem, corporis ſubiugatione, notionum abſtractione, intellectus ad diuina aſcenſu atque eleuatione perueniant. Qua ratione tota tandem reſpublica, omnesque quas praeſcripſit leges, ad fanaticiſmum quendam hominumque metaphyſicis ingenii luſibus et nugis ſalutem publicam quaerentium imperium relabitur. Nihil itaque de hac politica Platonis philoſophia hic afferemus, quod

z) Conf. quae ex vna parte BVDDEVS Anal. Hiſt. phil. diſſ. de καθάρσει §. 20. de ἀσκήσει §. 19. ex altera DODWELLVS diſſ. Cyprian. III. diſſerunt. Conf. MORHOF. Pol. T. II. L. I. c. 7. §. 20. OMEIS. Eth. Plat. p. 137 ſeqq. EVSEB. Praep. L. XIII. c. 20. aliique. Obſ. Hal. T. VI. p. 235.

a) In Lyſid. T. II. p. 214.

b) In Conuiuio T. III. p. 201.

c) In Otio Vindel. Mel. I. p. 42. Hinc diiudicanda PICI diſſ. de amore Platonico, quam STANLEIVS Hiſt. Phil. p. 357 ſeqq. inſeruit. Nec haec ex Platone ſunt, ſed ex Platonicis ſequioribus, Porphyrio, Proclo et ſimilibus, quorum cogitationes nugas eſſe, haec ipſa tractatio memorabili exemplo confirmat.

d) MENAG. ad LAERT. L. III. ſ. 21. IOH. GEORG. PASCH. de fictis rebuspublicis, BOSIVS de compar. phil. ciu §. 14. CONRING. de ciuili prud. c. XIV. p. 349. BOECLERI bibliograph. crit. c. XLIV. p. 643. Neque tamen pulchra quoque multa in his libris occurrere negari poteſt: ſermo vero eſt de rep. Platonica.

Digitized by Google

quod ad ſpecialem eius conſiderationem pertinet, ſomniis eiusdem tempus atque locum recte inuidentes. Pauca haec, quae ſummam quaſi conficiunt, adiicimus, vt ex vngue cognoſcatur leo:

I. Reſpublica iuxta diuiſionem animae in tria membra diuiſa eſt, in cuſtodes, adiutores et artifices: primi conſulunt et imperant; ſecundi armis rempublicam propugnant; poſtremi artes et miniſteria tractant.

II. Ea eſt feliciſſima reſpublica, vbi principes philoſophi ſunt, et primum contemplantur bonum.

III. Nunquam a malis liberabitur humanum genus, niſi aut philoſophi regnent, aut qui regnant, diuina quadam ſorte philoſophentur [e].

IV. Formae reipublicae quinque dantur; prima ariſtocratia, cum optimates imperant; ſecunda, timocratia, cum ambitioſi regunt; tertia, democratia, cum populus; quarta oligarchia, cum pauci; poſtrema tyrannis, quae omnium eſt peſſima [f].

V. Quaeuis vero reſpublica, imprimis aegrotans, (id eſt Platonicae ideae non reſpondens) emendanda, requirit ex omni aetate electos homines, qui pro diuerſitate vel naturae ſuae vel loci diuerſa quoque egent inſtitutione et educatione.

VI. In his imperfectis rebuspublicis communio mulierum locum habere non poteſt, ſed demum in perfecta, vt plena ratio cupiditati imperat [ff]. Turpem Platoni maculam affricuit haec mulierum communio [g], quam tamen alii excuſarunt [h]. Obſcurum vero cum ſit, quam potiſſimum de ea re opinionem ſecutus ſit Plato, nos ſententiam cohibemus.

VII. Eſt itaque politice virtus, quae in actione ſimul et contemplatione verſatur, cui propoſitum, bonam, beatamque ſibique conuenientem efficere ciuitatem [i].

§. XXXII. Ita celebratiſſimae Platonis hiſtoriae potiores partes quanta potuimus diligentia excuſſimus; ſuperſunt ſucceſſores in Academia, qui ad initia Romanae monarchiae locum obtinuerunt. Magnam vero ſemper exiſtimationem haec ſchola non inter Graecos tantum, verum etiam inter Romanos nacta eſt, licet a Platone mature deflecteret. Quae variatio Academiae occaſionem dedit eam in veterem, mediam et nouam diſtinguendi. Et vetus quidem Academia ea eſt, qua genuini Platonis diſcipuli praeceptoris placitis inſtiterunt, et dogmatica quadam ratione Platonicam philoſophiam profeſſi ſunt [k]. Qua in Academiae prima periodo, Speuſippus, Xenocrates, Polemon, Crates et Crantor in cathedrae ſucceſſione Platonicam philoſophiam nobilitarunt. Aliter, quae hos ſecuta eſt, Academia media, quae non relictis quidem, inter myſteria tamen retentis Platonis doctri- *Succeſſores Platonis.*

e) De republ. L. V. p. 471.
f) In Politico T. II. p. 291.
ff) De rep. L. V. T. II. p. 457. 461. in Tim. T. III. p. 18. g) Vid. I. Bapt. Crispus l. c.
h) Conf. Ioh. Georg. Paschius de variis modis trad. moralia c. I. §. 18. p. 56.
i) Alcinous c. 33.
k) Non negat hoc Huetius de la foibleſſe de l'eſprit humain L. I. c. XIV. §. 16. p. 108. ſummus Academiae mediae cultor. conf. Sext. Emp. Pyrrh. hyp. L. I. c. 33. p. 182. Augustin. de C. D. L. XIX. c. 1.

doctrinis de imbecillitate humani intellectus, et cognitionis incertitudine acriter diſputauit, nouamque prorſus faciem Academiae induxit [l], in qua eo tempore Arceſilaus, Lacydes, Euander, et Egeſinus docuerunt. Nec hoc ſatis; ſed variauit etiam noua Academia, auctoribus Carneade et Clitomacho; quos qui ſecuti ſunt, non ita preſſe inſtitere eius veſtigiis, vt non quartam et quintam Academiam ideo memorent quidam veterum, docente in illa Philone et Charmide, in hac Antiocho. Horum itaque omnium hiſtoria et doctrina eo magis enarranda eſt, quo magis non exiguam philoſophiae Graecanicae partem Academia conſtituit, et Academica philoſophandi ratio ſub Romanis ſummam famam conſecuta eſt, qua de re ſuo loco ex inſtituto dicemus.

l) Scripſit olim teſte Evsebio de praep. L. XIV. c. 9. Nvmenivs librum, de Platonis et Academicorum diſcrepantia, multum lucis ad hiſtoriam huius ſectae afferentem, ſed is, magna hiſtoriae philoſophicae iactura periit. Conf. Ionsivs de Script. Hiſt. phil. L. III. c. 10. p. 264.

SECTIO II.

DE ACADEMIA PRIMA, SIVE VETERI.

§. I.

Speuſippus poſt Platonem Academiam regit.

Platonis excuſſa hiſtoria, diſcipuli reſtant et ſectatores, quorum vita, fata atque placita iam porro enarranda ſunt. Quorum primi cum genuinam magiſtri mentem doctrinis ſuis expreſſerint, a reliquis ſecerni ſolent, vocarique Academia vetus atque prima, quae ex ſincerae philoſophiae Platonicae aſſeclis conſtitit. Horum primus fuit, cathedramque Platonis poſt praeceptoris mortem occupauit Spevsippvs, Athenienſis, pago Myrrhinuſius, Potones, Platonis ſororis ex Eurymedonte filius [a]: qua ſanguinis coniunctione commotus Plato Speuſippum in familiam recepit ſuam, domeſticisque inſtructum documentis, vt ait Apvleivs [b], propriae vitae exemplo reformauit, et ex neptium ſuarum filiabus vnam ei in matrimonium tradidit, triginta tantum minarum oblata dote, quam tamen Chio talento auxit [c], Speuſippus vero accipere diu recuſauit, donec tandem humanitate magis viri optime ei cupientis, quam dotis magnitudine, vt acciperet, commoueretur: tantum poterat Platonis auctoritas, vt etiam conſanguineis et familiaribus prodeſſet. Eadem quoque cauſa Speuſippo accidit, vt Dioni poſt relictas Syracuſas Athenis apud Platonem commoranti intima familiaritate iungeretur. Cum enim Dio natura eſſet ſeueriori indole, et tum maxime a Dionyſio patria pulſus ira et indignatione haud ſemel excruciaretur, Plato placidis Speuſippi atque iucundis moribus eius ſeueritatem

a) Laert. L. IV. ſ. 1. Svidas in Speuſip. T. III. p. 362.
b) De dogm. Platon. L. I. p. m. 283.
c) Chion Ep. III. ed. Cuiac. conf. Stanlei Hiſtor. phil. P. IV. c. I. p. 381. Plvt. ad adul. et amic.

tem mitigari cupiens, amicitiam inter eos iunxit arctiſſimam, quod modum cum laetitiae tenere, temporisque atque loci momenta rite noſſe intelligebat. Fuerat vero et Platonis in vltimo eius in Siciliam itinere comes [d], familiariusque cum ciuibus Syracuſanis, quam Plato, conuerſabatur, eorumque ſibi apte animos iungebat, adeo, vt fiducia tandem haud exigua concepta, per eum Dionem exorarent, vt omiſſa parandi exercitus atque claſſis cura, ad euertendam tyrannidem ſolus ad ipſos rediret, ipſisque caput ad concutiendum tyranni regnum ſe iungeret. Speuſippus itaque Athenis redditus, multis verbis Dionem ad bellum contra Dionyſium ſuſcipiendum excitauit, Siciliaeque auxilia promiſit, nec fruſtra. Ita enim eius exhortationibus commotus eſt Dion, vt copias ſibi clanculum compararet, et expeditionem in Siciliam ſuſciperet, qua de re, qui haec pluribus narrat, audiendus eſt PLVTARCHVS [e] Dio vero in Siciliam rediens, cum cariſſimum ſibi haberet Speuſippum, ſuburbanum, quod ſibi comparauerat, Athenas delatus, ei dono dedit. Poſt auunculi mortem, quam Olymp. CVIII. 1. accidiſſe ſupra diximus, ſcholae Academicae praeeſſe coepit, octoque annos praeceptoris philoſophiam docuit [f], didactrum vero, ſecus ac Plato fecerat, a diſcipulis exegit [g], habuitque inter auditores Laſtheniam quoque Mantineam, et Axiotheam Phliaſiam [h], quas Platonem quoque audiuiſſe ſupra memorauimus. Non tenuiſſe tamen ſe intra philoſophiae cancellos familiaritatem eius cum his feminis, acriter ei exprobrauit Dionyſius [i]. Infirmiſſima vero valetudine corporis cum eſſet, vehiculo in Academiam ferebatur [k]; quo modo vectus cum ei Diogenes obuius fieret, isque ſalutatus reſpondiſſet: tu vero minime ſalue, quem, talis cum ſis, viuere haut pudet; reſpondit, ſe animo viuere [l]. Paralyſi vero ſolutus tandem ad Xenocratem miſit, et vt ſcholam ſuſciperet, eum exorauit [m]. De morte eius veteres variant. TERTVLLIANVS [n] in adulterio periiſſe ait, quod tamen fractum atque impotens Speuſippi corpus refutat; alii apud LAERTIVM [o] voluntariam ſibi mortem moerore conſciuiſſe tradunt; alii pediculari morbo extinctum volunt. Ingenio vtebatur amoeno et ad eruditionem ornandam aptiſſimo, animo vero et moribus diſcipulum Platonis non decentibus. Voluptatis enim et auaritiae amorem amaris ei obiecit verbis Dionyſius [p]; lucroque adeo intentus fuiſſe dicitur, vt non tantum mercedem a diſcipulis volentibus, nolentibus exigeret, ſed et poëmata quaedam ſua parum probae notae mercede publice caneret [q], nullamque turpis lucri occaſionem omitteret,

d) Commendauit eum Dionyſio Plato, vid. Ep. I. Opp. T. III. p. 314.
e) In Dione T. IV. p. m. 648 ſeqq.
f) LAERT. L. IV. ſ. 1. SVIDAS l. c.
g) Ib. ſ. 2. h) Ibid.
i) Ib. ſ. 3. ATHEN. L. VII. p. 279. L. XII. p. 546.
k) Timotheus apud LAERT. l. c.
l) Ib. ſ. 1. STOBAEVS Serm. CCLXXIII. p. 583. ita narrat: Diogenem Speuſippum cruribus ſolutum hortatum eſſe, vt ſe vita priuaret, cui ille reſponderit: non cruribus nos viuere, ſed animo.
m) LAERT. l. c. ſ. 3.
n) In Apologetico c. 46. conf. PETAV. rat. temp. L. III. c. 13. p. 162.
o) Ib. ſ. 3. et viri docti ad h. l.
p) loc. cit.
q) Conf. STANLEI. l. c. p. 382. qui tamen teſtem non adducit.

teret, modo vera ſint, quae vel Dionyſius, ira in Speuſippum incenſus, ob Dionis amicitiam ei exprobrat, vel ex eo adducit Athenaevs, in congerendis ſine magna veritatis cura philoſophorum opprobriis iuſto liberior. Iracundus quoque fuit, adeo, vt catulum prae animi impotentia in puteum abieciſſe dicant, hincque eum αὐςηρὸν τὴν γνώμην καὶ ὀξύθυμον εἰς ἄκρον vocat Svidas [r], et Hesychivs quoque συβώταν, vocet, quod ſubulcum nominat, agreſtemque hominem [s] prodit. Quod quia cum moribus iucundis et placidis, quos in eo diligebat Plato, et Dioni propterea commendabat, non conuenit, vel ita intelligendum eſt, Speuſippum, etſi placidiſſimi ingenii hominem morumque iucundorum, vbi ira commotus eſſet, omni humanitate excidiſſe, et ad auſteram et vehementiſſimam animi commotionem declinaſſe; vel ad illud vitae eius tempus referendum eſt, quo doloribus et morbis non corpore tantum, ſed et animo fractus et moerore conſumtus, moribus quoque moleſtis et ab humanitate alienis corruptus fuiſſe videtur. Eruditionem vero poſſediſſe haud vulgarem, indices librorum ab eo conſcriptorum, qui apud Laertivm [t] aliosque [u] extant, produnt, ex quibus patet, non philoſophiae tantum, ſed hiſtoriae quoque philoſophicae fuiſſe peritum: ad quam opus eius de philoſophis [x] pertinuiſſe videtur: nihil vero eorum hodie ſupereſt, praeter definitiones philoſophicas [y], quae inter Platonis opera extant [z], quanquam eas ipſius Platonis eſſe cenſeat Casavbonvs [a]. Dignum vero memoratu eſt, quod veteres referunt [b], Ariſtotelem Speuſippi libros magno aere trium talentorum redemiſſe: quod argumento eſt, vel ſingularem eorum eruditionem Ariſtotelem incitaſſe, vt tanto pretio ſuos faceret, vel inuidia fuiſſe ductum, vt abolitis genuinae Platonicae ſapientiae monumentis, ipſius philoſophia caput melius extolleret, quod ab Ariſtotelis moribus non fuiſſe alienum hiſtoria vitae eius ſuo loco abunde docebit. Primus etiam Speuſippus Iſocratis arcana [c] edidit, quae tamen cuius generis fuerint, inter arcana eſt, nec ſciri ſatis poteſt. Suſpicio tamen eſt, eſſe haec ipſa, quae μυροθήκιον Ciceroni [d] ſunt appellata, artemque innuere rythmorum ſiue numerorum oratoriorum, quorum cognitionem artis intimae eſſe, ſed diſſimulandae, ait Idem [e]. Quam artem vel inuenit, vel ad magnam accurationem perduxit Iſocrates, quo neminem in eo genere ſcientius verſatum Tvllivs aſſerit. Fuit et alius Speuſippus, Medicus ex Herophili ſecta, veteribus paſſim memoratus, et cum philoſopho non confundendus [f].

§. II.

r) loc. cit.

s) Conf. Menag. ad l. c. Laert.

t) loc. cit. ſ. 5.

u) Menag. ad l. c. Fabric. Bibl. Gr. Vol. II. p. 230. Mevrs. Bibl. Att. p. 1610. Ions. de Script. Hiſt. phil. L. I. c. 10. p. 47.

x) Meminit eius Laert. L. IX. ſ. 23. conf. Ionsivs l. c. quem exſcribit Menag. l. c.

y) Citati Fabric. p. 19.

z) T. III. p. 411.

a) Conf. Menag. l. c.

b) Laert. l. c. Gellivs N. A. L. III. ſ. 17.

c) τὰ ἀπόῤῥητα, Laert. l. c. qualia apud alios quoque oratores memorantur, vid. quae collegit Menag. ad h. l.

d) Ad Attic. L. II. ep. 1.

e) De oratore conf. M. Casavb. ad l. c. Laërtii.

f) Conf. Menag. l. c. Fabric. Bibl. Graec. Vol. XIII. p. 427.

Digitized by Google

§. II. Philoſophicorum dogmatum rationem qualem Speuſippus tenuerit, ex praeceptoris philoſophia iudicandum eſt: ab ea enim illum diſceſſiſſe, nuſquam legitur [g]. Quod ſi definitiones, inter Platonis opera extantes ad eum, vt plerique volunt, referendae ſunt, facile inde connexio philoſophematum Speuſippi erui poteſt, ex quibus tamen luculenter patet, deſumtas eſſe ex Platone, ſiue Speuſippum auctorem habeant, ſiue alium, preſſis veſtigiis Platonem ſequentem. Vnum alterumque eſt, quod de eo narrant veteres hic non praetermittendum: *Doctrina Speuſippi.*

I. Primus in diſciplinis, quid eſſet commune inueſtigauit, easque, quantum fieri poterat, inter ſe iunxit atque foederauit. Ita LAERTIVS [h] ex Diodori *commentariis.* Qui cum μαθήματα nominet, vel de diſciplinis in genere, vt recte monuit cl. OLEARIVS [i] intelligi poteſt, vel de iis, quae mathematicae, ſignificatione vocis ſpecialiori, vocantur, quo ſenſu et STANLEIVS accepit, et accipiendum eſſe Is. CASAVBONVS [k] contendit, eo quod APVLEIO [l] teſte, *Plato primus tripartitam philoſophiam copularit, ſibique inuicem neceſſarias partes, neque pugnare inter ſe tantummodo, ſed etiam mutuis adiuuare auxiliis oſtenderit.* Forte Diodorus, cuius verba refert LAERTIVS, de generali encyclopaediae in Platonica ſchola receptae ſyſtemate atque ordine intelligendus eſt, vt ita oſtenderit Speuſippus, qua ratione vna veri et boni ratione omnes omnino diſciplinae ſororio quaſi inter ſe copulentur vinculo.

II. Pythagoreorum veſtigia in philoſophando ſtudioſe preſſit. Nam ad Siculos cum Platone profectus, praeſtantiſſimos Pythagoreorum philoſophos audiendi et conueniendi occaſionem nactus, et quem imitandi hos homines modum in auunculo vidit, ſtudioſe ſecutus eſt. Refertque AVCTOR *theologumenorum arithmeticorum* [m], eum tum ex aliis Pythagoricis meletematis, tum praecipue ex Philolai libris iucundum libellum *de numeris Pythagoricis* conſcripſiſſe; ex quo coniici non ſine veriſimilitudine poteſt, libros Philolai a Platone magni redemtos, ſucceſſionis et haereditatis iure ad Speuſippum perueniſſe. Quod ſi ARISTOTELI [n] fidendum, Speuſippus in hoc a Platone abiit, Pythagorae propior, quod bonum ad vnum, nempe Deum tantum, non ad ideas transtulit, vnde eum θεόλογον vocat EVSTRATHIVS [o]; quanquam in eo quoque a Platone non tantum diſceſſit, quantum vult Ariſtoteles, cum et ipſe Plato bonum ſupremum ad vnum, Deumque, et ipſas quoque ex hac cauſa ideas ad hunc fontem reuocauit. Aliter tamen STOBAEVS [p], qui *ſtatuiſſe* Speuſippum, refert, *mentem neque vni, neque bono ſimilem*, *ſed naturae ſingularis eſſe*; qua de re, cum Speuſippi libri non extent, iudicari non poteſt. Forte certa tantum ſignificatione, quoad naturae ſcilicet diuinae excellentiam, id intellexit,

g) Manſiſſe in Platonis dogmate diſerte ait LAERT. L. IV. ſ. 1.
h) loc. cit. ſ. 2.
i) Ad STANLEI. l. c. p. 381.
k) Ad l. c. LAERT.
l) loc. ſupra cit.
m) pag. 61.
n) Ad Nicom. Eth. L. I. c. 4. T. II. p. 6.
o) Ad h. l. Ariſtot.
p) Eclog. phyſ. L. I. c. 1. p. 2. τὸν νοῦν οὔτε τῷ ἑνὶ οὔτε τῷ ἀγαθῷ τὸν αὐτόν, ἰδιόφυη δὲ εἶναι.

tellexit, ratione cauſae vero Deum cum Pythagora et Platone vnum atque bonum dixit.

III. De criterio ita ſtatuiſſe, refert SEXTVS EMPIRICVS [q]. Quoniam ex rebus aliae ſunt ſenſiles, aliae, quae cadunt ſub intelligentiam, earum quidem, quae ſub intelligentiam cadunt, eſſe iudicem rationem, quae eſt ex ſcientia: ſenſilium autem, ſenſum, qui eſt ex ſcientia; quo ſcilicet modo tibicinis aut pſaltae digiti artificioſam quidem habent operationem, ſed quae non in ipſis primo perficiatur, ſed abſoluatur ex exercitatione profecta ex ratiocinatione; ſic ſenſum, qui eſt ex ſcientia, eſſe eum, qui eſt particeps veritatis ex ratione.

IV. Ex morali philoſophia Speuſippi hoc nobis dogma ſeruauit CLEMENS ALEXANDRINVS [r]: Beatitudinem eſſe perfectum habitum in iis, quae ſunt ſecundum naturam, aut habitum bonorum, quam conſtitutionem omnes quidem homines appetant, coniectent autem boni ἀοχλησίαν, moleſtiae et conturbationis vacuitatem, virtutes autem felicitatem effecerint.

V. Ex ciuili doctrina hoc idem CLEMENS ALEXANDRINVS [s] ex Speuſippi libro *aduerſus Cleophontem* adducit: Si regnum res bona eſt, et ſapiens ſolus eſt rex et princeps: lex, cum ſit recta ratio, bona fuerit. Patet ex hac doctrinarum philoſophicarum ternione, Speuſippum non tam re ipſa a Platonis ſententia diſceſſiſſe, quam verbis aliter rem expreſſiſſe: Facile enim ad Platonis φιλοσοφούμενα exigi, iisque aptari cuncta poſſunt.

Xenocrates. §. III. Speuſippo ſucceſſit XENOCRATES, quem ille morbo fractus vt Academiae cathedram capeſſeret, rogauerat, Chalcedonius patre Agathenore [t] natus; qui enim Carthaginenſem faciunt, corrupta ſine dubio lectione nituntur [u]. Tempus natiuitatis eius varie veteres definiunt; AVCTOR enim Olympiadum natalem eius refert ad Olymp. XCI. 1. vnde ſequitur, eum duos ſupra centum annos exegiſſe, id quod placuit quoque MEVRSIO [w]. Nam Olymp. CX. 2. Speuſippo, vt ſupra dictum, ſucceſſit, ſcholam vero XXV. annos continuos rexit, vnde ſequitur eum Ol. CXVI. fatis conceſſiſſe, id quod LAERTIVS [x] quoque confirmat, qui poſt bellum Lamiacum quod Olymp. CXIV. 2. finitum eſt, adhuc vixiſſe aſſerit [y]. Annos vero aetatis ei aſſignant pauciores, alii veterum; et LAERTIVS quidem LXXXII. LVCIANVS LXXXIV. quae ſi vera ſunt, ad Olymp. XCV. demum natalis referri poteſt, id quod P. BAYLE [z] quoque et Io. IONSIVS [a] receperunt, qui Anonymum Olymp. ſcriptorem hic deferendum, et plurium teſtimonium vnius aſſerto praeferendum hic eſſe recte iudicant: tota enim Xenocratis hiſtoria cum his temporum rationibus eleganter cohaeret.

q) Adu. mathem. L. VII. ſ. 145.

r) Strom. L. II. p. 418.

s) Ibid. p. 367.

t) Agathonem vocat SVIDAS in Xenocr. T. II. p. 644. Agathenorem LAERT. L. IV. ſ. 6.

u) Legitur enim in quibusdam Laërtii Codd. Καρχηδόνιος, ſed corruptum id eſſe ex Χαλκηδόνιος Strabonis, Athenaei, Aeliani, Suidae teſtimoniis recte probatur, conf. viri docti ad h. l. IONSIVS de Scr. Hiſt. phil. L. I. c. 10. p. 50.

w) De archont. Athenienſ. L. III. c. 9. p. 113. 114. L. IV. c. 12.

x) Lib. IV. ſ. 14.

y) Ibid. ſ. 9.

z) Dict. T. IV. art. Xenocrates not. K. p. 514.

a) loc. cit. p. 51.

Digitized by Google

ret. Initio Aeſchini adhaeſit, ei vero ſubtraxit, teſte ATHENAEO [b], Plato, qui multam in formando eius ingenio poſuit induſtriam. Erat enim ingenio hebes ac tardus, quae cauſa fuit, vt eum cum aſino, Ariſtotelem vero, ignei et excitati ingenii adoleſcentem, cum equo Plato compararet, dicens, alterum freno, alterum egere calcaribus; itemque: quem ego aſinum cui equo iungo [c]! Erat praeterea ſeuera fronte atque ſubtriſti facie, vnde Gratiis litandum illi eſſe praeceptor dicere ſolebat [d]; qui cum eſſet humaniſſimis moribus, mores hos inurbanos ſeuerius correxit, vehementer eum increpando. Aequiſſimo id tulit animo Xenocrates, et hortantibus, vt acrius Platoni reſponderet, hoc, dixit, conducit mihi magnoque mihi futurum eſt emolumento [e]. Credibile itaque non eſt, durius eum de Platone locutum fuiſſe, quod nonnemo iuriſiurandi fide Platoni affirmabat, qui hoc de homine ſibi tantopere amato minime perſuaderi ſibi poſſe recte dixit [f]. Aliam enim fidem amoremque praeceptoris ipſa vita ſuperiorem in Sicilia, vbi Platonem in aulam Dionyſii comitatus erat, prodidit: tyranno enim Platoni grauius ſuccenſente, atque mox affuturum dicente, qui caput ei auferret, id fieri non poſſe, Xenocrates praeſens dixit, niſi ſuum prius auferatur [g]. Animi itaque patientia naturae tarditatem ſuperauit, *nec profugit*, vt ait PLVTARCHVS [h], *a diſcendo, ſed vltro in ſe ipſum dicteria coniecit, vaſis anguſti orificii, et aereis tabulis ſe ſimilem dicens, vt qui aegre doctrinam perciperet, perceptam firmiter conſtanterque retineret.* Ita vero ex cariſſimis Platonis diſcipulis vnus euadens, magiſtrum viuum ſemper coluit, mortuum doctrina moribusque ſecutus eſt, magnum Academiae veteris ornamentum. A Speuſippo morbo, vti ſupra memorauimus, impedito cathedram Platonis ſuſcepit Olymp. CX. 2. indignante Ariſtotele, cui cum Xenocrate nunquam bene conuenit [i], et ab hoc tempore per viginti atque quinquaginta annos ſcholam rexit, Platonicamque philoſophiam voce atque ſcriptis propagauit. Neque vero ſapientia tantum, ſed virtutum quoque ſanctitate clariſſimus habitus fuit apud Athenienſes, cuius luculentum exemplum narrant veteres [k]; cum teſtimonium dicere coactus, more ciuitatis, vt iuraret, ſe vera omnia retuliſſe, adigeretur, vniuerſos iudices conſurrexiſſe, proclamatumque, ne iuſiurandum diceret, quodque ſibimet ipſis poſtea dicendae ſententiae loco remiſſuri non fuiſſent, ſinceritati eius concedendum exiſtimauiſſe. Quam morum atque fidei integritatem cum non vno ſpecimine comprobauerit,

b) Lib. XI. p. 507.

c) LAERT. L. IV. ſ. 6. Inde aſino inſidens pingebatur, apud CHIFLETIVM de gemmis Socratis, T. II. theſ. Gronou. tab. 41.

d) LAERT. l. c.

e) AELIAN. V H. L. XIV. c. 9.

f) VAL. MAX. L. IV. c. 1.

g) LAERT. L. IV. ſ. 11.

h) De auditione T. IV. p. m. 144.

i) Qua ratione Ariſtotelem, Platonis cathedram hoc adhuc viuo occupantem repreſſerit, narrat AELIAN. L. III. c. 19. quod tamen vero non eſſe ſimile infra in Ariſtotele probabimus, recteque notauit STANLEIVS p. 383. fruſtra defendente, vt Ariſtoteli aegre faciat PATRICIO diſcuſſ. Perip. T. I. L. I. p. 4. Illud veri ſpecie ſe magis commendat, quod LAERT. L. IV. ſ. 3. tradit, Ariſtotelem ex Aſia reducem cum Xenocratem in Academia docentem offendiſſet, aemulatione ductum in Lyceo ſcholam aperuiſſe.

k) VAL. MAX. L. II. c. 10. CICERO ad Attic. II. 16. LAERT. L. IV. ſ. 7.

mirum non eſt, eum talem apud Athenienſes fuiſſe. Ad Philippum Macedoniae regem vna cum aliis legatus miſſus, nec muneribus ſe corrumpi paſſus eſt, nec in priuatum cum eo, vt ceteri, colloquium venire voluit. Quod cum apud Athenienſes indignationem primo moueret, quod nulla in re ceteris vſui fuiſſet, edoctis ab eo, quod reliqui muneribus a rege corrupti fuerint, tantam admirationem mouit, vt eo maiore ipſe honore afficeretur. Et Philippus quoque dixit poſtea, ex omnibus qui ad ipſum veniſſent, ſolum fuiſſe, qui muneribus corrumpi atque vinci nequiuerit [l]. Ad Antipatrum quoque tempore Lamiaci belli miſſus legatus, vt capti ex Athenienſibus redderentur, ad coenam inuitatus Homericorum verſuum eleganti et accommodata reſponſione petita ſtatim obtinuit [m]. Alia continentiae quoque exempla paſſim narrantur [n]; Alexandrum M. inuidia Ariſtotelis ductum, vt aegre huic faceret, regium Xenocrati munus L. talentorum obtuliſſe, ex qua pecunia XXX. minas Atticas tantum acceperit, reliquam Alexandro remiſerit, quod opus per totam vitam tanta nummorum ſumma non haberet. Hanc cum rationem vitae teneret, mirum non eſt, adeo pauperem fuiſſe, vt peregrinitatis tributum Athenienſibus ſoluere non poſſet; qui ideo tantum virum de ſe tantopere meritum vendiderunt. Eum vero Demetrius Phalereus emit et tributo ita reddito Xenocratem in libertatem aſſeruit [o], tanta erat viri optimi et integerrimae vitae apud eum exiſtimatio. Eam vero apud omnes meruiſſe, plurimarum virtutum exempla demonſtrant. Caſtitatem ſeruauit illibatam et incorruptibilem. Phryne enim [p], nobile Athenis ſcortum (alii Laidem ponunt [q]) iuxta eum in peruigilio accubuit, pignore cum quibusdam iuuenibus poſito, an temperantiam eius corrumpere poſſet; interrogantibus eam et deridentibus proximo mane adoleſcentibus, de homine ſe cum iis, non de ſtatua pignus poſuiſſe, reſpondit. Sunt quoque qui eum continentiae ſtudio ſecare et vrere verenda paſſum, contendant [r], qui tamen continentiae fortitudinem graui iugo venereos ſtimulos ſupprimentem iſtis forte

l) Laert. L. IV. ſ. 8.

m) Ibid. ſ. 9. Plvt. in Phoc. T. II. p. m. 579. Bayle l. c. not. L.

n) Cicero Tuſc. Qq. L. V. c. 32. Laert. L. V. ſ. 10. Plvt. in Alex. T. V. p. m. 551. Svidas l. c. Valer. Max. L. IV. c. 3. Stobaevs Serm. XXXVII. p. 123. qui pauliſper a reliquis abit.

o) Quae inquilinorum, ſiue *μετοίκων* apud Athenienſes ratio fuerit, quae conditio, exponunt, qui antiquitates Graecas enarrant, et inter hos illuſtriſſimus Pottervs archaeol. Graec. L. I. c. 10. p. 46. Inter onera ab iis ferri ſolita tributum quoque fuit duodecim drachmarum, quod viri ſoluebant, ſex mulierum: qui *μετόικοι* id tributum non ſoluerant, abducebantur ad *τοὺς πωλητάς* et conuicti veenibant. Vid. Harpocration. v. *μετοίκιον* p. 213. et quos ex veteribus laudat Menag. ad L. IV. Laërtii ſ. 14. Aliter Plvtarch. in Flaminio T. IV. p. m. 680. qui Xenocratem a Lycurgo rhetore, publicanis eum ad carcerem penſionis ducentibus, ereptum eſſe refert, vnde diuerſa facta inde exſculpit Bayle l. c. not. H. Obtulerat autem Phocion Xenocrati ius ciuitatis, ille vero accipere noluit, vt magis Athenienſibus prodeſſet, vid. Plvt. in Phoc. l. c.

p) Laert. L. IV. ſ. 7. Valer. Max. L. IV. c. 3.

q) Conf. quos ex veteribus laudat Bayle Dict. T. III. art. Lais, not. R. p. 36. Solent eiusmodi hiſtoriolae plerumque variis circumſtantiis ornari et augeri, quo recte quoque refertur, quod Val. Max. l. c. ait, vino grauem, cum obdormiuiſſet, ita tentatum eſſe: hoc enim ſobrietati philoſophi dignis fide teſtimoniis probatae aduerſum eſt, et a reliquis aliter narratur, ſcilicet ſcortum ſimulans ac ſi quidam eam inſectaretur, ab eo in aediculam et lectulum admiſſam fruſtra eum tentaſſe.

r) Apud Laertivm l. c. qui tamen obſcurus eſt.

Digitized by Google

forte verbis depictam cum naturali corporis cruciatu confudiſſe videntur. Eximia etiam vultus animique grauitate tantam venerationem meruit, vt quod ſemel tantum in anno fiebat [s], ex Academia in vrbem iret, petulantium iuuenum turba eius conſpectum fugeret [t], et Polemonem luxuriantem mira orationis efficacia ad frugem reuocaret, quod in ſequentibus narrabimus. Sic et gloriae atque faſtus contemtor extitit acerrimus, et quae diei quauis agenda erant parte, ita animo ſingula diſpoſuit, vt longe maiorem tribueret partem meditationi, partem etiam ſilentio [u]: quod etiam inter maledica aliorum colloquia ſeruauit, faſſus, dixiſſe ſe, aliquando poenituiſſe, tacuiſſe nunquam [x]. Clementiae et bonitatis animi exemplum AELIANVS [y] affert, ad bruta eam etiam extendiſſe, et paſſerem quem accipiter perſequebatur, in ſinum ſuum ſe recipientem magna voluptate occultauiſſe, praetermiſſo vero hoſte tum demum ſinu diducto dimiſiſſe, dicentem, ſupplicem ſeſe haud prodidiſſe. Et gulae quoque continentiam ſeruauit, parceque victu vſus eſt, adeo, vt ſi quando vini cadum accepiſſet, in vappam illud conuerteretur, antequam totum exhauriret: ſaepe et obſonia iam corrupta altero die proiiceret, id quod in prouerbium abiit [z] vnde quae de praemio, in certamine potatorio a Xenocrate reportato veteribus memorantur, in contrarium adduci eique obiici vix poſſunt, moribus populi et conſuetudine philoſophorum Xenocratem excuſantibus [a]. Certe integrum vitae ſceleriſque purum vixiſſe, et philoſophum, non dicto tantum ſed et facto expreſſiſſe, concors veterum teſtimonium loquitur, et ipſe a philoſopho requiri profeſſus eſt [b]. Scripſit multa, exhortationes et orationes magna copia, quibus et philoſophiam naturalem et moralem, et hiſtoriam eius illuſtrauit, et tum encyclopaediam vniuerſam tum mathematicas ſcientias explicuit [c], quae omnia tamen hodie deſiderantur [d]. Vixit vſque ad annum Olymp. CXVI. primum, quo anno aetatis

s) In feſto Bacchanaliorum, vbi nouas tragoedias ſpectabat PLVT. de exilio.

t) LAERT. L. IV. ſ. 6.

u) Ib. ſ. 11. qui tamen locus ſubobſcurus eſt; BAYLE l. c. not. G. per ſilentium, tempus intelligit, quo a publico docendi munere quieuit. Verum ex STOBAEO Serm. CXXVI. p. 385. videre eſt, eum cum ſingulas horas certis negotiis deſtinaſſet, vnam quoque exercendo ſilentio tribuiſſe, vnde ad diſciplinam magis philoſophicam referendum eſt.

x) VALER. MAX. L. VII. c. 2.

y) Lib. XIII. c. 31.

z) Xenocratis caſeus STOB. Serm. XXXIX. p. 137. de rebus diu durantibus.

a) In certamine potatorio in feſto Bacchi auream coronam a Dionyſio propoſitam, qui plus bibiſſet, reportaſſe, eam vero Mercurio ante fores impoſuiſſe referunt ATHEN. L. X. AELIAN. L. II. c. 41. LAERT. L. IV. ſ. 8. Id quod haud leuem ſobrietati Xenocratis maculam inurere videtur. Verum et ipſa gentis conſuetudo, nihil in eo contra bonos mores peccari ſibi perſuadentis et eiusmodi compotationes inſtituentis haec mitius explicanda eſſe monet, conf. Reu. POTTERVS Archaeol. Graec. L. IV. c. 20. p. 770. et exemplum Socratis a compotationibus non plane abhorrentis pro Xenocrate pugnat, et lex bibendi in Academia obſeruanda, quae noſtro debebatur, confirmat, ſi etiam concedamus, quod KVHNIVS ad h. l. Laërt. contendit, non Syracuſis, ſed Athenis id factum eſſe. Recte vero BAYLE l. c. not. C. obſeruat, ſi id Syracuſis factum ſit, admodum iuuenem fuiſſe Xenocratem, nec dicere hiſtoricum, quod inebriatus fuerit.

b) PLVT. de virt. mor. T. II. p. m. 399.

c) Catalogum exhibet LAERT. L. IV. ſ. 11. ad quem quaedam notauit FABRICIVS Bibl. Graec. Vol. II. p. 68. conf IONS. l. c. p. 51.

d) Axiochum inter Platonis dialogos occurrentem Xenocratis eſſe, quem de morte conſcripſiſſe dicitur, FICINO viſum eſt, ſed rationibus deſtituto, conf. MENAG. ad Laërt. l. c. FABRICIVS l. c.

Digitized by Google

aetatis, vt ſupra indicauimus LXXXII. vel LXXXIV. [e] cum in peluim forte noctu incidiſſet, fronte laeſa obiit, et Polemonem ſucceſſorem reliquit. Fuerunt inter veteres et alii Xenocrates, quorum quinque nominat LAERTIVS octo FABRICIVS [f]. Inter hos vnus Chalcedonius quoque fuit, noſtro iunior.

Dogmata Xenocratis.

§. IV. In philoſophiae vero placitis eandem, quam Plato, viam tenuit Xenocrates, nec magnopere ab ea philoſophandi ratione, quae in Academia prima obtinebat, receſſit, id quod ex reliquiis philoſophematum eius, quae paſſim apud veteres memorantur, patet. Quia vero cum Platone in Italia et Sicilia fuit, et ſcholas Pythagoreorum frequentauit, mirum non eſt, eum etiam in eo Platonis veſtigia preſſiſſe, vt Pythagoreum philoſophandi modum ſequeretur, vt ex iis conſtat, quae illi tribuuntur, quae huc redeunt:

I. Ad philoſophiae diſciplinam neminem admittendum eſſe, qui mathematicis diſciplinis non praeparatus ſit. Hinc ad eum, qui neque muſica, neque geometria, neque aſtronomia inſtructus ad eius diſciplinam admitti cupiebat, abi, inquit, anſis enim, id eſt, adminiculis philoſophiae cares. Alii dixiſſe ferunt: apud me vellus non mollitur [g], quo ſine dubio innuit, primam animi praeparationem et e ruditate emollitionem non in ſcholis philoſophorum quaerendam eſſe.

II. Rhetoricam eſſe ſcientiam, id eſt, artem bene dicendi. Hoc QVINTILIANVS [h] et SEXTVS EMPIRICVS [i] Xenocrati tribuunt, quorum hic et illud ei adſcribit [k], dixiſſe rhetoricam opificem perſuadendi. Idem dixit PLATO, et vterque ad ſophiſtarum ſine dubio artem reſpexit. Eundem in modum Stoici, ſed diuerſo ſenſu [l].

III. Philoſophiam eſſe tripartitam, logicam, phyſicam et ethicam. Eandem diuiſionem, etſi eam expreſſis verbis non tradiderit, ſecutum fuiſſe Platonem ſupra dictum eſt. Xenocrates vero diſtincto ſermone, vt ait SEXTVS [ll], haec expoſuit. Nec inelegans eſt FABRICII [m] coniectura, egiſſe de hac philoſophiae diuiſione Xenocratem in libro *de philoſophia*, quem ei tribuit LAERTIVS.

IV. In dialectica tractatione initium faciendum eſſe a vocis conſideratione. Xenocratem hoc nomine reprehenſum fuiſſe narrat PORPHYRIVS [n].

V. Tria eſſe rerum genera, aliud ſenſile, aliud, quod cadit ſub intelligentiam, aliud vero compoſitum et opinabile. Et ſenſile quidem eſſe, quod ſit infra coelum, ſub intelligentiam autem cadens eorum, quae vltra coelum ſunt, opinabile autem et compoſitum ipſum coelum: ſenſui enim eſſe aſpectabilem, ſub intelligentiam autem cadere per aſtrologiam.

VI.

e) Prius LAERT. l. c. poſterius LVCIAN. de macrob. T. II. p. m. 829. tradit.
f) ll. cc.
g) LAERT. L. IV. ſ. 10.
h) Inſtit. orat. L. II. c. 15.
i) Adu. Math. L. II. ſ. 6.
k) Ib. ſ. 61.
l) Vid. SEXTVS l. c.
ll) IDEM L. VII. ſ. 16.
m) Ad h. l. Sexti.
n) Ad Muſ. Ptolom. p. 193.

Digitized by Google

VI. Cum haec ita ſe habeant, eſſentiae quidem, quae eſt vltra coelum, et quae cadit ſub intelligentiam iudicem, ſiue criterium eſſe, ſcientiam; eius autem, quae eſt infra coelum et ſenſilis, ſenſum; mixtae autem opinionem.

VII. Ex his communiter, id quidem, quod iudicat per rationem ex ſcientia, eſſe firmum, ſtabile ac verum, quod autem per ſenſum, verum quidem, ſed non ita vt quod per rationem ex ſcientia: compoſitum autem eſſe commune veri et falſi.

VIII. Ex opinionibus aliam eſſe veram, aliam falſam, vnde etiam traditas tres eſſe Parcas, Atropon quidem eſſe eorum, quae cadunt ſub intelligentiam, vt quae non poſſit transmutari: Clotho autem ſenſilium, Lacheſin autem opinabilium. Nihil eſt in hac Canonica dialecticae Xenocrateae parte, quam nobis ſeruauit SEXTVS EMPIRICVS [o], quod non genuinum Platonis diſcipulum deceat, licet clarius expreſſerit, quae Plato more ſuo ſubobſcure et per anfractus quaſi tradidit. Vterque enim res in intelligibiles et ſenſibiles diſtribuit, et illis notitiam rerum per ſe exiſtentium et eſſentias conſtituentium adſcripſit, quae gignunt certam rei ſcientiam. Deinde nec veritatem quoque omnem rebus ſub ſenſus cadentibus Plato denegauit, ſed tantum per participationem rerum coeleſtium, id eſt intelligibilium et per ſe exiſtentium, ſiue idearum, vnde et rebus mixtis opinionem tribuit. Ipſa Parcarum comparatio cum tribus obiectorum intellectus humani generibus a Platone eſt. Ei enim, teſte CHALCIDIO [p], Clotho planetarum perplexus motus, Atropos ſphaera ἀπλανῆς fixarum, Lacheſis denique natura, quam res ſublunares ſortitae ſunt, ſignificat.

IX. Monadem ac binarium Deos eſſe, illam quidem vt marem et patrem, ac coeli dominam, quae etiam Iupiter, impar, et mens appellatur; hunc autem ut feminam et matrem, ac ſub coelo imperantem, qui vniuerſi anima nuncupatur.

X. Diuinum quoque eſſe coelum et ignea ſidera deos olympios.

XI. Subter lunam daemones eſſe alios inaſpectabiles eosque etiam per elementa materiae penetrare; quorum qui per aërem tranſit, Iuno, qui per aquam Neptunus, qui per terram Ceres eſt. Vidit, qui haec refert STOBAEVS [q], non ſolum Stoicos haec accepiſſe a Xenocrate, ſed ipſum a Platone id tranſſumſiſſe; priora enim de monade atque dyade ex Pythagoricis ſcholis deſumta ſunt, quae non improbaſſe, etſi non ſecundum numerorum doctrinam diſſeruerit, ſed ideas eorum loco introduxerit, Platonem ex dictis ſuperiori ſectione notum eſſe putamus. Quae vero de diis partes mundi inhabitantibus dixit, Platonis menti conformia eſſe, ex anima mundi ab eo introducta, manifeſtum eſt, et iam obſeruauit PLVTARCHVS [r]. Cum enim dii olympici nihil aliud ſint, niſi ideae, ut ſupra probauimus, et Timaeus loquitur, dii inferiores in anima mundi comprehenduntur et elementis, quae iſta

o) SEXT. l. c. ſ. 147 ſeq.
p) pag. 237.
q) Eclog. phyſ. L. I. c. 3. p. 5.
r) De Iſid. et Oſir. T. II. p. m. 157.

iſta anima penetrat, immittuntur. Quod magno conſenſu poſtea receperunt Stoici; qui tamen omnia ad primum Devm referebant, in eo Platonicis, ipſoque Xenocrate deteriores. Sexus vero in diuinis non Xenocratis inuentum eſt, ſed antiquiſſimis, vti libro primo demonſtratum eſt, populis, et Orpheo quoque inter Graecos placuit, et ab his ad Pythagoreos venit, in quorum ſcholis id didicit Xenocrates, et quod de eodem et diuerſo, in eundem fere ſenſum Plato diſſeruit, Pythagoricis formulis expreſſit. Quid vero illi mares et feminae in diuinis ſint, quia alibi [s], et ſupra quoque diuerſis locis [ſſ], explicuimus, hic explicandum otioſeque repetendum non eſt. Minus accurate itaque retulit ſententiam Xenocratis Cicero [t], qui ita eius doctrinam exhibet: *Nec vero eius*, (Ariſtotelis) *condiſcipulus Xenocrates in hoc genere prudentior eſt, cuius in libris, qui ſunt de natura Deorum, nulla ſpecies diuina deſcribitur. Deos enim octo eſſe dicit; quinque eos, qui in ſtellis vagis nominantur, vnum, qui ex omnibus ſideribus, quae infixa coelo ſunt, ex diſperſis quaſi membris ſimplex ſit putandus Deus: ſeptimum ſolem adiungit, octauumque lunam, qui, quo ſenſu beati eſſe poſſint, intelligi non poteſt.* Vt enim demus, Xenocratem aeque vt Platonem ſe religioni κρατῦσῃ, et ſuperſtitioni populi accommodaſſe; patet tamen tum ex iis, quae nobis ſeruauit Stobaevs [u], tum ex ipſa comparatione phyſiologiae Platonicae, quam ſecutus eſt Xenocrates, eum ſtellas deos ideo dixiſſe, non quod ipſa haec corpora coeleſtia dii ſint, ſed quod a Diis inhabitentur, et quaſi ab anima regantur. Vnde regio quoque ſuprema Deorum coeleſtium ſiue idearum ſedes eſt, qua ſimul comprehenduntur [v], quod male intellexit Velleius, qui ex diſperſis quaſi membris vnum ſimplicem Deum ſtatuiſſe Xenocrati affingit. Recte itaque cl. Reimmannvs [w] monuit, tanti non eſſe Velleii apud Ciceronem teſtimonium, vt ei ſine formidine oppoſiti fides haberi poſſit: potuiſſet fidem eius plane reiicere, et ad rationes a nobis adductas prouocare, quae ab hac impietate Xenocratem liberant. Id quod pulchre vidit Cvdworthvs [x], qui Stobaeano loco adductus Xenocratem inter numinis aſſertores ponit, licet putet, eum ita a Platone receſſiſſe, vt non tria principia, Deum, ideam et animam mundi poneret, ſed duo, Deum et animam. Id quod aliter nobis videtur: monada enim et dyada nominando, nihil aliud dicere voluit, quam quod Plato dixit animam mundi conſtare ex diuiduo et indiuiduo, ex eodem et diuerſo: et diuerſa eſſe iſta emanationis principia [y]. Quicquid vero ſit de numero principiorum a Xenocrate in diuinis admiſſorum, illud in-

s) Amoen. liter. T. VII. p. 232 ſeqq. T. VIII. pag. 326 ſeqq.

ſſ) Omnes fere populi ſexum in diuinis in Theologia exoterica agnoſcunt: quam abſurditatem philoſophos rationibus metaphyſicis emolliuiſſe ſupra dictum eſt.

t) De natura deor. L. I. c. 13.

u) l. c.

v) Idearum regionem vocari, ſupra obſeruauimus.

w) Hiſtor. Atheiſmi c. XXII. §. 6. p. 166. Potuiſſet illis, quae docte dicta ſunt, addere, non receſſiſſe a Platonis placitis Speuſippum, Xenocratem, Heraclidem Ponticum; vt ex comparatione placitorum pateſcit.

x) Syſtem. intell. c. IV. §. 24. p. 512.

y) Scilicet et monas et dyas ad ordinem rerum ſpiritualium in ſchola Pythagorae, vnde ſua deſumſit Xenocrates, hoc quidem ſenſu pertinent.

Digitized by Google

Indubitatum eſt, abſuiſſe eum ab illa opinione, quae non alios, niſi ſidera coeleſtia Deos putat, quam ideo fruſtra magno molimine refutat P. BAYLE [z], qui nimis ſecure Velleio Ciceronis fidit: quem ideo tam abſurdam Xenocrati ſententiam tribuiſſe, vt partem, aduerſus quam diſputabat, eo vehementius vrgeret, vero non abſimile eſt. Et facile potuiſſet veram Xenocratis mentem perſpicere Baelius, ſi ad ea attendiſſet, quae poſtea ex PLVTARCHO [a] adducit, tanquam ſyſtemati Xenocratis theologico non ſatis conſonantia. Ait enim PLVTARCHVS: *Platonem, Pythagoram et Xenocratem et Chryſippum priſcorum theologorum imitatione genios hominibus robuſtiores exſtitiſſe, affirmauiſſe, et potentia noſtram naturam longe ſuperare, diuina autem natura non ſincera aut pura praeditos, ſed quae animae natura corporisque ſenſu comprehenſa, voluptatis eſſet dolorisque capax, aliisque id genus obnoxia affectionibus, ac mutationibus, quibus alii magis, alii minus turbentur: nam vt in hominibus ita etiam inter daemones eſſe virtutum et vitiorum diſcrimina.* Ex hoc enim loco non ſolum manifeſtum eſt, Xenocratem in doctrina de daemonibus a Platone non receſſiſſe, ſed et ratio patet, quomodo ex eodem et diuerſo compoſiti ſint, vt ipſa mundi anima, in qua exiſtunt, quidque velit dyas illa, quam Xenocratem ſtatuiſſe Stobaeus dicit. Certe hi daemones a materia, ſiue mundi potius partibus, quas inhabitant, quasque cum illis confudit Velleius, ex Xenocratis mente diſtinguendi ſunt.

XII. Animam eſſe numerum, qui a ſe ipſo moueatur. Definitionem hanc, e Pythagoreorum quoque ſcholis translatam in Academiam multis praeſtantiſſimis viris perſuaſit, teſte PLVTARCHO [b], recte vero monuit P. BAYLE [c], longe aliam, quam nos de numeris habemus, notionem ſibi in hoc aſſerto effinxiſſe, quam nobis eſſe incertiſſimam, cur non fateamur? Receſſiſſe vero pauliſper a Platone in eo Xenocratem, idem [d] obſeruat, Plato enim animam non numerum ponit, ſed ordinatam ratione numeri [e].

XIII. Stellas et ſolem ex igne et primo denſo compoſitas eſſe, lunam autem ex ſecundo denſo, et peculiari aëre, terram ex aëre, aqua et tertio denſo, omnino autem neque denſum ipſum per ſe, neque rarum eſſe capax animae. Sequitur in hac quoque parte, vt recte obſeruat PLVTARCHVS [f], Xenocrates Platonem, qui ſtellarum quoque vnamquamlibet ex terra et igni concinnatam pronuntiauit per intermedias naturas proportione datas; nihil enim ſentiri cui nihil terrae et luminis ſit admixtum.

XIV. Quicquid eſt, aut eſſe bonum, aut malum, aut neque bonum neque malum. Affert hoc Xenocratis dogma SEXTVS EMPIRICVS [g], qui et inductionem exponit, qua id demonſtrare aggreſſus eſt. In libris *de felicitate,*

z) l. c. not. I. p. 513. a) l. c.
b) De animae gener. ex mente Timaei T. III. p.m. 75. Scholia inedita ad Dionyſ. Thracem, apud FABRIC. Bibl. Graec. Vol. II. p. 68.
c) loc. cit. p. 514.
d) loc. cit. p. 93.
e) De Pythagorico hoc dogmate conf. dicta Amlit. T. VII. p. 244.
f) De facie in orbe lunae T. III. p. 384.
g) Adu. Mathem. L. II. ſ. 6.

licitate, quos laudat LAERTIVS [h], haec tradidiſſe veriſimile eſt. Ceterum nec illud ab Academicis dogmatibus alienum eſt.

XV. Virtutem rebus omnibus eſſe praeferendam.

XVI. Muniendas pueris aures eſſe, ne corrumpantur, antequam philoſophiae praeceptis animus emendetur [i].

XVII. Ciuilem quoque philoſophiae partem Xenocratem attigiſſe, PLVTARCHVS [k] refert, qui praecepta de regno ab eo petiiſſe Alexandrum M. ait, et LAERTIVS [l], qui inter libros Xenocratis etiam *elementa de regno* ad Alexandrum memorat. Quae vero principia ſecutus ſit, libro deperdito, ignoratur, ſuſpicarique licet, ſaniora ad tantum regem retuliſſe, quam Plato Dionyſio ſuggeſſit, imaginaria republica ſua faſcinatus.

Polemo. §. V. Poſt Xenocratem Academiam rexit POLEMO, Athenienſis patre Philoſtrato, quem Philocratem nominat SVIDAS [ll], natus, qui, Antigono Caryſtio apud LAERTIVM [m] teſte, ex primariis ciuibus fuit, et equos iugales aluit. Cum is eſſet adoleſcens, adeo impudicus et lubricus fuit, vt pecunias paſſim deponeret, et in viis ac angiportis occultaret, vt vbique praeſto eſſet, quo cupiditatum frena ſolueret, et voluptates exſequeretur [n]. Qua viuendi licentia et peſſimam ſibi famam conflauit, et in coniugis offenſionem incurrit, quae ei dicam maſculae veneris ſcripſit. Tam corruptis itaque et inquinatiſſimis moribus cum eſſet, mira animi mutatione ad frugem per Xenocratem reuocatus eſt: quam rem a multis veterum memoratam [o], eleganti VALERII MAXIMI [p] narratione hic exhibemus, qui ita rem exponit: „Perditae luxuriae Athenis adoleſcens Polemo, neque „illecebris tantummodo, ſed etiam ipſa infamia gaudens, cum e conuiuio, „non poſt occaſum ſolis, ſed poſt ortum, ſurrexiſſet, domumque repetens, „Xenocratis philoſophi patentem ianuam vidiſſet; vino grauis, vnguentis „dilibutus, ſertis capite redimito, pellucida veſte amictus, refertam turba „doctorum hominum ſcholam eius intrauit: nec contentus tam deformi „introitu, conſedit etiam, vt clariſſimum eloquium et prudentiſſima prae„cepta temulentiae laſciuiis eluderet. Orta deinde, vt par erat, omnium „indignatione, Xenocrates vultum in eodem habitu continuit, omiſſisque, „de quibus differebat, de modeſtia ac temperantia loqui coepit. Cuius gra„uitate ſermonis reſipiſcere coactus Polemo, primo coronam capite detra„ctam proiecit, paulo poſt brachium intra pallium reduxit, procedente tem„pore, oris conuiualis hilaritatem depoſuit, ad vltimum totam luxuriam „exuit, vniusque orationis ſaluberrima medicina ſanatus, ex infami ganeone „maxi-

h) L. IV. ſ. 12. Qualem vero rerum ad beatitudinem pertinentium ordinem poſuerit, ex CLEM. ALEX. Strom. L. II. p. 419. diſcere licet, vbi ait: Xenocrates definit beatitudinem propriae virtutis poſſeſſionem, et eius, quae inſeruit facultatis: deinde, vt in quo quidem ſit, videtur dicere animam; vt autem a quibus, virtutes: vt ex quibus, tanquam partibus, bonas actiones et honeſtos habitus, et affectiones et motus et habitudines, vtpote quod non ſine his ſint ea, quae ſint corporis et externa.

i) PLVT. de audit. T. I. p. m. 130. BAYLE l. c. not. M. STOLLE Hiſt. phil. mor. gent. p. 78.

k) Contra Colot. T. III. p 634. l) l. c.

ll) T. II. v. Polemo p. 139.

m) L. IV. ſ. 16. n) Ibid.

o) Laudatos habes apud MENAG. ad l. c. Laërt. et FABRIC. Bibl. Graec. Vol. II. p. 64.

p) L. VI. c. 9. Graece non minus eleganter et copioſe rem expoſuit LVCIANVS in bis accuſato T. II. p. m. 677.

Digitized by Google

„maximus philoſophus euaſit. Peregrinatus eſt huius animus in nequitia, „non habitauit.“ Hactenus Valerius, quibus addit Laertius [q]: *Ita ſe ipſum collegiſſe, vt induſtria et ſtudio ceteros vinceret, tantamque inter ipſa philoſophandi initia oris atque habitus aſſumſiſſe conſtantiam, vt idem ſemper maneret, neque vocem vnquam mutaret.* Tantopere etiam ſobrietati ſtuduit [r], vt a triginta annis ad mortem vſque aquam biberet, animique miram fortitudinem prae ſe ferret, ſic vt canis aliquando rabioſi morſu in ſura vulneratus, tumultu hac de re exorto ſolus praeſentium, quaſi nihil ad ſe ea res pertineret, non expalluerit, et aliis quoque occaſionibus animo non commoueretur, vnde Melanthius pictor in libris *de pictura*, quandam ei in moribus contumaciam atque duritiem tribuit. Neque tamen auſteritatem expreſſit, ſed vrbanitatem ingenio egregie temperatam excoluit, et morum elegantiam cum ſeueritate atque generoſitate coniunxit [s]. Adeo quoque immutauit mores, vt qui ſemper ante ſodalitia quaereret, poſtea ſolitudine delectaretur, maximamque vitae partem in hortulo tranſigeret, ſecundum quem diſcipuli, caſis exſtructis, ſcholae ipſius proximi habitabant [ſſ]. Cuius ſeueritatis potiſſima cauſa Xenocrates fuit, qui cum ſemel animum iuuenis deperditi immutauiſſet, ab eo tempore exemplum animo eius praeerat, quod ſtudioſe imitabatur, eiusque innocentiam morumque ſeueritatem ita exprimebat, vt grauitate eius tanquam Doricis modulis greſſuum ſuorum menſuram attemperaret [t]. Quae res non Xenocratis tantum amorem ei conciliauit, ſed et ciuium venerationem meruit, qui ob integritatem eum plurimi faciebant. Dignus itaque habitus eſt, qui decedente morte Xenocrate Ol. CXVI. 2. Academiae praeficeretur, in qua ſumma cum laude docuit, et plurimos diſcipulos habuit, ex quibus Crantor, Crates Stoicus, Zeno et Arceſilaus maxime inclaruere. Obiit ſenex ex phthiſi. Multa ſcripſiſſe ait Laertius [u], et, qui hunc ſequi ſolet Suidas [v], qui nullum ſuo iam tempore, eius ſcriptum extitiſſe teſtatur, nec Laërtius vllius titulum affert. Librum eius *de vita ſecundum naturam* laudat Clemens Alexandrinus [w]. Fuere et alii Polemones, quos praetermiſere Laërtius et Menagius, in homonymis adducendis alias diligentes, quos in fine paginae adiicimus [x].

§. VI. De placitis Polemonis philoſophicis pauca nobis ſeruauerunt veteres, ſine dubio ideo, quod a magiſtro, et toto diſciplinae Platonicae habitu non diſcedebat, ſed Platonis philoſophiam ſincere exprimebat. Ferunt tamen, ſtatuiſſe: *Placita philoſophica Polemonis.*

 I. In

q) loc. cit.
r) Athenaevs L. II. p. 44. Lvcian. l. c.
s) Laert. l. c. ſſ) Ib. ſ. 18.
t) Ex animi hac temperie quoque deriuandum, quod Sophoclis maxime ſtudioſus eſſet, eaque elegantiſſimi tragici loca prae reliquis diligeret, vbi miris incedit ac placidus.
u) loc. cit. v) loc. cit.
w) Strom. L. VII. p. 717.
x) Polemonem Stoicum, hiſtoricum et geographum nominat Svidas T. III. p. 139. Vossivs de hiſt. Graec. L. I. c. 18. p. 119. Casavb ad Athen. L. IV. Ions. de Scr. hiſt. phil. L. II. c. 13. p. 178. Polemo item Auguſto et Antonio commendatus narratur Straboni L. XII. et XIV. Polemonem vero Sophiſtam Laodicenum, eloquentia non minus quam ſuperbia celebratiſſimum, prolixe deſcribit Philostratvs vit. Soph L. I. c. 25. p. 530 ſeqq. Iunioris, Commodi tempore viuentis, Polemonis meminit Svidas l. c. p. 140.

I. In rebus nos exerceri oportere, non in dialecticis ſpeculationibus, ne exiguam quandam artem ſorbentes, atque meditantes diſſerendi ſubtilitate clari, moribus nobis contradicamus [y].

II. Mundum eſſe Deum [z]. Quo ſenſu hoc intellexerit Polemo, ex Platonis philoſophia diſci debet, qui eandem doctrinam a Timaeo Locro accepit. Hinc patet, ab atheiſmi culpa abſoluendum eſſe Polemonem. Eandem ſententiam a magiſtro acceptam ſuo ſyſtemati, licet mutato ſenſu inſeruit Zeno.

III. Summum bonum eſſe viuere ſecundum naturam [a]. Summa haec fuit libri ſupra de hoc argumento memorati. Notari vero meretur hoc dogma, eo quod a Zenone in nouum, quod condebat, phyſiologiae et ethicae ſyſtema translatum celeberrimum in Stoicorum ſcholis fuit. Obſcurum vero eſt, quid per naturam Polemo intellexerit? quod vt coniecturis, illuſtrare tentemus, obſeruandum eſt, Polemonem, Platonis ſequacem de officiis animae differentem non aliud fundamentum diſciplinae moralis poſuiſſe, quam quod Plato poſuerat. Ille vero animam ex anima mundi, vti ſupra demonſtratum eſt, decerptam ſtatuens, in eo virtutis officia poſuit, vt anima et motibus animae mundanae conformem ſe reddat, et corpore ſoluta ad diuinitatis hoc principium ſuum redeat, vnde ſequitur, motibus finique animae mundanae conformiter viuere, ſicque Deo aſſimilari, omnium officiorum ſapientis argumentum et ſummam eſſe. Polemo vero naturam vocabat, iſtum animae mundanae motum, quo omnia reguntur et animantur, et ſic praeceptoris ex mente, animam ſapientis iſto moralis philoſophiae principio ad ſuam originem reduxit. Id quod Zeno a praeceptore quoque accepit, idemque omnium officiorum fundamentum poſuit, vt ſapiens ſecundum naturam, id eſt, animae mundanae motus et harmoniam viuat, hoc tantum diſcrimine adhibito, vt animam mundi nec inferiorem Deo, vt Plato, ſtatueret, nec a Deo diſtingueret, ſicque animas ex ipſa Dei eſſentia immediate deriuaret, et in eam reduceret.

IV. Beatitudinem eſſe ſufficientiam (αὐτάρκειαν) omnium bonorum, vel plurimorum vel maximorum. Sine virtute autem non futuram vllam beatitudinem, abſque bonis autem corporis et externis virtutem eſſe ſufficientem ad beatitudinem [b].

V. Eſſe inutile, quod fit per carnes, nutrimentum, iam confectum aſſimilatumque animis beſtiarum [c].

Crates. §. VII. Polemoni defuncto in ſchola ſucceſſit Crates, Athenienſis, patre natus Antigene, auditor Polemonis, in dilectiſſimis habitus [d]. Quocum tam arcta interceſſit ei amicitia, vt non modo viuentes eadem ſecuti fuerint ſtudia atque exercitationem eandem, verum et vſque ad vltimum vitae halitum eosdem expreſſerint mores, ſimilesque ſibi inuicem eſſe ſtuduerint, et mor-

y) Laert. L. IV. ſ. 18.
z) Stobaevs Eclog. phyſ. L. I. c. 3. p. 5.
a) Cicero de fin. L. IV. c. 6.
b) Clem. Alexandrin. Strom. L. II. p. 419.
c) Idem L. VII. p. 717 ſeq.
d) Haec et ſequentia debemus Laertio L. IV. ſ. 21 ſeqq. quem ſequitur Hesychivs Mileſius.

Digitized by Google

et mortui quoque eodem conderentur ſepulchro. Quae fidei et amicitiae dexteritas Arceſilaum commouit, vt relicto Theophraſto, eorum diſciplinam amplecteretur, deos eſſe, dicens, vel aureae ſaltem aetatis reliquias. Nam et concordes inter ſe viuebant, et ingenio vſi vulgarem auram non captante, nihil vulgi laudibus dabant, ſed morum integritatem ſeruabant et philoſophiam re ipſa exprimebant. Moriens vero Crates libros a ſe exaratos complures reliquit, partim philoſophici, partim comici argumenti, orationes item populares alias, et alias *de legationibus*. Diſcipulos formauit celeberrimi poſtea nominis, Arceſilaum, Bionem Boryſthenitam Theodoriis poſtea adſcriptum [e], de quo ſupra diximus. Ceterum plures Cratetes ſunt, inter philoſophos celeberrimi, et inter hos Cynicus, Stoicus, et Peripateticus, in ſequentibus nominandi, alius quoque Academicus ſiue Platonicus Tarſenſis, qui probe inter ſe diſtinguendi ſunt [f].

§. VIII. Iuxta Cratetem celebre nomen adeptus eſt in Academia CRANTOR, Solis ortus, vbi in magna ſuorum admiratione vixit [ff]: conceſſit tamen Athenas, Xenocratis fama permotus, eique in diſciplinam ſe tradidit. Ibi Polemonem quoque offendit, ſtrenuum Xenocratis, vti ſupra dictum eſt, imitatorem, in cuius admirationem raptus amicitiam cum eo iunxit, multumque eius conſtantiam animi ſuſpexit. Tanta quoque erga illum veneratione ducebatur, vt, occupante poſt Xenocratis mortem cathedram Polemone, Crantor eum praeceptorem ſibi deligeret. Cum enim in morbum incidiſſet, in Aeſculapianum ſe contulit [g], ibique deambulauit. Huc cum multi confluxiſſent diſcipuli rati, non morbi cauſa eum illuc conceſſiſſe, ſed vt ſcholam aperiret, et inter hos Arceſilaus quoque adeſſet, cupiens, vt Polemoni ſe commendaret, non tantum huic non ſuccenſuit, ſed ipſe quoque ſanus factus ſe ad audiendum Polemonem contulit, id quod magnam ei admirationem peperit. Tanta autem ex hac inſtitutione enata ei eſt eruditio, vt inter Academicos ſummo loco haberetur; in primis enim in Academia nobilem vocat CICERO [h] et HORATIVS [i]: *Crantor.*

Qui quid ſit pulchrum, quid turpe, quid vtile, quid non
Plenius et melius Chryſippo et Crantore dicit.

Ex quo Venuſini vatis teſtimonio patet, eum de morali potiſſimum doctrina ſummopere fuiſſe meritum, magnamque laudem in ea philoſophiae parte conſecutum. Id quod imprimis ex libello eius *de luctu* colligendum eſt, quem hodie deſideratum multis nominibus laudant, veteres [k], et in his CICERO [l], qui in conſolatione filiae ſe Crantorem ſecutum eſſe ingenue fatetur, alioque loco [ll] *non magnum, verum aureolum*, et vt Tuberoni Panaetius

e) Male hic Interpres Laërtii Theodorum quoque Cratetis diſcipulum facit; non enim id vult Laërtius, ſed id dicit, Bionem, Theodorium poſtea, a ſecta, nominatum, eum audiuiſſe.

f) Decem enumerat LAERT. l. c. ſ. 21.

ff) Ibid. ſ. 24.

g) Aegrotantes ſe in Aeſculapii templum contuliſſe, ex ARISTOPHAN. Pluto aliisque notum eſt.

h) Tuſc. Qq. L. III. c. 6.

i) Ep. L. I. ep. 2. v. 3.

k) CICERO Tuſc. Qq. L. I. c. 48. PLVT. de conſol. T. I. p. m. 222. LAERT. L. IV. ſ. 27.

l) Conf. PLINIVS in praef. BAYLE Dict. T. I. art. Crantor, not. D. p. 221.

ll) Academ. Qq. L. IV. c. 44.

Digitized by Google

Panaetius praecipit, *ad verbum ediſcendum libellum* vocat. Non enim Stoica indolentia animo immanitatem, corpori ſtuporem induxit, ſed argumentis et rationibus philoſophiae animi vulnera ſanauit [m]. Primus quoque fuit, qui Platonem, teſte PROCLO [n], commentariis illuſtrauit. Sed et locum inter poëtas ſui temporis obtinuit, poëmata enim conſcripſit, eaque obſignata in patria in templo Mineruae depoſuit: Homerum vero et Euripidem praecipue ob oculos habuit [o], ex quo colligi poteſt, non exigua virtute fuiſſe in arte poëtica; certe a poëtis aliis vehementer laudatus eſt [p]. Aqua intercute cum laboraret, Arceſilaum teſtamento haeredem XII. talentorum ſcripſit, diemque ſuum ante Polemonem et Cratetem obiit [q], quorum ex hac cauſa ſucceſſor fuiſſe non potuit. Soſicrates enim quidam Crateti, et huic Arceſilaus ſucceſſit.

Praecepta moralia Crantoris.

§. IX. Pauciſſima de dogmatibus ethicis, quae Crantori arriſerunt, nobis ſeruauit tempus, quae et ipſa a placitis veteris Academiae non differunt. Exemplum ſunto ſequentia:

I. Vitam noſtram multis modis laborioſam eſſe ac difficilem, quod ſi non ita ſit natura comparatum, certe a nobis ipſis inuectam hanc corruptelam: et incertam iſtam fortunam eminus nos ac iam inde ab initio comitatam nihil ſanum aut ſalutare nobis inferre: ipſa ſemina mortalia cum ſint, partem huius cauſae ſuſtinere, vnde prauitas ingenii, morbi, curae, aliaque fatalia incommoda mortales inſequantur. Haec ex libro eius *de luctu* ſiue ex *conſolatione ad Hippoclem* excerpſit PLVTARCHVS [r], in quibus id imprimis notandum eſt, cauſam malorum phyſicorum Crantorem in ipſa materiae diſpoſitione, et ſeminum natura quaeſiuiſſe, qua in re Platonis mentem accurate ſecutus eſt, idque magnum ſolatium in calamitate eſſe putauit [s], vacare culpa, cauſa ſcilicet ad naturae neceſſitatem redundante.

II. Maxime proprium animae officium eſſe, iudicare ſenſilia et ſub intellectum cadentia, eorumque et inter ſe in ſuo, et inuicem in diuerſo genere diſcrimina atque ſimilitudines [ſſ].

III. Animam vt omnia poſſit cognoſcere, ex omnibus eſſe concretam: eſſe autem haec quatuor: naturam, quae mente duntaxat cernitur, ſemperque eodem habet modo: tum eam, quae corporibus adeſt mutabilem atque perpeſſionibus obnoxiam: ad haec eiusdem et diuerſi, quod etiam iſtarum vtraque particeps eiusdem et diuerſi proprietatem [t]. Et hoc ex φιλοσοφουμένοις Platonis eſſe, illa demonſtrant, quae ſupra de pſychologia Platonica diximus; non enim potuit non Platonica ſchola vi fundamentorum ſemel admiſſorum in anima eiusmodi compoſitionem diuerſarum natura-

m) PLVTARCH. l. c. CICERO Tuſc. Qq. L. III. c. 6.

n) L. I. in Tim. Plat. conf. MENAG. ad LAERT. L. IV. ſ. 27. FABRIC. Bibl. Gr. Vol. II. p. 56.

o) LAERT. l. c.

p) Eorum epigrammata in Crantorem l. c. extant.

q) Perperam id aſſerit FOVCHER diſſ. Acad. L. I. c. 5. p. 28.

r) De conſol. T. I. p. m. 224.

s) Ibid. p. 239.

ſſ) IDEM de gen. animae T. III. p. m. 75.

t) Ibid.

turarum ſtatuere. Licet vero plures facultates vel naturas in animo numeret Crantor, quam Plato, quod etiam PLVTARCHO obſeruatum eſt [w], verbis tamen magis, vel conceptibus metaphyſicis quam re ipſa, ab eo abit. Idem enim a natura intelligibili, diuerſum a materia mutabili re ipſa iuxta Platonem non differt; ſed coniunctum ſuo modo vtrumque in anima mundi, vnde animae hominum decerptae ſunt. Crantor autem ei, quod ex Dei intellectu, ſiue natura intelligibili et ex materia ſiue corporis conditione in animam deriuatur, ab eo quod ex anima mundi participat, diſtinxiſſe videtur, quod ad meram verborum differentiam redit. Pluribus hanc Crantoris de anima opinionem illuſtrat, niſi obſcurare verius dixeris, ex proportionum mathematicarum rationibus PLVTARCHVS [x], qui videndus.

IV. Vnicuique bono ſuum ordinem tribuendum eſſe et dignitatem, et virtuti quidem deberi primas partes, ſanitati ſecundas, tertias voluptati, vltimas diuitiis. Ita SEXTVS EMPIRICVS [y] Crantoris mentem exponit, qui et ipſa eius verba, eleganti ſimili expreſſa affert. Non noua vel inaudita ea in Academia veteri fuiſſe, ex iis, quae hactenus diſſeruimus, conſtat.

V. Indolentiam nec poſſe vllam eſſe, nec debere, nec aegroto etiam, niſi is, qui fuerat ſenſus, abſit, ſiue ſecetur aliquid, ſiue auellatur a corpore. Nam iſtud, nihil dolere, non ſine magna mercede contingere, immanitatis in animo, ſtuporis in corpore [z]. Videtur haec ſenſim enaſcenti ex Cynica philoſophia Stoiciſmo oppoſuiſſe, licet et ad Pyrrhonis placita retundenda dictum eſſe videri queat, quae circa Crantoris tempora floruerunt. Qua vero ratione id Academia media receperit, ſicque inter Pyrrhonis placita et Crantoris concordiam quandam inierit, in ſequenti ſectione dicemus.

w) Ib. p. 76. x) Ib. p. 50.
y) Adu. mathem. L. IX. ſ. 51 ſeqq.
z) PLVT. de conſol. l. c. CICERO Tuſc. Qq. L. III. c. 6. conf. BAYLE l. c. not. D.

Digitized by Google

SECT. III.

DE ACADEMIA MEDIA.

§. I.

Mutatio Academiae ab Arceſilao facta.

Hactenus, quod vidimus, in Platonis doctrina perſtitit Academia; iam noua ſe facies monſtrat, et claſſis ſiue tribus quaſi noua, quae non plane quidem Platonem deſeruit, aliam tamen philoſophandi rationem iniit, quae Academia media vocari ſolet. Cuius auctor fuit Arceſilaus, vel, vt a CICERONE [a] vocatur, Arceſilas nobiliſſimae famae philoſophus. Is Pitanaeus ex Aeolide [b], patrem Scuthum ſiue Scythum habuit, natus Olymp. CXVI. 1. fratrum quatuor, quorum duos vterinos habebat, minimus. Mature et in adoleſcentia literis elegantioribus imbutus eſt. Antequam enim Athenas veniret, Autolycum mathematicum audiuit, cum quo Sardes eſt profectus; inde Xanthum Athenienſem muſicum, et Hipponicum geometram, hominem cum magna ſcientiae eius peritia ſummam oſcitantiam iungentem [c]. A fratre natu maiore, qui curam eius gerebat, oratoriae arti deſtinatus, rhetoricam et poëſin didicit, et haud vulgariter in hac profecit, quod epigrammata teſtantur, quae nobis ſeruauit LAERTIVS, qui et in dicendo grauiſſimum et in ſcribendo exercitatiſſimum fuiſſe, tradit. Ipſe vero animo ad philoſophiae ſtudium inclinans totum ſe ei tradidit, primumque ad Theophraſtum diſceſſit, poſt Ariſtotelem Peripateticam philoſophiam magno applauſu in Lyceo docentem. Poſtea Crantori innoteſcens, poſtquam ſingulari affectu eum eſſet complexus [d], ab eo, vti ſupra dictum eſt, ad Polemonem in Academiam traductus eſt, inuito et indignante Theophraſto, qui iuuenem egregiae indolis atque alacritatis ſingularis e ſchola diſcedere aegre tulit. Ibi cum Crantore, quocum coniunctiſſime vixit, Zenonem quoque Stoicorum parentem condiſcipulum habuit. Sunt, qui tradunt [e], ad dialecticos quoque diuertiſſe, et a Diodoro Eretriacam philoſophiam didiciſſe, indeque diſputandi aduerſus quoſcunque artem in Academiam traduxiſſe. Alii non Pyrrhonis tantum imitatorem, ſed et diſcipulum faciunt [f], quod ſi verum eſt, et non de philoſophia magis Pyrrhonis, quam de ipſo hoc philoſopho, eius praeceptore, intelligendum eſt, in vltimos Pyrrhonis annos cadit, vt ex rationibus temporum, quibus vixit Pyrrho, quaſque ſuo loco explicabimus, patet. Nobis nec Eretriacos, nec Pyrrhonem audiuiſſe, veriſimile videtur. Erat enim maximus Platonis admi-

a) Paſſim, praeſertim in Qq. Academicis.

b) Duae Pitanae apud veteres, vna Aeolidis, altera Laconiae. Ex illa natum Arceſilaum praeter LAERT. L. IV. ſ. 28. tradunt EVSEB. de praep. L. XIV. POMPON. MELA L. I. c. 18 STRABO L. XIII. p. 422. Non audiendus itaque eſt SOLINVS, qui Polyhiſt. c. 7. p. 22. eum Pitanae Laconicae ortum dixit.

c) Inde iocatus Arceſilaus, geometriam ei hianti in os inuolaſſe LAERT. l. c.

d) Ibid. ſ. 28.

e) Timonis Sillographi verſus adducit hanc in rem LAERT. L. IV. ſ. 33.

f) NVMENIVS apud EVSEB. praep. L. XIV. c. 9. p. 729.

admirator, cuius et libros ad manum habebat [g], a quo ad ſectas obſcuras nulliusque tum nominis eum defeciſſe probabile non eſt. Solebat etiam ſuos hortari [h], vt dialecticam fugerent, quia ſusque deque confundat omnia, ſimilesque ſint dialectici ludentibus alea, qui decipiantur quidem, ſed non ſine delectatione. Nec forte volunt aliud teſtimonia veterum, quam ex Dialecticorum ſcholis et Pyrrhonis philoſophandi more nouam philoſophiae Academicae faciem, in contrariam partem de omnibus decertantem et incertitudinem rerum omnium ſtatuentem deſumſiſſe [i]. Poſt Cratetis mortem, cum Soſicrates quidam in Academica cathedra ſucceſſiſſet, ille Arceſilao ingenii et eruditionis laude incluto locum ceſſit [k], isque docendi munus in Academia ſuſcepit, nouamque philoſophandi rationem introduxit, magnumque non iuuentutis tantum, ſed et magnorum virorum applauſum meruit. Erat enim elegantioribus eruditionis partibus inſtructiſſimus, et lectione quoque veterum poëtarum, inter quos Homerum et Pindarum maxime amabat, munitus, quorum verſus ex improuiſo ſermoni miſcens, et argumento opportune applicans, admodum gratioſus fuit [l]. Praeterea ſermone quoque viuo, et oratione ſententiis referta atque ſuccincta vtebatur, qua valde animos commouit [m]. Hinc et maxima eius in perſuadendo vis fuit, quibus virtutibus plurimos ſibi diſcipulos conciliauit, quamuis illius in reprehendendo acerbitate haut raro acrius exciperentur, quam iuuenum ferre ſolent animi [n]. Liberrimus enim in reprehendendo erat, et pungere acriter ſolebat eos, quos corrigere volebat, cuius aliquot exempla nobis ſeruauit LAERTIVS [o]. Sic et obiectis acute occurrebat, atque orationem ad id, quod erat propoſitum, apte flectebat, omni ſe tempori, perſonae et loco accommodare peritiſſimus. Cetera optimus erat, multaque ſpe auditores ſuos implebat, quod magnum ei diſcipulorum numerum conflauit; quem tamen adeo non ambitioſe quaeſiuit, vt potius haud raro diſcipulos moneret, vt alios audirent; et cum adoleſcens quidam Chius ex ludo ſuo, alium ſibi plus placere dixiſſet, ipſe manu apprehenſum ad illum [p] duxit, philoſophoque commendauit, admonens, vt ordinis et diſciplinae ſeruaret grauitatem. Non vero eruditionis laude tantum inſignis erat, ſed virtutum quoque, philoſopho dignarum encomio commendatiſſimus. Ingenii enim amoenitatem et formae quoque elegantiam [q] cum iis virtutibus coniunxit, quibus non potuit non omnibus eſſe acceptiſſimus. Erat enim in communicandis vitae neceſſariis liberaliſſimus, ad exhibenda beneficia promtiſſimus, quae tamen clanculum, et vt laterent,

g) LAERT. ſ. 32.
h) STOBAEVS Serm. CXII. p. 713.
i) Hinc verſus Ariſtonis de eo apud LAERT. l. c. Ita etiam SEXT. EMP. Pyrrh. hyp. L. I. ſ. 33. intelligendus.
k) Ibid. ſ. 32.
l) Ibid. ſ. 31 ſeqq. vbi paſſim exempla afferuntur, et monetur, aegerrime tuliſſe, ſi quis liberales artes in tempore non didiciſſet.
m) Ibid.
n) Ibid. vbi exempla quoque reprehenſionis acerbae offenduntur.
o) Faciebat hoc plerumque accommodatis poëtarum verſibus et parodia, de quo more vid. FABRIC. Bibl. Graec. Vol. I. p. 354.
p) Erat is autem Hieronymus Peripateticus, grauis Arceſilai obtrectator. LAERT. l. c.
q) Numenius apud EVSEB. l. c.

conferebat, ab hoc iactantiae genere alieniſſimus, cuius exempla aliquot narrat LAERTIVS [r], ſummae laudi Arceſilao cedentia. Ad menſas quoque argentariorum ſaepe accedebat, non differendi tantum cauſa, vt ſolebant eo tempore philoſophi, ſed vt etiam egenos pecunia collatitia iuuaret, ſumtusque exhiberet neceſſarios [s]. Vaſaque ſaepe aurea amicis pauperibus commodauit, nunquam reſtituenda, vel donanda. Id quod eo facilius fieri ab eo poterat, quod non tantum praedia in Pitane habebat, ex quibus quantum opus habebat, frater ipſi ſuppeditabat, ſed et Eumenes rex ampliſſimis eundem donis proſequebatur, cui quoque ſoli regum animum addixit [t]. A faſtu quoque alienus extitit, quare nec eruditionem, quam tamen egregiam poſſidebat, iactauit, et hoc praecipue, in differendo, loquendi genere vſus eſt: arbitror equidem, et, non aſſentietur iſtis ille, cuius nomen appellabat [u]. Audacius, quam par erat, loquentes non ferebat, et benignum ac beneuolum vbique ſeruabat animum, ſic vt virtutis et honeſtatis, quam noua philoſophandi ratione conuellere videbatur, ſtator atque vindex exemplo ſuo eſſet [x]. Quam tamen virtutis laudem voluptatis vitiis contaminauit: victu enim non minus, quam Ariſtippus, erat magnificus et conuiuiis haud raro indulgebat, Theodoriam vero et Philetam, Elienſes meretrices, publice adamabat, quod cum ei obiicerent aduerſarii, ſententiis ſe Ariſtippeis defendebat [y]. Maſculo quoque amori deditiſſimus improbus et nullius pudoris, iuuenumque corruptor audiebat [z]. Vinolentiam quoque ei obiicit ATHENAEVS [a]. Vnde merito mirandum eſt, in vehementi podagrae ardore indolentiam probauiſſe [b], a Stoicis eius aduerſariis, qui eam crepabant, haud facile expectandam. Maximam vitae partem in Academia vixit a publicis remotus negotiis [c]; ad Hieroclem tamen, qui Munychiam praeſidio tenebat, et Piraeeum, quoque familiariſſime vtebatur, feſtis diebus aſſidue ventitabat, quod vitio ei haut pauci verterunt [d]. Antigoni vero partes ſequi, inque illius familiaritatem peruenire pertinaciter recuſauit [e]. Mortuus autem eſt in delirio, poſtquam largius vino ſe oneraſſet [f], anno aetatis LXXV. Olymp. CXXXIV. 4. quo anno ei Lacydes in ſchola ſucceſſit [g], teſtamentoque fratrem Pyladem haeredem ſcripſit, vxorem enim nunquam duxerat. Aduerſarios ex philoſophis imprimis

r) l. c. ſ. 37. SENECA de benef. L. II. c. 10. PLVT. de diſc. ad. et am. BAYLE l. c. not. I.

s) LAERT. l. c. ſ. 34. conf. OLEAR. ad STANLEIVM p. 396. qui recte in verſione obſcuri textus Laërtiani SALMASIVM de foenore Trapezit. p. 547. ſecutus eſt.

t) LAERT. l. c.

u) Ibid ſ. 38.

x) Ita Cleanthes de eo apud LAERT. L. VII. ſ. 131. BAYLE l. c. not. K. p. 289. qui tamen, dum Pyrrhoniis ſibi deamatis apologiam ſcribit, ratiocinatione decipitur.

y) Ib. ſ. 40.

z) Id ei obiecere Ariſto Chius et Hieronymus Peripateticus ib. Quorum tamen calumnias tantum fuiſſe vult FOVCHER. diſſ. Acad. L. I. c. 5. p. 36. inuitis veterum teſtimoniis.

a) Ex teſtimonio Phanocriti φιλόβοτρυν vocantis L. VII. p. 276.

b) CICERO de finibus L. V. c. 31.

c) LAERT. L. IV. ſ. 40.

d) Ibid. ſ. 39.

e) Ibid.

f) Ibid. ſ. 45.

g) Lacydes enim XXVI. annis ſcholae praefuit, et munere ſe abdicauit Ol. CXLI. 2. vnde ſequitur, Arceſilaum obiiſſe Ol. CXXXIV. 4. inde et annus eius natalis ſupra poſitus patet. Ol. CXX. floruiſſe ait Apollodorus.

Digitized by Google

primis expertus eſt Zenonem Stoicae familiae parentem, et Hieronymum Peripateticum [h]; quin et Epicurum eius famae inuidiſſe ait PLVTARCHVS [i]. Vtrum ſcripſerit aliquid, in diuerſam veteres abeunt ſententiam, LAERTIVS [k] et PLVTARCHVS [l] negant. Quibus opponit P. BAYLE [m], quod Eumeni regi libros inſcripſiſſe LAERTIO [n] dicatur. Sed decepit virum acutiſſimum interpres Latinus: nihil enim aliud vult Laërtius, quam ex regibus ſoli Eumeni ſe addixiſſe, et cum eo familiarius collocutum fuiſſe, quod Antigono aliisque negabat. Praeter hunc vero philoſophum duo apud veteres memorantur Arceſilai, poëtae, et vnus ſtatuarius [o].

Origo methodi philoſophandi Academiae mediae receptae.

§. II. Huic itaque, cuius vitae hiſtoriam paucis deſcripſimus, philoſopho noua debetur philoſophiae Academicae facies; quam vt rite cognoſcamus, praeter eos, qui ex veteribus et recentioribus hanc potiſſimum philoſophandi viam, eiusque hiſtoriam expoſuerunt, CICERONEM [p], SEXTVM EMPIRICVM [q], FOVCHERIVM [r], HVETIVM [s], BAYLIVM [t] hiſtoria quoque Socraticae et Platonicae ſcholae, quam hucusque excuſſimus, conſulenda eſt, vt verae origines philoſophiae Academicae, quatenus a Platonica abit, cognoſcantur. Nos ex multis pauca ſed potiora, et quae rem conficiunt, ſeligemus, et his potiſſimum obſeruationibus comprehendemus:

I. Ex enarrata hactenus doctrinarum philoſophicarum hiſtoria palam eſt, philoſophos non Graecos tantum, ſed et barbaros rebus in ſenſum cadentibus, et materia conſtantibus certam fixamque cognitionem denegaſſe, materiamque tanquam incertam, fluxam, ſemperque et in momenta mutabilem conſideraſſe. Longum hic adducere liceret agmen eorum, qui in hac haereſi fuerunt philoſophorum antiquorum, ſi hiſtoriam philoſophiae Academicae vel Scepticae peculiarem ſcriberemus: lector tamen attentus et diligens ex iis quae hactenus dicta ſunt, et dicentur [u] in ſequentibus, facili labore huius rei veritatem colliget. Quod non ita quidem intelligendum eſt, ac ſi omnem humano intellectui cognitionem atque certitudinem denegauerint veteres, et ἀκαταληψίας dogma ab incunabulis philoſophiae triumphauerit, quod nullis veteris hiſtoriae documentis ſuffultus aſſerit, longumque huiusmodi philoſophorum indicem nectit, magnus ſcepticiſmi noſtra aetate reuocati patronus, PETRVS DANIEL HVETIVS [v]: eo vero omnino valet, vt inferri inde debeat, modeſtiam in philoſophando, praeiu-

 dicio-

h) LAERT. l. c. ſ. 40.
i) Adu. Coloten.
k) ſ. 29.
l) De fort. Alex.
m) l. c. p. 286.
n) Ib. ſ. 38. conf. FABR. Bibl. Gr. Vol. II. p. 53.
o) LAERT. ſ. 45.
p) Academ. Qq. L. I.
q) Pyrrhon. hypotyp. L. I. c. 33. et adu. mathem. paſſim.
r) In diſſertationibus de philoſophia Academica Par. 1692. 12.
s) In tr. de imbecillitate intellectus humani, Amſt. 1723 12. Foucherii et Huetii ſcriptorum hiſtoriam ſuo tempore, ad Scepticos noſtri aeui delati, enarrabimus.
t) D. ct. T. I. art. Arceſilaus et Carneades. Magnum hunc virum ipſum in plerisque hoc philoſophandi genere vſum fuiſſe ſuo loco exponetur.
u) Pertinere huc etiam Pythagoram, Heraclitum, Xenophanem, totamque Pythagoreorum, Heracliteorum et Eleaticorum ſcholam, ex dicendis conſtabit.
v) l. c. c. 14. p. 98 ſeqq.

Digitized by Google

diciorum electionem, materiae ex eorum numero, circa quae ſcientia verſatur, excluſionem, et ſobriam ἐποχὴν nunquam non magnis viris et illuſtribus in philoſophiae coelo ſideribus placuiſſe.

II. Conſulentibus porro hiſtoriam philoſophantium id manifeſtiſſimum eſt, habuiſſe barbaros primo, et ab his edoctos Graecos duplicem methodum, vulgarem et arcanam; quarum illa ἐξωτερικῶς certa quidem dogmata, tanquam cortices vulgo exponebat, veram vero haec doctrinam anxie occultabat, et non niſi eſotericis et interioris admiſſionis diſcipulis explicabat. Quam apud omnes fere omnium gentium theologos et philoſophos obtinuiſſe indubitatis hactenus teſtimoniis, niſi nos omnia fallunt, euicimus [w]. Ita vero indignos, quod putabant, ab his ſacris arcebant, et incertos atque hiantes relinquebant, ſibi vero doctrinisque ſuis ſecuritatem atque auctoritatem conciliabant. Quod in rem ſuam vertentes, qui philoſophiae initia inter barbaros didicere, Graeci, eandem occultandi ſua dogmata rationem imitati ſunt, vt luculento Pythagorae atque Platonis exemplo [x] conſtat. Quod vt ſecurius facerent, hocque praeſidio fruerentur felicius, ad exotericos incerta ratione diſputarunt [y], hucque imprimis opera eorum collineauit, ut aliorum philoſophorum placita conuellerent, et refutarent, de ſuis vel plane non, vel obſcure tantum et ad initiatos ſuaeque familiae homines diſſerentes. Quo factum eſt, vt et dogmatibus ſuis opinionem magnam excitarent, vt ſunt humani ingenii mores, ut obſcura atque latentia maiora videantur notis et apertis; et ab aduerſariorum inſultibus ea praeſtarent tutiora. Hoſpes ſit in Platonis, vt Socraticos alios taceamus, dialogis, qui non vbiuis manifeſta eius rei exempla deprehendat [z].

III. His in circumſtantiis verſabatur philoſophia, cum nouum ei ſidus in Socrate oriretur. Is et temporum ſuorum apud Athenienſes conditione, et ingenii atque animi modeſtia multum ad retinendam animi ſententiam in philoſophando contulit. Supra enim, vbi ſatis copioſe eius hiſtoriam enarrauimus, demonſtratum eſt, ſophiſtas inanis eruditionis homines, in vtramque de rebus omnibus diſputantes partem, et iuuenum ita animos corrumpentes, magni huius viri diligentiam et philoſophiam exercuiſſe, quae in eo potiſſimum verſata eſt, vt ironiae beneficio, quo ſe eorum ſimulabat ignorantem, quorum falſitatem erat demonſtraturus, aduerſarium circumueniret, et illaquearet, vt vani homines, ab omni ſolido ſcientiae fundamento vacui propriis reſponſionibus caperentur, et ita neceſſe haberent fateri, neſcire ſe, quae ſe optime ſcire antea iactauerant. Huic ſcenae vt inſeruiret, de ſe modeſtiſſime faſſus eſt, neſcire ſe quicquam, niſi hoc, quod

w) Repetendum hic etiam ex ſupra dictis eſt, pertinere huc omnia myſteria, cultumque arcanum, qui inter barbaros Graecosque obtinuit. Eum enim, cum plerisque veros eius ſenſus pernoſcere datum non fuerit, multum ad incertitudinem et dubitationem contuliſſe, dubitari nequit.

x) Similia etiam in Ionicorum ſchola obſeruauimus, et infra de Eleaticis et Heraclito quoque obſeruabuntur.

y) Luculentum huius rei exemplum ſunt Eleatici, ſenſibus fidem et certitudinem denegantes.

z) Fatetur hoc CICERO Acad. Qq. L. I. c. vlt.

quod nihil ſciat. Quod qui ſceptico vel Academico quoque ſenſu capiunt [a], ac ſi rerum prorſus omnium incertitudinem aſſeruerit, illi falluntur et fallunt, totamque Socratis hiſtoriam habent repugnantem, quae de rebus moralibus optima eum praecepiſſe et certiſſima teſtatur. Sed id alio longe ſenſu profeſſus eſt Socrates, et tum ironiae fulciendae cauſa adhibuit, et ad modeſtiam animi, infinitam rerum humano intellectui ignotarum ſeriem cogitantis retulit, et in eo ad iſtas potiſſimum diſciplinas reſpexit, quae vana magis ſpeculatione quam vel ſenſuum vel conſcientiae et experientiae teſtimonio, nituntur: quam in claſſem rerum coeleſtium atque naturalium conſiderationem retuliſſe, ſuo loco euidentibus argumentis euicimus. Hac in ſententia et ipſe ad mortem perſtitit, et diſcipulos quoque ſecundum eam formauit.

IV. Ex Socratis ſchola cetera ſectarum philoſophicarum apud Graecos turba, vti dictum ſupra, prodiit, vario ornata habitu. Quarum tamen quidam philoſophi ad hanc diſputandi in vtramque partem conſuetudinem, quam in Sophiſtis oppugnabat Socrates, curioſius declinantes, Socratica methodo ad incertiſſima litigia abutebantur. Id quod in Dialecticorum, Megaricorum, Eretriacorumque ſcholis factum eſſe, hosque homines omnes iuxta ſe philoſophos cauillationibus et litibus inanibus vexaſſe, ſupra quoque luculenter expoſuimus. Aliter ex his Plato, et naturae atque ingenii indole atque inſtitutione et diſciplina ad ſeueriora inclinans. Is, vt modo monitum, Socratico quidem more diſputabat, et philoſophorum magis opiniones refutabat, quam ſuas explicabat incertiſſimo docendi et diſputandi genere, et anfractuoſis colloquiis incertum de ſua mente auditorem lectoremque dimittens: domi tamen, vt erat a Pythagoreis et Aegyptiis innutritus, ſodalibus, quos ſua amicitia et inſtitutione dignabatur, philoſophiam ſuam expoſuit [b]. Eam vero ex Pythagoreo et Heraclitico ſyſtemate potiſſimum conflatam fuiſſe, ſupra, quantum ſatis, demonſtratum dedimus, oſtendimusque, ex Heraclitea phyſiologia accepiſſe materiam ſemper in motu atque fluxu exiſtentem, circa quam ſcientia verſari nunquam queat: et ob eam cauſam ex Pythagoreo ſyſtemate numeros transſumſiſſe, mutatisque iis in ideas, entia aeterna, per ſe ſubſiſtentia, immutabilia rebus fluxis adieciſſe, vt circa aeternas illas et eſſentiales rerum imagines ſcientia omnis verſaretur: quam opinionem tota quoque Academia vetus tenuit. Quae, vt praeclare obſeruat CICERO [c] *duo eſſe rerum genera ſtatuebat, quorum ſenſibus vnum, alterum intellectu percipiatur. Poſterius genus ſcientiam fundare, prius opinionem. Solamque mentem cernere id, quod ſemper eſſet ſimplex, et vniusmodi, et tale, quale eſſet, qua ratione ideam deſiniebant.* Ex his prona conſequentia fluebant, quae porro recte illis TVLLIVS tribuit: *Senſus omnes hebetes eſſe*

a) HVETIVS l. c. §. 15. p. 104.

b) Diligenter hanc quaeſtionem excutit, et non ſemper Scepticum fuiſſe Platonem ſolidis rationibus demonſtrat SEXTVS EMPIRICVS Pyrrh. hyp. L. I. c. 33 ſ 221 ſeqq. qui hic legendus eſt.

c) Acad. Qq. L. I. c. 8.

eſſe ac tardos, nec percipere vllo modo res eas, quae ſubiectae ſenſibus viderentur, quae eſſent aut ita paruae, vt ſub ſenſum cadere non poſſent, aut ita mobiles et concitatae, vt nihil vnquam vnum eſſet conſtans, ne idem quidem, quia continenter laberentur et fluerent omnia. Itaque hanc partem rerum opinabilem appellauiſſe. Neque tamen ſenſuum ita vel vſum vel cognitionem negabant [d], iisque indignabantur, qui omnes Academiam ſenſus eripere clamabant, cum certam tantum propriamque veri notitiam eis denegarent. Et haec quidem doctrina fuit Academiae veteris vſque ad Polemonem, quem audiuit Arceſilaus.

V. Non omittendum quoque eſt, ex philoſophiae eius temporis hiſtoria, quod occaſionem quoque dediſſe Arceſilao immutandae philoſophiae Academicae veterum teſtimonia, praecedente paragrapho adducta docent, Pyrrhonem circa ea tempora, quibus floruere Xenocrates, Ariſtoteles aliique diſcipuli Platonis, caput extuliſſe, nouumque philoſophandi genus introduxiſſe, quo afferta rerum omnium incertitudine omnia philoſophorum ſyſtemata euertebat. Placuiſſe hanc philoſophandi rationem Graecis, et ipſa animi indoles ſuadet et teſtimonia veterum loquuntur [e], in Pyrrhonis hiſtoria ſuo loco citanda: quae res effecit, vt ea ſe magnis ingeniis commendaret.

VI. Praeter Arceſilaum Polemonis inſtitutione vtebatur Zeno Citticus, magni ingenii et ſeuerae indolis homo, qui Arceſilaum aetate anteibat, et valde ſubtiliter diſſerebat. Is cum diſciplinam eam, quam Polemo tradebat, corrigere vellet, nouum philoſophiae ſyſtema condidit, et in multis a Platone abiit, atque tum in morali, tum in naturali parte, multa innouauit. Quod qua ratione inſtituerit, dicendi nobis locus hic non eſt, infra enim de huius viri philoſophia, quae magnam famam atque celebritatem nacta eſt, ſingulari capite diſſeremus. Interim meretur legi, qui ſummam philoſophiae a Zenone introductae more ſuo eleganter exponit, et in quibus a Platone diſceſſerit, oſtendit CICERO [f]. Nam haec ad mutandum Academiae philoſophandi morem plurimum contuliſſe [g], mox dicemus: fruſtraque intimas Arceſilai rationes in hac re explorabimus, niſi curioſus ad ea ſimul attendat oculus.

VII. Has philoſophiae circa Arceſilai tempora circumſtantias omnes ad eam philoſophandi immutationem quam ille ſuſcepit, contuliſſe, aliquid, et ipſa attenta earum inter ſe collatio ſuadet, et veteres luculenter teſtantur. Quod vt manifeſtum faciamus, obſeruamus 1. Arceſilaum nonſolum Polemonem audiuiſſe, quem a genuino Platonis ſyſtemate non receſſiſſe, in antecedentibus oſtendimus, ſed Platonicae quoque doctrinae adhae-

d) Ibid. L. IV. c. 32.

e) Omnium teſtimoniorum inſtar, quam accepta haec philoſophandi ratio Graecis fuerit, eſt applauſus, quem Academica ſecta ſemper habuit. Ciceronis ſcripta philoſophica qui legit, nihil dubitabit.

f) Acad. Qq. L. I. c. 10.

g) IDEM L. IV. c. 6. Vbi ait: Arceſilaum Zenoni, vt putant, obtrectantem, nihil noui reperienti, ſed emendanti ſuperiores immutatione verborum, dum huius definitiones labefactare velit, conatum eſſe clariſſimis rebus tenebras obducere.

adhaeſiſſe, nec tamen ideo a mutanda externa philoſophicae doctrinae facie, quam Academia hactenus tenuerat, abſtinuiſſe [h], quia ſinceram Platonis philoſophiam intimis diſcipulis ſeruabat, eamque iis, adhibita arcana methodo, tradebat. Qua in re neque a more veterum, neque ab ipſius Platonis methodo diſceſſit. Cauſam eiusmodi occultatae philoſophiae Platonicae non inepte detexiſſe videtur AVGVSTINVS [i], qui obſeruat, *Arceſilaum, cum Zenonis doctrinam Platonicae oppoſitam latius ſpargi ſentiret, prudenter Academiae placita diſſimulaſſe, ne Platonis myſteria publicata, et vulgi notitiae proſtituta vileſcerent. Indeque inſtituiſſe dedocere potius male doctos, quam docere quos dociles non arbitraretur.* Ita vero et aliud emolumentum ſcholae ſuae quaerebat Arceſilaus, quod recte notat SEXTVS EMPIRICVS [k]. Nam is veterum monumentis, ad quae prouocat, vſus refert: *Arceſilaum prima quidem fronte Pyrrhonium viſum, vere autem dogmaticum fuiſſe, et cum in ſibi familiaribus periculum faceret ſuis dubitationibus, an naturam aptam ad percipienda Platonis dogmata haberent, exiſtimatum fuiſſe aporeticum, ſiue dubitatorem; at familiaribus ſuis, qui acri ingenio praediti eſſent, Platonis doctrinam tradidiſſe: atque ideo Ariſtonem iactaſſe hoc in ipſum:*

Ante Plato, Pyrrho retro, medius Diodorus,

quod dialectica Diodori vteretur, plane tamen eſſet Platonicus. 2. Confirmari in hoc inſtituto poterat eo magis Arceſilaus, quo magis ipſa Platonis phyſiologia ad hanc viam ineundam inuitabat. Res enim aeternas, per ſe exiſtentes cognoſcere, id eſt idearum notitia paſci, et ita eſſentias rerum peruidere, pauciſſimis vindicabat Plato, reliquos circa ſenſuum obnoxia imperio fluctari, et varia opinione decipi ſtatuit. Quid quaeſo aptius ad hanc Arceſilai rationem philoſophandi excogitari potuit? quae myſteria iſta, captum plerorumque ſuperantia, et a philoſophis deriſa, vti ſupra Diogenis et Ariſtotelis exemplo probauimus, interioris tantum diſciplinae alumnis ſeruauit, et de rebus ſenſus ferientibus ita diſputauit, vt ea omnia incerta eſſe, et ſine idearum cognitione, quam illi reiiciebant, prorſus nullam dari notitiam contenderet. Ita enim non aduerſarii tantum Platonicae diſciplinae, et in his Zeno atque Peripatetici retundebantur [l], ſed animi quoque diſcipulorum praeparabantur, vt agnita incertitudine cognitionis, quae eſt ex ſenſibus, ideas cardinem atque ſummam omnis ſcientiae eſſe agnoſcerent. 3. Multum vero in hoc philoſophandi modo atque ordine Arceſilaus adiutus eſt exemplo Socratis, qui cum ipſe obſcuritatem et ignorantiam humani intellectus profeſſus eſſet, et in hac modeſtia veteres ſocios habe-

h) Fatetur LAERT. L. IV. ſ. 28. Arceſilaum Platonis orationis genus mouiſſe, et reddidiſſe per quaeſtiones et interrogationes contentioſius. L. IV. ſ. 28. nec BAYLE l. c. not. H quicquam contra mouet.

i) Contra Acad. L. III. c. 17. T. I. p. 219.

k) Iisdem rationibus aurem praebuit FOVCHER. l. c. L. I. c. 6. p. 32. ALDOBRAND. ad Laërt.

l) Ideo Socratico more, non ipſum dixiſſe, quid ſentiret, ſed aliorum cogitationes refellere conatum contra eos diſputaſſe paſſim notat CICERO. Vid. Qq. L. III. c. 18. de finibus L. II. c. I.

haberet, ad confeſſionem eandem Arceſilaum adducere potuit: *Nihil ſciri poſſe*, vt ait CICERO [m], *anguſtos ſenſus, imbecillos animos, breuia curricula vitae, et in profundo veritatem eſſe demerſam, opinionibus et inſtitutis omnia teneri, nihil veritati relinqui, deinceps omnia tenebris circumfuſa eſſe.* 4. Etſi vero non pertinacia, vt addit CICERO, aut ſtudio vincendi ſolo haec Arceſilaum ſtatuiſſe facile credi poſſit, cum animus eius ingenuus et a faſtu alienus, ſectaeque non valde appetens ſupra probatus ſit: dubitari tamen nequit, cum ipſe ſibi omne cum Zenone certamen inſtitueret, quod Tullius non negat, hanc potiſſimum philoſophandi rationem Stoicae philoſophiae parenti oppoſuiſſe; cum enim is non modo plurima decerneret, ſed ſenſibus quoque eorumque notionibus veritatis regulam aſſereret, non potuit magis Arceſilaus eius philoſophiae obicem ponere, quam iſta principia negando, quibus aedificium totum Zeno ſuperſtruxerat. Quod priuata aemulatione inter hunc et Arceſilaum oborta factum eſſe contendit Numenius apud EVSEBIVM [n], CICERO vero negat [o], magisque probabile eſt, ſtudium defendendi Platonem eiusque ſcholam in Zenonem nouatorem armaſſe Arceſilaum. Quicquid vero illud erit, hoc nec ipſe Numenius negat, hac ratione Arceſilaum vehementer Stoicos proſtrauiſſe. Dignus locus, qui in fine paginae legatur [p], quoniam vis ingenii et eruditionis Arceſilai ex eo luculenter diſci poteſt. 5. Nec obiici hic poteſt, Arceſilaum aemulatione magnorum virorum, qui tum nouas ſectas condebant, Pyrrhonis, Zenonis, Epicuri innouandi gratia et ſectam condendi ſtudio ea tradidiſſe. Ad haec enim reſpondet PLVTARCHVS [q]: *Arceſilaum tantum abfuiſſe ab omni nouandi aut vetera ſibi arrogandi ſtudio, vt etiam vitio ei Sophiſtae eius aetatis dederint, quod ſententias de cohibenda attentione, et comprehenſionis negatione Socrati, Platoni, Parmenidi, Heraclito acceptas ferret: nulla quidem neceſſitate, ſed tantum eas viris nobilibus inſcribendo confirmans ac commendans.* 6. Sed et alia cauſa fuit, quae ſi non excitare ad hanc rem, certe in ea confirmare, poterat Arceſilaum. Res enim tum temporis erat omnibus fere philoſophis cum Dialecticis, qui cauillationibus et ſophiſmatibus ſuis eos vehementer vexabant, et imprimis Academiae doctores laceſſebant. Hos egregie iſta noua methodo retundere, Arceſilaus poterat, dum enim ipſorum arma adhibebat, et in vtramque contra eos partem diſputabat, incerta quoque omnia eſſe aſſerebat, cunctas eorum ratiunculas, leuibus nominum vocumque cauillationibus nixas vno halitu difflauit. Id quod dudum vidit Diocles Gnidius, qui

m) Acad. Qq. L. I. c. 12. vbi etiam Democritum, Anaxagoram Empedoclem omnesque pene veteres in hac claſſe collocat.

n) De praep. L. XIV. c. 6. p. 731.

o) Ac. Qq. L. IV. c. 24. L. I. c. 12.

p) Atqui hoc Stoici cum ſtupore audiebant. Erat enim adhuc infans eorum Muſa, nec illarum facetiarum artifex, quibus Arceſilas Zenonis argumenta partim explodens, partim ſuccidens, partim ſupplantans, ſic eos linguae vi obruebat, vt fidem etiam aliis faceret. Ita cum et ii, quibuscum oratione pugnabat, victi atque proſtrati, et ii, quorum in concione dicebat, perculſi attonitique manerent; quaſi pro comperto erat eiusdem aetatis hominibus, nec vocem, nec malum, nec opus vllum vel minimum, quicquam eſſe, nec inane ſtinolumque contra viſum iri quicquam, niſi quod Arceſilae Pitaneo tale videretur.

q) Adu. Coloten.

qui apud Numenium [r] ait: *Arceſilaum Theodoreorum ac imprimis Bionis ſophiſtae metu, qui philoſophis infeſti nullam non eos coarguendi occaſionem acciperent, ita ſibi, ne quid ab eis moleſtiae pateretur, cauiſſe, vt ne certi quid ſtatueret; nam vt ſepias effuſo atramento, ita illum ſeſe obiecta hac aſſenſione retenta legere ac tueri.* Non id credit Numenius; qui vero ea, quae de Dialecticorum ſtrophis in ſuperioribus diximus, expendet, ei a vero non abſimile videbitur, praeter alios eosque primarios fines, ad haec quoque in aſſenſione retinenda Arceſilaum reſpexiſſe. Ita enim non ſolum eorum retia euitabat, ſed eos quoque fortiter retundebat, acumine in his ingenii et admirabili quodam lepore dicendi, vt ait CICERO [s] vſus.

§. III. His itaque rationibus inductus Arceſilaus, ita philoſophatus eſt: *Ratio philoſophiae Academica.*

I. Nihil eſſe quicquam, quod ſciri poſſet, ne illud quidem ipſum, quod Socrates ſibi reliquiſſet, nihil ſe ſcire [t].

II. Sic omnia latere in occulto, vt nihil ſit, quod cerni aut intelligi poſſit [u]. Primum hoc totius ἀκαταληψίας fundamentum eſt, quod Arceſilaus poſuit, quod, ſi verum dicendum eſt, non tam in ipſarum rerum incertitudine, quam potius in humanae cognitionis impoſſibilitate collocabat. Qua in re etſi Pyrrhoni ita affinis viſus eſt multis veterum [x] Arceſilaus, vt praeter nomen, nihil Academici habere crederent, magis tamen ad Carneadis, quam Pyrrhonis ea in re acceſſit ſententiam [y]. Ille enim vt verbis magis ſobrie philoſopharetur, rebus certitudinem non denegauit ineſſe, ita vero latere cenſuit, vt nihil de iis intellectus hominis cognoſcere poſſet, quod latius paulo poſt ad eum delati demonſtrabimus. Nec vero hoc negare poterat Arceſilaus, niſi totam Academiae ipſiusque Platonis doctrinam conuellere voluiſſet, qui in ideis rerum certitudinem latere aſſerebat. Vt itaque eius rationibus conſuleret, et acatalepſian ſemel receptam tamen tueretur, rerum eſſentias atque ideas occultas latere, vt cognoſci nequeant, ſtatuit: paucis, vti ſupra diximus, et ſelectis ingeniis enarraturus, qua ratione communem hominum ſortem ſuperare, et occultas rerum ideas aſcenſione ad mundum idealem, vel rationem potius Dei, perſpicere poſſent, quod omnibus aliis philoſophis, contra quos ex iſta hypotheſi admiſſa diſputabat, denegandum eſſe ſtatuebat.

III. His de cauſis nihil oportere neque profiteri neque affirmare quemquam, cohibereque ſemper et ab omni lapſu continere temeritatem, quae tum eſſet inſignis, cum aut falſa, aut incognita res approbaretur [z].

IV. Neque hoc quicquam eſſe turpius, quam cognitioni et perceptioni aſſertionem approbationemque praecurrere [a].

 V. Poſſe

r) EVSEB. loc. cit.
s) Acad. Qq. L. IV. c. 6.
t) Ibid. L. I. c. 12.
u) Ibid.
x) Numenius apud EVSEB. l. c. SEXT. EMPIR. Pyrrh. hyp. L. I. c. 33.
y) Agnoſcit hoc etiam BAYLE Dict. T. II. art. Carneades not. B. p. 58. et HVETIVS l. c. p. 133. quorum tamen neuter ad intimas Arceſilai rationes attendit.
z) Ibid.
a) Ibid.

V. Poſſe itaque philoſophum contra omnes omnino philoſophos, certas ſententias affirmantes ſe armare, cum in eadem re paria contrariis momenta rationum inueniantur, faciliusque ab vtraque parte aſſertio ſuſtineatur. Id quod ſuo quoque exemplo confirmauit Arceſilaus, qui contra omnium ſui temporis philoſophorum ſententias diſputando totos dies deducebat, et, vt ſcribit LACTANTIVS [b], *reprehenſiones omnium inter ſe colligebat, confeſſionemque ignorantiae clarorum philoſophorum* [c]; *armabatque ſe aduerſus omnes, et ita nouam non philoſophandi philoſophiam conſtituebat.*

VI. Neque ſenſus fidem mereri, neque rationem [d]. Hoc ad ſcientiam tantum referendum eſſe, ex dictis patet, cuius neque in ſenſu, neque in ratione fundamentum agnoſcebat: qua in re vltra progreſſus eſt, ac Plato.

VII. Valere tamen hoc non ad vitam, ſed ad dogmata, ſequendamque in illa ea, quae videntur, atque opinionem. Ita incertitudinis prima ſpecie non abſurdae tantum, ſed et in vita atque ſocietate hominis noxiae inuidiam et Academia et Scepticorum ſchola declinabat. Aiebant, vt hoc ipſorum vocibus declaremus, non deſtitui quidem nos ſigno commonitorio, quod in rebus, quae ſunt ad tempus obſcurae, videtur valde vtile eſſe: ſed indicatorio, quod refertur ad res natura nobis obſcuras [e]. Hinc quam regulam vitae Academia obſeruauerit, liquet, et iudicari poteſt, quam bene vel male agant, qui inter atheiſmi patronos eos referunt [f]: qua ab impietate abſoluit eos AVGVSTINVS, eo quod contra Stoicos tantum hanc ἀκαταληψίαν aſſeruerint. Nec Arceſilaus vitae honeſtatem tollere, ſed philoſophorum tantum aſſertiones conuellere ſtuduit, et optime, vti ſupra vidimus, magnam partem vixit. Qua in re cauſam ipſius egit Cleanthes, etſi Stoicae familiae alumnus; condemnanti enim Arceſilaum, quod omne honeſtatis vitiique diſcrimen tolleret; quieſce, inquit, neque vituperes, ille enim, etſi verbis officium tollit, operibus tamen id ponit. Verum hanc rem ſupra iam tetigimus.

Patet ex hac Arceſilai philoſophandi ratione, quam paucis deſcripſimus, eum longius, quam ante ſe omnes, in extollenda humani intellectus imbecillitate et cognitionis incertitudine progreſſum fuiſſe, recteque ab eo nouam Academicae philoſophiae periodum deriuari. Docebant eadem fere Sceptici, iisdem temporibus caput extollentes, vnde etiam reliqua, quae de hoc philoſophandi modo dici poterant, ad illum ſeruamus locum, qui conſiderationi Pyrrhoniorum debetur: ipſi tamen ab Academicis ſe diſtinguebant, vt ex SEXTO EMPIRICO [g] videre eſt, et ab aliis quoque certis criteriis diſtinguebantur; quae cum ſuo loco enarraturi ſimus, hic in praeſentia nihil dictis addimus.

§. IV.

b) Lib III. c. 4.
c) Conf. locus PLVTARCH. not. (q) adductus.
d) EVSEBIVS l. c.
e) SEXT. EMPIR. adu. Math. L. VIII. ſ. 156.
f) Conf. BVDDEVS theſ. de ath. c. I. §. 14. REIMMANN. Hiſt. Ath. c. XXXII. p. 158.
g) l. c. ſ. 352 ſeqq.

Digitized by Google

§. IV. Arceſilao fatis functo ſucceſſit Lacydes, Cyrenaeus, Alexandri filius, quem paupertas, qua premebatur adoleſcens, non deterruit, vt non plurimum bonarum artium ſtudiis ſe dederet [h]. Studiis itaque optimis cum animi iucunditatem atque vrbanitatem iungeret, gratioſus omnibus fuit. Et initio quidem aliam philoſophandi viam ingreſſus eſt, lepido vero caſu commotus ad Academicos tranſiiſſe dicitur. Rem ita narrant Laertius [i], atque Numenius apud Evsebivm [k]: Rei familiaris curam geſſiſſe tam ſollicite, vt ſi quid ex cella depromendum fuiſſet, fores obſignaret, ſigillum autem per foramen in cellam penuariam proiiciendo abſconderet, ne quis ipſi inuito inſcioue clam auferret. Seruos vero id obſeruantes, protracto et ablato clanculum ſigillo, foribusque apertis, quaecunque volebant, abſtuliſſe, ſigillum vero priſtinum in locum abieciſſe, ita vt nunquam ab eo deprehenderentur. Hoc caſu permotum incepiſſe de ſenſuum fide dubitare, ita argumentando: Quomodo certo ſenſus quippiam comprehendere poſſe exiſtimem, qui toties his meis ſenſibus deceptum me norim? Domo enim ſi quando egredior, oculis meis videre me puto ea in cella mea relinqui, quorum rediens inuenio nihil, quod fieri haut poſſet, niſi fallerent ſenſus, atque incertitudine laborarent. Vetuſtam ſatis hanc narratiunculam eſſe, ex teſtium aetate colligitur; valde tamen ea ſuſpecta eſt. Nam et teſtes, qui eam adducunt, non habent ex aetate propioribus, cuius fidem in ea re laudent; et Laertivs [l] haud obſcure prodit, inter incertos rumuſculos hanc fabulam narratam fuiſſe: et omni quoque caret probabilitate, virum nec indoctum nec ingenii perſpicacia deſtitutum tam pueriliter lapſum fuiſſe, vt nec fraudem ſeruorum intelligeret, vel ſaltem ſuſpicaretur, et de ſenſuum teſtimonio ita dubitare inciperet. Nec recte quoque tota narratio inter ſe cohaeret, vt non ſuſpicionem vehementer augeat. Mature enim Lacydem ad Academiam perueniſſe, inde recte colligitur, quia XXV. annos docendo in ea exegit, iuuenem itaque oportet in diſciplinam Arceſilai perueniſſe: vnde et hoc ſequitur, accidiſſe iſta Lacydi iuueni. Aſt pauperi, vt erat iuuenis, vnde penuaria cella, vnde ſeruulus non vnus, ſed plures? Praeterea qui potuit, ſi vera quoque illa eſſe ponamus, Lacydes ad Academicam philoſophandi rationem iſta ſeruorum fraude deduci, cum Academici non ſenſuum in externa rerum apparentia, et circumſtantiis teſtimonium reiecerint, ſed in rerum definitionibus et aſſertionibus propoſitionum, vt ait Laertivs [m], nihil valere contenderint? Certe Arceſilaus Lacydem tanquam inſanientem reieciſſet ex ſchola, ſi ita ſenſuum fidem negaſſet, vt in vita quoque communi eos prorſus reiiciendos eſſe aſſereret. Dicamus paucis quid nobis hac de re videatur, vero non prorſus abſimile. Referendam hanc fabellam putamus inter ea ſcommata, quibus more Graecorum, Stoici Academicis vehementer infenſi, et Arceſilaae cla-

Lacydes.

 dis

h) Laert. L. IV. ſ. 59. Svidas in Lacydes T. II. p. 111.

i) loc. cit.

k) L. XIV. praep. c. 7.

l) l. c. Ferunt lepidiſſime circa rem oeconomicam ſe habuiſſe.

m) L. IV. ſ. 28.

dis memoria ad vindictam excitati excogitarunt, vt Academicam philoſophiam in riſum et contemtum deducerent: occaſione forte captata ex furto, quod ſeruulus, ſurrepto ſigillo in domini cella penuaria commiſit: cui deinde, cum id Lacydi, ad res oeconomicas (vt ſolent eſſe, qui ex paupertate ad facultates aliquas eluctantur) attento graue eſſet, ad ignominiam philoſophiae partibus, quas ſequebatur, conflandam, cento ille aſſutus eſt. Graeciae enim mendaci non nimis fidendum eſſe, multis exemplis docemur, et in vulgus notum eſt. Arceſilai γνώριμον, id eſt, non diſcipulum tantum, ſed et familiarem fuiſſe veteres [n] tradunt, quae res effecit, vt illo decedente ipſe in Academia ipſi ſuccederet. Ornauitque grauiſſimum munus non eruditionis tantum laude, etſi dicendi facundia et vi Arceſilao par non eſſet [o], ſed et morum integritate et ſanctitate, quod inſtituti ſui haud paucos aemulos ipſi excitauit. Suſcepit vero docendi munus [p] Olymp. CXXXIV. 4. docens in Attalicis hortis [q], qui in Academia ſiti erant, vnde ab eo Lacydei nomen adepti ſunt. Aitque LAERTIVS [r] nouam Academiam inſtituiſſe [s], quod vel falſum prorſus eſt [t], cum indubium ſit, nouae Academiae auctorem fuiſſe Carneadem, vel ita intelligendum, vt coniicit eruditiſſimus FOVCHERIVS [u], eum, quia non in Platonis horto atque villa, vnde ſchola eius Academiae nomine, a loco vocata eſt, doceret, ſed in alio loco, hortis nempe Attali regis docebat, ideo nouae Academiae auctorem habitum fuiſſe, quo ſenſu Academiae nomen non ſectae, ſed loci eſſet. Ibi XXVI. annos docuit [x], non magno tamen Academiae augmento. Nam et inſtitutum Arceſilai non fortiter ſatis, et vt ille ſolebat, defendere potuit [y], et quod viuo iam Arceſilao factum eſt [z], multi diſcipulorum ex Academia ad Epicurum tranſibant, quod gratior erat voluptatis doctrina, quam incertitudo intellectus atque ſenſuum. Ille tamen ſtudiis, et philoſophiae, quam deperibat, inuigilare nec deſtitit, nec ab ardore diſcendi remiſit, adeo, vt ſenex geometriam diſceret [a], quod ab homine Academico incertitudinem in omnibus ſectante factum eſſe merito mireris. Regem vero Attalum ei fauiſſe cum ex loco, vbi docebat, colligitur, tum ex eo patet, quod illum ad ſe accerſeret, vbi tamen dixiſſe fertur: regum imagines procul intuendas eſſe [b]. Tandem Ol. CXLI. 2. muneri ſe abdicauit, viuusque diſcipulis ſuis Telecli et Euandro, Phocenſibus eo ceſſit. Circa quae tempora a morum ſeueritate et grauitate remiſiſſe dicitur, et ſtrenue potationibus cum Timone inuigilaſſe, qua de re parodias aliquas eius memorat ATHENAEVS [c], et AELIANVS [d] quoque potentiſſimis vtrumque potatoribus adnumerat. Vini vero exceſſu in paralyſin incidit, ex quo morbo

n) ll. cc.
o) Colligas id ex CICERON. Ac. Qq. L. IV. c. 6.
p) LAERT. l. c. ſ. 61.
q) De Attali hortis conf. PLVTARCH.
r) In Demetrio.
s) Ibid. ſ. 59. quem more ſuo exſcripſit SVIDAS loc. cit.
t) Ita BAYLE Dict. T. II. art. Carneade not. A.
u) Diſſ. de phil. Acad. L. I. c. 7. p. 41.
x) LAERT. l. c. ſ. 60. male apud FOVCHER. l. c. ſunt anni 24.
y) Eo enim ſolo abſolutum fuiſſe ait CICERO l. c.
z) LAERT. L. IV. ſ. 41.
a) Ibid. ſ. 60. b) Ibid.
c) Lib. X. p. 438.
d) Lib. II. c. 41.

Digitized by Google

morbo deceſſit Olymp. CXLI. 2 [e]. Scripſit libros philoſophicos et de natura, dudum deperditos. Non tacendum quoque de eo, quod narrat PLINIVS [f]: anſerem ita comitem perpetuum adhaeſiſſe Lacydi, vt nuſquam ab eo, non in publico, non in balneis, non noctu, non interdiu digrederetur. In ſchola ſucceſſorem, vti dictum, habuit Euandrum, Euander diſcipulum ſuum Egeſinum Pergamenum, quem Hegeſilaum vocat CLEMENS ALEXANDRINVS [g], Egeſinus Carneadem, qui rationem philoſophandi Academicam ab Arceſilao introductam, leuiter inflexit, nouamque Academiam condidit.

e) LAERT. l. c. apud FABRICIVM Bibl. Graec. Vol. II. p. 62. dicitur obiiſſe Olymp. CXXXIV. 4. quod corrigendum eſt. Eo enim anno ſcholam regere coepit.

f) Hiſt. nat. L. X. c. 22.

g) Strom. L. I. p. 301.

SECTIO IV.

DE ACADEMIA NOVA, SIVE TERTIA, QVARTA ET QVINTA.

§. I.

Academiae nouae origo.

Quanta ingenii vi animique alacritate, quantoque eloquentiae acerrimae robore incertitudinem propugnauerit Arceſilaus, quantaque felicitate dogmaticos philoſophos proſtrauerit, et imprimis de dialecticis et Stoicis innumeras reportauerit victorias, praecedente ſectione dictum eſt. Armauiſſe ſe contra communem philoſophiae hoſtem, noua non philoſophandi methodo omnem omnino ſcientiam euertentem, quicquid Athenis viuebat, philoſophorum, et ſponte credi poteſt, et veteres teſtantur. Imprimis obiecta eſt inſaniae ignominia, quaſi omnes ſenſus et vitae in iis ducem, communem omnibus hominibus rationem, eiuraret Academia, et pueriliter in his nugaretur, cuius luculentum exemplum Lacydis hiſtoria nobis exhibuit. Ita vero praeter philoſophicam obtrectationem ciuilis quoque acceſſit inuidia, et in ſuſpicionem adducta Academia, quod omnem honeſtatem, pietatem, cultumque etiam diuinum inſano auſu proſcriberet, nullam omnino certitudinem vel cognitionem admittens, quam non contrariis rationibus euerteret. Quae res effecit, vt cum magno ad Arceſilaum numero iuuentus, confluеret, facundia atque vi dicendi, qua aduerſarios mire proſternebat, commota, poſt eius ex vita diſceſſum Academiam Lacydes vix tueretur. Vt itaque inuidiam principiis Academicis conflatam amoliretur, medicinam non tam re ipſa, quam cautiori loquendi modo afferendam ratus Carneades, Arceſilai doctrinam pauliſper inflexit [a]. Cuius veſtigia

a) Obſeruauit hoc iam AVGVSTINVS l. ſupra c. 28. atque BAYLE Dict. T. II. art. Carneades. et ex eo ALDOBRAND. ad LAERT. L. IV. not. B. p. 57.

ſtigia non reliquit quidem Philo, propius tamen iis inſiſtendo ad veteris Academiae ſemitam inceſſit, vnde quibusdam occaſio enata, quartam Academiam numerandi. Philonis vero diſcipulus Antiochus Aſcalonita, relicto non praeceptoris tantum, ſed et totius Academiae nouae ſyſtemate, non veteris tantum placita reuocauit, ſed et cum Stoicis conciliare, ſicque incruenta bella inter Academiam et Stoam geſta tollere, miroque ſyncretiſmo confundere in vnum doctrinas toto coelo differentes conatus eſt, paucis, qui eius veſtigia premerent inuentis. Graecorum enim euerſo imperio cum ad Romanos philoſophia migraret, non iſtius, ſed vel veteris vel mediae, ſiue nouae potius Academiae placita magno applauſu excepta ſunt. Quem hiſtoriae Academicae conſpectum in ſequentibus prolixius enarrabimus: Iam Carneadis, viri grauis et eloquentia imprimis Academica magnum nomen conſecuti hiſtoria et vita explicanda eſt.

Carneadis aetas.

§. II. Egeſini itaque non diſcipulum tantum, ſed et in Academiae cathedra ſucceſſorem fuiſſe CARNEADEM, ſupra diximus. Is gente Afer, patria Cyrenaeus fuit, parente natus Epicomo, quem et Philocomum nominant [b]. Qui enim Athenienſem vocant, ſine dubio ad longam in hac vrbe moram eius reſpiciunt [c]. Tempus eius, licet illuſtrem ſui aeui perſonam egerit, veterum incuria, quae in rationibus chronologicis ſaepe numero magna fuit, admodum incertum et obſcurum eſt, vnde in tres potiſſimum partes diſceſſerunt viri docti. LAERTIVS enim ad Apollodorum in *Chronicis* prouocat, qui eum abiiſſe ex hac vita tradit Olymp. CLXII. 4. cum vixiſſet annos LXXXV. Quod teſtimonium Apollodori eo magis ſequendum eſſe videtur, quod Laërtius, qui in rebus dubiis aliorum quoque diſcrepantes ſententias aduocare ſolet, hic ſolo Apollodori teſtimonio contentus ſit, ſicque eas rationes temporum Carneadis comprobet. Accedit, Anonymum Olympiadographum etiam ad Olymp. CLXII. 4. eius mortem referre, et defectionem lunae in eius mortis tempore notare, quod etiam tradit LAERTIVS [d]: his poſitis natalis eius in Ol. CXLI. 3. incidit. Hanc ſententiam ſecuti ſunt magni in arte critica viri IOH. IONSIVS [e], PETRVS BAYLE [f] et IOH. ALBERT. FABRICIVS [g]. Aliter tamen DIONYSIVS PETAVIVS [h], et THOMAS STANLEIVS [i], qui contendunt, ſerius vixiſſe, inque textu Laërtiano mendum ſuſpicantur, et Apollodorum non de die emortuali, ſed de natali intelligendum eſſe, ſtatuunt. Cuius cauſae praeſidium praecipue in vno alteroue CICERONIS [k] loco quaerunt, a quo M. Craſſus loquens inducitur, *veniſſe ſe Quaeſtorem Athenas florente Academia*, *vt temporibus illis ferebatur*, *quod eam Carneades et Clitomachus et Aeſchines obtinebant*, *quibus alios poſtea iungit*

b) CICERO Tuſc. Qq. L. IV. c. 6. LAERT. L. IV. ſ. 62. SVIDAS II. v. Καρνεάδ. p. 246.

c) Conf. IONSIVS de Script. Hiſt. phil. L. II. c. 11. p. 154 FABRICIVS Bibl. Graec. Vol II. p. 55. Effigies eius occurrit in LAERTIO Meibomii et GRONOV. Theſ. Gr. ant. T. IV.

d) Ib. ſ. 65.

e) l. c. c. XIV. p. 187.

f) Dict. T. II. art. Carneade not. N. p. 63.

g) l. c. p. 55.

h) Exerc. miſc. in Opp. Iuliani Apoſt. c. 8.

i) Hiſt. Philoſ. P. IV. p. 399. 406.

k) De orat. L. I. c. 18.

Digitized by Google

git philoſophos, Athenis tum docentes; itemque M. Antonius, *qui Proconſul in Ciliciam proficiſcens, Athenasque delatus homines ſe doctiſſimos, interque eos Carneadem quoque ſecum habuiſſe*, ait. Factum id autem anno V. C. DCL. et DCLII. Olymp. CLXII. annus quartus autem annus V. C. eſt DCXXIV. Vt vero Petauius infra Apollodori numeros Carneadis aetatem ponit, ita doctiſſimus Diuionenſium Canonicus FOVCHERIVS, ſupra eos aſſurgit, Epicurique coaetaneum fuiſſe ratus, ad eius tempora Carneadem refert: Qua de re lis ei oborta eſt cum LANTINO curiae in eadem vrbe regiae conſiliario [l], quam, quia longior eſt, enarrare hic non vacat. Vnum hoc afferendum, niti totam Foucherii opinionem vno CICERONIS [m] loco, qui *Carneadem Epicuri perfamiliarem ad Arceſilaum veniſſe*, ait, *cum is arderet podagrae doloribus, et triſtem abiiſſe, reuocatum autem ab Arceſilao pectus oſtendente, et dicente, nihil huc perueniſſe.* Vidit iam hanc difficultatem magnus GASSENDVS [n], qui fieri potuerit, vt Carneades Epicuri perfamiliaris ad Arceſilaum peruenerit, cuius natiuitas Olymp. CXXXVII. non potuerit praecedere, ſicque Epicuri obitum decem Olympiadibus non ſequi, qui et hunc ſcrupulum iam mouerat, quod LAERTIVS dicat, Metrodorum Stratoniceum ab Epicuro defeciſſe et ad Carneadem ſe contuliſſe, ex quo ſequitur, Epicurum et Carneadem vno tempore vixiſſe. Nos profunde in hunc chronologiae labyrinthum lectorem introducere nefas ducimus, noſtraeque ſcriptionis fini aduerſum, ipſosque laudatiſſimos viros conſulere iubemus eum, qui haec curatius noſſe cupit: Sed paucis quid excuſſis trium partium nobiliſſimarum argumentis vero nobis videatur ſimillimum enarrabimus, lectoris diligentiae et acumini iudicium relinquentes. Nempe quod ad Foucherii ſententiam attinet, eam vel vnico argumento totam a Lantino ſolidiſſime difflatam eſſe, omnibus fatendum eſt, qui ſine hypotheſeos praeiudicio de re iudicant. Prouocat is ad legationem Athenienſium, quam cum Critolao et Diogene ad Romanos ſuſcepit Carneades propter mulctam a Sicyoniis Romanorum auctoritate dictam Athenienſibus, quod Oropum vaſtaſſent [o]. Etſi enim non adeo certas fixasque temporum iſtorum rationes, quibus ea ſuſcepta eſt, definiri poſſe, in altera hiſtoriae philoſophicae parte pluribus demonſtraturi ſumus, certum tamen eſt, omnique dubio caret, conſulto PAVSANIA [p], direptionem Oropi factam eſſe poſt illud demum tempus, quo Macedonia in prouinciae formam a Romanis redacta eſt. Perſeus autem vltimus Macedoniorum rex A. V. C. DLXXXV. Romam demum abductus eſt. Quod tempus cum longe ab Epicuri aetate diſtet, funditus euertit Foucherii hypotheſin, qui Carneadem Epicuro coaeuum fuiſſe contendens, iſtam legationem ad A. V. C. DXXXII. refert. Vnde ſequitur, quod

l) Scripta FOVCHERII et LANTINI mutua de hoc argumento extant in Ephem. erud. Pariſ. 1691. p. 509. 1692. p. 197. 704.

m) De finib. L. V. in fin.

n) De vita Epicuri L. IV. c. 8. p. 124 ſeq.

o) Qua de re poſtea.

p) Lib. VII. p. 216.

quod a Gassendo [q] iam obſeruatum eſt, Carneadem illum, quem ſuum vocat Arceſilaus, quique Epicuro perſamiliaris fuit, non ſuum dici ſecta, ſed amore, multisque annis a Carneade Cyrenaeo differre [r]. Recteque ille Laërtium de Metrodoro quoque ita interpretatur: neminem ab Epicuro, non ipſo viuo, ſed in ſecta tantum viuente, defeciſſe, praeter iſtum. Difficiliora vero ſunt, fatemur, quae vel Apollodori fidei vel Codicum Laërtii integritati a Petauio et Stanleio obiiciuntur: neque tamen ita comparata eſſe putamus, vt Apollodorus et lectio Laërtii optimis ſuffulta codicibus deſerenda videatur. Nam non Laërtii tantum textum talem, qualis hodie eſt, legit et excerpſit Svidas [s], ſed et Olympiadographus eundem mortis annum refert, et eodem anno et die lunam defeciſſe ait, quod et Laërtius narrat: quae omnem corrupti textus numerorumque apud Laertivm ſuſpicionem nobis quidem eximunt. Deſerendum itaque Ciceronem cum viris doctis quos ſupra nominauimus, putamus, his potiſſimum rationibus nixi, quod legatio Athenienſis Romam ſuſcepta teſte Cicerone P. Scipione et M. Marcello Coſſ. acciderit, qui Conſulatus etſi dubium tempus habeat, ante annum tamen V. C. DCVIII. neceſſario euenit, id eſt ante Olymp. CLIX. quo tamen tempore, ſi Stanleium ſequaris, Carneades nondum natus fuit; legationem vero ſubire potuit, ſi rationes chronologicae Apollodori admittantur. Quas ſi ſequimur, non omnia tantum cohaerent, ſed optime quoque reſpondent aetati Critolai et Diogenis, quae Foucherii quoque ſubtilitates explodit. Cicero vero an memoria errauerit, quod vult Baelius, vel corruptus eius textus ſit, vt et alibi in Carneadis nomine exprimendo factum eſſe luculenter Ionſius demonſtrauit, definiri accurate nec poteſt, nec neceſſe eſt, cum a vero non abludat, Ciceronem iſtam diſſertationem non re ipſa a viris illis illuſtribus audiuiſſe, ſed more colloquiorum, non habita aetatis diſputantium temporisque ratione eos inter ſe differentes ita introduxiſſe, vt nouerat eorum characteri conuenire. Quam colloquiorum rationem neglectam mille tenebras chronologiae veteri obduxiſſe, plurimis exemplis probari poſſemus [ſſ], ſi id ageremus. Certe haec id euincunt, magis fidem habendam eſſe Apollodoro, eiusdem cum Carneade aetatis chronologo, cuius fides tantopere veteribus probata fuit, quam Ciceroni, qui alio loco [t], haud obſcure fatetur, ſe in hiſtoria legationis illius nec certum ſatis eſſe, et lucem ab vno Apollodoro ſe expectare. Alias rationes adductas a laudatis viris, vt breuitati conſulamus, praeterimus.

Eius vita. §. III. Sed vt ab incertis ad certiora reuertamur, Athenas delatus Carneades, a Stoico Diogene dialecticam didicit [u]; vnde inter diſputandum, teſte Cicerone [x], dicebat haud raro: *ſi recte concluſi, teneo, ſin minus,*

q) loc. cit.

r) Conſ. Bayle l. c. fin. et art. Epicure in fine, vbi etiam not. D. de Metrodoro.

s) loc. cit.

ſſ) Plvt. conuiuium ſeptem ſapientum nobile exemplum ſupra nobis in hiſtoria ſeptem ſapientum Graeciae exhibuit.

t) Ad Attic. XII. 24.

u) Cicero Acad. Qq. L. IV. c. 6.

x) Ibid. c. 30.

Digitized by Google

minus, minam Diogenes reddet: haec enim merces erat Dialecticorum. Poſtea in Academiam delatus Egeſinum audiuit, rationemque diſputandi aduerſus quoſuis, quam Arceſilaus introduxerat, didicit, et cum eſſet laboris patientiſſimus, magnam ſibi ſtudio et exercitatione eruditionem comparauit. Tanto vero applauſu ea excepta eſt, vt dignus haberetur, qui Egeſino in cathedra ſuccederet. Quo docendi munere permotus, vt rebus Academiae a dogmaticis philoſophis, praecipue Stoicis, multa paſſis, et detrimentum timentibus ſubueniret, nouam doctrinae Academicae faciem pauliſper a priſtina innouatam, quam poſtea delineabimus, introduxit, eamque ſumma eloquentiae gloria ita commendauit, vt nouo flore ſurgeret. Quia vero dicendi vis in eo ſupra modum vigebat, delectus eſt ab Athenienſibus, vt legatus Romam mitteretur. Cuius legationis cauſa fuit [y], quod Athenienſes Oropum Boeotiae ciuitatem vaſtaſſent; dicta itaque iis a Sicyoniis, auctoritate Romanorum, mulcta D. talentorum, cum grauiorem eam putarent, quam deceret, ad Romanos prouocarunt, legatosque miſerunt, vt ex mulcta aliquid remitteretur, quae inauditis dicta fuerat. Electi vero ad legationem hanc ſuſcipiendam philoſophi tres ſumma eloquentiae et eruditionis laude florentes, Diogenes Babylonius Stoicae, Critolaus Phaſelites Peripateticae, Carneades Cyrenaeus Academicae ſectae anteſignani. Romam itaque profecti, cum moram ibi facere cogerentur, quisque ſeorſim oſtentandae eruditionis et eloquentiae gratia per celeberrima vrbis loca, magno hominum confluxu orationes habuerunt, oſtenderuntque Romanis auribus, Graecae eloquentiae non aſſuetis facundiam ſupra modum admirabilem, et Carneades quidem violentam et rapidam, ſcitam et teretem Critolaus, modeſtam et ſobriam Diogenes. Omnium tamen maxime Carneades diſputandi ſubtilitate et differendi copia ac vehementia omnium in ſe ora conuertit atque oculos. Diſputauit [z] enim de iuſtitia copioſe audiente Galba et Catone Cenſorio, maximis tunc oratoribus. Idem tamen poſtridie, quae dixerat, contraria ratione ſubuertit, et iuſtitiam, quam pridie laudauerat, ſuſtulit, Academiae in eo artem oſtendens, vt alios, quidlibet aſſerentes poſſet ſubuertere. Cuius rationes tam validas fuiſſe prodit alicubi CICERO [a], *propter ruinas, quas in legum et reipublicae illis adminiſtrandae argumento edere poſſunt, vt placari eas cupiat, ſubmouere non audeat.* Oppoſuit ſe tamen Graecanicae philoſophiae et peregrinae eloquentiae Cato, non Carneadis odio ductus, vt quibusdam tum viſum, ſed quod iuuentutem relictis armis et patriis inſtitutis ambitioſe Graecos philoſophos ſectantem corrumpi crederet, ſenatuique perſuaſit, vt de re, quam petierant, decerneretur, remitterenturque ad ſuas ſcholas, et Graecorum filios inſtituendos; Romana vero iuuentus ad patrias leges et inſtituta maiorum obſer-

y) Videndi de hiſtoria huius legationis PLVT. in vita Cat. T. I. p. m. 632. MACROB. Saturnal. L. I. c. 5. GELLIVS N. A. L. VII. c. 14. AELIAN. Var. hiſt. L. III. c. 17. conf. BAYLE l. c. not. F.

z) LACTANT. Inſt. L. V. c. 14. QVINTIL. Inſt. Orat. L. XII. c. 1.

a) De legibus L. I.

ſeruanda reduceretur. Qua de re, quia philoſophiae apud Romanos origines et initia enarraturis adhuc dicendum eſt, reliqua, quae commode magis ibi exponentur, ad alteram hiſtoriae philoſophicae partem ſeruamus. Ex dictis vero conſtare arbitramur, quantus vir Carneades fuerit. Erat enim in eo et iudicii vis ſumma, et ingenium ſupra modum foecundum, atque excogitandis argumentis aptiſſimum, voxque plane ſtentoria [b], adeo vt gymnaſii princeps ad eum mitteret, moniturus, ne clamaret tantopere. Acris praeterea in reprehenſionibus, atque in quaeſtionibus inſuperabilis cum eſſet [c], mirum non eſt, omnes eum in hoc philoſophandi genere antecelluiſſe, tantumque, teſte Laertio [d], in philoſophia valuiſſe, vt oratores quoque ſcholis dimiſſis, ad eum audiendum venirent. Iungebat his inſolitam φιλοπονίαν, tantamque ſtudii aſſiduitatem, vt conuiuia non tantum ob eam cauſam vitaret [e], ſed et, narrante Valerio Maximo [f] ita ſe mirificum doctrinae operibus addiceret, vt, cum cibi capiendi cauſa recubuiſſet, cogitationibus inhaerens, manum ad menſam porrigere obliuiſceretur; et Meliſſa, quam vxoris loco habebat, temperato inter ſtudia non interpellandi et inediae ſuccurrendi officio, dexteram ſuam neceſſariis vſibus adaptaret; ipſe vero cogitationibus ad ſtudia raptis ita inhaereret, vt comae vnguiumque cura neglecta, ſqualorem vtraque parte contraheret [g]. Ceterum infenſiſſimos hoſtes expertus eſt Stoicos, contra quos tanta animi vehementia inſurgebat, vt contra Chryſippum imprimis, magnum Stoae tunc temporis ornamentum diſputaturus, elleboro animum detergeret [h], vt ad inuentionem valeret, neque corrupti ſtomachi humores animi vim atque conſtantiam extinguerent. Qua contentione tamen non ita animum aduerſario infenſum reddidit, vt non magni Chryſippum faceret, faſſus: *niſi Chryſippus fuiſſet, non eſſem ego;* ſiue ita eruditionem aduerſarii extulerit, ex qua multum profecerit; ſiue tanto eius ſubtilitates, quibus mirifice valebat, acumine eſſe ita indicauerit, vt in excogitandis obiectionibus mire eius ingenium acueretur [i]. Aetate prouectior oculorum ſuffuſione laborauit, exitumque ex hac vita admodum moleſte tuliſſe dicitur, ſaepeque indignabundus quaeſiuiſſe; an, quae natura compoſuit, ipſa diſſoluet [k]. Tandem naturae debitum ſoluit annos LXXXV. natus [l] quos Cicero [m] et Valerius Maximus [n] ad XC. extendunt, notabilemque fecit mortem eius lunae deliquium, quaſi nobiliſſimum ſidus ereptum Academiae lumen compateretur [o], ſucceſſorem ſcholae relinquens Clito-

b) Laert. L. IV. ſ. 62.
c) Ibid. ſ. 63.
d) ſ. 62.
e) Ibid. ſ. 63.
f) Lib. VIII. c. 7.
g) Laert. ſ. 62.
h) Val. Max l. c. et poſt eum alii, Hvetivs et Bayle ll. cc. alii contra Zenonem diſputaſſe, aiunt, quem Tarſenſem, Chryſippi ſucceſſorem eſſe putant, vid. Ions. l. c. L. II. c. 1. p. 117. Alii Chryſippo vſum ellebori tribuunt, nominati Menagio anti-Baill. T. I. p. 420. cuius tamen lapſum notat Bayle l. c. not. E. qui de hac re pluribus diſſerit.
i) Forte ita intelligendi ſunt ex recentioribus, qui Carneadem Chryſippi ſtudioſum fuiſſe aſſerunt, quos notat Bayle l. c.
k) Laert. l. c.
l) Ibid. ſ. 65. Lvcian. in Longaeu. T. II. p. m. 829.
m) Acad. Qq. L. IV. c. 6.
n) loc. cit.
o) Citati ſupra §. 8.

Clitomachum, Mentorem forte conſtituturus, niſi is pellice eius vſus, eius indignationem ita meruiſſet, vt eum ex ſchola abire iuberet, illeque diſcederet [p]; qua in re ἀκαταληψίαν Carneadem non ſeruaſſe, ſed oculis fidem habuiſſe, iocatur Numenius [q]. Nihil ſcriptum de philoſophia reliquit [r], quicquid enim eius nomen prae ſe tulit, a diſcipulis, quos varios habebat, conditum fuiſſe LAERTIVS [s] teſtatur. Nec liber *de ſuſtinendis aſſenſionibus*, quem ei tribuit STANLEIVS [t], loco CICERONIS [u] male intellecto deceptus, eius eſt, ſed Clitomachi. Neque id mirandum magnopere eſt: adeo enim ſententiam ſuam celauit, vt neque Clitomachus, qui tamen eo familiariſſime vſus eſt, intelligere vnquam poſſet, quae ei probarentur [x]. Non confundendus autem eſt Carneades Academicus cum alio Carneade Anaxagorae diſcipulo, neque cum Epicuri familiari, vt ſupra monitum [y]. Alios praeterea Carneades nominat FABRICIVS [z].

Doctrina Carneadis.

§. IV. Philoſophandi rationem Academicam, quam tenuit Carneades, eandem fere fuiſſe, quam ſecutus eſt Arceſilaus, aſſenſus introducta ſuſpenſione, rerum nixa incertitudine, ſupra diximus. Eandem enim ſuſpenſionem amplexus eadem defendit acrimonia, fundamentis licet mitioribus ſuffultam [a]. Eam paucis CICERO [b], prolixius SEXTVS EMPIRICVS [c] nobis deſcriptam reliquerunt, quorum in hiſtoria ſuae ſectae teſtium fideliſſimorum fidem recte ſequimur. Ita vero Carneades, non ſolum Stoicis, ſed etiam omnibus, qui eum praeceſſerunt, de veri falſique regula contrariam ſententiam oppoſiturus:

I. Abſolute nihil eſt, a quo iudicetur veritas, non ratio, non ſenſus, non phantaſia, nec vlla res alia quaecunque, haec enim omnia pariter nos fallunt.

II. Etiamſi ſit aliquod eiuſcemodi criterium, non poteſt tamen id conſiſtere abſque affectione animae, quae naſcitur ab obiecti euidentia. (πάϑος ἐνεργείας) Quoniam enim vi ſentiendi differt animal ab inanimatis, omnino et ſe et externa per eum apprehendet. Senſus autem, qui manet immobilis et impatibilis, et immutabilis, nec eſt ſenſus, nec aliquid apprehendit: mutatus autem et affectus quodammodo ab incurſione euidentium, tunc demum res indicat. In affectione ergo animae, quae oritur ex obiecti euidentia, quaerendum eſt veri criterium.

III. Haec autem affectio debet indicare et ſe ipſam, et obiectum apparens, quod fecit, vt ipſa animae ineſſet, quae quidem affectio non eſt alia, quam phantaſia.

 IV.

p) LAERT. l. c. ſ. 64.
q) Apud EVSEB. L. XIV. c. 7. p. 738.
r) LAERT. l. c. ſ. 63. PLVT. de fortit. Alex. Tom. II. p. m. 347. conf. BAYLE l. c. not. I. FABRICIVS l. c.
s) loc. cit.
t) loc. cit. p. 407.
u) Acad. Qq. L. IV. c. 31.
x) IDEM l. c. c. 45.
y) IONSIVS, BAYLE, FABRIC. ll. cc. multum turbauit haec homonymorum confuſio hiſtoriam Carneadis.
z) Ibid. p. 55.
a) CICERO l. c. c. 6. NVMENIVS l. c.
b) Ibid. L. IV. c. 31.
c) Adu. Mathem. L. VII. ſ. 153.

IV. Quamobrem dicendum eſt, etiam phantaſiam eſſe quandam in animali affectionem, quae et ſe et aliud oſtendat, vt, cum aliquid aſpeximus, viſu quodammodo afficimur; nec eum ſic habemus affectum, vt habebamus, priusquam afficeremur, quae alteratio duo oſtendit, vnum ipſam alterationem, hoc eſt phantaſiam; ſecundum autem, id quod indidit alterationem, nempe aſpectabile.

V. Quoniam vero phantaſia non ita, vt vere eſt, rem ſemper indicat; ſaepe autem fallit, et inſtar infidelium nuntiorum, diſcrepat a rebus, quae eum immiſerunt; neceſſario ſequitur, quod non quaelibet phantaſia poteſt facere, vt admittatur iudicium veritatis, ſed ſola illa, quae vera eſt.

VI. Rurſus, quoniam nulla eſt adeo vera, vt non poſſit eſſe falſa, et cuilibet, quae videtur eſſe vera, inuenitur aliqua falſa ſimilis, itaque criterium erit in phantaſia communi veri et falſi.

VII. Communis autem horum phantaſia non diſtincte comprehendit: ſi autem non diſtincte comprehendit, non erit criterium.

VIII. Si nulla autem phantaſia vim habet iudicandi, nec ratio erit id, quod iudicat, ea enim deducitur a veritate et merito: nam primum quidem ei debet apparere id, quod iudicatur, nihil autem poteſt apparere absque ſenſu experte rationis.

IX. Neque ergo ſenſus expers rationis, neque ratio eſt id, quod iudicat.

X. Quoniam tamen ad vitam traducendam et ad acquirendam beatitudinem criterio aliquo opus eſt, ideo aſſumenda eſt prababilis phantaſia, et illa, quae probabilis ſimul eſt, et dubio nullo diſtrahitur, quaeque euidens eſt, et explicata.

XI. Phantaſia ergo eſt alicuius imaginatio, nempe eius ex quo fit, et eius in quo fit: ex quo, vt externi ſubiecti ſenſilis: in quo, vt hominis.

XII. Duplici vero reſpectu poteſt conſiderari: vno quidem, ad id, quod phantaſia apprehenditur: altero autem, ad eum, qui vtitur phantaſia. Prioris reſpectu eſt vel vera, vel falſa; vera quando conſonat, cum obiecto, falſa quando diſſonat: poſteriori alia eſt, quae apparet eſſe vera, alia, quae non apparet.

XIII. Ex quibus, quae apparet vera eſſe, appellatur emphaſis et probabilitas et probabilis phantaſia: quae autem non apparet eſſe vera, appellatur apemphaſis [d], et improbabilitas et non probabilis phantaſia.

XIV. Quod apparet ex ſe falſum, vel quod eſt quidem verum, non autem apparet, aptum natum eſt, ad nobis perſuadendum.

XV. Phantaſia, quae eſt aperte falſa, et quae non apparet vera eſſe, non poteſt eſſe criterium.

XVI. Eius autem phantaſiae, quae apparet vera eſſe, alia quidem eſt minus euidens, alia vero hoc etiam habet, vt valde euidenter appareat vera.

XVII. Phantaſia, remiſſa minusque euidens, non poteſt eſſe criterium illud, quia non aperte poteſt perſuadere, ſed ea, quae euidenter apparet vera eſſe.

XVIII.

d) Ita et Stoici, quorum praecepta ad Academiam ſuo modo accommodat.

Digitized by Google

XVIII. Prout vero ſpeciatim alia alii applicatur, probabiliorem etiam vehementiusque mouentem habet phantaſiam.

XIX. Probabile autem eſt, vel id quod verum eſt, et videtur verum, vel quod, falſum cum ſit, verum eſſe videtur, tertio autem verum commune vtriusque.

XX. Vnde criterium erit phantaſia, quae vera eſſe videtur, quaeque probabilis vocatur.

XXI. Fides vero non eſt deneganda ei, quae vt plurimum eſt vera, licet interdum falſa ſit, quia rarius occurrit, et iudicia et actiones diriguntur, ſecundum id, quod plurimum ſit.

XXII. Quoniam autem nunquam ſola vnius generis conſiſtit phantaſia, ſed catenae inſtar altera pendet ex altera, ſecundum accedit criterium, ſi probabilis ſimul ſit phantaſia, et nullo dubio in diuerſa trahatur.

XXIII. Fit itaque iudicium veritatis, ex phantaſiarum ſiue viſorum concurſu, quum per nullam ex concurſu phantaſiarum homo diſtrahitur, vt falſum ſe putet imaginari.

XXIV. Eſt tamen eiusmodi phantaſia non diſtracta in diuerſum, alia magis, alia minus talis: quarum illa magis, fide digna eſt, quae per ſingulas quoque partes eſt examinata.

XXV. Examini vero ſubiiciendum eſt, id quod iudicat, et id, de quo iudicatur, et id, per quod fit iudicium, diſtantiaque et interuallum, figura, tempus, modus, affectio, operatio; vnumquodque eorum, quale ſit, curioſe diſcernendum eſt.

XXVI. Si haec in vno ſint omnia, criterium habemus phantaſiam probabilem, et probabilem ſimul atque indiſtractam, ac per partes examinatam.

XXVII. In rebus leuibus et non magni momenti ſola probabili phantaſia vtimur ad iudicandum, at in rebus, quae ſunt alicuius momenti, indiſtracta: in iis autem, quae pertinent ad bene beateque viuendum, examinata per partes.

XXVIII. Probabilis phantaſia attendenda eſt in iis, in quibus non dat nobis circumſtantia ſatis temporis ad rem accurate conſiderandam: examinata in iis, in quibus datur tempus attente ſingula perſequendi, ac tractandi res, quae nobis ſe examinandae offerunt.

Obſeruationes de nouae Academiae philoſophia.

§. V. Hactenus Sextus Empiricus, qui luculenter et docte, vt ſolet, Carneadis ſententiam explicuit: quam ſi cum dictis ſupra de Arceſilai opinione conferimus, et ea quoque conſulimus, quae veterum alii de Carneadis hac in re mente differunt, patebit inde,

I. Arceſilaum et Carneadem non reipſa tantopere inter ſe diſſenſiſſe; ſupra enim oſtendimus, Arceſilaum, etſi incertitudinis cauſam in rerum natura latere diceret, eas tamen non in ſe, ſed in relatione ad hominis intellectum intellexiſſe. Carneades autem luculentius Academiae mentem expreſſit, et quae Arceſilaus intimae admiſſionis diſcipulis explicabat,

cabat, apertius prodidit, rerum ipſarum naturam quidem non indifferentem prorſus et incertam eſſe, ſed latere humanum intellectum, nec eſſentias rerum poſſe intelligi, vnde ſequebatur, nec ſcientiam dari, ſed tantum opinionem. Ita ſtatuiſſe, teſtis eſt Numenius [e], qui, prout in ſe res exiſtit, et aliqua de ea re affirmantur et negantur, vel verum eſſe vel falſum quousque ad rem ipſam refertur, aſſeruiſſe tradit.

II. Incertitudinem itaque Academia noua in eo quaerebat, quod omnibus veris falſa aliqua adiuncta ſint, tanta ſimilitudine, vt in iis nulla inſit certa iudicandi et aſſentiendi nota [f]: vnde et aſſenſum cohibendum eſſe praecepit. Id quod ad ipſam naturam rerum animo humano obuerſantem, quatenus illa ex certis et indubitatis criteriis cognoſci poteſt, pertinere, ex dictis hactenus liquet. Non itaque de probabili ratione ſtatuendi de re aliqua nec de opinione, ſed de certo iudicio et affirmatione, qualem imprimis commendabant Stoici, ſermo eſt, vt ex iis, quae de eo tradunt CICERO et SEXTVS [g] videre eſt.

III. Relinquebat itaque Academica ſecta ſapienti opinionem. Id quidem aſſerebant de Carneade Philo et Metrodorus, Clitomachus autem magis ab eo diſputatum, quam probatum putabat [h]; ſed latere in opinionis nomine aequiuocum quid, recte monuit FOVCHERIVS [i]. Opiniones enim, ſi praeiudicia mentis, perſuaſionemque de rerum natura cognoſcenda inanem, incertamque atque praecipitanter conceptam, ſignificant, verum eſt, quod in Carneade laudat CICERO, *feram et immanem vt belluam Hercules, ſic illum ex animis noſtris aſſenſionem et opinationem extraxiſſe;* id enim Academia quoque vetus, et ipſe eius conditor Plato vehementer commendauerunt. Quod ſi opinari idem eſt, quam de hoc vel illo facto ſententiam ſequi, quae non vsquequaque abſurda et contradictoria eſt, recte idem TVLLIVS Carneadi tribuit: *licere percipere nihil, et tamen opinari.* Quamquam AVGVSTINVS [k], malit hoc vocare credere, quam opinari; ait enim: *quod concipimus, rationi debemus, quod credimus, auctoritati, quod opinamur errori.* In verbis vero eiusmodi diſſenſum ferre, facile; indicare vero, e re noſtra et hiſtoriae Academicae eſt.

IV. Ex dictis vero intelligi quoque poteſt, quo ſenſu voluerit Carneades intelligi, quando teſte GALENO [l] ipſam ratiocinandi formam, regulamque; quae ſunt idem vni tertio, ſunt idem inter ſe, argumentationibus oppugnauit, et concedere noluit, magnitudines vnicuipiam aequales, etiam inter ſe aequales eſſe. Non enim haec ad ipſam eum ratiocinii formam retuliſſe, inde colligitur, quod eodem argumentationis genere ipſe omnem aſſenſum atque certitudinem oppugnauerit, propria vineta caeſurus, ſi ipſam hanc ratioci-

e) EVSEB. praep. L. XIV. c. 8.
f) CICERO de N. D. L. I. c. 5.
g) ll. cc.
h) CICERO Acad. Qq. L. IV. c. 24
i) Hiſt. Acad. L. I. c. 8. p. 44 ſeqq.
k) Adu. Acad. L. III.
l) De optimo dicendi genere locum adducit BAYLE l. c. not. C. p. 59.

Digitized by Google

tiocinii formam euertiſſet: ſed pertinet hoc ad ipſam eius applicationem ad res cognoſcendas, vbi nihil putabat eſſe, quod ita cognoſceretur, vt etſi videatur in tertio vno conuenire, certo tamen inde concludi queat, vel recte conuenire cum eo, vel inter ſe; vnde non negauit, quod inde elicit Baylivs; quae conueniunt vni tertio, conuenire inter ſe, ſed quod Galenus ei tribuit: magnitudines vnicuipiam aequales, eſſe quoque inter ſeſe aequales, applicatione ſcilicet regulae facta ad magnitudines, quas ita certo cognoſci non poſſe putabat, vt inde ab vna magnitudine ad reliquas concludi poſſet. Vnde ab abſurdiſſima totamque diſputandi rationem Academicam euertente ſententia Carneadem abſoluendum putamus.

V. Imprimis vero ex dictis patet, quo potiſſimum modo ab Arceſilao diſceſſerit Carneades, quem re ipſa cum illo conſentire rationibus veriſimilibus et teſtimoniis quoque veterum conuicti ſupra tradidimus. Nempe Arceſilaus, non minus atque Carneades contra dogmaticos ſectariosque philoſophos diſputabant, arcanamque Academiae doctrinam paucis et intimae tantum familiaritatis diſcipulis ſeruabant: id quod de Carneade quoque diſerte tradit Numenius [m]: *Externe eundem attuliſſe, abſtuliſſe, pugnamque ſuam contrariis ſententiis et verſutis quibusdam ac ſubtilibus argutiis cum multiplici varietate miſcuiſſe, affirmando ſimul et negando, et oppoſitis vtrinque rationibus diſputando; et tamen illum ipſum, qui Stoicos vellicandi ſtudio cuncta miſcebat, clam ſodales inter ſuos eadem omnia faſſum eſſe, vereque ac certe pronunciauiſſe, quae alius quiuis e populo.* Quamquam enim his potiſſimum opponit Baylius, quod ſupra iam ex Cicerone attulimus, Clitomachum, ei licet familiarem, faſſum, nunquam ſe intelligere potuiſſe, quae Carneadi probarentur: nihil tamen hoc obſtare videtur, cum Clitomachus, non de interiori Academiae diſciplina, quam ad Platonem et ſequaces Carneades, Arceſilaum ſecutus retulit, ſed de propriis Carneadis opinionibus loquatur, quas ille ſine dubio diſcipulis non aperuit, quod nouam ſectam condere non vellet. In eo itaque Carneadi cum Arceſilao conueniſſe dubium non eſt. Aſt in eo potiſſimum ab illo diſceſſit, quod mitioribus fundamentis nixam ἐποχὴν Academicam protulerit. Nempe Arceſilaus, omnes omnium ſectarum philoſophos oppugnaſſe et ignorantiae atque incertitudinis conuiciſſe contentus, de rebus in vita humana vel ſequendis vel fugiendis non diſpexit, vita tamen, qua ratione ſapiens agere debeat, oſtendit, ita vero magnam Stoicorum, quorum phalanges proſtrauerat, calumniam concitauit, quaſi omne honeſtatis vitaeque beatae fundamentum euerteret. Carneades itaque, vt recte monet Avgvstinvs [n], *primo illam velut calumniandi impudentiam, qua videbat Arceſilaum non mediocriter infamatum, depoſuit, ne contra omnia velle dicere, quaſi oſtentationis cauſa, videretur.* Hinc, quod Arceſilaus non explicuerat, diſertius tradidit, qua ratio-

m) loc. cit.

n) loc. cit.

Digitized by Google

ratione viſum probabile ad aſſequendam vitam beatam ſapiens quaerere debeat. Arceſilaus enim logica et phyſica placita philoſophorum oppugnabat, de moralibus parum curioſus: Carneades vero ad moralem philoſophiam curatius attendens, regulas praeſcribebat, quibus ſalua incertitudine et aſſenſu retento, hominum vita moresque queant regi. Quam bene vel male, et annon ita omnem morum regulam genuinam et ad veritatem facientem euerterit, huius loci non eſt diſpicere, ſufficit, multa eum probabili actionum humanarum fundamento admiſſo, oſtendiſſe, non eſſe humanae ſocietatis hoſtes Academicos. Quam rationem poſtea quoque Sceptici ſecuti ſunt, vt ſuo loco trademus, et imprimis CICERO potiſſimum philoſophiae ſuae fundamentum eſſe voluit, in incertis rerum omnium, circa quas intellectus noſter verſatur circumſtantiis probabiles rationes eſſe ſequendas. Diſtinguendum itaque illud eſt, quod Academici de rebus vitam humanam reſpicientibus dixerunt, ab iis, quae contra dogmaticos, et imprimis Stoicos diſputauerunt. Id quod ex iis porro patebit, quae Carneadi placuiſſe veteres narrant.

Theologia Carneadis.

§. VI. VI. Inſiſtens itaque Carneades veſtigiis anteceſſorum, adhibitaque diſputandi methodo Academica, Stoicos, vt in aliis, ita in doctrina quoque de Diis vehementer oppugnauit. Prolixe id narrat CICERO [o], cuius locus, quia longior eſt, quam vt adſcribi queat, apud ipſum legendus eſt, argumentaque enarrat, fortiter ſatis Stoicam de Diis doctrinam euertentia. Qui tamen addit: *Haec Carneadem egiſſe, non vt Deos tolleret, ſed vt Stoicos, nihil de Diis explicare, conuinceret.* Aitque is alio loco [p]: *Contra eos ita multa diſſeruiſſe Carneadem, vt excitaret homines non ſocordes, ad veri inueſtigandi cupiditatem.* Ex quo loco patet, Carneadem nec doctrinae de Deo ſe oppoſuiſſe, nec eo contendiſſe, vt eorum notitiam cultumque ex animis hominum euelleret, ſed Stoicos imprimis aggreſſum fuiſſe, et oſtendiſſe, abſurdam ex doctrina eorum ſequi de Diis ſententiam. Id quod luculenter oſtendit praeter CICERONEM, SEXTVS EMPIRICVS [q], qui Clitomachi memoriis vſus, exquiſitiſſimas et efficaciſſimas, vti vocat, argumentationes eius contra theologiam Stoicam recitat. Non negamus, totam theologiam gentilium argumentis Carneadis conuulſam ſimul labaſcere; Stoicorum enim diligentia in eo ſita erat, vt vulgarem religionem rationibus philoſophicis exornarent. Verum eum ex hac cauſa cum Clitomacho, qui ſcriptas eius obiectiones reliquit, inter Dei religioniſque hoſtes transſcribere [r], ſine ſufficienti ratione et praecipitanter fieri credimus. Aſſentimur tamen Balbo apud CICERONEM [s], fatenti: *Malam et impiam conſuetudinem eſſe, contra Deos diſputandi, ſiue animo id fiat, ſiue ſimulate.*

VII.

o) De nat. Deor. L. III. c. 18.
p) Lib. I. c. 2.
q) Adu. Math. L. IX. ſ. 140 ſeqq.
r) Ita THEOPH. ANT. ad Autolyc. L. III. p. 292. ed. Wolf. REINES. Var. lect. L. III. c. 6. p. 445. BVDDEVS theſ. de ath. c. I. §. 14. conf. FABRIC. Bibl. Gr. Vol. I. p. 775.
s) De N. D. L. II. c. vlt.

Digitized by Google

VII. Eandem diſputandi rationem contra Stoicos Carneades tenuit, fatum Stoicum oppugnans: Is enim aſſumens, aliqua eſſe in noſtra poteſtate, experientia comprobante, ita concluſit [t]: Si omnia antecedentibus cauſis fiunt, omnia naturali colligatione conſerta contextaque fiunt, quod ſi ita eſt, neceſſitas omnia efficit; id ſi verum eſt, nihil eſt in noſtra poteſtate: eſt autem aliquid in noſtra poteſtate; at ſi omnia fato fiunt, omnia cauſis antecedentibus fiunt; non igitur fato fiunt, quaecunque fiunt. Et hoc argumento quoque ductus, dicebat, ne Apollinem quidem futura poſſe dicere, niſi ea, quorum cauſas ita natura contineret, vt ea fieri neceſſe eſſet. Cuius totius diſputationis fundamentum, teſte eodem, qui haec omnia tradit, CICERONE [u], in eo verſabatur, quod cum Epicureis negabat, omnia, quae fierent, fieri a cauſis antecedentibus, voluntatis enim noſtrae non eſſe cauſas externas et antecedentes. Qua de re, hodie tantopere diſputata veteres iam in diuerſa abiiſſe, doctrina de fato per omnes gentes diuerſum ſentiens, luculenter teſtatur. *De fato.*

VIII. Sed vt principium quoque aliquod morale Carneadis, in ethicis magis, quam phyſicis eminentis, afferamus, ſtatuit, teſte CICERONE [x]: Vltimum finem ſiue extremum hominis eſſe frui principiis naturalibus. Obſcura cum haec prima facie ſint, ſenſum eorum ita interpretatur FOVCHERIVS [y], exercendam eſſe tum intellectus tum voluntatis perfectionem, ita vt nullo vel interno animus, vel externo impediatur obſtaculo. Quae explicatio tangit quidem aliquid, non vero totum exhaurit. Recte enim CICERO [z] monuit, vt ex iis, quae ſuperiori ſectione diſſeruimus, liquet: honeſte viuere fruentem rebus his, quas primas homini natura conciliet, et veterem Academiam cenſuiſſe, vt indicant ſcripta Polemonis, et Ariſtotelem eiusque amicos nunc maxime probare. Introduxiſſe vero Carneadem, non vt probaret, ſed vt Stoicis opponeret, ſummum bonum eſſe frui his rebus, quas primas natura conciliauiſſet [a]. Quod dogma latius exſequi opus non eſt, cum ſupra id factum ſit: nec negamus, haec contra Stoicos vrſiſſe Carneadem, vtrum vero admiſerit intra parietes ad γνωρίμυς, vti ſuadet ſeruata Academiae arcana methodus, dici non poteſt. Ciceronis enim teſtimonium nondum rem conficit, qui coniectura ductus ita ratiocinatus eſt, ipſeque fatetur, non exploratum eſſe, quae Carneadi probarentur. Vnde ſatis haec quoque de Carneadis philoſophia dicta ſunto. *De fine morali.*

§. VII. Carneadem excepit in Academiae cathedra CLITOMACHVS, Carthaginienſis, patria lingua Aſdrubal dictus [b], patre Diogneto, quem Poeni Maharbalem dixere, prognatus. Coepit vero iam domi φιλοσοφεῖν, vt ait LAERTIVS, quod non ita intelligendum eſt, vt tranſtulit Latinus inter- *Clitomachus.*

 pres

t) IDEM de fato c. 14.
u) loc. cit.
x) IDEM de finib. L. II. c. 11.
y) loc. cit. p. 156.
z) Acad. Qq. L. II. c. 42.
a) De fin. L. II. c. 11. L. V. c. 7. conf. BAYLE l. c. not. K. FOVCHER. l. c. Elegans vero morum praeceptum a Carneade profectum apud CICER. de fin. L. II. c. 18. conf. FOVCHER. l. c. BAYLE l. c.
b) LAERT. L. IV. ſ. 67. PLVT. de fort. Alex. T. II. p. m. 347. MENAG. ad l. c. Laërt. et, qui docte de hoc nomine commentatur SAM. BOCHARTVS Geogr. Sacr. L. II. c. 12. p. m. 824. Aſrubaal, dominus ad pugnam cinctus, hinc mutatum nomen in Graecum Clitomachus.

pres, et accepit quoque STANLEIVS [c], quod etiam apud ſuos in lingua patria philoſophiam docuerit; eam enim Athenas delatus demum didicit, ſed φιλοσοφεῖν apud barbaros omnem literaturam, quibus ad philoſophiam praeparabantur animi ſignificauit [d]; licet et hoc potuit dixiſſe Laërtius, in patria, antequam in Graeciam veniret, philoſophiae principiis fuiſſe imbutum. Certe tum non imparatum plane a literis fuiſſe, quod STEPHANVS [e] tradit, ratio illorum temporum facile euincit, quibus Graecanica eruditio in Africa paſſim florebat. Fuit vero, notante CICERONE [f], homo et acutus, vt Poenus et valde ſtudioſus ac diligens, quibus ingenii et induſtriae opibus diues Athenas ſe contulit, vt philoſophiam diſceret. Factum id eſſe, quum annum aetatis ageret XL. LAERTIVS [g] tradit; EVSTATHIVS [h] vero XXVIII. ponit, quem Laërtio praefert IONSIVS [i], eo potiſſimum argumento ductus, quod defuncto Olymp. CLXII. 2. Carneadi, apud quem vsque ad ſenectutem fuiſſe dicit CICERO [k], ſucceſſerit, coeperitque eo tempore σχολαρχεῖν, Academiamque per triginta circiter annos tenuerit, eique defuncto circa Olymp. CLXX. Philo ſucceſſerit, quem Cicero XII. annos poſt Romae audiuit. Quibus rationibus inductus ſuſpectam Ciceronis in adducto loco fidem putat, quam tamen ſaluari poſſe putamus, ſi verba: *vsque ad ſenectutem*, non ad Clitomachum, ſed ad Carneadem, valde ſenem defunctum, referantur. Illud certum eſt, ad Carneadem ſe, quamprimum Athenas venit, contuliſſe, et ſtudioſe ab eo imbutum fuiſſe. Neque tamen ceterarum quoque ſectarum doctrinam neglexit, ſed in Peripateticorum quoque et Stoicorum dogmatibus verſatus eſt [l], ita tamen, vt Academicam ſequeretur, quam non tantum ore, ſumma ingenii, vt Carneades eloquentiae, vi quam in eo laudat CICERO [m], vſus, illuſtrauit, ſed potiſſimum plurimis ſcriptis expoſuit, quibus praeceptoris, nihil in commentarios referentis, doctrinam maxime expoſuit [n]: ad ea ſaepe numero prouocat Cicero, LAERTIVS vero vltra quadringenta volumina ſcripſiſſe, teſtatur. Inter ea quatuor de *aſſenſionibus ſuſtinendis* libros laudat CICERO [o], quos male adſcribere Carneadi STANLEIVM §. *praecedente* iam notauimus. Librum quoque *de ſectis* laudat LAERTIVS. Singulare eſt, quod STOBAEVS [p] de eius morte refert: morbo correptum cum in veternum incidiſſet, vbi euigilauit, dixiſſe: nihil me fallet amor vitae, ſicque violentas ſibi intuliſſe manus. Condiſcipulum habuit Aeſchinem Neapolitanum philoſophum Academicum, Melanthii Rhodii quoque diſcipulum; itemque Charmidem, qui et eius inſtitutione vſus eſt, de quo in ſequentibus dicemus.

Placita Clitomachi.

§. VIII. In philoſophiae vero Academicae placitis a magiſtri ore non receſſit, vt ex iis videre eſt, quae ex libris *de aſſenſu retinendo* nobis ſeruauit CICERO [q], qui refert, ſtatuiſſe:

I. Eſſe

c) Hiſt. phil. P. IV. p. 407.
d) Dictum hac de re in prolegomenis.
e) v. Καρχηδών.
f) Lib. IV. c. 31. Qq. Acad. g) loc. cit.
h) Ad Dionyſ. περιηγ. v. 196.
i) De Script. Hiſt. phil. L. II. c. 14.
k) loc. cit. l) LAERT. l. c. m) loc. cit.
n) LAERT. l. c. FABRIC. Bibl. Graec. Vol. II. p. 56. IONS. l. c.
o) Ib. L. IV. c. 32. p) Serm. XLVIII. p. 120.
q) CICERO Acad. Qq. L. IV. c. 32. cf HVET. de la foibleſſe de l'Eſprit humain L. I. ch. 14. §. 21. p. 116 ſq.

Digitized by Google

I. Eſſe rerum eiusmodi diſſimilitudines, vt aliae probabiles videantur, aliae contra: id autem non eſſe ſatis, cur alia percipi poſſe dicas, alia non poſſe: propterea quod multa falſa probabilia ſint, nihil autem falſi perceptum et cognitum poſſit eſſe.

II. Vehementer errare eos, qui dicant, ab Academia ſenſus eripi, a quibus nunquam dictum ſit, aut colorem, aut ſaporem, aut ſonum nullum eſſe: illud modo diſputari, non ineſſe in his propriam, quae nusquam alibi eſſet, veri et certi notam.

III. Dupliciter dici aſſenſum ſuſtinere ſapientem: vno modo cum hoc intelligatur, omnino eum rei nulli aſſentiri: altero, cum ſe a reſpondendo, vt aut adprobet aliquid, aut improbet, ſuſtineat, vt neque neget aliquid, neque aiat.

IV. Id cum ita ſit, alterum placere, vt nunquam aſſentiatur, alterum tenere, vt ſequens probabilitatem vbicunque haec aut occurrat, aut deficiat, aut etiam aut non reſpondere poſſit; nec vt placeat, eum, qui de omnibus rebus contineat ſe ab aſſentiendo, moueri tamen, non agere aliquid, quibus relinquitur, eiusmodi viſa adprobari, quibus ad actionem excitemur: item ea, ad quae interrogati in vtramque partem reſpondere poſſumus, ſequentes tantummodo, quod ita viſum ſit, tum ſine aſſenſu: neque tamen omnia eiusmodi viſa approbari, ſed ea quae nulla re impedirentur.

V. Sequendam eam probabilitatem, in quam cum vehementi inclinatione ac delectu animus propendet, quaque mouetur ad conſenſum, vt non tantum non reſiſtat, ſed cum vehementi propenſione obſequatur [r].

VI. In doctrina de bono voluptatem cum honeſtate, quod et Callipho fecit, coniunxiſſe, teſtatur CICERO [s].

VII. Ceterum in doctrina de Deo Clitomachum magiſtri obiectiones contra theologiam Stoicorum ſtudioſe collegiſſe, male propterea notatum, ſupra in Carneade diximus, monuimusque, perperam ideo inter atheos referri Clitomachum [t].

VIII. Rhetoricae porro infenſiſſimum hoſtem fuiſſe, ait SEXTVS EMPIRICVS [u], et ex hominum ſocietate eiiciendam ſtatuiſſe.

IX. Dialecticam lunae comparabat, quae aſſidue ſiue creſcat ſiue decreſcat [x]. Qua comparatione fortunam Academiae deſignare voluiſſe videtur, quae poſt maxima incrementa diſcipulorumque ingentem ſub Arceſila numerum, decreuit, a Carneade vero reſuſcitata noua augmenta cepit. Prout itaque dialectica ingenio et eloquentia ornatur, ita quoque vel incrementa vel decrementa capit.

§. IX. Quartae quam nonnulli ponunt [y], Academiae auctor eſt PHILO Lariſſaeus, Clitomachi per complures annos diſcipulus [z], cui in cathedra Olymp.

Philo quartae Academiae conditor.

r) SEXT. EMP. Pyrrh. hyp. L. I. c. 33. ſ. 230. FABRIC. ad h. l.

s) Tuſc. Qq. L. V. c. 30. vbi tamen Codd. quidam Diomachus legunt.

t) Conf. REIMMANN. Hiſt. ath. c. XXXIII. §. 5. p. 172.

u) Adu. Rhetor. ſ. 20.

x) STOBAEVS Serm. CCXII. p. 715.

y) SEXT. EMPIR. Pyrrh. hyp. L. I. c. 33. ſ. 220. EVSEB. Praep. Eu. L. XIV. c. 9. p. 726.

z) CICERO de Orat. L. III. c. 16. Acad. Qq. L. IV. c. 6. Numenius apud EVSEBIVM l. c.

Digitized by Google

Olymp. CLXX. ſucceſſit, ſi temporum rationes ſupra in Carneadis vita initas ſequamur. A. V. C. DCLXII. iam celebrem fuiſſe ex CICERONIS *de Oratore* diſputatione liquet, et A. V. C. DCLXV. bello Mithridatico profugum Cicero Romae audiuit: quae circumſtantiae non parum eam ſententiam iuuant, quae A. V. C. DCLIII. Philonem Academiae cathedrae admotum ſtatuit [a]. Is tanta eruditione, eloquentia morumque elegantia fuit, vt eum Romani ſuper omnes Clitomachi diſcipulos admirarentur [b], quae cauſa quoque fuit, vt poſitis doctrinae rudimentis Cicero illum philoſophantem audiret [c]. Mirum itaque non eſt, quod tradit CICERO [d], *viuo eo patrocinium Academiae non defuiſſe;* nam alio tempore rhetorum praecepta, alio philoſophorum tradere illi inſtitutum erat [e]. Etſi vero negauit ipſe, duas Academias eſſe, erroremque eorum, qui ita putarent, coargueret [f]; viſus tamen eſt nonnullis aliter de incertitudine et cohibendo aſſenſu docuiſſe, quam, qui ante eum ſcholam in Academia tenebant, et, quod AVGVSTINVS [g], ait, ad primam Academiam propius acceſſiſſe. Quod vt curatius cognoſcatur, ex SEXTO EMPIRICO [h] tenendum, dixiſſe Philonem: quantum ad Stoicum criterium, id eſt, phantaſiam comprehenſiuam, res eſſe incomprehenſibiles, quantum autem ad naturam rerum, comprehenſibiles. Statuebant enim Stoici: criterium, ſiue, vt Ciceronis ore loquamur, iudicium cogniti et incogniti eſſe τὴν καταληπτικὴν φαντασίαν [i], vnde alio loco CICERO [k]; eum ita negaſſe, quod quicquam comprehendi poſſet, ſi illud eſſet, quod Zeno definiret. Plures vero Philones, philoſophi quoque, cum fuerint [l], noſter cum aliis, quod viris doctis accidit [m], confundendus non eſt. Contubernalem habuit CHARMIDAM, quem cum Philone eo tempore exornaſſe Academiam, veteres tradunt, quemque in vno alteroue Ciceronis loco pro Carneade ponendum eſſe, acute vidit IONSIVS [n]. Laudatur is, propter memoriae fidelitatem, artificio plurima, quae legerat, comprehendentem [o]. Fuiſſe vero, Academicos hos diligentes quoque et acutos in philoſophia morali, egregius Philonis locus, quem ſeruauit nobis STOBAEVS [p] ſuadet, qui cum longior ſit, quam vt hic locum capiat, omnino ipſe legendus eſt. Eo vero tendunt omnia: philoſophum medico ſimilem eſſe, vt ſcilicet primum curationem aegroto perſuadeat,

Charmidas.

a) IONSIVS de Script. hiſt. philoſ. Lib. II. c. 14. p. 185 ſeq.

b) PLVT. in vita Ciceron. T. VI. p. m. 18.

c) PLVT. l. c. CICERO ad famil. L. XIII. ep. I. L. IX. ep. 8. eius itaque a partibus ſtetit in Quaeſtionibus Academicis. conf. de N. D. L. I. c. 3.

d) IDEM Qq. Acad. L. IV. c. 6.

e) IDEM Tuſc. Qq. L. II. c. 3.

f) IDEM Acad. Qq. L. I. c. 4.

g) Adu. Academ. L. III. c. 18. vbi eum vocat hominem circumſpectiſſimum, qui ad Platonis auctoritatem Academiam, legesque reuocare aduerſarios cedentes iam coeperit.

h) loc. cit. ſ. 235.

i) LAERT. L. VII. ſ. 54.

k) loc. cit. L. IV. c. 4.

l) Catalogum eorum habes apud IONSIVM de Script. philoſ. L. III. c. 4. p. 221 ſeq. et FABRICIVM Bibl. Gr. Vol. III. p. 118 ſeqq.

m) Confundit noſtrum cum Philone dialectico ALDOBRAND. ad LAERT. L. VII. ſ. 16. et STANLEIVS quoque Hiſt. phil. P. IV. p. 409. Quae enim SEXT. EMP. Pyrrh. hyp. L. II. ſ. 220. Adu. Math. L. VIII. ſ. 113. de Philonis opinione circa propoſitiones complexas ſ. conditionatas habet, ad hunc Dialecticum Stoicumque, non ad Academicum referenda ſunt. Conf. FABRIC. ad h. l.

n) loc. cit. p. 185.

o) Tuſc. Qq. L. I. collato PLINIO Hiſt. nat. L. X. c. 16.

p) Serm. CCXII. p. 715. Reuocauit hanc philoſophandi methodum noſtra aetate VINCENTIVS PLACCIVS, et imprimis Io. FRANC. BVDDEVS.

Digitized by Google

deat, tum vero adhibeat partim ſublatis morborum cauſis, partim ſanitatis efficientibus ſubſtitutis: Ita eum hominem ad virtutem incitare, et calumniantes refellere; tum vero falſas opiniones tollere, quibus animae iudicium inficitur, veraſque ſubſtituere: tertio, vt medicus ad ſanitatem, ſic omnia referre ad beatitudinem; quarto, vt medicus praecepta tuendae ſanitatis tradit, ita philoſophum vitae praecepta exponere, quibus opus eſt ad finem conſeruandum; quae vel ad vitam communem vel ad ciuilem referenda ſunt.

§. X. Philonis diſcipulus fuit ANTIOCHVS ASCALONITA, ab Academiae placitis ita recedens, vt quinta inde Academiae facies SEXTO EMPIRICO [q] memoretur. Alia is enim incedendum via ratus, non ad oppugnandas, ſed conciliandas inter ſe et cum Academia ſectas reliquas animum applicuit [r], et a Carneadis ſententia deficiens vel ſenſuum euidentia, vel vt viſum quibusdam ambitione ductus atque aemulatione Clitomachi et Philonis diſcipulorum, vel etiam praeceptis magiſtri Stoici Mneſarchi, quem diligenter audiuit [s], Stoicam ſectam in Academiam tranſtulit; vnde dictum: *ipſum in Academia philoſophari Stoico more* [t]; et a CICERONE [u]: *quamuis Academicus appellaretur, tamen, ſi perpauca mutauiſſet, germaniſſimum Stoicum fuiſſe.* Quod ita intelligendum eſt: eum, relicta Arceſilai et Carneadis via, ad veterem, quod teſtatur CICERO [x], Academiam rediiſſe, et antiquorum ſententiam diligentiſſime proſecutum fuiſſe [y]: Ariſtotelem vero et Xenocratem ſecutum [z], Stoicos cum Peripateticis, hos cum Academia vetere concinere, verbis diſcrepare [a], qua de re librum eum ad Balbum miſiſſe ait CICERO. Et haec cauſa quoque fuit, cur praeceptorem Philonem libro refelleret [b]. Etſi vero ab Academicis, quibus fauebat quoque CICERO, doctrinae, quam is inuehebat, nouitas improbaretur, audiuit tamen eum CICERO [c], captus eloquentia eius et linguae volubilitate, et Lucullus quoque ſecum habuit, cum is in Aſia Quaeſtorem, et poſt aliquot annos Imperatorem ageret. Fuiſſe enim acutiſſimum et politiſſimum ſuae memoriae philoſophum, CICERO [d] teſtatur: id quod Atticum quoque ei conciliauit. *Antiochus quintae Academiae conditor.*

§. XI. Eſt haec ſeries et ſucceſſio ſcholae Academicae [e], a Platonis aetate ad Olymp. CLXXV. qua Antiochus Academiae praefuit: tum enim Academiae longo tempore florentis doctores tumultibus belli diſſipati et in varias terras diſiecti ſunt: Academica vero philoſophandi ratio, quam Romani Graeciae facti domini ibi didicerunt, Romam potiſſimum translata eſt, noua ibi fortuna vſa. Quam quia vna ſerie in altera hiſtoriae philoſophicae periodo enarrare hiſtoriamque ſectae Platonicae, per ſeptem fere ſecula inter gentiles philoſophos caput extollentis, condere ordo tractationis poſcit, nihil in praeſentia habemus, quod capiti huic addamus [f]. *Academiae finis.*

q) loc. cit. r) PLVT. loc. cit.
s) Numen. apud EVSEB. l. c. conf. AVGVST. l. c.
t) SEXTVS l. c. ſ. 235. u) Acad. Qq. L. IV. c. 43.
x) Ib. L. IV. c. 22. y) IDEM de fin. L. V. c. 3. 5.
z) ID. Ac. Qq. L. IV. c. 45. a) ID. de N. D. L. I. c. 7.
b) IDEM Ac. Qq. L. IV. c. 4. c) PLVT. l. c.
d) CICERO l. c. L. IV. c. 35.
e) Aliter paulo ordinat ſucceſſionem Academiae SVIDAS T. III. v. Platon p. 124. qui ita philoſophos ſecutos eſſe ait: Plato, Speuſippus, Xenocrates, Polemo, Crantor, Crates, Arceſilaus, Lacydes, Euander, Hegeſinus, Carneades, Harmadas (pro quo legendum Charmides) quae tamen non omnia accurata eſſe, ex dictis conſtat.
f) Conferendus interim HVETIVS de la foibleſſe de l'Eſprit humain L. I. ch. 14 ſeq.

CAPVT

CAPVT SEPTIMVM.

DE ARISTOTELE ET SECTA PERIPATETICA.

SECTIO I.

DE ARISTOTELE EIVSQVE PHILOSOPHIA.

§. I.

Ordo tractationis.

Enarrauimus hactenus, quanta potuimus, diligentia hiſtoriam ſectarum, quae ex Socratis inſtitutione prodierunt; et imprimis Platonis ſcholam luculenta hiſtoriae face illuſtrauimus: reſtat, qui ex Academia prodiens conſiderandus nobis eſt, vnus Platonis diſcipulus, et ingenii acumine, et ſyſtematis philoſophici noua excogitata facie, et famae per omnia fere ad noſtra vsque tempora, ſecula immortalis celebritate reliquis notior, Aristoteles. Qui cum nouam ſectam condendo, non a praeceptore tantum, ſed et ab omnibus, qui ante eum floruerunt philoſophis doctrina per totum philoſophiae ambitum ſeceſſum facere conſtituiſſet, faciem quoque dogmatum philoſophicorum mire innouauit, et aſſeclas reliquit atque philoſophorum genus, Peripateticos dictos, miris fatis doctrinae ſucceſſionem ad patrum vsque noſtrorum memoriam atque noſtram etiam aetatem decurrentem, omniumque ſcientiarum circulis mire ſe implicantem. Quo cum factum ſit, vt magnum in aliis quoque diſciplinis momentum ea haberet, digna eſt cuius cum auctore hiſtoriam attento et praeiudiciis non occupato perluſtremus oculo.

Scriptores de Ariſtotele.

§. II. Tanta vero fuit Ariſtotelis Stagiritae, inter multos alios, hoc nomine inter veteres non ignobiles paſſimque nominatos [a], exiſtimatio, vt nulla fere aetate deeſſent, qui nobiliſſimi philoſophi vitam atque hiſtoriam deſcriberent. Ex veteribus quidem complures in hoc ſtadio cucurrerunt, quorum tamen ex parte ſcripta deperdita ſunt, e. g. Apelliconis Teil, Hermippi etc. [b] quae non moramur. Ex iis, quae ad noſtra tempora durarunt, primus locus dandus eſt Dionysio Halicarnasseo, nobili ſcriptori, qui in *epiſtola prima ad Ammaeum* ſibi amiciſſimum, *de aetate ſcriptorum Demoſthenis et Ariſtotelis* diſſerens, et demonſtraturus, Demoſthenem artem rhetoricam non didiciſſe ex Ariſtotele, neque orationibus ſuis ad eius praecepta conformatis omnium oratorum praeſtantiſſimum euaſiſſe, breue ſimul vitae Ariſtotelis compendium exhibuit, quod in Demoſthenis

a) Octo Ariſtoteles nominat Laertivs L. V. ſ. 35. viginti et vnum Ionsivs in diſſ. de hiſtor. Peripatetica §. 1. p. 402 ſeqq. quibus vndecim addit de Script. hiſtor. philoſ. L. I. c. 12. p. 60 ſeqq. quos repetit Menagivs ad loc. cit. Laërt.

b) Prouocat ad eos Laertivs l. c. enumerat vero Ionsivs l. c. paſſim.

Digitized by Google

moſthenis et Ariſtotelis operibus hodie legitur [c]. Poſt Dionyſium proximus debetur locus DIOGENI LAERTIO, qui more ſuo ex plurimis veterum commentariis Ariſtotelis vitam conſarcinauit [d]. Poſt hunc ex ſecta eclecticorum aliquis, quem alii AMMONIVM HERMEAE eſſe volunt, alii IOANNEM PHILOPONVM in *prolegomenis commentarii in categorias* vitam Ariſtotelis enarrauit [e], quae eius operibus plerumque praefigi ſolet. Ab hoc pleraque deſumſit, ſuisque auxit ANONYMVS ſcriptor vitae Ariſtotelis, quam *Latinae Operum Ariſtotelis verſioni* [f] praefixam iterum edidit, et eruditas notas adiecit PETRVS IOANNES NVNNESIVS, ſuffixam *Inſtitutionibus philoſophiae Peripateticae*, auctamque oratione *de cauſis obſcuritatis Ariſtotelis eiusque remediis* [g]. Praeter hos ANONYMVS quoque Graecus vitam Ariſtotelis expoſuit, quem diu in bibliothecarum forulis latentem, paſſimque viris doctis laudatum in lucem protraxit, et *Commentariis in Diogenem Laërtium* inſeruit AEGIDIVS MENAGIVS [h]. Tacemus SVIDAM [i] et HESYCHIVM illuſtrem qui vitam huius philoſophi non praetermiſerunt; illi enim veteres ante ſe et Suidas quidem Anonymum Graecum exſcripſerunt. Ex recentioribus multi enarrandi eſſent, ſi id ageremus, qui biographiam celeberrimi viri nobis dederunt, qua in re IO. BAPT. GVARINI Veronenſis [k], PETRI ARETINI [l], HIERONYMI GEMVSAEI [m], PHILIPPI MELANCHTHONIS [n], IO. IAC. BEVRERI [o], aliorumque minorum gentium hominum [p] diligentia laudari ſolet. Memorari tamen prae reliquis merentur ANDREAS SCHOTTVS, ex ſocietatis Ieſu theologis vir celeberrimus, et FRANCISCVS PATRICIVS. SCHOTTVS enim *Ariſtotelis ac Demoſthenis vitas comparatas Olympiadibus ac praeturis Athenienſium digeſtas* [q] diligenter enarrauit, temporisque eiusdem rebus geſtis Philippi et Alexandri regum illuſtrauit, et ad temporum quoque rationes accurate reſpexit, ſicque et Demoſthenis et Ariſtotelis hiſtoriae ampliſſimam lucem accendit, dignus, qui frequentius occurrente editione diligentius legi poſſet. PATRICIVS vero, dum Platonis cauſam contra Ariſtotelem integro eoque eruditiſſimo commentario, quem *diſcuſſionum Peripateticarum* titulo ornauit, agit, tomo primo prolixe libris

c) Poſt Graecam H. STEPHANI editionem, Latinam verſionem dedit H. WOLFIVS inter Opera Demoſthenis repetitam in Opp. Ariſtotelis cura Is. CASAVBONI in fronte Tomi primi ANDREAE vero SCHOTTI verſio, extat in editione operum Dionyſii Sylburgiana et Hudſoniana.

d) L. V. praefixit eam Opp. Ariſtotelis Is. CASAVBONVS, cuius commentatores ſimul conſulendi ſunt.

e) Conf. FABRICIVS Bibl. Graec. Vol. IV. p. 163.

f) Venet. 1496. fol. conf. FABRIC. loc. cit. Vol. II. p. 174.

g) Recudi fecit hanc Syllogen L. HOLSTENIVS Lugd. Bat. 1621. quae editio repetita eſt Helmeſtadii 1667. 4.

h) p. 201. ed. Wetſten.

i) T. I. Ariſtotelis p. 327.

k) Vita Ariſtotelis.

l) Vita Ariſtotelis.

m) De vita Ariſtotelis, eiusque operum cenſura.

n) Orat. de Ariſtotele T. III. Declam. p. 339 ſeqq.

o) De vita Ariſtotelis Baſ. 1581. 8.

p) Pertinent huc carmen antiquum et inſulſum de vita et morte Ariſtotelis, quod exhibetur Act. Philoſ. Vol. III. p. 345 ſeqq. et MELCH. WEINRICHII Oratio apologetica pro Ariſtotele, aduerſus calumnias et criminationes, Franciſci Patricii Lipſ. 1611. 4. de quo ſchediaſmate curatius diximus in Germanico Hiſt. Phil. opere T. II. p. 977 ſeqq. quae, ſi tanti videbuntur, conſulenda ſunt.

q) Aug. Vind. 1603. 4. ad inſigne pinus, literis Magni Welſeri, cui inſcriptus eſt liber.

libris tredecim de Ariſtotelis vita, moribus, libris, auditoribus, ſectatoribus, expoſitoribus, interpretibus, ſectis, philoſophandi ratione egit [r], ſicque iudice CONRINGIO [s] de hiſtoria philoſophiae Peripateticae egregie meruit, licet eam, qua poſſet, ratione proſcinderet [t]. Quod ſi licuiſſet IOANNI IONSIO diligentiſſimo in hiſtoria literaria veterum ſcrutanda viro, quam ſuſceperat, *hiſtoriae Peripateticae* telam pertexere, dubium non eſt, quin reliquorum diligentiam ſuperauiſſet. Eripuerunt vero praematura virum doctiſſimum fata humanis rebus, cum vnam tantum ex iis, quas meditabatur, diſſertationem conſcripſiſſet [u]: Addi ex noſtrae aetatis viris celeberrimis iure ſuo debent RAPINVS [x] et BAYLIVS [y]. Nos horum virorum celeberrimorum induſtriam non contemnemus, vbique tamen ad veros hiſtoriae Peripateticae fontes reſpiciemus, fidemque teſtium ſine praeiudicio examinabimus.

Ariſtotelis natiuitas, educatio, ſtudia.

§. III. Natus eſt Ariſtoteles Stagirae [z], Thraciae vrbe [a], in litore ſinus Strymonici, quod flumen Thraciam et Macedoniam inter ſe diſtinguit. A Philippo vero Macedone limitibus patrii regni extenſis, Macedoniae adiecta, coloniisque Graecorum occupata [b], Graecam Ariſtoteli patriam praebuit. Audiendi itaque non ſunt, qui Thracem faciunt, cum ante Ariſtotelis tempora Graecorum vrbibus adnumerata fuerit [c]. Parente genitus eſt Nicomacho, qui genus a Nicomacho, Machaonis filio, Aeſculapii nepote deriuauit [d]: qui cum artem ſalutarem more Graecorum a maioribus accepiſſet [e], eam quoque haud infeliciter exercuit, eaque ſe Philippi patri, Amyntae regi ita commendauit, vt non tantum tuendam ſanitatem ei crederet, ſed inter familiares quoque numeraret: Quemadmodum et inter medicos ſcriptis nomen meruiſſe veteres teſtantur [f]. Matrem Ariſtotelis Phaeſtiada, alii Phaeſtida appellant, quam et ipſam genus ab Aeſculapio duxiſſe tradit AMMONIVS: DIONYSIVS tamen HALICARNASSENSIS Chalciden-

r) Vtimur editione Baſileenſi 1571. fol.

s) In epiſt. ad Rachelium.

t) Nihil itaque a Patricio accipiendum, niſi quod teſtimonio fide digno munitum ſit, ſecus ac factum in Obſ. Hal. T. III. obſ. 10. vbi Patricium auctor ſine examine ſequitur.

u) Eam, cum diſparuiſſet, laudabili conſilio iunxit LAVNOIO de varia fortuna Ariſtotelis in Acad. Pariſ. B. HERM. AB ELSWICH.

x) Comparaiſon de Platon et d'Ariſtote, vnde ſua deſumſit MORERIVS.

y) Dict. T. I. art. Ariſtote. Laudantur etiam GROTIO ep. 358. H. CONRINGII Orationes de Ariſtotele eiusque philoſophia, aliaque eiusdem argumenti IOH. BARTH. NIEMEIERI, quas non vidimus. Quae STANLEIVS habet Hiſt. phil. P. V. p. 410 ſeqq pleraque ex SCHOTTO excerpta ſunt. Iudaeorum inſulſis de Ariſtotele narrationes lege et explode apud cel. I. C. WOLF. Bibl. Hebr. P. I. p. 217. 385. et BASNAGE Hiſt. des Iuifs Tom. III. ch. 7. §. 14. et quos infra nominabimus.

z) LAERT. L. V. ſ. 1.

a) HERODOT. Polymn. p. 265. THVCYD. L. IV. V. PAVSAN. Eliac. p. 462. conf. SCHOTTVS l. c. p. 4. NVNNESIVS l. c. p. 24. SVIDAS l. c.

b) IVSTINVS L. IIX. c. 3.

c) Inclinat hanc in partem STANLEIVS l. c. ſed male, vt ex adductis patet rationibus, quas pluribus exponit VOSSIVS de ſectis c. XVII. §. I. p. 81. Colonia enim Graeca fuit.

d) LAERTIVS, AMMONIVS, et ex his recentiores, NVNNESIVS, SCHOTTVS ll. cc.

e) Hinc *ἰατρῶν παῖδες*, videndus vero de Nicomacho Ariſtotelis patre, Medico SVIDAS T. II. art. Nicomachus p. 624. aliique veterum laudati SCHOTTO l. c. add. doctiſſimi hiſtoriae medicae ſcriptores DAN. CLERICVS Hiſt. Med. P. I. L. IV. c. 3. p. 267. IO. HENR. SCHVLZ. Hiſt. med. Per. I. Sect. 3. c. 6. §. 19. p. 313.

f) SVIDAS l. c. Diſtinguit tamen hunc Nicomachum ſtagiritem, PAVSANIAE quoque in Meſſeniacis memoratum, ab Ariſtotelis patre et filio Nicomachis FABRICIVS Bibl. Graec. Vol. XIII. p. 348. eundem putat SCHOTTVS et qui eum ſemper fere ſequitur STANLEIVS ll. cc.

Digitized by Google

cidenſis feminae filium facit, ex colonia Chalcide Stagiram deducta [g]. Natus vero eſt Ariſtoteles iuxta Apollodorum alioſque veteres Ol. XCIX. 1. [h] XLIV. poſt natum Platonem anno [i], vbi tamen AMMONIVS et SVIDAS XLII. ponunt [k]. Parentibus Nicomacho et Phaeſtiade vita functis a Proxeno quodam Atarnenſi eſt educatus, et mature liberalibus artibus innutritus [l], qua in re AMMONIVS ad ſcripta eius, quae ad rem poëticam et poëtas ſpectant, itemque ad quaeſtiones Homericas et libros rhetoricos prouocat, quae ſcripta tamen anno aetatis XIV. confeciſſe, quod inde elicit SCHOTTVS [m], nec Ammonius dicit [n], nec probabile eſt, tam maturi iudicii foetus adoleſcentem Ariſtotelem produxiſſe. Grato ſemper agnouit hanc gratiam a Proxeno exhibitam animo Ariſtoteles, et memoriam eius poſtea ſtatuis honorauit, filiumque eius Nicanorem liberalibus artibus inſtruxit, adoptauit et haeredem ſcripſit [o]. Qua ratione vero adoleſcentiae annos ab eo tempore, donec ad Platonem concederet, exegerit, varie tradunt veteres. Refert enim ATHENAEVS [p], ad Epicuri quandam epiſtolam prouocans, et AELIANVS [q] Ariſtotelem iuuenem patriis facultatibus, quas largas accepiſſet, abliguritis, militiam fuiſſe ſecutum, eaque parum illi feliciter cedente pharmacopolam egiſſe; forte fortuna vero in Peripatum venientem auditis docentium ſermonibus philoſophiae ſe tradidiſſe; quod pro certo admittit PATRICIVS [r], vt habeat, quibus Ariſtoteli obtrectetur. Negant vero id, qui Ariſtoteli bene cupiunt, auctoritatem Epicuri et Athenaei, philoſophorum famae more ſuo detrahentium eleuantes et ad AMMONIVM prouocant, teſtantem oraculo Pythico monitum, vt philoſophiae ſe dederet, ad Platonem veniſſe [s]. Nec hic certi quid definiri poteſt, rationibus valde ambiguis [t]; neque tamen, ſi etiam pro veriſimili admittatur, Ariſtoteli obiici magis poteſt, quam Polemoni, cui ſummae laudi ducitur, quod ex luxu ad modeſtiam et philoſophiam tranſiuerit. Illud dubio caret, eum anno aetatis XVII. Olymp. CIII. 1. [u] Athenas veniſſe, et dediſſe ſe in diſciplinam Platoni. Qui enim cum AMMONIO et OLYMPIODORO [x] eum Socratis diſcipulum vocant [y], huncque tribus annis audiuiſſe perhibent, magna ſe ἀνιϛορησίας et ſoloeciſmi chronologici labe commaculant; Socratis enim mors, quae Ol. XCV. 1. accidit, quindecim annis anteuertit natalem

g) ll. cc.
h) LAERT. L. V. ſ. 9. DION. HAL. l. c.
i) ATHENAEVS L. V. p. 217.
k) Cauſa diſcriminis in anno natiuitatis Platonis quaerenda. Annos Vrbis captae, quos notat GELLIVS XVII. 24. exigunt ad rationes chron. NVNNES. et SCHOTTVS l. c. p. 28.
l) AMMONIVS l. c.
m) l. c. p. 20. 21.
n) Ammonius enim ideo tantum ad hos libros prouocat, quod in iis exercitatum ſtudiis Ariſtotelem fuiſſe demonſtrent. Solebant vero diſciplinae encyclicae ante philoſophiam diſci: vnde recte infert Ammonius, quod iſto tempore his ſe dederit artibus.
o) LAERT. L. V. ſ. 12 ſeq.
p) L. IIX. p. 354.
q) L. V. c. 9. add. Ariſtocles apud EVSEB. praep. L. XV.
r) loc. cit. p. 3.
s) SCHOTTVS l. c. p. 25.
t) Epicurum enim Ariſtotelis aemulum etſi veritatis amantem fidem non plane mereri comparatio temporum, quibus duae hae ſectae emerſere probat. Tutiſſimum igitur nihil definire, quod facit etiam BAYLE l. c. not. A.
u) LAERT. Lib. V. ſ. 6. DION. HAL. l. c. AMM. loc. cit.
x) Prax. XLII. in Gorgiam Platonis.
y) BESSARIO contra calumn. Platonis et recentiſſima aetate AVCTOR hiſt. crit. phil. T. I. p. 366.

Digitized by Google

lem Ariſtotelis [z]. Adeo vero iudicii, quo pollebat acumine, et ingenii elegantia ſe Platoni commendauit, vt chariſſimus ei fieret, multumque ei diligentia et eruditio eius probaretur: eſtque auctor Io. PHILOPONVS [a], Platonem illum vocauiſſe *mentem ſcholae*, ipſoque abeunte clamauiſſe [b]: *intellectus abeſt*, *ſurdum eſt auditorium:* ingenii etiam eius feruorem atque alacritatem cum equo frenis cohibendo comparauiſſe, ſupra in Xenocrate diximus. His donis naturalibus acceſſit inſatiabilis diſcendi ardor, et vaſtiſſima lectio, qua per omnes veterum libros curioſiſſime pererrabat [c]; vnde domum eius, domum anagnoſtae Plato vocare ſolebat [d]. Tantusque is librorum heluo fuit, vt Speuſippi aliquando libros tribus talentis emeret [e], et ſi STRABONI [f] fides, primus bibliothecam conſtrueret. Lectionis autem pene infinitae exempla plurima in ſcriptis eius exſtant, quibus tot veterum opiniones obliuioni ereptas debemus, ſumma cum breuitate et iudicio, vtinam etiam tanta fide, quanta eruditione, expoſitas. Viginti vero annos, vsque ad mortem Platonis in eius inſtitutione permanſiſſe, ait AMMONIVS et Latinus vitae eius enarrator [g], id eſt, ad annum aetatis XXXVII. tamque ſancte tum quoque eius memoriam coluiſſe, vt amoris et honoris monumentum aram ei erexerit cum iſta inſcriptione:

Gratus Ariſtoteles ſtruit hoc altare Platoni,
Quem turbae iniuſtae vel celebrare nefas [h].

Addunt et alia amoris erga praeceptorem ſigna; conſcriptam in eius laudem orationem [i], atque epigramma, et quae huius generis ſunt alia. Non reticendum tamen eſt, quod in contrarium quidam veteres tradunt [k]: Ortam fuiſſe maximam animorum diſſenſionem inter Platonem et Ariſtotelem, eo quod vitam huius atque corporis habitum et ornatum ille non probaret. Ariſtotelem enim et veſtibus et calceamentis pretioſioribus, et tonſura, quam Plato improbabat, annuliſque ſe exornaſſe, vultuque cauillationem et irriſionem prae ſe tuliſſe, intempeſtiua vero loquacitate Platonem offendiſſe. Diſplicuiſſe itaque Platoni hominem, eique praepoſuiſſe Xenocratem, Speuſippum, Amiclam, et alios, quos tum honoribus proſequeretur, tum diſputationum ſuarum participes eſſe pateretur. Quum vero quodam tempore Xenocrates in patriam iter ſuſcepiſſet, Ariſtotelem cum diſcipulorum ſuorum caterua ad Patonem adiiſſe, apud quem Speuſippus morbo laborans non aderat: Platonem LXXX. annum agentem memoriae fere deſtitutum fuiſſe, Ariſtotelem itaque eum ſophiſticis quaeſtionibus

z) Reiecerunt itaque fabulam praeter LEON. ARETINVM, et OCT. FERRARIVM laudatos SCHOTTO l. c. p. 24. NVNNESIVS et VOSSIVS ll. cc. add. BAYLE l. c. not. D. praeter rationem itaque haeret PATRICIVS l. c.

a) Ὁ νοῦς διατριβῆς, PHILOP. de mundi aeternit.

b) Vetus interpres apud NVNNES. l. c. p. 12.

c) LAERT. L. X. ſ. 27.

d) AMMONIVS l. c.

e) GELLIVS N. A. L. III. c. 17.

f) L. XIII. p. 609.

g) Prouocat is ad Ariſtotelis epiſtolam ad Philippum. Conſentiunt DION. HALIC. Apollodorus apud LAERTIVM L. V. ſ. 9.

h) AMMONIVS l. c.

i) OLYMPIODORVS l. c. NVNNESIVS l. c. p. 64. Ceterum refert ATHENAEVS L. VIII. p. 354. et AELIANVS L. IX. c. 22. eum, donec in conuictu Platonis eſſet, medicinam exercuiſſe, atque in taberna medicamenta vendidiſſe, id vero nec cum contentione ſtudiorum Ariſtotelis conuenit, et reiicit atque refutat Ariſtocles apud EVSEB. praep. L. XV. c. 2.

k) AELIAN. L. III. c. 19.

Digitized by Google

bus ex inſidiis adorientem, magnaque cum ambitione quaeſtiones nectentem, ingratum ſe praebuiſſe. Platonem itaque deceſſiſſe ex Peripato, et domi priuatim cum familiaribus diſcurriſſe. Exactis tribus menſibus Xenocratem ex peregrinatione reducem inueniſſe Ariſtotelem in loco Platonis, cauſamque abſentiae rogantem reſponſum tuliſſe, Ariſtotelem eum ex Peripato expuliſſe. Xenocratem itaque Platonem accedentem eum cum viris ſummae exiſtimationis differentem inueniſſe, et humaniter ſalutaſſe, nullum tamen hac de re verbum cum illo collocutum, ſed collectis commilitonibus ſuis vehementer obiurgauiſſe Speuſippum, quod Ariſtoteli ceſſiſſet ex Peripato; maximisque contra Ariſtotelem viribus pugnauiſſe, eoque contentionis progreſſum eſſe, vt eum eiiceret, et Platonem in conſuetum locum reſtitueret. Adiiciunt alii [l], Platonem, eo quod ſe ſuperſtite ſcholam ei aduerſam in Lyceo erexerit, aegerrime id ferentem dixiſſe: Ariſtoteles in nos haut ſecus, ac in matres equorum pulli, recalcitrauit, eamque ob cauſam pullum plerumque Ariſtotelem appellaſſe. Multum haec narratio placet PATRICIO [m] aliisque [n], qui eius in premendo dicteriis Ariſtotele, veſtigiis inſiſtunt, ſi tamen verum fatendum eſt, ſine magna veri ſpecie. Refert enim Ariſtocles apud EVSEBIVM [o], totius auctorem narrationis fuiſſe Ariſtoxenum: de eo vero SVIDAS [p] tradit, eum ſtatim, poſtquam viuis exceſſiſſet Ariſtoteles, varias ei calumnias aſperſiſſe, vindictae actum ſtudio, quod ei Theophraſtum praetuliſſet Ariſtoteles, quem ſcholae praeficeret, quamuis magna iam inter diſcipulos auctoritate et fama is vti coepiſſet. Fide itaque teſtis labante, quid de iſta narratione ſtatuendum ſit, facile colligi poteſt. Nec male monet AMMONIVS [q], veriſimile haut eſſe, potuiſſe Ariſtotelem magiſtrum ſchola eiicere, vel nouam, eo viuo, condere, cum magna ea aetate Chabriae atque Timothei extiterit auctoritas, qui imperatores Athenienſium ſanguine Platoni iuncti, tantam iniuriam a viro iuuene non paſſi fuiſſent. Adiiciunt his alii [r], non parcere tantum Ariſtotelem Platonis nomini refutando, ſed ter quoque perhonorificam eius facere mentionem. Nec diſſenſus ſcholae eius a Platone vrgeri poteſt. Vt enim taceamus, quod regerit AMMONIVS, Ariſtotelem pari iure gauiſum, potiorem veritatis curam habuiſſe omni amicitia; demonſtrari non poteſt, Ariſtotelem viuo praeceptore nouum ſyſtema condidiſſe. Quod ſi coniecturis locus eſt, probabile eſt, aemulationem, quam inter Iſocratem vel Xenocratem et Ariſtotelem interceſſiſſe LAERTIVS [s] et CICERO [t] referunt, occaſionem fabulae ſtruendae ſubminiſtraſſe. Quod ſi concedamus, quod a iuuene feruidi ingenii ſummaeque alacritatis, freno quaſi coercendae facile expectari poteſt, licentius interdum contra praeceptorem diſputaſſe, quam Plato, cui Pythagoreorum *αὐτὸς ἔφα* tantopere placuit, ferre potuit, et

l) IDEM L. V. c. 9. LAERT. L. V. ſ. 2.
m) loc. cit. p. 3.
n) Obſeru. Halenſ. T. VIII. obſ. 10. p. 230.
o) Praep. L. XV. c. 2.
p) T. I. v. Ariſtoxenus p. 327.
q) loc. cit.
r) FORT. LICET. de piet. Ariſt. conſ. SCHOTTVS l. c. p. 74 ſeq.
s) L. V. ſ. 3.
t) De Orat. L. III.

et ita indignationem praeceptoris meruiſſe: nihil tamen hoc lucrabitur fabulae omni veriſimilitudine deſtitutae, vnde recte ea reiicitur. Noſter eſt hac in re P. Bayle [w].

Conuictus Hermiae.

§. IV. Platoni Ol. CVIII. 1. vita functo cum ſucceſſiſſet Speuſippus, vt ſupra demonſtratum eſt, grauiter id ferens Ariſtoteles Athenas relinquendi conſilio capto ad Hermiam eunuchum, Atarnenſium in Myſia tyrannum, qui eius antea apud Platonem condiſcipulus fuit, ſe contulit [x], quocum amicitiam prius cum Athenis ſimul eſſent, inierat. Excepit eum Hermias non ſine magna honoris et beneuolentiae teſtificatione, et hoſpitium aliaque amicitiae beneficia lubens ei exhibuit; Ariſtoteles autem, qui magno eum amore erat complexus, triennii ſpatio quod apud eum exegit, philoſophiae praeceptis eum imbuit. Aegerrime itaque ferebat, quod tertio anno ad finem vergente accidiſſe Strabo [y] auctor eſt, cum victus a Memnone Rhodio Hermias ad Artaxerxem Perſarum regem mitteretur, a quo capitis ſupplicio affectus eſt [z]. Nam et hymnum in virtutem ſcripſit, vt illius amici ſui memoriam celebraret, quo integritatem, virtutem, hoſpitalitatem eius laudibus extollit; eique in Delphico templo ſtatuam poſuit [a], et Pythiada, (quam filiam eius fuiſſe Laertivs et poſt eum Anonymvs apud Menagivm atque Svidas [b] aiunt, rectius autem vel adoptiua habetur, vt Avctor Etymologici, et alio loco ipſe Svidas [c] habet, vel ἀδελφιδῆ, ſiue ex fratre filia intelligitur) commendatiſſimae virtutis feminam, quam liberis deſtitutus Hermias haeredem ſcripſerat [d], his illius fatis in ſummis anguſtiis conſtitutam pia amici optimi memoria, vt ipſe ſcribit in *epiſtola ad Antipatrum* [e], in vxorem duxit, et eam integerrime amauit. Magnum vero hic quoque campum inueniunt [f] Ariſtotelis obtrectatores, vitam moresque eius accuſandi. Amicitiam enim arctiſſimam inter eum et Hermiam inhoneſta cauſa nixam pudorem violaſſe contendunt, impietatisque eum coarguunt, quod non paeane tantum, tanquam deum, Hermiam celebrauerit, ſed et tam inſano in Pythiada amore fuerit, vt eodem ritu, quo Eleuſiniae Cereri Athenienſes, ſacra ei fecerit, quod viua ea feciſſe, quidam tradunt, alii, et in his Lyco, primus calumniae auctor, mortuae ei honorem hunc habitum fuiſſe aſſerunt. Facile tamen calumniam palpant, qui ſine odio et praeiudicio rem examinant. Qui enim caſtitatem Ariſtotelis impuro Hermiae amore pollutam criminantur, non cogitant, illum eunuchum fuiſſe, ſcelusque hoc fidem in eo aegre inuenire. Nec ex carmine in amici obitum impietatis conuinci poteſt, non enim paeana fuiſſe, quales in laudes Deorum tan-

w) l. c. not. E.

x) Laert. l. c. ſ. 4.

y) L. XIII. p. 610. Inſidiis circumuentum fuiſſe a Memnone Hermiam, ex inſcriptione ſtatuae, quam ei poſuit Ariſtoteles, apud Evsebivm Praep. L. XV. c. 2. colligere eſt.

z) Ibid. male de hoc Hermia loquuntur ea, quae habet Laertivs L. V. ſ. 3.

a) Ariſtocles apud Evsebivm l. c.

b) ll. cc.

c) T. I. v. Hermias p. 859. quam Suidae inconſtantiam nemo miretur, ſolet enim veteres ſine judicio et memoria exſcribere.

d) Demetrius Magnes apud Laert. l. c. Prima opinio eo refutatur, quod eunuchus Hermias fuerit; vnde et illi refutantur, qui pellicem eius fuiſſe dicunt, conf. Schottvs.

e) l. c. p. 80. apud Evsebivm l. c.

f) Citati, vid. Laert. l. c.

Digitized by Google

tantummodo canebantur, ſed ſcholion, id eſt, conuiuale canticum contra Demophili calumnias ipſe, qui alias philoſophis minime parcit, ATHENAEVS [g] demonſtrauit. Nec, quae de culta Pythiade diuinis honoribus dicuntur, fidem merentur: qua ratione enim tam effrenis impietas, qua intolerabiliorem apud Athenienſes non fuiſſe, ratio myſteriorum Cereris tam ſancte cultorum teſtatur, Graecorum oculos et vindictam effugiſſet, et non Ariſtoteles tanquam laeſae diuinae maieſtatis reus fuiſſet damnatus [h]? Nec improbi erga hanc feminam amoris accuſari philoſophus poteſt, qui non pellicem eam habuit, ſed vxorem duxit, commiſeratione miſeriae eius commotus. Quae circumſtantiae cum ſatis innocentiam Ariſtotelis vindicent, occaſionem dedere Apelliconi Teio apologiam eius ſcribendi [i], ab Ariſtocle apud EVSEBIVM probatam. Hiſtorici itaque fidem violauit PATRICIVS [k], qui has calumnias recoxit, et lectori pro veris obtruſit: Indignum ſcilicet philoſopho cauſam ſuam calumniis et obtrectationibus agere, cum nihil ad ſyſtematis alicuius veritatem vel falſitatem faciat auctoris vita, bene vel male acta, niſi in ſcelerum patrocinium rationibus pugnet; improbandusque mos illorum eſt, qui philoſophiam Ariſtotelis refutari reiiciue non poſſe putant, niſi conuitiorum plauſtra in virum de bonis artibus et ſcientiis egregie meritum coniecerint. Abiiciendae itaque ex Ariſtotelis hiſtoria iſtae fabulae, a Lycone et Ariſtippo, Ariſtotelis aduerſariis ortae et excogitatae [l], vt, quem oderant, aegre ei facerent, memoriamque eius commacularent.

Mora in aula Philippi et Alexandri M.

§. V. Hermia capto et ſuſpendio necato Mitylenas profugit Ariſtoteles, quocum Xenocratem quoque quendam confugiſſe, STRABO [m] auctor eſt. Factum hoc praetore Eubulo, Olymp. CVIII. 4. [n] Errat itaque STANLEIVS [o], qui hanc fugam omittit, quod facit etiam PATRICIVS, et hoc anno in aulam Macedoniae regis veniſſe contendit. Hoc enim et teſtimoniis DIONYSII HALICARNASSEI atque LAERTII [p] contrarium eſt, et rationibus temporum chronologicis Apollodori, qui praetore Pythodoto Ol. CIX. 2. ad Philippum ſe contuliſſe, Alexandro XV. aetatis annum agente, ſcripſit. Cum enim Philippus filio alta iam tunc ſpiranti magnumque animum et conſilia prodenti de praeceptore diſpiceret, qui animum eius regno futuro aptum fingeret, Ariſtotelem delegit, et humaniſſima epiſtola [q] in aulam vocauit, ſperans, vti ipſe ſcripſit, ita filium ab eo educatum iri, vt et parente et regno futuro dignus euaderet. Egregie ibi rationibus ad quas vocatus erat, proſpexit Ariſtoteles; cum enim non Platonis more ſcholae tantum mores ſuos finxiſſet, ſed vitae quoque et aulae,

g) L. XV. p. 694.

h) conf. BAYLE l. c.

i) De Ariſtotelis et Hermiae familiaritate, teſte Ariſtocle apud EVSEBIVM l. c. conf. IONSIVS de Scr. H. P. L. II. c. 15. p. 195.

k) l. c. p. 4. quem ideo amare ſatis caſtigat Is. CASAVBONVS ad LAERT. l. c. Non itaque ſine examine ſequi debuiſſet Patricium auctor Obſ. X. T. III. Obſ. Hal p. 230. qui ideo Ariſtotelem atheiſmi practici inſimulauit.

l) Ariſtocles l. c.

m) l. c. Xenocratem vero Platonicum fuiſſe credibile non eſt, cui cum Ariſtotele grauis intercesſit aemulatio.

n) LAERT. DION. HALIC. II. cc.

o) l. c. p. 410. qui tamen ad Apollodorum prouocat, quem feſtinanter forte inſpexit.

p) l. c. ſ. 10. conf. SCHOTTVS p. 86.

q) Seruauit eam GELLIVS L. IX. c. 3. conf. PLVTARCH. de fort. Alexandri Orat. I. T. II. p. 346 ſeq.

Digitized by Google

aulae, ita gratiam et beneuolentiam Philippi, et Olympiae meruit, vt ſummo apud eos loco eſſet, multiſque atque magnis gratiae ſpeciminibus eum complecterentur. Statuam ipſi poni iuſſerunt [r], immo ea Philippus in illum erat voluntate, vt non infimam ei partem in adminiſtrando conſiliis eius regno concederet. Ceditque in laudem Ariſtotelis, quod vitae eius enarratores [s] adiiciunt, vſum fuiſſe ea auctoritate Ariſtotelem tam ad priuatorum, quam ad publica emolumenta, qua in re ad Philippi epiſtolas prouocat Latinus Ammonii interpres. Affertque exemplum Plvtarchvs [t]: Philippum precibus Ariſtotelis inductum Stagiram, patriam eius collapſam reſtauraſſe, id quod alii [u] tamen Alexandro tribuunt, conſeruaruntque eius beneficii memoriam Stagiritae feſto die in memoriam ciuis tam egregie de patria meriti, quem Ariſtoteleum dixere [x]. Philippus quoque Stagiritanis ſcholam et gymnaſium Nymphaeum prope Miezam attribuiſſe [y], et Ariſtoteli permiſiſſe dicitur, vt ciuibus ſuis leges poneret [z]. Tantaque non beneuolentia tantum, ſed et familiaritas inter Philippum Olympiamque et Ariſtotelem fuit, vt turpitudinis ſuſpicionem vix effugeret, quo nomine Theodoritum Chium pupugiſſe Alexandrum refert Plvtarchvs [a]. Neque defuit officio ſuo Ariſtoteles, a quo maiora ſe beneficia, vel, quod ait Plvtarchvs [b], maiorem ad rem gerendam commeatum, quam a Philippo patre ſe conſecutum fuiſſe, faſſus eſt Alexander. Huic enim debebat, quod pulcherrimis inſtructus rei gerendae conſiliis in bellum profectus eſt, huic philoſophiam debebat, qua animum ſibi comparabat intrepidum, fortem, magnum, ad res omnes paratum; eumque, ſi vitam et res geſtas magni regis intuearis, ita formauit, vt quod de moribus Ariſtoteles praecepit, ipſe in vita factiſque re ipſa maxime probaret, ſicque Ariſtotelicis praeceptis formatus ad vniuerſi orbis imperium graſſaretur [c]. Quanquam enim nimius in eo ſit Plvtarchvs, qui Alexandro M. Ariſtotelis opera philoſophia imbuto inter philoſophos purpuratos locum deberi contendit [d], fatendum tamen eſt, naturam et ingenium Alexandri, accedente

r) Lat. Interp. Ammonii p. 13.

s) Ammonivs l. c. t) loc. cit.

u) Plinivs L. VII. c. 19. Ammonivs l. c. Aelian. V. H. L. III. c. 17.

x) Ammon. loc. cit.

y) Plvt. loc. cit.

z) Laert. loc. cit.

a) De exil. T. II. p. m. 524. quod ad Hermiae familiaritatem perperam retulit Stanleivs l. c.

b) De Alex. T. II. p. m. 346. Solebat vero dicere, a patre ſe habere, vt viueret, ab Ariſtotele vero, vt bene viueret.

c) Prolixe in hanc virtutis Alexandri M. ab Ariſtotele formatae indolem inquiſiuimus in meditatione philoſophica de falſa virtute exemplo Alexandri M. illuſtrata, Ienae 1719. 4.

d) Vrget imprimis Plvtarchvs l. c. vt euincat, Alexandro M. philoſophi nomen deberi: 1. Habuiſſe ſemper ſecum, et in deliciis Homerum, vt philoſophiae ſibi auctor eſſet. 2 Nihil quidem de ſyllogiſmis et pronuntiatis ſcripſiſſe, neque ambulationem in Lyceo inſtituiſſe, ſed ſcribendi munere ſophiſtis relicto iis, quae dixit, quae egit, quae exſecutus eſt, philoſophum oſtendiſſe, feras gentes domuiſſe, virtutemque, et vt ſcelera exuerent, docuiſſe, Aſiaticos ad literarum culturam traduxiſſe. 3. Legibus totam fere Aſiam inſtruxiſſe, victosque coëgiſſe feliciter viuere. 4. Zenonis rempublicam maxime laudatam, quam is tanquam ſomnium vel imaginem ſibi formauit, re ipſa expreſſiſſe, et quos verbis non poterat, armis ad communitatem adigentem, omnes vndique gentes in vnum corpus conduxiſſe, patriam mundum feciſſe, communibus amicitiae et neceſſitatis vinculis iunxiſſe. Addit his alia leuiora apud ipſum legenda: quae omnia ad rhetoricae artis regulas efficta orationem non inelegantem conficiunt, rem non probant, a qua variata philoſophi defi-

cedente eius fortuna, ita inter ſe iunctas fuiſſe Ariſtotelicae diſciplinae inſtitutione, vt eo peruenerit, quo pauciſſimis inter reges adſpirare licuit: Vtrum autem vero conſentaneum ſit, quod PLVTARCHVS porro refert, Ariſtotelem non morum tantum, et reipublicae gerendae praecepta, ſed et arcanam et epopticam, ſiue acroamaticam doctrinam, quam cum vulgo non communicabat, Alexandro tradidiſſe, dubitare licet, vixque credi poteſt, Ariſtotelem in moribus et prudentiae regulis quas aulae conditio praeſcribit, exercitatiſſimum, ad ſubtilitates metaphyſicas, quibus arcana iſta doctrina conſtitit, iuuenem ad longe alia et maiora, non ſcholae ſed vitae ſceptroque, formandum manu quaſi duxiſſe: nec admittendum quoque aliter eſt, quod is adiicit, medicam artem eum ab Ariſtotele fuiſſe edoctum. Quod ſi enim concedendum eſt, non ignarum fuiſſe Alexandrum earum rerum, quae ad ſuam amicorumque ſuorum ſanitatem reparandam et tuendam requirebantur, id tamen non ad quandam medicae artis ſcientiam, ſed ad notitiam vulgarem et empiricam referendum, credendumque eſt, Ariſtotelem tantum de his rebus Alexandro tradidiſſe, quantum noſſe iuuenis magnas res molientis intererat. Nec alio fine Homeri amorem [e] ei inſpiraſſe probabile eſt, quam vt magnis exemplis ad paria audenda incitaretur [f]: quo et librum collineaſſe veriſimile eſt, quem *de regno* ad Alexandrum ſcripſit Ariſtoteles [g]. Mortuo Olymp. CXI. 1. Pythodoto archonte, Philippo, filius eius ſucceſſit Alexander, cuius animus maxima et inſolita ſpirans, cum patrii regni limites tantae ferociae iuuenem non caperent, Aſiaticam expeditionem molitus eſt. Quod conſilium etſi non improbabile ſit, Ariſtotelem probauiſſe, noluit tamen ſtrepitum belli vir philoſophicis meditationibus deditus, otiique literarii amans ſequi, ſed aulam, in qua per octo integros annos [h] verſatus erat, reliquit, Athenasque commigrauit, Calliſthene Olynthio, agnato ſuo, apud eum relicto. Quod cum veteres vnanimi ore tradant, audiendus non eſt Latinus AMMONII interpres [i], qui philoſophum in Aſiana expeditione cum Alexandro ad Indos profectum, Brachmanas conueniſſe contendit. Neque tamen totus ab Alexandro diſceſſit, ſed quod ore nequibat, literis inſtituit, Alexandroque perſuaſit; vt ad naturam animalium pernoſcendam, cui operi ſe accinxerat Ariſtoteles, ſumtus vere regios faceret, quanquam nimia videantur eſſe, quae Ariſtotelicae vitae inter-

definitione multum receſſit Plutarchus. Non enim hoc negabit quisquam Alexandri hiſtoriae gnarus, magnum non fortunae tantum ſed ingenio quoque et prudentia ciuili fuiſſe hunc regem; ſed hoc nondum philoſophi ideam atque definitionem abſoluit, et innumeros nobis fingeret philoſophos. Pone M. Aurelium Antoninum purpuratum philoſophum et cum Alexandro M. compara, et videbis, quam diſſimilis philoſopho hic fuerit.

e) Quanti Homerum fecerit Alexander hiſtorici paſſim narrant, quorum loca dat GISB. CVPERVS de Apotheoſi Homeri. Ariſtotelem exemplar eius a ſe emendatum tradidiſſe Alexandro PLVT. l. c. refert.

f) Ait ipſe PLVT. l. c. Homerum ab eo vocatum optimum ad virtutem militarem exemplum.

g) LAERT. L. V. ſ. 22. AMMON. l. c.

h) Quinque tantum ponit IVSTINVS L. XII. c. 16. ſed vt ex dictis apertum eſt perperam, Olymp. CIX. 2. enim a Philippo vocatus eſt. Olymp. CXI. 2. Athenas commigrat, conf. SCHOTTVS l. c. p. 111.

i) pag. 13.

Digitized by Google

interpretes tradunt. Qua de re ita PLINIVS [k]: *Alexandro M. rege inflammato, cupidine animalium naturas cognoſcendi, delegataque commentatione, Ariſtoteli ſummo in omni ſcientia viro, aliquot millia hominum, in totius Aſiae Graeciaeque tractu parere iuſſa, omnium quos venatus, aucupia, piſcatusque alebant, quibusque viuaria, armenta, aluearia, piſcinae, auiaria, in cura erant, ne quid vsquam gentium ignoraretur ab eo, quos percontando, quinquaginta ferme voluminibus illa praeclara de animalibus condidit* [l]. Ex quibus manifeſtum quoque eſt, fruſtra eos eſſe, qui haec vel ad Philippum regem [ll], vel cum SCHOTTO [m] ad initia expeditionis Aſiaticae referunt; iam enim pleraſque Aſiae gentes ab Alexandro ſubactas oportuit, cum iſta praeciperentur. Certum tamen et hoc eſt, factum id eſſe, antequam Calliſthenis imprudentia offenſus Alexander Ariſtoteli quoque fauere deſineret [n]. Durante enim Aſiatica expeditione adhuc ei fauiſſe, beneficia Stagiritis exhibita, commendationes Ariſtotelis magni factae [o], Ereſſus Theophraſti patria direptioni et vaſtationi erepta, quod diſcipulus is Ariſtotelis eſſet, ab eo commendatus, et alia loquuntur. Calliſthene vero imprudentius regi obloquente, etſi linguae periculum ei praedixiſſet Ariſtoteles [p], et in ſuſpicionem inſidiarum contra regis vitam adducto, miſereque atque foede diu in ferrea cauea per varias gentes iactato, tandemque enecato [q], gratiam quoque regis decreſcentem ſenſit Ariſtoteles. Cui vt aegre rex faceret, Xenocrati magnam pecuniae ſummam obtulit, quam tamen hunc non accepiſſe ſupra diximus, alioſque philoſophos honorauit, vt eum deprimeret [r]. Quod cum animum philoſophi non fauciare non poſſet, occaſionem quibusdam dedit ſuſpicandi, quod Alexandri mortem Ariſtoteles curauerit [s], qui venenum, (aquam ſtygiam fuiſſe veterum quidam tradunt) in aſini vngula repoſitum per Antipatrum Caſſandro miſiſſet, quo Alexander extinctus eſt. Qua traditione valde onerat Ariſtotelis memoriam PATRICIVS [t], qui haec extra dubitationis aleam poſita eſſe putat. Nobis inimitius, immo contra fidei hiſtoricae regulas cum Ariſtotele hic agi, certum eſt. Qui enim Ariſtotelem in partes mortis Alexandri M. trahunt, ex eo potiſſimum argumentum ſumunt, quod male conuenerit Ariſtoteli cum rege, venenique ratio, talis fuerit, quae a philoſopho naturam rerum callente, potuerit excogitari. Ex eo vero, quam inepte concludatur, Ariſtotelem et mortem regis acceleraſſe, et veneni genus commendauiſſe atque miſiſſe,

k) Lib. VIII. c. 16.

l) Octingenta talenta, id eſt, computante BVDAEO de aſſe L. II. c. 29. 480000. aureorum impendiſſe regem veteres tradunt.

ll) AELIANVS var. Hiſt. L. IV. c. 19.

m) l. c. p. 110. ad Ol. CXI. 2 tum enim nondum tam ampla erat gaza regis, quae in immenſum ex praeda Perſica creuerat, neque tum Aſiaticis quod ait Plinius, hanc rem imperare potuit.

n) Ita concidunt obiectiones, quibus totam narrationem fabulis adſcribit cl. SCHVLZ. Hiſt. medic. l. c. p. 358.

o) LAERT. L. V. ſ. 4. AMMON. l. c. AELIAN. L. III. c. 17. VAL. MAX. L. V. c. 6. nec a vero abludit et Philippum et Alexandrum Stagiritis propter Ariſtotelem fauiſſe.

p) LAERT. L. V. ſ. 5.

q) CVRTIVS L. VIII. c. 6. et Comment. ad h. l. LAERT. l. c.

r) Ibid.

s) PLVT. l. c.

t) loc. cit. p. 7.

ſe, vident, qui vel per tranſennam ratiocinandi regulas inſpexerunt. Fictum quoque atque certum ſtatuunt, quod incertiſſimum adhuc eſt, Alexandrum veneno extinctum eſſe, cum alii non minoris fidei teſtes aſſerant, intemperantia ſibi fata ſua Alexandrum maturaſſe, et inſolitis vini hauſtibus, quibus corporis vires pares haud erant, morbum praeſentiſſimum concitauiſſe. Certe, cum dubia adhuc ſit cauſa praematurae mortis magni regis, veteresque de ea tantopere diſſideant [w], non iniuſtum tantum, ſed et hiſtoriae legibus aduerſum eſt, infamiae culpam in Ariſtotelem deuoluere, et cum Caracalla [x] inſanire.

§. VI. Ex aula itaque Macedoniae regum Olymp. CXI. 2. vti dictum eſt, Athenas ad docendam philoſophiam conceſſit Ariſtoteles, errantque et pleriſque veterum teſtimoniis refutantur, qui cum Hermippo [y] tradunt, Ariſtoteles cum Athenienſium ad Philippum legatus eſſet, Xenocratem Academiae praefuiſſe; reuerſum vero cum ſcholam ſub alio vidiſſet, elegiſſe in Lyceo deambulationis locum ibique deambulando docuiſſe, et Peripateticum inde dictum eſſe [z]. Ex dictis enim conſtat, poſt mortem Philippi demum Athenas rediiſſe, vbi Olymp. CX. 2. iam a Speuſippo cathedram Xenocrates acceperat. Falſitatis etiam ex eadem temporum ſerie conuincitur, quod AMMONIVS [a] tradit, cum ſupremum diem Speuſippus obiiſſet, Athenienſes miſſis legatis Ariſtotelem ad ſe accerſiuiſſe, atque ita Ariſtotelem et Xenocratem, illum in Lyceo, hunc in Academia Platonis ſucceſſores factos eſſe: nam et ante fata ſua ſcholam Speuſippus Xenocrati ceſſit, et cum mereretur, Ariſtoteles adhuc apud Alexandrum fuit. Athenis itaque ſede doctrinae atque ſcholae ſuae electis, in Lyceo [b] conſedit, cum Academiam iam teneret Xenocrates, isque turpe ſibi putaret inter hos ſilere [c], qui regium iuuenem iam inſtituiſſet. Vt itaque nouam ſectam conderet, et Academicae ſe opponeret, diuerſam a Platone philoſophiam docere inſtituit. Ibi cum deambulando vsque ad horam, qua Graeci inungi ſolebant, quod ordinarie ante coenam fiebat, doceret, et de philoſophicis rebus diſſereret apud omnes, qui ad ipſum accederent, Peripateticus dictus eſt [d], quanquam et Plato iam illam deambulationem inſtituit [e], et Ariſtoteles in frequenti auditorio ſedens quoque docuit [f]. Alii Peripate-

Vita Athenis acta et ſchola aperta.

Peripateticus cur dictus.

Ggg gg 2 ticum

w) Videndi, qui veterum narrationes de morte Alexandri collegerunt SCHOTTVS l. c. p. 128. et PAVLVS RABE diſſ. de morte regis Alexandri, Regiom. 1692.

x) Eum ideo, quod Ariſtotelem necis huius ſuſpectum credebat, libros eius iuſſiſſe cremari refert XIPHILIN. in Caracalla p. 329 ſeq.

y) Apud LAERT. L. V. ſ. 3.

z) CICERO de orat. L. III. c. 35. et QVINTIL. Inſtit. orat. L. III. c. 1. de Iſocrate tradunt hanc aemulationem Ariſtotelis ortam eſſe.

a) l. c. qui ſibi ipſi contradicit. Ait enim mortuo rege Alexandro ex Perſide Athenas conceſſiſſe, aſt prius dixerat, Speuſippo ſucceſſiſſe: is vero Ol. CX. 2. ſchola decedit, Alexander Ol. CXIV. 1. moritur. conf. PATRICIVS l. c. p. 6.

b) Fuit Lyceum locus in ſuburbio Athenarum, a Pericle conditus, vbi noui milites a Polemarchis bellicis artibus inſtruebantur et exercebantur. Templum ibi erat Apollini Lycio dicatum, vnde nomen locus accepit. Ambulacris, fontibus, arboribusque conſitus iucundam faciem praebuit. Plura dabit SVIDAS Tom. II. v. Lyceum p. 467. Reuerendiſſimus POTTERVS Arch. Graec. L. I. c. 8. p. 33. B IO. ANDR. SCHMIDIVS diſſ. de Gymnaſiis literar. Athen. p. 36 ſeqq.

c) LAERT. l. c. ſ. 3.

d) LAERT. L. V. ſ. 2.

e) AELIAN. L. I. c. 19. LAERT. L. III. ſ. 11. IONSIVS diſſ. de hiſt. Peripat. p. 419.

f) LAERT. l. c.

Digitized by Google

ticum dictum ex eo ferunt, quod cum Alexandro ex morbo nuper conualeſcente ita deambulando de rebus philoſophicis diſſeruerit. Alii alias nominis huius rationes afferunt, quas ita conciliare licet, vt ſumta prius a deambulando appellationis occaſione Peripatetici eius diſcipuli dicti fuerint, quaſi diſputantes vel differentes, licet non ſemper deambulauerint.

Peripateticum nomen. Hinc, vnde Ariſtotelis ſchola Peripateticorum nomen acceperit, magnus inter veteres et recentiores diſſenſus eſt. LAERTIVS quae tradit nec clara ſatis ſunt, nec ſimilia vero; plerique Hermippi ſententiam ſequuntur, tradentis, elegiſſe Ariſtotelem in Lyceo deambulationis locum, illicque vsque ad certum temporis ſpatium deambulando cum diſcipulis philoſophari ſolitum, atque inde Peripateticum dictum fuiſſe. Quibus tamen opponunt alii, Platonem quoque deambulando docuiſſe, qui tamen Peripateticus dictus haut eſt, quod enim AMMONIVS [g] ait, Academicos quoque Peripateticos dictos fuiſſe, fundamento caret. Affinis huic eſt CICERONIS [h] ſententia, ideo Peripateticos dictos eſſe aſſerentis, quia diſputabant inambulantes in Lycio, cui tamen idem mos a ſectis aliis obſeruatus obſtat, qui tamen ideo Peripatetici dicti non ſunt. IONSIVS, vt erat in antiquitatis hiſtoria verſatiſſimus [i], acute collegit, nomen a loco ſectae adhaeſiſſe, nempe a Peripato ſiue ambulacro in Lyceo, in quo Ariſtoteles docebat, quemadmodum Academici ab Academia, Stoici a Stoa ſiue porticu variegata, Cynici a Cynoſarge denominati ſunt: quam opinionem praeter alios ſuam fecit MENAGIVS [k]. Etſi vero ingenioſa eſt, haec nominis illius explicatio, recte tamen opponitur ei, quod vir ſummus IO. FRID. GRONOVIVS [l] obſeruat, *nomen hoc quidem vindicatum et addictum περιπάτῳ ſiue ambulacro Lycei Gymnaſii ab Ariſtotele Athenis et in Ariſtoteleorum familia κατ' ἐξοχὴν haeſiſſe, ſed tamen multis quoque aliis, et quidem ante hunc Nicomachi filium placuiſſe hunc morem, non tam diſcipulos, quam ſectatores habendi et inter ambulandum diſſerendi: hincque factum eſſe, vt vox περίπατος diceretur Graecis pro eo ipſo, quod eſt ἀκρόασις ὁμιλίας diſputatio, lectio, ſchola, pro eo quod in περιπάτοις faciebant:* quod exemplis quoque probat, περίπατον idem dicere ac diſputationem, vel diatribam, qua voce vtitur GELLIVS [m]. Vnde nomen quoque Peripateticorum in Cebete eſſe celeberrimo FEVRLINO [n] placuit. Accedit quod non Peripatetici ſed Peripatici ita dicendi fuiſſent. Omnium itaque probabiliſſima eſt ſententia eruditiſſimi HEVMANNI [o], qui varias περιπάτου ſignificationes in vno Peripateticorum nomine confluxiſſe ſtatuit, et teſtimoniis quoque veterum probat, Peripatum Lycei κατ' ἐξοχὴν ita dictum fuiſſe, quique ibi docebant, οἱ ἐκ τοῦ περιπάτου, vti pluribus demonſtratum IONSIO [p]. Ariſtotelem vero lectiones ſuas deambulationes vocauiſſe, vti ſupra ex GEL-

g) Comm. in prooem. Porphyrii ſub fin.
h) Acad. Quaeſt. L. I. c. 4.
i) Diſſ. I. de hiſt. Peripatetica.
k) Ad LAERT. L. V. ſ. 2.
l) In exerc. Acad. de muſeo Alexandrino, T. VIII. Antiqq. Graec. a filio collectarum.
m) Lib. I. c. 26. L. XVII. c. 20.
n) Miſc. Lipſ. T. III. obſ. LV. §. 7. p. 39 ſeq.
o) Act. Phil. Vol. II. p. 876 ſeqq.
p) loc. cit.

Digitized by Google

GELLIO demonſtratum, quo ſenſu et Athenodorus teſte LAERTIO [q] libros *περιπάτων*, id eſt *lectionum philoſophicarum* ſcripſit. Recteque IONSIVS [r] diſcurſuum nomen huc aduocat, vt itaque *περιπατεῖν* et *philoſophiam docere*, idem ſit. Quo et referendum eſt, diſputaſſe diſcipulos inter ambulandum, Ariſtotele licet ſedente vt ait LAERTIVS [s], quod quia prae reliquis ſectis diligenter faciebant diſcipuli Ariſtotelis, ideo prae aliis ſectis Peripateticorum, id eſt, vt noſtro loquendi more dicamus, diſcurrentium, ſiue diſſerentium nomen iis adhaeſiſſe.

Methodi ratio.

Cum autem ingens diſcipulorum numerus conflueret, methodum veterem, quam Academia quoque receperat, imitandam ratus Ariſtoteles, *commentationum ſuarum duas claſſes conſtituebat; alia enim erat, explicante* GELLIO [t], *quae nominabat ἐξωτερικὰ, alia quae appellabat ἀκροαματικὰ, illa dicebantur, quae ad rhetoricas meditationes, facultatem argutiarum, ciuiliumque rerum notitiam conducebant: haec autem vocabantur, in quibus philoſophia remotior, ſubtiliorque agitabatur, quaeque ad naturae contemplationes diſceptationesue dialecticas pertineret. Huic diſciplinae acroamaticae tempus exercendae dabat in Liceo matutinum. Nec ad eam temere quenquam admittebat, niſi quorum ante ingenium et eruditionis elementa, atque in diſcendo ſtudium laboremque exploraſſet. Illas vero exotericas eodem in loco veſperi faciebat, easque vulgo iuuenibus abſque delectu dabat, atque eam δειλινὸν περίπατον appellabat, illam alteram ſupra, ἑωθινόν. Vtroque enim tempore ambulans diſſerebat, libroſque ſuos earum rerum omnium commentarios ſeorſim diuiſit, vt alii ἐξωτερικοὶ dicerentur, partim ἀκροαματικοί.* Hactenus GELLIVS, qui et Alexandri regis epiſtolam narrat, indignantis, quod libros acroamaticos vulgaſſet, et reſponſionem Ariſtotelis ſubiicit, dicentis, ita editos eſſe, vt ab iis ſolis, qui ipſum audiant, cognoſci poſſint. Sed de hac librorum Ariſtotelis conditione infra dicendum eſt pluribus. Multa hac de duplici Ariſtotelis methodo, et diſciplinarum quoque in eam rem diuiſione apud veteres [u] et recentiores [v] dicta ſunt, qui conſulendi ſunt, cum prolixioribus nobis ea de re hoc loco eſſe non liceat. Cum vero non exotericas tantum diſciplinas egregie traderet, ſed et acroamaticas noua arte doceret, magna numero diſcipuli confluebant, quorum multi apud veteres memorantur. Hacque ratione ad decimum tertium annum vſque Athenis docuit, nemine illi obicem ponente, Alexandri potentia, cui erat commendatiſſimus, praeſidium ei praebente.

q) Lib. V. ſ. 36.
r) loc. cit. p. 423.
s) Lib. V. ſ. 2.
t) Lib XX. c. 4.
u) Vid. CLEM. ALEXANDRIN. Strom. L. V. AMMON. in Categorias. THEMIST. Orat. p. 319. CICERO de fin. L. V. PLVT. l. c. LVCIAN. in vit. Auct. T. III. p. 103.
v) Vid. laudati FABRICIO Bibl. Graec. Vol. II. p. 176. quibus adiici poſſunt MENAG. ad LAERT. L. V. ſ. 27. VOSSIVS de ſectis c. XVII. §. 9. 10. HORNIVS Hiſt. phil. L. VII. c. 9. PICCART. iatr. in phil. Ariſt. cap. 10. PASCHIVS de variis modis trad. mor. c. V. 9. 10. p. 498. MORHOF. Pol. Tom. II. Lib. I. cap. 8. et 11.

Digitized by Google

Seceſſus Chalcidem.

§. VII. Etſi vero nec odia, nec aemulatio Ariſtoteli Athenis docenti deerant, cum circa ea tempora maxima ingenia in id conniterentur, vt nouas ſectas conderent, et familiam ſibi ex diſcipulis colligerent, quantum poſſent, maximam, nemo tamen infenſum in eum animum dictam ob cauſam declarare auſus eſt. Alexandro autem Olymp. CXIV. 1. extincto, inuidia, quae ſub cinere quaſi hactenus latuerat, in flammam erupit, grauemque Ariſtoteli perſecutionem excitauit. Varie rem narranr veteres [w]; alii enim percepta contra vitam eius conſpiratione Athenis clam diſceſſiſſe, aiunt; alii ad ſycophantas atque delatores cauſam coniiciunt; fide vero digniores referunt, inimicos in ſalutem Ariſtotelis conſpirantes eo perduxiſſe Eurymedonta, Demophilumque, illum, ſacrorum antiſtitem, hunc virum non ignobilem, vt Ariſtotelem impietatis accuſarent, ſententias eiusmodi eum inuehere cauſantes, Athenienſium ſacris aduerſas, hymnum item in Hermiam, tanquam Deum, ſtatuamque in templo Delphico cum honorifica inſcriptione poſitam. Qua in re parum veriſimilitudinis fuiſſe, cum ſupra oſtenſum ſit, veriſimile eſt, quod etiam ORIGENES [x] tradit, paratum ipſi iudicium fuiſſe, vt impio, propter quaedam dogmata ipſius ſuſpecta impietatis Athenienſibus. Qui licet non addat, quae potiſſimum dogmata intelligat, alio tamen loco [y] Peripateticis tribuit, *negare eos, quicquam prodeſſe preces ad Deum fuſas et ſacrificia*. Nec a vero abludit ita Ariſtotelem ſtatuiſſe, qui ſummum primumque motorem a prouidentia ſublunarium remouit, et immutabilem eius motuum ordinem ſtatuit, vt in ſequentibus demonſtrabitur. Nam quid preces, quid ſacrificia valent, ſi nec ordo et ſeries euentuum a Deo mutari poteſt, nec hominum curam agit numen? Euerſis autem ſacrificiis cultuque Deorum, euerti totum ſacerdotum munus, res, prouentus, facile intelligebant, quorum intererat, vnde mirum non eſt, et ſacerdotes Ariſtotelem tanquam virum impium accuſauiſſe, et Areopagi iudices, eum pro noxio habuiſſe homine, qui vincula pietatis, religionisque, atque ipſius etiam reipublicae doctrina ſua ſolueret, ideoque Socraticum ei vitae finem deſtinaſſe. Id quod ipſe innuit, quando amicis fugae cauſam exquirentibus reſpondit: *noluiſſe ſe committere, vt Athenienſes bis peccarent in philoſophiam*, quo ad Socratica fata reſpexiſſe, recte monet AELIANUS [z]. Fuga itaque ſibi conſuluit, clamque Chalcidem, oppidum ad Euripum ſitum, ſeceſſit, vt tutius ibi lateret; ex quo patet, falſos eſſe, qui apologiam pro ſe ad Areopagitas dixiſſe tradunt [a]. Caditque haec Ariſtotelis fuga non in annum tertium Ol. CXIV. vt vult Apollodorus [b], ſed in annum ſecundum, vt notat DIONYSIVS HALICARNASSEVS, alias rationes temporis vitae Ariſtotelis ſibi non conſtant, eae enim ita ſe habent:

Ariſto-

w) LAERT. L. V. ſ. 5. ATHEN. L. XV. p. 697 ſeq.
x) Contra Celſ. L. I. p. m. 52.
y) Ibid. L. II. p. m. 68. Conf. BAYLE l. c. not. G. p. 325.
z) AELIAN. L. III. c. 36.
a) Recte id in dubium vocat ATHEN. l. c.
b) Apud LAERT. l. c.

Ariſtoteles naſcitur	*Olymp. XCIX. 1.*	
Platonis in diſciplinam ſe tradit annum agens decimum ſeptimum	*Olymp. CIII. 1.*	
cum exegiſſet annos	- -	16
Plato moritur, ille diſcedit ad Hermiam	*Olymp. CVIII. 1.*	
cum annos apud Platonem triuiſſet	- -	20
manet apud Hermiam ad	*Olymp. CVIII. 4.* annos, ſc.	3
Mitylenen fugit ibique moram nectit ad	*Olymp. CIX. 2.*	2
In aula Philippi et Alexandri moratur ad	*Olymp. CXI. 2.*	8
Athenis annis duodecim exactis	- -	12
decimo tertio Chalcidem aufugit	*Olymp. CXIV. 2.*	
Chalcide ad finem vitae moratur	*Olymp. CXIV. 3.*	
annum fere	- -	2
annos natus obit		63

Qua in ſerie annorum Ariſtotelis ſupponitur, annum XIII. morae apud Athenienſes non totum ibi exegiſſe, ſeſquiannum Chalcide triuiſſe; quod ſi integri tredecim anni computentur, eodem anno, quo ſeceſſit, obiiſſe neceſſe eſt [c]. Vnde nec Eumelus [d] audiendus eſt, qui LXX. annos ei tribuit, nec STANLEIVS [e], qui vt LXIII. annos conficiat, annos natum octodecim, cum XIX. ageret Athenas veniſſe ait, ſeceſſum vero Mityleneum omittit, quod hiſtoriae Ariſtotelis aduerſum eſſe, ex hactenus diſputatis liquet.

§. VIII. Non diu vero Chalcide ſuperuixit Ariſtoteles, et praeſenſiſſe obitum, teſtamentum eius indicat, ſumma cura ſcriptum [f], et GELLIVS [ff] teſtatur, qui *annos*, ait, *natum iam fere duos et ſexaginta, corpore aegro affectoque ac ſpe vitaque tenui fuiſſe.* Addit is, *omnem eius ſectatorum cohortem ad eum acceſſiſſe, orantes obſecrantesque, vt ipſe deligeret loci ſui et magiſterii ſucceſſorem, quo poſt ſummum eius diem, perinde vt ipſo, vterentur ad ſtudia doctrinarum complenda excolendaque, quibus ab eo imbuti fuiſſent. Cum vero et Theophraſtus Lesbius, et Menedemus Rhodius reliquis ingenio et doctrina praeſtarent, Ariſtotelem vinum petiiſſe et Rhodium et Lesbium, et vtroque guſtato et laudato, dulcius tamen Lesbium praedicauiſſe, ſicque tacita ratione Theophraſtum Lesbium ſe ſucceſſorem velle, hominem ſuauitate inſigni linguae pariter atque vitae, indicauiſſe.* Quae tamen fabulam ſatis aperte redolent [g]. De morte vero

Mors Ariſtotelis.

c) Placuit hoc SCHOTTO l. c.
d) Apud LAERTIVM L. V. ſ. 5.
e) loc. cit. p. 427.
f) Integrum extat apud LAERT. L. V. ſ. 11.
ff) Lib. XIII. c. 5.
g) Demonſtrauit id cl. HEVMANN. Act. phil. Vol. II. p. 676.

vero eius veterum narrationes variant. Quod ſi Antipatri, qui ex diſcipulis eius fuit, *epiſtola de morte Ariſtotelis* ſupereſſet, certiora forte dari poſſent; ea vero hodie deſideratur [h]: audiendi itaque alii ſunt; inter quos tradunt quidam [i], propoſitam ei fuiſſe quaeſtionem, de mirifica Euripi indole, quam cum ſoluere non poſſet, prae pudore et anxietate mortuum eſſe, vel, vt alii rem enarrant, in litore conſidentem vbi aliquandiu attente eum conſideraſſet, poſtremo praecipitem ſeſe dediſſe in illum, dicentem, *quoniam Euripum Ariſtoteles capere non potuit, Ariſtotelem Euripus iam capiat.* Sed quam parum veriſimilitudinis in hac narratione ſit, ex prima eius fronte conſpicitur, eaque fide digniſſimorum abunde refutatur teſtium, alia de morte eius tradentium [k]. Alii aconitum bibiſſe, aiunt [l], ſiue ab Athenienſibus, vt id faceret, perinde ac Socrates, damnatum, ſiue eorum vt effugeret iudicium; verum et haec ſine teſtibus, et inuita fide hiſtoriae dicuntur. Quam ſine dubio Apollodorus, Dionyſius Halicarnaſſeus, Cenſorinus, Laërtius, aliique merentur, qui affirmant [ll], ſtomachi infirmitate eum periiſſe, nimiis vigiliis et ſtudiorum contracta exceſſu. Indefeſſum enim adeo fuiſſe LAERTIVS ait, vt, cum ad quieſcendum ſe componeret, aeneam ſphaeram teneret in manu, pelui ſubiecta, eo conſilio, vt dilapſa illa e dormientis manu in peluim ſubiectam ſono illius expergiſceretur. Clamauiſſe autem in mortis agone conſtitutum: *cauſa cauſarum miſerere mei*, itemque ad diſcipulos dixiſſe: *non ſine ratione dixiſſe Homerum, in terram Deos ſubleuandorum hominum cauſa deſcendiſſe*, et quae alia eiusmodi narrantur, fabulae ſunt ineptientis Graeculi Chriſtiani, qui librum *de pomo* conſarcinauit [m], indignae, quibus viri docti calculum adiiciant [n]. Magnis vero honoris teſtimoniis memoriam eius coluerunt Stagiritani, qui corpus eius in patriam traduxere, et delubrum atque aram ſuper eius ſepulchrum excitauere, quod Ariſtoteleum appellauerunt [o]: menſemque, quo id factum ab vrbe nominauerunt, vt documentum eſſet reſtitutae per Ariſtotelem libertatis. Alios honores et laudes poſteriorum temporum poſtea tangemus.

Matrimonium et liberi.

§. IX. Matrimonium duplex Ariſtoteles iniit, primum cum Pythaide Hermiae ſorore, de qua ſupra egimus: alterum cum Herpylide ciue ſua, quacum nouo poſt Pythaidis mortem, quam acerbe luxerat, foedere iunctus fuiſſe videtur. Sunt, qui concubinam tantum fuiſſe aſſerant [p], quod tamen

h) Vid. IONSIVS de Script. hiſt. phil. L. I. c. 13. p. 71.

i) IVSTIN. MARTYR cohort. ad Graec. p. 34. GREGOR. NAZIAN. Orat. III. p. 79. aliique.

k) Vid. TANAQ. FABER Ep. Crit. L. I. ep. 14. BAYLE l. c. not. Z. PATRICIVS l. c. p. 11. miramur itaque AVCTOREM obſ. X. T. VIII. Obſ. Hal. p. 250. eam repetiiſſe.

l) HESYCHIVS in Ariſtot. SVIDAS l. c. FABRIC. Bibl. Gr. Vol. II. p. 109.

ll) Vid. LAERT. l. c. ſ. 9. 16. DION. HALIC. CENSORIN. de die nat. c. 14. conf. BAYLE loc. cit. not. E. LILIENTHAL. Sel. lit. obſ. 5. pag. 144.

m) Videndus omnino FABRICIVS Bibl. Graec. Vol. II. p. 166.

n) Fecerunt id COEL. RHODIGINVS Ant. lect. L. XVIII. c. 31. p. 868. et nuperrime AVCTOR Hiſt. crit. phil. T. II. p. 270.

o) Indicare hanc appellationem delubrum copioſis exemplis docuit FABRIC. Bibl. Gr. Vol. I. p. 257. conf. Otium Vindelicum Mel. III. p. 270.

p) ATHENAEVS L. XIII. p. 599. PROCLVS ad Heſ. op. v. 406. qui haec refutat.

Digitized by Google

tamen, cum Timaeum, inimicum erga Ariſtotelem animum gerentem auctorem habeat, ſuſpectum eſt; certum vero cum ea vsque ad vitae exitum concorditer vixiſſe [q]. Ex Pythaide filiam ſuſcepit, eiusdem nominis, quae Sexto Empirico [r] auctore, tertio nuptias iterauit. Primum enim Nicanori, Ariſtotelis familiari nupſit, Procli deinde, a quo Proclem et Demaratum Theophraſti auditores filios ſuſcepit; poſtremo Metrodoro [s], Chryſippi Gnidii diſcipulo, Eraſiſtrati magiſtro, cui filium peperit, quem parentis nomine Ariſtotelem inſigniuit. Ex Herpylide filium ſuſcepit, cui a patre Nicomachi nomen impoſuit [ſſ]. Eſt is Nicomachus, a quo magna moralia Ariſtotelis nomen gerunt; ſiue quod ad eum ſcripta ſint, quod plerique volunt, ſiue quod ipſum auctorem habeant, quod poſt Ciceronem [t] quibusdam viſum eſt. Erat enim Theophraſto cariſſimus, et ſub eius ductu plurimum in philoſophia profecerat [u], tribuitque ei Svidas [v] octo phyſicorum libros, et ſex libros ethicorum. Vix itaque meretur fidem Ariſtocles apud Evsebivm [w], qui eum, ait a Theophraſto educatum, iuuenem poſtea bello cecidiſſe, quod inde refutari poteſt, quod libros ſcripſerit.

Corporis et animi virtutes et vitia.

§. X. Haec vita fuit philoſophi, ad tantam famam elati, quantam conſecutus eſt fere nemo. Quem ſi corporis conditione exiſtimes, talem vix credas. Paruis enim erat oculis, voce gracili, cruribus exiguis [x], et iuuenis cum eſſet, lingua haeſitabat [y], naſoque erat elato, qualem marmor Vrsini [z] exhibet. Quod vero natura negabat, arte effecit, ornatum corporis et veſtimentorum adhibuit, quod diſplicuiſſe Platoni, ſupra ex Aeliano notauimus. Comam enim totondiſſe, barbam raſiſſe, veſtem inſignem geſtauiſſe, veteres affirmant [a]. Valetudine quoque erat infirma, ſtomachique laborabat imbecillitate, quam tamen temperantia et animi moderatione, oleoque calente in olla applicato ſuſtentauit [b], ſicque ad LXIII. aeta-

q) Laudat eius in ſe amorem in teſtamento, vnde ſatis de futuris ei proſpexit.

r) Pyrrh. hyp. L. I. c. 12. ſ. 258.

s) Laert. L. V. ſ. 53. Anonym. Menag. ad Laert. L. IV. ſ. 35. et ex eo Svidas. Erat is celebris medicus Eraſiſtrati praeceptor. Conf. Le Clerc Hiſt. de la Medecine P. II. L. I. c. 2. p. 295.

ſſ) Laert. L. V. ſ. 53.

t) De fin. L. V. c. 5.

u) Evsebivs praep. L. XV. c. 2.

v) T. II. v. Nicomachus p. 625. conf. Vossivs de ſectis l. c. Patricivs l. c. p. 47. et quae ei regerit Sam. Rachelivs Intr. in phil. mor. Ariſt. c. 9.

w) loc. cit.

x) Laert. L. V. ſ. 1.

y) Plvt. quomodo pueris leg. poëtae T. I. p. m. 37. Ammonivs eiusque interpres.

z) Inter Fvlvii Vrsini imagines ex marmoribus extat etiam Ariſtotelis effigies ad radices collis Quirinalis Romae effoſſa, vnde coniecit Vrſinus, eſſe eam, cuius meminit Cicero ad Attic. L. IV. ep. 9. quod in eius muſeo fuerit, vnde occaſio ei enata, Ariſtotelis formam in notis deſcribendi, quae repetiit Schottvs l. c. p. 152 ſeqq. qui eam etiam in fronte libri expreſſit, id quod in Wetſteniana quoque editione Laertii factum eſt. Alias Ariſtotelis imagines exhibet Gronov. theſ. Antiq. Graec. T. II. tab. XC. Lambec. Biblioth. Vind. T. VII. p. 77. alibique vid. Pasch. de var. modis tradendi moralia p. 571. Intr. in rem lit. mor. vet. c. II. quarum tamen pauciſſimae veram effigiem exhibent. Egregie in eiusmodi imaginem Ariſtotelis a vero abludentem luſit olim Conringivs, apud Magir. Eponymol. crit. p. 75. vbi inter alia appoſite de vultu Ariſtotelis:

Nulla tamen morum aſperitas non foeda lucerna
Non caput intonſum aut barba caprina fuit,
Annulus ornauit ſapientem, et ſplendida veſtis
Congreſſusque frequens horriditate procul.
Cecropis arx talem eſt venerata atque aula Philippi
Palla decens Phoebo et pulcra Minerua nitet.

Alia de imaginibus Ariſtotelis l. c. vide.

a) Laert. L. V. ſ. 16. Censorin. l. c.

b) v. ſupra citati.

aetatis annum tamen vixit. De animi vero virtutibus atque vitiis adeo diſſentiunt non recentiores tantum, ſed et veteres, vt facilius ſit, eorum ſententias enumerare, quam certam ſtatuere. Ex vtraque certe parte, tam in laudando, quam culpando eo nimium exceſſiſſe et praeiudiciis plus, quam par erat, dediſſe ſcriptores, in confeſſo eſt. Et laudata quidem inſignis, eius pietas FORTVNIO LICETO ſingulari libro [c], celebrataque religio et agnitio ſummi numinis [d]. Imprimis vero Iudaei in aſſerendo ſibi ſuisque partibus Ariſtotele inſaniuerunt, quorum de Ariſtotele fabulae, ſi colorem abſurdae ſententiae quaeras, Clearchum quendam appellant, quem pro Clearcho Peripatetico habent veteres [e], qui Ariſtotelem in Iudaei Aſiatici notitiam veniſſe tradidit. Etſi enim haec ex ſerie hiſtoriae Ariſtotelis falſitatis facile conuincuntur [f], certumque eſt, nunquam in Aſiam veniſſe Ariſtotelem, vti ſupra quoque contra Ammonium demonſtrauimus, et hinc ſequitur, nihil ſapientiae Iudaicae Iudaeum illum Graecum cum Ariſtotele communicaſſe; occaſionem tamen inde arripuerunt Iudaei, eo potiſſimum tempore, quo Peripatetica philoſophia inter ipſos inualeſcebat, et inſanum in modum extollebatur, tantam philoſophiae et ſapientiae laudem Graecis inuidentes, mentiendi, Ariſtotelem fuiſſe Iudaeum de ſemine Iſraelis, Hieroſolymitanum de filiis Kolia, de tribu Beniamin, vt habet R. GEDALIAS [ff]. Alii, qui tam impudentem mentiendi licentiam exhorruerunt, finxere, morti proximum ad Iudaeorum ſacra, inſtar proſelyti acceſſiſſe, et ſub vitae finem librum ſcripſiſſe, in quo ea, quae antea ſcripſerit, reuocauerit [g], eaque de re ad Alexandrum ſcripſiſſe [h]. Fuerunt etiam, qui Ariſtotelem plagii inſimularent, accuſarentque, illum cum Alexandro M. Hieroſolymam ingreſſum libros Salomonis euoluiſſe, et cogitata Salomonis ſuis immiſcuiſſe [i]. Alia a viris doctiſſimis BASNAGIO [k], FABRICIO [l], BVDDEO [ll], WOLFIO [m], allata tacemus [n]: quorum hic recte pronuntiat, Iudaeos haec omnia propterea confinxiſſe, vt Ariſtoteles ceu gentilis ex proprio ingenio ſapere non videretur, ipſi vero excuſatius Ariſtotelicam philoſophiam, tanquam ex ſuis copiis deriuatam, poſtliminio in ſuos vſus converterent: cuius rei ſpecimina ſuo loco complura dabit Iudaicae philoſophiae hiſtoria. Nec melius Graeculi, qui agnita et implorata diuina miſericordia, immo praeguſtu Dei inter homines victuri, exſpiraſſe nugati ſunt [o]. Mirandum itaque, cum haec ſupponantur, non eſt, de ſalute Ariſtotelis aeterna aliquos non deſperaſſe,

c) De pietate Ariſtotelis erga Deum et homines et de animarum rationalium immortalitate ſecundum opinionem Ariſtotelis Patau. 1629. fol. Plures de pietate et religione eius ſcriptores laudat FABRICIVS l. c. p. 176 ſeqq.

d) IONS. de Script. hiſt. phil. L. I. c. 2. p. 7. 8.

e) IOSEPH. contra Apion. L. I. CLEM. ALEX. L. I. EVSEB. praep. L. IX. c. 5.

f) Conf. IONS. l. c. L. I. c. 18. p. 98. BAYLE l. c. not. B.

ff) In Schalſcheleth p. 108. ed. Ven.

g) BARTOLOCCIVS Bibl. Rabbin. T. I. p. 476.

h) Exhibet epiſtolam praeter alios IOH. A LENT in theol. Iudaica hodierna p. b.

i) HACKSPAN. de vſu libr. Rabb. p. 284. ad calc. Nizzachon LIPMANNI, IAC. THOMAS. de plagio §. 364.

k) Hiſt. des Iuifs T. III. c. 7. §. 14.

l) Bibl. Graec. T. II. p. 162.

ll) Hiſt. Phil. Ebraeor. §. 32. p. 165.

m) Bibl. Hebr. P. I. p. 217.

n) Add. IOH. FRIDERICVS de religione Ariſtotelis contra Iudaeos, Regiom. 1705.

o) Dictum hac de re ſupra.

raſſe, et neſcio quem ei locum inter illos tribuiſſe, qui ad lucem ſupernaturalem viam inter gentes praepararunt p). Certe inter Patres eccleſiae veteris non defuerunt, qui aſſererent, multos excellentiſſimos et ſanctitate imprimis conſpicuos viros, maxime ex iis, qui ſcholaſticam eruditionem ſecuti fuiſſent, Ariſtotelicae philoſophiae ſubſidio ad ſublimiſſimarum verae fidei doctrinarum cognitionem penitiorem perueniſſe q). Gratitudinem porro praedicant, qua non amicos tantum, ſed et patriam atque praeceptorem Platonem proſecutus eſt; moderatum item animum, modeſte de rebus magnis ſentientem et multum prius conſiderationem et dubitationem commendantem r): veritatis ſtudium tale, quod omnem humanam auctoritatem ei poſtponeret, dicente illo: Amicus Plato, amicus Socrates, magis tamen amica veritas: diligentiam vero improbumque laborem, quantum in paucis eius aetatis reperias s): immo virtus nulla eſt, qua non Ariſtoteles enituiſſe praedicetur ß). Ex altera vero parte non defuerunt quoque, qui Ariſtotelem, tanquam peſſimum bipedum omnium deſcriberent, nullumque non vitiorum atque ſcelerum genus ei obiicerent. Quarum calumniarum fontes ab aduerſariis Ariſtotelis profectas fuiſſe, veteres non negant. Nec id Athenis tum florentibus mirandum, vbi cum ſectae magna inuidia inuicem flagrarent, nemo fere philoſophorum alteri parcebat. Accedebat, quod apte monet Ariſtocles apud EVSEBIVM t) Ariſtotelem magna apud principes gratia florentem, et inſigni diſcipulorum numero auctum, hac imprimis ex cauſa odium et inimicitiam aliorum ex aemulatione profectam meruiſſe. Suntque inter veteres plures Ariſtotelis obtrectatores noti, qui nihil praetermiſerunt, vt memoriam Ariſtotelis obtrectationibus denigrarent. Inter hos agmen fere ducebat Timaeus Tauromenites, grauiter ideo caſtigatus a Polybio u), qui audacem illum et leuem ac temerarium fuiſſe aſſerit, ac de ciuitate Locrenſium grauiter mentitum, odioſum et ſero eruditum ſophiſtam, qui celebrem pharmacopolae officinam paulo ante clauſiſſet, praeterea paraſitum, qui in aulas atque aedes omnium vltro inſilire ſolitus ſit, et helluonem et cupedinarium ac gulae vbique ſeruientem. Eandem

 fere

p) Pertinet huc edita a LAMBERTO DE MONTE Colonienſi 1487. Quaeſtio magiſtralis, oſtendens per auctoritates ſcripturae diuinae, quid iuxta ſaniorum Doctorum ſententiam probabilius dici poſſit de ſaluatione Ariſtotelis Stagiritae, de quo libello vid. BAYLE l. c. not. R. HEVMANN. de anon. p. 103. BVDDEVS Hiſt. Eccl. V. T. T. II. p. 1975.

q) EVSEB. praep. L. XV. c. 8.

r) AMMONIVS, et Latinus eius interpres.

s) Exemplum eius ſupra de aenea ſphaera manu detenta attulimus, niſi hoc confictum forte ſit.

ß) Inſana prorſus ſunt elogia, quae recentiores non ſolum, ſed et veteres Ariſtoteli tribuerunt. Omnium inſtar eſſe poteſt inſania Auerrois ex merito caſtigata IVSTO LIPSIO Man. ad philoſ. Stoic. L. I. diſſ. IV. p. m. 17. et MALEBRANCHIO de inquir. ver. L. II. c. 7. p. m. 215. Plura qui cupit, adeat HORNIVM Hiſt. phil. p. 194. TH. POPE-BLOVNT Cenſ. cel. aut. p. 32. TOB. MAGIRVM Eponymolog. crit. p. 82. G. PASCHIVM de inuentis nou-antiquis c. II. §. 17. p. 60. LAVNOIVM de fort. Ariſt. paſſim. TRIBBECHOVIVM de DD. Schol. p. 218. VOSSIVM de ſectis c. XVII. et MELANCHTHONEM in Apol. A. C. pag. 62. vt innumera exempla taceamus, ſuo loco in hiſtoria huius philoſophiae vsque ad noſtra tempora diligenter annotanda.

t) Praep. L. XV. c. 2.

u) In CONSTANTINI PORPHYROGEN. Collectaneis, quas obſtetricante PEIRESCIO. edidit HENR. VALESIVS pag. 46. et ex eo SVIDAS loc. cit.

Digitized by Google

fere dicam illi ſcripſiſſe Epicurum [v], ATHENAEVS teſtatur [w]. Nec pe-perciſſe ait Ariſtocles [x] Ariſtoteli Alexinum et Eubulidem, neſcio quam Philippi offenſam comminiſcentes, Hermiaeque familiaritatem calumniantes; id quod in hominibus Dialecticis, qui omnes ſui temporis philoſophos perſequebantur, mirandum non eſt. Addit is: Democharem, philoſophum malae fidei et proditionis in Athenas et patriam Stagiram, itemque in Olynthios eum accuſauiſſe; et Cephiſodorum Iſocratis auditorem eum, vt effeminatum et guloſum traduxiſſe, Lyconem vero, Pythagoream philoſophiam profeſſum, impietatem ei, vxore diuinis honoribus culta, et ſupellectilem cupediis paratam et his ſimilia obieciſſe. Quae quidem omnia non valde conſideranda eſſe monet, eo quod Demochares omnium fere calumniator fuerit philoſophorum, Cephiſidorus praeceptoris contra Ariſtotelem inuidia fuerit accenſus [y], Lyco aperte mentitus ſit. Et his tamen auctoribus nixus eſt PATRICIVS [z] cum imaginem Ariſtotelis vitiorum maculis contaminatam delinearet [a], qui ſi eruditioni et infinitae lectioni animum ab offenſa et iniuria, odioque in Ariſtotelem liberum iunxiſſet, perfectam nobis, quod valebat, dediſſet hiſtoriam Peripateticam. Tandem, vt malam famam ex ſcriptis enatam quoque memoremus, non plagii tantum [b], ſed et corruptorum ſcriptorum veterum inſimulatur, et atheiſmi atque impietatis religionem omnem euertentis accuſatur [c]. Tacemus, premi Ariſtotelem ſuſpicione, quod ad ſam foeda facinora, quibus memoriam gloriamque ſuam commaculauit Alexander Macedo, eum principiis praeceptisque inſtruxerit. Nos, vt decet hiſtoricum, et auctoritatis atque venerationis, et inuidiae odiique praeiudicium abiiciendo, nec tantopere laudandum Ariſtotelem putamus, nec deprimendum, ſed diſtincte verſandum, et nec laudibus meritisque eius detrahendum, nec vitia tacenda exiſtimamus. Et quod ad vitae rationes attinet, in plerisque calumniam inuidiae filiam, eum contaminaſſe, ea, quae attulimus, luculenter loquuntur. Nec enim iuuentutis luxum, nec Hermiae conſuetudinem, nec moram in aula Philippi aliis teſtibus infamari, quam apertis iuratisque Ariſtotelis hoſtibus, ſupra demonſtratum eſt. Illis autem fidem adhibere et veritatis legibus et aequitatis praeceptis aduerſum eſt. Eodem fundamento lubrico niti obiectam erga praeceptorem ingratitudinem, ſupra demonſtratum eſt, niſi Ariſtoteli vitio vertatur, quod laudi ducen-

v) Epicurum magnis ſuae et ſuperioris aetatis viris philoſophis male dixiſſe, LAERTIVS L. X. ſ. 8. teſtatur, nec plane negat GASSENDVS de vita et mor. Epicuri c. V. p. m. 144. conf. IONSIVS de Script. Hiſt. phil. L. I. c. 20. p. 108.

w) L. VIII. p. 354.

x) Apud EVSEB. l. c.

y) Conf. IONSIVS l. c. L. I. c. 13. p. 68. Iſocratem vero et Ariſtotelem aemulos fuiſſe ex LAERTIO L. V. ſ. 3. conſtat.

z) Sentinam vitiorum dixeris, ſi vera ſunt, quae de Ariſtotele collegit PATRICIVS. Obiicit ei phyſiognomiam malam, luxuriem, ſcortorum et puerorum amores, auaritiam, gloriae cupiditatem, loquacitatem, cauilla et ingratitudinem, aemulationem, inuidiam, et huiusmodi alia l. c. p. 11. 12. et paſſim. Neque tamen alios auctores laudat, quam quos adduximus.

a) PORPHYR. vit. Pythag. n. 59. p. 49. ed. Kuſteri.

b) Conf. IAC. THOMASIVS de plag. l. c.

c) De atheiſmo Ariſtotelis integram LICETI libro oppoſuit tractationem VALERIANVS MAGNVS; in atheorum quoque claſſe Ariſtotelem collocant PARCKER. de Deo diſp. I. p. 65. Obſ. Hal. T. VIII. obſ. 10. p. 289 ſeqq. THOM. FREIGIVS Orat. p. 489 ſq. B. BVDDEVS theſ. de atheiſmo c. I. §. 15. et de Spinoziſmo ante Spinozam §. 15. Reu. WOLFIVS de Manich. §. XXXV. p. 148. Plures nominant FABRICIVS l. c. p. 177. REIMMAN. Hiſt. Ath. c. XXVII. p. 182. BAYLE l. c.

Digitized by Google

ducendum ei eſſe putamus, quod auſus fuerit, Platonis ſyſtema, enthuſiaſmo magis et fanaticiſmo quam philoſophia prognatum relinquere, et ideas cardinem Platonicae philoſophiae ridendo, vno halitu cerebrinam philoſophiam difflare. Accuratius enim et philoſophice magis Ariſtotelem ratiocinatum, quam Platonem, nemo, qui vtrumque ſine praeludicio comparat, facile inficias iuerit. Gulae, temulentiae et his ſimilium vitia facile ab Ariſtotele remouent, tum ſtomachi imbecillitas, quae in victu moderatiſſimum eſſe coëgit, ſine qua temperantia ad LXIII. aetatis annum vitam non prorogaſſet, tum laboris patientia et pertinacia, quam negare non audet PATRICIVS [d], quaque dies noctesque, vti ſupra obſeruauimus, veterum ſcriptorum volumina verſauit. Vitae vero morumque atque veſtimentorum elegantiam, ſupra philoſophorum eius aetatis conſuetudinem, nemo in Ariſtotele magnopere mirabitur, qui cogitat, a iuuentute in aula parentisque domo aulicis moribus temperata vixiſſe, et non ſcholae tantum, ſed et vitae philoſophiae ſtudia adaptaſſe [e]. Alia, quae ei vitio vertuntur, vel ſolis inimicorum accuſationibus conſtant, fidemque non merentur, vel recte conſiderata facile ferri et excuſari poſſunt. In his recte, niſi fallimur, numeramus, quod Alexandrum ita formauerit, vt orbis vniuerſi imperium animo complexus, mirabili vitiorum virtutumque mixtura finem obtinuerit. Etſi enim nec negandum eſt, philoſophiae moralis Ariſtotelicae principia multum ad id contuliſſe, nec laudandum, temperamentum vitiorum pro virtute in ea admitti, adſcribendum tamen id eſt ſyſtemati, quod ſemel conſtituit Ariſtoteles, quodque aulae ratio atque mores poſtulabant, immo, ſi rem recte aeſtimes, quod hodienum in plerisque aulis exprimitur, et maximopere laudatur. Religionis vero Ariſtotelis conditionem non adeo egregiam fuiſſe, conſideratis principiorum, quae admiſit, ſequelis, facile largimur [f], de atheiſmo eius poſtea, ad philoſophiam eius deducti, curatius tractaturi. Probabile tamen non eſt, omnem eum religionem publicam contemſiſſe atque irriſiſſe: Socratis enim exemplo monitum et cautiorem redditum publicis perſecutionibus ſe expoſuiſſe, et ad decimum tertium tamen annum illaeſum duraſſe, veriſimilitudine caret. Veteres diligenter ſecutum, et infinitam in iis lectionis copiam prae ſe ferre nemo negabit, qui ſemel eius ſcripta inſpexit, quae vel hoc quoque nomine hiſtoriae philoſophicae ſtudioſis commendanda ſunt. Peruertiſſe tamen haut raro et obſcurius quoque expoſuiſſe eorum dogmata, vt facilius ea refutaret, lectoremque ab examine auerteret, negari nequit. Culpandusque in eo praecipue eſt, quod inique cum veteribus egerit, et nec candide ſatis eorum ſcita protulerit, et ea tantum fini tantae lectionis voragini ſe immerſerit, vt omnes

 omnis

d) loc. cit. p. 12.

e) Addi his poteſt, nec magnopere ei vitio verti potuiſſe, ſi verum eſſet, quod tamen ſatis probari nequit, pharmacopoleo extructo eum quaeſitum feciſſe. Iis enim artibus, a patre erat inſtitutus. Nec reſpuit philoſophia, ſeplaſiarium, cerdonem, ſeruum, vt exemplis hactenus allatis conſtat.

f) Conferenda, quae ſupra §. 7. de accuſato impietatis Ariſtotele diximus.

omnis aetatis philoſophos deprimeret [ff], qua de re poſtea quoque dicemus, et quae eius philoſophiae vitia ſint, etiam ex temperamento et vitae ratione, quam ſequebatur, deducenda exponemus. Vt igitur de magno philoſopho ſententiam noſtram aperiamus, inter maxima eum ingenia numerandum eſſe, cum viris doctis [g] inter Ἀριστοτελομαίνοντας minime referendis fatemur, et magnis naturae, ingenii, et eruditionis atque diligentiae dotibus inſtructum fuiſſe, aſſerimus; in quo vero ambitio et ſtudium cunctis contradicendi, et aulae mores, atque conditio Graeciae elegantioris multum contulere, vt illas laudes non meruiſſe cenſendus ſit, quas ei inſani eius cultores tribuunt.

Scripta Ariſtotelis.

§. XI. Extant magni ingenii et incredibilis diligentiae Ariſtotelis ſpecimina, ſcripta eius, quae ex multis naufragium paſſis euaſerunt. Non enim infinita fere veterum monumenta tantum legit et excerpſit, ſed et magnum librorum numerum ipſe confecit, videndum apud LAERTIVM [h], cuius diligentiam auxit PATRICIVS [i], qui librorum titulos in ordinem claſſeſque redegit. Hiſtoriam vero eorum literariam multo, quam Patricius, diligentius enarrauit vir in his literis ſummus, IOANNES ALBERTVS FABRICIVS [k], cuius labori cum non habeamus, quod magnopere addamus, lectorem philoſophicae hiſtoriae amantem ad librum, quo carere is non poteſt, merito remittimus. Pauciſſimos horum librorum viuus exire in vulgus Ariſtoteles paſſus eſt [l], ſuntque plures, qui interciderunt [m], quam ii, qui ad nos peruenerunt, hisque admixti ſpurii et falſum Ariſtotelis nomen mentientes, vnde incertitudo haud leuis criticis non noſtrae tantum aetatis, ſed et veteribus exorta eſt, qui pro genuinis Ariſtotelis foetibus habendi ſint? Sunt vero, qui hodie ſub Ariſtotelis nomine manibus teruntur, vel logici argumenti, et in his, categoriae, Pythagoreo cuidam a nonnullis tributae, de interpretatione nominum et verborum, id eſt, de enuntiationum vi ac ſignificatione, quem librum Grammaticam philoſophicam non inepte vocauit RAPINVS [n]; analyticorum priorum libri duo, et analyticorum poſteriorum libri totidem, doctrinam de ſyllogiſmo et de demonſtratione complectentes; topicorum libri octo: locos vnde probabilia deſumuntur explicantes; de ſophiſticis elenchis libri II. falſarum argumentationum genera enarrantes. Iunctim haec ſcripta logica edi ſolent ſub *organi* titulo, eo quod dialecticam ὄργανον ὀργάνων vocet Ariſtoteles, cuius optimam editio-

ff) Obſeruant id docti viri paſſim, conf. HORNIVS Hiſt. phil. p. 197. PAGANIN. GAVDENTIVS diſſ. exoterica de Ariſtotelis veterum contemtu Piſ. 1640. 4. VOSSIVS de ſect. l. c. et quos adducit TH. POPE-BLOVNT. cenſ. cel. auct. p. 32.

g) Ita de Ariſtotele quoque ipſi eius inimici et in his PATRICIVS ſtatuunt, qui εὑρετικώτατον, inuentionis maximae, atque αἰτιολογικώτατον in reddendis rerum cauſis maximum vocat l. c. p. 12. 252 Conf. qui eadem fatentur magni viri P. BAYLE l. c. HEVMANNVS act. Philoſ. Vol. I. p. 496. H. GROTIVS praef. ad I. N. et G. aliique a BLOVNTIO et MAGIRO ll. cc. adducti.

h) L. V. ſ. 22.

i) l. c. T. I. L. II. p. 13 ſeq. qui obſeruat tres viros celeberrimi nominis Ariſtotelicos libros in ordinem antiquitus digeſſiſſe, Hermippum Callimachium Smyrnaeum, Andronicum Rhodium, et Adraſtum Aphrodiſeum.

k) Bibl. Graec. Vol. II. p. 109 ſeqq.

l) Conf. PATRICIVS l. c. p. 71.

m) Enumerat eos FABRICIVS l. c. p. 185 ſeqq.

n) Reflexions ſur la Logique p. 735.

Digitized by Google

editionem curauit IVLIVS PACIVS ABERICA [o]. Phyſici argumenti ſunt: phyſicae auſcultationis, ſiue doctrinae naturalis libri VIII. principia et affectiones rerum naturalium explicantes; de coelo libri IV. de generatione et corruptione libri II. de meteoris libri IV. de anima libri III. parua naturalia, ſiue libellorum phyſicorum XI. ſylloge; hiſtoriae de animalibus libri X. de partibus animalium earumque cauſa ac ratione libri IV. de plantis libri II. de coloribus liber, de audibilibus libellus, et de admirandis narrationibus collectio, aduerſus dogmata Xenophanis, Zenonis Eleatae et Gorgiae libelli tres [p] ventorum loca et appellationes; quibus praeter librum de mundo, incertum an ad eum referri debeat [q] adiiciuntur, liber de phyſiognomia; et problematum ſectiones XXVIII. Metaphyſici generis ſunt, metaphyſicorum libri XIV. Mathematici, quaeſtiones mechanicae, de lineis inſecabilibus liber. Ethicam doctrinam exponunt; Ethicorum ad Nicomachum libri X. magnorum moralium libri II. moralium ad Eudemum libri VII. a quibusdam Theophraſto vel Eudemo tributi; de virtutibus et vitiis libellus; de republica libri VIII. de cura rei familiaris liber vnus. Rhetoricam exhibent, artis rhetoricae libri III. rhetoricae ad Alexandrum liber; Poëticam tradit liber de arte poëtica [r]. Quorum ſcriptorum Ariſtotelis editionem Graecolatinam poſt ISAACVM CASAVBONVM [s] curauit GVILIELMVS DVVALLIVS Pariſiis MDCXXXIX. IV. Vol. f. Multa de horum librorum, auctore, argumento, editionibus, interpretationibus, νοθείᾳ, et quae his ſunt ſimilia, diſputantur, quae tamen nec huius loci ſunt, et occupata iam a FABRICIO, qui adeundus eſt. Hoc vnum notari e re noſtra eſt, feciſſe mira fata, quae omnia Ariſtotelis ſcripta cum tota eius bibliotheca paſſa ſunt, vt non leuis ſcrupulus viris cautis ſubnatus ſit, vtrum genuini ſint, qui ad nos peruenerunt, libri Ariſtotelis, nec ne? Rem a STRABONE [t], PLVTARCHO [u], ATHENAEO, AMMONIO, et ex his a recentioribus multis [x] paſſim enarratam paucis ſic habe: Cum primus Ariſtoteles bibliothecam conſtruxiſſet, eam cum ſcriptis ſuis Theophraſto, quem ſucceſſorem deſignauerat, tradidit: Theophraſtus omnes libros ſuos Neleo Sceplio teſtamento legauit; is deportatos Sceplin moriens haeredibus reliquit, viris ἰδιώταις, quique nulla eruditione tincti erant, eosque ſine ordine aſſeruabant. ATHENAEVS [y] vero refert: a Neleo Ptolomaeo Philadelpho venditos Ariſtotelis libros fuiſſe, et Alexandrinae bibliothecae illatos, in qua ſine dubio in magno illo incen-

o) Francof. apud haeredes Wechel. 1598. 8. quae editio praeſtat prioribus.

p) Hos libellos ſolos et mechanica, quod ſine dubio Ariſtotelis ſint, controuerſia vacare contendit PATRICIVS l. c. p. 26. 34. et tamen merito dubitari ait IONSIVS L. I. c. 11. p. 56. de S. H. P.

q) Vindicat Ariſtoteli FABRICIVS l. c. p. 127 ſeq. Adeo vero dogmata aperte Platonem et Zenonem redolentia Ariſtotelis doctrinae repugnant, vt in eam GASSENDVS ingreſſus ſit ſententiam, Ariſtotelem ſub vitae finem animum mutaſſe: id quod absque teſte et veriſimilitudine dicitur. Rectius itaque eum, quem nunc habemus, librum abiudicari Ariſtoteli luculenter, niſi fallimur, demonſtrauimus, et rationibus FABRICII ſatisfecimus in Otio Vindel. Mel. II. pag. 120. 174 ſeqq.

r) His accedunt philologica quaedam.

s) Vtimur nos editione Lugdunenſi 1591. fol. Vol. II.

t) Lib. XIII. p. 609.

u) In Sylla T. V. p. 143.

x) Excitauimus potiores in Otio Vindelico Mel. I. §. 6. p. 80. inter quos maxime videndus eſt P. BAYLE Dict. T. IV. art. Tyrannio not. D.

y) Lib. I. p. 3.

cendio, a Iulio Caeſare excitato, conflagrauerunt; id quod vel de quibusdam tantum Ariſtotelis ſcriptis vel de ἀπογράφοις inde deſumtis intelligendum eſſe videtur. Intelligentes vero Nelei haeredes, magna cura colligere Attalicos reges Pergami bibliothecam, quibus tunc parebant Scepſii, theſaurum iſtum librarium in ſubterranea ſpecu temere condiderunt, in qua libri vltra CXXX. annos delituerunt, quo tempore quam labem quamque iniuriam ab aëre vermibusque paſſi ſint, facile intelligi poteſt. Poſtremo ex Ariſtotelis et Theophraſti progenie quidam protractos corruptosque vendidere Apelliconi Teio, homini peripateticae philoſophiae amatori, qui cum opibus maxime valeret, aliasque bibliothecas coëmiſſet, hanc quoque Ariſtotelis magno aere redemit. Et curam quidem librorum, ſitu et vermium corruptione ſqualentium habuit Apellico, doctrina tamen ad eos emendandos impar: is itaque libros illos Ariſtotelis deſcribendos curauit, eorumque qui detrimentum aliquod paſſi erant, lacunas male ſedula diligentia expleuit, vnde non potuere non codices fieri corruptiſſimi. His cum accederent manus aliorum, doctrina quidem Peripatetica non deſtitutorum, ſed qui ex ingenio locis corruptis medelam afferre tentabant, et vbi codices defecerant, coniectura in innumeris locis vtebantur, Ariſtotelis ſcripta alia fere reddidere, quam ex manu auctoris ſui prodierant. Auxere hanc incertitudinem Romani: ſtatim enim poſt Apelliconis mortem Sylla occupatis Olymp. CLXXIII. 4. Athenis, bibliothecam illam inuolauit, Romamque deportari curauit. Ibi nactus veniam vtendi codicibus Ariſtoteleis a bibliothecariis Tyrannio Grammaticus, Ariſtotelis ſtudioſiſſimus, frequentiorem eorum editionem fecit, tum librarii quidam, amanuenſibus minus doctis vſi, neque cum exemplari deſcripta comparantes infinitam corruptarum lectionum farraginem produxerunt. Fecit vero mira haec librorum Ariſtotelis viciſſitudo admodum incertam doctrinam Peripateticam. Antiquiores enim poſt Theophraſtum Peripatetici, genuinis Ariſtotelis libris deſtituti, cum non alios, niſi exotericos, eosque pauciſſimos haberent, nullam partem philoſophiae ad mentem Ariſtotelis accurate poterant explicare: et qui poſt vulgatas editiones ex Tyrannionis ἀπογράφοις, manus interpretandae Ariſtotelis philoſophiae admouerunt, aſcititia a natiuis, aliena et ſpuria a genuinis diſcernere non poterant. Ex qua librorum Ariſtotelicorum hiſtoria, quantum innumeris, quos poſtea paſſi ſunt, interpretum commentariis [a] tribuendum ſit, liquet.

Philoſophiae Peripateticae conſideratio generalis.

§. XII. Comprehenditur his in libris ea Peripateticae philoſophiae ſumma, qualem poſt reſtitutam inter Romanos ſcholae huic faciem natiuam exhibuere Ariſtotelis interpretes. Qui enim eos anteceſſerunt Peripateticae ſectae doctores, nullam philoſophiae partem accurate potuiſſe explicare, in antecedentibus monuimus. Philoſophia itaque Ariſtotelis, quoad ea

a) Adiiciuntur catalogi interpretum Operibus Ariſtotelis editionis Caſaubonianae et Duuallianae, ſed non ſatis digeſti, potiores indicant PATRICIVS et FABRICIVS ll. cc. itemque SCHOTTVS l. c. Add. PHIL. LABBEI breuis conſpectus Ariſtotelis et Platonis Graecorum interpretum typis editorum Paris 1657.

Digitized by Google

ea in libris eius, hodie ſub eius nomine extantibus, comprehenditur, ſummatim iam exhibenda eſt. Antequam vero ὡς ἐν συνόψει celeberrimi philoſophi ſyſtema lectori exhibemus, praemonenda quaedam ſunt, ſine quibus fruſtraneum prorſus ſuſcipiemus laborem; ad ea itaque attentum eſſe iubemus lectorem intimas rationes ſyſtematis Ariſtotelici noſſe cupientem. Scilicet

I. Ineluctabilis obſcuritas ſcriptorum Ariſtotelis.

I. Tanta eſt obſcuritas ſcriptorum Ariſtotelis quam partim ipſe deſtinato iis induxit conſilio, partim e variis circumſtantiis fatisque, quae acciderunt, renata eſt, vt non diffiteantur, qui intime rimati fuiſſe mentem Ariſtotelis videntur, tantum non impoſſibile eſſe, in veram philoſophi mentem atque ſententiam penetrare, haſque tenebras penitus diſcutere. Magnus hic ſe nobis offerret campus, in conſiderationem ſcriptorum Ariſtotelis, eorumque partium tum externam tum internam exſpatiandi, ſi id noſtrum pateretur inſtitutum, fineſque hiſtoriae philoſophicae vniuerſali poſiti, vel repeti et augeri atque illuſtrari poſſent ea, quae de hoc argumento PATRICIVS et imprimis vir doctiſſimus PETRVS IOANNES NVNNESIVS[a] dixerunt. Sed in compendium breue contrahenda ſunt omnia, eaque dicenda tantum, quae lectorem cautum atque prouidum in examinanda Ariſtotelis philoſophia facere poſſunt. Praemonendum vero eſt, Ariſtotelem non in figuris atque dictione poëtica, neque in dialogorum anfractibus, vt praeceptor eius Plato fecit, latere voluiſſe, nec fabularum integumentis ſe texiſſe, euitauiſſe etiam Pythagoreorum numeros atque ſymbola, et affectatam Heracliti obſcuritatem, ſed dictionem maxime propriam adhibuiſſe, et tamen adeo mentem ſuam atque ſententiam veram abſcondiſſe, vt ipſe ad Alexandrum M. de vulgatis ab eo editisque philoſophiae ſuae myſteriis ſcripſerit[b]: *acroamaticos libros, quos editos quereris, et non perinde, vt arcana abſconditos, neque editos ſcito eſſe, neque non editos; quoniam ſcilicet iis ſolis, qui nos audiunt, cognobiles erunt.* Effecit vero id partim philoſophandi genere, partim ſcribendi modo: cum enim arcanam philoſophorum methodum, ob innumeras, quas philoſophorum ſecuritati et auctoritati praeſtabat, vtilitates ſeruare voluiſſet, neque tamen eadem, vt reliqui, qui ante eum iſta docendi ratione vſi erant, via incedere conſtituiſſet, aliter rem aggreſſus eſt. Scilicet Socraticae apud Platonem methodo diſputandi innutritus ſaepe numero philoſophorum ante ſe opiniones affert, exponit, roborat, examinat, diſcutit, refutat, idque tam ſubtiliter, et nunquam fere addito mutatae orationis ſeriei indice, vt incertus haereat lector, num de ſua vel de aliorum opinione loquatur, quod multos decepit interpretes, vt Ariſtotelis eſſe putauerint, quae aliorum philoſophorum ſunt, quaeque a domeſticis eius opinionibus, non niſi ſumma adhibita attentione, diſtin-

a) In oratione de cauſis obſcuritatis Ariſtotelis earumque medela Inſtitutionibus Peripateticis adiecta, de qua ſupra. Eam ſeparatam quoque cum BART. IOS. PASCHALII Or. de optimo genere explanandi Ariſtotelem, et IO. BAPT. MONLORII Or. de vtilitate analyſeos Ariſtoteleae recudit WECHELIVS Francof. 1591. 8.

b) GELLIVS L. XX. c. 5.

diſtingui poſſunt. Hunc in finem ſaepe aliorum ſcripta conſulit, quae deuorauiſſe legendo ſupra docuimus, exque iis multa in rem praeſentem affert, raro tamen eos indicat fontes, vnde ſua deſumſit, quod non poteſt non ingentem parere difficultatem. Ipſa vero philoſophiae ratio apud Ariſtotelem has obſcuritatis cauſas magnopere auget. Vtitur enim plerumque notionibus abſtractis, vniuerſalibus, et nouas ac inſolitas ideas rerum excitantibus, et dum metaphyſica veſte philoſophiam naturalem et moralem induit, non deformem tantum, ſed et praeter naturalem et alienam reddit eius faciem, quam vix agnoſcunt, qui non ipſam quaſi cogitandi naturam in eiusmodi terminorum et notionum perſonas transmutant. Saepe numero quoque ideis notionibusque indeterminatis vagisque adhibitis, cum ipſe claram certamque cogitationum ideam non haberet, lectorem mire deluſit, coruosque vacuos dimiſit hiantes. Accedit his ſumma, quam affectabat, breuitas; ſuppoſita multa tanquam nota, quae lectorem tamen fugiunt, quaeſitae enunciationes rotundae, et dictio ſtrictiſſima; probationes vel plane non, vel alieno loco ob nimiam breuitatem poſitae; et quae alia ſunt, quibus vere illud HORATII euenit:

- - *breuis eſſe laboro,*
obſcurus fio. - - -

Cumque mathematicarum diſciplinarum eſſet peritiſſimus, multa ex iis quoque translata in philoſophiam, praecipue naturalem, quae non niſi ab illarum peritiſſimo intelligi poſſunt, et alienis rebus applicata miram obſcuritatem pariunt. Laborat etiam exemplorum, quibus dicta illuſtrat paucitate, quaeque affert obſcuriora ſunt, quam res patitur, quam illuſtrare aggreditur. Sunt quoque in Ariſtotelis ſcriptis pluſcula ſibi contradicentia, quae nullis interpretationis ſanae artibus et regulis in concordiam redigi poſſunt, ſiue is reuera diuerſis temporibus ſcribens aliter ſenſerit, mentemque mutauerit, ſiue dormiente attentione negligentior factus ad ſyſtematis rationem et nexum non ſemper reſpexerit, ſiue aliter prorſus intelligi voluerit; quaecunque enim eius rei cauſa eſt, neceſſariam ea parit obſcuritatem. Vt vero magis lateret, ſcribendi rationem in ſubſidium vocauit, multisque nominibus in eadem re vtitur, ſaepe res diuerſas vna eademque voce deſignat, qua nominum ambiguitate, cum nullibi fere nominum vocumque definitiones addat, totum incertum reddit lectorem, qua potiſſimum ſignificatione ſit intelligendus. Addit his Nunneſius, ipſam ſermonis proprietatem, minus vſitatam, quam preſſe ſaepius ſecutus eſt Ariſtoteles, obſcuritatem gignere, idque vocis ἐντελέχεια exemplo luculenter illuſtrat. Taceamus particularum ſingularem in Ariſtotelis ſcriptis vſum, abruptumque haud raro ſermonem, magnis quaſi paſſibus ad id quod demonſtrare inſtituit, graſſantem, qui lectorem reſpirare, et colligere cogitationes non ſinit, vt euaneſcant, quae antea legentis impreſſa ſunt memoriae. Conſtructiones rariores et a communi dicendi inter Graecos genere diſſonantes, quas argumento philoſophico miro artificio, ſed non ſine obſcuritatis effectu,

Digitized by Google

effectu, applicabat, praetermittimus. His cauſis obſcuritatis Ariſtotelis internis accedunt externae plurimae. Quis enim certum ac indubium aliquid ſperet ex libris ſitu, ſqualore vermibusque corruptis, et ab imperitis manibus emendatis? quis non aliena ex coniectura ſupplentium plurima acceſſiſſe coniiciat? et quis genuina ab adulterinis, aſſuta a natiuis diſcernat ſatis, et veram Ariſtotelis mentem definiat? Dedit vero fatum hoc ſcriptorum Ariſtotelis aliam quoque obſcuritatis cauſam; euerſus enim ordo librorum Ariſtotelis, immo totius ſyſtematis, et confuſa plurima, ita vt naturalis ratiocinandi via, qua inceſſit philoſophus, non pateat, et per ambages et errores lectores deducantur, incerti, quo tendant, quoue ducantur. Cumque pauciſſimi inter editos libri ſint, de quibus non dubitatum ſit, an Ariſtotelem parentem agnoſcant, mirum non eſt, cautum prouidumque veteris philoſophiae interpretem prorſus incertum reddi, quid pro Ariſtotelico habendum ſit, quid reiiciendum pro ſpurio? Addi his poſſent plura, et, qua ratione infinita interpretum cohors ſuas opiniones et cogitationes obſcuro Ariſtotelis textui adplicans, et in diuerſiſſimas explicationes trahens, multum has obſcuritatis cauſas auxerit, oſtendi, quantasque tenebras Ariſtoteli induxerint Arabum commentarii, in ſcholas quoque Occidentis introducti, exponi; niſi in ſecunda hiſtoriae huius periodo latius de his diſſerendi occaſio ſe offerret. Cum itaque nec ipſe ſemper Ariſtoteles clare intellexerit, quid dicat, ſtatuatue, nec alios, niſi quos admiſit, intelligere id voluerit, totque modis ea, quae reſtant, corrupta ſint, quis non cum Themiſtio [c] fateatur, dementiae ſimile eſſe, ſi quis legendis libris illius ſperet, ſe ſententiam illius conſecuturum [d].

II. Scopus philoſophiae Ariſtotelis.

II. Ipſe praeterea ſcopus, quem in condendo philoſophiae ſyſtemate Ariſtoteles reſpexit, conſiderandus eſt, qui homini ſupra modum ambitioſo et elati animi is potiſſimum fuit, vt ſuper omnes ſe philoſophos efferret, et nouum ac diuerſum ab eorum dogmatibus ſyſtema condendo, nouae ſectae auctor fieret, quae reliquorum lumina extingueret, et acuminis gloriam ipſi conciliaret. Hoſpitem plane atque peregrinum eſſe oportet in ſcriptis Ariſtotelis, qui hoc non palpat. *Ille enim*, verbis vtimur acutiſſimi LVD. VIVIS [e] eleganter hac de re commentantis, *vt indefeſſo illo ſuo ſtudio omnes, quotquot ante ſe quicquam ſcripſerant, euoluerat, legerat, excuſſerat: ita neminem praeteriuit, quem non carperet, ratus, tantum in ſe deriuaturum gloriae, quantum aliis omnibus ademiſſet, tanquam ſublimior eſſet ceteris acutiusque ac longius proſpiceret.* Acuteque in hanc rem dixit magnus VERVLAMIVS [f]. *Ariſtotelem more Ottomanorum, putauiſſe, regnare ſe tuto haud poſſe, niſi fratres ſuos omnes contrucidaſſet.* Multum vero labis inde in ipſam philoſophiae Ariſtotelicae conſtitutionem irrepſit. Cum enim non tam rebus ſaepe, quam verbis, ſententias innouaret, iisque, quae non ſine veritate atque experien-

c) Apud NVNNES. l. c. p. m. 5.

d) Conf. PATRICIVS l. c. p. 37. Otium Vindel. Mel. I. ſ. 9. p. 105 ſeqq. L. VIVES de corrupt. art. lib. I. pag. m. 56. qui dicta mire illuſtrat.

e) De cauſ. corrupt. art. L. I. p. m. 26 ſeqq.

f) De augm. ſcient. L. III. c. 4. T. I. Opp. p. m. 212 ſ.

tia dicta ſunt a veteribus, nouam tamen opponere philoſophiam vellet, neceſſe fuit, veterum ſententias partim corrumpere, partim eas reiiciendo inanes et a vero alienas eligere, partim incertis vagisque vocibus vacuis ſenſu vero principiis philoſophiam replere, partim ad λεπτολογίας confugere, et his omnibus obſcuritatis affectatae beneficio inter ſe connexis gloriam apud rerum imperitos in argumento ſaepe difficiliori comparare. Quod quam vehementer acumini eius ingenii naturali et veritatis inuentioni, cui aptiſſimus natura erat, obſtiterit, tota eius philoſophia et imprimis naturalis probat.

III. Philoſophia aulae moribus aptata.

III. Fuit vero alia quoque vitae Ariſtotelis circumſtantia, quae haud exiguum in philoſophiam eius influxum habuit. A pueritia enim in aula Amyntae cum parente Nicomacho verſatus, vitae aulicae mores et elegantiam aſſumſit, et in alteram quaſi naturam tranſire paſſus eſt. Poſtquam vero a Philippo rege Alexandri M. praeceptor electus eſt, occaſionem habuit philoſophiam regulis aulae, et ambitioni eius, quem educabat, attemperandi. Relicta itaque imaginaria republica Platonis, cum Socratica quoque ethica videretur nimis humi ſerpere, totam philoſophiam moralem ita formauit, vt et Alexander M. et qui eius amici erant, vel ſub Ariſtotele duce ad gloriam et dignitates graſſabantur, animum inde ita formare diſcerent, vt fine optato fruerentur. Diligenti tantum ethicae Ariſtotelicae inſpectione opus eſt, vt hac de re conuincamur, et vel ſola virtutis definitio et connexio ſatis de iſto Ariſtotelis ſcopo loquitur. Ex quo patet, quam miſere ſe decipi paſſus ſit orbis philoſophicus, qui per tot ſecula veram felicitatis moralis viam in ethica Ariſtotelis inueniri poſſe ſibi perſuaderi paſſus eſt.

IV. Philoſophia naturalis incerta et vaga.

IV. Neque circa phyſica dogmata ſine conſideratione generali dimittendus eſt Ariſtoteles. Diximus ſcilicet, conſtituiſſe philoſophum ab omnibus phyſicis ante ſe abire, nouumque ſyſtema effingere. Satis hoc in libris phyſicis, praeſertim in libro de anima, et quem contra Zenonis Xenophanis et Gorgiae dogmata ſcripſit, prodidit. Ita vero a clara et naturalem ſcientiam iuuandi apta methodo, materiam per particulas conſiderandi minimas diſcedens, alia principia excogitare coactus eſt, quae iis opponantur; nam Platonis quoque materiam, ſemper fluxam et per partes minimas mutabilem reſpuebat. Cum vero ideas quidem per ſe exiſtentes τερετίσματα eſſe atque difficiles nugas intelligeret, naturam tamen rerum in ſpeciebus formisque eiusmodi rerum quaereret, ad principia phyſica, Platonis non meliora, delapſus totam rerum naturalium ſcientiam corrupit, et principia nobis obtruſit, iſto nomine minime digna, quippe quae nec clara, nec aliter niſi in mentis abſtractione extantia, ideisque vagis vocibusque nihili expreſſa, naturam rerum magis abſcondunt, quam exponunt [g].

V. Ne-

g) Elegantem de his naeuis ſatyram in phyſica praecepta Ariſtotelis exhibent Menagiana T. II. p. 9. repetitam, et annotationibus doctiſſimis illuſtratam in Actis philoſ. Vol. III. p. 1 ſeqq.

Digitized by Google

V. Neque praetermittendum hic eſt, adhibuiſſe Ariſtotelem, exemplo Platonis edoctum, cui in nulla re eruditione et ingenii acumine cedere volebat, ſaepiſſime mathematicarum diſciplinarum ſubſidia, negarique nequit, non vbique male id illi ceſſiſſe. Verum, cum nimiam breuitatem et obſcuritatem ſectatus ſit, et rationibus mathematicis expreſſerit, quod natura ſua ab iis valde abhorret, non difficilis tantum intellectu, ſed et alienus haud raro ab argumenti natiua facie factus eſt. Cui num medelam adhibuerit Iosephvs Blancanvs [b], dicent, qui eius librum viderunt. *V. Mathematica intempeſtiue immixta.*

VI. Etſi vero multa in Ariſtotelis philoſophia, immo plura, quam inſanis eius admiratoribus videtur, deſiderari omnino poſſunt debentque; improbandus tamen eorum mos eſt, qui nihil dignum laude in ea deprehendunt, nec ſe philoſophari recte poſſe credunt, niſi in totum Ariſtotelem et quaecunque eius nomen gerunt, debacchantes, cuncta proculcent, nullaque in re pretium ei ſtatuant, cum tamen nec vbique dormiuerit Ariſtoteles, et haud pauca dixerit tanto ingenio digna, licet fateamur, ipſum ſyſtematis habitum atque naturam, magis naeuis non carere [i], improbemusque morem eorum, qui melioribus et ſanioribus ſpretis, exſangue Ariſtotelicae philoſophiae cadauer coeco ſequuntur applauſu atque obſequio. Imprimis vero laude digna eſt Ariſtotelis in exotericis diſciplinis, poëtica imprimis et rhetorica eruditio, quae magnum ſatis ingenium prodit, a plerisque tamen neglecta eſt. *VI. Ariſtotelis philoſophiae non omne denegandum pretium.*

§. XIII. Vt vero ſpeciali magis delineatione Ariſtotelis philoſophiam depingamus, paucis eam, qualem libri, qui ſub eius nomine ambulant, exhibent, conſiderare iuuat, prolixiora vero apud eos quaerere iubemus, qui poſt renatas literas in genuinum librorum Ariſtotelis ſenſum et philoſophiam haud infeliciter inquiſiuerunt. Quos quia ad recentiora tempora, vltimamque hiſtoriae philoſophicae periodum delapſi, ex inſtituto nominabimus, breuitati conſulentes eos hoc in loco praeterimus. Diuiſit vero, exponente Laertio [k], Ariſtoteles philoſophiam bifariam, aliam enim in agendo, aliam in contemplando conſiſtere ait, eamque practicam, hanc theoreticam dixit. Huic inſtrumentalem ſubiecit, logicam. Quam philoſophiae diſtinctionem non ab eo excogitatam fuiſſe, ſed ex Platonis philoſophia transſumtam, ex Platonicae philoſophiae delineatione ſupra allata, manifeſtum eſt. Logicae autem hanc potiſſimum rationem habuit: *Logica Ariſtotelis.*

I Scopus logices duplex eſt, veriſimile ac verum, ſiue veritas probabilis et certa. Ad illam tendit dialectica, quae probabilibus rationibus de veritate diſſerit; ad hanc analytica, quae certis demonſtrationibus nititur [l].

 II. Ve-

b) De locis in Ariſtotele mathematicis Bonon. 1615 4. conf. Erasmvs apud Th. Pope-Blovnt. Cenſ. cel. aut. p 34.

i) De cenſoribus et reprehenſoribus Ariſtotelis infinita dici poſſent, quae tamen alieni ab hoc loci ſunt. Omnibus fere praeferendus eſt Gassendvs in Exercitationibus paradoxicis aduerſus Ariſtoteleos. Plura hac de re ad recentiora tempora deducti dicemus.

k) Lib. V. ſ. 28.

l) ibid. Dialecticam recte diſſerendi facultatem vertit Aldobrandinvs, eo quod tota ad diſſerendum tendit. Hinc Cicero de fat., totam logicam diſſerendi rationem vocat, eo quod huic ſcopo totam logicam ſubordinabat, et ad hunc finem omnia

II. Veritas vero demonſtratur, deque ea diſſeritur per ſyllogiſmum, vel demonſtratiuum et analyticum, vel topicum et dialecticum; ſyllogiſmus enunciationibus conſtat, enunciationes terminis ſimplicibus.

III. Terminus trifariam diſtinguitur, in homonymum, ſynonymum et paronymum. Homonymus eſt, qui commune nomen de rebus diuerſis adhibet; ſynonymus, vbi nomen et rei definitio conueniunt; paronymus, quo denominata, eadem de re, caſu et terminatione differunt [m]. Solent Peripatetici doctores his, quae antepraedicamenta vocant, addere terminum analogum, quo idem nomen vni rei primario, alteri ſecundario et improprie conuenit, et praemittere doctrinam de praedicabilibus, ſiue modis praedicandi generalibus, ad quae, quoniam peculiari tractatione de iis nihil dixit Ariſtoteles, PORPHYRIVS introductionem ſcripſit; quorum praedicabilium quinque numerant, genus, ſpeciem, differentiam, proprium et accidens, qua de re Peripateticae logicae, quae vbique haec myſteria crepant, conſulendae ſunt.

IV. Termini vniuoci ad decem claſſes generales reuocantur, quae categoriae, ſiue praedicamenta vocantur. Doctrina illa ex Pythagorica ſchola deſumta, quae cum numerum denarium omnium perfectiſſimum haberet, intra eum omnes praedicamentorum claſſes concluſit, primusque Archytas Tarentinus fuiſſe dicitur, qui hanc entium ſcalam conſtituerit: a quo cum didiciſſet hanc ſapientiam Plato, cum eo in Italia conuerſatus, Ariſtoteles myſteria praeceptoris vulgando, arcanam doctrinam propalaſſe fertur. Ita quidem FR. PATRICIVS [n], qui Simplicii et Iamblichi auctoritate vtitur, libellum περὶ τοῦ παντὸς, Archytae tribuentium, vt plagii hac in re Ariſtotelem inſimulet. Et Archytae quidem libellum hodienum ſupereſſe, infra, ad Pythagoreos deducti, docebimus, Ariſtotelem tamen ſua huic ſurripuiſſe, ſine teſtibus dicitur. Nec alia forte ratio eſt, quae ante Patricium LVDOVICVM VIVEM [o], et poſt eum IONSIVM [p] mouit, vt libelli de categoriis, qui Ariſtotelis nomen gerit, auctorem hominem Pythagoreum vel Platonicum eſſe ſuſpicarentur; ſine cauſa forte graui, cum veteres, teſte AMMONIO [q], librum de categoriis inter genuinos numerare non dubitauerint.

V. Referuntur vero decem iſtae entium claſſes vel ad ſubſtantiam, quae per ſe exiſtit, vel ad accidens, quod eſt in alio, tanquam in ſubiecto.

VI. Subſtantia eſt vel prima, quae maxime proprio ſenſu ita dicitur, et de

omnia referebat Ariſtoteles. Id quod probe notandum, quia ſine eo intelligi nequit, cur praedicamentorum, et enunciationum doctrinam ad logicam retulerit, et Grammaticam magis philoſophicam, quam artem ratiocinandi nobis dederit. Graeci enim ex communi loquacis patriae more pulchre ſibi philoſophati fuiſſe viſi ſunt, ſi pulchre de rebus diſſeruiſſent. Et ex his illuſtranda ea ſunt, quae habet LAERTIVS l. c. qui totam logicam Ariſtotelis ad diſſerendi artificium tranſtulit.

m) De categor. c. I. T. I. opp. p. 8.

n) Diſcuſſ. Peripatet. T. II. L. I. p. 182.

o) De cauſis corrupt. art. L. III. p. m. 97. qui obſeruat quoque, haec ad primam philoſophiam, non ad logicam pertinere. Quorum prius verum eſt, poſterius falſum, ſi Ariſtotelis ſcopum conſideres, qui genera rerum ad conſtituendas definitiones ex iis depromſit.

p) De Script. Hiſt. philoſ. L. I. c. 2. p. 4.

q) l. c.

Digitized by Google

de altero neque praedicari poteſt, neque ei inhaerere; vel ſecunda, quae in prima ſubſiſtunt, vt genera et ſpecies.

VII. Accidentis nouem genera atque claſſes ſunt: quantitas, relatio, qualitas, actio, paſſio, quando, vbi, ſitus, habitus [r].

VIII. Quantitas eſt vel continua vel diſcreta; quaeque nec contraria habet, nec admittit magis et minus et denominat res, vt dicantur quantae, aequales vel inaequales.

IX. Relatio eſt, cuius tota natura ad alium refertur: et admittit magis et minus, et natura ſua relata facit ſe conſequentia, et natura coniuncta.

X. Qualitas eſt, a qua res dicuntur quales, habetque quatuor ſpecies: naturalem diſpoſitionem et habitum, naturalem potentiam et impotentiam, paſſionem et paſſibilem qualitatem; formam et figuram. Ea vero et intendi atque remitti poteſt, et admittit contrarietatem; et denominat res, vt dicantur ſimiles et diſſimiles.

XI. Actio et paſſio, illa agentis, haec patientis motum ſignificat, et admittunt contraria poſſuntque intendi et remitti.

XII. Quando tempus, vbi locum, ſitus et habitus externas huius nominis circumſtantias rei ſitae vel habitu veſtitae innuunt.

XIII. Poſt praedicamenta haec conſiderandi ſunt termini, qui ad hoc claſſium rerum ſyſtema reduci nequeunt, ſuntque 1. oppoſita, quae vel relatiue, vel contrarie, vel priuatiue, vel contradictorie ſibi opponuntur, 2. prius, 3. ſimul, 4. motus, 5. habere [s].

XIV. Ex terminis componitur enunciatio vel propoſitio, quae ad doctrinam de interpretatione proprie pertinet [t].

XV. Vox mentis conceptuum ſignum eſt, qui cum vel ſimplici perceptione, quae nec vera nec falſa eſt, vel perceptione, quae ex vero et falſo participat, percipiantur, vocem faciunt vel ſimplicem et incomplexam vel complexam.

XVI. Nomen eſt vox ex inſtitutione ſignificans, ſine connotatione temporis, cuius nulla pars per ſe ſignificat et ſeparatim.

XVII. Verbum eſt vox connotans tempus, cuius nulla pars per ſe aliquid poteſt ſignificare, et eſt ſemper nota eorum, quae de alio dicuntur.

XVIII. Oratio eſt vox ex inſtituto ſignificans, cuius pars ſignificat ſeparatim.

XIX. Inter orationes ea ſola enunciatiua eſt, et ad hermeneuticam ſpectat,

r) Multum vapulat Ariſtoteles recentioribus VIVI, GASSENDO aliisque ll. cc. quod rerum omnium claſſes intra decenarium numerum concluſerit, cum plures admittant. Culpa vero non tam in Ariſtotelem, quam Pythagoreos, primos doctrinae huius inuentores, conicienda eſt, qui decenario numero perfectiſſima abſoluebant.

s) ib. c. 10. T. I. p. 17. ſeqq.

t) Ipſe ARISTOTELES librum de interpretatione inſcripſit T. I. p. 11. Tanti hanc doctrinam fecit ISIDORVS Orig. L. II. c. 27. vt non atramento ſed mente calamum tinxiſſe diceret. SANCTIVS vero Mineru. L. I. c. 5. p. m. 37. indignum librum et tractationem Ariſtotelis nomine indicat: conf. PATRIC. T. I. L. III. p. 21. Medium nos tenendum cenſemus, et cogitandum, Ariſtotelem, vt ipſe c. 6. fatetur, haec ſcripſiſſe περὶ τὰς σοφιστικὰς ἐνοχλήσεις, contra ſophiſtarum moleſtias, quo ſine ceſſante, pleraque Ariſtotelicae dialecticae, quae ſuo tempore non contemnendum in his vſum praeſtitit, inutilia ſunt et difficiles nugae.

Digitized by Google

ctat, quae verum vel falſum ſignificat, reliquae ad rhetoricam et poëticam pertinent, conſtatque ea ſubiecto et praedicato, et copula.

XX. Propoſitiones quinquefariam diuiduntur, in ſimplices et complexas, affirmantes et negantes, vniuerſales, particulares, indefinitas et ſingulares, impuras et modales. Modales ſunt vel neceſſariae vel poſſibiles, vel contingentes vel impoſſibiles.

XXI. Propoſitionibus porro accidunt tria, oppoſitio, aequipollentia, et conuerſio.

XXII. Oppoſitio vel contradictoria eſt, vel contraria, vel ſubcontraria.

XXIII. Aequipollentia eſt, per quam duae propoſitiones eandem rem ſignificant, atque vna ſimul verae eſſe vel falſae poſſunt.

XXIV. Conuerſio eſt terminorum tranſpoſitio, ita vt affirmatio et negatio cum veritate tamen eadem maneat. Attendit in hac enuntiationum conſideratione Ariſtoteles non ad conceptuum, qui verbis exprimuntur, naturam, ſed ſermonis proprietatem, vt ita logicam ſophiſtis in verborum cauillationibus artem quaerentibus praeſidium opponeret: vnde multa hac in re dicta ſunt, quae attentione ad idearum intellectus naturam habita, falſa ſunt, vel otioſe dicta, in quo demonſtrando ſubtiles fuere *artis cogitandi* auctores Galli [a] et Germanus G. GERHARDVS TITIVS [x], vt alios taceamus.

XXV. Syllogiſmus eſt oratio, qua poſitis quibusdam aliud neceſſario conſequitur [z].

XXVI. Materia ſyllogiſmi tres termini ſunt; forma eſt legitima materiae diſpoſitio ſecundum figuras et modos.

XXVII. Figura eſt medii termini et extremorum recta ordinatio, vt recte concluſio deducatur. Modus eſt diſpoſitio propoſitionum pro quantitatis et qualitatis ratione.

XXVIII. Figurae ſyllogiſmorum ſunt tres: prima, vbi medius terminus eſt ſubiectum maioris propoſitionis et praedicatum minoris; habetque modos, quibus dextre concluditur, quatuor; ſecunda figura medium terminum praedicat de duobus extremis; et quatuor modis recte concludit; in tertia figura medium vtrique extremo ſubiicitur, et ſex modos habet legitime concludendi [a].

XXIX. Omnis ſyllogiſmus conſtruitur in aliqua ex tribus iſtis figuris, et perficitur per primam figuram et reducitur ad modum vniuerſalem primae figurae.

XXX. Sunt et aliae ratiociniorum formae ſex: conuerſio terminorum, inductio, exemplum, abductio, inſtantia, enthymema, quae tamen omnes, cum ſyllogiſmi virtute conſtent, ad eum reduci poſſunt et debent [b].

XXXI. Ad inueniendos ſyllogiſmos opus eſt 1. vt termini problematis

u) Art de penſer L. II. ch. 2 ſeqq. p. m. 160. ſeqq.

x) Art. cogit. c. 6. p. 96 ſeqq.

z) Prolixe doctrinam de ſyllogiſmo exponit, analyt. prior. L. I. Tom. I. p. 40 ſeqq.

a) Quartam addidit Galenus, nullius fere viſus.

b) Anal. prior. L. II. c. 23 ſeqq p. 73 ſeqq.

Digitized by Google

matis ſumantur, et res, de qua agitur, ſupponatur, nec non definitiones, proprietates, conſequentia, antecedentia, repugnantia; 2. Vt eſſentialia, propria et accidentia, certa et probabilia inter ſe diſcernantur; 3. Vt eligantur conſequentia vniuerſaliter; 4. Vt eligantur antecedentia, quibus res vniuerſaliter conſequens eſt; 5. Vt nota vniuerſalis iungatur non conſequenti, ſed antecedenti; 6. Vt conſequentia accipiantur proxima, non remota; 7. Itemque antecedentia proxima non remota; 8. Vt eligantur, quae vniuerſi rei ſunt conſequentia, itemque ea, quibus vniuerſis res ipſa conſequitur [c]. Mire in his dilucidandis et ad ſingulorum problematum propria applicandis induſtrius et ad obſcuritatem vsque ſubtilis eſt Ariſtoteles, breuior et clarior futurus, ſi ſermonis naturam ab idearum atque notionum proprietate diſtinxiſſet, et ad hanc, non ad illam, reſpexiſſet.

XXXII. Omnis diſcurſus, ſcientiam gignens, nititur praeuia aliqua cognitione rerum de quibus diſcurrendum [d].

XXXIII. Scire eſt intelligere quod res ſit, quod talis eius cauſa ſit, et quod aliter ſe habere non poſſit [e].

XXXIV. Demonſtratio eſt ſyllogiſmus ſcientiam pariens.

XXXV. Deriuatur vero ſcientia apodictica a cauſis veris, primis, immediatis, notioribus, quaeque, vt aliunde demonſtrentur, opus non habent.

XXXVI. Scientia demonſtratiua non datur niſi rei neceſſariae, vnde et demonſtratio ex neceſſariis rebus conſiſtit [f]. Veriſſimum in ſe axioma, vehementer corrupit Ariſtotelis ſchola, praeceptorem, vt videtur, non ſatis aſſecuta: ille enim de neceſſitate id conſequentiae potiſſimum intellexit, vnde et regulas vniuerſalis conſequentiae hoc loco explicat, illa de ſubiecti neceſſitate intelligens, cum entium moralium nullam phyſicam neceſſitatem videret, illis certitudinem apodicticam denegauit, phyſicis aſſeruit, cum e contrario neceſſitas conſequentiae clariſſima ſit in rebus moralibus, quarum naturam et definitionem intelligimus, quae in phyſicis ob ignoratas rerum eſſentias non datur. Id quod ad illuſtranda ea tenendum, quae poſtea dicentur.

XXXVII. Dictum de omni eſt, quod competit omni et per ſe, et ſemper [g].

XXXVIII. Vniuerſale primum eſt, quod in vnaquaque re eſt per ſe ipſum, quatenus ea res eſt.

XXXIX. Demonſtratio fit ex concluſionibus aeternae veritatis [h]: ex quo ſequitur, rerum fluxarum nec demonſtrationem dari, neque ſcientiam, neque definitiones quoque. Πρῶτον καὶ κύριον δόγμα hoc Platonicae philoſophiae fuiſſe, quo fundamento tanquam lapide angulari, totus cardo doctrinae de ideis vertebatur, ſuo loco probauimus. Nec recedere ab hac ſententia auſus eſt Ariſtoteles, etſi pulchre videret, ideas, ſiue ſubſtantias a rebus

c) ib. L. I. c. 27. p. 65 ſeqq.
d) Analyt. poſt. L. I. c. 1. p. 103.
e) ib. c. 2. p. 104.
f) ibid.
g) ib. c. 4. p. 78 ſeqq.
h) ib. c. 8. p. 109 ſeqq.

rebus abſtractas inane figmentum cerebri Platonici eſſe: cum vero errorem iſtum, eſſentias rerum in eiusmodi naturis communibus verſari, non dimitteret, ad opinionem, Platonica non meliorem, delapſus, eiusmodi naturas communes, in rebus ſingularibus ſubſiſtentes aſſeruit [i], quas cum ſubiectum demonſtrationis neceſſarium et aeternum eſſe contenderet, de iis demonſtrationem dari poſſe, affirmauit, rebus vero moralibus, ſemper mutationi, vt credebat obnoxiis demonſtrationem denegabat. Quae omnia quam erronea ſint, facile intelligent, qui ad rerum naturam accuratius attendunt. Sed haec ὡς ἐν παρόδῳ monuiſſe ſufficiat, qui hiſtoriam, non examen Peripateticae philoſophiae ſcribimus.

XL. Aliud vero eſt, rem noſſe, quod ſit, et rem noſſe, quare ſit; hinc duplex demonſtrationis genus eſt, vnum τοῦ ὅτι, quod a poſteriori demonſtrat, alterum τοῦ διότι, quod a priori demonſtrat, quodque genuinum maxime eſt et perfectiſſimum [k].

XLI. Scientiae opponitur ignorantia, quae duplex eſt, vel purae negationis, vel prauae diſpoſitionis, haec illa multo deterior eſt, oriturque a falſo ſyllogiſmo, cuius medium falſum eſt, quemadmodum illa a ſenſuum vitio [l].

XLII. Nulla ſcientia a ſenſibus immediate oritur, qui in ſingularibus verſantur, cum ea ſit vniuerſalium, conducunt tamen illi ad eam, quatenus vniuerſale ex ſingularibus ſenſui obuiis intelligitur [m].

XLIII. Inductio itaque ſit, vbi a ſingularibus ſenſu perceptis demonſtratio ad vniuerſalia deducitur.

XLIV. Syllogiſmus dialecticus eſt, qui concluſionem ex probabilibus deducit. Probabile autem eſt, quod videtur omnibus, vel pleriſque, vel ſapientibus atque praeſtantiſſimis quibusuis [n].

XLV. Dialectica autem ars eſt coniecturandi, vnde nec finem ſemper aſſequitur.

XLVI. In quauis propoſitione, et problemate quoque declaratur vel genus, et differentia, vel definitio, vel proprium, vel accidens [o].

XLVII. Eſt vero definitio oratio, explicans naturam rei; proprium, non quid res ſit, ſed quid in ea ſit, et cum ea reciprocetur, exponit: genus eſt, quod de pluribus ſpecie differentibus in quid praedicatur: accidens eſt, quod poteſt abeſſe vel adeſſe [p].

XLVIII. Dialectica argumenta nituntur, vel inductione vel ſyllogiſmo: ſuosque vnde deſumuntur, loculos habent [q]: inductio aduerſus indoctos, ſyllogiſmus aduerſus doctiores adhibendus eſt.

XLIX.

i) Plura hac de re diximus in Hiſt phil. de Ideis S. I. § 8. p. 130 ſeqq.

k) ib d. c. 10. p. 110.

l) ib. c. 18. p. 117 ſeqq. Accuratius diſtinxiſſet in ignorantiam, quae etiam verſatur circa res ſenſibus non obiectas, et inter errorem.

m) Habuiſſe Ariſtotelem hanc theſin ex Platonis ſchola, dubium non eſt, vnde totus vniuerſalium amore captus eſt, non ſine diſpendio veritatis: cum et ſingularium certa detur notitia ex euidentia ſenſuum citra ratiocinationem intellectus.

n) Topic. L. I. c. 1. p. 120 ſeqq.

o) ib. c. 3. p. 112.

p) ib. c. 4.

q) ib. c. 10. p. 113 ſeqq. locos vero topicos L. II. p. 119. decem ponit, quibus differendi artem inſtruit, et ſui temporis moribus ſatisfacere conatur.

XLIX. Elenchus eſt ſyllogiſmus concluſioni a reſpondente defenſae contradicens: qui ſi falſi ſint, ſophiſtici dicuntur [r].

L. Sunt vero elenchi ſophiſtici vel in dictione, vel extra dictionem.

LI. Sophiſmatum in dictione ſpecies dantur ſex: homonymiae, amphiboliae, compoſitionis, diuiſionis, accentus, figurae dictionis.

LII. Sophiſmatum extra dictionem ſpecies ſunt ſeptem: fallacia accidentis; fallacia a dicto ſecundum quid ad dictum ſimpliciter; fallacia ignorationis elenchi; fallacia conſequentis; fallacia petitionis principii; fallaciae non cauſae, vt cauſae; fallacia plurium interrogationum.

LIII. Decipit autem ſophiſta vel falſitate, vel paradoxo, vel ſoloeciſmo, vel tautologia, quas ſibi metas conſtituit.

§. XIV. Haec in Logica Ariſtoteles conſtituit: tanquam inſtrumento quibus veritates, imprimis theoreticae erui debent [s], vnde ad eas quoque refert LAERTIVS [t]. Sequitur pars theoretica, quae vel phyſicam, vel metaphyſicam, vel mathematicam comprehendit. Etſi vero non plerique tantum libri phyſici, qui ſub Ariſtotelis nomine ambulant, in dubium vocentur a PATRICIO [u] quique eum ſequuntur, LAERTII quoque catalogus librorum Ariſtotelis alium eorum ordinem inſtituat, optime tamen eam ſequemur librorum phyſicorum ſeriem, quam ab eius exegetis accepimus. Ita vero in illis ſtatuitur: *Philoſophia naturalis Ariſtotelis.*

I. Principium rerum naturalium non vnum eſt, vt Eleaticis viſum, nec homoeomeriae, vt Anaxagorae, nec atomi, vt Leucippo et Democrito, nec ſenſibilia elementa, vt Thaleti eiusque ſcholae, et Empedocli, nec numeri, vt Pythagoreis, nec ideae, vt Platoni placuit [x]. Eruditum et diligentem in his rerum naturalium principiis veterum exponendis ſe praeſtitit Ariſtoteles, ſed nimis breuem, et non ſatis candidum. Vnde intelligi ſatis nequit, niſi illorum doctrinae aliunde diſcantur: lucem itaque foenerari Ariſtoteli conatus eſt SCIPIO AQVILIANVS [y], qui cum et ipſe breuis atque obſcurus ſit, et praecipue Ariſtotelem ſequatur, noua illuſtratione opus habet.

II. Contraria ſibi inuicem rerum principia eſſe oportet, atque oppoſita per habitus et priuationes. Prouocat in his Ariſtoteles ad philoſophorum antiquorum conſenſum, qui et ipſi ita rationes phyſicas expediunt, e. g. Parmenides ponendo frigidum et calidum, Democritus atomos et vacuum, et ſic reliqui.

III. Principia vero ſunt, quae neque ex ſe mutuo, neque ex aliis ſunt, ſed ex quibus ſunt omnia. Atque talia ſunt prima contraria, quae cum prima ſint, ex aliis eſſe nequeunt, et contraria cum ſint, non ex ſe inuicem exiſtunt.

r) De elench. ſophiſt. T. I. p. 173 ſeqq.

s) Conferenda de hac Ariſtotelis logica quae collegit Ven. WALCHIVS in Hiſtor. Logic. L. II. c. 1. ſ. 1. §. 8. Parerg. Acad. p. 529 ſeqq.

t) L. V. ſ. 23.

u) l. c. T. I. p. 39 ſeqq.

x) Phyſ. L. I. c. 3. 4.

y) De placitis philoſophorum ante Ariſtotelem Mediolani 1615. 4. libellus eſt rariſſimus, cuius nouam editionem additionibus et illuſtrationibus auctam dudum meditamur.

IV. Sunt vero principia illa nec infinita, alias enim ad naturam rerum via nulla pateret, nec tamen duo tantum; ex ſolis enim contrariis gigni poſſet nihil, quia ſe mutuo potius deſtruerent.

V. Principia itaque rerum naturalium tria ſunt: contraria duo; forma et priuatio, et res, quae vtrique pariter ſubiicitur, materia. Quorum duo illa, forma et materia, rem conſtituunt; priuatio rerum conſtitutionem, niſi per accidens, non ingreditur, quatenus nempe materiae competit [z].

VI. Res omnes educuntur ex eo, quod potentia eſt, nempe materia prima, non vero ex eo, quod eſt actu, neque ex eo, quod non eſt, quod purum ſit nihilum.

VII. Materia autem [a] neque generatur, neque corrumpitur, ſed eſt prima, et infinitum rerum omnium ſubiectum, ex quo illae formantur primario non per ſe, ſed per accidens educuntur, et in quod poſtremo omnia reſoluuntur. Probe haec definitio materiae tenenda eſt, vt, quo ſenſu Ariſtoteles contra veteres phyſicos, nec formam nec materiam in cauſis naturalibus negantes diſputauerit, intelligatur. Omnes ſcilicet, qui de rerum naturalium cauſis diſſeruerunt, philoſophi, in eo conſenſerunt, eſſe aliquod ſubiectum, ex quo formata ſint omnia, quaecunque in ſenſus noſtros incurrunt, cuique formae rerum imprimantur, id quod materiam plerique vocant. Hanc materiam vt negare non poterant, ita quid eſſet, et qua ratione formas rerum reciperet, dicere vix poterant, et ad varias hypotheſes recurrebant. Plerique in minimas particulas diuiſam, aeterno motu ferri, et a cauſa rationali coniungi non negabant, quidam caſu ita coaleſcere ſtatuebant; formas tamen rerum non deprehendebant. Hinc materiae particulis ineſſe eiusmodi qualitates eſſentiales, et vel prima elementa in iis haerere, variis modis poſtea modificatas aſſerebant, vt Empedocles, Thales et qui hos ſequebantur, vel vniuerſarum rerum naturas, certo particularum generi ineſſe et ſimilares particulas iungi contendebant, vt Anaxagoras. Quod cum diſpliceret Platoni, nec is materiae fluxum negare auderet, adeoque formas et eſſentias rerum aliunde deriuare haberet neceſſe, ad ideas recurrit, ſiue eſſentias ex Deo emanantes et rerum materiae impreſſas. Facile vidit Ariſtoteles, homo acutiſſimus, eſſe haec ſomnia ingenii, nec ita rerum naturalium cognitioni conſuli. Vt itaque aciem aptius inſtrueret, materiam quidem accepit, qualitatibus omnibus penitus orbatam, quae nec qualitatem nec quantitatem vllam haberet, adeoque corpus quoque non eſſet, ſed tamen ſubiectum ſe aeternum obieciſſet, cui vero formae ſpeciesque imprimerentur, et inhaererent, vnde et ſequitur materiam in ſe incorpoream eſſe, cum corporis natura ſit, qualitatibus veſtiri. Quod vt ipſe Aristoteles, eo loco vbi pluribus de hac re agit [b], luculenter innuit, ita peruerterunt Ariſtotelis ſententiam, qui, cum corpus non eſſe materiam viderent, Deum ipſum eſſe materiam primam contenderunt, qui ſolus ſine corpore,

ab

z) ibid. c. 8.

a) ib. c. 9. p. 261. vbi nouam ſe hypotheſin edere iactat.

b) Metaphyſ. L. I. c. 6. T. II. p. 450.

ab aeterno, infinitus, etc. ſit, qua in haereſi Almaricum fuiſſe, in hiſtoria philoſophiae medii aeui dicemus. Ariſtoteles itaque hac materiae definitione Empedocli aliisque elementa materiae ineſſe ſtatuentibus, itemque iis, qui qualitates ineſſe materiae credebant, ſe oppoſuit, nouam ita philoſophandi de naturalibus hypotheſin excogitaturus. Quam tamen ante eum iam tenuerunt Pythagorei, inter quos TIMAEVS LOCRVS [c] materiam definiuit eſſe ab omni forma et figura per ſe immunem ac liberam, quaslibet tamen formas recipientem. Quem ſecutus eſt PLATO in *Timaeo* [d] paria tradens. Ariſtoteles vero, qui, vt nouae gloriam inuentionis ſibi vindicaret, veterum lumina peruertere ſolebat, negans [e], quae Plato habet de materia, certi ac definiti quid ſignificare, primum ſe gloriatus eſt, qui hanc materiae incorporeae notionem, tanquam verum corporum principium inueniret, et notione abſtracta et metaphyſica vſus materiam definiuerit [f], quae per ſe ipſam neque quid, neque quantum, nec aliud quidpiam eorum, quibus ens denominatur, dicatur. Quae ſi recte obſeruaſſent Ariſtotelis ſectatores, et iactantiam magiſtri, qua in hac materiae definitione ab omnibus veterum ſe abire oſtentabat, ſeducere ſe non paſſi eſſent, vt crederent, aliud illum dicere, quam quod Plato, Pythagoras aliique dixerunt, qui materiam omnibus corporis qualitatibus et affectionibus ſpoliatam dixerunt, non in tot abſurdas et contrarias de materia prima Ariſtotelis ſententias fuiſſent delapſi [ff]. Immo recentiores quoque parcius inſaniae accuſaturos fuiſſe hanc doctrinam, ſi veram veterum et Ariſtotelis mentem recte perſpexiſſent, egregie monet, qui incomparabili iudicio lucem argumento huic accendit, ven. MOSHEMIVS [g], quem, ne nimii ſimus, legi conſulique velimus. Ceterum notionem materiae abſtractam in metaphyſica conſiderandam eſſe contendit Ariſtoteles, eo itaque reliqua ſeruanda ſunt, quae de ea dici poterant.

VIII. Eorum quae ſunt, quaedam natura ſunt, quaedam ob alias cauſas: illa principium in ſe vniuerſa motus habent, hæc vero minus. Eſt vero natura principium et cauſa motus atque quietis in eo, in quo primo per ſe et non per accidens ineſt. Ineſt autem natura ſubſtantiis materialibus; proprietates autem naturales conueniunt cum ipſa natura, quae duobus conſiſtit, materia et forma: forma tamen magis natura eſt, quam materia, quia in actu conſiſtit [h]. Obſcuriſſimus eſt in definienda naturae notione Ariſtoteles, vt incertum ſit, quid per eam intellexerit? Non enim eſſe certam ſubſtantiam conſilio res omnes diſtribuentem et a rebus materialibus diuerſam, in quam ſententiam praeter alios diſceſſit RADVLPHVS CVDWORTHVS [i], naturam genitricem cui magnopere fauebat, hoc loco ſe vidiſſe ſomnians, ex eo intelligi poteſt, quod cum materia haec natura arctiſſime connexa eſt, eiusque neceſſitati alligata [k]. Quaerenda itaque eſt haec natura in rebus materialibus,

c) De anima mundi, Opuſc. Phyſ. GALEI p. 544.
d) Conf. CICERO Acad. Qq. L. I c. 7.
e) De gener. et corrupt. L. I c. 2. T. I. p. 385.
f) Metaphyſ. L. VII. c. 3. T. II p. 708.
ff) Conf. MORHOF. Polyhiſt. T. II. L. II. P. I. c. 12. p. 226.
g) Ad CVDWORTHI Syſtem. intellect. c. V. Sect. II. §. 27. n. 2 p. 944 ſeqq.
h) Ita Phyſ. c. L. II c. 1 p. 262.
i) Syſtem. intellect. p. 157.
k) Phyſ. L. II. c. 11.

libus, in quibus, ait, eſſe principium et cauſam vt moveantur, et quieſcant, in quibus primo per ſe et non per accidens ſubſiſtunt. Suſpicatur hic doctiſſimus MOSHEMIVS [l], formam illam, quae materiae coniuncta naturam conſtituit, Ariſtoteli eſſe calorem illum animalem, ex ſole et aſtris natum, quem vniuerſis rebus ineſſe, et generationis vniuerſae cauſam eſſe alibi pronuntiat. Nos omnino in eo pollicem premimus viro acutiſſimo, Ariſtotelem ipſum accuratam notionem naturae animo haud informauiſſe: quisquis enim attente initia libri ſecundi auſcultationum phyſicarum legerit, palpabit, Ariſtotelem de principio naturali, quo forma et materia coniunguntur, motuque in actum deducuntur, ſollicitum, cum vi hypotheſeos ſemel adamatae Deum, vt Plato, vel ſubſtantias diuinas, quales ideae, in partes vocare non poſſet, et tamen nouum quid dicere vellet, animo ſibi notionem vagam concepiſſe, adhibitoque nomine nihili, ſe nodum, quem ſoluere nequibat, diſſecuiſſe: reuera enim nihil dixit, cum non tantum materia, cui tamen ſecundario ad naturam faciebat acceſſum, non ſit cauſa efficiens, ſed ſubiectum patiens motus; ſed et forma vt materiae iungatur, cauſa efficiente ad id opus habeat: vnde recte, niſi fallimur, Philoponus, naturam virtutem internam motus effectricem dixit eſſe [k]. Cum vero Ariſtoteles claram et diſtinctam ideam naturae non habuerit, fruſtra agunt, qui clariora ei affingunt, lucemque obſcuriſſimo principio inferunt. Mirarique deſinimus, quoslibet fere interpretes Ariſtotelis inveniſſe in natura Ariſtotelis, cui dicere poterant, tu mihi ſola places. Id quod luculento exemplo eorum, quae patrum noſtrorum memoria de natura inter viros acutiſſimos diſputata ſunt, illuſtrari poſſet, niſi breuitati conſulendum eſſet. Quod ſi coniecturis locus aliquis in re obſcuriſſima eſt, ab Ariſtotelis ſyſtemate non alienum putamus eſſe, ſi per naturam intelligatur influxus neceſſarius atque naturalis intelligentiae vltimae ſphaerae praeſidentis, quo formae ita inducuntur in materiam, et motus naturalis in iis ita producitur, vt res omnes inde oriantur. Quem influxum Auerroës et ſequaces in intellectum aliquem vniuerſalem transformauerunt. Non ignoramus, longe aliam plerisque videri intelligentiae huius operationem; verum qui Ariſtotelis phyſicam attentius conſiderat, facile ſentiet, ad eiusmodi quid naturam Ariſtotelis redire. Verum coniecturae nudae non inhaeremus.

IX. Cauſarum quatuor genera ſunt: materialis ex qua res omnes fiunt; formalis per quam fiunt, quaeque ratio eſſentiae eſt in re qualibet; efficiens, a qua fiunt; finalis propter quam fiunt. Cauſae autem vel proximae ſunt, vel remotae, vel principales vel acceſſoriae, vel actuales vel potentiales, vel particulares vel vniuerſales [m].

X. Fortuna et caſus variorum effectuum cauſa ſunt. Fortuna eſt cauſa accidentalis, quae interuenit rebus conſilio et deliberatione ſuſceptis

l) Ad l. c. CVDWORTHI.

k) Conf. CLAVD. BERIGARDVS Circul. Piſan. P. I. p. 37.

m) Phyſ. L. II. c. 3. p. 165.

ſceptis: caſus latius adhuc patet, eſt enim cauſa accidentalis interueniens rebus ad finem quendam, ſaltem a natura deſtinatis [n]. Mire et hic notionibus vagis, vocibusque nihil certi ſignificantibus philoſophantes deludit Ariſtoteles, quem admiſſa ſemel hypotheſis, de motu rerum omnium ex prima cauſa per intelligentias ſphaeris coeleſtibus praeſidentes, quae rationalis cauſae directionem in ſublunaribus ſuſtulit, ad eiusmodi aſyla ignorantiae confugere coëgit. Caſum enim et fortunam in cauſis ponit efficientibus, et tamen, certam eis, vnde oriantur, cauſam aſſignare nequit [o].

XI. Natura ſemper agit propter finem, non temere atque prout caſus tulerit. Quae enim natura efficiuntur, ſemper vel maximam partem, eodem modo procedunt, fine tamen quandoque excidit ſuo, vt in monſtris [p].

XII. Neceſſitas duplex eſt, vel abſoluta vel conditionata: illa a materia eſt, haec a forma vel fine [q].

XIII. Motus eſt actus eius, quod eſt potentia, cum actu eſt. Ita ſatis obſcure philoſophus generalem et abſtractam motus ideam ſibi concipiens, definiuit actum, qui conuenit potentiae, vt potentia eſt, ſeu ad quem potentia, vt potentia, proxime inſtituta eſt [r].

XIV. Infinitum eſt, quod habet ſine fine tranſitionem [s]; eiusmodi actus infinitus in natura non datur: dantur tamen entia potentia infinita.

XV. Locus eſt immediata atque immobilis corporis continentis ſuperficies, ſuntque in loco ea, quae ab alio corpore continentur: quae vero aliud ſupra vel extra ſe corpus non habent, in loco non ſunt: quieſcunt vero corpora in loco ſuo naturali, nam eo tendunt, tanquam pars diuulſa a toto [ſſ]. Diſtinguit hunc locum externum ab interno Peripatetica philoſophia, hic enim praedicamentum vbi eſt, inuito forte Ariſtotele, quem ſibi hac in re contradixiſſe, pulchre demonſtrat BERIGARDVS [t], dignus qui hac de re legatur.

XVI. Vacuum locus eſt, corpore deſtitutus, atque tale in natura vacuum non datur: eo enim dato omnis tolleretur motus; quia in vacuo neque eſt ſuperius vel inferius, neque pars vlla, ad quam motus tendat [u].

XVII. Tempus eſt numerus motus ſecundum prius et poſterius, quae temporis partes momento praeſenti coniunguntur, ſicuti puncto lineae partes [v]. Oppoſuit hanc definitionem temporis Ariſtoteles Pythagorae et Platonis ſcholae [w], quorum ille per tempus ſphaeram quam motus mundi deſcribit intelligit, hic motum coeli [x]: Sunt tamen, tradente SEXTO EMPIRICO [y], qui hanc temporis definitionem Platoni adſcribunt. Ariſtotelis tamen

n) ib. c. 4. 5. p. 166 ſeqq.

o) Accidentaliter enim operari ait l. c. & indefinitam atque obſcuram cauſam vocat, ſatis prodens, neſciiſſe ſe meliora, quae veteribus a ſe reprehenſis opponeret.

p) ib. c. 8.

q) ib. c. 9.

r) Phyſ. auſc. L. III. c. 1. p. 272.

s) ibid. c. 4. 5. p. 274.

ſſ) L. IV. c. 3. p. 282.

t) l. c. p. 53.

u) L. IV. c. 6. p. 285 ſeqq.

v) ib. c. 10. 11. p. 287 ſeqq.

w) ib. c. 12. p. 290 neutrum tamen nominat, videndus autem PLVT. de plac. phil. L. I. c. 21. 22. SIMPLIC. ad l. c. Phyſ. p. 165. SEXTVS Pyrrh. hyp. L. III. ſ. 136. aduerſ. Phyſ. L. II. ſ. 176. et FABRIC. ad h. l.

x) ib. ſ. 228. et loc. cit. Pyrrh. hyp.

y) l. c. c. 14. p. 292.

tamen ſyſtemati conuenit, in quo motus ab aeterno motore oriundus numerari poteſt, et relatione ad prius et poſterius habita tempus dicitur. Numerus itaque hic non intelligitur mathematicus, ſed numerabilitas, hoc eſt, motus ipſe, quatenus poteſt numerari.

XVIII. Omnis motus et mutatio in tempore fit, eſt enim in quouis motu celeritas tarditasue, quae tempore definiuntur. Hinc coelum, terra, mare, in tempore ſunt, quia moueri poſſunt.

XIX. Tempus, cum ſit numerus numeratus, ſine numerante dari non poteſt; cuius partes anima ſuſtinet [z].

XX. Quies priuatio motus in corpore eſt, quando, vbi et quatenus motui eſt aptum [a].

XXI. Neque motus datur, qui fiat in inſtanti, fit enim in tempore [b].

XXII. Quicquid mouetur in toto aliquo tempore, neceſſario etiam mouetur in qualibet eius parte.

XXIII. Omnis motus finitus eſt, fit enim in tempore [c].

XXIV. Quicquid mouetur, id moueri ab alio oportet, ſiue exterius, ſiue interius mouetur [d].

XXV. Quia vero in infinitum eiusmodi progreſſus motus non datur, ſequitur inde, neceſſario deueniendum eſſe ad primum quendam motorem, qui ab alio moueatur nullo, omnisque motus fons et origo ſit [e].

XXVI. Eſt vero, qui fons motus eſt, primus ille motor immobilis, alias enim alius eſſet motor, qui ipſum moueret, quia nihil mouere poteſt ſe ipſum: aeternus, quia mouentur omnia ab aeterno; et alias, ſi motus incepiſſet, non potuiſſet primus motor mouere, tempusque aeternum non eſſet: indiuiſibilis et quantitatis expers; infinitus enim motor primus eſſe debet, quia in tempore infinito mouet, infinita potentia vero, in quantitate finita, qualis corporis eſt, eſſe nequit [f]. Mire non ſibi tantum placuit hac primi motoris, ſiue, Dei demonſtratione Ariſtoteles, ſed et ſectatoribus is viſus eſt, qui doctrinae de Deo puritate omnibus praeferretur [ff]. Quam abſurda vero, et nec intelligibilia ſatis, nec ſana et cum vera Dei notione conſonantia dixerit Ariſtoteles, primi motoris non naturam tantum, ſed imprimis motum actiuum explicans, poſtea, vbi ſyſtema metaphyſicum Ariſtotelis excutiendum erit, dicemus. Praeſenti loco hoc vnum adiicimus, non poſſe demonſtrari ſecundum Ariſtotelis ratiocinia primum motorem, niſi ſupponatur motus aeternus, quod cum ipſis Ariſtotelis principiis contradicat, faſſi ſunt Peripateticae ſcholae inter recentiores celeberrima nomina, Franciscvs Piccolominaevs [g], Iacobvs Zabarella [h], et qui Ariſtotelem cum Ionicis acute commiſit Clavdivs Berigardvs, inanem

z) Phyſ. L. V. c. 2. p. 295.
a) ib. c. 3. p. 297.
b) ib. c. 6. p. 300.
c) ib. c. 7.
d) ib. c. 6. L. VIII. c. 1 ſeqq. p. 319 ſeqq.
e) ibid.
f) ibid. c. 7.
ff) Dicetur hac de re paulo infra, vbi de religione et impietate Ariſtotelis agendum.
g) De coelorum motoribus.
h) De inuentione aeterni motoris, conf. Bayle Dict. T. IV. art. Zabarella not. G. H.

Digitized by Google

anem eſſe totam Ariſtotelis de primo motore demonſtrationem: qua de re ad horum virorum hiſtoriam delatis plura dicenda ſunt.

XXVII. Coelum perfectum eſt, quoniam ex perfectis corporibus componitur, omnemque complectitur perfectionem, ipſumque ab alio comprehenditur nullo [i].

XXVIII. Tot ſunt ſimplicium corporum ſpecies, quot ſunt ſimplicis motus variationes; ſimplex autem motio localis gemina eſt; vel circularis vel rectilinea. Haec vel a centro recedit, vel centrum petit, quorum vtrumque fit vel ſimpliciter, vel ſecundum quid et ſuo modo. Hinc ſequitur, cum quadruplex motus ſimplex rectilineus ſit, quatuor dari elementa, id eſt corpora ſimplicia. Quoniam vero et circularis motus eſt, qui cum eorum eſſentia non conuenit, ſequitur inde dari quintam aliquam eſſentiam, a reliquis elementis diuerſam, diuinae magis et perfectioris naturae; id vero eſt coelum [k]. Nouum hac quoque in parte εὕρημα ſe habere gloriatus eſt Ariſtoteles, quod ſi tamen veteres conſulimus, fatendum eſt, motum illum coeli circularem, et diſtinctam coeli diuinioremque naturam non Platoni tantum, ſed et Pythagoreis quibusdam placuiſſe, quibus more ſuo, eam ſurripuit Ariſtoteles. Prius Xenocratis teſtimonio probat SIMPLICIVS [l], poſterius ex loco OCELLI LVCANI [m] conſtat, qui diſerte coeli naturam diuinam, et ingenitam, a parte mundi genita et mutationi ſemper obnoxia diſtinguit. Ob hanc enim reliquamque de elementorum mutatione doctrinam Peripateticae ſimillimam libellum Ocello cum SAM. PARCKERO [n] abiudicare, temerarium putamus. Eiusmodi enim plagia ſaepe commiſiſſe Ariſtotelem in confeſſo eſt.

XXIX. Coelum eſt neque graue, neque leue, quia neque a centro recedit, neque ad id tendit, vt ſolent leuia et grauia; ſed circulari motu mouetur.

XXX. Et quia coelum contrarium non habet, generationis et corruptionis, accretionis et deminutionis atque alterationis expers eſt [o].

XXXI. Mundus nec ipſe infinitus eſt, neque extra eum datur corpus infinitum; nullum enim corpus infinitum eſſe poteſt [p].

XXXII. Vnicus eſt mundus, ſi enim plures eſſent, motu in alterum delati ex loco proprio eſſent delapſuri [q].

XXXIII. Aeternus quoque mundus eſt, adeoque nec generari, nec corrumpi poteſt [r]. Decantatiſſimum hoc Ariſtotelis dogma eſt, qui et hanc ſibi gloriam vindicat, quod primus mundum aeternum et origine et fine docuerit, omnes enim ante eum γεννᾷν τὸν κόσμον καὶ κοσμοποιεῖν, mundo cer-

i) De Coelo L. I. c. 3. p. 337.
k) ib c. 2 p. 338.
l) Vid. NVNNESIVS ad Vit. Ariſt. p. 127.
m) De mundo, Op. Phyſ. GALEI p. 527.
n) De Deo diſp. IV. ſ. III. p. 367. conf. BVRNET. Archaeol. philoſ. L. I. c. II. p. 425. qua de re infra quoque agetur.
o) Cap. 3. p. 339.
p) Cap. 7. p. 343.
q) Cap. 8. p. 345.
r) Cap. 12. p. 351. quod pluribus locis probat, nec veteres negant. Conf. IAC. THOMAS. de exuſt. mundi Stoica. diſſ. IV. p. 58. BAYLE Dict. T. III. art. Pomponace. Hiſt. vniuerſelle p. 12. CVDWORTH. Syſt. int. c. IV. §. 14. p. 285.

Digitized by Google

certam generationem et efformationem adſcripſiſſe, aſſerit [r]. PHILONIS [ſ] vero iam tempore fuerunt, qui Ariſtotelem huius dogmatis auctorem negarent, et Pythagoreis quibusdam id tribuerent, quemadmodum CENSORINVS [ſſ] non Pythagoreis tantum omnibus, ſed Platoni quoque illud tribuit, obſeruante GASSENDO [t]. Et de Platonis quidem opinione ſuo loco actum eſt, monitumque, non audiendos eſſe Platonicos recentiores, qui vt Platonem cum Ariſtotele in concordiam redigerent, docuerunt, mundum quidem genitum eſſe, ſed ab aeterno. Quod vero ad Pythagoreos attinet, non Epicharmum tantum, ſed Empedoclem quoque aliosque huc referri videas [u]. Imprimis vero OCELLVS LVCANVS notiſſimo libello, hanc de mundo aeterno ſententiam propugnauit. Fatendum tamen praeter vnum Lucanum, reliquos fere omnes, quibus etiam Eleatici iungi poſſunt, non eandem de aeternitate mundi, quam Ariſtoteles tenebat, ſecutos fuiſſe ſententiam, ſed ab omni aeternitate vel effluxus mundorum ex ſinu DEI, vel ſucceſſiones et mutationes innumerabiles ſomniaſſe. Ocelli tamen ſententiam Ariſtotelis dogmati maxime affinem eſſe, ipſa libelli inſpectio docet; quem ſi excipias, reliquos non plane cum Ariſtotele conſenſiſſe, etſi mundum aeternum dicerent, recte notat MOSHEMIVS [v], Lucani vero foetum Peripatetici hominis eſſe, facilius dicitur, quam probatur; vnde non absque veriſimilitudine coniicimus, Ariſtotelem in exſcribendis veterum ſcriptis exercitatiſſimum et callidiſſimum, Ocelli potiſſimum ſcrinia in phyſiologia ſua condenda expilaſſe. Neque tamen poterat aliter Ariſtoteles, qui mundum neceſſarium primi motoris vel effectum vel ſubiectum ponebat, quae ipſa quoque ratio aeternam ei durationem adſcribere Ariſtotelem coegit; vt ita fruſtra agant, qui eum finem mundo per diluuionem hiemis et conflagrationem aeſtatis poſuiſſe cum CENSORINO [w] aſſerunt. Etſi enim partibus mundi mutationes et vaſtationes accidere non negabat, ridiculum tamen putabat, ob paruas breuesque mutationes vniuerſum moueri aſſerere [x]. Suſpecta itaque corruptionis loca ſunt veterum, quae aliud dicunt, recte obſeruante IACOBO THOMASIO [y]. Id quod propter eos potiſſimum monendum eſt, qui omnem mouent lapidem, ne Ariſtoteles reuelationis veritati officiat, quique adeo omnem in eo operam collocant, vt euincant, Ariſtotelem non ex ſua ſententia mundum vel a parte ante, vel a parte poſt, vt loqui amant, aeternum decreuiſſe [z]. Contradixiſſe vero Ariſtotelem hoc dogmate ſibi, nec ipſi eius aſſeclae paulo candidiores negant, dum genitum eſſe, et ab aeterno tamen exiſtere, impoſſibile alio loco putat [a]. Verum hominem a veteribus recedere volentem, cum meliora non haberet, ita fuiſſe lapſum, mirandum non eſt.

XXXIV.

r) l. c. c. 10.
ſ) An mundus ſit incorruptibilis p. 940.
ſſ) De die nat. c. 18.
t) Phyſic. ſ. I. L. I. c. 6. p. 162.
u) CVDWORTH. l. c.
v) ad h. l.
w) loc. cit.
x) Meteorolog. L. I. c. 14. T. I. p. 424.
y) l. c. p. 60 ſeqq.
z) Vid. quos nominat BERIGARD. Circ. Piſan. L. III. circ. 2. p. 5. 6. THOMAS. l. c.
a) Conf. IDEM l. c.

XXXIV. Natura ſuo motu coelum fertur circulari, non tamen vnius ille generis eſt per vniuerſum coelum. Sunt enim orbes alii, qui motu incedunt primo mobili aduerſo, vt viciſſitudini locus eſſet in rebus ſublunaribus, et generationibus atque corruptionibus [b].

XXXV. Sphaericae porro figurae coelum eſt [c].

XXXVI. Primi mobilis motus aequabilis eſt, et plane vniformis, non enim habet initium, neque medium, neque finem. Sunt enim aeterna, et primum mobile et primus motor, et varietatem nullam admittunt [d].

XXXVII. Stellae eiusdem naturae ſunt cum corpore, quo ſuſtinentur, ſpiſſae tamen magis ſunt, et compactae: illae caloris et lucis in inferioribus cauſa ſunt, dum motu ſuo aërem affricant et accendunt; id quod fit maxime in ſphaera ſolis [e].

XXXVIII. Stellae in coelis defixae non a ſe ipſis, neque proprio ſibi motu, verum ſecundum orbium ſuorum impulſus mouentur.

XXXIX. Primum mobile celerrimo circumfertur motu; ſeptem, qui ei ſubiecti ſunt planetarum orbes, quo propiores ſunt ei, hoc celeriori motu eius agitatione voluuntur: proprio vero motu hoc tardius procedunt, quo propiores ſunt primo mobili [f].

XL. Stellae rotundae ſunt, et luna quoque [ff].

XLI. Coeli centrum terra eſt, rotunda, in medio conſiſtens immota, quae iuxta cum aqua, vnum conficit orbem [g].

XLII. Elementum corpus eſt ſimplex, in quod alia corpora diuiduntur, in quibus illud ſiue actu exiſtit, ſiue potentia [h].

XLIII. Qualitates, quibus elementa mouentur, ſunt grauitas et leuitas; graue eſt, quod deorſum verſus centrum deprimit, leue, quod aſcendit ad coeli extrema [i].

XLIV. Duo ſunt elementa, ſibi inuicem contraria, vnum ſimpliciter graue, terra; alterum ſimpliciter leue, ignis, quae in partes tendunt contrarias. Inter haec media interiacent, et ex vtriusque extremi natura participant, aër et aqua.

XLV. Generationis et corruptionis perpetua eſt ſucceſſio, ſiue ſimplex ea ſit, ſiue accidentalis, cuius cauſa eſt, et primus motor, et materia prima, ex qua res omnes fiunt [k].

XLVI. Aliud eſt alterari, aliud generari; in alteratione ſubiectum manet integrum, affectiones mutantur; in generatione totum mutatur; augmentatio et diminutio vero quantitatis, motus localis ſpatii eſt mutatio [l].

XLVII. Augmentatio nutritionem ſupponit, quae fit, quando alimen-

 tum,

b) De coelo L. II. c. 3. p. 355.
c) ib. c. 4. p. 356.
d) ib. c. 6. p. 358.
e) Cap. 7. p. 359.
f) Cap. 8. p. 359.
ff) Cap. 11. p. 361.
g) Cap. 13. 14. Priori loco diligenter veterum de ſyſtemate mundano ſententias exponit. poſteriori rationibus ſatis leuibus meliorem ſententiam deſerit.
h) De coelo L. III. c. 3. p. 372.
i) ib. L. IV. c. 1. p. 378.
k) De gener. et corrupt. L. I. c. 3. p. 386.
l) Cap. 5. p. 390.

tum, vt ſubſtantia eſt, tranſit in corporis animati ſubſtantiam; augmentatio vero fit, ſi accedit ad corporis animati quantitatem.

XLVIII. Mutua phyſici contactus actio et paſſio eſt, inter res partim forma diſſimiles, partim materia ſimiles; vtroque nitente, vt ſimile ſibi reddat patiens [l].

XLIX. Principia et differentiae elementorum, ſenſibus et tactui obnoxiorum, tactiles ſunt qualitates, quae diſcrimen inter corpora ſenſibilia conſtituunt: et ſunt paria eorum ſeptem: calidum et frigidum, humidum et ſiccum, graue et leue, durum et molle, viſcoſum et aridum, aſperum et laeue, craſſum et tenue.

L. Primarum vero qualitatum agentes duae ſunt, calor et frigus; paſſiuae duae, humiditas et ſiccitas; calor homogenea congregat, frigus heterogenea diſſipat, humidum aegre continetur, ſiccum facile.

LI. Ex coniunctione caloris et ariditatis naſcitur ignis; ex caloris et humiditatis, aër; ex humiditatis et frigoris aqua; ex frigoris et ſiccitatis terra [m].

LII. Omnia elementa poſſunt inuicem in ſe transmutari, non generatione, ſed alteratione.

LIII. Omnia corpora miſta ex omnibus miſcentur elementis [n].

LIV. Cauſae miſtorum corporum tria ſunt, materia, qua aliquid poteſt eſſe et non eſſe, forma, quae eſt ratio eſſentiae, et cauſa effectrix vniuerſalis, motus coeli ſingularis [o].

LV. Corporum miſtorum alia ſunt imperfecte miſta, alia perfecta; illa ſunt meteora, v. g. cometae, galaxia, pluuia, nix, grando, venti etc. [p]

LVI. Generationi corporum perfecte mixtorum opponitur putrefactio, cui obnoxia ſunt omnia, excepto igne.

LVII. Ex putridis animantia producuntur, calore naturali adiuuante.

Pſychologia Ariſtotelica.

§. XV. Prolixiſſimus in his omnibus non enarrandis tantum ſed et rationibus muniendis, et contrariis veterum phyſicorum opinionibus refutandis eſt Ariſtoteles, qui ad ſpecialiora quoque deſcendit, quae tamen in breui hac rudique ſummorum capitum doctrinae naturalis Ariſtotelicae expoſitione enarrari nequeunt, vbique tamen apud viros doctos, qui in genuinam Ariſtotelis mentem inquiſiuerunt, queunt inueniri. Adiicienda tamen doctrinae eius de anima ſumma capita, vt qua ratione nobiliſſimum argumentum exeuſſerit Ariſtoteles, pateat. Ita vero de animae origine et natura diſputat, vt obſcuriſſime mentem explicet, vnde non potuit non maximus interpretum eius de mente illius circa doctrinam de anima oriri diſſenſus. Cuius rationem potiſſimum in ipſis philoſophiae Ariſtotelicae circumſtantiis quaerendam putamus. Cum enim ſua φιλοσοφύμενα veterum placitis opponeret Ariſtoteles, et imprimis id ageret, vt a Platone diſcedens,

l) Cap. 6. p. 393.
m) Lib. II. c. 2. 3. p. 400 ſeqq.
n) Cap. 8. p. 406.
o) Cap. 9. p. 406.
p) Prolixe horum corporum naturam explicat Meteorologicorum libris tribus prioribus, quarto corporum perfecte miſtorum proprietates conſiderat.

Digitized by Google

ſcedens, nouam et oppoſitam philoſophandi rationem introduceret, id agi ab eo oportuit, vt vel re ipſa, vel vbi hoc non poſſet, nominibus atque vocibus noua afferret. Prius vero cum facere non poſſet, et cum Platone diuerſas animae facultates in homine, diuerſamque earum originem aſſereret, nouis vocibus, nouoque ſyſtematis ordine rem mutare, et obſcura tradere, cum clara non haberet, coactus eſt. Quapropter inanis nobis labor videtur, velle Ariſtotelis ψυχολογίαν ad certas clarasque notiones reducere, nimiique illi recte eſſe cenſentur, qui, non, quid de anima ſtatuerit, ſed quid conſtituere debuerit, exponentes, cuncta ad ſaniores opiniones trahunt. Verum de his in particulari ψυχολογίας hiſtoria amplius dicendum eſt. Nos inſtituti memores, ſummam doctrinae eius exponemus, quae hæc eſt:

LVIII. Anima a ſe ipſa non mouetur, quicquid enim mouetur, mouetur ab alio. Oppoſuit hoc Platoni, et ſcholae Pythagoreae, nec aliter patiebatur doctrina de motus origine [q].

LIX. Anima eſt prima entelechia corporis naturalis organici, vitam potentia habens: eſt vero entelechia prima operationis principium, ſecunda ipſe actus [r]. Dici non poteſt, quantum operae conſumſerint Ariſtotelis interpretes, vt obſcuriſſimae definitioni lucem accenderent. Quid enim ἐντελέχεια ſit, nec ipſe clare definiuit, nec, qui eum ſecuti ſunt, concordant, et clare intelligunt. Plerique actum primum definiunt, et Themiſtius τελείωσιν complementum et perfectionem alterius, qualis eſt forma rei materiatae: vt ita anima ſit actus primus non reſpectu materiae, ſed ſuarum functionum, quibus natura prior eſt, quasque in corpore organico exercet. Aliter tamen Auerroës, et qui eum ſequuntur, qui formam non operantem per actum primum intelligit; aliter alii. Lepide, ſed ex vero Ariſtaeus, collocutor Berigardi [s], viri in doctrinis Ariſtotelicis earumque imbecillitatibus perſpicaciſſimi: *Difficultas tantum eſſe poteſt in voce actus, graece* ἐντελέχεια, *quam forte dicetis vſurpari tantum ab Ariſtotele pro forma, quae materiam afficit, eo modo, prout vobis placet:* ita enim res ſe habet; obſcuriſſimam vocem quilibet interpretum ad id traxit, quod placebat, quodque ſaluis Ariſtotelis principiis fieri poterat. Nec nos meliora dare audemus, dicemus tamen, quae nobis ea de re in mentem venerunt. Agnoſcebat Ariſtoteles, obſcuriſſimam eſſe quaeſtionem de anima, quam etſi ſubſtantiam eſſe probe videbat, naturam tamen eius non nouerat; hinc ex operationibus eius, quae in ſenſus incurrunt, eam indagandam eſſe, recte exiſtimans, obſeruabat homines non tantum per eam viuere, et ſentire, ſed et intelligere, et hoc intellectus ac rationis vſu a reliquis animantibus viuentibus et ſentientibus differre, id quod mox in ipſo limine tractationis demonſtrat. Cum vero ideam ſiue notionem abſtractam principii illius, quod ita corpore tanquam inſtrumento ad viuendum, ſentiendum et

q) Operoſe L. I. de anima T. I. p. 476 ſeqq. veterum opiniones de anima examinat et refellit, more ſuo, vt aptius ſua inſtrueret, felicior in refutandis aliorum opinionibus, quam confirmandis ſuis.

r) Lib. II. c. 1. p. 487.

s) Circul. Piſan. P. IV. circ. 2. p. 11.

ſ) Cap. 2. p. 487 ſeq.

et intelligendum vtitur, efformare vellet, et facile peruideret, eiusmodi ſubſtantiam eſſe debere, quae tali perfectione gauderet, vt iſtas functiones in corpore organico edere poſſet: neſciret vero, cuiusmodi illa ſubſtantia naturae eſſet, vocem aliquam a confuſa, quam ſibi formabat notione deſumtam in definitione inſtituit [ſſ], et ἐντελέχειαν dixit, id eſt, ſi dicendum quod res eſt, ſubſtantiam neſcio quam, quae vitam rationalem et ſenſitiuam in corpore organico producere apta eſt [t]. Quae vt attento Ariſtotelis lectori ſua ſponte in mentem veniunt, ita morem Ariſtotelis, vocibus nihili notionibusque vagis et incertis rerum naturalium principia declarandi mire illuſtrant.

LX. Animae tres facultates ſunt, nutriens, ſentiens et rationalis, quarum ſuperior inferiores potentia complectitur.

LXI. Facultas nutriens ea eſt, per quam vita rebus omnibus ineſt; eius operationes ſunt generatio et nutritio [u].

LXII. Facultas ſentiens ea eſt, qua animantia ſentiunt primum: Senſus vero mutatio eſt in organo a re ſenſibus oblata, procurata: Senſus enim ſe ipſum mouere non poteſt [v].

LXIII. Senſus externi ſunt viſus, auditus, olfactus, tactus et guſtus [w].

LXIV. Omnes hi ſenſus ſpecies ſenſibiles a materia abſtractas accipiunt, vt cera figuram annulo inſculptam accipit, non ſimul accepta gemma.

LXV. Omnis ſenſus externus differentiam percipit rei, circa quam verſatur, diuerſarum rerum vero differentias diſcernere nequit: communis itaque aliquis ſenſus datur, qui eas diiudicat: idque vno eodemque actu, dum in eo externi ſenſus coniunguntur omnes, quos diiudicat [x].

LXVI. Senſus ab intellectu differt, illo gaudent omnia animantia, hoc pauciſſima [y].

LXVII. Phantaſia a ſenſu et ab intellectu differt, quamuis ſine praeuia ſenſus perceptione non detur, quemadmodum neque cogitatio absque ea exiſtit.

LXVIII. Eſt vero cogitatio actio intellectus, ſcientiam, opinionem et prudentiam comprehendens.

LXIX. Phantaſia eſt motus animalis, a ſenſu agente deriuatus, quo motu varie animal afficitur, res concipiens modo veras modo falſas.

LXX. A phantaſia deriuatur memoria, quae res praeteritas complectitur, et pertinet per ſe ad phantaſiam, per accidens ad intellectum, et in eadem animae facultate ſedem habet [z].

LXXI. Memoria eſt ex impreſſione imaginis cuiusdam in anima a ſenſu facta, vbi haec imago retineri non poteſt, humiditatis vel ſiccitatis exceſſu, ibi ceſſat memoria: cerebri itaque ad eam temperie opus eſt.

LXXII.

ſſ) Conf. CICERO Tuſc. Qq. L. I. c. 10. et qui potiora de hac voce erudite collegit ven. WALCHIUS Parerg. Acad. p. 300.

t) Conf. LEIBNIZ. Theodicée P. I, §. 87, p. m. 130.

u) ib. c. 4. p. 489.

v) Cap. 5. p. 491.

w) Cap. 6. p. 492.

x) Lib. III. c. 2. p. 500.

y) Cap. 3. p. 501.

z) De memor. et reminiſc. L. I, c. 1. p. 523.

LXXII. Reminiſcentia non reſumendo memoriam exercetur, ſed per diſcurſum et perquiſitionem diligentem ſeriei rerum [a].

LXXIII. Somnus oritur ex ſtupore et ligatione quaſi ſenſuum: et occupat imprimis ſenſum communem.

LXXIV. Inſomnium eſt phantaſmatis apparitio per ſomnum oblati, orti ex remanentibus in organis ſenſoriis imaginibus rerum, circa quas ſenſus verſantur [b].

LXXV Tertia animae facultas intellectus eſt, quae homini propria eſt, eſtque ea animae pars, quae cognoſcit atque intelligit [c].

LXXVI. Intellectus duplex eſt, patiens et agens.

LXXVII. Intellectus patiens eſt, per quem omnium rerum formas intellectus induit; agens, eſt potentia cognoſcens, quae phantaſmata pariter et intellectum patientem illuſtrat [d].

LXXIIX. Intellectus actiuus ſeparari a corpore poteſt, immortalis eſt, et aeternus; et paſſionis eſt expers, nec commiſcetur corpori: intellectus paſſiuus mortalis eſt.

LXXIX. Actio intellectus eſt duplex, vel indiuiſibilium, id eſt, apprehenſionum ſimplicium, in quibus nec veritas, nec falſitas eſt; vel complexorum, ſiue affirmationis et negationis; in hac ſola veritas et falſitas eſt [e].

LXXX. Eſt porro intellectus agens vel theoreticus vel practicus; ille rem intelligibilem in actu conſtituit; hic rem bonam vel malam cognoſcit, diiudicat et voluntatem mouet, ad eam appetendam et fugiendam [f].

LXXXI. Localis motus in animali principia ſunt intellectus practicus et appetitus, ille quid ſectandum, fugiendumue ſit docet, hic appetit, vel auerſatur [ff].

LXXXII. In homine duplex eſt appetitus, voluntas nempe, quae ſequitur iudicium rationis, et appetitus ſenſitiuus, qui vel iraſcibilis vel concupiſcibilis eſt, qui ſenſum ſequitur et phantaſiam.

LXXXIII. Soli homines phantaſia deliberante vtuntur, quae optimum eligit, hicque appetitus rationalis ſenſitiuo, qui brutis communis eſt, imperare debet [g].

LXXXIV. Vita eſt animae cum calore naturali conſtans permanentia [h].

LXXXV. Caloris principium in corde eſt, quod ſi extinguitur, mors ſequitur [i].

§. XVI. Haec eorum, quae de anima differuit Ariſtoteles, ſumma eſt, in qua haud pauca iure deſiderantur. Nihil enim clarum dixit de animae origine, et ex quo fonte in corpus immittatur, licet de eo problemate fuſe diſſerentem *Anima an immortalis Ariſtoteli?*

a) ib. c. 2. p. 525.
b) De ſomno et vigil. c. 1. 2. p. 528.
c) De anima L. III. c. 4. p. 502.
d) Cap. 5. 6. p. 504.
e) ibid.
f) ib. c. 7. p. 506.
ff) ib. c. 10. p. 473.
g) ib. c. 11. p. 508.
h) De vita et morte c. 17.
i) ib. c. 18.

Digitized by Google

rentem audiuerit Platonem: nihil porro de animae immortalitate, quod clarum ſit, protulit. Et intellectum quidem agentem immortalem eſſe ait, paſſiuum cum reliquis animae facultatibus immortalitate priuat, quae tamen omnes, ſi eum audias, vna in anima ſunt. Hinc grauis inter ſectae Peripateticae alumnos, ab ipſa protractorum in lucem librorum Ariſtotelicorum aetate ad recentiora vsque tempora controuerſia fuit, an anima iuxta Ariſtotelem mortalis vel immortalis ſit? Et prius quidem non Chriſtiani tantum doctores Ariſtoteli tribuerunt [k], ſed et Dicaearchus, quo familiariter vſus eſt Ariſtoteles, ſecutus eſt [l], libris vero Ariſtotelis detectis ſchola Peripatetica Alexandro Aphrodiſienſi auctore conſtanter ita praeceptoris mentem explicuit, qua de re in hiſtoria huius ſectae poſt C. N. tempora prolixius dicemus. Eidem parti ſe poſtea iunxit Auerroës, intellectum agentem ab anima hominis longo diſcrimine ſeparans, vt ſuo quoque dicetur loco; Alexandri opinionem poſtea Petrus Pomponatius, eiusque diſcipuli, Caeſar item Cremoninus, Andreas Caeſalpinus, et Ariſtotelicae philoſophiae inter Italos aſſeclae plures receperunt. Aliter tamen, non medio tantum aeuo aliqui [ll], ſed potiſſimum poſt renatas literas illi, qui Ariſtotelem intra ſacra Chriſtianorum adyta receptum impie non philoſophatum fuiſſe contenderunt, qua de re lites inter Pomponatium et Auguſtinum Niphum, recentiorum temporum hiſtoriam philoſophicam enarraturi, plenius exponemus. Et exercuit quoque ſemper doctiſſimorum virorum induſtriam vexatiſſima quaeſtio [m], eo quod ſupra modum ſe occultet, ſententiamque mentis veram premat Ariſtoteles, ſine dubio Socraticam ſcholam, quae pro immortalitate animae pugnabat, immo religionem quoque gentis ſuae publicam reformidans. Vnde nec diligentiſſimus Ariſtotelicae doctrinae, et errorum in ea ſcrutator FRANC. PATRICIVS certi quid hac de re conſtituere auſus eſt [n]. Nos clariora quidem et omnino certa dare non promittimus, ſi tamen criticas leges ſequimur, et Ariſtotelis ſcita attentius rimamur, non deſperandum eſſe putamus, vt veriſimili ratione doceatur, animam hominis ſine apud Ariſtotelem non carere. Scilicet 1. praeſupponendum eſt, quod ſupra ex philoſopho attulimus, certum eſſe, ex mente Ariſtotelis, quod non anima tantum ſenſitiua, ſed et intellectus paſſiuus interitu non careant. De intellectu itaque actiuo tantum, qui iudicat, quique ratiocinatur, ſermonem eſſe neceſſe eſt. 2. Certum vero porro eſt, hunc intellectum actiuum ex Ariſtotelis mente extrinſecus ei aduenire et immitti.

k) Patrum loca, quibus Ariſtoteli hunc errorem obiecerunt, affert FR. BALTVS iugement des SS. Peres ſur la morale de la Phil. pay. ch. 17. p. 124 ſeqq. omnium maxime luculentus eſt EVSEBIVS praep. Eu. L. XV. c. 9. p. 808 ſeq. qui Platonicorum contra eum in hoc argumento agmina producit, quocum conferendus IO. LAVNOIVS de varia fort. Ariſt. c. I. p. 127 ſeqq. et WALCHIVS Parerg. Ac. p. 315.

l) CICERO Tuſc. Qq L. I. c. 31.

ll) In his Anonymus de vita Pythag. apud PHOTIVM Cod. CCLIX.

m) Non audet negare AVGVSTINVS OREGIVS in ta iſſimo libro: Ariſtotelis vera de rationalis animae immortalitate ſententia Rom. 1633. conf. BAYLE dict. T. III art. Oregius. Aliorum et imprimis Bernardini Donati loca prolixe affert LAVNOIVS l. c. p. 261 ſeqq.

n) Libro cit. L. XII. p. 152. Rationes vero quae pro Ariſtotele militant affert BENED. PERERIVS de comm. rerum natur. principiis L. VI. c. 19. pag. 388.

Digitized by Google

immitti [o]. Quem fontem animae rationalis ſtudioſe quidem occultat, prodidit tamen loco quodam non obſcure, quid de eo ſentiat. Ait enim, poſtquam animam vegetatiuam et ſenſitiuam extrinſecus non accedere demonſtrauerat, quia cum actionis corporalis ſint, ſine corpore ineſſe nequeant: λείπεται δὲ, τὸν νοῦν μόνον θύραθεν ἐπεισιέναι, καὶ θεῖον εἶναι μόνον: *Reſtat itaque mentem ſolam foras ingredi, et ſolam diuinam eſſe.* 3. Vnde vero immittatur mens ab anima diſtincta in corpus, id nuſquam diſerte tradidit, etſi eodem loco dicat, in ſemine contineri non ignem vel talem aliquam facultatem, ſed ſpiritum, et naturam, quae in eo ſpiritu eſt proportione reſpondentem elemento ſtellarum. Ex quo loco eruditiſſimus MOSHEMIVS [p] colligit, calorem aliquem naturalem, vt alio loco vocat, ex ſideribus forte ſuccenſum et per vniuerſam rerum naturam fuſum eſſe, huiusque naturae partem ſemen excipere ſicque mentem immitti. Vt enim hoc de mente ſiue intellectu actiuo intelligatur, antecedentia obſtant, vbi diſerte tradit philoſophus: animam vegetatiuam in prima conceptione tantum eſſe, ſenſualem etiam, qua animal eſt procedente tempore recipi, et tum rationalem. Si vero tempore procedente demum foetui iam concepto immittitur mens, vt hic luculenter docet, in ſemine maris immitti ea nequit [q]. Nec dubitamus nos, ipſum Ariſtotelem, hoc in loco vehementer confuſum, neſciuiſſe, quid de animae origine ſtatuendum ſit, et quod ipſe fatetur, dubitatione plenum eſſe, quonam tempore et quomodo et vnde mentem recipiant, qui ea gaudent. Vnde quae poſtea de ſeminis natura et calore, ſiue de ſpiritu vitali tradit, non ad mentis ortum, ſed potius ad id, in quod mens diuinae originis et incorporalis naturae immititur et ſedem ei praebet, referendum eſt [r]. 4. Reliquit itaque coniecturis definiendum [s] Ariſtoteles, quinam ille fons animarum ſit, vel mentium potius, ab omni materiali concretione ſeparatarum, et vtrum illa mens vna tantum eſſet in tota ſpecie humana, an ſua ſingulis tribueretur, an vt actus informans, an vt aſſiſtens. Quod ſi Ariſtotelis totam, quam nobis dedit, phyſiologiam conſideramus, omnino veriſimile putamus, intellexiſſe eum per fontem mentium intelligentiam aeternam, in tota ſpecie humana vnam, quae omnibus hominibus adſit, non vt forma, ſed vt motor ſuo mobili [ſ]. Nec ab hac opinione, quae conſtitutionem totius ſyſtematis phyſici apud Ariſtotelem fundamentum habet, diſſentiunt magnopere Alexander [ß], Auerroës et Zabarella, niſi in eo, quod primam intelligentiam eum fontem eſſe putent; cum potius intelligentia vltima intelligenda eſſe videatur, quae intellectum vniuerſalem agen-

o) De gener. animant. L. II. c. 3. p. 819. conf. GREG. NAZIANZ. or. de Sp. S. p. 220. ARISTID. QVINT. de muſic. L. III. p. 134. conf. WALCH. Parerg. Acad. p. 305.

p) Ad CVDWORTHVM p. 67. et p. 1172 ſeqq.

q) De gener. animal. L. III. c. 11. conf. CICERO Tuſc. Qq. L. I. c. 10.

r) Recte id quoque obſeruatum cel. WALCHIO p. 313. et ante eum IAC. THOMASIO l. c. §. 168. ſeqq p. 216 ſeqq.

s) Recte id obſeruatum BERIGARDO l. c. p. 126.

ſ) Omnes enim intelligentiae Ariſtotelis aſſiſtentes tantum ſunt ſphaerarum, non informantes.

ß) De anima L. II. c. 15. quocum facit etiam CHR. SONERVS Metaph. L. V. c. 6.

agentem omnibus hominibus communem conſtituit, quae hominum phantaſiae coniuncta, plures efficit quodammodo animas rationales[t]. Qua de re, quid contra Auerroiſtas, Achillinum, Pomponatium, Portium aliosque ſcriptum, et ab iis reſponſum eſt, conſuli, vbi occaſio ſe exhibet, velimus. Quam de anima ſententiam Ariſtoteles a Platone mutuo accepit, et more ſuo obſcurauit, cui mens pariter ex anima mundi decerpta eſt. 5. His ſuppoſitis anima hominis, qua talis, mortalis neceſſario dicenda eſt. Etſi enim ipſa mens immortalis eſt, cum vniuerſalis illa anima non moriatur, ab homine tamen moriente, cui loco formae impreſſa et immiſſa eſt, ſeparatur, et cum antea phantaſiae iuncta animam rationalem conſtituerit, nunc diſcedens cui aſſiſtentem ſe praebuerat, animam hominis mortalem deſerit: ſicque anima hominis, qua eius anima eſt, mortalis eſt. Verum in re obſcuriſſima coniecturarum ſatis eſt; vnde reliqua, quae dici poterant, non moramur, hoc vnum obſeruauiſſe contenti, non confundendum eſſe hunc animorum fontem Ariſtoteleum, non tantum cum vniuerſali ſpiritu ſiue calore, qui vitae ſenſitiuae fons eſt, et vna cum ſemine immittitur, verum nec cum anima mundi Stoica et Platonica, animarum ſcaturigine. Stoica enim familia Deum ipſum per omnes mundi partes diffuſum, vt informantem eius partem, fontem mentibus praebere ſtatuebat, Plato animam diuidui et indiuidui participem Deoque inferiorem, ſed diuinae tamen originis mentibus fontem aſſignabat; Ariſtoteles intelligentiam Deo inferiorem, ceu formam aſſiſtentem animis originem dare contendebat. Id quod ad diſtinguenda ſectarum placita omnino notandum eſt[u].

Metaphyſica Ariſtotelis.

§. XVII. A rebus naturalibus, et mobilibus, ad conſiderationem earum rerum, quae naturam rerum viſibilem et mobilem tranſcendunt, et immobiles ſunt, adeoque generaliorem cognitionem requirunt[v], tranſit, quae quoniam priores natura eſſe debent, quam res mobiles, ideo metaphyſicam primamque philoſophiam vocauit. Non enim ſolas mentis notiones et abſtractiones vniuerſales iſta philoſophiae parte comprehendit, vt poſtea fecere, ſequius ſecundum Ariſtotelem philoſophantes Scholaſtici, ſed naturarum ſpiritualium ipſiusque DEI conſiderationem ea comprehendit; ſicque theologiam quandam naturalem atque philoſophicam exhibuit. Nuſpiam vero

t) Niſi velis eſſe intelligentiam iſta adhuc inferiorem, vt volunt Arabum quidam, conf. IAC. THOMASIVS de exuſt. mundi Stoica, diſſ. XIV. §. 153. p 213 ſeqq. et quos laudat SYRBIVS phil. prim. p. 435. qui tamen vix cum Ariſtotelis ſyſtemate conciliari poſſunt.

u) Conf. THOMAS. l. c. Sunt ex veteribus et in his ATHENAGORAS leg. pro Chriſt. p. m. 7. ed. Pariſ. et CLEM. ALEXANDRINVS in Protrept. qui referunt, Ariſtotelem Deum habuiſſe pro anima, cuius corpus ſtellae et ſiderum fixorum ſphaerae ſint. Vnde eum inter animae mundi patr. nos retulit CVDWORTHVS Syſt. intell. p. 181. ſeqq. Eos vero non audiendos eſſe, nec trahendos in patrocinium animae mundanae, recte monuere IAC. THOMASIVS l. c. p. 212. & cl. MOSHEMIVS ad l. c. Cudw. nam qui mundi animam ſtatuunt, de informante, non aſſiſtente anima loquuntur: PP. vero dicti hanc non illam intelligunt, ait enim Athenagoras: animam Deum eſſe ſphaerae ſtellarum fixarum, ratione motionis iſtius, cum ipſa non moueatur, ſed corporis motum efficiat eique praeſit. Nec hi accurate Ariſtotelis mentem exprimunt, non enim omnibus ſphaeris, ſed ſupremae tantum Deus praeeſt, vt ille vult. Etſi vero animam quandam ſpiritualem vniuerſo ineſſe credidit, nempe θερμότητα ψυχικὴν, quae omnia permeat, illa tamen ad intelligentias non pertinet, ſed ad coeli naturam, et elementi quinti eſt, a Deo diuerſi.

v) Metaphyſ. L. VI. c. 1. T. II. pag. 692. V. 1. pag. 9.

Digitized by Google

vero obſcurior fere eſt Ariſtoteles, quam in hac doctrinae parte, tum quod veterum doctrinas fuſe refert, argumenta eorum affert et refutat, nec tamen ſatis a ſuis diſtinguit: tum quod notionibus maxime abſtractis immerſus, cum claras et diſtinctas ideas non haberet, incertis vagisque ſaepiuſcule vteretur nominibus: quam difficultatem eius ſenſa genuina eruendi auxerunt, qui in purioris doctrinae partes eum rapere omnibus viribus ſategerunt. Diligenter itaque totus nexus dogmatum tenendus et expendendus eſt, et inde de mente philoſophi iudicandum. Nos ordinem ab eo inſtitutum, quem in metaphyſicorum libris tradidit, iterum ſequemur, vbi hunc in modum ſtatuit:

I. Metaphyſica ens conſiderat, quatenus ens eſt, eiusque principia. Eſt autem terminus entis analogus, atque primo de ſubſtantia dicitur, cuius vna eſt eſſentia, de accidentibus autem non ſimpliciter, ſed quatenus ſubſtantiarum communia ſunt attributa. Hinc primario haec ſcientia agit de ſubſtantia [w].

II. Primum atque vniuerſale principium et axioma hoc eſt: Impoſſibile eſt idem ſimul eſſe et non eſſe, in eodem nempe ſubiecto, eodem tempore et modo atque reſpectu. Ad hanc vniuerſaliſſimam omnis veritatis regulam omnis demonſtratio redit, ipſa, quia prima veritas, eſt indemonſtrabilis [x].

III. Ens eſt vel per ſe, vel per accidens, vel potentia, vel actu, vel in intentione, vel reapſe [y].

IV. Entis per accidens nulla datur ſcientia, eſt enim ſpecies non entis, neque cauſam per ſe habet.

V. Ens per ſe diſtribuitur, ſecundum decem praedicamenta.

VI. Eſt vero ſubſtantia id ipſum, quod ſubiicitur, in quo conſiderantur, materia, forma atque ratio, et compoſitum, ex his proprio magis ſenſu poſteriora ens dicuntur, quam materia, quae tamen vere quoque ſubſtantia eſt et primum ſubiectum [z].

VII. Materia prima primum eſt ſubiectum, et vltimo ſupereſt ſublatis omnibus corporis affectionibus, hinc neque ſubſtantia completa eſt, neque quantitas, neque in alio praedicamento. Materia vero a forma ſeparari nequit, nec ſingularis eſt aut determinata. Probe haec materiae primae definitio obſeruanda eſt, qua ab omnibus corporis affectionibus abſtractam, quatenus ſolum ſubiectum primum et vniuerſale rerum omnium eſt, ſibi concepit, et quam metaphyſica notione ſibi efformauit, in rerum et principiorum naturalium circulum intruſit. Ex quo inanes Peripateticorum de natura materiae primae diſputationes facili negotio poſſunt dirimi.

VIII. Forma id eſt, quod re ipſa dicitur eſſe, ſiue tota rei natura et eſſentia, quae definitione comprehenditur: habent vero ſubſtantiae ſenſibiles propriam definitionem, ens per accidens non item [a].

w) L. I. c. 1. L. V. c. 1. L. VI. c. 1.
x) L. IV. c. 4. p. 668 ſeq.
y) ib. c. 7. p. 679.
z) L. VI. c. 3. p. 693.
a) L. VI. c. 6. p. 696.

IX. Potentia eſt vel agens vel patiens. Potentia actiua, eſt principium motus aut transmutationis in altero, vel quod inſtar habetur alterius [b].

X. Potentia paſſiua eſt in patiente, nec poteſt motus huius a motu agentis potentiae diuelli, etſi in diuerſis ſubiectis ſint.

XI. Potentiarum aliae ſunt rationales, aliae rationis expertes [c].

XII Potentia manet in rebus, licet actu ſe non exſerat [d].

XIII. Non dantur potentiae, quorum actus ſunt impoſſibiles. Poſſibile enim eſt, quod ex aliqua potentia conſequitur, vel conſecuturum eſt [e].

XIV. Potentiae vel ſunt naturales, vel conſuetudine acquiruntur, vel diſciplina diſcuntur.

XV. Actus eſt, quando aliter res eſt, quam erat in potentia [f].

XVI. Omnis actus prior eſt potentia, omnique eo quod potentia continetur, ratione, eſſentia et tempore [ff].

XVII. Ens intentionale eſt vel verum vel falſum. Vere intellectus affirmat, ſi iudicium rei conforme ſit; falſo, ſi conforme ſit minus.

XVIII. Sunt autem etiam verum et falſum in ſimplici rerum apprehenſione, non tamen per enunciationis modum, verum ſimpliciter et per modum perceptionis.

XIX. In rerum immutabilium ſcientia intellectus decipi non poteſt, ſed in ſolis rebus contingentibus et mutabilibus.

XX. Vnum entis affectio eſt, non ſubſtantia, ſed categorema, et praedicatum cuiusque rei, in quantum ea eſt ens. Vni autem opponuntur multa. Ad vnum refertur idem, aequale, ſimile [g].

XXI. Diuerſa ſiue genere ſiue ſpecie talia ſunt; genere diuerſa ſunt, quae eandem non habent materiam, vel genus; ſpecie diuerſa ſunt, quorum idem eſt genus [h].

XXII. Subſtantiarum tria ſunt genera, duo naturalium ſubſtantiarum, quorum vnum corruptibile, vt animalia, alterum ſempiternum, vt coelum. Tertium genus immobile eſt [i].

XXIII. Dari perpetuam aliquam et immobilem ſubſtantiam, neceſſarium eſt, quia datur motus localis aeternus, circularis coelo proprius, qui initium habere non potuit. Si autem aeternum tempus et motus eſt, neceſſario ſequitur, non tantum eſſe ſubſtantiam, in quo motus ſit, aeternam, ſed ſubſtantiam etiam, quae cum ipſa non moueatur, ſiue immobilis ſit, non potentiam tantum mouendi contineat, ſed et actu ipſa moueat, actu puriſſimo [k].

XXIV. Subſtantias motus aeterni effectrices materia oportet eſſe expertes, mouent enim actu aeterno, omnis expertes potentiae.

XXV.

b) L. IX. c. 1. p. 711.
c) c. 2. p. 712.
d) ib. c. 3. Hoc oppoſitum Megaricis.
e) ib. c. 4. p. 713.
f) ib. c. 6 p. 715. Hoc vero non de tempore ſemper intelligendum eſſe, monet, ſed ratione et eſſentia ſemper.
ff) ib. c. 10. p. 717.
g) L. II. c. 4. L. IV. c. 6. p. 678.
h) ib. c. 9. p. 680.
i) L. XI c. 1. p. 738.
k) ib. c. 6. p. 740. ſequimur vero verſionem doctiſſimi interpretis STANLEII, reliquis emendatiorem.

Digitized by Google

XXV. Talis ſubſtantia, circulari motu commota, coelum eſt; generationum vero et corruptionum vices non primo debentur coelo, quod eodem modo ſemper mouet, verum inferioribus ſphaeris maxime ſolis.

XXVI. In aeternum eſt igitur primum coelum, aeterno enim agitur motu, praeter quod aliquid eſſe oportet, quod aeternum mouet, et ſubſtantia et actus eſt, et nunquam mouetur.

XXVII. Primus ille motor mouet appetendo et intelligendo, etſi ipſe non moueatur. Motio autem primi mouentis, quatenus eſt prima cauſa effectrix, conſiſtit in eius influxu, qua efficienter concurrit cum intelligentiis inferioribus ad mouendas earum ſphaeras.

XXVIII. Vis igitur effectrix primi motoris in applicatione conſiſtit virium motorum inferiorum, ad proprium ipſis opus, ad quod cum eis agendo concurrit ita, vt aliunde eius actio non dependeat. Ita intelligentiae coelum mouent, non generationis rerum inferiorum cauſa, ſed propter bonum iſtud pulcherrimum maximeque expetendum, cui conformari ſe cupiunt [t]. Difficillima haec pars ſyſtematis metaphyſici Ariſtotelis, quae vero totam rationem et fundamentum eius complectitur. Poſtquam enim per ſcalas ſubſtantiarum ad primam ſubſtantiam aſcenderat, fontem omnis motus, quem e coeli motu circulari et perfectiſſimo atque aeterno deriuauerat, detecturus, tandem ad primum motorem peruenit, quia motus in infinito quaerere cauſam ipſe videbat eſſe abſurdum, et tamen motum eſſe aeternum ſtatuebat; quo iure, quaue iniuria, iam dicendi locus non eſt; ſufficit, Ariſtotelem ita fuiſſe ratiocinatum. Hunc motorem itaque immobilem eſſe et tamen aeternum mouere, ex hac cauſa erat neceſſarium; aſt modum, quo illum motum prima illa cauſa, et omnis motus principium efficeret, indicare, hic haerebat aqua philoſopho. Non enim ineſſe animam orbibus coeleſtibus, quae inſita vi eos moueret, dicere licebat, licet id contendat CVDWORTHVS [u]; hoc enim toti ſyſtemati Ariſtotelico contrarium eſt, et primis eius notionibus de materia, motuque locali; aſſiſtentes itaque ſphaerarum coeleſtium, vnde reliquarum infra lunam rerum motus penderet, motores excogitabat, et vt his motus cauſam aſſignaret, ſupremae ſphaerae primum motorem alligabat. Quem cum omnis quantitatis et materiae adeoque omnis quoque motus vacuum eſſe, dicere cogeretur, quia pro certo ſumebat, quodcunque mouetur, mouetur ab alio, proceſſum vero in infinitum recte repudiabat, tanquam contradictorium, alia mouendi ratio, quam quae in materia eſſet, excogitanda erat, qua ſphaerarum ſuprema, et ſimul intelligentiae reliquis ſphaeris praeſidentes mouerentur. Difficillimae vero quaeſtioni ſoluendae impar, cum de ſubſtantiae ſimplicis immaterialis, immobilis natura parum haberet, quod diceret, a mentis humanae ſimilitudine rationem deſumſit, ratus, mouendi actum aeternum in primo motore, eodem modo, quo in mente hominis, licet in perfectione metaphyſica, fieri.

 Ad

t) ib. c. 7. p. 742.

u) l. c. p. 183. ſeqq. quam ſententiam iam exercit THOMASIVS, et poſt eum MOSHEMIVS ll. cc.

Ad animum vero humanum attendens, cum videret, ad mentis ideam et voluntatis decretum, ſequi motum non animae tantum, ſed et corporis; localis motus, vti ſupra demonſtrauimus, principia poſuit intellectum practicum et appetitum [m]: vtrumque non tam efficienter quam finaliter operantes, hocque pro primario localis motus principio admiſſo, ſic egregie explicatam putabat quaeſtionem, quae tot magna ingenia, Ariſtotele longe ſuperiora exercuit, qua ratione anima agat in corpus? Haec ad primum motorem applicans, cum aliud non haberet, quod cauſam motus, ita, vt tamen ipſe non moueretur, explicaret, dixit mouere eum ὡς ἐπιθυμητὸν, ὡς τὸ ὀρεκτὸν, ὡς νοητὸν, ὡς τὸ ἐρώμενον, *ſicut appetibile, ſicut deſiderabile, ſicut intelligibile, ſicut amabile.* Fatemur, nihil iam nos clarius ſcire, qua ratione Deus moveat; adeo obſcura ſunt omnia, quae dicit, nec miramur, ex hoc ligno finxiſſe ſibi Mercurium, qualem vellent, interpretes, certiſſimum enim eſt, Ariſtotelem ipſum ea non intellexiſſe, et quae ipſi de mente hominis myſteria erant, cum ad Deum transferret, prorſus incognita et obſcura manſiſſe; ſed haec in homine ita philoſophari per notiones vagas obſcurasque et ideas nihili ſueto, vt ignorantiam tegeret, eo magis ferenda ſunt, quo magis etiam hodie maximis viris nondum ſatis exploratum eſt, qua ratione ſpiritus puri moueant? motusque in materia cauſa queant eſſe efficiens? Non vero Deum in ſe tantum tanquam primum motorem conſiderabat Ariſtoteles, ſed tanquam eum, a quo reliquae intelligentiae dependerent, et forte etiam (licet mentem hac de re ſuam non expoſuerit) emanauerint. Quae cum aeternum motorem tanquam optimum et perfectiſſimum exemplar intueantur, et deſiderio ferantur, motum primi principii ſui admittendi, ipſi quoque modo intelligibili mouentur [n], ſphaerasque ſuas mouent, ſicque reliquis motus cauſa ſunt, et aeterni quidem in circulari coeli motu, mutabilis vero in motu rectilineo. Verbo vt, quantum licet, clare mentem Ariſtotelis, prout nobis videtur, explicemus, id fere dixit, quod alii ita efferrent: Deus neceſſario eſſentiae ſuae, potentiae et bonitatis actu et poteſt mouere omnia et vult ea mouere, ideoque reapſe mouentur. Quod num ſoluendo difficillimo problemati aptum ſatis et ſufficiens ſit, noſtrum hoc loco non eſt diſpicere. Certe ſi qua in lucem protrahi poteſt, obſcuriſſimum dogma ita explicandum videtur, et detegenda hoc quoque loco magni viri aſyla ignorantiae. Quae enim interpretes attulerunt, coacta omnia ſunt, quaeque imprimis Platonici recentiores, et in his Simplicius adducunt, aperte ſcopum conciliandi Platonem cum Ariſtotele produnt. Vnde abiicienda quoque ſententia, de Deo, ceu anima mundi, ſphaeras mouente, quae miſero ſyncretiſmo et pudenda confuſione Platonicas hypotheſes miſcet cum Ariſtotelicis, vel potius vtrasque turpiter peruertit.

XXIX. Primus hic motor perfectiſſima fruitur vita et iucundiſſima atque aeterna, quae in eo conſiſtit, vt ſe ipſum intelligat, et cum infinita delectatione contempletur.

XXX.

m) De anima L. III. c. 10.

n) Hinc Alexandro Aphrodiſienſi et poſt eum accuratioribus Peripateticis obſeruatum, Deum mouere, non vt cauſam efficientem, ſed vt cauſam finalem, quod ex allatis lucem capit, Conf. Conringiana p. 125.

Digitized by Google

XXX. Hic primus motor Deus eſt, aeternum ac viuum ens entium nobiliſſimum, ſubſtantia immobilis, a rebus ſenſibilibus diuerſa, quantitatis corporeae atque partium expers, quaeque diuidi nulla ratione poſſit. Sine his enim aeternus et primus motor eſſe non poſſet [o].

XXXI. Poſt primam illam ſubſtantiam, coeli primi motorem alias eſſe oportet ſubſtantias materiae expertes, aeternasque, inferiorum ſphaerarum motibus praefectas, et iuxta numerum et ſeriem ſphaerarum praeſidentes [p].

XXXII. Deos eſſe primas illas ſubſtantias coelum mouentes, antiqua traditio eſt, atque ea vere diuina doctrina eſt: quod addunt vero, forma hominum eſſe eas, vel aliorum animantium, id ad rudem tantum plebem inſtituendam inuentum eſt, legum et vitae commoditatis cauſa [q]. His daemonologia Ariſtotelica comprehenditur, quae occaſionem eius interpretibus dedit diſquirendi, num daemones crediderit, id quod illi affirmarunt non ſine contentione, quorum intererat Ariſtotelem in ſcholas et cathedras theologicas admiſſum ab omni maleſana doctrina liberari penitus, et chriſtianis dogmatibus conciliari; negarunt viri quidam docti paulo acutiores et praeiudicio iſto non impediti [r]; dubius haeret CVDWORTHVS [s]. Quae vero pro hac re afferuntur loca [ss], partim obſcura ſunt, quia incertum, quo ſenſu nomen daemoniorum intellexerit, quamue ei poteſtatem ſubiecerit Ariſtoteles, partim ex aliorum loquuntur opinione. Nobis in hac re allato Metaphyſicorum librorum loco ſtandum eſſe, aequiſſimum videtur, quo aperte dicitur, dari eiusmodi intelligentias, et ſubſtantias ſimplices atque immateriales, easque Deos illos eſſe, quas maiores, et viri priſci in mythologiis expoſuerunt: reliqua fabulis annumeranda eſſe: quibus verbis reliqui daemones plane excluduntur, et ad praeſides ſphaerarum coeleſtium numerus eorum alligatur. Quibus an preces et ſacrificia offerenda ſint, cultusque et veneratio diuina, cautus non explicuit; veriſimile tamen, Ariſtotelem ea inter iſtas fabulas, ad popellum deliniendum et compeſcendam plebeculam, excogitatas, retuliſſe. Cum enim omnia ex naturae neceſſitate motusque aeterni lege agant, iis quae ſub luna ſunt, vel naturae calidiue vniuerſalis motui, vel intellectus vniuerſalis agentis conſilio, vel caſui et fortunae permiſſis, vt ex phyſiologia Ariſtotelis ſequitur, cur quaeſo preces et ſacrificia maximopere commendet, et inanibus cruciet laboribus hominum animos philoſophus? Vtrum vero hae intelligentiae a Deo genitae ſint, de eo Ariſtoteles mentem non explicuit, qui enim a CVDWORTHO [t] affertur locus, huc non pertinet; nec monet inepte doctiſſi-

o) Loca Ariſtotelis congeſſit IONSIVS de Scr. Hiſt. phil. L. I. c. 1. p. 9. et ven. WALCH. Parerg. Ac. p. 248.

p) ibid. c. 8. p. 743.

q) ibid. p. 744.

r) COQVAEVS ad AVGVSTIN. de C. D. L. II. c. 4. n. O. IOB. MAIOR diſſ. de nat. et cultu angelor. §. 2. MOSHEM. ad l. citandum CVDW. CONRINGIVS Conringian. p. 127. qui enim Met. L. IV. c. 8. vel ex communi opinione loqui, vel quartum illud animalium genus intelligi putat, quod L. III. de gen. an. c. 11. ſub luna habitare putat.

s) Syſt. intellect. c. IV. §. 24. p. 491.

ss) l. c. et Rhetor. L. II. c. 33.

t) l. c. c. IV. §. 24. p. 497. Valde occupatus erat animus magni viri, cum præſtantiſſimum librum ſcriberet, hypotheſibus & rationibus Platonicorum recentiorum, iuxta quorum cogitata ſaepe perperam aliorum philoſophorum placita explicat.

ctiſſimus eius interpres, vix poſſe intelligi, qui potuerint a Deo gigni, qui ab aeterno ſphaeris ſuis alligati ſunt. Nam aeternam rerum omnium, qualis nunc eſt, faciem admittebat Ariſtoteles, nec admittere non poterat, falſa motus idea et definitione deluſus: vnde fruſtra ſunt, qui vel materiam vel mundum Deum ex ſe produxiſſe Ariſtoteli tribuunt [u]; vel plane creationem ex nihilo inſana interpretatione illi affingunt [v]. Vtrum vero non conceperit animo, intelligentias non generationis quidem, neceſſariae tamen emanationis et eſſentialis dependentiae nexu in origine ſua primae intelligentiae iungi, de eo diſputari forte poſſet, firmatque coniecturam, quod Deum finem motus illorum neceſſarii fecerit: qui cum externus eſſe nequeat, quia omnia in hoc ſyſtemate diuino neceſſaria ſunt, internus eſt, et ita ex eſſentia atque natura eius, et intelligentiarum ab eo dependentia oriri debet. Verum in incertiſſima re nihil definimus.

Atheiſmus Ariſtotelis.

§. XVIII. Haec eſt metaphyſicae Ariſtotelicae facies, quae plura quidem, quam quae allata ſunt, comprehendit, his tamen praecipuis fundamentis atque capitibus nititur; quae enarraſſe pro inſtituti noſtri ratione, ſatis erit. Liceret iam nobis ad moralem philoſophiam Ariſtotelis progredi, niſi promiſſi ſupra facti memores occaſio moneret, de religione et pietate Ariſtotelis paucis diſſerere; de qua non niſi expoſita ſyſtematis eius metaphyſici ſiue theologici facie iudicari poſſe, diximus. Vt vero fidem liberemus, et an iure vel iniuria in atheorum claſſem Ariſtoteles referatur, definiamus, prolixe non congeremus ea, quae magnus veterum et recentiorum numerus vel pro Ariſtotele, vel contra eum dixit. Loca vtriusque partis pleraque adduxere viri de ſacris et elegantioribus literis praeclare meriti, IOH. GEORGIVS WALCHIVS [w], IOH. ALBERT. FABRICIVS [x], IACOBVS FRIDERICVS REIMMANNVS [y], quibus facile plures addi poſſunt [z], qui ab iis, qui peculiarem atheiſmi hiſtoriam quaerunt, conſuli debent. Nos inſtituti memores, paucis mentem hac de re noſtram ita explicamus, vt veterum dogmatum ſtudioſo occaſio detur, accuratius et ordine debito in rem ipſam inquirendi. Et primo quidem in ipſa athei definitione et ex eo transſumendo nomine accurate hic verſandum eſſe monemus. Solet enim bifariam vox haec accipi: Vel enim philoſophum indicat, qui directa ſyſtematis ratione Deum ex vniuerſo tollit, et nihil niſi vniuerſum hoc varie modificatum pro numine habet; vel talem innuit, qui Deum quidem aſſerit, talem vero de Deo ſibi effingit ideam, quae veram de Deo notionem euertit, Deumque facit quaſi non Deum. Referuntur etiam a non-

u) Ita Alexandrini Platonici, vt ſuo Platoni reformato Ariſtotelem conciliarent, ſed perperam, vt enim motus, ita tempus quoque illi aeternum eſt. Hoc vero poſito ortus mundi a Deo locum non habet, quia tempus, et mundus, qui in Deo eſt, prius et poſterius in praeſenti iungit.

v) Vide quos nominat MOSHEM. ad Cudw. p. 211. n. 4. et in diſſ. de creat. ex nihilo l. c. §. 21. p. 980 ſeqq. Quorum hominum inſaniam poſt PERERIVM l. c. et PATRICIVM l. c. T. V. L. IV. p. 400. IAC. THOMASIVS l. c. diſſ. IV. p. 58. caſtigauit.

w) In luculenta tractatione de atheiſmo Ariſtotelis Parerg. Acad. p. 298 ſeqq.

x) Del. argum. de V. R. C. c. VIII. §. 3. p. 307.

y) Hiſt. Atheiſmi S. II. c. 27. p. 182 ſeqq.

z) Recentiſſime pulchre de hac re diſſeruit MOSHEM. ad Cudw. p. 500. Integram vero tractationem exſpectamus a cl. ZIMMERMANNO, qui per multos iam annos hiſtoriam atheiſmi molitur.

Digitized by Google

a nonnullis in hanc claſſem ii, qui dogmata venditant, facilem ad atheiſmum viam ducentia, qualia ſunt, negata Dei prouidentia, ſcepticiſmus moralis, mortalitas animae, et quae his ſunt ſimilia; vt taceamus ea, quae a nonnullis de atheiſmo practico ſolent inculcari, quae cum grano ſalis accipienda ſunt, et huc non aduocanda, niſi turpis vita ex dogmatum natura oriatur. Multum in diſputatione de Ariſtotelis atheiſmo in neglecto hoc vocis diſcrimine peccatum et de verbo litigatum eſſe conſtat. Deinde et ad hoc attendendum eſſe iubemus, vnde et ex quibus locis de celeberrimi philoſophi atheiſmo iudicandum ſit? Solent enim nonnulli ex decerptis alieno loco verbis Stagiritae de eius religione iudicium ferre, multi librum de mundo in ſubſidium vocant; quod tamen vtrumque perperam fieri ex eo facile intelligi poteſt, quod liber de mundo incertae fidei ſit, et ipſa potiſſimum totius ſyſtematis phyſiologici conſtitutio et ſumma ſit conſulenda. Ad quam attentum ſeruantes oculum non negamus, ſi prima, quam poſuimus, ſignificatione de atheiſmo Ariſtotelis quaeratur, eum ab hac macula abſoluendum eſſe. Motorem enim primum non deſcribit tantum, tanquam primam rerum omnium cauſam, ſed eum quoque mundo contradiſtinguit, et a materia totum natura ſeparat, ſubſtantiam ei per ſe, motum, intellectum et appetitionem tribuit, et ſupra omnia ponit, et ab eo totam rerum vniuerſitatem, non vt a cauſa informante, vt loqui ſolent, ſed vt ab aſſiſtente et extra mouente dependentem facit; eumque Deum vocare nullus dubitat, eique ſubordinat intelligentias reliquas. Quod ſi vero altera ſignificatione de atheiſmo Ariſtotelis quaeramus, valde timemus, vt quod homini a partium ſtudio alieno faciat ſatis, patroni Ariſtotelis pro eo afferre queant. Eiusmodi enim admiſit placita, quae veram Dei naturam plane euertunt. Deum ille quidem facit motus omnis cauſam, verum non adiungit tantum ei vinculo neceſſario materiam; nec vllam ei in formanda illa poteſtatem tribuit, et formatam iam ad latus ponit, ſed et mundum cum omni ornatu ſuo aeternum; motumque illum non a libera voluntate, ſed a naturae neceſſitate deriuat; impotentiſſimus itaque Deus eſt, qui non poteſt aliter, niſi quatenus vinculum illud, quo neceſſario cum mundo colligatur, permittit. Quemadmodum itaque Deus immutabilis eſt, ita et mundus in ſe ſpectatus, et imprimis pars eius primaria coelum, non deterioris in eo quam Deus, conditionis. Nec poteſt quoque Deus ille aliquid, nec vult, quam quod neceſſario facit, nec id propter alios, ſed propter ſe. Aeternae enim ſuimet ipſius contemplationi deditus, nihil in tota vniuerſitate curat, de nulla re proſpicit, immo nec reliquarum intelligentiarum cura tangitur, ſed non aliter, quam primum mobile in machina, neceſſaria naturae ſuae lege mouet, ſicque machinae inſtar motum cum reliquis participat. Quae aeterna motorum cum ſphaeris mundanis combinatio omnem prorſus libertatem Dei eiicit, et Deum ſua perfectione ſpoliat. Nec aeternitas Deo adſcripta multum iuuat, cum motui ab eo producto et aeterno adiungat Ariſtoteles tempus aeternum, quod prius habet et poſterius, quod non poteſt non eſſe in aeter-

Digitized by Google

aeternitatem Dei iniurium. Nec poteſt Deus Ariſtotelis eſſe immenſus vel omnipraeſens, qui extremae ſphaerae alligatus, a mundi partibus ſemotus agit, otioſus plane ſui contemplator; vnde nec precibus honorari, nec ſacrificiis placari, nec mala punire, nec bonos iuuare vel poteſt vel vult, longe deterior Deo Epicureo, qui praeſtantiae tamen cauſa colendus eſt. Nec intelligentiae ei miniſtrant, quae non aliter niſi partes machinae, ad motum totius neceſſario cooperantur, de rebus ſublunaribus nihil ſollicitae. Quae itaque Dei partes ſunt? qui nec mundum condidit, nec eius curam agit, nec liberior eſt machina quacunque, nec cultu Deo debito poteſt coli, nec a quo beneficia in homines vlla proficiſcuntur? Nec multum valent, quae in contrarium afferuntur; magnificis enim verbis pauca et exilia dicendo vehementer lectores decipit Ariſtoteles. Vocat Deum operationem [a], verum neceſſariam, ſuaeque machinae intentam; ſeſe tantum curantem, ſe contemplantem. Immortalis eſt et vita, ſed talis, quae nulla actione conſtet, niſi mouendi virtute neſcio qua inexplicabili, quae in contemplatione ſui, indeque orto deſiderio et appetitu intelligentiarum conſiſtit. Curam vero aliquam hominum gerere etſi dicere videtur aliquo loco [b] Ariſtoteles, certum tamen eſt, eum ἐξωτερικῶς et ad populum eo in loco philoſophari [c]. Nec pro Ariſtotele militat, quod excipitur, opponere eum neceſſarium in conceptu Dei, non libero, ſed accidenti; non enim locum habere poteſt haec diſtinctio, quia accidentis hic nulla datur conſideratio, ad quod libertas quoque referri debet. Non vrgebimus dogmata, quae atheiſmum quidem directe non inuoluunt, impia tamen ſunt, et ad eum facile ducunt, quale illud eſt, de intellectu agente vno vniuerſali, omnibus hominibus communi, quod Spinoziſmi accuſare in Abaelardo, homine Ariſtotelis ſtudioſiſſimo non dubitauit P. Baylius: mortalitas animae, ſcepticiſmus moralis et his ſimilia. Alia, notata a viris doctis paſſim praeterimus, et in his etiam, quod non facile ſyſtema ſit, quod reuelationi tantopere contra eat, quam Ariſtotelis, cuius ſpecimina egregia paucis dedit magnus Conringius [d], in philoſophi placitis accurate verſatus. Obiicere praeter haec poteramus Ariſtoteli inconſtantiam in tradenda vera de Deo ſententia graui ἐγκλήματι ei exprobratam a Cicerone [e] et Lactantio [f], niſi patientia lectoris non eſſet abutendum. Paucis vt dicta in vnum contrahamus Clavdii Berigardi [ff] potius verbis, quam noſtris, vtemur, eo quod in eodem cum Ariſtotele luto haeſiſſe viris magnis, praeter rem viſus ſit. Ita vero acutiſſimus philoſophus: *Hoc in Ariſtotele occurrit reprehendendum, quod poſuit mundum, eiusque materiam primam*

a) De coelo L. II. c. 3.

b) Ethic. L. X. c. 7. 9.

c) Hic dubitanter loquitur, et quidem non de Deo ſummo, ſed de diis, ſiue intelligentiis, quarum vltima hominum res dirigit, dum mentem cum iis communicat. Hoc nihil ad prouidentiam Dei.

d) l. ſupra cit.

e) De nat. Deor. L. I. c. 13.

f) Inſt. diu. L. I. c. 5.

ff) Praef. Circul. Piſan. P. I. Addi his poteſt, quod Sextus Empiricus adu. Math. L. X. ſ. 33. Ariſtoteli obiecit, Deum extremo coeli circulo inhabit re, vid. de coelo L. I. c. 3 cum itaque is coelum extremum occupet, quod locum tamen, ſi audias philoſophum, non habet; Deus neceſſario ſpatioſus locus extramundanus eſt. conf. cel. Fabr ad l. c. Sexti.

mam aeternam, primum motorem primae duntaxat ſphaerae medio circulo inſiſtentem, libertatis expertem, nihil aliud aptum intelligere niſi ſe ipſum, nec aliud efficere, quam motum aeternum, proinde nec mundum, nec aliud quidquam ex nihilo creare poſſe, item de reliquis intelligentiis, quarum infimam videtur facere intellectum agentem et animam vnam communem toti ſpeciei humanae, vnde ſurgit innumerabilium errorum ſeges.

Philoſophia practica Ariſtotelis.

§. XIX. Alteram philoſophiae partem principalem, practicam atque moralem conſtituit Ariſtoteles, eamque in ethicam, politicam et oeconomicam diſtribuit. Primae ſcientiae praecepta in libris *ad Nicomachum*, et in libris *magnorum moralium* atque libello *de virtutibus*; ſecundae in *politicorum* libris octo; tertiae in *oeconomicorum* libris duobus tradidit. Etſi vero ſatis copioſus eſt in exponendis philoſophiae moralis atque ciuilis placitis, exilis tamen et ieiunus ob dictas ſupra cauſas plerumque eſt, neque argumentum exhaurit. Cuius potiſſimum inde ratio deducenda eſt, quod vera moralis philoſophiae principia et honeſtatis fontes ignorauit, et abſurdis falſisque metaphyſicae et phyſicae notionibus corruptus nec facultatum animi humani indolem intellexit, nec naturam moralitatis perſpexit, falſaque inſuper perſuaſione ductus, in morali argumento non dari certum aeternumque demonſtrationis ſubiectum, adeoque nullam quoque dari poſſe demonſtrationem, pernicioſum Scepticiſmum moralem inuexit [g]. Alienum itaque non eſt, ieiunam videri philoſophiam moralem Ariſtotelis iis, qui eam de naturae moralis principiis naturalibus praecipere debere recte ſtatuunt [h]. Aliter tamen Ariſtoteles, qui cum phyſicam magis, quam ethicam, voluntatis humanae notitiam poſſideret [i], ea quae mores hominum fingunt, ex ciuili potius felicitate, qualem ipſe in aula principum ſectabatur, deriuauit, quam ex natura hominis morali hauſit [k]. Mirum itaque eſt, potuiſſe per tot ſecula ethicae Ariſtotelicae viros non obeſae naris pollicem premere, cum in nulla philoſophiae parte magis pauper ſit, quam in hac, in qua aulicum quidem hominem, in aula Philippi vel Alexandri ad magnam fortunam adſpirantem, non infeliciter finxit, veram vero voluntatis humanae felicitatem non promouit, nec eas homini regulas praeſcripſit, quae internam actionum humanarum honeſtatem reſpiciunt. Id quod nec ſaluis principiis ſyſtematis ſui facere poterat, nec magnopere ſcopus eius poſtulabat, qui fuit, vt ex opinione hominum, in vita politica felicitatem ſectan-

g) Hinc moral. L. II. c. 3. T. II. p. 16. ait: Scientiam parum aut nihil ad virtutem valere, ſed exercitationem, vſum et habitum. Quod quale fundamentum habeat, ex iis intelligi poteſt, quae ſupra de ſubiecto demonſtrationis ex eius mente diximus. Hinc diiudicandi ſunt, qui, vt ſcepticiſmum moralem ab Ariſtotele remoueant, oſtendere conati ſunt, demonſtrationi in moralibus locum eum feciſſe, quod ANDR. LVDOVICVS KOENIGMANNVS pec. diſſ. ad l. c. Kil. 1707. et IO BVRC. MAIVS diſſ. quod Ariſtoteles demonſtrationem doctrinae moralis non incertam ſtatuerit Kil. 1706. egerunt.

h) Conf. cl. STOLLE Hiſt. phil. moral. gent. §. LXVIII. p. 89 ſeqq. Obſ. Hal. T. II. obſ. 2. et recentiores paſſim.

i) Coniicit inde SOREL de perf. hom. p. 329. Ethicam Ariſtotelis magis eſſe appendicem phyſicae, quam nouam philoſophiae partem, eo quod magis in affectuum natura et origine, quam obiecto et modo explicando verſetur.

k) Monuit hoc iam BOECLERVS Inſtit. pol. L. I. c. 6. p. 82. et BOSIVS de compar. prud. ciu. §. 15. p. 5. add. BVDDEVS Iſag. Hiſt. theol. L. I. c. 4. §. 31. p. 296.

Digitized by Google

tium, diſcipulum inſtrueret. Et hinc ratio quoque patet, cur pulchritudinem, nobilitatemque inter felicitatis partes numerauerit [l]; affectuumque phyſicam indolem cum morali natura confuderit, mediocritatem vbique poſtulans [ll]; cur nec pietatem [m], nec internam honeſtatem inter virtutis ſepta receperit: talemque virtutis faciem depinxerit, quae aulicis potiſſimum hominibus, ad regis exemplum ſe componentibus, placere poterat [n], neglecta ea, quae virum magis probum, quam ſplendidum magnumque inter homines facit [o]. Summa vero praeceptorum eius moralium haec eſt [p]:

I. Felicitas moralis, non conſiſtit in voluptate corporis, nec in diuitiis, neque in gloria ciuili, potentia et nobilitate, neque in contemplatione rerum intelligibilium, ſiue idearum [q].

II. Sed conſiſtit morale hominis bonum ſiue beatitudo in functione animi et operatione ſecundum virtutem; ac, ſi plures virtutes ſint, ſecundum optimam et perfectiſſimam [r].

III. Vita haec ſecundum virtutem perfectam voluptatem habet in ſe incluſam, et delectationem [s].

IV. Sunt tamen bona externa inſtrumenta quaedam ad res praeclaras ſecundum virtutes agendas, v. g. amici, diuitiae, potentia ciuilis, nobilitas generis, pulchritudo.

V. Summum itaque bonum acquiritur actione virtutis [ſ].

VI. Sunt vero virtutes vel theoreticae vel practicae [ſſ].

VII. Virtus moralis conſuetudine et vſu acquiritur, et quidem actiua, non contemplatiua [ß].

IIX. Eſt vero virtus habitus proaereticus in mediocritate conſiſtens, quatenus ad nos refertur, quaeque ratione eſt definita, et iudicio prudentum [t].

IX. Mediocritas autem, ſeu medium eſt inter duorum vitiorum extrema, quorum vnum in exceſſu peccat, alterum in defectu.

X. Intelligitur vero eo mediocritas, quae in perturbationibus atque actionibus eſt [u].

XI.

l) l. c. L. I. c. 9. p. 9. quod in eo carpit I. LIPSIVS manud. ad phil. Stoic. L. II diff. XXI. p m. 214. ad virtutis Peripateticae ſcopum non attendens.

ll) Patet hoc ex iis quae L. II. c. 5. p. 17 de natura virtutis moralis diſputat, quam in mediocritate omnium affectuum ponit, hucque etiam odium, atque iram aduocat.

m) Quae enim de cultu Deorum dixiſſe refert SENECA nat. Qq. L. VIII. c. 30. ἱξωτικῶς dicta ſunt.

n) Hinc fortitudinem actiuam aliis praeponit L. III. c. 6. paſſiuam, ſiue patientiam contemnit L. IV. c. 5.

o) Patet hoc ex deſcriptione magnitudinis, ambitionis filiae, L. IV. c. 3. 4. conf. SPIRIT. fauſſeté des vert hum. P. II. c. 15. p 149. ſq. conf. C. THOMAS. Hiſt. Iur. nat. c. IV. §. 10. p. 46.

p) Elegans philoſophiae moralis Peripateticae compendium exhibet STOBAEVS Eclog. phyſ. et eth. L. II. p 184 ſeqq. ed. Canteri; quod Latinum exhibet interpres STANLEII p. 475 ſeqq. Nos ipſa Ariſtotelis verba exhibemus, coeptum tramitem percurrentes.

q) Mor. L. I. c. 3. 4. 5.

r) ib. c. 6. L. X. c. 6. p. 101.

s) ib c. 9 p. 9.

ſ) ib. c. 10.

ſſ) ib. c. 13. p. 13.

ß) Lib. II. c. 5.

t) ib. c. 6.

u) Cap. 8. 9.

Digitized by Google

XI. Virtus vero conſilio et voluntate fit; vnde ſpontanea actio eſt, cuius principium in nobis eſt [v].

XII. Virtus tribus rebus perficitur, natura, conſuetudine ac ratione [w].

XIII. Virtutum primaria eſt fortitudo, quae eſt habitus mediocritatis inter formidinem et confidentiam, vel audaciam [x].

XIV. Temperantia eſt mediocritas inter voluptatum exceſſum et defectum ſiue ἀναισθησίαν [y].

XV. Liberalitas verſatur circa pecuniam, eſtque mediocritas inter profuſionem et ſorditiem [z].

XVI. Magnificentia eſt mediocritas circa ſumtus magnos decorum ſeruans, et medium inter inſolentiam et indecoram parſimoniam ſeruans [a].

XVII. Magnanimitas eſt mediocritas in tribuendo et appetendo magno honore et iudicio de ſuis meritis, medium tenens inter humilem et ſuperbum animum [b].

XVIII. Modeſtia eſt mediocritas circa appetendos honores paruos, medium tenens inter honoris contemtum et ambitionem [c].

XIX. Lenitas eſt mediocritas, verſans circa iram, medium obſeruans inter iracundiam et lentitudinem ſiue torporem [d].

XX. Popularitas ſiue facilitas eſt mediocritas circa ſtudium placendi in congreſſu hominum et vitae humanae conſuetudine, euitatque moroſitatem atque abiectum placendi ſtudium [e].

XXI. Integritas ſiue candor eſt mediocritas in colenda veritate, media inter arrogantiam et diſſimulationem [f].

XXII. Vrbanitas eſt mediocritas circa ludos et iocos, quae ſcurrilitatem vitat et agreſtes mores [ff].

XXIII. Verecundia perturbationi ſ. paſſioni ſimilior eſt, quam habitui, eſtque metus quidam infamiae, mediaque eſt inter impudentiam et nimium pudorem [g].

XXIV. Iuſtitia eſt mediocritas circa actiones iuſtas et iniuſtas, eſtque duplex, vel vniuerſalis vel particularis [h].

XXV. Iuſtitia vniuerſalis eſt obſeruantia legum ad conſeruationem ſocietatis humanae [i].

XXVI. Iuſtitia particularis eſt mediocritas inter aequales ſuum cuique tribuens, eſtque duplex, diſtributiua et commutatiua [k].

XXVII. Iuſtitia diſtributiua eſt, quae cuiuis ciuium pro merito praemia et onera diſtribuit, nititurque progreſſione geometrica [l].

 XXVIII.

v) Lib. III. c. 5. Non poterat aliter ſtatuere Ariſtoteles, qui Deum a rerum humanarum cura excludebat, et cuncta ad caſum, fortunam et conſilium referebat. Quantum vero hoc principium ethicum in eccleſiam admiſſum detrimentum attulerit, alio loco dicendum eſt.

w) STOB. eclog. eth. p. 184.

x) L. c. c. 9.

y) Cap. 13.

z) Lib. IV. c. 1.

a) ib. c. 4.

b) ibid. c. 7.

c) ib. c. 9.

d) ibid. c. 11.

e) ib. c. 12.

f) ibid. c. 13.

ff) ib. c. 14.

g) ibid. c. 15.

h) Lib. V. c. 2. p. 44.

i) ib. c. 3.

k) ibid. c. 7.

l) ib. c. 8. 9.

XXVIII. Iuſtitia commutatiua eſt, quae in commutatione rerum cuivis, quod ei debetur, tribuit, ſeruatque proportionem arithmeticam.

XXIX. A iuſto aequum differt, quod eſt correctio legis, qua aliquid ei deeſt, propterea quia generaliter loquitur: virque aequus eſt, qui non eſt iuris interpres in ſua cauſa durior, vel in deteriorem partem propenſus [l].

XXX. Hactenus virtutes, quae eam animae partem, quae ratione caret, concernunt; ſequuntur virtutes quae ineſſe debent ei parti, quae rationi praedita eſt; id eſt, intellectui [m].

XXXI. Sunt vero virtutum intellectualium ſiue theoreticarum ſpecies quinque: ſcientia, ars, prudentia, intelligentia, ſapientia [n].

XXXII. In moribus tria fugienda ſunt, vitioſa diſpoſitio, incontinentia, feritas; primae virtus, alteri continentia, tertiae virtus heroica opponitur, qua viri diuini efficiuntur [o].

XXXIII. Cum virtute amicitia coniuncta eſt. Eſt autem amicitia beneuolentia perfecta inter eos, qui par pari referunt; ſuſcipitur autem vel propter voluptatem, vel propter vtilitatem, vel propter virtutem, haec perfecta, illa imperfecta eſt [p].

XXXIV. Ea quae amici in amicos conferunt, et quibus amicitia circumſcribitur, ex iis, quae ſibi quisque exoptat ac tribuit, profluunt [q].

XXXV. Beneuolentia non eſt proprie amicitia, ſed eius initium, concordia eius adiunctum [r].

XXXVI. Scopus vero amicitiae eſt dulcis vitae ſocietas [s].

XXXVII. Voluptates inter ſe ſpecie differunt.

XXXVIII. Vt vero inhoneſtae voluptates hoc nomine indignae ſunt, ita honeſtiſſima voluptas eſt, quam vir beatus et perfectus ex actionibus ſecundum virtutem, atque functionibus, quae eius munus perficiunt, capit [ſſ].

XXXIX. Beatitudo, quae in actionibus virtuti conſentaneis conſiſtit, vel contemplatiua, vel actiua, eſt [t].

XL. Contemplatiua, quae in contemplatione rerum poſita eſt, praeſtantior eſt actiua, quia et mens eſt pars hominis optima, et res, quas mens contemplatur, optimae ſunt; vnde etiam voluptas ex ſapientia optima.

XLI. Externa beatitudo externorum bonorum minor eſt, quam quae eſt ex actione virtutum; quae tamen illam [u] etiam requirit.

Potiora haec ſunt et ſumma quaedam moralis philoſophiae capita, quae in *moralium* libris *ad Nicomachum* ſcriptis Ariſtoteles tradidit. Eadem in libris *magnorum moralium* et *eudemiorum* perſequitur, vt inſtituta docebit comparatio, a nobis breuitatis cauſa praetermittenda [x]. Etſi vero multa

l) ibid. c. 14.

m) Lib. VI c. 2. p. 55 ſeqq.

n) Cap. 3. 4. 5. 6. 7. o) Lib. VII. c. 1. p. 63.

p) Lib VIII. c. 1. 6. p. 75. 78.

q) Lib. IX. c. 4. p. 88.

r) ibid. c. 5. 6.

s) ibid. c. 12.

ſſ) Lib. X. c. 5. p. 99 ſeq. LAERT. L. V. ſ. 30 ſeqq. ORIG. philoſ. p. 139 ſeq.

t) ibid. c. 7.

u) ibid. c. 8.

x) Loca magnorum moralium et eudemiorum parallela ad marginem ethicorum notata exhibet CASAVBONI editio, quae conſulenda.

ta in his ſunt, quae ad morum honeſtatem veram et internam nihil afferunt, quaedam quae eam deſtruunt, non priuandus tamen laude ſua eſt Ariſtoteles, qui multa quoque egregia et vitae humanae accommodata in his libris dixit[y], plura huius generis allaturus niſi conſtitutum illi fuiſſet, philoſophorum ante ſe veſtigia vbique relinquere, quod ieiunam de vndecim virtutibus tractationem peperit[z]. Cogitandum etiam, quod in fine ethicorum egregie monet, ea quae dixerat, protheoriam eſſe ad vitam ciuilem in republica et ſocietate humana feliciter et beate tranſigendam; vnde recte ſtatuunt[a], qui hanc de moribus tractationem non pro ethica, ſed politicae parte generali habent; illi enim ſcopum ipſius Ariſtotelis ſequuntur. Patebit hoc clarius illis, qui politicae ſpecialis praecepta ab Ariſtotele tradita euoluent, in quibus non tantum ea, quae ad integrum imperii corpus faciunt, enarrauit, ſed etiam illa docuit, quae ad ſingulas eius partes pertinent. In quibus etſi ſui temporis, hominum magnorum[b] in quorum conſortio viuebat, circumſtantias plerumque reſpexit, fatendum tamen eſt, vidiſſe virum acutum, et inter imperantes et conſiliarios eorum educatum, atque cum iis diu conuerſatum, multa, quae vtiliſſima et egregia ſunt, nec ignorauiſſe imperantium ſophiſmata et arcana, quibus reſpublicas plerumque moderantur[c]. Haec vero porro enarrare, nec inſtitutum noſtrum patitur, ab hac prolixitate alienum; nec libri Ariſtotelis politici minime integri, quos interpretes ſolent ſupplere. Videndi vero, qui introductiones, analyſes et commentarios in libros politicos dederunt[d]. Eadem ratio *Oeconomicorum* Ariſtotelis eſt, qui ad nos mutili peruenerunt, et partem tantum aliquam exhibent. In quibus non contemnenda quidem tradit Ariſtoteles, ſed regionibus, moribus, inſtitutis Graecorum conſonantia, et ad ſuorum temporum rationes exacta: quae cum noſtram aetatem, moresque, ac familiae rationes parum iuuent, merito a nobis praetermittuntur. Addunt in his omnibus Ariſtotelis ſequaces plura, quae tamen magiſtri veſtigia non vbique premunt, quae ex iis diſci debent, quae Ariſtotelici genuini enarratores expoſuerunt, inter quos Alexander Aphrodiſienſis maxime commendari ſolet. Caute vero legendi Eclectici, qui propter ſtudium conciliandi Ariſtotelem cum Platone vtriusque philoſophiae faciem commaculauerunt. De quibus omnibus erudite diſputat FRANCISCVS PATRICIVS[e], et nos neceſſaria trademus ſuo loco.

y) Non negant hoc acres Ariſtotelis cenſores, et in his CHR. THOMASIVS l. c.

z) Erudite hoc demonſtratum Obſ. Hal. T. IX. obſ. 7. p 200 ſeqq.

a) BOSIVS l. c.

b) Philippi, Alexandri, Antipatris et Antiochi.

c) Expendenda ſunt, quae Polit. L. IV. V. VI. hac de re tradit, conf. CONRING. ep. praelim. ad MACHIAVELLI principem.

d) Ex his H. CONRINGII introductionem, HEINSII paraphraſin, FELDENI analyſin, PICCARTI Commentarium recte laudat BOSIVS l. c.

e) Libro ſaepius laudato.

SECTIO

* *

SECTIO II.

DE SVCCESSORIBVS ARISTOTELIS.

§. I.

Succeſſores Ariſtotelis.

Hactenus, quantum limites tractationis permiſere, Ariſtotelis, et philoſophiae ab eo traditae hiſtoriam accurate ſumus perſecuti; reſtant fata ſcholae eius ad Romanorum vſque imperium paucis enarranda. Supra vero iam innuimus, Ariſtotelem ſcholae ſucceſſionem tradidiſſe Theophraſto Ereſio, homini elegantis ingenii et doctrinae. Eum ſecutus eſt Strato Lampſacenus, Stratonem Lyco, hunc Ariſto Ceius, Ariſtonem Critolaus, Critolaum Diodorus. Ita enim Peripateticae ſcholae integram ad tempora vſque Auguſti, ſucceſſionem enumerant PLVTARCHVS[a] et CLEMENS ALEXANDRINVS[b]. Aliter quidem eorum ordinem inſtituit pluresque nominat *Anonymus vitae Ariſtotelis enarrator*[c]; is enim ita eos ordinat, vt Theophraſtum, Stratonem, Praxitelem, Lyconem, Ariſtonem, Lyciſcum, Praxiphanem, Hieronymum, Pritanen, Phormionem, Critolaum Lyceum exornaſſe doctrina ſua dicat. Id vero de doctorum in Lycei cathedra ſucceſſione intelligendum non eſſe, temporum rationes et ipſa virorum horum hiſtoria demonſtrant, nihil itaque aliud voluit, quam celebriores poſt Ariſtotelem Peripateticos enumerare; inter quos fuere viri multa eruditionis et philoſophicae quoque cognitionis laude inclyti, quorum celeberrimos quoque infra indicabimus. Repetendum vero eſt, quod in praecedenti ſectione pluribus demonſtrauimus, ſubductos fuiſſe Lycei doctoribus poſt Theophraſti mortem libros Ariſtotelis acroamaticos et philoſophicos pleroſque, et ignorauiſſe eos veram conditoris ſectae mentem; mirandum itaque non eſt, diſſidere placita Peripateticorum Graecorum, ante C. N. ab Ariſtotele, eosque ſuam philoſophiam ex coniectura magis, quam inſpectione fontium genuinorum ad Ariſtotelis mentem conformauiſſe[d].

Theophraſtus.

§. II. Dignum itaque Ariſtotele ſucceſſorem ſchola Peripatetica nacta eſt THEOPHRASTVM, cuius hiſtoria admodum manca eſt apud veteres, et fabulis inſuper paſſim impedita[e]. Natus eſt Ereſſi maritima Lesbi vrbe in colle poſita, et frumenti copia celebri[f]: hinc Ereſius nuncupatus eſt. Patrem habuit Melantam[g], SVIDAE[h] Leonem dictum, vitae genere fullonem;

a) De exilio T. II p. m. 527.

b) Strom. L. I. p. 301. qui tamen Ariſtonem omittit. conf. PATRICIVS Diſcuſſ. Perip. T. I. L. X. p. 133. IONSIVS de ſcript. Hiſt. phil. L. I. c. 2. p. 59.

c) Apud MENAG. Comm. in LAERT. p. 201.

d) Legenda, quae hac de re docte diſſerit PATRICIVS l. c. p. 157.

e) Potiora de Theophraſto collegit LAERTIVS L. V. ſ. 36 ſeqq. et MENAGIVS ad h. l. ex recentioribus poſt PATRICIVM l. c. p. 132. vitam Theophraſti critica manu exarauit cel. HEVMANNVS Act. philoſ. Vol. III. p. 661. add. STANLEIVM Hiſt. phil. P. V. p. 491 ſeqq.

f) Vid. STRABO L. XIII. p. 618. BAYLE Dict. T. II a t. Ereſe. Non confundenda vero eſt cum Ereſſo Boeotiae, quod ab ALDOBRANDINO ad l. c. Laërtii factum.

g) Apollodorus apud LAERT. l. c.

h) In Theophraſtus T. II. p. 179. Non infrequens vero vnius viri apud veteres duo fuiſſe nomina.

Digitized by Google

nem; qui, cum opibus forte non deſtitueretur, filium Muſis dicauit, et Alcippo philoſopho, Ereſſi habitanti [i], erudiendum tradidit, a quo rudimenta philoſophiae hauſit. Poſtea valde iuuenis [k] Athenas delatus Platonem audiendi occaſionem nactus eſt, hocque fatis functo Ariſtoteli in diſciplinam ſe tradidit. Cui tantopere ingenii acumen, quo alios anteibat, placuit, vt, quod de Xenocrate et Ariſtotele dixerat Plato, ad Theophraſtum et Calliſthenem hic retulerit. Cum enim ingenio perſpicaci, Muſaque facili et expedita vteretur Theophraſtus, obtuſus, tardusque vero ingenio eſſet Calliſthenes, illum freno, hunc calcare opus habere profeſſus eſt [l]. Formauit itaque ingenium natura excellens et ad optimarum artium ſtudia accenſum optimus magiſter, et eloquentiae atque philoſophiae praecepta diſcipulo tanto praeceptore digno tam feliciter tradidit, vt in vtroque diſciplinae genere praeceptori vehementer probaretur. Tradunt veteres [m], Ariſtotelem, offenſum aſperitate nominis, quod gerebat prius Tyrtami, primum illud in Euphraſti, poſtea in Theophraſti nomen mutauiſſe, vt diuinam, qua pollebat, eloquentiam ſignificaret. Veriſimile vero vix eſt, Ariſtotelem in magiſtri diſciplina adhuc verſantis iuuenis nomen ambitioſa ſignificatione auxiſſe, qualia cognomina ab eloquentia deſumta poſt fata magnorum virorum iis demum adiecta ſunt [n]: videturque admiratio eloquentiae, qua praeter alios excellebat Theophraſtus, occaſionem primo quidem alluſioni poſtea rumuſculo et traditioni [o] praebuiſſe, vt in aliis quoque philoſophorum nominibus eueniſſe conſtat [p]. Ad mortem vero Ariſtotelis vsque cum eo conuerſatus eſt, Chalcidemque eo ſecedente, et rogantibus Ariſtotelem diſcipulis ſucceſſorem, a praeceptore delectus eſt, qui Lycei gloriam tueretur, et Peripateticae ſcholae praeeſſet [q]. Ariſtotele itaque defuncto ſcholae curam ſuſcepit Theophraſtus, vitamque in horto egit, Demetrii Phalerei contubernio vſus [r], tantoque applauſu Peripateticam philoſophiam profeſſus eſt, vt teſte LAERTIO [s], bis mille diſcipuli ad eum audiendum confluxerint, inter quos praeter Demetrium Phalereum, Nicomachus quoque Ariſtotelis filius fuit [t], teſtamento a parente Theophraſti curae commen-

i) LAERT. l. c. apud quem editi Codd. habent Leucippus, mſc. vero, teſte MENAGIO Alcippus. Is cum Eleatico philoſopho, qui Ereſius non fuit, confundendus non eſt.

k) LAERT. L. V. ſ. 36. Natus enim eſt Ol. CII. 2. vt ex anno emortuali patet; Plato obiit Ol. CVIII. 1. quo XXIII. aetatis annum Theophraſtus vix exegerat.

l) STRABO l. c. LAERT. l. c. ſ. 39.

m) CICERO Orat. c. 19. 24. PLINIVS praef. L. I. LAERT. L. V. ſ. 32.

n) E. g. Ioanni et Dioni Chryſoſtomo.

o) Traditioni incertae recte adſcribit QVINTIL. Inſt. orat. L. X. c. 1.

p) Addit his cl. HEVMANNVS l. c. p. 671. Theophraſti nomen non ſignificationis actiuae ſed paſſiuae eſſe.

q) Dictum hac de re ſect. praeced. vbi etiam fabella de ea recitata et exploſa eſt. Factum hoc eſſe Olymp. CXIV. ait LAERT. l. c. Vix vero probabile, Ariſtotele ſuperſtite eum Athenis docuiſſe, conceſſerant enim diſcipuli Ariſtotelis cum eo Chalcidem.

r) LAERT. L. V. ſ. 39.

s) ib. ſ. 37. SVIDAS 4470. habet, numerum vero in mendo cubare, recte monet KVSTERVS ad h. l.

t) Theophraſtum eum habuiſſe in deliciis, ſcripſit Ariſtippus, qui tamen eum pleroſque philoſophos praeter rem accuſauerit, fidem non meretur.

Digitized by Google

mendatus, et Eraſiſtratus medicus [w], ex quorum diſcipulorum fama de praeceptoris praeſtantia facile iudicari poteſt. Commendauit ſe quoque eruditionis elegantia, morumque ſuauitate Caſſandro et Ptolomaeo regibus, qui eum ad ſe arceſſiuerunt [x]. Adeo autem Athenienſibus acceptus fuiſſe traditur, vt cum Agnonides impietatis eum accuſare auſus eſſet, parum abeſſet, quin in ipſum crimen retorqueretur [y]. Etſi vero Athenis quoque cedere cum aliis philoſophis cogebatur, Sophocle Amphiclidae filio Olymp. CXVIII. 2. legem ferente, qua omnes philoſophos publicas habere ſcholas vetabat, niſi, ſi quibus eius rei ſenatus populusque licentiam dediſſet; ſi quis ſecus facere deprehenſus fuiſſet, ei mortis poena dicta eſſet: rediit tamen, ſequenti anno, cum Athenienſes legis latae puderet, vt eam abrogarent, et Sophocli quinque talentorum mulctam irrogarent [z]; magnamque docendo atque diſputando famam Lyceo comparauit. Erat enim teſte Pamphila apud LAERTIVM [a], doctrina et eruditione ſumma, et laboris patientiſſimus maximeque induſtrius, ſummaque cum perſpicuitate et eloquentia docebat. Aitque Hermippus apud ATHENAEVM [b], ſtatis cum horis in ſcholam veniſſe, veſte ſplendida ornatum (ita enim exemplum Ariſtotelis ſequebatur) ibique conſidentem ita diſſeruiſſe, vt ne geſtum quidem praetermiſerit vnquam, qui argumento, de quo ageret, non conueniret. Erat enim non philoſophus tantum, ſed et philologus [c], variaeque eruditionis ſtrenuus cultor, vnde et more Graecorum pecuniam ad philoſophorum legauit conuentus, non vt luxuriæ, ſed temperantiae, et eruditorum colloquiorum occaſionem praeberent [d]. Laudatur etiam eius beneficentia, et amor in patriam, quam a tyrannis oppreſſam bis liberauit [e]. Grandaeuus tandem Olymp. CXXIII. 3. obiit, teſtamento prius edito [f], annos natus LXXXV. Qui enim plures ei annos tribuunt, codicum veterum vitiis falluntur [g]. Mirum itaque non eſt, tam decrepitum fuiſſe, vt lectica circumferretur [h]; id quod aegre tuliſſe, et morti proximus *accuſaſſe naturam* dicitur CICERONI [i], *quod ceruis et cornicibus vitam diuturnam, quo-*

w) De celeberrimo hoc medico videndus CLERICVS Hiſt. Med. P. II. L. I. c. 2. p. 293 ſeqq. aliique, qui veteres artis ſalutaris doctores enumerant.

x) LAERT. l. c. ſ. 37.

y) ibid.

z) LAERT. L. V. ſ. 38. ATHENAEVS L. XIII. p. 610. conf. SAM. PETIT. ad leges Atticas, MEVRSIVS de fortun. Athenienſ. c. 3.

a) L. V. ſ. 36.

b) L. I. p. 21.

c) Philologia quid ſit, enarrat VOSSIVS de Philologia c. IV. p. 22.

d) ATHENAEVS L. V. p. 186. De hoc Graecorum more al quoties iam diximus.

e) PLVTARCHVS adu. Colot.

f) LAERTIVS L. V. ſ. 57. quod an genuinum ſit, haeremus.

g) In praef. Characterum enim legitur, ſcripſiſſe ſe libellum annos natum XCI. et HIERONYMVS Ep. II. ad Nepotian. ait CVII. aetatis anno expleto mortuum: Id quod pro vero admittit et in Laërtio mendum ſubeſſe ſuſpicatur FABRICIVS Bibl. Graec. Vol. II. p. 235. qui tamen non cogitabat, ita notationes temporum a Laërtio et PLINIO L. XV. c. 1. allatas non conſtare, et locum in praef. charact. gloſſema, quod in textum irrepſit, aperte prodere: vnde male fecit CASAVBONVS, qui in prima editione mendum agnouerat, quod in altera Laërtium corrigendum putaret. conf. Act. Phil. Vol. III. p. 678 locus Hieronymi parum probat, apud quem vel nominis corruptio eſt, vel memoriae lapſus. Certe Lucianus Theophraſtum tam grandaeuum non omiſiſſet.

h) LAERT. ſ. 41. qui ſ. 40. ait: paulum ante mortem a laboribus ceſſauiſſe; viribus nempe deficientibus, quod tamen SVIDAS l. c. ita interpretatur, eum nuptiis diſcipuli praeſentem a morte praeuentum, quod merito reiicit HEVMANNVS l. c. p. 678.

i) Tuſc. Qq. L. III. c. 28. id vero Ariſtoteli tribuit SENECA de breu. vit. c. 1. qui eleganter de hoc

quorum id nihil intereſſet; hominibus quorum maxime interfuiſſet, tam exiguam vitam dediſſet: quorum ſi aetas potuiſſet eſſe longinquior, futurum fuiſſe, vt omnibus perfectis artibus, omni doctrina hominum vita erudiretur: conquerebatur itaque, ſe tum, cum illa videre coepiſſet, extingui. Addit et alia ad diſcipulos morientis monita LAERTIVS [k], ſatis in iis exponendis obſcurus, quae eo tendunt, „gloriae ſtudio in vita humana„ multa iucunda amitti; nos vero, cum viuere incipimus, mori, adeoque„ gloriam, tanto impendio quaeſitam vix attingi, eiusque ſtudium inane eſſe.„ Eſſe itaque vanitatem vitae maiorem, eius gloria. Ideo hortabatur diſci-„ pulos, vt vel ſapientiae ſtudium omitterent, cum grandis labor ſit, qui a„ paucis ad gloriam poſſit exantlari, vel omnes in eam vires intenderent,„ matureque ſectarentur, vt magna inde proueniat gloria.„ Inter quae animum reddidiſſe dicitur, funusque eius tot Athenienſium populus pedibus proſecutus eſt. Scripſit librorum ingentem numerum, quos cum magna eruditione fuerint referti, omnes enumerauit LAERTIVS [l]. Eos quidem recenſuerunt olim et digeſſerunt Andronicus et Hermippus, quorum tamen diligentia prohibere non potuit, vt potior pars periret. Superſunt *hiſtoriae plantarum* libri X. *de cauſis plantarum* libri VIII. *de lapidibus, de ventis; de ſignis pluuiarum, ventorum, tempeſtatis et ſerenitatis, de igne* libri II. *de odoribus, de ſudoribus, de vertigine* fragmenta, *de laſſitudinibus, de piſcibus in ſicco degentibus;* et praeclarus libellus, qui *characteres morum vitioſorum* exhibet [m]: extat etiam fragmentum *metaphyſicorum*, et liber *de ſenſu*, de quorum librorum hiſtoria et deperditorum argumento poſt LAERTIVM et MENAGIVM, PATRICIVM et MEVRSIVM [n] omnium diligentiſſime diſſeruit IO. ALBERTVS FABRICIVS [o], qui videndus. Obtrectatores et aduerſarios paſſus eſt imprimis Epicurum, et celebre ſcortum Leontium, quae ſcripto quoque Theophraſtum refellere aggreſſa eſt [p].

§. III. Etſi vero inter chariſſimos diſcipulos primum apud Ariſtotelem locum Theophraſtus obtinuit, dignum tamen philoſopho, Ariſtotele, vt ait CICERO, non deteriore, quemque multi meliorem nominant, fecit, quod ſeruili ſtudio in verba magiſtri non iurauit, et non tantum multa praeceptori intacta tractauit, et philoſophiae Peripateticae corpori adiecit, ſed et in

Dogmata Theophraſti propria.

Ooo oo 2

hoc effato iudicat. Recte vero ad h. l. monet I. LIPSIVS, alienum hoc eſſe ab Ariſtotelis ſententia de gen. anim. L. V. c. 10. tradentis, hominem plus temporis viuere, quam quoduis animal, excepto vno elephante.

k) l. c. ſ. 41. conf. Act. Phil. l. c. p. 667.

l) ſ. 42 ſeqq.

m) Collectionem debemus cel. HEINSIO Lugd. Bat. 1613. fol. Characteres libellum non philoſophicum ſed rhetoricum eſſe nemo eſt, qui ignorat. Optimam editionem debemus PETRO NEEDHAM Cantabr. 1712. conf. Act. phil. l. c. 681. FABRIC. Bib. Gr. Vol. II. p. 241. PASCHIVS de variis modis tradendi moralia c. IV. ſ. 2. p. 363 ſeqq.

n) In Theophraſto L. B. 1638. 12. edito et T. X. theſ. antiq. Graec. p. 640. recuſo: itemque in notis ad Apollonium Dyſcolum p. 140.

o) l. c.

p) Scito ſermone et Attico contra Theophraſtum ſcripſiſſe ait CICERO L. I. de nat. Deor. parum tamen. PLINIVS vero in praef. ait, natum inde prouerbium, ſuſpendio arborem eligendi. conf. GASSEND. vit. Epic. L. VII. c. 5. p. m. 179. MENAG. Hiſt. mul. philoſ. ſ. 70. BAYLE Dict. T. III. art. Leontium.

in multis ab Ariſtotele abiit, id quod diligenter notauit PATRICIVS [q]. Quod vt ſpecimine conſtet, pauca Theophraſti dogmata, quibus proprium iudicium ſecutus eſt, ſubiicimus.

I. Totidem eſſe motus ſpecies, quot ſunt praedicamenta. Motus vero et mutatio Theophraſto idem eſt, alteratio, auctio, generatio et contraria his, teſte SIMPLICIO, qui eius rationem addit, quia motus actus eius eſt in potentia, qua tale.

II. Locum eſſe immobilem; nec eſſe ſubſtantiam quandam, ſed ordine et poſitione dici ſecundum naturas et virtutes.

III. Locum eſſe etiam in animalibus et plantis et generatim ipſis diſſimilaribus, ſiue illa ſint animata, ſiue inanimata, modo habeant naturam formatam: quia horum aliquis ordo et poſitio partium eſt ad totam ſubſtantiam, vnde quaelibet pars dicitur, habere ſuum locum.

IV. Inter motus numerandos eſſe appetitus, cupiditates, iudicia, ſpeculationes animae. In hac aſſertione quam maxime ab Ariſtotele receſſit Theophraſtus; ſi enim haec ad motum referuntur, primus motor, ſe contemplans, non eſt immobilis.

V. Non fieri omnia a contrario, vt vult Stagirites, ſed alia a contrario, alia a ſimili, alia ab eo, quod eſt actu.

VI. Motum ab actione non ſeparari; id quod prima quoque Ariſtotelis principia impetit.

VII. Contraria ſub eodem genere non contineri: contrariaque contrariorum, ſecus ac viſum Ariſtoteli, eſſe principia.

VIII. Salſedinem a ſubiecta terra oriri, non a ſolis radiis, vt vult Ariſtoteles.

IX. Ventos oblique ferri, quia materia, ſiue exhalatio illa partim terrea et grauis ſit, partim leuis, ideoque partim ſurſum, partim deorſum niti, et ex illo diuerſo niſu obliquitatem ventorum oriri, non vero ex circulari coeli motu, vt vult Ariſtoteles.

X. Vitam regi fortuna, non ſapientia.

XI. Mulas in Cappadocia parere.

XII. Non multam penſionem dare corpori animam habitationis in eo, ſed totam ſe ipſam apponere.

XIII. Nullam eſſe falſam voluptatem, ſed omnes eſſe veras, quod ſecus viſum Ariſtoteli et Platoni.

XIV. Vnum eſſe rerum omnium principium diuinum, per quod omnia ſubſiſtunt et permanent. Dogma hoc Theophraſti attulit CVDWORTHVS [r], neque tamen, quo ſenſu illud dixerit, adiecit. Poteſt enim ſenſu quoque Ariſtotelico locum habere, niſi enim primus motor eſſet, reliqua non mouerentur, atque ita non ſubſiſterent, quod tamen longe alium ſen-

q) T. I. L. XII. p. 154 ſeqq. qui loca quoque SIMPLICII, ALEX. APHRODIS. OLYMPIODORI, CICERONIS, PLINII, vbi iſta afferuntur, excitat.

r) Syſtem. intell. c. IV. §. 24. p. 502. Neque libellum metaphyſicorum fragmentorum ad manus habuit Ven. interpres, vt, quo ſenſu dixerit, diſpicere poſſet; contentus monuiſſe, multis viris doctiſſimis libellum non videri eſſe Theophraſti.

Digitized by Google

ſenſum fundit, quam eum, quem Cudworthus exſculpit, cui ſolenne eſt, Peripatetica philoſophemata in rationes Platonicas commutare. Verum haec ὡς ἐν παρόδῳ.

Poterant his addi ethica nonnulla ex illuſtrioribus eius dictis, quae LAERTIVS aliique referunt [s], quaeque in characteribus paſſim occurrunt; ſed quia ἐξωτερικὰ ſunt, nec ex eius ſyſtemate petita, conſulto ea praetermittimus.

Strato Lampſacenus.

§. IV. Theophraſto in Lyceo ſucceſſit STRATO LAMPSACENVS patre genitus Arceſilao, vel Arceſio [t]. Eum inter diſcipulos Theophraſti omittit quidem LAERTIVS, alii tamen veterum inter eos recte numerant [u], et ipſe quoque LAERTIVS [x] tertium poſt Ariſtotelem et Theophraſtum in Peripateticorum ſchola doctorem numerat. Maximam vero dignitatem atque famam eloquentiae et eruditionis praeſtantia conſecutus eſt, ex quo ſcholae Olymp. CXXXIII. 3. praeeſſe coepit [y], quam octodecim annos magna diligentia et doctrina ornauit. Tantaque eius fuit exiſtimatio, vt rex Aegypti Ptolomaeus Philadelphus eum ſibi praeceptorem deligeret, tantique eius eruditionem et inſtitutionem aeſtimaret, vt regio munere LXXX. talentorum eum auxiſſe dicatur [z]: vnde veteribus Peripateticorum optimus, ſummusque et coryphaeus vocatur [a], et πολλῆς τῆς ἀποδοχῆς ἄξιος, quo ſingulari elogio eum ornat LAERTIVS [b], qui addit, in omni quidem eruditionis genere fuiſſe verſatiſſimum, maxime tamen in phyſicis. Qua in philoſophiae parte, quia excellebat, κατ' ἐξοχὴν *phyſicus* dictus eſt [c]; moralem enim partem non prorſus quidem neglexit, paucis tamen attigit [d], omnemque fere in explicandis rebus naturalibus induſtriam poſuit. Attigiſſe tamen partem quoque rationalem ex indice librorum, quem exhibet LAERTIVS [e], quique eruditionis et diligentiae ſummae haud contemnendum ſpecimen eſt [f], patet: dolendum vero, nihil eorum aetatem vsque ad nos tuliſſe. Qui enim *de coloribus* extat liber, cur Stratonis ſit, quod contendit PATRICIVS [g], non videmus [h]. Adeo vero tenuis fuit, vt ſine ſenſu moreretur, poſtquam rerum ſuarum curam teſtamento amicis commendaverat. Fuerunt inter veteres Stratones plures [i], quorum ſine dubio hic fuit celeberrimus.

Syſtema phyſicum Stratonis.

§. V. Digna vero, quae expendantur, dogmata ſunt Stratonis, eo quod in Lycei doctrina multa innouauit, et ab Ariſtotele et Platone quoque

s) Potiora et LAERT. L. V. ſ. 37. 40. PLVTARCHO, STOBAEO, ANTONIO et MAXIMO affert STANLEIVS l. c. p. 493. qui conſuli debet.

t) CICERO Acad. Qq. L. II. c. 38. LAERT. L. V. ſ. 58. SVIDAS in Strato T. III. p. 382.

u) CICERO l. c. L. I. c. 9. SVIDAS l. c. SIMPLICIVS in Phyſ. L. IV. c. 53. L. VI. c. 23. CLEMENS ALEX. L. I. Strom. p. 301. Anonymus MENAGII p. 201.

x) l. c.

y) Apollodorus apud LAERT. l. c.

z) ibid.

a) PLVT. adu. Coloten T. III. p. m. 418. SIMPLIC. l. c.

b) l. c. ſ. 64.

c) citati.

d) CICERO de finibus L. V. c. 5.

e) ſ. 58.

f) Inter Ariſtotelis opera.

g) l. c. p. 44. quocum facit H. CONRING. epiſt. ad Rachelium.

h) Aeque facile enim Theophraſto adſcribi poſſe, recte monent H. MERCVRIALIS var. lect. L. III. c. 13. et IOH. ALB. FABRICIVS Bibl. Graec. Vol. II. p. 136.

i) Octo nominat LAERTIVS l. c. ſ. 61 plures cl. FR. PHIL. SCHLOSSER Specim. de Stratone Lampſaceno § I. p. 3 ſeqq.

Digitized by Google

nis de Deo et mundi formatione.

que diſſentit; optandum itaque, vt ad manus eſſent ſcripta eius, in quibus nouum, quod formauit, philoſophiae naturalis ſyſtema expoſuit. Illis vero deperditis difficile eſt, de veris eius doctrinis recte ſtatuere; pauca enim ſunt, quae de iis tradunt veteres, eaque extra ſyſtematis nexum relata, vnde de vero ſenſu iudicari non poteſt [k]. Mirandum itaque non eſt, in tam diuerſas de ſenſu philoſophiae Stratonis ſententias diſceſſiſſe magnos inter recentiores viros, quorum prout quilibet eius hypotheſes partim inter ſe coniunxit, partim ſuppleuit, ita varium quoque de iis formauit iudicium. Diuerſum enim eas ſenſum poſſe recipere, ex iis patebit, quae mox amplius differemus. Nondum itaque nos poenitet, in definiendis Stratonis doctrinis, olim ad Pyrrhoniſmi ancoram confugiſſe, et incertum pronuntiauiſſe, quae genuina fuerit Stratonis opinio [l]. Id quod tamen ita accipi volumus, vt aliqua tamen veriſimilitudine coniici queat, quae forte Stratonis mens fuerit. Afferemus itaque et aliorum virorum, in cognoſcendis veterum doctrinis ſummorum opiniones, et aſſuemus huic purpurae panniculos noſtros, quid nobis de ſenſu Stratonicae phyſicae videatur, modeſte explicaturi. Ita vero, ſi pauca, quae veteres, et in his praecipue CICERO et PLVTARCHVS, nobis tradidere, colligamus, ſtatuiſſe dicitur:

I. Omnem vim diuinam in natura ſitam eſſe, quae cauſas gignendi, augendi, minuendiue habeat, ſed careat omni ſenſu [m].

II. Non opera Deorum opus ad fabricandum mundum, quaecunque ſint, effecta eſſe omnia natura, nec vt ille, qui aſperis et laeuibus et hamatis vncinatisque corporibus, concreta haec eſſe dicat, interiecto inani; ſomnia haec eſſe Democriti non docentis. ſed optantis [n].

III. Quicquid fiat, naturalibus fieri aut factum eſſe ponderibus et motibus [o].

IV. Mundum non eſſe animal, id vero quod naturale eſt, ſequi illa, quae ſunt ſecundum fortunam, vel fortuita, initium enim indere motum ſpontaneum; continuare vero poſtea affectiones naturalium rerum [p].

Tria priora aſſerta CICERONEM auctorem habent, quartum PLVTARCHVM, quorum ipſa verba retulimus, quae occaſionem praebuere viris ſummis et in veterum dogmatibus diiucandis acutiſſimis, de religione Stratonis in diuerſa abeundi. Plerique enim inter atheos primae claſſis, Deum ex vniuerſo proſcribentium, referre Stratonem nulli dubitant. Neque tamen vna eademque de atheiſmo Stratonis mens viris doctiſſimis eſt, ſed prout obſcuram nimisque breuem veterum narrationem intelligunt, et primum aliquod principium, ex quo aſſertiones illae fluxiſſe credunt, ponunt,

Atheiſmus Stratonis.

k) CICERO l. c. PLVTARCH. l. c.

l) diſſ. ep. de atheiſmo Stratonis Amoen. liter. Tom. XIII. p. 311.

m) De nat. Deor. L. I. c. 13.

n) Q q. Academ. L. IV. c. 38. quae fere repetit LACTANTIVS de ira Dei c. 10.

o) vbi ſupra.

p) PLVT. adu. Colot. T. III. p. m. 418. Verba obſcuriſſima Graeca damus ipſa: τὸν κόσμον αὐτὸν οὐ ζῷον, εἶναί φησι, τὸ δὲ κατὰ φύσιν ἕπεσθαι τῷ κατὰ τύχην, ἀρχὴν γὰρ ἐνδιδόναι τὸ αὐτόματον, εἶτα οὕτω περαίνεσθαι τῶν φυσικῶν παθῶν ἕκαστον, quae verba quam diuerſe verterint eruditi, ex verſionibus XYLANDRI, LESCALOPIERII ad CIC. de nat. Deor. p. 58. et CVDWORTHI Syſt. intell. c. III. §. 6. p. 102. inter ſe collatis intelligi poteſt.

Digitized by Google

nunt, ita diuerſam atheiſmi Stratonis faciem depingunt. Et illuſtris quidem LEIBNIZIVS[q] eo potiſſimum nomine Spinozae et Hobbeſio iungit Stratonem, quod neceſſitati ex eius mente omnia adſcribenda ſint, quia docuerit, res omnes exiſtere ſine intelligentia et eligendi libertate, adeoque ſine Deo, quia neceſſitate rerum ita cogente, omnia ex propria exiſtant natura et eſſentia, vt neceſſario duo et tria faciunt quinque. PETRVS BAYLE[r] vero ideo Spinozae praeluſiſſe contendit, quod non alium Deum, quam ipſam naturam, ſiue hoc vniuerſum agnouerit; cui calculum addit I. FR. BVDDEVS[s], ita tamen, vt moneat, in eo Stratonem ab Epicuro diſſentire, quod ille materiam in plures particulas diſcerpat, mundoque det initium ex fortuito et temerario fortunae impetu, cum mundum aeternum ſtatuere neceſſe ſit Spinozae. RADVLPHVS CVDWORTHVS[t] autem hylozoiſmi conditorem eſſe contendit, eo quod vitam ineſſe materiae ſine ſenſu, ſine ratione, ſublato numine crediderit. Eſt etiam inter recentiores[u], qui eum inter patronos et defenſores animae mundanae refert. Tacemus alios[x], in eo conſentientes, referendum iure ſuo eſſe Stratonem inter atheos, quocunque demum ſenſu intelligantur rationes eius phyſicae. Non tamen ita deſperata Stratonis cauſa viſa eſt, vt non vel mitius cenſendum, vel nihil certi ſtatuendum eſſe contenderent alii viri docti, quorum prius FRIDERICO PHILIPPO SCHLOSSERO[y], poſterius IAC. FRID. REIMMANNO[z] placuit. Longum vero eſſet et ab inſtituto noſtro alienum, rationes virorum doctiſſimorum ex vtraque parte adductas afferre in medium[a], nec arbitri nos in hac re partes, modulo nos noſtro metientes, ſumimus, ſed noſtram tantum hac de re ſententiam paucis enarramus, et modeſte aliis diiudicandam relinquimus. Et 1. quidem, quod iam monuimus, iterum inculcamus, vix poſſe de vero ſenſu aſſertionum Stratonis iudicari, cum ipſius libri nobis deſint, vnde de nexu totius ſyſtematis iudicium fieri poſſet; quod facile fieret, ſi quos *de Diis, de ſpiritu, de coelo* libros ſcripſit, nobis ſuppeterent. Adeo quoque obſcura ſunt, et inter ſe non cohaerentia, quae Cicero et Plutarchus tradunt, vt melius ſit, fatente MOSHEMIO[b], ignorantiam fateri, quam incertis ſuſpicionibus indulgere, praeſertim, cum ea, quae a veteribus allata ſunt, varia ratione queant explicari. 2. Quod ſi tamen coniecturis aliquid indulgendum, et iſtis veterum locis inſiſtendum eſt, diſtinguenda ſunt certa ab incertis; et ea, quae veteres Stratoni aperte tribuunt, ab iis, quae tanquam conſectaria viri eruditi ex con-

q) Theodicée p. m. 428. ed. rec.

r) Dict. T. IV. art. Spinoza not. A. add. Rep. aux Q q. d'un Provinc. T. III. p. 1237. Cont. des penſ. ſur les cometes T. II. p. 520.

s) De Spinozismo ante Spinozam, Anal. hiſt. phil. p. 316 ſeqq. Theſ. de ath. c. I. §. 16.

t) Syſtem. intell. c. III. §. 4. p. 100.

u) Marq. D'ARGENS philoſophie du bons ſens Reft. III. §. 3. p. 329.

x) LINK THOMAS. Hiſt. atheiſmi c. VI. p. 140. CLERIC. Bibl. choiſ. T. II. art. I. §. 7. p. 27. PARCKER de Deo diſp. VI. ſ. 11. p. 525. MOSHEM. ad CVDWORTH. l. c. not. 2. Auctores hiſtoriae vniuerſalis, p. 29.

y) Diſſ. de hylozoiſmo Stratonis Lampſaceni Witteb. 1728.

z) Hiſt. atheiſmi ſect. II c. 27. §. 3. p. 186.

a) Allatae eae ſummatim Amoen. lit. l. c.

b) Ad l. c. CVDWORTHI, qui cum prudenter multa de atheiſmo Stratonis diſſeruit, nobisque facem praetulerit, cum his conferendus eſt.

Digitized by Google

coniectura adiecere, eaque in ſubſidium vocanda, quae alibi de eo referuntur. His praemiſſis, 3. certum eſt, Stratonem a negotio fabricandi mundi Deum prorſus remouiſſe, nec locum ei vllum feciſſe. Hoc adeo vno veteres teſtantur, vt non niſi absque omni pudore negari queat. 4. Certum porro eſt, ſyſtema particularum minimarum, qualitate deſtitutarum, et in infinito vacuo fortuito et temerario motu coaleſcentium, quod Leucippo et Democrito arriſit, Stratonem exploſiſſe, adeoque inter atomiſticos philoſophos, Deum a mundi fabrica excludentes non poſſe referri. 5. Quin et hoc Plutarchi teſtimonio verum eſt, non admiſiſſe eum mundi animam ratione et conſilio materiam formantem. 6. Tandem et hoc indubitatum eſt, non aliud ad materiae formationem principium requiſiuiſſe, quam quod naturaliter materiae ineſt; quodue naturam obſcuriſſimo vocabulo nominauit, eique vim diuinam, quae cauſas gignendi, augendi minuendiue habeat, ſed careat omni ſenſu, adſcripſit. Quae natura 7. non poteſt eſſe vniuerſalis quaedam anima ſiue vis materiae formatrix, et per vniuerſam materiam fuſa, alias enim mundum tanquam animal concepiſſet, quod negat Plutarchus. 8. Etſi vero obſcurus eſt locus Plutarchi, euidens tamen eſt, poſuiſſe eum in formando mundo principia quaſi tria, τύχην, φύσιν, αὐτόματον, et ſtatuiſſe, fortunam, ſiue fortuitos motus ciere naturam in materia latentem, eam vero proprio inſtinctu et motu certis ponderibus et motibus formationem peragere. 9. Adiicimus his, quod praetermiſere viri docti, et nos poſtea veterum teſtimoniis probabimus, Stratonem reduxiſſe eſſentias rerum ad qualitates, et imprimis ad elementa frigidi et calidi, ideoque ens, ſiue ſubſtantiam definiuiſſe, permanentiam entium. Haec veterum dictis conſentanea eſſe, et ſi illis ſtandum eſt, omnino Stratoni tribuenda, negare poterit, qui rem recte conſiderat, nemo. 10. Ex his vero coniectura fieri debet, qua forte ratione ſyſtema phyſicum ordinaſſe Strato cenſendus ſit, quae, ſi quid iudicamus, eo redeunt: rerum naturalium principium non eſſe Deum, ex machina quaſi aduocandum, nec latentem in materia peculiarem diuinam animam, quae omnia finxerit, nec fortuitum atomorum concurſum ex ſola particularum diſpoſitione qualitates, menſuras et pondera rerum producere nunquam aptum; ſed ineſſe cuilibet materiae particulae vim ſuam propriam quae pro conditione qualitatum, eam propria virtute mouere, formareque, atque moderari, ſicque ſubſtantias producere valeat, certosque producere effectus potens ſit. Hanc vero vim non ſe excitare ipſam, ſed antecedere fortunam, id eſt, fortuito caſu accedere aliquid, quod latentem brutamque hanc vim excitet, qua excitata cuncta proprio et interno naturae latentis motu et vi ſecundum certas proportiones, qualitatibus rerum proprias, formari et perfici e). Ita ſi Stratonem explicemus, cuncta non cohaerent tantum, ſed et relationibus veterum conſonant, et manifeſtum eſt, qua ratione a Democriti,

e) Eundem fere in modum Stratonis ſyſtema ſe habuiſſe coniiciunt viri celeberrimi IOH. ALB. FABRICIVS Bibl. Graec. Vol. II. p. 311. et IOH. LAVR. MOSHEMIVS ad l. c. CVDWORTHI.

criti, Platonis, Ariſtotelis aliorumque ſyſtematibus recedens Strato, proprium ſibi rerum naturalium principium finxerit. II. Ex his vero altera de atheiſmo Stratonis quaeſtio excutienda eſt, ad quam, vt diſtincte reſpondeamus, obſeruandum eſſe monemus, nuſquam veteres tradere Stratonem Deos plane negaſſe, et prorſus nihil tale, quod diuinam naturam habet, praeter vim illam latentem in materia agnouiſſe. Neque enim hoc ex ſyſtemate ſequitur, quod mundum ex materia iuxta motus principia ſine Deo fingit, vt exemplo Ariſtotelis et Democriti atque Epicuri patet, qui ab omni hoc formandae materiae negotio Deum excluſerunt, et tamen, eſſe illum aſſeruerunt. Quin ſi coniecturis locus eſt, ex verbis CICERONIS Strato negat, opera ſe Deorum vti ad fabricandum mundum, recte concludi poſſe videtur, non negaſſe Stratonem Deos, de quibus etiam librum ſcripſit, ſed tantum improbauiſſe eorum philoſophorum morem, qui ad Deum confugiunt, cum cauſas rerum naturalium, in ipſa natura latentes explicare debeant: videturque medium voluiſſe tenere inter Platonem et Ariſtotelem, quorum ille diuinam animam Deosque ad formandum mundum aduocat, hic plane non formatum, ſed ab omni aeternitate fuiſſe aſſeruit, quod neutrum philoſophice ſatis fieri putauiſſe videtur Strato. Eximendus itaque atheorum primae claſſis numero eatenus eſſet Strato, quatenus de Diis nec negauit, nec aſſeruit quicquam, quod ad nos peruenerit, et quatenus incertum eſt, num praeter vim illam naturae, diuinum aliquid eſſe conceſſerit. Quae enim AVGVSTINVS[d] et LACTANTIVS[e] dicunt, feciſſe Deum corporeum, ſineque mente ſibi finxiſſe, conſectaria magis ſunt, quae ex aſſertis Stratonis deriuauere hi eccleſiae doctores, in eiusmodi nectendis conſequentiis ſumme faciles, quam ipſa Stratonis dogmata. Interim nec hoc negandum eſſe videtur, remouiſſe eum omnem Dei concurſum ad materiam, eamque, cum Deo coaeternam crederet, cum toto Lyceo, naturam iſtam per ſe ineſſe materiae credidiſſe: quod veriſimilius nobis videtur, magisque cohaerere cum placitis Stratonis, quam quod olim ſtatuimus[f], vim illam a Deo ab aeterno materiae inditam, eamque ſibi relictam deinde eſſe. Videtur enim Strato in eo non receſſiſſe a Lycei doctrina, Deum non eſſe conditorem mundi, ſed tantum nouam rationem formati mundi geneſin ſine Deo explicandi excogitauiſſe. Ex quibus omnibus tandem inferimus, etſi inter apertiſſimos primaeque claſſis hoſtes Dei nondum referri queat, proxime tamen ab iis abeſſe, cui materia aeterna, Deus ab ea excluſus, resque omnes inſita vi formatae dicuntur, quae omnia Dei notionem indirecte euertunt. Sicque non militauit quidem in Spinozae caſtris Strato, qui Deum plane ex materia relegauit, non melius tamen ratiocinatus eſt, cum modificationibus materiae omnes res ſecundum eum conſtent.

§. VI. Reliqua, quae temporis iniuriam euaſerunt fragmenta philoſophiae Stratonis haec ſunt: *Reliqua doctrina Stratonis.*

V. Ens

d) De C. D. L. V. c. 10. e) l. c. f) Amoenit. lit. l. c. p. 319 ſeqq.

V. Ens eſſe permanentiam entium. Refert hanc entis, vel ſubſtantiae potius definitionem, et reprehendit PROCLVS[g], cui διαμονὴ τῶν ὄντων audit. Etſi vero ſatis obſcura eſt haec definitio, videtur tamen, ſi quae ſupra dicta ſunt, conferantur, id potiſſimum velle, ſubſtantias qua tales, ex ſubſiſtentia, quae inter ſe entia variis qualitatibus mixta habet, ortas, ſibi inuicem quaſi fundamento niti, ita vt vna ex alia oriatur. Quaeſiuiſſe enim non in formis ſubſtantialibus, ſed in qualitatibus varie inter ſe mixtis naturam et eſſentiam rerum, teſtantur AVCTOR *recognitionum Clementis*[h] et SEXTVS EMPIRICVS[i]. Qualitates vero illas in frigido et calido quaeſiuiſſe ex STOBAEI[k] loco, etſi corrupto, ingenioſe coniicit FABRICIVS[l].

VI. Animae ſedem eſſe in ſuperciliorum meditullio[m].

VII. Animam per ſenſuum inſtrumenta, tanquam per quaedam foramina proſpicere et ſe exercere, et ita arcte iunctam eſſe cum ſenſibus, vt a ſenſibus ratione operationis differre non videatur. Ita Stratonis et Aeneſidemi opinionem exponit SEXTVS EMPIRICVS[n], ſicque eum intelligendum eſſe, vt inter animam et ſenſus tamen diſcrimen ſit, licet aliud prima verborum facies innuere videatur, ex antecedenti theſi recte concluditur. Oppoſuitque TERTVLLIANVS[o] Stratonem iis, qui cum Dicaearcho, et medicis Andrea atque Aſclepiade, ita abſtulerunt principale, dum in animo ipſo voluerunt eſſe ſenſus[p]. Non itaque animi operationem ſuſtulit Strato, eam vero ita cum corporis ſenſibus coniunxit, vt ſine his illa cognoſcere et iudicare non poſſit.

VIII Tempus eſſe menſuram motus et quietis.

IX. Tempora deſinere in indiuiduum, corpora autem et loca ſecari in infinitum, et moueri, quod mouetur, in tempore indiuiduo totum ſimul et confertum diuiduum ſpatium, et non prius in priori[q].

X. Omne corpus grauitatem habere et ad medium ferri[r].

XI. Illud, quod extra coelum eſt, tanti ambitus eſſe, vt vniuerſum capiat; ideo ſuapte natura vacuum eſſe, verum ſemper corporibus impleri, et ſola cogitatione conſiderari, tanquam per ſe ſubſiſtens[s].

XII. Non ſolum animam irrationalem (appetitum) moueri, ſed et rationalem, actiones enim animae motus eſſe[ſ].

XIII. Primum frigidum aquae adſcribendum eſſe[ſſ].

XIV. Cometas eſſe lumen ſideris nube comprehenſum denſa, ſicut fit in lucernis[t].

XV.

g) In Timaeum L. IV. p. 242. 243.

h) Lib. VIII. c. 15. ibi enim pro Calliſtratus, Strato legendum eſſe recte ſuſpicatur FABRICIVS ad SEXTI l. citand.

i) Pyrrh. hyp. L. III. c. 4. ſ. 32. eadem repetit auctor hiſtoriae philoſophicae GALENO tributae.

k) Eclog. phyſ. c. 13. p. 27.

l) Ad l. c. Sexti.

m) PLVT. de plac. phil. L. IV. c. 5. TERTVLL. de anima c. 15.

n) Adu. Math. L. VII. ſ. 350.

o) loc. cit.

p) Librum Stratonis, quo probauit ſenſum non eſſe ſine intelligentia, memorat PLVT. de ſolert. animalium.

q) Vtrumque Stratoni tribuit SEXTVS Pyrrh. hyp. L. III. c. 17. ſ. 137. adu. Mathem. L. X. ſ. 155. 177. conf. SIMPLIC. phyſ. L. IV. p. 168. STOBAEVS Eclog. phyſ. p. 19.

r) In L. I. de coelo c. 86.

s) IDEM L. IV. Phyſ. c. 53.

ſ) ib. L. VI. c. 23.

ſſ) PLVT. de primo frigido T. II. p. 499.

t) IDEM de plac. phil. L. III. c. 2.

XV. Animi affectus et ſenſus in principe parte eſſe et non in affectis locis. In hac enim parte ſitam tolerantiam, vt in terribilibus et dolorem afferentibus, vtque in fortibus et timidis [u].

XVI. Potentiam ſeminis ſpirituoſam eſſe, adeoque corpus [v].

XVII. Duo tantum eſſe, vocem et rem, et in voce verum et falſum eſſe [w].

§. VII. Stratonem circa finem Olymp. CXXVII. defunctum in cathedra ſecutus eſt LYCON, Troadenſis, Aſtyanactis filius [x], vir eloquens, et in educandis inſtituendisque pueris exercitatiſſimus, qui pudore et laudis ſtimulo, quaſi calcaribus vtebatur, et frenis ad regendos eorum animos; maximeque improbabat, ſi quis animum mature doctrina non imbueret, et ſero ſapiens annos ſibi reddi optaret. Elocutionis vero copia in eo erat vberrima, adeo, vt praepoſita nomini Γ littera, *Glyconem* quidam appellarent, dicendi dulcedinem in eo admirati [y]. Scribendo tamen multum ſibi fuit inferior [z]. Non vero pueris tantum vtiliſſimum ſe praeſtitit, ſed Athenienſes quoque multoties conſilio in rebus dubiis adiuuit [a]. Et hanc quoque prudentiam rerum gerendarum cauſam fuiſſe veriſimile eſt, quod maxima apud Attalum et Eumenem reges gratia floreret, qui regia eum munificentia alebant. Antiochus quoque eius conuictum expetiit, obtinere tamen non potuit [b]. Erat autem, more doctorum in Lyceo, cultu mundiſſimus adeo, vt toga vteretur ad exceſſum delicata et pretioſa [c]; et cum corporis habitu eſſet robuſtior, exercitia corporis omnia ſolertiſſime obibat, athleticis rebus agilitate maxime idoneus [d]. Scholam vero rexit per XLIV. annos [e] integros, denatus anno aetatis LXXIV. podagrae conſumtus doloribus. Vtrum libros ſcripſerit, vel a Stratonis placitis receſſerit, veteres tacent; vnum hoc notat CLEMENS ALEXANDRINVS [f], finem conſtituiſſe veram animi laetitiam: quo referendum etiam videtur, quod PLVTARCHVS [g] ait, Ariſtonem eius diſcipulum, librum ſcripſiſſe, cuius titulus, *Lycon* fuerit, in quo animarum dogmata mixta fabulis, id eſt, mythologico dicendi genere propoſita ſint, apta ex voluptate concitare diuinum furorem. Ex hoc enim loco coniici recte poteſt, Lyconem de animae gaudio philoſophatum fuiſſe, Ariſtonem vero dulci fabularum lepore doctrinam in ſe iucundam temperauiſſe. Sunt et alii huius nominis veteribus memorati, a Peripatetico hoc diſtinguendi, ex quibus vnus huic quoque ſectae, alter Pythagoreae, adhaeſit [h]. *Lycon.*

Ppp pp 2 §. VIII.

u) ib. L IV. c. vlt. v) ib. L. V. c. 4.

w) SEXT. EMPIR. adu. Math. L. VIII. ſ. 13. id Stoicis, reliqua Ariſtoteli oppoſita.

x) LAERT. L. V. ſ. 68. qui Panthoedi dialectici auditorem vocat.

y) PLVT. de exilio.

z) LAERT. ſ. 66. CIC. de fin. L. V. c. 5. cui oratione locuples, rebus ipſis ieiunior, audit.

a) LAERT. ſ. 67. b) ibid.

c) ib. et ATHEN. L. XII. p. 546. qui plura de eius luxu habet.

d) ib. Ad hunc corporis robuſti habitum alludit HORAT. Epiſt. L. I. ep. 1. v. 30. vt recte obſeruatum HEINSIO ad h. l.

Nec quia deſperes inuicti membra Glyconis
Nodoſa corpus nolis prohibere chiragra.

e) LAERT. l. c. apud STANLEIVM p. 501. male expreſſi ſunt XL anni.

f) Stromat. L. II. p. 416.

g) Quomodo iuueni audiendi poëtae.

h) LAERT. ſ. 69.

Ariſto Ceius.

§. VIII. Lycone decedente cathedram in Lyceo occupauit ARISTO in inſula Ceo, Iulide natus, vnde CEIVS et Iulietes dicitur [i], qui praeceptorem in cathedra Peripatetica Olymp. CXXXIIX. ſecutus eſt. Critolai γνώριμον, id eſt, familiarem diſcipulum vocat SEXTVS EMPIRICVS [k], quod tamen, cum ſucceſſio ſcholae Peripateticae ſupra veterum teſtimoniis probata non admittat, quae Ariſtonem Iulletem ante Critolaum ponit, vel falſum plane eſt, et error veterum, vel de iuniore aliquo Ariſtone intelligendum eſt [l]. Bionis vero Boryſthenitae aemulum fuiſſe STRABO teſtis eſt [ll]. Scripſit, CICERONE [m] auctore, *multa et polita, ſed oratio auctoritatem non habuit; grauitasque in concinno et eleganti viro, quae philoſophum decet, deſiderata eſt.* Quo iudicio Cicero ad grauem doctrinam de anima, fabulis ab Ariſtone, vti ſupra dictum, inuolutam et temeratam reſpicere videtur PATRICIO [n], quod tamen vero parum videtur ſimile, philoſophicas enim doctrinas μυθολογικῶς enarrare, praeſtantiſſimi philoſophi ſolebant. Propius vero eſt, Ariſtonem materiam ſcribendi elegiſſe ſaepius philoſopho non dignam, et luxuriatum etiam fuiſſe in dictione; quam coniecturam liber *amatoriarum ſimilitudinum*, quem teſte ATHENAEO [o] ſcripſit, confirmat. De placitis vero eius et ſcriptis difficile eſt ſtatuere, eo quod veteres Ariſtonem Ceium Peripateticum, et Ariſtonem Chium frequenter inter ſe confuderunt, ſuntque, qui pleraque huic adſcripta Peripatetici eſſe contendunt [p]; alii [q] contrarium tenent. Habuit etiam diſcipulum cognominem ex Coo inſula oriundum, quem teſtamento haeredem inſtituit [r], qui a praeceptore diſtinguendus eſt. Alium Ariſtonem ſeniorem memorat LAERTIVS [s].

Critolaus.

§. IX. CRITOLAVS, qui Ariſtonem excepit, Phaſelide, celeberrima Lydiae vrbe, ortus fuit [ſſ], Ariſtonis diſcipulus, vt ſupra dictum eſt. Delegatum fuiſſe, ob eloquentiam, qua praeſtabat, ab Athenienſibus, vt cum Carneade et Diogene Romam mitteretur, ibique dicendi facultatem Romanis probauiſſe, ſupra in Carneadis vita retulimus, et quae circa eius aetatem atque tempus difficultates moueri ſoleant, memorauimus. Quamuis autem eſſet diſertiſſimus, rhetoricam tamen teſte SEXTO EMPIRICO [t] et QVINTILIANO [u] damnauit, vt quae artificium potius ſit malum, quam ars, qualem eſſe, pertinaciter negabat. Id quod mirum nemini debet eſſe, cogitanti, ſemper, et potiſſimum circa Critolai tempora, internecinum inter philoſophos et oratores fuiſſe odium, vtraque parte alteri detrahente: cuius exemplum nobis Academia quoque ſupra exhibuit. Aetatem vltra LXXX. annum

i) LAERT. L. VII. ſ. 164. STRABO L. X. p. 658.
k) Adu. Rhetor. L. II. ſ. 61. quod confirmat QVINTILIAN. L. II. c. 15.
l Praefert hoc iure cel. FABRICIVS Bibl. Graec. Vol. II. p. 280 294. et ad locum SEXTI.
ll) l. c ζηλώτην vero imitatorem quoque innuit.
m) De finib. L. V. c. 5.
n) l. c. p. 155.
o) Lib. X. p. 419. L. XV. p. 674.
p) LAERTIVS L. VII ſ. 163. Panaetii auctoritate vſus.
q) Conf. BAYLE Dict. T. I. art. Ariſto not. G.
r) STRABO L. XIV. p. 658.
s) Lib. V. ſ. 27.
ſſ) PLVT. de exil. T. II. p. m. 527. CICERO l. c.
t) Adu. Grammat. L. II. ſ. 15. 20. et FABRIC. ad h. l.
u) Lib. II. c. 17. Inſtit. Orat.

Digitized by Google

annum protraxiſſe volunt [v], licet impeditae ſint temporis eius rationes. Diſtinguendus vero Critolaus Peripateticus ab aliis huius nominis [w]. Inſtitiſſe veſtigiis diſciplinae Peripateticae, pauca, quae de eius placitis veteres conſeruarunt, docent. Inter quae praeter doctrinam de Deo, quem cum Diodoro diſcipulo aetheris puri mentem dixiſſe refert STOBAEVS [x], maxime dogma de mundi aeternitate notandum eſt, de quo memorabilia quaedam refert PHILO [y], habuiſſe eum doctrinam de mundi et humani generis ortu, totamque coſmogoniam pro inuento fabularis theologiae, excogitato ad illiciendos fatuos, et decipiendos credulos, quod naturae operi contraria afferat, multisque argumentis in primos homines ex terra natos inſurrexiſſe, et contendiſſe, humanum genus eſſe aeternum, ergo et mundum, qui, cum ſuamet cauſa ſit eſſentiae, vt ceteris rebus omnibus, ſempiternus eſſe debeat, cum nihil praeterea ſit, vnde deſtructionem quoque metuat. Addit plura, apud ipſum legenda, Ariſtotelicum hoc de argumento dogma mire illuſtrantia. Summum porro bonum ſtatuebat [z] eſſe, perfectionem vitae recte fluentis, ſecundum naturam, quae compleatur ex tribus generibus, quo in dogmate ab Ariſtotele parum diſceſſit; quare et προγονικὴν τελειότητα, *perfectionem a maioribus in Lyceo traditam* eum intellexiſſe, recte monuit CLEMENS ALEXANDRINVS. Refert etiam CICERO [a], *animi bona corporisque atque externa, velut in lance eum appendiſſe, tantumque, dixiſſe, propendere iſtam lancem, cui impoſita ſint animi bona, vt terram et maria deprimat.*

§. X. Critolai diſcipulus DIODORVS fuit, quem in ſchola ei ſucceſſiſſe, ex ſupra demonſtratis euincitur. *Diodorus.* Quis vero fuerit, quem docendi modum tenuerit, quamdiu cathedram occupauerit, quem ſibi ſucceſſorem delegerit, altum apud veteres eſt ſilentium. Vnum hoc notauit CLEMENS ALEXANDRINVS [b], hunc finem hominis ſtatuiſſe, vt ſine omni moleſtia et honeſte viuat. Sunt, qui putant [c], Erymneum, quem Athenionis praeceptorem fuiſſe ATHENAEVS [d] ait, ſucceſſorem eius fuiſſe, nititur vero hoc mera ſuſpicione, definitque in Diodoro Peripatetica ſucceſſio; ab eo enim vsque ad Andronicum Rhodium, qui vndecimus ab Ariſtotele Lycei doctor numeratur, tres deſiderantur, veteribus indicti. Cum Diodoro itaque Peripateticae ſcholae hiſtoria in prima deſinit periodo: aliquot tamen viri celebres non praetermittendi nobis ſunt, qui ex hac ſecta magnam ſibi famam acquiſiuerunt.

§. XI. Non enarrabimus vero ſectatores Ariſtotelis omnes, eiusmodi enim catalogos ſcriptionis noſtrae ſcopus et modus non admittit, ſed aliquos, qui inter Graecos ex Lyceo prodeuntes nomen ſibi parauerunt celebre, *Aſſeclae alii Ariſtotelis.*

v) LVCIAN. in longaeu. T. II. p. m. 829.
w) Vid. VOSSIVS de hiſtor. Graec. L. III. p. 348.
x) Eclog. phyſ. L. I. c. 1. p. 2.
y) Quod mundus ſit incorruptibilis p. m. 943 ſeqq.
z) CLEM. ALEX. Strom. L. II. p. 416.
a) Tuſc. Qq. L. V. c. 17.
b) Strom. L. I. p. 301. conf. CICERO de finibus L. V c. 5. Ac. Qq. L. IV. c. 42. CLEM. L. II. p. 415.
c) PATRICIVS l. c. p. 114. FABRIC. Bibl. Gr. Vol. II. p. 300. OLEARIVS ad STANLEIVM p. 504.
d) Lib. V. p. 211.

lebre, adducere ſatis erit; reliquos dabunt, qui Peripateticorum indices confecerunt PATRICIVS[e] atque FABRICIVS[f], vt alios taceamus: Plerique tamen eorum, quos doctiſſimorum virorum collegit induſtria, poſt renouatam Peripateticae ſcholae faciem et productos in lucem Ariſtotelis libros vixerunt, quod argumento eſt, non adeo magnam Lycei fortunam inter Graecos fuiſſe, ex quo cum Theophraſto Peripateticae literae quaſi ſepultae ſunt. Qui enim eum ſequebantur, nomen magis, quam doctrinam Peripateticam tuebantur. Ii itaque maxime notandi ſunt, qui vel Ariſtotelem ipſum audiuerunt, vel ex Theophraſti diſciplina prodierunt, et genuinam Peripateticae philoſophiae faciem pernouerunt. Inter quos Dicaearchus, Eudemus, Heraclides Ponticus, Phanias, Demetrius Phalereus, et Hieronymus Peripateticae philoſophiae gloriam eruditione ſua maxime auxerunt.

Dicaearchus.

§. XII. DICAEARCHVS, Phidiae filius Meſſenius fuit ex Sicilia, Ariſtotelis diſcipulus[ff], et nobile Lycei ornamentum, qui et hiſtoricis ſcriptis et philoſophicis diſputationibus celebre nomen conſecutus eſt. CICERONI enim non ἱστορικώτατος tantum audit[g], ſed et Peripateticus magnus et copioſus[h]; qui et alibi[i], quanti hunc virum fecerit, luculenter prodit. Nos nec hiſtoricam nec geographicam eius eruditionem hic conſideramus, de vtraque ad DODWELLI diſſertationem de Dicaearcho[k] lectorem remittentes; ſed, quae philoſophica adamauit placita, a nobis praetermitti non poſſunt. Statuit enim

I. Nihil eſſe omnino animum, et hoc eſſe nomen totum inane, fruſtraque et animalia et animantes appellari, neque in homine ineſſe animum vel animam, nec in beſtia. Vimque omnem eam, qua vel agamus quid, vel ſentiamus, in omnibus corporibus viuis aequaliter eſſe fuſam, nec ſeparabilem a corpore eſſe, quippe quae nulla ſit, nec ſit quicquam niſi corpus vnum et ſimplex, ita figuratum, vt temperatione naturae vigeat atque ſentiat. Ita CICERO[l] deliciarum ſuarum, Dicaearchi, ſententiam exponit, quem acerrime contra immortalitatem animorum diſputaſſe, innuit. Confirmant id alii quoque veterum[ll], patetque ex CICERONIS alio loco[m], eum in Corinthiaco, et in Lesbiacis libris, vehementer in hanc doctrinam in-

e) Diſcuſſ. Perip. T. I. L. X. p. 127 ſeq. vbi de auditoribus, ſectatoribus et expoſitoribus Ariſtotelis agit, eorumque varias philoſophandi rationes L. XII. p. 152 ſeqq. exponit.

f) Bibl. Graec. Vol. II. p. 272. conſuli quoque cum fructu poſſunt IONS. de Scr. Hiſt. phil. paſſim. VOSSIVS de hiſt. Gr. L. I. c. 9. p. 40. Catalogum quoque Peripateticorum, licet negligenter ſatis confectum exhibet LEONARD. COZZANDVS de magiſterio antiq. philoſ. L. II. c. 2. p. 157 ſeqq.

ff) CICERO Tuſc. Qq. L. I. c. 20. 21. SVIDAS T. I. v. Dicaearchus p. 585.

g) Ad Attic. VI. 2.

h) De officiis L. II. c. 5.

i) Ad Attic. II. 12. qui et ep. 2. eum magnum hominem vocat.

k) Eam cum Dicaearchi fragmentis geographicis inſeruit T. II. Geographorum Graecorum Oxon. 1703. 8. editorum Io. HVDSONVS vir clariſſimus. BAYLIVS etiam Dict. T. II. art. Dicearque p. 285. quaedam ad eum pertinentia collegit. add. IONS. de Script. hiſt. phil. L. I. c. 16. p. 85. FABR. Bibl. Gr. Vol. II. p. 295. Voss. de Hiſt. Graec. L. I. c. 9. p. 46.

l) Tuſc. Qq. II. cc.

ll) PLVT. contra Colot. EVSEB. praep. L. XV. c. 9. p. 810. CIC. ad Attic. L. XIII ep. 31. SEXT. EMPIR. Pyrrh. hyp. L. II. c. 3. ſ. 31. adu. Mathem. L. VII. ſ. 349.

m) Tuſc. Qq. L. I. c. 31.

Digitized by Google

inſurrexiſſe, et imprimis, vt notat Plvtarchvs[n], Platonem oppugnauiſſe. Obſeruauimus vero ſupra quoque, augere ita veriſimilitudinem eius ſententiae, quae animae mortalitatem aſſertam tribuit Ariſtoteli hanc Dicaearchi diſputationem: tota enim ea cum ſyſtemate Ariſtotelis phyſico et pſychologico conuenit. Quid vero veteres[o] et recentiores ea de re contra Dicaearchum et qui eius opinionem ſequuntur diſputauerint[p], huius loci, enarrare non eſt.

II. Humanum genus ſemper fuiſſe. Sententiam γνησίως Ariſtotelicam Dicaearcho tribuit Censorinvs[q], videnturque ad hoc argumentum pertinuiſſe quae Cicero[r] habet: *eum collectis ceteris cauſis eluuionis, peſtilentiae, vaſtitatis, beluarum etiam repentinae multitudinis, quorum impetu quaedam hominum genera ſint conſumta, docuiſſe plures eſſe deletos homines hominum impetu, id eſt bellis et ſeditionibus.* Iſta enim reſponſione obiectionem eludebat, quae impoſſibilitatem aeternitatis mundi ab initiis regnorum et hominum multitudine deriuabat.

III. Diuinationes quoque plerasque reieciſſe, niſi quae fiunt, cum animus hominis ita ſolutus eſt et vacuus, vt ei plane nihil ſit cum corpore, aſſerit Cicero[s]. Quam tamen doctrinam cum primariae hypotheſi, animam nihil eſſe, niſi vitam vimque corporis, conſiſtere non poſſe, recte monuit P. Bayle. Quae vero ita explicari poſſunt, vt vis illa, quae ineſt corpori, quamque animam alii philoſophi vocant, vigilanti vel in ſtatu ordinario verſanti homini certis externorum ſenſuum legibus et vinculis conſtricta dicatur, quibus vel ſomno vel furore ſolutis diuino, vis illa libere moueatur, vt alibi ait Cicero, et virtutem in diuinatione naturalem explicet. Non negamus tamen Peripateticum philoſophum ita contradictionem nondum euitare; verum iſta tamen Peripateticis principiis conuenienter dicta ſunt.

IV. Neſcire quae euentura ſunt, melius eſſe, quam ſcire. Magnum Dicaearchi librum fuiſſe, in quo haec defenderat, teſtatur Cicero[ſſ].

V. In ciuilis quoque philoſophiae cognitione mirabilem fuiſſe, teſtatur quoque Cicero[t], qui libros *de Pellenaeorum, Corinthiorum, et Athenienſium rebuspublicis vehementer commendat.* Refertque Svidas[u] librum Dicaearchi de Spartanorum republica, quotannis in ephororum praetorio lectum eſſe, puberibus auſcultantibus, idque lege apud Lacedaemonios ſancitum diuque obſeruatum fuiſſe. Male eum librum tribuit Dicaearcho Lacedaemonio, Grammatico, Ariſtarchi diſcipulo, Mevrsivs[v].

VI.

n) l. c. inſurrexiſſe quoque contra Platonis Phaedrum ex Cic. ad Attic. XIII. 39. colligitur, conf. Fabric. l. c. p. 298. ſ. add. Cicero Tuſc. Qq. L. VI. c. 34. Laert. L. III. ſ. 38. putabat enim, iuueniliter eum ac moleſte de amore praecepiſſe.

o) Tertvll. de anima c. 15. Lactant. ep. 10.

p) conf. Bayle l. c. not. L. M.

q) De die nat. c. 4.

r) De offic. l. c. conf. Fabric. l. c. p. 297.

s) De diuinat. L. I. c. 3. L. II. c. 48.

ſſ) De diuinat. L. II. c. 51.

t) Ad Attic. II. 2.

u) l. c.

v) In Indice Miſc. Laconic. v. Dicaearchus, notatus ideo Bayle l. c. ſed in ipſo libro L. IV. c. 19. p. 334. nihil de Lacedaemonio habet Meurſius, vnde coniicimus, indicem a Pufendorfio editore vel alio confectum fuiſſe non inſpecto ſatis ipſo libro.

VI. Praetereundum quoque non eſt, diligentem poſuiſſe in eo operam Dicaearchum, vt altitudines montium regum cura et impenſis emetiretur, et rationes inde geographicas deduceret. Scripſiſſe vero *de montium dimenſione in Peloponneſo* obſeruant DODWELLVS et FABRICIVS [w].

Eudemus.

§. XIII. EVDEMVS Rhodum patriam habuit, Ariſtotelem praeceptorem, ad quem is ethica ſcripſit, licet ſint, qui ea ad Eudemum auctorem referant [x]. Scripſiſſe enim ad imitationem magiſtri philoſophica, teſtatur AMMONIVS [y], notatque Boëthius, auxiſſe eum logicam Ariſtotelis ſyllogiſmo hypothetico, et quinque aliis modis primae figurae, et ſeptimo tertiae [z]. Deſideratur etiam non ſine iactura hiſtoriae philoſophicae, eius hiſtoria geometrica et aſtrologica veteribus paſſim memorata. Plura de eo vide apud PATRICIVM, FABRICIVM [a], et MEVRSIVM [b].

Heraclides Ponticus.

§. XIV. HERACLIDIS, Eutyphronis filii, Heracleotis e Ponto vitam ex veteribus enarrauit Timagenes [c], et collegit ex aliorum memoriis LAERTIVS [d]. Is cum diues eſſet, Athenas conceſſit, et Platonem audiuit, Pythagoricam quoque philoſophandi rationem ſectatus, refertque SVIDAS [e], Platonem in Sicilia abiturum, praeſidem ſcholae reliquiſſe Heraclidem. Poſtea Speuſippo in diſciplinam ſe tradidit, nouiſſime vero Ariſtotelem ſecutus. Adeo tumenti fuit corpore, vt illum Athenienſes non Ponticum, ſed pompicum appellarent; moribus vero et inceſſu quoque grauem, humanum et verendum fuiſſe LAERTIVS teſtatur, qui et hoc addit. veſte vſum fuiſſe mollicula, qua in re morem Lycei, praeceptorem ſequentem, imitatum fuiſſe. ex exemplis ſupra allatis conſtat. Non vero doctrina tantum philoſophica et mathematica, ſed et dictionis et orationis genere vario et diſtincto, quodque maximam capiendi animos atque oblectandi vim habebat, eminuit, multisque libris doctiſſimis eruditionem probauit, quorum indicem confecit LAERTIVS [f]. Fabulam vero Graecam ſapiunt, quae de dracunculo ab eo nutrito, et cum moreretur, lecto impoſito, vt ad Deos relatus crederetur, narrant LAERTIVS et SVIDAS, adeo puerilia ſunt, et vero non ſimilia. Plura de eo dabunt VOSSIVS [ff], FABRICIVS [g], et MENAGIVS [h]. Non confundendum vero eſſe cum ſcriptore allegoriarum Homericarum alibi monuimus [i]. Triginta enim ex veteribus Heraclidas diuerſos collegit IONSIVS [k].

Phanias.

§. XV. PHANIAS, ſiue Phaenias Ereſius, Theophraſti ciuis e Lesbo inſula fuit, quem Epheſium fuiſſe perperam quidam SVIDAE codices vocant,

w) ll. cc. PLINIVS L. II. c. 65. GEMINVS Elem. Aſtron c. 14.

x) Vid. FABRIC. Bibl. Gr. Vol. II. p. 156.

y) Ad Categorias p. 13.

z) Conf. PATRIC. l. c. p. 49. 75. 153. FABR. l. c. p. 300. IONS. l. c. c. 15. p. 79.

a) ll. cc.

b) In deſcriptione Rhodi L. II. c. 9.

c) Is enim, teſte SVIDA, de claris Heracleenſibus ſcripſerat.

d) Lib. V. ſ. 86 ſeqq.

e) In Ἡρακλείδης T. II. p. 70.

f) l. c. ſ. 87. 88.

ff) De hiſtoricis Graec. L. I. c. 10. p. 45.

g) loc. cit.

h) Ad LAERT. l. c.

i) Supra in Homero.

k) Lib. II. c. 11. conf. L. I. c. 17.

Digitized by Google

cant [k], qui eum Ariſtotelem audiuiſſe tradit. Diligentem non naturae tantum, ſed et hiſtoriae philoſophicae interpretem fuiſſe, ex libro de *Socraticis* veteribus laudato [ll], aliisque ingenii eius monumentis, quae enarrat VOSSIVS [m], colligitur. Qua in re, dubium non eſt, Ariſtotelis hiſtoriae philoſophicae plurimum tribuentis exemplo fuiſſe excitatum. Scripſit vero etiam logica, vt ex loco quodam AMMONII [n] colligere eſt. Alius vero Phanias, Poſidonii Stoici diſcipulus eſt, quem cum Peripatetico confudit VOSSIVS [o].

§. XVI. Omnes vero, enumeratos hactenus nominis celebritate, vitaeque fatis per proſpera et aduerſa iactatus facile ſuperat DEMETRIVS PHALEREVS, nobiliſſimus Peripateticus, dignusque Theophraſto praeceptore diſcipulus, cuius plurimi veterum meminerunt, ex quibus vitam eius collegit LAERTIVS [p]. Is cum raro, quod notat CICERO [q], exemplo et doctrinae ſtudiis et regenda ciuitate princeps eſſet, a Caſſandro, Macedonum rege, Olymp. CXV. 4. Athenienſibus praefectus eſt. Quem principatum non tyrannide occupauit, ſed prudentia geſſit, popularemque ſtatum reſtaurauit: namque et reditibus et aedificiis ciuitatem auxit, tantamque inde populi gratiam meruit, vt CCCLX. ſtatuis, intra totidem dies confectis [r], honoraretur, quod nulli ante eum contigerat. Decem autem annos cum optime rempublicam adminiſtraſſet, inuidia ciuium preſſus, qui oligarchiam odio habebant, abſens capitis damnatus eſt, id quod Demetrii, Antigoni, filii iuſſu factum eſſe tradidit Phauorinus [s]. Tantusque fuit populi furor, vt cum abſens damnaretur, eiusque poteſtas corporis data non eſſet, in aes debaccharetur, ſtatuasque omnes ſubuerteret, et turpiſſime haberet. Ipſe vero Antigoni metu ad Ptolemaeum Lagida, cognomento Soterem, confugit, et apud eum in tanto honore fuit, vt, quod AELIANVS [ſſ] teſtatur, primas in ferendis rogandisque legibus partes teneret [t]. In hac vero in Aegypto commoratione accidiſſe tradunt [u], vt Alexandriae oculorum vſum amitteret, a Serapide autem reciperet, quem pro hoc beneficio paeanibus honorauit, apud Athenienſes poſtea decantare ſolitis. Cum autem regi auctor fuiſſet, vt liberos, quos ex Eurydice haberet, regni ſucceſſores deſignaret, non filium Beronices, poſtea Philadelphum dictum, rex ei non obtemperauit, ſed viuus adhuc Philadelphum in regni ſocietatem aſciuit, quae res Demetrio exitio fuit. Alta enim mente iniuriam reponens Philadelphus, parente fatis functo, honoribus eum priuauit,

Demetrius Phalereus.

k) Vid. FABRIC. Bibl. Gr. Vol. II. p. 308. in KVSTERI vero editione recte expreſſum eſt Ereſius, ρ enim pro ε ex mendo irrepſiſſe, palam eſt.

ll) Vid. IONS. l. c. p. 84.

m) l. c. p. 49.

n) De Categor. p. 13.

o) loc. cit.

p) Lib. V. ſ. 70 ſeqq. conf. MENAG. ad h. l.

q) De legibus L. III.

r) Quot nempe dies annus tum haberet, inde VARRO:

Hic Demetrius aeneas tot aptu'st,
Quot luces annus habet abſolutus.

conf. STRABO L. X. PLIN. L. XXXIV. c. 6.

s) LAERT. l. c. ſ. 77.

ſſ) Lib. III. c. 17.

t) Dicitur ſuaſiſſe Ptolemaeo, vt philoſophorum de regno et politia libros legeret, quippe in eis reperiri, quae amici reges monere non auderent, quod refert PLVT. in Apophthegm. Fuga vero Demetrii in Aegyptum incidit in Ol. CXVIII. 2.

u) LAERT. ſ. 76.

Digitized by Google

nauit, et certae prouinciae exilio deſtinauit, vbi cum triſtiſſimam vitam paulum exegiſſet, aſpidis morſu interiit: id quod deſtinato conſilio, vt e viuis tolleretur, factum eſſe CICERO[v] aſſerit. Et haec quidem certis veterum teſtimoniis conſtant. Quod vero poſt Ariſteam Ariſtobulus, Philo, Ioſephus, et plerique veterum eccleſiae doctorum tradiderunt, Demetrio Phalereo muſeo et bibliothecae regiae, Alexandriae a Ptolomaeo Philadelpho praefecto conſilium deberi, curandae verſionis Graecae bibliorum Hebraeorum, magnis dubiis expoſitum eſt, valdeque in diuerſa traxit viros in arte critica ſummos [w]. Seriem enim rerum et Hermippi apud LAERTIVM[x] teſtimonium obſtare monent, quo minus vera iſta ſint, cum quam primum regno ſolus admotus eſſet Philadelphus, Demetrium rure cuſtodiendum curaſſet, vbi aſpidis morſu interierit. Addunt [y] et Demetrium, et poſt eum Zenodotum Epheſium iſto tempore bibliothecarium Ptolemaei Lagidis, non Philadelphi fuiſſe. Cui tamen nodo ſoluendo hanc reſponſionem adhibent VOSSIVS[z] vterque, pater et filius, verſionem ſacrorum librorum curante Demetrio Phalereo factam eſſe illo tempore, quo ſimul regnarunt Ptolemaeus Lagi et filius eius Philadelphus. Poſterius vero telum vt declinet, eruditiſſimus HVMPHREDVS PRIDEAVX[a], ſtatuit, Demetrium ſupremum bibliothecae praefectum, Zenodotum vero eius cuſtodem, quem ſubbibliothecarium barbare vocant, fuiſſe. Nos hic prolixe argumenta vtriusque partis diſcutiendo moram non nectimus, dicturi ea de re ex inſtituto in hiſtoria philoſophiae Iudaicae; ſed id vnum monemus quod totam rem ſubruit, Ariſteae, Ariſtobuli et Ioſephi Iudaeorum teſtimonia deſtitui fundamento ſolido, quod verſio illa publica auctoritate regum Aegypti confecta fuerit, et manifeſtam Iudaeorum arrogantiam prae ſe ferre, qua Patres veteris eccleſiae ſeducti traditionem hanc rei ſacrae, vt putabant, honorificam, ſine vlteriori examine admiſerunt; probabiliſſimumque eſſe, ſuſceptum fuiſſe laborem hunc priuato Iudaeorum in Aegypto commorantium ſtudio. Ita nec diſertum Hermippi teſtimonium reiici, nec bibliothecae Alexandrinae conditae epocha mutari, nec Zenodoti bibliothecarii munus leui et non probata exceptione infringi opus eſt. Sed vt ad Demetrium Phalereum redeamus, Theophraſti auditor in philoſophia et eloquentia dignum tanto praeceptore diſcipulum ſe praeſtitit, et, quod teſtatur LAERTIVS[b], et librorum numero et verſuum multitudine omnes ſui temporis Peripateticos ſuperauit, doctiſſimus et peritiſſimus omnium. Probat etiam librorum eius index, ab eo conſignatus, in omni doctrinae genere, partim hiſtorico, partim politico, partim poëtico, partim rhetorico, partim philoſophico fuiſſe verſatiſſimum. Quae ſcripta ſtilo philoſo-

v) Orat. pro Rabirio.

w) Vid poſt SCALIG. ad Euſeb. aliosque HVMPHR. HODY de LXX. Interp. c. 9. quique hiſtoriam huius verſionis expoſuere.

x) loc. cit.

y) IONS. de Scr. hiſt. phil. L. I. c. 18. p. 101.

z) G. I. VOSSIVS de Hiſt. Gr. L. I. c. 12. p. 37. IS. VOSSIVS l. c.

a) Hiſt. Iud. Vet. Teſt. P. II. L. I. p. 19.

b) ſ. 80.

Digitized by Google

loſophico, oratorio tamen robore et virili eloquentia permiſto conſignavit [c], vt adeo dolendum ſit, ea nobis temporis iniuria erepta eſſe: qui enim ad eum refertur libellus elegans *de interpretatione*, νοθείας ſuſpectus eſt [d]. Fuiſſe vero virum non eleganter tantum doctum, ſed et probum rectique et honeſti amantem, dicta, quae de eo refert LAERTIVS [e] atque ſententiae pulcherrimae comprobant. A multis vero Demetriis [f], veteribus memoratis, addito Phalerei nomine facile diſtinguitur. Eſt inter eos Alexandrinus quoque philoſophus quidam, et ipſe Lyceo addictus, cuius meminit ATHENAEVS [ff], cum Phalereo non confundendus.

§. XVII. Tandem et HIERONYMVS RHODIVS non tacendus nobis eſt, quem cum Arceſilao et Lycone contentiones aluiſſe, LAERTIVS [g] teſtatur. Ariſtotelis itaque diſcipulum dum vocat ATHENAEVS [h], nihil aliud dicit, quam ſecutum fuiſſe diſciplinam Ariſtotelis, vt recte notat IONSIVS [i], qui et VOSSIVM [k] reprehendit, qui Hieronymum ad Ptolemaei Lagi tempora refert. Lycon enim Olymp. CXXVII. ſcholae praeeſſe coepit, cuius ille temporibus vixit. Peripateticum imprimis nobilem, ſuauem item et doctum vocat CICERO [l], et frequenter eius ſcripta laudant veteres [ll]. Summum bonum dixit, non dolere [m]. *Hieronymus Rhodius.*

c) ib. ſ. 82. Luculentius CICERO in Orat. ſed Phalereus Demetrius meo iudicio praeſtitit, cuius oratio cum ſedate et placide loquitur, tum illuſtrant eam quaſi ſtellae quaedam tralata verba et immutata. Et paulo poſt ſententias et locos communes ſine contentione diſputatos ab eo laudat. Et off. L. I. init. eum vocat diſputatorem ſubtilem, oratorem parum vehementem.

d) Vid. FABRIC. Bibl. Graec. Vol. IV. p. 423. et quos laudat.

e) ſ. 82.

f) Viginti nominat LAERT. ſ. 83. quibus plures addit MENAGIVS.

ff) Lib. X. XII.

g) Lib. IV. ſ. 41. L. V. ſ. 68.

h) Lib. X.

i) De Scr. Hiſt. phil. L. II. c. 3. p. 129.

k) De Hiſt. Gr. L. I. c. 9. p. 48.

l) De Orat. c. 56. de fin. L. V.

ll) Vid. MEVRS. in Rhodi deſcript. L. II. c. 10. p. 99. FABR. Bibl. Gr. Vol. II. p. 303.

m) Adeoque, voluptatem non eſſe expetendam CICERO de fin. L. II. c. 3. hinc L. V. dubitat, an Peripateticus vocandus ſit. Inde coniicit, PATRIC. diſc. T. I. L. XII. p. 157. hunc primum fuiſſe, qui Peripateticam doctrinam cum aliis aliarum ſectarum doctrinis miſcuit. Hic enim Ariſtotelis libros non vidit.

Digitized by Google

CAPVT OCTAVVM.

DE SECTA CYNICA.

§. I.

Cynicorum nomen et origo.

Nondum Socraticos diſcipulos, qui poſt praeceptoris fata ſectam condidere, dimittere hiſtoriam philoſophiae Graecanicae enarrantibus licet; reſtat enim Antiſthenes, Socratis diſcipulus, qui Cynicam ſectam inſtituit, ex qua enata eſt Stoica, quarum hiſtoriam iam pandemus. Cum enim reliqui, qui ex diſciplina magni viri prodierant, variarum doctrinarum hypotheſibus, quarum ſemina a Socrate ſe accepiſſe gloriabantur, inhaererent, Antiſthenes e contrario virtutis magis cultum, ad quem pleraque Socrates retulerat, quam ſubtiles ſpeculationes diſcipulorum eius imitandum ratus, nouum et inſolitum diſciplinae genus excogitauit, quod Cynicum dictum eſt. Cuius appellationis originem varie repetunt veteres atque recentiores. Quidam enim veterum a publico Athenienſium gymnaſio Cynoſarge dicto, quod elegit Antiſthenes, vt in eo doceret, Cynicam ſectam dictam putant [a]; quod admittunt etiam recentioris aetatis viri quidam doctiſſimi [b], qui a loco ſectae nomen haeſiſſe, vt Academicae ab Academia, Stoicae a Stoa, contendunt. Multi vero veterum [c], obſeruantes, non omnes Cynicos in iſto gymnaſio docuiſſe, vt Academici in Academia, ſed ſolum Antiſthenem, ad mores potius ſectae Cynicae, iſtam appellationem reſpicere, tradunt. Cum enim caninos in omnes fere homines dentes haec ſecta exerceret, et dicacitate inſolita omnes, quos ex inſtituto ſuo corripere fas erat, allatraret, et, quod plerique veterum aſſerunt, canino quoque more decori rationem inſuper haberet omnem, nec quae naturalia ſunt, turpia putaret, licet talia aliis viderentur; canum appellationem ſortitam fuiſſe, nec ipſis Cynicis valde ingratam, aſſerunt. Nos vtramque ſententiam non incommode copulari poſſe putamus, et vtrumque occaſionem nominis dediſſe credibile putamus. Docebat enim Antiſthenes in Cynoſarge, nouamque ibi ſectam condendi ſtudio intentus ſeueriſſimam auſpicabatur diſciplinam: cui cum nomen imponendum eſſet, repudiato Antiſtheniorum [d] titulo, a loco nomen haeſiſſe eo magis veriſimile eſt, quo magis eadem appellandi ratio in ceteris, quae ex Socratis ſchola ortae erant, ſectis obtinuerat. Cum vero ipſe ſectae auctor canino more homines allatrando, totius ciuitatis repre-

a) Horum aliquos nominat LAERT. L. VI. ſ. 13. HESYCH. ILL. etiam et SVIDAS in Antiſthen. T. I. p. 230 id recipiunt.

b) MEVRS ad HESYCH. p. 115 et Athen. Att. L. II. c. 2. FABR. Bibl. Graec. Vol. II. p. 360. IONS. de Scr. hiſt phil L. I. c. 8. p. 19. et differt Perip. I. p. 422. VOSSIVS de ſectis c. XVII. §. 3. aliique.

c) LAERT. L. III. c. 15. AVGVSTIN. de C. D. L. XIV. c. 20. PLAVTVS in Perſ. Act. I. ſc. I. v. 43. APVLEIVS florid. XIV. p. m. 355. Conſentiunt recentiorum multi, et in his LIPSIVS Manud. ad phil. Stoic. L. I. diſſ. XIII p. m 78. cl. STOLLIVS Hiſt phil. moral. p. 97. conf. VOSSIVS l. c. MENAG. ad LAERT. L. VI ſ. 13. et STOLLIVS a ſe diuerſus diſſ. de Antiſthene Cynico §. XI. p. 16.

d) ARISTOT. L. VIII. c. 3. Metaphyſ.

Digitized by Google

prehenſorem ageret, appellatio inter Graecos non inuſitata, qua dicaces homines, imprimis philoſophi, canes vocabantur [e], tanquam e re ip a nata ſectae haeſit, et qui in Cynoſarge docebat, vere canis eſſe dictus eſt, id quod LAERTIVS [f] diſerte teſtatur. Etſi vero ſectae, a magiſtro vel loco, appellationem reiiciebant Cynici [g], qui Herculis imitatores ſe eſſe prae ſe ferebant, cui Cynoſarge dicata erat, quia a cupiditatum noxiarum et vitiorum monſtris Herculis inſtar ciuitatem purgarent [h]; non diſplicuit tamen poſtea nomen philoſophis ex hac ſecta, vt Diogenis exemplo patet, ſcommatis [i] iniuriam in libertatis philoſophicae laudem vertentes, cum non amplius in Cynoſarge docerent, ſed per omnia vrbium compita et imprimis loca ſacra et publica diſcurrerent, reprehenſuri, quoſcunque emendatione opus habere nouerant. Id quod eo facilius euenire potuit, quo magis perditiſſimis tunc moribus tota fere viuebat Graecia.

Fuit autem Cynoſarge ex locis Athenarum publicis, extra vrbis moenia *Cynoſarge.* verſus meridiem, in editiore paulo loco haud procul a Lyceo ſita, cum luco adiacente. Nomen nacta eſt a cane albo, quaſi *ὁ κυνὸς ἀργοῦ ναός*, canis albi templum, cuius occaſio, docente SVIDA [k], haec fuit. Ciuis quidam Athenienſis, Didymum, Suidas vocat, rectius Diomum alii, vid. MEVRSIVS [l] et MENAGIVS [ll], ſacra in larario domeſtico fecerat; cui cum canis quidam albus (celerem alii, vocem *ἀργὲς* interpretantur, vt eſt apud HESYCHIVM [m]) carnem abſtuliſſet, et hunc in locum deportaſſet, vehementer perturbatus Diomus oraculum de ea re interrogauit, quod eum in illo loco, vbi canis carnem depoſuiſſet, fanum Herculi extruere iuſſit. Quod cum feciſſet, non ſolum fanum illud, ſed et locus Cynoſarges dictus eſt. Non vero Herculis tantum delubrum, ſed et Hebes, quae Iouis filia Herculi nupta fuit, Alcmenes etiam ara et Iolai, laborum Herculis ſocii, fuit, teſtante PAVSANIA [n]. Praeter templum gymnaſium quoque ibi excitatum celeberrimum, in quo peregrini nothique excercebantur. Erant vero nothi, qui vel alterutra ex parte ad Athenienſes pertingerent, ſiue qui patre aut matre Athenienſi procreati eſſent. Lege enim cautum erat, vt qui patribus quidem, non vero matribus Athenienſibus nati eſſent, pro nothis haberentur, liberique legitimi non putarentur, certis quoque ſignis et conſuetudinibus diſtinguerentur, quo et illud pertinebat, vt non niſi in Cynoſarges gymnaſio exerceri, vngique liceret. Id quod ad hunc locum ideo potiſſimum relatum eſt, quod ipſe Hercules in hunc cenſum quodammodo referretur, Deorum et mortalium connubio genitus. Eundem in locum etiam liberti remittebantur:

 erat-

e) Ita Ariſtippum canem vocatum eſſe ſupra diximus, conf. Acta phil. Vol. II. p. 902. 918. et quae ibi afferuntur.

f) ἁπλοκύων, LAERT. L. VI. ſ. 13.

g) Oenomaus apud IVLIAN. Imp. Orat. VI. p. 187. ὁ Κυνισμὸς ἐστι Ἀντισθενισμός τις καὶ Διογενισμός.

h) Dio L. IV. de regno p. 64. IVLIANVS l. c. Inde Antiſthenes apud EVSEB. praep. L. XV. c. 13. p. 816 Herculeo vir animo AVSON. epigr. 27. 28. LVCIAN. Vitar. auct. T. III. p. m. 107. APVLEI. l. c. add. MENAG. ad LAERT. L. VI. ſ. 2. FABR. Bibl. Gr. V. II. p. 351

i) Ita vocat LAERT. in prooem.

k) T. II. v. κυνόσαργες p. 398.

l) Athen. Attic. L. I. c. 2.

ll) Ad LAERT. L. VI. ſ. 13.

m) p. 572.

n) In Atticis.

eratque ibi curia quaedam, coram qua illi, quos illegitimos eſſe ſuſpicio erat, examinabantur, quique libertate falſo vſi conuincebantur, pro ſeruis vendebantur. Quam tamen ignominiam loco, teſte PLVTARCHO [o], Themiſtocles ſuſtulit, qui cum vna tantum parte ſanguine Athenienſi natus eſſet, iuuenes quosdam nobili familia ortos induxit, vt eum comitati in Cynoſarge cum ipſo vngerentur. Conſ. illuſtriſſimus POTTERVS [p], et qui loca veterum omnia diligentiſſime collegit, venerandus nobis ſocer PHILIPPVS IACOBVS CROPHIVS [q], quem honoris cauſa nominamus. Cum itaque Themiſtoclis auctoritate locus etiam ingenuis pateret, philoſophi etiam in eo diſcere coepere, et imprimis Antiſthenes, more Platonis, Cynoſargen in hunc finem elegit. Licet coniiciendum quoque ſit, Antiſthenem matre Phrygia natum, naſcendi conditione ad eum locum compulſum fuiſſe.

Antiſthenis vita.

§. II. Fuit vero Antiſthenes, Antiſthenis Athenienſis filius, matre natus vel Threſſa, vt vult LAERTIVS [r], vel Phrygia, vt habet PLVTARCHVS [s]. Inde vero conſtat, ex legitimis Athenarum ciuibus non fuiſſe, quia non niſi ingenuis ciuibus ex vtraque parte natis ciuitatis ius patebat [ſ]. Id quod tamen exprobrantibus quibusdam miro acumine eluſit Antiſthenes [ſſ]. In praelio etiam cum admodum iuuenis fortiter rem geſſiſſet, indigenam virtute aequare admiratus et confeſſus eſt Socrates [ß]. Gorgiam ſophiſtam is initio audiuit, et oratoriam dicendi vim ab eo edoctus, feliciter expreſſit [t]. Solidiora vero appetens ad Socratem diſceſſit, atque ita Socratica diſciplina et moribus captus eſt, vt profectus haud contemnendos ſub tanto praeceptore faciens, ſuis apud Gorgiam condiſcipulis perſuaderet, vt ſecum Socratem praeceptorem ſequerentur. Notumque eſt ex PLATONE [u], Socratis diſcipulos, vti ſophiſtarum omnium, ita Gorgiae imprimis odio exarſiſſe, reductos atque reuocatos ex dialectica palaeſtra ad morum et philoſophiae ſeueritatem duce Socrate, id quod Antiſthenis potiſſimum cohortationibus factum eſſe, ex his non ſine veriſimilitudine colligitur. Tanto vero ardore audiendi Socratis flagrabat, vt in Piraeeo habitans, quotidie XL. ſtadia emetiretur, vt ad Socratem accederet [v]. Qui cum miſſis inanibus philoſophorum diſputationibus virtutis culturam diſcipulis et voce et exemplo commendaret, et contemto vanitatis gloriaeque ſeruitio mercedem virtutis in ipſa virtute quaereret, multa quo-

o) In Themiſtocle.

p) Archaeol. Graec. L. I. c. 9. p. 36. 39.

q) De Gymnaſiis Athenienſium literariis p. 25 ſqq.

r) Lib. VI. ſ. 1. SVIDAS in Antiſthenes Tom. I.

s) De exilio T. II. p. m. 530.

ſ) PLVT. in Pericle.

ſſ) Reſpondit enim matrem Deorum quoque fuiſſe Phrygiam: itemque, Athenienſes dominatos cochleis et locuſtis non eſſe nobiliores, quae domi quoque naſcantur.

ß) LAERT. l. c.

t) ib. ſ. 2. Inde aetas et tempus Antiſthenis colligi poteſt, Gorgias enim Ol LXXX. iam inclaruit, et valde ſenex Ol. C. ſuperuixit. Hunc ante Socratem audiuit Antiſthenes. Socrates vero Olymp. XCV. e uiuis ſublatus eſt: oportet itaque eum ante haec tempora audiuiſſe. Quia vero ante philoſophiae ſtudium militiam ſecutus eſt, recte inde coniicitur, ante Ol. XC. natum fuiſſe. conf. IONSIVS de Scr. Hiſt. phil. L. I. c. 8. p. 40. cl. STOLLE diſſ. de Antiſthene Cynico §. 4. p. 6.

u) In Gorgia, paſſimque alibi.

v) LAERT. l. c. ſ. 3.

Digitized by Google

quoque propter eam fortiter faceret ac patienter ferret, haec potiſſimum Socratica virtutis conſtantia adeo commouit Antiſthenem, vt hoc maxime philoſophiae genus imitari, et facto exprimere conſtitueret. Non itaque ex diuitiis veſtium cultum, non ex laude hominum famam, ſed patientiam potius et ſtudium emendandi corruptos hominum mores, ſequi conſtituens, adhuc in diſciplina verſatus Socratis, villori amictu, peneque attrito vſus eſt [w]: cuius partem magis attritam cum aliquando in conſpectum daret, Socrates, in pernoſcendis animorum moribus et charactere feliciſſimus, latentem in ea re ambitionem deprehendens, *quin deſinis,* inquit, *apud nos te ipſum oſtentare.* Veneno ſublato Socrate, cum boni omnes tanto facinori indignarentur, lepido commento occaſionem dedit, Melitum morte afficiendi, Anytum in exilium mittendi [x]. Nempe in Ponticos iuuenes, qui Socratis fama illecti Athenas venerant, vt eum audirent, cum incidiſſet, ad Anytum eos adduxit, illum, dicens, ſapientia Socratem multum ſuperare, quae res adeo indigna viſa fuit audientibus, et, quid amiſiſſent in Socrate, cogitantibus, vt ex vrbe Anytum eiiciendi conſilium caperent, idque exſequerentur. Sublato itaque praeceptore, cum diſcipuli Socratis ſcholas aperirent, ipſe quoque Cynoſargen locum elegit, in quo gymnaſio virtutis et tolerantiae vacuique a paſſionibus animi praecepta et voce et exemplo inculcaret. Vt itaque ſe moribus ſeueriſſimae, quam meditabatur, philoſophiae attemperaret, barbam promiſit [y], tunicam abiecit, ſolo pallio vſus, idque praeter conſuetudinem philoſophorum ſordidum et detritum duplicauit [z], peraque atque baculo mendici inſtar inceſſit. Sicque habitum abiicientis omnes vitae commoditates philoſophi aſſumſit. Paupertatem vero libero conſilio ſequens, vt diuitias, gloriam, nobilitatem et quae alia exiſtimationem homini pariunt, ſusque deque habere appareret, ſimplici et parabili victu contentus viuebat [a], et, quod non ſine veriſimilitudine ex vitae genere concluditur, caelebs; Crates enim primus fuit, qui vxorem ad ſequendum Cyniciſmum perduxit, vt infra dicetur. Non vero ſibi tantum, ſed et aliis philoſophandum ratus, eloquentiam, quam poſſidebat, viuam atque efficacem ad emendandos hominum animos, corripiendos malos, exagitanda vitia, et commendandam virtutem adhibuit. Idque fecit miro reprehenſionum dictorumque acumine, quo mordaci quaſi ſtilo pungebat, et calcare animum excitabat, cuius exempla pluſcula ingenio Antiſthenis digna legi poſſunt apud LAERTIVM [b] et STO-

w) AELIAN. Var. Hiſt. L. IX. c. 36.

x) LAERT. L. VI. ſ. 10.

y) Diodorus Aſpendius apud LAERT. L. VI. ſ. 13. SVIDAS in καθεῖναι T. II. p. 221. vnde patet, falſam eſſe imaginem Antiſthenis ex gemmis, quae imberbis occurrit in LAERTIO MEIBOMII.

z) Pallium gerebant philoſophi omnes, Antiſthenes vero, tunicam abiecit, et pallium in ſiniſtro humero duplicatum, dextero ita ſubiecit, vt ipſe humerus nudus et exertus exſtaret, id quod tamen Diogenem primum feciſſe alii tradunt: cuius imaginem exomide indutam exhibet Fuluius Vrſinus, et ex eo ALBERT. RVBENIVS de re veſtiar. L. I. c. 7. atque FABRIC. ad SEXT. Pyrrh hyp. L. I. c. 14. ſ. 153 conf. SALMAS ad Tert. de pallio p. 213. 372. 395. OCT. FERRARIVS de re veſtiaria Vet. P. II. L. IV. c. 19.

a) Exemplum iucundum habes apud LAERT. L. VI. ſ. 9.

b) Lib. VI. ſ. 3 ſeqq.

Digitized by Google

Stobaevm, et ex his apud Stanleivm [c]. Summa vero in carpendis hominum moribus vtebatur libertate, cuius exemplum dedit in traducto amare Platone, quem peculiari dialogo, cui cynicum Sathonis nomen praefixit, exagitaſſe ſupra in Platone narrauimus [d]. Ita vero placuit quidem dicacitas Antiſthenis argutis ſententiolis, parodiis et huius generis aliis dictis [e], aures demulcens, et liberrime vitia perſtringens; magnam vero auctori conciliauit, vt in his fere fieri ſolet, inuidiam; quae nomen ei ſimplicis canis contraxit [f], quod omnes ſine pudore atque reſpectu allatraret. Diſcipulos vero, vt eidem vitae generi adſueſceret, acerbe eos excepit, dureque habuit, medicorum ita ſe exemplum ſequi profeſſus, qui ita aegrotos quoque exciperent [ff]. Didactrum vero non popoſcit, quod contemtum ei et neglectum parauiſſe ipſe ſubinnuit. Pauci enim ex dictis cauſis diſcipuli confluebant, cum plerique et vitae aſperitatem et decori neglectum, et publicam inuidiam, quae huic diſciplinae adhaerebat, ſubterfugerent; etſi is multos inuitaſſet; tandem indignatus virtutis contemtum, nemini poteſtatem audiendi ſe permiſit [g], et Diogenem quoque a ſua conuerſatione repulit; qui qua ratione tandem eius conſilium expugnauerit, poſtea dicemus. Libris itaque ſcribendis praecipuum tempus impendiſſe probabile eſt; decem enim tomis eius ſcripta conſtitiſſe, teſtatur Laertivs [h], qui titulos quoque eorum enumerat. Quorum multitudinem reprehendens Timon, ingenioſum eum nugatorem vocauit [i]. Nihil tamen eorum ad nos peruenit, praeter duas μελέτας ſiue *declamationes* ſub Aiacis et Vlyſſis nomine compoſitas [k]. Temperamento vtebatur cholerico-melancholico, ex quo prima animi diſpoſitio et inclinatio ad Cyniſmum repetenda eſt. Faſtum enim et ambitionem animi in vita dura et ſingulari gloriam quaerenti Socrates iam obiecit. Inde voluptatis oſor, adeo, vt eam ſummum malum appellaret; et amicos moneret, ne digitum quidem deliciarum cauſa extenderent [l]. Et haec quoque ratio eſt, cur mulierum ſexum odio proſequeretur, et vbi poſſet, conuitiis proſcinderet [ll]; curque inſanire ſe malle diceret, quam voluptate frui [m]. De diis et religione gentis parum decore ſenſiſſe, de vno Deo vero praeclare, teſtatur Velleius apud Ciceronem [n], narrans, *in eo libro, qui phyſicus inſcribatur, populares Deos multos, naturalem vnum eſſe, dixiſſe, et hac ratione ſuſtuliſſe vim ac naturam Deorum:* id quod in Socratico philoſopho mirandum non eſt. Indignius vero eſt, Herculis imitatore et diſcipu-

c) Hiſt. philoſ. P. VI. p. 508 ſeqq.

d) Deriſiſſe quoque eius faſtum, quem equo ſuperbe ornato comparabat, aliquot exemplis probat Laert. l. c.

e) Imprimis argute ludebat verborum ἀμφιβολίᾳ, cuius elegans exemplum eſt apud Laert. L. V. ſ. 3.

f) Laert. L. VI. ſ. 13.

ff) ib. ſ. 4.

g) Aelian. L. X. c. 16.

h) ſ. 15. Acumen et concinnitatem eius laudaſſe Theopompum Idem ſ. 14. ait, et ad libros hos prouocat.

i) ib. ſ. 18.

k) Conf. Ions. l. c. c. VIII. p. 39 ſeq. Fabr. Bibl. Gr. Vol. I. p. 786. Stoll. l. c. p. 9 ſeqq.

l) Theodoret. Serm. XII.

ll) Laert. ſ. 3.

m) ib. ſ. 13. Sext. Empir. Pyrrh. hyp. L. III. c. 23. ſ. 181. Gellivs L. IX. c. 5.

n) De nat. Deor. L. I. c. 13.

ſcipulo, qualis videri voluit Antiſthenes, quod narrat LAERTIVS[o]: ad laborantem morbo ingreſſum Diogenem, quaeſiuiſſe, num amico opus haberet? et cum diceret ille: quis me doloribus abſoluet? ſicam oſtendiſſe, dicentem; haec abſoluet; illum vero reſpondiſſe: doloribus non vita ſe abſolui cupere. Mortem enim ita ferre Herculeum plane non eſt. Sunt etiam plures Antiſthenes veteribus memorati[p], qui cum noſtro confundendi non ſunt: inter quos Peripateticus quidam eſt, auctor libri *de ſucceſſionibus philoſophorum*, quem cum noſtro eundem eſſe putauit IOANNES MEVRSIVS[q].

Philoſophiae Cynicae facies in genere deſcripta.

§. III. Vt vero faciem quoque philoſophandi generis, quod nouum excogitauit Antiſthenes, accurate teneamus, ipſe ſcopus, quem ſecutus eſt ille et ſequaces, expendendus et cum moribus illorum componendus eſt. Qua ratione Cynicae ſectae inſtitutum conſiderantibus, talia potiſſimum de ea occurrunt, quae multis veterum narrationibus repugnant. Quam malis enim magnus eorum numerus Cynicorum ſectam deſcripſerit coloribus, narratiunculae paſſim apud Graecos de Cynicis peruulgatae loquuntur, quarum falſitatem in ſequentibus detegemus; non itaque in Cyniſmi ratione exquirenda ad fabellas vulgi dicteriis et increpationibus Cynicorum exacerbati, ſed ad eos recurrendum eſt, qui ſine amaritudine de ſecta et inſtituto Cynicorum diſſeruerunt. Id imprimis Oenomaus fecerat, quem *hiſtoriam ſectae Cynicae* ſcripſiſſe veteres[r] teſtantur. Eam vero deperditam eſſe in parte ſecunda huius tractationis pluribus docebimus. Suppetunt tamen IVLIANI Imperatoris *orationes duae de Cynicis* tractantes[s], MAXIMI TYRII peculiaris de iis diſſertatio[t], et elegans locus Epicteti apud ARRIANVM[u], quibus LVCIANVM[x] merito adiicimus. Qui viri diſertiſſimi eo magis audiendi ſunt, quo magis tres priores doctrinae moralis integritatem quam maxime commendauerunt, quartus philoſophos verbo tales, facto vitaque alios, acerbe exagitauit. Quorum obſeruationes ſi cum vita Cynicorum antiquorum (de reliquis enim ſub imperatoribus Romanis alio dicemus loco) comparemus, haec potiſſimum de Cyniſmo notanda veniunt:

I. Quo ſenſu dicatur ſecta? vitae, non ſcholae deſtinata.

I. Cynicos auctore Antiſthene, externa quidem familiae facie, vitaeque et habitus ratione peculiarem conſtituiſſe philoſophorum ſectam, et habuiſſe quoque viros philoſophos inter ſe haud poſtremae notae; fouiſſe quoque dogmata quaedam moralia, huic ſectae propria, et eatenus errare eos, qui ſectam eam negarunt, et ſingulare tantum vitae inſtitutum eſſe con-

o) ib. ſ. 18. 19. qui mollius eum perferre morbum prae amore vitae dixit.

p) Vide enumeratos LAERT. l. c. et MENAG. ad h. l. IONS. l. c. STANLEIO l. c. FABR. l. c.

q) In Bibl. Att. conf. FABR. l. c.

r) SVIDAS T. II. v. Oenomaus p. 667. IONS. de Scr. Hiſt. phil. L. III. c. 7. p. 246. Acta philoſ. Vol. II. pag. 901.

s) Orat. VI et VII.

t) Diſſ. XXI. de vita Cynica.

u) Diſſ. Epictet. L. III. diſſ. 22.

x) In vit. auct. et in Cynico, in Demonacte. Alios qui de Cynicis egere enumerant Acta philoſ. Vol. II. pag. 899.

Digitized by Google

contenderunt, notatos ideo LAERTIO[y], certum tamen eſſe, ipſos, qui hanc ſectam nobilitarunt, philoſophos, non tam ſyſtematis alicuius theoretici, quam vitae philoſophicae certis regulis, principiisue nixae genus fuiſſe ſequutos, et ita practicam aliquam philoſophiam, luxurianti et voluptatibus plane demerſae Graeciae in medicinam offerre, praeiudicia vulgaria iugulare, affectuum tumultus compeſcere, ambitionis, voluptatis et auaritiae radices animo euellere, ſicque σοφὸν φάρμακον liberrima mente et ore perditiſſimae genti propinare, ſalutisque certam et rationalem oſtendere viam voluiſſe. Ad quod probandum non alia inductione exemplisue opus eſt, quam vitis primorum Cynicorum, virorum vere magnorum, qui, tantum abeſt, vt ſectam inſtituere peculiarem contenderint, vt negauerint potius, notante Oenomao apud IVLIANVM[z], Cynicos vel in Antiſthenis verba, vel in Diogenis iurare, ſed ſapientiſſimos quosque ac fortiſſimos ſibi imitandos proponere, vt recte verba eius explicuit doctiſſimus FABRICIVS[a]. Hinc in verba ſua ire diſcipulos nemo Cynicorum coëgit, ſed vitae inſtitutum et bella atque pugnas contra ſcelerum et paſſionum monſtra commendauit. Quem finem vt conſequerentur, non paupertatis tantum et continentiae atque tolerantiae excoluerunt ſtudium, ſed in id quoque conniſi ſunt quam maxime, vt a paſſionum et cupiditatum tumultu liberi euaderent. Integerrimos itaque mores caſtamque et ab omni ſcelere puram vitam Cyniſmum poſtulauiſſe, ex his palam eſt. Id quod probe proſpexerunt, qui Cynicum vitae genus in ſe ſpectatum tanquam diuinum, ſanctum, venerabile, maximis praedicauerunt laudibus, inter quos imprimis EPICTETI[b] verba adduci merentur, quoniam finis Cyniſmi ex iis luculenter cognoſcitur, licet non negemus, eum ſtudio aſſimilandi gentilium philoſophorum inſtituta, ſanctiſſimae eccleſiae Chriſtianae doctorum vitae, plus dixiſſe et poſtulauiſſe, quam primo Cyniſmi conditori Antiſtheni in mentem venit. Ita vero, poſtquam grauiter monuerat, non in eo Cynicam verſari vitam, vt quis lacernam geſtet, foris cubet, duriterque dormiat, peram adiungat et baculum, et paſſim petere atque obuios conuiciis laceſſere incipiat: *Primum tuis in rebus non amplius te tui ſimilem eſſe oportet, nec quicquam eorum facere, quae nunc facis. Non incuſandus Deus, non homo, appetitus tibi plane auferendus eſt, auerſatio ad ea ſola, quae arbitrii noſtri ſunt, transferenda, non te iracundum eſſe decet, non indignabundum, non inuidum, non miſericordem - - illud tenendum Cynico rerum omnium loco, quibus celant homines ſua, eſſe verecundiam; neque enim debere vitae ſuae quicquam occultare:* Et porro: *Vbi ita ſe parauerit verus Cynicus, his contentum eſſe non poſſe, ſed ſcire debere, ſe a Ioue legatum eſſe, vt hominibus, quae bona, quae mala ſint, nuntiet, vt, quantis in erroribus verſentur, demonſtret, vtque in alio loco bonorum malorumque naturam, quam vbi ſunt, quaerant, vbi vero ſunt*

non

y) Lib. VI. ſ. 103.
z) Orat. VI. p. 187.
a) Bibl. Gr. Vol. II. p. 361.
b) l. c. p. m. 301. edit. Hier. Wolfii.

Digitized by Google

non cogitent. Haec vera renuntianda eſſe, nec metu percelli. Sed tota elegantiſſima diſſertatio legenda eſt, et conferenda cum Iuliano, Luciano et Maximo Tyrio, vnde abundantiſſima lux dictis affulgebit. Fecit haec morum non ſimplicitas tantum et integritas, ſed auſteritas quoque, vt Zeno inde anſam arriperet, pauculis mutatis, et adſcitis diſciplinis philoſophicis, quas Cynici reiiciebant, nouam ſectam condendi, quae Stoica dicta eſt, quae non Cynicos tantum ſummo loco habuit, ſed et ipſa a diſcipulo Cynoſarges orta parum in morali philoſophia a Cynica diſſentit. Vtrique enim ſectae, notante LAERTIO [c], placuit, finem eſſe, ſecundum virtutem viuere, Zenoque Cyniſmum dixit breuem ad virtutem viam, et vtrique ſectae quaedam ſocietas eſt. Inde IVVENALIS [d]:

Et qui nec Cynicos nec Stoica dogmata legit,
A Cynicis tunica diſtantia.

II. Vitae Cynicae auſteritas. II. Hanc ἔνστασιν [e], ſiue vitae rationem ſecutos fuiſſe, hancque vitae paſſionibus et ſceleribus intaminatae normam ob oculos habuiſſe Cynicos veteres, hiſtoria Cyniſmi veteris et primi teſtis eſt, breuibusque complexus eſt omnia LAERTIVS [f], *Cyniſmum habitum fuiſſe breuem ad virtutem viam; placere Cynicis ſimplicem et parabilem victum, quippe qui ſobriis cibariis vtantur, et ſolis palliis: divitias, gloriam, nobilitatem contemnere; pleroſque etiam aqua tantum frigida et herbis vti, operimentisque forte oblatis tegi et doliis habitare.* Ita vixiſſe Antiſthenem, Diogenem, Cratetem, LAERTIVS locuples teſtis eſt. Quae doctrinae et vitae Cynicae ſocietas

III. Fundamentum Cyniſmi. III. Eo potiſſimo fundamento inaedificata eſt ab Antiſthene, qui a Socrate id acceperat [g]: finem hominis eſſe, viuere ſecundum virtutem, virtutem hanc doctrina acquiri poſſe, non vero amitti; amore dignum ſapientem eſſe, nec peccatis obnoxium, ſimilique amicum eſſe et fortunae nihil permittere. Quae vero inter virtutem et vitia media ſint, indifferentia eſſe. Quae omnia Stoici quoque in ethicam ſuam receperunt. Hoc vt re ipſa praeſtarent, vita dura paupereque, et non tantum commoditatibus, ſed et cultu Graeciae vſitato ſe priuante vſi ſunt, barbam promittentes, et mendicorum inſtar duriſſimam agentes vitam, vt non tantum ita cupiditatibus frenum iniicerent, ſed et aliorum in ſe conuerterent oculos, et attentionem atque venerationem excitarent, rati, melius ita propiusque ad hominum animos, quos emendare cupiebant, viam apertum iri.

IV Cur tanta acerbitas vitae quaeſita? IV. Ita rem ſuam inſtituiſſe Cynicos, quorum vitam enarraturi ſumus, ex hiſtoria eorum patebit. Illa vero non ſine magna veriſimilitudine coniiciendi occaſionem exhibet, magnos hos viros, et ingenii acie et animi robore inſignes, plus inſtituiſſe, atque affectaſſe, quam ſcopus requirebat,

 vt

c) Lib. VI. ſ. 103. conf. LIPS. Manud. Phil. Stoic. L. I. diſſ. XIII. p. m. 75.
d) Satyr. XIII. v. 121.
e) Hac voce vtitur LAERT. l. c.
f) l. c. ſ. 105. Viderunt hoc recentiorum quidam, magis ſobrie de Cynicis primis ſentientes, vid. VOSSIVS de ſectis c. XVII. § 9. HORN. Hiſt. philoſ. p. 209.
g) ibid.

vt plus, quam decebat, poſtulando, virtutis ſtudioſos ad id praeſtandum, quod ſatis eſſet, allicerent, cum ſemper aliquid a rigore remittere ſolere homines in virtutis palaeſtra, experientia doceat. Non negauit hoc Diogenes, vir vere magnus, teſtatus, imitari ſe chori magiſtros, illos enim tonum excedere, vt reliqui congruum tonum arriperent [h]. Et hanc cauſam eſſe patet, cur interdum hi viri, nec iudicii acumine nec bona mente deſtituti, naturam *non tantum vincere, ſed excedere etiam*, quae SENECAE [i] vox eſt, tentauerint, ſicque virtutis tramitem ſuo modo reliquiſſe videantur.

V. Ambitio Cynicae virtutis mater.

V. Etſi vero haec omnia, veteri hiſtoria teſtante, negari nequeunt, non magnopere tamen iis refragabimur, qui ambitionem quandam animi elatioris virtutem hanc Cynicorum heroicam peperiſſe contendunt [k]. Quis enim ab hominibus vera et coeleſti ad emendandum animum luce non colluſtratis alia expectet, quisue vltimam hanc animae tunicam ab iis non exutam valde mirabitur? Vidit hoc probe Socrates, quem Antiſthenem ideo acute pupugiſſe, ſupra indicauimus. Eſt tamen, quod monendum in hac re putamus; nempe non ſolum virtutem naturalem cum Chriſtiana et diuina non confundendam eſſe, ſed adſcribendum etiam illum auſteritatis exceſſum temperamento, quo viri illi gaudebant, ad eiusmodi vitae genus et rationem maxime propenſo.

VI. Artes liberales repudiatae.

VI. Vt vero Cynici extraordinarium hunc virtutis cultum eo formoſius fingerent, et inani verboſae philoſophiae ſtrepitu a tanto virtutis exercitio non auocarentur, artes liberales repudiabant [l], contendentes, illis, qui naturae bonitate moderato eſſent animo, literas diſcendas non eſſe, ne rebus ad ſe nihil pertinentibus diſtrahantur. Quare et rationalem et naturalem philoſophiae partem reiiciebant, ſola morali contenti, diſciplinas quoque mathematicas penitus tollebant. Quod etſi vitio iis dari queat, duplici tamen ratione excuſari poteſt. Nam nec ipſe Antiſthenes hoc ex ſuo finxit ingenio, ſed a Socrate accepit; nec id abſolute ad diſciplinarum harum contemtum et ignominiam trahendum eſt, ſed reſpectu potius ad ea, in quibus viuebant, tempora ſtatumque Graeciae intelligendum. Tum vero in encyclicarum ſcientiarum vanitate et inanibus ſcientiarum theoreticarum diſputationibus inſaniuiſſe Graeciam tantum non omnem, in confeſſo eſt: quae cum ab animi emendatione non tantum philoſophos auocarent, ſed et in luxu voluptateque, quibus ſe inebriabant Graeci, pleroſque confirmarent, mirum non eſt, homines acres, vehementes, et emendationem morum violentis remediis quaerentes, ita in bonas literas inſurrexiſſe.

VII. Decori ratio mutata.

VII. Tandem et hoc circa conſtitutionem Cyniſmi conſiderandum eſt, rationem decorì, inter Graecos tum obtinentem multum ad mores ſingulares et communi hominum iudicio aduerſos contuliſſe. Tanta enim vanitate

h) LAERT. L. VI. §. 35.
i) De breuit. vitae c. 14.
k) ESPRIT de la fauſſeté des V. H. P. II. ch. 21. p. 192 ſeqq. STOLLE Hiſt. phil. mor. gentil. §. 83. p. 120.
l) LAERT. L. VI. §. 103 ſeq.

tate externam actionum elegantiam, et ſplendorem vitae ciuilis ſectabantur Graeci, imprimis Athenienſes, vt non tantum ciues plerique voluptatibus ea de cauſa et ſuperbiae taciti immergerentur, ſed et ipſi philoſophi immunes ſe ab hac vanitate praeſtare non poſſent, cuius rei exempla in Ariſtippo, Ariſtotele, Theophraſto, Arceſilao, Stilpone, Lacyde aliisque iam in praecedenti tractatione obſeruauimus. Modeſte haec et moderate reprehendebat Socrates, ipſe ab externa iſta iactantia alienior; Antiſthenes vero nec iudicio illo, quo Socrates, nec animi moderatione vſus, in alterum extremum currens, externam decori rationem, tanquam virtuti inimicam neglexit et abiecit, et quaecunque non ex virtutis lege fierent, indifferentia [m], adeoque omne decorum externum inſuper habendum eſſe iudicauit. Quod cum magnam ſapientiae et fortitudinis ſe ipſum quaſi vincentis, laudem homini temperamento et indole ſua triſtiori compararet, ſectatores ad finem ſuum melius aſſequendum itidem adhibuerunt, nihil in eo iudicio reliquorum hominum tribuentes. Et ex hoc fonte ſingularis et abiecta quoque nec decori ſatis obſeruans vita Cynicorum orta eſt.

VIII. Odium et inuidia Cyniſmum ſecuta.

VIII. Hae ex conſiderata Cyniſmi indole ſponte ſe hactenus obtulere obſeruationes. Adiiciendum quoque eſt, quod finis ſemel electi exſecutio poſt ſe trahebat. Cum enim homines emendare vellent, libertatem arripuerunt ſolito maiorem alios corripiendi et reprehendendi: quod cum facerent non ſine ingenio et acumine, et limites quoque initio non tranſilirent, cetera neque beneuolentiam neque inuidiam magnopere timentes, quippe qui nec amittere quid metuerent, nec acquirere concupiſcerent; magnam illis gratiam ac fauorem peperit, et admirationem quoque apud reges et principes conciliauit [n]. Vbi vero libertas poſtea in dicacitatem verſa eſt, et ſcurrae populi fiebant Cynici mordaces, vt canit HORATIVS [o], accidit quidem, vt vulgus in eos oculos coniiceret et fortes eos exiſtimaret; prudentiores autem impudentiam horrerent, ſicque odium et indignatio libertatem ſequeretur Cynicam, cuius elegans et facundus teſtis eſt LVCIANVS [p], omnino de ea re legendus.

IX. Cyniſmus degenerans.

IX. Aliud quoque ex eadem, quae initio ex admiratione Cyniſmo enata erat, beneuolentia damnum emerſit. Cum enim ex virtutis atque fortitudinis opinione magna Cynicorum eſſet apud omnes exiſtimatio, acceſſere ad ſectam homines ignaui, turpes, caninaque impudentia turgidi, qui Cyniſmum ex ventris mendicantis expletione, morum impudentia, et externa ſpecie iudicantes peſtiferam labem optimo inſtituto adſpergebant, et ſcurras magis ac gnathones, quam philoſophos ſe praeſtabant. Id quod magnam Cynicae ſectae contraxit infamiam; et valde imperatorum Romanorum aetate obtinuit, ſectaeque tandem interitum attulit. Qua de re

m) ibid. ſ 105.

n) Exemplo eſſe poſſunt Diogenes et Crates.

o) Epiſt. I 17.
Mordacem Cynicum ſic eludebat, vt aiunt,
Scurror ego ipſe mihi, populo tu.
Ita Ariſtippus Diogenem ridebat.

p) In vit. auct. T. III. p. 108 ſeqq.

re cum ſuo loco prolixe dicendum ſit, hic nonniſi illud addimus, primos Cynicos cum poſterioribus non eſſe confundendos.

X. Fabulae de Cynicis vnde ortae?

X. Facile conſtare ex his arbitramur, quae fuſe hactenus diſſeruimus, vnde tot fabellae, totque obtrectationes, quibus Cynicorum memoria apud veteres et recentiores polluta eſt, ortum habuerint? Cum enim viam a trita prorſus diſcedentem Cynici ingreſſi eſſent, decorique rationem exiguam haberent, odium vero et inuidiam oris libertate in ſe concitarent, multam quoque pſeudocynicorum mala vita ipſis ignominiam affricaret, non potuit non inſtitutum totum virtuti dedicatum, tanquam inſaniae et malitiae opus, traduci. Accedebat, vt fieri ſolet, vulgi petulantia Cynicos habitu, forma vultuque totos a reliquis hominibus alienos ſcommatibus excipientis, barbam vellentis, lapidibus impetentis, quae magna patientia excipiebant, ita vero mille narratiunculis et fabellis occaſionem praebebant. Quas auxit poſtea Sophiſtarum diligentia, quae fictis orationibus, epiſtolis, narrationibus, et his ſimilibus, Cynicis, in quorum vita ſingulari occaſionem inueniebant, acumina ſua frigida adhibendi, plurima affinxit [q], cuius locuples teſtis vita Diogenis eſt. Quibus omnibus rite expenſis, neminem fore confidimus, qui ſtudium improbauerit attentum, vera a falſis et veriſimilia a diſſimilibus diſtinguendi, et de receptis apud multos veterum narratiunculis dubitandi, vel ſuſpendendi etiam iudicium. Quod ſi in tota hiſtoria philoſophica vllo loco neceſſe eſt, in Cynicorum hiſtoria maxime requiritur.

Philoſophia moralis Antiſthenis.

§. IV. His praemiſſis, paucis enarranda ſunt placita Antiſthenis moralia, quae ipſi tribuit LAERTIVS [r]. Haec vero ſunt:

I. Sufficere virtutem ad beatam vitam, nullo indigentem niſi Socratis viribus.

II. Virtutem vero doctrina acquiri poſſe.

III. Virtutem operum eſſe, et in actione conſiſtere, nec verborum ambitione, nec diſciplinarum apparatu opus habere.

IV. Virtutem totam ſapientiam abſoluere, omnibus in eam deſinentibus.

V. Sapientem ſibi contentum eſſe, ipſius enim eſſe omnia, quae aliorum ſunt.

VI Gloriae damnum bonum eſſe, praeſtare enim eundem vſum, quem labor.

VII. Sapientem in republica viuere non ſecundum leges, ſed ſecundum virtutis praecepta.

VIII. Sapientem pulcherrimis feminis nubere generandae ſobolis gratia.

IX. Sapienti nihil peregrinum et inſolubilis difficultatis videri.

X. Virum probum amabilem eſſe.

XI.

q) Luculentum exemplum habes inter QVINTIL. Declamationes CCLXXXIII. p. m. 493 ſeqq. ed. Obrechti.

r) Lib. VI. ſ. 11. 12.

Digitized by Google

XI. Amicos eſſe, inter quos virtus coniungat amorem.

XII. Virtutem arma eſſe, quae auferri nequeant.

XIII. Virtutem eſſe bonum non virorum tantum ſed et feminarum.

XIV. Inimicos obſeruandos eſſe, eis enim primis vitia noſtra innoteſcere.

XV. Bona ſola eſſe, quae honeſta ſunt, mala, quae inhoneſta.

XVI. Mala omnia peregrina exiſtimanda eſſe et ad nos nihil pertinentia.

XVII. Murum tutiſſimum eſſe ſapientiam, eam enim expugnari non poſſe.

Plura paſſim veteres conſeruarunt; haec vero ſufficiunt, vt nos doceant, in tradenda morali ſapientia Antiſthenem neque in verbis methodoque, neque in re ipſa diſceſſiſſe a Socrate. Nihil itaque his addimus.

§. V. Diſcipulum Antiſthenes habuit Diogenem, Sinope, Ponti ciuitate, patre Iceſio, vel Iceta trapezita natum [s]; qui non tantum eruditionis fama, ſed praecipue Cynicae vitae ſingularitate celeberrimum ſibi nomen peperit. Cleonis nomen initio habuiſſe, ait SVIDAS [t], pro quo Cyon legit MENAGIVS [v], exigua veriſimilitudine [w]. Natum eſſe Olymp. XCI. 3. ex mortis tempore, quod Olymp. CXIV. archonte Hegeſia nonaginta annos nato accidit, recte colligitur [x]. Adoleſcentiam male exegiſſe, veteres non negant, varie tamen rem narrant [y]. Diogenem enim, Eubilides tradit, cum patre adulteratae pecuniae reum aufugiſſe; alii narrant pecuniae publicae a patre acceptae corruptionis reum, et in crimine deprehenſum, ſolum prae metu vertiſſe, patre in vincula coniecto et in iis mortuo, Delphos vero delatum, Apollinem interrogauiſſe, num quod animo propoſuiſſet, vt famam ſibi in poſterum conciliaret, eſſet proſequendum? quod erat παραχαράξαι τὸ νόμισμα, Deum annuiſſe; illum vero ambiguo ſenſu agnito [z], tandem ad mutandum animum, quod iubebat Apollo, ſe conuertiſſe; id quod alii, ante fugam factum eſſe, et male intellectum adulterandae pecuniae occaſionem dediſſe, contendunt. Quae fabulam quidem ſapiunt, eo fine excogitatam, vt tota vita Diogenis mira et extraordinaria videretur, id tamen euincunt, malae notae eius fuiſſe iuuentutem. Fuga tamen, quam arripuit, occaſionem ei dedit Athenas videndi, quo cum ſeruulo Manete, qui ab eo poſtea aufugit [a], delatus eſt. Ibi cum Antiſthenem vidiſſet, vel rerum ſuarum deſperatione, vel ſperanda ex nouo inſtituto, nominis gloria commotus, illi in diſciplinam ſe dare conſtituit. Is, vt ſupra tetigimus [b], eo quod diſcipulos paucos inuenerat, indignatus diſcipulum porro admittere recuſabat; et Diogeni, vt ceſſaret et abi-

Diogenes Sinopenſis.

s) LAERTIVS L. VI. ſ. 20.

t) T. I. v. Diogenes p. 529.

v) Ad LAERT. l. c. non Clyon, vt ait KVSTERVS ad l. c. SVIDAE.

w) Canis enim nomen poſt ea demum tempora propter Cynicam vitam accepit.

x) Si nempe mortis tempus in eum diem reiicias, quo mortuus eſt Alexander M. Quibus vero difficultatibus laboret haec ſententia, infra dicemus.

y) LAERT. l. c.

z) Νόμισμα enim morem atque conſuetudinem receptam etiam ſignificat.

a) Noluit eum quaerere, a canibus Delphis poſtea diſcerptum LAERT. L. VI. ſ. 55. et quos ad h. l. laudat MENAG.

b) AELIAN. V. H. L. X. c. 16.

abiret, praecipiebat. Cum vero Diogenes eum frequentare non deſineret, minis eum abegit, et his nihil proficiens, poſtremum baculo caput eius comminuit. Neque tamen ita deterritus Diogenes voluntatem atque conſilium eum audiendi mutauit, ſed capite oſtenſo, *caede*, inquit, *difficulter enim baculum inuenies, cui ſatis ad me abigendum erit duritiei, niſi me tuis prius praeceptis imbueris.* Qua animi conſtantia commotus Antiſthenes eum in diſciplinam recepit, et ingenium acerrimum ac ſponte currens mox freno repreſſit, mox ei calcar addidit. Erat enim animo multo magis, quam Antiſthenes, feruido, cuius in dicendo remiſſionem improbabat [c]: qui cum nouae diſciplinae magna patientia et fortitudine ſe accommodaret, eam non tantum egregie effinxit, quam requirebat, perſonam, ſed Cyniſmum quoque ad perfectionem perduxit. Platonis quoque diſputationibus interfuiſſe, ait AELIANVS [d], illi vero non placuit, qui iuuenem feroci animo ſe efferentem Herculis furentis nomine notauit: quemadmodum Platonis quoque philoſophiam exagitauit Diogenes [e]. Vt itaque duram, quam excogitauerat Antiſthenes philoſophiam exprimeret, abiecto diuitiarum et honoris, quo antea torquebatur, deſiderio, ſpontaneam paupertatem elegit, tunicam abiecit, pallium duplicauit, in locis publicis, in viis, et apud amicos, vel vbicunque poterat, habitauit, peram et baculum ſumſit, et tenuiſſimo veſci cibo coepit [f]; quam frugalitatem didiciſſe a mure, cum egeſtate preſſus ob acrimoniam in reprehendendo a nemine hoſpitio exciperetur, adeo vt ſummitatibus foliorum veſci cogeretur, narrat ATHENAEVS [g]. Illum enim cum micis panis ſe ſaturare videret, laetus ac tranquillus, ſe Athenienſium lautitiis carere poſſe, intellexit. Tandem, vt vulgi habet traditio, poſtquam diu nullum locorum diſcrimen habuerat, ſiue coena capienda eſſet, ſiue ſomnus, ſiue ſermones ferendi, ſed publica ſibi loca ad hos fines extructa eſſe affirmauerat [h], cellam iuſſit amicum ſibi parare; quod cum ea, qua vellet, feſtinatione factum ab illo non fuiſſet, in dolio habitare coepit, quod in Metroo repoſitum erat; de qua vulgi narratiuncula [i], noſtra aetate inter celeberrimos viros CHRIST. AVGVSTVM HEVMANNVM et IACOBVM HASAEVM multis diſputatum eſt, quae vero hiſtoricae fidei leges reſpicienti ſe non ſatis probat.

Dolium Diogenis. Accurate enim multaeque eruditionis praeſidio fultus fabulam hanc de dolio Diogenis ex hiſtoria philoſophica eiecit cl. HEVMANNVS [k], non minori tamen doctrinae et ingenii apparatu eam reſtituere atque pro vera narratione defendere fategit cel. IACOBVS HASAEVS [l]. Enarrabimus paucis

c) DIO Orat. VII. init.

d) Lib. XIV. c. 33.

e) LAERT. L. VI. ſ. 40. 53. qui et alia infenſi in Platonem animi exempla affert. Omnes enim philoſophos allatrabat.

f) ibid. ſ. 23.

g) Lib. XIII. c. 26.

h) LAERT. L. VI. ſ. 23.

i) Ad epiſtolam Diogenis prouocat LAERT. l. c. quam exhibet IS. CASAVB. ad h. l. illa vero cautum lectorem facile patitur ſubolfacere ex quo fonte haec narratio hauſta ſit, modo officinam cogitet, vbi iſtae epiſtolae prodierunt.

k) Act. phil. Vol. II. p. 58.

l) Cuius diſſ. de doliari habitatione Diogenis Cynici HEVMANNVS exhibuit Poecil. T. I. L. IV. n. 6. p. 586.

paucis virorum doctiſſimorum ſententiam et vtriusque partis argumenta, noſtramque modeſte adiiciemus opinionem, lectori iudicium de tota re permittentes. Vrget vero Hevmannvs 1. antiquiſſimos habitationis Diogenis doliaris teſtes eſſe Ivvenalem [m], qui ita:

Dolia nudi
Non ardent Cynici. Si fregeris altera fiet
Cras domus, aut eadem plumbo commiſſa manebit
Senſit Alexander, teſta cum vidit in illa
Magnum habitatorem.

Poſt hunc Lvcianvm [n], tertium Laertivm [o]. Iuuenali vero fidem derogare, quod alii hiſtorici eandem rem narrantes, Plvtarchvs, Arrianvs, Cicero, Valerivs Maximvs, quos laudat Menagivs [p], nihil plane de dolio Diogenis habeant, ſed apricatum fuiſſe dicant: Lucianum, narrantem: Diogenem, obſidionis, quam metuebant a Philippo Corinthii, tempore otioſum in Craneo voluiſſe dolium narrantem, nec alium habere teſtem; et ſuſpectum eſſe, quod multa philoſophis affinxerit, Laërtium vero, tradentem habitaſſe in dolio Metroi, et fractum a petulante iuuene dolium Diogenis reſtituiſſe Athenienſes, non tantum ſibi ipſi contradicere, qui priori loco publici alicuius dolii, in poſteriori priuati mentionem faciat, ſed et fidem amittere, prouocando ad epiſtolas Diogenis ſuppoſititias, quas Soſicrates et Satyrus pro talibus, ipſo Laërtio teſte, agnouerunt. 2. Tacere domum Cynici portatilem omnes reliquos ex veteribus, qui Diogenis mentionem fecerint, et quidem iis in locis, vbi neceſſario hanc eius domum memorare debuiſſent. 3. Domum non habuiſſe, affirmare ipſum Laertivm [q], recte id notante Baylio [r], ſed in publicis aedificiis commoratum, et in ſenectute in domo Xeniadis, quae conuenire cum habitatione doliari nequeant. 4. Non itaque euerſa antiquiorum huius rei teſtium fide prouocari poſſe ad Origenem, Svidam, Gregorivm Nazianzenvm, Avsonivm et Anthologum a Menagio [s] adductos, qui ex ſuſpectis his fontibus ſua hauſerint. 5. Negari tamen non poſſe, eſſe hanc narratiunculam antiquiorum Iuuenalis tempore, et eſſe ex eo genere, quas *fabuloſas vulgi voces* recte nominat Conringivs. Oppoſuit his doctiſſimus Hasaevs 1. Senecae teſtimonium, qui ante Iuuenalem dolii Cynici meminit [ſ], et in dolio ſe complicuiſſe ait. 2. A ſilentio veterum non eſſe ducendum argumentum, cum multae queant eſſe cauſae, cur mentionem dolii Diogenis praetermiſerint. 3. Nihil fuiſſe inſolitum, et conſtare loco Aristophanis [ſſ], pauperculos et nauci homines, qualem affectauit Diogenes, habitare in cellis, doliis et aediculis portatilibus: et fuiſſe dolia tantae capacitatis, vt habitare quis in eo queat. 4. Iuuenalem et Senecam haec non excogitauiſſe, adeoque eorum

m) Sat. XIV. v. 308 ſeqq.
n) Quomodo conſcribenda hiſtoria T. II. p. m. 364.
o) Lib. VI. ſ. 23. 43.
p) Ad Laërt. L. VI. ſ. 32. 38.
q) ſ. 52.
r) l. c. not. B.
s) Ad Laërt. ſ. 23. 78.
ſ) Ep. 90.
ſſ) In equitibus.

Digitized by Google

rum tempore antiquiores rei teſtes ſuperfuiſſe, nec deeſſe Iuuenali fidem homini docto et probo. 5. Nec Luciani fidem temere reiici vel probari poſſe, mendaciis et fabulis excogitatis philoſophis illuſiſſe: nec habere eius narrationem de homine ſingularia affectante aliquid, quod vero non ſit ſimile. 6. Etſi concedi debeat, epiſtolas philoſophorum a Sophiſtis eſſe confictas, ſupponere tamen eorum fictiones veram aliquam circumſtantiam, vt veriſimilitudinem orationis conſequantur. 7. Non tollere habitationem Diogenis in dolio Metroi, priuatum dolium, quod poſtea elegit, et aedium, in quibus habitaſſe dicitur Laërtio, mentionem innuere idem dolium, quod certum habitationis pauperrimae genus fuerit. 8. Potuiſſe Diogenem, relicta vel Athenis vel Corinthi domo, tandem in domo Xeniadis conſenuiſſe, vel interdum ad priorem habitationem recurriſſe. Veriſimile vero eſſe, fuiſſe dolium non ligneum, ſed teſtaceum, ſiue vas aliquod capax et magnum, quod facile volui potuerit et tamen non frangi, cum viae in vrbibus Graecis lapidibus ſtratae non fuerint. Multa haec et eleganti eruditione illuſtrauit Haſaeus, cuius praematura mors, cum Hevmanno occaſionem eripuiſſet, ipſi reſpondendi, dedit ad fratrem Theodorvm Hasaevm, virum celeberrimum, reſponſoriam epiſtolam [t]. In qua vrget ſilentium ſcriptorum, qui non noſſe tantum, ſed meminiſſe etiam dolii, ſi fuiſſet, debuerant; monet vero, patere ex loco Senecae, Diogenem interdum in dolio quodam ſe abſcondiſſe, cum fortuita habitatione, vbicunque locorum eſſet, vteretur; hincque fabulam ortam videri; locum Ariſtophanis non de doliis proprie dictis, ſed poeticae dictionis genere de pauperculis manſionibus plebeculae agere: nec eſſe probabile, habitare potuiſſe homines in eiusmodi vaſis. Niti vero totam rem traditione vulgi, nec a poſſibili ad verum poſſe concludi. Diogenem vero vix ſpiritum trahentem tantae capacitatis dolium non potuiſſe voluere. Non ſumimus nobis inter tantos viros arbitri partes, ſed lectoris iudicio totam rem relinquimus, inſtituti tamen noſtri memores rationes adiicimus, cur ex hiſtoria philoſophica eiiciendam fabulam putemus. Nec vrgemus ſilentium veterum, eo in loco caſuque omnino magni ponderis, vbi rei mentionem facere potuerant et debuerant, ſed id expendendum putamus, quod reſpectu habito ad totam vitae conſuetudinem Diogeni obſeruatam, cuilibet veriſimillimum videbitur, Diogenem vitam pauperem, et ab omni commoditate deſtitutam quaerentem praecipue, cum hoſpitiis, vt habet Aelianvs [u], non amplius exciperetur, commoratum non in aedificiis tantum publicis, ſed et in dolio ſiue vaſe, quod in Metroo erat; hanc vero vitae circumſtantiam, cum miram dederit occaſionem, ridiculam faciendi totam eius hiſtoriam, ſicque lectores oblectandi, iſtis narratiunculis exornatam fuiſſe, et ſic ad poſteros traductam, tandem Senecae, Iuuenali reliquisque materiam ſcribendi praebuiſſe. Hoc qui veriſimile eſſe negat, ille Diogenis hiſtoriam nunquam critico expendit oculo. Nec negamus, supereſſe antiquiores teſtes

t) Poecil. I, c. p. 614. u) Lib. III. c. 21.

Digitized by Google

teſtes Seneca, Iuuenali et Luciano, qui epiſtolas philoſophorum antiquiores putamus iſtis ſcriptoribus: verum ita fontem quoque totius fabulae deteget prudens criticus. Cum enim Sophiſtae, eloquentiae in acumine dictionis lumen et elegantiam quaerentes laudem venarentur, eiusmodi philoſophis dicta, factaque affinxerunt, quae occaſionem quidem eleganter dicendi offerrent, miſere vero hiſtoriarum fidem corrumperent, id quod innumeris exemplis probari poſſet, ſi id ageremus, et non paſſim iam ad haec digitum intendiſſemus. Habet porro Eubuli vel Eubulidis potius narratio de mora Diogenis in domo Xeniadis fidem reliquis praeſtantiorem et cohaeret cum tota eius hiſtoria, ea vero omnes h[illegible]s fabulas euertit: iuxta eas enim non Corinthi tantum, ſed Athenis quoque in dolio vixit; et aetate decrepitus cum Alexandrum M. alloqueretur in Craneo doliarem habitationem habuit: vtrumque vero Eubulidi contradicit. Tacemus, quod in ſequentibus probabimus, fabellarum plena eſſe omnia, quae de Diogenis cum Alexandro M. colloquio traduntur; et fuiſſe mendaces earum architectos ſui non memores, tradentes Athenis in dolio habitaſſe, et tamen Corinthi ita vixiſſe, vnde, quod eſt apud DIONEM [v], conſictum eſt, aeſtate Corinthi, hieme vero Athenis commoratum eſſe, quod ſine teſte dicitur, vt aliqua tantum ratione contradictiones tollerentur. Adiicimus his, EPICTETVM apud ARRIANVM [w] prolixe de Diogene diſſeruiſſe, totiusque quaſi vitae eius dediſſe σύνοψιν, attuliſſe ſpecimina tolerantiae et fortitudinis, ex eius loco, habitatione, victu, captiuitate et his ſimilibus, nihil tamen de dolio habere, quo tamen mirificum diſſertationi ſuae lumen inferre potuiſſet, narrare vero talia, quae rationes noſtri et vitae ſeriem, qualem expoſuimus, mire probant, fabulasque has euertunt. Ait enim: *Quamuis terram illi fuiſſe patriam, nulla vero eximia: captum non deſideraviſſe Athenas, nec illius loci familiares, atque amicos; deinde Corinthi venditum, ita ibi ſe geſſiſſe, vt Athenis, et libere diſſeruiſſe, libertatem ſibi non eripiendam aſſeruiſſe; regibus non ſuccubuiſſe, a voluptate, a gloria, a pecuniae cupiditate victum non fuiſſe, externasque res tanquam alienas contemſiſſe, etc.* Omiſiſſetne Epictetus dolium, ſi illud nouiſſet? Et an non ea, quae de Corinthiaca vita affert, produnt inſuperabilem traditionis difficultatem, Athenis et Corinthi dolium voluiſſe, cum aſſerat, captum, deſiderio videndi Athenas non amplius fuiſſe detentum? Nulli itaque dubitamus, ab hac quoque fabella hiſtoriam liberare philoſophicam.

Vt vero tolerantiam, quam prae ſe ferebat, et duritiem diſceret, aeſtate feruente arena voluere ſe, niue obtectas ſtatuas amplecti in hieme ſolitus eſt; ſtipe etiam collecta viuere, et mendicantem obambulare primum coepiſſe, refert LAERTIVS, qui multa, quae hac occaſione acute dixit, collegit [x]: qui et addit, non nudis tantum pedibus per niues incedere ſolitum, ſed crudas quoque carnes comedere conatum fuiſſe, ventriculi tamen imbecil-

v) Orat. VI. p. 86. w) Lib. III. diſſ. XXIV. x) l. c. Repetiit ea STANLEIVS l. c. p. 513.

becillitate inductum conſilium mutauiſſe. Vt vero finem Cyniſmi, quem cum praeceptore ſibi conſtituerat, attingeret, moresque perditiſſimos Graeciae emendaret, magna libertate et acerbitate ciues Athenienſes, et quicunque occurrebant, reprehendere coepit, parumque curae habuit ſiue dignitate et opibus conſpicui eſſent, ſiue ex infima plebis fece, qui ad eum audiendum confluebant; maximeque in reprehendendis potentioribus acerbiſſimum ſe praeſtitit, cuius plurima exempla atque dicta, acumen quidem ingenii, ſed pungens et amarum prodentia veteres, et imprimis DIO CHRYSOSTOMVS [y] collegere; erat enim eloquentiſſimus, et mirabilis in dicendo, adeo vt oratione facile quemlibet caperet [z]: argutis vero ſententiolis ita reprehenſiones condiebat, vt, qui valde ab eo iſtis laederentur, ingenii tamen admirarentur elegantiam. Commendabat enim laboris tolerantiam, temperantiam, frugalitatem, pugnamque contra vitia iniungebat acerrimam; liberrime vero carpebat hominum ſtuporem, faſtum, voluptates, ſtultitiam et alios ineptientium hominum mores, quos Cynicae vitae habitu ſe ſuperauiſſe gloriabatur. Vnde cum in Iſthmiis aliquando coronam ſibi pineam impoſuiſſet, Corinthii vero, vt eam poneret, qui non viciſſet, monerent, maximos, dixit, viciſſe ſe athletas et fortiſſimos antagoniſtas, pauperiem atque exilium et ignominiam, iram praeterea, triſtitiam, concupiſcentiam, metum, omniumque ferociſſimam belluam doloſam illam et blandientem voluptatem [a]. His itaque artibus ita ſeueriſſimam diſciplinam temperauit, vt, quem omnes reuererentur, pleriſque tamen ſummus videretur, multisque, vt qui omnes ſapientia antecelleret, cenſeretur [b]; aliis furenti ſimilis haberetur, ex vulgo vero multis in contemtu eſſet, vt mendicus et nauci homo, quidam etiam eum laceſſerent, oſſa, vt cani, obiicientes, manum immittentes pallio, et inuitum etiam detinentes. Quos tamen ſiue fauores ſiue odia hominum aequiſſimo pertulit animo, ſibi vbique ſimilis, et regium in mendici habitu animum prae ſe ferens: id quod viris dignitate conſpicuis eum valde commendauit, et auctoritatem conciliauit atque reuerentiam. Vixit itaque non ſine exiſtimatione Athenis, nec, vt videtur, deſeruiſſet hanc Muſarum ſedem literarumque emporium, niſi caſu quodam in alias ſedes fuiſſet delatus. Iam ſenex enim iter ſuſcepit Aeginam, in quo a piratis captus, Scirpalo duce, in Cretam deductus eſt, vt venderetur [c]. Vbi cum praeco ex eo quaereret, quam ſciret artem? hominibus imperare, reſpondit, et ſe vendi praecepit ei, qui domino egeat. Tandem Corinthium quendam, nomine Xeniadem, praetereuntem digito monſtrans, hunc domino egere, huicque vendi ſe oportere, monuit. Cui, cum illum emiſſet, mox praecepit, ut ſibi, licet ſeruo, non aliter, quam ſoleat medico, pareret.

Is

y) DIO Orat. IX. p. 139.

z) LAERT. L. VI. ſ. 75.

a) DIO l. c. qui plures in hanc rem affert ſententias, Or. VIII. p. 132 ſeqq.

b) ibid.

c) LAERT. L. VI. ſ. 29. ſuſpectae autem etiam de hac vitae Diogenis parte narrationes veterum ſunt, non puram manſiſſe hiſtoriam, ſed ex ingenio ſequentium temporum multa afficta Diogeni. Amicis vero eum redimere volentibus non paruiſſe ait LAERT. ſ. 75.

Digitized by Google

Is itaque Corinthum abductum cum ingenii excellentiam animique libertatem demiraretur, manumiſit, liberosque ei commiſit ſuos, quibus imperaret, rei quoque familiaris curam ei demandauit, quam ita adminiſtrauit, vt, fauſtis ſideribus eum in domum ſuam ingreſſum eſſe, Xeniades diceret. Obſeruatu vero dignum eſt, qua ratione educauerit curae ſuae traditos iuvenes. Refert enim Laertius[d]: non permiſiſſe, vt in palaeſtra athletarum more, a paedotriba exercerentur, ſed quantum corporis viribus et ſanitati ſufficeret: poëtarum, aliorumque ſcriptorum ſententias, inque eis ſuas etiam, ipſis praebuiſſe ediſcendas: vtque memoria omnis facilius retineretur doctrina, breui conſpectu totam eam oculis ſubieciſſe. Docuiſſe etiam domi miniſtrare, cibo vti tenui, et aquae potu, veſteque vili, ad cutem vsque tonſos, ſine tunica, diſcalceatos, ſilentes ac ſibi tantum inter ambulandum intentos, ita vt facile Cynici diſcipuli agnoſcerentur, venationibus vero aſſueſeciſſe. Quod cum ſuo emolumento fieri iuuenes intelligerent, magna cum beneuolentia proſecuti ſunt, et diligentiſſime parentibus commendauerunt. Neque vero domini tantum et traditae iuuentutis felicitatem promouere contentus, frequentiſſimum, cum propter mercaturam, tum propter Iſthmiorum ſolennia emporium eo adhibuit, vt Graeciam quoque emendaret, vnde et ad portum, et in Craneo, quod gymnaſium erat, ante vrbem, ſaepius degens, turbae, quae ibi confluebat, promiſcuae virtutis praecepta more methodoque ſua explicuit, eorumque inſaniam caſtigare et ſanare conatus eſt[e]. In Iſthmiis quoque, vbi maxima confluebat hominum multitudo, hominum affectus, ſtudia, mores obſeruabat, et in quibus ſibi maxime diſplicerent, indicabat. Vbi cum propter vitae et oris ſingularem habitum multi ad eum confluerent, omnibus facilem ſe praebuit, illisque qui acerbitatem eius non metuebant, ſaluberrima emendandi animi virtutisque praecepta commendauit, quorum multa congeſſit Dio[f]. Inter quae tamen multa ſunt, quae oratorum magis diligentiae, eloquentiam in acute et ſapienter dictis, quae viris magnis tribuebant, affectantium, quam ipſi Diogeni debentur. Et hoc quoque in loco celebre illud cum Alexandro M. colloquium habuiſſe dicitur, cuius tamen hiſtoria tam male cohaeret, vt non dubitemus, eam, tanquam magna ex parte confictam, explodere.

Pertinet enim hoc quoque colloquium inter incertos iſtos rumuſculos, qui de Diogene dubia fide traduntur, totque contradictionibus laborant, vt omnem fere fidem amittant. Rem a Plutarcho[g] et poſt hunc ab aliis quoque enarratam paucis ſic habe. Graeci in Iſthmi conuentu inſtituto bellum cum Alexandro aduerſus Perſas gerere decreuerant, eiusque ducem poſt patris Philippi mortem eum conſtituerant. Hic cum *Colloquium cum Alex. M.*

 multi

d) ſ. 30. 74. Gellius L. II. c. 19.
e) Dio ll. cc.
f) Potiora ex his repetiit Stanlei. p. 516 ſeqq.
g) In vita Alexandri T. IV. p. m. 455. et de fortit. Alex. T. II. p. 332 ſeqq. Dione Orat. VIII. p. 131. Laert. L. VI. ſ. 38. 60. 69. Seneca de benef. L. V. c. 4. Arriano exped. Al. L. VII. c. 2. et diſſert. Epictet. L. III. c. 22.

multi primarii in ciuitatibus viri multique ad ipſum philoſophi gratulandi cauſa acceſſiſſent, ſperabat Diogenem quoque Sinopenſem idem facturum, qui tum apud Corinthum in Craneo degebat. Sed cum is nihil admodum curans Alexandrum otioſus in Craneo deſideret, ipſe ad eum profectus eſt. Iacebat tum Diogenes ſoli obuerſus, et tot hominum aduentu excitatus, paululum leuato corpore aduerſus Alexandrum proſpexit. Cumque is diceret, *Alexander ſum ille Magnus;* reſpondit: *ego vero Diogenes canis.* Ab eo ſalutatus, vt aliquid peteret, monitus, hoc ſe petere dixit, vt a ſole recedat, cuius radiis haberet opus. Stupefactus Alexander admiratusque magnitudinem animi, amicis philoſophum ridentibus dixit: *vellem Diogenes eſſe, niſi eſſem Alexander.* Addunt alia acute ad Alexandrum dicta Diogenis MAXIMVS et ANTONIVS, quae vero falſitatem prima fronte produnt. Nec meliora multo ſunt, quae ita narrantur, quaeque eleganti paraphraſi delineauit DAN. HEINSIVS[b], nam plurimae vitae Diogenis circumſtantiae repugnant. 1. In Xeniadis domo habitauiſſe ad mortem vsque Diogenem ſupra Eubulidis teſtimonio confirmauimus, haec vero narratio Craneum ei locum aſſignat. 2. Supponit haec narratio traditionem de Diogene in dolio habitante, id vero non Corinthi, ſed Athenis factum eſſe, in antecedentibus probauimus, quo loco tum non fuit Alexander. 3. Quod ſi cum DIONE[i] aliisque afferatur, Athenis in hieme, Corinthi in aeſtate fuiſſe, licet id teſtibus idoneis deſtituatur, nihil tamen rem iuuat. Series enim rerum Macedonicarum euincit, hunc Graeciae conuentum, in quo Alexander dux electus eſt aduerſus Perſas, actum eſſe in hieme. Philippus enim ſub auſpiciis Ol. CXI. 1. adeoque paulo poſt huius anni ſolſtitium, quo agebantur ludi Olympici, a Pauſania necatus eſt, Alexandro non praeſente. Is acceſſitus patris interfectores late perſecutus eſt, et correptos tandem e viuis cruce ſuſtulit, tum exercitu collecto in Theſſaliam profectus eſt, et ſuppreſſis rebellibus, conuentum demum Graeciae edixit, quae omnia ante hiemis tempora perfici non potuere. Tum vero Athenis, non Corinthi fuiſſe dicitur Diogenes. Inficetum porro eſt, quod tradit LAERTIVS[k], dixiſſe regem: *Ego ſum Alexander M.* tum enim vix viginti annos emenſus erat Alexander, et regium demum axioma acceperat, Magnus poſt expeditiones Perſicam et Indicam demum dictus. Poſt eas vero non rediit in Graeciam, ſed Babylone extinctus eſt. Et tamen Alexander fortunae magnitudine inſolens factus, quod poſt deuictam Aſiam demum accidit, in his narrationibus ſupponitur. Laborant itaque magnis difficultatibus, quae hac de re traduntur, et ſi non omnia, pleraque tamen commentitia eſſe produnt. Difficile quoque eſt, veriſimile a falſo diſcernere. Coniectura tamen non prorſus improbabili ducti credimus, Diogenem, qui antea circa Olympica certamina Iſthmum et Corinthum per paucos dies inuiſiſſe, et in Craneo forte diſſeruiſſe videtur, ſenem iam, adeoque circa Olymp. CX. circiter, qua vltra ſeptuaginta vitae annos nume-

b) Orat. XVII. p. m. 284 ſeqq. i) Orat. VI. p. 86. k) ſ. 60.

Digitized by Google

numerabat, captum et Corinthum a Xeniade deductum, ad Alexandrum, Graeciae conuentum habentem, noluiſſe diſcedere, eum ſalutatum: regem vero hominis in Graeciae panegyri iſta omnibus Graecis innoteſcentis et ob vitae ſingularitatem famoſi videndi deſiderio correptum ad eum forte in Craneo obambulantem vel deſidentem acceſſiſſe, et ab eo Cynico more, id eſt, ſine reuerentia regibus debita fuiſſe exceptum: haec enim hiſtoriae Diogenis ſatis reſpondent. Reliqua additamenta ſunt, ab iis adiecta, qui Romanenſem fabulam ex vita Diogenis exſculpſerunt, vnde neceſſarium non putamus de reſponſis Diogenis regi datis prolixe iudicare. Fecit id P. Bayle [l] qui laudat, et Stollius [m] qui culpat. Incertiſſimum enim eſt, vtrum Diogenis, an aliorum, debeantur ingenio.

Sunt, qui dicant, mox poſt Antiſthenis mortem, Athenarum pertaeſum Corinthum migrauiſſe, in Craneo habitantem, hiemem vero Athenis transegiſſe, vbi eſſet tolerabilior; non cohaerent vero ea cum reliqua vitae eius hiſtoria; nec meliori fundamento nituntur, quam magnus lepidarum narratiuncularum numerus, quae Diogeni hac ſola ex cauſa tribuuntur, quod pro publico Graeci populi ſcurra haberetur, qui feſtiui ingenii ſolertia ad acerbos iocos et ludicras reprehenſiones abuſus fuerit, cuius generis plurima narrat Laertius [n], et ex eo Stanleius [o]. Ea enim et ſcopo philoſophiae Diogenis, et auctoritati atque reuerentiae, qua fruebatur, apud prudentes omnes, contraria ſunt, neque etiam hiſtoriae eius conueniunt apteque reſpondent, et ex incertis hominum traditionibus orta ſunt, qui Cynicae libertatis, quam non ſine vehementia et acerbitate adhibebat Diogenes, praetextu vſi, omnis aetatis fabellas, Mileſiis non meliores, ei tribuerunt, more noſtra etiam aetate recepto, qui multas nobis in hiſtoria literaria et ciuili fabulas peperit [p], viris magnis indignas, qualem Diogenem fuiſſe ea loquuntur, quae hactenus veterum teſtimoniis nixi attulimus. Erat enim ingenio ſublimi, acuto, et veterum quoque lectione ſubacto, iudicio vero animi adeo ſubtili, vt hominum inclinationes et ſtudia, quibus ſibi maxime placerent, accurate pernoſceret. Animum vero alebat excelſum omnique fortunae iniuria ſuperiorem, laboris patientiſſimum, aërisque et corporis incommoda ſpernentem [q], et, quae mutare nequibat, fortiter, et ſine metu ferentem. Pauciſſimis contentus [r], menſas diuitum et regias quoque opes contemnebat, diuitiis vſus omnibus theſauris ſuperioribus, ſerena mente ac in omni vitae caſu tranquillo animo. Magna vero animi propenſione ferebatur ad corripiendos hominum mores, emendandam Graeciam, redarguenda vitia, et proferendam in apricum

l) l. c. not. D.

m) Hiſt. phil. mor. §. LXXVII. p. 106.

n) Lib. VI. ſ. 24 ſeqq.

o) p. 520 ſeqq. Qui reliqua paſſim occurrentia apud Aelianum, Plutarchum, Dionem, Stobaeum, Antonium, et Maximum adiecit.

p) Collectionem iſtam dictorum Diogenis non maiore iure dixeris Diogeniana, quam Taubmanniana dicuntur, ſales et ioci, illepidi et indigni erudito viro, qui tribui ſolent Frid. Taubmanno, vel Friſchlino et ſimilibus. Exempla enim huius rei plurima in hiſtoria literaria ſuperſunt.

q) Hinc nudipes in niue inceſſit, cuius rationes affert Dio Orat. VI. p. 80 ſeq. L. VI. ſ. 34.

r) ibid.

cum plerorumque hominum inſaniam, id quod magno, et diuinitus quaſi inſtigato regioque animo ſuſcepiſſe ait EPICTETVS [s], qui et alibi [t] libertatem mentis et linguae neque reges reformidantem magnopere laudat. Nec duro nodo alium, niſi durum cuneum quaerendum eſſe, facile Diogeni perſuadere potuere mores ſui temporis perditiſſimi, quos tot eius aetatis philoſophi improbabant, et in his maxime Socrates, nemo vero iſta libertate corripuit, qua Diogenes. Qui nec potentibus, nec principibus viris pepercit [u], nec Deorum gentilium praeſentiam ridere extimuit [x]: quod cum plurimos valde offenderet, et a mendico philoſopho, maiorem reuerentiam ſpectatiſſimae dignitatis ſummique axiomatis viris debente ferendum non eſſe exiſtimaretur, multorum ei obtrectationes et inuidiam concitauit, quae infamia philoſophum cetera magnum contaminauit, multisque praeter rem eum onerauit calumniis. Viuus enim canis dictus [y], offaeque et oſſa tanquam cani obiecta ſunt, id quod tamen patienter excepit, et ad dicendi et redarguendi licentiam arripuit [z]; quanquam ſine dubio fabulae ſint, quae de eo cum canibus ſepeliri iubente, feruntur. Hinc impudentiſſimi ſcurrae vita et dicta illi tributa, moresque adeo canini adſcripti ſunt, vt omni non decori tantum, ſed et honeſtatis ratione proſcripta, turpiſſimam vitam egiſſe, publiceque corporis mollitie vſus fuiſſe, eamque ratiunculis etiam defendiſſe dicatur [a]. Quo et illud pertinet, quod in Ariſtippi vita tetigimus, conſueuiſſe eum cum Laide, quae olentem et lacerum Diogenem gratis admiſerit [b]. Has enim narratiunculas inter fabulas referendas eſſe, excogitatas vel ab iis, qui eius reprehenſiones oderant, vel ab illis, qui philoſophos traducebant, vel ab his, qui popelli aures eiusmodi affaniis demulcere ſolebant, ſola elogia magnorum virorum, quibus virtutis cultu nihil fuit ſuperius demonſtrant, qui virum eum diuinum vocare non erubeſcunt, ideo a Deo miſſum, vt et verbis et exemplo homines emendaret, et a vitiorum iugo liberaret [c]: id quod in propudioſae libidinis et caninae impudentiae hominem non cadit. Repugnant quoque iſti rumuſculi partim naturae et indoli Diogenis ab eiuſmodi exceſ-
ſu

s) Apud ARRIAN. diſſ. XXI. L. III.

t) ib. c. 26. p. m. 380.

u) LAERT. L. VI. ſ. 43. qui captum et ad Philippum ductum magno animo eius auiditatem reprehendiſſe, ex Dionyſio Stoico refert. Reprehendit hanc dicendi inuitis et non audituris veritatem licentiam SENECA ep. 29. Recte addit: Diluitur magni viri auctoritas, nec habet apud eos ſatis ponderis, quos poſſet minus obſolefacta corrigere. Id enim Diogeni accidit. Pertinet huc, quod accenſa in meridie lucerna homines quaeſiuerit, quid enim hoc eſt aliud, niſi omnes promiſcue homines praeter ſe habere pro inſanientibus.

x) Exempla affert LAERT. ſ. 37. 39 qui tamen ideo in atheorum numerum referendus non eſt. conf. BAYLE Dict. T. II. art. Diogene, not. N, p. 294. qui accuſationes diluit. add. REIMMAN. Hiſt. Ath. c XXVI. §. 2. p. 181. BVDDEVS theſ. de Atheiſmo c. I. §. 18. CVDWORTH. Syſt. int. c. IV. §. 22. p 478.

y) LAERT. ſ. 45. LVCIAN. in vit. auct. T. III. p. 168.

z) Ib. ſ. 33. 61. 47. 60. 55. modo vera ſint haec omnia, et non luſus eorum, qui ſcurram eum Atticum fuiſſe crediderunt.

a) DIO Orat. VI. p. 90. LAERT. ſ. 69. 46. 49. PLVT. de rep. Stoic. T. III. p. m. 23. ATHEN. L. IV. p. 158. et ex PP. multi laudati BAYLIO l. c. not. L.

b) ATHEN. L. XIII. p. 588.

c) Inter haec teſtimonia EPICTETI l. c. quo grauior vix fuit philoſophus, maxime notari merentur. conf. LE VAYER de virt. gentil. T. V. opp. p. 134. Act. phil. Vol. II. p. 151. 152.

Digitized by Google

ſu animi valde abhorrenti, partim etiam ſeriei hiſtoriae, et rationibus temporum, et inanem traditionem ſemet ipſam euertentem produnt.

Obſcoenitas Cynicorum.

Dubitauit iam de harum contrectationum Cynicis factarum veritate AVGVSTINVS [d], ſed ita, vt arbitraretur, Diogenem et illos, qui hoc feciſſe referuntur, *potius concumbentium motus dediſſe oculis hominum, neſcientium, quid ſub pallio gereretur, quam humano premente conſpectu potuiſſe illam peragi voluptatem. Ibi enim philoſophos non erubuiſſe videri, ſe velle concumbere, vbi libido ipſa erubeſceret, ſurgere.* Hoc vero parum habet veriſimilitudinis. Maiori veri ſpecie his opponimus non temperamentum tantum, ſed et totam vitam ſectaeque inſtitutum Diogenis voluptatibus corporis maxime aduerſum. Non enim philoſophiae tantum exercitationem ad id potiſſimum, teſtante LAERTIO [e], referebat, vt facillime voluptates contemnerentur, ſed et vitam agebat voluptatibus plane contrariam, fame, inedia, duritie ita corpus exedentem, vt credibile non ſit, ſine Baccho et Cerere non friguiſſe Diogenis Venerem. Accedit extremum, quo ducebatur erga mulieres odium, quas ſuſpendio dignas cenſuiſſe, cum ab oliuarum arboribus quasdam pendere vidiſſet, tradit LAERTIVS [f], quod ſequioris ſexus odium in tantum ſe mutauiſſe amorem, vt cum Laide ſcorto congrederetur, veriſimile non eſt. Tota vero de conſuetudine cum Laida narratio fabulae ſuſpecta eſt vehementer: nam tempora male cohaerent. Lais enim ſeptennis in Sicilia a Nicia capta Olymp. XCI. Corinthum abducta eſt, eo itaque tempore, quo Diogenes Corinthi vitam degit, quod ab Olymp. CX. fuiſſe ſupra demonſtrauimus, LXXX. aetatis annum ſupergreſſa eſt, Diogenes LXX. quis, quaeſo, credat, anum adeo vetulam tunc communibus totius Graeciae amoribus, et elegantis non minus Ariſtippi, quam olentis Diogenis amplexibus deſideratam fuiſſe. Quod ſi obiiciatur, non decrepitam Laidem, ſed adhuc aetate et forma florentem Diogeni ſui copiam feciſſe, quando is ad Olympica deſcenderet Corinthum, neque hoc conſtare poteſt, cum teſtimoniis veterum certum ſit, Laidem adeo ſuperbam et quaeſtui ex corpore faciendo inhiantem fuiſſe, vt non niſi magnis ſumtibus amatores admitteret, et inde Axine diceretur, teſte AELIANO [g]. Decrepitam enim pauperibus tantum ſui poteſtatem feciſſe ait ATHENAEVS [h]. Tacemus alias inſuperabiles difficultates in Laidis hiſtoria occurrentes, quas in Ariſtippi vita tetigimus, et pluribus enumerat P. BAYLE [i], qui et recte monet, plerasque has fabellas Athenaeum auctorem habere, qui veterum ſcrinia ideo compilauit, vt philoſophis aegre faceret. Quae vero de proprii corporis abuſu a Diogene adhibito traduntur, componi non poſſunt cum vniuerſali, qua vſus eſt auctoritate apud Athenienſes, cum ſtrenua, quam tantopere exercuit, contra voluptа-

d) De C. D. L. XIV. c. 20.
e) Lib. VI. ſ. 71.
f) Lib. VI. ſ. 52.
g) Lib. XIV. c. 35. Conf. GELLIVS L. I. c. 8.
h) Lib. XIII. p. 588.
i) Dict. T. III. art. Lais, not. N.

luptates pugna, cum laudibus viri diuini et legati Dei, quas ei veteres vnanimi ore tribuunt. Et vero videtur admodum ſimile, excogitatam fuiſſe iſtam calumniam ab iis, quos nimia mordacitate et voluptatum reprehenſione laceſſerat et in ſe armauerat Diogenes. Quod eo facilius fieri potuit, quo magis naturalia, id eſt, quae ad naturae neceſſitatem pertinebant, qualia ſunt, edere, bibere, ſomnum capere, ventrem vel veſicam exonerare, non eſſe turpia, crederet, quia honeſtatem intrinſecam non haberent, in quibus eum valde indifferentem fuiſſe, facile Laërtio aſſerenti largimur. Haec ad imputandas actiones turpes et ab omni honeſtatis ſpecie remotas adhibentes eius calumniatores, non reueriti ſunt dicere, eum αἰσχρουργεῖν in conſpectu hominum non erubuiſſe: quod in tantae integritatis viro, qualis fuit Diogenes, credi minime poteſt.

Facile itaque a canina impudentia morum abſoluimus Diogenem, difficilius tamen a faſtu animi elatioris, qui ſibi in ſingulari et duro vitae genere, quod admiratores habebat plurimos, imitatores perpaucos, vehementer placuit, tantumque ſapientiae gradum ſe attigiſſe ſibi perſuaſit, vt dignus eſſet, qui toti emendandae Graeciae ſufficeret [k]. Quam animi ſuperbiam, dicacitatem et acerbitatem reprehenſionum, contemtumque philoſophorum ſui temporis omnium [l], immo magiſtratuum [ll] quoque peperiſſe, eſt in confeſſo [m]. Quemadmodum neglecta quoque omnis decori ratio probari non poteſt, cum ſapientia mendici nec peram nec vultum poſtulet. Scripſiſſe etiam dicitur dialogos, epiſtolas et tragoedias, quas tamen multi veterum non Sinopenſis Diogenis eſſe contendunt [n], videturque cum Diogene Oenomao, circa Olymp XCIV. inter Tragicos Athenienſium claro fuiſſe confuſus, vt accidit quoque Menagio [o]. Certe epiſtolas, quae hodie ſub eius nomine feruntur, ſubleſtae fidei eſſe, ex illis recte coniicitur, quae ſupra de epiſtolis philoſophorum diximus [p]. De mortis tempore et genere valde inter ſe diſſentiunt relationes veterum [q]. Obiiſſe Corinthi annos natum circiter XC. eodem die, quo ad plures abiit Babylone Alexander Magnus, Demetrius apud Laertium auctor eſt, eadem tradentibus Plutarcho [r] et Suida [s]. Fuit vero is, notante Aeliano [t] VI. Thargelionis Olymp. CXIV, 1. His vero repugnat, quod narrat Laertius [u]. Cratero precante, vt ad ſe veniret, reſpondiſſe, malle ſe Athenis ſalem lingere, quam apud Craterum frui menſa magnifice inſtructa: haec enim innuunt, Diogenem poſt Alexandri M. mortem viuum ſuperfuiſſe, cum Craterus

k) Aelian. L. III. c. 29.

l) Euclidis ſcholam vocabat χολὴν, bilem, Platonis διατριβὴν, κατατριβὴν. Dionyſiaca certamina miracula ſtultorum, oratores turbae miniſtros Laert. L. VI. ſ. 24. qua ratione Ariſtippum et Platonem exagitauerit, ſupra dictum eſt. vid. ſ. 25.

ll) Videns magiſtratus, hieromnemonas dictos, furem, qui ex aerario phialam ſurripuerat, ducere, dixit: magni fures paruum ducunt. ib. ſ. 45.

m) Exprobrauit hunc faſtum ei Plato ib. ſ. 26. 41. conf. Fontenelle dial. des morts p. 175. Frid. Menzius diſſ. de faſtu philoſophorum virtutis colore infucato in imagine Diogenis Cynici Lipſ. 1712. cl. Stoll. Hiſt. phil. moral. §. LXXVI. p. 103.

n) Laert. ſ. 80.

o) Ad l. c. Laërt. conf. Fabr. Bibl. Gr. Vol. I. pag. 418.

p) Conf. Menag. l. c.

q) Eas collegit Laert. ſ. 79. ſeq.

r) In Sympoſiac. L. VIII. 1. T. III. p. m. 272.

s) In Diogene T. I. p. 529.

t) Lib. II. c. 25.

u) ſ. 57.

Digitized by Google

terus cum rege vſque ad eius mortem vixerit. Cui tamen difficultati medicina facilis adhiberi poteſt, hanc quoque traditionem inter eas numerando, quae praeter rem Diogeni tributae ſunt, ab aliis forte philoſophis profectae, quas ſine iudicii diſcrimine more ſuo conſarcinauit Laërtius [x], vnde tempus mortis dictum veritati congruere non dubitamus. Maius vero diſſidium eſt de genere mortis, quod varie referunt veteres. Eubilides [y] apud Xeniadem conſenuiſſe ait, atque functum vita a filiis eius fuiſſe ſepultum, et notabile eſt, quod Xeniadi roganti, quomodo ſe mortuum componi vellet? reſpondiſſe dicitur, apud LAERTIVM [z]. Alii praecepiſſe volunt, vt in ſtercoretum ad fratres canes proiiceretur, quod ſcomma a calumniatoribus eius ſine dubio profectum eſt. AELIANVS [a] morbo lethali afflictum de ponte ſe deieciſſe ait, qui prope gymnaſium erat, cuſtodi vero mandaſſe, vt vbi exſpiraſſet, in Iliſſum eum abiiceret; verum morbo lethali correpto tantum virium fuiſſe intelligi vix poteſt. Sunt qui eum, cum bouis crudum pedem comediſſet, colica obiiſſe dicant; illi vero non recordati ſunt, Diogenem a carnibus crudis mature abſtinuiſſe, quas ſtomachi imbecillitas non ferebat [b]. Alii in itinere ad certamen Olympiae febri correptum, accubuiſſe in crepidine viae, et eliſo gutture eluſiſſe febrem perhibent. Familiares autem eius, referente Antiſthene apud LAERTIVM [c], eam maxime probabant narrationem, qua animam reprimendo ſpiritum reddidiſſe dicitur; in Craneo enim pallio obuolutum inuenientes, deprehendiſſe mortuum. De ſepultura magna inter amicos coorta diſſenſione, magiſtratus iuſſu, iuxta portam, qua in Iſthmum itur, ſepultus eſt, tumulo columna impoſita ex Pario marmore cum cane. Statuis quoque poſthaec aeneis ciues eum honorarunt [d]. Plurimos apud veteres memorari Diogenes ſupra iam obſeruauimus [e], noſtrum patria et vitae ac ſectae ratio a reliquis facile diſtinguit.

§. VI. Philoſophiae aliquod ſyſtema Diogenes non reliquit; ſed praeceptoris more magis de virtutis actione quam contemplatione ſollicitus fuit. Quas vero ad illam promouendam regulas commendauerit, ex his intelligendum eſt [f]: ***Praecepta moralia Diogenis.***

I. Duplicem eſſe exercitationem, alteram animi, corporis alteram. Priori genere diligenter functis exoriri frequentia phantaſmata ad virtutis opera perficienda. Alteram vero ſine altera imperfectam eſſe, cum in corpore pariter atque animo bonus habitus (εὐέξια) et robur virium confirmata requirantur. Exemplo id mechanicarum aliarumque conſtare artium, athletarum et muſicorum.

x) Plurimos anachroniſmos et contradictiones hiſtoricas in Diogenis hiſtoria eſſe, monuit etiam BAYLE l. c.

y) Eubulum vocat LAERT. ſ. 30.

z) ib. fa ie ſc. ſolum premente, fore enim breui, vt inferiora ſurſum vertantur, quod ad Macedonum regnum trahit LAERTIVS: nos ex Diogeni affictis fuiſſe ſuſpicamur.

a) Lib. VIII. c. 14.

b) LAERT. ſ. 76. 77.

c) ibid. HIERON. ad Iouin. L. II. conf. BAYLE qui plura ſibi contradicentia notat.

d) ibid. ſ. 77.

e) In Diogene Apolloniate. Conf. LAERT. ſ. 81. et MENAG. ad h. l. A ium Diogenem Cynicum Veſpaſiani nobis aetas ſuggeret.

f) LAERT. L. VI. ſ. 71 ſeq.

II. Facile vero virtutem parari poſſe exercitio.

III. Nihil in vita abſque exercitatione perfici poſſe, eam vero nihil non vincere poſſe. Homines vero, qui labores ſuſcipere debebant naturae conuenientes, et felicitatem promouentes, ſtulta ratione inutilibus vacantes ſua culpa et dementia infelices eſſe.

IV. Ipſum itaque voluptatis contemtum conſuetudine et exercitatione iucundiſſimum fieri.

V. Plus naturae, quam legi tribuendum eſſe.

VI. Omnia ſapientum eſſe, tanquam amicorum Dei, quibus cum diis communia ſunt omnia.

VII. Sine lege ciuitatis conſtitutionem non dari; ſine republica bene conſtituta vero nullum vſum eſſe ciuitatis. Sine lege vero nullum vſum eſſe conſtitutionis reipublicae. Ciuitatem et rempublicam, idem eſſe, adeoque eius conſtitutionem ſine lege non eſſe [g].

VIII. Nobilitatem et gloriam contemnendam eſſe, eſſe enim ornamenta malitiae atque integumenta.

IX. Solam rectam ciuitatem mundi eſſe. Aliter hoc accepit STANLEIVS [h], qui tranſtulit: ſolum popularem ſtatum reipublicae honore dignum eſſe, ſed praeter mentem Diogenis, qui omnem nobilitatis et titulorum praerogatiuam cum malis artibus acquiri cerneret, ſtatum mundi ſiue ſocietatis potius humanae naturalem laudauit, vbi pares omnes ſunt, excellit, qui virtute alios antecellit.

X. Muſicam, aſtronomiam, geometriam nihil ad virtutis vſum valere [i].

XI Philoſophiae finem eſſe paſſiones animi et cupiditates vincere [k].

XII. Ex philoſophia hoc lucrum oriri, vt ad omnem fortunam parati ſimus [l].

XIII. Stultos eſſe, qui virtutem docerent, et laudarent, eam vero non ſequerentur.

XIV. Mulieres communes eſſe oportere, et nuptiarum vanum nomen eſſe, liberos etiam communes eſſe oportere. Valde ſuſpecta haec ſunt, et tributam ei praeter rem indifferentiam actionum moralium ſupponunt, quam tamen ei non placuiſſe, ſupra oſtendimus.

XV. Non inhoneſtum eſſe, ex templo aliquid ſumere, multo minus impium carnibus humanis vel ferinis veſci. Nempe omnia in omnibus eſſe, ſeque inuicem permeare, e. g. panem eſſe in carne, hanc in aliis, pane et carne per poros tranſpirantibus. Haec ex tragoedia Diogeni adſcripta, dubiae fidei eſſe [m], ipſe monet Laërtius, nosque ſupra diximus, eum a talibus abhorruiſſe [n].

XVI.

g) Verba LAERTII obſcura ſunt, in quibus mendum ſuſpicantur STEPHANVS et OLEAR. ad STANLEIVM p. 520. Nos textum Graecum ſecuti ſumus ita, vt ratiocinium ſenſum clarum funderet. Paulo aliter Stanleius, et obſcurius interpres Laërtii.

h) l. c. p. 520.

i) LAERT. L. VI. ſ. 73.

k) Multa in hanc rem apud DIONEM Orat. VI. VII. VIII.

l) LAERT. l. c.

m) Philiſci potius vel Paſiphontis eſſe monet.

n) Inutiles enim ſtatuebat ſpeculationes phyſicas, vid. LAERT. ſ. 28.

XVI. Animalia irrationalia, rationis et aëris partem percipere, ſed vel ob craſſitiem, vel ob abundantiam humorum neque intelligere, neque ſentire, ac fere affecta eſſe eo modo, quo ſunt inſanientes, qui de mentis exiuerunt poteſtate. Ita quidem de Diogene PLVTARCHVS [o], quem de Diogene Cynico intelligit IACOBVS RONDELLVS in erudita obſeruatione, quam debemus P. BAYLIO [p]. Is eadem in ſententia haeſit de Diogenem Cynicum, qua poſt Antonium Pereiram, medicum Hiſpanum, Renatus Carteſius fuit, bruta eſſe machinas rationis et ſenſus expertes contendens, conuenire haec ſyſtemati Cynico putat, non morali tantum, ſed et naturali. Eſſe enim iuxta hoc ſubſtantias vel completas vel incompletas; illas ex natura ſua, has ex participatione vel imitatione tales. Has duplicis generis eſſe, quarum illud imitetur ſpiritus, mouentes ſe linea circulari, hoc animam, mouentem ſe linea recta; motum vero circularem eſſe corporum coeleſtium, et imprimis circuli lactei, vnde paſſiones oriri veteribus placuerit: motum rectilinearem eſſe verſus terram; hanc cum ſequantur beſtiae, animae paſſiones in iis non eſſe iuxta Diogenem, nec habere vllam diuinorum corporum ſimilitudinem, ſed hebeſcere animae vſum denſitate corporis. In morali vero philoſophia cum animum a perturbatione omni paſſionum vacuum, et ſenſus fere omnis expertem pro fine conſtituerit non philoſophiae tantum, ſed ipſius naturae, veriſimile eſſe, beſtiarum paſſionibus et ſenſu vacuarum exemplum illum ſibi propoſuiſſe. Bene vero nobiſcum egiſſet doctiſſimus Rondellus, in veterum quidem philoſophorum hiſtoria verſatiſſimus, ſed coniecturis audentior, ſi alium nobis explicationis ab ingenio et doctrina non deſtitutae teſtem dediſſet, quam MACROBIVM [q], hominem ſyncretiſmo Platonico Ariſtotelico corruptum, qui explicationem hanc Platonicam de origine animae ſententiam cum Ariſtotelica miſere coniungentem, vel confundentem potius peperit, quaeque adeo nec Platonica, nec Ariſtotelica, multo minus Cynica eſt. Diogeni enim Cynico Platonicam philoſophiam placuiſſe, nec illud, quod adducit Rondellus, Tiberiani probat: *Diogenem haereditatem omnem Platonis inuadentem, nihil ibi plus aurea lingua, inueniſſe*, nec cum Laërtio conſpirat, qui, riſiſſe phyſiologiam Platonis Diogenem, teſtatur. Nec quae veteres vnanimiter referunt, poſthabuiſſe Cynicos ſpeculationes phyſicas, cum his conueniunt, quae miram ſubtilitatem ingenii, tantopere Diogeni inuiſam, redolent. Non itaque de Diogene Cynico, ſed de Apolloniate Plutarchi verba intelligenda eſſe, nemo dubitauerit [r], qui Ionicae ſectae, cui ille adhaeſit, placita de anima ſupra capite primo huius libri enarrata, expenderit. Is enim cum animam, vti omnia alia quae ſunt, ex aëre formatam eſſe ſtatueret, vt Ariſtotelis teſtimonio ſupra probauimus, non aliam rationem differentiae inter animas brutorum irrationales et rationales hominum

o) De placit. philoſ. L. V. c. 20.
p) Dict. T. III. art. Pereira not. C. p. 650 ſeqq.
q) Somn. Scipion. L. I. c. 12.
r) Melius haec quoque reſpondent ordini a Plutarcho obſeruato.

minum afferre potuit, quam, impedire corporis diſpoſitionem et craſſitiem atque abundantiam humorum, quo minus aërium principium, quod animam conſtituit, vſum habere, et exſerere ſe queat. Quae quia principiis Ionicis conſentanea ſunt, ſupra [s] ad Diogenem Apolloniatem, phyſicum retulimus. Differtque haec ſententia a Carteſii hypotheſi, qui animam ſenſitiuam ineſſe brutis negauit, cui tantum operationem denegauit Diogenes. Verum haec alieni loci ſunt.

Oneſicritus aliique diſcipuli Diogenis.

§. VII. Dura vero licet et aduerſa ſenſui atque opinioni, quae homines plerumque tenere ſolet, fuerit Diogenis philoſophandi ratio, nec is more praeceptoris diſcipulos requireret, tanta tamen, teſte LAERTIO [t], vis ei dicendi et perſuadendi fuit, vt, cum ONESICRITVS quidam Aeginenſis Athenas alterum ex filiis ſuis mitteret, Diogenem is audiens, apud eum remaneret: et cum miſiſſet fratrem eius, maiorem natu, Philiſcum, et ipſe detineretur, tandem vero et pater adueniret, et ſermonum Diogenis illecebris captus cum eo philoſopharetur [u]. Audiuit eum etiam Phocion, cognomento bonus, et Stilpo Megarenſis, et alii viri politici. Et Oneſicritum quidem, quem Aeginenſem diximus, Demetrius vero Aſtypalenſem facit [x], etiamſi Cynica philoſophia, et maſculo dicendi genere Diogenis caperetur, nomen tamen ſectae Cynicae, quae vitae magis inſtitutum, quam ſyſtema aliquod philoſophiae, tradebat non dediſſe, ex eo patet, quod caſtra Alexandri ſecutus, ad Indiam vſque cum eo penetrauerit, nauis regiae gubernator [y]: qualia munera fugiebat vita Cynica. Diſputauiſſe hunc Oneſicritum cum Indorum gymnoſophiſtis, et adduxiſſe Calanum ad Alexandrum Magnum, ſuperiori libro iam tradidimus; nugasque agit LVCIANVS [z], qui cum eo in ignem ſe conieciſſe et viuicomburio vitam finiuiſſe ait, Peregrino ſimilem. Inter hiſtoricos vero Alexandri locum obtinuiſſe, aliunde notum eſt [a]. Preſſius vero Oneſicrito Diogenis inſtitutum Monimus et Crates ſecuti ſunt.

Monimus.

§. VIII. MONIMVS Syracuſanus fuit, famulus initio Corinthii trapezitae, qui hac occaſione Diogenis diſcipulus factus eſt. Multoties ſcilicet ad hunc Monimi dominum veniebat Xeniades, quem Diogenem emiſſe, manuque miſſum filiis erudiendis et rei domeſticae adminiſtrandae praefeciſſe, ſupra diximus: qui cum ſerui ingenium, doctrinam, mores valde commendaret, cupido inceſſit Monimum, Diogenem audiendi. Cuius eloquentiae vi captus, cum conſilium cepiſſet, ſe Diogeni in diſciplinam tradendi, et ſeruilis conditio obſtaret, furere ſe ſimulauit, omnemque de menſa heri pecuniam deturbauit; qua ratione cum manumiſſionem obtinuiſſet, ad Diogenem ſe contulit, eiusque ſuaſu Cratetem quoque audiuit

s) Cap. I. §. 21.

t) Lib. VI ſ. 76 ſeqq.

u) SVIDAS in Philiſcus T. III. p. 603. qui vero textum Laërtii corrupit, et quae ad Diogenem referenda erant, ad Philiſcum retulit, quod praetermiſit KVSTERVS.

x) LAERT. L. VI. ſ. 84. AELIAN. de animal. L. XVI. 39. PALLADIVS de Brachm. p. 39. PLVT. in Alexandro T. V. p. m. 495.

y) Citati, ARRIANVS de exped. Alex. L. VII. p. 149.

z) In Peregrino T. IV. p. m. 289.

a) Conf. VOSS. de hiſtor. Gr. L. I. c. 10. p. 60. FABRIC. Bibl. Gr. Vol. II. p. 223 ſeqq.

Digitized by Google

diuit et ſectae Cynicae alios, qui domino eius, furere ipſum, nec eſſe ſatis mentis compotem perſuadere non deſinebant, vt ita liberius philoſopharetur. Laudauit eum Menander, tanquam virum ſapientem, doctum et diſertum, licet contemtiorem atque humilem, qui gloriae ſtudium fortiter neglexit, magnoque animo Cyniſmi duritiem pertulit, a Cynicis vero moribus diuerſus nec ſcurra nec ſordidus fuit [b]. Scripſit nonnulla, quae ludicra prima fronte viſa, ſenſus continebant reconditos, ex quibus memorantur *de appetitionibus* libri duo et *protrepticus;* quem morem ſeruaſſe Cynicos omnes, auctor libri *de interpretatione* ait, vt ridicula praecepti vicem ſubirent, admonitionis et ſententiae, quoniam vt ait HORATIVS:

- - - ridiculum acri
Fortius et melius magnas plerumque ſecat res.

Monimi decretum philoſophicum de cognitione intellectus.

§. IX. Memorabilis vero ſententia eſt, quam de Monimo referunt veteres, dixiſſe, vt id Menandri verbis exprimamus:

Τὸ ὑποληφθὲν τῦφον εἶναι πᾶν.

Cuius ſententiae meminerunt ANTONINVS [c] atque SEXTVS EMPIRICVS, quorum ille: *Ea quae a Monimo dicta ſunt docere, in opinione ſita eſſe omnia, horum autem vtilitatem comparere, ſi quis, quae feſtiue ab illo ſcripta ſunt* (modum ſcribendi ludicrum de ſeriis intelligit) *quatenus veritatem habent patrocinantem admiſerit.* Clarius SEXTVS, poſtquam Monimum inter eos retuliſſet, qui criterium veritatis ſuſtulerunt, ait [d]: *Anaxarchum ac Monimum, aſſimilaſſe res ſcenae imagini, et exiſtimaſſe, eas eſſe ſimiles iis, quae incurrunt in ſomno et furore.* Et paulo infra [e]: *Monimus Cynicus dixit, omnia eſſe typhum, ſive opinionem inflatam, de iis, quae non ſunt, ac ſi ſint.* Qua ſententia recte ex veteribus laudati et ex recentioribus GATAKERVS [f], MENAGIVS [g] et FABRICIVS [h] obſeruant, praeluſiſſe Monimum Scepticis, idem tenentibus, et inanem hominum opinionem, vera ſe videre credentium, quae talia non ſint, caſtigauiſſe. Cum vero hoc dogma a Diogene didiciſſe non legatur, non inepte quaeritur, quomodo ad id delatus fuerit Monimus? Et refert quidem SEXTVS [i]: *dixiſſe Xeniadem Corinthium, omnia eſſe falſa, et omnem phantaſiam, et omnem opinionem eſſe fallacem, et ex non ente fieri, quicquid naſcitur, et quicquid corrumpitur in nonens interire.* Qui Xeniades Corinthius, ſi idem qui Diogenis herus, fuiſſet, facile inde intelligeretur, ex quo fonte hanc aſſertionem Monimus hauſerit. Verum Xeniadem hunc a Diogenis hero diuerſum

b) Sequimur emendationem H. GROT. in notis ad Excerpta ex Tragicis p. 727. qui Menandri verſus ita expreſſit:

Fuit olim Monimus ſane philoſophus,
Sed ignobilior. Pera huic vna non erat.
At enim vero tres. Is caninum habitum ferens
Nihil dicebat ſimile iſtis ſententiis,
Puta, te ipſum noſce, quaeque cognita eiuſmodi
Sed nec mendicans quicquam, nec ſorde obſitus
Non conſtat, inquit, ea de re, quae ſumitur.

c) De ſe ipſo L. II. § 15.

d) Adu. mathem. L. VII. ſ. 87.

e) L. VIII ſ. 7.

f) Ad l. c. ANTONINI p. m. 73.

g) Ad LAERT. l. VI. ſ. 83.

h) Ad SEXTI l. c.

i) l. c. L. VII. ſ. 53.

uerſum eoque multum antiquiorem eſſe, ex eo recte demonſtratur, quod teſte SEXTO [k] eius Democritus, meminerit. Cum tamen hoc ἀκαταλήψίας dogma Corinthiis iam ante Monimi tempora notum fuerit, a vero non prorſus abludit, Monimum in Xeniadis vel Democriti libros incidiſſe, cum haec Corinthi audiuiſſet, et inde in philoſophiam ſuam, cui ad contemnendam et eiiciendam hominum ſuperbiam egregie inſeruiebat, tranſtuliſſe. Xeniades vero ex Zenonis Eleatae vel Xenophanis philoſophia didiciſſe videtur, nec aliud dicit, quam quod veterum plerique, et inter hos Eleatica imprimis ſchola aſſeruerunt, res omnes ex materia conſtantes fluere, nec materiam ſemper mutabilem entis nomine dignam eſſe; non eſſe enim re ipſa quicquam, ſed in momento mutari, et fieri ſemper aliud ex alio, ex quibus per ſe ſequitur, vanam eſſe hominum de certis rerum eſſentiis opinionem: id quod Pythagoram et Platonem abduxit, vt materiae aeterna principia, numeros et ideas adiungerent. Cauendum tamen, ne Eleaticos, Xeniadem, Monimum, ex nonente fieri omnia inter creationis ex nihilo aſſertores numeremus; nonens enim hic non enti ſenſu generaliori ſumto, ſed ſubſtantiae per ſe ſubſiſtenti opponitur [l].

Crates.

§. X. Nobiliſſimus vero poſt Diogenem Cynicorum fuit CRATES Thebanus [m], Aſcondi filius Thebanus, nobili genere ortus, cui parens praeter ſanguinis nobilitatem magnas opes reliquerat [n], quos tamen fortunae fauores, qui plerumque ſeruitutem animis contrahunt, libero reiecit animo, et tranquillae inter paucas et pauperes fortunae circumſtantias vitae deſiderio captus ad Cynicam ſectam ſe contulit. Occaſionem varie narrant veteres [o]. Antiſthenes in *ſucceſſionibus* tradit, cum in quadam tragoedia cerneret Telephum ſportulam tenentem reliquoque habitu vilem; ad Cynicam ſectam ſe contuliſſe, venditoque patrimonio, cum ducenta fere talenta ex eo collegiſſet, diuiſiſſe ciuibus. Diocle vero auctore, agros ſuos pecoribus paſcendis permiſiſſe, et quicquid pecuniae haberet, in mare proieciſſe [p]; quosdam vero ex propinquis ab eo vitae inſtituto illum reuocantes verberibus abegiſſe. Aliter Demetrius Magneſius ait; pecuniam eum apud trapezitam depoſuiſſe, ea conditione, vt ſi quos filios relinqueret, nulla eruditione conſpicuos, vulgique vitam agentes, iis pecuniam redderet: ſin philoſophiam amplecterentur, populo diuideret, philoſophos enim pecunia opus non habere. Relicta itaque patria, in qua Bryſonem

k) l. c.

l) Haeret de eo GASSENDVS Phyſ. ſect. I. L. III. c. I. T. I. Opp. p. 232. Recte vero ex numero eorum, qui creationem ex nihilo ſtatuunt, Xeniadem eiiciunt FABR. ad l. c. SEXTI, et MOSHEMIVS diſſ. de creatione ex nihilo §. XII. inſerta CVDW. Syſtemati intell. p. 970 ſeqq.

m) Vitam eius, teſte LAMPRIA de ſcriptis patris, PLVT. ſcripſit, quae tamen hodie deſideratur. Quaedam ſatis confuſe collegit LAERTIVS L. VI. ſ. 85 ſeqq. SVIDAS in Crates T. II. p. 370.

n) ibid. ſ. 87. qui CC. talenta narrat. PLVTARCHVS de vit. aer. al. T. II. p. m. 437. octo tantum numerat.

o) LAERT. l. c. APVLEIVS apolog. p. m. 202. florid. p. 355. PLVT. l. c. ORIG. contra Celſ. L. II. SIMPLIC. ad Epict. enchir c. 10.

p) Culpabat ideo Craterem Apollonius, quod nec hominibus nec pecoribus profuiſſet. PHILOSTRATVS vit. Apoll. L. I. c. 13. STANLEIVS Hiſt. phil P. VI. p. 537. vel interpres potius ad Cratetem retulit, quod de Anaxagora dixit Apollonius.

Digitized by Google

ſonem [q] antea audiuit ad Diogenem ſeceſſit, et conſtantiſſime illi adhaeſit, magnoque animo Cynicae vitae inſtitutum ſecutus eſt. Externo enim vultui natura inuenuſto, decori negligens, Cynicae vitae pauperiem et ſorditiem adiecit. Erat enim facie turpis, auctus gibbere, et ſenex incuruus incedebat [r], baculum ſumebat et peram, tantumque externi ornatus mundique erat incurius, vt idem ſibi videretur, ſiue ſindone ornaretur, quo aliquando incedens ab aedilibus Athenienſium reprehenſus eſt [s], ſiue pellem ouis pallio aſſutam haberet, ſiue rideretur [t]. Didicerat enim a Diogene, ad haec omnia aequalem et immotum ſeruare animum. Tanta vero patientia fuit, vt cum Thebis, alii Corinthi factum eſſe dicunt, a principe gymnaſii flagris caeſus eſſet, pedibusque praeterea traheretur, rideret, et iocaretur: quod et a citharoedo quodam verberibus male habitus fecit [u]. Animo vero non moleſto et ſubtriſti, vt ſolebat Diogenes, ſed iucundo ſemper vſus vitam tanquam feſtiuitatem quandam, vt ait PLVTARCHVS [x] per riſum et iocum, exigebat, qua ratione etiam, licet quoscunque carperet, gratus tamen et acceptus omnibus extitit vbique locorum libenter et cum gratia admiſſus: quapropter, cum vbique honorifice exciperetur, *oſtiorum apertor* dictus eſt [y], quod nomen ideo accepiſſe PLVTARCHVS [z] refert, quod iocoſe et iucunde et honeſtis vtendo nominibus reprehenderet. Ex quo tanta ei enata eſt auctoritas, vt, teſte APVLEIO [a], *lar familiaris apud homines aetatis ſuae Athenis coleretur, nulla domus ei vnquam clauſa eſſet, nec eſſet patrisfamilias tam abſconditum ſecretum, quin eo tempeſtiue Crates interueniret, litium omnium et iurgiorum inter propinquos diſceptator et arbiter.* Qua ille auctoritate ita vſus eſt, vt Herculis inſtar, quem Cynici ſequebantur, aduerſum iracundiam et inuidiam, auaritiam atque libidinem, caeteraque animi humani monſtra et flagitia, pugnaret, eas omnes peſtes mentibus exigeret, familias purgaret, malitiam perdomaret, ipſe quoque vt Hercules ſeminudus, et claua inſignis et Thebis oriundus [b]. Qua in re ad magiſtri imitationem maxima libertate vſus eſt, qua nec Alexandro M. peperciſſe dicitur [c]. Feminarum etiam, quae pudicitiam proſtituerant, acerbiſſimus erat inſectator [d], quas, vt omnes vitiorum ſectatores, acutis dictis, et ſententiis argutis reprehendebat; merenturque legi, quae

q) Fuit is Achaeus philoſophus, LAERT. et SVID. l. c. quem ideo inter Cynicos retulit FABRICIVS Bibl Graec. Vol. II. p. 361. incertum vero, annon Crates eum audiuerit, antequam Cyniſmo nomen dediſſet. conf. IONSIVS L. II. p. 118.

r) LAERT. L. VI. ſ. 90. 91. 93. APVLEIVS l. c. p. m. 355.

s) IDEM ſ. 90. videtur vero hoc ioci magis et reprehenſionis quam ornatus cauſa feciſſe, vt philoſophos, imprimis Peripateticos ambitioſe ſe veſtientes pungeret.

t) ibid.

u) LAERT. L. VI. ſ. 89. alii aliis tribuunt, vid. MENAG. ad h. l. Ita enim accidit Cynicis, vt omnium philoſophorum ludicra dicta, ioci atque ſales illis, tanquam ſcurris Graeciae publicis tribuerentur.

x) PLVT. de tranq. animi T. II. p. m. 252.

y) LAERT. L. VI. ſ. 86. 98.

z) Sympoſiac. II. T. III. p. m. 150.

a) l. c.

b) ibid.

c) LAERT. L. 6. ſ. 93. Quod ſi verum eſt, Cynicum eius faſtum prodit; parum tamen vrbanitati Cratetis laudatae conuenit.

d) ib. ſ. 90.

quae collegit Laertivs [e] eius apophthegmata, quae ingenii amoenitatem et egregiam diſciplinam moralem ſpirant. Vxorem habuit Hipparchiam, de qua in ſequentibus dicemus, non vitae tantum, ſed et Cyniſmi ſociam, filias vero diſcipulis locauit. Scripſit *epiſtolas*, quibus egregiam, teſte Laertio [f], ſtilo plane Platonico philoſophiam complexus eſt: quae tamen perierunt [g], Tragoedias quoque grauitate ſententiarum commendatiſſimas elaboraſſe dicitur Laertio, qui fragmenta exhibet, quaedam, licet dubium ſit, annon alterius Cratetis tragoedi fuerint [h]. Floruit Olymp. CXIII. et diſtingui debet ab aliis huius nominis, et Cratete Academico, de quo ſupra actum.

Hipparchia. §. XI. Vxorem, vti diximus, Crates duxit Hipparchiam, inter mulieres philoſophantes celeberrimam, Marona Thraciae vrbe, ortam. Quam qua ratione duxerit, dignum narratu eſt [i]. Erat illa genere et diuitiis potens, et a multis et magnis procis petebatur: illa vero Cratetis amore ita capiebatur, vt parentibus minaretur, mori ſe velle, niſi huic in matrimonium tradatur. Cratetem itaque adibant, rogantes, vt ipſe ei amorem hunc ſui ex animo euelleret. Quod cum is verbis diu fruſtra tentauiſſet, paupertate et deformitate ſua eam deterreri poſſe, ratus, interſcapulium retexit: quod erat aucto gibbere, peramque cum baculo et pallium humi poſuit, eam ſibi ſupellectilem eſſe puellae profeſſus, eamque formam, quam viderat: proinde ſedulo conſuleret, ne poſt querela eam caperet. Enim vero Hipparchia conditionem accepit: et iam dudum ſibi prouiſum ſatis, et ſatis conſultum reſpondit, neque ditiorem maritum, neque formoſiorem vſpiam gentium poſſe inuenire. Cynicam itaque vitam elegit, tunicaque abiecta pallium duplicatum ſumſit [k], et vitam cum eo in coniugio egit, liberis quoque foecundam, vti in antecedentibus diximus. Addunt, praeter Laertivm [l], Sextvs Empiricvs [ll], Apvleivs [m], et ex Doctoribus eccleſiae Theodoritvs [n], Clemens Alexandrinvs [o] atque Lactantivs [p], quam primum ſe Crateti dediſſet, duxiſſe eam Cynicum in porticum, ibique in loco celebri coram luce clariſſima accubuiſſe, coramque virginem imminuturum fuiſſe, paratam pari conſtantia, ni Zeno procinctu palliaſtri a circumſtantis coronae obtutu magiſtrum in ſecreto defendiſſet. Quae ſi vera eſſent, validum iis argumentum exhiberent, qui Cynicos omnem decori honeſtatisque rationem exuiſſe clamant. Verum dubi-

e) l. c. et Stanleivs p. 537 ſeqq. qui alia quoque collegit.

f) ib. ſ. 98.

g) Quae enim hodie ſuperſunt, editae cum Heracliti et Diogenis epiſtolis Baſil. 1601. 8. ſine dubio ſuppoſititiae ſunt, vt reliquae philoſophis tributae. Quod quia agnoſcit cel. Stollivs Hiſt. liter. P. II. c. 1. §. 41. merito miramur,]eum in Hiſt. phil. moral. gent. §. LXXXI. p. 115. ex iſtis epiſtolis ſyllogen dogmatum Cratetis moralium exhibuiſſe.

h) vid. Fabric. Bibl. Gr. Vol. I. p. 642. conf. p. 419. Menag. ad l. c. Laertii.

i) Laert. L. VI. ſ. 96. Apvleivs l. c.

k) Recte itaque monuit Lavr. Crassvs Hipparchiam ſumta veſte virili ſecutam fuiſſe Craterem, quod ei exprobrabat Theodorus Atheus. Quem perperam ideo notat Bayle Dict. T. II. art. Hipparchie not. F.

l) Laert. loc. cit.

ll) Pyrrh. hyp. L. I. c. 14. L. III. c. 24.

m) l. c.

n) De cur. Graec. affect. ſerm. XII.

o) Stromat. L. IV.

p) L. III. c. 15.

Digitized by Google

lubitari ea de re non tantum poteſt, ſed et debet. Iisdem enim argumen-is, quibus fabulas de Diogene ſupra deteximus, ſuſpecta ſit narratiuncula. Non teſtes coaeui, ſed longo a Cratetis tempore interuallo remoti; ſilentes propiores, etiam vbi ſingulare et inuſitatum exemplum fas erat adduci; res ipſa tota contraria ſpectatiſſimae tantaque veneratione cultae virtuti Cratetis, quae non omne tantum quod inhoneſtum eſſet, reprehendebat, ſed et libidinem et impuritatem vatiniano proſequebatur odio. Nec perſuaderi poteſt attentis ad Cratetis hiſtoriam lectoribus, virum conſtantiae laude inter diuinos homines relatum, contraria ſuis dogmatibus coniugi ſuaiſſe; ita vero docebat [q]: ornare mulierem id, quod honeſtiorem eam faciat; talem autem praeſtare non aurum, non ſmaragdum, non coccum, ſed quaecunque grauitatis, moderationis et pudoris eam induant facie. Haec cum feminis commendaret Crates, in quem tanquam virtutis doctorem inuebatur Hipparchia, qui potuit pudorem, quem ſupra omnia mulieres difficillime ponunt [r], ita abiicere omnem, vt publice cum ſponſo congrederetur? Confirmat haec admodum ſilentium Epicteti, Athenaei atque Luciani itemque Stoicorum. Epictetus, qui coelibem vitam Cynico commendauerat, obiectum ſibi Cratetis coniugium repellens, ſingularem quidem eam rem eſſe ait, et ſingularem mulierem, quae alter Crates eſſet; nihil vero de nuptiis his dicit, dicturus, vt incommoda earum oſtenderet, ſi res ita ſe habuiſſet [s], Athenaeus vero et Lucianus, qui tanta diligentia philoſophorum opprobria congeſſerunt, num tacuiſſent infandam proteruiam, ſi id veriſimili argumento obiicere Cynicis fuiſſent auſi? quorum tamen vterque Cratetis ſaepius meminit. Nec ratio dari poteſt, cur Stoici, eorumque conditor, Zeno tanta admiratione proſecuti ſint Cratetem, ſi proſcripto omni pudore ita vixiſſet. Non dubitamus itaque hanc quoque hiſtoriolam inter fabellas referre, quibus vulgus aures ſolent paſci, quaeque ideo excogitatae fuere, vt vel Sophiſtae occaſionem haberent, ſplendide de Cratete fingendi, vel philoſophomaſtiges, mentiendi. Omitti itaque potuiſſent, quae vel PETITVS et BARLAEVS in has nuptias luſere, vel dixit P. BAYLIVS [t]. Etſi vero impudentiae litauiſſe probabile non eſt, veriſimile tamen eſt, contra morem Graecorum Hipparchiam conuiuiis interfuiſſe [u]. Qua occaſione Theodorum Atheum, quocum diſputauerat, eam riſui ceterorum expoſuiſſe, ſupra diximus. Vtrum ſcripſerit aliquid, incertum eſt, licet id tradat SVIDAS, malus veterum, imprimis LAERTII conſarcinator [x].

§. XII. Hipparchiae frater fuit METROCLES, et ipſe diſcipulus Cratetis [y]. Is initio Theophraſtum audiuit, et Xenocratem quoque [z], poſtea *Metrocles.*

ad

q) STOBAEVS ſerm CXLIII. p. 662.

r) Notat hoc MENAGIVS Hiſt. philoſ. mul. §. 63. qui vel hoc argumento motus de narrationis veritate dubitare debuiſſet.

s) ARRIAN. diſſ. Epictet. L. III. diſſ. 22.

t) Dict. T. II. art. Hipparchia not. C. D.

u) LAERT. ſ. 79.

x) Conf. FABRIC. Bibl. Gr. Vol. II. p. 363.

y) LAERT. L. VI. ſ. 94.

z) STOBAEVS ſerm. CCXXXVII. p. 778. ex Teletis epitome de comparat. diuit. et paupertatis.

ad Cratetem delatus eſt. Puſillo vero timidoque fuit animo, adeo, vt in Academia philoſophiae operam nauans, timeret, ne fame ipſi ſit pereundum, licet affatim ei res familiaris ſuppeditaret, vnde commode viueret [a]. Fame quoque ſe enecaſſet, cum aliquando inter recitandum crepitus ventris eum interpellaſſet, pudore atque dolore animi ſuppreſſus, niſi eum Crates primo verbis, poſtea verberibus fruſtra conſumtis, exemplo reuocaſſet [b]. Eius vero inſtitutione ita mutatus eſt, vt cum antea ne ſe quidem alere poſſe confideret, licet neceſſaria ei ſuppeterent, alium tamen poſtea alere auderet, quamuis nihil amplius ei domo ſuppeditaretur [c]. Vitam vero Cynicam ducens, hieme inter oues, aeſtate in veſtibulis templorum dormiens, prouocauit ad certamen de felicitate Perſarum regem Babylone hiemantem, et aeſtiuo tempore in Media degentem [d]. Libros vero ſuos ipſe combuſſit, ſomnia et nugas ſua eſſe exiſtimans, quod et dictatis Theophraſti feciſſe dicitur [e]: quod argumento eſt, parum eum ſcientiis tribuiſſe, vitamque magis Cynicam, quam diſciplinam philoſophicam adamaſſe. Moderatum tamen ſapit animum, quod tradidiſſe, auctor eſt LAERTIVS [f]. Res alias pecunia comparari, vt domum; alias tempore et diligentia, vt diſciplinas liberales; diuitias vero nocere, niſi quis recte vtatur. Obiit ſenex, ſe ipſum ſuffocando. Diſcipulos Theombrotum habuit et Cleomenem. Theombroti auditor fuit Demetrius Alexandrinus, Cleomenis Timarchus Alexandrinus et Echecles Epheſius, qui etiam Theombrotum fuit ſecutus: Echecles diſcipulum habuit Menedemum.

Menedemus. §. XIII. In MENEDEMO, Coloti Lampſaceni [ff] diſcipulo, vita Cynica degenerauit in furorem. Is enim, teſte Hippoboto [g], eo vsque ſuperſtitionis peruenerat, vt ſumto habitu furiae, circumcurſitaret, dicens, ſpeculatorem ſe ab inferis adueniſſe iis, qui peccant, vt ad inferos redux, ea quae vidiſſet, inferorum diis renuntiaret. Veſte itaque pulla, tunica talari, aſtricta puniceo balteo, pileo Arcadico capiti impoſito, cui intexta erant elementa duodecim: cothurnis tragicis, barba prolixa, virga in manu fraxinea incedebat. Narrat haec quoque SVIDAS [h], et totidem quidem verbis, quibus Laertius, ſed Menippo tribuit, ſine dubio vel propria feſtinatione vel ex ſcriptorum, quos adhibebat, vt ſaepius ei accidit, deceptus incuria. Diſcipulum et familiarem habuit Cteſibium, Chalcidenſem, ſanguine ſibi iunctum; hominem ingenii feſtiui et ad iocos atque ſales argutos nati, qui ea elegantia et iucunditate differendi liberum ſibi ad coenas diuitum aditum para-

a) ibid.

b) LAERT. l. c. quod exemplum eſt, Cynici qua ratione naturalia non eſſe turpia putarent. conf. MENAG. ad h. l.

c) STOBAEVS l. c. qui Cratetis de pecuniae vſu apud philoſophantem ſententiam quoque affert.

d) PLVTARCH. an vitioſ. ad infelic. ſufficiat T. II. p. m. 121. Eadem ſententia tribuitur Diogeni Athenis hieme, Corinthi aeſtate degenti, vnde, quam incerti hi rumuſculi ſint, liquet. Rationem vero viuendi duram, quam ſecutus eſt Metrocles, idem Teles prolixe proſequitur, qui locus vitae Cynicae circumſtantias valde illuſtrat.

e) LAERT. ſ. 95.

f) l. c. qui etiam ſequentia habet.

ff) Non confundi debet cum Colote Epicureo.

g) LAERTIVS L. VI ſ. 102.

h) In φαιὸς T. III. p. 589.

ırauit: cuius meminit ATHENAEVS [i], ex quo diſcimus, eum vixiſſe ıb rege Macedoniae Antigono.

§. XIV. MENIPPVS Sinopenſis patria, ortu Phoenicius Gadarenſis it, conditione ſeruus Batonis, Pontici hominis [k]. Qui cum opibus inhia- t, Thebas ſe contulit, libertatemque ab ea ciuitate fuit adeptus. Ibi mer- toribus pro foenore pecuniam locauit, pignore quoque accepto. Po- emo mercatoria fraude omnibus bonis ſuis emunctus, laqueo vitam fini- t. Libros eius, niſi ab aliis acceperit [l], multo riſu refertos fuiſſe veteres ſtantur, imitatusque eſt ſcribendi genus σπȣδογελοῖον ſatyris ſuis Varro, as ideo Menippeas vocauit, teſte GELLIO [u]. Quem morem poſtea fe- ti ſunt PETRVS CVNAEVS et IVSTVS LIPSIVS [m]. LVCIANVS au- n aliquot dialogis [n] ad irridendos philoſophos Menippi perſona vſus eſt. ›n confundendus vero eſt cum Menippo Lycio, itidem Cynico, ſed ›ollonii Tyanenſis aetate vigente [o], de quo ſuo loco dicetur. Alios enippos enumerant LAERTIVS et MENAGIVS. *Menippus.*

* *

CAPVT NONVM.

DE SECTA STOICA.

SECTIO I.

E ZENONE EIVSQVE PHILOSOPHIA.

§. I.

Cynicae ſectae propago fuit Stoica, cuius conditor Zeno Cratetis diſci- plina in morali philoſophia formatus eſt. Hinc dicti Stoici tunica ıtum a Cynicis diſtantes, vt ſupra dictum. Elegantius vero rem orna- ſuam Zeno, et non tantum de morali philoſophia ſollicitus morum .ecepta tradidit, ſed et vniuerſae philoſophiae ſyſtema ex praeceptorum, as audiuerat, doctrinis conflatum excogitauit, nouamque ita philoſo- ındi viam aperuit, cuius hiſtoriam hoc capite exponemus. Dolemus *Scriptores de Stoicis.*

Vvv vv 3 vero

L. I. p. 15. L. IV. p. m. 162. Debet is addi ca- g.. Cynicorum, quem dedit FABRICIVS . Graec. Vol. II, p. 360. qui tamen alio loco ibii Cynici meminit p. 592. not. Emendatio- quasdam huius catalogi, COZZANDI indice e plenioris habes Act. Phil. Vol. II. p. 918 ſeqq.

LAERT. L. VI. ſ. 99.

Quid.m enim Zepyri et Dionyſii Colopho- ım eſſe, ques recenſet Laërtius libros, con- unt, alii Meleagro Gadarenſi. riſus Cynici ıtori tribuunt, vid. LAERT. L. VI. ſ. 100. ME- :. ad h. l. IONSIVS L. IV. p. 333. FABRICIVS p. 364.

u) L. II. c. 18.

m) In ſatyris Menippeis.

n) In Icaromenippo T. I. p. m. 674. in Charon- te et Menippo T. III. p. 81. in Menippo et Philoni- da T. III. p. 97. conf. T. IV. p. 140. qui etiam, in Diog. et Polluc. T. I. p. m. 240. prodit, vel in Craneo Corinthi, vel in Lyceo Athenis degiſſe. Niſi haec ipſe Lucianus ei decori, quod poſtula- b.t dialogus, cauſa attemperauerit.

o) Ita quidem Menippum apud EVNAPIVM prooem. eundem cum noſtro eſſe, non cum Ly- cio, de quo PHILOSTR. vit. Apoll. L. IV. c. 25. pu- tat FABRICIVS l. c. qui tamen expreſſe l. c. ad tempora Apollonii refertur ab Eunapio.

Digitized by Google

vero non extare Apollonii Tyrii *indicem philoſophorum Zenoniorum eorundemque librorum*, quem laudat STRABO [a], et ſaepius citat LAERTIVS [b]; vixit enim is Ptolomaei Auletae temporibus, quibus admodum inclareſcebat Stoica familia. Licet vero ſibi perſuaſerit doctiſſimus IONSIVS [c], extare huius Apollonii Tyrii πίνακα τῶν ἀπὸ Ζηνῶνος φιλοσόφων, in bibliothecis Galliae et Angliae, certum tamen eſt, longe aliud ſcriptum eſſe, fabulamque aliquam eroticam de Apollonio quodam Tyrio rege [d]. Conſulenda itaque poſt LAERTII diligentiam, quam inſignem in modum auxit MENAGIVS, et ea, quae poſt multos veterum CICERO atque SEXTVS EMPIRICVS retulere, ipſa Stoicorum, quae ſuperſunt ſcripta, et imprimis tria illa porticus ornamenta SENECA, EPICTETVS et ANTONINVS imperator, iungendaque, quae ex recentioribus viri eruditiſſimi collegerunt de Stoica philoſophia. Quorum quia labores recenſuit doctiſſimus HEVMANNVS [e], eo lectorem dimittimus, laudata potiſſimum IVSTI LIPSII induſtria, qui in *manuductione ad philoſophiam Stoicam* et in *diſſertationibus de phyſiologia Stoica* [f], vtiliſſimum et eruditum nobis exhibuit philoſophiae Stoicae compendium, quod poſtea GASPAR SCIOPPIVS iterum expreſſit [g]. Merito his iungimus THOMAE GATAKERI in *Antonini de ſe ipſo libros commentaria*, in quibus multa ex veteribus pleno quaſi horreo collegit, quae lucem Stoicae philoſophiae accendunt clariſſimam. Cogitauit IONSIVS [h] quoque de *Stoicorum hiſtoria*, nunquam tamen edita; et laudat etiam MORHOFIVS [i] librum *de philoſophia Stoica*, magni viri DANIELIS HEINSII, quod tamen non aliud ſcriptum videtur eſſe, quam *oratio eius de philoſophia Stoica* [k], in qua breuiter et eleganter manuductionis Lipſianae ſummam more ſuo enarrauit. Addi ex recentioribus catalogo Scriptorum de Stoicis eorumque philoſophia cl. HEVMANNI poſſent plures, ſi nobis conſtitutum eſſet, bibliothecam ſcriptorum hiſtoriae philoſophicae conſarcinare: nos vero ad alia vocamur, ideoque haec lectoris potius diligentiae, paſſim eiusmodi indices deprehenſuri [l] relinquimus, et ipſorum Stoicorum praecipuorum hiſtoriam et philoſophiam enarramus. Fuit vero ſucceſſio Stoicae familiae haec: Zeno Citticus, Cleanthes, Chryſippus, Zeno Tarſenſis, Diogenes Babylonius, Antipater Panaetius, Poſidonius. Praeter eos multi quoque Stoici ante C. N. celebres fuerunt [m], ex quibus quosdam inſigniores infra nominabimus [n].

§. II.

a) L. XVI. p. 757.

b) L. VII. qui de Stoicis agit.

c) De Script. hiſt. philoſ. L. II. c. 18. p. 208. euius iudicium ſecutus eſt THOMAS BVRNETIVS archaeol. phil. L. I. c. 13. p. 438.

d) Latine edita eſt a M. WELSERO, conf. FABRIC. Bibl. Graec. Vol. II. p. 389. VOSSIVS de hiſtor. Latin. L. III. p. 729. quem tamen ipſe laudat Ionſius.

e) Act. philoſ. Vol. I. p. 741 ſeqq. Vol. II. p. 168 ſeqq.

f) Vtimur editione Lugduno Batava 1646. 12.

g) In manuduct. ad philoſ. mor. Stoicorum conf. Acta philoſ. l. c.

h) l. c.

i) Polyhiſt. lit. T. II. L. II. P. I. c. 8. p. 191.

k) Orat. XXIV.

l) Videndus MORHOFIVS, STRVVIVS, aliique, SEV. LINTRVPII additiones ab HEVMANNO allatas augebit ALB. THVRAE Idea hiſtoriae liter. Danorum.

m) Indicem Stoicorum, poſt COZZANDVM de magiſt. philoſoph. L. II. c. 3. p. 298. dedit cl. FABRICIVS Bibl. Graec. Vol. II p. 386 ſeqq.

n) Succeſſionem Stoicam, qualem dedimus, probat LAERTIVS L. VII. conf. IONSIVS L. II. c. 1. p. 115. LIPSIVS Manud. L. I. diſſ. 2. p. 52.

§. II. Sectam condidit ZENO [o], Cittii, vrbe maritima in inſula Cypro [p], natus, vnde, vt ab aliis Zenonibus apud veteres illuſtribus diſtinguatur, Cittieus dici ſolet, qualem ſe dici ipſe viuus voluit [q]. Aedificarunt vero hanc vrbem Phoenicum coloniae [r], quæ cauſa fuit, ut Zeno quibusdam Phoenicius dictus ſit [s] curque exprobratum ipſi, quod aduena eſſet ignobilis [ſſ]. Pater enim Mnaſeus, quem Demeum alii vocant, mercatorem egit, filium tamen et naturali inclinatione, et oraculi monitu [t], totum literis ſe dedentem, mature philoſophiae aſſuefecit. Mercaturam enim exercens Athenas ſaepe inuiſebat, compluresque libros imprimis Socraticos, Zenoni iuueni aſportabat. Annos natus XXX. vel quod alii volunt, XXXII [u]. Athenas venit, tum mercaturae cauſa, vt purpuram ex Phoenicia aduectam venderet, tum philoſophiae gratia, vt quos ſcribentes legerat, differentes audiret, factumque tum eſt, vt reiecta mercatura totus philoſophiae ſe manciparet ſtudiis. Varie tamen rem narrant veteres. Quidam magnam pecuniae ſummam [v] ſecum attuliſſe dicunt, mercibusque diuenditis philoſophiae ſe totum dediſſe, nautis interea locata foenore pecunia, vt patrimonium augeret. Alii nauem ad Piraeum naufragium feciſſe aſſerunt, eum vero nihil iſta iactura commotum, fortunae beneficium praedicauiſſe, quo ad philoſophiam compelleretur, et expeditius philoſophari poſſet. Alii nauis iacturam, referunt, paſſum, Athenas aſcendiſſe, et librario aſſediſſe, atque Xenophontis commentariorum ſecundum legiſſe; quo delectatus interrogauerit librarium, vbinam tales morarentur viri? Qui, opportune tum praetereunte Cratete, digito illum monſtrauerit, huncque ſequi iuſſerit: hocque feciſſe, et ſic Cratetis diſcipulum factum eſſe [x]. Quarum narrationum poſterior veriſimilior eſt prioribus; licet ſecunda cum tertia facile conciliari queat. Tantam enim pecuniae ſummam hominem, philoſophiae genus pauper et inops ſequentem conſeruauiſſe probabile non eſt. Videturque ipſa Cratetis vita, contemto omni rerum huius vitae vſu, pauciſſimis contenta, occaſionem dediſſe Zenoni facultatibus ſuis ſpoliato, philoſophiam eandem ſequendi. Crateti itaque adhaeſit eiusque magnum in agendo et dicendo animum vehementer admiratus, cuius tamen decori omnis neglectum et impudentiam deuorare non potuit, licet animo ei hoc praeiudicium euellere, ridiculo facto Crates laborauerit [y]. Phi-

Zeno Cittieus ſectae auctor.

o) Vitam ſcripſit Apollonius Tyrius, de quo ſupra. Incertum vero, vtrum peculiare ſcriptum fuerit, an pars indicis Stoicorum, conf. FABRIC. l. c. p. 389. HEMMINGI vero FORELLI diſſ. de Zenone non vidimus.

p) Male Macedoniae vrbem facit CVIACIVS Obſeru. L. III. c. 38. vt recte obſeruatum IONSIO l. c. p. 114. Potiora de hac Cypri vrbe collegit MEVRSIVS in Cypri deſcript. L. I. c. 10. p. 30.

q) LAERT. L. VII. ſ. 12. Erat enim clara mercatoribus et viris doctis. vid. MEVRSIVS l. c. L. II. c. 29. p. 161.

r) CIC. de fin. L. IV. LAERT. L. VII. ſ. 1. conf. BOCHART. Geogr. S. P. II. L. I. c. 3 p. 370.

s) CICERO l. c. LAERT. ſ. 3. SVIDAS v. Zeno T. II. p. 8.

ſſ) CICERO Tuſc. Qq. L. V. c. 12.

t) Interrogatus Apollo, quo pacto optime vitam duceret, reſpondit, ſi mortuis concolor fieret, quod ille ad improbum legendi et ſtudendi laborem retulit.

u) LAERT. L. VII. ſ. 2. 28.

v) Mille talenta habet LAERTIVS ſ. 13. STANLEIVS P. VII. p. 542. centum ait, forte quod illa ſumma incredibilis eſt pro priuato homine.

x) LAERT. ſ. 2. SENECA de tranq. anim. c. 14. PLVT. de cap. ex hoſt. vtilit. T. II. p. m. 200.

y) Narrat rem LAERTIVS ſ. 3. quem vide.

Digitized by Google

Philoſophicis vero tum meditationibus ſe totum addixiſſe, liber, *de republ ca*, tum ab eo ſcriptus, argumento eſt, quem ſub canis cauda confectum eſſe, inde quidam liberius iocati ſunt [z]. Non tamen ſolis praeceptis morum addiſcendis contentum erat igneum Zenonis ingenium; nec probabat ille Cynicos, omnes reliquas diſciplinas reiicientes. Ad alios itaque philoſophos diuertit, et imprimis Stilponem audiuit decennio perpetuo [a], indignante eumque, licet fruſtra, retrahente Cratete [b]. Praeter hunc Xenocratem quoque audiuit, vtriusque vero inſtitutione vehementer delectatus eſt [c]. Hippoboto porro auctore, inde ad Diodorum Cronum venit, apud quem dialecticae ſtudio tanto feruore ſe dedit, vt eius argutias magni redimeret [d]. Tandem collectis vndiquaque ingenii diuitiis Polemonem audiendum adhuc eſſe ratus eſt [e]; videturque tum iam ſcopus Zenonis, ſectam ex confuſis inter ſe et corraſis variorum ſyſtematibus condendi patuiſſe. Ferunt enim Polemonem dixiſſe: *Non latet nos, Zeno, te Phoenicio more* [f] *per horti ianuas irrepere, atque dogmata furari* [ff]. Nec deceptus eſt opinione ſua Polemo. Conflato enim nouo ex aliorum doctrina, philoſophiae ſyſtemate, communicandam cum aliis excogitatam ſapientiam putans, nouam ſectam erexit, et philoſophiam ſuam docere coepit Cumque publica Athenienſium loca philoſophorum cathedrae iam occupaſſent, ipſe porticum elegit, a Polygnoti aliorumque figuris *Poecilen* appellatam [g], in qua qui antea ex eruditorum numero conuenerant, Stoici dicebantur [h], ex qua conſuetudine tandem Stoicorum nomen Zenonis aſſeclis adhaeſit, cum prius Zenonii dicerentur [i]. Huc maximus diſcipulorum factus eſt concurſus fama Zenonis illectorum, qui ſubtiliſſimus erat in diſputando, qua arte tunc ſumma eruditionis laus quaerebatur; diu enim cum Philone dialectico ſe exercuerat, atque vna ſtudio vacauerat [k]: cui cum elegantem virtutis in vita expreſſae, imaginem adderet, et ſeueram moralis diſciplinae faciem exprimeret, mirum non eſt, non tantum diſcipulorum amorem et applauſum conſecutum fuiſſe Zenonem, ſed et regum principumque fauorem atque beneuolentiam meruiſſe. Imprimis

z) Ibid. Dicemus hoc de libro paulo infra.

a) LAERT. L. VII. ſ. 2.

b) Iucunde repreſſit Craterem, pallio eum a Stilpone retrahentem, dicens: Rectius feceris o Crates, ſi auribus philoſophiae ſtudioſos teneas. Suada itaque eos trahe. Si vim feceris vero, corpus habebis quidem, animum Stipo LAERT. ſ. 24.

c) ibid. ſ. 2.

d) ibid. ſ. 25.

e) ib. ſ. 35. SVIDAS l. c.

f) i. e. fraudulenter.

ff) Inde iudicandum eſt, quousque ad Socraticos referri queant Stoici, quod aliqui faciunt, vid. VOSSIVS de ſect. c. XIX. §. 4. MORHOF. Polyhiſt. T. II. p. 2. Scilicet hoc intuitu tantum moralis philoſophiae valet, reliquas enim partes neglexit Socrates. Oſtendemus tamen, Zenonem multa quoque debuiſſe Platonicis.

g) Fuit haec porticus, ex multis, quibus Athenae ſuperbiebant, celebertima, dicta etiam Piſianactia, et poſtea Poecile, ſiue varia, propter ingentem pulcherrimarum tabularum numerum, quas excellentiſſimi pictores Polygnotus, Mycon et Pandaemus Phidiae frater pinxerant, vid. PLINIVS H. N. L. XXXV. c. 9. LAERT. L. VII. ſ. 5. et MENAG. ad h. l. SVIDAS v. Polygnotus T. III. p. 143. T. II. p. 228. Earum picturarum argumentum exponit PAVSANIAS L. I. p. 27. qui et ſtatuarum ibi poſitarum meminit p. 13. 78. Suſtulere eas poſtea Romani, vid. SYNES. ep. 54. p. 135. Haec porticus, quae reliquas antecellebat, ſenſu eminenti dicta eſt Stoa. Conf. cl. CROPHIVS diſſ. de gymn. liter. Ath. p. 49 ſeqq.

h) LAERTIVS L. VII. ſ. 6. Poëtis, HESYCHIVS Grammaticis locum ibi differendi datum fuiſſe, nomenque Stoicorum aſſerit.

i) LAERT. l. c.

k) ib. ſ. 15. 16.

Digitized by Google

mis vero maximi Zenonem fecit Antigonus Gonates Macedoniae rex, qui eum, quoties Athenis commorandum ei erat, audiuit, cumque iteratis, ad ſe veniret, precibus inuitauit. Affert Antigoni ea de re literas, et Zenonis quoque reſponſoriam epiſtolam LAERTIVS [k], quas genuinas eſſe non dubitant magni viri IVSTVS LIPSIVS [ll], PETRVS GASSENDVS [m], THOMAS STANLEIVS [n], rectius dubitantibus ALDOBRANDINO [o] et FABRICIO [p]. Perſaeus enim Zenonis diſcipulus, quem ad Antigonum miſiſſe ſuo loco dicit LAERTIVS, LXXII. tantum vitae annos Zenonem attigiſſe refert, in Zenonis vero ad Antigonum epiſtola, ſenectutis veniam ſibi dari poſcit, eſſe enim octogenarium. Ipſa quoque dictio, et totus epiſtolarum harum habitus reliquis, quae ex Sophiſtarum ſcholis prodierunt, adeo ſimilis eſt, vt veriſimillimum ſit, ex eadem officina illas prodiiſſe, ſi etiam, quod nonnulli contendunt, concedamus nonageſimum aetatis annum Zenonem ſuperauiſſe. Dubitari tamen nequit, non audiuiſſe tantum Antigonum Zenonem, ſed magna etiam veneratione eum ſuſpexiſſe: narrantque veteres [q], dixiſſe Antigonum: nunquam ſe angi et aeſtuare ſolitum, quod ſciret, niſi quando cum Zenone congrederetur: quod ideo factum fuiſſe coniicit EPICTETVS, quod vellet ei placere, quod tamen extra illum poſitum fuerit. Nec aliter Athenienſes, apud quos tanta auctoritate Zeno pollebat, vt caſtellorum apud eum claues deponerent, vt cui ſoli publica libertas tutiſſime concederetur, qui et aurea corona et aerea imagine eum honorarunt [r]. Sed et magnus eius honor fuit apud Cypri incolas, tam indigenas, quam ex coloniis ortos, ſiue Sidonios, vnde ortum ipſe trahebat [s]. Erat, teſte Apollonio, corpore gracili, ſtatura ſatis procera, et corneolus, facie graui et ſeuera, ſupercilio adducto, valetudine minus firma, quam tamen magna temperantia fulciebat, vnde etiam a conuiuiis abſtinuit, ciboque plerumque vſus eſt ficubus recentibus, pane et melle [ss]. Id quod miro conuicio obiectum illi eſt a comicis, eſurientis philoſophiae genus illi exprobrantibus, et in prouerbium abiit, vt Zenone continentiores dicerentur, qui ſummum in his gradum attigiſſent [t]. Non obſtante autem frontis et oris ſeueritate, facilem tamen ſe omnibus praebebat, nec coenam etiam, ſed frugalem et parcam, apud amicos recuſabat [u], popularemque oſtentationem deuitans, extremum, ne cui moleſtus eſſet accumbentium, occupabat locum. Neque cum pluribus, quam duobus vel tribus obambulabat, turbamque deuitabat hominum, adeo vt interdum con-

k) l. c. ſ. 7.
ll) Manud. ad Phil. Stoic. L. I. diſſ. 10. p. m. 55.
m) Vit. Epic. L. III. c. 1. p. m. 80.
n) l. c. p. 545.
o) Ad LAERT. L. VII. ſ. 28.
p) Bibl. Graec. Vol. II. p. 414.
q) ARRIAN. diſſ. Epict. L. III. c. 13. SIMPLIC. ad Enchir. c. 51. p. m 187. AELIAN. L. IX. c. 26.
r) LAERT. ſ. 6. MENAG. h. l.
s) LAERT. ſ. 6. qui ita intelligendus eſt.
ss) ib. ſ. 1.
t) ib. ſ. 27. vbi Philemonis verſus recitantur.
u) Antigonum ſaepe apud eum coenaſſe refert LAERT. l. c. quas regias dapes frugalitate conditas fuiſſe, Zenonis apparatus prodit, qui fuit,

εἷς ἄρτος, ὄψον ἰσχὰς, ἐπιπιεῖν ὕδωρ.
Panis vnus; caricaque et aquam bibere.

CLEM. ALEX. Strom. L. II. p. 413. conf. LAERT. ſ. 25. qui paulo aliter hos Philemonis verſus legit.

confluenti populo numos diſtribueret, ne ſibi moleſtias crearet. A faſtu vero adeo alienus fuiſſe dicitur, vt nudos quoque ſurdosque in familia haberet, quod falſe ei obiecit Timon in ſillis. Rem vero familiarem ſumma frugalitate et exiguis expenſis curabat, ita vt peregrinam tenuitatem ea redoleret; ſeruulo vſus eſt vnico, vt habet LAERTIVS [v], vt SENECA [w] vero, nullo. Neque id tamen auaritiae vitio, ſed naturae paucis contentae ſeueritate; auarum enim minime fuiſſe mire probauit, Demochare illum ſalutante, atque dicente, ſi quid opus haberet, ſcripturum ſe Antigono, praebituro omnia: adeo enim illi indignatus eſt, vt nunquam poſtea cum illo congrederetur. Mirabilis quoque erat in redarguendo, Cynicamque argute dicendi et carpendi artem magna iucunditate et ſuauitate temperabat; circumciſe et quaſi ex longinquo redarguens, cuius exempla multa nobis ſeruauit LAERTIVS [x], qui ſaluberrima quoque monita, quibus virtutis exercitium commendauit, recitat. Sic veſtitu quoque Cynicum praeceptorem in eo imitatus eſt, quod vile et tenue pallium, quod et ipſe duplicabat, adhiberet; tunica tamen ſeruata, quam veſtitus rationem Stoici poſtea conſtanter tenuerunt, eandemque vultus grauitatem et auſteram faciem, quam magiſter temperamenti et diſciplinae, in qua educatus fuerat, ductu expreſſerat, affectarunt [y]. Etſi vero magnus vbique erat Zeno, obtrectatoribus tamen et inimicis non caruit, fueruntque inter philoſophos ei coaeuos, qui, cum magno ingenii acumine, et viuida eloquentia pollerent, non ſine vehementia in Zenonem ſurrexerunt. Inter eos excelluiſſe, et non ſine animi vehementia ſe naſcenti Stoiciſmo oppoſuiſſe Arceſilaum et Carneadem, Academiae mediae et nouae conditores, in antecedentibus dictum eſt, vbi, etiam pluribus demonſtrauimus, qua ratione ἀκαταλήψεως dogma Stoicis ὑπολήψεσιν oppoſuerint. Iungendus his Epicurus eſt, circa eadem, quo florebat Zeno tempora, nempe Olymp. CXX. ut SVIDAS [z] ait, vel A. V. C. CDLXX. vt definit GELLIVS [a], nouam ſectam condens, licet paulo fuerit iunior, ante Zenonem tamen ſenem denatus. Is enim cum reliquarum ſectarum ducibus, tum praecipue Zenoni, qui magna gloria tum effloreſcere coeperat, et vitae, et diſciplinae, et doctrinae ratione ſe oppoſuit. Zeno enim auſterum ſeruabat vultum, naturaque ſubtriſtis et contracta fronte incedens, ſummam prae ſe ferebat grauitatem, quam ſectatores ad ſuperſtitionem vſque imitabantur: hinc ſapiens Stoicus magni apud pleroſque habitus. Epicurus vero natura humanior, et qui vltra vitae humanae ſortem philoſophiam non vrgebat, hypocriſin apud pleroſque Stoicos, certe inania et naturam humanam excedentia vota, quae nunquam implerentur, ea eſſe pervidens,

v) ſ. 14 16. qui haec omnia narrat.

w) Conſol. ad Heluiam c. 12.

x) ſ. 17 ſeqq.

y) Hinc ſola tunica a Cynicis diſtare dicti ſunt IVVENALI Sat. XIII. corpus radebant, et viliſſimo victu viuebant. PERSIVS Sat. III. v. 54. ſeqq.

Quaeque docet ſapiens braccatis illita Medis
Porticus, inſomnis quibus et detonſa iuuentus
Inuigilat ſiliquis et grandi paſta polenta.

z) l. c.

a) Lib. XVII. c. 21. Plura de hac aemulatione Zenonem inter et Epicurum dicemus infra c. XIII. vbi de Epicuro et eius philoſophia.

videns, quae de ſapiente ſuo magnifice dictabant, philoſophiam non ſolum moralem humano animo magis attemperauit, et quam Zeno in exilium egerat, voluptatem, in hortos ſuos reuocauit; ſed et derelictis phaleris, quibus populo placere ſtudebat Zeno et aſſeclae, vitam egit cum diſcipulis ad animi tranquillitatem valde comparatam. Inde magnae inter Zenonem et Epicurum atque vtriusque ſectatores obtrectationes et calumniae, et oppoſita quoque inter ſe dogmata; vt poſtea quoque dicemus; quod quia latius expoſuit eruditiſſimus GASSENDVS [b], eum adiri a lectore cupimus, breuitati conſulentes. Non vnius vero generis ſunt, quae Zenoni obiecta ſunt. Inter quae primarium eſt, eum inuidia odioque tantum ductum ex aliorum inuentis gloriam ſibi quaeſiuiſſe, et ſurreptis praeceptoribus melioribus non tam nouam philoſophiam, quam noua verba diſcipulis vendidiſſe, et *exiguam*, vt ait CICERO [c], *cauſam habuiſſe, cur a praeceptoribus, praeſertim Platonicis diſcederet.* Supraque iam obſeruatum eſt, Polemonem mature hanc Zenonis fraudem detexiſſe. Nec quae LIPSIVS [d] pro Zenone affert, talia ſunt, vt multum rem eius iuuent; ſi enim Pythagoreorum, Platonicorum, Heraclitique, cuius libros Zeno legerat [e], atque Cynicorum et Dialecticorum philoſophia cum Stoico ſyſtemate comparetur, apparebit luculenter, verum eſſe, quod ait CICERO [f], *Zenonem non tam rerum inuentorem fuiſſe, quam nouorum verborum, et qui decori magis atque verecundiae rationem haberet.* Adiiciunt his, qui Zenonem culpant, non erubuiſſe virum, qui tantam morum ſeueritatem, tamque auſteram virtutem prae ſe ferret, calumniis aduerſariorum doctrinam vitamque commaculare, et imprimis Epicurum, eiusque philoſophiam, tanquam ad morum corruptionem tendentem, apud populum denigrare; qua in re grauiter peccaſſe contra Epicurum, ſuo loco demonſtrabimus [ff]. Sunt et alia, apud LAERTIVM [g] legenda, quae aemuli eius in eius potiſſimum ſcriptis reprehendebant, quae maximam partem ex opere eius *de republica* excerpta ſunt, et paradoxa Stoica ſapiunt, ab aliis non ſatis intellecta, quaedam etiam ad diſciplinam Cynicam referri debent, in qua tum verſabatur, cum celeberrimum librum conſcriberet: quaelia ſunt, quod pecuniam, rerum permutationis et commerciorum cauſa tollebat, quod eundem virorum et mulierum veſtitum eſſe iubebat, et his ſimilia [h]. Addi poſſunt his longe grauiora, et imprimis, quod SEXTVS EMPIRICVS [i] ipſis Zenonis verbis profert: non eſſe turpe, naturam matris fricare, vt turpe non ſit, alia corporis parte dolentem fricando iuuare,

Xxxxx 2 immo

b) In vita Epicuri L. III. c. 1. p. 79 ſeqq.

c) De finibus L. IV.

d) Manud. ad phil. Stoic. L. I. diſſ. XV. p. m. 85 ſqq. Is enim eclecticam philoſophandi rationem Zenoni vindicat, quem tamen praeceptorum plagiarium fuiſſe collatio ſyſtematis Stoici cum praeceptorum Zenonis decretis probat.

e) Conf. FABR. Bibl. Gr. Vol. II. p. 413.

f) De finibus L. III. Hinc et Tuſc. Qq. L. V. vocat eum ignobilem verborum opificem. Ideo obiectum Stoicis ſpinoſum de verbis diſſerendi genus, falſeque deriſi a comico apud ATHEN. L. XIII.

Audite Porticenſes, mercatores nugarum,
Verborum arbitri et cenſores.

ff) Conf. GASSENDVS l. c.

g) Lib. VII. ſ. 32. MENAG. ad h. l.

h) Hinc ſupra iam ex LAERT. relatum, dixiſſe quosdam, librum ſub cauda canis exaratum fuiſſe.

i) Adu. mathem. L. XI. ſ. 191. conf. Pyrrh. hypotyp. L. III. ſ. 205. 245. CHRYSOST. adu. gentiles T. I. p. 662.

immo et paedicare licere. Vt tamen verum fateamur, impetrare a nobis non poſſumus, vt credamus, Zenonem a morum et vitae integritate tantam laudem conſecutum, vt in prouerbium abiret eius continentia, ita, poſthabito omni pudoris, honeſtatis et verecundiae diſcrimine, fuiſſe tam impudenter philoſophatum, eumque, quem ob verecundiae et decori meliorem rationem habitam laudat CICERO [k], impudentia Cynicorum ſordes adaequaſſe. Nec hoc a ſecta Stoica ſimpliciter dictum fuiſſe credi poteſt, quae ſanctiſſima ſecta habita fuit, et in voluptates vehementer declamauit; ac iurato atque vatiniano odio in voluptatem Epicuri inſurrexit, quem paria obiiciendo et retorquendo reſpondiſſe, nuſpiam legitur. Recte itaque ex his concluditur, eſſe haec ex eorum numero, quibus fama et exiſtimatio Zenonis ſectaeque ab eo inſtitutae lacerata eſt, πρόφασιν vero atque colorem quaeſitum eſſe, vel ex Cynicae ſectae opprobriis, a qua parum diſtare Zeno et ſequaces credebantur, vel ex iis Zenonis et Chryſippi ſcriptorum locis, quibus naturale a morali, indifferens ab honeſto, et decorum ab vtroque noua hactenus et inaudita ratione differre praecipiebant. Quibus cum naturalia non habere turpitudinem contenderent, ſed id ex virtutis tantum, quae ſola honeſtatem parit, actione oriri diſputarent, aduerſarii id, quod κατά τι dixerunt, ἁπλῶς ſumentes grauemque iis calumniam impingentes, memoriam eorum iniuſte denigrarunt. Qui tamen, cum iisdem Epicurum armis eſſent aggreſſi, paſſi ſunt et puniti in eo, in quo peccauerunt. Multa ſcripſit Zeno laudata ex veteribus a LAERTIO [l] et ex recentioribus praeter MENAGIVM [ll], MEVRSIO [m], et FABRICIO [n], inter quae maxime celebratur opus eius *de republica*, in quo eruditionem veteres non negant, culpant vero, quod Platonis rempublicam refutaturus [o] id fecerit iniquius, quaedam etiam parum verecunde in ea dixerit; id quod ex Cyniſmo habuiſſe, ſupra ex Laërtio obſeruauimus [p]. Fuit etiam inter ea Zenonis ſcripta *interpretatio Heſiodi*, ideo notanda, quod teſte CICERONE [q], in ea *ſuſtulerit omnino vſitatas praeceptasque cognitiones Deorum, neque enim Iouem, neque Iunonem, neque Veſtam, neque quenquam, qui ita appelletur, in Deorum habere numero, ſed rebus inanimis atque mutis per quandam ſignificationem haec ducere tributa nomina.* Quem morem theogonias veterum ad rationes philoſophicas applicandi, et Deos in rerum naturae partibus quaerendi in ſchola Stoicorum celeberrimum fuiſſe, priore iam libro monuimus, et ad CORNVTI et SALLVSTII prouocauimus libros [r]. Diu vero vixit Zeno, et quod Apollonius ait LVIII annos ſcholae praefuit [s], quod tamen falſum eſſe oportet, ſi Perſaeum, eius γνώριμον ſequimur, qui LXXII tantum annos viuendo attigiſſe ait. XXII. anno enim ad philoſophiam animum applicuit, decemque annos in Academiae

et

k) loc. cit.
l) Lib. VII. ſ. 4.
ll) Ad l. c. Laërt.
m) In Cypro L. II. p. 168 ſeqq.
n) Bibl. Gr. Vol. II. p. 414.
o) PLVT. de fort. Alex. Or. I. T. II. p. m. 348.
p) Vid. not. mox praeced. (b)
q) De nat. Deor. L. I.
r) Qui extant in collectione mythologicorum TH. GALEI.
s) LAERT. ſ. 28.

Digitized by Google

:t Stilponis diſciplina haeſit, tum Polemonem audiuit, nouamque demum ectam condidit. Vel itaque deſerendus eſt Apollonius, vel Perſaeus, et equendi, qui LAERTIO [s] et LVCIANO [t] referentibus XCVIII annum ttigiſſe aſſerunt [t]. Exegiſſe totam vitam ſine morbo ait LAERTIVS [u], :t qui hunc exſcripſit SVIDAS [v]. Quorum tamen ille alio loco [w], Diocle uctore laudato, refert, Zenonem aliquando longum incurriſſe morbum: uod confirmant ea, quae habet PLINIVS [x] pro miraculo referens, habe-i et ſolitarium exemplum reperiri, Xenophilum muſicum centum et quin-ue annos vixiſſe, ſine vllo corporis incommodo. Zenonis enim exem-lum, ſi verum fuiſſet, Plinium non omiſſurum fuiſſe, probabile eſt. Tan-em voluntaria morte ex vita exceſſit, cuius occaſionem hanc fuiſſe refe-unt [y]. Cum e ſchola abiret, lapſus digitum fregit. Manu igitur terram :riens repetiit iſtud:

En adſum, quid me vrges, precor?

ıtque ſic domum ſe conferens, vel, vt alii, eo ipſo loco, vitam laqueo fi-iuit, Id quod fame factum eſſe alii referunt. Conſentaneum hoc ſponta-eae mortis genus eius placitis fuiſſe, in ſequentibus pluribus dicetur. Poſt ıortem rogatu Antigoni, qui magnae fortitudinis et immutabilis virtutis irum amiſſum acerbe dolebat [z], Athenienſes in Ceramico ſepulchrum xtruxerunt, et ſtatuis atque decreto eum honorarunt; quod ſi genuinum admodum honori cedit Zenoni: laudatur enim [a], quod complures an-os in ciuitate velut philoſophus verſatus ſit, atque in reliquis vitae muniis ir bonus eſſe perſtiterit, ac iuuenes, qui diſciplinae cauſa ad illum conue-:rint, ad virtutem et frugalitatem exhortando ad ea, quae ſunt optima, tenderit, vitam ſuam verbis ac doctrinae ſuae conſentaneam exemplar nnibus proponens. Valde vero timemus, vt non rhetoris potius alicu-s, quam Athenienſium illud decretum opus ſit. Illi enim in huiusmodi ematibus ſe diligenter exercuerunt, quod qui non attendit, facile ſuppo-itia pro genuinis habet, vt ipſi Io. MEVRSIO viro antiquitatum Graeca-m peritiſſimo accidit [b]. Ceterum cum multi ex veteribus Zenones :morentur [c], noſter ab iis accurate diſtinguendus eſt. Inter hos Zeno-m Muſaei F. Sidonium nominat eumque ex Stoa philoſophum, noſtri-e praeceptorem vocat SVIDAS [d]. Id quod conſtare ſimul nequit, cum ctor Stoicorum ſectae fuerit Zeno Cittieus. Vnde non inepte coniecere

 viri

) loc. cit.

) In longaeuis T. II. p. m. 821.

Ponunt vero annum emortualem Zenonis RON. et EVSEB. in Chronicis Ol. CXXIX. 1. DAS in ζήνων T. I. p. 378. nonaginta ei annos ait, et ad quosdam prouocat, qui LVIII. tan-annos vixiſſe ferunt. Verum annos, quibus lae praefuit, cum annis vitae eum, more ſuo nantem confudiſſe, manifeſtum eſt.

ſ. 28.

In Zenon. l. c.

) Lib. VII. ſ. 162.

x) Lib. VII. c. 40.

y) ib. ſ. 28. SVIDAS ll. cc.

z) ib. ſ. 15. conf. Otium Vindel. Mel. III. p. 266.

a) ib. ſ 6.

b) In Themide Attica eum ſaepius rhetorum ex-ercitationes pro legibus veris habuiſſe obſeruat FABR. Bibl. Graec. Vol. I. p. 526.

c) Zenones varios enumerat LAERT. L. VII. ſ. 14. MENAG. ad h. l. IONS. de Scr. Hiſt. phil. L. II. c. 1. p. 116 ſeqq. inter eos Stoici fuere, Sidonius Tar-ſenſis, Zeno Chryſippi diſcipulus, et Zeno Diphili, conf. FABRIC. Bibl. Gr. Vol. II. p. 415. 416.

d) in Zeno Muſ. F. Sidonius T. II. p. 8.

Digitized by Google

viri acuti [e], eſſe eum vel Zenonem iuniorem, noſtri non praeceptorem, ſed diſcipulum, cuius meminit LAERTIUS [f]: vel, quia Suidas dicit, fuiſſe eum Diodori Croni diſcipulum, pro: *Stoicus*, ponendum eſſe, apud Suidam, *Eriſticus*, cui ſectae initio addictus erat Zeno Cittieus. Qui enim Zenonem Sidonium Epicureum huc aduocant, propter ſectae nomen audiendi non ſunt.

Obſeruationes generales de philoſophia Stoica.

§. III. Nouam vero, quam excogitaſſe Zeno dicitur philoſophiam recte porro intuituri, generalia quaedam prius monenda ſunt, ad naturam Stoicae philoſophiae pernoſcendam, iudiciumque de ea formandum certum et iuſtum magnopere neceſſaria, quae ex hiſtoria naſcentis et adoleſcentis Stoiciſmi lucem capiunt, eamque reliquae Stoicae philoſophiae foenerantur. Reſpiciendum vero eſt ad conditorem ſectae, eiusque circumſtantiae, fuſe hactenus explicatae, eo modo conſiderandae, quo influxum in ſyſtema eius philoſophicum habuere. His conſultis obſeruamus:

I. Multa ex praeceptorum ſcholis aſſumſit Zeno.

I. Doctrinam praeceptorum, quam Zeno in ſchola Academicorum, ſiue Platonicorum genuinorum, Eretriacorum ſiue Eriſticorum, et Cynicorum, qui Socraticam philoſophiam quodammodo conſeruauerant, didicerat, plurimum ad nouum ſyſtema philoſophiae Stoicae contuliſſe. Tetigimus hoc iam in antecedente §. et quantum opus erat, fontes annotauimus, vnde Zeno ſua hauſerit, monentes ſimul, ideo plagii a Polemone aliisque fuiſſe inſimulatum, et accuſatum, quod vetera mutatis nominibus retineret, et pro ſuis venderet. Factum id imprimis circa Pythagorae et Platonis philoſophiam, quam duce Xenocrate, et poſt hunc Polemone per decennium fere didicit. Hanc cum deſerere opus haberet, nouam ſectam conditurus, aut noua inuenienda erant, aut veteribus noua danda nomina. Prius fieri non tam facile erat, homini intra ſubſellia diſcipulorum tot annos latenti, et ad nouum ſyſtema ſuis forte oculis raro reſpicienti. Noua itaque facies, nouae definitiones, nouumque quaſi philoſophicarum doctrinarum theatrum aperiendum erat, vt reapſe a Platone receſſiſſe videretur. Qua de re ſupra [g] iam, cum contentionis inter Arceſilaum et Zenonem cauſa exponenda eſſet, quaedam monuimus. Conqueſti id ſunt Academici [h], Zenonem nihil noui reperiſſe, ſed emendaſſe tantum ſuperiora immutatione verborum: oſtendique id latius poſſet, et ex comparatione philoſophiae Platonicae cum Stoica prolixe oſtendi, qua ratione nouam dicendi et philoſophandi de rebus naturalibus et moralibus viam ingreſſus fuerit Zeno, niſi noſtrae tractationis limites excederet. Quod tamen quia eleganter fecit CICERO [i] qui ſummam eorum, in quibus ab Academia prima receſſiſſe ſibi Zeno viſus eſt, docte et perſpicue expoſuit, laboris non poenitebit lectorem, accuratas veterum ſyſtematum rationes pernoſcendi cupidum, ſi is attente breuem illum doctrinae Stoicae conſpectum cum Platonis doctrina contulerit. Apparebit enim ex iſta comparatione, quae occaſionem dede-

e) IONS. MENAG. FABRIC. ll. cc.
f) l. 16.
g) Cap. VI. ſect. II. §. 6.
h) Apud CICER. Acad. Qu. L. IV. c. 6.
i) Lib. I. c. 10.

dederint Zenoni, ex aliorum philoſophorum ſyſtematibus quaedam quaſi inſarciendi et cum iſtis conciliandi, et quouſque Stoica cum Platonicis conſentiant. Id quod ex eodem fundamento Antiochum Aſcalonitam publice profeſſum, ſicque odia Academicorum et Stoicorum tollere conatum fuiſſe, ſupra memorauimus. Praeter Platonis ſucceſſores audiuit etiam Zeno Diodorum Cronum Dialecticum per multos annos: cuius ſtudia et artes etſi iuſtis menſuris comparabat, quae neque triticum neque aliud quidpiam, quod cuiuſpiam ſit pretii, ſed paleas et ſtercora metiantur [k]; damnabat is tamen non tam dialecticae ſtudium, quam ratiociniorum ſterile et ieiunum argumentum, ipſam vero diſſerendi artem tanti faciebat, vt pro vna dialectici argumenti expoſitione, cum centum drachmas Diodorus poſtularet, ducentas ille vltro porrigeret [l]. Factum inde eſt, vt dialectica horum hominum ad Zenonem, et ab hoc ad totam ſectam tranſiret, vt ex iis patebit, quae poſtea de logica Stoica dicemus. Nec aliter cum Cynica ſecta euenit, cui Zeno poſtremo adhaeſit, quam totam fere in Stoam tranſlatam fuiſſe, in praecedentibus indubitatis veterum teſtimoniis euicimus. Nec aliunde Stoica virtus hauſta, quam ex Cynoſarge, inde virtutis color, et praecepta, eo tantum diſcrimine, vt naturam vincere Stoici, excedere conarentur Cynici, vt recte SENECA [m]: reliqua omnia communia; virtutem ſufficere ad beatam vitam, eam in rebus factiſque eſſe, non in verbis; ſapientem ſibi ſatis eſſe, eius enim omnia; nihil ei nouum videri; regem eſſe, non ad legem, ſed virtutem viuere; ſola bona pulchra, mala turpia; denique finem hominis, ſecundum naturam viuere [n]: et quae alia fuerunt praecepta virtutis a Cynicis pariter atque Stoicis adoptata. Recte itaque LAERTIVS [o], communionem et ſocietatem quandam eſſe, dixit, his duabus ſectis, et Cyniſmum eſſe breuem ad virtutem viam, ad quam rationem ipſe Zeno ſapientem conformari voluit. Reſtat nobilis Stoicae philoſophiae pars, eaque a ceteris magis diſſentiens phyſiologia. Neque tamen hanc quoque ſuis aruis debuit Zeno, ſed aliunde et imprimis a Pythagoreis et Heracliteis accepit, ita, vt Pythagoreorum quidam et Platonici hanc admiſerant. Platonem enim magnam Pythagorei et Heraclitei ſyſtematis partem in ſuam philoſophiam recepiſſe, ſupra demonſtratum eſt, et oſtenſum etiam Pythagorea et Heraclitea eius in Academia ſucceſſoribus paſſim arriſiſſe. Ea audiuerat in hac ſchola Zeno, indeque, quod ſupra tetigimus, occaſionem nactus eſſe videtur, ipſa Heracliti ſcripta conſulendi. Cum vero Plato dualiſtici ſyſtematis patronus, materiae tantum fluxum ex Heracliti phyſiologia in ſuas partes recepiſſet, Zeno, qui duorum principiorum nullo nexu ſibi neceſſario iunctorum abſurditatem euitare cupiebat, praeeunte Italica ſchola, vtrumque principium in vnum totum coire coëgit, et vt harmoniam inde vniuerſi eliceret, more Pytha-

k) STOBAEVS. L. I. diſſ. XII p. m. 77. VOSSIVS de ſect. c. XIX. §. 3.

l) LAERT. L. VII. ſ. 25.

m) De breuit. vitae c. 14.

n) Conſ. LIPSIVS Manud. ad philoſ. Stoic. L. III. diſſ. XXII.

o) Lib. VI. ſ. 104. conſ. ARRIAN. diſſert. Epict.

Pythagorae et Heracliti ignem, recte monente Cicerone[p], elegit, quem fluxae materiae inderet, ſicque Platonis phyſiologiam cum Pythagorea et Heraclitea commutauit, et ex parte quoque in concordiam ire iuſſit. Quod etſi pauci viderint[q], qui Stoicam philoſophiam deſcripſerunt, facile tamen verum eſſe deprehendetur ab iis, qui vtriusque philoſophi doctrinam de natura rerum conferent. Patebit enim luce meridiana clarius: Heraclito et Zenoni, Deum eſſe ignem; materiam rerum omnium eſſe in perpetuo fluxu; orta eſſe ex illo igne omnia, et in eum reuerti; durare eum ſine initio et fine; et neceſſario naturae ſuae motu ac aeternis legibus omnia mouere, omnibus prouidere, eumque motum eſſe fatum, quo omnia conſeruentur; eſſe eum rationalem, fontemque animorum; ſtellas exhalationibus nutriri; animum hominis ex diuina mente decerptum eſſe, et quae alia ſunt dogmata Pythagorae, Heraclito et Zenoni communia, quae ſatis probant, hunc illorum vitulo araſſe. Ex quibus omnibus, niſi nos omnia fallunt, aperta luce conſtat, quos fontes deriuauerit in arua ſua Zeno Stoicorum auctor.

II. Vitia veterum recepta in ſyſtema Zenonis.

II. Ex hac philoſophiae Stoicae origine, ſecutum eſt incommodum, quod plerumque in eiusmodi ſyncretiſmo philoſophico accidiſſe, multis exemplis teſtatur hiſtoria philoſophica; vt ſcilicet vitia illorum ſyſtematum, ſimul in nouam philoſophiam transmigrarent. Id quod inductione luculenter poteſt demonſtrari. Nam quod ad partem philoſophiae rationalem attinet, notum eſt, ex hiſtoria Dialecticorum ſupra data, quam exoſa ea ſecta propter cauillationes, ieiunas argumentationes et ſophiſmata fuerit, et quod odium conceperint in eam viri graues, quod omiſſis magnis in exilibus et inutilibus verſaretur. Eandem prorſus faciem et natiuam indolem ſuſcepit dialectica Stoicorum, quorum diligentia in ſubtilitatibus logicis ad nauſeam vsque conquiſitis ad inſaniam ſe exercuit. Inde obiectum illis a Cicerone[r] *ſpinoſum diſſerendi genus, et quod vellant de ſpinis, atque oſſa nudent, quodque pungant, quaſi aculeis, interrogatiunculis anguſtis, quibus etiam, qui aſſentiuntur, nihil commouentur animo, et iidem abeant, qui venerant.* Id quod non aduerſarii criminationem eſſe, vt frigide reſpondet Lipsivs[s], ſed re ipſa niti, ea quae apud veteres et imprimis apud Sextvm Empiricvm de logica Stoicorum reſtant, ſatis euincunt. Id candide agnouit Seneca[t], qui eleganter: *Scilicet, niſi interrogationes vaferrimas ſtruxero, et concluſione falſa a vero naſcens mendacium adſtruxero, non potero a fugiendis petenda ſecernere! Pudet me, in re tam ſeria ſenes ludimus, mus ſyllaba eſt, mus autem caſeum rodit, ſyllaba ergo caſeum rodit. Puta nunc me iſtud non poſſe ſoluere: quod mihi ex iſta ſententia periculum imminet? quod incommodum? ſine dubio verendum eſt, ne quando*

in

p) De nat. Deor. L. III. c. 14.

q) Obſeruauit id Olear. diſſ. I. de Heraclito Stanleio p. 853. inſerta, ſed demonſtrare alibi promiſit, id quod morte praeuentus non impleuit.

r) De finibus L. III. IV.

s) l. c. diſſ. XV. p. 86.

t) Ep. 48.

Digitized by Google

in muſcipula ſyllabas capiam, aut ne quando, ſi negligentior fuero, caſeum liber comedat. O pueriles ineptias! in hoc ſupercilia ſubduximus? in hoc barbam demiſimus? hoc eſt, quod triſtes docemus et pallidi? Paria et alibi [w] habet apud ipſum legenda. Et haec prima controverſiarum inter Zenonem et Epicurum exortarum et incruentorum bellorum acies fuit, Epicuro has inanes et inutiles logicae Stoicae ſtrophas irridente, eique canonicam ſuam opponente, quae paucis regulis omnem veri cognitionem dirigeret [x]. Neque mirum videri debet lectori attento, philoſophos tantam grauitatem morum affectantes, ſuamque virtutem non regibus tantum aequiparantes, ſed et praeponentes, in his quisquiliis et paleis ſapientiam quaeſiuiſſe. Magna enim ambitione cum tenerentur, non poterant non hanc dialecticae contentioſae et ſubtiliter diſſerentis gloriam, quam inſano deſiderio tum temporis deperibat Graecia, omnibus ſectari viribus. Vt itaque inuincibilis artis famam conſequerentur, eandem viam, quam Dialectici, Eriſtici, et huius furfuris alii, ingreſſi ſunt, et de nulla re diſtincte et praeciſe cogitantes et definientes, voces adhibuerunt, nihil praeciſum, nihil definitum ſignificantes, vaga vocabula, quae cum certi nihil determinent, inſolubilem faciunt ratiocinationem [y]. Quo modo cauillationes quidem Stoicorum prudentioribus inuiſae fuere admodum [z], ipſi tamen, vt iudicium et ſenſum veri corruperat Graecia, laudem dialecticorum ſummorum reportarunt [a], et aeternitati iſtis nugis ſua inſcripſere nomina: cuius luculentum nobis in ſequentibus exemplum erit Chryſippus, poſt Zenonem, maximum Stoae ornamentum, aſt et maximus nugator. Haec de dialectica Stoicorum. Cum morali philoſophiae parte idem euenit, vt iisdem incommodis vitiisque laboraret, qua Cynicorum ethica defecit. Cum enim recte ei obiectum ſit, ſupra naturam ſe efferre, eamque penitus exuere, et ſublimia praeter modum hominis petere, eandem dicam merito Stoicis ſcripſere veteres. Nam et illi in meteoris orationis magniloquentiam quaerentes ampullatis verbis, et ſententiarum pondere naturae menſuram excedentibus ſapientiam moralem oſtentabant. Vnde Stoicorum arrogantia in contumeliam et conuicium abiit [b], et ſuperbia obiecta in dogmatibus, quae faſtum vbique et ventum habeat. Quae ita quidem a deamata ſibi ſecta auertere conatur LIPSIVS [c], vt FABII [d] iudicium probet dicentis: *minus indulſiſſe eloquentiae Stoicos veteres, ſed cum honeſta ſuaſiſſe, tum in colligendo probandoque plurimum valuiſſe, rebus tamen magis, quam id quod ſane non quaeſiuerunt, oratione magnificos;* parum tamen Stoicis praeſidium affert, quorum non verba tantum

w) Ep. 82. 113. conf. CICERO Tuſc. Qq. L. IV.

x) Conf. GASSENDVS vit. Epicuri L. III. c. 4. p. m. 90.

y) Conferendus, qui eleganter hac de re diſſerit SAMVEL PARCKERVS diſp. VI. de Deo ſ. 9. p. 519.

z) Conferenda erudita diſquiſitio B. FABRICII de cauillationibus Stoicorum, eius Syllogae diſſertationum inſerta.

a) Vid. ven. WOLF. ad ORIG. philoſophum. p. 142. et quos porro laudat.

b) Hoc Rubellio Plauto obiectum apud TACITVM Annal. L. XIV.

c) l. c. p. 88.

d) Inſtit. Orat. L. X.

tum ſed et dogmata, ad inanes ventos, et impoſſibilem naturae humanae perfectionem ſolis cogitationibus otioſorum ingeniorum redeuntia inter iſta meteora numeranda ſunt, quae aures capiunt, animumque pungunt, verum non emendant [e]. Tandem et phyſiologiae a Pythagora, Platone, et Heraclito mutuum acceptae vitium idem cum ſuo fonte eſt, vt ad enthuſiaſmum ducat. Quod enim de Platonis ſyſtemate phyſiologico et metaphyſico dictum eſt, eo magis in Stoicos quadrat, quo magis animam hominis non ex anima mundi a primo Deo gradu et natura ſatis diuerſa, ſed ex ipſo Dei gremio vniuerſam materiam peruadentis deriuauerunt, et in eum reduxerunt; immo res tandem omnes in Iouem redituras eſſe, et conflatum iri in vnam maſſam aſſeruerunt, quo deteſtabilior enthuſiaſmus, quique proxime ab atheiſmi peſte abeſt, excogitari vix poteſt [f].

III. Innouata praeter rem multa.

III. Non in eo tamen ſubſtitit Zenonis induſtria, vt praeceptorum cogitationes exprimeret, et in vnum quaſi corpus redigeret; ſed nouam quoque iis dare faciem conſtituit, multaque mutare aggreſſus eſt, vt noua viderentur. Qua in re ſi rectum ſemper iudicium conſuluiſſet, et emendatis veterum ſyſtematum naeuis meliora ſubſtituiſſet, non haberemus forte, quod magnopere ſyſtemati Stoico obiiceremus. Verum aliter inceſſit Zeno, qui cum innouare ſaepe ſine magna cauſa multa cuperet, nec tamen domi haberet, vnde meliora ſurrogaret, contradicendi, vel media potius inter veteres via incedendi ſtudio [ff] ad deteriora prioribus delapſus eſt. Cuius memorabile exemplum eſſe poteſt phyſiologia Stoica. Placebat Zenoni anima mundi a Platone admiſſa; placebat materia fluxa rerum omnium formis et rationibus ſeminalibus recipiendis apta; diſplicebat principium duplex ab Academia conſtitutum; diſplicebat Deus, qui non poſſet, quicquid vellet in materiam, quam tamen originem malorum eſſe, aeque ac Plato credebat. Syſtema itaque immutaturus, dum duplex principium reiiciebat, vnumque totum, Deo et materia conſtans ponebat, quorum ille cauſa efficiens, haec materialis eſſet, Deum non vt Plato externe materiae praefecit, ſed interne immiſcuit, et infudit, et ita cum materia copulauit, vt neceſſario naturae vniuerſi vinculo cum ea et in ea ageret, ſicque anima mundi non a Deo tantum dependeret, ſed ipſe Deus eſſet. Qua ratione difficultates non minuit, ſed auxit, impietatem vero longe maiorem expreſſit, Deum enim, cum Heraclitum ſequi conſtituiſſet, ignem dicens, omnia mouentem et peruadentem, natura, libertateque ſua prorſus priuauit, et mundum cum Deo confudit, vt poſtea dicemus. Quod non feciſſet, ſi maluiſſet ipſam Dei naturam conſiderare, quam Heracliteis principiis, Platonica emendare, id quod ſecus accidit, valdeque phyſiologiam Stoicam corrupit.

IV. Di-

e) Conf. Sam. Werenfels de meteor. Orat. Opp. p. 613.

f) Conf. Otium Vindel Mel. II §. 4. 5. p. 138.

ff) Inde Stoici herciſcundi, id eſt, medium ſecuti, ſunt dicti; vid. Servius ad Virg. Aen. L. III. v. 68. et Steph. Morinus pec. diſſ. de Stoicis herciſcundis.

IV. Oppoſita philoſophia Stoica aliis ſectis.

IV. Dictum porro in antecedentibus eſt, oppoſuiſſe philoſophiam ſuam Zenonem tum Academicis, ſenſuum certitudinem et veritatis iudicium atque comprehenſionem negantibus, tum Epicuro, voluptatem in ſtatu animi quieto et tranquillo quaerenti et commendanti. Vtrumque in conſtituenda philoſophia Stoica influxum habuit ſolito maiorem. Non enim enatae tantum inde doctrinae plurimae, quae Academicis Stoicisque opponebantur, ſed et contradictionis ſtudio ad extrema itum et aſſerta multa ſunt, quae limites egrediuntur, quaeque parce magis et modeſte dixiſſet Zeno, niſi ea aduerſariis obieciſſet. Et hanc veram cauſam eſſe putamus, cur in morali potiſſimum philoſophiae parte exorbitantia multa et humanae voluntatis naturam excedentia Zeno aſſeruerit, vt eo fortius Epicuro aduerſaretur. Qui cum voluptatem commendaret, animumque in doloris carentia tranquillum, Zeno ſapientem finxit, non ab omni tantum voluptatis ſenſu vacuum, ſed et omnis affectus atque commotionis animi expertem, et inter equuleos atque tormenta beatum. Qua ratione, quod in Cynicis improbabat, quod naturam excederent, ipſe poſtea admiſit, et dum torporem et ignauiam moralis diſciplinae fugit, ad ſpecioſa quidem ſed impoſſibilia et naturam hominis ſuperantia praecepta ſe vertit, quae nimiam prae ſe ferebant ſapientiam, verborum potius iactantia, quam re ipſa praeſtandam. Recte vero EVRIPIDES:

Non vel hoc noxa vacat
Si mens ineſt ſapientibus ſapiens nimis.

V. Syſtema Zenonis eius circumſtantiis conforme.

V. Sed et temperamentum Zenonis moresque hominis conſiderandi ſunt, quos plerumque ad formandum ſyſtema conferre aliquid in prolegomenis monuimus, et luculento exemplo probat philoſophia Stoica. Fuiſſe vero natura acerbum et moroſum, et temperamento ad melancholicum inclinaſſe, ſupra diximus, quamuis et cholerici non exiguam poſſediſſe partem vel inde elucet, quod a Cynicorum circa decorum ἀδιαφορίᾳ valde abhorruerit, nec regibus quoque ſubmiſſum humilemque teſtatus fuerit animum. Hanc naturalem temperamenti, quod et corporis ratio et victus conditio fouebat, conditionem augebat diſciplina Cynica, auſteris quidem ſed ſuperbis etiam praeceptis, ad magna et excelſa, ſed triſtia et acerba, animum Zenonis formans. Quae cum admirationem ei conciliarent haud exiguam, opinionemque excitarent conſummatae virtutis, externo quoque veſtitu, victu, oratione effictam, mirum non eſt, Zenonem ſapientem ſuum talem formaſſe, qualem ſe ipſum fingebat. Quae cum ſupra humani animi naturam moresque eſſent, ea quae in Zenone propter temperamenti, educationis et conſuetudinis vim ſuo modo erant naturalia, in diſcipulis, praeceptorum magiſtri ſeueritatem eiusque exemplum imitari ſatagentibus, virtutem fictam et pictam, quae nulla re ipſa eſſet, ſed in externo habitu, barba, vultu vocibusque magnificis conſtaret, genuerunt. Vili enim habitu incedebant, barbam promittebant, ad cutem deradebantur, pallidique et ſubtriſtes apparebant, virtutis verae plerumque expertes. Factum inde eſt, vt et

ipſi inter Stoicos viri graues [g] mores horum hominum *μέχϱι τȣ̃ λέγειν, ἄνευ τȣ̃ πϱάττειν* philoſophantium [h] improbarent, et Stoica hypocriſis pleriſque veterum eſſet deteſtabilis, qui paſſim acerbe in hos homines, Curios et Catones ſimulantes, et bacchanalia viuentes, inuecti ſunt [i], et Stoicis exprobrarunt, magnifica quidem eos promittere, ſed nihil eorum apud illos reperiri, qui felicitatem in Stoica philoſophia quaerant. Qua de re cum nemo lepide magis dixerit, quam LVCIANVS [k], is imprimis conſulendus eſt, longior enim ſermo eius eſt, quibus viuis coloribus Stoicos depingit, quam vt hic deſcribi poſſit, iucunde vero et clariſſima luce rem hanc illuſtrat. Nec iuuat rem Stoicorum, quod pro cauſa eorum magno conatu affert THOMAS GATAKERVS [l], *in vnaquaque ſecta repertos, citharis, lyris, tubis, lituis compares, quae eorum vtique, quae aliis modulantur, canunt, crepant, perſonant, nihil quicquam audiunt, percipiuntque ipſae; et vbique, etiam inter Chriſtianos eſſe homines ignaua opera et philoſopha ſententia* [m]. Non attendit enim vir diligentiſſimus, ſectae, quam deperibat, amore captus, non eſſe ſermonem de hominibus, ex doctrinae, quam ſequuntur, praeceptis vitam non inſtituentibus, ſed de ipſa philoſophiae, quam ſequebantur, conſtitutione et natura, quae talis fuit, vt neceſſario homines vel miſeros, et felicitatem ex ea conſequi deſperantes, vel hypocritas gigneret, cum impoſſibile ſit, Stoicam felicitatem aſſequi, virtutemque ſapientis Stoici facto exprimere, quod de Chriſtianorum diſciplina dici nequit, quae non virtutis modo perfectam et humano animo conformem depingit faciem, ſed media quoque exhibet, quae ad eam exprimendam ſufficiant, quod praeſtare nequit philoſophia Stoica, quae ſi ſequenda eſt, homines naturam exuere humanam oportet. Nec obiici et pro Stoicae philoſophiae cauſa adduci in exemplum poſſunt viri graues virtutiſque, quantum inter gentiles licebat, perfectae, qui ex Stoica familia profecti ſunt. Nam, licet etiam, de quo tamen dubitari queat, hanc iis inſediſſe virtutis elegantiam concedamus; duo tamen ſunt, quae maximopere obſtant, quo minus inde de Stoicorum philoſophia magnifice ſentiamus. Vnum eſt, quod alia principia habuere viuendi, alia diſſerendi [n], et naturae, educationis, temperamenti et eiusmodi cauſarum moralium beneficio ad eam virtutis praeſtantiam enixi fuerint, quam Stoicae philoſophiae beneficio nunquam fuiſſent aſſecuti. Alterum concedendum quidem eſſe, quod PLVTARCHVS [o] ait: *habere Stoicam doctrinam, ſi in magnam et acrem naturam incidit, aliquid lubricum et anceps, ſin autem cum graui et miti ingenio temperetur, magnos impetus dare ad verum bonum et virtutem*: fluere vero hos impetus ex peſſimis principiis, eſſe animum Dei particulam, vniuerſo, ſiue natu-

g) EPICTETVS paſſim, vid. ARRIAN. diſſ. L. IV. c. 9. L. III. c. 23.

h) Idem apud GELLIVM L. VII. c. 19.

i) Videndus IVVENALIS Satyr. II. PLVTARCHVS de Stoicorum repugnantiis, HORATIVS Serm. L. II. Sat. 2. et RAPPOLDVS Comm. ad L. II. Serm. c. 9. p. 310. vt alios praetereamus.

k) In Hermotim. T. II. p. m. 287 ſeqq. et in Mycillo ib. p. 622 ſeqq. add. quae collegit GATAKERVS ad Antonin. in praeloquio p. m. 34.

l) l. c.

m) GELLIVS L. XIII. c. 8.

n) Conf. G. I. VOSSIVS de theol. gent. L. II. c. 49. p. m. 580.

o) In Cleomene.

naturae, Deo per omnia fuſo, conuenienter viuendum, et aeternis vniuerſi legibus, neceſſario obtemperandum eſſe, quae impietatem gignunt Spinozae ethica nulla parte meliorem, quae externe quidem ſplendet, interna vero natura ſua omnia ſanae philoſophiae principia miſere corrumpit. Vnde merito miramur, non de grege eruditorum, ſed ex ducibus et primae dignitatis viris, quoſdam, et imprimis LIPSIVM et GATAKERVM [p], quos fundamenta morbida et peſtilentia ethicae Stoicae non latebant, tantum Stoicae philoſophiae tribuiſſe, vt cum SENECA [q], ſanctiſſimam et fortiſſimam ſectam nominare, vel illos ſolos philoſophos eſſe, fateri non erubuerint.

VI. Poſſunt haec ſufficere, vt attento cautoque hiſtoriae philoſophicae lectori oculi aperiantur, ad dignoſcendam veram et natiuam Stoicae philoſophiae faciem. Quia vero nulla inter Graecos ſecta fuit, quae tantopere conquiſito ſua illeuit fuco, quam Stoica, monendus eſt Stoicae philoſophiae noſcendae cupidus de duobus momentis, quae neglecta magnos viros praecipites egerunt, vt Stoicam philoſophiam ſummopere depraedicarent, eamque ſanae philoſophiae praeceptis, quin ſanctiſſimis Seruatoris regulis et religionis Chriſtianae dogmatibus in pleriſque conſonare crederent [r]. Primum id ſpeciatim inculcat, quod generali obſeruatione, in tota hiſtoria philoſophica tenendum eſſe, in limine huius tractationis commendauimus, quodque in Stoicae philoſophiae conſideratione neglectum magnos errores peperit: expendenda eſſe verba et ſententias Stoicorum non extra ſyſtematis nexum, ſed iuncto toto conſequentiarum ſyrmate, quo ex principiis ſemel admiſſis concluſiones deriuantur. Accidit enim viris magnis, vt ſpecioſis Stoicorum dictis de Deo, de animo, de officiis ſeducti, neſcio quos theſauros ſe inueniſſe putauerint, qui intra ſyſtematis nexum et ex vero eius ſenſu conſiderati carbones exhibebant. Longo exemplorum agmine probari hoc poſſet, niſi inſtituti obſtaret ratio, ſed nos alio loco [s] luculenta eius rei ſpecimina copioſe adduximus, quae adeunda ſunt, quibus ea de re ſcrupulus aliquis, poſt illa, quae in ſequentibus dicenda ſunt, remanſerit. Alterum, quod probe attendere lectorem iubemus momentum ad Stoicos quidem poſt Chriſti nati tempora viuentes, ſcriptiſque atque diſſertationibus ſuis philoſophiam porticus illuſtrantes pertinet, hoc vero loco ideo tenendum eſt, quod horum tantum ex iſta ſecta hominum nobis ſcripta ſuperſunt, vetuſtiorum Stoicorum, Zenonis, Cleanthis, Chryſippi et reliquorum libris dudum temporum iniuria deperditis. Sedulo vero ad horum, qui Chriſti nati et publice praedicatae euangelii doctrinae tempora ſecuti ſunt, philoſophorum ſcripta et philoſophandi rationes attendentibus manifeſtum fiet, hos homines, qui ſanctiſſimam ſe ſectam eſſe gloriati

VI. Verbis Stoicorum non fidendum.

p) ll. cc.

q) ep. 83.

r) Dicetur hac de re in ſequentibus paſſim, et quidem de eccleſiae Doctoribus, Stoiciſmum in eccleſiam introducentibus T. III. de viris vero eruditis Stoicam philoſophiam recentiori aetate reſuſcitantibus T. IV. Conſulenda quoque ſunt, quae in Otio Vindelico Mem. I et II diximus, et exempla attulimus.

s) l. c. p. 98. 135. 146. 164. 165. add. h. BVDDEVS diſſ. de erroribus Stoicorum, IAC. THOMASIVS de exuſtione mundi Stoica, aliı.

ti ſunt, cum viderent, religionis Chriſtianae praeſtantiam vbique et per omnes imperii Romani partes recipi, et tanquam ſanctiſſimam diſciplinam coli, inuidia doctrinae Stoica praecepta multis paraſangis ſuperantis, et aemulatione gloriae ductos haud pauca, non verba tantum et ſententias, ſed dogmata quoque concernentia in ſuos vſus vertiſſe, et accommodaſſe Stoico ſyſtemati: vt ita Chriſtiani non haberent, quod magnopere gentilium philoſophis obiicerent; vel etiam gentiles in peregrina religione admirarentur, quod non domi natum inuenire poſſent. Latiſſimus hic campus eſſet, exemplis id luculentis docendi, quae tamen nec locus capit, prolixis diſſertationibus nimis anguſtus, nec inſtitutum poſtulat. Diximus tamen, niſi omnia nos fallunt, copioſe et luculenter ſatis ea de re alio loco [t], quae conſulat, ſi tanti videbuntur, qui ea de re conuinci ſe exemplis deſiderauerit. Nos vnum ex multis eligimus, eo illuſtrius, quo magis multam de ſenſu Stoici ſyſtematis diſputandi occaſionem viris doctis exhibuit, quoque magis in apricum ponit, quam ſubdole rem ſuam egerint Stoici, vt saluis parentis ſui placitis ſectaeque decretis, propiores reuelatae veritati viderentur. Doctrinam innuimus, de prouidentia DEI, et fato, in Stoicorum ſcholis celeberrimam. Quam cum ita poſt Zenonem propoſuiſſet Chryſippus, vt fortuito Epicureorum concurſui atomorum potiſſimum eſſet oppoſita, et aeternam atque indeclinabilem ſeriem rerum et catenam voluentem ſemet ipſam ſeſeque implicantem per aeternos conſequentiae ordines, ex quibus connexa eſt, ſignificaret, cui ordini neceſſario Deus ipſe a Stoicis duris vocibus ſubiiciebatur: impiam et abſurdam doctrinam aggreſſi Chriſtiani doctores facile euerterunt. Quibus vt ſe opponerent Stoici poſt C. N. effloreſcentes parce magis et ſobrie ea de re philoſophandum et Chriſtianis, quod voces magnificas de Deo accedendum rati, fatum in prouidentiam mutarunt, et eleganter de ea commentati ſunt, nihil tamen quoad rem ipſam in Stoico ſyſtemate mutantes, ſed prouidentiae voce et libertatis aſſertione, eandem, quam Chryſippus neceſſitatem vniuerſi inculcantes. Magna itaque in dignoſcenda doctrina Stoicorum cautio adhibenda eſt, et cuncta ad principia, quae Stoae pater, Zeno, primum admiſit et ſectatores rata habuere examinanda, nec Senecae, Antonini, Epicteti verbis fidendum, ſed larua ſub dolo philoſophorum generi detrahenda eſt. Quod vbi prouida ratione fit, diſparebit, ceu nebula ſolis radiis diſpulſa iactata concordia inter Porticum Zenonis et Salomonis, et quid iudicandum ſit, de genuino Stoicae philoſophiae ſyſtemate, mediocri attentione poterit dignoſci [u].

VII. Stoici diſſentientes.

VII. Tandem neque hoc obſeruauiſſe abs re erit, Stoicos praeſtantiores pleroſque non ſemper conſenſiſſe, ſed in diuerſa abeuntes Zenonis ſyſtema ſaepiuſcule reliquiſſe. Id quod non Epictetus tantum; Seneca et his ſimiles

t) In diſſertatione: de Stoicis ſubdolis Chriſtianorum imitatoribus, quae extat Temp. Heluet. T. III. p. 260.

u) Agnouit hoc ipſe tandem LIPSIVS Cent. I. Epiſt. ſelect. ep. 97. conf. BALTVS defenſe des SS. Peres accuſes de Platoniſme. pref. c. 2.

Digitized by Google

ſimiles fecere, vt ſuo loco demonſtrabitur, ſed a Chryſippo quoque, Diogene, Panaetio, Poſidonio factum eſt. Annotabimus itaque in ſequenti horum virorum hiſtoria diligenter, in quo a communi et recepto porticus ſyſtemate receſſerunt.

Decreta Stoicorum de philoſophia in genere.

§. IV. His, quae neceſſario monenda fuerant, de philoſophia Stoica praeſuppoſitis, facilior iam nobis via patet ad ipſam eius conſiderationem. Quam vt apte et accurate delineare poſſemus, optandum propter rationes ſupra dictas, eſſet, vt Zenonis, Chryſippi et Stoicorum ante Chriſtum natum ſcripta nobis ſuppeterent: quibus quoniam caremus, ad eos confugiendum eſt, qui reliquias ex iis nobis ſeruauerunt, CICERONEM, PLVTARCHVM, LAERTIVM, SEXTVM EMPIRICVM, SIMPLICIVM, STOBAEVM [v], et ex Patribus eccleſiae aliquos, quorum loca pleraque congeſſit diligentia eruditiſſimorum virorum IVSTI LIPSII, THOMAE GATAKERI, THOMAE STANLEII [x]. Cum his vero Stoicorum ſequiorum ſcripta conferenda ſunt, et quae SENECA, ANTONINVS, EPICTETVS, PHVRNVTVS, qui ſoli fere ex innumero Stoicorum grege ad nos ſcriptis peruenerunt, de Stoica philoſophia commentati ſunt, coniungenda: nec negligenda ea, quae extra ſectam conſtituti de ea retulerunt. Immo, Epicurea et Platonica quoque philoſophia, quibus Stoicam in pleriſque vel oppoſitam fuiſſe, vel ex hac deriuatam ſupra demonſtrauimus, non negligenda, ſed diligenter conferenda eſt, vt ita natiuam Stoae mentem dignoſcamus. Priusquam vero ſingularum philoſophiae partium decreta exponimus, paucis enarrandum eſt, quid de philoſophia in genere ſenſerint Stoici. Ita vero:

I. Sapientia eſt rerum humanarum diuinarumque ſcientia; philoſophia, ſiue ſapientiae ſtudium, exercitatio eſt artis ad ſapientiam accommodatae. Definitionem hanc Stoicis tribuit PLVTARCHVS [y], quam ex Platonis vel Pythagorae, vnde Plato eam deſumſit, ſchola accepiſſe Zenonem, ex iis liquet, quae capitis ſexti ſectione prima [z] de definitione philoſophiae Platonica diſſeruimus. Receſſit tamen aliquantum a Platone Zeno, et paulo aliter haec eius definitio intelligenda eſt, quam in Academia veteri intelligebatur. Cum enim Zeno ideas Platonis et numeros Pythagorae miſſos faceret, quibus res diuinae in illorum philoſophia conſtabant, ad alia neceſſario reſpicere debuit. Cum vero mundus non Dei tantum opus, ſed et ipſe Deus ſit, vt poſtea indubitatis Stoicorum teſtimoniis probabimus, facile inde intelligitur, quae res diuinae ſint, circa quas ſapientia et philoſophia verſatur, et qua ratione phyſiologia magna et nobiliſſima pars ſit philoſophiae Stoicae? Diſcrimen vero inter ſapientiam et philoſophiam ponere in Platonica quoque Schola [a] Zeno didicit, qui id a Pythagoreis acceperunt. Quod diſcrimen non ineleganter expoſuit SENECA [b] de philoſophiae

v) Libris ſupra laudatis.

x) Paſſim is egregia Stoicorum ſcriptorum fragmenta exhibet, dignus qui conſulatur.

y) De placit. phil. L. I. c. 1. T. II. p. m. 3. SENECA ep. 89.

z) §. 16.

a) Demonſtratum id quoque ſupra l. c.

b) l. c.

phiae definitione et diuiſione docte commentatus, quando ita: *Primum tibi dicam, inter ſapientiam et philoſophiam quid interſit. Sapientia perfectum bonum eſt mentis humanae; philoſophia ſapientiae amor eſt et affectatio. Haec oſtendit, quo illa peruenit.* Et paulo poſt: *Illud quaſi conſtet, aliquid inter ſapientiam et philoſophiam intereſſe, neque enim fieri poteſt, vt idem ſit, quod affectatur, et quod affectat.* Plura dabit LIPSIVS [c]. Adiecere quidam vt eſt apud SENECAM [d], definitioni: *noſſe quoque cauſas rerum*, id quod tamen Seneca putat ſuperuacuum, quia cauſae diuinorum humanorumque partes ſunt. Alias definitiones exhibent SENECA et LIPSIVS [e], quae tamen pleraeque ſunt exotericae, remque non exhauriunt, quas apud eos ipſos beneuolus lector leget. Sapientiam vero duplicem ſibi fingebant Stoici, τέλειον ſiue conſummatiſſimam, et προκόπτοντα ſiue proficientem; illa perfectiſſimus virtutis habitus eſt, quem nulli mortalium attingere licet, ad quem tamen omnes collineant, haec profectus ſapientiae, et habitum graſſantis ad eam viri denotat. Inde frequens apud SENECAM [f] diſtinctio inter conſummatae ſapientiae virum et procedentis: hunc ſtudioſum eſſe ſapientiae, illum adeptum ſapientiam ait. Proficientes vero in tres claſſes diuidi alibi [g] monet. Primi ſunt, qui ſapientiam nondum habent, ſed iam in vicinia eius conſtiterunt; ſecundum genus eſt, qui et maxima animi mala et affectus depoſuerunt, ſed ita vt poſſint in ea relabi; tertium illud genus, extra multa et magna vitia eſt, ſed non extra omnia. Ex his primum genus, qui omnes affectus ac vitia poſuerunt, quae erant complectenda didicerunt; quibus vero adhuc inexperta fiducia eſt [h], ſummus quaſi philoſophorum gradus eſt, ad ipſam enim ſapientis perfecti naturam accedere, impoſſibile putabant humanae imbecillitatis memores, et ſufficere ſtatuebant, ſi in vicinia conſtitiſſet philoſophus. Ea vero de re ſalſe Stoicos ridet LVCIANVS [i], qui acute, poſtquam neminem Stoicorum perfecte felicem et ſapientem factum, ex ipſius porticus decretis monuerat, ait: *Non ſufficere, ſi quis ſaltem felicitati proximus ſit, poſteaquam nihil inde fructus et vtilitatis capere poſſit: nihilo ſecus enim extra viam ſub dio diuerſari eum, qui iuxta oſtium ſtet excluſus, quam qui eminus adhuc labore itineris conficiatur: niſi quod veriſimile ſit, illum non mediocri perturbatione diſcruciari, videntem in propinquo ea, quibus priuatus eſt.* Sed et reliqua legenda ſunt, quibus luculenter Stoicos in ea re nugari docet. Ceterum nec hoc ſapientiae diſcrimen excogitauit Zeno, ſed ex Academia prima mutuum accepit [k].

II. Eſt autem ſapientiae accommodata vnica ars ac ſuprema, virtus. Virtutis vero nomen latiſſime ſumtum, tria eius genera comprehendit, naturalem, moralem et logicam. Naturalis eſt, qua in mundum et res mundanas

c) Manud. L. II. diſſ. VII, p. 145.
d) l. c.
e) ll. cc.
f) ep. 72. de conſtant. c. 18.
g) ep. 75.
h) conf. ep. 71. conf. LIPSIVS l. c. diſſ. IX. p. 185.
i) loco ſupra laudato.
k) PLVTARCHVS l. c.

Digitized by Google

danas inquiritur; moralis quae circa vitam occupatur humanam, logica quae rationem concernit. Probe in hac aſſertione obſeruandum eſt, ſapientiam et virtutem eſſe Stoicis idem, id quod, ſine dubio a Cynicis, hi a Socrate acceperunt, ſed alia ſignificatione. Socrates enim praeter moralem philoſophiae partem, reliquas non curabat, ad felicitatem animi parum aut nihil tribuentes; nec aliter Cynici, qui morali parte retenta, naturalem et rationalem, vti ſupra dictum, reiiciebant. Zeno vero, qui infauſto ſidere ex Cynoſarge et Academia nouam porticus philoſophiam conflabat, Cynicorum quidem verba retinuit, ſed notionibus Academiae adplicuit, quae, cum non naturalem tantum ſed et rationalem philoſophiam excoleret, Zeno, ne ſua Venus minus eſſet formoſior, eodem eam comſit ornatu, et virtutem ita non in ſola actione, ſed in contemplatione quoque rerum naturalium, et in ſermone poſuit, vnde triplex ei philoſophia enata eſt, Platonicae in hac quoque parte aemula.

III. Virtus itaque cum triplex ſit, triplicem etiam philoſophiam eſſe oportet, naturalem, moralem et rationalem [l]. Quarum philoſophiae partium vſum diſtinctum quidem, ſed ad commune fiduciae et fortitudinis emolumentum facientem luculenter deſcripſit ANTONINVS [m], dignus qui ea de re audiatur: *Oportet*, inquit, *vnumquodque ita conſiderare, et agere, vt et actiua facultas conſummetur, et contemplatiua ſimul perficiatur et fiducia ex certa rei cuiusque ſcientia orta ſeruetur, latens quidem, nec abſcondita tamen: tunc enim ſimplicitate, tunc grauitate frueris, tunc rei cuiusque notitia diſtincta, quid ex natura ſua exiſtat, quem locum in mundo habeat, quam diu duratura ſit, ex quibus conflata ſit, quibus poſſit obuenire, qui dare eam et auferre poſſint.* Ceterum nullam partem alteram antecedere, ſed miſtas eſſe inuicem omnes, multi contendebant [n], quidam rationalem primum, tum naturalem, tertium moralem partem ponebant, SENECA [o] vero inuertit; Chryſippus de naturali vltimo loco egit [p]. Nos itaque eam, qua ipſi Stoici vſi ſunt libertatem ſecuti, illum potiſſimum adhibebimus ordinem, quem natura et conſtitutio philoſophiae Stoicae poſtulat. Supponit nempe, vti modo ex Antonino obſeruatum, actiua facultas contemplatiuam, quae naturam rei ſcrutatur, haec rationalem, vt indicem [q]; Logicam itaque Stoicorum primo quidem conſiderabimus, Phyſicam vero et Ethicam ordine ſubiiciemus.

§. V. Logicam itaque Stoicorum conſideraturis [r], haec potiora gentis in his ſubtilitatibus aeuum plerumque non ſine opprobrio ſuae et aliarum *Logica Stoica.*

l) ibid. SENECA l. c. LAERT. L. VII. ſ. 40. qui ſimilia, quibus diuiſionem hanc illuſtrarunt Stoici, affert, quocum conferendus SEXTVS adu. Mathemat. L. VII. ſ. 17.

m) L. X. §. 9.

n) LAERT. l. c. et imprimis SEXTVS l. c. ſ. 20 ſeq. et FABRICIVS ad h. l.

o) l. c.

p) PLVT. de Stoic. repugnantiis qui addit, in phyſicis de Deo poſtremo Chryſippum egiſſe.

q) Conf. Hiſt. philoſ. GALENO tributa c. 3.

r) Scriptores huc facientes laudant Acta phil. Vol. I p. 746. inter quos eminet ADAMVS BVKSIVS in Dialectica Ciceronis ex Stoicorum maxime ſententia, qua vſus eſt STANLEIVS p. 556. in deſcribenda Dialectica Stoicorum, qui poteſt ſufficere.

rum ſectarum virorum, meliora videntium et probantium [r], traducentis afferta occurrunt:

I. Logica duabus partibus abſoluitur, rhetorica et dialectica. Rhetorica eſt ars bene dicendi de iis, quae copioſam orationem requirunt; Dialectica vero eſt differendi ſcientia, oratione, quae interrogando et reſpondendo abſoluitur [s]. Hoc inter dialecticam et rhetoricam diſcrimen indicare ſolebat Zeno manu adſtricta, et expanſa. Dialecticam enim eſſe rotundam et compreſſam expoſitionem rei, rhetoricam autem expanſionem et dicendi facultatis amplitudinem [u]. Ceterum ſcientiam differendi quoque dicebant Stoici eſſe rhetoricam, mutuum accepta definitione a Xenocrate, vt aliis quoque, ſed paulum differenti vocis ſignificatione. Xenocrati enim ars et ſcientia idem, Stoicis vero pro eo, quod eſt habere firmas ac ſtabiles comprehenſiones [x].

II. Rhetorica tripartita eſt, deliberatiua, iudicalis, demonſtratiua. Partes eius: inuentio, elocutio, diſpoſitio, pronuntiatio. Orationis rhetoricae partes ſunt: exordium, narratio, confutatio, epilogus [y]. Oppoſuiſſe ſe in hoc Stoicis Academicos nouos, vt rhetoricam ex philoſophiae cancellis eliminarent [z], ſupra diximus.

III. Dialectica eſt ſcientia, id eſt, certa et ſtabilis comprehenſio aut habitus, in viſorum perceptione non deuians: habetque virtutes alias ſub ſe, nempe lapſus ſiue erroris deuitationem, circumſpectionem, ne fallaciis abripiamur, firmitatem contra redarguentes, et grauitatem ſiue conſtantiam, viſa ad rectam rationem reuocare aptam [a].

IV. Cum Dialectica conſideret et voces et res vocibus ſignificatas, primo loco eſt doctrina de viſis et ſenſu, quae fundamentum ſunt eorum, quae ex iis ſubſiſtunt, oratione expoſitorum [b].

V. Senſus iunguntur a quadam quaſi impulſione oblata extrinſecus, quae Graecis φαντασία, Latinis viſum, dicitur. Ita Cicero [c], cuius verba mire illuſtrat locus Boethii [d] ad finem paginae adducendus. Phantaſiam impreſſionem eſſe in animo, non inepte dixit Laertius [e], ſumta nominis translatione a ſignis cerae per annulum expreſſis. Ita enim ab externis obiectis imagines rerum ſenſibus et hinc phantaſiae imprimi ſtatuebant Stoici; recentiores intellectum impurum dixere.

VI.

r) Seneca ep. 48. Lucian. in Hermotim. T. II. p. m. 390. 391.

s) Laert. L. VII. ſ. 42. Sext. Emp. adu. Mathem. L. II. ſ. 6.

u) Sext. Emp. adu. Math. L. II. ſ. 7. Cic. de ſinib. L. II. c. 6 de Orat. c. 32. Quintil. L. II. c. 20.

x) Sext. l. c.

y) Laert. l. c. Sext. l. c.

z) Cap. VI. ſ. 3. Obiectiones ab Academicis hac in parte Stoicis factas enarrat Sext. l. c. ſ. 20 ſeqq.

a) Sext. l. c. Laert. L. VI. ſ. 46. Suidas in Dialectica T. I. p. 559. et in ſ. ſedin. T. I. p. 577.

b) Laert. ib. ſ. 41.

c) Acad. Qq. L. I. c. 11.

d) De conſol. philoſ. L. V. metr. 3. p. m. 233.

Quondam porticus attulit
Obſcuros nimium ſenes,
Qui ſenſus et imagines
E corporibus extimis
Credant mentibus imprimi,
Vt quondam celeri ſtilo
Mos eſt aequore paginae
Quae nullas habeat notas
Preſſas figere literas.

Ex quo carmine intelligi poteſt, quousque a Platone receſſerit Zeno, quem rationibus Platonicis oppugnat Boethius, innatas ideas propugnans.

e) ſ. 45.

Digitized by Google

VI. Ad haec quae viſa ſunt, et quaſi accepta ſenſibus aſſenſio accedit animorum, quae in nobis poſita et voluntaria eſt.

VII. Viſum cum ipſum per ſe cernitur, comprehenſibile dicitur, cum acceptum iam et approbatum eſt, comprehenſio, ſi ita comprehenſum, vt conuelli ratione non poſſet, ſcientia [f].

VIII. Iudicium eſt perfectio, qua diſcernitur res.

IX. Criterium bifariam dicitur; vno modo, id quod attendentes alia quidem facimus, alia neutiquam: altero; id quod vbi attendimus, alia dicimus eſſe vera, alia falſa. Alter modus criterii, quo iudicamus, quid ſit, vel non ſit, dicitur tribus modis: ſenſu communi, proprio, et maxime proprio. Senſu communi dicitur pro quauis comprehenſionis menſura etiam naturalis, v. g. viſus, guſtus; ſenſu proprio vero pro omni menſura comprehenſionis artificialis; vt circinus eſt criterium artificiale, etc. maxime vero proprio ſenſu dicitur omnis menſura comprehenſionis rei obſcurae. Quo ſenſu, quae ad vitam pertinent, criteria amplius non vocantur, ſed ſola logica ad veritatem inueniendam a philoſophis adhibita.

X. Logicum criterium eſt vel quod iudicat, id eſt, homo, vel per quod iudicatur, id eſt, ſenſus, vel relatio qua intercedente iudicatur, id eſt, applicatio phantaſiae [g].

XI. Criterium autem eſt phantaſia comprehendens, id eſt, ea, quae ab illo, quod reuera exiſtit, proficiſcitur. Alii Stoicorum aliter, qui tamen tria illa, de quibus criterium dicitur, inter ſe confundunt. Chryſippo eſt criterium ſenſus et anticipata perceptio (πρόληψις), quae eſt naturalis rerum et propoſitionum vniuerſalium cognitio [h]. Eundem fere in modum Epicurei quoque ſtatuebant.

XII. Senſus eſt ſpiritus a parte principali animae, quae dirigit, (τοῦ ἡγεμονικοῦ) ad organa ſenſuum pertingens [i].

XIII. Viſum eſt lumen ſe ipſum, et a quo deriuatur exhibens, vnde a lumine phantaſia dicitur [k].

XIV. Eſt autem viſum impreſſio in animae parte principali, quam cum depreſſione et eminentia, vt in cera fit, coniunctam putauit Cleanthes, Chryſippus vero alterationem tantum animae eſſe putauit [l]. Valde ſubtiles hac in parte ſunt Stoici, quorum hac de re philoſophemata exponit SEXTVS EMPIRICVS [m]; quae omnia tamen eo redeunt, vt viſum dicatur impreſſio facta in intellectu a ſenſibus, cum euidentia coniuncta. Quae an in cerebri fiat partibus, an in ipſa iudicandi facultate, quae eſt in animo, diſputabant Cleanthes et Chryſippus, quae tamen pleraque ad vocum et verborum contentiones redeunt.

 XV.

f) CIC. l. c. qui omnino legendus.

g) SEXTVS L. VII. adu. Math. ſ. 29 ſeqq. diligenter ad hoc attendendum eſt, ſine quo controuerſiae Stoicorum cum Academicis intelligi nequeunt.

h) LAERT. l. c. ſ. 49.

i) Ib. ſ. 52.

k) PLVT. de placit. phil. L. IV. c. 12. SEXT. EMP. L. VII. ſ. 163.

l) LAERT. ſ. 50.

m) Lib. VII. ſ. 228 ſeqq.

XV. Comprehenſio facta ſenſibus vera eſt et fidelis, normam enim ſcientiae eam dedit natura, nihilque illa perſpicuitate et euidentia clarius [n].

XVI. Quicquid vero apprehenditur, per ſenſus apprehenditur, cum nihil ſit in intellectu, quod non fuerit prius in ſenſu [o]. Id quod Porticus Academiae oppoſuit.

XVII. Viſorum alia ſenſibilia ſunt, alia minus ſenſibilia ſunt, quae per ſenſus, tanquam per inſtrumentum percipiuntur. Non ſenſilia ſunt, quae percipiuntur animo ſolo, vt incorporea omnia. Senſilia formata ex rebus exiſtentibus concedendo et approbando producuntur, ſunt autem viſorum quoque apparentiae quaedam, quae ita exiſtunt, ac ſi ex reuera exiſtentibus formarentur.

XVIII. Viſa alia rationalia ſunt, alia irrationalia, illa hominum ſunt et vocantur, notiones, (ἐννοιαι) ſuntque vel artificialia vel non artificialia.

XIX. Sunt porro alia probabilia, quae tranquillum et aequabilem motum in anima cient, i. e. quibus ſine dubitatione aſſentimur, et acquieſcimus; alia improbabilia, quibus ab aſſenſu reuocamur; quaedam et probabilia et improbabilia ſunt ex diuerſa ad hoc vel illud relatione. Porro alia vera ſunt, quae vere praedicari poſſunt, alia falſa, quae vere praedicari non poſſunt, vera pariter et falſa, quae certa relatione vera, alia falſa ſunt: generalia viſa neque vera neque falſa ſunt, e. g. arbor in genere, homo barbarus in genere.

XX. Verorum viſorum alia ſunt non comprehenſibilia, quae morbo vel mentis perturbatione obueniunt, alia comprehenſibilia, ad quae requiruntur tria: 1. vt exiſtat ab eo, quod eſt, 2. vt conueniat cum eo, quod eſt, 3. vt nihil habeat, quod impediat.

XXI. Phantaſia ſiue viſum diſtinguendum eſt a phantaſmate, et phantaſtico, quod nihil habet, ex quo, tanquam reuera, exiſtat [p].

XXII. Verum eſt id, quod eſt, et quod ex aduerſo alicuius ponitur: ſiue, vt Zeno, quod ita animo eſt impreſſum, ex eo, vnde eſt, vt eſſe non poſſit ex eo, vnde non eſt.

XXIII. Verum et veritas inter ſe differunt: illud eſt, quod verbo profertur, adeoque incorporeum eſt. Veritas corpus eſt, quo proferuntur omnia vera [q].

XXIV. Comprehenſio (κατάληψις) eſt ſcientia firma et vera, vt manu compreſſa aliquid firmiter tenetur [r]. Eſt hoc quam maxime Academiae nouae oppoſitum, quae hanc comprehenſionem negabat, vti ſupra expoſitum.

XXV.

n) Cicero Acad. Qq. L. I. c. 11. L. II. c. 6.

o) Orig. contra Celſ. L. VII. p. m. 367. edit. Hoeſch.

p) Latiſſime haſtenus allata perſequitur Sext. L. VII. ſ. 242 ſeqq. quocum conferendus Plut. l. c. et Nemesius de natura hominis c. 6.

q) Prolixe id exſequitur Sextus Pyrrh. hyp. L. II. ſ. 81 ſeq. adu. Math. L. VII. ſ. 38 ſeqq. λεκτὸν vero corpus non eſſe dicebant Stoici, vid. Seneca ep. 117. [illegible] vero corpus dicebant, vid. Laert. L. VII. ſ. 54. et Menag. ad h. l. Fabric. ad l. c. Sexti.

r) Hinc Zeno digitis extenſis, viſum, paululum contrictis, aſſenſum, manu et compreſſa et pugno comprehenſionem adumbrabat, vid. Cicero Acad. Qq. L. IV. c. 47.

XXV. Quicquid autem a mente comprehenditur, comprehenditur vel incurſione euidentium, et per ſenſus, vel per tranſitum et incidentem ratiocinationem (κατ' ἐνάργειαν περιπτωτικῶς) ſiue per collectionem demonſtrationis; idque vel aſſimilatione, vel compoſitione, vel analogia et proportione, idque vel augmentatione vel diminutione [r]. Addit his LAERTIVS [ſ], fieri etiam per transpoſitionem, contrarietatem, priuationem, tranſitionem, et naturam.

XXVI. Animo viſis, quae a ſenſibus imprimuntur, commoto, oritur aſſenſio, ſiue approbatio (συγκατάθεσις) qua viſa noſcuntur et diiudicantur, eſtque in hominis poteſtate, vt viſa arbitraria non ſunt, ſed vi quadam ſua ſeſe hominibus ingerunt. Hocque inter inſipientem et ſapientem intereſt, vt is viſa omnia, qualia animi ſui pulſu viſa ſunt, talia putat et approbat; hic non ſtatim commotus aſſenſum commodat. Id quod exemplo ſoni alicuius formidabilis luculenter explicat GELLIVS [t].

XXVII. Notiones homo innatas non habet, ſed in lucem editus quoad ἡγεμονικόν, chartae purae ſimilis eſt, cui inſcribendae literae: fit id a ſenſibus, quorum impreſſionis memoriam retinemus, quarum notionum complurium vbi facta eſt collectio, oritur inde experientia. Ita quidem PLVTARCHVS [u], ex quo ſimul patet notiones, ideasque omnes innatas proſcripſiſſe Stoicos. Aliter tamen LIPSIVS [x], qui anticipatas notiones vult eſſe ex ratione, id eſt parte in nobis diuini ſpiritus merſi; quae ſi in ſuo loco et luce luceat, tota pura, ſincera, recta, diuina ſit; nunc corpore velut carcere clauſa coërceatur, et opinionibus agitetur aut abducatur, et tamen retineat originis ſuae flammulas, quae ſe in ſenſibus et iudiciis omnibus, hominibus innatis et inſitis exſerant, has eſſe ἐννοίας et προλήψεις. Auctoritate vtitur CICERONIS [y], qui notionem definit *inſitam et ante perceptam cuiusque formae cognitionem, enodatione indigentem.* Verum mire peruertit vir praeclarus mentem Stoicorum, eamque in ſenſus Platonicos transmutat. Si enim, quod ſupra diximus, nihil eſt in intellectu, quod non prius fuerit in ſenſu, vniuerſales quoque iſtae notiones, quas anticipationes dixere Stoici, neceſſario per ſenſus demum τῷ ἡγεμονικῷ id eſt, rationali et principali animae parti illabuntur. Nec hoc vult Cicero, quod ex eo probat Lipſius, ſed id tantummodo innuit, ineſſe menti naturalem intelligendi, et aſſentiendi viſis facultatem, ei vero inferi per ſenſus prima vice obiecta offerentes, formarum ſiue idearum imagines et cognitiones, quibus deinde in mente aſſeruatis, cum viſa alia offeruntur, et ad hanc communem normam applicantur, illa quaſi enodantur, et explicantur, applicatione ſcilicet notionis generalis ad ſingularem facta. Quae niſi ita explicemus, tota corruit Stoicorum doctrina de viſis et notionibus.

r) Adu. mathem. L. IX. ſ. 343 ſeqq.
ſ) ſ. 52. 53.
t) Lib. XIX. c. 1. et ex eo AVGVSTIN. de C. D. L. IX. c. 4.
u) PLVT. de placit. philoſ. L. IV. c. 11. conf. Hiſt. de ideis Sect. I. § 10. p. 154.
x) Manud. ad P. S. L. II. diſſ. 11. p. 161.
y) In Topic.

XXVIII. Sunt autem notionum aliae naturales, quae ſine vlla artis induſtria gignuntur; aliae induſtria et doctrina comparantur. Hae proprie notiones vocantur, illae anticipationes [z].

XXIX. Viſum, ſi rationali animo obtingat, conceptio mentis vocatur, (ἐννόημα) [a].

XXX. Notiones communes omnibus hominibus ſunt, et notioni notio non repugnat. Pugna itaque hominum oritur in accommodatione ad res ſingulas. Prolixe de hoc axiomate differit Epictetus [b], demonſtraturus, erudiri nihil aliud eſſe, quam diſcere notiones naturales rebus ſingulis accommodare illis et naturae congruenter, ac poſtea diſtinguere, alia eſſe in noſtra poteſtate, alia non.

XXXI. Si, quod ſenſu comprehenditur, ita comprehenſum eſt, ut conuelli ratione non poſſit, ſcientia nominatur, ſin aliter, inſcientia: ex qua exiſtit etiam opinio, quæ eſt imbecilla et cum falſo incognitoque communis [c].

XXXII. Tria inter ſe coniugata ſunt, id quod ſignificat, quae eſt vox; id quod ſignificatur, res voce declarata, quae mente apprehenditur, id quod eſt, res, extra nos ſubſiſtens. Multi hic ſunt Stoici, in loco, quem vocant, vocis, vbi de eius origine, orationis partibus, ſoloecorum et barbarorum natura, de amphiboliis, voceque canora et muſica agitur [d], quae cum totam fere grammaticam occupent, et ad noſtrum inſtitutum proprie non pertineant, apud alios, imprimis apud Avgvstinvm [e], Stoicorum placitis inſiſtentem, quaeri poſſunt. Paucis praecipua complexus eſt Stanleivs [f].

XXXIII. Definitio eſt oratio, quae reſoluendo reſpondet ad quaeſtionem, quid ſit res: nihilque debet complecti eorum, quae non inſunt definitis, et indicare debet proprium, quod nullam aliam in rem transferri poſſit [g].

XXXIV. Definitionum autem duo ſunt genera prima. Vnum earum rerum, quae ſunt, alterum earum quae intelliguntur: illa ſunt, quae cerni tangiue poſſunt; haec ſunt, quae animo tantum poſſunt intelligi, v. g. ſi ciuitatem, gentem, tutelam definias [h].

XXXV. Definitiones aliae ſunt partitionum, cum res ea, quae proponitur, quaſi in membra diſcerpitur; aliae diuiſionum, quae formas omnes complectuntur, quae ſub eo genere ſunt, quod definitur.

XXXVI. Diuiſio eſt generis in ſpecies ſuas proximas ſectio.

XXXVII. Genus plurium notionum, quae ad vnum referuntur, eſt comprehenſio: Species eſt, quod ſub genere continetur, ſummum genus, quod ſub alio nullo eſt, ſpecies infima, quae aliam ſpeciem continet nullam [i].

XXXVIII.

z) Plvt. l. c.
a) ibid.
b) Apud. Arrian. L. I. diſſ. 22.
c) Cic. Qq. Acad. L. I. c. 11.
d) Sext. l. c. Laert. L. VII. ſ. 43. hinc Stoici architecti verborum audiunt Cic. de Offic. L. I. c. 7.
e) In Dialectica T. I. Opp. p. 266. ed. Frob. conferenda quoque quae affert Sext. Emp. adu. Gramm. et Fabr. ad eum.
f) p. 566 ſeqq.
g) Laert. L. VII. ſ. 60. Sext. Pyrrh. hyp. L. II. c. 16. Cic. Topic. c. 6.
h) Cicero l. c. c. 5.
i) Laert. L. VII. ſ. 60.

XXXVIII. Ex notionibus et vocibus res cognoſcuntur, Stoicis dictae τυγχάνοντα: quae ſunt res obtingentes, et perceptioni ſubiiciuntur, extra nos exiſtentes.

XXXIX. Res in quatuor genera ſubdiuiduntur: in ſubſtantias, qualitates, quodammodo ſe habentia abſoluta, et quodammodo ſe habentia relatiua. Hac ratione Stoici praedicamentorum numerum contrahebant [k].

XL. Ea quae dici poſſunt, (λεκτὰ) quaeque ad facultatem animi enunciatiuam pertinent, conſiderata quatenus de alio dicuntur, categoremata audiunt, quatenus in voces erumpunt, verba, quando in mente retinentur, dici parata, λεκτά [l].

XLI. Quae dici poſſunt, alia ſunt ex ſe perfecta, alia deficientia. Illa ſunt, quae plenam habent enunciationem, quaeque vel plenum quidem ſignificant, ſed neque verum, neque falſum, vel affirmant et negant verum aut falſum, quae axiomata vocantur.

XLII. Categorema eſt, quod de alio enunciatur, aut res ex aliquo aliquibusue compoſita: ſuntque quatuor eius ſpecies, recta, ſupina, neutra, actiua et paſſiua reciproce [m].

XLIII. Axioma eſt, in ſe perfecta res, quae enunciari poſſit quantum in ſe ipſa [n].

XLIV. Axiomata ſunt vel ſimplicia, quae non conſtant ex axiomate vno bis ſumto, vel pluribus differentibus; vel non ſimplicia, quae quodammodo ſunt duplicata, et ſtant vel propoſitione vna in diuerſas partes diſcerpta, vel propoſitionibus diuerſis: in quibus, quod collocatur poſt coniunctionem ſi, vel, ſiquidem, vocatur antecedens, et primum, vel initium, reliqua finis, vel conſequens, vel ſecundum. v. g. Lux eſt, ſi dies eſt. Araneae Stoicorum ſubtilitates etiam hoc in loco valde conſpiciuntur, qui more dialecticis proprio, non ad notionum intellectus naturam, ſed verborum latitudinem et ſignificationem attendentes, dum ipſam ratiocinandi et concludendi regulam negligebant, multa ſine fructu ſubtiliter, ſed inutiliter diſputabant, quas ideo ῥυμάτια δύστινα μελετᾶν dixit LVCIANVS [o]. Regulas connexorum, adnexorum, coniunctorum, caſualium, declarantium, oppoſitorum, poſſibilium, neceſſariorum etc. axiomatum exponit LAERTIVS [p], nobilia tricarum Stoicarum ſpecimina. Recte SENECA [q]: *o pueriles ineptias! in hoc ſupercilia ſubduximus? in hoc barbam demiſimus? hoc eſt, quod triſtes docemus et pallidi?*

XLV. Axiomatum alia ſunt probabilia, quae ſpeciem ad aſſentiendum habent, alia rationalia, quae plura veri momenta habent, alia paradoxa, quae ſapientibus tantum probantur [r].

XLVI. Argumentatio (λόγος) conſiſtit ex ſumtione (λῆμμα), aſſumtione,

k) SIMPLICIVS in Categor.
l) LAERT. L. VII. ſ. 63.
m) ib ſ. 64. et MENAG. h. l. SVIDAS in κατηγορ. T. II. p. 278.
n) ib. ſ. 65. et MENAG. h. l.
o) In Hermot. T. II. p. 290.
p) Lib. VII. ſ. 71 ſeqq. conf. SEXT. adu. Mathem. L. VIII. ſ. 411 ſeqq.
q) Epiſt. 48.
r) LAERT. ſ. 75. CIC. parad. c. I.

tione, (προσλῆμμα) et illatione (ἐπιφορά). Vtebantur vero Stoici ſyllogiſmis tantum hypotheticis, qui qua ratione a ſyllogiſmo Ariſtotelis differant, exponit ALEXANDER APHRODISAEVS [e].

XLVII. Argumenta ſunt vel concludentia vel minus; illa vel ſyllogiſtice concludunt, vel non [f].

XLVIII. Syllogiſmi (hypotheticos intelligi modo monuimus) ſunt vel connexi, vel coniuncti, vel diſiuncti.

XLIX. Argumenta concludentia ſyllogiſtica diſponuntur iuxta modos. Modorum autem duo ſunt genera, ſimplicium et compoſitorum [ff].

L. Argumenta, quae ſyllogiſtice non concludunt, ſunt illa, quae via ſyllogiſmorum concluſionem non eliciunt, et tamen categorice concludunt [t].

LI. Argumenta non concludentia ſunt, in quibus oppoſitum concluſionis repugnat nexui ſumtionum [u].

LII. Fallaciarum varia ſunt genera [v], argumentum quieſcens ſiue ſorites, mentiens, inexplicabile, ignauum, dominans, velatum, electra, cornutum, crocodilites, reciprocum deficiens, meſſor, caluus, occultus, inficians. Haec ſophiſticorum argumentorum genera, ex dialecticorum ſcholis ad Stoicos tranſierunt, vnde, quae ſuo loco de eorum cauillationibus diximus, hic repetenda ſunt: quae cum mire quoque ad exagitandos aduerſarios adhiberent Stoici, cauillationes inde Stoicae viris grauibus deteſtabiles in vulgus notae factae. Quae quam miſerae fuerint, dignus eſt, qui legatur, SAMVEL PARCKERVS [w].

LIII. Methodus duplex eſt, vel vulgaris et popularis, vel ſubtilis et philoſophica, quae apud Stoicos fuit ſubtilis, ſpinoſa, breuis: quam logicae nomine honorabant.

LIV. Vulgaris diſputandi ratio vel continua oratione abſoluitur, vel interrogando et reſpondendo. Prior analytica dicitur, poſterior rhetorica, topica, dialectica [x].

Phyſiologiae Stoicae ſcriptores.

§. VI. A dialectica ad phyſiologiam Stoicorum progredimur, eo magis attenta conſideratione dignam, quo magis magnificorum atque ſplendidorum verborum ornatu ſummam iactauit ſapientiam, et fundamenta praebuit morali philoſophiae parti, quibus ad nubes vſque ſurgeret. In ea vero recte et intime pernoſcenda omnino illa attentio prae reliquis adhibenda eſt, quam ſupra in tota philoſophia Stoica excutienda commendauimus. Itaque ea ratione ordinanda ſunt phyſica Stoicorum dogmata, vt natura principiorum ſemel admiſſorum, et conſectariorum inde deriuatorum poſtulat, relictis obſcuris et confuſis locis [y], in quae Stoici veteres naturalem

e) In Analyt. prior. apud STANLEI. p. 583.

f) LAERT. L. VII. ſ. 77. 78. SIMPLIC. ad Epict. c. 58. p. m. 193 ed Wolf.

ff) LAERT. L. VI. ſ. 76.

t) ib. ſ. 68.

u) ib. ſ. 77.

v) ib ſ. 82. Pleraque deſcribit STANLEIVS p. 588 ſeq.

w) De Deo diſp. VI. ſ. 9. p. 519. 520.

x) CIC de off. L. II. c. 10. de fin. L. I. c. 7. L. II. c. 6. L. III. c. I. SENECA ep. 14. 90.

y) Diuidebant Stoici naturalem philoſophiam in locum de corporibus, de principiis, de elementis, de Diis, de loco, de vacuo, vel generalius, de mundo, de elementis, de cauſis, LAERT. L. VII. ſ. 132.

Digitized by Google

lem philoſophiam ſolebant diſpeſcere, et ad naturalem hunc ordinem reuocanda, quae veteres de decretis Stoicorum circa res naturales referunt. Quam viam inſtituerunt recentiori aetate duumuiri de Stoica philoſophia egregie meriti IVSTVS LIPSIVS et IACOB THOMASIVS, ab omnibus legendi, verum etiam inter ſe conferendi, qui accuratum de phyſiologia Stoica iudicium cupiunt. LIPSIVS enim, cui *phyſiologiae Stoicae libros tres* [z] debemus, magna eruditionis et lectionis copia, veterum pleraque de phyſica Stoicorum narrata, artificiali quidem ordine diſpoſuit, et elegantiſſimum philoſophiae naturalis Stoicorum compendium nobis reliquit, ſed praepoſtero Stoicae philoſophiae amore et praeiudicio ductus, ſana pleraque et externis vocibus conſona praecipere Stoam, multa ſequius, quam decebat, et poſtulabat Stoici ſyſtematis ratio, interpretatus eſt, et errores maximos vel celauit, vel frigide excuſauit. IACOBVS vero THOMASIVS, vt in veterum decretis philoſophicis diſcernendis acutiſſime videbat, et accurato iudicio in nexum ſyſtematum penetrabat, ita non integram quidem Stoicam phyſiologiam expoſuit, potiora tamen eius dogmata in *exercitationibus de exuſtione mundi Stoica, et diſſertationibus XXI. ad hiſtoriam philoſophiae Stoicae facientibus* [a], tanta colluſtrauit luce, vt ab eo potiſſimum tempore myſteria Stoae penitus patuerint. Qui ei labor eo felicius ſucceſſit, quo magis a praepoſtero conciliandi Chriſtianam religionem cum gentili philoſophia ſtudio animo toto abhorruit, eos deteſtatus, qui inter tenebras et lucem paciſci pergunt. Cuius obſeruationes ſi prudenter adhibeantur, nec LIPSIVS, nec qui Stoicorum quoque philoſophiam moralem excuſſit THOMAS BVRNETIVS [b], nec, qui Lipſium potiorem partem ſecutus eſt STANLEIVS [c] impedient, quo minus natiuam et germanam Stoiciſmi mentem quis deprehendat, erroresque animaduertat ſumme deteſtabiles. Quam viam, luminibus Thomaſianis vſus, vir ſummus IO. FRANC. BVDDEVS [d] feliciter ſecutus eſt, quamque et nos alibi [e] ingreſſos eſſe, nunquam nos hactenus poenituit, nec poenitebit vnquam.

§. VII. Eſt vero haec phyſiologiae Stoicae ſumma: *Phyſiologiae Stoicae ſumma.*

I. Antequam aliquid erat, erat chaos, ſiue ſtatus rerum confuſus et tenebricoſus. Status ille rerum exhibebat materiam, quae eſt rerum omnium qualitatibus indutarum, ſeminaliumque rationum receptaculum, et eſſentia ſiue natura [f], ſuo principio quaſi grauida. Status hic chaoticus eſt, quem Stoicos praeſuppoſuiſſe, SENECA [ff] luculenter prodit, et ſtatus poſt

z) Vtimur editione Lugd. Bat. 1643. 12.
a) Lipſ. 1674. 4.
b) Archaeol. philoſoph. L. I. c. 12. p. 433 ſeqq.
c) l. c. p. 622 ſeqq. idem fecit MORHOFIVS Polyhiſt. lit. T. II. L. II. P. I. c. 8.
d) In diſſertationibus de erroribus Stoicorum, quae extant inter Analecta hiſtoriae philoſophicae.
e) In Otio Vindelico paſſim, in diſſ. de fato Stoico Am. liter. T. IIX et in diſſ. de Stoicis ſubdolis Chriſtianorum imitatoribus Temp. Helu. T. III. p. 208.
f) LAERT. L. VII. ſ. 150. STOBAEVS eclog. phyſ. c. 14.
ff) Conſolat. ad Polyb. c. 20.

tione, (πρόσληψις) et illatione (ἐπιφορά). Vtebantur vero Stoici ſyllogiſmis tantum hypotheticis, qui qua ratione a ſyllogiſmo Ariſtotelis differant, exponit ALEXANDER APHRODISAEVS [s].

XLVII. Argumenta ſunt vel concludentia vel minus; illa vel ſyllogiſtice concludunt, vel non [ſ].

XLVIII. Syllogiſmi (hypotheticos intelligi modo monuimus) ſunt vel connexi, vel coniuncti, vel diſiuncti.

XLIX. Argumenta concludentia ſyllogiſtica diſponuntur iuxta modos. Modorum autem duo ſunt genera, ſimplicium et compoſitorum [ſſ].

L. Argumenta, quae ſyllogiſtice non concludunt, ſunt illa, quae via ſyllogiſmorum concluſionem non eliciunt, et tamen categorice concludunt [t].

LI. Argumenta non concludentia ſunt, in quibus oppoſitum concluſionis repugnat nexui ſumtionum [u].

LII. Fallaciarum varia ſunt genera [v], argumentum quieſcens ſiue ſorites, mentiens, inexplicabile, ignauum, dominans, velatum, electra, cornutum, crocodilites, reciprocum deficiens, meſſor, caluus, occultus, inficians. Haec ſophiſticorum argumentorum genera, ex dialecticorum ſcholis ad Stoicos tranſierunt, vnde, quae ſuo loco de eorum cauillationibus diximus, hic repetenda ſunt: quae cum mire quoque ad exagitandos aduerſarios adhiberent Stoici, cauillationes inde Stoicae viris grauibus deteſtabiles in vulgus notae factae. Quae quam miſerae fuerint, dignus eſt, qui legatur, SAMVEL PARCKERVS [w].

LIII. Methodus duplex eſt, vel vulgaris et popularis, vel ſubtilis et philoſophica, quae apud Stoicos fuit ſubtilis, ſpinoſa, breuis: quam logicae nomine honorabant.

LIV. Vulgaris diſputandi ratio vel continua oratione abſoluitur, vel interrogando et reſpondendo. Prior analytica dicitur, poſterior rhetorica, topica, dialectica [x].

Phyſiologiae Stoicae ſcriptores.

§. VI. A dialectica ad phyſiologiam Stoicorum progredimur, eo magis attenta conſideratione dignam, quo magis magnificorum atque ſplendidorum verborum ornatu ſummam iactauit ſapientiam, et fundamenta praebuit morali philoſophiae parti, quibus ad nubes vsque ſurgeret. In ea vero recte et intime pernoſcenda omnino illa attentio prae reliquis adhibenda eſt, quam ſupra in tota philoſophia Stoica excutienda commendauimus. Itaque ea ratione ordinanda ſunt phyſica Stoicorum dogmata, vt natura principiorum ſemel admiſſorum, et conſectariorum inde deriuatorum poſtulat, relictis obſcuris et confuſis locis [y], in quae Stoici veteres naturalem

s) In Analyt. prior. apud STANLEI. p. 583.

ſ) LAERT. L. VII. ſ. 77. 78. SIMPLIC. ad Epict. c. 58. p. m. 193 ed Wolf.

ſſ) LAERT. L. VI. ſ. 76.

t) ib. ſ. 68.

u) ib. ſ. 77.

v) ib ſ. 82. Pleraque deſcribit STANLEIVS p. 588 ſeq.

w) De Deo diſp. VI. ſ. 9. p. 519. 520.

x) CIC de off. L. II. c. 10. de fin. L. I. c. 7. L. II. c. 6. L. III. c. 1. SENECA ep. 14. 90.

y) Diuidebant Stoici naturalem philoſophiam in locum de corporibus, de principiis, de elementis, de Diis, de loco, de vacuo, vel generalitur, de mundo, de elementis, de cauſis. LAERT. L. VII. ſ. 123.

Digitized by Google

lem philoſophiam ſolebant diſpeſcere, et ad naturalem hunc ordinem reuocanda, quae veteres de decretis Stoicorum circa res naturales referunt. Quam viam inſtituerunt recentiori aetate duumuiri de Stoica philoſophia egregie meriti IVSTVS LIPSIVS et IACOB THOMASIVS, ab omnibus legendi, verum etiam inter ſe conferendi, qui accuratum de phyſiologia Stoica iudicium cupiunt. LIPSIVS enim, cui *phyſiologiae Stoicae libros tres* [z] debemus, magna eruditionis et lectionis copia, veterum pleraque de phyſica Stoicorum narrata, artificiali quidem ordine diſpoſuit, et elegantiſſimum philoſophiae naturalis Stoicorum compendium nobis reliquit, ſed praepoſtero Stoicae philoſophiae amore et praeiudicio ductus, ſana pleraque et externis vocibus conſona praecipere Stoam, multa ſequius, quam decebat, et poſtulabat Stoici ſyſtematis ratio, interpretatus eſt, et errores maximos vel celauit, vel frigide excuſauit. IACOBVS vero THOMASIVS, vt in veterum decretis philoſophicis diſcernendis acutiſſime videbat, et accurato iudicio in nexum ſyſtematum penetrabat, ita non integram quidem Stoicam phyſiologiam expoſuit, potiora tamen eius dogmata in *exercitationibus de exuſtione mundi Stoica*, *et diſſertationibus XXI. ad hiſtoriam philoſophiae Stoicae facientibus* [a], tanta colluſtrauit luce, vt ab eo potiſſimum tempore myſteria Stoae penitus patuerint. Qui ei labor eo felicius ſucceſſit, quo magis a praepoſtero conciliandi Chriſtianam religionem cum gentili philoſophia ſtudio animo toto abhorruit, eos deteſtatus, qui inter tenebras et lucem paciſci pergunt. Cuius obſeruationes ſi prudenter adhibeantur, nec LIPSIVS, nec qui Stoicorum quoque philoſophiam moralem excuſſit THOMAS BURNETIVS [b], nec, qui Lipſium potiorem partem ſecutus eſt STANLEIVS [c] impedient, quo minus natiuam et germanam Stoiciſmi mentem quis deprehendat, erroresque animaduertat ſumme deteſtabiles. Quam viam, luminibus Thomaſianis vſus, vir ſummus IO. FRANC. BVDDEVS [d] feliciter ſecutus eſt, quamque et nos alibi [e] ingreſſos eſſe, nunquam nos hactenus poenituit, nec poenitebit vnquam.

§. VII. Eſt vero haec phyſiologiae Stoicae ſumma: ***Phyſiologiae Stoicae ſumma.***

I. Antequam aliquid erat, erat chaos, ſiue ſtatus rerum confuſus et tenebricoſus. Status ille rerum exhibebat materiam, quae eſt rerum omnium qualitatibus indutarum, ſeminaliumque rationum receptaculum, et eſſentia ſiue natura [f], ſuo principio quaſi grauida. Status hic chaoticus eſt, quem Stoicos praeſuppoſuiſſe, SENECA [ff] luculenter prodit, et ſtatus poſt

z) Vtimur editione Lugd. Bat. 1643. 12.
a) Lipſ. 1674. 4.
b) Archaeol. philoſoph. L. I. c. 12. p 433 ſeqq.
c) l. c. p 622 ſeqq. idem fecit MORHOFIVS Polyhiſt. lit. T. II. L. II. P. I. c. 8.
d) In diſſertationibus de erroribus Stoicorum, quae extant inter Analecta hiſtoriae philoſophicae.
e) In Otio Vindelico paſſim, in diſſ. de fato Stoico Am. liter. T. IIX et in diſſ. de Stoicis ſubdolis Chriſtianorum imitatoribus Temp. Helu. T. III. p. 208.
f) LAERT. L. VII. ſ. 150. STOBAEVS eclog. phyſ. c. 14.
ff) Conſolat. ad Polyb. c. 20.

poſt conflagrationem mundi delineat, vbi hoc vniuerſum, quod omnia diuina humanaque, vt ille ait, complectitur, diſſipabitur, et in confuſionem veterem tenebraſque demergetur [g]. Qui ſtatus chaoticus, vt domi eum iam didiciſſe Zenonem a Phoenicibus et ex parentum traditione probabile eſt, ita inter Graecos fuit receptiſſimus, vt ex hactenus enarratis veterum phyſiologorum ſyſtematibus notum eſſe exiſtimamus.

II. Chaos illud ordinatum inque aſpectabilem formam emergens mundus eſt, et natura. Communiſſimae hae vniuerſi appellationes ſunt apud Stoicos; exempla apud SENECAM aliosque facile deprehenduntur [h].

III. Eſt vero natura ſiue mundus totum illud, ex quo conſtant, quodque comprehendit omnia [i]. Diſtinguebant vero Stoici totum ab vniuerſo; vniuerſum enim eſſe infinitum, adiuncto inani, totum mundum ſeorſim ab inani ſubſiſtere, auctore PLVTARCHO [k] aſſerebant. Quod et alii paſſim obſeruarunt.

IV. Totum hoc in quo omnia continentur, et vnum eſt, et partes ſunt omnia illius atque membra [l].

V. Sunt vero in hoc vno et toto principia, quae ab elementis diſtinguenda ſunt [ll], duo efficiens et patiens. Et patiens quidem, vt recte LAERTIVS [m], qualitatis exſors materia, efficiens autem, ratio, quae in ipſa eſt, ſiue Deus. Probe ad hoc primum vniuerſae phyſiologiae Stoicae axioma et palmarium fundamentum attendendum eſt, quod et Stoici vbique aſſerunt, et alii illis tribuunt [n]. Notum enim ex tota veterum theologia, quam curioſis hactenus et attentis perluſtrauimus oculis, eſt, eundem principiorum duorum, efficientis et ſubiectae illi materiae numerum, omnes fere philoſophos admiſiſſe. Sed diuerſa id ratione factum eſt. Quidam, Perſarum imprimis ſyſtema ſecuti, duo ſibi aeternum oppoſita, et eſſentiali diſcrimine non tantum adverſa, ſed nullo quoque eſſentiali nexu inter ſe iuncta principia Deum et materiam admiſere. Hos ſecutum eſſe Anaxagoram, et poſt eum Platonem, totamque Academiam veterem ſupra, niſi fallimur, luculenter demonſtratum eſt. Hoc ſyſtema, perſpicuitatis gratia dualiſticum vocamus. Alii res quidem omnes duobus iſtis principiis conſtare ſatis intelligebant, ſed cum dualiſtici ſyſtematis ſe ipſum duorum principiorum abſolutorum et ἀντικειμένων abſurditate euertentis, difficultate premerentur, vtrumque vni toti incluſere, et neceſſario atque eſſentiali inter ſe nexu copula-

g) Conf. IAC. THOMASIVS de exuſt. mundi Stoica diſſ. VIII p. 77. Otium Vindel. diſſ. II. p. 148.

h) CICERO de nat. Deor. L. II. LACTANT. Inſtit. diu. L. VII. c. 3. SENECA conſolat. ad Helu. c. 8. Otium Vind. p. 146. LIPSIVS L. I. diſſ. IV. p. 23.

i) SEXT. ad v. Math. L. IX. ſ. 332. SVIDAS in πᾶν T. III. p. 15 CYRILL. contra Iulian. L. II. p. 46. Hiſt. phil. GALENI c. 38. STOBAEVS eclog. phyſ. c. 25.

k) De plac. phil. L. II. c. 1. LAERT. L. VII. ſ. 143.

l) SENECA ep. 97. ANTON. L. IV. ſ. 40. et quae fuſe ad hunc affert GATAKERVS p. m. 164. edit. Lond.

ll) Qua ratione diſtinguantur principia ab elementis, explicant PLVTARCH. de plac. phil. L. I. c. 2. STOBAEVS eclog. phyſ. c. 13. LAERT. l. c. Vtitur tamen SENECA ep. 89. elemento pro principio.

m) L. VII. ſ. 134. 156.

n) SENECA ep. 65. ANTONIN L. II. §. 2. L. IV. §. 21. CICERO Ac. Qq. L. IV. c. 16. LACTANT. L. VII. c. 3. conf. LIPSIVS l. c. diſſ. IV. p. 19. GATAKER ad ll. cc. Ant. WOLFIVS de Manichaeiſmo ante Manich. §. 36. p. 151. BVRNET. Archaeol. p. 436. Otium Vindel. l. c. p. 140. BVDDEVS l. c. aliique paſſim.

Digitized by Google

pulauerunt: idque duplici ratione factum eſſe, tradita hactenus luculenter docent. Quibusdam enim rectum viſum eſt, Deum ita materiae in vno toto, quod chaos dixere, copulari, vt haec perpetua emanatione ex eius ſinu progrederetur, et certo tandem tempore ab inhabitante diuina anima formaretur, quod ſupra ſyſtema emanatiuum vocauimus, et non barbaris tantum pleriſque, ſed et Graecis philoſopis, qui po:tica ratione, docebant, quosque theologos Graecorum ſupra diximus, placuiſſe, clariſſime oſtendimus. Quidam φιλοσοφικωτέρως rem explicare ſatagentes, non emanaſſe quidem materiam ex Deo, quod abſurdum et contradictorium non minus eſſe videbant, aſſerere audebant, Deum tamen ſiue cauſam efficientem et rationalem ita arcte et intimo naturae vniuerſi vinculo cennectebant, vt anima corpori, ouoque vitellus incluſus eſt, hancque vim eſſe plaſticam et formatricem materiae intrinſecam et neceſſariam docebant, vt ita neceſſaria et naturalis pars chaos Deus eſſet. Quae ſyſtematis phyſiologici facies praeter Ionicos Thaletem et Anaximandrum, Pythagoreis, Eleaticis et Heraclito, aliisque placuit [o]. Cum itaque Zenoni ab Academia recedere conſtitutum eſſet, isque nec in dualiſtico, nec in emanatiuo ſyſtemate veritatem, manifeſta contradictione euerſam cerneret, ad tertium dilapſus eſt, quod, vt a reliquis diſtinguamus, Stoicum ſupra aliquoties vocauimus, quanquam longe vetuſtius ſit Zenone. Ita quidem abſurda euitabat Zeno duo maxima, vt nec duo principia, quorum quodlibet ab altero nulla ratione dependeret, ſed abſolutum et infinitum vtrumque eſſet, admitteret, nec materiam, natura ſua e diametro Deo, cauſae actiuae aduerſam ex eius ſinu educeret, quorum vtrumque principiorum horum naturam euertit; reuera autem, cum non aliud haberet, vnde vtriusque originem arceſſeret, vtrumque inter ſe confudit, ea ita inter ſe connectendo, vt vna natura eſſent. Id quod ex ſequentibus erit manifeſtiſſimum.

VI. Vtrumque principium corporeae naturae eſt; quicquid enim facit vel patitur aliquid, corpus eſt, vnde omnia, quae ſunt, corpora ſunt [p].

VII. Cauſa efficiens, ſiue Deus eſt puriſſimus ac liquidiſſimus aether, ignisque artificialis, habitans in coeli extrema circumferentia, in qua diuinum omne fixum locatumque eſt. Adeoque Deus etiam ad corporalia pertinet. Nihil hic damus, quod non ipſis Stoicorum verbis expreſſum ſit. Ita enim Cleanthes et Chryſippus apud LAERTIVM [q] et ipſe SENECA [r]. Accepiſſe hanc Dei definitionem Zenonem a Pythagoreis et Heraclito, §.III. demonſtrauimus. Clauis vero haec aſſertio eſt, totius

 phy-

o) Videnda, quae de ſyſtematibus Graecorum philoſophorum phyſiologicis erudite diſputat IACOBVS THOMASIVS l. c. diſſ. II. p. 29 ſeqq. vbi diſcrimen horum ſyſtematum adiecto quoque Peripatetico et Democritico figuris ſatis feliciter expreſſit.

p) LAERT. L. VII. ſ. 55. PLVT. de Stoic. repugnantiis, add. MENAG. ad l. c. Laërt. LIPS L. II. diſſ. IV. p. 144. qui prolixe haec probat. Adeo vero inſaniuere hic Stoici, vt etiam aff..tus in corporum numero poſuerint, vid. SENECA ep. 106. et virtutes ib. ep. 113. quae qua ratione ſatis excuſet ignorat LIPSIVS. Ridet haec ipſe SENECA ep. 102.

q) L. VII. ſ. 138.

r) ep. 89. conf. PLVTARCH. de plac. phil. L. I. c. 7. ORIG. philoſophum. c. XXI. p. 143 WOLF. ad h. l. LIPSIVS diſſ. VI. p. 26. GATAKER. ad Anton. L. IV. ſ. 23. Otium Vind. l. c. p. 138 ſeqq. et ibi adductos.

phyſiologiae Stoicae, quae veros eius ſenſus recludit. Complectitur enim hic ignis omnes rationes ſeminales, iuxta quas fato ſingula deinde fiunt, vt ait PLVTARCHVS. Forma itaque rerum omnium in igne hoc diuino conſtat, quae cum extremo coelo reſideat, ſe in omnes materiae partes fundit, vt Heraclito quoque, et Hippaſo, et ex parte quoque Parmenidi placuit: quin et Hippocratis calidum parum ac igne Stoicorum diſtat. Quam indignus itaque Deus Stoicorum diuina natura ſit, quamque craſſos Stoici de diuinis fouerint conceptus, quaeque inde abſurda et impia quoque ſequantur, facile intelligit [r], qui non, prope haec a religione noſtra abeſſe incaute cum LIPSIO [ſſ] ſtatuit. Et vocat quidem SENECA Deum incorporalem rationem, ſed id corpori tantum craſſiori opponitur, quicquid enim eſt, Stoicis corpus eſt: nihilque incorporale praeter infinitum, quod extra mundum eſt vacuum, animus corporeus, vox corporea [s], et ita Deus quoque.

VIII. Materia principium patiens eſt, natura qualitatibus deſtituta, quae iners iacet, res ad omnia parata, ceſſatura ſi nemo moueat [u]. Diſtinguendum eſſe, ex his patet, materiae notionem, a corporis notione, quae latius patet. Vnde materia corpus eſt craſſius, ineptum ad mouendum aliquid, ſed moueri aptum.

IX. Opponitur itaque materiae natura agens, ignisque ille artificialis, ſumma arte res omnes, iuxta rationes, quas continet, ſeminales producere ex materia aptus; qui cum craſſiori iſto modo corpus non ſit, incorporale quoque et immateriale principium recte dicitur [v].

X. Eiusdem quoque vi oppoſitionis, etſi corpus eſt, eſt tamen ſpiritus. Probe haec notanda ſunt, ne a Stoicis, totam dicendi rationem philoſophis receptam mutantibus, nouasque vocibus ſignificationes inducentibus decipiamur, id quod illis accidit, qui ſpiritus immaterialis appellatione ſeducti, Stoicos Deum rerum corporearum numero exemiſſe cenſuerunt. Quemadmodum enim animus hominis, ex Deo decerptus, Stoicis tum dicitur σῶμα ἀεραιότερον καὶ λεπτομερέστερον *corpus tenuius et ſubtilius*, tum πνεῦμα ἔνθερμον, *ſpiritus calidus*, ſiue *igneus* [w], ita etiam Deus corpus quidem illis eſt, quia vacuo tanquam rei incorporeae opponitur, ſed ſpiritus ex igne ſubtiliſſimo conſtans [x].

XI. Eſt porro rationalis cauſa ſempiterna, incorruptibilis, et ingenita, quae omni ſubſtantiae proprias qualitates formauit. Magnifice de Deo loqui Stoicos omnes fere eorum paginae docent, et allatus LAERTII [y] locus pro-

r) Conf. BVRNETIVS l. c. CVDWORTH. Syſt. int. c. IV. §. 25. p. 502.

ſſ) Conſol. ad Helu. c. 8.

s) PLVTARCH. de Stoic. repugn. qui has nugas falſe ridet.

u) SENECA ep. 65. LAERT. L. VII. ſ. 150. MENAG. ad h. l. STOBAEVS eclog. phyſ. c. 14. PLVTARCH. de plac. philoſ. L. I. c. 3

v) LAERT. L. VII. ſ. 147. PLVT. l. c. L. I. c. 6. Inde principia ἀσώματα dicuntur apud LAERTIVM. ſ. 134. vt legunt viri docti, licet et communis lectio ex dictis queat ferri. Eſt enim et Deus et materia corpus; incorporea vero, ſi elementis opponantur.

w) PLVTARCH. de repugn. Stoic. T. III. p. 3.

x) conf. illuſtr. SPANHEMIVS ad Iuliani Caeſares p. 110. 111.

y) L. VII. ſ. 140.

Digitized by Google

probat: cauſe vero intelligendi ſunt, et ad principia ſua reuocandi: iuxta quae Deus non magis aeternus eſt, et ingenitus, quam materia, et ideo tantum opifex et conditor vniuerſi, quia ex neceſſitate naturae ſuae mundum, mota et qualitatibus ornata materia, produxit. Nihil vero indignam hanc Dei notionem magis probat, quam quod Deus ille finitus eſt. Sequitur id ex natura corporis, quod infinitum eſſe nequit, tum ex natura mundi, qui finitus eſt, et cuius Deus pars eſt: tum ex figura mundi, quae globoſa eſt, et intra quam Deus, tanquam anima latet [z]. Vnde vnum infinitum Stoicis eſt, quo mundus circumfunditur, vacuum immenſum, et, quod partem vacui conſtituiſſe videtur, tempus etiam inter incorporea relatum, cuius praeteritum et futurum infinita ſunt, praeſens finitum [a]. Quicquid igitur de Deo magnifice blaterant, ſemper cum hac reſtrictione intelligendum eſt, vt mundi ambitu et connexione definiatur atque circumſcribatur, qua ratione non poteſt non vera Dei notio prorſus euerti.

XII. Praeterea cauſa iſta efficiens, bona eſt, et perfecta, quae omnes in ſe perfectiones continet [b]. Magnifice, de eo Cleanthes, dignus qui audiatur [c].

Si, quale ſit bonum rogas, ita accipe:
Eſt ordinatum, iuſtum, et eſt ſanctum, pium,
Sui potens, commodum aliis, pulchrum, decors,
Rectum atque conſtans, ſemper autem conferens,
Expers metu, dolore, curis omnibus,
Iuuans, benignum, ſtabile, amicum, amabile,
Honore dignum confitendum.
Et glorioſum, non ſuperbum, quod gerit
Curam omnium, placens et viribus valens,
Aeui vetus, culpae inſcium, ſemper manens.
Ah vilis ille, opinionem qui aſpicit
Tanquam duce hac venturus ad veri ſcopum.

Sublimia et auguſta verba nos legere, non negamus LIPSIO, toti fere extra ſe rapto [d], latere vero anguem in herba doceri pluribus poſſet, niſi in ſequentibus dicenda rem ipſa manifeſtarent. Vnum hoc monemus, nec Spinozam deterius locutum eſſe, totique huic diuinorum attributorum deſcriptioni calculum adieciſſe, licet non minus, ac Stoici Dei naturam vnica ſua ſubſtantia, non plane eundem quidem in modum, ac Stoici, toto ſuo, ſed ſimilem tamen euerterit.

XIII. Eſt vero cauſa haec efficiens et rationalis, prouida, curamque gerit totius eiusque partium, vt illud in natura ſe conſeruet ſua. Celeber-

z) ibid.

a) quia modus eſt et menſura motus mundani, ib. ſ. 141.

b) Potiora Stoicorum loca, quibus magnifice de Deo loquuntur, attulimus in diſſ. de Stoicis ſubdolis Chriſtianorum imitatoribus, loco ſupra laudato.

c) Seruauit hos nobis verſus CLEMENS ALEXANDRINVS admonit. ad gent. p. 47. Hymnum etiam Cleanthis non minus magnificum et auguſtum nobis ſeruauit STOBAEVS et ex eo HENR. STEPHANVS poëſ. philoſ. p. 49. quem repetit CVDWORTHVS Syſt. int. c. IV. ſ. 25. p. 515.

d) l. c. L. I. diſſ. X. p. 47.

berrimum et κύριον δόγμα ſcholae Stoicae, quod imprimis impietati Epicureae ſectae oppoſitum eſt [e], quoque ſupra illam ſapuiſſe, cauſamque defendiſſe meliorem ipſi etiam Epicuri aduocato, PETRO GASSENDO [f], viſi ſunt. Cum enim Epicurus totus atomiſtico Leucippi et Democriti ſyſtemate occupatus, et, quod putabat, auguſta de immortalibus diis opinione omnem negotii curaeque laborem ab iis remouente impeditus, Deum omni mundi vel fabricandi vel gubernandi cura ſoluiſſet, Stoici Deum, ex intermundiis Epicuri, quaſi ex exilio, ad ipſum mundum gubernandum reuocarunt, mundoque ita immerſerunt, vt non tantum ex eius agitatione et formarum communicatione aſpectabilis mundus eniteret, ſed et totus eius inhabitantis et agitantis virtute et impulſu, quoad minimas eius partes conſeruaretur. Hinc aſſerta prouidentia, etiam in minima, et magnifice de ea paſſim praeceptum. Quae loca quia poſt GATAKERVM [g] et LIPSIVM [h], ſtrenuos prouidentiae Stoicae aſſertores, diligenter et erudite collegit, et inſtructa aptiſſime acie quid pro prouidentia Stoicorum dici queat, expoſuerit, eruditiſſimus IOANNES IACOBVS ZIMMERMANNVS [i], quem amicitiae cauſa nominamus iis citandis ſuperſedemus, ad vnum SENECAE libellum *de prouidentia*, ſiue, *cur viris bonis mala accidant, cum ſit prouidentia*, prouocantes. Nec patitur inſtituti ratio, vt prolixa diſſertatione totum de prouidentia Stoica argumentum excutiamus prolixius, quam limites noſtri patiuntur futurum. Quare exorandus nobis lector eſt, vt viros eruditiſſimos et magni nominis, VOSSIVM [k], THOMASIVM [l], BVDDEVM [m] adeat, qui, niſi toti fallimur, rem plane confecerunt, demonſtraruntque non iniuriam feciſſe Stoicis Velleium, prouidentiam Stoicorum fatidicae anus nomine exagitantem [n], recteque impietatem in hoc dogmate, Epicuri non meliorem vel leuiorem reprehendiſſe priſcae eccleſiae doctores [o]. Diximus nos quoque, et luculento ex ANTONINI [p] loco, rem in luce meridiana poſuimus in epiſtola ad amicum veteranum, celeberrimum SCHELHORNIVM [q], et alibi [r]; quae ſi tanti videbuntur, poſſunt adiri. Breuibus, nos, quantum licet hic, monemus 1. verba Stoicorum, quod negari nequit, ſplendida et auguſta de prouidentia DEI non ex locis exotericis, et vbi ad vulgus diſſeruerunt, ſed ex iis ſcriptorum ſuorum teſtimoniis diiudicanda eſſe, vbi rem ipſam ex ſuis principiis deducunt, et in toto conſequentium inter ſe doctrinarum ſyrmate de prouidentia diſputant. 2. Recordandum etiam, quod ſupra iam monuimus, et recte

e) Stoicos adeo hanc ob cauſam in Epicurum inuectos, vt impenſius non valerent, ait PLVTARCHVS adu. Stoic. et proh! proh! vah! vah! inclamaſſe, quod tollens prouidentiam anticipationem de Diis labefactet.

f) De vita Epicuri L. III. c. 4. p. 91.

g) In praeloquio ad Antonin. p. 11.

h) l. c. diſſ. XI. p. 51 ſeqq. conf. quae diſſ. citata diximus.

i) In Muſeo hiſt. theol. phil. Brem. Vol. I. P. I. p. 1 ſeqq.

k) Theol. gentil. L. II. p. m. 158.

l) l. c. p. 166 ſeqq.

m) l. c. Anal. hiſt. phil. p. 147. et Supplem. Hiſt. theol. litter. p. 37 ſeqq.

n) CICER. de N. D. L. I.

o) Loca eorum affert BALTVS Iugement de SS. Peres ſur la morale des payens c. 10. p. 71.

p) L. VII. §. 9.

q) Amoenit. liter. T. VIII. p. 443.

r) In Otio Vindelico Mel. II. §. 10. p. 165 ſeqq.

Digitized by Google

et recte vidit doctiſſimus ex ſocietate Ieſu theologus, FRANCISCVS BALTVS [r], Stoicos poſt C. N. in doctrina de prouidentia DEI verbis ſuis ſe attemperauiſſe propius diſciplinae Chriſtianorum, quae, ſine dubio, ratio eſt, cur elegantiſſime de prouidentia diſſerat Epictetus [s]. 3. Quin et hoc praeſupponendum eſt, quod in tota Stoica philoſophia excutienda ſupra poſtulauimus, totius ſyſtematis phyſiologici apud Stoicos connexione in partes vocandam, et ſecundum principia ſemel admiſſa explicandam eſſe iſtam prouidentiam. Haec vbi accurate obſeruentur, patebit. 4. Stoicos prouidentiam quidem non totius tantum, ſed et partium eius, ſingularum, etiam minimarum, Deo adſcripſiſſe, ſed illi, qui ipſe neceſſaria, eſſentialis et interna pars illius totius ſit, quique, cum, tanquam cauſa efficiens, et principium agens, internam materiam, et quicquid ipſe ex materia formauit, viuificet, agitet et peruadat, intrinſeca neceſſitate ei implicitus et connexus, non aliter agat, materiam penetret, formet atque diſponat, quam totius natura, et imprimis latentes in ipſo cauſae formales, ſiue rationes ſeminales patiantur et requirant. Nec eſſe hanc Dei voluntatem, quaeque in ea ponitur curam, aliud, quam motum illum actiuum ignis coeleſtis et artificialis, ſiue ſubtiliſſimi corporis, qui materiae craſſioris compagem primum in mundi faciem effinxit, et in eo interne latens eodem modo et ratione ſuſtentat. Ex quo per ſe ſequitur, non eſſe hanc voluntatem liberam ſubſtantiae diuinae et ab omni materiae contagio liberae determinationem bonitate et ſapientia nixam, cuncta ad optimos fines liberrime electos dirigendi et gubernandi, quo ſenſu prouidentiae vocem capiunt, qui porticum Zenonis hac in re cum Salomonis porticu conciliant, ſed eſſe neceſſariam, et ex interna combinatione nexuque ortam ſequelam effectuum et cauſarum, ex natura animae mundanae, vel totius potius naturae ſiue mundi ortam, quae certis et ineuitabilibus cauſarum et euentuum nodis et nexibus ea facit, ordinat, dirigit, quae non poſſunt non ex natura totius, cuius Deus pars eſt, euenire. Hanc neceſſariam cauſarum et euentuum catenam, qua omnia in vnum quoddam, machinamque mutuis ſe pulſibus vrgentem combinantur, ineſſe quidem naturae diuinae, quae ſola agens cauſa ſit, nec habere extra ſe cauſam aliam, et eatenus etiam liberam eſſe Dei voluntatem, ſed oriri tamen ex intrinſeca ſeminalium rationum et totius natura et neceſſitate, adeoque Deum ipſum huic aeternae ſeriei cauſarum et immuntabili legi ſubiectum eſſe, cuius cum animi noſtri pars ſint, neceſſario quoque et ineluctabiliter ille voluntati et curae huic diuinae parere ἑκὼν ἄκων cogatur. Hinc quod prouidentia illis dicitur, alio nomine fatum eſſe, adeo abſolutum et ineuitabile, vt nec Deus, nec materia, nec, qui ex vtroque conſtat, mundus ei ſubtrahi queat. Quicquid hic carptim et in ſumma tantum diximus, id luculentiſſimis Stoicorum effatis comprobari poteſt, et locis ſupra adductis probauerunt viri laudati. Quae cum ita ſe habeant, relinquenda eſt prouidentia genti ſubdolae, et ad fucum faciendum

r) L. c. p. 70. s) ARRIAN. L. I. diſſ. 12.

dum et palliandam impietatem natae, et detergendus pietatis color, quem incautius ex Chriſtianorum ſacrariis ei illeuere viri docti, magis pie, quam caute hac in re incedentes. Clarius vero deteſtabilis prouidentiae facies diſpaleſcet, vbi ſequentia quoque conſiderabuntur dogmata, quidque fatum Stoicum ſit, in lucem claram ponetur: illud enim omnes, quae pro Stoicis dicuntur, apologias, vno ictu euertit. Ita enim porro decreuerunt:

XIV. Variis vero ratio iſta ſiue principium efficiens agensque nominibus inſignitur. Nam et mundus dicitur, cuius praeſtantior pars eſt, et natura, et fatum, et Iupiter, atque Deus. Recte ex mente ſectae ſuae SENECA [w]: *Quid aliud eſt natura, quam DEVS? et diuina ratio toti mundo et partibus eius inſerta? quoties voles, tibi licet, aliter hunc auctorem rerum noſtrarum compellare.* Et paulo poſt: *Quaecunque voles, illi nomina proprie aptabis, vim aliquam effectumque coeleſtem continentia. Tot appellationes eius poſſunt eſſe, quot munera.* Quibus verbis potiſſimum ad hanc Stoicorum conſuetudinem reſpicit, qua munera, vel operationes potius per omnes mundi partes ſe diffundentis et eas agitantis animae diuinae, ſiue rationis, in totidem Deos mutarunt, ſicque πολυθεότητι et vulgari religioni philoſophicam laruam induerunt. Ita enim Iupiter aër, Vulcanus ignis, Veſta terra ſunt, id eſt, partes Dei, vel ipſe Deus in his partibus habitans, vt ex iis videre eſt, quæ SALLVSTIVS et PHVRNVTVS de hoc argumento ſcripſere. Qua de re poſtea quoque quaedam monebimus, vbi de Diis Stoicorum dicetur. Hoc vnum adiicimus, non diſtinguendam eſſe naturam Stoicam ab ipſo Deo, vbi enim diſtinguere videntur [x], nihil aliud intelligunt, quam ordinem et rationalem motum, quo Deus omnia in mundo peruadit. Male itaque naturam genitricem ex ea exſculpit CVDWORTHVS [y].

XV. Quoniam principium hoc agens non eſt extra mundum, ſed in eo comprehenditur, et cum materia vnum totum conſtituit, ita vt ſit totum quod videmus, et totum quod non videmus, ideo neceſſario inhabitat materiam, quaeque ex ea formata ſunt, eaque peruadit, penetrat, et ita agitat, vt totius ratio poſtulat. Sicque Deus mens eſt vniuerſi. Hoc conſtanter Stoici [z], nec aliter quoque ex admiſſo ſemel principio ſtatui poterat, cum Deus non extrinſecus materiae accedat, ſed intrinſecus in materia quaſi lateat. Luculenter MANILIVS:

- - vincere mundum
Et rationis agi motu, cum ſpiritus vnus
Per cunctas habitet partes, atque irriget orbem,
Omnia peruolitans corpusque animale figuret.

Quae

w) De benefic. L. IV. c. 7. Quaeſt. nat. L. I. c. 45. LACTANT. L. II. c. 9. conf. LIPSIVS diſſ. V. p. 22

x) Zeno apud LAERT. L. VII. ſ. 148.

y) Syſt intell. c. III. §. XXIIX. p. 132. recte ideo notatus Ven. MOSHEMIO ad h. l.

z) SENECA Qq. nat. praef. PLIN. Hiſt. nat. L. II. c 6 ORIGEN. philoſophum. c. 21. p. 143. ANTONIN. IV. 40. V. 14 V. 30. VII. 75. et GATAKER. ad IV. 21. 29. LIPS. diſſ. IIX. p. 36. et plerique, qui Stoicorum philoſophiam delinearunt: inter augias enim δόξας eorum eſt.

Digitized by Google

Quae non poterant dici σοϊκοτέρως; non enim diuinus tantum ſpiritus per omnes materiae partes etiam minimas penetrat, easque peruadit, ſed et vi rationum, et formarum ſiue qualitatum, quas in ſe habet, materiae figuram dat, ſicque mundus corpus animale fit. Vnde *κόσμος ὀυσία ἔμψυχος καὶ αἰσθητική, natura animata et ſentiens, ſiue animal*, immo Deus dictus eſt [a]. Non hoc nouum Zenonis ευρημα, ſed totius antiquitatis dogma fuit, quae tamen prout ſyſtema, naturae ſibi formauit, ita animam mundi quoque mundo adhibuit. Plato enim et quicunque duplex admiſere principium, animam quidem mundi inditam eſſe diuinam non negabant, verum non ſolum ex Deo eam fingebant, minoris gradus, dignitatis et naturae, vt emanationis leges poſtulant, ſed et libere materiae, ad formandum mundum inditam ſtatuebant, ſic vt materia aliquando ſine illa anima eſſet. Qui vero emanatiuum ſyſtema ſecuti ſunt, Deum quidem tanquam animam materiae aeternum ineſſe contendebant, ſed ita, vt materia eſſet aliquis eius effectus, et productus quaſi foetus, qui ab iſta diuina anima vi emanationis ſuae dependet et viuificatur atque agitatur, non formaliter, ſed emanatiue, ſi paulisper barbare loqui fas eſt. Aliter poſt Pythagoreos Heraclitus, et qui eum ſecutus eſt Zeno, qui cum praeter corpora nihil eſſe, quod reuera exiſteret, cenſerent, materiam in ſubtiliſſimam eius partem, ignem aethereum et craſſiorem diuidentes, cum natura ſua vnum totum, vna natura, vna eſſentia eſſet, agentem quidem partem a patiente diſtinxerunt, ita tamen coniunxerunt vtramque, vt formaliter et informando, pars agens in patiente habitaret, eam penetraret, et formaret. Non itaque anima mundi Stoica habitat in mundo, vt homo in veſte, quam exuere poteſt, nullo naturali et neceſſario vinculo ei iunctus; ſed vt anima in corpore, formam hominis conſtituens, omnesque corporis partes ita penetrans, vt ſine ea homo non ſit. Recte itaque dixit acutiſſimus THOMASIVS [b], animam mundi Stoicam non eſſe formam aſſiſtentem, vt Platoni placuit, ſed informantem: quam diſtinctionem praeter rem reiicit doctiſſimus REIMMANNVS [c], nam, licet ſcholam ſapiat, rem tamen accurate explicat.

XVI. Quia vero omnes mundi partes penetrat diuina haec vniuerſi mens, ideo etiam omnibus eius partibus intime praeſens eſt, omnia nouit, et tanquam cauſa agens in quauis materiae parte, omnia efficit. Valde in his quoque attributis Dei extollendis et depraedicandis magnifici ſunt Stoici [d], hypotheſi vero primoque fundamento ſemel admiſſo, vna manu quod extruxere, altera deiiciunt. Etſi enim Deus hic, quicquid in mundo fit, eius cauſa eſt efficiens, cum materia nihil agere queat, ſed tantum ad omnia recipienda parata et apta eſt: non tamen poteſt agere, vt Deus Platonis vel Anaxagorae libera in materiam voluntate, ſed neceſſitatis vinculo, quo tan-

a) Poſidonius et alii apud LAERT. L. VII. ſ. 139.
b) l. c. diſſ. XIV p. 177.
c) Hiſtor. atheiſmi c. XXVII. p. 185.
d) ARRIAN. L. I. diſſ. 14. ANTONIN. L. III. §. 16. SENECA ep. 41. conf. GATAKER ad Ant. l. c.

Digitized by Google

tanquam pars totius materiae colligatur, ea agit, quae natura totius requirit, nec agere aliter poteſt. Neceſſitas itaque, vt ait SENECA ipſe ſua eſt, qua ipſe conſtringitur. Ex quo luculenter patet, quam iniurii in veram omnipotentiae diuinae notionem Stoici fuerint. Nec hoc ſolum; ſed non poteſt omnia in hanc materiam Deus, et quicquid vult efficit, ſed in multis rebus, verbis SENECAE vtimur, illum tractanda deſtituunt. Idem de omniſcientia dixeris, et omnipraeſentia; ea enim ignis ſubtiliſſimi, in ſuprema aetheris parte reſidentis, et per omnes mundi partes ſe diffundentis praeſentia eſt, quae quantum diſtet a diuinae naturae immenſitate et omnipraeſentia, primo intuitu cognoſcitur [e].

XVII. Spiritus porro huius agitatione et operatione cum is in materiam ageret, ita formatus eſt mundus, vt qualitates, quae in ipſo erant, illi imprimeret, ſicque mundum fingeret; hinc conditor parensque rerum omnium eſt; et quoniam eam perpetua agitatione penetrat et peruadit, vt natura conſeruetur, ideo conſeruator quoque et adminiſtrator eius eſt [f].

XVIII. Non tamen libera voluntatis determinatione ad condendum mundum acceſſit Deus, ſed cum pars totius eſſet, natura in ea comprehenſus, tandem diſrupto quaſi materiae cortice, in qua latebat, agitatum a ſe mundum intrinſeca natura produxit; vnde etiam aliter non operatus eſt, quam natura totius, et interna tum agentis, tum patientis partis neceſſitas permiſit.

XIX. Eſt itaque in natura totius aeterna et immutabilis lex atque ordo cauſarum atque effectuum, ita arcte inter ſe implicitarum, tamque neceſſario inter ſe nexu iunctarum, vt in mundo aliter, nihil agi, fieri et euenire queat, quam hic ordo, haecque naturae lex poſtulat. Et hoc quidem fatum eſt.

XX. Fato itaque huic ſubiecta ſunt omnia, et nihil in vniuerſo eſt, cui non imperet. Adeoque ipſe Deus fato regitur, nec poteſt is aliter agere, quam aeternus et ſacer ille atque inexplicabilis nodus et catena rerum omnium permittit. Detrahit haec aſſertionum Stoicarum quaternio laruam toti phyſiologiae Stoicae, et quam inermis eorum Deus ſit, quam impia et in Dei et humani animi libertatem iniuria haec ſecta, manifeſtum facit. Nihil hic hominibus his affingimus, ſed propria eorum decreta damus. Ex quibus Chryſippi imprimis definitio notanda, quam ſeruauit GELLIVS [g]: *Fatum eſt ſempiterna quaedam et indeclinabilis ſeries rerum et catena, voluens ſemet ipſa et implicans, per aeternos conſequentiae ordines, ex quibus apta connexaque eſt.* Nec aliter SENECA [h]: *Fata nos ducunt, et quantum cuique reſtet, prima naſcentium hora diſpoſuit. Cauſa pendet ex cauſa, priuata ac publica longus ordo rerum trahit: non incidunt cuncta, ſed veniunt.* Et ita quoque paſſim Epictetus et ANTONINVS.

e) Conf. Otium Vindel. Mel. II. ſ. 10. p. 165 ſeqq. SENECA praef. Qq. nat. GELLIVS L. VI. c. 11.

f) Conf. LIPSIVS diſſ. XI. p. 51 ſeqq.

g) Lib. VI. c. 2

h) De prouidentia c. 5.

NINVS [i]. Nec regeri poteſt, quod ex SENECA obiecit LIPSIVS [k], in omnes ſe partes vertens, vt impietatem a Stoicis auertat: *Non externa Deus cogere, ſed ſuam illis in legem voluntatem eſſe.* Ludit enim Seneca ambiguitate vocis, Deus, qua non tantum pars agens, ſed et totum hoc, quod ex agente et patiente parte conſtat, intelligitur. Huius vniuerſi voluntas, natura, diſpoſitio, fatum, neceſſitas, cum, non diffitente Seneca, vnum idemque ſint, voluntas Dei hanc neceſſitatem gignere, recte quidem dicitur, aſt non libere ſed neceſſitante natura ſua, id eſt mundi: quod ſi vero Deus pars intelligatur totius, efficiens, et illi ordini et neceſſitati totius non minus, quam materia ſubiicitur, et *eadem neceſſitas*, monente SENECA [l], *et Deos alligat, ac irreuocabilis diuina pariter atque humana curſus vehit. Ille ipſe omnium conditor ac rector ſcripſit quidem fata ſed ſequitur, ſemper paret, ſemel iuſſit.* Ad quas voces ipſe exhorreſcit LIPSIVS, quas fruſtra mitigare iubet, cum ita ſyſtema naturae ſemel electum poſtulet [m].

XXI. Nihil tamen habet extra ſe cauſa illa rationalis, quo cogatur, cum non ſit aliud praeter totum, niſi vacuum infinitum: vnde nihil aliud ipſam quaſi neceſſitat, niſi ſua natura, quam et ipſa ſequitur, et quaecunque partes eius ſunt, ſequi debent. Hinc libertas Dei et hominis conſtat. Ita quidem Stoici, qui inuenuſtum fati pullum mire ſe comſiſſe et exornaſſe putant, Deumque a fati neceſſitate liberaſſe, ſi neceſſitatis cauſam ad voluntatem et naturam DEI referant, et homini quoque libertatem aſſeruiſſe putant: vtrumque doloſe, et verbotenus tantum; quid enim eſt, quod ait SENECA [n]: *Nec Deus ob hoc minus liber eſt, aut potens: ipſe enim eſt neceſſitas ſua.* Annon voce libertatis, ludit philoſophus, quae ea facit, quae natura ſua ita ferente, non facere non poteſt? Ita et homo liber eſt, cuius libertatem eleganter deſcripſit Cleanthes [o]:

Duc me parens, celſique dominator poli
Quocunque placuit, nulla parendi mora eſt.
Adſum impiger: fac nolle, comitabor gemens;
Ducunt volentem fata, nolentem trahunt,
Malusque patiar, quod pati licuit, bono.

Quod hoc exemplo illuſtraſſe Stoicos refert PSEVDO-ORIGENES [p]: *Alligetur vehiculo canis; ſi quidem voluerit ſequi, tum ſimul et ſequitur et trahitur, per neceſſitatem quaſi fatum exſequens etiam id, quod liberum eſt; ſi vero noluerit, prorſus a neceſſitate cogetur; eadem prorſus hominum conditio; cogentur enim neceſſario vel inuiti in illud deſcendere, quod fatali conſtitutum lege.* Ita ſcilicet miro connubio iungebant

 Stoici

i) Lib. IV. ſ. 10. 24. 34.
k) Diſſ. XII. p. 57 ſeqq.
l) l. c.
m) Conf THOMAS. l c. VOSS. theol. gent. L. II. p. 578 BVDDEVS Anal p. 417. CVDWORTH. ſyſt. c. 1. §. 3. MOSHEM. ad h. l. Otium Vindel. p. 166.
n) Praef. Q q. natur.
o) Graecos verſus exhibet EPICT. in Enchirid. c. 52. Lat nos SENECA ep. 107.
p) Cap XXI. p. 144. notandum hoc, ad diiudicandas LIPSII interpretationes, qui frigidam Stoicis ſuffundit.

Stoici libertatem et neceſſitatem, et vocibus ludentes, veram libertatis notionem prorſus euertebant.

XXII. Partes et effluuia ſpiritus huius mundani ſiue vniuerſi, cum per totum vniuerſum diſtribuantur, et quicquid eſt materiae, ſit animatum; oriuntur inde daemones, quorum plena ſunt omnia. Paſſim hac de re Stoici, quorum tamen mentem omnium maxime perſpicue explicuit Varro apud AVGVSTINVM [q]. Multa etiam affert LIPSIVS [r], qui tamen vt Stoicam diſciplinam cum Chriſtianorum placitis in concordiam redigeret, Platonicorum recentiorum, qui Stoica quoque receperunt, ſuisque attemperauerunt, placita cum Stoicis genuinis ſaepiuscule confundit. Diſtincte hac in re incedendum putamus; et quidem 1. certum eſt, Stoicos non tantum ex Deo ſiue anima mundi omnia Diis repleuiſſe, ſed originem quoque et ortum eorum indederiuauiſſe, PLVTARCHI [s] teſtimonio conſtat, qui, *Chryſippum*, ſcribit, *et Cleanthem ſuis dictis coelum, terras, aërem, mare Diis repleuiſſe, nullumque horum ab interitu liberum aut ſempiternum ſtatuiſſe, ſolo Ioue excepto, in quem reliquos omnes conſumi putant.* 2. Diſtinguebant tamen Stoici inter Deos hos, et primarios eſſe diuinitatis partes in ſole atque ſideribus reſidentes ſtatuebant, quibus ſcilicet rationem et mentem ineſſe ex conſtanti curſu, cum aliis quoque ſectis concludebant: et in his ſoli principatum aſſignabant. Hinc coeleſtia omnia, quae mouentur, in Deorum numero habenda eſſe cenſebant [t]. Non quod ipſa corpora haec Deos eſſe putarent, ſed quod animas diuinas in iis eſſe, ſtatuerent, eſſe enim daemonas οὐσίας ψυχικὰς, *ſubſtantias animatas*, docebant [tt]. 3 Praeter hos, minores etiam daemonas, ſiue heroas ſtatuiſſe, animas nempe a corpore ſeparatas, bonos ſi bonae, malos ſi malae, idem PLVTARCHVS [u] aſſerit, in quo tamen non conueniſſe inter ſe Stoicos, quae de varia ipſorum, circa animarum poſt mortem ſententia dicentur, docebunt. Illud CICERONIS [x] teſtimonio conſtat, placuiſſe plurimis, *homines illuſtres, quorum animi remanerent, atque aeternitate fruerentur, Deos rite habitos eſſe, quum et optimi eſſent, et aeterni*, modo hoc a Stoicis dictum non ſit, ad conciliandam, quod ſolebant, religionem vulgi cum decretis porticus. 4. Praeter coeleſtes vero iſtos Deos, ineſſe quoque reliquis mundi partibus diuinitatis radios parteſque, et ex ipſa mundi anima ſequitur, et multis Stoicorum effatis conſtat, et peculiari libello expoſuit PHVRNVTVS. Nec haec vero a quopiam negantur; ſed de eo quaeritur, an has diuinitatis partes, quas mundi partibus inſidere credebant Stoici, Deos peculiares fecerint, vel, an poëtarum tantum Deos φυσικῶς explicantes, philoſophicam iis virtutis diuinae in iis latentis ſignificationem dederint, ſubſtantias vero anima conſilii virtutisque capace conſtantes eſſe negauerint? Ita quidem

q) De C. D. L. VII. c. 6.
r) Lib. I. diſſ. XVIII XIX. XX. p. m. 93 ſeqq.
s) De Stoicorum repugnant. T. III. p. m. 29 ſeq. conf. CVDWORTH. c. 4. §. 25. p. 566.
t) Prolixe CICERO L. II. de nat. Deor. conf. LACTANT. L. II. c. 5.
tt) PLVT. de plac. philoſ. L. I. c. 8.
u) l. c.
x) De nat. deor. L. II. c. 24. conf. LAERT. L. VII. ſ. 151.

dem celeberrimus MOSHEMIVS [v], qui praeter naturas in ſtellis latentes et magnorum virorum animos nullis aliis numinibus Stoicorum familiam ſeruiuiſſe putant. Nobis altera ſententia vero videtur ſimilior, et Stoicorum placitis conformior. Non prouocabimus ad SALLVSTIVM, qui praeter ſupermundanos Deos, mundanos, mundum conſtituentes inducit, eum enim Stoica Platonicis adulteraſſe facile largimur, ſed Cleanthem et Chryſippum teſtamur, quos non coelum tantum, ſed et terras, aërem et mare Diis repleuiſſe ex PLVTARCHO [w] monuimus, et SENECAM [x] teſtem laudamus, licet de veritate placitorum ſectae ſuae, vt ſolet, fluctuantem, qui diſerte *maiores* ait, *Stoicos homines, vnicuique noſtrum, paedagogum dediſſe Deum, non quidem ordinarium, ſed hunc inferioris notae, ex eorum numero, quos Ouidius ait de plebe Deos: Singulis enim et genium et Iunonem dediſſe.* Probabimusque ſequenti theſi hos Deos minores, Stoicos rerum omnium in terra exiſtentium gubernationi praefeciſſe, hisque ſacrificiorum reliquique cultus diuini rationem ſuperſtruxiſſe. Quae, niſi caecutimus, neceſſario euincunt, Stoicos praeter Deos in ſideribus habitantes alios quoque Deos ſiue daemonas in elementis, praeter coelum reliquis, reſidentes ſtatuiſſe, non virtutis tantum per omnia fuſae particulas, ſed ſubſtantias diuinae naturae, ἀνθρώπων συμπάθειαν ἔχοντας, *hominum quae affectibus tangantur*, vt ait LAERTIVS [y], adeoque ſacrificiis placari queant. Nec aliud patitur reſolutio totius mundi, qua omnes Dii in Iouem redibunt et conflabuntur: ſit vero illud non quoad coelum tantum, ſed et reliquas partes mundi, quibus ita Deos hos ineſſe oportet, ſi in Iouem reducendi ſint.

XXIII. Datus vero ſingulis non tantum hominibus genius atque Iuno [z], factorumque dictorumque obſeruator et cuſtos, qui praeſidet, dirigit, ſancteque reuerendus eſt: ſed et omnibus mundi partibus daemones gubernatores et praeſides praefecti ſunt [a]. Nec aliud ſunt magna numina, Iupiter, Iuno, Vulcanus, Neptunus, Ceres, quam diuinitatis partes in aëre, aqua, igne, terra etc. reſidentes [b]. Multa hac de re diſſerunt Stoici, et imprimis cuſtodem, geniumque praeſidem, partem DEI, cuilibet datum valde commendant; varie tamen de eo loquuntur, et interdum quidem, vt peculiarem ſubſtantiam intelligentem ab homine diuerſam innuere videantur, ſaepe tamen, vt mentem hominis ipſam, quae et ipſa pars Dei eſt, intellexiſſe videantur. Nec hoc in Stoicis mirum eſt, qui dum cum vulgo interdum loquuntur, ſectae principia tantum non deſerunt. Accedit, quod nec ipſi ſatis nouerint, quid de geniis naturisque Deo cognatis ſtatuendum ſit. Clare hoc confeſſus eſt SENECA [c]: *Multa cognata numini ſummo et vicinam ſortita potentiam, obſcura ſunt. Aut fortaſſe, quod magis mireris, oculos noſtros et implent et effugiunt. Siue illis*

 tanta

v) Ad CVDWORTH, ſyſt. intell. c. IV. ſ. 25. p. 508.
w) De Stoicor repugnantiis l. c.
x) Epiſt. 110. y) ſ. 151.
z) SENEC. ep. 110. PLIN. L. II. c. 7. ARRIAN. L. I. diſſ. 14.
a) Conf. LIPSIVS l. c. diſſ. XIX. 20.
b) LAERT. L. VII ſ. 147. MENAG. h. l. PHVRNVTVS l. c.
c) Qq. nat. L. VII. c. 31.

Digitized by Google

tanta ſubtilitas eſt, quantum conſequi humana acies non poſſit, ſiue in ſanctiore receſſu maieſtas tanta delituit, et regnum ſuum, id eſt, ſe, regit, nec vlli aditum dat, niſi animo. Inde modeſtiam et verecundiam commendat, cum de ſideribus, de ſtellis, de natura deorum diſputatur.

XXIV. Quoniam Dii hi ex Dei anima effluxerunt, inque mundi partibus habitant, neceſſario ſequitur, mundo per conflagrationem vniuerſalem reſoluto, Deos quoque in vnum Iouem confuſum, et in antiqua elementa verſum iri [d]. Et hoc quoque plerique Stoicorum, Antipatro Tarſenſi diſſentiente, qui hanc aliis quoque ex Stoicorum grege adſcribit, quorum tamen plerique cum Chryſippo, principiis ſuis conuenienter: excepto igni nullum Deum interitu vacare, ſed caeteros omnes aeque natos et obituros dixere. Non tamen ignis diuini partes pereunt, ſed tantum Dii ex iis exiſtentes et facti, radiis Iouis in ipſum, tanquam in ſolem, retractis.

XXV. Etſi vero Deus prouida vniuerſi cura tangitur, et pro conditione atque natura totius, tanquam anima eius illud agitat, *non poteſt tamen, licet bonus ſit, et bona velit, quicquid ſit in mundo, bonum omne euenire, quia Deum multis in rebus tractanda deſtituunt; et a magno artifice formantur praua multa, non quia ceſſat ars, ſed quia id, in quo exercetur, materia inobſequens arti eſt.* Nobilis haec eſt quaeſtio, quae toties maxima ingenia in anguſtias redegit, vnde mala oriantur? Malum vero cum vel naturale vel morale ſit, hac quidem theſi SENECA [e], cuius verba dedimus, phyſici mali cauſam aperuit. Nec aliter alio loco [f]: *non poteſt artifex mutare materiam, haec paſſa eſt.* Hinc quaecunque mali naturalis veniunt nomine, Stoicis conſequentia fati, ita ex materiae conditione diſponentis, ſunt. Multis tamen magnisque anguſtiis et difficultatibus hic ſe implicatos ſenſerunt Stoici, valde ea de cauſſa preſſi a CICERONE et PLVTARCHO [ff]. Ille recte opponit: *dicere ipſos* Stoicos, *nihil eſſe, quod Deus efficere non poſſit, et quidem ſine labore vllo; Deorum enim numine moueri omnia poſſe: materiam vero rerum totam eſſe flexilem et commutabilem, vt nihil ſit, quod non ex ea, quamuis ſubito fingi conuertique poſſit. Eius autem vniuerſae rectricem et moderatricem eſſe diuinam prouidentiam, hanc igitur, quocunque ſe moueat, efficere poſſe, quicquid velit. Itaque aut neſcire, quid poſſit, aut negligere res humanas, aut quid ſit optimum, non poſſe iudicare.* Hic Stoicos reprehendit, quod mala a Deo neceſſaria conſequentia deriuent: non enim materiam ex ſe malum ſubminiſtrare, cum expers ſit qualitatum, et quascunque recipiat differentias, eas vero ab illo habeat, qui eam mouet et format. Si vero illam ratio inſita format, quae alioquin ſe nec mouere, nec formare poſſet, neceſſe eſſe, malum, ſi nullam cauſam habeat, ex nihilo, ſi vero a principio mouente

d) PLVT. de rep. Stoic. T. III. p. m. 29. SENECA ep. 9. Conſ. ad Marc. c. vlt. add. LIPS. L. II. diſſ. XXII. p. 255. THOMAS. diſſ. VII. p. 75.

e) Praef. Qq. natural.

f) De prouidentia c. 5. conf. LIPSIVS L. II. diſſ. II. p. 133. L. I. diſſ. XIV. p. 75.

ff) Vtriusque locum docte illuſtrat cel. WOLF. de Manichaeiſmo ante Manichaeos §. XXXVII. p. 153 ſeqq. Plutarchi etiam THOMASIVS diſſ. XII. p. 162 ſeqq. conf. CVDWORTHVS c. IV. §. 13. p. 232.

uente exiſtat, a Deo profectum eſſe. Vterque Stoicos abſurdi conuincit; ſequi enim, recte concludunt, aut Deum mali cauſam eſſe, aut eſſe id ex nihilo, quorum vtrumque Stoicis principiis regugnat, cum non negent, materiam obſequentem eſſe et parare promtam. Nec habent Stoici, quo ex hoc labyrintho euadant, niſi vt ad fatum prouocent, et cohaerentias quasdam vniuerſi, in quas nec Deus aliquid poteſt. Ita Chryſippus de cauſis morborum, an ex prouidentia? apud GELLIVM [g] reſpondet: *Non fuiſſe hoc naturae conſilium, nec conueniſſe auctori naturae parentique rerum omnium bonarum. Sed cum multa atque magna gigneret, pareretque aptiſſima et vtiliſſima, alia quoque ſimul agnata eſſe incommoda, iis ipſis, quae faciebat, cohaerentia, non per naturam, ſed per ſequelas quasdam neceſſarias facta.* Ita vero iterum vineta ſua caedunt Stoici. Fati enim illius, quod accuſant, neceſſitas, nonniſi in toto, quod Deo et materia conſtat, quaerenda eſt, adeoque, cum nihil aliud ſit quam neceſſaria conſequentia eorum, quae ex natura vniuerſi eueniunt, vel in Deo, vel in materia, vel in vtroque quaerenda eſt mali naturalis origo. Ex quibus luculenter patet, non potuiſſe non Stoicos mali originem in materia quaerere, licet id, praeter rationem neget P. BAYLE, recte ideo notatus a ven. WOLFIO [h], licet hoc ipſo ſyſtemati ſuo contradixerint. Quod nos minime miramur, memores Zenonem ſyſtema ſuum ex diuerſis aliorum principiis conflaſſe, et Platonica ex Heracliticis emendare voluiſſe, vel potius gryphes iungere equis conatum fuiſſe, qui plerumque contradictionum fons eſſe ſolet. Ceterum quo nomine malum inſigniuerint Stoici, erudite ediſſerit WOLFIVS [i], qui videndus.

XXVI. Quanquam vero ita ſit, vt ratione quadam principali neceſſario coacta atque connexa fato ſint omnia, ingenia tamen ipſa mentium noſtrarum perinde fato ſunt obnoxia, vt proprietas eorum eſt et qualitas. Nam ſi ſint per naturam primitus ſalubriter vtiliterque facta, omnem illam vim, quae extrinſecus ingruit, inoffenſius tractabiliusque tramittunt. Sin vero ſunt aſpera, et inſcita, et rudia, nulliſque artium bonarum adminiculis ſuffulta, etamſi paruo, ſiue nullo fatalis incommodi conflictu vrgeantur; ſua tamen ſcaeuitate, et voluntario impetu in aſſidua delicta et errores ruunt. Ita omnium luculentiſſime Chryſippus apud GELLIVM [k] moralis mali cauſam exponit, qui etiam homines illos non audiendos eſſe monet, qui aut ignaui, aut nocentes et audaces, cum in culpa et maleficio reuicti ſunt, ad fati neceſſitatem perfugiunt. Verum recte Chryſippo obiecit PLVTARCHVS [l], nullam eſſe intemperantiam, nullam fraudem, cuius non ſit Iupiter architectus. Cum enim ingenia iſta ſcaeua, naturam ſuam et qualitatem aſperam et inſcitam non a ſe habeant, ſed a cauſa prima et mouente, quae qualitates induxit materiae, impetus quoque ille voluntarius, vt vocat Chryſippus, quem a natura ſua habent, ab ea quoque

ortum

g) N. Att. L. VI. c. I. conf. THOMAS. l. c. diſſ. XIII §. 18 ſeqq. p. 170 ſeqq.

h) loc. cit.

i) l. c. §. XXXVIII. p. 158 ſeqq.

k) Lib. IV. c. 2.

l) loc. cit.

Digitized by Google

ortum habere debet. Vidit hoc LIPSIVS[ll] per naturam ſiue Deum, quae prima cauſa eſt, homines alios aliter factos, ideoque ad bona aut mala inclinare; putat tamen iuuare diſtinctionem Chryſippi inter cauſas perfectas et principales, atque adiuuantes et proximas, quam CICERO[m] affert: ſcilicet cauſas illas primas et inſitas temperari aut flecti leuiter a voluntate poſſe, quae inter proximas iuuantesque cenſeatur. Verum non vidit vir acutiſſimus, voluntatem quoque nihil habere, quod non a mouente prima cauſa acceperit, adeoque eius libertatem proprie nullam eſſe, licet eam magnifice depraedicent Stoici[n]. Etſi enim animus a cauſa externa, nempe quae extra mundum eſt, non cogatur, vel impediatur, ipſe tamen ſibi natura ſua, neceſſitas eſt, quae cum naturae vniuerſae catena indiſſolubili nexu cohaeret, nec aliter agere poteſt, quam fatum, legesque vniuerſi et complicatus cauſarum et euentuum nexus et ordo permittunt. Quae omnia, ſi cum reliquis phyſiologiae Stoicae aſſertionibus comparentur, luculenter Stoicos conuincunt, mali eos moralis cauſam in Deo aſſertis ſuis poſuiſſe, licet verbis alia longe docuerint.

Atheiſmus Stoicorum.

§. VIII. Prima haec et potior phyſiologiae Stoicae pars eſt, quae principium potiſſimum agens et efficiens, ſiue Deum, rerum omnium auctorem et conditorem nobis exhibuit, quaeque theologia Stoica dici recte poteſt. Ex dictis iam de atheiſmo ſectae Stoicae iudicari debet, ad quam quaeſtionem diuerſimode reſponderunt, qui de atheiſmo veterum philoſophorum diſputarunt. Magnum eorum numerum, cum qui impietatis eos accuſarunt, tum qui pie et ſobrie de Deo eos ſtatuiſſe contenderunt, recitat ven. IAC. FRID. REIMMANNVS[o], quibus, ſi id ageremus, plures poſſent ſine magno labore adiici. Nec rationes vtriusque partis examinabimus, id quod in peculiari tractatione de atheiſmo veterum debet fieri; ſed id tantum monemus, dari tertiam de atheiſmo Stoicorum ſententiam, quae inter apertos quidem Numinis hoſtes eos non refert, talia vero eos aſſeruiſſe ſtatuit, quae veram Dei notionem euertunt, et facilem ad negandam omnem diuinitatem viam aperiunt. Quam ſententiam poſt CVDWORTHVM[p], ſecutus eſt praeſtantiſſimus MOSHEMIVS[q]. Nec, ab ea nos alienos non eſſe diffitemur, rationibus ſupra de theologia Stoica adductis id euincentibus, ſtatuiſſe quidem Stoicos, eſſe Deum, et de eo quoque magnifice paſſim et elegantiſſime fuiſſe locutos; praeſertim ſi extra ſyſtematis nexum verba eorum audiantur et intelligantur: ita vero totam de diuinis doctrinam phyſiologiae ſuae intertexuiſſe, vt non peius forte de Deo potuerint diſſerere. Talis enim Stoicorum Deus eſt, qui deterior hocque nomine indignior eſſe nequit. Nam 1. pars mundi eſt, totumque tanquam pars informans cum materia conſtituit; 2. materiam aeternam ſibi habet eſſentialiter adiunctam; 3. neceſſitatis

ll) Diſſ. XIV. p. 71.
m) De fato.
n) Epict. apud ARRIAN. L. I. diſſ. I. conf. GATAKER. ad Anton. II, 9. HVET. Qq. Alnet. L. II, c. 10.
o) Hiſt. atheiſmi c. XXVIII. p. 190 ſeqq.
p) Syſt. intellect. c. 4. §. 25. p. 502 ſeqq.
q) Ad h. l. p. 507.

Digitized by Google

tatis fatalis et ineluctabilis ex totius natura oriundae legibus ſubiectus ita eſt, vt agere aliter nequeat, quam fata diſpoſuere; 4. naturae eſt corporeae, ignisque non quidem elementaris, corporeus tamen et aethereus, adeoque 5. ſpatioſa extenſione per totum mundum diſperſus eſt; 6. res omnes neceſſaria eſſentiae ſuae agitatione non mouet tantum et format, ſed et ceu forma rerum ita eſſentiali vinculo illis connexus eſt, vt ſeparari nunquam ab iis queat. 7. Ante mundi creationem ſiue productionem, quae per aeternas periodos repetitur, incluſus materiae, tandem interna agitatione materiam tantum neceſſaria expandit fati lege, eandemque in ſinum ſuum reducit; adeoque 8. non emanatiue tantum, ſed et formaliter eſt τὸ πᾶν, ſiue rerum vniuerſitas, natura, totum, mundus. 9. Formas, qualitates, rationes ſeminales, et eſſentias rerum omnes formaliter in ſe habet, et ita formas et qualitates materiae imprimendo, ſe ipſum rebus imprimit omnibus. 10. Prouidere mundo non aliter poteſt, quam aeternae fati leges poſtulant; 11. nec agere poteſt, quicquid vult, ſed materiae inobſequentis renitentia impeditur. 12. Non daemones tantum omnes, ſed animum quoque humanum tanquam partes et membra comprehendit. 13. Malum vel ipſe in materiam, agendi vi deſtitutam induxit, vel certe illud impedire non potuit. 14. Nec alia quoque boni malique praemia et poenas diſpertiri poteſt, quam quae bonum et malum neceſſaria cauſarum et euentuum conſecutione per ſe ſequuntur. Iudicem iam conſtituimus lectorem, a partium ſtudio alienum, reique intelligentem, annon, qui Deum talem ponit, eumque vi ſyſtematis ſui ita eneruat, parum melior iudicandus ſit eo, qui aperte Deum negat? et annon Stoici indirecti eius numinis hoſtes cenſendi ſint, quem tantis laudibus efferunt? etſi apertam impietatem non fuerint profeſſi. Cuncta enim eo redeunt, Deum eſſe ignem ſubtiliſſimum naturae ſiue mundi, omnia penetrantem et viuificantem, qualis Deus ab orthodoxa notione numinis immenſum diſtat. Aliud tamen perſuadere nobis voluit V. cl. Io. Christophorvs Bvrgmannvs [r], qui id ſibi negotii datum eſſe credidit, vt Stoam a Spinoziſmo et atheiſmo exculparet. Rationes quibus ſe ad iuuandam Stoicorum theologiam accinxit, hae ſunt: 1. Conſtantiſſime docere Stoicos, eſſe Deum, et inſanos habere eos, qui negare hanc veritatem audeant, maximam quoque partem religionis ponere in cultu Dei. 2. Docere eos, Deum eſſe aeternam, rationalem a materia mundoque diſtinctam ſubſtantiam, intellectu, prudentia et potentia inſtructam, qui ignis artificialis dicatur ſenſu improprio et metaphorico, more Chaldaeorum et Democriti. 3. Opponi Deum natura ſua materiae quae ſine qualitatibus fuerit, donec Deus eam ornaret. 4. Diſtingui etiam a mundo, hunc enim perire, Deum eſſe aeternum. 5. Eſſe quidem mundi animam, qui ideo Deus ſenſu dicatur improprio, non tamen vnam cum mundo

r) Differt. de Stoa a Spinoziſmo et atheiſmo exculpanda. Mireris b. Spenerum ab eo Spinoziſmi accuſari, qui Stoicos exculpare aggreditur.

do ſubſtantiam eſſe, vt vult Spinoza, ſed differre natura ſua a materia, quam inhabitat. Poteramus totam hanc diſputationem, quam erudite auctor vrget, ita concedere, vt nec athei proprie dicti, nec Spinozae anteceſſores Stoici dicantur. Intereſſe enim haud vno nomine diſcrimen inter Stoicorum et Spinozae ſyſtema vtriusque comparatio facile euincit, et Deum ſibi formaſſe Stoicos atque a materia diſtinxiſſe, ex ſupra dictis eſt manifeſtum. Quia vero haec non ſufficiunt, ad orthodoxiam Stoicorum aſſerendam, paucis, et quantum inſtitutum noſtrum patitur, monemus; non extra ſyſtematis connexionem de Deo Stoicorum iudicandum eſſe, ſed totam ſeriem decretorum Stoicorum eſſe coniungendam. Quod vbi fit, impoſſibile putamus, Stoicos hac in parte exculpare. Ea enim, quae ſupra attulimus, ita comparata ſunt, vt naturam Dei prorſus euertant, nec poteſt is Deus dici, qui ita vniuerſo ſacro quodam nodo implicatur, vt nihil poſſit, niſi quod neceſſitas, eius cuius pars eſt, poſtulat. Non negant, fatemur, Stoici Deum, ſed tanquam partem vniuerſi formalem et eſſentialem, vel, quod idem eſt, mundi animam informantem: nec negat Spinoza Deum, nec attributa eius, ſed vnam ſibi ſubſtantiam, vti Stoici, vnum totum, comminiſcitur. Agnoſcunt Stoici in Deo rationem aeternam, ſed nec liberam, nec intellectualem, verum neceſſariam ſequelam cauſarum et effectuum, ignis ſubtiliſſimi, ex natura totius oriundam, quae a libera ratione Dei longiſſime diſtat, nec melioris commatis eſt, quam cogitatio, quam Spinoza Deo ſuo tribuit. Idem de aeternitate iudicium eſto, cum nec Spinoza Deum ſuum aeternum eſſe neget. Qui et ipſe dum oppoſitas modificationes cogitationem et extenſionem in vna ſubſtantia ponit, non minus diuerſiſſima coire coëgit, quam Stoici, Deum et materiam coire in vnum totum cogentes. Ignem vero proprie dictum Deum Stoicis viſum eſſe, teſtimonia veterum ſupra adducta euincunt. Ex his vero patet, Deum ceu animam mundi, non aſſiſtentem, ſed informantem mundi cauſam, et non partem tantum eſſentiae, ſed formam eſſe, quae ſententia ab impietate proxime abeſt. Nam et Spinoza [e] dixit: Deum rerum omnium cauſam immanentem, vt aiunt, non vero tranſeuntem eſſe, et moueri omnia in eo: quae Στωϊκώτατα ſunt, ſed impia plane. Etſi vero non negamus, Stoicos non vnam quidem ſubſtantiam, vt Spinozam conſtituiſſe, Deumque et materiam in ſolis modificationibus poſuiſſe; certum tamen eſt, exque ſupra adductis liquidum, totum vnum, naturam vnam, ex cauſa rationali et agente atque ex patiente compoſitam Deum et materiam eos feciſſe, quae eſſentialiter inter ſe iuncta ſint, et ſine deſtructione ſua ſeparari nequeant. Cuncta enim ex Ioue, in Ioue et ad Iouem eſſe, ex germano Stoicorum decreto dixit Antoninus [f].

Materia eiusque affectiones. §. IX. Vt vero porro, quid de altero principio, materia Stoici dixerint, quaque ratione ex ea a cauſa agente et rationali omnia producta fuiſſe docuerint, manifeſtum faciamus, ad phyſiologiam Stoicam, a qua

e) Epiſt. 21.

f) Lib. IV. §. 23.

Digitized by Google

a qua pauliſper digreſſi ſumus, redeundum eſt. Ita vero porro decreuerunt:

XXVII. Prima rerum omnium, qualitatibus indutarum eſſentia ſiue natura, eſt materia prima. Eſt vero materia, ex qua vnumquodque fit, et vocatur eſſentia atque materia; eſſentia, quatenus in vniuerſis eſt, et generaliter ſpectatur; materia, quatenus in ſingulis conſiderari poteſt.

XXVIII. Materia in vniuerſum, et generaliter ſpectata aeterna eſt tota, ac neque creſcit, neque decreſcit. Trigam hanc poſitionum Stoicarum ex Chryſippo affert LAERTIVS [ſſ]: nec aliter rationes inire poterant Stoici, qui cum aliis philoſophis ſine reſtrictione fatebantur: ex nihilo nihil fieri, indeque aeternum ſubiectum, in quod cauſa efficiens ageret, poſtulauerunt [t]. Videtur quidem quodam loco dubitare SENECA, an materia aeterna ſit, vel Deus ipſam formet: verum non ex ſectae ſuae ſententia loquitur, ſed quaeſtiones philoſophicas in naturalibus enodandas proponit [u]; inter quas non exigui momenti ea fuit: an Deus materiam ex ſinu ſuo educat, vel an ea tantum data et ſubiecta vtatur, ſicque an formas, quibus materiam ornauit, tantum in adiacens ſubiectum inducat, vel ex ſe ipſo quaſi effundat. Fruſtra itaque ſunt, qui ex hoc Senecae loco conſtare arbitrantur, creationem ex nihilo, inter problemata Stoicorum a Seneca relatam eſſe. Certe, quaecunque etiam Senecae mens fuit, de qua docte diſputat MOSHEMIVS [v], Stoicorum principia, aeternam Deo adiungentia materiam, et neceſſarium cauſae efficienti, ſubiectum poſtulantia, creationem ex nihilo reiiciunt.

XXIX. Materia tamen ſingulorum incrementi et decrementi eſt capax, neque enim ſemper manet eadem, verum ſeparatur et miſcetur, ita vt partes eius diffluant ſeparatione, miſtae vero coniunctione augeantur [w]. Exemplum eſſe poteſt conflagratio mundi, vbi quidem ſingulorum materia conflatur, vniuerſalis tamen in Ioue manet eadem.

XXX. Eſt vero materia non ſtabilis, ſed ſemper in mutatione verſatur: omnia enim rapiuntur, fluminum more, quicquid videmus, currit cum tempore; nihil ex his, quae videmus, manet [x]. Ipſa tamen materiae eſſentia non mutatur, vel perit, nihilque eorum, quae ab oculis abeunt, et in rerum naturam, ex qua prodierunt, ac mox proceſſura ſunt, reconduntur, conſumitur: deſinunt enim iſta non pereunt [y]. Ab Heraclito hanc doctrinam Stoicos accepiſſe non diffitetur SENECA [z].

XXXI. Materia vero non infinita eſt, ſed finita, mundi enim terminis circumſcribitur: patique quoque et cogi poteſt ad omnia, ſi enim immutabilis eſſet, nihil ex ea fieri poſſet. Hinc diuidi in infinitum poſſe con-

ſſ) Lib. VII. ſ. 150.

t) ANTONIN. L. IV. §. 4. SENECA ep. 36. conf. LIPSIVS L. II. diſſ. II. p. 132 ſeqq. et quae diximus Amoenit. literar. T. VIII. p. 306.

u) Praef. Qq. nat.

v) Differt. de creatione ex nihilo, inſerta CVDWORTHO Syſt. intell.

w) LAERT. l. c. STOBAEVS ecl. phyſic. c. 14.

x) SENECA ep. 58 ANTONIN. L. II. §. 17 L. V. §. 35. conf. GATAKER ad Ant. II. 17. p. m. 76. Hiſt. de ideis ſect. I. §. 8 p. 127. Amoen. liter. T. VIII, p. 314

y) SENECA ep. 38.

z) IDEM ep. 58.

ſequitur, ipſa tamen, docente Chryſippo, infinita non eſt; nihil enim, quod diuiſionem admittit, infinitum eſſe poteſt, materia vero continua eſt [a]. Oppoſitam eſſe hanc aſſertionem Epicureis, qui indiuidua corpuſcula poſuere, cum Stoicis placeat, nihil in natura rerum minimum eſſe, quod diuidi non queat, vt ait CICERO [b], ex oppoſitione clarum eſt.

XXXII. Ex materia, rebusque, quae ex ea fiunt, atque ex ratione mundi, quae tanquam ſemen, vt viſum Zenoni [c], per eam diſcurrit, conſiſtit mundus. Qua tamen voce, Deus quoque, interdum etiam coelum intelligitur [d].

XXXIII. Diſcrimen tamen eſt inter vniuerſum et mundum, vniuerſum enim eſt infinitum, adiuncto vacuo: totus vero mundus ſeorſim a vacuo exiſtit, et ab eo circumdatur, forma globi, vel turbinis, vel oui, cuius centrum terra eſt [e]. Vacuum itaque Stoici admittebant, verum non in mundo, vt diſerte PLVTARCHVS, ſed extra mundum [f]. Nec locum habere poſſe conflagrationem mundi putaret, niſi vacuum iſtud infinitum ſtatuatur, tunc enim mundus in Iouem contrahitur, et reſoluitur, quod ſine vacuo fieri nequit [ff]. Hoc vacuo tanquam limitibus cum mundus adeoque Deus etiam definiatur, ratio inde deſumenda eſt, cur prima principia Deum et materiam fecerint finita.

XXXIV. Mundum vero ex materia ita condidit iuxta Zenonem: Ab initio cum nihil eſſet, praeter Deum et materiam, Deus omnem eſſentiam, quae igneae fuit naturae, in aërem primo, inde in aquam conuertit, vtque planta ſemen continetur, ita Deus, qui mundi ratio eſt prolifica, huiusmodi ſemen in humore depoſuit, quod facilem rerum producendarum praeberet materiam. Pars vero eius naturae ſubſidens in terram coaluit, pars, aqueam retinuit naturam; pars exhalans in aërem abiit, ex cuius exhalatione ignis emicuit. Ita quatuor elementorum generationem a Zenone explicatam deſcribit LAERTIVS [g]. Paulo aliter Cleanthes apud STOBAEVM [h], ita tamen, vt in fundamento cum Zenone conueniat: Ex vno fieri omnia, et redire in vnum, reuolutione aequali et perpetua. Vniuerſa natura igne accenſa, partem eius mediam primum ſubſediſſe, tum proximas illi partes ſenſim ſenſimque extinctas fuiſſe. Madefacto autem vniuerſo, ignem extremum, renitente medio, rurſum in contraria ferri, et vniuerſi conſtitutionem ordiri, atque hunc vniuerſi conſtitutionis circulum nunquam deſinere. Mundi haec eſt creatio Stoica, quam ſummo Deo tribue-

a) LAERT. L. VII. ſ. 150. poſtulat hoc vacuum mundum determinans, conf. LIPS. p. 137. Ceterum apud LAERT. l. c. materia παθητὴ dicitur, quod vel ſcriptum perperam, et cum Stephano et Caſaubono mutandum eſt in ἀπαθητὰ vel ἐμπαθητὴ, vel intelligendum tantum de mutatione eſſentiae, quatenus materia vniuerſaliter conſiderata principium eſt.

b) Acad. Qq. L. I. conf. PLVT. de Stoic. repugnantiis.

c) STOBAEVS eclog. phyſ. c. 14.

d) LAERT. ſ. 138. et laudati LIPSIO L. I. diſſ. V. p. 25. L. II. diſſ. VI p. 154. Otio Vindel. Mel. II. ſ. 5. p. 145.

e) PLVT. de plac. L. II. c. 1. 2.

f) ib. L. I. c. 18.

ff) Inde Poſidonius apud PLVT. l. c. L. II. c. 9. vacuo non maius ſpatium tribuit, quam quod ſufficere mundo poſſit in illud reſoluendo.

g) ſ. 141. 142.

h) l. c. c. 20.

Digitized by Google

tribuebant, nempe igni artificiali, ita tamen, vt etiam Diis minoribus, qui in Ioue comprehenduntur, et in mundi creatione explicantur, aliquod opus ſit. Cum enim ignis ille diuinus non omnia ſimul feciſſet, ſed, tradente ex Stoicis LAERTIO [i], in ſummo loco, quem aethera appellant, conſtitiſſet, ibi primum immobilium aſtrorum orbis natus eſt, deinde errantium, et poſt hunc demum aër, aqua, et extremum ſubſidens terra. Dii itaque in aſtris reſidentes, ſiue ignis diuinus qui in eos defluxit, ad elementorum formationem ſe accinxerunt tendente igne diuino, cuius partes ſunt, ad medium ſiue centrum vnde eruperat, vt ita per totam materiam ſe diffundat. Ex his intelligi poſſunt loca CICERONIS et SENECAE [k], quae Deos in partem conditi mundi vocant, quibus lucem erudite affudit MOSHEMIVS [l].

XXXV. Animal eſt mundus, ſenſus, mentis, rationis compos, atque naturam animatam ſenſu praeditam habet. Vt enim anima noſtra inde auulſa in corpore habitat, ita mens et prouidentia per omnes eius partes pertingit, et pars eius princeps aether eſt, vel coelum, vel, vt Cleanthi viſum, ſol. In eo enim diſſentiebant Stoici, quae illa principalis pars eſſet, quorum varias ea de re opiniones refert, LAERTIVS [ll].

XXXVI. Quatuor ſunt elemente praeter materiam qualitate non veſtitam, ignis, aqua, aër, terra; ignis calidus eſt, aqua humida, aër frigidus, terra arida. Quin etiam in aëre eadem pars eſt: ſummo in loco ignis exiſtit, qui aether appellatur, in quo generatur prima inerrantium ſtellarum ſphaera. Proximo loco aër eſt, tum aqua ſubſiſtit. Baſis omnium terra eſt, in medio eorum conſtituta [m].

XXXVII. Elementorum duo ſunt leuia, aër et ignis, grauia duo, terra et aqua, quae ad centrum, proprie loquendo tendunt, ipſum tamen centrum, graue haut eſt [n].

XXXVIII. Omnium elementorum alterni recurſus ſunt: quicquid alteri perit, in alterum tranſit, aër in ignem, ſed non ſine igne eſt; tranſit aër in humorem, ſed nihilominus non ſine humore eſt: et aëra et aquam facit terra, ſed non magis vnquam ſine aqua eſt, quam ſine aëre: omnia enim ſunt in omnibus. Ita SENECA [o], et qui hanc Stoicorum doctrinam verſibus exponunt, OVIDIVS [p] et LVCRETIVS [q]. Eſt tamen hoc diſcrimen iuxta Porticum, vt aër et ignis mouendi vim habeant, atque efficiendi, reliquae partes aqua et terra, accipiendi et quaſi patiendi [r].

XXXIX. Primum elementum ignis eſt, qui in coelo ſiue aethere locum habet. Eſt vero coelum extrema circumferentia, in quo ſedem habet, quicquid eſt diuinum [s].

 XL.

i) ſ. 137.

k) CIC. de leg. L. I. c. 8. SENECA de benef. L. VI. c. 23.

l) Ad CVDWORTH Syſt. int. c. IV. §. 25 p 512.

ll) ſ. 142 CIC. de nat. Deor L. II LIPS. L II. diſſ. VIII. p. 164. cum cautione tamen legendus. Habuit hoc quoque Zeno a Platone.

m) ib. ſ. 136. LIPS. diſſ. XI. p. 186. BVRNET. Archaeol. phil L. I. p. 437 ſeqq.

n) STOB. ecl. phyſ. c. 17 p. 32.

o) Nat. Qq. L. III. c. 20.

p) Metamorph. L. XV.

q) Lib. I. v. 781.

r) CIC. Acad. Qq. L. I.

s) LAERT. L. VII. ſ. 138.

Digitized by Google

XL. Sunt autem duae ignis ſpecies; alia inartificialis eſt ignis, vitae vſibus reperti; artificialis alia, res omnes augentis et conſeruantis, qualis in ſtirpibus et animalibus; nempe calor, ſiue ardor quo omnes mundi partes fultae ſuſtinentur [ſ].

XLI. Vltimus ille et altiſſimus[t], atque vndique circumfuſus et extremus omnia cingens atque complexus ardor, qui aether nominatur, Deus ſummus eſt. Qui in extrema quidem coeli circumferentia habitat, ad medium vero totius fertur, et circa eius ambitum conſiſtit. Probe hoc tenendum eſt, vt de phyſiologia et theologia Stoicorum recte iudicari queat. Nam hinc clariſſime patet, Stoicorum Deum non eſſe alium, quam ignem illum arte et perfectione cuncta perficientem, quae in natura ſunt, ſiue ſubtiliſſimam partem materiae, craſſiori opponendam. Haec quia leuiſſima et agillima totius pars eſt, ſurſum tendit, et ambitum mundi continet, quia vero ad medium mundi, vnde exiit, fertur, cuncta quoque permeare, et cuncta mouere neceſſe eſt. Et haec phyſica ratio eorum eſt, quae ſupra theologice de Deo dicta ſunt. Quae ita explicata, vt par eſt, vtrum tam ſplendida et ſacris Chriſtianorum placitis confinia ſint, ac putant, qui concordiam inter Senecam et Paulum, Zenonem et Petrum meditantur, lector vel mediocriter attentus facillime iudicabit.

XLII. Sol puriſſimus ignis eſt, et maior terra: ſed et orbiculari figura, iuxta cum mundo: Ignis quidem eſt, quoniam omnia, quae ignis praeſtat. Maior vero terra, quia omnem eam illuſtrat, et ipſum etiam coelum [ſſ]. Ignem vero artificialem, id eſt ratione et intellectu praeditum intelligi, ex adducto STOBAEI loco [t] patet, vbi eum ignem, quem τεχνικὸν, φύσιν καὶ ψυχὴν dixerat, naturam aſtrorum conſtituere docet Zeno.

XLIII. Itaque ſol Deorum merito princeps et dux eſt. Naturali hoc ſequitur conſequentiae neceſſitate ex adductis. Ita tamen, vt fallatur LIPSIVS [u], qui PLINIVM Stoice dixiſſe ait: *Solem eſſe totius animam, ac planius mentem, hunc principale naturae regimen ac numen credere decere:* quamuis non neget quosdam Stoicos ſupremum aetherem: ἡγεμονικὸν, ſiue mentem naturae rectorem dixiſſe. Stoici enim germani ſolem non primam omnium rerum cauſam, quae omnia fecit, ſed principem inter Deos factos conſtituebant, adeoque inter opera ſummi Dei reponebant. Teſtamur ANTONINVM [v] et EPICTETVM [w], quorum ille: *Quis ſolem condidit? quis terrae fructus?* hic autem: *Qui ſolem ipſum et fecit et circumagit, paruam ſuorum operum partem, ſi cum vniuerſo conferatur, is vero non poteſt animaduertere omnia.* Rectiſſime, ſi Stoica principia ſequaris. Nam ſupremus DEVS in extremitate mundi coeliue eſt, quem locum ſoli Stoici non aſſignabant.

XLIV.

ſ) STOBAEVS c. 24. p. 57. Qui φύσιν καὶ ψυχὴν dixiſſe ait. Recte itaque ignem naturae rationalem dixeris, quod τεχνικὸν πῦρ Zeno vocauit.

ſſ) LAERT. ſ. 144. LIPS. diſſ. XII. p. 195.

t) vid. not. praeced (ſ)

u) Diſſ. XIII. p. 197. qui Platonica et Stoica miſcet.

v) Lib. III, ſ. 26. w) ARRIAN. L. I. c. 14.

XLIV. Nobiliſſima puriſſimaque aetheris parte ſidera gignuntur, neque vlla praeterea admiſta ſunt natura, totaque ſunt calida atque pellucida, vt ea quoque rectiſſime et animantia eſſe, et ſentire atque intelligere dicantur. Vere et ex mente Stoicorum ita CICERO [x]: nam Poſidonius quoque [y] ſtellas corpora diuina eſſe ex igne aethereo compoſita dixit. Ceterum ſenſum atque intelligentiam aſtrorum maxime ex ordine eorum demonſtrabant, atque conſtantia; itemque ex motu, prout concludebant, voluntario; qua de re ratiocinia eorum legi poſſunt apud CICERONEM [z]. Et haec genuina ratio eſt, cur ſidera inter numina retulerint, de qua re conferenda, quae §. VI. diximus.

XLV. Cum nullus non paſtu indigeat ignis, ſtellae quidem terrae, mariſque ac fluminum vaporibus paſcuntur [a]. Etiam ad hanc poſitionem Stoicorum attendendum eſt, non tantum ad detrahendam diis eorum laruam, qui vaporibus terrae mariſque nutriri opus habent, ſed et ad perſpiciendam cauſam conflagrationis mundi: nam putabant, vbi alimenta haec plane deficere contingeret, ignis violentia totum hoc vniuerſum correptum iri. Plura dabit IAC. THOMASIVS [b].

XLVI. Quia ſidera partes ſunt ignis diuini et naturalis ſenſuque et intelligentia gaudent, ideo futura quoque portendunt, nec vnius tantum aut alterius rei ſigna dant, ſed ſaepe totum fatorum ſequentium ordinem nuntiant, et quidem decretis euidentibus, longeque clarioribus, quam ſi ſcriberentur. Veriſſime ex mente ſcholae ſuae haec tradit SENECA [c], cum enim ſummi et diuini aetheris nobiliſſima pars ſint ſidera, ille vero fati legibus agit, et diſponit, magnae quoque hae partes eius iisdem non tantum, quas ſcripſerunt legibus, vt ait Seneca, parent, ſed et toti fatorum catenae ita innexa ſunt, vt ex maxima cauſae principalis ſecundum fati leges agentis parte, decreta haec queant intelligi. Non itaque praeter mentem ſectae ſuae dixit MANILIVS:

- - - - conſcia fati
Sidera diuerſos hominum variantia caſus.

perperam caſtigatus a LIPSIO [d]. Nam dependent fati caſus a diuino igne, Deo, cuius nobiliſſima pars ſunt ſidera.

XLVII. Proprie ſol et luna, ſtellae (ἀστέρες) dicuntur, ab his autem differunt ſidera, (ἄστρα) quod haec etiam ſtellae vocari poſſint, illae vero non item ſidera [e].

XLVIII. Stellarum inerrantium circuli ita ſequuntur: Saturnus, Iupiter, Mars, Mercurius, Venus, Sol, Luna. Inter quinque priores principatum ducit Venus, quia proximus ſol ei eſt [f].

XLIX.

x) Acad. Qq. L. II. c. 15.
y) Apud STOB. l. c. p. 54 ſeq.
z) De nat. Deor. L. II. c. 15. LIPS. diſſ. XIV. p. 201.
a) Et ſol quidem exhalatione maris, luna fluminum fontiumque, aſtra, terrae, vid. PORPHYR. de antr. Nymph. p. m. 112. ed. Rom. LAERT. L. VII. ſ. 142.
b) l. c. diſſ. VI. p. 73.
c) Qq. nat. L. II. c. 32. conf. ep. 80.
d) Diſſ. XIV. p. 210.
e) STOB. l. c. p. 55.
f) CIC. N. D. L. II. c. 20.

XLIX. Infimam aetheris partem occupat luna, quae eſt ſtella intelligens, ſapiens, igneae naturae, cui tamen terrena admixta eſt. Poſidonio cum magna Stoicorum parte ex igne et aëre miſta eſt, cui etiam miſtioni maculas lunae in acceptis ferunt. Terra mole ab ea ſuperatur, perinde ac ab ſole, et communem quoque cum eo ſphaericam figuram habet, motuque ſpirali procedit, qui geminus ei eſt, communis cum mundo ab oriente ad occidentem, et contrarius per ſigna zodiaci [ff].

L. Poſt lunam aëris orbis ſequitur, inter mare medius atque coelum, figura rotunda. Haec Iuno eſt.

LI. Aër diuiditur in tres regiones, ſummam, mediam et infimam. Summa pars calidiſſima eſt, et ſicciſſima, et ob hoc etiam tenuiſſima, ob viciniam aeternorum ignium. Pars ima et vicina terris denſa et caliginoſa eſt, quippe quae terrenas exhalationes recipit; media pars temperatior quam vtraque, parte altera, frigidior tamen ſiccitate et humiditate.

LII. Ventus aëris eſt fluxio [g].

LIII. Pluuia nubis eſt in aquam conuerſio, vbi ex terra mariue vi ſolis ſurſum elatus humor penitus non potuit diſſipari [h].

LIV. Terra mundi pars denſiſſima et fulcrum, vt oſſa ſunt in animalibus, diffuſam circa ſe ex aequo habet aquam [i]. In medio autem terra conſiſtit, eſtque, vt centri poſtulat natura, et vna et finita, figura rotunda, quam et aqua habet, eiusdem cum terra centri [k].

LV. Occulto itinere mare ſubit terras, et palam venit, ſecreto reuertitur, colaturque in tranſitu mare, quod per multiplices anfractus terrarum verberatum amaritudinem ponit, et in ſinceras aquas exit [l].

LVI. Terra immobilis conſiſtit [ll].

LVII. Vnus mundus eſt; ita Epicureis infinitos mundos ſtatuentibus contradicentes Stoici; hac potiſſimum ratione vſi, quae ex ſemel admiſſis principiis neceſſario ſequebatur: totum corporeum eo abſolui, id eſt, vniuerſam materiam, et quicquid realiter et corporaliter exiſtit, nempe Deum et materiam eo comprehendi [m].

LVIII. Aeternus mundus eſt, ſi pro toto ſumatur, Deum et materiam complectente, qui ab aeterno fuit, aeternumque durabit. Si vero per mundum intelligatur, quod ornatum et conſtitutionem iam talem habet, peribit mundus, vti ortum accepit [n]. Poſteriori ſignificatione LAERTIVS [o] intelligendus eſt, tradens: Stoicis pleriſque placere, corruptibilem mundum eſſe, et eodem modo, quo ſenſibilia omnia, gigni et reſolui. Partes enim cum corrumpi queant, totum quoque corrumpi poſſe. Poſſe quoque in

ff) LAERT. ſ. 145. STOB. p. 59. PLVT. de pl. phil. L. II. c. 25. et de facie in orbe lunae T. III. p. m. 353. conf. BVRNET. l. c.
g) PLVT. de plac. phil. L. III. c. 7.
h) LAERT. L. VII. ſ. 153.
i) STOB. l. c. p. 48.
k) LAERT. L. VII. ſ. 155. PLVT. l. c. c. 9. 10. LIPS. diſſ. XVI. p. 219 ſeq.
l) SENECA Qq. natur. L. III. c. 4.
ll) ib. L. VII. c. 2. LIPS. diſſ. XIX. p. 223 ſeqq.
m) LAERT. L. VII. ſ. 140.
n) PHILONIS de mundo incorrupt. p. m. 940. et DIDYMI apud EVSEB. praep. L. IV. p. 816. loca lege apud LIPS. L. II. diſſ. XX. p. 241.
o) Lib. VII. ſ. 141. THOMAS. p. 62.

Digitized by Google

in deterius mutari mundum, quia ſiccitati et inundationi obnoxius eſt, ſicque tandem deleri. Aliter tamen Boëthus et Poſidonius, quibus et Panaetius adiicitur, et Diogenes Babylonius, qui mundi conflagrationem impugnant, eum aeternum eſſe defendentes [p].

LIX. Lege vero mundi inundatio et conflagratio non ſecus, quam hiems et aeſtas, veniet. Illa quicquid habitatur, obducet, necabitque omne animal, orbe ſubmerſo. Prolixe de hoc mundi diluuio SENECA [q], qui nouam ex hac inundatione terram, extinctis pariter feris, in quarum homines ingenia tranſierant, promittit, vbi nouus dabitur homo inſcius ſcelerum et melioribus auſpiciis natus. Qui adeo placet LIPSIO [r], vt e ſacris literis et euentum et cauſam hauſiſſe putet. Nec ab omni veriſimilitudine abludit, veterem de diluuio traditionem, quae per omnes fere gentes peruagata eſt, et cuius notitiam imprimis Phoenices habuiſſe videntur, ad Zenonem ex hac gente oriundum, parentum forte traditione, perueniſſe. Caue tamen diluuium Stoicum cum ſacro confundas. Illud enim neceſſaria fati, id eſt cauſarum et euentuum in mundo lege euenit, adeoque per aeternas periodos repeti debet: vt hiems neceſſaria tempeſtatis diſpoſitione quotannis reuertitur, quae a diluuio ſacris oraculis memorato longiſſime diſtant.

LX. Altera praeter cataclyſmum iſtum mundi deletio fiet ignis combuſtione, vbi totus conflagrabit. Accendetur enim mundus potentia illius ignis, qui in omnibus rebus latitat, quae longis temporum interuallis humorem conſumens omnem, omnia in ſuam naturam conuertet, cuncta conflabuntur in vnum, et in Iouem, vel chaos potius priſtinum reducentur. Fiet haec conflagratio certis et mundi fato ac legibus deſtinatis periodis annorum. Decantatiſſimum hoc de mundi conflagratione Stoicorum dogma eſt, cuius forte excogitandi anſam a veteri traditione, quae inter barbaros viguit, igne mundum aliquando deletum iri, accepit Zeno, ſed ita ſyſtemati ſuo adaptauit, vt prorſus ab ea diuerſa ſit. Quam vt recte intelligamus, 1. obſeruandum eſt, neceſſitatis ſiue fati lege hanc conflagrationem ex mente Stoicorum euenire. Cum enim natura totius ita connectatur, et catenae inſtar inter ſe omnia ſequantur, vt a principio ad finem cuncta decurrant, et ab eo in circulo ad initia ſua recurrant, atque in orbem vertantur, neceſſario eiusmodi mundi finis ſtatuendus eſt, quo ignis ille artifex mundi, ſiue naturalis, qui ex chao quaſi erumpens rebus omnibus et formam dedit, et illas permeando et viuificando ſuſtentauit, conſumto tandem nutrimento, ſiccitatem inducet et conflagrationem, qua cuncta in vnam conflabuntur maſſam, et in priſtinum reducentur chaos, ex quo poſt aliquam quietem ignis ille diuinus nouum iterum mundum producet, idque aeternis viciſſitudinibus repetet. Longum liceret huius dogmatis teſtium agmen producere,

p) PHILO de mundo incorr. CICERO de N. D. L. III. c 46. STOBAEUS Eccl. phyſ. c. XXIV. p. 44.

q) Qq. nat. L. III. c. 29.

r) diſſ. XXI. p. 247.

Digitized by Google

cere, niſi otium nobis feciſſet LIPSII[s] et THOMASII[ſſ] induſtria. Videri tamen poſſunt praeter alios ex Stoicorum numero SENECA[t] atque ANTONINVS[u]. Eleganter ex Stoicorum mente OVIDIVS[v]:

Ecce quoque in fatis reminiſcitur, affore tempus
Quo mare, quo tellus, correptaque regio coeli
Ardeat, et mundi moles operoſa laboret.

Oppoſitam vero eſſe hanc fatalem et neceſſariam mundi deſtructionem, vt alia quoque phyſiologiae Stoicae capita Epicureis, non eſt quod dubitemus. Illis enim non minus, quam Stoicis, placebat, mundos tandem diſſolutum iri, vt infra capite XIV. demonſtrabimus; id vero nulla fati neceſſitate, ſed atomorum, quae coaluerant temeraria et fortuita reſolutione et diſſipatione fieri docebant[w]. 2. Quia vero certa periodo haec conflagratio ex fati lege euenire debet, hinc certis tantum temporibus durare mundum, hisque exactis renouari mundi faciem vniuerſali conflagratione et reſtitutione in prima principia ſtatuebant Stoici. Quam fatalem temporis periodum vt deſignent Stoici, annum magnum varia veterum opinione commendatum et traditum, in partes vocant, et NEMESIO[x] teſte, ſtellas aiunt errantes, cum ad idem et in longitudine et in latitudine ſignum referantur, in quo initio erant, cum primum mundus eſt conditus, certo temporum ambitu conflagrationem et interitum rerum efficere, et de integro mundum eodem reſtitui. Quot vero annis iſte magnus annus et fatalis rerum omnium periodus definiatur, de eo inter Stoicos non conuenit, quorum hac de re placita et coniecturas attulit THOMASIVS[y], qui multa eruditione hunc annum magnum illuſtrauit, ipſe pluribus videndus. 3. Cauſam vero ἐκπυρώσεως illius ſupra iam attigimus, conſumtum alimentum, quo ignis per omnia latitans alebatur, vnde ſiccitas primo, mox conflagratio exoriri debet[z]. 4. Modum vero, quo illa eueniet, eleganter, more ſuo depinxit SENECA, qui ita ad Marciam[a]: *Cum tempus aduenerit, quo ſe renouaturus mundus extinguat, viribus iſta ſuis ſe caedent, et ſidera ſideribus incurrent, et omni flagrante materia, vno igne, quicquid nunc ex diſpoſito lucet, ardebit.* Id momento futurum alio loco[b] non minus pulchre. 5. Dum vero ita omnia ardent, ſoluuntur, conflantur, neceſſario quoque Deos omnes, et in his principes ſtellas et ſidera, occupabit incendium, Diique confundentur in vnum vt ait SENECA[c]. Commode alter, tragoedus[d]:

Coeli regio concidet,
Certos atque obitus trahet
Atque omnes pariter Deos
Perdet mors aliqua et chaos.

Alia

s) Diſſ. XXII. p. 248 ſeqq.
ſſ) Diſſ. XI. p. 160 ſeq. add. GATAKER. ad Antonin. V. 21 IAC. WINDETVS de vita functorum ſtatu Sect. III. p. m. 64. alius nominat WOLFIVS ad PSEVDO ORIG phil. p 146.
t) Conſol. ad Marc. c. vlt. Q. q. nat. L. III. c. 27. ep. 9 et 71.
u) loc. cit.
v) Metamorph. L. I. v. 256.
w) Conf. LACTANTIVS L. VII. c. 1. MINVC. FELIX, in Octauio c. 34. §. 2. p. 127. qui tamen minus accurate Stoicos et Epicureos iungit.
x) De natura hom. c. 38.
y) Diſſ. V. p. 62 ſeqq.
z) PHILO de incorrupt. mundi p. m. 940.
a) c. vlt.
b) Q. q. nat. L. III. c. 27.
c) Epiſt. 9.
d) Herc. Oet. v. 1112.

Alia Stoicorum teſtimonia adducta a LIPSIO [e] et THOMASIO [f] praeterimus; ſatis euidenter enim haec ex toto phyſiologiae Stoicae ſyſtemate fluunt. 6. Vt vero iſta ignis depaſtio omnium quae ſunt, fieri queat, habeatque ignis, vbi ſe extendat, ideo vacuum infinitum a Stoicis aſſertum eſſe, ſupra iam demonſtrauimus. Addimus locum PLVTARCHI [ff], quia luculentus eſt: *Ignem, Stoici aiunt, ſemen eſſe mundi, et poſt exuſtionem mutare mundum e corpore minore, habentem iam tumoris et amplitudinis multum, et vacui regionem immenſam occupantem, quae ipſa immenſa facta ſit illo augmento. Rurſumque, cum gignitur mundus, ſenſim abire et collabi magnitudinem; ſubeunte ſcilicet, cum generatio exiſtit, et contrahente ſe in ſe ipſam materie.* 7. In vnam ita maſſam conflato toto mundo reſtituitur ſtatus chaoticus, quem Iouis nomine ſignificant Stoici, qui *ita paulisper acquieſcet ſibi, reſoluto mundo*, vt ait SENECA [g], *ſuiſque cogitationibus intentus quaſi deliteſcet;* quo 8. nouus iterum, poſcente ita fati ordine et orbe, *orietur mundus, integer, omne animal*, vt habet SENECA [h], *ex integro generabitur, dabiturque terris homo inſcius ſcelerum, et melioribus auſpiciis natus.* Verbo cuncta primaeuam integri mundi naſcentis recuperabunt faciem, *idemque mundi ornatus*, vt ait CICERO [i], *orietur.* 9. Neque tamen diu durabit illa felicitas, ſed quod ex natura materiae, quam totam corrigere Deus, ſiue ille ignis diuinus, non poteſt, neceſſario ſequitur, prior redibit corruptio. *Innocentia*, vt porro SENECA [k], *non diu durabit, niſi dum noui ſunt homines, cito nequitia ſurrepet.* 10. Cum itaque et tum emendatione opus habebit natura degenerans, redibit conflagratio, ſicque aeternis periodorum orbibus orientur et conflagrabunt mundi [l]. 11. Ex qua breui conflagrationis Stoicae hiſtoria clarum eſſe putamus, quantum a Chriſtiana diſtet, cum et fatalis ſit ac neceſſaria, et naturalibus atque mechanicis quibusdam legibus conſtet, et aeternis periodis repetatur, et, quo minus prior corruptio iterum irrepat, impedire nequeat [ll], quae omnia indigna ſunt Deo, qualem, quem hoc in dogmate Stoici fingunt, ridet PHILO [m], talem monens a Stoicis induci Deum, qui ſimilis ſit pueris, qui ſaepe iuxta litora per luſum ex arena tumulos excitant, et poſtea manibus ſuis iterum deſtruunt. Quae ſine dubio mouere Boëthum, Poſidonium, Diogenemque Babylonium et Panaetium, quos ſupra memorauimus, quibus ex Numenio Zenonem Sidonium addit LIPSIVS [n], vt inſulſam doctrinam abiicerent. Craſſum enim dogma eſſe, recte iudicauit BVRNETIVS [o], magnus cetera conflagrationis mundi patronus. Sed meliora non dabant principia ſemel admiſſa, et liquidiorem

e) l. c. p. 255.
f) Diſſ. VII. p. 75 ſeqq.
ff) de repugnant. Stoic. T. III. p. m. 462.
g) Epiſt. 9. conf. PLVTARCH. l. c.
h) Q. nat. L. III. c. vlt. PLVT. l. c.
i) De nat. Deor. L. II.
k) l. c.
l) Numen. apud EVSEB. praep. L. XV. p. 820. TATIANVS adu. gentes p. m. 145. ed. Paris.
ll) THOMAS. l. c.
m) l. c.
n) l. c. p. 261. conf. MENAG. ad Laërt. L. VII. ſ. 142.
o) Archaeol. philoſ. L. I. c. 7. p. 374.

traditionem non admittebat Heraclitus, in eodem luto haerens [p], quem ſecutus eſt Zeno.

LXI. Rebus omnibus ita poſt conflagrationem in priſtinum ſtatum reſtitutis, et redeuntibus per orbem, redibunt etiam homines. En reſurrectionem Stoicam, de qua eleganter SENECA [q]. *Mors quam pertimeſcimus ac recuſamus, intermittit vitam, non eripit. Veniet iterum, qui nos in lucem reponat dies.* Caue tamen hanc reſurrectionem cum Chriſtianorum reſurrectione confundas, quod praeter veteres quosdam HVETIO [r], accidit. Illa enim fati lege recurrit, nec homines reſtituit meliores et feliciores, ſed in priſtinam miſeriam detrudit. Hinc ipſe adiicit dictis SENECA: *hanc diem multos recuſaturos fuiſſe, niſi oblitos reduceret.*

LXII. Tempus, inter res incorporeas vltimum locum occupat; de natura eius non prorſus inter ſe Stoici conueniunt. Zenoni interuallum eſt motus et menſura celeritatis ac tarditatis, ſecundum quam ſunt et fiunt omnia. Chryſippo motus interuallum eſt, mundi motum conſequens; Poſidonio tempus in genere infinitum eſt, in parte vero, praeteritum tantum et futurum; praeſens enim tanquam punctum quaſi, quod ſub ſenſum cadit, conſiderandum eſt [s]. Patet ex dictis, Stoicis inter ea, quae realem exiſtentiam habent, tempus non retuliſſe, quia incorporeum fecerunt, id eſt, actionis et paſſionis expers, incorporeum enim eſt, quod eſſe poteſt, ſed in corporibus non eſt [ſſ], quale eſt vacuum, quod ideo a loco diſtinguebant, quod hic queat occupari. Ex his vero recte colligitur, Stoicos ignoraſſe, quid de his incorporeis ſtatuendum ſit, et cum ens phyſicum de iis negarint, in mentis tantum notione et relatione ea quaeſiuiſſe.

Anthropologia Stoica.

LXIII. Homo mundi imago eſt, et mundus in ipſo. Nam et ille conſtat corpore et anima, vt totum [t]. Hinc dignitas hominis patet, qui proximus a Diis collocatus eſt. Egregie ex Stoae decretis MANILIVS [u]:

Quis dubitet poſt haec hominem coniungere coelo,
Eximiam natura dedit linguamque capaxque
Ingenium, volucremque animum, quem denique in vnum
Deſcendit Deus atque habitat, ipſumque requirit.

LXIV. Principium humano generi ex nouo mundo conſtitutum fuit, primique homines ex adminiculo diuini ignis, id eſt, Dei prouidentia, geniti ſunt. Ita Stoicorum de generatione humani generis eiusque ortu ſententiam enarrat CENSORINVS [v], quem tamen non aliter intelligendum eſſe, principia Stoicorum naturalia ſuadent, quam ignem diuinum rationes

p) Dabimus teſtimonium LAERTII, remque ipſam c. XIII.

q) SENECA ep. 36. Chryſippus apud LACTANT. L. VII. c. 23. ANTONIN. L. V. §. 13. X. §. 7. L. XI. §. 1. GATAKER. ad h. l. ORIG. philoſophum, p. 147.

r) Q q. Al etn [illegible] II. c. 23. [illegible] BVRNET. theor. tel. lur. L. IV. c. 5. p. 278 ſeqq. Otium Vindel. p. 37. Non tamen id omnibus Stoicis placuiſſe obſeruat THOMASIVS l. c. diſſ. X. p. 156 ſeqq.

s) STOBAEVS c. II. p. 20 ſeq. SEXT. EMPIR. Pyrrh. hyp. L. III. c. 17. ſ. 136. L. II. adu. Phyſ. ſ. 218. LAERT. L. VII. ſ. 141.

ſſ) SEXT. EMP. adu. Logic. L. II. ſ. 263. 400. 407.

t) LIPS. L. III. diſſ. II. p. 273. qui Stoicis phaleris nimis capitur.

u) L. II.

v) CICERO de legib. L. I. SENECA ep. 90. LIPSIVS L. III. diſſ. III. p. 282 ſeqq.

nes ſeminales omnium rerum continentem, eam partem materiae, quae apta erat inſtituto, humanam mentem imprimendo, qualitate formaque hominis impertiuiſſe. Ad aeternam enim rationem toti inditam, et vim omnium ſeminum ſingula proprie figurantem cunctarum rerum ortum referebant. Nihil hic creationis liberae cogitandum; cuncta neceſſario, fatique lege euenere; *perpetuis enim curſibus*, interprete CICERONE [w], *et conuerſionibus coeleſtibus credebant extitiſſe, quandam maturitatem ſerendi generis humani:* quod ſparſum in terras atque ſatum, diuino auctum ſit animorum munere.

LXV. Hominis ſemen, quod ipſe emittit, cum humido miſcetur animae partibus, pro ratione comiſtionis parentum. Eſt autem id, ſecundum Chryſippum ſpiritus, quoad eſſentiam. A totis corporibus id defluere, Sphaerus dixit, ideoque et omnes corporis partes gignere; mulieris autem ſemen infoecundum eſſe, vtpote ſpiritu non intenſum, et modicum item et aquoſum [x]. Caue vero, per ſpiritum hic aliud intelligas, quam materiam ſubtiliorem, ſenſu Stoico [y].

LXVI. Semen tamen corpus modo producit non animam, quod futuri hominis rationem omnem comprehendit, et totius corporis, et ſequentis aetatis, in paruo occultoque lineamenta ſunt [z]: anima vero non in vtero concipitur, nec cum carnis figulatione compingitur atque producitur, ſed et effuſo iam partu nondum viuo infanti extrinſecus imprimitur [a]. Anima itaque ſecundum Stoicos non niſi naſcenti infanti inſinuatur, vt ait LACTANTIVS [b], aëris quippe rigore percuſſo, vt vim animalem raperet, et vocalem ſonum redderet, quod cum Aeneſidemo Stoicis tribuit TERTVLLIANVS [c]. Vnde ſequitur foetum in vtero non aliter ali ac creſcere, niſi vt plantam [d]: immo longius progreſſi alii ex Stoicis, partem vteri, non animal foetum eſſe dicebant, decidentem ex vtero, ſicut maturi fructus decidunt ex arboribus [e]. Quas abſurdas et pueriles nugas vehementer improbant in Stoicis TERTVLLIANVS [f] atque PLVTARCHVS [ff].

LXVII. Animus, ſi primam eius originem inſpexeris, non eſt ex terreno grauique concretus corpore, ſed ex illo coeleſti ſpiritu deſcendit [g], cuius diuini ſpiritus pars eſt ac ſcintilla, ex igne coeleſti ac diuino, qui in aethere coeloque habitat, cuiusque pars in ſempiternis illis ignibus habitat, qui ſidera et ſtellae vocantur [h].

w) l. c.

x) LAERT. L. VII. ſ. 158. quique in hanc Stoicorum doctrinam commentatur LIPSIVS l. c. p. 296. conf. SENECA Qq. Nat. L. II. c. 6.

y) conf. LIPS. l. c. diſſ. VII. p. 301 ſeq.

z) SENECA l. c. L. III. c. 29.

a) TERTVLLIANVS de anima c. 25.

b) L. III. c. 10.

c) l. c.

d) PLVTARCH. de repugn. Stoic. T. III. p. m. 31.

e) IDEM de plac. phil. L. V. c. 15.

f) l. c.

ff) De repugn. Stoic. l. c.

g) SENECA ad Helu. c. 6.

h) CICERO in Somn. Scip. PLINIVS L. II. c. 26. Epictetus paſſim, vid. ARRIAN. L. I. diſſ. XIV. L. III. diſſ. XXIV. ANTONIN. L. IV. §. 4. L. II. §. 4. L. IX. §. 8. ex recentioribus LIPSIVS diſſ. IIX. p. 307. GATAKER. ad ll. cc. Antonini et ad L. IV. §. 21. BVDDEVS Anal. hiſt. phil. p. 90. et qui de fonte animorum plura congeſſit THOMASIVS l. c. p. 249. quibus, ſi placet, adde, quae in diſſ. de Stoicis, ſubdolis Chriſtianorum hoſtibus l. c. diximus.

Digitized by Google

LXVIII. Eſt itaque animus hominis particula Dei, ſiue animae mundanae, a Deo quaſi auulſa non ab ipſo tantum, ſed ex ipſo facta, et anima mundi fons eſt animarum.

LXIX. Anima quid ſit, difficile quidem expedire eſt [i], (ita enim Heraclitus quoque, Zenonis dux) quod ſi tamen animorum fontem conſulimus, ignis animus eſt, ſiue ſpiritus igneae naturae [k]. Spiritusue calidus, intelligens, rationalis. Recte hanc aſſertionum trigam Stoicis tribui, non allata tantum veterum teſtimonia, et ipſa, quibus vſi ſumus, verba Stoicorum probant, ſed et ratio ſyſtematis phyſici in Porticu perſonantis euincit. Cum enim omnia, quae mouendi, regendi, agitandi vim habent, naturam, eſſentiam fontemque habeant in anima mundi, qui ignis ille artifex et naturalis eſt, in aethere habitans, et in ſtellis atque ſideribus potiſſimam portionem reſidentem conſtituens, materiam vero omnem penetrans, et agitans, non poſſunt non animae particulae eſſe naturae diuinae, et eſſentia animarum in igne conſtitui, illarumque etiam ortus ex ſideribus deriuari, cum partis ratio totum ſequatur. Modificationem tamen aliquam adhibebant Stoici, qui facile videbant, ignis tanti ferendi capacem hominis naturam non eſſe, inde ſtatuebant, teſte PLVTARCHO [l] et PSEVDO-ORIGENE [ll], animam ſiue ignem iſtum diuinum, in partu hominis inditum ab aëre refrigerari ac durari, et, mutato ſpiritu, fieri animal. Hauſit hanc doctrinam Zeno partim ab Heraclito, qui animam ex igne illo naturali etiam deriuauit, partim a Platone, qui animam mundi fontem animarum conſtituit, ita tamen vt originem diuinam referret.

LXX. Animae itaque et mortales et immortales ſunt. Dubii et diuerſum inter ſe de duratione animarum ſentientes Stoici. Certe indigne tanto philoſopho SENECA [m]: *Fortaſſe, ſi modo ſapientium fama vera eſt, recipitque nos locus aliquis, quem putamus periſſe, praemiſſus eſt.* Exagitatos propterea Stoicos fuiſſe ab Epicureis, quibus tamen aeternitatem et immortalitatem animorum opponebant, alio loco [n] probatum dedimus, et quam incerti hac de re fuerint, variae hac de re Stoicorum opiniones loquuntur: quas diligenter enarrauit MENAGIVS [o]. Cleanthes, omnes animas ad conflagrationem mundi permanere, Chryſippus, ſolas ſapientium exiſtimat, ſi LAERTIO [p] fides, quod tamen omnibus Stoicis tribuit PLVTARCHVS [q], quocum conſentit Numenius apud EVSEBIVM [r]. Nec aliter SENECA [s]. Epictetus vero [ſſ], et ANTONINVS [t] animas corpore ſolutas mox in animam mundi confundi, et in aërem

i) Fatetur SENECA N. Q. L. VII. c. 24. et CICERO Tuſc. Qq. L. I.

k) Teſtimonia Stoicorum praeter LIPSIVM diſſ. IIX. p. 313 ſeqq. collegit GATAKERVS ad Ant. L. IV. §. 21.

l) l. c.

ll) c. XXI. p. 146.

m) epiſt. 63.

n) not. (x) citando.

o) Ad LAERT. L. VII. §. 157.

p) l. c.

q) De plac. phil. L. IV. c. 7.

r) L. XV p. 816.

s) Conſol. ad Marc. c. vlt. Fluctuaſſe tamen, ex dictis patet.

ſſ) ARRIAN. L. III. diſſ. XIII. conf. LIPS. p. 311.

t) L. IV. §. 13. 21. conf. GATAKER. ad h. l. TZEZES chil. VII. hiſt. 147.

aërem ſubvectas ſuccendi, et igni vniuerſali inſeri aſſeruerunt. Et huc illi ex Stoicis ponendi, qui animas in vndis extingui poſſe credebant, quam abſurdam ſententiam, licet a Stoicis plane remoueat doctiſſimus THOMASIVS[u], nonnullos tamen inſaniuiſſe non negat, cum hoc ex natura animae corporeae, qui ignis eſt ab aere condenſatus, adeoque extinctionis capax, ſequatur. Abſurdiores ſunt, ex Stoicis iſti, SENECAE[v] memorati, qui exiſtimant animam hominis magno pondere extriti permeare non poſſe, et ſtatim ſpargi, quia illi non fuerit liber exitus. Ea enim ne Stoicis quidem principiis conſona ſunt, cum nec aër, nec flamma, nec animus, eiusdem tenuiſſimae naturae, Seneca recte monente, ſcindi vel ſupprimi queat. Quin et hoc notandum, quod hoc Senecae loco obſcurius innuitur, animas, ex multorum Stoicorum mente, non ſtatim, quam ex corpore diſceſſerunt, ſpargi, ſed corpori in ſepulchro adeſſe, donec putrefiat et eſſe deſinat[w]. Ex dictis iam vanitas phyſiologiae Stoicae clare patet, quae licet animorum immortalitatem non alia ratione aſſerere potuerit, quam vt redeuntibus per orbem fatalem rebus cunctis, animi quoque priſtini redeant, immortalitatem animorum tamen ſpem magnam *dicere Stoicos iuſſit, qua tota vita humana contineretur. Quam inconſtantiam Elpiſticorum nomen Stoicis ἀπὸ τῦ σκόμματος dediſſe, peculiari diſſertatione[x] veriſimile fecimus.

LXXI. Redibunt quidem animae in corpora priſtina poſt vniuerſalem rerum omnium conflagrationem, ſuisque inſerentur corporibus; ea vero μετενσωμάτωσις non confundenda eſt cum μετεμψυχώσει Pythagorae et Platonis, quae cum Stoicis aſſertis ſtare nequit[y], quamque iis perperam tribuunt LACTANTIVS[z] et DAMASCENVS[a]. Aliis vero ex Stoicis, non easdem ſed ſimiles animas in vniuerſali reuolutione anni magni corporibus indi placebat[b].

LXXII. Anima corpus eſt, eſt enim, et agere poteſt, ſed corpus tenuiſſimum, quod oculis videri nequit. Id ex adductis clarum eſt[c].

LXXIII. Octo animae ſunt partes, ſenſus nempe quinque, facultas generandi, facultas loquendi, parsque principalis, (τὸ ἡγεμονικὸν). Eſt vero pars animae princeps quae viſa format, item ſenſum et appetitum, vocaturque ea ratiocinatio, ſedemque in corde habet, vel vt alii malunt, in capite, tanquam in ſphaera ſua. Ab hac parte reliquae ſeptem naſcuntur et diriguntur[d].

LXXIV. Poſt mortem animae ſedes eſt inter ſidera, atque inter Deos, vbi naturae operum contemplatione fruitur, donec in conflagratione in Iouem cum reliquis Diis confundatur. Magnifice paſſim de hac animarum

u) Diſſ. de morte in vndis gentilibus inuiſa, quae extat Obſ. Hal. T. VII. obſ. 9. p. 127.

v) Epiſt. 57

w) SERVIVS ad VIRGIL. Aeneid. III. 64.

x) Diſſ. de Secta Elpiſticorum, quae extat Miſcell. Berolin. T. V. art. vlt.

y) Conf. IAC. THOMASIVS l. c. p. 156. Ouium Vindel. l. c. p. 26.

z) L. III. c. 18.

a) De haereſi apud LIPSIVM diſſ. XII. p. 325.

b) Vid. THOMASIVS l. c.

c) LAERT. L. VII. ſ. 157. PLVTARCH. de plac. philoſ. L. IV. c. 2. 3. LIPSIVS diſſ. XIII. p. 327.

d) LAERT. L. VII. ſ. 157. PLVTARCH. de placit. L. IV. c. 4.

Digitized by Google

rum poſt mortem ſede Stoici, imprimis SENECA [e], qui tamen ἐξωτερικῶς magis, quam ex vera animi ſententia, philoſophatus eſt. Diſtincte tamen Stoica de ſtatu animorum poſt mortem doctrina intelligenda eſt. Nam hoc 1. ad eos tantum pertinet, qui poſt mortem animos, diſſoluto corpore, non diſſolui, et in vniuerſam mundi animam non abire, ſed exiſtere vsque ad mundi ſuccenſionem ſtatuebant. 2. De bonorum hoc tantum animis valet, ignobiliores enim et malae ex Stoicorum ſententia cum corpore diſſoluuntur. 3. Non tamen ad ſidera et ſtellas aditum iis faciebant, ſed, (SENECAE [f] verba damus) *paulum ſupra nos commorari ſtatuebant, dum expurgant inhaerentia vitia, ſitumque mortalis aeui excutiunt.* Quod latius explicat PLVTARCHVS [ff], qui *animas iſtas*, ait, *fati lege vagari ea in regione, quae terram et lunam interiacet, ibi impiorum poenas luere; piorum certum tempus, quantum ad luſtrandum et corporis, vtpote malae cauſae, pollutiones abolendas ſufficit, in aëris puriſſima parte degere, quam prata Ditis appellant, deinde veluti ab exilio in patriam reductas, gaudium deguſtare, quale maximum percipiunt, qui ſacris initiantur, trepidatione ac ſuaui ſpe permiſtum. Multas enim extrudere aeſtuandoque proiicere, iamiam lunam ſubire affectantes; nonnullas etiam, quae iam eo peruenerint, ſubuerſas videre, tanquam in profundum deuolui. Quae autem ſurſum euaſerint, ac firmiter ſint collocatae, primum coronari pennis conſtantiae, et vim roburque aethereum accipere, ac fieri ſtabiles et pellucidas.* Ex quibus manifeſtum eſt, duplex animarum purgatorium ſtatuiſſe Stoicos, vnum, quod infra lunam in aëre eſſet, alterum, quod in luna eiusque cauernis, et earum maxima, quam penetralia Hecates dici idem PLVTARCHVS ait, exiſteret. Etſi vero haec ad accommodandos fabulari theologiae ſenſus phyſicos pertinere, et Stoicorum ea in re ſtudium ſingulari exemplo illuſtrare, negari nequeat, nihil tamen eſt, quod non Heracliteis de igne mundi rationibus, ex quibus eos hanc quoque de purgatione animarum in orco doctrinam Stoicos recepiſſe Plutarchus tradit, conueniat. Lunam enim ignem turbidum dixere Stoici, aërem vero obſcuriorem adhuc et craſſiorem partem, vt ſupra demonſtratum. Anima itaque mala et ignobilis in aërem diſſipata, et materiae contagio grauata, aeſtu aëris vehementiſſime agitati donec plane diſſipetur, rapitur, et hic infernus Stoicorum eſt: leuiores et parti naturae ſuae conformiter magis viuentes animae, ignis, id eſt naturae ſuae leuitate ad orbitam lunae adſcendunt, qui cum ignis turbidus ſit, neceſſe eſt eos luctari et purgari, donec naturali motus lege, qua ignis ſurſum tendit eluctentur, et cognatis inſerantur ſideribus. Qua ratione aliquam praemiorum et poenarum ſpem relinquebant Stoici [g], phyſicis licet et mechanicis phyſiologiae ſuae principiis addicti. 4. Neque tamen haec omnibus place-

e) In conſolationibus paſſim.

f) Ad Marciam c. 25.

ff) De facie in orbe lunae T. III. p. m. 383. conf. THOMASIVS de loco animorum poſt mortem ex Manetis doctrina, in Hiſt. Sapient. et Stult. T. I. p. 7[illegible].

g) LACTANT. L. VII. c. 7.

cebant Stoicis, ridetque has fabulas praeter Epictetum [h], SENECA [i], qui clare: *Illa, quae nobis inferos faciunt terribiles, fabula eſt. Nullas, ſcimus, imminere mortuis tenebras, nec carcerem, nec flumina flagrantia igne - - luſerunt iſta poëtae et vanis nos agitauere terroribus. Mors omnium dolorum ſolutio et finis eſt: vltra quam mala noſtra non exeunt, quae nos in illam tranquillitatem, in qua antequam naſceremur, iacuimus, reponit.* Ex quo Senecae loco euidens eſt, eum ſtatum hominis eundem, qui ante naſcendi initia habuit, vbi anima in mundi anima, corpus in materia delituit, poſt fata poſuiſſe.

LXXV. Anima ſapiens et philoſophia erudita ſolis et lunae et ſtellarum curſus diſcit, eaque videt, quae in terra didicit. Prolixe haec IVLIVS FIRMICVS [k], quem tanquam filium et ſatellitem Stoicorum laudat LIPSIVS [l], qui tamen ipſe videt, Platonica ea magis eſſe, quam Stoica, vnde non inſiſtit argumento, quod SENECAE intactum. Prouocaſſet rectius ad Senecam ſuum, qui loco [ll], alibi ipſi LIPSIO adducto, ea de re eleganter, modo ex animi ſententia, certe ex Stoicorum mente: *Parens tuus, Marcia, illic nepotem ſuum, quanquam illic omnibus omne cognatum eſt, applicat ſibi noua luce gaudentem, et vicinorum ſiderum meatus docet: nec ex coniecturis, ſed omnium ex vero peritus in arcana naturae libens ducit. Vtque ignotarum vrbium monſtrator hoſpiti gratus eſt, ita ſciſcitanti coeleſtium cauſas, domeſticus interpres, et in profunda terrarum permittere aciem iuuat. Delectat enim ex alto relicta ſuſpicere.*

§. X. Principiis his phyſiologicis innititur doctrina Stoicorum moralis, quae delineanda nobis iam eſt. Eam in hos locos Chryſippus et ſequaces diuidunt [m]. De appetitu; de bono et malo; de paſſionibus animi; de virtute; de fine; de prima aeſtimatione; de actionibus; de officiis; exhortationes et dehortationes. Zeno tamen et Cleanthes, ſubtilitates has, dialecticis potiſſimum diuiſionibus nixas non curabant; licebit itaque etiam nobis, poſthabito Stoicorum ordine dialectico naturalem, quo ſe dogmata conſequuntur, vt in phyſicis fecimus, ſequi, et decreta Stoicorum moralia ex ipſis fundamentis ſuis deducta enarrare. Ea vero in his potiſſimum verſabantur: *Philoſophia moralis Stoicorum.*

I. In vita hominis ante omnia reſpiciendum ad finem [n]. Eſt vero finis, cuius cauſa fiunt omnia, ipſo ob quam ſit, habente nullam; vel ad quem omnia referuntur in vita, cum ipſe ad nihil referatur [o].

II. Finis

h) ARRIAN. L. III. diſſ. XIII.
i) Ad Marciam. c. 19. conf. ep. 117.
k) Aſtronom L. I.
l) diſſ. XV. p. 336.
ll) l. c. c. 25.
m) LAERT. L. VII. ſ. 84. Recentiores ethicam Stoicorum explanatores enumerant Acta philoſ. Vol. I. p. 747 Vol. II. p. 163. 445. Quibus merito addenda cel. BVDDEI. Introd in philoſoph. mor. Stoicorum ex mente Antonini praefixa ANTONINO Lipſiae edito.
n) SENECA epiſt. 95.
o) ib STOBAEVS Eclog. eth. L. II. c. 3. p. 172. ed. Canteri.

II. Finis trifariam dicitur, primo bonum, quod finis eſt vltimus, ſecundo ſcopus, qui eſt vita ad illum ducens, tertio expetendorum extremum, ad quod reliqua omnia referuntur [p].

III. Finis vero hominis eſt naturae conuenienter viuere. Definitionem hanc Zenonis varie auxere ſectatores, quorum explicationes referunt LAERTIVS et STOBAEVS [q].

IV. Eſt vero natura nihil aliud, quam lex et ratio totius mundi, et agitantis et viuificantis atque penetrantis omnia diuini ſiue coeleſtis ignis; ſicque naturae conuenienter viuere, naturae communis ductum leges motusque ſequi eſt, ſiue ſe ad totius naturam, tanquam partem, componere [r].

V. Cum vero naturae potior pars Deus ſit, cuius agitatione omnis materia mouetur, formatur, diſponitur, Dei vero particula ratio humana, ſiue princeps animae pars ſit, hinc naturam ſequi, Deum ſequi, rationem ſequi communem, vel legem mundi, idem ſignificat. Palmarium hoc totius ethicae Stoicae fundamentum eſt, cui reliqua omnia innituntur, quodque plenis buccis vbique Stoici crepant [s], quorum teſtimonia, ne nimii ſimus, collecta habes apud LIPSIVM [ſſ], STANLEIVM [t] et MENAGIVM. Arcte vero ita phyſica et ethica Stoicorum cohaerent. Omnia enim ex vno conſtant toto, cuius partes res omnes ſunt: quod cum fati legibus regatur, homo, qui *μικρόκοσμος* eſt, et ex vniuerſo decerptus, viuere debet, vt partem totius decet, et diſpoſitioni, ordini, atque naturae eius, quam agitans intra Spiritus coeleſtis vrget, conuenit, vt ita partem totius recte effingat. Huc enim omnia Stoicorum, quaecunque de fine diſſerunt, collineant; nam quod Chryſippo, viuere ſecundum experientiam eorum, quae ſecundum naturam eueniunt; quod Cleanthi, communis naturae ſequela; quod Diogeni Babylonio, rationi vitae obtemperare, in iis eligendis et reſpuendis, quae ſecundum naturam ſunt eligenda vel reſpuenda; quod Panaetio, viuere iuxta appetitiones a natura nobis inditas; quod Poſidonio, viuere contemplando veritatem ac ordinem vniuerſi, illud vniuerſi eſt naturam, motum, leges et rationes ſequi, et contraria reiicere, ſicque rationem toti rerum naturae inditam, Deumque partem eius agentem tanquam partem imitando exprimere. Eundem in modum de fine Stoico diſſerit CICERO [u], qui videndus. Idem reſpexere veteres Iureconſulti ius definientes, quod natura omnia animantia docuit: lex enim naturae omnibus mundi partibus ineſt, qua omnia ex cauſis ſuis originem ſumunt, et ad certos euentus decurrunt [x].

VI. Viuere vero ſecundum naturam, idem eſt, ac, viuere ſecundum virtutem. Pulchrum enim et bonum atque virtus, et quod participat ex virtu-

p) ib. CIC. de fin. paſſim.

q) LAERT. L. VII. ſ. 86 ſq. STOB. l. c. p. 171. LIPS. Introd. phil. mor. diſſ. XIV p. m 179. MENAG. ad l. c. Laërt.

r) citati.

s) SENECA ep. 41. ANTONIN. L. VI. ſ. 15.

ſſ) l. c.

t) P. VII. Hiſt. philoſ. p. 608. conf. GATAKER. ad ANTON. L. II. §. 11. BVDDEVS Analect. H. P. p. 145 146.

u) De fin. L. II c. 11.

x) Conf. IO. SCHILTER. Manud. philoſ. moral. ad Iuriſpr. c. II. §. 1. p. 38.

Digitized by Google

virtute. termini ſunt aequipollentes, vnde conſequitur, vt idem ſit beatitudo, quod, viuere ſecundum virtutem [y].

VII. Inſiti vero animo humano ſunt igniculi et ſemina viuendi ſecundum virtutem, quia pars eſt animae mundi ſiue Dei, cuius nutui parendum, et ad cuius leges viuendum eſt. Magna ea de re praecipiunt Stoici [z], quae tamen, caueas, conſentanea putes dictis eccleſiae doctorum [a], qui inſita honeſti praecepta, et ſcintillam rationis praeeuntibus ſacris oraculis aſſerunt. Stoica enim ratio, non communis recti bonique conſcientia, ſed eſſentialis particula rationis vniuerſi, id eſt Dei, cuius diſpoſitioni, ordini legibusue parendum eſt. Hinc a Stoicis tantae animae in virtutis vita vires tributae, quia Dei pars et membrum eſt. Paucis omnia luculenter complectitur PHILO [b]: *Hoc illud eſt apud eos, qui optime philoſophati ſunt, decantatum vltimum, ſiue finis bonorum, conſentienter naturae viuere; quod fit, cum animus ſemitam virtutis ingrediens, per veſtigia ductumque rectae rationis ambulat, id eſt, ſequitur Deum.*

VIII. Cum itaque conuenienter et conformiter fiunt omnia daemoni, qui ſingulis adeſt (id eſt particulae diuinae naturae, quae homini intime praeſens eſt, vt ſupra dictum) atque id ex conſilio et diſpoſitione ſupremae illius cauſae, quae toti praeeſt, idque gubernat, tum eſt haec vita beata ad virtutem [c]. Patet ex his, genium cuilibet praeſentem, non tantum eſſe ipſam eam particulam, DEI, quae τὸ ἡγεμονικὸν animae conſtituit, ſed internam quoque virtutis regulam atque legem et fundamentum felicitatis moralis in eo latere.

IX. Summum vero bonum eſt, viuere cum intelligentia earum rerum, quae natura euenirent, eligente ea, quae eſſent, ſecundum naturam, reiicienteque contraria [d].

X. Cuilibet itaque ſuus Deus et daemon, ſuaque felicitas domi et intra eſt. Prope enim Deus eſt, intus eſt, ſacerque intra hominum ſpiritus ſed et bonorum malorumque omnium obſeruator et cuſtos. Animusque bonus et rectus Deus eſt in humano corpore habitans [e].

XI. Sola igitur virtus ſufficit ad beatitatem, maximumque eius inſtrumentum eſt. Summum quoque bonum non in carne, ſed in animo ponendum eſt [f].

XII. Quo poſito, ſequitur, res, quae extra nos ſunt, nihil facere ad beatitatem bonumque, cum ſola bona ſint, quae honeſta. Multus in his vrgendis praeceptis eſt Epictetus [g], verumque ἀπαθείας apud Stoicos fundamentum eſt [h].

y) STOB. l. c.
z) SENECA ep. 41. ANTON. L. VI. §. 15. HORAT. Ep. l. 18.
a) Ita LIPSIVS Manud. diſſ. XVIII. p. 198.
b) De migratione Abrahami.
c) LAERT. l. c.
d) CICERO de fin. L. II. c. II.
e) SENECA ep. 16. 31. de Vita beata c. 15. conf. quae habet LIPSIVS diſſ. XIX. p. 200. GATAKER. ad Antonin. VII. 35. ARRIAN. L. I. diſſ. XX.
f) SENECA ep. 74. 76. EPICT. Enchir. c. 1. 2.
g) ib et apud ARRIAN. L. I. diſſ. I. L. III. diſſ. XXIV.
h) Conf. HEINSIVS Orat. p. m. 278. PASCHIVS Introd. in phil. mor. veter. c. VI. p. 614.

XIII. Cum itaque ſolum bonum ſit honeſtum; omnia, quae extra nos ſunt, corpus, poſſeſſio, gloria, magiſtratus, eo nomine indigna ſunt, ſuntque imbecilla ſeruientia, prohibenda [i].

XIV. Summa ſapientia eſt, bonum a malo diſtinguere [k].

XV. Rerum aliae bonae ſunt, aliae malae, demum indifferentes aliae [l].

XVI. Bonum eſt, quod ita perfectum eſt, vt ad felicitatem perducat, iuxta naturam creaturae rationalis [m]. Inter varias definitiones Stoicorum haec maxime ſcopum ferit, licet pleraeque conueniant, vt ex iis videre eſt, quae affert LAERTIVS [n]. Cum enim natura creaturae rationalis ea ſit, vt tanquam pars toto adhaereat, eique apte iungatur, ſicque omnia fluant, vt haec vniuerſalis totius ratio poſtulat, facile inde intelligitur, bonum in eius ſtatus perfectione ponendum eſſe. Et huc etiam omnes Stoicorum boni definitiones tendunt, vt homo ita perficiatur, vt illud ei eueniat, quod ad vniuerſi naturam conſeruandam, et perfectionem eius tuendam pertinet. Hinc luculentur ANTONINVS: *Illud eſt vnicuique parti bonum* [o], *quod vniuerſi fert natura, quodque ad eandem conſeruandam ducit.* Quia vero in toto partis vnius vtilitas et conſeruatio ex altera et antecedente, neceſſitatis lege, et implexu connexuque rerum, quae prouidentia, ſiue naturae fatique ordine diſpenſantur, fluit, hinc felicitas Stoicis εὔροια dicta eſt; quam luculenter Latinis auribus ita explicuit SENECA [p]: *Virtutem nobis oſtendit ordo eius et decor, et conſtantia, et omnium inter ſe actionum concordia, et magnitudo inter omnes efferens ſeſe. Hinc intellecta eſt illa beata vita, ſecundo defluens curſu, arbitrii ſui tota.* Et rotunde atque perſpicue EPICTETVS [q]: Μὴ ζήτει τὰ γινόμενα γίνεσθαι ὡς θέλεις, ἀλλὰ θέλε γίνεσθαι τὰ γινόμενα ὡς γίνεται, καὶ εὐροήσεις. *Noli poſtulare, vt quae fiunt, fiant ſecundum voluntatem tuam; ſed ita fieri concupiſce, quae fiunt, vt fiunt, et vita tibi felix decurret*, id eſt, cuncta ex naturae abſoluto ordine te tranquillo fient. Commendat hanc εὔροιαν vehementer ANTONINVS [r], nec poſſunt aliter Stoici, cum vera felicitas ſit, partem eius, quem in tota natura conſtituimus, et ſequelas eius bene effingere. Contraria aeſtuatio in malis dicta δυσροεῖν, apud Epictetum [s]. Vtitur et ARISTOTELES [t] εὐροίας voce, verum ea cum Stoica ſignificatione confundenda non eſt: eſt enim illi ἐξουσία καὶ συμπραξία, in electione mediocritatis libera eiusque executione conſtans, quae contraria prorſus eſt τῇ εὐροίᾳ Stoicae, quae libenter ea facit et perfecte exequitur, quae neceſſitas totius poſtulat.

XVII.

i) EPICT. l. c. SENECA ep. 118. 120. ANTONIN. L. II. §. 1. GATAKER. ad h. l.

k) SENECA ep. 71.

l) LAERT. L. VII. ſ. 102.

m) Diogenis haec definitio apud LAERT. L. VII. ſ. 88. conf. CIC. de fin. L. III. c. 10. quam nos recte explicuiſſe, egregius SENECAE ep. vlt. locus, oſtendit.

n) l. c. conf. CICERO de fin. L. III. c. 10. SEN. ep. 118.

o) L. II. § 3.

p) Epiſt. 120.

q) Enchir. c. 13.

r) Paſſim, praeſertim L. X. conf SEXT. EMP. Pyrrh. Hyp. L. III. c. 21. ſ. 172. LAERT. ſ. 88.

s) MENAG. ad h. l. GATAKER. ad Ant. V. 34. ARRIAN. L. II. diſſ. XVII.

t) Nicomach. L. I. c. 10.

Digitized by Google

XVII. Bonum itaque eſt, quicquid vtile et honeſtum eſt, vtrumque enim a bono ſeparari non poteſt; vtilitas eſt, ſe habere ad totum illud, quod eſt principium dirigens. Bonum eſt ipſa virtus, et ad quod motus et natura abſoluta impellit [w].

XVIII. Hoc autem bonum non acceſſione, neque creſcendo, aut cum ceteris comparando, ſed propria vi ſua et ſentimus et appellamus bonum [x].

XIX. Acceſſiones boni ſunt gaudium et laetitia [y].

XX. Malum eſt, quicquid bono opponitur, ſiue imperfectio male ex ratione totius fluens; acceſſiones eius animi aegritudo, afflictio et ſimilia [z].

XXI. Bonorum alia virtutes ſunt, alia acceſſiones, vt gaudium ſpes; rurſus, bonorum alia ſunt praeſentia, alia intermittunt: porro aliud bonum a quo vtilitas peti poteſt, aliud per quod petitur vtilitas; aliud quod vtilitati inſeruire poteſt. Bonorum etiam alia ſunt extra animum, alia in animo; alia efficientia, alia ad finem conducentia; alia propter ſe, alia propter aliud expetenda; alia in motu, alia in affectione conſiſtunt; alia abſoluta, alia relatiua etc. [a] Plura apud Stoicos his ſimilia occurrunt, qui ex legibus Dialecticae mire ſubtiles in diuiſionibus ſe praebebant.

XXII. Perfectum bonum pulchrum vocatur, quoniam omnibus numeris a natura abſolutum eſt, et perfectam habet proportionem [b].

XXIII. Omnia bona aequalia ſunt, et quodcunque bonum eſt, idem etiam appetendum. Bonum quoque neque incrementis, neque decrementis aptum [c]. Diſcedebat hoc dogmate Porticus a Lyceo, Peripatetici enim, vti ſupra dictum, explicante CICERONE [d], omnia bona ad beate viuendum pertinere putant, doloremque in malis ponunt, et tria quoque bonorum genera ſtatuunt, eo beatum magis eum dicentes, quo ſit corporis aut externis bonis plenior. Stoici contra omnia alia aſſerebant; omne quod bonum aeſtimetur, complecti vitam beatam; dolorem, qui ad animum non pertineat, in malis non eſſe, et ſapientem in tormentis beatum eſſe; naturae bona frequentia beatiorem vitam non efficere, aut magis expetendam. Alia non tangimus apud Tullium videnda. Nominum tamen magis hanc controuerſiam eſſe, quam veram, cenſuit eo iam tempore, vbi illa viguit Carneades, quod licet improbet, et maiorem, quam verborum diſcrepantium, pugnam eſſe iudicet CICERO [e], recte tamen rem ponderantibus, ad logomachias referendum eſſe apparebit. Longe aliam enim bonorum definitionem formabant Ariſtotelis ſequaces, quam Zeno. Illi enim cum vitae potiſſimum ciuilis beatitudinem ſtatusque politici felicitatem homini commendarent, ad quam beatitatem conſtituendam multa fortunae quoque ſiue externa bona requiruntur: non potuere non animi quidem

w) SEXT. EMPIR. l. c. c. 20. LAERT. ſ. 92.
x) CICERO de fin. L. III. c. 10, 34.
y) LAERT. l. c.
z) ib. STOB. Ecl. eth. c. IV p. 166.
a) LAERT. ſ. 95 ſeqq. SEXT. l. c. c. 23. STOB. l. c. LIPS. p. 221.
b) LAERT. ſ. 100.
c) LAERT. L. VII. ſ. 101.
d) De finibus L. III. c. 12.
e) Ethic. Eudem. L. VI. c. 13. Magn. moral. L. I. c. 2. et quae ſupra c. VII. Sect. I. §. 19. ea de re dicta ſunt.

dem bona praeſtantiſſima dicere, et per ſe maxime expetenda, externa tamen bona ad ciuilem iſtam felicitatem tam neceſſaria ponere, vt virum licet bonum, illis tamen orbatum, beatorum numero exemerint. Aliter quidem et diuerſiſſime Stoici ſentiebant, ſed ad ſtatum tantum hominis naturalem, eamque conditionem, quam in mundo, tanquam pars eius, habet, reſpiciebant. Hinc non negant quidem Stoici, externa bona poſſe a ſapiente ad felicitatem adhiberi, ipſam tamen felicitatis rationem in virtutis, naturae vniuerſi, et ſequelae Dei ſe accommodantis, poſſeſſione requirebant, et nihil inde bonum niſi honeſtum, ſenſu licet Stoico, nihil malum, niſi quod impium, inhoneſtumque eſſet, licet quis externis corporeisque bonis auctus eſſet, ſtatuebant; id quod Peripateticis, de ſtatu ciuili diſſerentibus, et externam ciuis felicitatem quaerentibus proprie non contradicebat, qui et ipſi in ſe virtutis rationem inter ſummas felicitates ponebant. Recte itaque poſt Carneadem Antiochus [f], et AVGVSTINVS [g] ſtatuebant: eos vocabulis diſcrepantes rebus interim conueniſſe, licet id improbet GATAKERVS [h], nimia Stoicae ethicae admiratione impeditus, quo minus veros Porticus ſenſus videret. Qui tamen nec illud CICERONIS improbare potuit: *Honeſtum ſaltem inter hos certamen fuiſſe, cum omnis eſſet de virtutis dignitate contentio; hoc tantum intereſſe, quod partes primas alteri, alteri totas integrasque virtuti concederent.* Fortius in hac beatitudinis notione diſſidebant Stoici ab Epicuro, qui in voluptate eam, vti infra docebitur, poſuit. Et tamen SENECA [i] profeſſus eſt: *Non eſſe magnum in quo diſſideant, quam enim legem Stoici virtuti dicant, eam illum voluptati dicere:* non male, ſi modo addidiſſet, Epicurum in natura hominis morali, bonum ad tranquillitatem animi quaerentis, quaeſiuiſſe, quod in phyſica humanae naturae connexione cum toto Stoici quaerebant. Mirum itaque non eſt, *ſancta et triſtia etiam*, vt fatetur SENECA [k], *Epicurum praecipere*, licet magis ad humani animi naturam, attenderit, quam Stoici, metaphyſicis nugis μετεωρίζοντες.

XXIV. Licet vero ſolum bonum ſit, quod honeſtum, malumque id ſolum, quod turpe; tum inter haec et illa, quae nihil valeant ad beate miſereue viuendum, exiſtant, eaque indifferentia ſint, quae nec proſint, nec noceant [l]; poſſunt tamen ea vel aeſtimari, vel non aeſtimari. Subtiliſſimos hic ſe oſtendunt Stoici, dialecticae ſuae artificia rebus moralibus, vt cothurnos puſioni adaptantes, ἐυρεσιολογίας haud ſemel ideo a veteribus accuſati [m]. Non morabimur iſtis diſputatiunculis, quae otioſa triſtiſſimorum ſenum ingenia ſatis produnt, lectorem; leget, ſi volet, eas vel apud SEXTVM EMPIRICVM [n] vel apud LIPSIVM [o], quorum vterque lucu-

f) Apud CIC. de N. D. L. I.
g) De C D. L. IX. c. 4.
h) Praeloq. ad ANTONIN. p. 3. vbi de hac pugna erudite diſſerit. conf. GEORG. PAVLI ROETENBECCII diſſ. de Stoicorum et Ariſtotelicorum circa gradum neceſſitatis bonorum externorum ad ſummam beatitatem diſceptatione.
i) De vita beata c. 13.
k) Epiſt. 33.
l) CICERO de finib. L. III. c. 15. LAERT. L. VII. ſ. 102.
m) ibid. ſ. 105.
n) Pyrrh. hyp. L. III. c. 22. ſ. 177. add. CICERO l. c. STOBAEVS ecl. eth. c. IV. p. 174 ſeq.
o) l. c. diſſ. XXII. p. 217 ſeqq.

Digitized by Google

luculentus et copioſus eſt. Hoc vnum monere, ſeries tractationis poſcit, Stoicos indifferentia tamen aeſtimauiſſe, prout vim aut vſum ad eam vitam haberent, quae eſt ſecundum naturam, hincque indifferentia diſtinxiſſe in προηγμένα καὶ ἀποπροηγμένα, producta ſiue propoſita et reiecta, id eſt ea quae aeſtimata aliis vel praeponuntur vel reiiciuntur. Cuius diſtinctionis quale fundamentum Zeno poſuerit, CICERO [p] accurate explicat, qui videndus. Sed et praelatorum vel productorum, et reiectorum varias diſtinctiones afferunt Stoici, quae de artibus eorum dialecticis, telis aranearum haud diſſimilibus, luculenter teſtantur. Recte quoque obiecit SEXTUS EMPIRICUS [q] vnumquodque indifferentium, pro variis circumſtantiis et relationibus, interdum productum videri, interdum reiectum: vt ſi diuitibus quidem tyrannus inſidietur, pauperes autem tranquille degant, nemo non pauper eſſe malit, quam diues, adeo, vt tum diuitiae cenſeantur in numero reiectorum, quae alias inter producta numerantur: nihil itaque natura eſſe indifferens. Cuncta enim ita conſiderantur, iuxta ipſos Stoicos, vt relationem habeant ad vitam, quae eſt ſecundum naturam, quantumque vel incommodum vel commodum afferunt; vnde et commoda τὰ προηγμένα dixit SENECA [r].

XXV. Intelligi inde poſſunt paradoxa Stoica, ſiue, inopinata decreta, quae prima ſignificatione peregrina quidem videntur, vera tamen natura ſua ſunt, qualia multa de ſapiente ſuo praedicauere Stoici. Talia ſunt: Sapientem eſſe ſeuerum, negotiis abſtinere, ſanitate mentis non excedere, non dolere, diuinum eſſe, ſolum eſſe ſacerdotem, vatem, non opinari, Cynicos imitari; ſolum eſſe liberum, regem, gerendo magiſtratui idoneum; neſcire peccare, innocuum eſſe, non miſereri, non eſſe benignum, in deſerto viuere nolle, ſolum amicum eſſe, omnia recte facere, ab amoribus alienum non eſſe, ſe ipſum e vita, ſi ita occaſio ferat educere; eſſe magnum, optimum oeconomum, ſolum eſſe nobilem et ingenuum, optimum medicum, non mentiri, non fallere neque falli, liberis recte vti, a calumnia immunem eſſe, ſolum non eſſe exulem, ruſticum, ingratum, inconſtantem &c. Quorum explicationem exhibuere praeter CICERONEM [s], LAERTIUS [t], et imprimis STOBAEUS [u], quos recentiores quidam ſecuti ſunt [x]. Ea enim pleraque in verborum nugas deſinunt, aliamque verbis, quam habent, ſignificationem ex ſyſtemate morali Stoico deſumtam affingunt. Sapientem ſcilicet dupliciter Stoici conſiderant, vel conſummatae ſapientiae, vel procedentis vti ſupra iam dictum. Ad ſapientem perfectiſſimum paradoxa Stoica pertinent, quem tamen in rerum natura non extare facile Stoici annuebant. Aſt qui illa impugnabant, quod ſaepe factum eſt; communem verborum ſignificationem vrgebant: quam vbi declinarant Stoici, et verba ſua

p) l. c. c. 16. conf. SENECA ep. 74. GELLIUS L. XII c. 5 SUIDAS in ἀδιάφορα T. I. p. 22.

q) l. c. c. 24. ſ. 192.

r) Epiſt. 74.

s) Is ſex paradoxa explicata exhibuit.

t) Lib. VII. ſ. 117 ſeqq.

u) l. c. p. 176 ſeqq.

x) LIPS. diſſ. III. ſeq. L. III. p. 251 ſeqq. SCIOPPIUS elem. phil. Stoic. c. 15. STANLEI. p. 612 ſqq. conf. PASCHIUS de variis modis tradendi moralia, et introd. in rem lit. veter. p. 615.

ſua explicuerant, ea quae prima ſpecie admirationem mouebant, re explicata, riſum mouere, vt teſtatur CICERO. Candide agnouit id et confeſſus eſt SENECA, qui *magna*, ait, *promittitis, et quae ne optari quidem, nedum credi poſſint. Deinde ingentia locuti, cum negaſtis pauperem eſſe ſapientem, non negatis ſolere illi et ſeruum et veſtem et tectum deeſſe: - - Ita ſublato alte ſupercilio, in eadem, quae ceteri deſcenditis, mutatis rerum nominibus.* Quibus quae oppo it LIPSIVS adeo frigida ſunt, et principium petunt, vt iis refellendis tempus impendi non debeat. Proditque ſecta in his paradoxis Stoica natiuum familiae ſuae vitium, magnis verbis exigua et parua dicere, et verborum ſuperbia animos capere, frigidumque hanc in rem venari acumen: vnde recte de iis PLVTARCHVS[y], *omnia* εἰς τὴν τῶν ἑώλων καὶ ψυχρῶν ἀγορὰν, *in euanidorum ac frigidorum claſſem abiicienda eſſe.* Cuncta enim ad logomachias et meteora referebantur, qua de re docte commentantem, vide ſis, WERENFELSIVM[z].

XXVI. Anima ſphaerae inſtar vniformis ſibi natura ſua eſt, cum nec ad exterius quicquam ſe extendit, nec cum eodem vllo intus concurrit, nec conſidit et comprimitur: ſed lumine illo illuſtratur, quo veritatem rerum omnium ceterarum, tum et in ipſa ſitam cernit. Ita de interno animae lumine, ſiue intellectus luce ANTONINVS[a], qui facile intelligi poteſt, ſi recordemur, quod in phyſicis planum fecimus, animum hominis, eſſe diuinae eſſentiae, adeoque ignis illius naturae artificis particulam. Hanc rationem ex vniuerſi anima decerptam, menti ineſſe, Stoici conſtanter aſſerebant, et ab anima ſentiente et bruta diſtinguebant. Inde non in tres tantum partes hominem diuidunt, ex quibus conſtet, corpuſculum, animulam, mentem; et in mentis ſiue rationis, quae tantum propria homini dicitur, cultu, repudiatis iis, quae corpus et animulam reſpiciunt, et arbitrii noſtri non ſunt, maximam partem ponunt: ſed et mentem liberatam tum a corpuſculi et animulae perturbationibus, tum a vertigine rerum externarum, puramque ac liberam ſibi viuentem, deſtinataque volentem, ſphaerae aſſimilant, ſibi tantum viuentem, et tranquille ac genio propitio degentem vitam[b]. Haec Stoicorum inter mentem, animam et corpus diſtinctio[c] probe obſeruanda, non vero cum Paulinis, vt euenit GATAKERO[d], confundenda eſt, quibus πνεῦμα aliud longe eſt, quam Stoicorum νοῦς. Rectius cum intellectu Peripateticorum vniuerſali comparaueris[e], qui νοῦς quoque illis dicitur, quanquam et Plato et ſequaces ita diſtinxerint, vnde ſine dubio ſua Zeno furatus eſt. Luculenter vero diſcrimen ex ſectae ſuae mente exponit ANTONINVS[f], qui expendendus. Scilicet corporis ſenſus ſunt, animae affectus, mentis decreta. Priora et feris communia ſunt.

XXVII.

y) De repugnant. Stoic. T. III. p. m. n.
z) De logomachiis erudit. Opp. p. 461 ſeq.
a) Lib. XI § 12
b) IDEM L. XII. §. 3. conf. GATAKER. ad h. l.
c) IDEM L. II. §. 2. L. VI. §. 32.
d) Ad l. . Antonini.
e) Conf. BVDDEVS Anal. hiſt. phil. p. 142.
f) L. III. §. 16.

XXVII. Anima libera eſt, vt agere queat, quod vult, neque enim extra quicquam eſt; quod iubere vel cogere queat: et cum Dei pars ſit, viribus quoque propriis gaudet et interna natura ſua ad virtutem parandam [g].

XXVIII. Quod ſi vero animus conſideratur, quatenus neceſſario naturae ſuae vinculo toti cohaeret, et pars eius eſt, fati legibus ſubiectus, agere aliter non poteſt, quam prout nexus atque nodus ille ſacer, qui omnia colligat, poſtulat, et aeterna cauſarum et euentuum fert ſequela. Quia vero et Deus ipſe huic fato ſubiectus eſt, et homo eius pars eſt, liber nihilominus eſt, vt Dei prouidentia libera dicitur, quia natura ſua tantum ita ferente ducitur. Clarius haec illa explicant, quae ſupra ſtrictim ea de re inter phyſica Stoicorum de natura, fato, lege, libertateque totius diximus. Ex iis enim patet, eam non eſſe hominis libertatem, vt ex animi decreto agere queat vel non agere, vel ſequi hoc, illud relinquere; hoc enim illi denegandum eſt, qui catenae fati implicitus, non poteſt aliter, quam vniuerſi ratio, et ſequela poſtulat: ſed libertatem hominis omnem conſiſtere in eo, vt ſponte ſequatur, quo fata eum trahunt, retrahuntque, ſicque ſe illi ordini attemperet, quem niſi ſequatur, coactum ſequi oportet. Qua de re Cleanthis ſupra verſiculos protulimus. Luculenter paſſim ea de re ANTONINVS [h], qui non tanto ſtudio ſe occultat, ac Epictetus et Seneca, libertatis Stoicae magnifici laudatores, qui tamen omne moralitatis fundamentum ita tollunt, dum hoc obſequium commendant. Audiamus SENECAM [i] ipſum: *Contrariis rerum aeternitas conſtat: ad hanc legem animus noſter aptandus eſt; hanc ſequatur, huic pareat, et quaecunque fiunt, debuiſſe fieri putet, ne velit obiurgare naturam. Optimum eſt pati, quod emendari non poſſis, et Deum, quo auctore cuncta proueniunt, ſine murmuratione comitari. Malus miles eſt, qui imperatorem gemens ſequitur; quare impigri et alacres excipiamus imperia, nec deſeramus hunc operis pulcherrimi curſum, cui, quicquid patimur intertextum eſt. Hic eſt magnus animus, qui ſe Deo tradit. &c* En libertatem Stoicam.

XXIX. Simul obiecta ſpecies cuiuſpiam eſt, quod bonum eſſe videtur, ad id adipiſcendum impellit ipſa natura [k].

XXX. Primus animantis appetitus eſt, ſeipſum tuendi et ſeruandi, qui ab initio natura ei conuenit. Vbi vero natura id quod ſuum eſt, quaerens vnice ea inuenit, quae ſuae conueniunt conſtitutioni, voluptate omnia animantia afficiuntur [l]. Ita ſe ab Epicureis diſtinguunt Stoici, appetitionem animantium primam ad voluntatem ferri aſſerentes, timebant enim, ſi natura voluptatem poſuiſſe in iis rebus videretur, quae prima appetuntur, ne

g) Magnifice SENECA ep. 41. conf. ep. 51.

h) Lib. VII. § 31. L. VIII. §. 41. L. X. §. 32. L. IV. §. 32. L. V. §. 3.

i) Ep. 107. Eadem eleganter vt ſolet, tradit Epictetus et in his libertatem iactat L. III. diſſ. XXVI. p. m. 369. qui cum Senecae verbis conferri meretur. Add. Amoen. lit. T. VIII. p 446 ſeqq.

k) CIC. Tuſc. IV. 6. STOB. l. c. p. 175. vbi etiam Stoica nomina appetitus practici explicantur.

l) LAERT. L. VII. ſ. 85. CICERO de fin. L. IV. c. 5. L. V. c. 9.

Digitized by Google

ne multa turpia ſequantur [m]. In verbis vero potiorem diſſenſum eſſe, recte intellectum vtriusque ſectae dogma declarat.

XXXI. Hanc appetitionem ſequuntur rerum cognitiones (καταλή-ψεις), et deſiderium inde enatum, ea conſequendi, quae ad conſeruationem naturae ſuae pertinent [n].

XXXII. Vbi itaque homo intelligit, quid ſit, quod verum bonum poſſit dici, prima ea eſt conciliatio hominis ad ea, quae ſunt ſecundum naturam. Simul autem cepit intelligentiam vel notionem potius, viditque rerum agendarum ordinem, et concordiam. ea aeſtimat et ratione colligit, illud eſſe per ſe expetendum bonum, quod poſitum eſt in eo, quod conuenientia (ὁμολογία) dicitur. Et haec initia ſunt officiorum [o].

XXXIII. Quando natura obiecto ſpeciei cuiusdam commota, ad id adipiſcendum impellitur ipſa natura, idque conſtanter prudenterque fit, βούλησις, id eſt, voluntas appellatur, ſin minus, libido: Si cum ratione mouetur animus placideque atque conſtanter, tum illud gaudium dicitur, cum autem nimis et inaniter animus exultat, laetitia nimia dicitur. Si mala cum ratione declinamus cautio eſt, quae ſine ratione et exanimatione humili, metus. Et hae tres affectuum bonorum mentis ſpecies ſunt, quae conſtantiae nomine veniunt. Primarii hi ſecundarios continent [p].

XXXIV. Ex falſis mentis procedit peruerſio, inde autem variae paſſiones et perturbationum cauſae oriuntur, quae ſunt auerſae a recta ratione contra naturam animae commotiones [q], ſuntque quatuor libido et laetitia, metus et aegritudo: quae cum iudicio fiant et opinione, peculiares habent ſpecies earumque definitiones [r].

XXXV. In omnibus iſtis affectibus regnat opinio; eſt vero opinio aſſenſus infirmior; hinc perturbationes iudicia ſunt, v. g. auaritia de pecunia quod honeſta ſit &c. Eſt autem opinio ſubitaneum quiddam ortum ex motu contrahente elationis mentis irrationalis, et praeternaturalis, quatenus rationi non obſequitur. Sunt enim perturbationes violentae [s].

XXXVI. Omnium perturbationum fons eſt intemperantia, quae eſt a tota mente, et a recta ratione, defectio, ſic auerſa a praeſcriptione rationis, vt nullo modo appetitiones animi nec regi nec contineri queant [t].

XXXVII. Perturbationibus mens morbum contrahit quaſi, qui a parte ſibi oppoſita habet extremum ſuum. Multi in comparandis animorum perturbationibus cum morbis corporum fuere Stoici, qua in re Chryſippum induſtriam exercuiſſe teſtatur CICERO [u], qui hanc rem pluribus exponit.

XXXVIII. Virtus eſt conueniens animi per omnem vitam diſpoſitio [x].

XXXIX.

m) LAERT. l. c, CIC. l. L. III. c. 5.
n) ibid.
o) CICERO l. c. c. 6.
p) CICERO Tuſc. Qq. L. IV. c. 6. LAERT. L. VII. ſ. 115.
q) CIC. l. c. LAERT. ſ. 110.
r) ll. cc. STOBAEVS p. 176. ex his STANLEIVS p. 598 ſeqq.
s) Citati.
t) CIC. l. c. c. 9. 10. 22. 23 LAERT. ſ. 115.
u) l. c. conf. LAERT. ſ. 115. STOBAEVS l. c.
x) LAERT. ſ. 89. 90.

XXXIX. Virtuti contrarium eſt vitium; conſtatque vel ignorantia rerum earum, quarum cognitio virtutem abſoluit, vel vitiis, quae ignorantiae non ſunt [y].

XL. Virtutum aliae ſunt theoreticae, aliae practicae [z].

XLI. Virtutum aliae primae ſunt, aliae primis ſubordinantur. Primariae quator numerantur prudentia, temperantia, fortitudo iuſtitia. Prudentia verſatur circa officia, temperantia circa appetitus, fortitudo, circa tolerantiam, iuſtitia circa diſtributionem. Quaelibet alias ſibi ſubordinatas comprehendit [a].

XLII. Omnes virtutes, quae ſcientiae ſunt et artes, praecepta habent communia, et finem eundem, quamobrem etiam ſeparari nequeunt, inuicem coniunctae; quique vnam habet omnes poſſidet, qui iuxta vnam viuit, iuxta omnes viuit [b]. Intelligendum hoc de origine, modo, ſcopo et fine virtutis, non de obiecto, cuius ratione virtus multiplex eſt.

XLIII. Virtutem qui habet, non contemplatione tantum, verum actione etiam valet, iisque rebus exercendis, quae officium praeſcribit.

XLIV. Medium inter virtutem et vitium nihil eſt, vt inter baculum rectum et curuum non datur medium [c]. Recte hoc et ex Stoae mente intelligendum eſt. Nam non hoc illis placebat, non eſſe inter virtutem et vitium medium; talia enim indifferentia dari ſupra probauimus; ſed opponebant hoc Peripateticis, qui gradum atque exceſſum vel defectum in virtutibus et vitiis ponebant, contra quos diſputat ex Porticus praeceptis CICERO [d].

XLV. Virtus poteſt doceri, poſſunt enim ex malis boni fieri [e].

XLVI. Virtus ipſa propter ſe ipſam eſt, non ob metum aliquem vel ſpem; in ea enim felicitas ſiue beatitudo conſiſtit, dum efficit, vt naturae conuenienter viuatur. Variaſſe hic Panaetium et Poſidonium, et docuiſſe, non ſufficere virtutem, ſed bona etiam valetudine et affluentia rerum, et robore, et reliquorum neceſſariorum, tradit LAERTIVS [f]. Ita in Peripateticorum caſtra tranſibant.

XLVII. Actionum, quae ab appetitu procedunt, quaedam officia ſunt, quaedam praeter officia, quaedam neutrae. Officium praelatum eſt, cuius vt probabiliter acti ratio reddi poſſit, vt quod vitae ſit conueniens, quaeque actio naturae dictatis eſt conſentanea. Praeter officium eſt actio, quam omittere ratio exigit; neutrae actiones ſunt, quas neque praecipit, neque prohibet ratio [g]. Laudandi in eo magnopere Stoici, quod neglectam hactenus doctrinam de officiis diligenter in ſcholis ſuis tradidere, et iuris naturalis principia atque regulas explicuere, hactenus omiſſas: id quod philoſo-

y) Prioris exemplum eſt iniuſtitia, intemperantia, poſterioris, puſillanimitas ib. ſ. 93.

z) Panaetius ib. ſ. 92.

a) ibid. STOBAEVS p. 167.

b) LAERT. ſ. 125. STOBAEVS l. c. PLVTARCH. de Stoic. repugnant. T. V. p. 10.

c) STOB. l. c. LAERT. ſ. 127.

d) de fin. L. IV. conf. ALDOBRAND. ad l. c. Laërt.

e) LAERT. ſ. 91.

f) ib. ſ. 89. conf. ANTONIN. L. I. §. 16. GATAK. h. l.

g) ib. ſ. 108 CIC. de fin. L. II. c. 17. de Offic. L. I. c. 3. STOBAEVS l. c.

loſophiam moralem Stoicorum ICtis Romanis commendauit, vt ſuo demonſtrabitur loco.

XLVIII. Officia duplicis generis ſunt, vel κατορθώματα vel καθήκοντα. Illa recte facta appellantur, ſuntque actiones iuxta virtutem patratae [b], vel, quod ANTONINVS [i] habet, quae a rationis cientur prodeuntque principio, et ad propoſitum ſibi finem recta proficiſcuntur, vnde et actiones rectae vocantur. Haec media ſunt, vel communia facta, quorum, cur fiant ratio probabilis dari poteſt: rationes vero illae oriuntur ex diſcuſſione dubiorum, quae circa ea exiſtunt, a quibus ad agendum impellimur [k]. Notandum tamen καθήκοντα etiam in genere Stoicis quaelibet officia deſignare [l]. Recta facta a nemine niſi a ſapiente perfecto attingi poſſunt, media omnium hominum ſunt.

XLIX. Etſi vero officia varie diſpeſci et in claſſes diuidi poſſunt, prout varia obiectorum dantur genera [m]; recte tamen et luculenter diuiduntur in officia erga Deum, erga ſe ipſum, erga proximum [n].

L. Religionis, ſiue officiorum erga Deum ſumma eſt, rectas de eo habere opiniones, et pie eum colere.

LI. Recte vero de Diis opinatur, qui numen credit eſſe, rerumque humanarum curam gerere, etiam ſingularum; rebus humanis praeſto eſſe, non ad bona vere ſic dicta duntaxat, ſed et ad vitae huius commoda et adminicula ſuppetias ferre [o].

LII. Deus itaque ante omnia colendus, ad omnia inuocandus, per omnia cogitandus, in omnibus agnoſcendus, et comprobandus, de omnibus laudandus et celebrandus; huic vni in omni negotio ſimpliciter obſequendum, ab ipſo quicquid obuenerit, animo promto atque lubenti excipiendum atque amplexandum; nihil melius, nihil conducibilius, nihil tempeſtiuius exiſtimandum, quam quod ille voluerit; quocunque ducere voluerit, citra tergiuerſationem atque murmurationem obſequendum, locum, ſtationemque quam aſſignauerit, etiamſi mortem oppetere oporteret, tuendam et tenendam. Splendide de his, quae magna cura collegit GATAKERVS [p], et poſt eum I. FR. BVDDEVS [q], diſſeruere Stoici, ex principiis tamen phyſiologicis explicandi, quae impios pulcherrimorum verborum ſenſus produnt [r]. Cogitandum etiam, imitatos Stoicos, quorum in ſcriptis pleraque haec pietatis praecepta legimus, Chriſtianos ne viderentur hi θεοσεβέστεροι, quod alio loco [s] probauimus, fierique eo magis potuit, quo magis ratio totius ſyſtematis Stoici id permittebat, vt ex hactenus allatis eſt manifeſtum.

LIII.

b) CICERO l. c.
i) L. V. §. 14.
k) CICERO l. c.
l) Conf. BVDDEVS Introd. in philoſ. mor. Stoicor. ex mente Antonini ſect. VI. §. 1. 2. p. 92 ſeq.
m) Exempla habes in EPICTETI Enchir. c. 37. ARRIAN. L. II. diſſ. XIV. L. III. diſſ. II. SIMPLIC. ad. Enchir. Epicteti.
n) ANTON. L. I. §. 12. L. IIX. §. 27. L. IX. §. 22. conf. DACIER ad h. l.
o) EPICTET. l. c. et ARRIAN. L. I. diſſ. XII. 14. 16. ANTONIN. L. II. §. 11. L. VI. §. 43. SENECA paſſim.
p) Praeloq. ad Antonin. p. m. 12.
q) l. c.
r) IDEM Anal. hiſt. phil. p. 164 ſeqq.
s) Diſſ. de Stoic. ſubdolis Chriſt. imitatoribus.

Digitized by Google

LIII. Eo tendere debet homo, officii erga ſe memor, vt ab omni affe-ctu liber euadat, fiatque ἀπαθής, quem qui gradum conſecutus eſt, vir ſapiens eſt. Plena huius praecepti ſunt Stoicorum ſcripta [t], qui tamen ita intelligendi ſunt, vt primo obſeruemus, hanc vacuitatem a perturbationibus et aegrotationibus mentis ſoli ſapienti perfecto obtingere, qualem in rerum natura non inueniri aliquoties monuimus: et ad quem tantum reſpexere, tanquam ad perfectum exemplum, vnde affectuum aliquem in proficiente ſapiente vſum et moderationem eſſe non negarunt [u]. Deinde et hoc notandum, tria in perturbationibus momenta diſtinxiſſe Stoicos, primam animi a viſis commotionem, fortuito factam, conſenſionem voluntatis atque impetum. Primum momentum ad morales affectus non trahebant, monetque clare SENECA [x]: *Nihil ex his, quae animum fortuito impellunt, affectum vocari debere; iſta enim pati magis animum, quam facere; ſed affectum eſſe, non ad oblatas rerum ſpecies moueri, ſed permittere ſe illis, et hunc fortuitum motum ſequi* [y]. Hoc probabant, et inculcabant, impetum, qui ſine aſſenſu mentis eſſe nequit, ſupprimendum eſſe. Ex quibus patet, Stoicos ἀπαθείας patronos, ab iis, qui μετριοπάθειαν commendarunt, non valde diſſidere, licet Peripateticorum affectus alterius generis ſint, quam Stoicorum.

LIV. Iuſte et ſapienter ac cum ratione ſapiens ſe ex vita educet; nec hoc tantum in neceſſitate vltima facit, ſed cum primum illi coeperit ſuſpecta eſſe fortuna. Nihil exiſtimat ſua referre, faciat finem an accipiat [z]. Cauſae aſſertae αὐτοχειρίας; non tantum, quia vita inter indifferentia eſt, et ipſa mors, ſumi igitur, non ſumi poteſt; ſed etiam quod interdum nexus rerum ita poſtulat, nec ſapiens vltra viuere in commodum bonum poteſt. Quod paſſim explicat SENECA [a], *ſi qua dolor impedimento futurus ſit ad omne, propter quod viuitur, exeundum e vita eſſe.* Id quod non ad ſenectutis tantum incommoda, ſed ad res quoque laetas et corpus validum extendebant. Rem ex Stoicorum mente praeclare explicat CICERO [b]: *Cum ab his, quae ſecundum naturam ſunt, omnia proficiſcantur officia, non ſine cauſa dici, ad ea referri omnes noſtras cogitationes, et in his et exceſſum e vita et in vita manſionem. In quo enim plura ſunt, quae ſecundum naturam ſunt, huius officium eſſe, in vita manere, in quo autem ſunt plura contraria, aut fore videntur, huius officium eſſe, e vita excedere.* Plura dabunt PLVTARCHVS [c] et STOBAEVS [d], et ex recentioribus LIPSIVS [e]. Hinc exempla virorum magnorum, Stoi-

 cis

t) Vid. SENECA ep. 16. 85. CIC. Ac. Qq. L. I.

u) SENECA de ira L. I. c. 8. conf. LIPSIVS Intr. in Phil. Stoic. L. III. diſſ. VII. p. 281 ſeqq ARRIAN. L. III. diſſ. II.

x) De ira L. II. c. 3.

y) ideo Zeno affectus in rationali parte ponebat, ſecus ac alii philoſophi, conf. LIPS. l. c. p. 284 ſeq. Hinc, non φαντασίας ſed συγκαταθέσεις, id eſt non viſorum incurſum, ſed approbationem huc reuocat Epictetus apud GELLIVM L. XIX. c. 1.

z) SENECA ep. 80. LAERT. L. VII. ſ. 130.

a) Epiſt. 58.

b) De finib. L. III. c. 17. conf. STOBAEVS l. c. ANTONIN. L. III. §. 1. SENECA ep. 17. 58. 70.

c) De repugn. Stoic. l. c.

d) l. c.

e) L. III. diſſ. XXII. p. 305. GATAKER. ad Antonini l. c. Simile elegans adhibet Epictetus apud ARRIAN. L. I. diſſ. XXV. quo eum conferendus

cis praeceptis imbutorum vetus narrat hiſtoria, qui vitae finem ſua manu fecerunt, qualis fuit Cato Vticenſis.

LV. Sibi viuere et latere, et ſecurum et ſe contentum eſſe, ſapientis eſt [f].

LVI. Coſummato die, cum ſapiens ad nocturnam quietem ſe recipit, interrogare animum ſuum, totumque diem ſcrutari, facta ac dicta remetiri errores agnoſcere et emendare, magna pars officii viri boni eſt. Et Sextium hoc feciſſe et ſeſe, eleganti loco docet SENECA [g], et quae inde commoda ſequantur, enarrat. Tranſumtum hoc eſſe, ex diſciplina Pythagorica, ex iis liquebit, quae capite ſequente de ea dicentur.

LVII. Praecipuum vero et nobiliſſimum ſapientis officium eſt, animum recte cognoſcere, ſibique non ignotum eſſe, eumque ad virtutis exercitium excolere. Inde vero et contemtus ſui et humilitas, et voluptatum fuga ſequitur [h].

LVIII. Ab eo, quod ſapiens officii ſui eſſe nouit, nulla vel vitae nedum alius rei cuiuspiam cupidine abduci, nulla mortis, cruciatusue, nedum damni aut detrimenti formidine abigi ſe permittit [i].

LIX. Summa officiorum erga hominem ſibi congenerem conſtant dilectione omnium [k], etiam inimicorum [l]. Fluit hoc quidem ex aſſertis Stoicis, mundum vnam ciuitatem, vnam patriam, vnam familiam eſſe, cunctos eſſe partes vniuerſi, a quibus nemo ſe ſeparare poſſit, niſi communitate tota excidere velit [m], adeoque, quod externis vocibus ſplendida praecipit, arcano ſenſu impietatem ſatis craſſam tegit: eleganter tamen et pie, ſi externas voces ſequeris, paſſim ea de re Stoici praecipiunt, quos magnificas has voces Chriſtianis quaſi ſurripuiſſe, vero eſt ſimillimum [n].

LX. Boni itaque viri eſt, proximum diligere cordicitus, et curare et ſuſtinere, abſtinere iniuria, eum beneficentia proſequi, nec ſibi ſoli genitum cenſere ſe, aut viuere, ſed in commune bonum, ac beneficum cunctis, pro facultatibus viribusque ſe exhibere; re ipſa, reique bene geſtae conſcientia citra mercedem, teſtemque, commodiue proprii intuitum contentum agere, a beneficio vno praeſtito ad aliud tranſire, nec vnquam benefaciendo defetiſci, nec extra ſe proinde quicquam vel laudis humanae, vel lucelli aut aucupari aut expetere [o].

LXI. Peccata omnia paria ſunt: Eſt et hoc inter paradoxa Stoicorum, quod paſſim inculcant. Rationem explicat LAERTIVS [p], quia verum vero

dus ANTONIN. L. V. §. 31. conf. BVDDEVS Anal. p. 192. Introd. in phil. mor. Stoic. Sect. VI. §. 12. p. 18 ſeqq.

f) SENECA epiſt. 55. 60. 68. 77.

g) De ira L. III. c. 37.

h) Loca Stoicorum attulere GATAKERVS et BVDDEVS, quos conſule. Humilitati et voluptatis fugae vt conſulerent Stoici, humi cubare ſolebant, quod ipſum Antoninum feciſſe ſuo loco enarrabitur, vid. CAPITOLIN. c. II. vit. Ant. et CAVSABON. h. l. qui etiam in Comm. de veterum lectis et ſtragula veſte, hunc morem inde ad Chriſtianos perueniſſe ait. conf. ANTONIN. L. I. §. 16.

i) ANTONIN. L. VII. §. 44.

k) IDEM l. c. §. 12. 29. L. IX. §. 28.

l) IDEM L. IV. §. 37. L. VII. § 26. L. XI. §. 9. 13.

m) IDEM L. XI. § 8. conf. BVDDEVS analect. p. 201.

n) Plura de eo dicta in diſſ. de Stoicis Chriſt. imit.

o) Loca Stoicorum huc pertinentia diligenter collegit GATAKERVS praeloqu. ad Ant. p. 12. 13. BVDDEVS diſſ. praelim. et nos diſſ. citata.

p) CICERO parad. III LAERT. L. VII. §. 120. qui tamen refert Heraclidem Tarſenſem et Athenodo-

Digitized by Google

vero magis tale non eſt, neque falſum falſo, ita nec fraus fraude, nec peccatum peccato, nam qui paruum vel magnum delinquit, pariter abeſt a recto. Paria habet CICERO [q]. Id vero recte intelligendum eſt; paria enim eſſe peccata tradebant, ſi formaliter, vt loqui ſolemus, conſiderentur, quatenus nempe a virtutis via recedunt, quae non niſi vna eſt; non vero ſi materialiter expendantur. Rem explicat Chryſippus [r], vel quisquis auctor eſt excerptorum STOBAEI [s]; *Feruntur et manant omnia ab vno malitiae fonte, iudicio in omnibus peccatis eodem, id eſt prauo; ſed per cauſam externam, circa quam iudicia perficiuntur, diſſimilia redduntur peccata in qualitate.* Pertinere vero et hoc ad λεπτολογίας Stoicas ex dictis patet, et a veteribus paſſim in Stoicis notatum eſt [t].

LXII. Sapiens non ignoſcit, non miſeretur [t]. Eiusdem generis, quo reliqua, paradoxum, alieno verborum ſenſu decipiens. Ignoſcere enim Stoicis hoc loco idem eſt, ac poenam contra ius fasque, malo homini remittere, qui ſciens volensque peccauit; miſereri, idem eſt, ac ſenſu miſeriae ita tangi, vt cum perturbatione animi eum commoueat, et miſeriae participem faciat. Vtrumque in ſapientem cadere non poſſe, ex notione ſapientis liquet. Non vero prohibebant parcere delinquentibus, imprimis ob cauſas varias delicti rationes extenuantes, ſed id non veniae, ſed clementiae opus eſſe dictabant. Pariter vehementer commendabant, ſuccurrere alienis lachrymis, dare manum naufrago, exſuli hoſpitium, egenti ſtipem: ſed iſta tranquilla mente hilarique vultu, proſcripta aegritudine animi ob alienarum miſeriarum ſpeciem fieri debere iniungebant [x]. Vt igitur conuitiis eorum, quibus male ideo audiebat ſecta Stoica, tanquam nimis dura, occurreret, monet SENECA: *Nullam benigniorem leniorem que eſſe, nullam amentiorem hominum, et communibus bonis attentiorem, vt cui propoſitum ſit, vſui eſſe et auxilio, nec ſibi tantum, ſed vniuerſis ſingulisque conſulere.*

nodorum imparia peccata feciſſe. Conf. Interpp. ad h. l.

q) l. c. et de fin. L. III.

r) Ita ſuſpicatur LIPSIVS diſſ. XXI. p. 360.

s) Eclog. eth. p. 183. conf. LIPSIVS L. III. diſſ. XXI. p. 360.

t) Inſurgit eleganter in hoc paradoxum Stoicum HORATIVS L. I. Serm. Sat. III. hacque occaſione et reliqua ridet, imprimis illud: ſolum ſapientem eſſe regem:

vellunt tibi barbam
Laſciui pueri: quos tu niſi fuſte coërces,
Vrgeris turba circum te ſtante, miſerque
Rumperis et latras magnorum maxime regum.

conf. PLVT. de com. not. et de rep. Stoic.

u) SENECA de clem. L. II. c. 6. 7.

x) Conf. LIPSIVS diſſ. XIX. p. 349 ſeqq.

SECTIO

SECTIO II.

DE DISCIPVLIS ET SVCCESSORIBVS ZENONIS IN SCHOLA STOICA.

§. I.

Succeſſores et diſcipuli Zenonis.

Detentis diu apud Zenonem tandem ad diſcipulos et ſucceſſores progrediendum eſt, qui vel eo viuo acceptam a praeceptore doctrinam tenuerunt, vel eam propagauerunt, et in Porticu poſt magiſtri fata docuerunt publice. Multos vero habuiſſe Zenonem diſcipulos teſtatur LAERTIVS[a], qui aliquos quoque nominat[b]: Philonidem Thebanum, Calippum Corinthium, Poſidonium Alexandrinum, Zenonem Sidonium, Cleanthem Aſſium eius ſucceſſorem. Addit his Perſaeum, Ariſtonem Chium, Erillum, Dionyſium Metathemenum, Sphaerum, Athenodorum Solenſem, nobilia inter Stoicos nomina. Illorum ex parte mentio fiet in ſequentibus, de his ſtrictim adhuc commentandum.

Perſaeus.

§. II. PERSAEVS[c], Demetrii filius Cittieus fuit, quem alii eius familiarem fuiſſe[d], alii ſeruorum[e] vnum extitiſſe, aiunt, qui ab Antigono ad eum deſcribendorum librorum cauſa fuerant miſſi. Floruit itaque circa Olymp. CXXX. vt ex aetate Antigoni et Zenonis patet. Quod ſi epiſtolae Zenonis fides eſt, miſit eum Zeno, ſenex iam, ad Antigonum Gonatam[f], vt eum nouae philoſophiae praeceptis imbueret: dubiam tamen eius fidem eſſe, ex ipſo Perſaeo ſupra demonſtrauimus: Reuerſum tamen eſſe ad Antigonum, et tantum apud eum gratia valuiſſe, vt Acro-Corintho eum praeficeret, a qua arce non Corinthi tantum, verum etiam totius pendebat Peloponneſi ſalus, veterum teſtimoniis conſtat minime ſuſpectis[g]. Id tamen munus, philoſopho minus aptum gerenti teſte PAVSANIA fortuna non reſpondit. Arcem enim dolo Aratus Sicyonius expugnauit, dum Perſaeus conuiuio intereſſet. Is igitur Perſaeum arce deiecit, et mortis ſupplicio affecit[h], quamuis PLVTARCHVS[i] tradat, eum euaſiſſe, et falſitatem Stoici paradoxi: ſolum ſapientem ducem eſſe, aliter ab Arato edoctum agnouiſſe[k]. Vatiniano eum odio proſecutum fuiſſe Menedemum Eretrienſem, eo quod Antigono, Eretrienſibus in Menedemi gratiam rempublicam reſtituere promittenti auctor fuerit, ne faceret, ſupra iam tetigimus[l]. Ferebantur LAERTII[m] tempore ſcripti ab

a) L. VII. ſ. 36.
b) ſ. 38. conf. MENAG. ad h. l.
c) Dorothei etiam nomen geſſiſſe ait SVIDAS in Perſaeus T. III. p. 100.
d) LAERT. ſ. 36.
e) ATHEN. L. IV. p. 162. GELLIVS L. II. c. 18. SVIDAS l. c.
f) Dictum hac de re ſupra Sect. I. §. 2.
g) ATHENAEVS l. c. PAVSANIAS in Corinth. c. 8. p. 130. et Achaic. c. 8. p. 511.
h) PAVSANIAS l. c.
i) In vita Arati T. VI. p. m. 296.
k) Conf. LIPS. Manud. L. I. diſſ. XII. p. 67 ſeq.
l) LAERT. L. II. ſ. 143.
m) L. II. ſ. 36. MEVRSIVS in Cypro L. II. c. 31. p. 167. FABRIC. Bibl. Graec. Vol. II. p. 408.

Digitized by Google

ab eo libri aliquot, qui vero interciderunt. Ex eorum aliquo decerpſit Cicero [n]: eos habitos eſſe Deos, a quibus magna vtilitas ad vitae cultum eſſet inuenta. Diſcipulum habuit Hermagoram Amphibolitanum, cuius dialogi Svidae [o] memorantur.

§. III. Aristo, Miltiadis filius Chius fuit, Phalantus cognominatus, forte ob caluitiem, et Siren [p], ab eloquentiae, vt coniicimus, dulcedine [q]. Patriae Chii, maris mediterranei inſulae inter Samum et Lesbum, confuſione cum Cea inſula accidit, vt Ariſto Ceius, cuius ſupra inter Peripateticos meminimus, et Ariſto Chius mirum in modum miſcerentur. Hinc ſcriptorum confuſio tanta, vt Panaetius ex iis, quae narrat Laertivs [r], ſolos epiſtolarum ad Cleanthem libros ei relinquat, reliquos Peripatetico tribuat. In diſciplinam a Zenone admiſſus, propter loquacitatem diſplicuit [s], cum ſermonis breuitatem ſectaretur Zeno. Perſaeum quoque ſectatus eſt, eiusdem aſſentator, quod multa is apud Antigonum gratia valeret [t]. Nam voluptati vehementer, imprimis aetate prouectiore, litaſſe, diſcipuli Eratoſthenes Cyrenaeus, et Apollophanes tradiderunt [u]. Et haec quoque cauſa fuiſſe videtur, cur a Zenone deficiens, cum is longo morbo implicaretur, ad Polemonem diſcederet, et paulo poſt propriam in Cynoſarge ſectam conderet, in qua aliquot etiam diſcipulos habuit, Ariſtonios nominatos; quae tamen ſecta mox euiluit. Arceſilaum acerrime inſectatus eſt, omnemque philoſophandi rationem Academicam et Scepticam acerbe oppugnauit [x], quae ratio eſſe videtur, cur praefractum et ferreum vocauerit Cicero [y], licet hoc etiam ad ſectae inſtitutum pertinere queat, quam Idem [z] difficilem et arduam fuiſſe teſtatur. De libris eius videndi Laertivs [a] et ex eo Fabricivs [b]. Momentum vero ideo in Stoicae ſectae hiſtoria habet, quod multa mutauit in ſyſtemate Stoico, propriam ſectam meditatus. Statuebat enim:

I. Finem in rebus inter virtutem et vitium mediis conſiſtere, hoc eſt, indifferentibus, ita vt neutram in partem quis impellatur, neque minimam in iis differentiam admittat. Sapientem enim omnia decore agere [c]. Ita reiiciebat illa media, quae Zeno in adiaphoris conſtituerat.

II Phyſicam pariter et logicam repudiandam eſſe. Illam enim ſupra nos eſſe, hanc nihil ad nos pertinere: ſolam moralem philoſophiam ad nos ſpectare [d]. Videtur Stoicorum cauillationibus dialecticis fuiſſe offenſus, eos

n) De nat. Deor. L. I. c. 15.
o) T. I. v. Hermagoras p. 857.
p) Laert. L. VII. ſ. 160 ſeq. conf. Godf. Bvchner. diſſ. de Ariſtone Chio, Ien. 1725.
q) Qua ratione Satyrum tibicinem permouerit eloquentiae dulcedine, vt tibia igni deſtinata philoſophiae amore accenderetur, narrat Aelian. L. III c. 33.
r) l. c. Dictum hac de re ſupra c. VII. ſ. 2.
s) Laert. L. VII. ſ. 18.
t) Idem ſ. 162. Athen. L. VI. p. 251.
u) Idem L. VII. p. 281.
x) Laert. ſ. 162.
y) ibid.
z) De legib. L. I. c. 13. Tuſc. Qq. L. V. c. 30.
a) l. c.
b) Bibl. Gr. Vol. II p. 390.
c) Laert. ſ. 160. Svidas in vitae Clem. Alex. Strom. L. II. p. 179. Cic. Acad. Qq. L. IV. cap. 41.
d) Laert. l. c. Sext. Emp. adu. Math. L. VII. Seneca ep. 89.

Digitized by Google

eos enim telis aranearum aſſimilabat, quae etſi ſubtilitatis et artis aliquid habere videantur, vtilitatis tamen habeant nihil. Notat et hoc in Ariſtone SENECA [e], quod ſingularia officia vel monitiones parum curauerit, generalibus intentus.

III. Virtutes nec eſſe multas, vt Zeno docebat, nec vnam, quae multis appelletur nominibus, vt Megarici: ſed analogiam et relationem eas inter ſe habere [f].

IV. Sapientem non opinari. In hoc paradoxo aſſerendo ei obluctatus fuit Perſaeus [g].

V. Nihil differre aliud ab alio, nec eſſe res vllas praeter virtutes et vitia, inter quas quicquam omnino interſit [h]. Pertinere hoc non ad indifferentiam logicam, quo ſenſu idem dixit Pyrrho, ſed ad moralem, ex primo aſſerto patet.

VI. Homines ideo naſci, vt ſecundum virtutem viuant [i].

VII. Neque formam Dei poſſe intelligi, neque in Diis ſenſum eſſe, omninoque dubitare ſe, Deus animans ſit, nec ne. Aſſertionem hanc ex Ariſtone repetit CICERO [k], et poſt eum recentiores aliqui, qui ideo Ariſtonem inter atheos numerarunt [l]. Videturque ideo his viris doctis vetus illud repetiiſſe, quae ſupra nos nihil ad nos. Verum accuratius paulo, quam ſolet, in impingenda hac atheiſmi macula verſandum eſt. Repetendum ſcilicet Ariſtonem in multis a Zenone receſſiſſe, et phyſicam reieciſſe, quia ea, quae ad naturam Dei mundique pertinent, tam ardua illi viſa ſunt, vt attingere veros ſenſus non liceret. Hoc vt demonſtraret, ad ipſam Zenonis theologiam prouocauit, qua ignem ſubtiliſſimum in aethere habitantem et per totum mundum ſe diffundentem Deum eſſe aſſeruerat. Inde concluſit Ariſto, ſi Deus ignis ille artificialis ſit, nec Dei formam poſſe intelligi, et in Diis ſenſum non eſſe, et dubitandum eſſe, an animal ſit? cum nihil horum igni, quamuis ſubtiliſſimo, conueniat. Non itaque Deum in genere negaſſe Ariſto dicendus eſt, ſed Deum Stoicum, qui contradictoria quaſi dogmata contineat. Qua ratione Ariſto ex atheorum numero eximendus eſt. Obiit ex eo quod caput eius caluum ſolaris aeſtus afflixiſſet [m]. Habuit diſcipulum, Eratoſthenem Cyrenaeum, Olymp. CXXVI. 1. natum [n], quem praeter Ariſtonem Lyſanias Grammaticus, et Callimachus vir doctus et in omnibus diſciplinis verſatus erudiuerunt, quibus ducibus ad optimarum diſciplinarum eruditionem magnis paſſibus graſſatus eſt, et celeberrimum ſibi nomen in poëtica et grammatica arte, philoſophia, et imprimis in mathematicis diſciplinis peperit, ſic vt Beta eruditorum dictus ſit [o]. Is pri-

e) Ep. 44. illas ad paedagogos remittebat.

f) LAERT. L. VII. ſ. 161.

g) LAERT. ſ. 162.

h) CIC. de fin. L. V. c. 25.

i) LACTANT. L. VII. c. 7.

k) CIC. de N. D. L. I. c. 14.

l) LESCALOPIER. ad h. l. p. 60. BAYLE Dict. T. I. art. Ariſte not. C. T. I. p. 321. REIMMANN. Hiſt. ath. c. XXVIII. §. 4. p. 194.

m) LAERT. ſ. 164.

n) SVIDAS in Eratoſthenes T. I. p. 850. LVCIAN. Longaeu. T. II. p. 834.

o) Citati PLIN. L. II. c. 108.

primus fuit, cui nomen philologi datum eſt [p], quia in philologia excellebat. Ob eam eruditionem a Ptolomaeis Philopatore, et Epiphane bibliothecae Alexandrinae praefectus eſt [q]. Ceterum Ariſtoni relictae ſectae Stoicae comes quaſi adiungendus eſt Dionyſius, ideo Matathemenos dictus, Heracleenſis, quia dolore, vt ſupra in Ariſtippo dictum [r], victus Cyrenaicam, quod quidam contendunt, vel Epicuream potius ſectam elegit, finemque voluptatem poſuit [s]. Eruditionis variae qua pollebat, teſtimonia ſunt ſcripta, quae enumerat LAERTIVS [ſ].

§. IV. ERILLVS, ſiue Herillus, ita enim Cicero conſtanter nominat, Cathaginenſis fuit, temeratae pudicitiae in iuuentute reus; vt igitur caſtitatis eius inſidiatores abigeret, caput eius radi Zeno curauit [ß]. Diſceſſit et ipſe in quibusdam a praeceptore: docuit enim: *Herillus.*

I. Finem ſcientiam eſſe; hoc non de nuda cognitione intellexit, vt CICERO paſſim eius ſententiam interpretatur, ſed teſte LAERTIO et SVIDA ita ſtatuit: ſemper ita viuendum eſſe, vt cuncta ad vitam cum ſcientia referas [u]. Qua ratione non tam ſpeculationum certitudinem, quam normae, ad quam viuere debeas, commendauit. Scientiam autem definiuit eſſe habitum ex viſorum, quae ſub rationem cadunt, perceptione.

II. Aliquando tamen nullum eſſe finem, eum enim a rebus quandoque mutari, vt ſi idem aes et Alexandri et Socratis fiat ſtatua [v].

III. Differre autem finem et quod fini eſt ſubordinatum, alterum enim ſapientibus aeque ac ſtultis, alterum ſapientibus ſolis eſſe propoſitum.

IV. Quae inter virtutem ſint ac vitium, eſſe adiaphora [w]. Libros eius breues quidem, verum ſucci ac ſenſus plenos continuiſſe ea, in quibus a Zenone in diuerſa abiit, teſtatur LAERTIVS [x]: hinc praeter Cleanthem et Chryſippum in eum arma mouiſſe, probabile eſt, quem duos libros *de hypotheſibus Herilli* ſcripſiſſe ait LAERTIVS [y]. Diſcipuli Herillii dicti ſunt, quo nomine a CICERONE [z] tanquam peculiaris ſecta Socratica cenſentur. Ea vero ſurgente ſole orta, cadente cecidit.

§. V. SPHAERVS Boryſthenites ſiue Boſphoranus fuit, primumque Zenonem, poſt Cleanthem audiuit [a], cumque in philoſophia egregie profeciſſet, Lacedaemone docuit, et Cleomenem teſte PLVTARCHO [b], erudiuit. Poſtea ad Ptolomaeum Philopatora Alexandriam ſe contulit [c], ibique Stoicam eruditionem probauit, cum paradoxon Stoicum defenderet: ſapientem non opinari, et rex ei auiculas ex cera propoſuiſſet, quibus ille *Sphaerus.*

 deci-

p) SVETONIVS de clar. grammat. c. 10.
q) Plura de eo in Grammaticorum hiſtoria quaerenda ſunt. conf. FABR. Bibl. Graec. Vol. II. p. 471. vbi plura de eo et eius cataſteriſmis hodie extantibus.
r) Cap III. §. vlt.
s) LAERT. ſ. 166. MENAG. ad h. l. conf. L. V. ſ. 92. L. VII ſ. 23. 37 IONS. De S. Hiſt. phil. p. 350. FABRIC. Bibl. Gr. Vol. II. p. 403.
ſ) ibid. ſ. 166 ſeq.
ß) LAERT. L. VII. ſ. 165. 167.
t) Paſſim L. II. de fin. Tuſc. Qq. L. IV. V.
u) LAERT. l. c. SVIDAS in τιλλ T. III. p. 444.
v) LAERT. l. c. w) ibid.
x) ibid. ſ. 174.
y) ſ. 194. conf. FABR. l. c. p. 404.
z) De orat. L. III. c. 17.
a) LAERT. ſ. 177.
b) In Cleomene
c) ATHENAEVS L. VIII. c. 13. p. 354.

deciperetur. Diſtinguebat enim inter phantaſiam comprehenſionis et probabilitatis, et in illa, id eſt, clara perceptione ſapientem non opinari, non in hac, confeſſus eſt, in ea enim falli ipſum poſſe dixit. Quae nobile exemplum logomachiarum Stoicarum exhibent: quale et illud eſt, quod regeſſit obiicienti: Ptolomaeum ab eo pro rege non haberi: οὐκ εἶναι τοιοῦτον δὲ ὄντα τὸν Πτολομαῖον, καὶ βασιλέα εἶναι [d], quorum verborum ſenſum non cepere interpretes LAERTII: Eo is tendit, natura quidem ſua non eſſe Ptolomaeum regem, quoniam vero eas qualitates et affectiones nactus ſit, quae ad regem requiruntur, ideo regem eſſe. Id enim εἶναι et τοιοῦτον εἶναι apud Stoicos ſignificabat. Hominem imprimis bene definientem antiquis Stoicis habitum eſſe, teſtatur CICERO [e]. Libros eius enumerat LAERTIVS [f], inter quos eſt vnus *de Heraclito*, quem primum Zenonianae philoſophiae fontem fuiſſe, ſupra demonſtrauimus. Alios etiam de veteribus philoſophis, v. g. *de Socrate*, *de Eretriacis philoſophis*, *de elementis Empedoclis* exarauit libros. Tandem et ATHENODORVS Solenſis, cum Cordylione Catonis familiari et Tarſenſi, Auguſti praeceptore [ff] non confundendus, enarrandus eſt, ideo, quod contra communem Stoicorum doctrinam peccata aequalia eſſe negauit [g].

Athenodorus.

Cleanthes.

§. VI. Zenoni defuncto ſucceſſit in ſchola CLEANTHES, Aſſo Lyciae, non Aeoliae, vt volunt STANLEIVS [h] et FABRICIVS [i], vrbe ortus, Phaniae filius. Is pugil primo fuit, tantae paupertatis, vt drachmas tantum quatuor in bonis haberet, cum ſe ad Cratetem conferret. Ab eo ad Zenonem modeſtius philoſophantem ſe contulit, eique conſtanter adhaeſit, et in eius doctrina perſtitit. Laudem imprimis apud veteres meruit induſtria eius atque laborum tolerantia, adeo vt in prouerbium abiret [k]. Cum enim non haberet, ex quo viueret, paupertate cogente noctu in hortis hauriendae aquae operam locabat, quo poſſet interdiu vacare philoſophiae ſtudiis: vnde etiam φρεάντλης, *exhauriens puteos* dictus eſt. Quia vero perfecta tamen in tanta vitae inopia fruebatur ſanitate et integro corporis habitu, more Athenienſium in iudicium pertractus eſt, vt rationem ederet, qua vitam ſuſtentaret. Is cum hortulanum teſtem adduxiſſet, cui operam ſuam locare ſolebat, feminam item, cuius pinſebat farinas; adeo iudices Areopagitas admiratione tolerantiae et diligentiae perculit, vt decem illi minas de publico aerario praebendas decernerent, quas tamen accipere vetabat Zeno [l]. Cumque aliquando ad ſpectaculum iuuenes deduceret, ventus pallium euoluens, cum ſine tunica eſſe, oſtendit, id quod tantum ei applauſum excitauit, vt publica is veſte donaretur [ll]. Aliud diligentiae ſpecimen enarrat

d) LAERT. L. VII. ſ. 177.

e) Tuſc. Qq. L. IV. f) l. c.

ff) De vtroque P. II. huius Hiſt. di endi ſe offeret occaſio, conferendus interea LIPS. Manud. L. I. diſſ. XII p. 70. et FABRIC. l. c. p. 391.

g) LAERT. l. c. ſ. 171.

h) Hiſt. phil. P. VIII. p. 643. quem recte correxit b. OLEAR. Lyciae enim vrbem intelligi ex STRABONE lib. XIII. p. 610. patet.

i) Bibl. Graec. Vol. II. p. 394.

k) Narrant rem praeter LAERTIVM L. VII. ſ. 168. SVIDAS in Cleanthes T. II. p. 322. VALER. MAX. L. VIII. c. 7. SENECA ep. 44.

l) Is obolos eum afferre iuſſit, quibus tantum corraſit, vt alium nutrire poſſet: LAERT. l. c.

ll) LAERT. ſ. 169.

Digitized by Google

enarrat LAERTIVS [m], eum Zenonis magiſtri ſui dictata teſtis boumque oſſibus excepiſſe, quod ad chartam emendam pecunia non ſuppeteret. Etſi vero ingenio erat tardior, et ἀφύσικος, quo nomine mactatur a LAERTIO [n], id eſt, naturae dotibus deſtitutus, adeo vt aſinum condiſcipuli vocitarent [o], pertinaciſſimo tamen ſtudio ita Zenonis diſciplinae adhaeſit, vt totam eius philoſophiam comprehenderet: id quod eleganter expreſſit, dicteriis eum inceſſentibus diſcipulis reſpondens: aſinum ſe quidem eſſe, ſed ſolum ferre Zenonis ſarcinam poſſe. Id quod ipſe quoque Zeno teſtatus eſt, eum publice laudando [p], et omnium plauſum meruit, ita vt Hercules nouus diceretur [q], et Zenoni, quem vndeuiginti annos audiuerat [r], ſucceſſor in ſchola deſtinaretur. Nec aliam viuendi rationem poſtea inſtituit, licet ab Antigono aliquando 3000. minis donaretur [s]. Tantaque eius in Porticu fuit exiſtimatio, vt plurimi eius inſtitutione vterentur, vnde Stoicorum parens CICERONI [ſ] dictus eſt, inter quos Chryſippus quoque fuit, quem perperam eius praeceptorem facit VALERIVS MAXIMVS [ſſ]. Laudatur praeter eruditionem Stoicam, quae tamen teſte HIERONYMO [t] more ſectae ſpinoſa fuit, propter laboris patientiam, animi pauciſſimis contenti continentiam, et parſimoniam, tolerantiam item iniuriae, et quae aliae eius virtutes fuere, quae celebre ei nomen pepererunt [u]. Laudabat enim ipſe veteres, quod olim in philoſophia res maxime curaſſent, cum hodie verba curentur, indeque cauſam deriuabat, cur antiquiore aetate in tanta philoſophorum paucitate, plures tamen, quam ea aetate ſumma virtute enituiſſent [v]. Obiit inedia, cum LXXX. aetatis annum eſſet ſupergreſſus [w], et abſtinentiam a cibo per biduum propter vlcus oris vel linguae ei medici ſuaſiſſent: melius enim ſe habens, ſe dimidium viae iam abſoluiſſe profeſſus eſt, biduumque adhuc abſtinuit, et Stoica principia ſecutus ſic extinctus eſt [x]. Scripſit multa, quorum catalogum exhibet LAERTIVS [y], quae tamen omnia temporis inuidia nobis eripuit, praeter vnum hymnum, quem ſupra ſectione prima laudauimus [z]. *Archaeologias* ſcripſiſſe, teſtatur LAERTIVS, quas cum traditionibus fabuloſis ATHENAEO [a] memoratis idem ſcriptum eſſe, acute coniecit MENAGIVS [b]. Solebant enim Stoici vetera μυθολογούμενα, philoſophicis exornare rationibus, et ad ſyſtemata applicare naturalia [c]. Poſt mortem a ciuibus, vel Romanis potius ſenatus magnificentia, ſerius aliquantum egregia ſtatua ornatus eſt [d]. Alios duos Cleanthes nominat MENAGIVS [e].

m) ſ. 174. n) ſ. 170. conf. BARTH. ad Claud. p. 101.
o) ib. ſ. 171.
p) PLVT. de vit. aer. alieno T. II. p. m. 475.
q) LAERT. ſ. 170. r) ib. ſ. 174. s) ibid.
ſ) De N. D. L. III. ſſ) l. c.
t) Lib. I. in Rufin.
u) Huc faciunt apophthegmata adducta a LAERT. et STANLEIO ll. cc.
v) STOBAEVS ſerm. CCXII. p. 715. ideo quoque laudaſſe Arceſilaum, quod vita doctrinae incertae non reſponderet, ſupra dictum in Arceſilao
w) LXXX. ponit LAERTIVS, IC. LVCIANVS in Longaeuis. x) LAERT. ſ. 176. y) ſ. 171. 176.
z) Poſt Vrſinum eum edidit H. STEPHANVS in Poëſi philoſ. p. 49. 124. integrum vero ſyſtemati ſuo intellectuali c. IV. §. 25. p. 515. inſeruit RAD. CVDWORTHVS cum metaphraſi Latina IAC. DVPORTI. Totum eum Stoiciſmo ſcatere, etſi elegantiſſime perſonet, ſupra oſtendimus.
a) Lib. XIII. p. 752. b) Ad l. c. Laërt.
c) Id Cleanthem cum Chryſippo et Zenone facere ſolitum tradit CIC. de N. D. L. III.
d) SIMPLICIVS ad Epict. p. m. 217. ed. Wolf
e) Ad LAERT. L. VII. ſ. 176.

Chryſippus.

§. VII. Nemo tamen poſt Zenonem ſectam Stoicam ornauit magis atque nobilitauit quam CHRYSIPPVS, dignus, de cuius hiſtoria accurate diſpiciatur [f], cum genium ſectae nemo apertius prodiderit. Solis ortus eſt [ff], vrbe Ciliciae, quae Pompeiopolis poſtea dicta eſt. Patrem Tarſenſem habuit, Apollonium, vnde vel a parentis origine vel a vicinia Tarſenſem quidam [g] faciunt. Patrimonium fiſco regio addictum fuiſſe, tradit LAERTIVS, cauſam eius rei tacens [h], foeneratorem vero fuiſſe, et foenoris foenus accepiſſe prodit LVCIANVS [i], niſi acerba ſatyra philoſophis ſcelera obieciſſe conficta, hominem ad ridendos philoſophos totum compoſitum dicamus: quod tamen veriſimilius eſt, quam quod alii volunt, eum patrimonium regiis impendiſſe miniſteriis, quod verba LAERTII non exhaurit. Athenas delatus, Zenonem, iuxta nonnullos [k], audiuit, vel potius, vt melioribus auctoribus relatum Cleanthem, a quo tamen, viuo adhuc, diſſentit [l]: id quod in Stoicorum ſchola non adeo infrequens fuiſſe, exemplis hactenus pluribus conſtitit. Refert tamen LAERTIVS, quoties aduerſus eum diſputando proceſſiſſet, tanta ductum poenitentia fuiſſe vt crebro diceret:

In ceteris felix ſatis videor mihi:
Aſt cum Cleanthe non ſuccedit res mihi.

Stoicae ita philoſophiae addictus reliquos mature ſuperauit, animi dotibus praeclare a natura inſtructus. Laudant enim veteres in eo ſubtile ingenii acumen, in ima veritatis penetrans, vnde et verſutus et callidus CICERONI [ll] audit. Studium quoque eius et induſtria tanta fuit, vt quotidie quingentos verſus ſcribere ſolitus ſit [m], cuius teſtimonium luculentum ſunt plurimi ab eo exarati libri. Audax praeterea et promtiſſimus in diſſerendo et diſputando, qua in re totam fere vitam conſumſit. Vitiis vero non minus ingenii inſignis vehementer veteribus diſplicuit, etiam ex ipſa ſecta Stoica: hinc SENECA [n], *ingenii eius tanquam Graeci acumen nimis tenue, quod in ſe retunditur, et in ſe replicatur, quod etiam, cum agere aliquid videtur, pungit, non perforat*, reprehendit. Tanta quoque ſui fiducia occupabatur, vt a praeceptore doctrinas tantum ſibi exponi poſtularet, argumentorum inuentionem ſuae relinquendam poſceret induſtriae [o]. Aliudque affert exemplum animi alta ſpirantis LAERTIVS [p]; a quodam interrogatum, cui filium commendaret, dixiſſe, mihi: nam ſi quempiam me excellere putarem, ipſe apud eum philoſophiae

f) Pleraque de eo habet LAERTIVS L. VII. ſ. 179 ſeqq. reliqua veterum loca diligenter excuſſit P. BAYLE Dict. T. II. art. Chryſippe p. 166 ſeqq. add. LIPSIVS Manud. L. I. p. 56.

ff) LAERT. l. c. STRABO L. XII. p. 462. SOLIN. c. 42. ORIG. contra Celſ. L. IV. p. m. 202.

g) SVIDAS in Chryſippus T. III. p. 691. conf. FABRIC. Bibl. Gr. Vol. III. p. 392.

h) Lancea ſe exercuiſſe ait ſ. 179.

i) In vit. auct. T. III. p. m. 123.

k) Apud LAERT. ſ. 179.

l) Hinc enatus Antipatro Tarſenſi liber de diſcordia Cleanthis et Chryſippi, cuius meminit PLVT. de repugnant. Stoic. T. III. p. m. 4. FABRIC. Bibl. Gr. Vol. II. p. 385.

ll) De Nat Deor. L. III. c. 10.

m) Id ancilla eius teſtata eſt, LAERT. ſ. 180.

n) De benef. L. I. c. 3.

o) LAERT. ſ. 179.

p) ſ. 183.

Digitized by Google

phiae operam darem. Et huc referendum quoque eſt, quod nulli regi, more temporis ſui, ſcriptum vllum dedicauit, honoresque animi elatione ductus, aſpernatus eſt [q]. Etſi vero ſatis Stoice viuebat, vehementi tamen diſputandi contentione adeo inuiſus aliis factus eſt, vt odia philoſophorum reliquorum, praecipue ex ſecta Academica et Epicurea, in eum quaſi conſpirauerint. Et quamuis mire ad quoduis excogitandum eſſet celer et acutus, et contradicendi ſtudio in omnes verteretur partes, non feliciter tamen ſatis contra aduerſarios rem ſectae ſuae defendiſſe viſus eſt, conqueſtique ſunt Stoici, *dum ſtudioſe omnia conquiſierit, contra ſenſus et perſpicuitatem, ab Academicis diſputata, contraque omnem conſuetudinem contraque rationem, ipſum ſibi reſpondentem inferiorem fuiſſe, itaque armatum ab eo fuiſſe Carneadem.* Quae CICERONIS [r] verba confirmat PLVTARCHVS [s]; illos ipſos, qui vim dicendi in Chryſippo admirati ſunt, adeo frequenter et ſerio aduerſas ſuae ſententiae rationes propoſuiſſe, vt non tantum non cuiusuis eſſet, perſpicere, quid ipſi placuerit; ſed et Carneades argumentis tantum a Chryſippo in vtramque ſententiam prolatis vſus fuerit, ad eum aggrediendum; ideoque iſtos acclamauiſſe ei illud HOMERI:

Infelix tua te vis perdet,

quod magnas contra ſe dicendi anſas praebuerit illis, qui placita ipſius labefactare animum intenderent. Quin et hoc Chryſippo accidit, quod plerumque viris etiam magnis, ſed ſpiritu contradictorio grauidis accidere videmus, vt haut raro contradicendi et diſputandi aeſtu abreptus ſibi contradiceret, cuius exempla pluſcula PLVTARCHVS [ſ], in libello, quem *de Stoicis contradictionibus* reliquit, attulit: vnde non Chryſippea omnia pro genuinis Stoicis habenda ſunt. Ceterum negari non poteſt, eruditionem poſſediſſe maximam, copiamque lectionis abundantiſſimam, qua cum plurimos veterum libros legeret et excerperet, eaque loca ſuis infarciret, vt ampliora eſſent, et nube teſtium vteretur [ſſ], obiectum [t] ei eſt praeter rem [u] plagium. Iſta vero doctrinae magnitudine et ingenii acumine, hoc ſectae ſuae, quin et aliorum meruit iudicium, vt fulcire putaretur porticum Stoicorum [v], et de eo dici ſoleret [w]:

Ni Chryſippus fuiſſet, Porticus non eſſet.

Aliter tamen de eo aduerſarii et imprimis Epicurei, qui non candide ſatis cum magiſtro egiſſe, eumque praeter culpam ſuam denigraſſe, conqueſti ſunt [x]. Etſi vero totam Zenonis philoſophiam illuſtrauit, praecipue tamen

q) ibid. ſ. 185.

r) Acad. Qq. L. IV. c. 27.

s) De repugnant. Stoic. T. III. p. m. 7 ſeq. conf. BAYLE Dict. l. c. not. F.

ſ) Pleraeque enim repugnantiae ex Chryſippo hauſtae ſunt. conf. SCIOPPIVS Elem phil. mor. p. 165. cuius verba adducit BAYLE l. c. not. E.

ſſ) LAERT. L. VII. ſ. 181. 182.

t) ZWINGER. theatr. vit. hum. Vol. XIX. ſ. 3560.

u) Non enim aliorum ſcripta ſua fecit, et pro ſuis venditauit, ſed loca prolixa eorum allegando ſua amplificauit, conf. IAC. THOMASIVS de plagio liter. §. CCCLXXXVIII. p. 169 ſeq.

v) CIC. Acad. Qq. L. IV. c. 38. Plura teſtimonia collegit MENAG. ad LAERT. L. VII. ſ. 183.

w) LAERT. l. c.

x) EVSEB. praep. L. VI. c. 6. conf. GASSEND. vit. Epicuri L. III. c. 2. p. m. 86.

Digitized by Google

men in dialecticis verſatus eſt, cuius argutias reliquis quoque diſciplinarum philoſophicarum partibus affricuit; tantaque eius fuit, apud deliciarum iſtarum amotores admiratio, vt falli fuerint, ſi apud Deos dialecticae vſus eſſet, non futuram eam aliam, quam Chryſippeam [y]. Non vero dictio tantum eius minus commendabatur, ſed et ipſa illa argutandi ſubtilitas, in ſcirpo ſaepe nodum quaerens, vel anilibus etiam argumentis in re maxime ſeria vtens vehementer viris grauibus ex hac ſecta diſplicuit [z], qui virilitatem ſectae Stoicae conciſis et minutis argutiolis, frigidis etiam ineptiſque fabulis eneruaſſe, queſti ſunt. Nec docendi tantum et diſputandi rationem, verum etiam ipſas, quas propoſuit doctrinas carpunt paſſim veteres, multaque ei in morali praecipue philoſophiae parte paradoxa et minus ſana tribuunt, imprimis vero ſunt, qui ſeuere ei foedam exprobrent obſcenitatem. Aiunt enim turpiſſime de Iunone et Ioue ſcripſiſſe, et talia, quae nemo, qui puritatem oris tueri cupiat, dicere velit. Quod licet eo tenderet, vt Iouis et Iunonis amores naturalibus argumentis explicaret, vt ſolebant Stoici, dictionem tamen eam fuiſſe dicebant, quae proſtibulis dignior eſſet, quam Diis [a]. Reprehendunt etiam, quod inceſtus licitos eſſe, docuerit, et nuptias cum matre filiaue permiſerit: quod mortuorum carnibus veſci praeceperit, et quae alia ſunt huius generis memorata a LAERTIO [b]. Quae licet more tantum Stoicorum παραδόξως dixiſſe, vel vt diſputationi portam aperiret, affirmaſſe, adeoque dialectice magis, quam moraliter de iſtis argumentis diſſeruiſſe, veriſimile ſit, ſapiunt tamen ea ingenii in iſtis nugis atque tricis gloriolam venantis vanitatem animumque valde profanum. Grauiora ſunt, quae ei obiicit perſpicaciſſimus P. BAYLIVS [c], qui inter numinis hoſtes eum referre non dubitat, loco nixus PLVTARCHI [d], qui refert: *Chryſippum et Cleanthem, cum impleuiſſent ſuis dictis, coelum, terras, aërem, mare, diis, nullum horum ab interitu liberum aut ſempiternum ſtatuiſſe: ſolo Ioue excepto, in quem reliquos omnes conſumi putent.* Ex quo dogmate abſurda quaedam atque contradictoria Plutarchus, et cum eo Baelius, colligit, qui ita Deum non immutabilem, ſed mutabilem, et corruptibilem eſſe, colligunt [e]. Non attendit vero vir doctiſſimus, vt ſaepius ſolebat, ad totum ſyſtema Stoicum, cui receptum erat: ignem diuinum ſiue Deum per mundum fuſum omnes quidem mundi partes animare, verum in conflagratione vniuerſi, etiam iſtis mundi partibus combuſtis, retra-

y) LAERT. ſ. 180. Specimen eius mirare in ſophiſmate, Sorites, dicto, vnde ſenitor aceruí dictus eſt PERSIO ſat. vlt. conf. CASAVB. ad h. l. BAYLE l. c. not O.

z) Vid. SENECA et EPICTETVS ll. cc. CICERO et PLVT. ll. cc. LVCIANVS l. c. qui miſere Chryſippum ſalſeque exagitat. conf. b. IO. ANDR. SCHMIDII diſſ. de Chryſippea brutorum logica, GATAKER l. c. p. 18. LIPS. Manud. p. 58.

a) LAERT. ſ. 187. ORIG. L. IV. contra Celſum p. m. 202. qui ait, Chryſippum interpretatum picturam in Samo, vbi Iuno depicta eſt, morem gerens Iouis non nominandae libidini.

b) ſ. 187. conf. G. ALB. HAGENDORN. de moralibus Chryſippeis. PASCH. Intr. in rem lit. mor. L. III. §. 4. p. 611.

c) l. c. not. I.

d) De communibus notionibus adu. Stoicos T. III. p. m. 459.

e) Plutarch. vero communibus, id eſt popularibus notionibus inſiſtit. Baelius philoſophicis, ad quod vir acutus et diligentiſſimus non ſatis attendit.

Digitized by Google

retractum iri diuinitatis particulas in iis habitantes in Iouem, id quod ſupra luculenter, niſi fallimur, confecimus. Ex his vero coniicere potuiſſet acutiſſimus criticus, non de ſummo Deo ſermonem eſſe, ſed vel de Diis minoribus vel de mundi potius partibus ab anima diuina animatis, adeoque fruſtra vel populariter tantum argumentari Plutarchum, qui impietatem Chryſippo non alio nomine obiicit, quam quod populares Deos interitui obiiceret. Nec illi proprie pereunt, vt vult Baelius, et comburuntur, Ioue in alium locum ſecedente; quae nunquam Stoici dixere, ſed reducuntur in centrum ex quo progreſſi ſunt, retrahitque ignis diuinus ſuas particulas, donec noua periodo eas emittat rurſus, idque aeterna et ineuitabili fati lege, quam Chryſippum omnium fortiſſime aſſeruiſſe, ſupra adducta eius definitione fati demonſtratum dedimus. Nec receſſit Chryſippus a ſcholae ſuae decretis, ſed totam phyſiologiam ſuam iisdem, quibus Zeno, fundamentis ſuperſtruxit, de qua cum memorabilem locum nobis ſeruauerit CICERO, eum, etſi longiuſculum apponere e re lectoris eſſe exiſtimamus, vt Chryſippeae phyſiologiae ſpecimen et ſupra dictorum exemplum habeat. Ita vero TVLLIVS f: *Ait Chryſippus, vim diuinam in ratione eſſe poſitam, et vniuerſae naturae animo atque mente: ipſumque mundum Deum dicit eſſe, et eius animi fuſionem vniuerſam: tum eius ipſius principatum, qui in ratione et mente verſetur, communemque rerum naturam vniuerſa ac omnia continentem, tum fatalem vmbram, et neceſſitatem rerum futurarum. Ignem praeterea, et eum, quem antea dixi, aethera, tum ea, quae natura fluerent, atque manarent, vt aquam, et terram, et aërem, ſolem, lunam, ſidera, vniuerſitatemque rerum, qua omnia continerentur, atque homines etiam eos, qui immortalitatem eſſent conſecuti. Idemque diſputat, aethera eſſe eum, quem homines Iouem appellarent, quique aër per maria manaret, eum eſſe Neptunum, terram eam, quae Ceres diceretur: ſimilique ratione perſequitur vocabula reliquorum Deorum. Idemque etiam legis perpetuae et aeternae vim, quae quaſi dux vitae, et magiſter officiorum ſit, Iouem dicit eſſe, eandemque fatalem neceſſitatem appellat, ſempiternam rerum futurarum veritatem: quorum nihil tale eſt, vt in eo vis diuina ineſſe videatur.* Et haec quidem in primo libro, *de natura Deorum. In ſecundo autem vult Orphei, Muſaei, Heſiodi, Homerique fabulas accommodare ad ea, quae ipſe primo libro de Diis immortalibus dixerat, vt etiam veterrimi poëtae, qui haec ne ſuſpicati quidem ſunt, Stoici fuiſſe videantur.* Nihil in his omnibus eſt, quod non exacte et luculenter totius ſectae Stoicae theologiam et phyſiologiam referat, quare iis explicandis, quae ſupra abunde dicta ſunt, ſuperſedemus. Ex his vero conſequitur, Chryſippo non aliter impietatis maculam poſſe inuri, niſi quatenus potiſſimum Stoae fulcrum, princepsque Stoicorum fuit, et haec ſecta ab impietate haud procul abfuit, vti ſupra demonſtrauimus. Recte vero vir celeberrimus inde concludit ff, fati neceſſitati et legi illum tum

f) De nat. Deor. L. I. c. 15. ff) not. H.

tum Deum, tum homines eorumque voluntatem ſubieciſſe, omniaque catenae euentuum cum cauſis connexorum ineuitabili ſubiecisse, ſicque Deum mali auctorem feciſſe, et haec male a Lipſio excuſari et pingi. Ita enim fatalis illa neceſſitas omnino euincit. Sed vt ad Chryſippum redeamus, is potiſſimum propter ingentem ſcriptorum, quae exarauit, numerum, memorandus eſt, qui ad DCCV. aſſurgebat, quorum catalogum, licet forte mancum[g], nobis ſeruauit Laertivs[h], vnde eum ſupplere conati ſunt viri quidam docti[i], qui de iis adeundi ſunt. Inter hos, libros CCCXI. fuiſſe, dialectici argumenti, veteres perhibent, traditque Valerivs Maximvs[k], octogeſimo adhuc anno ſcriptum logicum exactiſſimae ſubtilitatis coepiſſe conſcribere. Nihil vero ex his omnibus exiguo philoſophiae malo, ſupereſt, praeter pauca ἀποσπασμάτια, quae Cicero, Plvtarchvs, Seneca, Gellivs, nobis ſeruauerunt, paſſimque laudatur eius liber *de prouidentia*, licet de fato duriſſima tradiderit, ex quo colligi poteſt, more ſectae ſuae horrendis decretis pulchriorem eum fucum illeuiſſe. Habuere vero eadem Chryſippei libri vitia, quae πολυγράφοις plerumque accidere ſolent. Supra enim diximus, deſideratam fuiſſe ſoliditatem, et reſponſiones aduerſariorum obiectionibus largiſſime et fortiſſime allatis fuiſſe inferiores; addimus his, tam multa cum ſcriberet, in idem argumentum ſcribendi identidem incidiſſe, et quicquid in mentem ipſi venerit, literis committentem, ſaepe in aliis priora emendauiſſe, aliorumque teſtimoniis declarauiſſe: ita vero ſcriptorum locis ſua referſiſſe, vt Apollodorus dixerit: ſi quis tolleret de Chryſippi libris, quae aliena ſunt, vacuam illi chartam iri relictum[l]. Obiit Olymp. CXLIII aetatis anno LXXXIII.[ll] vel, vt alii volunt LXXIII[m]. Ridiculum vero eſt, quod de mortis eius cauſa quidam narrant: riſu effuſum, dum ficus comedere aſinum videret, ſuaeque, quae ei miniſtrabat, aniculae merum ei etiam praebere iuberet, animam efflauiſſe[n]. Alii vocatum ad ſacrificium hauſto vino dulci incidiſſe in vertiginem atque obiiſſe quinto die tradunt. Poſt mortem in Ceramico interiori, ſiue gymnaſio Ptolomaeo[o] ſtatua ei poſita eſt, quae ſedentis forma manumque extendentis eum, teſte Cicerone[p], referebat. Colligit inde Laertivs[q], exiguo et tenui fuiſſe corpore, quod fere poſt equum, proximo poſitum loco delituerit, ideoque Carneadem eum vocauiſſe Κρύψιππον, ab equo occultatum. Verum frigide hic coniicere Laërtium facile intelligi poteſt, cum ſedentis ſtatua, etſi iuſtae menſurae, poſt equum eiusque ſeſſorem

g) Stanleivs P. VII. p. 651.

h) ſ. 189. 202.

i) Mevrsivs ad Chalc. p. 31. et in Bibl. Gr. Ionsivs S. H. Phil. L. II. c. 8. Stanlei. l. c.

k) L. IIX. c. 10. conf. Bayle l. c. not. B.

l) Laert. ſ. 180. Baylivs l. c. not. C. haec conſtare non poſſe arbitratur, putatque in verbis Laërtii pro διορθώματα ponendum eſſe ἀδιορθώματα: dicere enim Laërtium, eum ex feſtinatione inemendate et tumultuarie ſcripſiſſe, alio loco L. X. Sed nihil in Laërtio mutandum eſt, ſed id vult Laërtius: Chryſippum, cum eadem ſaepe ſcriberet, priora mutaſſe, et emendaſſe, ſicque ſibi ipſi contradixiſſe, cum nihil diu ſatis, quod ſcriberet, eſſet praemeditatus.

ll) Lvcian. in Macrob. T. II. p. m. 829. Val. Max l. c.

m) Laert. l. c. ſ. 184. Svidas l. c.

n) Laert. ſ. 184.

o) Conf. Mevrs de Ceramico gem. c. 15. p. 46. ex veteribus Pavsanias in Attic. c. 17.

p) L. I. de fin. c. 11.

q) l. c.

Digitized by Google

rem omnino deliteſcat. Poſitaque cum ſit ſtatua mortuo, vt ſolebat Athenis, intelligi non poteſt, qui Carneades, qui cum viuo controuerſias fouit, eum hoc nomine potuerit traducere? Sunt et alii Chryſippi veteribus memorati [r], a quibus nominis celebritate et ſectae inſtituto facile diſtinguitur. Imagines eius paſſim hodie occurrunt [s].

Zeno Tarſenſis.

§. VIII. Chryſippo in Porticus cathedra ſucceſſor datus eſt ZENO, quibusdam Tarſenſis, aliis Sidonius [ſſ]. Patrem Dioſcoridem Stoicae philoſophiae gnarum fuiſſe, ex eo colligi poteſt, quod ad eum libros ſcripſerit Chryſippus [t]. Paucorum autorem librorum, ſed plurimorum diſcipulorum magiſtrum fuiſſe LAERTIVS [u] tradit. Reliqua ad eum pertinentia fere deſiderantur omnia. Non receſſiſſe videtur a Stoicae ſectae placitis, niſi quod in illa de conflagratione mundi ſententia aſſenſionem retinuiſſe aiat Numenius apud EVSEBIVM [v]. Sunt, vt iam ſupra monitum, qui non Chryſippum, ſed Zenonem hunc a Carneade ſumto prius ad purgandum caput helleboro, oppugnatum dicant [w].

Diogenes Babylonius.

§. IX. Poſt Zenonem in doctorum Stoae publicorum numero apparet DIOGENES Seleucia natus [x], qui tamen frequenter propter viciniam Babylonius audit. Praeceptoribus vſus eſt Chryſippo et Zenone Tarſenſi, a quo, vt philoſophiae daret operam, perſuaſum fuiſſe, PLVTARCHVS [y] tradit. Tanta vero diligentia Stoicae philoſophiae impendit operam, vt magnus et grauis Stoicus dici CICERONI [z] meruerit: quae ſine dubio cauſa Athenienſes permouit, vt eum Carneadi et Critolao legatis Romam mittendis adderent: qua de re in Carneadis vita dictum eſt. Laudabile in eo eſt, quod SENECA narrat, ei de ira diſſerentem adoleſcentem proteruum conſpuiſſe, hocque illum leniter et ſapienter tuliſſe, non quidem iraſci ſe, dicentem, ſed dubitare tamen, an iraſci oporteat? Periere libri eius *de diuinatione, et Minerua*, quos memorat CICERO [a]. Ad longam is illum vixiſſe ſenectutem dicit [b], LVCIANVS [c] LXXXVIII. expleuiſſe annos tradit.

Antipater Tarſenſis.

§. X. ANTIPATER Tarſenſis Diogenis ſucceſſor fuit et diſcipulus. Alii Sidonium faciunt, vel Antipatrum potius Tarſenſem, et Sidonium eundem fuiſſe, credunt [d], quos alii [e] inter ſe melius, noſtro iudicio, diſtinguunt. Homo acutiſſimus CICERONI [f], inter magnos vero Stoicae ſectae aucto-

r) Videndi de iis IONS. l. c. L. II. c. 8. p. 154. MEVRS. l. c. MENAG. ad LAERT. L. IIX. ſ. 186.

s) In VALENTIS Cilicia numis illuſtrata, GRONOVII theſ. Antiq. Graec. T. III. lit. S. in Diog. Laërt. WETSTENII.

ſſ) LAERT. L. VII. ſ. 38. SVIDAS T. II. v. Zenon p. 9.

t) ibid.

u) ib. FABRICIVS l. c. p. 415.

v) De praep. eu. L. XV. c. 18. p. 830.

w) Conf. IONS. de S. H. P. L. II c. 1. p. 116.

x) LAERT. L. VI. ſ. 81. LVCIAN. in long. T. II. p. m. 825.

y) De vit. Alexandri T. II. p. 347.

z) Tuſc. Qu. L. III. c. 12.

a) De diuin. L. I. c. 3. de N. D. L. I. c. 15.

b) De ſenectute c. 7.

c) l. c.

d) VOSSIVS de nat. Log. c. IIX. §. 18. de ſectis philoſ. c. XIX. §. 12. STANLEIVS P. VII. p. 655. LIPSIVS Manuduct. L. I. diſſ. XI. p. 61. IONSIVS L. II. c. 1. p 114.

e) Ipſe VOSSIVS de hiſt. Graec. L. III. p. 324. IONSIVS L. I. c. 13. p. 71. FABRICIVS Bibl. Graec. Vol. II. p. 388 De Sidonio vide LAERT. L. VII. ſ. 29. CIC. de fato c. 3 de Orat. L. III. c. 50. vbi verſiculos ex tempore fudiſſe dicitur.

f) De officiis L. III. c. 12.

Digitized by Google

res SENECAE[g] audit. Cum Carneade non quidem voce, ſcriptis tamen, vehementer contendit, vnde καλαμοβόας dictus eſt[h]. Varia ſcripſit veteribus memorata, de quibus conſulendus IO. ALB FABRICIVS[i]. Non confundi vero debet, vt a STANLEIO[k] factum, cum Antipatro Tyrio[l].

Panaetius. §. XI. PANAETIVS Rhodius, a ſeniore eiusdem nominis diſtinguendus[m], hunc in ordine ſucceſſionis Stoicae excepit. Is maiores bellicis rebus claros habuit[n], ipſe vero philoſophorum caſtra ſecutus eſt, magnam nactus nominis gloriam[o]; hominem enim ingenuum fuiſſe et grauem CICERO[p] teſtatur, quae cauſa Scipionem et Laelium permouit, vt eum amicitia et familiaritate ſua dignarentur. Humane enim magis et naturae animi conuenientius philoſophatum fuiſſe, GELLIVS[q] teſtatur, qui ἀπάθειαν eum improbaſſe refert. Sic et alios philoſophos Ariſtotelem, Xenocratem, Theophraſtum, Dicaearchum ſemper in ore habuit[r], Platonisque magnus admirator fuit, quem omnibus locis diuinum, ſapientiſſimum, ſanctiſſimum, Homerumque philoſophorum appellabat[s], ſententiam tamen eius de immortalitate non probabat. Aſtrologorum praedictiones contra reliquorum Stoicorum mentem reieciſſe CICERO[t] teſtatur, qui tres eius *de officiis* libros vehementer commendat. Apud Romanos certe, apud quos inter primos philoſophiam Romae docuit, vt ſuo loco tradetur, ſumma in exiſtimatione fuit, et principibus viris chariſſimus[u]. Diu vixiſſe ex CICERONE colligi poteſt, Athenis vero obiit[v]. Diſcipulos habuit magnos viros Mneſarchum, Poſidonium, Laelium, Scipionem, Fannium, Hecatonem, Apollonium Nyſeum, Polybiumque[x]. Non de philoſophia tantum, ſed et de eius hiſtoria meruit, ſcripto *de ſectis* libro, quem laudat LAERTIVS[y], qui tamen cum reliquis periit. Illos, qui conuiuandi cum eo cauſa conuenere, Panaetiaſtas vocatos eſſe, ATHENAEVS tradit[z].

Poſidonius. §. XII. Tandem et POSIDONIVS Syrus Apameae natus[a], Rhodique diu diuerſatus, vnde Rhodius quoque dicitur, inter Stoicos primi nominis nominandus eſt. Non magiſtratum tantum Rhodi geſſit, ſed etiam Stoicam philoſophiam in ſchola publica docuit, Athenis enim in Porticu doce-

g) Epiſt. 92. ARRIAN. L. III. diſſ. XXI.
h) PLVTARCH. de garrulit. T. II. p. m. 319.
i) l. c. p. 388. k) l. c. p. 655.
l) Meminit eius CICERO de Off. L. II. c. 24. et vixit Carneadis temporibus. Alius eſſe videtur Antipater Tyrius, Catonis Vticenſis familiaris, vid. FABR. l. c. p. 388. quem tamen miſcet OLEAR. ad l. c. STANLEI.
m) SVIDAS T. III. v. Panaetius ſen. p. 18. FABRIC. l. c. p. 406. MEVRS. Rhod. L. II. c. 10. p. 101.
n) STRABO L. IV. p. 655.
o) Vid. CIC. Ac. Qq. L. IV. c. 33. De fin. L. I. c. 2. de offic. L. II. c. 14.
p) L. IV. c. 9.
q) L. XII. c. 5. conf. CIC. de fin. L. IV. c. vlt.
r) CICERO de finib. L. IV. c. vlt.
s) IDEM Tuſc. Qq. L. I c. 32.
t) De diuinat. L. I. c. 3. 7. L. II. c. 42.
u) CICERO de fin. L. IV. c. 9. conf. LIPSIVS l. c. p. 63.
v) SVIDAS l. c. triginta vixiſſe annis poſtquam libros de officiis ſcripſerat, refert CICERO de offic. L. III. c. 2. Aut itaque ſcripſit valde iuuenis, aut obiit ſenex. Hoc LIPSIO placet l. c. illud IONSIO de Scr. Hiſt. phil. L. II. c. 13. p. 178. qui natiuitatis annum ponit Ol. CLII. mortis Ol. CLXX. quem videſis.
x) CICERO de diu. de officiis, in Bruto et alibi paſſim.
y) L. II ſ. 87.
z) L. V. p. 186. vbi etiam Diogeniſtas, Antipatriſtas, etc. memorat, qui eiusmodi συνόδους conuiuandi cauſa habuerunt.
a) STRABO L. VII. p. 316. L. XIV. p. 655.
b) Conf. veterum teſtimonia apud MEVRS. de Rhodo L. II. c. 5.

Digitized by Google

docebat Mneſarchus [c]. Tanta vero eius fuit celebritas, vt ad eum audiendum ex Syria decedens Pompeius; cum Rhodi appuliſſet, et limina eius acceſſiſſet, percuti fores a lictore de more vetaret, et faſces ſubmitteret. Cumque audiuiſſet, grauiter eum eſſe aegrum, quod vehementer eius artus laborarent, voluit tamen nobiliſſimum philoſophum viſere, quem vt vidiſſet et ſalutauiſſet, honorificisque verbis proſecut[u]s eſſet, moleſteque ſe ferre dixiſſet, quod eum non poſſet audire, tum ille: tu vero, inquit, potes: nec committam vt dolor corporis efficiat, vt fruſtra tantus vir ad me venerit: itaque grauiter et copioſe de hoc ipſo, nihil eſſe bonum, niſi quod honeſtum eſſet, diſputauit, dolore ſuppreſſo et neglecto [d]. Eum ſe ipſum quoque audiuiſſe ait CICERO [e], Romam vero a M. Marcello A. V. C. DCCII. adductum SVIDAS [f] teſtatur. Laudatur ob modeſtiam et veritatis ſtudium [g], librosque erudite ſcriptos, inter quos cum vnus etiam *de mundo* fuerit [h], inducti ſunt quidam, vt libellum de mundo, qui Ariſtoteli tribui ſolet, Poſidonii foetum eſſe dicerent [i]. Totus enim libellus iſte hypotheſibus ſcatet Stoicis. Sphaeram, teſte CICERONE [k] artificioſam conſtruxit, cuius ſingulae conuerſiones efficiebant in ſole et in luna et in quinque ſtellis errantibus, quod efficitur in coelo ſingulis diebus et noctibus. Memorantur et alii veteribus Poſidonii a noſtro diſcernendi [l].

§. XIII. Et hi quidem, celeberrimae inter Graecos ſectae Stoicae, potiores fuere doctores magna nominis laude incluti, reliqui, vel minorum gentium fuerunt, aliis memorati [m], vel poſt C. N. vixerunt in ſecunda huius hiſtoriae parte enarrandi. Nominari tamen debet IASON [n], Poſidonii nepos, qui ei in ſchola apud Rhodenſes ſucceſſit, cuius ſcripta laudat IONSIVS [o]. Addi poſſent mulieres Stoicae [p], niſi vitae potius conſtantia, quam philoſophiae laude emicuiſſent. Et hic quidem Socraticae ſucceſſionis ramus vltimus eſt. *Iaſon.*

c) CICERO Acad. Qq. L. IV. IONSIVS de Scr. Hiſt. phil. L. II. c. 13. p. 180.

d) Rem narrat CICERO Tuſc. Qq. L. II. c. 25. conf. PLIN. L. VI. ep. 30. LIPSIVS manud L. I. Diſſ. XI. p. 64. MENAG. ad LAERT. L. VII. ſ. 39.

e) De N. D. L. I. c. 3. Phaniam quoque diſcipulum habuit LAERT. L. VII. ſ. 38.

f) SVIDAS in Poſidonius T. III. p. 159.

g) GALENVS apud LIPS. l. c. p. 65.

h) LAERT. L. VII. ſ. 142.

i) ALDOBRAND. ad LAERT. L. VII. ſ. 138. 152. Add. GASSENDVS T. I. opp. p. 145.

k) De N. D. L. II. c. 34.

l) Inter hos eſt Poſidonius Alexandrinus, Zenonis Cittiei diſcipulus, vid. LAERT. L. VII. ſ. 38. Alios enumerat FABRICIVS Bibl. Graec. Vol. II. p. 410.

m) Catalogum habes apud FABRIC. l. c.

n) Menecratis Nyſaei filius, Poſidonii e filia nepos. SVIDAS in Iaſon T. II. p. 91.

o) L. III. c. 2. p. 218. De S. H. P.

p) MENAG. Hiſt. mul. philoſ. p. 74.

Digitized by Google

CAPVT DECIMVM.

DE SECTA ITALICA, SIVE PYTHAGORICA.

SECTIO I.

DE VITA ET PHILOSOPHIA PYTHAGORAE.

§. I.

Connexio ſucceſſionis philoſophiae Graecanicae.

Maiorem hactenus partem ſectarum Graecanicarum perluſtrauimus, earumque condidimus hiſtoriam, quotquot nempe a Thalete ortae philoſophiam inter Graecos propagarunt. Reſtat alter ſucceſſionis philoſophiae Graecae, quam initio diximus, ramus, ſectarumque a Pythagorae ortarum hiſtoria, eadem methodo pertractanda. Quemadmodum enim ex Ionica ſecta tota Socraticorum cohors prodiit, ita ex Italica ſecta Eleatica, Heraclitea, Epicurea et Pyrrhonia enatae ſunt. Et ſunt quidem, vt ſupra capite primo dictum, qui tres ſectarum philoſophicarum fontes agnoſcunt, Eleaticam pro tertia ſectarum matre conſtituentes, verum id ſine cauſa ſatis graui fieri ibidem demonſtrauimus. Sectam itaque Italicam hoc capite perluſtrabimus, quae, vt mos erat antiquitus, a loco, vbi condita floruit, parte Italiae inferiore, nomen accepit, ſerius ab auctore Pythagorica nominata [a]. Quae pars Italiae cum praeter vicinas inſulas, Graecis coloniis ſcateret, Graecia inde magna vocata eſt, hincque ſectae in his oris natae recte Graecis accenſentur. Priusquam vero celeberrimi Italicae ſcholae parentis hiſtoriam exponimus, dicendum nobis paucis eſt, de praeceptore eius Pherecyde, hominum inter Graecos philoſophantium fere primo, qui tamen ſectam nullam condidit, adeoque ad ſectam nullam referri commode poteſt. Is enim Pythagoram ad philoſophiae diſciplinam perduxit, dignusque adeo eſt, qui in veſtibulo hiſtoriae Pythagoricae paulo attentius conſideretur.

Pherecydes praeceptor Pythagorae.

§. II. PHERECYDES, Babys vel Badys filius [b] gente Syrus vel Syrius, non ex Syriae regione, vt, praeter veteres quosdam, viſum eſt GROTIO [c], ſed ex Syro inſula, quae vna eſt ex Cycladibus [d], Delo vicina, circa Olymp. XLV [e]. ortus eſt. Diſciplina philoſophica vbi efformatus ſit,

a) Antiquius nomen ſectae Italicae, quam Pythagoreae, vnde frequenter apud veteres occurrit, vid. LAERT L. I. ſ. 13. ARISTOT. de coelo c. I. CICERO in Cat. et ex recentioribus IO. SCHEFFER de nat. et conſtit. philoſ. Ital. c. 2. p. 10. L. VIVES ad AVG. de C. D. L. IIX. c. 2. BVDDEVS Anal. hiſt. phil. p. 41. Extat tamen nomen Pythagoreorum iam apud ARISTOTELEM Meteorolog. L. I. Metaph. c. 6.

b) Prius STRABO L. X. habet, et SVIDAS in Pherecyd. T. III. p. 592. poſterius LAERTIVS L. I. ſ. 116. exigua pronunciationis diuerſitate.

c) Ad Matth. VII, 6.

d) SVIDAS l. c. hinc CICERO Syrum dicit paſſim. PLINIVS L. VII. c. 56. Syrium.

e) SVIDAS l. c. conf. DODWELL de aet. Pyth. p. 4 ſeqq qui Bentleium ad Olymp. XXXV. Pherecydem referentem notat, quod hiſtoricum cum philoſopho confuderit.

ſit, veteres diſſentiunt. LAERTIVS Pittaci diſcipulum fuiſſe ait [f], exigua veriſimilitudine, cum nec iſti viri ſapientes praeceptores iuuenum ſe praeſtiterint, vno Thalete excepto, nec ratio philoſophiae Pittaci cum Pherecydis conueniat; ex quo ſequitur, fruſtra quoque eos [ff] eſſe, qui Pittacum patre Thrace natum Thracicis inſtitutis imbutum fuiſſe, nulla prorſus veriſimilitudine aſſerunt [g]. SVIDAS, communi tantum rumore ductus, refert [h], praeceptorem eum non habuiſſe, ſed propria ſe exercuiſſe induſtria, comparatis ſibi arcanis Phoenicum libris. Quae quoque HESYCHIO placuerunt [i], et recentiori aetate viro magno, nuperque ingenti eruditi orbis et elegantiorum literarum iactura denato, nobisque, dum viueret, amiciſſimo ISAACO DE BEAVSOBRE [k], qui cum, more ſuo, hanc opinionem elegantiſſima eruditione ornauerit, omnino audiendus et expendendus eſt. Is vero non SVIDAE tantum et EVSEBII [l] auctoritate, a Phoenicibus ſua transſumſiſſe Pherecydem tuetur [m], ſed et probat dogmatum Pherecydis theologicorum conſenſu cum Phoenicibus, quae Manichaeis vicina fuiſſe putat, ſtatuiſſeque non tantum principia eſſe duo, Deum et materiam, ſed eſſe etiam Ophionidem Deum, a Pherecyde introductum, non alium, niſi ſerpentem ſeductorem, indeque eum, FICINO [n] auctore, bellum quoque angelorum rebellium contra Deos didiciſſe, quod dogma ad Platonem poſtea peruenerit: eſſe itaque probabile, Pherecydem arcanos Chami libros apud Phoenices ſancte cuſtoditos nactum, ſuam inde theologiam efformauiſſe. Licet vero haec magna eruditione ornet vir praeſtantiſſimus, fatemur tamen, infirmas admodum videri nobis rationes, quas affert. Suidae enim et Euſebii auctoritatem eo minus momentum habere, notum eſt, quo magis vterque ſine critico examine rapuit et congeſſit, quae ſcopo ſuo inſeruire putauit, quaeque theologiae barbaricae, quam ſemina Chriſtianae continuiſſe Patres eccleſiae credebant, honorifica eſſe exiſtimauit. Nec conſenſus theologiae Phoeniciae cum Pherecydis placidis vrgeri poteſt. Patebit enim ex infra dicendis, eadem fere tradidiſſe Pherecydem, quae theologi barbari et Graeci vetuſti plerique imprimis theogoniarum ſcriptores aſſeruerunt, nec ea eſſe Phoenicia magis, quam Aegyptiaca, vel Orphica et huiusmodi alia. Quae vero a ſerpentum Deo rationes deducuntur, belloque inter Deos aſſerto, adeo obſcura ſunt [o], et more Pherecydis ad imitationem veterum theologorum, ſymbolice tantum dicta, vt impoſſibile ſit, certam vel veriſimilem tantum eorum dare explicationem, cum ſuo loco iam demonſtratum ſit, veteres theogoniarum ſcriptores, quos ſecutus eſt Pherecydes, partes mundi naturales in Deos conuerſas, hominesque magnos inter

f) l. c.

ff) Hermippus apud IOSEPH. contra Apion. L. I. quem ſequitur VOSSIVS de ſectis c. VI. §. 2. p. 29.

g) Notauerunt idem SCHEFFERVS l. c. p. 15. et Ioh. FR. BVDDEVS de peregr. Pythag. §. VII. Anal. hiſt. phil p. 9.

h) l. c

i) EVSTATHIO quoque in L. XV. Odyſſ.

k) Hiſt. des Manichéens P. II. L. I. ch. 7. §. 4 ſeqq. p. 325 ſeqq.

l) Praep. L. I. c 16. p. 41.

m) Apud MAX. TYR. Diſſ. XIX. p. 711. ed. Helmſt. EVSEB. l. c.

n) Ficin. argum. Apolog. Socrat.

o) Comparat ideo Pherecydem CLEMENS ALEXANDR. L. V. p. 571. Heraclito obſcuro dicto.

ter Deos relatos inter ſe miſcuiſſe, ſicque theologiam et philoſophiam naturalem, quam ex traditione acceperant, cum hiſtoria veteri foede confudiſſe, et inextricabiles ita nodos in explicandis theogoniis nobis ſtruxiſſe. Adeo quoque, ſi de hac re ſupra ſuo loco dicta, conſulamus, theogoniſticum ſyſtema [p] a Manichaeo diuerſum eſt, vt probabile non ſit, Pherecydem vel theogoniſtarum alium de lapſu et rebellione daemonum quicquam tenuiſſe, vel tetigiſſe. Nec Euſebii vel Ficini interpretationes audiendae ſunt, quos indignos in hac re iudices eſſe, ſyncretiſticum eorum ſtudium cuncta veterum cum ſacris conciliandi euincit. Nec meliora ſunt, quae de Chami libro, ex quo ſua accepiſſe Pherecydes viro doctiſſimo dicitur, auctore Iſidoro, Baſilidis filio [q], qui ſub Traiano et Hadriano vixit, allata ſunt. Hos enim homines haereticos veterum plurimis eiusmodi libros magno ſuppoſuiſſe numero, PLOTINVS iam conqueſtus eſt, et innumerabilis eiusmodi librorum ſeges, quae primis poſt natum Seruatorem ſeculis effloruit, teſtatum fecit. Alii itaque et ſuſpecti minus teſtes producendi ſunt, ſi credi debeat, ex Chami libris ſua clam hauſiſſe Pherecydem: praeſertim cum ea, quae Pherecydi adſcribit MAXIMVS TYRIVS [r] nec propria ſint Phoenicibus, ſed communia omnibus theologis vetuſtis, materiae a mente commotae acceſſiſſe litem et amicitiam; nec accurata ſatis, cum amor non ad ſumma principia ex eorum mente pertineat, ſed ad ſecundaria et ſubordinata. Sed de his in ſequentibus plura; haec enim in praeſentia ſufficiunt, vt oſtendant, Suidae et Heſychii hac in re traditionem de ſurrepta Phoenicibus theologia Pherecydis veriſimilitudine carere. Nobis ceteris expenſis omnibus probabilitate non deſtituta videtur IOSEPHI [s] ſententia, Pherecydem philoſophiam ſuam in Aegypto didiciſſe. Hoc non tantum ſuadet commune omnis fere Europae tum temporis praeiudicium, Aegyptum ſedem eſſe omnis eruditionis, quod pleroſque magnos viros coëgit in Aegyptum deſcendere, et eius regionis theologiam et philoſophiam addiſcere; ſed et ratio docendi ſymbolica, qua Pherecydes vſus eſt, cuius exemplum poſtea adducemus, quae tota Aegyptiaca eſt. Immo ipſa doctrinae Pherecydeae facies Aegyptiacae haud diſſimilis id ſatis demonſtrat, vt ex eius delineatione, ſi cum Aegyptiacis *libro primo* deſcriptis conferatur, luculenter pateſcet: Et vel ſolum de immortalitate dogma, quod magno veterum conſenſu Pherecydi tanquam primo inter Graecos aſſertori adſcribitur, Aegyptiacas origines ſatis prodit. Non audiendus itaque eſt SVIDAS [ſ], ſui, vt ſolet immemor, qui paulo poſt *ζηλοτυπῆσαι τὴν Θάλητος δόξαν, opinionem Thaletis ſectatum fuiſſe*, ait, qua in coniectura epiſtola Pherecydis ad Thaletem, quam exhibet LAERTIVS [t], deceptus eſſe videtur, quam fictam et *ὑποβολιμαῖον* eſſe, omnes fere lineae produnt, et acute demonſtrauit

p) Conſuli hic debent ea, quae de theogoniſtico ſyſtemate ſupra ſuo loco dicta ſunt. Hiſtoriam veterem qui in iis inuenit, facile, quam infirme a V. C. adducta ſint, videt.

q) Apud CLEM. ALEX. L. VI. Strom. p. 642.

r) l. c.

s) l. c.

ſ) l. c.

t) l. c. ſ. 122.

uit magnus SALMASIVS [u]. Aliter TZETZES [v], qui Thaletis praeceptorem facit, non feliciori coniectura. Reliquae vitae Pherecydis circumſtantiae apud veteres paucae atque mancae ſunt; plerique ſtupenda et praeter naturalia de eo memorant: nauem plenis velis vtentem mergendam, praedixiſſe, et mox eueniſſe illo inſpectante: hauſta ex puteo aqua praedixiſſe terrae motum poſt triduum et ita eueniſſe, Meſſanam capiendam ab hoſtibus praedixiſſe; Epheſiis victoriam morte ſua parauiſſe, quae omnia latius exponit LAERTIVS [w]. Exiguam tamen ea omnia fidem inueniunt, ſi ea repetantur, quae *libro ſecundo* de Epimenide, Orpheo, Lino Muſaeo, Melampode, Abari, aliiſque obſeruauimus, fuiſſe magnis viris inter veteres pleraque ea afficta, vt tradita ab ipſis religionis decreta auctoritatem inde acciperent, occaſione a peritia eorum phyſica deſumta. Attendenda quoque eſt Porphyrii apud EVSEBIVM [x] obſeruatio, Theopompum, qui iſta narrat, ea ſuffuratum eſſe Androni, Pythagorae tribuenti. Quod licet veriſimile omnino videatur, prodit tamen, cuncta ad decipiendum popellum excogitata fuiſſe vt in ſequentibus de Pythagora quoque demonſtrabimus. Primus de natura rerum inter Graecos ſcripſiſſe dicitur LAERTIO [y], quod cum Thaleti ipſe LAERTIVS et alii veterum [z] tribuant, multum inde laborem ſuſcipit MENAGIVS [a], vt vtrumque Laërtii locum inter ſe conciliet. Quae tamen vel cum magno BOCHARTO ita facile conciliantur: Pherecydem primum fuiſſe, qui de rerum natura aliquid in literas retulerit: Thaletem enim nihil ſcripto reliquiſſe ſupra obſeruatum eſt, vel, quod nobis magis placet, Pherecydem, teſte STRABONE [b] et APVLEIO [c] poſt Cadmum Mileſium primum fuiſſe, qui verſuum nexu repudiato, conſcribere auſus ſit, paſſis verſibus, ſoluto loquutu, libera oratione fabularem theologiam. Certe librum *de natura et Diis*, quem laudat LAERTIVS ita ſcriptum fuiſſe, ex initio libri ab eo adducto patet [d]. Fuiſſe etiam ab eo in Syro inſula heliotropium, ſiue parapegma, quo ſolſtitia et aequinoctia et ſiderum orientium et occidentium ſignificationes per aliquot annorum ambitum ſignificabantur, afferit LAERTIVS [e]. Suſpicatus tamen eſt, non ſine ingenio eruditiſſimus BOCHARTVS [f], eius in Syro inſula ſciatherii haut obſcuram mentionem fieri apud HOMERVM [ff], cuius rationes apud ipſum quaerendae ſunt, ſane ſciatheriorum vſum longe antiquiorem Pherecydis aetate eſſe, ex Hezechiae Iudaeae regis hiſtoria notum eſt. De morte eius

u) Ad SOLIN. p 842 ſeqq.

v) Chil. II. hiſt. 55. apud MENAG. ad LAERT. ſ. 119 vbi Pherecydes etiam perperam Aſſyrius dicitur, vt et apud AVGVSTIN. ad Voluſian. ep. 3.

w) l. c. et quos ex veteribus ad h. l. laudat MENAG.

x) De praepar. Eu. L. X. c. 2 p. 464.

y) l. c. conf SCIPIO AQVILIANVS de plac. phil. ante Ariſt. c. XVIII p 77. qui tamen valde ieiunus eſt

z) LAERT. l. c. LACTANT. L. III. c. 14.

a) Ad LAERT. L. I. ſ. 116.

b) Lib. I.

c) In floridis conf. PLIN. L. VII. c. 56. SALMAS. Exerc. Plin. p 591

d) Conf. FABRIC. Bibl. Graec Vol I. p. 779. SVID. Theogoniam ſ. Theologiam, de generationibus Deorum nominat, ea vero idem de natura rerum opus mythologice conſcriptum fuiſſe videtur.

e) ſ. 119.

f) Geogr. S. L. I. c. 14. p. m. 445.

ff) Odyſſ. o. v. 402.

eius variant veteres[g]: Quidam, vt praedixerat, mortuum inuentum, ab Epheſiis in agro Magneſio, poſt partam victoriam; ſepultum aiunt magnifice. Quidam profectum Delphos e monte Corycio ſe ipſum deieciſſe memorant: plerique[h] morbo pediculari conſumtum tradunt, quod ideo iuſta Deorum indignatione ei eueniſſe ait AELIANVS[i], quod diſcipulis iactauerit, ſe, etiamſi nullam Diis rem ſacram faceret, nihil iniucundius vel triſtius vitam agere, quam qui hecatombas ſacrificarent. Quae ab inuidia ſacerdotum, philoſophos ſuperſtitionis oppugnatores premente excogitata fuiſſe, nemo temere dubitabit. Pythagoram diſcipulum hunc praeceptorem ſuum ſepeliuiſſe ait Ariſtoxenus, de quo infra[k] pluribus. Aetatem ei LXXXV. annorum quidam tribuunt, Olymp. LIX. floruiſſe LAERTIVS ait: Fuere alii quoque Pherecydes et imprimis Athenienſis, Genealogus dictus, ob enarratas theogonias, qui confundi cum noſtro non debet[l].

Doctrina Pherecydis.

§. III. Philoſophia, vel theologia potius Pherecydis qualis fuerit, difficile eſt ſtatuere. Tum quod aenigmatice, vt tum temporis ſolebant, et ſub allegoriarum velo dogmata propoſuit, tum quod pleraque interciderunt, et pauciſſima tantum fragmenta nobis relicta ſunt. Nos ea ſparſim disiecta colligemus et coniecturis noſtris, vbi alia deſunt, tantiſper illuſtrabimus, donec alii clariorem lucem afferent. Praeſupponimus vero, quod in antecedenti §. iam tetigimus, veriſimile eſſe, Pherecydem eandem theologiam, quam ex Aegypto in Graeciam tranſtulere theologi antiquiſſimi, tenuiſſe, eam vero non verſuum quidem nexu et ligata oratione, ſed dictionis tamen genere poëtico et mythico expreſſiſſe. His ſuppoſitis non plane deſperandum eſſe putamus de vero ſenſu initii libri eius de rerum initio[u]: Ζεὺς μὲν καὶ χρόνος εἰς ἀεὶ, καὶ χθὼν ἦν. Χθονίη δὲ ὄνομα ἐγένετο γῆ, ἐπιδεὶ αὐτὴ Ζεὺς γέρας διδοῖ. *Iupiter quidem idem ſemper ac tempus, et tellus erat. Telluris autem nomen terra fuit, poſtquam Iupiter ei praemium dedit.* Pro χρόνος apud HERMIAM[m] eſt Κρόνος, Saturnus, quo modo, etiam apud Laërtium legendum eſſe coniecit ISAACVS CASAVBONVS[n] ille tamen mox addit: Ζῆνα ſiue Iouem, eſſe aetherem; χθονίην terram, χρόνον tempus. Et hoc quidem recte, ita enim theogoniae omnes, quae Ioui et chao tempus adiunxere. Paria fere habet CLEMENS ALEXANDRINVS[o], apud quem Iupiter Ζὰς dicitur. Χθονίην vero terram explicant, non LAERTIVS modo, ſed et SEXTVS EMPIRICVS[p], HERMIAS[q], et MAXIMVS TYRIVS[r], aquam vero illum cum Thalete iſta voce intellexiſſe ACHILLES TATIVS[s] vult, reprehenſus ideo a IO. ALBERTO FABRICIO[ſ].

Neque

g) Apud LAERT. l. c.
h) Loca eorum adduxit MENAG. ad h. l.
i) Lib. IV. c. 28.
k) Vid. interim quos laudat MENAG. ad LAERT. L. I. ſ. 118.
l) Vid. SVID. in Pherec. Athen. l. c. VOSSIVS de hiſt. Graec. L. IV. c. 4. MENAG. ad LAERT. L. I. ſ. 119. SALMAS. Exerc. Plin. p. 599. DODWELL. de aet. Pyth. §. 4. p. 101.
u) LAERT. L. I. ſ. 119.
m) In irriſ. gentil. c. 12.
n) l. c.
o) Strom. L. VI.
p) Pyrrh. hyp. L. III. c. 4. ſ. 30. adu. Math. L. IX. ſ. 359.
q) loc. cit.
r) Diſſ. XIX. p. 171.
s) Iſagog. in ARAT. c. 3.
ſ) Ad l. c. SEXT. EMP.

Neque tamen vtraque pars aliter intelligi poteſt, quam de ſtatu chaotico, χθὼν enim Pherecydis aliud nihil eſt, quam Mot Phoenicum, vel chaos theologorum, vel aqua etiam Thaletis; terrae enim nomen chaos poſt ſuſceptum mundi ornatum tantum accepit [ſſ]. Scilicet plerique veterum chaos tanquam maſſam turbidam coenoſo limo infectam conſiderabant, quia globi terraquei prima elementa in eo latuiſſe credebant: qua de re ſupra actum. Addit his MAXIMVS TYRIVS [r], adpoſuiſſe Dei et chaus, principiis amorem: quod facile concedi poteſt, non vero intelligi debet, de principio aliquo abſoluto, ſed ſubordinato, nempe motu illo ſemel in tempore impreſſo chao a Ioue, vt homogenea coirent, diſcederent a ſe heterogenea, quae itaque ad materiam ſemel a Deo commotam et quaſi impraegnatam referenda ſunt. Difficilius explicatu eſt, quid χρόνος, vel tempus quae eadem eſſe notauimus, ſignificent? Cel. MOSHEMIO [u] videtur Pherecydes ſidera, quorum annuis curſibus conficiuntur et menſurantur ſecula, aeterna feciſſe, et cum terra Deo adiunxiſſe: his vero obſtat, quod chaos formam poſt tempus demum, quod ab aeterno apud Iouem fuit, a Ioue acceperit, ad eam autem ſidera quoque pertineant: monetque ipſe vir magnus, ſtatuiſſe quosdam tempus, antequam tempus illud eſſet, quod mundi conuerſione afficitur. Nobis, ſubobſcuram quidem Pherecydis phyſiologiam fuiſſe, non negatur, ad veterum vero Graecorum theologorum mentem explicandam eam eſſe, non abs re ſtatuitur. Eo enim, vti hiſtoria Pherecydis nititur, ita rem ſatis luculenter id explicat. Nam I. ex dicto Laërtii loco verbisque Pherecydis apertum eſt, Iouem, tempus, et maſſam terraqueam ſiue limoſam, i. e. chaos vnum fuiſſe. Mutat quidem poſt SALMASIVM [v], cel. BEAVSOBRIVS [w] verba Pherecydis εἷς ἀεὶ, in εἰς ἀεὶ, quia priora abſurdum ipſi ſenſum fundere videbantur; ſed praeter rem; nihil enim aliud dixit Pherecydes, quam quod Graecorum theologorum alii quoque profeſſi ſunt: Iouem, tempus et chaos vnum conſtituiſſe [x]. II. Inde vero ſequitur, incluſum Iouem in chao ab immenſo tempore latuiſſe. III. Tempus vero ſemper ſimul adfuiſſe: tempus autem cum absque motu antecedentis et conſequentis concipi nequeat, recte inde concluditur, Pherecydem Deum non otioſum et immobilem, ſed aeterna emanatione materiae et expulſione ex ſinu ſuo actiuum feciſſe. IV. Vbi vero, neſcio an fati neceſſitate vel latentis Dei arbitrio materia formari coepit, impreſſum eſſe amorem et litem, id eſt leges motus mechanicas, quae homogenea componerent, heterogenea ſepararent: Eum porro V. amorem praemium Iouis fuiſſe, id eſt eius tanquam principii actiui beneficio exortum, adeoque non ad primaria vniuerſi principia referendum eſſe. Forte huc quoque pertinent, quae Pherecydi

ſſ) LAERT. l. c.
r) l. c.
u) Ad CVDWORTH. p. 441.
v) In Solin. p. 841.
w) l. c. p. 328. not. 3.

x) Repetendum hic ex TATIANO l. c. Iouem ex mente Pherecydis eſſe aetherem ſubtiliſſimum. Ex eo enim ſequitur, Pherecydem chaos Ioue grauidum eundem fere in modum conſtituiſſe, vt Stoici fecere,

Digitized by Google

tribuit PROCLVS [y]: Iouem in amorem conuerſum eſſe, cum vellet mundum condere, niſi haec Pherecydis potius genealogi fuerint, quod placet cel. MOSHEMIO [z]. VI. Hunc amorem per varias rationum ſeminalium in materia latentium virtutes a Ioue impreſſas varium mundo ornatum et figuram et partes dediſſe, quem mundi ornatum, cum pallio variegato comparauiſſe Pherecydem, tradit CLEMENS ALEXANDRINVS [a]. VII. Ex his varios Deos ortos eſſe, ſiue homines illi terrigenae, vel e coelo delapſi fuerint, ſiue partes mundi; nam deficientibus monumentis Pherecydis nihil de eo ſtatui poteſt: hoc vero ſimillimum vero eſt, et Ogenos CLEMENTI ALEXANDRINO [b] memoratos et Ophionides [c], et bella Deorum [d] in hunc cenſum referri debere, cum tota Deorum natione Pherecydi memorata. VIII. Ex quibus omnibus ſequitur, quod Pherecydi ARISTOTELES [e] tribuere videtur τὸ γεννῆσαν ἄριςον εἶναι, *cauſam eam, quae omnia genuit, optimam eſſe*. IX. Ex his intelligi quoque atque explicari poteſt, obſcurum emblema Pherecydis a CLEMENTE ALEXANDRINO [f] conſeruatum, quo quercum alatam et pallium, quod in ea eſt, variegatum depinxit, licet eiusmodi ſymbola mille interpretationes recipiant, prout quis Pherecydi mentem tribuit, vnde CHR. SANDIVS [ff] animae imaginem, FABRICIVS [g] naturae vniuerſae, BEAVSOBRIVS [h] diuinitatis ſymbolum in hoc Pherecydis aenigmate inueniſſe ſibi viſi ſunt. Nos ſaluo magnorum virorum honore et iudicio neutrum Pherecydis mentem exprimere putamus, ſed ad ipſum, quod explicatum dedimus, Pherecydis ſyſtema reſpiciendum eſſe ſtatuimus, quod eleganti emblemate ita depinxiſſe nobis videtur. Quercus enim, vti omnium arborum duriſſima et aeternitati proxima, ita aeternae materiae, Deo aeterno grauidae, ſiue chaus cum Ioue iuncti imago eſt; cum vero materia aeterna emanatione iactata fuerit, vnde tempus vtrique principio addidit Pherecydes, illa motus in chao viciſſitudo alarum ſymbolo expreſſa eſt. Cum denique chaos in varium et ornatiſſimum mundum formaretur, pallium varium, ſymbolum eleganter ei appictum eſt. Ne vero ſolis coniecturis noſtram firmemus explicationem, notabilem locum CLEMENTIS ALEXANDRINI [i] dictis iungimus, vbi literatiſſimus eccleſiae doctor obſeruat, Pherecydem ea, quae HOMERVS ita dixit:

Tellurem, mareque et coelum fabricatus in illo eſt
Oceani magnam et vim fluminis indidit illi,

ita ſua feciſſe: Ζᾶς ποιεῖ Φᾶρος μέγα τε καὶ καλὸν, καὶ ἐν αὐτῷ ποικίλλει γῆν

y) Comm. in Tim. Plat. L. III. p. 156. conf. CVDWORTH. Syſt. int. c. IV. §. 33. p. 615.

z) Ad h. l. conueniunt vero etiam ſyſtemati Syrii philoſophi: et vterque in eodem argumento, ſed diuerſa ſcribendi ratione verſatus eſt.

a) Strom. L. V. p. 569.

b) l. c.

c) MAXIM. TVR. l. c. EVSEB. l. c.

d) MAX. TVR. l. c.

e) Metaph. L. XII. c. 4. conf. MOSHEM. ad CVDWORTH. p. 207.

f) Strom. L. VI. p. 642.

ff) De orig. animae p. 90 ſeq.

g) Cod. Pſeudepigr. V. T. T. I. p. 293.

h) Hiſt. Manich. P. II. L. I. c. 7. p. 330 ſeq.

i) Strom. L. VI. p. 621.

Digitized by Google

γῆν καὶ Ὠγῆνον, καὶ τὰ Ὠγῆνε δώματα. *Iupiter facit magnum pulcherrimumque pallium, et varie in eo deſcribit terram et Ogenum, et domos Ogeni.* Quo teſtimonio luculenter euincitur pallium iſtud varium, globi terraquei et coelorum, a Ioue ex chao formatorum ſyſtema eſſe. Sed coniecturarum ſatis eſt. Alterum, quod magno veterum conſenſu [k] dogma Pherecydi tribuitur, eſt immortalitas animae, quam inter Graecos introduxit. Didiciſſe illud in Aegypto dubium non eſt, qua ratione vero illam immortalitatem aſſeruerit, veteres non explicant. SVIDAS [l] ad popularem tantum rumorem prouocat, primum fuiſſe, qui animarum ex vno corpore in aliud migrationem docuerit. Neque tamen hoc a veroſimili prorſus abludit. Nam ſi vera ſunt, quae AVGVSTINVS [#] tradit, dogmate hoc Pherecydem incitaſſe Pythagoram ad philoſophiae ſtudium amplectendum, probabile eſt, eundem in modum Pherecydem illud amplexum fuiſſe, vt Pythagoram; et, ſi in Aegypto illud didicit, μετεμψύχωσιν ſimul inde attulit. Reliqua de Pherecydis philoſophia omnia intercidere, vel quod ſectam non condidit, quae ipſius placita propagauit; vel quod liber eius adeo obſcurus fuit, vt intelligi non potuerit, indeque neglectus et tandem deperditus eſt, vel quod Pythagoras, vt ſolus ſaperet, eum ſuppreſſit, quod ab eius ingenio alienum credi non debet. Quaecunque vero ex his cauſa fuit, nobis certe nihil amplius ſupereſt, quod de Pherecydea philoſophia adiiciamus.

§. IV. Hic Pherecydes Pythagoram primus, vti fertur, ad philoſophiam adduxit, cuius viri cum ſuper reliquos Graeciae totius philoſophos omnes fama eminuerit, hiſtoria eius curate excutienda atque tradenda eſt. *Scriptores hiſtoriae Pythagoricae.* In eo vero non exiguus facilisque labor vertitur, ita enim cum Pythagorae eiusque philoſophiae hiſtoria comparatum eſt, vt nulla hiſtoriae philoſophicae pars ſit, quae pluribus laboret difficultatibus, adeo omnia incertitudine, mendaciis, contradictionibus, fabulisque ſcatent, et teſtimoniis eiusmodi nituntur, quae exiguam merentur fidem et examinata ad lapidem lydium fidei hiſtoricae, fiunt ſuſpectiſſima. Alias difficultatis fere inſuperabilis in Pythagoreae philoſophiae hiſtoria cauſas in ſequentibus delineabimus. Et fuit quidem in eo quam maxime diligens veterum curioſitas, vt venerabilis a multis ſeculis philoſophi vitam resque geſtas colligeret, earumque ex iſtis traderet hiſtoriam. Quos non minori diligentia ſecuti ſunt recentiores multi, qui iis, quas nobis tempus non inuidit, veterum memoriis vſi, Pythagorae hiſtoriam enarrarunt. Et ex veteribus quidem ipſa Theano mulier Pythagorica, de qua in ſequentibus agetur, de Pythagora ſcripſiſſe SVIDAE [m] dicitur. Praecipue vero ad Ariſtoxeni vitam Pythagorae paſſim veteres [n] prouocant, cuius tamen non minus, quam Her-

k) Vide citatos MENAGIO ad LAERT. L. I. ſ. 117.

l) l. c.

#) Ep. . Volu III. T. II. opp. p. 308. quod tamen, quia a ſolo Auguſtino traditur ſuſpectum eſt MOSHEMIO ad CVDWORTH. p. 27.

m) In Theano T. II. p. 169. conf. IONSIVS de Scr. Hiſt. phil. L. I. c. III p. 22.

n) Loca ad eum citauit MEVRSIVS, IONSIVS l. c. c. XIV p. 73. FABR. Bibl. Graec. Vol. II. p. 257. VOSSIVS de hiſt. Graec. L. I. c. 9. Fuit ea pars libri rit

Hermippi, Lyconis Iaſei, Moderati aliorumque a C. RITTERSHVSIO nominatorum enarrationes vitae Pythagorae temporis iniuria perierunt. Ex his veterum commentariis ſua conſarcinarunt LAERTIVS, PORPHYRIVS et IAMBLICHVS, quorum diligentiae quicquid fere ſingulare de Pythagora nouimus, acceptum debemus. LAERTIVS ſcilicet *octauum hiſtoriae philoſophicae librum* Pythagorica hiſtoria impleuit: PORPHYRII vero *vitam Pythagorae* primum CONR. RITTERSHVSIVS [p], deinde LVCAS HOLSTENIVS [q], et poſt hos hoc ſeculo LVDOLPHVS KVSTERVS, eruditis illorum ſuisque annotationibus illuſtratam [r] edidit. IAMBLICHI *de vita Pythagorae* commentarios, primus vulgauit IOANNES ARCERIVS [s], qui tamen nec codicibus ſatis caſtigatis vſus eſt, nec verſionem iuſtam et apte ſatis textui Graeco reſpondentem exhibuit. Meliorem itaque et fideliorem dedit VLRICVS OBRECHTVS V. C. quam cum textu Graeco et annotationibus doctis publici iuris fecit, Porphyrio adiuncto, LVDOLPHVS KVSTERVS [ſ]. Praeter triumuiros hos, de Pythagora ſcriptores veteres, legitur etiam vita Pythagorae ab ANONYMO conſcripta apud PHOTIVM [ſſ], quam biographiis Pythagoricis a ſe curatis adiecit laudatus KVSTERVS [t]. Afferunt quoque ad eandem rem nonnulla SVIDAS [u], IVSTINVS [v], APVLEIVS [w], PSEVDO-ORIGENES [x] aliique ex veteribus hiſtoriae literariae commentatoribus. Alios qui paſſim quaedam Pythagoram concernentia tetigerunt praeterimus, in ipſa tractatione ſuis locis nominandos. Recentiorum, in enucleanda Pythagorae hiſtoria occupatorum nomina cum pleraque enarrauerit doctiſſimus HEVMANNVS [y], lectorem breuitati conſulturi ad eum ablegamus. Nominandi tamen ſunt praeter alios, ANDREAS DACIERIVS, qui vitam Pythagorae ita deſcripſit, vt merito cautum lectorem, admirationis et antiquitatis praeiudicio non impeditum requirat, ſi recte et ad veritatis normam illius laboribus vti velit [z]: et vir celeberrimus IO. IAC. LEHMANNVS [a], qui doctiſſimo commentario, pleraque, quae veteres de Pythagorae hiſtoria et philoſophia tradiderunt, diligenter congeſſit. Optandum vero eſſet, vt vel IOACH. KVHNII liber *de vita et philoſophia Pythagorae* [b], vel IO.

περὶ αἰδῶν, quem inſigniter laudat PLVT. quod non ſuauiter viui poſſit ſec. Epicurum.

o) Ad PORPHYR. vit. Pyth. n. 1. p. 5.

p) Aldorf 1610. 8.

q) Rom. 1630. 8. addita vita Porphyrii. Repetita editio Cantabrig. 1655.

r) Amſtelod. 1707. 4.

s) Baſil. 1598. 4.

ſ) Vna cum Porphyrio.

ſſ) Cod. CCLIX.

t) Exhibet vero ea non vitam, de qua pauca habet, ſed doctrinam Pythagorae, quam tamen titulus promittit, vnde coniiciendum eſt, aliquid deeſſe.

u) In Pythagoras T. III. p. 231.

v) Lib. XX. c. 4.

w) Florid. L. I. p. m. 256.

x) Philoſophum. c. 2.

y) Act. philoſ. Vol. I. p. 370. Vol. II. p. 487. Inter eos conſuli merentur STANLEIVS Hiſt. philoſ. P. VIII. p. 658 ſeqq. BAYLE Dict. T. III. art. Pyth. p. 741. IO. SCHEFFER. de nat. et conſt. phil. Ital. Wit. 1701. 8.

z) Grauem ea de re dicam Dacierio ſcripſit FRANC. BALTVS Iugem. des SS. Peres, ſur la morale des payens L. III. ch. 17. p. 487 ſeqq. conf. CLERC. Bibl. choiſ. T. X. p. 182 ſeqq.

a) In Hiſt. phil. Pythagoricae, quae prodromum obſ. ad Hiſt. phil. BVDDEI exhibet.

b) Promiſſus not. ad AELIAN. L. II. c. 36.

Digitized by Google

Io. Schefferi amplum *de Pythagora eiusque philoſophia* opus [c], vel Iacobi Windeti liber *de parallelifmo Pythagorae atque Origenis* [d] oculis noſtris non fuiſſent ſubtracti; cum dubium non ſit, quin a viris his doctiſſimis et in critica veterum hiſtoria exercitatiſſimis lux multa hiſtoriae Pythagoricae fuiſſet accenſa. Licet vero ex adductis pateat, non vacuum relictum eſſe hac in parte philoſophicae hiſtoriae campum, ſi tamen fatendum, quod res eſt, non tantum inde adiuta eſt, Pythagorae hiſtoria, vt non inſuperabiles nodi, et ineluctabiles difficultates, quae ſecari magis quam ſolui poſſunt, occurrant plurimae, et hiſtoria Pythagorica denſiſſimae ſimilis ſit ſyluae, in qua poſt caeſas arbores plurimas, parum lucis, viae et ordinis reſtitutum eſt, adeo omnia, vel pleraque ſaltem incerta, confuſa, ſuſpecta vel aperte falſa et conficta ſunt. Cuius rei rationes atque cauſas vt exponamus, quae plurimae ſunt, imprimis lectorem ad ipſas Pythagoreae hiſtoriae circumſtantias attendere iubemus, quae non potuere non magnam inducere obſcuritatem et incertitudinem. Vt enim ea taceamus, quae commode magis in ſequentibus de incertitudine philoſophiae Pythagoricae diſſeremus, vel ſola Pythagorae et ſequacium pertinacia, nihil de rebus ſuis, quamdiu fere ſecta iſta floruit, vel ſcripto comprehendentium, vel in vulgus exire patientium, ſatis nos conuincit, dubias eſſe narrationes omnes et incertas eorum, quotquot poſt Pythagoreorum aetatem de iis ſcripſerunt. Nam cum ſeſqui ſeculo iuniores ſint illis, qui etiam proxime aetate ad eos accedunt, cumque nullis domeſticis et genuinis monumentis vel memoriis vti potuerint, ſed ex vulgi tantum fama et traditione, quae toties fallax et vaga atque vana eſt, ſua retulerint, iudicari ex his facile poteſt, quantum illis fidei decedat, ad integram veramque Pythagorae tradendam hiſtoriam. Accedit, quod eo iam tempore, vt poſtea demonſtrabimus, hiſtoria Pythagorae falſa miraculorum iactatione foede et ipſorum Pythagorae eiusque diſcipulorum ſtudio [e], et populi ſuperſtitione deprauata fuerit, vt adeo non potuerit non iam primis naſcentis hiſtoriae Pythagoricae temporibus immenſa fabularum et mendaciorum ſeges efflorescere. His accidere alia; confuſi Pythagorae inter ſe plures, adſcriptae res mirabiles, de aliis viris antiquis magnis Pythagorae, resque ſaepe ſimplices et naturales, vt Θαυματὴs famam augerent, in miracula mutata, et quae alia ſunt, de quibus curatius dicendi ſe in ſequentibus exhibebit occaſio. Et tamen propiores hi fontes nobis deſunt, et paucae laciniae nobis reſtant, ab eiusmodi hominibus decerptae, qui ſuſpecta fide ea in re egerunt, Porphyrium et Iamblichum innuimus, parum fidos hiſtoriae Pythagoricae enarratores. Qui non tantum multis Pythagora ſeculis iuniores ſunt, et ideo non aliam fidem merentur, quam adducta ab iis patiuntur teſtimonia;

Difficultates et incertitudo hiſtoriae Pythagoricae.

c) Cuius prodromus erat liber ſupra laudatus.

d) Prouocat ad eum de vita funct. ſtatu ſect. V. p. m. 106.

e) Τερατολογίας iam Socratis tempore Pythagoreis obiectas eosque ideo a viris grauibus contemtos fuiſſe, ex epiſtola Xenophonti tributa ad Aeſchin. p. 1000. palam eſt. Eandem epiſtolam exhibet etiam Evsebivs praep. L. XIV. c. 12. p. 745. remque ipſam confirmabit non Pythagorae tantum, ſed etiam Empedoclis hiſtoria.

nia; ſed in ipſa quoque conſarcinanda Pythagorae hiſtoria, tot fabulas aperte ſe prodentes, tot contradictiones ex corraſis vtcunque veterum narrationibus conflatas exhibent, vt parum illis, ſi accurate verſandum et iudicandum ſit, fidei tribui queat, cum omnia veri et non ſuſpecti teſtis requiſita iis deſint, et aperte pateat, eos nec potuiſſe, nec voluiſſe veritatem in hac hiſtoriae parte ſcribere. Et eruditionem quidem atque inſignem lectionis copiam iis, praecipue Porphyrio, homini ſuae aetatis in hac eruditionis parte facile principi, non denegamus; eam vero non adhibuerunt, vt debebant, ſed incertos paſſim rumuſculos ſecuti, nihil fere, quod ſuſpectum erat, critico examini ſubiicientes, elegerunt, modo id in rem ſuam facere viderent. Mirandum itaque non eſt, quod eorum ἀβλεψίαν et incogitantiam ſatis prodit, plurima eos ad Pythagoram retuliſſe, quae, vel ſolis temporum rationibus ad oculum demonſtrari poſſunt, ad eum referri non poſſe, quod in ſequentibus luculentis exemplis conficiemus. Non itaque examinata ab illis teſtium, quos ſecuti ſunt, fides, multa quoque memoriae praeſidio fretis perperam relata et ſecus, quam debebat, expoſita. Multo vero magis fidem illis omnem eripit peſſima voluntas, veritatem non ſcribendi Fuere nempe hi homines ex Ammonii Plotinique ſchola, quibus conſtitutum fuit, omnia obtorto rapere collo, fingere et mentiri quiduis, et admiranda quaelibet pro veris aliis commendare et obtrudere, modo ſectae et religioni, quam ſequebantur, faueret. Quod etſi ſuo tempore, vbi peſſimum hominum genus viuis coloribus depingetur, ex inſtituto demonſtrabimus, dabimus tamen in gratiam eorum, qui durius nos cum philoſophis celeberrimi nominis agere putauerint, confitentes reos. Ita enim ipſe IAMBLICHVS *f*: Καὶ τοῦτό γε πάντες οἱ Πυθαγόρειοι ὁμῶς ἔχουσι πιστευτικῶς, οἷον περὶ Ἀρισταίου Προκοννησίου καὶ Ἀβάριδος τοῦ Ὑπερβορέου τὰ μυθολογούμενα, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα λέγεται· πᾶσι γὰρ πιστεύουσι τοῖς τοιούτοις, πολλὰ δὲ καὶ αὐτοὶ πειρῶνται τῶν τοιούτων δὲ τῶν δοκούντων μυθικῶν ἀπομνημονεύουσιν, ὡς οὐδὲν ἀπιστοῦντες ὅ, τι ἂν εἰς τὸ θεῖον ἀνάγηται. *Vnde omnes pariter Pythagorei proni ſunt ad fidem adhibendam talibus, qualia de Ariſtaea Proconeſio et de Abaride Hyperboreo commenta referuntur; et quotquot alia ſunt generis eiusdem. Omnibus enim eiusmodi adhibent aſſenſum, multa quoque et ipſi comminiſcuntur; ſaepeque talium, quae fabuloſa videntur mentionem faciunt: tanquam nihil non credentes quod ad Deum refertur.* Veriſſima de ſecta ſua haec profeſſum eſſe Iamblichum, eius ſuo tempore demonſtrabit hiſtoria, fidem vero omnem eos ita decoxiſſe, quilibet vel mediocriter attentus intelligit. Multo vero magis omnem ideo fidem amittunt, quod hoc hominum genus in tota conſtituenda ſecta ſua, et imprimis in confingendis et adulterandis veterum libris eo potiſſimum reſpexit, vt creſcentis indies et foediſſimae ſuperſtitionis tenebras diſpellentis lucis Euangelicae incrementis omnes iſtas artes, mendacia, commenta, dogmata,

totam-

f) De Vit. Pyth. n. 159. p. 116.

Digitized by Google

totamque ſectae ſuae conſtitutionem opponeret, id quod luculentiſſime demonſtrauit ven. MOSHEMIVS ff) et nos ſuo loco ex inſtituto exponemus, heic loci, id quod ex re noſtra eſt, monuiſſe contenti, has ipſas Porphyrii et Iamblichi vitas Pythagorae, ex veteribus inepto ſtudio et peſſima conſarcinatas fide fuiſſe, vt haberent vaferrimi impoſtores, quod miraculis maximis Seruatoris et diſcipulorum eius opponerent, et Pythagoram non minorem fuiſſe Chriſto Ieſu demonſtrarent. Ita enim euenturum ſperabat infernalis, qui hos homines inſpirabat genius, vt vel miraculis Chriſti Pythagorea, aliaque huius generis, e.g. Apollonii, non minora crederentur, ſicque foediſſimae ſuperſtitioni eadem quae Chriſtianae religioni, fulcra ſuppeterent; vel ſuſpectis ex mentiendi libidine et audacia miraculis et hiſtoria Pythagorae, ſuſpecta quoque fierent miracula et hiſtoria Chriſti, haecque cum illa ſimul riderentur, quorum vtrumque factum eſſe, quoad illud Philoſtrati, quoad hoc Luciani exemplum luculenter probat. Vt haec a viris doctiſſimis paſſim g) obſeruata plene cognoſcat lector, non alio labore opus eſt, quam vt fabulas de Pythagora Romanenſes, quo nomine hanc hiſtoriam omnium optime deſignabimus, cum euangelica hiſtoria conferat, non ſine iucunditate enim deprehendet, Pythagoram, eiusque miracula vel τερατολογίαν potius Porphyrii et Iamblichi de eo, ea potiſſimum fini fuiſſe conſarcinatas, vt Ieſu vero θαυματουργῷ opponerentur. Cur enim Pythagoras Apolline parente natus et humano generi profuturus ab ipſo oraculo declaratus, animaque ex Dei conſortio in eius corpus delapſa dicitur, quam vt conceptioni Saluatoris admirandae videatur aemulus. Cur nautae eum in naui tanquam Deum ſuſpexerunt? niſi quod id Chriſto accidiſſe ſacra teſtetur hiſtoria? Cur inter Deum et homines mediatorem egiſſe iactant, quam quod prima haec eſſet Ieſu Nazareni gloria? Cur non multarum tantum, quae in terra geſtae ſunt rerum, ſed et earum quae in coelo euenerunt notitia Pythagorae tribuitur, quam vt omniſcienti Ieſu non videatur inferior? Cur aliquot locis ſimul viſus fuiſſe fingitur, niſi vt omnipraeſenti Ieſu paria feciſſe credatur. Cur ventis et tempeſtati imperaſſe narratur, niſi quod Ieſum imperium in ventos et maria exercuiſſe legitur? Plura daremus, niſi ex paucis hiſce ſatis impoſtorum horum ſcopus poſſet detegi, reliquaque facile ex ipſa, quam tradituri ſumus, Pythagorae hiſtoria poſſent colligi. Quae omnia cum ita ſe habeant, non intelliget tantum attentus lector, nuſquam criticas, quas in prolegomenis commendauimus, regulas neceſſarias magis eſſe, quam in hiſtoria Pythagorae; ſed ignoſcet quoque nobis, ſi in ſequenti tractatione plura inuenerit, quae, quid falſum, quid ſuſpectum ſit, exponunt, quam, quae, quid ſtatuendum quidue admittendum ſit, ſtatuunt: cuius

ff) De turbata per Platonicos recentiores eccleſia, Syllog. diſſ. ad H. E. pert. p. m. 89 ſeqq.

g) LLOYDIVS et DODWELLVS de aetate Pythag. et qui eos ſecutus eſt CLERICVS Bibl. choiſ. T. X. p. 90. T. XXVII. p. 430 MOSHEM. l. c. BVDDEVS de peregr. Pyth. § 10. Anal. hiſt. phil. HEVMANN act. Phil. Vol I. p. 14. LVD. KVSTER. ad IAMBLICH. n. 11. p. 7. HVET. Dem. Eu. Prop. IX. c. 147. §. 5. p. 646. VOSSIVS de ſectis p. 19.

Digitized by Google

ius rei cauſa tum in ipſo Pythagora eiusque diſcipulis, tum in iis, qui eius hiſtoriam in acta retulerunt, vti diximus, quaerenda eſt.

Pythagorae ortus et natiuitas.

§. V. PYTHAGORAS itaque, cuius hiſtoria enarranda eſt, Samius fuit, ſi plerorumque fidem ſequimur [b]. Sunt tamen, quibus aliter placet. Quidam enim Tyrrhenum dixerunt, ex vna inſularum, quas eiectis Tyrrhenis Athenienſes poſſederunt [i]. Alii, teſte Lyco apud PORPHYRIUM [k], Phliaſium dicunt, nonnulli Metapontinum: alii Syrium, Tyro Phoeniciae vrbe oriundum. Fuit, quoque apud PLVTARCHVM [l], qui Hetruria oriundum diceret, eo argumento vſus, quod in ſymbolis ſuis talia expreſſerit, quae apud Tuſcos vſu venerint, quod quam frigidum ſit, nemo non videt [ll]. Videtur vero haec de Pythagorae patria incertitudo partim ex diuerſis Pythagoris apud veteres celebratis, partim ex incerta parentis patria orta eſſe, cum generis ortus cum patria confunderetur [m]. Parens enim eius Mneſarchus, aliis Metapontinus, aliis Tyrrhenus, Phliaſius aliis, Tyrius item dicitur, alii Samo natum volunt [n]. Quae narrationes veterum diuerſae, qua ratione queant in concordiam redigi, curioſum magis, quam vtile putamus, diſputare [o]. Id vnum obſeruaſſe non abs re erit, recte ex veterum narrationibus colligi, Mneſarchum Pythagorae parentem, alienigenam, mercaturae cauſa Samum profectum, ibi ciuitatis iure donatum fuiſſe, inque hac inſula degentem filios, et in his Pythagoram, genuiſſe. Quae enim IAMBLICHVS, de Mneſarcho ex Ancaei Samii, Ioue parente, geniti familia nato, nugatur, ad τερατολογίας Pythagoricas pertinent, quae Pythagorae diuinum non tantum ortum, ſed familiam quoque et originem affinxerunt [p]. Diſſentiunt etiam in parentis nomine deſignando veteres, quibusdam enim Marmacus [q], aliis Demaratus [r] dictus eſt, plerique Mneſarchum dicunt, quem inter ſellularios artifices gemmis faberrime ſculpendis laudem magis, quam opem, quaeſiiſſe ait APVLEIVS [s]. PORPHYRIO tamen et IAMBLICHO auctoribus mercaturam frumenti exercebat; forte, quia in illam artem non quaeſtus, ſed laudis cauſa, incumbebat, vtrumque inſtituit. Nec certiora vel meliora de natiuitate Pythagorae referri poſſunt, cum ſectae ſtudium, cuncta ad παραδοξολογίαν referentis pleraque adulterauerit, et inſignibus auxerit mendaciis, manibus quoque palpandis. Narrant enim [ſſ]: Mneſarcho Samio ad mercaturam Delphos cum vxore non-

b) Lycus apud PORPHYR. n. 5. p. 8. IOSEPH. L. II. contra Apion. p. 1061.

i) LAERT. L. IIX. ſ. 1.

k) l. c. conf. CLEM. ALEX. Strom. L. I. p. 300.

l) Qq. conuiu. L. IIX. c. 7. T. III. p. m. 286.

ll) Reprehenditur ibid. p. 288. recteque obſeruatur, earum rerum vſum habuiſſe Pythagoram ex Aegypto. conf. IVST. LIPS. Manud. L. I. diſſ. VI. p. m. 31.

m) Multis enim hactenus exemplis conſtitit, tales ſaepe philoſophos dictos eſſe, ad quos genus referebant e. g. Thales Phoenicius.

n) IAMBLICH. c. 2. n. 5 ſeqq. PORPHYR. n. 1. ſeq. SVIDAS l. c. LAERT. l. c. et quae viri docti ad haec loca notarunt, quaeque collegit STANLEIVS P. IIX. p. 658 ſeqq.

o) Conſuli tamen ab his, qui iſtis delectantur, poſſunt IOH. SCHILTER. diſſ. de diſcipl. Pythagorae, quae adiecta eſt Manud. phil. ad Iurispr. §. 6. p. 516. et B. BVDDEVS Anal. hiſt. philoſ. p. 8.

p) l. c. ignobilem facit LACTANTIVS L. III. c. 18. maiori veriſimilitudine, ſi locus Apuleii iungatur.

q) LAERT. l. c.

r) IVSTIN. L. XX. c. 4. vbi tamen nomen ex Marmaco corruptum putat VOSSIVS ad h. l. p. m. 305.

s) APVLEIVS flor. L. I. p. 357. LAERT. l. c. TZETZ. Chil. I. hiſt. 369.

ſſ) IAMBLICH. l. c.

Digitized by Google

nondum manifeſte grauida profecto praedixiſſe Pythiam, cum reſponſum de nauigatione in Syriam peteret, hanc quidem ad votum lucroſamque fore, vxorem vero iam praegnantem, filium parituram, qui omnium, quotquot vnquam vixerunt, pulchritudine et ſapientia praeſtantiſſimus humanoque generi ad omnem vitae rationem quam maxime profuturus eſſet: hinc Mneſarchum collegiſſe, dona illi diuina affutura: et vxorem inde mutato Parthenidis nomine Pythaidem, filium vero mox Sidone in Phoenicia natum, Pythagoram vocauiſſe. Quae Epimenidis, Eudoxi et Xenocratis fabulis [t], tum temporis Apollinem cum Parthenide congreſſum grauidamque inde per Pythiam pronuntiaſſe aſſerendo non audet augere IAMBLICHVS [u], licet animam Pythagorae, perpetim Apollinis aſſeclam, vel proximiori commercio eidem coniunctam ad homines delapſam eſſe, indubium putet. Quas hominis nugas ex cauſis ſupra expoſitis recitaſſe, eſt refutaſſe. Eadem incertitudine et ineluctabili obſcuritate laborat tempus natiuitatis Pythagorae. Et eos quidem audiendos non eſſe, qui Numae Romanorum regi coaeuum eiusque praeceptorem ſtatuunt, ſupra loco ſuo luculenter dictum eſt. Alii ad Olymp. XLIII. ½. alii Ol. XLVIII. 3. alii Olymp. LIII. 3. natales eius referunt. Qui diſſenſus eo magis attentionem meretur, quo magis a vero Pythagorae tempore magna pars hiſtoriae eius dependet, et ineluctabiles inde exſurgunt difficultates. Quas vt tolleret triga virorum inter Britannos celeberrimorum, et artis criticae accuratione maximam laudem conſecutorum, multam adhibuit eruditionem. Primus enim RICHARDVS BENTLEIVS [v] nuper magna elegantiorum artisque criticae iactura denatus, occaſione aetatis Phalaridis de vera aetate et aera Pythagorae curioſe diſpexit. Ponit is natiuitatis annum Olymp. XLIII. 4. eo potiſſimum argumento ductus, quia Pythagoras, teſte Eratoſthene, in ephebis cum adhuc eſſet, in certaminibus Olympicis Ol. XLVIII. victoriam reportauerit. Aliter reuerendiſſimus GVILIELMVS LLOYDIVS, qui peculiari diſſertatione [w] vernacula gentis ſuae lingua edita de chronologia Pythagorae eruditiſſime diſputauit, et παραλληλισμὸν reliquorum eius aetatis philoſophorum curioſe annotauit. Is reiecto Pythagora victore in Iſthmiis, quem a philoſopho diſcernendum eſſe monet, mortis tempus, tanquam magis notum ex melioris fidei ſcriptoribus ſupponit, et ita natiuitatis annum cum anno tertio Olymp. XLVIII. coincidere ſtatuit. Tertius eruditiſſimus HENRICVS DODWELLVS, duabus diſſertationibus [x] hanc diſputationem aggreſſus copioſe de aetate Pythagorae diſſeruit, et natiuitatis annum Olymp LII. 4. poſuit, Porphyrii potiſſimum atque Iamblichi fidem ſecutus. Eius rationibus manusquoque dedit Io. FRANCISCVS BVDDEVS [y], potiora vero doctiſſimorum horum virorum argumenta adduxit IOANNES CLERICVS [z]. Nec

 mul-

t) PORPHYR. n. 2. qui Apollonium auctorem laudat. Eiusmodi vero traditiones de viris magnis apud veteres fuere frequentiſſimae.

u) l. c. n. 7.

v) In diſſ. de epiſtolis Phalaridis.

w) De chronolog. Pythag. Lond. 1699. 8.

x) De aetate Phalaridis et Pythagorae Lond. 1704. 8.

y) Praef. ad Analecta Hiſt. philoſ. p. 10 ſeqq.

z) Biblioth. choiſie T. X. p. 81 ſeqq.

Digitized by Google

multum a Dodwelli rationibus recedit STANLEIUS [a]. Nobis pro inſtituti ratione argumenta virorum doctiſſimorum, magna ea da re contentione diſputantium enarrare non licet, cum prolixiora ſint, quam locus noſter capit, facileque ſumma eius, ſi libri Anglici rarius apud exteros occurrentes ad manus non ſint, apud Clericum legi poſſit: id vero omnino monendum eſſe exiſtimamus, incerta eſſe omnia, quaecunque de aetate Pythagorae diſputantur, cum totidem omnes opiniones contra ſe habeant teſtes, quot pro iis militant, ita vt deſperandum nobis videatur de aetate Pythagorae certi quid ſtatuere. Cuius aſſerti rationes graues ſatis deprehendent, qui in hiſtoria veteri haud perſunctorie verſati ſunt. Illos enim latere nequit [b], veteres hiſtoricos ad temporum rationes vel plane non, vel negligenter ſatis attendiſſe, et παραλληλισμῷ cum celebrioribus epochis, non accurate, ſed leuiter tantum inſtituto, miſere rationes temporum corrupiſſe, id quod hiſtoriae quoque Pythagoricae accidit. Incertiſſimas has notationes temporum cum acciperent a vetuſtis ſcriptoribus homines nugiuenduli, quibus in corradenda Pythagorae hiſtoria id imprimis propoſitum erat, vt in fabulam eam commutarent, et Pythagoram heroëm hominibus maiorem, omnibusque celeberrimis philoſophis praeſtantiorem, et ab iis, quos ſapientiae principes orbis ſuſpiciebat, eruditum mentirentur, omnia plane confuſa ſunt, et ex veteribus id modo electum, quod ſcopo ſuo inſeruiret, addita multa, quae omnibus iſtis rationibus chronologicis contradicerent. Quae vbi pro veris et indubitatis factis admittuntur, mirum non eſt, tempora Pythagorae inter ſe concordare non poſſe. Etſi vero haec ad Iamblichum, Prophyriumque et huius generis alios proprie pertinent, negari tamen non poteſt, vetuſtiores quoque incertiſſimos in chronologia Pythagorae duces eſſe. Cum enim, quod ſupra iam monuimus, res geſtae Pythagorae non ab ipſo vel diſcipulis eius mox in acta relatae ſint, ſed longo poſt tempore ex fama et rumuſculis hominum corraſae, nec coaeui Pythagorae ſcriptores multa de eo retulerint, Dicaearchus, Ariſtoxenus, Hermippus et his ſimiles vero incertiſſimum traditionis fontem, non digna monumenta, quae illis deerant, ſecuti, inepte magis omnia congeſſerint, quam digeſſerint: amor etiam τῶν μυθολογημένων, ipſo monente Thucydide, plurimas iam tum fabulas veris, ſine temporum harmonia vel leuiter conſiderata admiſcuerit; intelligi ex his facile poteſt, ſequentium temporum homines, accuratius ad tempora et hiſtoriam attendentes in tanta confuſione ſolis coniecturis niti potuiſſe: quarum fundamenta et cauſas cum plerumque non enumerauerint, impoſſibile plane eſt, hunc labyrinthum ſine errore feliciter ſuperare. Exoramus itaque lectoris patientiam, quod candide incertitudinem inſuperabilem fateri, quam os illi oblinere, et incerta pro certis vendere malumus. Ne vero, totos nos ad Pyrrhoniſmum hiſtoricum deſcendiſſe obiiciatur, fatemur

a) P. IIX. p. 670 ſeqq.

b) Exemplum ſupra in aetate Ionicorum definienda vidimus.

temur Lloydii rationes nobis longe grauiores, et veriſimiliores videri Dodwellianis, quas plerique viri docti ſequuntur. Illae enim cum veterum hiſtoricorum grauiſſimorum computo conueniunt, quo iter Aegyptiacum Pythagorae in Ol. LIII. 2. vel 3. incidit. Dodwellus vero pro certo ſupponit, quod Iamblichus tradit, Pythagoram a Cambyſe captum Babylonem adductum fuiſſe, ibique magos conueniſſe; quod cum ante Olymp. LXIII. 3. quo anno Cambyſes Aegyptum inuaſit, fieri non potuerit, XXII. vero annis ibi Pythagoras iam tum commoratus fuiſſe dicatur; ſequitur inde, vel omnes alias rationes temporum, a veteribus allatas, qui iter Aegyptiacum ad Ol. LII. referunt, falſas eſſe, vel commentitiam eſſe captiuitatem et iter Babylonicum Pythagorae: id quod nobis vero videtur ſimillimum, ob rationes poſtea producendas. Vt vero, quomodo inter ſe diſſentiant Lloydivs et Dodwellvs, lector, vno intuitu videat, en chronologiae Pythagoreae ſeriem, qualem vterque inſtituit.

		Secundum Lloydivm,	Dodwellvm.
Naſcitur Pythagoras ex plerorumque opinione in inſula Samo	aet. 1.	Olymp. XLVIII. 3. Ante N. C. 586.	LII. 4. LIII. 1. ante N. C. 568.
Proficiſcitur ex Samo ad Thaletem et Pherecydem qui natus Ol. XLV.	L. aet. 18.	Ol. LIII. 1.	LVI. 3. 4. LVII. 1.
Abit in Aegyptum a Polycrate Sami tyranno commendatus regi Amaſi	L. aet. 19. D. 22.	Ol. LIII. 2. 567.	LVIII. 1. 2.
Redit Samum	D. aet. 56.		LXVI. 3. 4.
Ex Samo in Italiam ſoluit	L. aet. 41. D. 60.	LVIII. 3. 546.	LXVII. 2. 3.
Inclareſcit in Italia	L. aet. 47.	LX. 1. 540.	
Cyro ſuccedit Cambyſes	L. aet. P. 58.	LXII. 3. 4. 529.	
Pythagoras Crotona *Metapontum decedit*	L. aet. 60.	LXIII. 1. 2. 527.	
Crotonam ſecedit	D. aet. 63.		LXVIII. 1. 2.
Crotona Metapontum	D. aet. 79.		LXXII. 2. 3.
Cambyſes Aegyptum inuadit,		LXIII. 3. 4. 523.	LXIII. 4.

Digitized by Google

Pythagoram captiuum abducit		
Pherecydes obit ſepultus a Pythagora aet. 72.	Ol. LXVI. 2. 515.	LIX. 1.2.
Bellum oritur inter Sybaritas et Crotoniatos aet. L. 78. D. 61.	LXVII. 4. 509.	LXVII. 4. LXVIII. 1.
Obit Pythagoras iuxta Euſebium aet. 80.	LXVIII. 3. 506.	
alios aet. 90.	LXX. 4.	
Iamblichum aet. 99.		LXXVII. 1. 2.

Diſcrimen computi vtriusque et difficultates ſuo loco non negligemus. Conſuli tamen illi quoque poſſunt, qui paſſim eas tetigerunt [c] Illud vnum certum exiſtimamus, Pythagoram ante Olymp. XLIII. 4. et poſt Olymp. LII. 4. natum non eſſe, cui tamen ſpatium cum XXXVI. annorum intercedat, multa inde exſurgit hiſtoriae Pythagoreae incertitudo atque obſcuritas.

Educatio. §. VI. Eadem incertitudine laborant, quae de inſtitutione et educatione Pythagorae adoleſcentis narrantur. IAMBLICHVS [d] refert: Mneſarchum, ex Syria reducem Samum, ampliſſimis auctum opibus, merciumque praeſtantiſſimarum copia locupletem templum Apollini Pytheo dedicauiſſe, ſuis ſumtibus inſtructum. Filii vero animum praeſtantiſſimis artibus vt imbueret, Creophili primum deinde Pherecydis Syri inſtitutioni tradidiſſe. Aliter LAERTIVS [e], qui parentem eius, tradit, Samo Lesbum commigraſſe, filiumque ibi a Zoilo patruo Pherecydi Syro commendatum diſciplinae eius commendaſſe. Alii Pythagoram pugilem [f], audita Pherecydis de immortalitate animorum diſputatione, motum doctrinae nouitate, animum ad Philoſophiam applicuiſſe, ferunt [ff], quod parum tamen habet veriſimilitudinis, licet a vero non abludat, iſtud dogma Pythagorae vehementer arriſiſſe. Videtur enim Pythagoras pugil a Pythagora philoſopho omnino diſtinguendus eſſe. Quod ſi coniecturis locus eſt, ſeries rerum Pythagorae poſcere videtur, vt ex Phoenicia redux primum Pherecydi, tumque in patria Samo Hermodamanti, qui Creophilus cognominatus fuit [g], in diſciplinam traditus fuiſſe dicatur. Poſt mortem parentis, quem

c) SCHEFFER. l. c. p. 170. VOSSIVS de ſcient. math. p. 149. HORNIVS hiſt. phil. p 173 WOLF. ad ORIG. philoſ. p. 25 PETAV. rat temp. P. I. p. 135. LIPSIVS Manud l. c. IONS. de S H Phil. L. II c. 3 p. 28. MENAG ad LAERT. L. IIX. ſ. 45. FABRIC. B. G. Vol. I. p. 449.

d) c. 2. n. 9.

e) L. IIX ſ. 2.

f) Cuſ. IONS. L. IV. c. vlt. p. 343.

ff) AVGVSTIN. ad Voluſ. ep. III. T. II. Opp.

g) Hermodamantes, quem APVLEIVS l. c. Leodamantem vocat, Samius fuit, cognomento Creophilus, vid. PORPH. IAMBL. l. c. MENAG. ad LAERT. L. IIX. ſ. 2. quem vel ex familia, vel nepotem Creophili Homeri hoſpitis fuiſſe tradunt, ibid. De quo Creophilo Homeri hoſpite et praeceptore poſt STRABONEM L. XIV. et EVSTATH. in Iliad. B p. 250. SEXTVM EMP. adu. Math. L. I. ſ. 48 videndus eſt FABRICIVS Bibl. Graec. Vol. I. p. 23. APVLEIVS vero l. c. audiendus non eſt, qui Leodamantem, vel Hermodamantem potius Cre-

Digitized by Google

ıem filium omnibus fere ſacrorum praefectis commendauiſſe IAMBLIVS[b] ait, dignam tanta expectatione vitam, conſummatiſſimi philoſoıi imaginem exprimentem, egiſſe, porro nugatores garriunt: ſcilicet nil ſibi ad ſummam grauitatem et temperantiam feciſſe reliquum, ita vt oleſcentem natu grandiores honorifice reuerenterque colerent, viſusıe ſtatim omnes admiratione impleret, ſic vt multi Dei filium eſſe meriaſſeuerarent. Ornaſſe eum religionem et doctrinam et peculiarem viıs rationem, et animi firmitatem, corpusque ad modeſtiam compoſim; in dictis factisque comparuiſſe internam quietem, et immutabilem ınquillitatem, nulli animi perturbationi et proteruiae indulſiſſe, adeoe tanquam bonum quendam daemonem in Samiorum vrbe peregrinam fuiſſe. Quae omnia ideo ab his hominibus conficta fuiſſe, vt Pythaıras Chriſto opponeretur, hominibusque perſuaderetur, extitiſſe inter ntiles etiam aliquos, qui Chriſtum, Dominum noſtrum, tam ſanctitate ıctrinae et vitae, quam miraculis non ſolum aequaſſent, ſed etiam viciſıt, recte notauit doctiſſimus KVSTERVS[i]. Nec vero videntur ſimiıra, quae porro adiicit IAMBLICHVS[k], eius adhuc ephebi inſignem ceıritatem Miletum ad Thaletem, et Prienen ad Biantem delatam vrbes am circumiectas peragraſſe, multosque de iuuene prouerbium Samii coıti paſſim diuulgaſſe, eumque ſparſis in Deum laudibus Deum feciſſe. ſi enim Samium comatum Pythagoram pugilem dictum fuiſſe, facile vecum teſtimoniis euinci poteſt, fruſtra tamen in id conniti videtur cel. ENTLEIVS, vt oſtenderet, eum cum noſtro eundem fuiſſe, cum haud ıſcura veterum teſtimonia contrarium ſuadeant[l]. Poſtea duodeuiceſiım annum egreſſus, cum tyrannidem Polycratis iam tum ſubnaſcentem aeſentiret, noctu clam omnibus eum Hermodamante ad Pherecydem, m ad Anaximandrum phyſicum, et denique Miletum ad Thaletem traıiſſe IAMBLICHO[m] dicitur. Quod ſi verum eſt, rediiſſe Pythagoram hoc itinere Samum oportet, a rege enim Polycrate in Aegyptum diıdentem commendatum fuiſſe Aegypti regi infra dicemus. Mire tamen hic

ıophili illius ſenioris diſcipulum facit, tempora m obſtant: et ſenex debuit eſſe hic Creophilus ıior, cum Pythagoram inſtitueret, ſi, quod IAMICHVS vult, nepos illius ſenioris fuit. Si vein ſenium vergit, probabile non eſt, cum Pythaıa in Ioniam ſeceſſiſſe.

h) n. 6. i) ad h. l. k) ibid.

l) Olymp. XLVIII. Pythagoram quendam iuıem exercitatum et peritum pugilem in Olymcis certauiſſe, eumque comatum, atque purpuım eiectum ex puerorum ludo atque irriı continuo viros petiiſſe, atque viciſſe, refert toſthenes apud LAERTIVM L. IIX. ſ. 47. Hunc hagoram philoſophum fuiſſe, illi ſtatuunt, ı Samii comati prouerbium ad eum referunt, ıd IAMBLICHVS et PORPHYRIVS ll. cc. fant, male ita rationibus chronologicis conſutes. Huic tamen Eratoſthenis loco et teſtiınio chronologiam Pythagorae inaedificauit BENTLEIVS p. 52. cuius rationes enarrat CLERICVS Bibl. choiſ. T. X. p. 87 ſeq. Rem in medio relinquunt LLOYDIVS, et IONSIVS L. IV. p. 343. quem ſequitur MENAGIVS ad l. c. LAERT. DODWELLVS vero, l. c. p. 153. cuius chronologiae Pythagoreae haec quam maxime obſtant, iſtam opinionem vehementer oppugnat rationibus a CLERICO l. c. p. 139. adductis. Nobis LAERTIVM attente inſpicientibus luculenter ſatis pugil a philoſopho diſtingui videtur. Affertur enim epigramma in illum, vbi patre Crateo ſatus dicitur. Philoſophi vero patris nomen fuit Mneſarchi vel Marmaci, non Cratei, vnde et LAERTIVS quoque eos inter ſe diſtinguit. Retuliſſe vero Iamblichum prouerbium illud ad philoſophum, mirum non eſt, ita enim omnia corradebat, quae heroi ſuo glorioſa eſſe putabat.

m) c. II. n. 11. p. 8. APVLEIVS l. c. STRABO L. XIV.

hic diſſentiunt alii; LAERTIVS[m] a Pherecyde non diſceſſiſſe, niſi poſt eius obitum, et tum demum Samum redeuntem Hermodamantis ſe diſciplinae commiſiſſe, et poſtea ad barbaros demum profectum eſſe refert, quae elegantius et melius cohaerent quam narratio Iamblichi, quae ea fini contorta et corraſa videtur, vt nullus vir magnus eſſet, qui Pythagorae praeceptor et admirator non fuerit. Alii apud IAMBLICHVM[n] et PORPHYRIVM[o] aſſerunt, Pythagoram ex Italia in Delum profectum eſſe ad praeceptorem Pherecydem, vt ei pediculari morbo laboranti opem ferret, inque hac cura ad mortem vsque eius perdurauiſſe, defunctoque doctori ſuo iuſta ſoluiſſe. Dicaearchus autem hoc iter Pythagorae ex Italia plane ignorat, et Pherecydem mortuum eſſe ait, antequam hic Samum reliquerit[p]. Quibus ſi iungimus diuerſas de morte Pherecydis narrationes[q], adeo ſuſpecta fit tota de Pherecyde a Pythagora ſepulto hiſtoria, vt vel tota tanquam conficta abiicienda ſit, vel ſtatuendum, Pythagoram iuuenem apud Pherecydem ad obitum eius manſiſſe, eoque ſepulto demum rediiſſe Samum, et Hermodamantis diſciplinae adhaeſiſſe, inde vero ad barbaros profectum eſſe. Quae ſpeciminis loco eſſe poſſunt, quam mire vitae Pythagoreae enarratores ſibi contradicant. Ex Delo Samum itaque rediiſſe oportet Pythagoram; exinde vero excurriſſe in Ioniam, ſi fides APVLEIO et IAMBLICHO[r] habenda eſſet, vbi, Thaletis familiaritate gauiſum, et penes Anaximandrum Mileſium naturalia commentatum fuiſſe, perhibent. Quia vero philoſophia Ionica adeo diſſimilis eſt Pythagoreae, vt ne veſtigium quidem appareat, eius principia didiciſſe Pythagoram, nec hoc iter cum reliqua Pythagorae hiſtoria coheret, merito illud inter incerta et ſuſpecta relinquimus, nec veriſimile putamus, Thaletem Pythogorae conſualuiſſe, vt in Aegyptum nauigaret, et ſacerdotibus Memphiticis et Dioſpolitanis ſe addiceret. Capite enim primo huius libri demonſtratum dedimus, ieiunam deprehendiſſe Thaletem Aegyptiorum philoſophiam, et meliori atque planiori ordine incepiſſe ipſum philoſophari; ſic vt credi nequeat, eum iuuenem Graecum, optimis naturae dotibus inſtructum ad miſeros hos fontes, cum in Graecia meliora ſuppeterent, ablegaſſe. Probabilius eſt, commune eius temporis praeiudicium, omnem ſapientiam apud barbaros hauriendam eſſe, et imprimis theologiam quam maxime appetebat Pythagoras, a gentibus iſtis ſolis eſſe petendam, Pythagoram inſtigauiſſe, vt in Aegyptum ſolueret. Vt itaque ſapientiae ſtudio ſe dignum praeberet, corpusque etiam ad eius habitum praepararet, vini carnisque vſu omnique ingurgitatione abdicatis, intra tenues facilesque digeſtu cibos ſe continuit, ac hinc ſomni modi-

m) L. IIX. ſ. 2. n) c. XXX. n. 184. 252.

o) n. 55. Eadem tradit DIODORVS SICVLVS in Excerptis Valeſ. p. 243.

p) Apud PORPHYR. n. 56.

q) Addi poſſet argumentum deſumtum ex epiſtola Pherecydis moribundi ad Thaletem. Thales enim, qui ei ſuperuixiſſe dicitur, Ol. LVIII. 1. obiit, vnde ſequeretur, Ol. LVII, 3. 4. Pherecydem obiiſſe, vid. LAERT. L. I. ſ. 122. Verum hanc epiſtolam ſuſpectam eſſe ſuo loco iam monuimus: nec opus eſt, vt haec inter ſe concilientur, duos comminiſci Pherecydes, quod SALMASIO placuit Exerc. Plin. p. 591.

r) ll. cc. Prior Epimenidem quoque audiuiſſe in hoc itinere refert, id quod in reditu factum eſſe LAERT. L. IIX. ſ. 3. contendit.

modicus, ac excitatior tum animae puritatem, tum corpori exactiſſimam et indeflexam ſanitatem comparauit, vt haec nobis narrat IAMBLICHVS [s]. qui porro addit, prius Phoenices, quibus ex quorundam opinione originem debebat, inuiſere conſtituiſſe, Miletoque Sidonem ſoluiſſe, facile inde in Aegyptum deſcenſurum: ibi verſatum cum prophetis, qui Mochi phyſiologi poſteri erant, et cum ceteris Phoeniciae hierophantis, cunctisque initiis Bybli et Tyri, ac iis, quae in multis Syriae partibus ſingulari modo celebrantur, ſacrorum ceremoniis initiatum eſſe. Quamuis vero haec ita Iamblichus referat, vt vel mediocriter attento appareat, heroëm ſuum eum ita finxiſſe, vt ſectae ſuae abſolutiſſimum eſſet exemplar, cum in his myſteriis illa ſummam quaeſierit ſapientiam, non omni tamen caret veriſimilitudine, Pythagoram Phoeniciam prius adiiſſe, cultusque arcani, cui cognoſcendo inhiabat, notitiae inuigilaſſe, cum parentis negotia in his locis olim frequentia facilem ei aditum parare potuerint. Quae vero de Mochi poſteris Lactantius narrat, ſomnia hominis, omnem ſapientiam Pythagorae ſuae vindicantis eſſe, ex iis patet, quae in hiſtoria philoſophiae Phoenicum de hoc philoſopho diximus. Quanquam, ſi quis cum CLERICO [t] viro acutiſſimo, totum hoc orientale Pythagorae iter in dubium vocare velit, pertinaciter repugnandum non eſſe putamus. Illud certe inter mendacia Alexandrinae, vnde profectum eſt, ſcholae, referendum eſt, apud Phoenices arithmeticam ſuam philoſophicam didiciſſe Pythagoram. Alio enim loco [u] demonſtrauimus, Phoenices non aliam niſi vulgarem arithmeticam excoluiſſe. Nec melioris commatis ſunt, quae porro narrat IAMBLICHVS [x]: Pythagoram in templo montis Carmeli ſaepe ſolum verſantem a nautis Aegyptiis, qui ad littus illud appulerant, lubenter receptum ob formoſitatem eius lucrum pretiumque ingens, ſi venundarent, ſibi pollicendi occaſionem quidem dediſſe: animaduerſa vero ab illis eius grauitate, cum ex improuiſo ipſis ex ſummo montis vertice alias inacceſſo deſcendens apparuiſſet, ſacroque ſilentio ſeruato, in eodem habitu per triduum ſine ſomno, cibo, potuque immotus permanſiſſet, ipſique ſecundo curſu vterentur, aliam longe iis de ſe inieciſſe opinionem, daemonem vere diuinum in Aegyptum e Syria tranſire ſecum; ideoque honeſtius, quam ſolebant, iter tranſigentes, curſu peracto exſcendentem alternis exceptum manibus honorifice naui extuliſſe, et in puriſſima arena illo collocato aram congeſſiſſe, et fructus arboreos, primitiasque mercis, quam vehebant, ſacrificaſſe; illum vero, etſi ieiunio imbecilliorem, vbi diſceſſiſſent, nihil tamen fructuum ſumſiſſe, ſed habitu oris tranquillo ad vicina habitacula perueniſſe. Haec enim adeo inſigniter impuni-

s) Lib. III. n. 13. 14. Meminiſſe vero oportet, Platonicos recentiores biographias ſuas de heroibus ſectae ſuae ita inſtruxiſſe, vt virtutum cardinalium exempla ex iis elucerent perfectiſſima, vt ex EVNAPIO, PORPHYRIO, MARINO videri poteſt; eadem maxime IAMBLICHI cura fuit, hinc iſta omnia allata quae magis enarratoris fabulam, quam hiſtoriam veram ſapiunt.

t) l. c. p. 98.

u) Amoenit. literar. T. VII. p. 188.

x) ibid. n. 14. PORPHYR. l. c. n. II.

punitatem mentiendi, et ex hoc philoſopho daemonem quendam confingendi prae ſe ferunt, vt merito iſtis nugis et ineptiis omnem fidem Iamblichus amittat. Nec haec meliori fide digna ſunt, quam quae ab his Alexandrinorum philoſophorum mendaciis excogitatae ſunt gerrae, Pythagoram tum temporis ad Iudaeos excurriſſe, et admiſiſſe ſacrae legis ceremonias [y], vel ſacrae Carmelitanae familiae nomen dediſſe, quae fabula merito omnibus, qui naſum habent, exploſa eſt [z], quemadmodum Hermippum quoque recte notat SCHEFFERVS [a], contendentem a Thracibus quaedam hac occaſione didiciſſe Pythagoram. Miſſis his ineptiis omnibus, illud ex hiſtoria Pythagorae tanquam certo proximum notamus [b], abiiſſe ex Samo inſula Pythagoram, commendatum Amaſi regi, magno eruditorum, imprimis Graecorum, amico [c], vt faciliorem ad ſacerdotum collegia nanciſceretur aditum. Qui tamen regis auctoritate pertinaciam ſacerdotum vix expugnare potuit, vt ſacris eum ſuis initiarent. Primo enim libro prolixe expoſuimus, quam inexorabiles hi homines in communicandis myſteriis ſuis cum peregrinis fuerint, quamque ſollicite omnia occultauerint, quae ſapientiam aliquam prae ſe ferebant. Refert enim Antiphon [d], Pythagoram, cum ad Amaſim veniſſet, literas ab eo ad ſacerdotes accepiſſe; ab Heliopolitis autem, ad quos primus peruenerat, ad Memphitas, tanquam ſeniores, ablegatum fuiſſe; a Memphitis eodem praetextus genere Thebas fuiſſe miſſum. Thebanos vero metu regis deprecari mandatum non audentes, abſterruiſſe Pythagoram laborum et aerumnarum, quas arcana diſciplina poſtulabat, magnitudine et moleſtia, et ideo dura admodum et a Graecorum religione plane abhorrentia iniunxiſſe, ſperantes fore, vt deſiſteret. Illum vero miranda patientia et promtitudine cuncta executum, eos in ſui ita admirationem rapuiſſe, vt eum arcanae doctrinae participem facerent. Inter has vero arcanae diſciplinae ceremonias circumciſionem quoque fuiſſe, non recepta tantum gentis conſuetudo, ſine qua ad ſacra ſua nemo admittebatur, euincit, ſed et teſtimonio ſuo roborat CLEMENS ALEXANDRINVS [e], qui addit, Pythagoram habuiſſe in Aegypto Sonchidem archiprophetam praeceptorem. Dicitur etiam Diogeni et Antiphonti, triplex literarum genus, epiſtolicum, hieroglyphicum et ſymbolicum didiciſſe, et quoſcunque nouerat ſacerdotes ſingularis eruditionis acceſſiſſe,

y) Dicetur hac de re paulo infra conf. HENR. ASCAN. ENGELKEN An Pythagoras proſelitus factus et conſequenter ſaluatus ſit? PFANNER. Syſt. theol. gent. pur. c. I. p. 14. RABENERI Amoen. hiſt. phil. p. 117. Eadem ſententia arriſit SELDENO de I. N. et G. L. I. c. 2. p. 13. SCHEFFERO l. c. p. 14. Plures infra nominabimus, vbi de itinere Babylonico dicendum. GROTIVS Ep. DLII. p. 217. ab Eſſenis ſua mutuatum eſſe, inſigni anachroniſmo ſtatuit. Omnia vero haec ſine teſtis ſufficientis fide et probabilitate dicuntur, vid. cel. LENFANT. Bibl. Germ. T. II. art. 5. p. 125. BVDDEVS H. E. V. T. T. II. p. 1077. FABRICIVS Bibl. Graec. Vol. I. p. 450. not. qui alios quoque huic opinioni addictos nominat, et refutat. Cuncta enim Hermippi et Porphyrii teſtimoniis nituntur; de quibus quid ſentiendum ſit, poſtea dicemus. Reliqua argumenta longe infirmiora ſunt.

z) Nota ſunt, quae hac de re contra SEB. AS. PAVLO diſputauit DAN. PAPEBROCHIVS vid. Act. er. 1696. p. 502. FAYDIT lettre ſur le monachiſme et Carmeliſme pretendu de Pythagoras Rep. des lettres 1703. p. 472. IO. FRID. MAYER. diſſ. an Pythagoras fuerit Iudaeus vel Carmelita? BASNAG. Hiſt. des Iuifs T. II. p. 592.

a) l. c. p. 15. BVDDEVS Anal. hiſt. phil. p. 10.

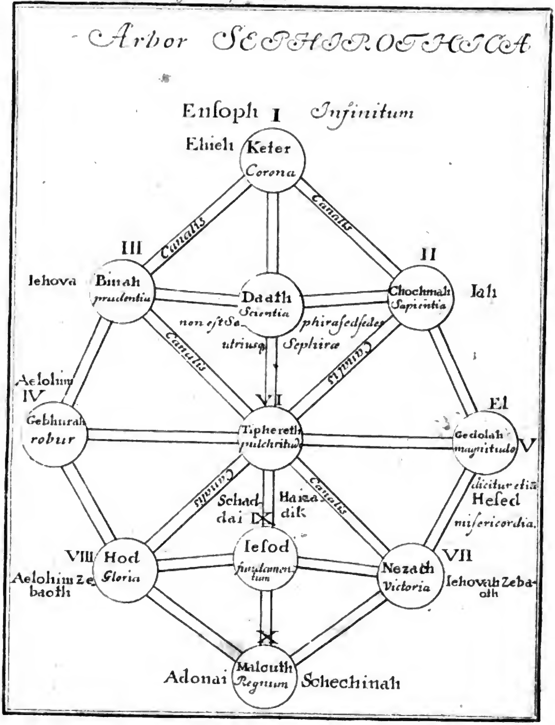
b) LAERT. L. VIII. ſ. 3. PORPHYR. l. c. n. 5.

c) HERODOT. L. II. c. 172. DIODOR. L. I. c. 8.

d) ll. cc.

e) Stromat. L. I. p. 302.

Fig. I. ad pag. 1003.

ceſſiſſe, vt ab iis in arcanis diſciplinis erudiretur, et ita, quod VALERIVS MAXIMVS [f] addit, gentis eius literis aſſuefactus et praeteriti aeui ſacerdotum commentarios ſcrutatus innumerabilium ſeculorum obſeruationes cognouiſſe. Quae omnia, vt circumſtantiis philoſophiae Aegyptiacae ſatis reſpondent, ita veriſimilitudine ſuo modo non carent, nec probabilitatem exuit, quod IAMBLICHVS [g] habet, XXII. annis, quos in Aegypto abſumſerat, in adytis templorum, aſtronomiam, geometriam, et omnium Deorum initia didiciſſe; probe tamen repetendum memoria eſt, quod de Aegyptiorum philoſophia et theologia agentes ſuo loco demonſtrauimus [h], partim anilem et impiam ſuperſtitionem totam illam ſapientiam fuiſſe, partim exiguis initiis conſtitiſſe, parumque vltra rudimenta noſtrae aetatis ſurrexiſſe; ex quibus coniectura facilis fieri poteſt, eam, quam in Aegypto didicit, eruditionem Pythagoras, iſtas laudes non mereri.

§. VII. Ex Aegypto in orientem perueniſſe Pythagoram magoſque Babyloniorum adiiſſe, immo ad Indos vsque penetraſſe, et cum Gymnoſophiſtis collocutum fuiſſe, magno conſenſu multi veterum, qui poſt N. C. ſcripſerunt, tam gentiles, quam eccleſiaſtici ſcriptores tradunt, quorum narrationes prius exponemus, et deinde accurato expendemus examine. Occaſionem, qua Pythagoras ad Babylonios Perſaſque peruenit, ita narrat IAMBLICHVS [i]: poſtquam viginti duos annos in Aegypto abſumſerat, a Cambyſis milite, Aegyptum inuadente inter captiuos Babylonem adductum eſſe, ibique cum Perſarum magis lubentibus lubentem ipſum verſatum, illorum ſtudia religionemque perfecte imbibiſſe, et numerorum muſicaeque artis et aliarum diſciplinarum faſtigium aſſecutum, annos duodecim in his orientis oris commoratum eſſe, tumque demum Samum rediiſſe annos iam circiter ſexaginta natum. Nec aliter CICERO [k], EVSEBIVS [l], APVLEIVS [m], LACTANTIVS [n], VALERIVS MAXIMVS [o], licet hi captiuitatem non memorent, ſed tantum Perſarum magos conueniſſe dicant. Imprimis inter magos iſtos, quos tunc frequentaſſe dicitur, Zabratus quidam nominatur, cuius ope a prioris vitae ſordibus expurgatus fuerit, et, quibus rebus homini ſerio abſtinendum, didicerit, tum quem de rerum natura et principiis vniuerſi docentem audiuerit [p]. Alexandro de ſymbolis Pythagoricis apud CLEMENTEM ALEXANDRINVM [q] Nazaratus, SVIDAE [r] Zares, CYRILLO [s] Zaran, aliis Zaratas dicitur. Quae nominis cum Zoroaſtre, celeberrimo Perſarum mago, affinitas quoſdam eo adduxit, vt ſtatuerent, Pythagoram ipſum Zoroaſtrem audiuiſſe, quam opinio-

Iter orientale.

f) Lib. VIII. c. 7.

g) Cap. IV. n. 18. quanquam morae tempus recte in dubium vocet BENTLEIVS l. c. p. 69.

h) Repetenda haec eo magis ſunt, quo magis inde mora Pythagorae ſtudiumque in Aegypto, eiusque circumſtantiae lucem capiunt, ad quae breuitati conſulentes lectorem remittimus.

i) Cap. IV. n. 19. p. 15.

k) De fin. L. V. c. 19.

l) Praep. Eu. L. X. c. 4. p. 470.

m) l. c.

n) Lib. IV. c. 2.

o) Lib. VIII. c. 7.

p) Diogenes de incredibil. apud PORPHYR. n. 10. 12.

q) Strom. L. I. p. 304. EVSEB. praep. L. VIII. c. 6.

r) In Pythag. T. III. p. 231.

s) Contra Iulian. L. IV. p. 133.

Digitized by Google

nionem noſtra aetate elegenti eruditione ornauit deſideratiſſimus BEAVSOBRIVS [r]. Alii, quibus Zoroaſtris aetas ſupra Pythagorae aetatem aſcendiſſe viſa eſt, non quidem Zoroaſtrem, aliquem tamen ex Iſraëlitarum prophetis in captiuitate tum Babylone verſantibus eum audiuiſſe, et vel Ezechielem vel Danielem, vel alium quendam ex gente ſancta virum iſto ſub Zaratae nomine intelligendum eſſe credunt [w]. Certe ingens eruditorum turba [x], poſt pleroſque eccleſiae veteris doctores in eo conſentit, Pythagoram in hac Perſica atque Babylonica mora multa a Iudaeis ibi degentibus didiciſſe: quam ſententiam, vt roborent, partim ad Hermippi teſtimonium apud IOSEPHVM [y] et ORIGENEM [z], et Ariſtobuli apud CLEMENTEM [a] et EVSEBIVM [b] prouocant, partim conuenientiam doctrinarum Pythagoricarum cum Iudaicis teſtem aduocant, quin et adorandi diuini nominis יהוה myſterium ibi didiciſſe, et tetracty ſua expreſſiſſe volunt [c]. Etſi vero haec non coniecturis tantum dicantur ab ingenio ſe commendantibus, ſed magna etiam nube teſtium confirmentur, quam reiicere, nimis temerarium eſſe, vir quidam doctus [d], ſtatuit, non negamus tamen, cuncta, quae de hoc orientali itinere referuntur, fidem nobis non facere ſatis tutam, et pleraque ita ſe habere, vt non ſuſpecta tantum ſint falſitatis, ſed et plena contradictionum. Quod vt euidenti demonſtratione planum faciamus lectori I. obſeruamus, ipſam illam captiuitatem Pythagorae ineluctabili premi difficultate, temporum rationibus obſtantibus. Certum enim eſt, et a chronologis omnibus conceſſum, Aegyptum Cambyſem inuaſiſſe quinto regni ſui anno, qui incidit in Olymp. LXIII. 3. et annum Nabonaſſareum CCXXIII. IAMBLICHVM vero ipſum ſi ſequimur [e], patebit, iter Pythagorae in Italiam ad Olymp. LXII. referendum eſſe, et tamen is aſſerit a Cambyſe captiuum abductum XII. annos Babylone haeſiſſe, et in patriam reducem propter Syloſontis tyrannidem alias regiones adiiſſe, tumque demum in Italiam diſceſſiſſe ſcholamque erexiſſe. Vnde rationibus Iamblichianis vt conſulat cl. DODWELLVS, aliter rem inſtituendam ratus, ſerius natum ſtatuit, et aetatis anno XXII. Olymp. LVIII. 1. demum ad peregrinationes literarias ſe accinxiſſe, in Aegypto XXII. annos vixiſſe, Ol. LXIII. aetatis anno XLIV. Babylonem captiuum abductum, et poſt trium luſtrorum moram aet. LVI. rediiſſe, tumque inſulas finitimas obiiſſe, reducemque aet. LVIII. Olymp. LXVII. 2. Sami, tandem aet. LX. Ol. LXVIII. 1. in

r) Hiſt. des Manichéens P. I. L. I. c. 2. §. 2. p. 30. ex veteribus APVLEIVS l. c. conf. SELDEN de Diis Syris Synt. II. c. 1. p. m. 211. IO. HENR. VRSIN. de Zoroaſtre Ex. I. ſect IV. p. 24.

w) Apud CLEM. ALEX. l. c. et noſtra aetate illuſtris HVETIVS. Dem. Euang. Pr. IV. p. 54. 83. 186. 2‑4.

x) Quosdam nominat FABRICIVS Bibl. Graec. Vol. I. p. 450. not. e. quibus addi poſſunt. IAC. WINDET. de vita funct. ſtatu ſect. V. p. m. 83. PFANNER. Syſt. theol. gent. c. XXII. §. 27. p. 512. IO. SCHEFFER. de phil. Ital. c. IV. 5. p. 16. CAMP. VITRINGA Obſ. SS. L. I. obſ. 2 p. 120. 130. VSSER. Annal. p. 151. STANLEIVS P. VIII. p. 666. VOSSIVS de ſect. c. VI. §. 5. CVDWORTH. Syſt. int. c. IV. §. 20. vt alios obſcurioris nominis taceamus.

y) Contra Apion. L. I. p. 1046.

z) Contra Celſum L. I. p. m. 13.

a) Stromat. L. I. p. 342.

b) Praep. Eu. L. IX. c. 6. p. 410.

c) Conf. BASNAGE l. c. T. III. p. 531 ſeqq.

d) Cl. LEHMANNVS Hiſt. phil. Pyth. p. 348.

e) Cap. VII. n. 35.

Digitized by Google

Fig. II. ad pag. 2208.

Schematiſmus ADAM KADMON, et decem Sephirarum ſub imagine principis.

Schönemann ſc. Lipſ.

in Italiam veniſſe, et Crotone rerum ſuarum ſedem fixiſſe. Ita vero, dum Iamblicho ſubuenit vir eruditiſſimus, rationes non tantum chronologicas reliquorum hiſtoricorum, quorum praeſtantior fides quam Iamclichi nugatoris eſt, omnes peſſundat, ſed et ipſi Iamblicho contradicit, qui diſerte tradit, in Italiam veniſſe Olymp. LXII. cum ſtadio viciſſet Eryxidas Chalcidenſis. Easdem fere rationes ſequuntur DIODORVS [f], qui Olymp. LXI. ſub Archonte Thericle, CLEMENS ALEXANDRINVS [ff], qui ſub Polycrate, Olymp. LXII. in Italiam veniſſe teſtantur, vt taceamus quae LIVIVS [g] et CICERO [h] habent, quorum ille aduentum in Italiam, Seruio Tullio regnante, hic ſub regno Tarquinii ſuperbi factum aſſerit, quae omnia propter vnum Iamblichum, ſibi ipſi non conſtantem, vno oris halitu difflare, prorſus ineptum videtur, recte idem monentibus viris magnis BENTLEIO, LLOYDIO [i], CLERICO [k]. Non vrgebimus vitae, mortisque tempus, quod ad centenarium fere numerum hi extendunt, ſecundum alios maturius eueniſſe, cum tota aetas Pythagorae incerta ſit: haec enim ſufficiunt, vt Iamblichi fidem eleuent, qui, mendacia ſua temporum rationibus non impediri, ex ſectae ſuae perſuaſione credidit. II. Nec multum iuuabit hiſtoriam Pythagorae, ſi relicto ſibi Iamblicho, Pythagoram ante Cambyſis inuaſionem in orientem profectum eſſe, ſtatuamus: nam et haec reliquorum hiſtoricorum relationi contradicunt [l], ad quos cum prouocauerit PORPHYRIVS [m], ſatis alias in laudando euehendoque Pythagora profuſus, eo magis ad eorum teſtimonium attendendum eſt. Ille vero et Antiphontis narrationem exponit, qui poſt commorationem Aegypti in Ioniam reuerſum Pythagoram et ludum in patria aperuiſſe ſcripſit; et Ariſtoxenis auctoritate ait, eum iam annos natum XL. cum Polycratis tyrannidem vehementiorem cerneret, quam vt ſibi ingenuo homini imperium eius ferre liceret, hac occaſione in Italiam diſceſſiſſe, quod etiam ex aliorum relatione confirmat. Quae vt melius, quam Iamblichiana, cohaerent, et a Laërtio quoque Themiſtio, Suida aliisque narratis magis reſpondent, ita itineris orientalis fidem maximopere eleuant. III Neque his obſtare atbitramur teſtium nubem, qui, Pythagoram magos adiiſſe, dixerunt. Omnes enim illi non pro multis, ſed tantum pro duobus vel tribus teſtibus reputandi ſunt. Sunt enim vel Pythagorei, quique hos ſecuti ſunt recentiores Platonici, vel doctores eccleſiae. . Illorum ſtudium in eo potiſſimum verſatum eſſe, vt Pythagoram, quem primum et praecipuum ſectae ſuae patronum ducemque venerabantur, ſapientiam omnium orbis incolarum pernouiſſe, aliosque ita praecelluiſſe oſtenderent, ſupra iam rationibus non contemnendis euicimus. Hi inani praeiudicio, Pythagorea cum Hebraeis conuenire, ducti, ne ſapientia a Grae-

 cis

f) Excerpt. Peireſc. p. 241.

ff) Strom. L. I p 302 337. Polycrates enim perfidia Oroetae Olymp. LXIV. 2. periit. Pertinent itaque huc omnes, qui apud PORPHYR. l. c. Pythagoram Polycratis tyrannidem exoſum in Italiam abiiſſe dicunt, vid. LAERT. L. VIII. ſ. 3.

g) Lib. I. c. 18.

h) Tuſc. Qq. L. I. c. 18. GELLIVS L. XVII. c. vlt.

i) II. cc.

k) l. c. p. 96 ſeq.

l) Antiphon et Ariſtoxenus.

m) n. 8. 9. p. 12. 13.

Digitized by Google

cis prodiiſſe videretur, pro barbaricae philoſophiae antiquitate et auctoritate pugnis calcibusque pugnauerunt; quam cum Hebraea genuiſſe ipſis crederetur, facile ab iis admiſſae fabulae de itinere Babylonico Pythagorae, vt ita a Iudaeis inſtitutus fuiſſe videretur. Vtrisque igitur cum hoc iter Pythagorae orientale placuerit, vt partibus ſuis faueret, ſuſpecta eorum fides eſt. Nec IV. ad quos prouocantes vides, vt commercium cum Iudaeis euincant, Hermippus, et Ariſtobulus magnum opinioni pondus addunt: huius enim fidem ſupra iam reiecimus argumentis haud leuibus ducti, et alio quoque loco idem euincemus: illius vero teſtimonium, non tantum vnicum eſt, ſed ex calamo quoque Iudaei, genti ſuae innata ſuperbia Graecanicae philoſophiae origines vindicantis profectum, forteque ab eo non accurate inſpectum, certe Origeni ipſi lectum non eſt [n]. Diogenis autem verba apud Porphyrium, vt apud CYRILLVM [o] quoque leguntur, κατ Ἑβραίους, non habent, et videntur hae voces ex margine in textum Porphyrii ſerius irrepſiſſe, et gloſſema olim fuiſſe, lectoris in hac opinione verſantis; veriſimile enim non eſt, Porphyrium, pluribus teſtibus, qui haec negant et Pythagoram ex Aegypto domum reuerſum affirmant, adductis, Diogenis verba in contrarium aſſuiſſe, ſi ita ipſe legiſſet, vt hodie in Codd. leguntur. Reliqui, qui iter hoc Pythagorae orientale tangunt, famam ſequuntur, a Platonicis Alexandrinis ſparſam, vt ſectae ſuae caput eo magis extollerent. V. Nec meliori fundamento nituntur, quae de Zabrato vel Nazarato mago Pythagorae praeceptore incerto dubioque rumore veteres referunt. Neque enim quis ille fuerit, neque vbi quaue ratione Pythagoram erudiuerit, conſtat, et variae de eo ſententiae aperte produnt, vulgi tantum rumorem et Pythagoreorum iactantiam hunc Zabratum peperiſſe: cadente enim totius itineris orientalis fide, et haec quoque euaneſcunt. Ridendi vero merito ſunt, qui neſcio quem ex viris ſanctis gentis Hebraeae iſto nomine indigitari putant: nihil enim, quo iſta ſententia probetur, afferunt, praeter id, de quo tamen diſputatur, commercium interceſſiſſe Pythagorae cum Hebraeis, qui quam contenti inter Babylonios fuerint, praeter paucos quosdam viros, rerum gubernationi admotos, ad quos Pythagorae acceſſus vix patuiſſet, conſtat. Et ſic fabula quoque corruit, quam Iudaeorum faſtus peperit, Pythagoram proſelytum factum eſſe [p], quam operoſe refutare opus haut eſt, cum ſola negatione corruat: recteque LACTANTIVS [q] negat, Pythagoram ad Iudaeos acceſſiſſe. Nec magna veriſimilitudine ſe probat virorum doctiſſimorum TH. HYDEI [r], HVMPHR. PRIDEAVX [s] et ISAACI DE BEAVSOBRE [t] ſententia, Zabratum hunc eſſe Zoroaſtrem; eumque

n) ORIG. enim l. c. ad ſolum rumorem prouocat: fertur Hermippus etc.

o) Lib. X. contr. Iulian. Quae vero KVSTERVS ad l. c. PORPHYR. p. 14. n. 21. affert, vt confirmet voces has addendas eſſe, infirma ſunt, et a ſolo PP. teſtimonio petita.

p) MENASSE BEN ISRAEL de immort. anim. L. IV. c. 21. p. 171. conf. SCIP. SGAMBATVS Archiu. V. T. p. 453. S. R. WOLF. Bibl. Hebr. Vol. I. p. 983. ven. HENR. SCHARBAV. Iudaiſmus detectus p. 108. et quos ſupra §. VI not. y laudauimus.

q) Lib. IV. c. 2.

r) De rel. vet. Perſ. c. XXIV. p. 309. c. XXXI. pag. 379.

s) Hiſt. V. T. T. I. p. 278. 289 ſeqq.

t) l. c.

Digitized by Google

Digitized by Google

eumque audiuiſſe Pythagoram: quam incerta enim omnia ea ſint, quae de Zoroaſtris aetate Arabes, quos laudatiſſimi viri ſequuntur, dicunt, tertio capite libri primi luculenter oſtendimus: nec ſatis quoque tempora concordant: ſi enim verum eſt, Pythagoram a Cambyſe captum duodecim annos Babylone vixiſſe, hoc tempus infra Hyſtaſpis Darii patris aetatem eſt, qua vixiſſe Zoroaſter Arabibus dicitur. Sin prius iter Pythagorae incidiſſe dicatur; quia Olymp. LXII. iam in Italiam ſoluit, impoſſibile fuit, vt audiuerit Zoroaſtrem, quem circa Olymp. LXV. demum prodiiſſe, a laudatis viris aſſeritur. Apparebit etiam ex iis, quae infra de ſyſtemate Pythagoreo dicentur, non tam affinia inter ſe eſſe Zoroaſtrea et Pythagorea dogmata, ac putant hi viri docti, id quod ipſe Beauſobrius vidit, qui Pythagoream de duplici principio ſententiam, Magis dualiſtis potius, quam Zoroaſtreis affinem eſſe concedit. Cum itaque ne Iamblichiana quidem chronologia Pythagorae, quae tamen Pythagoram reliquis iuniorem facit, cum Zoroaſtris temporibus, ſiue Graecos, ſiue Arabes ſequaris, conueniat, fundamento quoque tota coniectura haec caret, meritoque reiicitur. Ex quibus omnibus, paucis tantum vt inſtitutum noſtrum patitur, diſputatis, recte, ſi leges fidei hiſtoricae et artis criticae conſulantur, colligitur, multo veriſimiliorem eorum opinionem eſſe, qui nunquam perueniſſe ad Orientales Pythagoram putant[x], ſed ex Aegypto Samum rediiſſe, et ex Samo in Italiam delatum ſtatuunt, contrariam ſententiam pro oſtentatione Pythagoreorum, omnium terrarum eruditionem praeceptori vindicantium habentes. Ex his vero facillimo labore intelligi poteſt, quid de illorum traditione ſtatuendum ſit, qui Indos quoque et Gymnoſophiſtas adiiſſe, et ab iis diſciplinam ſuam accepiſſe Pythagoram aſſerunt, quod magno verborum apparatu praeter alios[*] nugatur PHILOSTRATVS[y], cuius friuolae rationes cum ex iis ſatis queant refutari, quae ſupra libri primi capite quarto de Brachmanum et Indorum veterum philoſophia diximus, lectorem breuitatis cauſa eo ablegamus[z]. Omnes vero abſurditate vincit quorundam opinio, Pythagoram etiam ad Gallorum Druidas perueniſſe, quam ex veteribus Alexander Polyhiſtor[a], ex recentioribus THOM. BVRNETIVS[b] et IACOBVS MARTINIVS[c] VV. CC. receperunt. Apertiſſime enim inani illo falſoque praeiudicio Pythagoreorum, omnis iſta traditio nititur, non fuiſſe ſapientium collegium in vllo orbis angulo, quod non adierit Pythagoras. Quod ſi recte probari deberet, teſtimoniis fide dignis euincendum eſſet, Pythagoram iter ad eos ſuſcepiſſe, eumque a Druidibus, ſua tam ſollicite celantibus

*) Ita viri doctiſſimi LLOVDIVS, BENTLEIVS, CLERICVS ll. cc. FABRICIVS l. c. LENFANTIVS Bibl. Germ. T. II. p. 124. GVNDLINGIVS Hiſt. phil. mor. c. VII. § 1. not l. p. 74. BVDDEVS Hiſt. eccleſ. V. T. T. II. p. 1077 et nuperus Hiſtoriae criticae philoſophiae auctor Gallus T. II. p. 50. qui ſi pari animo plures fabulas ex Pythagorae hiſtoria eieciſſet, elegantem de ea nobis tractationem exhibuiſſet.

x) APVLEIVS l. c. Alex. apud. CLEM. ALEX. l. c. PORPHYR. l. c. conf SCHEFFER. l. c.

y) Vit. Apollonii L. VI. c. 11. p. 245.

z) Dicetur etiam de eo ſuo loco, vbi de Apollonio.

a) Apud CLEM. ALEX. l. c.

b) Archaeol. philoſ. p. 341.

c) Religion des Gaulois T. I. p. 184. 185. conf. el. FRICKIVS de Druid. §. 15. p. 19.

Digitized by Google

bus fuiſſe admiſſum, vt in Aegypto factum eſſe conſtat: non vero ad vnius alteriuſue Graeculi teſtimonium, ex praeiudicio ſectae Pythagoreae enatum prouocandum, vel dogmatum quorundam communium conſenſus vrgendus eſſet: quae omnia plane nihil probant, et contorta inſuper ſunt, nec eam ſententiarum harmoniam exhibent, quam videre ſe viri docti putant[d]. Verum et de hac re ſupra[e], quantum ſatis, dictum et oſtenſum eſt, Druidum ordinem, dogmataque longe vetuſtiora eſſe Pythagora, et metempſychoſin Gallorum differre a Pythagorea. Addimus hoc vnum, teſte DIODORO[f] Gallos tempore demum Alexandri Graecis innotuiſſe, adeoque ignotos et latentes a Pythagora adiri non potuiſſe.

Schola domi erecta.

§. VIII. Ex Babylonia itaque, ſi Iamblicho credimus[g], vel ſi probabiliores rationes ſequimur, ex Aegypto in patriam redux, cum multis annis abfuiſſet, vix a ſenioribus quibuſdam agnitus eſt, non minori, quam antea, in admiratione habitus, quod maiora pulchritudinis, ſapientiae et diuinitatis argumenta domum reportaſſe videretur, vt haec nobis narrat IAMBLICHVS[h], qui ita porro tradit: patriam eum inuitaſſe, vt participatione inuentorum ſuorum communi emolumento prodeſſe vellet: Pythagoram non renuiſſe, ſed Aegyptiacam per ſymbola docendi elegiſſe methodum, quam nec ſatis capiebant Samii, nec diligenter in hanc rem incumbebant, ita vt nemo ei adhaereret. Fraude itaque rem aggrediendam ratum, iuuenem quendam pauperem ex palaeſtra domum abductum eo adduxiſſe, vt ſcientiarum a ſe praecepta ſibi tradi pateretur, promiſſa alimonia, ad curam corporis ſufficiente. Ita quidem arithmeticam et geometriam eum docuiſſe, propoſito de ſingulis, quae didiciſſet, theorematibus, praemio: ita vero eius ſtudium adeo accendiſſe, vt, cum praemium ſe poſtea daturum negaret, iuuenis ingenioſe cauſato Pythagorae, ſe victus quaerendi cauſa demonſtrationibus amplius inſudare non poſſe, mercedem et alimenta vltro obtulerit, ſicque ipſe alter quaſi euaſerit Pythagoras, cuius quoque nomen geſſerit. Quia vero tantam ſapientiam Samus non capiebat, aliter populi animos ſibi deuinciendos et in ſuas partes pertrahendos eſſe ratus, Delum abiit, ibique ſacerdotibus ſe adiunxit, et ad aram incruentam, quae poſt corneum altare fuit, Apollini Genitori precibus ſacrificauit[i]. Delo poſtea diſcedens, ad omnia loca, in quibus oracula eſſent, ſe contulit, ibique teſte Ariſtoxeno complura moralium dogmata, ab Ariſtoclea, vt PORPHYRIVS[k] habet, vel Themiſtoclea, vt

Itinera in Graecas inſulas.

LAER-

d) Eam oſtendere ſategit illuſtris SELDENVS In Anal. Anglo-Britan. pag. 881. quae, ne imponant, legenda, quae eleganter hac de re differit. BASNAGE Hiſt. des Iuifs T. III. p. 537 ſeqq

e) Lib. I. c. 8.

f) Lib. VII. conf. SCHEFFER l. c. p. 15. qui idem pro γαλάτων apud Alexandrum Polyhiſt. χαλδαίων legi vult: quae tamen emendatio et durior eſt, et non neceſſaria. Vidimus enim eiusmodi ἀντωνυμίας in hiſt. Pyth. eſſe apud veteres frequentiſſimas.

g) Rumorem, quod a Gillo quodam Crotoniatarum principe redemtus fuerit, tanquam minus probabilem reiicit APVLEIVS l. c.

h) Cap. V. n. 20.

i) LAERTIVS Lib. VIII. ſ. 13. incruenta vero ara dicta eſt, quod non victimae, ſed ſolum frumentum, et hordeum, et placentae offerrentur. IAMBLICH. n. 25.

k) n. 41.

Digitized by Google

LAERTIVS [l], tradit, accepit, quae ſacerdos Apollinis fuit, vt ita ex diuino fonte ſua hauſiſſe videretur. Poſtea Lacedaemonem et in Cretam nauigauit, quae inſula propter Iouis myſteria tum temporis fuit celeberrima, ibique a Corybantibus ſiue Dactylis, Cybeles ſacerdotibus, in ſpecum Idae montis, vbi Iouem ſepultum eſſe ferebatur, adductus eſt, traditque PORPHYRIVS [m], ibi ſe vnius ex Idaeis Dactylis ſacerdotibus, cui Morgo nomen fuit, curae addixiſſe, et ab eo Ceraunio lapide fuiſſe purgatum, noctuque iuxta flumen agni nigri vellere redimitum. Quae vt felicius ſuccederent, Epimenidem porro adiiſſe tradunt, Cretenſem, de quo ſupra prolixe egimus, hominem fanaticum, vel vt APVLEIO [n] vocatur, fatiloquum, cum eo in Idaeum antrum deſcendiſſe, nigra lana amictum, et dies ter nouenos ibi ex lege diſciplinæ ſacrae exegiſſe, Iouique parentauiſſe, eiusque vidiſſe puluinar. Ita celebrioribus Graecorum quoque myſteriis initiatus, ad Olympicum certamen deſcendit [o] ibique in admiratione omnium verſatus, cum de cognomine interrogaretur, non ſe σοφὸν, ſed φιλόσοφον primus dixit [p]. Alii tamen Sicyone id eueniſſe, alii Phliunte dicunt, narratque Heraclides apud CICERONEM [q], ibi cum Leonte principe Phliaſiorum docte et copioſe diſſeruiſſe quaedam, cuius ingenium et eloquentiam cum admiratus eſſet Leon, quaeſiuiſſe ex eo, qua maxime arte confideret? at illum reſpondiſſe: artem quidem ſe ſcire nullam, ſed eſſe philoſophum. Admiratum Leontem nouitatem nominis quaeſiuiſſe, quinam eſſent philoſophi, et quid inter eos et reliquos intereſſet? hoc Pythagoram, ſimili deſumto a mercatu in ludis Graecorum celeberrimis haberi ſolito, ita explicuiſſe, vt hos ſe appellare diceret ſapientiae ſtudioſos, qui in hanc vitam ex alia vita et natura profecti gloriae, pecuniae aliarumque rerum ſtudio pro nihilo habito, rerum naturam ſtudioſe intuerentur. Quod vero diſcrimen inter ſapientiam atque ſapientem, et inter philoſophiam et philoſophum poſuerit, infra dicendi erit locus. Ita vero celeberrimo et vbique poſtea recepto nomini originem dedit, cum naturae interpretes antea ſapientes dicerentur [r]. Ita non aucta tantum eruditione, myſteriis celebrioribus, quae didicerat, ſed et auctoritate atque ſapientiae fama in patriam redux, in ipſa vrbe ſcholam exſtruxit, Pythagorae hemicyclium poſtea dictam [s], vbi Samii de republica conſulturi conuenire ſolebant ibique moralis potiſſimum doctrinae praecepta, quae ad reipublicae emolumentum faciebant, tradebat [ſſ]. Extra vrbem vero, magno-

l) LAERT. l. ſ. 8. vbi ſoror vocatur, ſine dubio ex mendo, ἀδελφῆς pro ἐν Δελφοῖς poſito, vid. CAS. et MENAG. ad h. l. conf. MENAG. Hiſtor. mulier. philoſ. n. 77. p. 499.

m) n. 17. LAERT. ſ. 3. De his Cretenſium myſteriis et ſacerdotibus, Idis etiam et Curetibus dictis, videndus HOLSTENIVS ad PORPHYR. l. c. et MEVRSIVS in Creta c. III. p. 73. c. IV. p. 78. conf. PORPHYR. de antro nymph. p. 120. ed. Rom.

n) l. c. conf PORPH. LAERT. ll. cc. Quidam Epimenidem Pythagorae diſcipulum faciunt, ſed melius ita tempora concordant, conf. LLOYD. l. c. CLERIC. l. c. p. 97.

o) VALER. MAX. L. VIII. c. 7.

p) LAERT. L. I. ſ. 12. VIII. 8. IAMBLICH. c. VIII. n. 44. c. XII. n. 58.

q) Tuſc. Qq. L. V. c. 3.

r) Repetenda, quae in prolegomenis de hac re diximus.

s) IAMBLICH. c. V. n. 26. PORPHYR. n. 9.

ſſ) Arcanas enim diſciplinas tradebat in antro.

Digitized by Google

gnorum virorum, et imprimis legiſlatorum veterum exemplo [r], vt venerationem doctrinae ſuae conciliaret, antrum parabat, ſtudiis eius philoſophicis aptatum, in quo partem diei noctisque maximam cum amicis diſſerendo tranſigebat, et imprimis in mathematicarum ſcientiarum cultura, totus cum diſcipulis haerebat. Aitque IAMBLICHVS [s], cum ita ingens philoſophiae acceſſio facta eſſet, totam Graeciam in eius admirationem conſenſiſſe, vt eorum, qui philoſophiae operam nauarent, plurimi atque optimi quiuis, ipſius ſtudio Samum ſe contulerint, ad eius diſciplinam admitti deſiderantes. Quae an veriſimilia ſint, et non adiecta a Iamblicho, vt celebritatem Pythagorae eo luculentius confirmaret, ipſe cautus lector diſpiciet. Et haec quidem vitae Pythagorae enarratores, ad quorum fidem ea omnia redeunt, quae qualis quantaque ſit, ſupra diximus. Quod ſi eam vero admittimus, vt pleraque veriſimilitudine non carent, a fraude et impoſtura, vt erant ſeculi illius mores, Pythagoras liberari non poteſt, qui eas ipſas artes adhibuit, quibus callidiſſimum hominum genus, ſacerdotes, homines decipere, ſuamque firmare auctoritatem ſolebant. Factum id eſſe, arcana diſciplina, myſteriisque, neſcio quam diuinae originis auctoritatem, et ſublimiorem ſapientiam prae ſe ferentibus, introductis, ſacrisque et moleſtis ceremoniis adhibitis, plus vna hactenus vice monuimus. Cum itaque eruditionem ſuam contemni Pythagoras videret, religione et arcanae doctrinae opinione famam et auctoritatem ſibi conciliare ſatagens, his myſteriis initiari, et improbo hominum generi ſe adſcribi voluit, vt, quod philoſophia non dabat, religio ipſi acquireret, nomen celeberrimum. Non dubitandum itaque, modo haec omnia vera ſint, quae veteres narrant, Pythagoram in eandem furciferorum claſſem referendum eſſe, in quam Epimenidem aliosque huius furfuris retulimus, qui fraudibus piis, et religionis ceremoniis ſpecioſae obtentu diuinitatis famam aucupati ſunt. Nec aliud loquitur antrum a Pythagora extra Sami vrbem electum, quam videri eum voluiſſe, arcanos cum numinibus congreſſus et diſciplinae coeleſtis traditionem habuiſſe. In eiusmodi enim antris numina inſpiraſſe ſibi leges et diſciplinam tradidere Numa, Minos, et his ſimiles [v].

Iter et mora in Italia.

§. IX. Ex Samo in Italiam profectum eſſe Pythagoram, omnes vno ore teſtantur, veteres, qui de rebus eius commentati ſunt, certiſſimum ita vt hoc iter Italicum Pythagorae ſit: incertiora vero ſunt, quae de cauſa eius, incertiſſima, quae de tempore narrantur. IAMBLICHVS [w] enim tradit: ciues Samios Pythagoram ad omnes legationes traxiſſe, ſecumque mune-

r) Minois exemplum imitatum fuiſſe, ipſe monet IAMBLICHVS n. 27. Erant autem multa eiusmodi antra numinibus et oraculis celebria, Nymphaeum in Ithaca, Mythrae apud Perſas, Bacchi in Naxo, Palidis in Arcadia, imprimis Boeotia eiusmodi antris ferax fuit, et inter ea celeberrimum Trophonium, de quo videndus PAVSANIAS in Boeoticis, in horum ſimilitudinem effecta adyta. conf. PORPHYR. de antro Nymph.

s) l. c. Non vero ita ſecum conſentit Iamblichus, qui ſocordiam Samiorum aſpernatum in Italiam profectum eſſe ait n. 28.

v) Legenda quae erudite de fraudibus in eiusmodi antris adhiberi ſolitis adque aucupandam diuinam auctoritatem admiſſis differit ANT. VAN DALE de oraculis gent. diſſ. II, p. m. 226 ſeqq. edit. prior.

w) c. 5, n. 18.

muneribus publicis fungi coëgiſſe; quod cum conſiſtere cum philoſophiae ſtudio non poſſe vidiſſet, ſtatuiſſe declinare adminiſtrationes, et exemplum eorum ſequi, qui ante ipſum philoſophiam excolentes, vitam inter peregrinos exegerint: licet non neget, alios cauſam huius conſilii in ſocordiam Samiorum in literis referre, quam aſpernatus Pythagoras eam ſibi patriam eſſe regionem exiſtimauerit, quae plurium diſcendi cupidorum ferax eſſet. Alii Samo relicta in Italiam eum contendiſſe dicunt, quod ferre Syloſontem non poſſet, fratrem Polycratis, qui priuatam poſt fratris fata vitam agens, Dario Hyſtaſpide poſtea patrocinante, Sami tyrannus eſt factus [x]. Longe maior vero de tempore, quo Pythagoras in Italiam ſoluit, diſſenſus et controuerſia eſt, quam ſupra iam ὡς ἐν παρόδῳ tetigimus. Et illorum quidem opinionem, qui Numae temporibus Pythagoram in Italiam veniſſe contenderunt, libro primo [y] iugulauimus. Nec admittenda Plinii [z] lectio, qui Pythagoram Veneris, planetae indolem exploraſſe ait Olympiade circiter XLII. A. V. C CXLII. quo Tarquinius Priſcus regnauit. Illo enim tempore Pythagoram nondum natum eſſe conſtat, cubat vel in mendo locus, vel Plinium memoria decepit. Aliter auctores, quos Laertius [a] ſecutus eſt, qui tradunt, Pythagoram offenſum tyrannide Polycratis, qua rempublicam occupari videbat, in Italiam ſoluiſſe; Polycrates vero Ol. LXIV. 2. periit cruci affixus, quo Strabo [b] quoque reſpicere videtur, idque Ariſtoxenus apud Porphyrium [c] confirmat. Hinc Ol. LXI. hoc iter ſuſcepiſſe Pythagoram Diodorus [d] ait, Ol. LVIII 2. vero Lloydius computat; cuius rationes ſi ſequimur, iter Delum Phliuntemque in hac ad Italos profectione ſimul ſuſceptum eſt [e]. Iamblichus [f] Ol. LXII. 2. in Italiam ſoluiſſe auctor eſt; quae tamen rationes omnes ſi admittantur, captiuitas Pythagorae iterque Babylonicum, quae ante Ol. LXIII. 3. 4. accidere non potuere, falſa ſunt. Vnde, vt his conſulerent viri docti, iterque Babylonicum aſſererent, profectionem Pythagorae Italicam anno demum LX. aetatis eius, Ol. LXVII. 2. 3. ſuſceptam eſſe contendunt [ff]. Nos, quae nobis vero propius accedere videantur, cum ſupra expoſuerimus, dicta otioſe non repetemus, hoc vnum, ſupra praetermiſſum, addentes, patere ex Apvleio [g], ſuo tempore incertam, et dubio rumore nixam captiuitatem Pythagorae iterque Babylonicum viſum eſſe, quod vbi abiicitur, et Pythagoras circa Ol. LVIII. LIX. vel LX. in Italiam diſceſſiſſe ſtatuitur, melius omnia cohaerent, et veterum dictis magis conſonant: quo fundamento admiſſo Dodwelliana et Stanleiana chronologia concidit. In Italiam vero delatus, in meridionalibus Italiae partibus, quas Graeci poſſidebant, a quibus

x) Strabo L. XIV. p. 638. Alii ad ipſam Polycratis tyrannidem referunt apud Laert. L. IIX. ſ. 3.

y) c. IIX.

z) Conf. Stanleius P. IIX. c. 10. p. 672. Alio loco L. XXXVI. c. 9. rege Semneſerteo in Aegyptum eum veniſſe tradit, quo de loco vid. Bayle Dict. T. III. art. Pythagoras not. B. p. 742.

a) L. IIX. ſ. 3.

b) l. c. niſi ad Syloſontem reſpicere dicas.

c) n. 9.

d) Excerpt. Peireſc. p. 241.

e) Conf. Cleric. l. c. p. 115.

f) c. VII. n. 35.

ff) Dodwellus et Stanleius ll. cc.

g) l. c.

diuerſis temporibus variae in eas coloniae deductae erant [b], conſedit. Fuitque Crotona, vrbs in ſinu Tarentino ſita, prima, in quam delatus eſt, cuius corruptis valde moribus viuebant incolae et imprimis voluptati litabant. Illuc cum iret, miraculum accidiſſe narrant, dignum memoratu: incidiſſe in piſcatores, ſagenam piſcibus onuſtam in profundo trahentes, illisque definito praedixiſſe numero, quanta multitudo capta eſſet: illis igitur pollicentibus, ſe, quicquid imperaturus eſſet, facturos, ſi euentus dictis reſpondiſſet, mandaſſe, vt piſces omnes dinumeratos viuos dimitterent. Fuiſſeque hoc imprimis admirandum, quod ne vnus quidem piſcium, dum extra aquam detinerentur, extinctus ſit, ipſo dum haec agerentur, praeſente et ſoluto piſcatoribus pretio piſcium Crotonam contendente. Illos ſtatim, quod acciderat, diuulgaſſe, et ita omnibus iniiciſſe cupidinem tanti videndi hoſpitis. Ita quidem fabulam narrant PORPHYRIVS [i] atque IAMBLICHVS [k], quorum mentiendi libidinem et cauſam egregie deprehendimus, ſi, qui eandem rem narrant, PLVTARCHVM [l], et APVLEIVM [ll] conſulamus, aetate ſuperiores, et iſto, quo Porphyrius et Iamblichus, animo Pythagorae hiſtoriam expendendi non impeditos. Illi enim hoc tantum narrant, Pythagoram emta tota piſcium captura, captos dimitti iuſſiſſe, vt pro amicis et familiaribus captiuis precium liberationis perſolueret; communi enim anima vtentes noluiſſe interfici, cum iniuria neminem afficiant: ideo et Pythagoreos a piſcium eſu abſtinere. Rem in ſe nec miram, nec a vero valde abludentem ſcopo ſuo, Pythagorae hiſtoriam hiſtoriae I. C. opponendi aptaturi Porphyrius et Iamblichus, cum legiſſent, Saluatorem totam aliquando piſcium capturam diſrupta ſagena ſeruauiſſe, mire peruerterunt, et piſcium praedixiſſe numerum, nec vnum eorum extingui paſſum eſſe Pythagoram, ſtrenue mentiti ſunt. Qua ratione etiam alias de Pythagora traditiones (nam et hanc pro ſolo rumore venditant Plutarchus et Apuleius) in miracula verterunt homines audaciſſimi. Quamprimum Crotonam aduenit, vt Dicaearcho [m] traditum, quaſi aduentante viro, plurimarum regionum peragratione claro, et eximio, atque peculiari naturae beneficio fortunam proſperrimam ducem nacto, (facie enim, ſtatura procera, et moribus gratiam et decorem referebat) ita Crotoniatarum ciuitas affecta fuit, vt poſtquam ſeniorum, ex quibus ciuitatis illius magiſtratus conſtabat, animos cepiſſet, habitis apud adoleſcentulos iuuenes, pueros, et feminas, eius gratia in coetum iuſſu magiſtratus coactas, adhortationibus [n], tota fere ciuitas in eius amorem raperetur, multosque is auditores nanciſceretur, non viros ſolum, ſed et feminas, etiam ex vicina barbarorum regione, regios quoque principesque viros. Ita emendabat Crotoniatarum mores, et ad frugalitatem

b) Vocata etiam eſt Graecia ſubciſiua, et Graecia magna. Nomen hoc a Pythagorae diſcipulis demum accepiſſe, nugae ſunt. IAMBLICHI c. XXIX. n. 166. c. VI. n. 23.

i) n. 25.

k) c. VII. n. 36.

l) Qq. Sympoſ. L. IIX. q. 8. T. III. p. m. 289.

ll) Apolog. p. m. 209.

m) PORPHYR. l. c.

n) IVSTIN. L. XX. c. 4. Orationes ipſas exhibet IAMBLICHVS c. VIII. n. 37. c. IX. n. 45 c. X. n. 51. c. XI. n. 54 ſeqq. quas tamen eum ex ingenio ita confinxiſſe dubium non eſt, vt ſaepe ſolent hiſtorici.

Digitized by Google

tem reuocabat, et ad virtutem ſingulas hominum aetates et ſexum mira eloquentiae efficacia excitabat [o]: aitque IAMBLICHVS [p], ſexcentos fuiſſe, quos non tantum ad capeſſendam philoſophiam oratione ſua permouerit, ſed qui collatis etiam in vnum facultatibus, communem vitam ſequerentur, de qua viuendi ratione Pythagorea poſtea dicemus. PORPHYRIVS [q] vero plusquam duo millia fuiſſe, auctore Nicomacho tradit. Non vero Crotonae tantum ſubſtitit, ſed philoſophiae quoque praeſidio reliquis Italiae et Siciliae vrbibus Graecis ſubueniendum ratus, quas in ſeruitutem redactas nouerat, ad libertatem illis animum erexit, et in priſtinum ſtatum per ſuos auditores illarum ciues aſſeruit, adeoque liberas fecit praeter Crotonem Sybarim Catanem, Rhegium, Himaeram, Agrigentum, Tauromenas, et alias quasdam [r] magna vbique auctoritate vſus, multisque conciliatis diſcipulis, cum XL. fere annis ibi moram feciſſet.

§. X. Facile ex dictis hactenus colligi poteſt, Pythagorae non parum honoris et auctoritatis apud Crotoniatas reliquosque illius regionis vrbiumque incolas comparatum fuiſſe, cuius varia nobis ſpecimina vitae Pythagorae conſarcinatores enarrant. Tradit enim PORPHYRIVS [s]: ciuitates in libertatem vindicatas eum ſalutaribus inſtruxiſſe legibus per Charondam Catanaeum et Zaleucum Locrum: depoſuiſſe imperia tyrannos ipſo audito; et veniſſe ad eum Lucanos et Meſſapios et Picentinos, et Romanos [ſſ], ſuſtuliſſeque omnes omnino diſcordias ab Italiae Siciliaeque ciuitatibus, tam internas quam externas. Tyranni quoque vt eiicerentur, orationibus ſuis paſſim effecit, et ita Agrigentum quoque a Phalaridis tyrannide liberaſſe IAMBLICHO dicitur [t]. Crotoniatae quoque cum Sybaritis eius conſilio bello congreſſi ob interfectos legatos, victoria potiti ſunt [u]. Et his alia non minora porro referunt. Sunt tamen in illis quoque haud leues nodi, quos facilius ſeces, quam ſoluas. Referuntur enim inter diſcipulos Pythagorae non a PORPHYRIO tantum et IAMBLICHO, ſed aliis [v] quoque Zaleucus et Charondas, eos vero aetate Pythagorae longe ſuperiores fuiſſe, veterum teſtimonia euincunt [w], et nobis quoque libri ſecundi capite ſecundo obſeruatum eſt, vt ita luculento exemplo pateat, Pythagoreos non attendiſſe ad rationum chronologicarum ſeriem et fidem, modo omnes viros antiquitus celebres Pythagorae ſuo aſſeruerint, cuius exemplum in Numa quoque vidimus. Similem difficultatem habet Phalaridis eiecti et occiſi hiſtoria et tempus, multum chronologiam Pythagorae implicitam reddens, qua de re nota ſunt, quae inter RICH. BENT-

Auctoritas inter Italos.

o) Conf. BAYLE l.c. not. C. p. 742. Reſpexit huc CLAVDIANVS Conſ. Theod. v. 156.

Annon Pythagorae monitus, annique ſilentes
Famoſum Oebalii luxum preſſere Tarenti?

p) c. V. n. 29.

q) n. 20. ita etiam ipſe IAMBLICHVS c. VI. n. 30.

r) ib. n. 33.

s) n. 20 ſeqq.

ſſ) Dignus, qui cum his Porphyrii verbis conferatur, locus eſt LIVII L. I. c. 18. vt conſtet, quam parum veriſimilitudinis habeat, Romanos ad Pythagoram veniſſe leges accepturos.

t) c. XXXI. n. 214 ſeq.

u) Hiſtoriam belli narrat DIODOR. L. XII. IAMBLICH. c. XXX. n. 177 ſeqq.

v) SENECA ep. 90. LAERT. L. VIII. ſ. 16.

w) DEMOSTHEN. orat. adu. Timocr. p. 469. EVSEB. in Chron. conf. BENTLEIVS apol. de epiſt. Phal. p. 339. FABRIC. Bibl. Graec. Vol. I. p. 516. 519 ſeq.

Digitized by Google

BENTLEIVM ad Ol. LVII. 4. referentem, et HENRICVM DODWELLVM Ol. LXIX. 1. eueniſſe ſtatuentem, aliosque magna animorum contentione diſputata ſunt [x], quaeque notabili exemplo confirmant, quam parum certi ſit in hiſtoria et chronologia veteri, quam mentiendi audacia, ſectae Pythagoreae, vti ſupra dictum, familiaris, miris modis corrupit. Et haec quoque magna ex parte mater fuit miraculorum, quae de Pythagora referuntur. Prouocat enim PORPHYRIVS [y] ad auctores antiquos et praeiudicatae auctoritatis, qui tradiderint, etiam ad bruta animalia vsque praecepta admonitionesque eius ſeſe extendiſſe. Vrſam Dauniam agros depopulatam comprehenſam et diu contrectatam adiuraſſe, vt dimiſſa nunquam amplius ex montibus atque ſyluis redierit: Bouem temere fabas depaſcentem, in aurem inſuſurrando a fabis comedendis arcuiſſe: aquilam ex aëre praeteruolitantem detraxiſſe, rurſumque dimiſiſſe. Caucaſum fluuium tranſeuntem et cum multis amicorum adlocutum eſſe, et clara eum ac liquida voce cunctis audientibus dixiſſe [z]: Salue Pythagora. Quin etiam vna eademque die et Metaponti in Italia, et Tauromenii in Sicilia, amicis, quos vtrobique habebat, adfuiſſe, et in publico coetu allocutum fuiſſe [a]: Commemoratas eſſe praedictiones terrae motuum certiſſimas, ventorum violentorum grandinisque profuſiſſimae compreſſiones, peſtis auerruncationes praeſentiſſimas, tempeſtatum tam in fluminibus, quam in mari ſerenationes, quae miracula non ipſe tantum perpetrauerit, ſed et diſcipuli Empedocles, Epimenides, Abaris [b] ab eo didicerint. Animi porro corporisque affectus carminibus et incantationibus ſedaſſe, et vniuerſi concentum auribus percepiſſe. His alii [c] alia adiiciunt: multa eum praedixiſſe, quae poſtea euenerunt, Sybari ſerpentem letiferum et hirſutum comprehendiſſe, rurſusque dimiſiſſe, alioque loco ſerpentem morſu occidiſſe, et ſexcenta huius generis alia, quae indubitata fide et certitudine immota conſtare, eius admiratores ſibi perſuadent. Factum inde eſt, vt inter γόητας ſiue magos celeberrimos a multis cum veterum [d] tum recentiorum [e] numeraretur, iamque Timon [f] in Stillis diceret, eum a magica ad philoſophiam declinaſſe. Alii meras praeſtigias et impoſturas fuiſſe dicebant, quam obiurgationem mire confirmat, quod Hermippus [ff] et Scholiaſtes SOPHOCLIS [g] narrant: in Italiam delatum ſubterraneam feciſſe ſpecum, matrique praecepiſſe, vt mortuum eum diceret, quae agerentur vero,

Miracula.

x) Libros hac de cauſa ſcriptos enumerat FABRICIVS l. c. p. 405. conf. CLERIC. l. c. p. 82. 130 ſeqq.

y) n. 23 ſeqq. et hunc ſecutus IAMBLICHVS c. XXIIX. n. 134.

z) Eadem fere narrant LAERT. L. IIX. ſ. 11. AELIAN. L. II. c. 17. APOLLON. hiſt. com. c. 6.

a) Citati PHILOSTRAT. vit. Apoll. L. IV. c. 10. p. 147.

b) Verum Abarim et Empedoclem non fuiſſe diſcipulos Pythagorae, ſed ante congreſſum cum illo iſtis iam artibus celebres, ſupra demonſtratum eſt.

c) Anonym. apud PHOTIVM Cod. CCLIX. ad calc. PORPHYR. p. 58. EVSEB. praep. L. X. c. 3.

d) PLVTARCH. in Numa T. I. p. m. 117. CHRYSOSTOM. Homil. II. in Ioan. LVCIAN. in vitar. auct. T. III. p. m. 1025. APVLEIVS apolog. p. m. 209. PLINIVS L. XXIV. c. 17. L. XXX. c. 1.

e) Conf. MENAG. ad LAERT. L. VIII. ſ. 36. NAVDE apologie des grands hommes accuſez de Magie c. X. p. m. 136 ſeqq. p. 146. et quos h. l. nominat.

f) LAERT. L. VIII. ſ. 36.

ff) Apud LAERT. L. VIII. ſ. 41.

g) Ad Electr.

Digitized by Google

vero, vt tabulis inſcriberet, tempusque adnotaret. Deinde eum deſcendiſſe in ſpecum, matrem vero praecepta eſſe exſecutam, donec ex locis illis ſubterraneis rediret. Aliquo elapſo tempore ex ſpecu adſcendiſſe, ſqualidum ac macie confectum, aduocataque concione dixiſſe, ex inferis ſe aſcendere, atque, vt fidem faceret ſibi, recitaſſe, quicquid interea eueniſſet. Narrauiſſe etiam de rebus apud inferos geſtis mirabilia, et quae de amicis fatis functis viderit, quosque cruciatus conſpexerit. His Crotoniatas affectos in lacrymas et eiulatus prorupiſſe, Pythagoramque diuini quid habere exiſtimantes, vxores ſuas in diſciplinam ei dediſſe, vt eius doctrina inſtituerentur. Adduntque his, quae poſtea quoque tangentur, expoſuiſſe [h], quis ante ingreſſum in hoc corpus fuerit, quodque Aethalides fuerit ante Troianum bellum, Mercurii filius, tum Euphorbus, Hemotimus poſtea, inde Pyrrhus Delius, poſtremo Pythagoras. Quam transmigrationis Pythagoreae hiſtoriam falſe ridet, et impoſturam philoſophi ridiculo colloquio detegit LVCIANVS [i]. Quod ſi de ipſa re accuratum iudicium ferendum eſt, diſtinguendi ſunt Pythagoras, Pythagorei, et hiſtoriae Pythagoreae conſarcinatores, qui omnes ad has fabulas ſymbolam contulerunt. Et Pythagoram quidem ipſum impoſtorem fuiſſe, nulli dubitamus aſſerere, fidem faciente tota Pythagorae hiſtoria, quae vitae rationes, itinera, philoſophandi modum, conſortia cum ſacerdotibus, myſteria adhibita et huius generis alia, ea potiſſimum fini enumerat, vt non deteriorem fuiſſe Pythagoram reliquis viris θαυματοῖς, qualis Epimenides et Abaris fuerunt, pateſceret. Cur enim ſacerdotum, qui callidiſſimi impoſtores fuerunt, ſocietatem tam ſtudioſe ſectatus eſt? cur myſteria tantis moleſtiis didicit? cur antrum ſacrum effinxit? cur mendacia de inferis adhibuit? cur animae migrantis in corpora hiſtoriam expoſuit? niſi vt ſuperſtitioſum populum deciperet? Nec id mirabuntur, qui iſtius temporis genium pernouerunt, quibus eiusmodi ſacris fraudibus plena erant omnia, et quibus iſtis praeſtigiis diuini commercii fama et emolumentum inde proueniens maximum, praecipue a legiſlatoribus et theologis, non ſine laetiſſimo quaerebatur euentu [k]. Haec cum viderent diſcipuli et ſectatores, auctoritatis praeiudicio ex ipſa diſciplina Pythagorea faſcinati, non tantum in maius elata ad alios propagarunt, ſed infreni mentiendi in ſacris licentia, quam ſupra Iamblichi teſtimonio probauimus, corrupti immenſum in modum auxerunt, et ita circumſtantiarum fictarum ornatu pinxerunt, vt praeceptoris admiratio omnes homines caperet. Quod vt felicius conſequerentur, omnium fere praeſtigiatorum hiſtoriolae ad Pythagoram relatae ſunt: quae cum non accuratis monumentis deſignarentur, ſed orali traditione per vulgus ſpargerentur, aucta, mutata et ornata atque comta ſunt, vt cuiusque inge-

h) LAERT. L. VIII. ſ. 4 ſcholiaſtes APOLLON. L. I. v. 645 PORPHYR. l. c. MENAG. l. c. Laërt.

i) In Gallo T. II. p. 613. Non it q e ſolus Hermippus et ſcholiaſtes Sophocl s p o i npoſtore habuere Pythagoram, quod contendit tamen ad eum excuſandum cl. LEHMANNVS loc. cit. pag. 359. Tacere vero Porphyrium et Iamblichum mirum non eſt, non enim haec honorifica erant heroi, quem ornab nt ac comebant.

k) Hoc expendendum probe circa apologiam NAVDAEI qui l. c. Pythagoram ab omni fraude liberat.

Digitized by Google

ingenio placuit. His ſubſidiis potiti Alexandrini Platonici, vt haberent, quod miraculis Chriſti opponerent, ex rumuſculis iſtis dubia fide et incerta traditione ſparſis ingentes hiſtorias commenti ſunt, quibus vt fidem facerent, ad auctores diu deperditos prouocauerunt; ſicque θαυμαστῶν Pythagoreorum hiſtoria tandem enata eſt, quam diuerſorum hominum et ſeculorum collectionem impoſturarum eſſe, recte dixeris. Ex quibus etiam patet, non omnia tribuenda eſſe Pythagorae quae ſequentium temporum iactantia ei tribuit [l]. Quae in mentiendo non adeo memor fuit, vt non fraudem et mendacia paſſim proderet, id quod excuſſis plerisque, quae de eo referuntur miraculis facile oſtendi poſſet, ſi id locus pateretur. Quid enim magis ridiculum, quam fluuium Pythagoram ſalutaſſe, de quo tamen veteres ita diſcordant [ll], vt manibus palpari queat, vulgi rumuſculis totam narrationem deberi. Quid inſulſius, bouem a fabis abſtinere monitum, paruiſſe, cum fabarum interdictus eſus nugis Pythagorici ingenii tantum nitatur? Quid ineptius, quam audire muſicam coeleſtem, quae in ſolo Pythagorae ingenio habitans, cum ipſo euanuit? Luſtrationum, incantationum, auerruncationum et huius generis aliorum ſpecimina edidiſſe Pythagoram facile credi poteſt, eiusmodi enim impoſturas tum frequentiſſimas fuiſſe, ſupra de theologis Graecis verba facientes retulimus; meras vero fuiſſe fraudes tum quoque obſeruauimus. Nobis itaque haec Pythagoreorum miraculorum hiſtoria meliori fide digna non videtur, hiſtoria magi celeberrimi Ioannis Fauſti, quam otioſa hominum ingenia, forte et inuidia peperere, educauit credulitas, proſcripſit examen prudens et accuratum. Plura non addimus, videnda apud CLERICVM [m], STOLLIVM [n], NAVDAEVM [o], BAYLIVM [p], aliosque [q].

Virtutes et vitia.

§. XI. Animi corporisque dotibus atque virtutibus prorſus ſuper alios, eminuiſſe Pythagoram, plerisque relatum eſt, quo βιόγραφοι eius ad extollendam illius conditionem, humana ſpecie, vt contendebant, maiorem aſtute vſi ſunt. Adoleſcentem iam ſingulari formae praeſtantia, facie venerabili, morumque dexteritate tanquam bonum inter homines daemonem Samiis viſum eſſe, IAMBLICHVS [r] refert: ex quo de virili aetate iudicium, ſi hos homines ſequimur, ferendum eſt. Adeo vero venuſtae formae fuiſſe multi veterum tradunt, vt eum Apollinem, qui ex Hyperboreis veniſſet, diſcipuli opinarentur [s], additque IAMBLICHVS [ſ], annis LVI expletis, pulchriorem etiam et magis diuinam faciem eius enituiſſe. Nec id negat Timon [ſſ], acerbus philoſophorum reprehenſor, ſed ſermonis leporem et fa-

l) Id hoc ſenſu concedi poteſt BVDDEO monenti Obſ. Hal. Lat. T. II. obſ. X. p. 204 ſeqq.

ll) Alii enim ex ſupra citatis hunc, alii alium fluuium nominant, conf. MENAG. ad l. c. LAERT. PERIZON. ad l. c. AELIANI.

m) l. c. p. 90. add. LLOYD. l. c. praef.

n) Hiſt. phil. mor. gent. §. CXIX. p. 205. qui cuncta neruoſe comprehendit.

o) l. c.

p) Dict. T. III. art. Pythagore, not. K. p. 745 ſeqq. vbi etiam de ſpeculo agit, quo Pythagoram in luna alio loco degenti aliquid indicare potuiſſe mentiti ſunt.

q) Conf. SCHILTER. de diſcipl. Pythag. §. 11. p. 522. Manud. phil. mor. et quos copioſe laudat.

r) c. II. n. 10. plura ſupra iam de eius allata adoleſcentia.

s) ib. c. V. n. 20. LAERT. ſ. 11. AELIAN. L. II. c. 26. conf. MENAG. ad l. c. Laërt.

ſ) ib. n. 11.

ſſ) LAERT. L. VIII. ſ. 36.

et faciei venuſtatem ad venandos homines adhibuiſſe obiicit. Barbam promiſiſſe, et ſeculi mores ſuadent, et MARTIALIS [s] innuit, Pannicum ita ridens:

Democritos, Zenonas, inexplicitosque Platonas
Quicquid et hirſutis ſqualet imaginibus,
Sic quaſi Pythagorae loqueris ſucceſſor et haeres,
Praependet mento nec tibi barba minor.

Oculos vero et faciem tantam maieſtatem inſediſſe narrant, vt vehementer, qui cum eo eſſent, illa percellerentur, iuuenisque acriter ab eo reprehenſus laqueo ſtatim vitam finiuerit [u]. Veſtimentis porro referunt candidis, coronaque aurea vſum eſſe [v]; vel, quod LAERTIVS [w] habet, ſtolam illum candidam ſemper ac mundam, ſtragulam item candidam e lana adhibuiſſe. Quae Laërtii narratio occaſionem dedit viris doctis [x], eos ex veteribus reprehendendi, qui lineas tantum veſtes geſtaſſe Pythagoram, lana, pecori detracta, pro profano veſtitu habito, contendunt [y], recteque dixiſſe LAERTIVM putant, lineorum vſum nec dum ad illa loca penetrauiſſe. Neque tamen ob vnum Laërtium plura veterum teſtimonia, quae diſerte Pythagoram à lana pecori detracta abſtinuiſſe perhibent, deſerenda ſunt; deceptum enim illum eſſe, vel ex eo patet, quod lini vſum tum nondum fuiſſe dicat, cum tamen THVCYDIDES λινᾶς χιτῶνας antiquiſſimum veſtimenti genus, paulo ante ſua tempora dicat in vſu eſſe deſiiſſe [z]. Conueniens quoque doctrinae Pythagorae erat, a lana abſtinere; abhorrebat enim a morticinio, quodque caeſis animalibus detractum erat, ob communem eorum cum hominibus naturam: quare et veſtitum ex animantibus comparatum impurum habuiſſe ait Apollonius [a]. In victu parcum, in potu modicum fuiſſe, atque ſaepe ſolo melle ac pane contentum vixiſſe, vinumque interdiu non guſtaſſe, obſonium illi fuiſſe vt plurimum cruda vel elixa olera, marinis raro vſum eſſe, paſſim narratur [b]. Addit his PORPHYRIVS [c], coenam pane ex milio et pulte et oleribus, rariſſime autem carne ex victimis ſacrificiorum, neque ea promiſcue ex quauis parte conſtitiſſe. Deorum penetralia ſubiturum ibique aliquandiu commoraturum, cibis famem ſitimque arcentibus vt plurimum fuiſſe vſum: et fami quidem arcendae compoſuiſſe ex ſemine papauaris et ſeſamo, ac cortice ſcillae probe lotae, donec a ſucco exteriori repurgaretur, ex floribus aſphodelorum, et foliis maluae, ex polenta, hordeo atque cicere: quae omnia aequali pondere minutim conciſa Hymettio melle in maſſam redegerit: contra ſitim autem praeparaſſe ex ſemine

s) Lib. IX. ep. 47.
u) PLVT. de diſc. adul. et amici T. III. p. m 177.
v) LAERT. ſ. 19. IAMBLICH. c. XXI. n. 100. AELIAN. L. XII. c. 32. conf. MENAG. ad l. c. Laërt.
w) l. c.
x) Is. CASAVBON. et MENAG. ad l. c. Laërt.
y) IAMBLICH. l. c. APVLEIVS in Apolog. PHILOSTRAT. vit. Apoll. L. I. c. 1. L. VIII. c. 7. p. 338.
z) Conf. OLEAR. ad PHIL. vit. Apoll. L. I. c. 1. p. 5.
a) Lib. VIII. c. 7
b) ib. ſ. 19. IAMBLICH. et PORPHYR. ll. cc.
c) n. 34. conf. SCHRADERVS diſſ. I. de Pythag. §. 23. p. 41.

ſemine cucumeris, et vua paſſa pinguiori exemtis acinis, et flore coriandri, item ex ſemine maluae ac portulacae, ac caſei ramentis, ex polline farinae et pinguedine lactis; cuncta haec melle inſulano inter ſe commiſcuiſſe. Quo cibo et potu plane ſingulari vſus fuiſſe videtur, vbi diutius ab hominum conſortio ſeparatus viuebat, vt in antris et adytis ſacris ſaepe ab eo factum; non tantum vt ſuſtentandis corporis viribus ſufficeret, ſed vt ſanguinis quoque motus excitaretur concitatior, ſicque quem affectabat, enthuſiaſmus promoueretur. Ita vero corpus quaſi in quodam aequilibrio ſeruabat, vt eodem ſemper habitu ſibi eſſet ſimile. Animi vero, vt porro refert PORPHYRIVS, ſimiles ſemper mores ex vultu relucebant: nec is voluptate largius diffundebatur, nec moerore contrahebatur, neque vnquam gaudio vel dolore occupatus apparebat. At nec ridentem illum vel flentem vnquam quis vidit. Quae omnia an tanta grauitate ſeruauerit Pythagoras, fides penes hos ſcriptores eſto, quanquam veriſimile ſit, Pythagoram, egregium ſimulatorem, iſtam vultus grauitatem, qua potuerit, arte, affectaſſe, vt ſupra communem hominum conditionem eminere crederetur, et diuini quid in eo reſidere videretur. Quod vero Ariſtoteles apud LAERTIVM [d] ait: nunquam deprehenſum fuiſſe οὔτε διαχωρῶντα, neque veneri operam dantem, neque ſe inebriantem, occaſionem dedit ALDOBRANDINO [e], vt haec de peregrinationibus a Pythagora voluptatis cauſa non ſuſceptis frigide et contra veritatem hiſtoriae Pythagorae, quae tot nobis peregrinationes narrat, explicaret. Non enim hoc vult ſcriptor vetus, ſed, tantam Pythagorae verecundiam fuiſſe, praedicat, vt neque exonerandae ventris reddendaeue vrinae cauſa deceſſiſſe e via [f], neque venere coram aliis vſus fuiſſe vnquam viſus ſit. Commendat porro IAMBLICHVS [ff] prudentiam eius oeconomicam, tum potiſſimum demonſtratam, cum Alcaei adiiſſet haereditatem. Exercitationes quoque matutinas domi proprias habebat, animum ſuum ad lyram componens, et veteres quosdam Thaletis paeanas accinens [g]. Quin et ſaltationes quasdam ſaltitabat, quas agilitatem atque ſanitatem conciliare exiſtimabat. Nec deambulationes promiſcue cum multis conficiebat, ſed vno tantum vel altero comite in templis aut lucis; ſeligens ſibi loca ab omni ſtrepitu remotiſſima et amoeniſſima [h]. Etſi vero haec facile credi queant, nec virtutum naturalium dona Pythagorae deneganda ſint, patet tamen ex tota vitae eius hiſtoria et philoſophandi quoque inſtituto, eo tetendiſſe primarium eius ſcopum, vt more ſeculi [i], quo viuebat, doctrinam non coelitus tantum accepiſſe crederetur, ſed et daemon inter homines verſans haberetur, quem in finem abſurdiſ-

d) ſ. 19.

e) Ad h. l.

f) Id enim διαχωρεῖν apud Graecos ſignificare, multis veterum locis probari poſſet, ſi id ageretur. Male itaque Interpres Latinus quoque: nunquam viſus eſt ſaturari. Miramur haec Menagium praetermiſiſſe.

ff) Cap. XXX. n. 170.

g) PORPHYR. l. c.

h) ibid.

i) Hunc temporum illorum morem vt exempla plurima ſupra quoque, vbi de theologis Graecis et barbaris dictum, tacta, probant, ita imprimis is hic attendendus eſt, quia magnam facit veriſimilitudinem, Pythagoram ſe ei aſtute attemperauiſſe.

Digitized by Google

diſſimae ſuperſtitioni litabat. Cuius rei argumentum, praeter ea, quae in antecedentibus adduximus, imprimis aureum femur eſt, quod Abaridi inter Olympica certamina oſtendiſſe, vt is crederet, recte ſe Pythagoram pro Apolline habuiſſe, tanto conſenſu veteres tradunt [k], vt vix dubitari queat, rem ita a Pythagora fuiſſe inſtitutam, licet doctiſſimus KVHNIVS [l] rem incertam eſſe putet, propter rationes Abaridis chronologicas quas cum Pythagoreis non ſatis conſpirare ſuo loco monuimus; quoniam enim dubia eſt aetas Scythae, tot veterum teſtimonia non tam facile conuelli poſſunt. Quod ſi verum hoc eſſe conceditur, videre nemo poſſit, qua ratione ab inſigni impoſtura Pythagoras liberari queat, cuius eum propter hanc quoque cauſam reum ex veteribus egerunt PLVTARCHVS [ll] et LVCIANVS [m], qui falſe eum traducit. Non defuere quidem, qui, vt ab inſigni culpa Pythagoram liberarent, alium veterum narrationibus ſubeſſe ſenſum, contenderunt, et ſuſpicati ſunt, Pythagoram vel alchemiae myſterium Abaridi tradidiſſe, vel ſymbolico dicendi genere diuinam ei originem aperuiſſe [n], vel pulcherrimum tantum femoris habitum oſtendiſſe, cum aurea dici ſoleant egregia et pulchra [o], vel ex femore Pythagorae, fricato et accenſo ignem halitum auro ſimilem prodiiſſe [p], vel icteri morbo femur luteum colorem induiſſe: verum ea omnia contorta eſſe, et ſine vlla veriſimilitudine dici, quilibet videt, qui diſerta veterum loca cum iis contulerit, quae luculenter tradunt, oſtenſo aureo femore Abaridi Pythagoram de diuinitate ſua fidem feciſſe [q]. Nec mutandi metalla ars eo quidem tempore cognita fuit, vt ſupra probatum; ictero vero, vel fricatione colorem aureum induiſſe nulla vel leui probabilitate dicitur. Nihil itaque aliud inde colligendum, quam pertinere hoc aureum femur ad θαυμάσια Pythagorae, quo veteres omnes retulerunt, eſſeque illud luculentum impoſturae ſpecimen, quo vir vaferrimus hominibus illuſit, vt diuiniores ſibi origines aſſereret. *Aureum femur.*

§. XII. Familiam aluit Pythagoras, ducta vxore, genitisque ex ea liberis, vt adeo, quod Ariſtoteles apud LAERTIVM [r] dicit: οὐδὲ πώποτε ἐγνώσθη οὔτε διαχωρῶν οὔτε ἀφροδισιάζων, non ad abſtinentiam a Venere, ſed ad verecundiam Pythagorae modeſtiſſime ea vtentis referendum ſit. Vxorem duxit Theano, quam Crotone ortam dicit SVIDAS [s], et Didymus apud CLEMENTEM ALEXANDRINVM [ss], Creſſam vocat, filiam Pythanactis, PORPHYRIVS [t]. Quae non concorditer tantum cum marito vixit, familiaeque etiam poſt eius fata praefuit, ſed philoſophiam quoque *Vxor, et familia.*

 con-

k) PLVTARCH in Num. T. IV. p. m. 116 ſeq. AELIAN. L. II. c. 26. L. IV. c. 16. LAERT. L. VIII. ſ. 11. IAMBLICH. c. XIX. n. 92. c. XXVIII. n. 135. 140. PORPHYR. n. 28.

l) Ad l. c. AELIANI.

ll) l. c.

m) In Gallo l. c.

n) THEOD. CRVGERVS progr: de aureo femore Pythagorae ἀποθεώσεως eius ſigno.

o) SCHRADERVS diſſ. I de Pyth. p. 36.

p) LICETVS de monſtr. L. II. c. 48.

q) Vnus LVCIANI locus omnes has coniecturas euertit.

r) ſ. 11.

s) In Theano T. II.

ss) Strom. L. I. p. 309.

t) n. 4.

coniugis didicit, et ſcholam poſt eius obitum rexit [u]. Inſano eius amore flagraſſe Pythagoram, poëta vetus apud ATHENAEVM [v] tradit; laudantque veteres non tantum pulchritudinem eius, ſed et caſtitatem et coniugalem fidem [w]. Alii tamen non vxorem, ſed filiam Pythagorae fuiſſe, dicunt, Brontini Crotoniatae vxorem [x], cuius tamen natam quidam dicunt. Libros quoque ei veteres tribuunt, de quibus videndus MENAGIVS [y]. Ex hac vxore duos filios [z] ſuſcepit Pythagoras, Telaugem et Mneſarchum aui nomine inſignitum: alii [a] Duridis Samii auctoritate Arimneſtum addunt, Democriti praeceptorem, vt Telauges Empedoclem inſtituit. Filias quoque aliquot memorant, Saram, Myiam, Arignoten [b]; additur aliis Damo [c], quo tamen nomine quibusdam [d] filius fuiſſe Pythagorae dicitur. Totam hanc familiam parentis philoſophiam edoctam, eruditionem illius temporis praeſtantiſſimam tenuiſſe, et ad poſteros quoque poſt parentis obitum propagaſſe, veteres teſtantur, quorum teſtimonia congeſſit MENAGIVS [e] de his feminis philoſophis pluribus videndus. Incertum tamen eſſe, quod multi veterum perhibent, ſcriptis eas parentis philoſophiam comprehendiſſe [f], ex iis apparebit, quae poſtea de ſcribendi apud Pythagoreos more dicentur. Aluit etiam ſeruos duos veteribus commemoratos, Aſtraeum et Zamolxidem Thracem, quorum vtrumque philoſophiae myſteria docuiſſe traditur. De Aſtraeo a Mneſarcho ſub populo inuento mira et fabulae proxima refert Diogenes *de incredibilibus* [g] *vltra Thulen*, eumque ab Anaximandro Geometriam edoctum, Pythagorae dono datum, et ab eo, exploratis ingenii et corporis circumſtantiis, in diſciplinam et familiaritatem receptum eſſe tradit. Zamolxidis Getarum legislatoris hiſtoriam ſupra inter ſeptentrionis philoſophos tetigimus, quibus hoc loco hoc tantum adiicimus, Graecos quidem magno conſenſu Zamolxidem Thracem Pythagorae diſcipulum et ſeruum facere [h], prouocantque IAMBLICHVS [i] et PORPHYRIVS [k] ad Dionyſiphanem eius auctorem: monuiſſe vero iam HERODOTVM [l], idem ſe quidem a Graecis accepiſſe, exiſtimare ſe vero, Zamolxin multis annis ante Pythagoram vixiſſe. Quae ſententia veriſſima omnino videtur eſſe, cum inter vetuſtiſſimos legislatores Getarum Zamolxis referatur, qui ei diuinos

u) THEODORIT. therap. L. II.

v) Lib. XII. conſ. MENAG. Hiſt. mul. philoſ. n. 79. p. 500.

w) Patet id ex apophthegmatibus eius apud CLEM. ALEX. Strom. L. IV. p. 522.

x) IAMBLICH. c. XXVII. n. 132.

y) l. c. add. FABRIC. Bibl. Graec. Vol. I. p. 512. Matrem et filiam fuiſſe cognominem quibusdam placuit, et ad hanc epiſtolae relatae, quae ſub Theanus nomine circumferuntur, et GALEVS inter ſcripta Pythagorea exhibet Op. Myth. p. 740 ſeq. De quibus tamen epiſtolis quid ſentiendum ſit, aliquoties iam dictum eſt.

z) SVIDAS l. c. PORPHYR. n. 3.

a) PORPHYR. n. 3.

b) IDEM l. c. IAMBLICH. SVIDAS ll. cc. Anonym. PHOTII p. 57. BENTLEI. Apol. ep. Phalar. p. 383. DODWELL. de aetate Pythag. p. 124. MENAG. l. c. FABRIC. l. c. p. 509.

c) LAERT. L. VIII. ſ. 42. IAMBLICH. c. XXVIII. n. 146. MENAG. l. c. n. 90.

d) SVIDAS in Pythag. l. c.

e) l. c.

f) Vid. laudati MENAGIO et FABRICIO ll. cc. PORPHYRIVS l. c. ſcripta haec ſuo adhuc tempore extare dicit.

g) Apud PORPHYR. n. 10 ſeq.

h) LAERT. L. VIII. ſ. 2. quosque ad h. l. in partes vocat MENAGIVS, STRABO L. XVI. p. 762. L. VII. p. 297. ORIG. contra Celſ. L. III. p. 144. CYRILL. contra Iul. L. VI. p. 208.

i) n. 104.

k) n. 15.

l) Lib. IV. c. 95. 96. conf. BENTLEI. p. 58. LLOYD. l. c. CLERIC. l. c. p. 90.

Digitized by Google

Fig. III. ad pag. 1020

Schema
decem Sephirarum ex lumine infiniti Scaturientium earumque ordinis inter ſe.

Digitized by Google

uinos honores tribuerunt; vnde longe antiquiorem fuiſſe neceſſario ſequitur. Videturque vel nominis eiusdem ſeruum habuiſſe Pythagoras, confuſum poſtea cum legislatore Getarum, vel affinitas quaedam doctrinae de ſtatu animarum poſt mortem Graecos induxiſſe, vt hunc quoque Pythagorae diſcipulum crederent, licet multo prius hoc dogma habuerint Scythae et Hyperborei; vel abſurda Pythagoreorum conſuetudo, omnes viros celebres inter barbaros vel magiſtros vel diſcipulos Pythagorae conſtituendi, hunc Zamolxim ſeruum effinxiſſe.

§. XIII. Certiora, hactenus traditis, non ſunt, quae de morte Pythagorae veteres paſſim narrant, cuius et tempus et genus varie refertur. *Mors.* Ol. LXVIII. obiiſſe, duo mſc. Codd. Chronici Euſebiani notant, quae recta ſunt, ſi ſupponatur, natum eſſe Ol. XLVIII. et LXXX annos expleuiſſe, quod Heracliti aſſertum apud LAERTIVM [m]. Alii tamen eiusdem Chronici codices, quos ſecutus eſt magnus SCALIGER, O. LXX. 4. ponunt, quod tempus et illis placet; qui XC. annos viuendo attigiſſe Pythagoram ſtatuunt; quos ſequitur etiam LLOYDIVS [n]. Alii, quorum calculos ſequitur DODWELLVS, quique centenario proximum obiiſſe, Hermippo apud LAERTIVM [o] credunt, Olymp. LXXVII½. ponunt. Anonymus vero PHOTII CIV. annos vitae curſu abſoluiſſe dum tradit, ab omnibus, qui ex veteribus de morte Pythagorae retulerunt, deſeritur. Nec mirandus hic diſſenſus eſt, cum ſatis negligentes veteres, ad quorum fidem tamen recurrendum eſt in conſtituendo die Pythagorae emortuali, in rationibus temporum annotandis fuerint. Nec magis certa ſunt, quae de mortis genere et cauſa paſſim apud veteres narrantur. Et hoc quidem dubio carere videtur, Pythagoram eiusque diſcipulos, quibus ſingularem vitae rationem et conſuetudinem valde a reliquorum hominum vita abeuntem praeſcripſit, et morum ſingularitate et reiectione eorum, qui explorati non ad ſocietatem eius admittebantur, et legum nouarum publicatione et rerum publicarum, quam moliebantur, emendatione et immutatione, inuidiam iramque incolarum magnae Graeciae, praecipue Crotonae, Metapontique in ſe concitaſſe, qua ad opprimendum Pythagoram eiusque diſcipulos et factionem conſpirauerint [p]. Qua vero ratione id euenerit, diuerſiſſime narrant veteres. Heraclides apud LAERTIVM [q], Pythagoram ait, poſtquam in Delo Pherecydi iuſta perſoluiſſet, rediiſſe in Italiam, et cum in domo Milonis Crotoniatae conuiuii celebritatem offendiſſet, Metapontum veniſſe, ibique cum viuere diutius nollet, inedia vitam finiuiſſe. His vero chronologia Pherecydis obſtat, quae manifeſte euincit, maturius hoc Pythagorae in Delum iter ab eo ſuſceptum eſſe, de quo ſupra cum actum ſit, nihil hic repetimus. Aliter Hermippus apud eundem LAERTIVM [r]: bello

 inter

m) Lib. VIII. ſ. 44. conf. MENAG. ad h. l. LLOYD. l. c. CLERICVS p. 124.

n) l. c. citati.

o) ſ. 40.

p) Prolixe hoc enarrat Apollonius apud IAMBLICH. c. XXXV. n. 25 ſeqq.

q) Lib. VIII. ſ. 40.

r) ibid.

Digitized by Google

inter Agrigentinos atque Syracuſanos exorto, Pythagoram exiiſſe cum ſociis, Agrigentinis opem laturum: his autem in fugam verſis, illum in fabarum campum incidiſſe, quem cum circumire vellet, a Syracuſanis fuiſſe interfectum. Reliquos vero, ad triginta quinque Tarenti fuiſſe crematos, cum primariis ciuitatis in reipublicae adminiſtratione contraire vellent. Quae mire placent DODWELLO [s], cuius chronologicae rationes cum narratione Hermippi reliquis melius concordant. Verum omni prorſus caret veriſimilitudine [t] virum nonagenarium, qui per totam vitam non Marti, ſed Muſis litauerat, relicta ſchola in bellum profectum praelio interfuiſſe, et Pythagoream ſapit fabulam, maluiſſe Pythagoram occidi, quam fabas in agro florentes pedibus proculcare. Alii ita rem narrant [u]: conſediſſe Pythagoram in domo Milonis, cum ſociis, eam vero domum quempiam ex his, quos ille admittere noluerat, per inuidiam incendiſſe, vel, ſecundum alios, ipſos Crotoniatas tyrannidis ſuſpicione et metu hoc perpetraſſe, Pythagoram igitur cum per incendium euaſiſſet, ſolum relictum eſſe, et in agrum quendam fabis plenum intrantem ibi conſtitiſſe, ac dixiſſe: Capi praeſtat, quam has dari peſſum, caedique ſatius eſt, quam loqui, (vel in moerore potius vagari [x]) atque ita iugulum perſecutoribus nudaſſe, compluresque ex diſcipulis circiter XL. fuiſſe interemtos, paucos effugiſſe, interque hos Archytam Taretinum et Lyſidem. Quae ex Ariſtoxeno atque aliis IAMBLICHVS [y] atque PORPHYRIVS [z] ita prolixius exponunt: Inſidias Pythagoreis a longo tempore ſtructas eſſe: tandem conſpirauiſſe contra eos Crotoniatas. Cylonem enim Crotoniatam, hominum potentem et violentum, ſed a Pythagora reiectum, a quo in conſortium recipi anxie cupiebat, cum factione ſua aduerſus Pythagoram eiusque amicos conſurrexiſſe. Pythagoram itaque odio cedentem, Metapontum ſe contuliſſe, ibique mortuum eſſe. Etſi vero aliquandiu Pythagorei ſe virtute ſua ſuſtinerent, tamen Cyloniorum inſidiis factum eſſe, vt domus Milonis in qua Pythagorei de militia deliberaturi. conſederint, igne ſubiecto cum ipſis viris combureretur, duobus tantum dilapſis, Archippo [a], qui Tarentum petierit, et Lyſide, qui in Graeciam abierit, Thebasque profectus Epaminondam docuerit: reliquos Pythagoreos omnes, Archyta Tarentino excepto, Italia emigraſſe, atque Rhegium confluentes, ibi vna vixiſſe. Dicaearchus vero apud PORPHYRIVM [b], ipſum Pythagoram adfuiſſe ait, cum illa conſpiratio erumperet; et ab amicis comprehenſum, primum Caulonium portum, inde Locros petiiſſe. Reiectum a Locrenſibus Tarentum vela feciſſe, et eodem ibidem, vt Crotone, modo exceptum Metapontum abiiſſe, vbique ſeditionibus in Pythagoreos orientibus. In Metapontina vero factione ipſum periiſſe Pythago-

s) l. c.

t) Conf. CLERIC. l. c. p. 157. conf. MENAG. ad LAERT. L. VIII. §. 39. BAYLE l. c. not. P.

u) LAERT. §. 39.

x) Vid. I. CASAVB. ad h. l.

y) Cap XXXV. n. 248 ſeqq.

z) n. 54 ſeqq.

a) Ita melius legi, quam apud alios Archytam, ex dicendis infra de hoc philoſopho patebit;

b) n. 20.

thagoram, cum ad Muſarum aedem confugiens neceſſariis omnibus deſtitutus in ea permanſiſſet. Sunt et alia, quae diuerſimode narrantur, quibus non immoramur, nec enim in tanto veterum diſſenſu certi quid ſtatui poteſt, praeter hoc vnum, ipſam Pythagoreae ſocietatis conſtitutionem delendae ſectae occaſionem dediſſe, et Pythagoram ſenio grauem oppreſſiſſe: in reliquis enim circumſtantiis paſſim ἀσύςατα regnant. Poſt mortem [c], qui viuus numinis inſtar cultus erat, non minore ſuperſtitione Dei inſtar honoratus eſt. Crotoniatae domum eius in aedem Cereris conuerterunt [d]; et per nomen eius iurauere ſectatores [e]: ſtatua quoque, Deorum monitu ipſi poſita eſt [f] a Romanis, vt taceamus Carpocratianos eius imaginem Ieſu imagini iunxiſſe [g]. Ceterum, vt hoc quoque addamus, multi fuere Pythagorae [h], quorum vnus et alter philoſophi temporibus vixit, quorum cum noſtro confuſio hiſtoriam Pythagoricam mire turbauit, imprimis Pythagoras Lacedaemonius Numae coaeuus et Pythagoras Samius pugil, quorum res noſtro paſſim perperam tribuuntur.

§. XIV. Non minori ſententiarum diuortio diſputatur, vtrum Pythagoras aliquid ſcripſerit, ſcriptumue reliquerit? Affirmatiuam tanta fiducia ſequitur LAERTIVS [i], vt contrarium ſentientes nugari dicat, et ad Heraclitum prouocans tria eum volumina ſcripſiſſe ait, *de inſtitutione, de ciuilitate, de natura*, ſiue *paedeuticum, politicum, phyſicum*. Fuiſſe enim ait, ex Heracliti teſtimonio hiſtoriarum prae aliis omnibus peritum, veterumque ſcripta euoluentem inde ſuam ſapientiam collegiſſe, polymathiam arteſque vafras, (κακοτεχνίην). Heraclides vero Serapionis filius in epitome Sotionis [k] ſex eius tractatus commemorat, primum *de vniuerſo*, metrice ſcriptum, ſecundum, *ſermonem ſacrum*, tertium *de anima*, quartum *de pietate*, quintum *Helothalem*, quod nomen fuit parentis Epicharmi; ſextum *Crotonam* aliosque tractatus duos, vnum *de natura*, alterum *de Diis*, quibus comprehenſam doctrinam exiguo tempore Abarim docuerit, memorat IAMBLICHVS [l]: quorum alter *ſermonis ſacri* titulo inſignitus fuiſſe, et ex arcanis maxime Orphei doctrinis decerptus dicitur, vel ab ipſo Pythagora concinnatus, vel ex commentariis Pythagorae, quas Damoni filiae reliquerat, a Telauge conſcriptus, de quo ſupra in hiſtoria Or-

Scripta.

c) Epitaphia quaedam exhibet LAERTIVS ſ. 44 ſeqq.

d) LAERT. ſ. 15. IVSTINVS L. XX. c. 4. PORPHYR. n. 4. conf. Otium Vind. Mel. III. ſ. 8. p. 270.

e) PORPHYR. n. 20. et HOLSTENIVS atque RITTERSHVS. ad h. l. HIEROCLES in aur. carm. p. 225. 230 conf. OMEIS ethic. Pythag. pag. 113. IAMBLICH. n. 28. Otium Vindel. p. 272.

f) PLVT. in Numa T. IV. PLINIVS H. N. L. XXXIV. c. 6. conf. BAYLE l. c. not. A. Quosdam ſtatuam Sami a Polycrate in Iunonis templo erectam Pythagorae fuiſſe ſtatuentes refutat APVLEIVS in florid. l. c.

g) AVGVSTINVS de haereſ. ad Q. V. D. n. 7. T. VI. Opp.

h) LAERT. L. VIII. ſ. 46. decem enumerat, quibus tres addit STANLEIVS p. 698. conf MENAG. ad l. c. Laërt. MEVRS. ad Ariſtoxen. p. 150. viginti nominat, IONS. de Scr. Hiſt. phil. L. IV. p. 343 viginti nouem, conf. DODWELL. l. c. p. 114. FABRIC. Bibl. Gr. Vol. I. p. 451.

i) Lib. VIII. ſ. 6. conf. CLEM. ALEX. L. I. Strom. p. 332.

k) LAERT. L. VIII. ſ. 7.

l) Cap XIX. n. 90. Obſeruauimus vero Amoen. lit. T. VII. p. 198 ſeq. locum hunc eum ſenſum habere poſſe, docuiſſe, Pythagoram Abarim ea, quae poſtea libris iſtis duobus comprehenſa ſint.

Digitized by Google

Orphei mentio facta eſt [m]. Alia, paſſim memorata, et in his librum *de virtutibus medicis herbarum*, quem pertinacem famam antiquitatemque Pythagorae tribuere PLINIVS [n] dicit, praeterimus [o]. Quae veterum ſuffragia recentiores etiam quosdam in partes traxere. Fuerunt tamen inter veteres et numero et auctoritate potiores, qui candide faſſi ſunt, nullum, quod genuinum eſſet, Pythagorae ſcriptum extare, nec ſcripſiſſe quicquam Pythagoram, in quorum numero eſt PLVTARCHVS [p], IOSEPHVS [q], LVCIANVS [r], PORPHYRIVS [s], ARISTIDES [t] hisque tempore poſteriores multi, et recentiores quoque plerique, quorum nomina alio loco produximus [u]. Nec dubitamus huic parti probabiliores rationes ſequenti accedere, natura potiſſimum et indole philoſophiae Italicae methodique a Pythagorae deamatae adducti. Poſtea enim indubitatis veterum teſtimoniis euincemus, Pythagoram ſollicite cauiſſe, ne quid doctrinarum ſuarum in vulgus emanaret, huncque in finem et τὸ αὐτὸς ἔφα introduxiſſe, et ſymbolicam methodum adhibuiſſe, et iusiurandum interpoſuiſſe. Cui curae reſpondere non potuit ſtudium conſignandi doctrinam ſuam, peculiaribus ſyngrammatibus. Etſi vero pertinaciter pugnare nolimus, Pythogoram quaedam, quae ad alias rerum ſuarum rationes pertinebant, ſcripto forte conſignaſſe, adeo tamen hoc ad doctrinas philoſophicas trahi non poteſt, vt potius ab his argumentum peti queat, Pythagoram nullum librum philoſophici argumenti ſcripſiſſe. Refert enim IAMBLICHVS [x], quicquid ſcriptum reliquerit Pythagoras, morientem Damoni filiae commendaſſe, monitae, vt ſecretum cuſtodiret, quae parentis quoque iuſſis mordicus inhaeſerit. Quod ſua abſcondendi ſtudium ſi in ἐξωτερικοῖς tam diligenter ſeruauit Pythagoras, quis credat τῶν ἐσωτερικῶν librum eum conſignaſſe? Parum vero nos mouent ſcripta Pythagorae apud veteres paſſim tributa. Vt enim taceamus, nomen Pythagorae ὁμώνυμον occaſionem quibusdam dediſſe, libros Pythagorae Samio ſupponendi, e. g. Pythagorae medici ſcripta [y], ipſum Pythagoreorum ſtudium meletemata ſua more ſeculi ad magiſtrum referendi, hos libros Pythagoricos aperte produxit. Quod ipſius IAMBLICHI [z] teſtimonio probamus, teſtantis, diſcipulos Pythagorae, quae ex ore eius audita exceperunt, et in literas retulerunt, ea ne pro ſuis quidem venditaſſe, ſed retuliſſe ad Pythagoram, tanquam quae ipſius eſſent. Plura, alio loco prolixius expoſita [a], hic non cumulamus, ſed Dicaearchi aliorumque accuratiorum, vt ipſe monet PORPHYRIVS [b], auctorum fidem et relationem ſequimur: *Pythagoras prae*

m) Conf. MENAG. ad Laërt. L. VIII. ſ. 7. FABR. Bibl. Gr. Vol. I. p. 119. Cercopi Pythagoreo tribueb t Epigenes, Hipp. ſo LAERTIVS, Arignotae SVIDAS. Fuit vero duplex, vnus metricus, alter proſaicus dialecto Dorica conſcriptus.

n) L. XXIV. c. 17. conf. L. XIX. c. 5.

o) Enumerat omnia ſcripta Pythagorae tributa FABRIC. Bibl. Graec. Vol. I. p. 453.

p) De fortuna Alexandri T. II. Opp.

q) Contra Apion. T. I. p. 1046.

r) De lapſu in ſalut. T. III. p. m. 198.

s) l. c. n. 57.

t) Orat. II pro Rhet. T. III. p. 495.

u) l. c. Amoen. lit. conf. FABR. l. c. p. 452.

x) Cap. XXVIII. n. 146.

y) LAERT. L. VIII. ſ. 47. collato PLINIO L. XIX. c. 5.

z) Cap. XXIX. n. 158.

a) Amoenit. lit. l. c.

b) n. 57.

Digitized by Google

prae moerore propria manu e viuis ſublato, exuſtisque igne diſcipulis, vnum alterumue, et in his Lyſidem et Archippum euaſiſſe, qui deficientem cum combuſtis, quam hucusque in pectoribus arcanam reconditamque cuſtodierint, praeter quaedam intellectu difficilia, quae exterioris admiſſionis auditores memoria repetebant, ſcientiam, exiguos ſcilicet philoſophiae igniculos, obſcuros eos admodum et peruestigatu difficiles conſeruarint, verentesque, ne philoſophiae nomen inter homines interiret penitus, commentaria quaedam ſummatim compoſuerint, et antiquorum ſcriptis et eorum, quorum ipſi meminerant, in vnum redactis. Illud certum eſt, et a IAMBLICHO[c] quoque conceſſum: inter tam multa annorum curricula et aetates nihil vnquam Pythagoricorum hypomnematum confectum elaboratumque apparuiſſe, ante Philolai tempora, qui primus libros Pythagoricos tres Dioni vendidit[d], vt in Platone dictum[e]. Inter ſcripta vero Pythagoreorum, praeceptori praeter rem tributa nullum eſt celebrius aureis carminibus, licet ea exotericam magis, quam interiorem, doctrinam contineant, quae docto commentario illuſtrauit HIEROCLES[f]. Illa enim non Pythagorae, ſed Pythagoreis tribuenda eſſe, veteres, ipſique Platonici non negant[ff], et ex dictis facile colligi poteſt. Num vero vel Lyſidis, vel Philolai, vel Epicharmi, quod STANLEIVS[g] putat, vel Empedoclis, quae FABRICII[h] coniectura veriſimilitudine non deſtituta eſt, opus ſint, in tanta rei incertitudine definiri non poſſe putamus. Vſus vero eſt Pythagoras et ſequaces plerumque dialecto Dorica[i], cuius tunc vſus frequentior erat in parte Italiae inferiore: idque etiam fragmenta Pythagorica hodienum extantia docent.

Ratio docendi Pythagorea.

§. XV. Hactenus inter denſas incertis viis ſyluas oberrauimus, ipſius Pythagorae hiſtoriam vitamque deſcribentes; parumque plani certique vidimus; paulo clarior iam lux affulget et ſemita expeditior, vbi ratio docendi a Pythagora adhibita explicanda eſt, in qua delineanda veteres non adeo diſſentiunt. Cuncta tamen inter ſe diſtinguenda ſunt, probeque ſeparatim expendenda, cum confuſio et huic parti tenebras induxerit. Pleraque vero, ſi veteres conſulimus, ad haec potiſſimum momenta redeunt:

Auditores duplicis generis.

I. Auditorum atque diſcipulorum accuratum ante omnia diſcrimen Pythagoras inſtituit, methodumque duplicem, vulgarem nempe et arcanam, quam

c) c. XXXI. n. 200.

d) Fuiſſe eos tres libros ſupra ex Laërtio adductos veriſimillimum eſt, recteque obſeruatum FABRICIO l. c. p. 453.

e) Non obſtat hactenus dictis Heracliti teſtimonium, ad quod prouocat Laërtius, illud enim non dicit, Pythagoram libros ex aliis conſcripſiſſe, ſed hauſiſſe eum ſapientiam ſuam ex monumentis inter peregrinandum collectis; fruſtraque haec trahit Laërtius ad initium libri phyſici. Tria enim illa ſyngrammata ſtudioſe occultata cum primus publicauerit Philolaus, ea videre Heraclitus non potuit, pulchre hoc ex ipſo LAERTIO ſ. 15. obſeruante DODWELLO, de aet. Pythag. p. 119 ſeq. Nec antea potuit eas inſpicere Heraclitus, qui Pythagoreorum ſectae addictus haud fuit, ſed neminem audiuit. Quae vero pro aſſerendis Pythagorae ſcriptis attulit LEO ALLATIVS de ſcript. Socratis erudite repreſſit B. OLEARIVS pec. diſſ. quae STANLEII hiſt. phil. P. III. p. 198. inſerta eſt.

f) Dicetur de eo T. II. ſuo loco.

ff) Vide nominatos FABRICIO l. c. p. 460.

g) Hiſt. phil. P. VIII. p. 699.

h) l. c. p. 461.

i) IAMBLICH. c. XXXIV. n. 241. qui prolixe de cauſa adhibitae dialecti Doricae diſſerit.

Digitized by Google

quam in Aegypto non ſine magno ſacerdotum commodo et auctoritatis atque emolumentorum incremento adhiberi didicerat, in vſum quoque traduxit. Adaptaſſe enim Pythagoram ſcholae ſuae faciem, quantum circumſtantiae patiebantur, Aegyptiacis ſcholis, inſtituta comparatione facile euinci poteſt. Scilicet non perire paſſus eſt vir callidiſſimus, quae magnis moleſtiis, et ſumtibus didicerat in Aegypto, quaeque ad extollendam inſtituti, quod meditabatur, auctoritatem, nominisque, quam quaerebat, famam ad diuinitatem relatam, augendam facere poſſe nouerat. Publica itaque oratione laudabat quotodie virtutem, et vitia luxuriae, caſusque ciuitatum ea peſte perditarum enumerabat; matronarum quoque ſeparatam a viris doctrinam, et puerorum a parentibus frequenter habebat, docebatque nunc has pudicitiam et obſequium in viros, nunc illos modeſtiam, et literarum ſtudium, hasque diſputationes aſſidue inſtituebat, vt prolixe IAMBLICHVS[k], paucis IVSTINVS[l] tradit. Ita docebat in templis, in gymnaſiis, aliisque locis publicis. Hi vero auditores ad ſcholam Pythagorae proprie non pertinebant, ſed ſua conſuetudine vitaeque inſtituto ac legibus viuebant, et a genuinis Pythagorae diſcipulis pro profanis, atque extraneis habebantur[m], ſcilicet qui indigni eſſent, vt intimioris ſapientiae fierent participes, cum e contrario intimioris admiſſionis diſcipuli, amici, ſocii, familiares vocarentur, nominibus his ſpeciali ſignificatione ad eos ita applicatis, vt non niſi in intimam diſciplinam admiſſos ſignificarent[n].

Exoterica doctrina.

Eſoterici.

II. Praeter hos publicos Pythagorae auditores erant alii quoque, qui diſciplinae eius propius ſe dederant. Refertque IAMBLICHVS[o], ſexcentos fuiſſe, quos non tantum ad capeſſendam philoſophiam oratione ſua permouerit, verum etiam dicto ſuo audientes habens, bonorum vitaeque communione iunxerit, vnde κοινόβιοι nominati ſint, quae vox vna cum ſimili inſtituto non ad philoſophos tantum, ſed ad Chriſtianos quoque tranſiit[p]. In hanc vero communionem qui volebat recipi, ſeſeque Pythagorae ad diſcendum obtulerat, cum prius ἐφυσιογνωμόνει, qua voce vtitur GELLIVS[q], id eſt ex vultu reliquisque habitus externi morumque circumſtantiis animi inclinationem atque diſpoſitionem explorabat, atque diiudicabat. Primo enim, vt luculenter IAMBLICHVS[r] exponit, inquirebat, quo affectu quis parentes aliosque familiares fuiſſet proſecutus: deinde notabat riſus ipſius intempeſtiuos, ſilentium, ſermonisque abuſum: tum quo cupiditatibus modo indulgeret, quos haberet ſibi familiares, et quo pacto cum iis viueret; denique quibus potiſſimum rebus interdiu vacaret, quibus idem gauderet,

Eorum exploratio.

k) c. VIII. ſeqq.
l) L. XX. c. 4.
m) IAMBLICH. c. XXXII. n. 237.
n) ib. c. XXXV. n. 257. SVIDAS T. I. v. ἑταῖροι p. 876. SCHEFFER. de nat. phil. Ital. c. XI. p. 99 ſeqq.
o) c. V. n. 29.
p) A Pythagoreis ad Iudaeos in Aegypto tranſiiſſe infra T. II. de therapeutis acturi docebimus. Inde ad aſcetas, et ab his ad monaſteria inſtitutum peruenit. Obſeruauit id ipſe HOLSTENIVS ad PORPHYR. n. 20. p. 27. qui et ſimilia ab aliis philoſophis ſuſcepta eſſe, erudite docet.
q) N. A. L. I. c. 9. vbi luculenter de diſciplina Pythagorica agit, quod Gellii caput docto commentario illuſtrat IOH. SCHILTERVS diſſ. de diſcipl. Pyth. §. XIX ſeqq. ſuffixa manud. phil. mor. ad iuriſpr. p. 532 ſeqq. conf. IAMBLICH. c. XVII. n. 71. SCHEFFER l. c. c. XVII. p. 108 ſeqq.
r) l. c. L. XX. n. 94. PORPHYR. n. 33. SCHILTERVS et SCHEFFERVS ll. cc.

Digitized by Google

deret, doleretue: inſpiciebat et vultum et inceſſum, et totius corporis motum, atque ex natiuis faciei lineamentis ipſos ita noſcitabat, vt manifeſta indicia obſcuris animorum inclinationibus indagandis adhiberet. Quin et, quod IDEM alio loco [s] addit, ad animi commotiones virtutesque tum intellectus, tum voluntatis attendebat, obſeruabatque inter explorandum, an capaces eſſent, ea ſilentio cuſtodire, quae didiciſſent, deinde, an eſſent modeſti, an vehementiori affectui ſuccumberent, an contentioſi, an ambitioſi forent, ſi inſtructi a bonis moribus viderentur, tum porro in docilitatem et memoriam inquirebat; initio quidem, an prompte et perſpicue aſſequerentur, quae dicta erant: deinde quo amore, quaue moderatione tradita amplecterentur? et an abeſſet animi ferocia ſuae inſtitutioni inimica, placidique et tractabiles ſequerentur mores. Atque haec in probatione diſcipulorum ſpectabat, hucque ducebat prima eorum exercitamenta: ſicque exploratos aptos quos deprehenderat ad ſocietatem admittebat, ſin vero ineptum quempiam deprehenderet, eum tanquam alienum (ἀλλόφυλον) et extraneum procul reiiciebat, cuius exemplum ſupra in Cylone habuimus reiecto, quod toti poſtea ſocietati interitum attulit.

Exercitationes philoſophicae.

III. Neque vero ita exploratos initima mox admiſſione dignabatur, ſed purgandis a cupiditatum imperio animis intentus, per varias ἀσκήσεις ſiue exercitia philoſophica probabat, et an ſuperandis cupiditatibus ſuffecturi eſſent, tentabat [t]. Id vt efficaci quadam ratione efficiret, primariis animi cupiditatibus, voluptati, ſuperbiae et auaritiae, peculiaria afflictionum et moleſtiarum genera opponebat, quam tamen initiandi rationem non excogitauit ipſe, ſed apud Aegyptios, reliquosque, quos adierat, ſacerdotes, didicit, apud quos eiusdem fere generis initiationes vſu veniſſe, aliquot locis ſupra notauimus. Voluptati vt temperantiam opponeret, tenui eos victu potuque aſſuefaciebat, qui nec palatum delectaret, nec cupiditates irritaret, vnde et carnium, niſi quae ex ſacrificiis eſſent, vſum prohibuit, qua de re poſtea, vbi de victus ratione Pythagorea agendum erit, commode magis dicetur [u]. Nec potus alius admiſſus praeter aquam, niſi veſperi, vbi explorationi adhuc ſubiectis vini parum permittebat. Imprimis vero abſtinentiam ita eos exercere iubebat [x]; apparato omni cupediarum genere, quae in ſolennioribus conuiuiis apponi ſolent, cum diutiſſime oculos ſuos pauiſſent, eoque ſpectaculo cupiditates natura inſitas ad eſum prouocaſſent, ſtatim menſam tolli, atque ita impranſos abire iubebat [y]. Veſtimentis autem vti non aliis patiebatur, quam quae puritatem et humilitatem ſpirarent. Somni porro tentaturos iubebat eſſe parciſſimos; quaeque alia noſcebat ad cupiditates

s) n. 94.

t) Conferenda erudita B. BVDDEI diſſ. de ἀσκήσει philoſophica Anal. hiſtor. philoſ. p. 109 ſeqq. et diligenter excutiendum argumentum, quod propter ſimilitudinem inſtitutorum inter Chriſtianos receptorum multam lucem hiſtoriae ſacrae foenerabitur. Pythagoreos enim aſcetae imitati ſunt, vt erudite probauit S. Reu. S. DEYLINGIVS Obſ. SS. T. III. p. 443 ſeqq.

u) Videndi interim IAMBLICHVS c. XXIV. n. 106. PORPHYR. n. 34. LAERT. L. VIII ſ. 19. SCHEFFER. l. c. XIV. p. 140 ſeq.

x) Eſotericis vinum plane prohibebat, conf. IAMBLICH. n. 108. SCHEFFER. p. 149. BVDDEVS l. c. p. 419.

y) DIODORVS in Excerpt. Valeſ. p. 245.

Digitized by Google

extrinſecus accerſitas, vt voluptates fouerent, extinguendas imperabat, cuius rei rationes philoſophicas eleganter enarrat IAMBLICHVS[z], omnino hac de re ipſe legendus. Quin et innatae omnibus intemperantiae diuerſiſſima experimenta et caſtigationes, ac igne ferroque peragenda ſufflamina, quae homines ignaui ſuſtinere aut pati non poſſent, opponebat, vt ita non voluptates tantum ſupprimeret, ſed et fortitudini animam aſſuefaceret[a]. Quem cruciatibus animum purgandi morem ab Indis didiciſſe SCHEFFERO quidem viſum eſt[b], quos ſimilia inſtituiſſe libro primo docuimus: quia vero incertiſſimum eſt, vtrum Pythagoras vnquam ad Indos penetrauerit, veriſimilius creditur, apud Aegyptios hunc morem vidiſſe, qui apud omnes fere barbaricae philoſophiae et theologiae antiſtites receptus fuit[c]. Superbiae opponebat contemtum. Quem enim externa exploratione praemiſſa ad interius tentamen admiſerat, eum triennio contemtim haberi iubebat: nec tamen intermittebat, eius conſtantiam, verumque diſcendi ſtudium; et an aduerſus gloriam ſatis firmus honoriſque contemtor eſſet, obſeruare[d]. Quae etiam ex Aegypto petiiſſe Pythagoram, facile ex PORPHYRIO[e], diſcere potuiſſet SCHEFFERVS[f], fontes, vnde has ἀσκήσεις hauſerit, Pythagoras perquirens, vbi κακοπάθειαν καὶ προσάγματα σκληρά, *afflictiones et aerumnas duriſſimas* Pythagoram ſuſtinuiſſe, is diſerte teſtatur. Vt ita contemtui animum aſſueſcerent, a condiſcipulis variis interrogationibus, obiectionibus, concluſionibus, fallaciis vexati ſunt, qui mos ad noſtras quoque ſcholas inde deriuatus fuit[g]. Forte ad hanc exercitationem pertinet, quod ATHENAEVS[h] narrat, Pythagoreos ſqualidis vſos eſſe veſtibus: hoc enim ad omnes promiſcue diſcipulos non poſſe referri, inde colligi poteſt, quod veſte pura et candida, vti poſtea dicetur, vſi fuerint: vnde recte coniicitur, tentationi adhuc ſubiectos ita humilitatem didiciſſe: licet et hoc ex Pythagoreorum conſuetudine certum ſit, ſacris operaturos etiam initiandos ſtola alba amictos fuiſſe[i]. Auaritiae oppoſuit Pythagoras ſpontaneam paupertatem; non enim pauciſſimis tantum contentos viuere iubebat, ſed et omni facultatum ſuarum imperio priuabat. Quicquid enim poſſidebant, in commune conferre tenebantur; haec bona diſpenſanda committebantur diſcipulorum iis, qui ei rei deſtinati erant, Politicique et Oeconomici dicebantur, vt qui legibus ferendis familiaeque regendae idonei eſſent[k]. Pertinuit tamen haec bonorum communio non ad ſolos acuſmati-

Bonorum communio.

z) c. XXXI. n. 204 ſeqq.

a) ib. c. XVI. n. 68. c. XXXII. n. 225.

b) l. c. p. 138. cum ſequitur, BVDDEVS l. c. p. 422 ſeqq.

c) Apud eos enim iſtis βαρβάροις exercitum Pythagoram fuiſſe teſtatur PORPHYRIVS n. 8.

d) IAMBLICH. c. XVII. n. 72.

e) l. c.

f) l. c. p. 137.

g) Hinc enim origo vexationum Academicarum, quae depoſitiones vocari ſolent, deriuanda, conf BVDDEVS l. c.

h) L. IV. p. 161.

i) IAMBLICH. c. XXVIII. n. 149. Ita conciliari inter ſe poſſunt veteres, contraria narrantes, conf. SCHEFFER l. c. p. 152. BVDDEVS l. c. p. 429.

k) IAMBLICHVS c. XVII. n. 72. GELLIVS l. c. Dubitat quidem SCHEFFERVS l. c. p. 155. locis quibusdam Iamblichi inductus, putatque acuſmaticos ſua habuiſſe propria, ſed refelli ex eo poteſt, quod, vbi reiecti fuiſſent, ſua receperint, vnde ad aerarium ſocietatis ſua depoſuiſſe certum eſt. Obſignabatur tamen, vt teſtatur PSEVDO-ORIGENES philoſophum. c. II. p. 44. quod depoſuerant, vt recipere poſſent.

Digitized by Google

ſmaticos et initiandos, ſed omnem ſocietatem Pythagoream obſtrinxit, quippe quae communi conſortio, ſiue coenobio viuebat: amicorum enim omnia communia eſſe debere, et aequalitatem inter eos accuratam obſeruandam, quae nihil ſibi proprium reputaret, identidem diſcipulis iniungebat [l]. Etſi vero haec bonorum ſocietas, quam diu cum Pythagoreis quis viuebat, durabat, vnde inſeparabilem dixit GELLIVS [m], licebat tamen, ſi quem inſtituti poenituiſſet, tum facultates ſuas, quas ad commune contuliſſet, repetere, tum enim etiam cum augmento recipiebat et ſic diſcedebat [n]. Tandem vt haec omnia vno quaſi vinculo exercitia inter ſe colligaret, echemythiam illis, quae vox Pythagoreorum ſolennis fuit, ſiue ſilentium indixit. *Echemythia.* Vbi, non confundendum eſt hoc exotericorum ſilentium, cum ſacro ſilentio, quo omnes Pythagorae diſcipuli iure quoque iurando obſtringebantur, vt nemini, qui extra ſectam eſſet, quicquam doctrinarum Pythagoricarum proderent, id enim ad omnes ſectae huic addictos pertinebat et ſanctiſſime ſeruabatur. Qui vero in diſciplinam eius recipi cupiebant, eis vel quinquennii vel triennii, vel biennii, prout circumſtantias poſtulare credebat, ſilentium imperabat [o]. Quo manu eos ducere voluiſſe contendit IAMBLICHVS [p], ad linguam refrenandam, et intentum atque indefeſſum examen difficiliorum ſpeculationum, earumque ruminationem; alias rationes, a Pythagoreis adductas, cur moleſtiſſimum magiſter ſilentium introduxerit, breuitatis cauſa praeterimus [q]. Nec negari forte prorſus debet, attentionis, imperii in linguam, modeſtiae et tranquilitatis ſtudium ita commendare diſcipulis voluiſſe Pythagoram: valde tamen dubitamus, an hic ſolus hominis callidiſſimi ſcopus fuerit, et annon affectatae auctoritatis cauſa, vtque pro Deo quodam haberetur, mature ſeruo obſequio diſcipulos aſſuefecerit, vt tanquam ex tripode dicta effata ſua reciperent, et pro diuinis ea haberent, quod conſecutum quoque eum eſſe, vt inter ſuos numinis inſtar coleretur, veteres conſtanter tradunt [r]. Non ſolum enim in prolegomenis monuimus, ad eiusmodi philoſophorum circumſtantias attente reſpiciendum eſſe, propter influxum, quem in conſtituendis doctrinis earumque methodo plerumque ſeruauerunt, ſed in plerorumque etiam philoſophorum ſyſtematibus certis rationibus conflatis id vſu veniſſe, hactenus obſeruauimus; adeoque ſcopum quoque hunc Pythagorae tribuere eo minus veremur, quo magis plurima eius rei hactenus accepimus teſtimonia. Certe et ſilentio iſto, et receptione coeca omnium, quae tradebat, dogmatum auctoritatis praeiudicium firmauiſſe, nemo temere negabit, nec male

Ooo ooo 3 vir

l) citati, PORPHYR. n. 20. inde coenobiorum in eccleſia originem repetendam eſſe, recte vidit HOLSTENIVS ad h. l. Plura de hac communione bonorum habet IAMBLICHVS c. V. n. 29. c. VI. n. 30. c. XVIII. n. 81. c. XXX. n. 168.

m) *l. c.*

n) IAMBLICH. n. 168.

o) IAMBLICH. c. XVI[illegible] n. 68. 72. GELLIVS l. c. APVLEIVS l. c. AELIANVS L. IV. c. 6. PSEVDO-ORIG. l. c. LVCIANVS vit. auct. T. III. p. m. 102. LAERT. L. VIII. ſ. 10. aliique multi.

p) l. c.

q) Prolixius eas exponunt RITTERSHVS. ad Malch. n. 19. p. 20. SCHEFFER. c. XII. p. 111. SCHILTER. l. c. p. 545. PASCH. introd. in rem lit. moral. vet. c. IV. § x p. 662.

r) IAMBLICH. n. 30. 150. AEL. L. IV. c. 27. PORPHYR. n. 20.

vir quidam doctiſſimus paedantiſmi philoſophico-didactici ideo Pythagoram accuſauit [r]. Non tacebimus tamen duo momenta, quae oppoſuere viri quidam eruditiſſimi. Primum SCHEFFERVS [s] monet, viſum eſſe quibusdam hoc ſilentium tantum ad negatam interrogandi de auditis et recitatis poſt ſindona doctrinis licentiam pertinere; cum iis, teſte GELLIO [u] fas neque fuerit percontari, ſi parum intellexerant, neque commentari, quod audierant; contra morem aliorum philoſophorum, inter quos antiquiſſimum philoſophandi genus fuit per quaeſtiones et reſponſiones. Recte vero idem quoque monet, aliter de hoc ſilentio loqui veteres, et ad omnem linguae vſum negatum extendere. APVLEIVS [x] enim ſilentium hoc vocat vocis exilium, et initiandos hos elingues, quique loquitari dediſcant, linguamque omnem coërceant. Nec aliter LVCIANVS et PLVTARCHVS [y], vt alios praetereamus. Etſi vero facile concedi queat, eis extra philoſophandi exercitia occupatis pauca quaedam ad eſotericos, quae vitae neceſſitas requirebat, licuiſſe profari [z], certum tamen eſt, ſi veterum teſtimoniis ſtandum eſt, ipſo philoſophandi ſtudio diſtrictos et diſciplinae coenobii Pythagorei adſtrictos linguam ab omni voce edenda continuiſſe. Alterum obiicit acutiſſimus HEVMANNVS [a], non ſatis euidenter euictam eſſe huius ſilentii exiſtentiam, teſtibus, qui de eo loquuntur, nimis a Pythagorae aetate remotis. Quod licet non inuiti concedamus, et de tota Pythagorea hiſtoria ſupra obſeruauerimus, deeſſe nobis teſtes omni exceptione maiores et coaetaneos, ob arcanam diſciplinam ab his philoſophis deamatam, et mature extinctam ſectam, tantus tamen inter veteres de hoc ſilentio conſenſus eſt, vt veriſimilitudine non careat, praecipue cum rationibus Pythagorae, quas in conſtituenda hac ſocietate philoſophica ſecutus eſt, apprime conueniat. Accedit, quod iam innuimus, ſilentii rationem per ſe rem Pythagoreis fuiſſe ſanctiſſimam, eosque de rebus et doctrinis ſcholae ſuae, imprimis de iis, quae ad res naturales et diuinas pertinebant [b], tam pertinaciter tacuiſſe, vt maluerint mortem perferre, quam de iis quaedam propalare in vulgus, iureiurandi interpoſita et ad haeredes quoque et ſucceſſores propagata fide [c], id quod ex Aegypto quoque in ſuam ſcholam Pythagoras tranſtulit. Cui ſilentio ſectae, vt diſciplina quoque inſeruiret, vero valde eſt ſimile, mature ſilentio ſeruando cum diſcipulos aſſuefeciſſe [d]. Sed nondum duriſſimae diſciplinae ſatis erat, verum nec videre licuit initiandis Pythagoram, nec audire aliter niſi poſt velum loquentem [e], nec erudiri contingebat ab ipſo, ſed tantum ab vno eſotericorum, qui praecepta magi-

r) cel. DAV. KOELERVS pec. diſſ.

s) l. c. p. 117.

u) l. c. x) l. c.

y) locis ſupra citatis.

z) Veriſimile enim non eſt, plane nihil, etiam extra diſciplinam conſtitutis loqui licuiſſe, cum ſocietatis ipſius ratio et neceſſitas aliud poſtulauerit.

a) Act. philoſ. Vol. I. p. 729.

b) Recte hoc notatum IAC. WINDETO de vita funct. ſtatu ſect. V. p. 88.

c) IAMBLICH. c. XXXI. n. 188. c. XXXII. n. 226 ſeqq. PORPHYR. n. 19. RITTERSHVS. ad h. l. Plura veterum teſtimonia adduximus Amoenit. liter. T. VII. p. 200 ſeqq.

d) Imitatus quoque eſt Orpheum, ſimile inſtitutum ex Aegypto in Graeciam afferentem, conf. FABRIC. Bibl. Graec. Vol. I. p. 18.

e) IAMBLICH. c. [illegible]II. n. 72. conf. SYRBIVS de Pythagora intra ſindonem noſcendo.

Digitized by Google

magiſtri nuda proponebat, rationibus et demonſtrationibus omiſſis [f], quae indigna philoſopho methodus ſatis prodit, quo animo affectus Pythagoras cupiuerit diſcipulos. Rationum omnium inſtar erat, quo et ipſis ſatisfiebat, et ad alios loquentes vtebantur: *αὐτὸς ἔφα*, Pythagoram ita dixiſſe [g]: id quod tamen ad ſolos exotericos pertinuiſſe, recte monet SCHILTERVS [h]. Hos itaque initiandos nomen manebat exotericorum, et acuſmaticorum ſiue acuſticorum [i]; quod extra ſindonem conſtituti, ad ipſum Pythagoram non admittebantur, et ſolo auditu paſcebantur, immo nec ipſum quidem Pythagoram audiebant, ſed Hippaſum plerumque, vel alium mathematicorum. Quidam illos quoque Pythagoriſtas, hos Pythagoreos dictos eſſe, putant [k]. Cuius tamen nominis alii alias ſignificationes quaerunt; et ſi veteres quidem conſulimus, Pythagoriſtae illi dicti ſunt, qui, vt ait Theocriti SCHOLIASTES [l], *non improbabant, ſed probabant, et imitabantur Pythagoreos*, *non tamen in totum erant eius ſectae et dogmatis*, ſed, vt IAMBLICHVS [m] dixit, *ζηλωταὶ γνησίων Πυθαγορείων*. Qui enim Pythagoriſtas dictos putant eos, qui amictu corporis tenui e ſqualido vſi ſunt, cuius explicationis idem ſcholiaſtes meminit, tempora confundunt, nec ſatis attendunt, negligentiam in amictu ſerius et vix ante Diodorum Aſpendium inter Pythagoreos inualuiſſe [n]. Ceterum quisquis interius admitti cupiebat, eum, ſi minimum, biennium, plerumque vero triennium vel quinquennium etiam ita explorari tentariue oportebat: cuius diſciplinae rigidiſſimae, ſi quis impatientior, coenobiticae vitae renunciaret, dimittebatur is quidem, et ſua cum augmento vel duplum, recipiebat, ſimul autem monumentum ei, tanquam mortuo ab homacois, ſiue ſociis illius diſciplinae extruebatur, qui ſi quando illis obuius factus eſſet, cum eo, tanquam cum aliis quibusdam agebant, ipſum vero dictabant mortuum. Imo adeo ſeuera fuit Pythagorae diſciplina, vt ſi poſt peractam explorationem, poſt quinquennale ſilentium, poſt tot diſciplinarum orgia et initiationes, poſt tot animae purgationes, poſt peragrata tot theoremata, ſegnior quis atque hebetior reperirietur, tali homini in ſchola cippus aliquis et monumentum ſepulchrale erigeretur, dein auro argentoque onuſtus auditorio exigeretur, et pro mortuo haberetur [o]. Quem Pythagoreorum morem cum Hipparchus omiſiſſet, grauiſſime a Lyſide reprehenſus eſt, cuius hac de re epiſtola, modo genuina ſit, paſſim extat [p].

IV. Poſt quinquennale ita tentamen et ſilentium, qui Pythagorae probati dignique habebantur, dogmatibus arcanis participandis, interioris admiſſionis fiebant diſcipuli, inde *ἐσωτερικοὶ* dicti, et intra velum audiebant *Eſotericorum conditio et nomina.*
iuxta

f) id. c. XVIII. n. 81.
g) Citati, CICERO de nat. Deor. L. II. VAL. MAX. L. VIII. c. 6. et veteres paſſim.
h) l. c. p. 551.
i) IAMBLICH. c. XVIII. n. 81. 82. Anonym. PHOTII l. c. PORPHYR. n. 37. RITTERSHVS. ad h. l.
k) SCHEFFERVS l. c. p. 101.
l) Ad Idyll. XIV. f. 102.
m) c. XVIII. n 80. Anonym. PHOTII l. c. SVIDAS in Pyth. T. III. p. 236. conf. MENAG. ad Laërt. L. VIII ſ. 38.
n) Conf. SCHILTER. l. c.
o) IAMBLICH c. XVII. n. 77 ſeqq.
p) Inter Epp. Philoſoph. In GALEI Opp. myth. apud IAMBLICH. l. c. n. 75.

iuxta videbantque praeceptorem, cum antea extra velum, citra eius aſpe-ctum nudo auditu morum praecepta non ſine moleſtia percepiſſent [q]. Tumque mutata tota philoſophandi ratio, nihil ſub ſymbolis praeceptum, quod non luculenter explicaretur, rationes vbique expoſitae, et imprimis rerum naturalium et diuinarum notitia clare tradita, et tota docendi via illi oppoſita, quam in erudiendis acuſmaticis tenebant familiares Pythagorae, ei muneri praefecti. Et his quidem eſotericis nomen datum mathematicorum, quibus, definiente GELLIO [r], *poteſtas erat, verba facere, et quaerere, quaeque audiſſent, ſcribere, et quae ipſi opinarentur, exprimere.* Hi γνήσιοι ὁμιλέται, quo nomine eos ſalutat CLEMENS ALEXANDRINVS [s], id eſt *genuini diſcipuli*, proprie Pythagorei [t] dicti ſunt; mathematici vero, vt porro ſubiicit GELLIVS [u], *ab iis artibus, quas iam diſcere atque meditari inceptauerant*, quoniam geometriam, et gnomonicam, muſicam, caeteraſque item diſciplinas altiores μαθήματα veteres appellabant. Idem confirmat Anonymus PHOTII [x]. Ex his, qui iſtis ſcientiae ſtudiis ornati ad perſpicienda mundi opera et principia naturae procedebant, phyſici nominabantur, et theoretici, licet hoc nomen, ad ſpeculationis naturalis ſummum caput, Deum et diuina proprie pertinuiſſe veriſimile ſit. Non enim de natura tantum, ſed de Diis quoque ad intimae admiſſionis diſcipulos diſſeruiſſe Pythagoram, Abaridis exemplo conſtat [y]. Pythagoreorum vero mos fuit, inde ad Platonem et Ariſtotelem tranſmiſſus, mathematicis ſcientiis tanquam gradibus ſcaliſque vti ad diuiniorem philoſophiam [z], qui hoc culmen attigerant, τέλειοι θεωρητικοὶ et σεβαστικοὶ dicebantur, id eſt religioſi, vt recte aptato ad noſtri ſeculi mores nomine vertit HOLSTENIVS [a]. Immo et viros dictos eſſe, ſenſu ſpecialiori ex IAMBLICHO [b] colligere licet, quod nomen ex Aegypto [c] in Graeciam, forte a Pythagora, translatum, poſtea ad Cynicos et Stoicos [d] delatum eſt. Et quia inter hos eſſent, quos vel adminiſtrandis ſocietatis facultatibus, rebuſque familiae regendis praeficiebat, vel ad ferendas leges ad ciuitates mittebat, quidam inde oeconomici, politici et nomothetici dicti ſunt [e]. Quae diſcipulorum Pythagoricorum genera ad exotericos pertinere putat eruditiſſimus SCHEFFERVS [f], eo quod circa humana occuparentur, ſed egregie fallitur. Ipſe enim ad quem prouocat PHOTII [g] Anonymus, luculenter non ad Pythagoriſtas, ſed Pythagoreos refert, quos diſcipulos Pytha-

q) l. c. n. 72.
r) l. c.
s) Stromat. L. V. p. 575.
t) Diſtinguit tamen Anonymus PHOTII inter Pythagoricos, ipſius Pythagorae familiares, et Pythagoreos, eorum diſcipulos; verum apud veteres promiſcuus vtriusque nominis plerumque vſus eſt.
u) l. c.
x) p. 56. Porph.
y) IAMBLICH. c. XIX. n. 90.
z) Videndus NICOMACHVS Intr. ad Arithmeticam et IAMBLICHVS Comm. in eandem.
a) Anonymus PHOTII l. c.
b) c. XXXVI. n. 266.
c) Notum illud hierophantae Aegyptii ad Solonem: Vos Graeci ſemper eſtis pueri &c. quod ſupra retulimus.
d) Conf. LIPSIVS Manud. ad phil. Stoic. L. II. diſſ. I.
e) IAMBLICH. c. XVII. n. 72. vbi expreſſa voce vocat γνωρίμους, familiares Pythagorae.
f) l. c. p. 106.
g) l. c.

thagoricorum, id eſt familiarium Pythagorae fuiſſe dicit et IAMBLICHVS [h] ex politicis legiſlatores dicit ἄκρους δικαιοπραγεῖν βουλομένους, *qui ad ſummum virtutum ciuilium cultum peruenire contendant*, alioque loco narrat, ex primariis et perfectiſſimis diſcipulis quosdam miſiſſe, qui Graecorum vrbes ſalutaribus legibus inſtruerent [i], quos et alibi luculenter ſatis ab acuſmaticis diſtinguit [k], quin ipſe locus [l], quo tamen vir doctus nititur, diſcrimen inter acuſmaticos et politicos ponit; quanquam ex hoc loco manifeſtum quoque eſt, politicos a theoreticis fuiſſe munere, ſtudiis et occupatione diſtinctos: vnde recte infertur, non vni diſciplinae generi eſotericos vacauiſſe, ſed prout quis ſcientiam aliquam adamaſſet, ita a Pythagora fuiſſe inſtructum. Ceterum non viri tantum ita philoſophabantur, ſed et feminis ad haec ſacra patebat aditus, vnde feminarum Pythagoricarum indices paſſim offendas [m]. Illae μαθήτριαι dictae, vt viri μαθηταί [n]. Quae conſuetudo ſine dubio ideo a Pythagora obſeruata, et ex eius ſchola in Graecanicas translata eſt, quod apud barbaros quoque feminas non excluſas fuiſſe a myſteriis viderat.

Feminae Pythagoricae.

V. Habitabant hi Pythagorae diſcipuli in vnum, poſtquam in vnam familiam ſocietatemue coiuerant, quod ipſis κοινοβίων nomen conciliaſſe, ſupra docuimus: domus vero ingens, in qua vna cum liberis et coniugibus viuebant, ὁμακόϊον, commune auditorium vocata eſt [o], vnde diſcipulis quoque Pythagorae nomen haeſit, vt ὁμάκοοι dicerentur. Nec arbitrariam illi ſequebantur vitam, ſed ad regulam totum diem componebant, quos recte nomine, ex eccleſia translato, canonicos vocites. Dignaque eſt ratio, qua per totum diem viuebant, quae curioſius exploretur. Scilicet nemo e viris Pythagoreis, vt ait IAMBLICHVS [p], id eſt, ex eſotericis e lecto ſurgebat, quin prius in memoriam ſibi reuocaret, atque ita reminiſcendo recognoſceret, quae pridie acta erant: quae ita in memoriam reuocabat, vt mente recenſere niteretur, quid primum dixerit, vel audiuerit, vel domeſticis ſuis e lecto ſurgens praeceperit, quid ſecundum, quid tertium; ſicque et agendorum habebat rationem, vt omnia memoria repetere allaboraret, eo ordine, quo ſingula illorum euenerant; ſin expergefacto plus otii ſup[illegible]et, tum etiam eorum, quae nudius tertius acta erant, reminiſcebatur. Non licebat autem, niſi ante ſolis ortum ſurgere, vt ſcilicet orientem ſolem adoraturi obſeruarent [q]. Vt vero nihil, quod deliberatum non mane eſſet, ſuſcipiebant, ita veſperi quoque, teſte EODEM [r], acta retractabant, eademque opera intellectum ſimul et memoriam exercebant: notique ſunt verſi-

Viuendi ratio Pythagorea.

h) Cap. XXIV. n. 108.
i) Cap XXX. n. 172.
k) n. 72.
l) n. 150.
m) Apud IAMBLICH. c. vlt. MENAG. Hiſt. mul. philoſ. n. 76. p. 499. FABR. Bibl. Graec. Vol. I. p. 508 ſeqq. Sunt tamen inter eas, quae ingenio confictae videntur, vel nomina quarundam confuſa.
n) Anonym. PHOTII conf. SCHEFFER. l. c. p. 106.
o) IAMBLICH c. VI. n. 30. PORPHYR. n. 20. CLEM. ALEX. Strom. L. I. et veteres paſſim.
p) IAMBLICH. c. XXIX. n. 165.
q) ibid. n. 256.
r) ibid. PORPH. n. 40.

verſiculi aurei carminis, quibus illud veſpertinum examen philoſophaturis maxime commendatur[s]: Sed et muſicam mane medicinae inſtar, (κάθαρσιν nominabant[t]) adhibebant, et ſaltationem quoque inſtituebant, pro inſtrumento vero lyra vtebantur, tibias aliquid molle et pompae accommodatum liberisque hominibus indignum reſonare putantes: inque vſu erant illis Homeri et Heſiodi ſelecti verſus, quibus animos cantando emendabant. Sed et alio tempore muſica vtebantur, ad affectus animi corrigendos[u], quam Pythagoram atque Empedoclem mira arte exercuiſſe et affectus vehementiſſimos compeſcuiſſe narrant[x]. Erantque ſcholae Pythagorae certae artis in hunc finem diſpoſitiones, vnde ἐξάρτυσις, ſiue adaptatio; συναρμογὰ, ſiue concinnitas, et ἐπαφὰ, ſiue attactus excogitatae, quas idoneis carminibus efficere, animique habitudinem in contrarios affectus vtiliter traducere laborabant. Sed et cubitum ituri per odas quasdam et peculiares cantus mentes repurgabant a diuturnis perturbationibus, et illo, qui adhuc in auribus tinniebat, ſtrepitu, ſicque tranquillam et vel paucis, vel bonis ſomniis comitatam quietem ſibi conciliabant; ſurgentes autem alterius moduli cantibus a lecti torpore ſoporisque grauedine ſeſe liberabant, id quod praeter IAMBLICHVM, veteres paſſim teſtantur[y]. Ita praeparati iuxta praeſcriptum ad ſcientiarum ſtudia ſe applicabant, et matutinas, quidem vt porro IAMBLICHVS[z], deambulationes ſoli in huiusmodi locis ſuſcipiebant, vbi quies et congruum ſilentium, vt templa, luci, et alia, animis remittendis apta erant. Non enim cum quoquam conuerſandum exiſtimabant, antequam ipſi animum ſuum bene conſtitutum recteque compoſitum haberent: eo autem conducere ſolitudinem: nam ſtatim a lecto ſurgentes in turbam prorumpere, turbulentum eſſe cenſebant. A matutina deambulatione congreſſus inter ſe inſtituebant, imprimis in templis, vel ſi id non daretur, in locis ſimilibus: tempus autem iſtud docendo, diſcendo, moribusque excolendis conſumebant. Ab huiusmodi ſcholis deinde ad corpora curanda ſe conuertebant: plerique vnctione et curſu vtebantur, pauciores lucta in hortis et nemoribus, quidam etiam halterum iactu[a] aut ſaltatione cum manuum geſticulatione ſtudioſe eligebant exercitia corporis vires roboratura. In prandio panis erat et mel, vinum vero per diem non guſtabant. A prandio ciuilia tractabant negotia, tam peregrinos, quam hoſpites concernentia. Circa veſperam iterum ibant deambulatum, non tamen ſinguli ſeorſim, ſicuti mane ſolebant, ſed bini terniue,

s) *Nec feſſa in dulcem declines lumina ſomnum,*
Quin ter cuncta prius reputaueris acta diei
Quae praetergreſſus, quid geſſi in tempore? quid non?

Et de matutino tempore:

E ſomno primum euigilans cum ſtrata relinquis,
Diſponas animo luce expedienda futura.

t) Purgationis hoc genus philoſophicae omiſit B. BVDDEVS in diſſ. de καθάρσει Pythagorico-Platonica, quae in Anal. hiſt. philoſ. extat.

u) IAMBLICH. c. XXV. n. 110, vbi certis affectibus certos cantus et modulationis genera oppoſita fuiſſe narrat.

x) ibid. conf. SENECA de ira L. III. c. 9. AELIAN. var. hiſt. L. XIV. c. 23. EVSTATH. ad Hom. Iliad. 1. p. 643. Scholiaſtes Hermogenis, cuius luculentum locum adduxit FABR. ad SEXT. EMP. L. VI. adu. Math. ſ. 7. QVINTIL. Inſtit. orat. L. I. c. 10. L. IX. c. 4. aliique.

y) Vid. quos laudat SCHEFFER. l. c. p. 179.

z) IAMBLICH. c. XXI. n. 96 ſqq.

a) Vid. MERCVRIALIS in gymnaſtica.

Digitized by Google

niue, in memoriam ſibi mutuo reuocantes, quae didicerant, et in praeclaris ſtudiis ſe exercentes. Ambulatione defuncti ad balnea ſe conferebant, lotique inibant conuiuia, quae intra decem conuiuas terminabantur. Hisque congregatis libatio et ſacrificia ſuffimentis et thure celebrabantur; hinc ad coenam ibant, cui ante occaſum ſolis finis imponebatur. Poſt coenam iterum fiebat libatio, dein lectio ſequebatur. Mos autem erat, vt natu minimus legeret, natu vero maximus praeſideret, quidque, aut quomodo legendum eſſet, praeciperet. Abituris pincerna libamen infundebat, peractaque libatione generalia vitae praecepta ſenior iniungebat. Haec Iamblichus, quae omnia erudite illuſtrat SCHEFFERVS [b], qui, ne nimii ſimus, ipſe videndus.

VI. Non vero totius tantum diei negotia diſponebat diſcipulis Pythagoras, ſed et victus et amictus rationem eam illis praeſcribebat, quam et tuendae ſanitati prodeſſe, et philoſophiae ſuae praeceptis conuenire iudicabat. Quod ad victum attinet, ita de iis exponit IAMBLICHVS [c]: *In genere omnes improbaſſe cibos, qui flatulenti eſſent, quique ſtomacho tumultum excitare poſſent; alios vero his diſſimiles commendaſſe, qui ſcilicet habitum corporis conſeruent, adſtringantque: vnde et milium nutritioni aptum iudicauiſſe: omnino autem eos cibos reieciſſe, qui Diis ingrati eſſent, quique nos a Dei familiaritate abducerent. Monuiſſe quoque cauere ab iis, qui facultatem diuinandi, puritatem animae, caſtitatem, ſobrietatem, aut virtutis habitum impedirent: denique reſpuiſſe omnia ſanctitati aduerſa, et tum ceteram animi puritatem, tum oblatas in ſomno ſpecies obfuſcantia. Theoreticorum vero ſummis et principibus, qui maxime ſeuera lege agitaturi eſſent, omnia ſuperflua vetitaque ciborum genera ſimul ac ſemel ſubmouiſſe: ac ne vnquam vel animata ederent, vel vinum biberent, vel Diis hoſtias immolarent, vel vllo denique modo animalia laederent, quin iis potius debita iura ſtudioſiſſime ſeruarent, auctorem extitiſſe. Idem et legislatoribus iniunctum, vt ab animalibus propter iuſtitiam omnibus ſeruandam abſtinerent. Ceteris tamen, qui vitam non adeo ad vnguem expurgatam, ſacramque et philoſophicam agerent, poteſtatem dediſſe, certa quaedam animalia attingendi, iisque abſtinentiam imperauiſſe, definito tempore circumſcriptam; his praecepiſſe: cor non rodere, cerebrum non comedere, quod in iis ſedes ac veluti ſcalae quaedam ſapiendi viuendique conſiſterent. Etiam abſtinentiam ab aliis propter diuinae rationis naturam iniunxiſſe: hincque malua abſtineri voluiſſe, quoniam ſympathiae inter coeleſtia et terrena index eſſet, item a melanuro, quia Diis infernalibus ſacer eſſet, item ab erythino; fabarum quoque eſum prohibuiſſe, propter multas ſacras naturalesque rationes.* Adducendus erat locus Iamblichi totus etſi longiuſculus, quoniam facem praefert, ad iudicandum de iis, quae de legibus Pythagorae cibariis recentiores, veteres ſecuti varie diſputant [d], quae,

Victus et amictus ratio.

b) l. c. p. 160.
c) c. XXIV. n. 106 ſeqq.

d) Conf. de legibus Pythagorae cibariis praeter SCHILTERVM l. c. p. 536. SCHEFFERVM l. c.

ne nimii ſimus, ſummatim tantum enarrabimus. Et primo quidem de abſtinentia a carne et piſcibus valde dubitatum eſt, vtrum ea ad omnes diſcipulos etiam exotericos pertinuerit, an tantum ad eſotericos, et ex his perfectiores modo, et ſublimiori theoriae gradu conſtitutos. Prius Anonymus PHOTII [e] aſſerit, qui omnes Pythagorae diſcipulos ab animalibus abſtinuiſſe, et ex ſolis victimis certo tempore guſtauiſſe refert. Idem placuit SENECAE [f], PLVTARCHO [g], CLEMENTI [h], PORPHYRIO [i]: Quos ſecuti ſunt ex recentioribus multi [k]. Nec rationes illis deſunt; vrgent enim, Pythagoram diſcipulos eam ob cauſam a venatione abſtinere iuſſiſſe [l], et, quod monet SENECA [m], dixiſſe, *omnium inter omnia cognationem eſſe, et aliorum commercium in alias atque alias formas tranſeuntium: nullam animam interire, nec ceſſare quidem, niſi tempore exiguo, dum in aliud corpus transfunditur. Interim ſceleris hominibus ac parricidii metum feciſſe, cum poſſint in parentis animam inſcii incurrere, et ferro morſuue violare, in quo cognatus aliquis ſpiritus hoſpitaretur.* Haec Seneca, qui in ſequentibus quoque exponit, qua ratione Sotion hanc ei abſtinentiam a carnibus perſuaſerit. Alii vero hanc abſtinentiam a carnibus non ad totum Pythagoreorum chorum, ſed ad eſotericos tantum, neque ad hos omnes, ſed tantum ad perfectiores et religioſiores reſpexiſſe aſſerunt, teſteſque laudant PORPHYRIVM [n] atque IAMBLICHVM [o]. Nos, ſi hos ſequimur, certum putamus, eam non ad omnes pertinuiſſe, et tantum τοῖς θεωρητικωτάτοις praeceptum fuiſſe, vt ab omni ἐμψύχων eſu abſtinerent: fuit tamen quaedam etiam a carnibus abſtinentia omnibus Pythagorae diſcipulis communis, qua non licebat eis comedere carnes, niſi certi generis, imprimis eas, quae ex victimis eſſent, vt ipſe teſtatur PHOTII anonymus. Nec ratio τῆς μετεμψυχώσεως declinanda eſt. Statuebat enim, teſte IAMBLICHO [p], Pythagoras: *Animam humanam in ea ſaltem animalia non ingredi, quae mactare fas eſt: ideoque ex immolabilibus ea ſola comedenda, quae pro victimis caedere licet, a caeteris omnibus abſtinendum; haecque acuſmaticis praecepiſſe.* Ex quo loco, ſi Iamblichi auctoritatem ſequimur, quam LAERTIVS [q] quoque firmat, ſequitur, carnium hoc interdictum ad pollutas carnes, quaeque victimae haud eſſent, relatum fuiſſe, et acuſmaticos quoque obſtrinxiſſe. Ideo et a morticinis abſtineri iuſſit, cuius quoque lanam reſpuiſſe ad veſtem ſupra obſeruatum eſt. Piſcium tamen eſu omnibus interdixiſſe, veteres plerique

l. c. p. 143. BVDDEVM l. c. p. 413. IO. LVDOV. BOYE pec. diſſ. 10. MICH. WEINREICH. de abſtin. carnis Pyth. M ſc. Lipſ. T. IV. obſ. 85. p. 65 ſeqq. ANT. GVNTH. HECHVS pec. diſſ. DODWELLVS l. c. p. 125 ſeqq. qui carnis eſum introduxiſſe Pythagoram pugilem, prohibuiſſe philoſophum contendit, conf. CLER. l. c. p. 141.

e) l. c.

f) Epiſt. 108.

g) De eſu carnium T. II. p. m. 371.

h) Paedag. L. II. c. 1.

i) De abſt. a carn. L. I. c. 24.

k) Vide nominatos SCHILTERO l. c. p. 556. PHIL. CAROLI Obſ. ad Gell. L. IV. c. 11. p. 264. STOLLE Hiſt. phil. mor. gent. §. 130. p. 216.

l) IAMBLICH. c. XXI. n. 100.

m) l. c.

n) l. c. c. 27. de vit. Pyth. n. 34.

o) l. c. n. 98.

p) n. 85.

q) Lib. VIII. ſ. 35.

Digitized by Google

que teſtantur [r], et IAMBLICHVS etiam raro, monet, veſci ſolitos opſonio a mari petito [s], quod id genus cibi propter certas cauſas vſui illis ad victum non eſſet. Cauſas is non aperit, LAERTIVS [t] vero, piſces ſacros ideo non guſtandos praecepiſſe, ait, quod fas non ſit, eadem diis et hominibus apponi; EVSTATHIVS [u] autem eam cauſam affert, quod ἐχεμυθίας ſymbolum ſint. Fabas edere cur prohibuerit, infra melior dicendi locus erit, vbi de medicina Pythagorea dicendum. Malua cur abſtinendum eſſe voluerit, IAMBLICHVS explicuit [x], qui alio loco lucem obſcure dictis foeneratur, obſeruans ideo herbam hanc ſympathiae inter coeleſtia et terrena indicem dici, quia ſoli ſeſe obuertit [y]. Sed et maluae folium eſſe ſanctiſſimum dixit Pythagoras, teſte AELIANO [z], ad cuius locum videnda ſunt, quae commentatur IACOBVS PERIZONIVS. Porro et ab ouis abſtinuiſſe vt ab animalibus ouiparis LAERTIVS [a] teſtatur, quod ſcilicet nutrire plurimum, et genituram vberem praebere, veneremque concitare obſeruetur: quam rationem PHOTII anonymus etiam affert, cur carnibus veſci ſuos non voluerit. Alia leuiora non attingimus, a SCHEFFERO [b] expoſita, qui legendus. Quod ad potum attinet, eadem ratione vt de carnibus diſpoſuit. Contemplatiuis omnis vini vſus interdictus erat, vt diſerte teſtatur IAMBLICHVS [c], eo quod mentis ſinceritati et integritati officeret, cui theoretici prae aliis ſtudebant. Reliquis vino vti licebat, ſed non interdiu, vti ſupra ex Iamblicho traditum. Aqua vero pura, et panis mundus vnus in dies duos, vt habet Alexis apud ATHENAEVM [d] et olera et maza, pleraſque coenas Pythagoreorum replebant. Veſte vſos fuiſſe Pythagoreos, praeceptorem imitatos, candida et munda, ſupra iam dictum, vbi etiam an lino tantum vel lana confici iuſſerint veſtimenta pluribus egimus. Imprimis vero in cultu Deorum et ſacrificiis peragendis non niſi veſte pura et candida, in qua nemo dormiuerit, eſſe in templum intrandum praecepit, quod mire peruertit ARCERIVS, nigram ruſamue veſtem a IAMBLICHO [e] innui putans, qui nigrum et fuſcum colorem, vt ſomnum, ignauiae, ſymbolum eſſe, ideoque vitatum a Pythagora, dixerat. Ceterum licet coniugibus vti liberoſque procreare ſuis non interdicebat Pythagoras, fortitudinem tamen, et moderationem vehementer iniungebat, ventrique imperari iubebat, et ad generandam ſobolem rationes medicas ſaluberrimas praeſcribebat, et coniugii fidem quam maxime commendabat [f].

r) PLVT. l. c.

s) n. 98. opſonium vero idem hoc loco eſt, ac cibus.

t) ſ. 34.

u) Odyſſ. μ. p. 1720.

x) n. 109.

y) In Protrept. Symb. XXXVIII.

z) Lib. IV. c. 14. conf. SCHEFFER. l. c. p. 143.

a) l. c.

b) l. c. c. 9. de gallo gallinaceo albo.

c) l. c. Ita et Apollonius Tyaneus, rigidus Pythagoreiſmi obſeruator apud PHILOSTRAT. L. I. c. 15.

d) L. IV. c. 17. locus dignus qui legatur; ita enim:

Οἱ Πυθαγορίζοντες γὰρ ὡς ἀκούομεν
Οὔτ' ὄψον ἐσθίουσιν, οὔτ' ἄλλ' οὐδὲ ἕν
Ἔμψυχον, οἶνον τ' οὐχὶ πίνουσι μόνοι
- - τὰ δ', καθ' ὑμέας τάδε
Ἄρτος καθαρὸς εἰς ἑκάτερον, ποτήριον
Ὕδατος - - -

e) Cap. XXVIII. n. 153.

f) Cap. XXXI. n. 209 ſeq.

Methodus duplex.

VII. Ex his facile intelligi poteſt, duplicem adhibuiſſe Pythagoram docendi methodum vulgarem et arcanam. Hoc enim in ſcholis Aegyptiorum Graecorumque theologorum initiatus didicerat, idque ipſius ſcopus, quem in conſtituenda ſocietate philoſophica ſequebatur, poſtulabat. Vulgari vero methodo virtutis praecepta omnibus paraenetica docendi ratione commendabat palam, cuius exempla aliquot orationum cohortantium ad virtutem exponit IAMBLICHVS [g]; altera, quae arcana fuit, Aegyptiacae docendi viae aemula imaginibus ſymboliſque conſtabat, quorum cum poſtea pluribus mentio facienda ſit, nihil de iis hoc loco addimus. His ſymbolis vtebantur Pythagorei, vbi coram ἀλλοφύλοις et extra familiam ſuam conſtitutis de ſapientia et doctrina praeceptoris diſſerendum erat, cum ipſi facile inuicem ſe intelligerent, a nemine vero, qui his ſacris initiatus non erat, intelligi poſſent. Erantque iſta ſymbola, recte monente IAMBLICHO [h], *ſi quis arcanos ſenſus non attigiſſet, ridicula et anilia, nugisque et gerris plena, vbi vero ſignificatio, ſenſusque latens euolutus eſſet, profundam philoſophiam exhibebant.* Tantumque fuit in reticenda et recondenda Pythagorae doctrina diſcipulorum eius ſtudium, vt ne acuſmaticis quidem, ſiue qui initiari cupiebant, et in diſciplinam Pythagorae ſe dederant, omnia eius dogmata proponerentur, ſed, quae res naturales et diuinas exponebant, phyſicis et ſebaſticis, vti ſupra dictum, reſeruarentur, et obſcuriſſime nudarum veritatum moralium aſſertiones illi a quodam intimae admiſſionis diſcipulo acciperent. Tandem, vt accurate cuſtodiretur, et a vulgi auribus ſemoueretur ſapientia Pythagorica, cauebant Pythagorei, ne quid ſcripto emanaret in vulgus: hinc totam Pythagorae doctrinam in pectoribus, vt ait PORPHYRIVS [i], arcanam reconditamque cuſtodiebant, nihilque ſcriptis conſignabant, praeter quaedam intellectu difficilia, quae exterioris admiſſionis diſcipuli memoria repetebant. Cum vero plerique Pythagorei a Cyloniana factione delerentur, Lyſis et Archippus, qui domo tunc aberant, commentaria quaedam, ne tota ſcientia interiret, ſummatim compoſuerunt, et quae alii reliquerant, in vnum corpus redegerunt: praecipientes filiis et filiabus ac vxoribus, ne cuiquam extra familiam eorum copiam facerent, idque continua quadam ſucceſſione priuatim poſteris denuntiantes, permulto tempore obſeruarunt. Platonis tamen tempore, vbi ſecta ad finem vergebat, non tantum Philolaus ſcripta Pythagorica vendidit [k], ſed Archytas quoque Tarentinus [l] commentaria ſua cum Platone communicauit. Fecit vero hoc abſcondendi ſua ſtudium, vt non ſolum quod ſupra expoſuimus, tota Pythagorae hiſtoria fieret obſcuriſſima et incertiſſima, verum etiam ex tot eius diſcipulis pauci nobis innoteſcerent, vt ex eo Pythagorae diſcipulorum catalogo videre eſt, quem contexuit IAMBLICHVS [m], in quo tamen ſunt qui-

g) Cap. XXII. n. 101 ſeqq.

h) n. 103 ſeqq.

i) n. 57. 58. et qui eum exſcribit IAMBLICH. c. XXXV. n. 252. conf. Amoenit. liter. T. VII. p. 200 ſeqq.

k) Probatum id ſupra in Platone.

l) Vid. PLATO epiſt. XII.

m) l. c. c. XXXVI. n. 266. ex quo catalogum Pythagoreorum confecit FABRIC. Bibl. Graec. Vol. I. p. 480.

Digitized by Google

quidam, qui ad hanc ſectam non pertinent [n]. Eorum, quorum doctrinae ad nos peruenit memoria, in ſequentibus dabimus hiſtoriam.

Obſeruationes criticae generales de philoſophia Pythagorae.

§. XVI. Facilis ex his, quae hucusque de rebus Pythagorae, veterum ſuffulti teſtimoniis, diſſeruimus, coniectura eſt, certiora atque luculentiora de ipſa philoſophia atque doctrina Pythagorica expectari non poſſe, multisque et hanc quoque Pythagoricae hiſtoriae partem tenebris circumſeptam eſſe, et inſuperabilibus premi difficultatibus. Res itaque omnis etiam hic quoque ad coniecturas redit, quarum rationes et fundamenta vt recte conſtituantur, ſequentia praemonenda ſunt, antequam de ipſa Pythagorae philoſophia et doctrinis diſpicimus.

I. Philoſophia Pythagorae incerta.

I. Quam incerti ſint fontes, ex quibus notitia philoſophiae Pythagoricae hauriri poteſt, demonſtrari luculentius nequit, quam ſi ea repetantur, quae de methodo Pythagorae et ſequacium arcana late in ſuperioribus diſputauimus. Ipſe enim, vt probabilior fert ſententia, Pythagoras nihil ſcripſit, certe nihil, quod non manifeſtae fraudis ſuſpectum ſit, ad nos peruenit. Nec diſcipuli quicquam, quod interioris diſciplinae et doctrinae eſſet, in literas retulerunt, ſed obſcura quaedam et ſymbolica in commentarios relata, tanquam aenigmata et gryphos ſuis ita commendauerunt arcane cuſtodienda, vt aureum vellus draconibus traditum, vel Heſperidos poma cuſtodienda commendata eſſe, credas. Lyſis vero et Archippus, arcanam, quam in memoria hactenus ſeruauerant, doctrinam, non clara luce, ſed exiguis, teſte PORPHYRIO [o] igniculis obſcuram admodum et perueſtigatu difficilem conſeruarunt, et collatis obſcuriſſimis antiquorum ſcriptis, methodo Pythagorica, id eſt, tenebris obſepta in literas retulerunt. Neque tamen horum quoque commentaria ſuperſunt, ſed infelix condendi ſtudium ea omnia abſtulit. Pythagorei vero, qui poſt magiſtrum floruere, cum ſua Pythagorae ſuppoſuerint, valde ſuſpecti ſunt, an praeceptoris, quem viuum non audierunt, mentem tam obſcure et per aenigmata traditam recte intellexerint, nec ne? ſymbolicam enim docendi methodum aptam eſſe, vt quicquid otioſis et ingenii foecundioris agitatione commotis hominibus veſani in mentem venit, ei applicari, et ex ea probari queat, ſupra nobili Aegyptiacae philoſophiae exemplo probauimus. Neque in eo plus iuſto ſuſpicaces nos eſſe queratur aliquis: PORPHYRIVM [p] enim teſtem adducimus, candide fatentem, τῷ μὴ ἀντικρὺς Πυθαγορικοὺς εἶναι τοὺς ἐκφέροντας ταῦτα: *quod nec ii, qui in vulgus ea proferebant, veri Pythagorici erant.* Quis itaque in tanta incertitudine certi quid de Pythagoricis doctrinis promittat? quisque genuinos reperiat fontes, vnde liquida hauriri queat earum notitia?

II. Deficientia monumenta pleraque.

II. Quod ſi concedamus, non a vera Pythagorae doctrina abludere ea, quae vltimi ex hac ſecta viri memoriae poſteritatis ſcriptis tradiderunt, parum

n) E. g. Zaleucus, Charondas, Zomolxis pleros-que confictos putat LLOYDIVS l. c. conf. BENTLEII de epiſt. Phalar. p. 85.

o) l. ſupra citato.

p) n. 53.

rum tamen inde iuuamur, cum pleraque omnia temporum nobis eripuerit iniquitas, quae vero reſtant, valde ſuſpecta ſint, et incerta, num a Pythagoreis profecta ſint, et genuinam huius ſectae doctrinam ſapiant? Nam ſeruauit quidem nobis aliquot Pythagoreorum fragmenta STOBAEI diligentia, ex cuius florilegio duas collectiones ſcriptorum Pythagoricorum nobis exhibuere viri docti; vnam moralem, in qua Hippodami, Euryphani, Hipparchi, Archytae, Theagis, Metopi, Cliniae, Critonis, Polique diſſertationes morales, licet mutilae, comprehenduntur, iisque Pythagorae, Lyſidis, Theanus, Meliſſae et Myae epiſtolae adiiciuntur [q], alteram politicam, itidem ex STOBAEO collectam, variorum Pythagoricorum monita, politica ſiſtentem [r]: dudum vero viri haud obeſae naris de integritate eorum ſcriptorum dubitarunt [s], et ſuſpicati ſunt, conficta eſſe ab iis, qui proximis poſt C. N. temporibus Pythagoream diſciplinam reſtaurare, infelicibus licet auſpiciis, aggreſſi ſunt. Quorum argumenta etſi leuia putat optimus FABRICIVS [t], fatebitur tamen, ea ſua non carere probabilitate, quisquis accurate expenderit, quam diligenter veri Pythagorei ad id attenderint, ne quid de rebus moralibus aliter, niſi συμβολικῶς et αἰνιγματικῶς proponerent, ſicque veros ſcholae ſuae ſenſus ſtudioſe occultarent; quamque ſtudioſum in eiusmodi fingendis fuerit atque audax illud hominum genus, quod poſt Seruatoris inter homines verſantis tempora Chriſtianae doctrinae inualeſcentis et puritate ſua magnas victorias reportantis aemulatione accenſum, Pythagoricam diſciplinam, tanquam ſanctiſſimam, illi opponere tentauit. Certe ea ipſa fraus, quae in ſuppoſitis Pythagorae eiusque filiabus epiſtolis, accuratioribus criticis non ignoratur, juſtae facit ſuſpicioni locum, reliqua quoque feliciora naſcendi fata non habuiſſe. Et tamen haec omnia moralem tantum et politicam philoſophiae partem concernunt, in qua ſuae licet methodo vſi etiam ad exotericos Pythagorei differebant. De naturali et theologica parte, nihil nobis, quod veriſimiliter Pythagoreis tribui queat, ſupereſt; cuius rationem ſupra ex Iamblicho adduximus, quod haec ad Θεωρητικωτάτους tantum pertinuerint, quibus iureiurando ſilentium erat imperatum.

III. Diuerſi interpretandi modi.

III. Eſt et aliud, quod valde ſuſpecta facit monumentorum Pythagoricorum fragmenta, quae ſuperſunt, diuerſa ſcilicet interpretandi doctrinas Pythagorae ratio apud eos quoque, qui ſe interius reuelaſſe velum et acroamatica dogmata propalaſſe iactant. Ait enim IAMBLICHVS [u]; diuerſos interpretandi modos apud Pythagoreos exiſtere; vnum proprium ſectae Pythagoricae nec facile euulgandum; alium vero popularem, et qui tradi omnibus communiter queat, tertium denique medium inter vtrumque,

q) Poſt HENR. STEPHANVM, qui Diogeni Laërtio ea ſubiecit, et DAN. HEINSIVM, qui primi ſuae Maximi Tyrii editioni addidit, Collectioni ſuae inſeruit THOM. GALE Cantab. 1671. Amſt. 1688. 8. quam titulo, Opuſculorum mythologicorum, phyſicorum et ethicorum dedit, pag. 659 ſeqq.

r) IAC. SPONDANVS Latine vertit, ſubiuncta ſunt ARISTOTELIS Politicis cum comm. PET. VICTORII editis Baſileae 1589 fol.

s) HERM. CONRING in propoliticis c. XV. p. 104. IAC. THOMASIVS de virt. cardin. diſſ. I.

t) Bibl. Gr. L. II. c. 13. Vol. I. p. 513.

u) In protreptico c. 21.

que, non plane popularem, nec palam Pythagoricum, ſed nec penitus ab vtroque remotum. Ex quo loco manifeſtum eſſe, alibi monuimus [x], eos, etiam cum arcanorum venditarent explicationem, non intrinſecam iſtam, quam vocabant, ſapientiam, ſed mediam quandam tradidiſſe, ſatisfacturos ſcilicet hominum, imprimis potentium curioſitati, ſine religionis violatione, diuerſumque ab eſoterico explicandi genere acroamaticum confingentes. Incerti itaque reddimur, annon fumos nobis vendiderint, qui iſta iactarunt.

IV. Auget hanc philoſophiae Pythagoricae incertitudinem plagium hominum philoſophantium et Pythagoreis ſua eripientium, et aliena poſtea affingentium; qua de re ita PORPHYRIVS [y]: *Plato, Ariſtoteles, et Speuſippus, item Ariſtoxenus et Xenocrates, vt Pythagorei aſſirmant, vtiliſſima quidem pro ſuis venditarunt, paucis quibusdam immutatis; vulgaria autem et leuiora, et quaecunque ad ſubuertendam atque irridendam Pythagoreorum ſcholam ab inuidis et calumniatoribus poſtea excogitata fuerunt, coaceruarunt, et vt ſectae eius propria reliquerunt.* Quam querimoniam non prorſus temere eſſe, fidem nobis hactenus fecit Platonis, Ariſtotelis, Speuſippi et Xenocratis hiſtoria. Quod vero magna inuidia preſſa fuerit ſchola Italica, infelicia eius fata, quae Crotoni, Tarenti et Metaponti paſſa eſt, ſatis loquuntur, et veriſimile eſſe ſuadent, multa quoque in deterius a calumniatoribus fuiſſe afficta. Quis vero iſta a genuinis diſcernet? quis veros characteres, quibus philoſophia Pythagorica dignoſci queat, hodie enarrabit?

IV. Multa Pythagorae afficta.

V. Plurimum vero ad incertitudinem hiſtoriae philoſophiae Pythagoreae attulit Plato, quem ex Pythagorae fluentis arua ſua irrigaſſe ſupra iam probauimus, recteque obſeruauit CICERO [z], ideo Tarentum migraſſe ad Archytam, et ad reliquos Pythagoreos, Echecratem, Timaeum, Acrionem, Locros, vt, cum Socratem expreſſiſſet, adiungeret Pythagoreorum diſciplinam, eaque, quae Socrates repudiabat, addiſceret. Nec id negabit quisquam, qui vtriusque doctrinas inter ſe comparauerit. Ita vero palam quoque fit, Platonem, quod et Speuſippus et Xenocrates aliique ex Academiae primae doctoribus fecere, accommodata ad ſyſtema Platonicum philoſophia Pythagorae multum eam ad doctrinas ſuas inflexiſſe, ſicque genuinam philoſophi Samii mentem corrupiſſe. Id quod ferri poſſet, ſi aliunde vera Pythagorae doctrina poſſet hauriri. Verum ereptis nobis paucis iſtis fragmentis Pythagoricis ſola Platonica ſchola reſtat, ex cuius fide de doctrina Pythagorae iudicandum eſt: ex quo ſole meridiano clarius elucet, adulterina pro genuinis, ſpuria pro natiuis nobis obtrudi poſſe, recteque hanc ſuſpicionem foueri, illos homines ſua pro Pythagoricis nobis venditaſſe. Ex hac vero ſchola vbi Alexandrini ſyncretiſtae prodiere, qui quam maxime

V. Plato Pythagoricam philoſophiam adulterans.

x) Amoen. lit. T. VII. p. 208.
y) n. 53.
z) De finibus L. V. plura veterum teſtimonia adduximus Amoen. lit. l. c. p. 182 ſeqq.

Digitized by Google

maxime de hiſtoria et philoſophia Pythagorica mereri cupiebant, dici non poteſt, quantum incertitudo hiſtoriae huius philoſophiae aucta ſit. Hi enim homines inſano prorſus ſtudio flagrabant, omnes orbis religiones et doctrinas cum Pythagoricis et Platonicis conciliandi, vnde non potuere non ineptiſſimos vetuſtiſſimis doctrinis ſenſus affundere, et quod Platonicis factum eſſe ſupra demonſtrauimus, Pythagoricis quoque inferre detrimentum. Horum vero hominum ſcripta potiores fontes ſunt, ex quibus Pythagorae doctrina hauriri debet. Quis itaque certi et indubitati quid inde ſe cogniturum ſperabit? quis ſubdolis philoſophis fidem adhibebit ſatis tutam?

VI. Doctrina Pythagorica neglectim relata.

VI. Accedit his omnibus, quod ea, quae commune memoriarum Pythagoricarum naufragium euaſere, non tam doctrinas nobis exhibeant, quam hiſtoriam ſectae, eiusque conditoris, et quae dogmata referunt, tantum ὡς ἐν παρόδῳ nec eo ordine atque modo referunt, vt tuto de ſyſtematis nexu iudicari queat; id quod etiam THOMAS BVRNETIVS [a] obſeruauit. Cauſam eius rei facile intelliget, qui ad ea attendit, quae copioſe hactenus diſſeruimus. Dogmata enim ſua ſumme celabant philoſophi Italici, de magiſtri vita et miraculis multa narrabant, vel etiam mentiebantur, vt auctoritatem ſectae conciliarent. Intercidente ſecta intercidit etiam doctrina, et obſcuri quidam remanebant igniculi, lucis extinctae teſtes triſtiſſimi; hos ſufflabant, lucemque nouam inde excitare ſtudebant homines ἀλλόφυλοι et aliis ſyſtematibus innutriti, qui doctrinam cohaerentem dare non poterant. Vbi vero ſecta Pythagorica reſtitui poſt C. N. coepit, coniecturis omnia data ſunt, et paucis tantum de philoſophia actum Pythogorae, eius vero vita culta, aucta, et ad inſaniam ornata mendaciis, vt miraculis Chriſti opponeretur, quod non efficacius fieri poſſe ſperabant, quam ſi incognitas doctrinas oggererent, quas nec ipſi ſatis tenebant, nec ſpes erat, ſimplici Euangelii candori ſemel adſuetos pro veritatibus ſanctiſſimis habituros.

VII. Mathematicae diſciplinae reliquis intruſae, hacque illarum notionibus obſcuratae.

VII. Nondum difficultatum in diſcenda philoſophia Pythagorica ſatis eſt, ſed et expendendum, quod et veteres tradunt, et totus philoſophiae iſtius habitus aperte prodit, Pythagoram more temporis illius, quo viuebat, et praeceptorum ſuorum quos in Aegypto habuerat, non tantum diſciplinas mathematicas philoſophiae, praeſertim naturali et diuinae, id quod laudandum erat, praemiſiſſe, ſed hanc quoque illis ita attemperaſſe, vt totam phyſicam et theologiam ſuam notionibus mathematicis repleret, quae rem adeo non explicabant, vt potius obſcuriſſimam cognitionem efficerent. Cuius nobile exemplum doctrina de numeris eſt, quam a Pythagora eſſe, nemo quidem negauerit, incertum tamen et obſcuriſſimum eſſe, quae arcana phyſica et theologica illis indicare voluerit, poſtea enucleatius trademus [b]. Quod ſi etiam ſupponimus, quod probabile eſſe, deinde oſtendemus, ita cauſas, formasque rerum ſpiritualium et naturalium explicare vel obſcu-

a) Archaeol. philoſ. L. I. c. 11. p. 424.

b) Conf. Amoen. lit. l. c.

Digitized by Google

obſcurare potius et velo ſuo inuoluere voluiſſe Pythagoram, fatendum tamen eſt, quod iam ARISTOTELES[e] obſeruauit, et pulchre oſtendit BVRNETIVS[d], *inepte haec omnia fieri, et ſtulte hos philoſophos, nimia ſubtilitate peccantes, ſtuduiſſe tenuibus aranearum filis diuam naturam tenere, quae non niſi ferreis aut adamantinis catenis ratione rigida fidisque obſeruationibus ſe conſtringi patitur.* Qua ratione vt Plato quoque peccaret, et Ariſtoteles, Pythagorae potiſſimum exemplo ſeductus vterque eſt.

VIII. Quod ſi tamen ea, quae veriſimili aliqua ratione Pythagorae tribui poſſunt, praeſertim quae ſunt φυσιολόγικα καὶ θεολογούμενα, accurate expenduntur, et cum toto docendi et viuendi modo et characteribus Pythagorae comparantur, patet inde luculenter, hominem ingenio magis, quam iudicio valentem ad enthuſiaſmum cum imaginationis fortiori impulſu, tum voluntatis affectatione quam maxime pronum fuiſſe, et, vt ſibi diuinos honores arrogauit, ita hunc ſibi finem philoſophiae conſtituiſſe, vt non morali quadam ſimilitudine, ſed naturae paritate homines in diuinam naturam mutaret, Deosque eos tandem efficeret. Finem aurei carminis eum non legiſſe oportet, qui haec negat, facileque is conuincetur, vbi ad ipſam Pythagorae phyſiologiam et theologiam explicandam accedemus. Hic vero id praemonendum vel ideo fuit, ne ad animi Pythagorici characteres, qui magnum in condendum ſyſtema influxum habere ſolent, minus attendentes, praeiudicio auctoritatis et antiquitatis ſeduci nos patiamur, vt diuina et ſancta putemus ea, quae externa facie quidem nitent, intus vero ſtultiſſimi ſcatent enthuſiaſmi ſcabie.

VIII. Ad enthuſiaſmum redeuntia pleraque.

IX. Ex dictis iam, niſi fallimur, facili labore diſci poteſt, quanta cautione animus praemuniendus ſit, ſi in indagandis Pythagorae dogmatibus offendere nolimus, quantaque attentione et non ſine examine critico legendi ſint, qui de philoſophia Pythagorica ſcripſere. Dolendum vero eſt, nobis nec Ariſtotelis de hoc argumento librum[e], nec Didymi, Philolai, Moderati Gaditani, Androcydis, Diogenis, Antiphanis, Alexidis Tarentini, Ariſtophanis Rhodii, Cronii, Numenii, Thraſylli, Hipparchi, Zenonis et aliorum, ad quos prouocant LAERTIVS, PORPHYRIVS, IAMBLICHVS, STOBAEVS aliique, monumenta[f] ſuppetere; certum enim eſt, multa nos melius luculentiusque ex iis cognituros fuiſſe, quae dicti viri vel feſtinantis calami negligentia, vel partis, cui addicti erant, ſtudio perperam, ſaltem minus accurate retulerunt. Eadem, immo maiore etiam accuratione in legendis et conſulendis iis opus eſt, qui ex recentioribus doctrinam Pythagoricam explicare conniſi ſunt, quos potiores laudat cl. HEVMANNVS[g]. Plerique enim animum ab auctoritatis, antiquitatis, et hypo-

IX. Scriptores de philoſ. Pythag. caute legendi.

c) Metaph. L. XIII. c. 4.

d) l. c. p. 429.

e) Conf. IONSIVS de Scr. Hiſt. phil. L. I. c. 11. pag. 54.

f) Conf. IONSIVS et FABRICIVS ll. cc.

g) Act. philoſ. Vol. I. p. 373. inter hos eminet MIC. MOVRGVES Plan theologique du Pythagoreſme vid. CLERIC. Bibl. choiſ. T. XXVII. pag. 424 ſeqq. IO. SCHEFFERI vero libri de philoſophia Italica, quorum prodromus eſt tractatio de natura et conſtitutione philoſophiae Italicae, lucem non viderunt.

hypotheſeos ſcholaeque praeiudicio immunem ad hoc negotium non attulerunt, quo fieri non potuit, vt non multa ſe videre acute crederent, quae oculatiores et iſtis praeiudiciis non impediti cernere nequeunt.

Doctrina Pythagorae de philoſophia in genere.

§. XVII. Sequendi itaque in delineanda Pythagorae doctrina philoſophica duces ſunt, qui poſſunt inueniri, nec paſſus vllus ſine cauta attentione ſuſcipiendus eſt, cogitandumque, quibus potiſſimum auctoribus aliquid Pythagorae tribuatur, nec fides danda aliter, quam teſtium patitur conditio. Hos ſi ſequimur, ſequentia placuere Pythagorae; et quidem de philoſophia in genere:

I. Philoſophiae ſcopus eſt, inſitam nobis mentem ex impedimentis vinculisque eruere atque vindicare: ſine qua nullus omnino ſanum aliquid verumque, cuiuscunque tandem ſenſus ope atque beneficio, diſcere atque perſpicere poteſt [h]. Huic purgationi inſeruiuiſſe exercitationes atque afflictiones ſupra memoratas totamque diſciplinam Pythagorae, in antecedentibus luculenter oſtendimus, et ſuo quoque loco diximus, qua ratione et occaſione philoſophiae nomen appellationi ſapientiae praetulerit, qua de re in ſequentibus plura tradentur.

II. Perpurgatae menti vtilia quaedam et profutura exhibenda ſunt, quibus ſemet ipſam ſenſim ad rerum aeternarum eiusdemque generis et incorporearum, perpetuo ſecundum idem atque eodem modo ſe habentium contemplationem aſſuefaciens, a minutioribus ordine progrediatur, ne ſubita, atque repentina mutatione auertatur atque renuat, ob tantam tamque diuturnam nutrimenti prauitatem [i].

III. Mathematicis itaque ſcientiis et ſpeculationibus illis, quae inter corpora atque incorporea mediae ſunt, et quaſi in vtrorumque confinio, veluti praeexercitationibus vtendum eſt paulatim, ad contemplationem eorum, quae vere exiſtunt: artificioſa quadam ratione mentis oculos a rebus corporeis nunquam ſecundum idem atque eodem modo in vno eodemque ſtatu vel tantillum permanentibus, ad alimentorum deſiderium abducendo. Haec de diſciplinarum propaedeumaticarum neceſſitate, vſu et ſcopo ex mente Pythagorae PORPHYRIVS, qui totus Platonis ſermone vtitur, qui eundem in modum de ideis loquitur. Quoniam vero Plato, hanc ipſam doctrinam in Italica ſchola hauſit, et ſyſtema ei ſuum potiſſimum inaedificauit, vti ſuo loco dictum; hinc probabile eſt, ipſum Pythagoram ita inſtituiſſe; Mathematicas enim ſcientias inter propaedeumata eum retuliſſe, dubitari nequit: numerorumque doctrinam, ceu ſymbolum intelligibilium principiorum introduxit, et vt his aſſueſcerent diſcipuli, notionibus abſtractis eos vti diſciplinis mathematicis docuit, quod has ſemina latentis in anima ſcientiae continere putaret, μαθημάτων enim nomine ab eo appellatas eſſe PROCLVS [k] monet, ideo quod omnis μάθησις ſiue diſciplina ſit reminiſcentia, quae non extrinſecus animae adueniat, qualis eſt ſenſuum,

h) PORPYR. n. 46. i) ibid. k) In Euclid. L. I. p. 13.

ſenſuum, cognitio et opinio; ſed ab iis quae nobis apparent, excitetur atque intus perficiatur, a cogitatione in ſemet ipſam conuerſa.

IV. Totus mathematicarum diſciplinarum ambitus in quatuor partes diuiditur, quarum duae multitudinem, duae magnitudinem ſpectant. Multitudo ſpectatur vel in ſe, vel in alio; magnitudo vel quieſcit vel mouetur. Multitudinem in ſe conſiderat arithmetica, in alio muſica; magnitudinem quieſcentem geometria, mobilem ſphaerica contemplatur.

V. Infinitum mens, iſtas ſcientias producens a multitudine et magnitudine remouet, et circa ſolum finitum verſatur. Mens enim in ſe ipſa habet omnia multitudinis et magnitudinis principia, quoniam tota ex aequalibus in ſe ipſa partibus, vnaquaque et indiuiſibilis cum ſit et diuiſibilis viciſſim, mundumque ex ideis producit, eſſentialis finitatis et infinitatis particeps ſit, ex rerum, quas intelligit, contemplatione: intelligit vero ea, ex parte finiti, quod eſt in eis, non ex parte infinitatis vitae. Ita PROCLVS [l] Pythagoreos ratiocinatos eſſe tradit, apertum vero eſt, poſterioris temporis homines, principiis Pythagoricis vſos, haec ipſis ratiocinia ſuppoſuiſſe, vt plerumque fieri ſolet, factumque eſt in veterum ſyſtematibus explanandis saepius: vnde haec non moramur, ſed ad ipſas has diſciplinas conſiderandas progredimur.

§. XVIII. Arithmeticam nobiliſſimam apud Pythagoreos ſcientiam *Arithmetica.*
fuiſſe, compertum eſt, teſtaturque LAERTIVS [m], circa eam potiſſimum Pythagorae ſtudium verſatum fuiſſe. Cum enim huic potiſſimum methodo in Aegypto eſſet innutritus, qua rerum naturalium principia notionibus, figuris et terminis geometricis et arithmeticis, depinguntur, pleraque, quae de rerum naturalium et ſpiritualium conſtitutione, natura modoque diſputare in animo habebat, eiusmodi ſymbolis propoſuit [n]. Etſi vero hoc indubitatum eſſe videtur, Pythagoram de ſpirituali et naturali mundo numerorum ſymbolis philoſophari voluiſſe, incertum tamen non ſolum eſt, ſed et plane impoſſibile, dicere, quid per illos numeros intellexerit, quaue ratione de rebus ſpiritualibus atque naturalibus iſta arithmetica philoſophica philoſophatus ſit. Cuius cauſam ii facile perſpicient, qui ea, quae de arcana Pythagorae doctrinae methodo ſupra dicta ſunt, memoria repetunt, vel fata quoque philoſophiae Pythagoricae, cum ipſo ferme magiſtro extinctae cogitant. Ex dictis enim nullo negotio perſpicitur, haec myſteria τοῖς θεωρητικωτάτοις tantum reuelata, ad pauciſſimos Pythagorae diſcipulos perueniſſe, ab iisque ita ſtudioſe fuiſſe celata, vt impoſſibile fuerit, ex iis quicquam expiſcari eos, qui intra velum admiſſi non eſſent: paucas vero ſcintillas, quae in animis reliquorum ſeruabantur, fatali incendio, quod non domum tantum, ſed et ſectam Pythagorae fere totam deleuit, fuiſſe extinctas [o]. Laterem itaque lauant, qui ſe haec aenigmata explicare, et his numeris, qui du-

l) l. c.

m) Lib. VIII. ſ. 12. add. PSEVDO-ORIGENES philoſophum c. II. p. 30.

n) Conf. Ed. HERB DE CHERBVRY de relig. gentil. c. X. p. 89 ſeq. ed. Amſt.

o) Eo etiam tendunt, quae doctiſſimi viri THOM. BVRNETIVS Archaeol. philoſ. L. I. c. XI. p. 428. et IO. LAVR. MOSHEM. ad CVDWORTH. c. IV. §. 20. p. 444 ſeqq. prudentes de hacce monent.

dudum ob obſcuritatem in prouerbium abierunt, accendere lucem laborarunt. Non deſunt quidem ex veteribus et recentioribus, qui arithmeticam hanc philoſophicam, ex mente Pythagorae explicare aggreſſi ſunt; id quod ex veteribus ANONYMVS [p], NICOMACHVS GERASENVS [q], et IAMBLICHVS, SEXTVS item EMPIRICVS [s]; ex recentioribus IOACHIMVS CAMERARIVS [ſſ], et IO. MEVRSIVS [t] praeſtitere, vt alios taceamus, quorum hac de re cogitationes in compendio exhibuit cl. IO. IAC. LEHMANNVS [u]; verum hi omnes, ſuas nobis potius opiniones, vel etiam arithmetices vulgaris praecepta, quam Pythagorae doctrinas theologicas et phyſicas explicant. Pleraeque enim iſtae explicationes Platonicos ex Ammonii et Plotini ſchola, certe ex Alexandrinis cathedris oriundos auctores habent, quorum hominum infelix ſtudium cuncta veterum dogmata pro lubitu fingendi, miſcendi, conciliandi atque exponendi, toties iam notauimus. Vnum, quod ſpecie aliqua ad conciliandam obſcuriſſimae doctrinae lucem afferri poſſe videtur, non tacebimus. Nempe ſupra demonſtratum eſt, Platonem, cum ſcholas Pythagoreorum inuiſiſſet, inde doctrinam de ideis retuliſſe. Cum itaque dogma de ideis cum doctrina de numeris Pythagorae multis modis conueniat, veriſimile eſt, Pythagoram eodem fere modo numeros intellexiſſe, quo Plato ideas, et innuiſſe, quod acute coniicit BVRNETIVS [x]: *Quemadmodum numeri progrediuntur ab vnitate ſiue monade, omnium ſimpliciſſima radice, in magis magisque compoſitos, nouasque induunt proprietates in illo progreſſu: ita a Deo ſimpliciſſimo recedere gradatim rerum productarum claſſes, retinereque characteres aliquo modo ſuis numeris analogos: ſicque rerum ortum et emanationem a primo ente progreſſumque per varios ordines a ſummis ad ima, ſi non ratione explicita, ſaltem per ſymbola et ſimilitudines explicuiſſe.* Augebitur haec veriſimilitudo, ſi obſeruetur, Pythagoram eodem fere loco numeros habuiſſe, quo ideas ſuas Plato habuit, et vtrumque inanem, et otioſam doctrinam ad enthuſiaſmum retuliſſe. Diligenter enim vtramque doctrinam comparantibus palam eſt, non eidem tantum fundamento inaedificaſſe Pythagoram numeros et Platonem ideas, nempe emanationi rerum ſiue entium ſpiritualium eorumque variorum ordinum ex ſummo Deo; ſed et eodem modo numeros et ideas definiuiſſe, et diſtinxiſſe, ex eodem etiam fonte, Deo, deriuauiſſe; eandem iis dignitatem adſcripſiſſe, et principia ſenſibilium ex iis feciſſe, ratione quoque mentis humanae, numeros et ideas eodem loco poſuiſſe, eique ad liberandum ex carcere corporis animum et aſcenſum ad Deum numeros pariter, vt ideas obiectum conſtituiſſe, finem quoque numerorum vt idearum, cognitionis poſuiſſe,

p) In theologumenis arithmeticis Pariſ. 1543. 4. editis.

q) Eius introductionis arithmeticae hodie deperditae ſummam ſeruauit PHOTIVS Cod. CLXXXVII.

r) In Comm. in Nicomachi introductionem arithmeticam, quam cum verſione Latina notisque ſuis edidit SAMVEL TENNVLIVS Arnhemiae 1668. 4.

s) Pyrrhon. hypotyp. L. III. c. 18. adu. Math. L. X. ſ. 248 ſeqq.

ſſ) In explicatione in duos libros Nicomachi, quam ſuffixit Iamblicho TENNVLIVS.

t) De denario Pythagorico. OSII, KIRCHERI et PETRI BVNGI nugas ſilentio praeterimus.

u) In hiſt. Pythag. obſeru. illuſtr. p. 393 ſeqq.

x) l. c.

ſe, Deo fieri ſimilem, immo ipſum fieri Deum. Quae omnia allatis veterum teſtimoniis et expoſita vtriusque philoſophi phyſiologia peculiari ſchediaſmate hiſtorico philoſophico [y], quantum licuit, planum fecimus. Nec haec noſtra tantum opinio eſt, ſed dudum viri eruditiſſimi in hac fuere ſententia, ex quibus imprimis RADVLPHVS CVDWORTHVS [z], THOMAS BVRNETIVS [a], IO. CHRISTOPH. WOLFIVS [b], DAN. GEORG. MORHOFIVS [c], IOANNES CLAVBERGIVS [d] et ISAACVS BEAVS'OBRIVS [e] videndi ſunt. Nec magnopere huic officere putamus ſententiae, quod doctiſſimus CVDWORTHI interpres [f] vrget, longe aliud eſſe numeros, aliud ideas mentisque notiones; non enim hic de conceptibus mentis, ſed de formis rerum atque exemplaribus, quae intelligibilia ſunt, ſermonem eſſe, totus Platonicae philoſophiae habitus et ſumma oſtendunt. Non reticebimus tamen difficultatem, quae hanc quoque opinionem premit. Scilicet quicquid de numeris Pythagorae ſcimus, illud omne ex Platonicorum ſchola profectum eſt, nec aliunde ſua hauſerunt Plutarchus, Sextus Empiricus, Clemens Alexandrinus, Lactantius, quique veterum alii obſcuriſſimam doctrinam attigerunt. Platonem vero non ipſum tantum doctrinas praeceptorum adulteraſſe, ſupra demonſtratum eſt, ſed eius quoque ſequaces, et imprimis iuniores Platonici cuncta veterum ſyſtemati ſuo ex tot aliorum opinionibus, centonis inſtar, conſuto, adaptarunt: hos vero teſtes, hos auctores, hos interpretes ſequi oportet, niſi in his tenebris coecutire prorſus velimus. Quod ſi itaque expoſitae ſententiae de numeris Pythagorae nobis obiiciat aliquis, in eiusmodi rebus nihil explorati licere decernere [g], nos facile habebit conſentientes, qui id operoſe eodem, quo de his diſſeruimus, loco, confecimus. Sed propius tamen accedamus ad hanc numerorum doctrinam, quam his potiſſimum aſſertis conſtituiſſe veteres tradunt:

I. Studium numerorum omnium nobiliſſimum eſt, quorum ſcientiam exactiſſimam qui poſſidet, is ſummum bonum habet [h]. Probauit hoc ipſe Pythagoras, qui teſte LAERTIO [i] maxime vacauit circa ſpeciem mathematicae, arithmeticam, et, quod AELIANVS [k] habet, eum hominem ſapientiſſimum fuiſſe, dixit, qui numeros inueniſſet, poſt illum, qui rebus nomina impoſuiſſet.

II. Numeri ſunt vel intellectuales vel ſcientifici [l].

III. Numerus intellectualis eſt, quod in diuina mente ante omnia ſubſiſtebat, a quo et ex quo omnia in ordinem ſunt deſcripta, et per ſeriem in-

y) De conuenientia numerorum Pythagorae cum ideis Platonis, Amoenitat. liter. T. VII. pag. 173 ſeqq.

z) Syſt. int. c. IV. §. 21. p. 466.

a) l. c.

b) Ad ORIG. philoſophum. p. 31.

c) Polyhiſt. liter. T. II. L. I. c. 1. §. 4. p. 13.

d) Peculiari epiſtola inſerta TENNVLII notis in IAMBLICH. p. 177 ſeqq.

e) Hiſt. des Manichéens T. I. P. II. L. I. c. 6. §. 6. pag. 313.

f) l. c. not. 7.

g) ibid.

h) THEODORET. Therap. L. XI. p. 152.

i) Lib. VIII. ſ. 8.

k) V. H. L. IV. c. 17. conf. STOBAEVS eclog. phyſic. c. 2.

l) IAMBLICH. ad Nicom. p. 5. TENN. h. l.

Digitized by Google

indiſſolubilem ſtant diſtincte connumerata. Ita IAMBLICHVS[m], qui et hoc addit: Hippaſi ſectatores, qui acuſmatici dicti ſunt, numerum exemplar primum in creatione mundi, normamque dixiſſe, ſecundum quam creator mundi operandum iudicauit de mundo a ſe creando. Philolaus vero teſte EODEM[n] numerum dixit vinculum potentia ſua ſuſtinens aeternam rerum mundanarum permanſionem, ſibique innatum. Alia apud PORPHYRIVM[o] aliosque in eundem ſenſum tacemus. Ante hos vero omnes ARISTOTELES[p] dixit, τοὺς ἀριθμοὺς αἰτίους εἶναι τοῖς ἄλλοις τῆς οὐσίας. *Numeros cauſas eſſe rebus reliquis eſſentiae.* Quae ſi vera ſunt, idem numerus eſt ac idea, nempe cauſa aeterna et exemplaris eſſentiae rerum ſenſibilium.

IV. Numerus ſcientificus eſt, extenſio et operatio rationum ſeminalium, quae vnitati inſunt, et productio in actum, ſiue progreſſio multitudinis a monade incipiens, et regreſſio in eandem deſinens[q].

V. Diſtinguendum itaque eſt inter μονάδα καὶ ἓν vnitatem et vnum: vnitas in intellectualibus exiſtit, vnum in numeris[r]; vel, vt Moderatus habet, vnitas eſt in numeris, vnum in numerabilibus. Archytam tamen et Philolaum vnitatem et vnum indiſcriminatim appellauiſſe, THEON SMYRNAEVS[s] obſeruat.

VI. Scientificorum numerorum duo genera ſunt, aequalis et inaequalis. Numerus aequalis eſt, qui in maxima et minima pariter diuiſionem admittit, in maxima ratione magnitudinis, in minima ratione multitudinis, iuxta naturalem duorum iſtorum generum oppoſitionem. Inaequalis eſt, qui hoc non admittit, ſed in duas partes inaequales diuiditur[t].

VII. Non vnusquisque numerus infinitus eſt, ſed par tantum ſiue aequalis, eſtque cauſa ſectionis eius, quae in partes aequales in infinitum extrahitur, et propria ſua natura gignit infinitatem in rebus, in quibus exiſtit. Limitatur vero ab inaequali, ſi enim id accedat, impedit eius ſectionem in partes aequales[u].

VIII. Impar numerus maſculae virtutis eſt, Diisque coeleſtibus proprius, aequalis indigens eſt et imperfectus, atque femineus, et inferis proprius[x]. Numerus vero, qui ex potentia et multiplicatione paris et imparis prodit ἀῤῥενοθύλης, id eſt, hermaphroditus dicitur[y]. Haec ſymbolice dicta eſſe, quilibet videt, qua ratione vero ad numeros intelligibiles applicari queant, difficilior quaeſtio eſt, quae huius loci non eſt. Emanationem vero entium ſpiritualium ex primo ſummoque principio et fonte intelligibilium

m) l. c. p. 11. n) loc. cit. o) n. 48.

p) Metaph. L. I. c. 6. Ita etiam PLVTARCH. de plac. phil. L. I c. 3. Hinc intelligere licet, cur Lyſidem numerum dixiſſe Deum aſſerat ATHENAGORAS Apol. p. 49. et HIEROCLES ad Carm. aur. p. 224. ex ἱερῷ λόγῳ referat, Deum eſſe numerorum numerum. Non enim primus tantum numerus in Deo tanquam cauſa reperitur, ſed et numeri in mente diuina exiſtunt.

q) IAMBLICH. l. c. p. 11. STOBAEVS l. c.

r) Anonymus PHOTII l. c.

s) Mathem. Plat. c. 4.

t) Nicomach. apud PHOT. l. c.

u) THEMIST. in phyſ. L. III. f. 25. p. 67.

x) MACROB. Saturn. L. I. c. 13. Somn. Scip. L. I. c. 6. SERVIVS ad Ecl. Virg. V. v. 65. PLVT. de Iſid. et Oſir.

y) Theolog. arithm. conf. MEVRS. l. c. cc. II.

Digitized by Google

lium indigitari, alio loco [z] luculentis veterum teſtimoniis demonſtrauimus, ad quem lectorem breuitatis cauſa ablegamus.

IX. Vnitatis et identitatis atque aequalitatis ratio cauſaque amicae conſpirationis atque mutuae affectionis et conſeruationis vniuerſi, ſecundum idem atque eodem modo ſe habentis, monade repraeſentatur: vnum enim illud, quod in particularibus conſpicitur, tale exiſtit, partibus vnitum et conſpirans, ob primae cauſae participationem.

X. Diuerſitatis autem atque inaequalitatis, omnisque diuidui et in continua mutatione verſantis et modo hoc, modo illo modo ſeſe habentis biformem rationem binarius exprimit: nam et binarii in rebus particularibus talis natura eſt.

XI. Idem autem eſt, ſiue biforme, ſiue inaequaliforme, ſiue diuerſimodum dicatur.

XII. Eadem ratio etiam in ceteris numeris obtinet, ſinguli enim certarum quarundam potentiarum locum vicemque ſuſtinent [a].

XIII. Monas ſiue vnitas, eſt quantitas, quae decreſcente multitudine omni numero priuata quietem ac ſtatum accipit [b]; inde et *μονὰς* dicitur *ἀπὸ τȣ̃ μένειν*, quod ſtet, atque in eadem ſemper ratione maneat, vel *ἀπὸ τȣ̃ μεμονῶσθαι*, quod a multitudine ſeparetur [c]. Vocaturque mens, hermaphroditus, Deus, bonum, materia et omnium receptrix, chaos, ratio ſeminalis, ſubſtantia, ſimplex exemplar, forma ac ſpecies, Iupiter, et his ſimilia. Abundant eiusmodi nominibus ſaepe obſcuriſſimis vixque ſanam et claram interpretationem admittentibus *theologumena arithmetica*, ex quibus aliisque ea diligenter collegit MEVRSIVS [d], qui tamen, quid ſignificent, non explicuit. Nec anguſtia loci permitit, vt, quantum rei obſcuritas patitur, ei lucem foeneremur: praecipue cum pleraque ſymbolica ſint, variasque interpretationes recipere apta. Vt tamen ſpecimen arithmeticae philoſophicae habeamus, qua ad reliqua intelligenda, tanquam claui vti nobis liceat, paucis obſeruamus, Pythagoreorum interpretes (ad hos enim totam hanc explicationem referendam eſſe, ſupra monuimus) in explicanda numerorum doctrina I. reſpexiſſe ad notionem numeri generalem et abſtractam, ſiue metaphyſicam [e], eaque ſemel conſtituta, II. ad prima et immutabilia rerum omnium principia, eorumque originem et emanationem eam applicuiſſe [f]; III. hisque poſitis eorum cum rebus ſenſibilibus, ad conferendam iis formam et eſſentiam, coniunctionem reſpexiſſe, ſicque IV. Rerum ſenſibilium eſſentiam et naturam iſtis numeris recludere tentaſſe. Probant hoc numerorum philoſophicorum fundamentum, quaecunque ab his hominibus de iis dicuntur, quae vel plane intelligi nequeunt, vel

z) Amoen. lit. T. VI. p. 233.

a) PORPHYR. l. c. n. 48 ſeq. ex Moderato Gaditano.

b) IDEM apud STOBAEVM ecl. phyſ. c. 2.

c) IAMBLICH. ad Nicom. p. 13. TENNVL. ad h. l.

d) l. c.

e) In ea explicanda imprimis deſudauit Nicomachus.

f) Huc reſpexiſſe videntur theologumena arithmetica.

Digitized by Google

vel iuxta hunc canonem explicanda ſunt. Proditque id luculenter magni inter eos nominis philoſophus Moderatus Gaditanus, qui diſerte [f]: *Cum primas formas, primaque principia oratione perſpicue explicare nequirent, quod et intellectu et prolatu difficillima ſint, ad numeros manifeſtioris doctrinae cauſa confugere, geometras atque literatores imitati. Vt enim hi literas earumque poteſtatem tradituri, ad notas illas confugiunt, easque veluti prima docendi elementa eſſe dicunt: nihilominus poſtea docent, notas illas non eſſe elementa, ſed illarum opera vera elementa cognoſci; et geometrae cum formas incorporeas verbis proponere non valeant, ad figurarum deſcriptiones confugiunt, dicentes, hoc △ triangulum eſſe, non quod hoc ipſum, quod ſub aſpectum cadit, triangulum eſſe velint, ſed iſtud, quod eiusmodi figuram obtinet, quodque huius ope conceptum atque cognitionem trianguli animo repraeſentat: idem ergo et Pythagorei in primis rationibus ſiue affectionibus formisque fecere, cum enim incorporeas formas ac prima principia verbis tradere non poſſent, ad demonſtrationem per numeros confugerunt.* His ſuppoſitis aliqua adductorum nominum ratio dari poteſt. Mens enim vocatur, quia principia intelligibilia tota mens ſunt [g], et prima eorum cauſa atque fons, qui eminentiſſimo modo monas dicitur, puriſſimus ſpiritus atque mens eſt. Hermaphroditi nomen habet, quod ex primo fonte non alterum tantum principium, cuius ex ſinu reliqua intelligibilia prodierunt, ortum eſt, ſed et ipſum ſibi primum illud principium cauſa et origo ſui eſt. Deum vero ideo monadem nominaſſe, quod neque principium habeat neque finem, praeter MACROBIVM [h], anonymus PHOTII [i] auctor eſt: et eadem quoque ratio eſt, cur bonum appelletur. Materiam vero, chaos, tartarum, ſtyga, rationem ſeminalem, et his ſimilia ſine dubio ita dixere hi homines, ſyſtematis ſui principiis innutriti, quod ex Deo non immaterialia tantum omnia, ſed et ipſam materiam effluxiſſe crederent: quod vtrum Pythagoricum ſit, nec ne, poſtea dicemus. Quanquam ſi eo ſenſu, quo poſt barbaros quosdam et theologos Graecos vetuſtiſſimos Pythagorae viſum eſſe, poſtea veriſimili ratione demonſtrabimus, intelligatur, vt Deus cum materia perpetua agitatione ex eo fluente vno toto coniunctus dicatur, vt Stoici quoque poſtea ſtatuerunt, haec nomina ſalua eſſe poſſunt. Cupidinem vero et concordiam dixere, quod prima intelligibilium cauſa ex ſe non modo omnia producat, ſed et inter ſe iungat et animet. Veſtam etiam vocarunt, haud obſcuro indicio, in media mundi parte his hominibus viſum eſſe potiſſimam deitatis partem reſidere [k]. Reliqua nomina ad metaphyſicas vnitatis notiones et abſtractos conceptus ſine dubio referri debent. Ex his de reliquorum quoque numerorum nominibus, quae explicare inſtitutum noſtrum non patitur, iudicari luxque aliqua capi poteſt. Et ex his quo-

f) Apud PORPHYR. l. c.
g) ALEXAND. APHRODIS. in Metaph. mai. t. 5.
h) Somn. Scip. L. 6.
i) Vit. Pyth.
k) PLVT. in Numa. Solem vero in medio mundi eſſe, Pythagoricum dogma fuit, infra conſiderandum.

Digitized by Google

quoque ſententia probabilis ferri poteſt de quaeſtione, vtrum per monadem intellexerit Pythagoras Deum, an materiam? Eſſe enim inter eius ſequaces, qui informem materiam, ex qua fiunt omnia, monada dixerint, facile ex Nicomachi Geraseni definitione demonſtrari poſſe, putant viri eruditi, nam ὕλην *dici monada* ait, *quia res omnes miſcet, et deinde omnium receptrix eſt, chaos, confuſio, contemperatio.* Quae imprimis recte, ſaltem ex Empedoclis mente dici contendit Cvdworthi interpres praeſtantiſſimus [l]. Nos ſi ſupra praeſuppoſita adhibemus, Nicomachum praeciſione mentis et abſtractione monadem definiuiſſe, non inepte iudicari putamus; numeri enim initium cum ſit vnitas, materia ſiue ſubiectum eſt, ex quo reliqui omnes exſurgunt, et in quo omnes latent, non diſtincta quidem connumeratione, ſed chaotica, vel, vt luculentius dicamus, virtuali diſpoſitione. Ex hoc itaque loco ad numerum intellectualem, Deum, non aliter concludi poteſt, niſi Deum, vniuerſitatis in ſuo ſinu comprehendere materiam, rationes ſeminales, diſpoſitionem, etc. vnde deinde formatus vel Deo informatus mundus tanquam numerus binarius oritur. Quod a philoſopho, Alexandrinum ſyſtema ſequente, dici, non eſt mirandum. Eadem de loco Hermiae [m] iudicanda exiſtimamus, cui *monas initium omnium* dicitur, *e cuius figuris et numeris elementa fiunt.* Cunctis enim rebus compoſitis cum initia adſcriberent hi homines ex ſimplicibus, ea monades dixere, licet ex ſenſibilium claſſe eſſent. Hoc niſi teneamus nunquam ex hoc labyrintho nos extricabimus.

XIV. Dyas, ſiue numerus binarius, indefinita et indeterminata a monade tanquam materia exiſtit, eſtque tumoris cauſa et diuiſionis. Eiusdem generis eſt haec Nicomachi [n] definitio, vt monadis, quae ſcilicet dyada in abſtracto conſiderat: hincque pleraque orta ſunt nomina, quibus apud eum, et in *theologumenis arithmeticis*, inſignitur, quando ſiniſtrum, inaequale, inſtabile, mobile, contentio, materia, cauſa diſſimilarium, informis, indefinitus, paritatis principium, tolerantia, Iſis, diſcordia etc. vocatur, qualia etiam apud Plvtarchvm, Porphyrivm aliosque occurrunt, diligenter collecta a Io. Mevrsio [o]. Cuncta enim eo tendunt, binarium numerum, et ſibi non conſtantem, cum reliqui ex eo procedant, et nullam certam formam admittentem, cum additis reliquis numeris variae inde exſurgant formae, paſſum eſſe variationis cauſam, addito numero, ſicque matrem vel materiam reliquorum numerorum factum eſſe. Ita monadem patri, dyadem matri vel vxori comparant. Quam rationem ſimilitudinis Pythagoreos ex ſignis Zodiaci genus ex maribus et feminis aequaliter mutantibus, deſumſiſſe exigua veriſimilitudine coniicit Sextvs Empiricvs [p], recteque obſeruat praeſtantiſſimus Fabricivs [q], Pythagoreos hoc

 non

l) Moshem. ad Cvdworth. ſyſt. intell. c. IV. §. 20. p. 446.

m) Irriſ. philoſ. gentil. §. 16. ἀρχὴ τῶν πάντων ἡ μονάς, ἐκ δὲ τῶν σχημάτων αὐτῆς, καὶ ἐκ τῶν ἀριθμῶν, τὰ στοιχεῖα γίνεται.

n) l. c.

o) l. c. p. 26.

p) Adu mathem. L. V. ſ. 8.

q) Ad h. l. et ante eum Anonymus vetus ad Ptolomaei Tetrabiblon.

Digitized by Google

non ab aſtrologis, ſed hos ab illis haec accepiſſe. Rectius haec inde arceſſuntur, vnde Pythagoras ſymbolicam philoſophiam accepit, ab Aegyptiis aliisque barbaris [r], quos ſexum in diuinis admiſiſſe primo libro oſtendimus [s]; vnde ſua quoque, vti ſupra dictum, Orpheus habuit. Hos praeceptores cum imitata ſit Pythagorae ſchola, mirum non eſt, in eodem luto eam haeſiſſe [t], et eadem ratione de cauſis rerum fuiſſe philoſophatam. Vtrum vero dyas materia ſit Pythagorae eiusque ſequacibus, et an illa independens a monade principium, ſaltem ei oppoſitum, deſignet [u], incerta pugna et euentu diſputari, obſcuritas rei ipſa ſatis prodit. Nos, canonis ſemel poſiti memores, diſſentientes veterum explicationes conciliari poſſe non deſperamus, modo notiones diſtinguamus. Si enim ex mente Pythagoreorum idea binarii abſtracta et metaphyſica ad intelligibilia in ſe conſiderata applicetur, dyas principium alterum eſt, ex quo reliqua ſunt intelligibilia, quod Plato mentem diuinam mundumque idealem vocauit, tuncque nomina illa binario addita relatiue ad monadem intelligenda ſunt. Sin principiis phyſicis explicandis adhibeantur, dyas quidem non inepte materia dicitur, verum non nude et in ſe conſiderata, ſed quatenus ex Deo emanans, vel ſecreta, addita eius vi genitrice, commota eſt ad productionem rerum omnium [v]. Ita enim obſcuriſſima veterum loca lucem capiunt, quamuis non inuiti fateamur, adeo tenuia ſibique contradicentia eſſe, quae de Pythagorae mente circa materiam veteres referunt, vt certi quid plane definiri nequeat. Certius eſt, Platonicos recentiores, Pythagorae interpretes ita de numero binario cogitaſſe. Illis enim ſolenne fuit, praeciſione mentis neſcio quas ſibi notiones fingere, quae, rebus ſenſibilibus adplicatae, alium longe ſenſum induunt, quam ob cauſam obſcuriſſimi et inanes homines ſibi relinquendi ſunt. Sed cum infra de theologia Pythagorae acturis pluribus haec tangenda ſint, illis in praeſentia non immoramur.

XV. Numerus ternarius primus eſt, qui ſunt actu inaequales; primus item perfectus et medius et proportio, quo potentia monadis ad actionem et extenſionem deducitur [x]. Ita ternarium numerum, ſiue τριάδα definiunt *theologumena arithmetica*, quae, vt apertum, abſtracte eam conſiderant. Quid vero Pythagoras iſta triade ſymbolice intellexerit, definiri ob variam eius applicationem et incertitudinem explicationum hominum ſequioris aetatis non poſſe putamus. Nam non tantum ad phyſicas doctrinas eam retulit Pythagoras et, teſte GELLIO [y], eius numeri cubum vim habere lunaris circuli, dixit, ſed et muſicae et geometriae vniuerſae poteſtatem ab eo numero dependere, quin etiam rerum ad aſtronomiam coeleſtiumque naturam

r) Phoeniciis ſexum in diuinis placuiſſe obſeruat BOCHARTVS Geogr. S. L. IV. c. 2. p. m. 242.

s) Conf. PLVT. Qq. Sympoſ. L. VIII. q. 1.

t) ORIG philoſ. c. II. p. 39. conf. WOLF. ad h. l. et de Manich. ante Manich. §. 29 p. 116.

u) Ita viſum PLVTARCHO de plac. philoſ. L. I. c. 7. qui materiam bruto et malo daemone animatam et informem intelligit.

v) Ex his emendanda, vel explicanda potius, quae in Amoenit. lit. I. c. hoc de argumento diximus, et repetiit cel. BEAVSOBRIVS Hiſt. Manich. T. II. p. 153.

x) theologum. arith. conf. MEVRS. l. c. c. V. p. 35. IAMBLICH. vit. Pyth. c. XXVIII.

y) L. I. c. 10.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

turam ac ſcientiam pertinentium vim omnem habere, eamque ad ſubſtantiae productionem impellere, ſi NICOMACHO [z] fides eſt, tradidit. Sunt, quibus SS. Trinitatis myſterium iſto numero ſubobſcure innuiſſe Pythagoras viſus eſt [a], quibus ſe iungit RAD CVDWORTHVS [b]; eos vero vel hoc nomine non audiendos eſſe patet, quod ſententiae ſuae non aliud robur afferant, quam quod aeque incertum immo falſum eſt, Pythagoram a Iudaeis ſanctiores doctrinas didiciſſe. Nec meliora ſunt, quae pro hac opinione aſſerenda afferuntur: transſumſiſſe hoc triadis in monade comprehenſae myſterium Pythagoram ab Orpheo; nam, nec trinitatem Orphicam tantae vetuſtatis eſſe ſupra euicimus, vt vel ipſi Orpheo, vel Pythagorae, placere potuerit, nec Platonicorum effatis tantopere fidendum eſt, qui cuncta in rem ſuam vertunt, torquent, rapiunt, ſuasque nugas veterum praecipuis impudenti plerumque mendacio tribuunt. Obſeruatque egregie celeberrimus Cudworthi Interpres [c], ipſam triados Pythagoricae naturam, quae rerum omnium initium, medium et finem comprehendere veteribus dicitur [d], huic aſſerto repugnare. Igitur etiam hanc trinitatem Pythagoricam poſt velum relinquimus. Nomina ternionis ex veteribus collecta exhibet MEVRSIVS [e], quae ipſis tenebris obſcuriora ſunt.

XVI. Tetras ſiue numerus quaternarius omnium perfectiſſimus eſt, primus item ac primigenius et radix omnium [f]. Celeberrima haec Pythagoreorum tetractys eſt, tantopere horum hominum laudibus celebrata, tamque diuerſe explicata a pleriſque, vt facilius noctem diei iungas, quam has interpretationes inter ſe concilies. In numero ſcientifico cum potiſſimum locum occupet, eam potiſſimum rationem affert HIEROCLES [g], quod denarii vis ſit quaternarius, cum 1. 2. 3. 4. ſimul ſumta, decem conficiant, quodque ſit arithmetica medietas inter vnitatem et numerum ſeptenarium, et prima ſolida figura in quaternione inueniatur. Vnde audiendus non eſt celeberrimus olim Ienenſium mathematicus ERHARDVS WEIGELIVS [h], qui Pythagoram ad quaternionem tantum computaſſe putat, eamque numerandi rationem ingenioſe explicat: decem enim numerorum finem conſtituiſſe Pythagoram, nemo eſt qui ignorat [i]. Quem vero inter ſymbolicos numeros locum quaternario tribuerit Pythagoras, et quid in eius theologia, phyſiologia et ethica ſignificet, tam diuerſis agitatum et diſputatum eſt veterum et recentiorum opinionibus, vt poſt moleſtiſſimum earum omnium examen, multo incertior diſcedas, quid tetractys Pythagorea ſibi velit, quam ante id ſuſceptum fueris. Quidam magni nominis viri, qui Pythagoram a Iudaeis purioris doctrinae ſemina accepiſſe credunt,

 innu-

z) l. c.

a) HVET. Qq. Alnet. L. III. c. 2. p. m. 93. aliique concordiae rationis et fidei aſſertores.

b) l. c. p. 446 ſeqq.

c) Alh. l. p. 32.

d) ARISTOT. de coelo L. I. c. 1. T. I. p 337.

e) l. c. p. 44.

f) IREN. L. I. c. 1. conf. MEVRS. l. c. p. 47. ORIG. philoſ. p. 33.

g) Ad aur. carm. v. 47. p. 227. eius rationes caſtigat CVDWORTHVS l. c. p. 449 ſeq.

h) In tetractу Pythagorica, et Aretologiſt p 350 ſeqq. conf. IOH. WALLIS. Opp. T. I. p. 65. ſ. STVRMIVS Matheſ. enucl. p. 6.

i) Conf. FABRIC. Bibl. Graec. Vol. I. p. 458.

innuiſſe eum putant [k], venerabile nomen tetragrammaton, יהוה, illudque ſacroſanctum ſuis colendum praecepiſſe contendunt. Aliis, quibus, tanquam fabula, recte reiicitur, Pythagoram aliquid a Iudaeis accepiſſe, haec ſententia exploditur [l], quid vero ſtatuant de ipſa tetracty, incerti haerent. Sunt, iam a PLVTARCHO [m] memorati, qui quatuor animae facultates, ex quibus veluti partibus animam humanam componebant, intelligi volunt, quamquam incerti ſint, quas facultates virtutesue animi intelligere debeant. Alii ad animam mundanam [n], alii ad quatuor virtutes cardinales [o] Pythagoreos reſpexiſſe autumant. Alii, qui Empedoclem ad hanc tetractyn potiſſimum reſpexiſſe obſeruant, quatuor elementa, ex quibus ille animam conflatam fuiſſe, quaeque aeternae naturae eſſe ſtatuit, illum intellexiſſe putant [p]. Alia ſententiarum diuortia et diuerſiſſimas opiniones, ne nimii ſimus, praeterimus. Et hi quidem omnes, etſi tanto opinionum interuallo inter ſe diuerſi, ad notiſſimos verſiculos aurei carminis prouocant,

Ου μὰ τὸν ἁμέτερα ψυχᾷ παραδόντα τετρακτὺν
Παγᾶν ἀεννάου Φύσεως, ῥίζωμά τ' ἔχουσαν

qua ratione eos legit SEXTVS EMPIRICVS [q] tam diuerſa enim duorum horum verſuum lectio eſt, vt diuerſae quoque inde exſculptae ſint non verſiones tantum, ſed et explicationes: quas referre, et, quibus ſingulae premantur, difficultates exponere, nec otii, nec inſtituti noſtri eſt, pleraque neruoſe et breuiter complexus eſt MOSHEMIVS [r]. Ipſa tot ſententiarum diuortia ſatis produnt, obſcuriſſimum aenigma coniecturis incertis non tam ſolui, quam potius implicatius reddi. Nec, vt verum candide et modeſte fateamur, nos meliora habemus, quae lectori propinemus, malumusque noſtram fateri ignorantiam, in rebus quas ipſe magiſter neſcire alios voluit, quam incertis coniecturis lectori noſtras opiniones pro Pythagoreis obtrudere: qua in re magni viri, multaeque in veterum rebus eruditionis, IACOBVS THOMASIVS et IOH. LAVR. MOSHEMIVS [s] nobis exemplum praeiuerunt. Pauca tantum adiicimus, quae veriſimilitudinis leges non migrare, ſupra poſita probant. 1. Non eſſe verſiculum hunc ab ipſo Pythagora, ſed a Pythagoreo quodam: hi vero cum puras non ſeruauerint doctrinas praeceptoris, ſed ex ſuo ingenio multa vel adiecerint vel mutauerint, cuius exemplum Empedocles eſſe poteſt; ſequi inde, quod ex hoc ipſo verſu de tetracty Pythagorae iudicium ſatis accuratum formari nequeat. 2. Admiſſo etiam verſiculo tanquam

k) HVET. Dem. Eu. Pr. IV. c. II. §. 8. p. m. 53. CVDWORTH. l. c. SELDEN. de Diis Syr. L. II. c. 1. p. 20. IAC. LYDIVS de Iuram. L. III. §. 2. p. 302. conf. quos nominant THOM. BVRNET. Archaeol. philoſ. L. I. c. 11. p. 428. MOSHEM. ad l. c. Cudworthi.

l) HENR. MORVS defenſ. Cabb. philoſ. c. II. p. 125 ſeq MOSHEM. l. c. cl. IOH. FR. HOMBERGK de Themide p. 155.

m) De plac. philoſ. L. I. c. 3. conf. IAC. THOMAS. de exuſt. mundi Stoica diſſ. XXI. p. 251.

n) GASSENDVS Phyſ. S. I. L. I. c. 5. T. I. Opp. p. 157. inclinat huc etiam THOMASIVS l. c.

o) FABRICIVS Proleg. ad MARINI vitam Procli.

p) Coniectura haec eſt MOSHEMII l. c. p. 452.

q) Adu. Math. L. IV. ſ. 3. L. I. adu. Log. ſ. 94. aliter legunt IAMBLICH. de vit. Pyth. c. XXVIII. aliter theolog. arithm. p. 20. aliter MACROBIVS Somn. Scip. L. I. c. 6. alii aliter.

r) l. c. p. 451. n. 37.

s) ll. cc.

Digitized by Google

quam genuino[illegible]certum eſſe, num iſta tetractyos traditio, et iuramentum per traden[illegible] factum, ad Deum animae iſtud quaternionis principium infundentem, vel ad Pythagoram, eius notitiam diſcipulis facientem referendum ſit; per Pythagoram enim eius aſſeclas iurauiſſe, ſupra iam docuimus [r]. Aeque vero incertum eſſe, num in illis verſiculis, vox ἔχουσαν, ad παγὰν, vel ad τετράκτυν referatur, adeoque tetractys a Deo, fonte aeternae naturae diſtinguenda ſit, nec ne? 3. Probabile porro eſſe, Pythagoram et ſequaces quaternionis ſymbolo non ſolum in deſcribendis Dei tum attributis, tum emanationibus, ſed et in delineandis animi quoque quin et rerum naturalium proprietatibus tanquam numero ſymbolico vſos fuiſſe; nec a ſcopo tantopere aberrare eos putamus, qui inde tot diuerſas de tetracty Pythagorica ſententias ortas eſſe ſtatuerint. 4. Operam itaque atque oleum eos perdere, qui lucem tetracty Pythagoricae affundere, et rem obſcuriſſimam in claritate maiore ponere laborant. Quare et lectorem his non amplius detinemus, monitum, vt imprimis a Platonicis recentioribus ſibi imponi non patiatur, qui omnia alia, quam γνησίως Pythagorica nobis exhibent.

XVII. Pentas numerus primus complexus eſt omnis numeri ſpeciem, parem et imparem, binarium nempe et ternarium [u].

XVIII. Numerus ſenarius perfectus eſt [x]. Creationem mundi innuiſſe vult CLEMENS ALEXANDRINVS [y], qui commune PP. praeiudicium ſequitur, Pythagoram fuiſſe diſcipulum Iudaeorum. Eo vero numero ſanitatem quoque ſignificaſſe, LVCIANVS [z] indigitat, qui triplicis trianguli inter ſe alternatim iuncti figuram ad ſuos in literis praefixiſſe, et ita ſanitatem precatum fuiſſe, ait.

XIX. Septenarius numerus, venerabilis eſt, perfectus, et rebus ſacris quam maxime conuenit [a]. Propter perfectionem ſeptimeſtres quoque partus viuere ſtatuebant, de qua opinione dignus eſt qui legatur LAVR. RAMIREZ DE PRATO [b]. Aliis tamen inter gentiles Aegyptiacam opinionem ſequentibus, ater et infelix viſus eſt, hincque intermiſſi labores: quae ad feram iſtam numeri huius rationem reuocanda non ſunt, vel ſabbathum aliquod inde gentile exſculpendum [c]. Nomina huius numeri poſt Nicomachum vide apud MEVRSIVM [d].

XX. Octonarius primus cubus eſt, et ſolus, in decem, numerus par in pari [e].

XXI.

r) HIEROCLES l. c. IAMBLICH. vit. Pyth. p. 150. 162.

u) Conf. MEVRS. c. V. THEON mathem. Platon. c. 44.

x) IDEM l. c.

y) Strom. L. VI. p. 683.

z) De lapſu inter ſalut. T. III. p. m. 198. VOSSIVS de idololatr. L. IX. c. 36.

a) Nicomach. ap. PHOT. l. c. Theolog. arithm. MACROB. L. I. c. 6. MEVRS. l. c.

b) In Pentecontarcho p. 24. ed. Fabric.

c) De ſeptenario numero veterum ſententias M. VARRONIS libro de hebdomadibus exponit GELLIVS L. III. c. 10. ſeptimum numerum ante Pythagoram ſacrum fuiſſe, ex Homero et Heſiodo apud CLEM. ALEX. Strom. L. V. EVSEB. praep. L. III. c. 12. patet. Ab Aegyptiis Planetarum ordinem ſequentibus deriuat VOSSIVS de orig. idol. L. II. c. 34. p. 489. alii ex Sabbatho in paradiſo inſtituto, vid. MORHOF. Polyhiſt. T. I. L. I. c. 12. p. 118. incerto omnes fundamento. conf. I. I. SVRBIVS diſſ. de Sabbatho gentili, MARSHAM. Can. chron. Sec. IX. p. 197.

d) l. c.

e) theol. arithm.

XXI. Enneas eſt primus ab impari quadratus [f].

XXII. Numerus maximus denarius eſt, qui et quat[illegible]rius eſt, et rationes tum numerales tum harmonicas omnes continet [g]. Ad decem enim numerantes pedem ad vnitatem referunt [h]. Hinc abacus Pythagoricus.

XXIII. Ex arctiſſima inter Deos et numeros amicitia oritur Arithmomantia, ſiue diuinatio ex numeris, qua Pythagoras vſus eſt, et quam Abarim quoque docuit [i]. Cuius fundamentum in connexione ſubſtantiarum inter ſe omnium intellectualium, ſiue deorum et daemonum conſtitutum explicat fragmentum ἱερῦ λόγυ, quod affert IAMBLICHVS [k]. Pleraque vero vel ad ſuperſtitionem, vel ad fraudes et mendacia pertinuiſſe, dubitari nequit, vnde explodendi ſunt, qui neſcio quae myſteria Pythagorica ex numeris ad diuinandum quoque apta ex recentioribus ſomniant [l].

Muſica. §. XIX. Poſt arithmeticam muſicae potiſſimam rationem habebat Pythagoras in praeexercitationibus philoſophicis, eam enim ad καθάρσεις referebat, quibus animum ſanare et ab affectuum morbis repurgare contendebat, quod qua ratione fecerit, IAMBLICHVS [m] exponit qui videndus. Mane itaque et veſperi diſcipulos ea vti iuſſit, vt ſupra pluribus docuimus Enatus hinc iis, qui Pythagoream doctrinam explicare conati ſunt, latiſſimus de muſica Pythagoreorum dicendi campus, quae tamen eiusdem ſunt, ac ſuperiora, commatis, et poſteriorum temporum cogitata pro vetuſtiſſimis Pythagoricis nobis vendunt. Summam tamen eorum audire operae pretium eſt, vt de re ipſa conſtet, prolixiora et ſpecialiora in hiſtoria muſices et ſcriptoribus veteribus quaerenda ſunt, qui de muſica ſcripſere [n], quibus noſtri inſtituti huiusque loci non eſt diu immorari. Placuiſſe vero Pythagorae et diſcipulis veteres referunt:

I. Muſica eſt contrariorum apta compoſitio multorumque adunatio et diſſentientium conſenſus [o].

II. Muſica iudicanda eſt non ſolo auditus monito, in ſonituum differentiis percipiendis, ſed proportionibus accommodandus eſt intellectus, quae ſaepe minus ſenſuum perceptioni conueniunt, ſed ratione comprehenduntur [p]. Ita Pythagorica muſicorum familia philoſophica ratione artem perſequens, ab Ariſtoxenia ſe diſtinguebat, quae ſenſu harmoniam diiudicabat, eaque ex cauſa Pythagoreos ridebat, hocque proportionum criterio opprobrium, teſte PTOLOMAEO [q], iis faciebat. Ariſtoxenus vero non Ari-

f) ibid.

g) ATHENAG. leg. pro Chriſt. p. m. 6. ed. Par.

h) PLVT de plac. phil L. I. c. 3.

i) IAMBLICHVS c. XXVIII. n. 146.

k) l. c.

l) PETRVS BVNGVS in myſterio numer. conf. IOH. ANDR. SCHMID de geomantia pulueri inſcripta p. 13. CASP. PEVCERVS de variis diuinandi generibus p. m. 179 ſeqq. pertinet huc ſphaera Pythagorica diuinatoria, quam ab APVLEIO, vt fertur, Latine redditam affert CASP. BARTHIVS aduerſ. L. XXX. c. 7.

m) c. XXV. n. 110. conf. BVDDEVS diſſ. de καθάρσει philoſoph. Anal. hiſt. phil. p. 373 ſeqq.

n) Veteres et recentiores de muſica veteri ſcriptores diligenter more ſuo enarrat I. A. FABRICIVS Bibl. Graec. V. I. II. p. 257 ſeqq. Inter illos eminuere Pythagorei, conf. editores muſicorum veterum MEVRSIVS, WALLISIVS, MEIBOMIVS, et VOSSIVS de ſcient. mathem. c. XXII. §. 4 ſeqq. p. 53 ſeqq.

o) THEON SMYRN. mathem. Plat. c. I. p. 15.

p) PTOLOMAEVS harm. c. 2.

q) l. c.

Digitized by Google

Ariſtotelem tantum audiuit, ſed etiam Pythagoricis praeceptis imbutus fuit, et de hiſtoria quoque Pythagorica egregie meruit, licet ab vtraque, in qua inſtitutus erat, ſecta diſcederet [r].

III. Certis itaque et immutabilibus regulis et canonibus inaedificanda muſices harmonia eſt, vnde et canonica dicitur, non ab inſtrumento, quod canon dicitur, ſed a rectitudine, quoniam ratio rectum inuenit harmonicis canonibus ſiue regulis vſa. Eſt itaque, ſi Pythagoricum ſermonem reſpicias, canonicus generatim loquendo harmonicus, qui ratiocinatione occupatur circa id, quod ex harmonia conſiſtit: et vt muſicus harmoniae initium a ſenſu ducit, ita canonicus a regulis et ratiocinatione circa proportiones occupata [s].

IV. Vocis duae ſpecies ſunt, vna continua altera interuallis procedens. Illa, quae manifeſtas atque inter ſe diſtinctas ſonorum tenſiones non reddit, vtimur loquentes ac legentes; haec in cantu vſurpatur, et in omni ſono ſiſtitur, ac manifeſtam reddit, quae in omnibus partibus eſt, mutationem [t].

V. Nomina ſonorum ab illis in coelo verſantibus ſeptem ſtellis, terramque circumeuntibus ſunt appellata; ex ipſo enim circumductu orbium ſonus naſcitur, ac ſtrepitus; isque eſt vel magis fluctuans, aut contra magis reluctans, adeoque magnitudine et celeritate vocis et loco inter ſe diuerſus. Sonus vero hic, quia ictum certa numerorum obſeruatio moderatur, cunctis diuinis legibus et ſtata ratione procedentibus, modulamen dulce et muſicum efficit [u]. Haec Pythagoram auditu percepiſſe iactabant vaniſſimi homines [x], primumque tradidiſſe. Inde factum, vt conſonantiarum ſoni planetis applicarentur, quae PTOLEMAEVS et NICOMACHVS prolixe explicant, qui videndi.

VI. Arithmeticae harmoniae proportiones ſunt diapaſon, diapente, diateſſaron: Quas qua ratione inuenerit Pythagoras, ita narrant veteres [y]: meditabundus aliquando, num auditui aliquod excogitare poſſet adminiculum firmum ac erroris expers, prope fabri ferrarii officinam obambulans audiuit malleos ſuper incudem ferrum emollientes, ſonosque congruos red-

r) Ariſtoxenus Tarentinus, Spinthari muſici filius, patris primum et Lamprii Erythraei diſcipulus, inde Xenophili Pythagorici et demum Ariſtotelis, qui cum in ſucceſſione ſcholae ei Theophraſtum praetuliſſet, adeo eum offendiſſe dicitur SVIDAE in Ariſtox. T. I. vt peſſime de eo defuncto dixerit, cuius tamen contrarium teſtatur Ariſtocles apud EVSEB. praep. L. XV. c. 2. eius elementa harmonica poſt MEVRSIVM debemus M. MEIBOMIO inter ſeptem muſicos veteres T. I. Amſt. 1652. 4. Animam nihil eſſe niſi harmoniam affirmauit. Scripſit βίους ἀνδρῶν vitas virorum, id eſt, Pythagoreorum, Pythagorae, Archytae, Hipponis, Xenophili et aliorum, vid. VOSSIVS de hiſt. Graec. L. I. c. 9. IONSIVS de Script. hiſt. philoſ. L. I. c. 14. p. 72. FABRICIVS Bibl. Graec. Vol. II. p. 255. qui de ſcriptis eius deperditis agunt. GELLIO N. A. L. IV. c. 11. audit vir literarum veterum diligentiſſimus, PLVTARCHVS vero, quod non liceat ſuauiter viuere ſec. Ep. non ſine magna voluptate legi poſſe eius vitas aſſerit, conf. quos laudat MATTHESONIVS in der Orgelprobe praef. p. 22 ſeq.

s) PORPHYR. in Harm. Ptolom.

t) NICOMACH. manual. harm. L. I. c. 2. p. 2 ſeq.

u) ibid. conf. VOSS. de ſcient. math. c. XX. p. 81.

x) IAMBLICH. vit. Pyth. c. XIV. n. 65. conf. GEBHARDVS de harmonia coelorum Pythagorica.

y) CENSORIN. de die nat. c. 10. BOETH. de muſic. c. 10. MACROB. in ſomn. Scip. L. II. c. 6. NICOMACH. l. c. c. 6. n. 10. GAVDENT. iſag. harm. p. 13. IAMBLICH. l. c. c. XXVI. n. 115. aliique. Nos Nicomachum et Iamblichum ſequimur.

Digitized by Google

reddentes, vna tantum conſonantia excepta: et agnouit in illis concentum diapaſon, et diapente, et diateſſaron, illum vero, qui inter diateſſaron et diapente medius eſt, vidit inter ſe quidem ſymphoniae expertem eſſe, ſupplere autem, quod in iis exuberat. Ingreſſus itaque in officinam variis experimentis cognoſcit, ſoni diuerſitatem naſci ex malleorum magnitudine, non ex cudentium viribus vel ferri conuerſione vel figuris malleorum. Ponderibus itaque malleorum maxime aequalibus accurate exploratis domum rediit, vnicumque paxillum parietibus ab angulo ad angulum infixit, deinde ab hoc paxillo quatuor chordas eiusdem materiae et magnitudinis atque craſſitiei et aequaliter contortas ex ordine ſuſpendit, ſingulisque ſingula pondera ab infima parte alligauit, cumque ita longitudinem fidium omni modo exaequaſſet, binas ſimul chordas alternatim pulſans dictam conſonantiam inuenit. Nam illam, quae maximo pondere 12. tendebatur, cum ea, quae minimum pondus 6. habebat, ſimul pulſam diapaſon reſonare deprehendit. Porro maximam illam, ad minimae proximam 8. pondera habentem, diapente conſonare obſeruauit; vnde hanc in ratione ſeſqui altera (ἐν ἡμιολίῳ) conſtituit. Ad eam, quae huic proxima, quoad grauitatem iſta minorem, ſed reliquis maiorem, quae nouem pondo eſſet, ipſam diateſſaron efficere, et proportionem habere ad chordam 12. ponderum ſeſqui tertiam, ad chordam minimam 6. ponderum, ſeſqui alteram. Quod itaque eſt inter diapente et diateſſaron, hoc eſt, quo diapente conſonantia ſuperat diateſſaron, confirmabatur eſſe in ſuperoctaua ratione, in qua nouem octo, et vtrinque probabatur quod concentus diapaſon, qui ſyſtema dicitur, eſſet contextus quidam iunctis diapente et diateſſaron vt dupla ratio ſyſtema eſt ſeſqui altera et ſuper tertiae in his numeris 12. 8. 6. aut contra ipſius diateſſaron et diapente, vt duplum, ſuper tertii et ſeſqui alteri, vt puta in tali ordine 12. 9. 6. Hac via proportionum ratione ſtabilita facili artificio illam communem paxilli, qui duobus parietibus ab angulo ad angulum affixus erat, lineam, ex qua chordae religatae erant, tranſtulit ad caput inſtrumenti, quod chordotonon vocabat; chordas vero clauorum ſuperiorum, commenſurata ad ponderum proportionem eorundem conuerſione, intendebat: hacque norma vſus, ad varia deinceps inſtrumenta experimentum applicabat, eamque vbiuis proportionum deprehendebat conſonantiam. Nominabat autem hypatem ſonum numeri ſenarii participem, meſen, octenarii, qui illius exiſtit ſupertertius; parameſen vero nouenarii quidem participem, tono autem acutiorem, quam eſt meſe, atque illius ſuperoctauam; neten denique de duodenario participantem; cumque compleuiſſet ſonis proportionalibus ſecundum genus diatonicum interiecta ſpatia, octo chordarum compaginationem conſonis numeris ſubiecit, duplo, ſeſqui altero, ſupertertio, atque horum differentiae ſuperoctauo. Chromaticum vero genus et enharmonicum ex hoc declarauit. Ex his patet:

VII.

Digitized by Google

VII. Genera tria ſunt, diatonicum, chromaticum, enharmonicum, quorum naturam et indolem muſici veteres editi a Meibomio prolixe deſcribunt [z]: qui tamen in quibusdam inter ſe diſſentiunt.

VIII. Generis cuiusuis gradus et progreſſus quidam naturales ſunt, et diatonici quidem hi: hemitonium, deinde tonum, atque hoc eſſe diateſſaron ſyſtema duorum tonorum, et hemitonii: Deinde adſumto alio tono, hoc eſt eo, qui eſt, interpoſitus, diapente fieri ſyſtema, trium tonorum quod ſit et hemitonii. Deinde huic hemitonium et tonum, aliud diateſſaron hoc eſt, ſupertertium. Vt in Pythagorica lyra, quae eſt octo chordarum, quaeque aut ſecundum coniunctionem ſyſtema quoddam exiſtit tetrachordi, et pentachordi: aut ſecundum disiunctionem duorum tetrachordorum tono inter ſe inuicem ſeparatorum, a grauiſſimo ſono progreſſus ſit ille, vt quinti a ſe ſoni inuicem omnes diapente conſonent, hemitonio pedetentim in quatuor regiones tranſeunte, in primam nempe, ſecundam, tertiam, quartam [a].

IX. Muſicae ſublimitas, vt per numeros magis, quam ſenſu percipiatur, canon monochordi probe diſcendus eſt. Hoc praecepiſſe ſuis Pythagoram moribundum refert Aristides [b]; nam illius inuentum fuit; quapropter Arimneſtus, Pythagerae filius tabulam aeneam in templo Iunonis dedicauit, cui praeter alias artes canon quoque muſicus inſcriptus fuit, ſublatus poſtea a Simo muſico, qui ſibi canonem vindicans, tanquam inuentum ſuum publicabat [c].

X. Cantibus et rythmis aptaque certorum modorum modulatione mores atque affectus emendantur, animorumque facultatum harmoniae ad ordinem primigenium reuocari poſſunt, ſicque medela corporis et animi morbis afferri. Hoc non tantum docuiſſe ait Iamblichus [d], Pythagoram diſcipulos ſuos, ſed iis quoque certos attactus et apparatus muſicos (ἐξαρτύσεις καὶ ἐπαφὰς) praeſcripſiſſe, ac diuina quadam ratione modulationes quasdam diatonicas, chromaticas et harmonicas ita attemperauiſſe, vt illis facile in contrariam flecterent partem et circumagerent vehementiores animae affectus, conuenienti modulatione veluti medicamine ſalubri temperatos. Ex quibus clarum eſt, non in ſolis modis eorumque vſu, ſed ipſis potius melodiis earumque attemperatione hos effectus muſicae poſuiſſe Pythagoram, qui cum hodie ignorentur, fruſtra diſputatur, qua ratione

 effe-

z) Videndus imprimis Aristides de Muſic. L. I. p. 18. 19. cui harmonia appellatur illud genus, quod minimis abundat interuallis, a coagmentando dictum. Diatonum, quod tonis abundat, quandoquidem in ipſo vox vehementius diſtenditur. Chroma, quod per hemitonia contenditur.

a) Nicomach. l. c. p. 14. quae vt intelligantur, veteris muſicae notitia requiritur, cui praeter alios a Fabric. Bibl. Gr. Vol. II. p. 270 ſeq. et Matthesonio l. c. allegatos lucem affundunt Mar. Mersenn. in rariſſimis Qq. in Geneſ. p. 1515 ſeqq. et in octo harmonicorum libris, quatuorque de inſtrumentis muſicis Pariſ. 1648. fol. et de harmonia ib. 1614. 4. et Io. Bapt. Doni de praeſtantia muſicae vet. Rom. 1635. 4. et annot. in eum ib. 1640. 4. Io. Fellvs de muſica antiqua Graeca ad calc. Arati Oxon. 1672. 8. editi.

b) l. c. L. III. p. 116.

c) Porphyr. n. 3. Holsten. ad h. l. Laert. L. VIII. ſ. 12.

d) c. XXV. n. 65.

Digitized by Google

effectus tam mirabiles, quales veteres referunt muſica vetus ſortita ſit [e]. Errare vero eos, inde quoque manifeſtum eſt, qui diuerſorum modorum effectus, quantitatibus graduum localibus tonorum vel hemitoniorum tribuunt, licet multi veterum ita loqui videantur, cum potius ad diuerſa genera cantionum, earumque qualitatem moralem referendi ſint [f]. Tropi quidem, definiente BOETHIO [g] ſunt conſtitutiones in totis vocum ordinibus vel grauitate vel acumine differentes, quae vero qualitatibus, ordine, menſura et his ſimilibus quam maxime variant. Ceterum, obſeruante PORPHYRIO [h] habuit Pythagoras certa carmina peculiaria, quibus corporum morbis medebatur, quae tamen non ad nudos muſicae effectus, ſed etiam ad ἐπῳδὰς referenda ſunt. Incantationibus enim et magicis carminibus vſum eſſe, ipſe tradit hoc loco Porphyrius. Dorium vero modum prae ceteris adhibebant Pythagorei. Ridet hanc medicinam muſicam more ſuo SEXTVS EMPIRICVS [i], in dubium vocat cl. STOLLIVS [k].

XI. Lyra philoſophanti vtendum, non tibia, quae aliquid molle et pompae accommodatum liberisque hominibus indignum reſonat [l].

XII. Imprimis mane ac veſperi muſica animus repurgandus eſt. Fuiſſe hanc conſuetudinem inter Pythagoreos receptam, ſupra obſeruauimus [m].

Geometria.

§. XX. Praeter arithmeticam et muſicam magnum quoque pretium geometriae Pythagoras ſtatuit, quam cum didiciſſet in Aegypto, ipſe primus inter Graecos ad quandam perfectionem perduxit. Exilia enim fuiſſe, praecipue quae theoreticam geometriam concernunt, quae a Moeride reperta tradebant Aegyptii, primo libro luculenter demonſtrauimus, et ex inuentis quoque Pythagorae geometricis patet, quae Aegyptios latuiſſe oportet. IAMBLICHO [n] itaque neſcio quae geometrica myſteria quae in Aegypto Pythagoras didicit, crepanti, fides habenda non eſt. Veriſimiliora ſunt quae tradit, accepta ab Aegyptiis auxiſſe, et diſcipulis tradidiſſe, quo forte ſenſu accipiendus eſt PROCLVS [o], qui affirmat, primum eum geometriam in formam ſcientiae redegiſſe, principiis eius inde a primis initiis conſideratis. Ante Pythagoram enim praeter Ameriſtum et Hippiam, Thales in eo ſtudio fuerat verſatus, vt huius libri capite primo obſeruatum. Quod enim Thales in Ionia fecit, Pythagoram feciſſe in magna Graecia omnino probabile eſt; quanquam, ſi verum ſit, Pythagoram audiuiſſe Thaletem, ad hunc initia, ad illum perfectior conſtitutio geometriae theoreticae referri debet [p]. Coniunxit vero Pythagoras numeros cum figuris geometricis,

vt

e) Multa hac de re affert MERSENNVS Qq. in Geneſ. p 1530 ſeqq. exempla habes apud SENEC. de ira L. III. c. 9. AELIAN. L. XIV. c. 23. IAMBL. vit. Pyth. n 112. PORPHYR. n. 30. QVINTIL. L. I. c. 10. L. IX. c. 4. SEXTVM EMP. adu. Math. L. VI. ſ. 8.

f) Legi merentur, quae erudite hac de re diſputat MATTHESONIVS l. c. §. 67 ſeqq. p. 30 ſeqq.

g) Lib. IV. c. 14.

h) l. c.

i) l. c. ſ. 23. effectum tamen negare non audet.

k) Hiſt. phil. mor. gent. §. CXXIV. p. 215. conf. MERSENNVS l. c. p. 1533.

l) IAMBLICH. l. c. n. 111. SENECA de ira L. III. c. 9.

m) ibid. conf. SCHEFFER. l. c. c. XIV. p. 166.

n) c. XXIX. n. 158.

o) In Euclid. L. II. praef. p. 19.

p) Conf. VOSSIVS l. c. c. XIII. p. 49. et addend. p. 433.

Digitized by Google

vt rerum principia adumbraret, hinc ſtatuit, ſi fides PROCLO [q], cui pleraque debemus:

I. Punctum proportione vnitati, lineam binario, ſuperficiem ternario, corpus quaternario reſpondere.

II. Punctum eſſe vnitatem habentem poſitionem.

III. Lineam binarium eſſe, quia ſecunda ſit, atque prima ab indiuiſibili motione.

IV. Superficiem ternario ſimilem eſſe, quoniam omnes figurae ſuperficiei primam triada agnoſcant.

V. Circulum, qui rotundarum figurarum princeps eſt, triadem occulte complecti, centro ſpatio, et circumferentia [r].

VI. Triangulum manifeſte ternario contineri, adeoque ſimpliciter eſſe principium generationis et formationis generabilium, et proportiones omnes, naturales aeque ac elementorum conſtitutionis eſſe trigonas. Plura addit Proclus, vt rebus naturalibus haec applicet, quae luculenter eius ingenium ad tricas maximopere inclinans, redolent.

VII. Quadratum diuinam praecipue repraeſentare eſſentiam, eo enim maxime purum ſignificari ordinem atque intemeratum. Pertinent huc etiam theoremata a Pythagora, forte a diſcipulis etiam, inuenta, qualia ſunt [s].

VIII. Sola haec tria polygona totum ſpatium circa aliquod punctum implere triangulum aequilaterum, et quadratum et hexagonum aequilaterum et aequiangulum.

IX. Triangulum quoduis angulos internos aequales habere duobus rectis.

X. In triangulo rectangulo quadratum, quod imponitur lateri angulum rectum ſubtendenti, aequale eſſe quadratis, quae imponuntur lateribus angulum rectum continentibus. Hoc theoremate inuento hecatomben Pythagoram ſacrificaſſe Muſis, refert Apollodorus [t], PLVTARCHVS [u] bouem, PORPHYRIVS [x] bouem ex farina confectum, quod cruenta ſacrificia offerre non ſoleret. Qua ratione ſtatuam Herculis aſſecutus ſit narrat GELLIVS [y] qui videndus.

§. XXI. In Aſtronomia haec placuiſſe, ſi non ipſi Pythagorae, quod tradunt, certe Pythagoreis, veteres referunt: *Aſtronomia.*

I. Tria eſſe, quae coeli nomine dicuntur. Primo quidem ipſam ſphaeram inerrabilem ſiue firmamentum, ſecundo, diſtantiam illam, quae eſt a firmamento vsque ad lunam; tertio vniuerſum mundum, coelum ſcilicet et terram [z].

q) In Euclid. L. III. ex quo potiora refert STANLEIVS Hiſt. philoſ. P. VIII. p. 741 ſeqq.

r) Latentes virtutes geometricas in rebus naturalibus qua ratione expreſſerint, videſis PSEVDO-ORIG. philoſ. c. II. p. 35. quos ideo recte ridet BVRNATIVS Archaeol. phil. L. I. c. 13. p. 425.

s) PROCLVS l. c. p. 81 ſeqq.

t) LAERT. L. VIII. ſ. 12. VITRVVIVS Archit. L. IX. c. 1.

u) l. ſupra cit.

x) n. 36.

y) Lib. I. c. 1.

z) Anonymus PHOTII l. c.

II. Decem eſſe ſphaeras coeleſtes (duodecim enim, qui narrat, Anonymus PHOTII audiendus non eſſe videtur) quarum nouem tantum oculis noſtris pateant, ſtellarum nempe fixarum, ſeptem planetarum, et terrae noſtrae; decimam ἀντίχθονα eſſe, id eſt oppoſitam terrae noſtrae [a]. Quid vero antichthon Pythagoreorum ſit, et an coelum [b], vel luna, quod poſt veteres quosdam [c] placet BVRNETIO [d] et BVDDEO [e], an aliud, erudite diſquirit, veterumque ea de re diuerſas exponit opiniones IAC. THOMASIVS [f], qui legendus. Quod ſi SIMPLICII [ff] hac de re cogitata, quae omnium proxime veritati accedere videntur, ſequimur, Pythagorei, cum in coeleſtibus quoque propter harmoniam mundi vniuerſalem numerorum elementa quaererent, et decadem perfectiſſimam omnium ponerent, nouem, quas videmus ſphaeris addidere decimam, antichthona, terrae noſtrae oppoſitam, vt totum aequaliter compactum deprehenderetur [g], licet nec vidiſſent, nec ſcirent, qualis ἀντίχθων illa eſſet. Eiusmodi enim notiones et ideas nihili ſaepiſſime excogitauit arrogans ignorantia et δυλεῖα τῆς ὑποθέσεως.

III. Medium in mundo locum ignem obtinere, vel, vt STOBAEVS [h] exprimit, in medio quatuor elementorum igneum vnitatis globum eſſe, circa quem reliquae mundi partes mouentur atque voluuntur.

IV. Terram immotam non eſſe, neque in medio globi poſitam, ſed ſuſpenſam, quippe quae ſit ex ſideribus circa poſitum in medio ignem actis, hoc ipſo motu diem noctemque efficiens. Nobilis et decantata hypotheſis, quam poſt Nicolaum Copernicum totus fere hodie recepit orbis mathematicus. Eam Philolao quidam tribuunt, ſed receptum in ſchola Pythagorae dogma fuiſſe, PLVTARCHI [i] et aliorum teſtimonia euincunt, Philolaus vero primus, vt alia quoque, vulgauit [k], ex quo paſſim veteribus receptum fuit. Male itaque SIMPLICIVS [l], vt maleſano, cui adhaerebat, ſyncretiſmo faueret, per iſtum ignem vim procreantem, nutrientem, excitantem intelligi, quae medio inſit terrae contendit. Ille enim ipſius ARISTOTELIS teſtimonio facile refutatur. Quod ſi CLEMENTI ALEXANDRINO [ll] fides eſt, hanc hypotheſin in Aegypto didicit Pythagoras, vbi ſcarabeus globum ex fimo formatum voluens, eam ſignificaſſe dicitur.

V. Magnum annum Saturni ambitu definiri, qui XXX. annis curſum abſoluit, vt Iupiter XX. Mars II. Sol I. parique ſpatio Mercurius et Venus, Luna menſtruo [m]. Sed et methodum planetarum anticipationes et retardationes

a) PLVT. de an. procreat. T. III. p. m. 98 ſeqq.
b) CLEM. ALEX. Strom. L. V. p. 614.
c) SIMPLICIVS ad ARIST. de coelo L. II. c. 13.
d) Archaeol. philoſ. L. I. c. XI. p. 424.
e) Hiſt. phil. c. III. §. 41. p. 102. Huic opinioni obſtat, quod antichthon noſtris oculis non expoſita ſit ſec. Pythagoreos.
f) Obſ. Hal. Lat. T. IV. obſ. 19. p. 388.
ff) l. c. p. 113.
g) ARISTOT. l. c. T. I. p. 363.
h) Eclog. phyſic. L. I. c. XXV. p. 7. vbi tamen ignis ille vniuerſalis ab igne extremo diſtinguitur. Quod ex Empedoclis hypotheſi de duplici ſole lucem capit, de quo infra.
i) In Numa T. I. p. m. 123. Philolao vero adſcribit de placit. phil. L. III. c. 12. et LAERT. L. VIII. ſ. 85.
k) Conf. VOSSIVS de ſectis c. VII. §. 41. de ſcient. math. c. XXXIII. §. 8. ANONYM. Photii l. c.
l) l. c.
ll) Strom. L. V. p. 556.
m) ANONYM. Photii l. c.

Digitized by Google

dationes atque anomalias per eccentricitates et epicyclos explicandi quidam ad Pythagoram referunt [n], alii Eudoxum inuentorem faciunt.

VI. Planetas motum habere ἔνρυθμον et interualla muſicis diaſtematis congrua, ſonitusque varios reddere, pro ſua quemque actitudine, ita concordes, vt dulciſſimam quidem melodiam concinant, ſed nobis auditu non perceptibilem, propter vocis magnitudinem. Id qua ratione computauerit Pythagorae ſchola, apud CENSORINVM [o] legi poteſt, qui tamen aliter rem explicat, quam PLINIVS [p].

VII. Venerem et phoſphorum et heſperum eſſe. Eius naturam Pythagoram primum detexiſſe ait PLINIVS [q], quo cum conſentit LAERTIVS [r]: illum tamen, dum Olymp. XLII. id factum eſſe contendit, erraſſe, ex iis manifeſtum eſt, quae ſupra de Pythagorae aetate diſputauimus. Sed et alia inuenta tribuunt Pythagorae veteres. Ita enim primus obliquitatem eclipticae obſeruaſſe dicitur PLVTARCHO [s], quod alii Anaximandro, alii Oenopidae Chio [ſ] tribuunt, idque forte, ſuo de quouis loco, recte.

VIII. Lunam ceterosque globos planetarum habitabiles eſſe. Inter doctrinas Orphicas hanc quoque ſupra retulimus, ex quo forte fonte eam hauſit Pythagoras [ſſ].

IX. Eſſe antipodas, quibus ſuperius ſit, quod nobis infra [t]. Platonem tamen antipodas primum deſignaſſe, ſupra idem LAERTIVS nos docuit.

§. XXII. Hiſce diſciplinis propaedeumaticis praeparatos diſcipulos ad ipſa philoſophiae adyta ducebat, et arcanam ſapientiam iis tradebat, de rebus tum diuinis tum naturalibus, tum moralibus et humanis diſſerens [u]. Antequam vero placita, quae Pythagorae in ſingulis philoſophiae partibus tribuuntur, recenſemus, prius, quid de philoſophia eiusque ſtudio in genere diſſeruerit, exponendum eſt, ſine quo reliqua non intelligi poſſunt. Dolendum vero, pleraque, quae hic afferri poſſunt, Platonicis deberi, quorum fides qua ex cauſa hac in re ſuſpecta ſit, in limine huius capitis enarrauimus. Cum tamen certiora nobis non ſuppetant, illi audiendi ſunt. Eo vero potiora redeunt: *Philoſophia in genere.*

I. Sapientia et philoſophia multum inter ſe differunt [v].

II. Sapientia vera eſt ſcientia quaedam, quae verſatur circa pulchra, eaque prima diuina, et incorruptibilia, quae eodem modo ſe ſemper habent, et ob quorum communionem etiam cetera pulchra quis dixerit. Ita IAMBLICHVS [w], qui breuius alio loco: ſapientia eſt ſcientia veritatis, quae eſt in entibus.

III.

n) GEMINVS aſtrol. c. I. IAMBLICH. c. VI. n. 31. ſecutus.
o) De die natali c. 13.
p) Lib. IX. c. 21. 22. q) Lib. II. c. 8.
r) Lib. VIII. ſ. 14
s) De placit. philoſ. L. II. c. 12.
ſ) CENSORIN. l. c. c. 19.
ſſ) Conf. FABRIC. Bibl. Gr. Vol. I. p. 132.
t) LAERT. L. VIII. ſ. 26.
u) GELLIVS L. I. c. 9.
v) IAMBLICH. vit. Pyth. c. XII. n. 59. c. XXIX. n. 159. Intr. in Nicomach. arithm. p. 5. conf. TENNVL. ad h. l. p. 75. PORPHYR. n. 53.
w) II. cc.

Digitized by Google

III. Entia haec ſunt, quae ſunt expertia materiae, aeterna, et per ſe efficientia, qualia ſunt incorporalia.

IV. Quae per participationem illorum entia vocantur, vt corporea, materialia, generationi et corruptioni obnoxia, illa tantum aequiuoce talia, adeoque vere neutiquam entia ſunt. Exponit his IAMBLICHVS[x], cuius verba exhibemus, cardinem et ſummam totius philoſophiae Pythagoreae. Quae cum emanationis lege rerum omnium eſſentias ex primo et infinito ente, ſiue Deo, deriuaret, certosque gradus, claſſesque et ordines rerum omnium, quae ex Deo emanarunt poneret, neceſſario ad eiusmodi naturas ſpirituales, ſimplices, aeternas, et diuinas, id eſt, ex Deo ortas deuenit, quae rebus fluxis materiaeque in omnes partes mutabili et inſtabili eſſentiam, naturamque per communicationem largirentur. Pleni ſunt de his principiis rerum, ſiue entibus vere talibus interpretum philoſophiae Pythagoreae libri, cum, ſi hos audias, Pythagoras, quae numeris ſuis occultauit, ita intelligi voluerit. Diximus vero ſupra, Platonem ideas ſuas inde hauſiſſe, easque idem prorſus eſſe, quod intelligibilia Pythagoreis tributa. Non itaque prolixa eorum explicatione detinebimus lectorem, ſed ad ea remittimus, quae capite ſexto de Platonis philoſophia latiſſime diſputauimus: cuncta enim conueniunt, cum intelligibilia eundem locum teneant, quem ideae, vt alibi[y] inuictis, niſi toti fallimur, argumentis probauimus. Duo tamen momenta merito dolemus, primo quod ab ipſis Pythagoreis genuinis et veteribus ſcripta non ſuperſint, ex quibus iudicari queat, an Plato eandem prorſus viam ingreſſus fuerit, vel aliquo modo a ſemita Pythagorea receſſerit? deinde, quod plerique qui Pythagorica ex Platonicis illuſtrauerunt, et de intelligibilibus ſiue de ὄντως ὄντων cognitione multa garrierunt, quales ſunt PLOTINVS, PORPHYRIVS, IAMBLICHVS, PROCLVS hisque ſimiles, infauſto conciliandi omnes veterum doctrinas cum nugis tricisque ſuis ſtudio pleraque corruperint, adeo vt plane incertum ſit, quantum ipſi ſcholae Italicae tribui debeat[z]. Sed cum tota hiſtoriae Pythagoricae conditio aliam prae ſe faciem non ferat, nec certiora promittat, his quoque contentos nos eſſe oportet. Ceterum quae attributa, quaſue proprietates entibus vere talibus tribuerit hoc hominum genus, nemo ſubtilius explicuit, quam PORPHYRIVS[a], qui ab iis, qui hiſce delitiis gaudent, ipſe adeundus eſt. Nobis enim per haec dumeta repere, hasque colligere ſpinas, propter inſtituti noſtri limites non licet.

V. Sapientia verſatur circa ea, quae proprie, non vero circa ea, quae aequiuoce ſunt entia: quoniam corporalia neque ſciri poſſunt, neque cognitionem firmam admittunt, cum ſint infinita, nec ſcientia ſe patiantur comprehendi: ita vt reſpectu vniuerſalium ſe habeant, ac ſi non eſſent, nec inſuper definitioni includi queant.

VI.

x) l. c. n. 160.

y) Amoen. lit. T. VII. p. 174 ſeqq.

z) Idem de MICH. MOVRGES plan de Pythagoreiſme obſeruandum, pleraque enim ex Platonicis diiudicantur.

a) De occaſionibus ad intelligib. ſ. ſententiis p.m. 79. 91. ed. Rom. conf. SCHEFFER. l. c. c. VIII, p. 56 ſeqq. Hiſt. de ideis ſect. I, §. 2. p. 8 ſeqq.

VI. Entium vero proprie talium, quaeque ſemper circa eadem et eodem modo permanent, atque vere cum nomine ſuo coëxiſtunt, ſcientiam et intellectum ſequi ſolet intellectus entium aequiuoce talium, etiamſi non intendatur eo ſtudium [b].

VII. Hanc ſcientiam qui affectat, et ad eam curam ſuam intendit, philoſophus eſt [c]. Pythagoras qua occaſione quaue ex cauſa nomen hoc loco ſapientiae introduxerit, ſupra expoſuimus. Addimus ibi dictis, nomen ſapientis non philoſophantibus de diuinis et humanis tantum tributum, ſed et eruditis omnibus, immo artificibus quoque, iudice NICOMACHO GERASENO [d], Pythagoram impuliſſe, vt ſapientis nomen repudiaret. Qua de re digna ſunt quae legantur, allata a IO. SCHEFFERO [e].

VIII. Philoſophia itaque occupata eſt, circa omnia genera entium: quorum alia in vniuerſum omnibus accidunt, alia vero eorum pluribus, alia vero ſingulis: prima ſapientia ſiue philoſophia potius prima conſiderat, altera peculiares ſcientiae. Quisquis vero reſoluere potis eſt, omnia entium genera ad vnum idemque principium, iterumque ex eo componere et enumerare, hic ſapientiſſimus eſt, et veriſſimus. Ita luculenter Perictyone Pythagorica apud STOBAEVM [f].

IX. Finis philoſophiae eſt, vt per cognitionem entium vere talium mentes ad intuitiuam tandem promotae cognitionem Deo fiant, ſimiles, immo ipſi Dii. Clare hoc aureum carmen in fine:

Sic vbi depoſito conſcendes corpore coelum
Immortalis eris Deus, aeternumque beatus.

Plura dabit SCHEFFERVS [ff] et nos alio loco [g].

X. Ad hunc vltimum finem ducit veritas, ſiue cognitio entium aeternorum, verorum, immutabilium [h].

XI. Vt hunc finem mens conſequatur, omnibus curis id agendum, vt mens expurgetur, meliorque reddatur, atque ſic demum ei vtilia et diuina infundantur, communicenturque, ne vel a corpore recedere timeat, vel ad incorporea accedens, prae ſplendore illorum fulgentiſſimo oculos auertat, aut ad paſſiones, qui animam corpori, veluti quibusdam clauis fibulisque affixam tenent conuertatur, ſed aduerſus omnia, quae generationi ſubſeruiunt, itemque aduerſus affectus, qui nos in terram detrahunt, tota perſiſtat indomita [i].

XII.

b) IAMBLICH. l. c.

c) IDEM Introd. in Nicomach. p. 5.

d) Arithm. L. I.

e) l. c. p. 33 ſeqq. Sapientiam eminentiori ſenſu vindicabat Pythagoras Deo LAERT. l. c. conf. LACTANT. L. III. c. 2.

f) Serm. I. p. 7. Perictyone, quae a matre Platonis diſtinguenda eſt, inter mulieres Pythagoricas numeratur, librique ei de ſapientia et de harmonia feminae tribuuntur, quos tamen ei ſuppoſitos eſſe RICH. BENTLEIVS apol. pro diſſ. de epiſt. Phalaridis p. 381 ſeq. contendit. Eam perperam in virum mutat SCHEFFER l. c. p. 51.

ff) l. c. c. VI. p. 43.

g) Amoen. lit. l. c. p. 245 ſeqq. Platonem hunc philoſophiae finem paulisper limitaſſe ſupra monuimus.

h) SCHEFFER l. c. c. VIII. p. 58. Hiſt. de ideis l. c.

i) IAMBLICH. c. XXXII. n 228. PORPHYR. n. 46. RITTERSHVS. ad h. l. SCHEFFER, l. c. pag. 53.

Digitized by Google

XII. Fieri hoc vero non poteſt, niſi per mortem philoſophicam, id eſt liberationem ab omni corporis commercio; quae vt attingatur, primo quidem neceſſe eſt, noſcere ſemet ipſum, animam eſſe in re aliena, et ſubſtantiae prorſus diuerſae deuinctam; ſecundo colligere ſemet ipſum a corpore et quaſi e diuerſis locis, ita vt omnino liber ſis ab eius affectionibus, et operatione ſenſuum: liberare ſe etiam a doloribus, ira, metu, cupiditate cibi et potus, et rerum venerearum; et ſtudere, vt corporalium affectionum motus, ad irrationale, voluntate nec conſentiente nec aduertente, moueantur, ſic vt omnia in vacuitatem affectuum deſinant. Prodit his PORPHYRIVS[k], quo horum hominum tendat philoſophia, in enthuſiaſmum deſinens[l]. Qualem ipſum Pythagoram affectaſſe, eumque Platonem imitatum fuiſſe, ex dictis conſtat. Imprimis vero mortis huius philoſophicae initia facienda inculcata ſunt a coërcitione ventris, vt ex aurei carminis verſu nono et decimo diſci poteſt pluribusque docent HIEROCLES[ll] et IAMBLICHVS[m]. Quam purgandi rationem Pythagoream tenuiſſe accurate Apollonium Tyaneum, ſuo loco ex PHILOSTRATO[n] docebimus. Cauſam ineptae doctrinae recte tum in emanationis ſyſtema, cuncta ad enthuſiaſmum reuocans, tum in odium materiae, cui cauſa mali adſcripta fuit, reiicias.

XIII. Ita liberatum a corpore in ſe verti oportet, caeteris, quae extra ſunt, obliuioni traditis[o]. Huc illud Pythagorae λάϑε βιώσας, *latenter eſſe viuendum*, quod, tanquam Pythagoricum ſtrenue imitati ſunt Apollonius[p] atque Proclus[q].

XIV. Ita recte conſtitutae menti aſcendere ad Deum licet, contemplationique rerum diuinarum et aeternarum ſe totam tradere. Celeberrima haec in Pythagoreo-Platonicorum ſcholis ἄνοδος eſt, qua mens originis ſuae conſcia, ad fontem, vnde emanauit, vt eſt in oraculis, redit, et contemplatione τῶν ὄντως ὄντων intuitiua cum Deo ſe iungit, inque Deum redit[r]. Sunt qui haec a Zoroaſtre didiciſſe Pythagoram volunt[s], quae, quo loco habenda ſint, ex iis, quae de itinere eius orientali, deque fide oraculorum Zoroaſtri tributorum ſuo loco diſputauimus, liquet.

XV. Vt vero haec feliciter procedant, Deus in auxilium vocandus eſt, et daemones boni[ſ], imprimis vero genius πάρεδρος ſiue tutelaris.

XVI. Tantis opibus ad hunc finem conſequendum acquirendis preces adhibendae ſunt, et inuocatio Deorum.

XVII. Cognitionem entium vere talium qui conſecutus eſt, ſapientiam veram adeptus, nihil miratur, cum rerum omnium formas cauſasque eſſen-

k) Περὶ ἀφορμ. Sent. 34. p. m. 85.

l) Conf. cel. G. MICH. HANSCH. de enthuſiaſmo Plat. ſect. VII. §. 7 p. 92 ſeqq.

ll) Ad h. l.

m) Vit. Pyth. c XXXI. n. 187.

n) Vit. Apoll. L. I. c. 8. p. 9.

o) Conf. SCHEFFER. l. c. c. IX. p. 76.

p) PHILOSTRAT. L. VIII. c. ii.

q) MARINVS in vita Procli.

r) SCHEFFER. l. c. p. 77. BVDDEVS Anal. hiſt. phil. p. 371. IOH. FRIDEM. SCHNEIDER diſſ. de ἀνόδῳ Pythag.

s) cit.

ſ) Aur. carm. v. 61, 62. HIEROCLES h. l. IAMBLICH. protrept. c. III. SEXTVS EMPIR. adu. math. L. VI. ſ. 50.

eſſentiales teneat [ss]. Ita ſcopum, quem et alii ſibi fixere philoſophi [t], ad ineptiſſimam doctrinam commendandam adhibuere philoſophiae Pythagoreae interpretes.

XVIII. Philoſophia vel circa agenda verſatur, vel circa cognitionem, adeoque vel practica vel theoretica eſt [u].

XIX. Initium vero faciendum eſt a virtutis praeceptionibus et tum ad veritatem progrediendum, hoc eſt ab actione ad contemplationem [v]. Hinc commendatio virtutis, quae a veteribus vnanimi fere conſenſu Pythagorae tribuitur [w].

XX. Contemplatio intelligibilium, ſiue entium fere talium animi tranquillitatem et libertatem a rebus terrenis eum turbantibus poſtulat. Hinc otium philoſophicum teſte IAMBLICHO [x] Pythagoreis tantopere deamatum: quem in finem ipſum Pythagoram negotia diſcipulorum politicis et oeconomicis commiſiſſe, vt reliqui diuinis meditationibus eo liberius indulgerent, ſupra docuimus.

XXI. Sequitur inde, ciuilibus negotiis non facile permittere, ſe philoſophum.

XXII. Philoſophia ratione auditorum eſt vel exoterica vel eſoterica [y]. Illa nudas veritates ſine demonſtratione proponit, ſub ſymbolis et ſimilitudinum atque allegoriarum velo; haec veritatis rationes et demonſtrationes iis proponit diſcipulis, qui apte ad id praeparati ſunt. Rem ipſam ſupra iam, de methodo Pythagorae diſſerentes prolixe ſatis atque clare expoſuimus; vnde hoc vnum addimus: ex conditione philoſophiae exotericae ad eſotericam non concludendum eſſe; potuit enim, vt recte monet CLERICVS [z], egregia dicere ad vulgus et acuſmaticos, impietatis vere myſteria initiatis reſeruare.

§. XXIII. Egregia praecepiſſe Pythagoram circa philoſophiam actiuam ſiue moralem, facile nobis perſuadent ea, quae ad exotericos dicta veteribus memorata ſunt, et officia diuerſae aetatis et conditionis hominum inculcant [a]. Quid interioris admiſſionis diſcipulis praeceperit, difficilius dictu eſt, tum propter methodum ſymbolicam, qua moralem philoſophiam tradidit, quaeque variis interpretationibus ſubiecta diuerſas nobis veterum coniecturas, non diffitente IAMBLICHO [b] pro Pythagoricis doctrinis obtruſit, tum propter demonſtrationes initiatis tantum reſeruatas, quae nos de genuino ſenſu ſcopoque iudicare non ſinunt, ſic vt ſcopae tantum diſſolutae [c] colligi queant, vel Pythagora iuniorum ſcriptorum cogitationes et *Philoſophia actiua.*

ss) PLVTARCH. de auſcult. T. IV. p. m. 139.

t) Vid. quos laudat SCHEFFERVS l. c. p. 55.

u) HIEROCLES l. c. p. 2.

v) ib. p. 4.

w) LAERT. L. VIII. ſ. 32. CLEM. ALEX. Strom. L. II. p. 417. IAMBLICH. protrept. c. 9. p. 58. STOBAEVS ecl. eth. c. III. p. 164.

x) Protrept. c. 14. conf. SCHEFFER. l. c. p. 64.

y) IAMBLICH. vit. Pyth. c. XXII. p. 101. SCHEFFER. p. 84.

z) Bibliotheque choiſ. T. X. p. 185.

a) Prolixe ea recitat IAMBLICHVS vit. Pyth. c. VIII ſeqq.

b) c. XVIII. n. 86 ſeq.

c) Agnouit hoc quoque IAMBLICHVS c. XXXIV. n. 247. τοσαῦτα ἄττα καὶ ἀπὸ τῶν σποράδην λεγομένων τεκμήραιτ' ἄν παράδοιτο περὶ Πυθαγόρου καὶ τῶν Πυθαγορείων; quis tot et tanta e ſparſim dictis de Pythagora et Pythagoreis documenta apponere queat?

φιλοσοφέμενα pro Pythagoricis admitti debeant. Etſi enim ſupra iam indicatum eſt, extare hodie fragmenta ſcriptorum moralium et politicorum a Pythagoreis editorum, neminem tamen fugit, quam incertae ea fidei ſint. Verum haec aliter in hac quidem hiſtoriae philoſophicae parte non conſtant. Manet tamen haec Pythagoram gloria, quod primus, teſte ARISTOTELE [d] fuerit, qui moralem philoſophiam excoluit, idque in magna Graecia praeſtitit, quod poſt eius tempora Socrates Athenis. Secta enim Ionica, quae paulo maturius, quam Pythagoras, philoſophari coepit, rerum naturalium indagationi ſoli ſe tradidit, moralem neglexit, vt ſupra capite primo obſeruatum. Potiora vero, quae Pythagoram de actiua philoſophia tradidiſſe veteres referunt [e], haec ſunt:

I. Duo virtutum genera ſunt; priuatae aliae, quae nos ipſos reſpiciunt, et publicae, quae ad alios referuntur.

II. Hinc duae partes moralis philoſophiae ſunt, paedeutica et politica [f].

III. Paedeutica inſtituit hominem ad virtutem; eius ſex capita recenſet IAMBLICHVS [ff]: inſtitutionem, ſilentium, abſtinentiam a carnibus, fortitudinem, temperantiam, ſagacitatem. Et eadem fere methodo commentarium quoque de vita Pythagorae elaborauit, vt oſtenderet, hac potiſſimum via ad ſummam virtutem Pythagoram perueniſſe.

IV. Hominis virtus eſt hominis naturae perfectio.

V. Virtuti haec tria neceſſaria ſunt, ratio, facultas et conſilium. Ratio iudicat et contemplatur, facultas reſiſtit et moderatur, conſilium amat et amplectitur. Primum partis animae rationalis pars eſt, alterum ratione carentis, tertium vtriusque.

VI. Virtutum omnium numerum, nec non virtutis ortum et conſtitutionem ex animae partibus licet cognoſcere; etenim animi partes primae ſunt duae, altera compos rationis, expers altera; illa iudicamus et contemplamur, hac ferimur et appetimus. Hae porro conſentiunt inter ſe vel diſſentiunt, quae quidem pugna ac diſcordia propter nimium vel parum exiſtit.

VII. Cum igitur rationis compos pars moderatur expertem, tolerantia gignitur et continentia; cum altera imperat, paret altera, et inter ſe ambae conſentiunt, virtus naſcitur.

VIII. Species autem virtutis et partes hoc modo ſunt conſiderandae, vt partes animi, quarum altera ratione praedita, carens ratione altera, quae porro vel iracundia, vel cupiditas: quarum illa vlciſcimur et defendimus nos; hac propriam corporis conſtitutionem appetimus et deſideramus. Haec METOPVS Pythagoreus [g], quocum CLINIAS et THEAGES conſentiunt, quorum vltimus hoc porro addit [h]:

IX.

d) L. 1. c. 2. Magn. moral.

e) Loca veterum huc facientia magnam partem collegit MAGNVS DANIEL OMEIS in Ethica Pythagorica Altdorf. 1694. 8. vnde ſua hauſit P. BAYLE Dict. T. III. art. Pythagore.

f) LAERT. L. VIII. ſ. 6. qui libros his titulis Pythagorae tribuit.

ff) Protreptic. c. 6.

g) Opuſc. mythol. TH. GALEI cura edit. p. 684.

h) p. 689.

IX. Ratio cognitioni, ira robori, cupiditas appetitui praeeſt; cum igitur haec tria vna compage in vnum rediguntur, tum virtus et concordia in animo gignitur, ſi diuelluntur, vitium oritur atque diſcordia.

X. Cum ratio partes animi ratione carentes moderatur, tolerantia gignitur, et continentia, dum labores illa, voluptates haec moderatur: cum melior pars imperat et praeeſt, virtus exiſtit, ita, vt cupiditati ratione imperante, fiat temperantia, cum iracundiae, fortitudo, cum partes omnes imperant iuſtitia.

XI. Iuſtitia vitia cuncta, et virtutes animi inter ſe diſcernit, et animi partium compagis quaedam eſt conſtitutio virtusque perfecta et ſuprema. Magno conſenſu hanc virtutum partitionem ſequuntur Platonici recentiores, quorum hac de re cogitationes ad eorum tempora delati deſcribemus [i]: qui hos Pythagoreos ſe ſequi profitentur. Non diffitemur tamen, haec nobis fragmenta ideo νοθείας ſuſpecta eſſe, quod tam pulchre recentiorum Platonicorum philoſophemata iis reſpondent [k], et ratiocinia quoque eandem ſcholam aperte ſapiunt, quae antiquitatis faciem non prae ſe ferunt, eiusmodi acumina ignorantis. Sed de his iudicium eſto penes lectorem.

XII. Vitia verbis celanda non ſunt, ſed reprehenſionibus emendanda ad virtutem [l].

XIII. In vniuerſa hominum vita aetates quaedam inter ſe diſtributae ſunt, quae ἐνδεδασμέναι Pythagoreis dicuntur, neque cuiusuis eſt, illas ſecum inuicem connectere: ſubuertitur enim vna ab altera, niſi quis ab incunabulis id, quod in ſe hominis eſt, bene recteque inſtitutum habet [ll].

XIV. Debet itaque cum educatione pueri ita comparatum eſſe, vt ſi ad probitatem, ad ſobrietatem, ad fortitudinem exacta fuerit, potiſſima eius pars in adoleſcentiam, et ex hac in virilem aetatem transferatur: cuius plerumque contrarium fit.

XV. Nunquam itaque homini concedendum, vt, quod lubet, perpetret, ſed ſemper adiungendus, qui praeſit, ita vt quilibet ciuium legitimo decentique imperio pareat.

XVI. Sapiens nihil non eorum expectare debet, quae homini accidere poſſunt, quaeque in eius poteſtate non ſunt, ſed ea fortiter ferre [m].

XVII. Iniuſſu itaque imperatoris, Dei, de praeſidio et ſtatione vitae decedendum non eſt [n]. Ita reiecit Pythagoras αὐτοχειρίαν, praecipue quod fortitudini eſſet contraria.

XVIII. Proſcribenda, a ventre luxuria, a rebus omnibus exceſſus, robur enim animae eſt temperantia, et lumen quatenus paſſionibus ea expers eſt [o].

i) Videndus interim FABRICIVS proleg. ad vitam Procli a MARINO ſcriptam.

k) Quam audaces enim in fingendo et ſupponendo fuerint, aliquoties iam notauimus.

l) STOBAEVS Serm. LXVI p. 250.

ll) IAMBLICH. vit. Pyth. c. XXXI. n. 201. Qua ratione vero Pythagoras hominis aetates diſtinxerit, explicat LAERTIVS L. VIII. ſ. 10. ad quem viros doctos vide.

m) IAMBLICH. l. c. n. 224.

n) CICERO de Senect. c. 20. conf. OMEIS l. c. p. 30.

o) PORPHYR. vit. Pythag. n. 39. STOBAEVS ſerm. XXXVII. p. 114.

Digitized by Google

XIX. Continentiam poſſidere, maximi roboris et diuitiarum inſtar eſt [p]. Ea vero non ingula tantum, ſed ventre quoque coërcendo, moderandaque venere ſeruanda eſt; vanaeque et ſuperfluae cupiditates fugiendae.

XX. Ebrietas itaque pernicies eſt, omnisque impletio vitanda, nec transgrediendus modus cibi potusque [q].

XXI. Venerea hyeme non aeſtate facienda, in autumno ac vere facilius quidem feruntur, omni autem tempore grauia ſunt, et ad ſanitatem minime idonea [r]. Videtur Pythagoras concubitum, tanquam rem philoſopho non ſatis dignam, reſpexiſſe; interrogatus enim, quando concumbendum? tunc, inquit, cum te ipſo infirmior fieri vis. Neque tamen coniugium totum reſpuit, ſed et ipſe coniugatus vixit, et coniugibus officia praeclare praeſcripſit [s].

XXII. A voluptate cauendum eſt, tanquam a re ſummae cautionis indiga, nullo enim nos alio, quam iſto affectu magis decipimur, et in peccata praecipites agimur: hinc eo contendendum eſt, ne vnquam ad voluptatem collineantes, aliquid incipiamus, ſed bonum honeſtumque primo loco ſpectandum, vtilitas vero commoditasque in ſecundis collocandae, et haec quidem iudicio non vulgari opus habent [ſ].

XXIII. A prima ſtatim iuuentute proficientium curae attendendum, vt mature, quae appetenda ſunt, appetant, vanasque et ſuperfluas cupiditates fugiant, adeoque ab huiusmodi perturbationibus puri et imperturbati maneant, eosque ipſos contemnant, qui eo, quod cupiditatibus impliciti ſunt, dignos ſe contemtu reddiderunt, quod iis ſaepe contingit, quibus in eminentiori poteſtate conſtitutis cupiditates imperant [t].

XXIV. Duplex tamen voluptatum diſcrimen eſt: vna plebeia atque faſcinatrix, altera ſolida, et grauis atque ab omni ſcelere aliena. Illa ventri et veneris libidinibus, opum profuſione, indulget; haec in rebus honeſtis ac iuſtis et ad vitam neceſſariis conſiſtit, haec admittenda, illa vt Sirenum cantus, fugienda [u].

XXV. Maximum homini bonum in ſapientia ſitum eſt, robur enim, et murum et arma ſapienti ſapientia praeſtat [v].

XXVI. Politices capita ſunt: communis conuerſatio, amicitia, cultus Deorum, pietas in mortuos, et legum latio [w].

XXVII. Eſt quaedam viuendi cum aliis ratio opportuna, alia importuna; quae inter ſe differunt diuerſitate aetatis, dignitatis, neceſſitudinis, meritorumque, et ſi quid aliud diſcriminis inter homines occurrit.

XXVIII. Iuuenibus erga ſenes omni irae aut comminationis ſpecie omnique ferocia abſtinendum, et tota huiusmodi importunitas deuitanda.

XXIX.

p) ibid. ſerm. XXXIX p. 136.
q) LAERT. L. VIII. ſ. 9.
r) ibid.
s) IAMBLICH. c. XXXI. n. 206. Excerpta Peireſc. p. 247.
ſ) IAMBLICH. n. 204.
t) ibid. n. 206.
u) PORHYR. vit. Pyth. n. 39.
v) STOBAEVS Serm. XXVIII. p. 77. 82.
w) IAMBLICH. Vit. Pyth. c. VI. n. 32.

Digitized by Google

XXIX. Par dignitatis quoque ratio eſt, nam cum viro, qui ad veram virtutis dignationem peruenit, neque decorum neque tempeſtiuum eſt, familiarius liberiusque agere [x].

XXX. Eſt autem varius quidam et multiformis temporis opportuni vſus, qui in omnibus affectibus, actionibus, diſpoſitionibus, colloquiis et interpellationibus occurrit, qui aliquatenus quidem, non vero vniuerſaliter praeceptis deſcribi poteſt. Ei decorum et concinnitas tanquam pediſſequae adhaerent [y].

XXXI Amicitia datur omnium erga omnes [z].

XXXII. Certamen et contentionis ſtudium remouendum eſt ab omni in vniuerſum amicitia, ſi fieri poſſit; ſi non, ſaltem ab ea, quae nobis cum parentibus et in genere cum ſenioribus aut cum benefactoribus intercedit, in qua ne minimum quidem cicatricum vel exulcerationum eſſe debet [a].

XXXIII. Hoc fieri poteſt, ſi vterque amicorum inuicem cedere, iramque comprimere ſciuerit, imprimis iunior.

XXXIV. Emendationes et correptiones, (quas παιδαρτάσεις nominabant Pythagorei) multa cum clementia cautioneque a ſenioribus erga iuniores fieri debent, plurimumque ſolicitudinis affectusque ex parte corripientium prominere: ita enim decorae et vtiles fiunt.

XXXV. Nunquam ab amicitia fides neque ſerio, neque per iocum remouenda.

XXXVI. Amicitia non eſt reprobanda propter infortunium, vel aliam quandam infirmitatem, quae rebus humanis interuenit, ſed vnica, probabilis, quae ſit cauſa reiiciendi amici, eſt inemendabilis malitia.

XXXVII. Inimicitia tantum contra plane improbos obfirmato animo gerenda, ſtrenueque decertandum, niſi mores mutauerit aduerſarius et ad bonam mentem redierit: idque non verbis, ſed factis [b].

XXXVIII. Nunquam diſſidio, quantum in nobis eſt, occaſio danda eſt, ſed quam maxime quisque poteſt, rixae huiusmodi principiis obſtandum.

XXXIX. In amicitia, quae vera et ſincera futura eſt, quam plurima debent eſſe definita ac legibus ſuis circumſcripta, et, vt decet diſtincta, ac prouidendum, ne quid temere fiat, nullumque colloquium perfunctorie inſtituatur, ſed cum pudore, cum praeſenti animo, et bono ordine.

XL. Peregrinae amicitiae, quantum licet, declinandae, mutuus amicorum amor ad mortem illibatus ſeruandus. Eminuit in eo Pythagorea fides et amicitia, cuius nobile exemplum de Phinthia et Damone veteres referunt [c]. Alia narrat IAMBLICHVS [d], qui addit [e]: etiam inter ſe ignotis, immo et nunquam viſis amicitiae officia exhibere ſtuduiſſe, dummodo ſigna

x) ibid. c. XXX. n. 180.
y) ibid. n. 182.
z) ib. c. XVI. n. 69. c. XXXIII. n. 229. c. XXX. n. 181.
a) ibid. n. 230.
b) ibid. n. 231. 232.
c) VALER. MAX. L. IV. c. 7. LACTANT. L. V. c. 18. CICERO de Offic. L. III. IAMBLICH. n. 162. ex Ariſtoxeno.
d) c. XXVII. n. 162.
e) n. 237.

ſigna quaedam communis ſectae agnoſcerent, cuius rei elegans exemplum exponit.

XLI. Omne vero circa amicitias ſtudium, ad diuinarum naturarum commixtionem, ad vnionem cum Deo, ad diuinae mentis animaeque communionem, verbis factisque dirigendum eſt [f].

XLII. Omnia quidem praecepta moralia addiuinum numen tendunt, eſt vero hoc principium, quo omnis vita ordinatur, vt Deum ſequamur [ff]. Paria ſupra ex Stoicis audiuimus, quos ſimile cum Pythagoreis fundamentum habuiſſe, ex iis patebit, quae in ſequentibus de phyſiologia et theologia Pythagorae dicemus.

XLIII. Cum Deus ſit, et omnibus imperet, in confeſſo eſt, quod bonum a Domino petendum ſit, qui bona tribuit illis, quos amat [g].

XLIV. Hoc de numine concipiendum eſt: quod exiſtat, quodque ita ſe gerat erga humanum genus, vt illud inſpiciat minimeque negligat. Id itaque dignum eſt quod vniuerſis imperet, eiusque eminentia et inſpectione opus habere animal a natura ad proteruiam inclinans, a quo moderatio et ordo proueniret.

XLV. Vnusquisque, naturae ſuae mutabilis conſcius nunquam pietatis cultusque obliuiſci debet, ſed aſſidue menti ſuae proponere numen, tanquam quod hominum actiones obſeruet, iisque indeſinenter inuigilet.

XLVI. Dii colendi ſunt non noſtris figuris alligati, ſed per diuinas imagines, tanquam qui omnia complectuntur, omnibus prouident, et formam habent, tam quoad naturam, quam quoad figuram toti vniuerſo ſimilem [h]. Probe haec theſis notanda eſt, ex qua per velum quaſi Pythagoricae theologiae fundamentum et verum ethicae principium perſpicitur. De quo infra.

XLVII. Colendi vero Dii ſunt luſtrationibus, et initiationibus, et pura veſte ac mente. Hoc qua ratione peregerit Pythagoras, IAMBLICHVS [i] prolixe narrat.

XLVIII. Quotidie hymnis honorandum numen, et obſeruanda omina, et vaticinia, et ſortes omnes fortuito oblatae.

XLIX. Animalia a perfectis [k] non immolanda, ſed thus, milium, placentae, faui et ſuffimenta [l].

L. Pietas et religio verſantur in animis, cum rebus diuinis operam damus [ll].

LI. Dii et heroës non eodem honore habendi; ſed Diis cum laudibus, amictuque candido et caſto corpore honores exhibendi: heroibus poſt meridiem [m].

LII.

f) n. 240

ff) ib. n. 86.

g) ib. c. XXX. n. 174. ſ.

h) ib. c. XXVIII. n. 151.

i) ibid.

k) Dictum hac de re ſupra. Acuſmaticis licebat nonniſi raro immolare animalia, gallum gallinaceum, vel agnum, vel alia recens nata, boues vero minime.

l) ibid. n. 149.

ll) CICERO de legib. L. II. c. 11.

m) IAMBLICH. l. c. LAERT. L. VIII. ſ. 35.

Digitized by Google

LII. Ea puritas expiationibus, luſtrationibus atque aſperſionibus paratur [n], abſtinendo ab iis omnibus, quibus interdicere ſolent ii, qui myſteriis praeſunt.

LIII. Iuramentum iuſtum eſt, indeque Iupiter iuratorius; (ὅρκιος dicitur) praeſtandum vero eſt tarde, praeſtitum vero ſeruandum promtiſſime [o].

LIV. Corpora defunctorum non ſunt igni comburenda [p].

LV. Poſt Deos et daemonas maximam parentum et legum quisque rationem habere debet, iisque non ficte, ſed et ex animo obſequi [q].

LVI. Patriis legibus et conſuetudinibus inhaerendum eſt; nam neque vtilitati, neque ſaluti publicae conſulunt ii, qui legibus, rebusque nouandis ſtudent. Magnam ad leges ferendas et respublicas conſtituendas diligentiam attuliſſe Pythagoreos, praeſertim eos; qui legislatores dicti ſunt, et ex optimis atque intimis Pythagorae diſcipulis erant, ſupra obſeruatum eſt. Nam, multis ciuitatibus vt leges ferrent, a praeceptore ablegati ſunt. Id quod imitatus Pythagoram Plato, et ipſe de republica ordinanda cogitauit. Num vero ad ſimiles nugas delapſus ſit Pythagoras ac Plato, deficientibus monumentis dici nequit. Et haec quidem de morali ſiue actiua Pythagorae philoſophia.

§. XXIV. Theoretica philoſophia apex totius doctrinae Pythagoreae fuit, et arcanorum ſumma, vnde difficillimus labor [r] eſt, Pythagoram, quod quidam viri docti conniſi ſunt, intra ſindona noſcere. Nos veteres ſequemur, contendemusque vt cohaerens aliquod Pythagoricae phyſiologiae ſyſtema ex veterum relationibus et coniecturis veriſimilibus aſſequamur. Quod tamen pro indubitata Pythagorae doctrina vendi non poteſt, cum rationes ſupra dictae maxime obſtent. Vnde vtendum eſt eo, quod veteres de illo nobis reliquere. Ita vero docuiſſe dicitur: *Theoretica.*

I. Philoſophiae theoreticae finis eſt, nihil admirari: nam philoſophica ratio admirationem atque ſtuporem, ab haeſitatione atque ignorantia profectum eximit, ſingularum rerum cognitione atque enarratione per cauſas ſuas exhibita [s].

II. Eſt vero theoretica philoſophia duplex; vel enim de iis, quae mente cernuntur, atque de Diis repetitam altius ſcientiam tradit, vel vniuerſam rerum naturalium doctrinam exhibet. Ita IAMBLICHVS [ſſ], qui alio etiam loco [t], quid Pythagoras in theoreticis ſcientiis praeſtiterit, enumerat, nempe eum de diis, de heroibus, de daemonibus, de mundo, de ſphærarum atque aſtrorum omni-

n) Vid. LOMAIERVS de luſtrationibus gentilium.

o) LAERT. L. VIII. ſ. 32. de iuramento per auctorem tetractyos ſupra dictum.

p) IAMBLICH. c. XXVIII n. 154. vbi etiam ritus ſepeliendi Pythagoricos obſeruabis.

q) ib. c. XXX. n. 175. PORPHYR. n. 38.

r) Verſati ſunt in eo praeter MICH. MOVRGVES in delineatione Pythagoreiſmi, cuius ſummam exhibet CLERIC. Bibl. choiſ. T. XXVII. p. 424. SCIPIO AQVILIANVS de placit. phil. ante Ariſt. phyſic. L. I. c. 20. p. 86. MORHOF. Polyhiſt. T. II. L. II. c. 6. I. IAC. SYRBIVS de Pythagora intra ſindona noſcendo, ſiue introd. in phyſicam Pythagorae, aliique.

s) PLVT. de audit.

ſſ) c. XXIX. n. 157. 158.

t) c. VI. n. 31.

omnigeno motu, oppoſitionibus, eclipſibus, et inaequalitatibus, eccentricitatibus, epicyclis, et de omnibus in vniuerſo coelo terraque et intermediis naturis, ſiue apparentibus, ſiue occultis, rectam notionem dediſſe, perque ipſum diſciplinam et theoriam, et ſcientifica omnia, quae mentis oculos maxime acuunt, et ab aliis ſtudiis profectam coecitatem abſtergunt, vt vera totius vniuerſi principia et cauſas poſſit perſpicere, inter Graecos locum inueniſſe. Quae etſi ad ſuae ſectae encyclopaediam, eiusque formam canis Pythagorae temporibus tribuendam Iamblicho dicta omnino videntur, certum tamen eſt, in theoreticae philoſophiae ſtudio primarios Pythagorae diſcipulos conſenuiſſe, ſummumque in ea ſapientiae apicem quaeſiuiſſe, teſte omni exceptione maiore doctrina de numeris, quae ſymbolica fuit principiorum ſpiritualium et naturalium [u]. Agendum itaque cum de theologia, tum de phyſica Pythagorica.

Theologia. III. De Deo naturisque diuinis ad populum loqui difficile et periculo plenum, eo per ſuperſtitionem occupato, profanis itaque myſteria verbis narrare nefas [v]. Commune hoc Pythagorae erat cum pleriſque philoſophis et theologis, praeſertim antiquioribus [w], qui doctrinam de Deo, cultui inter populos introducto potiſſimam partem aduerſam, ideo occultauerunt, vt eo tutius laterent, et a ſacerdotum, quaeſtum et auctoritatem in vulgari theologia quaerentium inſidiis eſſent immunes. Certe in Aegypto id didiciſſe Pythagoram, ex iis, quae libro primo de theologia Aegyptiorum diſſeruimus, manifeſtum eſt. Inde vero, quam incertae de theologia Pythagorae coniecturae ſint, liquet. Quid vero veteres ei tribuant, ex ſequentibus diſci poteſt.

IV. Deus animus eſt, qui per vniuerſas mundi partes, omnemque naturam commeans atque diffuſus ex quo omnia animalia, quae naſcuntur, vitam capiunt. Ita Pythagorae definitionem Dei concepit LACTANTIVS [x], CICERONEM [y], vt videtur ſecutus, qui non minus luculenter: *Pythagoram cenſuiſſe, Deum eſſe animum per naturam rerum omnium intentum et commeantem ex quo animi noſtri carperentur.* Quae teſtimonia etſi aetate ſatis a Pythagora remota ſunt, non ſine veriſimilitudine tamen hanc ei opinionem tribuunt, cum haec omnium earum gentium, quas inuiſerat, et apud quas didicerat theologiam Pythagoras, doctrina fuerit, totaque diſciplina Orphica, quam maxime imitatus eſt, eo fundamento, vt ſupra demonſtratum, nitatur. Egregie hoc confirmant ea, quae eius ſectatoribus tribuit CLEMENS ALEXANDRINVS [z]: *Deum eſſe totum in mundi circulo, ſpeculatorem, vel directorem potius totius generationis, vniuerſorum contemperationem, qui ſemper eſt, et ſuas facultates deducit ad opus, omnium operum, in coelo luſtratorem, patrem omnium, mentem et animationem*

u) IAMBLICH. protrept. L. I. c. 29. videndus quoque SCHEFFERVS l. c. p. 94.

v) CLEM. ALEX. Strom. L. IV. p. 477. IOSEPH. contra Apion. L. II. p. 1077.

w) Conf. BAYLE l. c. not. O. p. 747. PFANNER. Syſt. theol. gent. pur. c. II. §. 11. p. 58.

x) Lib. I. c. 5. idem habet MINVCIVS FELIX c. XIX. 7.

y) De nat. Deor. L. I. c. 12. de ſeneſt. c. 21.

z) Paraen. ad gent. p. 47.

Digitized by Google

nem (ψύχωσις τῷ ὅλῳ κύκλῳ) *vniuerſi circuli rerum, omnium motum.* Quae animam mundi diuinam non poterant deſcribere luculentius. Nulli itaque dubitamus, veriſimili ratione hanc aſſertionem Pythagorae tribuere. Difficilior vero quaeſtio, num Deum tanquam animam aſſiſtentem, vel vt informantem, Pythagoras mundo indiderit, id eſt, num vel liberae voluntatis acceſſione, vel naturae vniuerſi neceſſaria et ineuitabili connexione Deum cum mundo coniunxerit? quae vt rite diſcernamus, ad ſequentia porro attendendum eſt.

V. Deus eſt natura rerum, quae motus propria et intrinſeca cauſa eſt rebus omnibus. Ita verba THEOPHILI ANTIOCHENI [a] intelligimus, aſſerentis, Pythagoram ὁρίζειν Θεὸν φύσιν καὶ αὐτοματισμὸν εἶναι τῶν πάντων. Aliter verti ſolet, et quidem REINESIVS [b], quem ſecutus eſt cel. WOLFIVS: *Pythagoras affirmat, Deum naturam eſſe, et omnia fortuita fieri;* quapropter ille quoque vel ſexcentos eſſe teſtes ſcribit, de Deo longe aliter ſenſiſſe Pythagoram: et recte quidem, ſi hanc verſionem admittas, nunquam enim Pythagorae in mentem venit, omnia fortuito moueri, naturae cuiusdam coeco et temerario impulſu, vt vel ſola Iamblichi et Porphyrii ex veterum ſcriptis excerpta loquuntur. Sed verſionem hanc mentem Pythagorae non aſſequi, ex iis Pythagoreorum verbis manifeſtum eſt, quae modo ex Clemente Alexandrino adduximus, quaeque apud IVSTINVM MARTYREM [c] quoque et CYRILLVM ALEXADRINVM [d] occurrunt. Dabimus Iuſtini Graeca, vt inde accuratum fieri iudicium queat: εἰ δὲ καὶ σαφεστέραν ἀπόδειξιν περὶ ἑνὸς Θεοῦ τῆς Πυθαγόρου δόξης ποθεῖτε γνῶναι, ἀκούσατε τῆς αὐτοῦ δόξης· οὕτω γὰρ ἔφη, ὁ μὲν Θεὸς εἷς· αὐτὸς δὲ οὐχ ὡς τινες ὑπονονοοῦσιν, ἐκτὸς τᾶς διακοσμήσιος, ἀλλ᾽ ἐν ἑαυτῷ ὅλος ἐν ὅλῳ τῷ κύκλῳ, ἐπισκοπῶν πάσας τὰς γενέσιας ἐστι, κρᾶσις ἐὼν τῶν ὅλων, αἰώνωνι, καὶ ἐργάτας τῶν αὐτοῦ δυνάμιων καὶ ἔργων. ἀρχὰ πάντων, ἓν, ἐν οὐρανῷ φωστὴρ, καὶ πάντων πατὴρ, νοῦς καὶ ψύχωσις τῶν ὅλων, κύκλων ἁπάντων κίνησις· οὕτω μὲν οὖν ὁ Πυθαγόρας. Prodit Dorica dialectus, deſumta eſſe haec verba ab iſtis eccleſiae doctoribus ex ſcripto aliquo vetuſto Pythagoreo, praeceptoris doctrinam de Deo exponente, vnde veriſimilitudine ſua non caret, eum ita de Deo ſtatuiſſe. Hoc fragmento Pythagoreo admiſſo 1. clarum eſt, cur Deus vocetur Theophilo φύσις, natura ſcilicet, quia Deus non extra vniuerſum hoc eſt, ſed in natura rerum eiusque circulo continetur, vt anima tota eſt in toto corpore; 2. patet etiam, cur αὐτοματισμὸν τῶν πάντων eum dixerit, eo quod, non tantum rebus omnibus originem, motusque dederit initium, ſed quod ipſe anima et formalis cauſa motus, nempe principium internum et ſpirituale (ψύχωσιν apte vocat) mouens mundum eiusque circulos ſit, vnde non animam tantum et motorem mundi, ſed ipſam κίνησιν καὶ ψύχωσιν dixit, vt informantem eſſe animam mundi declararet. 3. Sed et hoc ob-

a) Lib. III. ad Autolyc. c. 5. p. 290. ed. Wolf.
b) Var. Lect. L. III. p. 444.
c) Orat. ad gentes p. 18. ed Pariſ.
d) Lib. I. adu. Iulian. p. 30. mire hunc locum peruertit CVDWORTH. Syſt. intell. c. IV. §. 20. p. 446. vt Pythagoram cum Platonicis ſuis conciliaret.

obſeruandum eſt, quod additur, Deum eſſe Φωςῆρα ἐν οὐρανῷ, illuminans lumen in coelo; ita enim naturam Dei propius explicat, eſſe nempe hanc animam mundi ignem, ſiue lucem illam intelligibilem, ſubtiliſſimam, actiuam, in circulorum vniuerſi extrema parte reſidentem [e], quae omnia illuminat, omnia producit, et non aeterna tantum ſiue entia intelligibilia, ex ſe producit, ſed et materiam craſſiorem mouet, informat, vegetat, et circuli in ſe redeuntis forma animat. Quae omnia probe attendenda eſſe, vt vera Pythagorae de Deo ſententia deprehendi queat, ea quae paulo infra diſſeremus, manifeſte euincent.

VI. Deus quoad corpus, lumini, quoad animam veritati ſimilis eſt, didiciſſe hoc a Magis vult PORPHYRIVS [f]: quod an verum ſit, ex iis, quae ſupra de itineribus et praeceptoribus Pythagorae diſſeruimus, iudicari poteſt. Nec ſoli Magi fuere, qui Oromaſden οὐράνιον πῦρ, ſiue *eſſentialem naturae ignem* dixere [ff], ſed plerique etiam barbari, vt primo libro obſeruatum: mirum itaque non eſt, Pythagoram Deum habuiſſe pro igne [g] mundi maxime ſimplici, id eſt ſubtiliſſima et ſimpliciſſima parte vniuerſi, cui tamen mentem, conſilium, veritatem aliasque affectiones ſpirituales tribuit. Hinc porro de Deo docuiſſe dicitur, quod his addendum:

VII. Eſſe principium, nulli ſenſui aut dolori expoſitum, ſed inuiſibile, incorruptum, quodque ſola mente apprehendi queat; id quod ei tribuit PLVTARCHVS [h]. Etſi enim hoc de principio aliquo mere ſpirituali intelligi poteſt, patet tamen ex dictis, opponi id tantum craſſiori materiae, inertique moli, actiuo et ſubtiliſſimo naturae igne commouendae et formandae: cui omnia illa praedicata conueniunt. Et haec quidem pauca illa monumenta ſunt, quae apud veteres de Pythagorae theologia reperiuntur, et ex quibus de eius doctrina de Deo iudicari debet, quaeque tandem, poſtquam diu ſatis arcano cuſtodita erant, in vulgus emanarunt. Vt itaque mentem quoque noſtram de his Pythagorae dogmatibus paulo explicatius exponamus, I. iterum monemus, haec non pro certa et indubitata eius ſententia venditari poſſe, eſſeque non tantum incertum, quid philoſopho tantopere ſua occultanti de Deo vere placuerit, ſed et eſſe inter memorias veterum quasdam, quae his repugnant [i]. Quod eo minus mirandum eſt, quo magis coniecturis plerique confiſi de Pythagorae mente iudicarunt, vt poſtea quoque obſeruabimus. II. Veriſimile tamen eſt, hunc in modum, vt allata veterum loca docent, ſi non ipſum Pythagoram, certe Pythagoreos, ab eo edoctos, ſtatuiſſe. Nam ea et Pythagorae ingenio, temperamento, ſcopo philoſophiae, praeceptoribus, aliisque circumſtantiis egregie conueniunt, et libri vetuſtiſſimi fragmentum, non vni, ſed pluribus viris eruditis et in huius ſectae hiſtoria verſatiſſimis, quales veteres iſti doctores fuere, viſum et lectum,

e) Ita etiam Alexander apud LAERT. L. VIII. ſ. 25. Anonymus PHOTII l. c.

f) n. 41.

ff) ORIG. philoſophum. c. II, p. 41.

g) Ignem vero hunc et aetherem veteribus vnum eſſe, aliquoties iam monuimus.

h) In Numa T. IV. p. m. 117.

i) Talia ſunt, quae duplex ei principium adſcribunt, infra tangenda.

Digitized by Google

lectum, luculenter innuit, et vnica ratio ſic patet, diſſentientia veterum teſtimonia inter ſe conciliandi. III. His rationibus itaque ductis veritati propius accedere videtur nobis; Pythagorae illud ipſum ſyſtema de Deo placuiſſe, quod Zeno poſtea, Pythagorica myſteria imprimis a Polemone edoctus, adoptauit nempe, eſſe Deum animam mundi, partemque vniuerſi huius actiuam, ignem nempe non elementarem, ſed naturae, ſiue mundanum, ſubtiliſſimamque partem vniuerſi, quae ita mundum ſiue materiam potius animet, informet, et in viſibilem aſpectum producat, vt ſimul in eo comprehendatur, vt anima in corpore. Doctrinae ipſius ſignificationem poſt ea, quae prolixe capite antecedente de theologia Stoica dicta ſunt, exponere, non putamus neceſſarium, explicanda vero haec et probanda ex praemiſſis et allatis veterum effatis, vt qua ratione de Deo Pythagoras philoſophatus ſit, luculenter pateat. Suppoſito nempe iſto ſyſtemate IV. patet, qualis ille Deus Pythagoricus ſit? nempe ignis mundi ſubtiliſſimus, actiua mouendi, formandi, fingendi, certisque legibus cuncta diſponendi facultate praeditus, qui licet in ſe ſubtiliſſima materia ſit, ſenſu tamen veteribus receptiſſimo incorporalis eſt, et craſſioris materiae dimenſionibus non eſt ſubiectus [k]; quique, cum naturali et intrinſeca vi polleat, ſe mouendi, cuncta intimo et eſſentiali nexu ſecum iuncta ita mouet, vt tandem formam conſequantur viſibilem. Nihil enim horum eſt, quod non in allatis veterum teſtimoniis ſatis luculenter ei tribuatur. V. Tota quoque ita phyſiologia Pythagorae, qualis apud veteres deſcribitur, aptiſſime cohaeret. Nam ita Deus non mens tantum et anima mundi eſt, ſed et ipſa ψύχωσις ſiue vita et formalis ratio eius in mundo. Eſt porro ille Deus materiae craſſiori ita oppoſitus, vt ipſe ſit principium actiuum, haec paſſiuum, et ipſi ſe ſubiiciendam praebeat et formandam; hucque omnia praedicata Dei quae in ſchola Pythagorae occurrunt, referenda ſunt, quae ei ſplendida non minus, quam apud Stoicos, attributa tribuunt. Ita vero Deus quoque non extra mundum eſt [l], vt ex allatis PP. locis patet, ſed intra mundi circulum continetur, immo ipſe mundus eſt; faſſi enim id ſunt eius interpretes [m]. Porro Deus iſte, ſiue ignis mundanus, quem artificialem dixere Stoici, Pythagorei eodem fere ſenſu intellectualem, ſiue intelligibilem fecere, fons eſt et principium, vnde omnia entia actiua intellectualia, ſubtiliſſima, formamque materiae informi conciliantia, emanarunt, hincque ipſa anima noſtra pars Dei eſt, et particula ab eo auulſa. Et hinc quoque lumen capiunt, quae de mundi formatione Pythagorei diſſeruerunt, quibus poſtea ex hac ſyſtematis forma lucem accendemus. VI. Ita vero et ſym-

k) Probe tenendum, veteres, etſi corpora non eſſe Deum et animum dicerent, non tamen vtrumque ab omni prorſus materia remouiſſe, ſed ἀσώματον et ſpirituale dixiſſe, quod [illegible]iori corporis moli opponitur, vt eſt ex multo[illegible]ſententia anima hominis. Inuictis argumentis et luculentis teſtimoniis id probauit MOSHEM. ad CVDWORTHVM Syſt. int. c. I. § 17. p. 36. n. 3. Id quod eo magis monendum eſt, quoniam plerique a ſolis vocibus, incorporale, ſpirituale etc. concludunt eam, quam nos ſub iſtis vocibus comprehendimus immunitatem ab omni prorſus materia intelligi.

l) Extra mundum enim ſpatium, vel vacuum potius eſt.

m) Conf. ANONYM. Photii n. 15. p. 62. ed. Kuſt.

ſymbolica principiorum Pythagorae phyſiologicorum enarratio, quae monadis et dyadis nomine et poteſtate adumbratur, quaeque tam diuerſis veterum interpretationibus vexata eſt, egregiam lucem foeneratur et omnia apte cohaerent. Nam his, quae hactenus diſſeruimus, ſuppoſitis, ita cuncta ex mente Pythagorae inter ſe fluunt: 1. ex nihilo nihil fit, 2. omnia itaque conſtant vno toto, adeoque monas non tantum principium omnium rerum, ſed chaos quoque et comprehenſio eſt, etiam rationum ſeminalium, quam monadi definitionem tribui, ſupra obſeruauimus, ſequitur ex his 3. habere vero in ſe iſtam vnitatem, quod vnum et totum, Stoici, veteres chaos dixere, non tantum ἀυτοματισμὸν, id eſt, actiuum aliquod principium, ſed et principium alterationi et mutationi obnoxium, nempe materiam craſſiorem, paſſiuam, mutabilem et alterabilem, ſicque 4. dyada gigni quidem a monade, hancque eo ſenſu eſſe hermaphroditum, et a potiore parte cognominatum, Deum; ſed ſi id quod actiuum, formatiuum et mouens eſt, a paſſiuo, informi et mobili diſtinguatur; tunc dyadem iſtam monadi opponi, totamque diuerſam eſſe, ſicque monadis notionem ad deſignandam partem ſpiritualem, (ſenſu ſcilicet Pythagoreo et Stoico) dyadis ad materiam craſſiorem delineandam adhibendam eſſe. 5. Ex animatione et formali agitatione materiae facta a monade ſiue anima iſta mundi, tandem productum mundum formatum, hacque triade perfectiſſimum vniuerſi opus productum eſſe: in quo cum omnia peculiari principiorum particularium tum intelligibilium, tum materialium coniunctione conſtent, inde reliquos numeros exortos eſſe, donec decem circulorum configuratione et conſtitutione totus mundus abſolute perfectus ſit [m]. 6. Monada vero, ſiue Deum, ignemue illum diuinum, vt materiam informaret et peruaderet, ex ſe produxiſſe, et emanationis lege eduxiſſe alia principia, Deos, daemonas, heroes, animas, vt illa materiam inhabitando, agitando, et formando, eſſentias formasque rerum ei largirentur: hasque potentias et intelligentias emanatiuas numerorum quoque ſymbolis adumbrari poſſe. Ita, niſi toti fallimur, remouetur velum Pythagorae, et per numerorum aenigmata ipſa Pythagorae doctrina perſpicitur, tenebraeque obſcuriſſimae doctrinae ſi non omnes, certe potiores diſpelluntur. VII Confirmantur vero dicta non coniecturis et rationibus ſolum, ſed et teſtimoniis praeter adducta loca, aliis veterum, qui viderunt, Pythagorae Deum ita explicandum eſſe, vt aethera ſiue ignem ſupremum deſignare dicatur. Ex quibus luculentus imprimis Alexandri in ſucceſſionibus philoſophorum locus eſt, ex commentariis Pythagoricis hauſtus [n], qui primo quidem numerorum doctrinam ita theologicis et phyſiologicis principiis Pythagorae applicat, vt dicat: principium omnium eſſe vnitatem, porro ex vnitate indefinitam dualitatem, veluti materiam auctori vnitati ſubieciſſe, ex monade vero ac indefinita dyade reliquos numeros gigni, ex numeris puncta, ex punctis lineas, ex quibus planae figurae conſtent, et planis autem ſolidas figuras, ex iis

m) Conferendus cum his Anonymus PHOTII l. c.

n) Apud LAERT. L. VIII. ſ. 25 ſeqq.

iis ſolida corpora et quatuor elementa, quae per omnia tranſeant et vertantur, ex quibus fieri mundum animatum, intelligibilem, rotundum &c. Summum aërem ſemper moueri et eſſe liquidiſſimum ac ſaluberrimum, et quae in eo ſunt immortalia ac idcirco diuina, ſolem et lunam Deos eſſe, et reliqua ſidera, quippe in illis ſuperare calorem, qui ſit vitae auctor, hominumque cum Diis cognationem eſſe, quod et homo caloris particeps ſit, inde et Deum noſtri curam gerere: fatum quoque eſſe vniuerſorum, et partem eius cauſam adminiſtrationis. Quae omnia clare ſatis docent, non tantum numerorum explicationem et adplicationem ad principia phyſiologica recte a nobis inſtitutam eſſe, ſed eſſe quoque Deum calorem aetheris ſummi per vniuerſum ſe diffundentis. Addi poteſt locus CHALCIDII [o], qui clare indicat, materiam a Deo ſeparatam fuiſſe et iſto modo agitatam, quod vix aliter niſi ſecundum iſtam explicationem poteſt intelligi: id quod etiam de SEXTI EMPIRICI [p] loco non minus luculento eſt tenendum. VIII. Magnopere vero confirmant hanc ſyſtematis Pythagorei de Deo explicationem ex ſchola Pythagorica illi, qui abiecta numerorum doctrina atomos receperunt, et intelligibilium proprietates ſubtiliſſimis particulis materiae tribuerunt, de quo in ſequentibus dicemus. Illis enim atomi nihil aliud ſunt, quam particulae aetheris ſiue ignis diuini, et principia ſimplicia, actiua, maximeque prima, ex quibus omnia facta ſunt. Nec intelligi aliter poteſt, qui diuerſum ex vno et eodem prodierit, quod tamen veteres Pythagorei teſtantur, quam iunctis ignis mundani, ſiue aetheris diuini particulis cum materia craſſiore, cuncta tandem formata apparuiſſe. Poteramus dictis plura adiicere, quae nec extra rhombum dicta eſſent, nec inepta alicui obſcuriſſimae philoſophiae accendendae luci, niſi inſtituti ratio vela tandem contrahere iuberet; vbi tamen IX. duo adhuc monenda adiicimus; nempe nec confundendam eſſe in phyſiologia Pythagorica intelligibilium emanationem, ſeriem et ordinem, cum rebus ſenſibilibus, nec tamen ab iis plane eſſe ſeparandam: deinde non audiendos eſſe Platonicos recentiores, qui duplici ex cauſa ſuſpecti et inepti hac in re arbitri ſunt. Nam et Platonem venerantur, qui Timaei potius, quam Pythagorae veſtigiis inſiſtens ſyſtema dualiſticum abſolutum recepit, Deumque a materia prorſus diſtinxit, nec niſi animam aſſiſtentem ex Deo emanantem mundo iunxit: et hac quoque phyſiologiae inepta facie confuſi totum veterum ſyſtema corrumpunt, cumque hi materiam aeterno nexu Deo iungerent, materiam illi ex Dei eſſentia educunt; et materiam tantum non ſpiritualem faciunt; quum Pythagoras ſpiritus omnes etiam Deum reuera materiales feciſſet. Vnde quae de intelligibilium natura ab omni prorſus materia remota

o) Comment. in Timaeum c. XIII. §. 293. p. 387. qui quidem putat, receſſiſſe Pythagoreos a magiſtri mente, fallitur vero, vt ex dictis conſtat. Vel enim locus ſignificat, quod praeſtantiſſimus MOSHEMIUS vult diſſ. de creat. ex nihilo §. XIII. p. 971. Syſt. Cudw. materiam ex Deo genitam eſſe, vel quod nos malumus, et verbis Chalcidii ſimplicius reſpondet, cum vnum totum eſſet, Deum ab eo toto ſe ſeparando materiam conſtituiſſe, ſicque duo principia effecta eſſe.

p) Adu. mathem. L. X. ſ. 261 ſeqq.

mota garriunt [q], noſtrae explicationi non poſſunt obiici, cum iſti homines arbitrorum partes ex dictis cauſis ſuſcipere nequeant. X. Tandem vt et hoc coronidis loco addamus, ex prolixe diſputatis duplex controuerſia decidi poteſt, vtrum Pythagoras duplex principium ſtatuerit? et an atheiſmi ſuſpectus ſit? Prius affirmauit PLVTARCHVS [r], et aſſeruit quoque PSEVDO-ORIGENES [s] trahique huc ſuo modo poſſunt omnes ex veteribus, qui dyadem materiam vnitati oppoſitam eſſe profeſſi ſunt, quorum loca diligenter adduxit cel. WOLFIVS [t]: quanquam hoc nondum ſufficit, vt Pythagorae duplicis principii ſyſtema tribui queat, ſed materiam eum ita definiuiſſe oportet, vt a monade nullo prorſus modo deriuari queat: qua ratione PLVTARCHVS [u] Pythagorae mentem interpretatus eſt, qui dyada materiam maligno quodam daemone animatam eſſe Deoque oppoſitam ſtatuit. Plerique qui ita rationes ineunt, cum vmbris luctari videntur. Non enim attendunt, materiam quidem omnino, tanquam alterum principium paſſiuum, iners, quin immo mali quoque fontem et originem dyadis nomine a Pythagora deſcribi, ita vero, vt cum adhuc eſſet in monade [x], id eſt, cum vnum totum, materia Deo animata, et quaſi praegnans adhuc eſſet, nec dum ab eo ſeparata receſſiſſet, ad vniuerſi naturam pertineret, et ſic demum ſilua, ſiue materia indeterminata et immenſa duitas ab vna ſingularitate inſtituta, recedente a natura ſua ſingularitate et in duitatis habitum migrante, exiſteret ſeparata, vt CHALCIDIVS [y] pulchre rem explicat. Ita vero ſyſtema dualiſticum, duorumue principiorum aliter illi tribui non poteſt, quam ſenſu modificato et comparato, vt Stoicis. Aliter Timaeus, quique hunc maxime ſecutus eſt Plato, qui duplex independens principium inuicem ſibi oppoſitum eligentes, longe alia ratione de natura diſſeruerunt, eaque quae comparate dixerat Pythagoras, abſolute poſuerunt. Interim tamen oppoſita vnitatis et binarii ſiue Dei rerum ſpiritualium fontis, et materiae, rerum ſenſibilium ſubiecti ratio probe tenenda eſt: etſi ex vna chaus origine proceſſerint, et, ſi clare loquendum, a vera materiae notione neutrum liberari queat. Nam ita vnitatem et intelligibilia deſcribebant Pythagorei, vt reſpectu habito ad fluxam, mutabilem et inertem materiam, ſtabilem, actiuam et ſpiritualem eis naturam adſcriberent, ſicque materiae opponerent, quod et Stoici fecerunt. Sic et de atheiſmo Pythagorae ex dictis iudicandum eſt. Cum enim Deum et naturam vnum eſſe diceret, id eſt, vt Ciceronis verbis vtamur, animum per naturam rerum omnem intentum et commeantem, qui arctiſſimo et eſſentiali vinculo illi iungeretur, viſus eſt poſt veteres quosdam, imprimis THEOPHILVM ANTIOCHENVM [z], recentioribus quibusdam [a] Spinoziſmi vel atheiſmi labem ſibi

Pythagoras an duplex principium ſtatuerit?

Pythagoras an atheus?

q) Prolixe de iis PORPHYR. in ſententiis ad intellig. ducentibus.

r) De Iſide et Oſir. de gener. animae ex mente Timaei.

s) l c. p. 39.

t) De Manichaeiſmo ante Manichaeos §. XXIX. p. 116 ſeqq.

u) ll. cc. et de plac. philoſ. L. I. c. 7.

x) Monas hic non Deus a materia ſecretus, ſed cum ea in chao adhuc iunctus eſt. Vnde licet dyas mali principium ſit, non tamen ſequitur, illud eſſe ex monade.

y) l. c.

z) l. c.

a) BASNAGE Hiſt. des Iuifs T. III. c. 10. p. 537. IO. HENR. FOPPIVS de Atheiſmo phil. geot. cel. ex. l. c. 9. 10.

ſibi contraxiſſe, a qua tamen macula poſt REINESIVM[b] et CRENIVM[c], BVDDEVM[d] et REIMMANNVM[e] et BEAVSOBRIVM[f], VV. cc. multa eruditione Pythagoram liberare conatus eſt B. Io. IACOBVS SYRBIVS[ff]. Qui licet potiſſimum Platonicos ſequiores Pythagorae interpretes ſequatur, quos iniuſtos et indignos hac in re arbitros eſſe ſupra monuimus, recte tamen obſeruat, omnes eiusmodi locutiones ad Deum αἰσθητὸν pertinere, nempe animam mundi, quae eius partes penetret, et ideo mundus quoque dicatur: nam hoc omnia loca ſupra adducta euincunt, et dogma illud Stoicis quoque receptum euidenter probat: vacuum neceſſarium eſſe, vt coelum ex infinito ſpiritu reſpiret[g], quod latentem in mundo diuinum ignem ſupponit. In eo vero vir doctiſſimus, inque veterum doctrinis pernoſcendis verſatiſſimus, quem in his literis praeceptorem habuiſſe, gaudemus, a Platonicis ſequioribus ſeduci ſe paſſus eſt, vt putaret, hanc mundi animam a mundo intelligibili et multo magis a Deo ſummo diſtinctam eſſe, quae quidem ſententia CVDWORTHO[h] etiam placuit, qui recentiorum Platonicorum trinitatem apud Pythagoram ſe inueniſſe videri voluit, recte ideo a ven. MOSHEMIO[i] notatus: repugnat autem diſertis veterum, quae adduximus, teſtimoniis, et aperte incognitam vetuſtis philoſophis hypotheſin de trinitate aliqua metaphyſica in Deo, ſapit, ideo non admittenda. Deus enim, anima mundi, ignis diuinus, ratio in mundo verſans, et quae alia ſunt huiusmodi nomina, idem ſunt, et vnum Deum indicant. De atheiſmo itaque Pythagorae, ſi vera ſunt, quae ei tribuuntur a veteribus, locis citatis, eodem modo pronuntiandum, vt de Stoicis, quos phyſiologiam ſuam ex Pythagoreis et Heracliteis fontibus hauſiſſe praecedente capite demonſtrauimus. Deum enim adeo non negauit Pythagoras, nec materiam brutam Deum conſtituit, vt potius ſine Deo ſyſtema eius conſiſtere nequeat: ſed dum Deum vni toti quaſi immerſit, et ab eo tandem ſeparatum naturali et eſſentiali vinculo cum materia copulauit, dumque ignem eum naturae, in extremo mundi circulo reſidentem, vt habet PHOTII Anonymus[k], dixit, facile patet, quam prope ab impietate phyſiologia Pythagorae abſit, quamque apta ea ſit vel ad atheiſmum, vel ad enthuſiaſmum ſeducere. Quo vero modo Deum rerum viſibilium conditorem dixerit, ex dictis abunde liquet.

VIII. Poſt ſummum Deum tres dantur intelligibilium ſpecies, Dii, daemones, heroës; qui et naturae atque dignitatis gradu, et cultu iis debito diſtin- *Intelligibilia.*

b) l. c. BAYLE Rep. aux Qq. d'un Provinc. T. II. p. 333.

c) Animad. hiſt. et phil. P. XII. p. 183.

d) Theſ. de atheiſmo c. I. §. 19. p. 56. Hiſt. Eccleſ. V. T. T. II. p. 1079.

e) Hiſt. atheiſm. c. XXV. p. 152

f) Hiſt. Manich. T. II p. 174.

ff) Diſſ. de orig. atheiſmi p. 42. add. HASAEVS diſſ. de philoſ. gent. falſo ſuſpectis c. 3.

g) ARISTOTEL. phyſ. L. IV. c. 6. hinc intelligitur, vtrum reſpiratio haec propria vel impropria ſit, quod poſterius contendit SYRBIVS.

h) l. c. p. 444 ſeqq.

i) ad h. l.

k) n. 15. l. c. Ex his vero, quae olim de theologia Pythagorae in Otio Vind. Mel. II. §. 14. diximus, emendanda ſunt.

Digitized by Google

ſtinguuntur. Dii enim ſemideis, in honore praeferendi, hominibus autem heroës [l]. Aliter tamen in carmine aureo [m] ordinantur, vbi heroës daemonibus praeferuntur, qui terreſtres vocantur, vel a manſionis loco, vel a praefectura, quam acceperunt, vel a corporis natura, quo amiciuntur. Dum vero Deos vocat Pythagorae ſchola ſpiritus illos primi ordinis, palam eſt, eos, ex philoſophiae Italicae decreto, ex Deo emanaſſe; vnde tria haec genera, tres emanationum ſpiritualium ex ſummo ignis diuini fonte profluentium ſpecies ſunt, quibus ſi quartam addas, animam humanam, habes totam emanationis diuinae ſcalam. Natura vero et dignitate inter ſe diuerſa eſſe iſta genera, ex eodem principio ſequitur, quo magis enim emanatiuum a fonte ex quo emanauit, diſtat, eo magis puritatem et ſimplicitatem naturae amittit, ſuoque principio eſt inferius. Id quod facilius comprehenditur, ſi recordemur, quod modo demonſtratum dedimus, Deum fontem ignis eſſe longe puriſſimi et ſimpliciſſimi, per omnem materiam, craſſiorem ſcilicet, diffuſum, ex quo cum iſtae intelligentiae ortae ſint, eiusmodi naturarum gradatio neceſſario obtinere debet. Et hinc ratio quoque petenda eſt, cur his daemonibus corpus quoque, licet ſubtiliſſimum adſcripſerint, quod ſcilicet ab inferiori parte traherent. Ita enim HIEROCLES [n] (horum enim hominum auctoritate ſtandum eſt) de illis Ἥρως ψυχὴ λογικὴ μετὰ φωτεινοῦ σώματος, *heros eſt animus rationalis corpori lucido coniunctus*. Multa hac de re dici poſſent lateque diſputari, qua ratione Platonici iuniores contendant, hos inter ſe ſpiritus eorumque corpora diuerſa eſſe, quaque ratione quidam inter eos inſano deſcendendi in corpora grauiora amore teneantur. Verum ea nec huius loci ſunt, cum ad nugas potius Platonicorum Alexandrinae ſcholae debeant referri, et iuſto ſunt prolixiora. Quod vero doctiſſimus CVDWORTHVS [o] affert argumentum, cur rationi conſentanea videatur haec Pythagoreorum diſciplina, praeter ſolum Deum omnes naturas corpore liberas, non aliter perfici et abſolui, quam ſi ad eas, materiae aliqua accedat portio, quam animent, ſcilicet, quod ſenſus omnis ex certa materiae et ſpiritus coniunctione oriatur, et frigidum eſt [p], ipſamque Dei ſubſtantiam incorpoream euertere aptum, et rationibus Pythagoricis aduerſum eſt, quibus iſtud ὄχημα magis propter emanationis naturam, qua ſubtiliſſimi aetheris particulae emanantes, craſſiora indumenta aſſumunt, quo magis a fonte recedunt, aſſertum eſt [q], vt vel ex animae origine et coniunctione cum corpore terreſtri videri poteſt. Ceterum ex eodem emanationis intelligibilium ex ſummo Deo principio, non nomen tantum Deorum, ſed

l) LAERT. L. VIII. ſ. 23.

m) V. 1. ſeq.

Ἀθανάτους μὲν πρῶτα θεοὺς νόμῳ ὡς διάκειται
Τίμα· καὶ σέβου ὅρκον· ἔπειθ' ἥρωας ἀγαυοὺς
Τούς τε καταχθονίους σέβε δαίμονας, ἔννομα ῥέζων.
Aeternos venerare Deos, vt lege receptum eſt,
Et iusiurandum ſerua; heroasque ſupernos.
Terreſtresque colens genios fac congrua legi.

conf. GISB. CVPER. obſ. L. III. c. 16. et ex veteribus HIEROCLES ad h. l. eundem ordinem ſeruat IAMBLICH. c. VI. n. 31. HIEROCLES in aur. carm. p. 36. PORPHYR. περὶ ἀποχῆς L. II. §. 38. p. 82.

n) l. c. ſ. 67. p. 212.

o) Syſt. intell. c. V. ſect. III. §. 32. p. 1083.

p) Conf. MOSHEM. ad h. l.

q) Lucem his foenerabuntur ea, quae de Zoroaſtris diſciplina L. I. docuimus, et infra Tomo II. de Cabbaliſtico ſyſtemate dicentur.

Digitized by Google

ſed et honor cultusque diuinus, quem iis tribuebant Pythagorici, deriuandus eſt. Deus enim, egregie obſeruante CVDWORTHO [r], non his tantum philoſophis, ſed plerisque philoſophorum familiis ſubſtantia eſt, homine praeſtantior, ex materia ſenſus experte haud procreata, tamque alte poſita, vt iuſtis a mortalibus honoribus affici debeat. Et hinc iudicandum eſt, quatenus polytheiſmi accuſari queant, quod nimia fiducia aliquot locorum male intellectorum facit FRANCISCVS BALTVS [s].

IX. Hae intelligibiles ſubſtantiae, anima praeditae ſunt, heroës quoque animae ſunt a corpore ſeparatae, boni ſi bonae, mali ſi malae [t].

X. Subſtantiarum harum intelligibilium fons Deus eſt, ſiue anima mundi, ex qua emanant: vnde cum ab eo non tantum dependeant, ſed et in eo ſint, Deus ſubſtantia eminentiori ſignificatione vocandus eſt, monasque, quae omnia in ſe complectitur, radix intelligibilium omnium [u]; acceperunt tamen ab eo propriam ſubſtantiam immutabilem, veram, nunquam aliter ſe habentem, adeoque ſimplicem. Nihil in his omnibus eſt, quod non Plato quoque receperit, qui ideas ita deſcripſit, quasque hos Deos eſſe capite quinto demonſtrauimus: vnde illa hic quoque repetenda ſunt. Ita vero intelligi poſſunt, quae de monade et reliquis numeris ex Deo ſiue vnitate oriundis garriunt obſcuriſſimi philoſophi, quaque ratione multitudinis numeri eſſe, et tamen ſimplici natura gaudere queant. Multa hac de re quoque dabunt iuniores Platonici, quorum tamen frigida plerumque acumina pleraque ſcholae Italicae ignorata fuere.

XI. Totus aër plenus eſt animarum, quae daemones et heroës exiſtimantur [x], ſequitur hoc neceſſario ex anima mundi vbique diffuſa, quae iſtos in ſe daemones complectitur. Attulit hoc dogma Pythagoras ex Aegypto, vnde et Thales hauſit, a quibus philoſophiae Graecae principibus ad alios quoque dimanauit.

XII. Ab his daemonibus, qui in aëre verſantur, immittuntur ſomnia et ſigna, morbi ac ſanitates, neque ſolum hominibus, verum etiam brutis. Ad hos expiationes et auerrunca pertinent, et diuinationes et cetera id genus [y]. Multa hic dici poſſent, ſi quae recentiores Platonici Pythagoreis tribuunt, et ex iis prolixo libro diſputauit IAMBLICHVS [z], enarrare vellemus, verum his hominibus ſuo infra loco depingendis ſua relinquenda ſunt. Pythagoram tamen eadem opinione fuiſſe infectum, dubium eſſe non poteſt, ſi vera ſunt, quae biographi eius tradunt, incantationibus curaſſe morbos. Nam ea opinione ipſa Aegyptus occupatus fuit, vbi Pythagoras didicit, morbos, praecipue difficiliores et implicatos a daemonibus immitti, eosque aegrotorum poſſidere corpora, cuius fundamentum ex ipſa anima mundana deriuandum eſt, ex quo praefectura daemonum deriuata eſt.

 Qua

r) l. c. c. IV. §. 14. p. 261.

s) Iugement des SS. Peres ſur la morale des payens c. VII. p. 42.

t) PLVT. plac. phil. L. I. c. 8. T. II. p. m. 14.

u) Loca veterum adduximus Tom. VII. Amoen. liter. p. 228 ſeqq. conf. MOVRGVES l. c. diſſ. II. CLERIC. l. c. p. 446.

x) LAERT. L. VIII. ſ. 32.

y) ibid.

z) De myſter. Aegyptiorum.

Qua de re libro primo actum: pleraque doctiſſime enodauit MOSHEMIVS[a].

XIII. In duodecim orbium ſupremo ſiue firmamento reſidet prima cauſa, et quicquid illi vicinum eſt, id firmiter atque optime compoſitum eſt, quae longius abſunt, minime firma ſunt. Ordo conſtans ſeruatur vsque ad lunam; infra eum omnia promiſcue feruntur.

XIV. Hinc malum quoque neceſſario circa terrae regionem exiſtit: quandoquidem ea ad totum mundum fundi inſtar obtinet, proprium ſcilicet et commodiſſimum receptaculum eorum, quae in imo ſubſidunt. Ita AVCTOR ANONYMVS Photii[b], qui locus plane illuſtris eſt, ad probandam eius, quod Pythagoreis tribuimus, ſyſtematis veritatem. Apparet enim ex eo, ignem mundanum in extrema coeli parte reſidere, et puriſſimas partes emanantes, intelligibilia prope hunc Deum eſſe; quo longius reliqua diſcedunt, eo minus firma eſſe; ineſſe ſideribus diuinitatis partes, ſiue Deos; in terra, ab hac cauſae actiuae et perfectiſſimae emanatione remotiſſima, ſtabilitatem intellectualium non inueniri, ob materiae craſſitiem; hincque malum eſſe. Quae omnia ſine illo ſyſtemate plane conſiſtere nequeunt.

XV. Caeteras quidem partes omnes prouidentia et ſtabili ordine atque fato, diuinae voluntati obſequente gubernantur; ſed quae infra lunam ſunt, ea a quatuor cauſis reguntur, Deo, fato, noſtro conſilio et fortuna. Ita laudatus pergit ANONYMVS[c], et ſatis luculenter Pythagoream de fato et prouidentia doctrinam enumerat. Scilicet cum cuncta, quae emanatione producuntur, id eſt intelligibilia omnia diuina et coeleſtia, (quae tamen et ipſa reuera materia ſubtiliſſima conſtare ſupra docuimus) neceſſaria emanationis ſiue diuini motus et actionis lege exiſtant, et a ſumma cauſa non exiſtentia tantum ſed et influxu dependeant, omnino fatum et immutabiles leges ſunt, quae cum certo ordine, ſineque ex naturae vniuerſi conditione ſcriptae ſint, prouidentia dicuntur, eodem fere, quo apud Stoicos, ſenſu. Infra lunam vero cum hic influxus in partes materiae craſſiſſimas propter earum inertiam non detur, hinc dixere, promiſcue phyſica cuncta ferri; quia tamen anima hominis particula eſt, a diuino aethere auulſa, hinc neceſſario aſſerendum erat, quaedam in poteſtate et conſilio hominis eſſe, quaedam fortuna regi, quaedam ad hominis ſcilicet felicitatem pertinentia prouidentia ſiue fato dirigi. V. g. nauem conſcendere vel non, in noſtra eſt poteſtate; at tempore ſereno procellas et tempeſtatem ſubito oriri, ex fortuna pendet, nauem ſubmerſam praeter ſpem conſeruari, id diuinia fit prouidentia vel fato[d]. Fati autem a fortuna diſcrimen id eſſe, dictus auctor ſtatuit: illud ſeriem, ordinem et ſequelam habet, fortuna autem caſu temerario contingit. Accepit ex hoc ſyſtemate multum Plato, aliquid Ariſtoteles, aliquid Zeno, qui tamen omnes ad ſua placita emendarunt[e]. Ex his

a) l. c. p. 884 ſeqq.
b) l. c. n. 10. p. 60. ed. KVST.
c) l. c. n. 11.
d) ibid.
e) Plura hac de re diximus in Otio Vindel. Mel. I. §. 7. p. 86 ſeq.

Digitized by Google

his vero manifeſtum eſt, prouidentiam Pythagoricam cum Chriſtiana non confundendam eſſe, quippe quae phyſica magis eſt, quam moralis: licet adhuc melior ſit Stoica, dum homini aliquam libertatem relinquit, quam Stoica tollit. Interim tamen has fati leges, hunc naturae ordinem, id eſt Deum ipſum ſequi, ſumma philoſophiae moralis fuit non tantum apud Stoicos, ſed et apud Italicos philoſophos [f]. Diiudicari hinc et conciliari poſſunt etiam ii, qui contendunt, Pythagoreos prouidentiam negaſſe, quod aſſerit THEOPHILVS ANTIOCHENVS [g], cum iis, qui prouidentia cuncta regi aſſerunt; illi enim de ordine rerum, quae ſub luna ſunt, naturali, hi de morali loquuntur [h]. Hinc IAMBLICHVS [i], Pythagoram refert, coram Phalaride demonſtraſſe, eſſe vtique diuinam prouidentiam, quae hominum omnem expectationem ſuperet, ex bellis inexpugnabilibus, et morbis incurabilibus, aliisque calamitatibus, quae daemonum quorundam aut Deorum operatione immittuntur. Et vt, qualis illa prouidentia ſit, nempe ſeries fati per ordines coeleſtes pertingens, intelligatur, Abarim docuiſſe, pergit, quod a coelo in res aëreas et terreſtres tranſitus quidam et deſcenſus fiat, quod omnia coeli ordinem ſequantur, quodque animae facultas libera ſuique iuris ſit, quippe quae diuinioris originis eſt, quam vt inferiores daemones in eam aliquid poſſint. Et ex his locus LAERTII [k] de prouidentia Pythagorea ſubobſcurus lucem ſatis claram accipit.

XVI. Homo, mundi compendium eſt, quia non tantum ex quatuor elementis conſtat, ſed et omnes mundi virtutes continet; habet enim facultatem diuinam, ſcilicet rationalem; habet naturam elementarem, nimirum vim nutritiuam atque auctricem, ſuique productricem, at ſingulis tamen his inferiorem. Ita pſychologiam Pythagoreos exorſos eſſe ANONYMVS Photii [l] porro refert; quae cum dicto quoque ſyſtemate rite cohaerent. Pars enim diuina animae ab aethere diuino diuulſa, (quo nomine Pythagoram refutat CICERO [m],) cum particula diuinae, quae mundum penetrat, animae ſit, rationalis neceſſario eſt, et pars ita ignis mundani ſiue naturalis: reliquae hominis partes ab elementis participant, de quibus infra dicemus.

XVII. Datur diuinatio, quae eſt nuncia propitiae Deorum voluntatis, et qui hanc occupationem in pretio habet, is ſimul videtur exiſtimare, Deos eſſe, qui vero horum alterutrum ſtultum cenſet, ille vtrumque ſtultitiae damnat [n]. Sequitur hoc ex deſcripta hactenus diuinae naturae per omnia diffuſae operatione nexuque omnium rerum et ſequela atque ordine phyſico, exque animae conditione diuina. Varia vero cum ſint diuinationum genera, ſola ea, quae per ſacrificia fiunt, Pythagoram improbaſſe refert PLVTARCHVS [o]. Qui rationem tamen non addit, quae vero non

 alia

f) Hinc patet, non ſatis bene Pythagoreorum in hac doctrina praecepta cohaerere.

g) l. c.

h) IAMBLICH. c. XXVIII. n. 145.

i) ib. c XXXII. n. 217 ſeqq.

k) L. VIII. ſ. 29.

l) l. c.

m) loco ſupra laudato.

n) IAMBLICH. c. XXVIII. n 134 qui clariorem his lucem accendit de myſter. Aegypt. Sect. III. c. 12. 13 ſeqq conf. THOM. GALE ad h. l.

o) De placit. phil. L. V. c. I. T. II. p. m. 44.

alia fuiſſe videtur, quam quod iſta diuinatio ex inſpectis ſacrificiorum extis fiebat. A ſacrificiis vero cruentis abhorrebat Pythagoras.

XVIII. Quidquid apparet, debet conſtare ex iis, quae non apparent, quod autem ex aliquibus conſtat, non eſt principium, ſed id quod illud ipſum conſtituit.

XIX. Non poſſunt autem eſſe corporea, quia ea, quae intelligentia concipiuntur, de iis debent procedere, alias ipſa eſſent id, quod praecedunt: nec poſſunt corporea eſſe aeterna, vt ſint omnium principia, ex quibus ſequitur atomos non eſſe principia vniuerſalia rerum naturalium. Prolixe Pythagoricas has diſputationes contra atomos enarrat Sextus Empiricus [p], ſaltem ad eorum mentem inſtitutas, quae acumine non carent. Neruus totius diſputationis is eſt, cum aeterna debeant eſſe principia, non ſufficere, vt aeterna ponantur, (omnes enim philoſophi aeterna principia ponunt) ſed recurrendum cogitatione ad intimas, quibus ab aeterno talia eſſe potuerint, quibusque conſtent, rationes, neque in corporali textura acquieſcendum, ſed ad intelligibilia et incorporalia aſcendendum eſſe [q]. Hincque concluſiſſe, ait, Pythagoram, cum rerum omnium principia tranſcendat numerus, eum verum eſſe et vniuerſale principium. Patet ex his, Pythagoram non numeri rationem ſcientificam, ſed intelligibilem intellexiſſe, nempe id quod in rebus omnibus omnium primum et incorporale dicitur; vnde et atomos reiecit. Quia vero, vt ſupra demonſtratum eſt, ſchola Italica ad ſubtiliſſimam mundi materiam aetherem, ignemue diuinum reſpexit, eumque rerum omnium fontem principiumque poſuit, ſequitur inde, eius minimas partes non tantum corporeis moleculis, atomisque illum oppoſuiſſe, ſed illis quoque intelligibilem, ſiue ſpiritualem naturam adſcripſiſſe, quae natura, origine et conſtitutione prior ſit omni corporeo, etiam atomo. Et ſic intelligendus nobis videtur obſcurus Aristotelis [r] locus, qui poſtquam eorum enarraſſet opinionem, qui animam ex particulis minimis rotundis compoſitam dicunt, haec adiicit: ἔοικε δὲ καὶ τὸ παρὰ τῶν Πυθαγορείων λεγόμενον τὴν αὐτὴν ἔχειν διάνοιαν ἔφασαν γάρ τινες αὐτῶν, ψυχὴν εἶναι τὰ ἐν τῷ ἀέρι ξύσματα οἱ δὲ τὸ ταῦτας κινοῦν, *videtur autem et id, quod a Pythagoreis dicitur, idem ſignificare: dixerunt enim quidam eorum, animam eſſe ramenta illa, quae ſunt in aëre, alii vero id quod hoc mouet.* Vbi fruſtra nobis videtur Ariſtoteles eſſe, quique eius auctoritate vtitur Cudworthus [s], vt inter atomorum patronos ponatur Pythagoras; nam ξύσματα illa, omni corporeo, etſi materialia ipſa ſint, priora poſuere Pythagorici, et radios ſiue effluuia potius aeterni ignis aetheriſue diuini putauerunt, quidam vero ad internam in iis latentem eaque mouentem retulerunt virtutem. Quae poſtea Empedocli, aliisque ſemipythagoreis occaſionem dedere, obſcuros, et reuera nihil ſignificantes numeros

p) Aduerſus mathem. L. X. ſ. 248 ſeqq.
q) conf. Fabricius ad h. l.
r) De coelo L. I. c. 2. T. I. p. 478.
s) Syſt. intell. c. III. §. 14. p. 111.

ros in particulas minimas, ab atomis Democriti tamen caute diſtinguendas transmutandi. Num vero Pythagoras numeros principia poſuerit, tantum in genere cauſarum exemplarium, quod ex recentioribus etiam contendit Bvrnetivs[t], an materialium, intricatior nobis quaeſtio videtur, in tanta rei obſcuritate non ſatis decidenda. Scipio Aqvilianvs[u] inter Pythagoreos diſtinguit, et Pythagoram atque Alcmaeonem poſuiſſe vt materialia, alios Pythagoricos, vt exemplaria, ob idque quodammodo vt formas vel vt fines adhibuiſſe. Nobis vtrumque certo modo coniungi poſſe videtur; quatenus enim ex primo intellectualium rerum fonte reliqua omnia, quae ſtabilia ſunt, et reuera entia promanarunt, materialia principia dici poſſunt; craſſiorem vero materiam dum informant, non exemplaria tantum, ſed et formae ſunt. Sed in re tam obſcura, vbi palpare tantum licet, nihil certi definimus.

XX. Eſt itaque principium rerum vnitas, per cuius participationem res vnaquaeque vna dicitur; ſin autem idem ſibi alterum adiungatur, efficitur interminatus binarius[x]. Tantum ſupra de ſenſu horum principiorum dictum, quantum in re ſubobſcura licebat, et ſatis eſſe poteſt. Inde vero fluere obſeruauimus, Pythagoram principia quidem duo, actiuum et paſſiuum, Deum et materiam poſuiſſe, ſed quae ex monade, ſiue vno toto, quod chaos veteres et Stoici quoque dixere, quaſi exorta ſunt, vel potius in eo latuerunt. Ex quibus definiri poteſt, an Magorum veterum, vel Manetis ſententiae de duobus principiis Pythagoras acceſſerit, quod poſterius recte affirmat Beavsobrivs[y], cum Manetis doctrina multo accuratius cum Pythagorae monade et dyade conueniat, quam Magorum, quibus ab aeterno materia a Deo ſeparata eique oppoſita fuit. Tacemus materiam, prout eam conſiderauit Pythagoras et actiuo principio oppoſuit, nunquam vel formam vel mouendi vim, vel aliquid actiui habere poſſe, quod tamen malo apud Magos principio tribuitur.

XXI. Complexus vniuerſi mundus dicitur ab ornatu ordineque. Pythagoram huius nominis auctorem eſſe dicit Plvtarchvs[z]. Ait tamen Anonymvs Photii[a], Pythagoram primum omnium coelum appellauiſſe mundum, quia perfectum eſt, omnibusque animantium ſignis et nullo non pulchritudinis genere exornatum.

XXII. Mundus a Deo factus eſt, ſed non tempore, verum cogitatione. Hoc apud Stobaevm[b] Pythagorae tribuitur, poſterius tamen ſuſpectum eſt, prodiiſſe ex ſchola Platonicorum recentiorum, qui vt Platonem cum Ariſtotele conciliarent, eiusmodi creationem mundi aeternam commenti ſunt. Niſi hoc velint Stobaei verba, non certo tempore, ſed ab aeterno Deum agitando et ſeparando materiam intrinſeca cogitationis ſuae neceſſitate mundum produxiſſe, idque per aeternas recurrere periodos, vt Stoicis quo-

t) Archaeol. philoſ. L. I. c. 11. p. 429.
u) De placit. philoſ. ante Ariſt. I. I. . XX. p. 88.
x) Sext. Empir. l. c. ſ. 261.
y) Hiſt. de Manichéens P. I. L. I. c. 3. p. 31 ſeqq.
z) De placit. phil. L. II. c. 4. T. II. p. m. 20.
a) n. 14. p. 62.
b) Eclog. phyſ. L. I. c. 25. p. 48.

quoque placuit. Hoc dubium non eſt, a Platone ea in parte differre ſcholam Italicam.

XXIII. Interire poteſt mundus, quod ad naturam ſuam attinet, quia corporeus, et ideo ſenſibus obnoxius, non autem peribit, prouidentia eum, et Deo continente [c]. Valde timemus, ne Plutarchus vel quisquis libelli de placitis philoſophorum auctor eſt, Platonis dogma cum Pythagorico confuderit. Si enim expoſitam hactenus phyſiologiam Italicam ſupponimus, mundus neceſſario finem habet, cuncta enim in monada, ſtatumque chaoticum redeunt, et ex monade nouus mundus exoritur. Vnde Philolaus duplicem mundi interitum, igne et aqua aſſeruit [d], quae apud barbaros quoque fuere recepta, quos praeceptores habuit Pythagoras.

XXIV. Inchoauit mundus ab igni et quinto elemento. Cum enim ſint quinque formae corporum ſolidorum, quae mathematica vocantur, e cubo orta eſt terra, e pyramide ignis, aër ex octaëdro, ſphaera vniuerſi ex dodecaëdro. Atque in his Pythagoram imitatus eſt Plato [e].

XXV. Mundus animatus eſt, intelligens, ſphaericus, extra eum vero inane eſt, in quod et ex quo mundus reſpirat [f]. Tota theſis a Stoicis quoque recepta eſt, vnde, vt breuitati conſulamus, explicationem lector hauriet.

XXVI. Dextra mundi oriens eſt, vnde motus exiſtit initium, ſiniſtra occidens [g].

XXVII. Ordinis vniuerſi omniumque in eo ſingularium cauſa fatum eſt [h]. Supra ſatis de hoc fato dictum: eſſe phyſicam rerum omnium diſpoſitionem et ordinem neceſſarium, PLVTARCHVS [i], prodit, qui mundo neceſſitatem circumdatam eſſe, inter dogmata Pythagorea ponit.

XXVIII. Mundus harmonia muſica regitur [k]. Explicatum id dedimus ſupra, vbi de muſica Pythagorea dictum eſt.

XXIX. In ſphaera ſuprema reſidet prima cauſa, cui quicquid eſt proximum, id optimum, conſtantique legi coniunctum et ordinatum. Dictum et de hoc dogmate ſupra.

XXX. Aër terrae circumfuſus, immotus ac morbidus eſt, et mortalia omnia, quae eo continentur: qui vero ſupra eum eſt, aër ſemper in motu eſt, purus, ſanusque, et quotquot eo continentur, immortales ſunt, adeoque diuini. Hic liber aether, vt HIEROCLES habet, vocatur, et aether quidem, quippe qui materiae ſit expers, ipſeque corpus exiſtat aeternum, liberum, quia perturbationibus materiae non ſubiicitur. Notablis locus ad intelligendam phyſiologiam Pythagoream, ex quo Dei natura ſupra deſcripta eleganter probatur, et luculenter cognoſcitur, aethera ſupremum, ſiue ignem

c) PLVT. l. c.
d) ib. c. 5.
e) ibid. c. 6.
f) LAERT. L. VIII. ſ. 27. ARIST. de coelo L. II. c. 1.
g) PLVTARCH. l. c. c. 10.
h) LAERT. l. c.
i) PLVTARCH. l. c. L. I. c. 25. Quanquam hic locus proprie ignis diuini omnia neceſſaria naturae ſuae lege agitantis diſpoſitionem innuere videtur. Hoc enim igne ſiue Deo mundus circumdatus eſt ex phyſiologia Pythagorica.
k) SEXT. EMP. L. VII. ſ. 95. conf. quos nominat FABRICIVS ad Pyrrh. hyp. c. XVIII ſ. 57. et adu. Mathemat. L. VI. ſ 30. not. D. p. 363. KEPLERVS de harmonia mundi.

ignem iſtum mundanum immaterialem eſſe, ſtabilem, intellectualem, quod ad intelligendum horum philoſophorum ſermonem omnino notandum.

XXXI. Sol, luna, reliqua ſidera Dii ſunt. Hoc ex antecedenti dogmate ſequitur; magna enim Dei, ignis ſcilicet mundani pars in iis habitat. Ita iterum Stoici quoque, quin plerique inter barbaros, qui Deum mundi animam eſſe cenſuerunt.

XXXII. Quaeuis ſtella eſt mundus in aethere infinito, qui terram, aërem aetheremque continet [l]. Ex Orphicis, vel a barbaris potius haec didiciſſe Pythagoram ſupra iam obſeruauimus.

XXXIII. Sphaerica ſolis eſt figura, cuius defectus luna ſubeunte contingit [m].

XXXIV. Corpus lunae igneae eſt naturae, atque a ſole illuſtratur, eclipſis vero lunae obſtructio eſt et reuerberatio profecta ab antichthone [n].

XXXV. Terreſtris videtur luna et habitari ab animalibus maioribus nobis et pulchrioribus, quinquies decies noſtrorum quantitatem continentibus, neque vllum excrementum deiicientibus [o]. Hos lunae incolas daemones eſſe habitos ex IAMBLICHO [p] colligitur, qui lepidam narrat ſententiam, Italis Pythagoram aduentantem, cum in diſciplinam ſe ei dediſſent, viſum eſſe daemonem ex iis, qui lunam incolunt.

XXXVI. Cometa eſt ſtella, quae non ſemper apparet, ſed ſtato tempore ſua reuolutione exoritur [q]. Mirum in tanta rerum naturalium infantia Pythagoreos de corporibus coeleſtibus tantum ſapuiſſe, recte ideo laudatos BVRNETIO [r].

XXXVII. Iris ſolis eſt reſplendeſcentia [s].

XXXVIII. Poſt ſphaeras coeleſtes infra lunam eſt ſphaera ignis, hinc aëris, deinde aquae, vltimus ſubeſt orbis terrarum [t].

XXXIX. Omnium elementorum corpora rotunda ſunt, igne excepto, qui conicus eſt [u].

XL. Datur generatio et reſolutio ſiue corruptio, res enim alteratione, mutatione et reſolutione elementorum fiunt [x]. Intelligendum hoc eſt, de ſola materia, quae fluxa et mutabilis eſt, et de iis, quae ex elementis componuntur. Formae enim, ſiue entia ſimplicia, intelligibilia, quae naturam rei largiuntur, corrumpi nequeunt, ſed ſemper manent, non voluntate tantum conditoris, ſed natura quoque ſua, quae aeterna, ſtabilis et immutabilis eſt. Nihil itaque eſſentiarum vitarumque perit, ſed aliter tantum corpus,

l) PLVT. l. c. L. II. c. 15.
m) STOB. l. c. p. 55.
n) PLVT. l. c. c. 18.
o) ib. c. 30.
p) c. VI. n. 30.
q) PLVT. l. c. L. III. c. 2.
r) l. c. p. 224.
s) AELIAN. L. IV. c. 27.
t) ANONYM. Phot. p. 60.
u) PLVT. l. c. L. I. c. 14.
x) ib. c. 24.

corpus, quod accipit, componitur et ſecernitur[y]. Et hoc genuinum quoque transmigrationis animarum fundamentum eſt.

XLI. Aequis partibus mundo lux ac tenebrae inſunt. calidum item et frigidum, ſiccum ac humidum. Ex iis dum calor exuberat, æſtas, dum frigus, hiems fit: dum aequis vero partibus vigent, optima ſunt anni tempora: quorum id, quod viret, eſt veris grata ſalubrisque temperies, id vero, quod areſcit, autumni eſt inſalubris poteſtas. Immo et in ipſo die viret aurora, veſpera areſcit, atque adeo minus ſalubris eſt[z].

XLII. Penetrat a ſole radius per aethera frigidum atque aridum; hic radius profunda penetrat, adeoque viuificat omnia, in quantum caloris participant, non omnia tamen animam habent. Anima enim auulſio eſt aetheris calidi et frigidi, differtque a vita anima: ipſa eſt immortalis, quoniam immortale eſt, a quo deriuatur[a]. Poſito ſyſtemate ſupra explicato, haec ſua ſponte ſequuntur.

XLIII. Ex terra nulla fieri poteſt generatio, ſed animantia a ſe inuicem mediante ſemine generantur. Proceſſum vero generationis et formationis embryonis videſis apud LAERTIVM[b] ex Alexandro, et CENSORINVM[c], qui rationes harmoniae ad hoc argumentum adplicatas recenſet.

XLIV. Semper humanum genus fuit, nec finem habebit. Hoc Pythagoreis VARRO[d] tribuit, nec male, ſi eo ſenſu ſumatur, quo th. XXII. explicuimus. Animi enim ex aeterna Dei emanatione ſunt; materia aeternis periodis agitata ab anima mundi, ſiue Deo, et producta ita omnia, et inter ea homines quoque. Ita inepto generationis aequiuocae figmento opus non erat Pythagoreis.

XLV. Anima numerus eſt, ſe ipſum mouens[e]. Numerum et intelligibile idem eſſe, ex ſupra dictis notum: animam vero, ex mundi anima ſiue aethere auulſam, eius particulam eſſe, ſupra th. XV. obſeruauimus, quae hic repetenda ſunt.

XLVI. Anima generaliſſima diuiſione in duas partes diuiditur, rationalem et irrationalem. Irrationalis in iraſcibilem et concupiſcibilem. Illa φρὴν eſt, haec νȣ̃ς et θυμός[f]. Prima anima ex mundi anima eſt, altera et tertia ex elementis.

XLVII. Omnium animantium animae rationales ſunt, eorum etiam, quae bruta vocamus: haec tamen ſecundum rationem non agunt, ob prauam corporis temperiem, et ſermonis defectum[g]. Neceſſario ita ſtatuendum erat, admiſſa ſemel anima mundana. Hinc cognationem inter animalia bruta et homines eſſe Pythagoras aſſerebat, horumque ſtatuebat animas in illorum corpora migrare: ideoque a ſacrificiis cruentis abſtinebat, vt ſupra notatum.

XLIIX.

y) Conf. CVDWORTH. l. c. c. V. ſ. IV. §. 29. p. 1154 ſeq.
z) LAERT. L. VIII. ſ. 26.
a) Alexander in ſucceſſionibus apud LAERT. l. c. ſ. 27.
b) LAERT. L. VIII. ſ. 28.
c) De die natali c. n.
d) De re ruſtica L. II. c. I. p. 58. ed. Steph. CENSORIN. l. c. c. 4.
e) PLVT. pl. phil. L. IV. c. 2.
f) ibid. c. 4.
g) ibid. c. 20.

XLIIX. Initium animae eſt a corde ad cerebrum, et in corde quidem θυμὸς, animus ſedet, mens vero φρὴν et animus νοῦς in cerebro ſunt. Ab his ſenſus quaſi ſtillant. Pars vero rationalis immortalis eſt, reliqua mortalia ſunt. Anima ſanguine nutritur, λόγοι vero facultates ſue animae ſpiritus (ἄνεμοι) ſunt [b].

XLIX. Anima et facultates eius inuiſibiles ſunt, neque aether enim videri poteſt. Vincula animae venae ſunt, arteriae et nerui: vbi vero inualuerit intra ſe ipſam compoſita vincula eius rationes ſunt et actiones [i].

L. Mens, (φρὴν) extrinſecus animae inſeritur [k], participatione diuina [l], (θεία μοῖρα) ex vniuerſa mente diuina ſiue anima mundi decerpta [m]. Hinc immortalis eſt, quoniam immortale eſt id, ex quo deriuatur. Fundamentum dogmatis huius ſupra ſatis illuſtrauimus: hoc vnum adiicimus, dixiſſe, teſte PLVTARCHO [n], animum non eſſe Deum, ſed opificium Dei, quatenus ſcilicet emanatiuum ab emanante, particula a toto differt.

LI. Anima quaternionem in ſe habet [o]. Quid vero illa tetracty in animis intelligatur, adeo variant veteres, vt perſpicuum ſit, eos rem ignoraſſe. Nos, cum certiora non habeamus, ſilere malumus, quam coniecturas noſtras Pythagorae ſupponere. Mentem, opinionem, ſcientiam, ſenſum, explicat PLVTARCVS, quatuor elementa eſſe, viſum MOSHEMIO, quatuor virtutes, FABRICIO, de quibus videnda, quae ſupra in arithmetica Pythagorica diximus.

LII. Animae vincula venae, corpus carcer eſt [p], id qua ratione intelligendum ſit, ea declarant, quae de philoſophia in genere ex mente Pythagorae diſſeruimus.

LIII. Cognitionis octo ſunt organa: ſenſus, imaginatio, ars, opinio, prudentia, ſcientia, ſapientia, mens. Quatuor poſtrema homo communia habet cum Diis, priora duo cum beſtiis, opinio propria ei eſt [q].

LIV. Anima eiecta in terram, vagatur in aëre, corpori ſimilis [r]. Duplici haec ſenſu accipi poſſe, recte monet ALDOBRANDINVS [s], vel de eiectione animae lapſae ex coelo, antequam in corpus demittitur, vel de emigratione ex corpore, homine mortuo. Animas enim lapſas poenas dare meritorum, Pythagorae tribuit HIERONYMVS [t]. Fatendum tamen, incertum hoc plane eſſe, et videri ex Academia Platonis hauſtum, nec accurate etiam dicitur, animas eiici et vagari in aëre, ſed dicendum, animas immitti in corpora. Rectius itaque de emigratione animae ex corpore Laërtii verba intelliguntur: non enim ſtatim nouis corporibus immitti animas Pythagorae placuit, ſed prius reduci vel ad aethereas, ſi bonae fuerint,

b) LAERT. L. VIII. ſ. 30. ἄνεμοι videntur partes ſubtiliſſimae ſanguinis, vel ſuccus nerueus eſſe, quem ſpiritus animales vocant. Sequimur OLEARII verſionem. Interpres enim mire omnia peruertit apud Laërtium.

i) ibid.

k) STOB. eclog. phyſ. p. 93.

l) CLEM. ALEX. Strom. L. V. p. 590.

m) CICERO ll. cc.

n) PLVT. l. c. L. IV c. 7.

o) Aur. carm. PLVT. l. c. L. I. c. 3.

p) LAERT. L. VIII. ſ. 30.

q) ANONYM. Photii n. 17. p. 64.

r) LAERT. L. VIII. ſ. 31.

s) [illegible] h. l.

t) [illegible]q. ad Hebid. 9. 10.

rint, vel ad aëreas et tenebricoſas [w] ſedes, ſi malae, indeque circulo neceſſitatis fatiue poſcente, tum demum in noua immitti corpora, vel humana vel bruta, prout diſpoſitio et conditio earum patitur, ipſaeque purgatae magis minusue ſunt. Hinc intelligenda, quae ſequuntur Laertii [x] verba: Mercurium animarum quaeſtorem eſſe, atque ideo ductorem dici et ianitorem, et terrenum, quod is ex corporibus, et ex terra et e mari animas educat, et puras quidem atque purgatas in excelſum ducere, impuras vero illis ne appropinquare quidem, neque inuicem ſibi ipſis, ceterum vinciri a furiis infractis nexibus. Quibus verbis fabularis theologia doctrinae philoſophicae accommodatur, et innuitur, certum quendam daemonem eſſe, huic potiſſimum negotio praefectum, qui ſedem animis deſignet poſt fata, purgatasque ſatis, ad excelſa et coeleſtia ducat, iungendas ſedibus diuinis, impuras in tartaro, id eſt aëre graui et tenebricoſo tamdiu deuinctas detineat, donec corporibus iterum immittantur. Ex quibus patet, doctrinam de ᾅδου [y] ſedibus, ſiue loco ſtatuque poſt mortem poſſe conſiſtere ex horum hominum ſententia cum μετεμψυχώσει, redituque animae in aliud corpus. Ipſe certe Pythagoras, qui ſe memoriam prioris ſtatus accepiſſe a Mercurio iactabat, vidiſſe ſe dicebat, quae in tartari ſedibus fierent, antequam nouum corpus ſubiret. Nihil noui vero hac doctrina Pythagoras inuenit, ſed ex Aegypto eam attulit, vt ex illis liquet, quae de hac re libro primo diſputauimus.

LV. Nulla anima interit, ſed poſt certos fati circulos, definitasque temporum periodos, noua ſubit corpora, idque, quod fuit olim, fit rurſus [z]. Celebratiſſimum hoc transmigrationis animarum in ſchola Pythagorica dogma eſt, quod non arcanum tenebatur, ſed in vulgus emanabat, id quod a barbaris, parem ſententiam in vulgus ſpargentibus, accepit, et more ſuo imitatus eſt. Nec poterat aliter ſtatuere philoſophus, cum animae naturam in numero tanquam particulam diuini aetheris poſuiſſet, et intelligibilem ei conditionem adſcripſiſſet. Aſſertione enim XL. oſtendimus, vi naturae emanationis, nihil quod ad ſtabilem, ſimplicem, et aeternam naturam referri poteſt, interire, nec mutari, ſed noua tantum inuolucra quaſi, ex materia craſſiori, accipere. Quae cum Pythagoram eo perduxiſſent, vt animas certo numero definitas praeexiſtere ante corpora ſtatueret, neceſſario reditus animarum in noua corpora aſſerendus erat: cumque rerum omnium ex vna anima mundana participantium cognationem aſſereret, vt diſerte tradit Porphyrius [a], non in humana tantum, ſed et bruta corpora migrare animas decernendum erat [b]. Egregie hanc Pythagorae doctrinam deſcripſit Ovidius [c], Pythagoram ita ſermocinantem inducens:

Morte

w) Hinc terrae motus a manium occurſu oriri credebat, ſi fides Aeliano L. IV. c. 26.

x) l. c.

y) Videndi doctiſſimi Britanni Rob. Parckerus libro raro: de deſcenſu Chriſti ad inferos. Iac. Windetus de vita functorum ſtatu ex Hebraeorum et Graecorum inter ſe comparatis ſententiis.

z) Porphyr. vit. Pyth. n. 19. Laert. L. VIII. ſ. 14. conf. viri docti ad haec loca.

a) l. c.

b) Frigidis id rationibus negat Proclus in Timaeum L. V. p. 329.

c) Metamorph. L. XV. v. 158 ſeqq.

Digitized by Google

Morte carent animae: ſemperque priore relicta
Sede, nouis domibus habitant, viuuntque receptae.
Omnia mutantur; nihil interit, errat et illinc,
Huc venit, hinc illuc, et quoslibet occupat artus
Spiritus, eque feris humana in corpora tranſit,
Inque feras noſter: nec tempore deperit vllo,
Vtque nouis fragilis ſignatur cera figuris,
Nec manet, vt fuerat, nec formas ſeruat easdem,
Sed tamen ipſa eadem eſt, animam ſic ſemper eandem
Eſſe, ſed in varias doceo migrare figuras.

Quamuis enim Sulmonenſem poëtam his verſibus Stoicam *μετενσωμάτωσιν*, cum Pythagorica *μετεμψυχώσει* confundere, allatum exemplum prodat, recte tamen reliqua Pythagorae tribuuntur, fundamentumque verum affertur, nihil, quod verum et ſtabile atque eſſentiale ſit, perire, ſolam materiam ſemper eſſe in mutatione: adeoque eandem tandem redire animam. Ita vero tradidiſſe Pythagoram, adeoque literali ſenſu hanc animarum in alia corpora migrationem accipiendam eſſe, non tantum tota phyſiologiae Pythagoreae conſtitutio probat, quae hanc metempſychoſin poſtulat, ſed et doctrina Aegyptiorum, a quibus Pythagoras teſte DIODORO SICVLO[d] et HERODOTO[e] accepit, vt reliqua fere dogmata omnia. Illos vero *κατὰ τὸ ῥητὸν* animarum migrationem ſtatuiſſe, libro primo demonſtratum eſt. Nec alium ſenſum patiuntur ea, quae Pythagoras iactauit, de ſua migratione, qui, vt ſupra narratum, in quibus antea corporibus fuerit, quo nomine antea gauiſus ſit, expoſuit, et initiatis indicauit, quae antea ipſi quoque corpora ſubiiſſent[f]. Nec dici poſſet Pythagoras auctor fuiſſe metempſychoſeos inter Graecos[g], qui de vera et literali migratione accepere, niſi ipſe ita intellexiſſet. Audiendi itaque non ſunt, qui inſipidi dogmatis abſurditate commoti, Pythagoram non proprie ad literam, ſed allegorice et improprie eam intellexiſſe volunt, et ita varias explicationes comminiſcuntur, contortas admodum et parum veriſimiles. Inter veteres ex ipſa Italica ſchola TIMAEVS LOCRVS[h] animarum migrationem inter falſos ſermones refert, quibus animi, qui veris non ducuntur, coërceri debent: quod tamen mirandum non eſt, ſyſtemate eius phyſiologico, quod a genuino Pythagorico abiit, ita poſtulante. Ex recentioribus multi ſunt, qui pro Pythagora ab hoc abſurdo errore liberando, ſententiam tulerunt. REVCHLINVS[i] enim et DACIERVS[k] ad methodum Pythagorae ſymbolicam confugiunt, et tanquam fabulam a philoſopho ad emendandos vulgi animos propoſitam fuiſſe contendunt, quod diſertis veterum teſtimoniis, quibus tamen ſtandum

eſt,

d) Apud EVSEB praep. L. X. c. 8.

e) Lib. II. c. 123.

f) IAMBLICH. c. XIV. n. 63.

g) PORPHYR. l. c. LAERT. L. VIII. ſ. 14. qui, vt ex ſequentibus patet, de ſolis Graecis eſt intelligendus, vnde perperam notatur a Cl. HANSCHIO de enthuſ. Plat. ſect. VII. §. 28. p. 119.

h) De anima mundi p. 566. Opuſc. myth. GALEI.

i) De art. Cabb. L. V. conf. PASCHIVS intr. in rem liter. mor. vet. c. IV. §. 10. p. 668.

k) Vit. Pythag. p. 81.

eſt, aperte contradicit [l]. Alii ad ἐνσωμάτωσιν Stoicam reuocant, putantque reſpexiſſe Pythagoram vel ad animam vegetatiuam et ſenſitiuam; quae cum ex elementis compoſita ſit, et in elementa redeat, ex quibus alia corpora, aliaeque animae ſenſitiuae, etiam animalium, brutorum naſcantur, ita redire in vitam dicatur, quo modo AMBROSIVS RHODIVS [m] Pythagoram ſenſiſſe tuetur; vel ex anima mundana, in quam animae reducuntur, nouas animas immitti, ſicque in alia corpora migrare dici contendunt [n], id quod ad corporum in animam mundanam ſideralem ex ſiderum corporibus oriundam reditum, indeque ortum hominis animalem applicat WHITHELORVS BVLSTRODIVS [o]. Quae quam aliena ſint a tota phyſiologia Pythagorae ſupra allata, attente conſideranti erit manifeſtiſſimum, LLOYDII [p], FICINI [q], MORNAEI [r] aliorumque hac de re cogitata breuitati conſulentes praetermittimus. Legibus itaque fidei hiſtoriae omnium facient optime ſatis, qui ita Pythagoram tradidiſſe ſtatuunt: I. animarum ex diuino aethere auulſarum, et ab eo participantium certum eſſe numerum; II. eas certis temporibus immitti in corpora; III. poſt ſolutionem vinculorum corporis in ſuperiores partes euadere, et IV. certo tempore in manium ſedibus detineri purgandas, tumque V. a materiae inquinamentis magis liberatas melioribus, deturpatas vero paſſionibus materiae, deterioribus brutisque corporibus immitti, huncque circulum toties reuocari, donec ſatis purgatae, ſemperque meliores et liberiores a contagio materiae et terreſtrium affectuum tandem ad principium, ex quo decerptae ſunt, primum, aetherem ignemue ſummum ſiue Deum reducantur. Ita poenae et praemia poſt mortem ſatis amice cum migratione animarum concordant [s], ratioque patet, quomodo animae ſapientes dicantur a Pythagora inter Deos recipi [ſſ], vel, quod PLVTARCHVS [t] Pythagoreis tribuit quomodo animae e corpore egreſſae in animam vniuerſi abeant. Vtrumque enim de animabus tantum purgatis et poſt iteratas neceſſitatis periodos tandem liberatis iuxta Pythagorae phyſiologiam intelligendum eſt [u].

Medicina. §. XXV. Naturali philoſophiae ſubiicienda eſt medicina Pythagorica, quam non neglexiſſe philoſophum Samium teſtantur LAERTIVS [x], AELIANVS [y] et IAMBLICHVS [z], a Chaldaeis eum didiciſſe vult APVLEIVS,

l) Conf. CLERIC. Bibl. ſel. T. X. p. 185.

m) De tranſmigrat. animarum Pythag conf. Act. phil. Vol. II. p. 787 ſeqq. huc quoque tendit explicatio CVRIONIS et SOVVERAINII Plat. de voil. P. I. c. 18. p. 201 ſeq. putant enim perpetuam materiae mutationem innui.

n) ROB. PARCKER. l. c. L. II. §. 47. p. 76. IAC. WINDET. l. c. ſect. III. p. m. 33.

o) Animarum tranſmigrat. Pythagorica defenſa, vid. Act. erud. 1693. p. 569. Obſ. Hal. T. II. obſ. X. p. 207. quae eſt B. BVDDEI.

p) l. ſupra cit.

q) Ad Phaed. Platonis p. m. 338. L. X. de rep. p. m. 445.

r) De V. R. C. c. XV.

s) Negat id BAYLE l. c. not. T. T. III. p. 743.

ſſ) Vid. Aur. carm. v. vlt.

t) De placit. phil. L. IV. c. 7.

u) Ita conciliari poteſt CVDWORTH. qui Syſt. intell. c. IV. §. 18. p. 367. Pythagoreis tribuit, animas ſapientium virorum ſtatim ad coeleſtes ſedes proficiſci, et cel. MOSHEM. l. c. qui eas quoque migrare contendit. Illud enim de animabus perfecte purgatis intelligendum eſſe, finis carminis aurei euidenter probat.

x) Lib. VIII. ſ. 12.

y) Lib. IX. c. 22.

z) c. XXIX. n. 163. PORPHYR. n. 33. CELSVS praef.

Digitized by Google

LEIVS[a], quod magis de Aegyptiis verum eſt, inter quorum diſciplinas arcanas medicinam quoque fuiſſe, ex ſupra dictis notum eſt. Duplex vero ea apud Pythagoreos fuit, diaetetica et therapeutica, illa diaetam victusque rationem, laborisque, motus et quietis viciſſitudines moderatur, haec morbis medetur. Et diaeteticis quidem accuratiſſime Pythagoreos operam dediſſe, teſtatur IAMBLICHVS[b], ex quo, qua ratione menſam inſtruxerint, ſupra prolixe enarrauimus, quae heic loci repetenda ſunt. Pleraeque vero regendae diaetae regulae hae fuere:

I. Ad ſanitatem conſeruandam multum intereſt, vt rationes laboris victusque et quietis accurate inter ſe conferantur, cibisque etiam apparandis certus modus praeſcribatur.

II. Omnes cibi, qui flatulenti ſunt, quique tumultum in corpore poſſunt excitare, vitandi ſunt, e contrario eligendi, qui corporis habitum confirmant et adſtringunt.

III. Reiiciendi cibi ſunt, qui Diis ingrati exiſtunt, quia nos a Dei familiaritate abducunt.

IV. Abſtinendum et ab iis cibis eſt, qui ſacri cenſentur, quia reuerentia digni ſunt, neque communi hominum vſui conducunt.

V. Cauendum porro ab iis, qui facultatem diuinandi, puritatem animae, caſtitatem, ſobrietatem, aut virtutis habitum impediunt, quique ſanctitati aduerſi ſunt, et oblatas in ſommo ſpecies obfuſcantes.

VI. Theoreticis ab omni carnis et vini vſu abſtinendum. Leges has cibarias ſupra, quantum ſatis, illuſtrauimus, ad quae recurrendum.

VII. Cor non rodendum, cerebrum non comedendum, a malua, melanuro, erythinoque abſtinendum. Rationes Pythagorae ſupra quoque attulimus, quae partim phyſicae, partim theologicae, partim morales fuere: hinc inter ſymbola quoque recepta.

VIII. A fabis abſtinendum, propter multas ſacras naturalesque rationes. Ita, qui haec omnia tradit IAMBLICHVS[c], qui vero non explicuit, quae iſtae rationes ſint, cur a fabis tantopere Pythagoras abhorruerit, vt maluerit occidi, quam fabas in agro conculcare fugiendo. Hinc multum ingenia eruditorum hoc interdictum exercuit, vt in plerisque ſolet fieri, quae ſola coniectura detegi poſſunt, vt ſunt in Pythagoricae philoſophiae hiſtoria fere omnia. Et Ariſtoxenus quidem, cuius verba ex libro *de Pythagora et eius diſcipulis* nobis ſeruauit A. GELLIVS[d], quique cum Xenophilo Pythagorico aliisque, qui a Pythagorae aetate haud multum aberant, familiariter conuerſatus eſt, ſcriptum reliquit: nullo ſaepius legumento Pythagoram vſum fuiſſe, quam fabis, quoniam is cibus et ſubduceret ſenſim aluum et leuigaret: porculis item minuſculis et haedis tenuioribus victitaſſe. Addit his Gellius; errorem hunc ortum, quia in Empedoclis carminibus, qui diſciplinas Pythagorae ſecutus eſt, hic verſus inueniatur:

Δειλοὶ πάνδειλοι κυάμων ἀπὸ χεῖρας ἔχεσθαι.

hinc

a) Florid. L. II. c. 15. p. m. 358. b) l. c. c) l. c. conf. n. 106. d) Lib. IV. c. 11.

hinc enim opinatos pleroſque, κύαμον legumentum vulgo dici. Sed qui diligentius ſcitiusque carmina Empedoclis arbitrari ſint, dixiſſe, κυάμους hoc loco teſticulos ſignificare more Pythagorae ſymbolice ita appellatos: voluiſſeque homines a rei venereae proluuio deducere. Vix tamen Ariſtoxenus fidem meretur, in tanto veterum teſtimoniorum conſenſu, quae vnanimi ore, fabis abſtinuiſſe Pythagoram et ſequaces referunt. Nec conuenit cum regulis diaeteticis Pythagorae, quae a flatulentis cibis ſuos arcebant: fabae vero cum inflationem magnam habeant, recte inde CICERO, ipſi Gellio laudatus, infert, ab eis Pythagoram prohibuiſſe, ne errorem animis perturbationemque afferant. Neque tamen haec ſola ratio phyſica ſufficere videtur, cur Pythagoras non eſum tantum fabarum ſuis interdixerit [e], ſed et bouem ab eo arcuerit, et ab iis conculcandis abſtinuerit, vnde ad rationes phyſicas et arcanas alii confugerunt. Quidam [f] morali ſenſu interdictum accipientes, ideo a fabis abhorruiſſe dixere, quod a ſuffragiis, quae fabis interdum fiebant, abſtinendum putaret. Id vero contrarium eſt philoſophiae Pythagorae, quae rebuspublicis adminiſtrandis et legibus ferendis diſcipulos inſtruebat, vnde et politici et legislatores dicti ſunt [g]. Alii, quorum ſententiam fuſe narrat PORPHYRIVS [h], ad phyſicas rationes delapſi inde interdicti fabarum eſus rationem aduocarunt, quod ex putredine in primo ſtatu chaotico ſingula exorta ſint, fabae vero et homines ex ea ſimul effloruerint, inde et dentibus comminutas et feruentibus ſolis radiis expoſitas, humani cruoris odorem reddere. Alii [i] naturam vniuerſi in iis adumbratam, quaerunt alii portas inferni, quod geniculatae non ſint, quam ſententiam, qua animarum ingreſſus et egreſſus ex ᾅδου indicari, quaque aſcenſus ad Deum ſymbolum feciſſe Pythagoras dicitur multa eruditione ornauit IACOBVS WINDETVS [k], in quam pedibus quoque iuit BAYLIVS [l]. Vt verum autem fateamur, fruſtra haec omnia dici, et ab ingenio magis, quam veriſimilitudine ſe commendare nobis videntur: nulla enim alia ratio adduci poteſt, quam pati hanc explicationem principia Pythagorae philoſophica, quod rem nondum conficit. Nobis ab inutili et nil profutura diſquiſitione eo magis abſtinendum eſſe videtur, quo magis tam arcanam hanc rem habuere Pythagorei [m], vt mortem oppetere, quam myſterium prodere maluerint. Quod quaeſo, emolumentum vero, in rem nunquam detegendam operoſe inquirere [n]? Cer-

e) IAMBLICH. c. XIII. n. 61.

f) Ariſtoteles laudatus LAERTIO L. VIII. ſ. 34. IAMBLICH. c. XXXV. n. 259. PLVT. de educ. puer. T. I. p. m. 17. LVCIAN. in vitar. auct.

g) Conf. cl. STOLLIVS Hiſt. phil. mor. gentil. §. CXXIX. p. 129.

h) n. 42. 43. ORIG. philoſophum. c. II. p. 42. conf. BAYLE l. c. not. I. p. 744. STANLEIVS P. VIII. p. 797.

i) LAERT. l. c. et MERIC. CASAVBON. atque MENAG. h. l.

k) De vita functorum ſtatu ſ. V. p. 97 ſeqq.

l) l. c. Parum abit THOM. SPIZELIVS de literat. Sinenſ. Sect. XIII. p. 285. ſed perperam intellecto Laërtii loco deceptus, putat, Pythagoram ſtatuiſſe in fabas quoque migrare animas. τὸ πνευματῶδες enim apud Laërtium non ſpirituales eſſe vel animatas fabas dicit, ſed flatibus generandis aptas, vt recte CICERO de Diuin. L. I. explicuit.

m) Ita et MENAG. ad h. l.

n) Plures de hac re ſcriptores laudantur Act. philoſ. Vol. I. p. 230. Vol. II. p. 488. qui videndi.

Digitized by Google

Certe, ſi verum eſt, fabis interdixiſſe Pythagoram ſuis, veriſimilius ad rationes diaeteticas, quam morales vel phyſicas refertur [o]. Diligentia vero recondendi hoc quoque myſterium magis inſtituti et diſciplinae iure iurando obfirmatae ſtudio, quam arcanae ſignificationi adſcribendum, praeſertim cum in Aegypto iam a fabis abſtinere didicerit Pythagoras.

IX. A piſcibus arcendus Pythagoreus. Rationem eius ſupra expoſuimus.

X. Panis, et mel in prandio adhibenda, ille ex milio; olera item cruda et cocta [p].

XI. Acetum ſcilliticum magnae virtutis eſt, ad tuendam praeſeruandamque ſanitatem. Frequenter adhibuiſſe hoc medicaminis genus Pythagoreos, veteres paſſim produnt [q].

In pharmaceutica medicina magica vtramque faciebat paginam. Cataplaſmata notante IAMBLICHO [r], frequentius, quam qui eos anteceſſerant, adhibebant, ſed vnguenta medicata (Φαρμακείας) minus probabant: hisque ipſis ad vulnera potiſſimum ſananda vtebantur, inciſiones vero et vſtiones minime omnium admittebant. Quosdam inſuper morbos incantationibus curabant, et muſica. Herbasque adhibebant magicas, quas primum in noſtro orbe celebrauiſſe Pythagoram magos conſectatum, primumque volumen de earum effectu compoſuiſſe, Apollini dicatum PLINIVS [ſ] ſcribit. Quae an vera ſint, ex iis, quae de ſcriptis Pythagorae ſupra diſputauimus, diiudicanda ſunt. Nec negat Plinius, hoc volumen a quibusdam Cleemporo Medico adſcribi, qui eum forte ad Pythagoram, propter receptum ab eo morem herbis magicis vtendi, retulit. Quasdam huius generis herbas exponit idem PLINIVS [t], qui legendus. Multas in hac therapeutica miraculoſas curationes a Pythagoreis confictas eſſe, ſolitis mendaciis praeceptoris augere famam, nemo ſanus dubitet, dolendumque, anilem hanc Pythagoreorum ſuperſtitionem ex aruis medicae artis nondum potuiſſe totam eradicari. Ceterum criticorum quoque dierum [u], anni item climacterici [x] inuentio Pythagorae tribuitur, cuius potiſſimum fundamentum in abſurda hypotheſi de numerorum virtute, praeſertim cubica, nititur, quod placere potuiſſe viris doctis et emunctae naris, merito miramur. Rationes eius omnes prolixo commentario expoſuit CLAVDIVS SALMASIVS [y], paucis eas complexi ſunt SAMVEL TENNVLIVS [z], et GER. IO. VOSSIVS [a].

§. XXVI.

o) IAMBLICH. PORPHYR. ll. cc. LAERT. L. VIII. ſ. 16.

p) AVCTOR libri de medicam. facile parabil. inter GALENI Opera L. III. T. IV. p. 463.

q) PLIN. L. XXIII. c. 2. conf. SCHVLZIVS Hiſt. medic. Per. I. ſect. 2. c. 7. p. 179.

r) n. 163. c. XXXIV. n. 244. STANLEIVS vertit, potiones medicatas, melius OBRECHTVS vnguenta, quae ad vulnera adhiberi ſolent.

ſ) Lib. XXIV. c. 17. L. XXV. c. 11.

t) l. c. conf. CLERIC. Hiſt. med. P. I. L. II. c. 4. p. 91. qui hanc therapeuticam recte eo deriuat, quod Pythagoras morbis daemones praeeſſe ſtatuerit.

u) Conf. CELSVS Med. L. III. c. 4. SCHVLZ. et CLERIC. ll cc.

x) CENSORIN. de die nat. c. XIV.

y) De anno climacterico.

z) Ad IAMBLICH. intr. in arithm. Nicom. p. 129

a) De theol. gentil. L. III. c. 20. p. 815.

Symbola Pythagorica.

§. XXVI. Conſiderata hactenus, quantum inextricabiles difficultates patiebantur, philoſophia Pythagorica, coronidis loco, ſymbola eius adiicienda ſunt, de quorum cauſis, modo, vſuque ſupra pleraque iam enarrauimus. Pauca hic adiicimus, ſparſim tantum in antecedentibus obſeruata:

I. Nihil in iis noui vel inuſitati adhibuiſſe Pythagoram, ſed receptae inter barbaros, et Graecos quoque theologos methodo arcanae ſe attemperauiſſe, quo factum, vt inuidioſa in ſe diſciplina non ſuſpiceretur tantum, ſed et reciperetur tanquam maximus ſapientiae his inuolucris latentis theſaurus. Licet, ſi verum fatendum, et veritatis atque ſapientiae recte ratio habenda, totam diſciplinam ſuam, falſae ſapientiae ſuſpectam Pythagoras hac arcana methodo reddiderit [b].

II. Confirmamur in eo admodum, vſu ſymbolorum a Pythagoreis adhibito in eum finem, vt de rebus et dogmatibus ſectae ſuae loquentes ab extraneis non intelligerentur [c]. Sapientiae autem ſol radios ſuos colluſtrare neminem dedignatur.

III. Factum inde, vt ab ἀλλοτρίοις, et huius ſectae myſteriis non initiatis eiusmodi ſymbola male intelligerentur, et, cum magna eſſet ſcholae Italicae exiſtimatio, literae illi inhaererent: vnde haud vnum ſuperſtitionis anilis genus exortum eſt, quod vel noſtra ſecula exuere non potuere. Exemplo ſint ſymbola ſequentia: ne ſpeculum ad lucernam intuere; offenſa in veſtibulo vetula non egredere; ſal apponito; in poculi fundo reſiduum non relinquito; ſurgens e lecto ſtragulam complicato; in meridie ne dormito, et his ſimilia [d].

IV. Ex his vero, attendentibus clarum eſſe poteſt, impoſſibile eſſe, certas Pythagoricorum ſymbolorum explicationes dare, vnde ipſe IAMBLICHVS [e] ea cum oraculis Pythicisque effatis comparat. Non defuere quidem cum inter veteres, tum inter recentiores viri acuti, qui his tenebris lucem accendere conati ſunt [f]. Verum ipſe, qui ex horum numero eſt IAMBLICHVS [g] faſſus eſt, rationes his ſymbolis ob veriſimilitudinem additas, non eſſe Pythagoricas, ſed quorundam exteriorum, qui eas comminiſcantur, quiue conentur probabilem quandam ſpeciem dictis affingere, id quod exemplo quoque diuerſae explicationis probat. Cum itaque interpretes ipſi incerti ſint, quid proprie ſub iſtis aenigmatibus ſchola occultauerit

b) Conf. prudenter dicta Act. philoſ. Vol. I. pag. 230.

c) IAMBL. c. XXXII. n. 227. protrept. c. 21. SCHEFFERVS l. c. p. 90. 91. ſed et teſſerae inſtar fuiſſe, qua Pythagorei ſe inter ſe dignoſcerent, ex IAMBL. c. XXXIII. n. 237 ſeqq. patet.

d) Exempla plura attulit MAGN. DAN. OMEIS app. ethicae Pythagoricae n. 129 ſeqq.

e) Paſſim, vid. n. 105. 161. 247.

f) Inter veteres ſymbola Pythagorica illuſtrarunt multi. Et Anaximandri quidem Mileſii iunioris, Ariſtotelis, Alexandri Polyhiſtoris, Androcydis aliorumque ea de re ſcripta dudum intercidere. Ex iis, quos hodie legimus, conſuli poſſunt LAERT. L. VIII. ſ. 17 ſeqq. HIEROCLES ad C. A. p. 297. SVIDAS in Pythag. T. III p. 233. PLVT. Sympoſ. L. VIII. c. 8. HIERON. contra Rufinum T. II p. 166. Opp. IAMBL. vit. Pyth. l. cc. PORPHYR. n. 42 ſeqq. et imprimis IAMBLICHVS protrept. c. 21. LILIVS GIRALDVS etiam veteris philoſophi expoſitionem PLVT. f. ſ. tributam inſeruit tractatui de ſymbolis Pythagorae. Recentiores enumerant FABRIC. Bibl. Graec. Vol I. p. 459. et HEVMANNVS Act. phil. Vol I. p. 377 quibus addi poſſunt doctiſſimi viri STOLLIVS Hiſt. phil. mor. gent. ſ. 119 ſeqq. p. 228 ſeqq. LEHMANNVS Hiſt. phil. Pyth. p. 423 ſeqq.

g) n. 86.

Digitized by Google

uerit Italica, immo cum ſuſpicari non ſine ratione liceat, variis ſignificationibus mox phyſicis, mox theologicis, mox moralibus adaptata fuiſſe, laterem lauare nobis videntur, qui in his veterum et recentiorum explicationibus Pythagoreae diſciplinae praecepta eaque genuina inuenire ſe poſſe ſperant. Nuda itaqua haec ſymbola afferemus, lectoremque ad interpretes remittimus, qui, qua ratione hi intellexerint noſcere cupit.

§. XXVII. Ita vero ſymbola Pythagorae recitat IAMBLICHVS: *Symbolorum ſumma.*

I. In templo progrediens adoratum, nihil interea, quod ad vitam facit, nec dicito, nec facito.

II. Perfunctorie templum ne ingreditor, neque ſi ipſiſſimas fores praetergrediaris.

III. Diſcalceatus nudisque pedibus ſacrificato atque adorato.

IV. Publicas vias declinans per ſemitas ingreditor.

V. Ab eo, quod nigram caudam habet, abſtineto.

VI. Linguam ante omnia contineto, Deos ſequens.

VII. Ventorum ſpirantium ſonum adora.

VIII. Ignem gladio ne fodito.

IX. Aciem omnem abs te remoueto et auertito.

X. Cum viro, cui onus impoſitum eſt, ſimul attollito.

XI. Dum calceamenta pedibus ſubduntur, pedem dextrum ante adferto. In pelluuium autem ſiniſtrum priorem inferto.

XII. De rebus Pythagoricis ſine lumine ne loquitor.

XIII. Iugum ne tranſilito.

XIV. Peregrinationem inſtituens, domum ne reuertitor, furiae quippe ſimul comitantur.

XV. Ad ſolem conuerſus ne meito.

XVI. Facula ſedem ne extergito.

XVII. Gallum alito quidem, ſed non ſacrificato, lunae namque et ſoli ſacer eſt.

XIIX. Choenici ne inſideto.

XIX. Nihil eorum, quod curuos vngues habet, alito.

XX. In via ligna ne ſeces.

XXI. Hirundinem tecto ne accipias.

XXII. Annulum ne geſtato.

XXIII. Dei formam et imaginem annulo ne inſculpito.

XXIV. Ad lucernam faciem in ſpeculo ne contemplator.

XXV. De Diis et diuinis oraculis, nulli eorum, quae admirabilia fidem derogato.

XXVI. Riſu in continenti ne concutitor.

XXVII. Ad ſacrificia vngues ne praecidito.

XXIIX. Dexteram ne cuiuis iniicito.

XXIX. E ſtragulis ſurgens ea conuoluito et veſtigium confundito.

XXX. Cor ne edito.

Digitized by Google

XXXI. Cerebrum ne comedito.

XXXII. Pilos praeſciſſos et vnguium praeſegmina conſpuito.

XXXIII. Rubicundum non ſuſcipito.

XXXIV. Ollae veſtigium in cinere aboleto.

XXXV. Cum ea, quae aurum habet, non congreditor ad liberos procreandos.

XXXVI. Inprimis honorato figuram et greſſum, figuram inquam, et triobolum.

XXXVII. A fabis abſtineto.

XXXIIX. Maluam in horto quidem tuo plantato, ſed ea ne veſcitor.

XXXIX. Ab iis, quibus vita eſt animalis, abſtineto. Hactenus IAMBLICHVS [h], qui explicationem quoque addidit. Adiicienda his alia, ex veteribus a STANLEIO [i] et LEHMANNO [k] collecta, inter quae potiora magisque memorabilia haec ſunt:

XL. Quae de menſa ceciderint, non tollenda.

XLI. Panem ne frangito.

XLII. Sal apponito.

XLIII. Cibum in matulam ne iniicito.

XLIV. Meridiano ſomno ne indulgeto.

XLV. Elixum ne aſſato.

XLVI. Coelo tonante terram tangito.

XLVII. Ex curru ne comedito.

XLIIX. Mitis ſtirps non laedenda.

XLIX. Clara voce precandum.

L. Super terram non nauigandum.

LI. Palma non plantanda.

Alia, quae ex PSEVDO-PLVTARCHI libello habuit GYRALDVS tanquam incertae fidei praetermittimus. Quanquam et hoc veriſimile eſt, non eſſe haec ſymbola omnia ipſius Pythagorae, ſed pleraque forte a diſcipulis, quaedam etiam ab aliis illos imitantibus excogitata. In his litera Y, humanae vitae ſymbolum, bicorni ratione latam et anguſtam vitii et virtutis viam delineans eſſe videtur, quae inde litera Pythagorica dici ſolet [l]; inter barbaras enim gentes eius ſimilitudinis veſtigia iam apparent [m]. Tandem et hoc non praetereundum, Pythagoram vſum fuiſſe teſte PORPHYRIO [n] et CLEMENTE ALEXANDRINO [o] ſermone quoque allegorico et hieroglyphico, cuius illi exempla afferunt.

SECT.

h) Protrept. cap. vlt.

i) l. c. p. 797.

k) l. c. p. 459 ſeqq. Qui rationes etiam a veteribus et recentioribus allatas diligenter enarrat.

l) LACTANTIVS L. VI. c. 3. PERSIVS Satyr. III. v. 56. AVSON. edyll. XII. et epigramma vetus VIRGILIO tributum.

m) In S. enim literis ipſisque Prouerbiis Pythagora longe antiquioribus eius ſymboli veſtigia iam apparent c. XV. 24. et inter Iudaeos frequens fuiſſe ex MATTH. VII, 13. patet. Notumque colloquium Herculis Thebani ex fabulari theologia petitum, quod explicat XENOPH. memor. L. II. p. 461. et CICERO offic. L. I. c. 32.

n) Vit. Pyth. n. 41.

o) Strom. L. V. p. 571. ſed et peculiaribus diſciplinae vocabulis vſos fuiſſe Pythagoreos IAMBLICHVS paſſim obſeruat, eosque ſupra quaedam tetigimus. Talia ſunt ἐχεμυθεῖν, n. 94. ἀντάρτησις n. 95. παιδάρτησις n. 101. αὐθυπερις n. 110. ἐξάρτυσις n. 114. συναρμογὰ ib. ἐπαφὰ ib. ἐπανόδος ibid. ἀκρασία ἐπιδιορθωσις n. 201.

* *

SECTIO II.
DE DISCIPVLIS ET SECTATORIBVS PYTHAGORAE.

§. I.

Diſcipuli Pythagorae.

Multos habuiſſe diſcipulos Pythagoram, qui ex tota Italia ad eum confluxerunt, ex antecedentibus conſtat. Venere enim, ſi Ariſtoxeno fides eſt[a], ad ipſum Lucani, et Meſſapii, et Picentini et Romani[b], vt ſingulos, qui eruditionis eius fama moti ad eum acceſſiſſe PORPHYRIO[c] et IAMBLICHO dicuntur praetereamus, quorum catalogum ſatis prolixum exhibet IAMBLICHVS[d]. Exoſos vero, et exardente inuidia, viuo adhuc Pythagora, combuſtos ex parte, multos in exilium actos eſſe, ſupra quoque narrauimus. Poſt mortem eius non vxoris tantum Pythagorae et liberorum curam atque educationem, ſed et ſcholae ſucceſſionem ſuſcepit ARISTAEVS, filius Demophontis Crotoniata, qui Pythagorae vixit aetate, ſeptem, vt IAMBLICHVS[e] habet, generationibus ante Platonem. Nemo enim erat, qui ex theoreticis doctrinam Pythagorae melius teneret. Imprimis in ſcientiis mathematicis, quae anſae quaſi erant philoſophiae Pythagoricae, egregie verſatum fuiſſe, veteres teſtantur, qui librum eius de locis ſolidis laudant[f]. Scholam is, quam a Pythagora acceperat[g], tanquam aetate reliquis maior, triginta nouem annis rexiſſe et centeſimum fere aetatis annum attigiſſe dicitur STANLEIO[h], qui tamen IAMBLICHI verba perperam accepit. Ariſtaeo ſucceſſit MNESARCHVS, Pythagorae filius, cum auo eiusdem nominis non confundendus, quem alii Mnemarchum vocant. ANONYMVS[i] tamen Photii hunc iuuenem obiiſſe, et Telaugem in ſchola parentis ſucceſſiſſe tradit. Poſt hunc Bulagoras ſcholae praefuit, cuius aetate Crotona direpta eſt. Huic ſucceſſit Tydas, vel quod malunt critici[k], Gartydas vel Gortydas, Crotoniata, a peregrinatione, quam ante bellum et direptionem patriae ſuſceperat, redux, qui tamen propter patriae calamitatem vitae pertaeſus, ex moerore ante diem obiit, poſtque tempus aliquod Areſas Lucanus, a quibusdam hoſpitibus in vita ſeruatus ſcholae regimen ſuſcepit. Ad hunc venit Diodorus Aſpendius, qui ob paucitatem Pythagoreorum in collegio[l] iſto receptus eſt. Et meminit quidem Diodori alicuius Aſpendii

Ariſtaeus.

Mneſarchus aliique ſucceſſores.

a) Apud PORPHYR. n. 22.

b) Dubium tamen haec faciunt ea, quae libro primo de philoſophia Romanorum diximus.

c) l. c.

d) IAMBLICH. c. vlt. n 265. auxit hanc ſyllogen diligentia FABRICII Bibl. Graec. Vol. I. p. 486. qui adeundus.

e) l. c.

f) Edidit in eum diuinationes VINCENTIVS VIVIANVS Vid. Act. erud. 1703. p. 487. VOSSIVS de ſcient. mathem. c. XIII. §. 5. p. 50.

g) IAMBLICH. l. c. conf. de eo FABRIC. l. c.

h) Iamblichus enim de Pythagora ait, eum XXXIX. annis ſcholam rexiſſe, et fere centenarium obiiſſe, vt recte quoque vertit OBRECHTVS.

i) l. c. p. 56.

k) Vid. SCHEFFER. l. c. p. 172. BENTLEI de epiſt. Phalarid. p. 83. KVSTER. ad h. l.

l) Ita σύστημα vertendum eſſe demonſtrauit MENAG. ad LAERT. L. VIII. ſ. 45. neque Obrechtus neque Stanleius ad hoc attenderant.

ATHENAEVS [m], qui mutata ſecta, ad Pythagoreos acceſſit, quem eundem cum Tydae ſucceſſore putat SCHEFFERVS [n], nec tempora repugnare contendit; Athenaeo enim memoratum ſub Ptolomaeo Lagi vixiſſe; Tydae vero ſucceſſorem ex vltimis Pythagoreis fuiſſe, qui Ariſtoxeni tempore, teſte LAERTIO [o], his Ptolomaei temporibus viuentis, floruerunt. Si tamen Iamblichum ſequimur, minus aetas Diodori huius temporibus Ptolomaei reſpondet. Eo ſcilicet auctore ab Areſa, quinto Pythagorae ſucceſſore, receptus eſt, quod ad tempora Ptolomaei extendi nequit. Teſte enim ANONYMO Photii [p] Archytas ſucceſſione octauus fuit a Pythagora, ante quem Diodorum iſtum fuiſſe oportet. Archytam autem Plato audiuit, ante Alexandri M. tempora. Aut itaque duo Diodori Aſpendii fuere, aut Iamblichus aetatem eius neglexit, et incommodo loco poſuit, id quod ſaepius ab eo factum eſt. Sed et in aliis Italiae et Siciliae oris Pythagorei diſperſi viuebant, et Heracleae quidem Clinias et Philolaus, Metaponti Theorides et Eurytus, Tarenti Archytas, Locri Timaeus [q]. Nec defuere mulieres, in ſyſtemate collegioue Pythagoreo philoſophantes, quas poſt Philochorum Athenienſem [r], deperditum, collegere MENAGIVS [s], et FABRICIVS [t].

Pythagorei alii.

§. II. Memorantur et alii, qui ex hac ſchola prodiere philoſophi, legimusque hodie fragmenta Hippodami, Euriphami, Hipparchi, Theagis, Metopi, Critonis, Diotogenis, Callicratidae et Charondae, quae nobis ſeruauit STOBAEVS [u]: etſi dubium eſt, an genuina ea ſint, nec ne. Sed et alii ex Pythagoreorum ſchola prodierunt, qui paulisper a genuina viri philoſophia receſſerunt, quales praeter Empedoclem, Epicharmum et Ocellum Lucanum, de quibus in ſequentibus dicendum, fuere ECPHANTVS Syracuſanus, et Hippon Rheginenſis. Ecphantus, qui alium habuit Crotoniatam cognominem [x], Empedoclis vel praeceptor fuit, vel diſcipulus, ſatis enim doctrina vtriusque naturalis concordat. Eam ſic exhibet STOBAEVS [y] et PSEVDO-ORIGENES [z]:

Ecphantus.

I. Non poſſe fieri, vt veram rerum notitiam adipiſcamur. Quae aſſertio nititur conditione materiae fluxae et ſemper in motu et mutatione verſantis, ex quo manifeſtum eſt, vel deſeruiſſe Ecphantum intelligibilia Pythagorae, vel hanc tantum theſin, vt plures ex hac ſchola, de rebus intelligibilibus accepiſſe.

II. Prima principia eſſe indiuidua corpuſcula, eorum tres differentias exſiſte-

m) Lib. IV. p. 163.
n) l. c. p. 172.
o) Lib. VIII. ſ. 46.
p) l. c. p. 56.
q) IAMBLICH. l. c.
r) Scripſit is collectionem heroidum, ſiue Pythagorearum feminarum, teſte SVIDA T. III. p. 612.
s) Hiſt. mul. philoſ. §. 76 ſeqq. p. 499.
t) Bibl. Graec. Vol. I. p. 508 ſeqq.
u) Hippodami Serm. CCXLIX. p. 822. Euryphami ib. p. 825. Hipparchi Serm. CCLIV. p. 812 ſeqq. Theagis Serm. I. p. 9. Metopi, ib. Critonis Serm. XXVIII. p. 84. Diotogenis Serm. CXLI. p. 422. Callicratidae Serm. CLXXXIX. p. 645. Charondae, Serm. CXLV. p. 467. editionem GALEI ſupra memorauimus. Aeſchylum forte ob ſententias Pythagoreorum exotericas inter eos numerat CICERO Tuſc. Qq. L. II.
x) IAMBLICH. c. vlt. n. 267. noſtrum in catalogo Pythagoreorum omiſit FABRICIVS.
y) Eclog. phyſ. L. I. c. 25. p. 48. c. 13. p. 27.
z) Philoſophum. c. XV. p. 102 ſeq.

Digitized by Google

exſiſtere: magnitudinem, formam et potentiam: ex his oriri, quae ſenſibus obuia.

III. Certum et hunc infinitum numerum eorum eſſe.

IV. Praeter iſta corpuſcula eſſe inane. Addit hoc STOBAEVS, qui quoque monet, Ecphantum monadas Pythagorae corporeas dixiſſe: id quod cum diſciplina Empedoclea conuenit.

V. Corpora non grauitate, nec impulſu, ſed diuina mentis vel animae potentia moueri.

VI. Ita non tantum ex atomis conſtitiſſe mundum, ſed et prouidentia regi. Stobaei haec ſunt, quae ex antecedenti theſi ſponte fluunt. Ex his vero diſcrimen inter ſyſtema atomiſticum Semipythagoreorum et Democriticorum atque Epicureorum apertum eſt. Et nudaſſe quidem haec corpuſcula qualitatibus aſſerit THEODORITVS[a], ſi Diaphantus idem eſt, qui Ecphantus, quod placet cel. MOSHEMIO, aliter tamen Pſeudo-Origenes, qui praeter magnitudinem, formam et potentiam iis tribuit.

VII. Hinc fieri, vt mundus norit videre; et propterea quoque vnius ope potentiae ſphaericum factum eſſe. Clarum eſt, in his Ecphantum facere mundum ἔμψυχον: adeoque a ſyſtemate Pythagorico, non nimis receſſiſſe.

VIII. Terram medium mundi moueri circa centrum ſuum orientem verſus.

Alter ex Pythagoreorum cenſu memorandus HIPPON eſt, Rheginus, quem cum Hippone Pythagoreo, CENSORINO[b] laudato, qui aliis Metapontinus dicitur, vt Ariſtoxenus et Iamblichus Samium faciunt, eundem forte eſſe veriſimili ratione conlicit FABRICIVS[c]. Quidam Ionicae ſcholae adſcribunt[d], et Thaletis diſcipulum faciunt, qui ARISTOTELEM[e], ſequi videntur, inter Ionicos eius mentionem facientem. Sed id magis ratione principii phyſici, quod elegit, quam ratione ſectae, quam ſecutus eſt, intelligi debet. Contemtim de eo iudicat ARISTOTELES[f] propter εὐτέλειαν τῆς διανοίας; pleriſque veterum[g], qui eius mentionem faciunt, inter atheos numeratur, vnde et Melius quibusdam[h] dictus eſt, quod idem cum Diagora Melio ſentiret. Difficulter tamen de eius atheiſmo iudicari poteſt, cum opus eius phyſicum, ad quod paſſim reſpiciunt veteres, olim iam interciderit. Quod ſi tamen CLEMENTI ALEXANDRINO[i] fides eſt, non moderate tantum et continenter vixit, ſed et ideo tantum in atheorum numerum relatus eſt, quod reliquis hominibus acrius hunc errorem perſpexit, Deos gentilium fuiſſe homines immortalitate a tempore fabulaque donatos. Vnde et alio loco[k], hunc ſibi verſum monumento inſcribi juſſiſſe refert:

Hippon Rheginus.

Hic

a) De cur. Graec. aff. Serm. IV, T. II. p. 509.
b) c. V.
c) Bibl. G. Vol. I. p. 777.
d) CLERIC. Bibl. ſel. T. II. p. 50.
e) Metaphyſ. L. I. c. 3. T. II. p. 645.
f) l. c.
g) AELIAN. L. II. c. 31 EVSTATH. ad Hom. Od. γ. p. 135. PLVT. adu. Stoicos, aliique poſtea nominandi. Ex recentioribus CLERIC. l. c. GVNDLING. Gundlingian. P. XXII p. 29 157. CVDWORTH Syſt. int. c. I. p. 123 BVDDEVS theſ. de atheiſmo c. I. §. 20. p. 79.
h) ARNOB. L. IV. p. m. 145. CLEM. ALEX. loco citando
i) Adhortat. ad gentes p. 15. ARNOB. l. c.
k) l. c. p. 36.

Digitized by Google

Hic eſt Hipponis tumulus, quem lumine caſſa
Aeternis fecit Parca parem eſſe Deis.

Qua in re a Pythagoreae ſcholae placitis non abiit, quae virorum magnorum ſapientia purgatorum nomina Deorum coetui adſcribebant. Forte et in eo atheiſmi ſuſpicionem dedit, quod in phyſiologia ſua ad ſola principia materialia, praetermiſſa cauſa efficiente rationali reſpexit, vt eo tempore ſchola quoque fecit Ionica. Ita vero principia phyſica ordinaſſe [l] tradunt veteres:

I. Principia prima eſſe frigidum, quae eſt aqua, et calidum, qui eſt ignis. Magno hoc conſenſu Hipponi tribuitur, vt videre eſt ex teſtimoniis PSEVDO-ORIGENIS [m], SIMPICII [n], AVCTORIS hiſtoriae philoſophicae inter GALENI opera, SEXTI EMPIRICI [o] et HERMIAE [p]. Non audiendus eſt igitur AVCTOR *allegoriarum in Heſiodi theogoniam*, quem recentiores quidam [q] ſecuti ſunt, qui terram πρεσβυγενέστερον τῶν ἄλλων, *antiquiſſimum primumque rerum generatarum*, dixiſſe, vel generationis potius principium poſuiſſe teſtatur. Ceterum non negligenda ALEXANDRI APHRODISEI [r] obſeruatio: Hipponem poſuiſſe pro principio ſimpliciter τὸ ὑγρὸν, humidum, indeterminate, non explicantem, aquane ſit, vt Thales, an aër, vt Anaximenes et Diogenes.

II. Procreatum ex aqua ignem, ſuperaſſe potentiam eius, vnde genitus fuit, et compoſuiſſe mundum [s]. Abſurda prima fronte hypotheſis, vnde eam quoque inter veterum phyſicorum hypotheſes ARISTOTELI non memorari viſum eſt viris doctis, quod ignem et aquam res adeo contrarias inter ſe iunxerit, recte tamen conſiderata, Pythagoreum ſyſtema clarius modo exprimit, et recte iungi ignem et aquam prodit. Pone enim materiam craſſiorem in monade ſiue ſtatu chaotico contentam, fuiſſe τὸ ὑγρὸν, non tam aquam, quam humidum indeterminate, vt plerorumque vetuſtiſſimorum theologorum fuit ſententia; ſubtiliorem vero materiam, in eo contentam fuiſſe ignem, ſiue Deum, quorum neutrum a Pythagoricis dogmatibus abludit, et habebis veram Hipponis phyſiologiam. Ea enim, teſte PSEVDO-ORIGENE, cauſam efficientem et formantem mundi igni tribuit, ex aqua vel chao progreſſo, et humidi naturam vincente.

III. Animam gigni ex humido, ſemine ex cerebro tanquam aqua vel humido ſtillante. Hunc ſenſum habere videntur obſcura PSEVDO-ORIGENIS verba [t]: Τήν τε ψυχὴν ποτὲ μὲν ἐγκέφαλον ἔχειν, ποτὲ δὲ ὕδωρ, καὶ παρὰ τὸ σπέρμα εἶναι τὸ φαινόμενον ἡμῖν ἐξ ὑγροῦ, ἐξ οὗ φησι ψυχὴν γίνεσθαι. Quod ſine ſenſu ita vertit GRONOVIVS: *Animam habere modo cerebrum, modo aquam. Et adeſſe ſemini, id quod nobis apparet, ex humore, vnde ait animam gigni.* Verum autem ſenſum illum eſſe, quem expreſſimus, nemo dubitauerit, qui ad ARISTOTELIS [u] locum

l) Conf. Obſ. Hal. Lat. T. II. obſ. 19. p. 433.
m) Philoſophum. c. XVI. p. 104.
n) In L. I. phyſic.
o) Pyrrh. hyp. L. III. c. 4. ſ. 30. adu. Math. L. IX. ſ. 361.
p) Irriſ. phil. gent.
q) Obſ. Hal. l. c. et GASSEND. T. I. opp.
r) In L. I. Metaphyſ. p. 12.
s) ORIG. l. c.
t) l. c.
u) De anima L. I. c. 2. T. I. p. 479.

Digitized by Google

locum attenderit, dicentis: *Quidam magis etiam importuni, animam aquam eſſe dixerunt, vt Hippon: qui quidem ad hanc ſententiam ratione ſeminis videtur compulſus, quia omnium ſemen humidum eſt, etenim redarguit eos, qui animam ſanguinem dicunt, quia ſemen ſanguis non eſt; hoc autem primam animam eſſe dicit.* Nec mirum, haec placuiſſe Hipponi, quia illa in Pythagoreis ſcholis didicit, teſte enim LAERTIO[x] Pythagoreis ſemen cerebri ſtilla eſt, eoque iniecto ex cerebro ſanies, humor, ſanguisque profluit, e vapore autem anima ac ſenſus deriuatur.

IV. Nihil eſſe ab interitu immune. Hoc ex aſſerto impietatis ſuſpectum factum Hipponem non negat PLVTARCHVS[y], addit tamen, non auſum eſſe dicere, Deum eſſe interitui obnoxium; ſed talem naturam aliquam eſſe poſſe negantem, notitiam de Deo reliquiſſe in medio.

Duratio ſectae Pythagoreae.

§. III. Addi poſſet his Xenophanes, Eleaticae ſectae conditor, qui Telaugem, Pythagorae filium praeceptorem habuit[z], verum de eo ſequenti capite dicendum eſt. Forte plures fuere, quorum notitiam nobis eripuit vetuſtas et inuidia, quae diu ſupereſſe hanc ſectam prohibuit. Non enim vltra Alexandri M. aetatem durauit Pythagorea ſecta, tum enim vixere Xenophilus Chalcidienſis, Phanton, Echecrates, Diocles et Polymneſtus Phliaſii, Philolai et Euryti Tarentini diſcipuli[a] quos conuenit Plato Tarenti; aitque etiam DIODORVS[b] Cephiſodoro Athenis Archonte, Pythagoricorum philoſophorum poſtremos, itemque Anaximenem Platonem et Ariſtotelem extitiſſe. Vidit tamen illos Ariſtoxenus quoque, teſte LAERTIO[c], qui Ptolomaei Lagi tempora circa Olymp. CXIII. attigit. Si itaque Olymp. LX. in Italia ſcholam inſtituiſſe Pythagoram, vel ibi floruiſſe cum LAERTIO[d] ponamus, ducentos durauit annos, ſi ad Ol. CXIII. computes, quo σύςημα, collegium conuentusque Pythagoreorum, teſte eodem, deſiit. Aliquos enim Pythagoreos longius vitam produxiſſe, credibile eſt. Immo in Aegypto multa tum ex inſtitutis Pythagoricis, tum ex doctrina hauſiſſe, ex quo Alexander M. Graecam philoſophiam in illam regionem inuexit, capite vltimo demonſtrabimus. Cauſae vero mature extincti ſodalitii Pythagorei fuere plures. Quantam enim inuidiam oris libertate, legum ferendarum cupiditate, emendandorumque hominum ſtudio ſibi conflarint, vt igne ferroque et exilio delerentur, ſupra iam expoſuimus. Suſpectam quoque et inuiſam ſectam reddidit arcana diſciplina, quae extraneos quam maxime arcebat, eosque pro pollutis mortuisque habebat, qua re plerique deterrebantur, quo minus nomen ſocietati darent, ſic vt Diodori Aſpendii aetate ad exiguum iam numerum σύςημα ἀνδρῶν, id eſt, collegium Pythagoreorum

x) L. VIII. ſ. 28.
y) Adu. Coloten T. III. p. m. 459.
z) LAERT. L. I. ſ. 15.
a) LAERT. L. VIII. ſ. 46.
b) L. XV.
c) l. c.
d) ibid. Apud eum autem, pro ἐννέα καὶ δέκα, legendum ἐννέα ἢ καὶ δέκα, non enim nouendecim, ſed nouem vel decem generationibus durauit conf. MENAG. ad h. l. FABRIC. Bibl. Gr. Vol. I. p. 501. quod iam vidit LIPSIVS Manud. phil. Stoic. p. 38. conf. SCHEFFER. l. c.

reorum redactum ſit. Incidere quoque in ea tempora, maxima diſſidia inter vrbes magnae Graeciae, quibus magna earum pars extincta eſt, Pythagoreis paſſim diſſipatis et in alias terras eiectis [e]. In Graecia quoque ex oriente magno philoſophorum numero, qui ex Socratica ſchola prodiere, euiluit Pythagoricum inſtitutum [f], ab aliquo iam tempore propter τὸ τερατῶδες contemtum [g]. Vnde mirum non eſt, mature ſectam ipſam deſiiſſe, quanquam initio maxima celebritate efflorеſceret.

Celebriores Pythagorici. §. IV. Abſoluta generali Pythagoricae ſectae hiſtoria, quidam adhuc conſiderandi veniunt philoſophi, qui ex ea quidem prodierunt, in rebus tamen praecipue naturalibus ſua quoque placita et propria dogmata aliquantum ſecuti ſunt, magnum inde nomen ſibi pepererunt. Inter hos iure eminent Empedocles, Epicharmus, Ocellus Lucanus, Timaeus Locrus, Archytas Tarentinus, Alcmaeon, Hippaſus, Philolaus et Eudoxus, celeberrima inter Pythagoreos nomina, de quorum vita et placitis veteribus enarrata porro exponemus.

Empedocles. §. V. EMPEDOCLES, poſt Pythagoram in hac ſecta maximi nominis Agrigentum patriam habuit, nobiliſſimam poſt Syracuſas in Sicilia ciuitatem [h]. Genus nobile habuit, aui vero et parentis nomen apud veteres, quorum relationes exhibet LAERTIVS [i], incertum eſt, hunc tamen plerique Metonem nominant. Audiuiſſe ipſum Pythagoram Timaeus [k] auctor eſt, quem ſequuntur PORPHYRIVS [l] et IAMBLICHVS [m], quibus tamen tempora repugnant. Floruit enim, referente LAERTIO [n] circa Olymp. LXXXIV. vnde ante Olymp. LXXVI. natus eſſe vix potuit. Quod erudite probans DODWELLVS [o], coniicit, eum alium audiuiſſe Pythagoram Alipten, familiae conditore iuniorem: id quod tamen ſine neceſſitate ſtatui putamus, nec enim Timaei auctoritas tanta eſt, vt ea ſtandum ſit, cum ſatis nota ſit Pythagoreorum cuncta ad praeceptorem referendi, inuita licet temporum ſerie, ſtudium; nec Porphyrii et Iamblichi aſſertis ſecure fides adhibenda eſt, quos aliquoties temporum rationes miſere confundentes deprehendimus. Probabilius itaque eſt, eum Pythagoreum quendam audiuiſſe; huius enim ſectae placitis plerumque inhaeſiſſe doctrinae eius ſumma, quam in ſequentibus exhibebimus, probat [p]. Quo vero ex hac ſecta philoſopho praeceptore vſus ſit, nec ipſe prodidit, nec veteres aliter, niſi ex coniecturis incertiſſimis, tradunt. LAERTIVS [q] Telaugis epiſtolam memorat,

e) Seceſſere etiam in deſerta loca, quae viuendi ratio diu durare nequiuit, conf. HIERON. contra Iou. T. II.

f) Conf. SCHEFFER. l. c. qui haec omnia ex veteribus probat.

g) XENOPHON. epiſt. p. 1000. Opp.

h) Videndus de celeberrima vrbe BAYLE Dict. T. II. art. Agrigentum p. 547. Hominum octingenta millia Empedoclis aeuo continuiſſe credat, qui volet, nos vel in numeris errorem vel iactantiam ſubeſſe putamus, conf. BOCHART. Geogr. S. . I. L. IV. c. 20. p. m. 286. luxum Agrigentinorum acuto dicto reprehendit Plato apud LAERT. L. VIII. ſ. 63. AELIAN. L. XII. c. 29.

i) L. VIII. ſ. 51. Dolemus vehementer, immortalis nominis viri B. I. ALB. FABRICII ſyntagma de vita, philoſophia et Scriptis Empedoclis promiſſum Bibl. Graec. Vol. I. p. 566. lucem non vidiſſe: pauca enim tantum collectanea ſupereſſe teſtatur cl. REIMMARVS in vita eius, p. 210. 211.

k) Apud LAERT. L. VIII. ſ. 54.

l) Vit. Pyth. n. 29.

m) c. XXIII. n. 4.

n) l. c. ſ. 73.

o) De aetate Pythagorae p. 220.

p) Conf. PHILOSTRAT. Vit. Apol. L. I. c. 1.

q) ſ. 55.

Digitized by Google

morat, Brontinum et Hippaſum audiuiſſe teſtantem, ſed fidem eam exiguam mereri recte addit. Quo enim loco hae epiſtolae habendae ſint, ſatis notum eſt. Theophraſtus Parmenidis aemulum et in poëtica philoſophia imitatorem fuiſſe tradit, quod ad Xenophanem, quocum diu conuerſatus ſit, Hermippus refert, qui poſtea demum Pythagoreis congreſſum eſſe aſſerit: aliter Alcidamas, qui poſt Parmenidem, Pythagoram et Anaxagoram audiuiſſe ait, ex quibus ſatis manifeſtum eſſe putamus, de praeceptore Empedoclis nihil certi conſtare, licet dubium non ſit, in Italicis ſcholis inſtitutum, Pythagoreorum dogmata propalaſſe, quod hos aegerrime tuliſſe, huncque ideo ex conſortio excluſiſſe quidam veterum ſcriptorum memoria produnt [r]. Animo itaque ad rempublicam applicato, cum Metone vita functo tyrannis in patria pullulare coepiſſet, Agrigentinis auctor fuit, vt ſeditionibus omnibus omiſſis, aequalitatem ciuilem amplecterentur. Multas itidem ciuium filias, quae ſine dote erant, ex relictis ſibi opibus donatas viris elocauit [s]. Quae res ei magnam apud ciues venerationem conciliauit, qui regium quaſi axioma quoddam ei detulerunt [t]; vnde et purpura veſtitus, et ſtrophio aureo caput redimitus, Phaudrino teſte, inceſſit, crepidas item aereas et Delphicam ſumſit coronam [u], comam aluit prolixam et ſeruos habuit pediſſequos, ipſe vero grauis ſemper atque eodem ſemper habitu conſpectus fuit. Et tamen, ARISTOTELE [x] teſte, vel ideo fide digno, quod nec tempore adeo longe ab Empedoclis aetate abfuit, nec adulatione erga philoſophos ante ſe vti ſolitus eſt, ab omni imperandi faſtu fuit alieniſſimus; cuius indicium eſt, quod teſte Xantho, regnum cum ſibi deferretur, conſtanter renuit, et frugalitatem regum praetulit diuitiis, et tyrannidem omnem et vim maxime peroſus, ad ſtabiliendam et defendendam ciuium aequalitatem plurimum contulit, cuius rei ſpecimina apud LAERTIVM [y] legi poſſunt. Non audiendus itaque Timaeus [z] eſt, qui et contrariam reipublicae ſententiam habuiſſe, ex aliorum ſuſpicione ait, et ſuperbiam ei exprobrat atque iactantiam, quod in carminibus ſuis hoc verſu vſus fuerit:

> *Χαίρετ', ἐγὼ δ' ὑμῖν θεὸς ἄμβροτος, ὐκ ἔτι θνητὸς*
> *πωλεῦμαι.*
> *Saluete, immortalis ego Deus, haud fero mortem* [a].

Prius enim allatis refutatur teſtimoniis, poſterius a ſyſtematis Pythagorei principiis alienum non eſt, quod homines purgatos ſapientia, poſt fatales circuitus animarum Deos fieri, ſiue in animam mundi diuinam reduci iactauit: id quod Pythagoreum eſſe SEXTVS EMPIRICVS [b] et PHILOSTRATVS [c] iam notarunt. Non vero in republica tantum, ſed in ſchola quo-

r) ibid.

s) LAERT. ſ. 72. 73.

t) ibid. Interpres Latinus ſenſum Laertii hic corrupit. Ex eius enim verbis apparet, regia haec ornamenta ciui Empedocli tam egregie de ſe merito honoris cauſa Agrigentinos tribuiſſe.

u) Conf. MENAG. ad LAERT. L. VIII. ſ. 69.

x) Apud LAERT. ſ. 63.

y) ib. ſ. 66.

z) ibid.

a) Eandem ob hunc verſum dicam Empedocli ſcribit TERTVLLIANVS de pallio c. 4. et SVIDAS in ἀμύνλαι T. I. p. 146. HORATIVS in arte.

b) Adu. mathem. L. I. ſ. 302.

c) Vit. Apollon. L. VII. c. 7. § 6. p. 335. conf. OLEAR. ad h. l. Amoenit. liter. T. VII. p. 247.

quoque admirabilis viſus eſt, propter excellentem naturae cognitionem, quae multum ſine dubio attulit, vt ſtupenda ei a credula ſuperſtitione tribuerentur miracula, tantaque eius eſſet admiratio, vt in eum ad Olympia venientem, omnium oculi conuerterentur, nec quenquam alium, quam Empedoclem in ore haberent [d]. Referunt enim [e], ventos frugibus noxios potuiſſe arcere indeque ἀλεξάνεμον, ventorum propulſatorem dictum fuiſſe [f]; muſica iuuenem caedem minantem ad ſanam mentem reuocaſſe, et ad ſuam diſciplinam amplectendam adduxiſſe [g], Pantheam Agrigentinam feminam deſperato morbo laborantem ſanauiſſe [h], et imprimis mulierem per XXX dies ſpiritu deſtitutam, quam plerique medici pro mortua habuiſſent, in vitam reuocaſſe [i]. Dixiſſe Gorgiam Leontinum, ipſius diſcipulum, ſe praeſente eum goëticam exercuiſſe [k], verſusque compoſuiſſe, ſeruatos a LAERTIO [l], quibus pharmacis ſe morbos pellere, ventos compeſcere, tenebras et tempeſtates ciere, ſerenum reducere, homines ex Orco reuocare poſſe, iactauerit. In qua veterum relatione potiſſimum ad Pythagoreae ſcholae morem reſpiciendum eſt, de quo ſupra ex Iamblicho monuimus, ſolitos fuiſſe eos, eiusmodi ὀλιγόπιστα καὶ ἄπιστα magna iactantia confingere, vt ſcholae ſuae auctoritatem extollerent, adeoque iam Socratis aetate propter iſtam inanem mirabilium iactantiam viris prudentibus et ſobrie philoſophantibus fuiſſe odioſos. Deinde ad morem quoque iſtius aeui attendendum eſt, quo viri magni, vt auctoritatem ſibi conciliarent inter populum, eiusmodi mirabilia de ſe oſtentarunt, cuius exempla pluſcula in Orpheo, Lino, Muſeo, Melampode, Epimenide aliisque veterum ſupra libro ſecundo attulimus. Et hos ſecutum Empedoclem, praeſtantiores, quam ars et prudentia dare poſſunt, effectus iactaſſe, ſeruatum a Laërtio carmen manifeſtum facit. Quam populi quoque de talibus viris expectationem cum praeſtigiis et artibus callidiſſimis eluſerint viri aſtutiſſimi, dubium non eſt, Empedoclem eodem modo coruos deluſiſſe hiantes. Neque tamen omnia fraudibus et dolis imputanda eſſe exiſtimamus, ſed pleraque rerum naturalium et imprimis medicae artis cognitioni tum temporis rariſſimae tribuenda putamus, quibus deinde, ex more τερατολογίας Pythagoreae circumſtantiae praeternaturales affictae ſunt. Ventos enim noxios eum naturali acumine praeeunte emendaſſe veteres innuunt [m], qui antra et ſciſſuras montium vnde emanarunt, obſtruxiſſe, Selinunte vero fluuium, foetore ſuo peſtilentiam inuehentem, duos alios amnes ſuis ſumtibus immittendo, integritati reſtituiſſe referunt. Muſica vero arte affectuum furores non ipſe tantum, ſed et tota Pythagorae ſchola compeſcuit, vt ſupra obſeruatum. Artis vero medicae ſingulari prorſus peritia excelluiſſe Empedoclem dubio caret [n], nec prae-

d) LAERT. ſ. 66.

e) cit. ri.

f) IAMBLICH. vit. Pyth. c. XXVIII. n. 143. PORPHYR. n. 30. SVIDAS in Emp. T. I. p. 724.

g) IDEM c. XXV. n. 110.

h) LAERT. ſ. 69.

i) PLINIVS L. VII. c. 52. LAERT. L. VIII. ſ. 61. et L. I. ſ. 12. et MENAG. ad h. l. GALEN. de loc. aff. ἀπνοῦς L. VI.

k) LAERT. L. VIII. ſ. 59.

l) ſ. 62.

m) PLVTARCH. de curioſ. T. I. p. m. 237. LAERT. L. VIII. ſ. 70.

n) Conf. CLERICVS Hiſt. de la medecine P. I.

Digitized by Google

praeter naturae vim factum eſt, vt mulier per plures dies ex ſuffocatione vteri ἄπνους facta, in vitam reuocaretur, et mirabile exemplum plebs, non inuito Empedocle in miraculum verteret. Quae omnia, cum veterum et recentiorum Platonicorum mendaciis non parum augerentur [o], vt ſe tantae artis, quam crepabant, ſucceſſores et poſſeſſores eſſe oſtenderent, mirum non eſt, tanta de Empedocle miracula narrari, quae nemo, cui ſanum eſt ſinciput admiſerit, quaeque infeliciſſimo auſu a gentilibus miraculis Θεανθρώπου et Apoſtolorum oppoſita ſunt. Certe phyſicum, non magum Empedoclem fuiſſe, veteres [p] probe obſeruant, praeter medicae artis peritiam in poëtica quoque excelluiſſe, fragmenta verſuum paſſim extantia et collecta ex parte ab HENRICO STEPHANO [q], ſed diligentiori collectione et illuſtratione digna [r] teſtantur. Vnde non caret veriſimilitudine, opinio τοῦ πάνυ FABRICII, Auctoris *theologumenon arithmeticorum* teſtimonio [s], ſuffulta, quae aureum carmen ad Empedoclem auctorem refert, cui, quae obiecit GOTTFRIDVS OLEARIVS [t], eam non eleuant [u]. Multa etiam ſcripſit, veteribus laudata, et in his librum *de natura*, verſu hexametro, aliumque *de luſtrationibus* ſiue *expurgationibus*, qui hodie deſiderantur [x]. Huius enim partem τὰ ἔπη χρύσεα eſſe, quod FABRICIVS ſuſpicatur, valde incertum eſt. Tragoediae vero Empedocli apud veteres [y] tributae, non eius ſunt, ſed iunioris Empedoclis [z], quem eius nepotem, neſcio qua fide, facit SVIDAS [a]: quemque dictione admodum turgida vſum fuiſſe inde conſtat, quod Diodorus Epheſius tragicum ei typhum obiecit [b]. Certe Empedocles philoſophus ab hoc poëta tragico diſtinguendus eſt [c]. Dolendum vero, multa ex carminibus ſuis Vulcano tradidiſſe Empedoclem [d], quaeque incendium euaſerunt, miſere a veteribus diſcerpta fuiſſe. In dicendi arte ſummum fuiſſe, et Satyri teſtimonio, et diſcipuli Gorgiae Leontini, oratoris inſignis, exemplo conſtat [e]. De morte eius vehementer inter ſe veteres diſcrepant [f]. Miraculoſam ex conuiuio Empedoclis euocationem coeleſti lumine illuceſcente narrat Heraclides, cuius traditio tamen aperte ſapit τερατολογίαν Pythagoricam, vt eam recitaſſe ſit refutaſſe, quanquam pluribus veterum, ipſiusque Romuli, exemplis conſtet, viros magnos vi arteue ex viuis clanculum ſublatos ita inter Deos connumeratos fuiſſe. Alii

L. II. c. 5. p. 93. SCHVLZ. Hiſt. med. Period. I. ſect. II. c. 7 §. 38. p 174. Auris naturam iam cognouiſſe Empedoclem et ſtructuram anatomicam perſpexiſſe ex PLVT. de plac. phil. L. IV. c. 16. liquet.

o) Eo nomine Timaeus Heraclidem reprehendit apud LAERT. ſ. 71.

p) PLVTARCH. l. c. paſſim hoc nomen Empedocli tribuitur.

q) In poëſi philoſophica 1574. 8. edita.

r) Eam meditatum fuiſſe FABRICIVM ſupra diximus.

s) p. 20. conf. Bibl. Graec. Vol. I. p. 466.

t) Ad STANLEIVM p. 817.

u) Obiicit is verſus eiusdem ſententiae repetitos quae euincant non eſſe opus vnius ſed ῥαψῳδίαν Pythagoricam. Verum vel ſcribentis incuria, vel deſcribentis negligentia repeti potuerunt.

x) Vid. FABRIC. l. c. qui et ſphaeram ei tributam cum verſ. et notis Q. S. FL. CHRISTIANI exhibet.

y) LAERT. ſ. 58.

z) FABRICIVS l. c. p. 646. quem haec omiſiſſe praeter rem notat OLEAR. l. c.

a) l. c.

b) LAERT. ſ. 70.

c) Id quod tamen praeter rem reprehendit in Morerio P. BAYLE Dict. T. II. art. Empedocles p. 547. Rectius tamen phyſicus a tragoedo, quam a poëta diſtinguitur: quia et ille poëſin excoluit.

d) LAERT. ſ. 57.

e) ibid.

f) ibid. ſ. 67 ſeq.

Digitized by Google

poſt reuocatam feminae ſuffocationem paſſae vitam ex conuiuio poſt ſacrificium peracto ſurrexiſſe, Aetnamque petiuiſſe tradunt, quo cum perueniſſet, in ignis crateras ſe inieciſſe, ignibus conſumtum, vt Deus effectus crederetur, poſtea, vt res ſeſe haberet, agnitum eſſe, vna ex illius crepidis aereis vi flammae ad exteriora reiecta. Quam traditionem plures ex veteribus ſequi [g] mirum videri queat, cum ad orificium Aetnae igniuomum accedere ob ignis et ſulphuris halitum impoſſibile ſit, propiusque eiusmodi montibus accedentes mox ſuffocari, Plinii ſenioris exemplo conſtet. Recte itaque praeter STRABONEM [h] hanc fabulam reiicit Timaeus [i], qui non ſine ratione tradit, incertum eſſe eius obitum, in Peloponneſum enim ſe recepiſſe, nunquam omnino rediiſſe, nec mirum eſſe, quod eius ſepulchrum ignoretur, quod et aliis accidit. Vix itaque Neanthi [k] tribuenda fides, qui, celebritatis cauſa Meſſanam curru profectum cecidiſſe, coxaque fracta ex hoc lapſu obiiſſe dicit, vel qui eliſo gutture vitae finem feciſſe, vel in mare prolapſum extinctum eſſe aſſerunt [l]. Obiit vero, ſi Ariſtotelem ſequamur anno LX, ſi Neanthem, LXXVII aetatis exacto, quidam tamen vltra CIX annos eum vixiſſe aſſerunt [m], quos tamen antiquitatis deſtitui teſtimonio, inde colligi poteſt, quod eum inter longaeuos non numeret LVCIANVS, diligens μακροβίων inter veteres enumerator. Statua ei poſt fata Agrigenti poſita eſt operta [n], quae poſtea ante Romanorum curiam aperta, conſtituta fuit, Romanis eam illuc transferentibus. Cum aliis vero huius nominis [o] Empedocles phyſicus confundendus non eſt.

Philoſophia Empedoclis.

§. VI. Philoſophiae Empedocleae fragmenta, quae ex carminibus eius paſſim apud veteres extant, partim rationalem partem concernunt, partim phyſiologicam, et vel veritatis criterium exponunt, vel principia rerum ſpiritualium et naturalium. Obſcurius tamen ſuas expreſſit opiniones Empedocles morem ſectae Italicae, et poëſeos philoſophicae ſecutus, dignas, quae peculiari tractatione ex inſtituto a viro quodam veteris philoſophiae probe gnaro illuſtrentur. Nos ad ſcopum praefixum intuentes potiora luce quadam colluſtrare tentabimus. Ita vero docuit:

I. Non a ſenſibus, ſed a recta ratione iudicanda veritas. Recta vero ratio partim diuina, partim humana eſt, ex quibus diuina non poteſt proferri, humana autem poteſt.

II. Quoad ſenſus, non poteſt veritas comprehendi, niſi iis praeſit ratio, quae iudicium hoc exerat. Senſibus enim abſtruſa ſunt omnia, et, vt habet CICERO, nihil nos ſentimus [p], nihil cernimus, nihil omnino quale ſit, reperire poſſumus.

III.

g) ibid. HORAT. in arte LVCIAN ver. hiſt. L. II. T. II. p. m. 495. Menip. et Aeac. T. IV. p. 43. Peregr. p. 268. fugitiu. p. 311. TERTVLL. de anima c. 31. et PP. apud BALTVM defenſe de SS. Peres L. I. c. 9. p. 63. 64. OVIDIVS in Ibin.

h) L. VI.

i) LAERT. ſ. 71.

k) ibid. ſ. 73.

l) ibid.

m) ibid.

n) ib. ſ. 71. conf. Otium Vindel. Mel. III. p. 265.

o) Conf. FABRICIVS l. c. MENAG. ad LAERT. L. VIII. ſ. 69.

p) In Lucullo c. 5. Eleganter CLAVDIANVS de conſ. Mallii Theod. v. 71.

Alter in Aetneas caſurus ſponte fauillas
Diſpergit, reuocatque Deum, rurſusque receptis
Nectit amicitiis, quicquid diſcordia ſoluit
Corporis hic damnat ſenſus, verumque videri
Pernegat.

Digitized by Google

III. Licet vero ſenſuum iudicium nullum ſit, eſt tamen rationis, quae iis praeeſt, quippe ea ad illa circumſpicit, quae clara atque euidentia ſunt. Ternione hac aſſertorum canonica conſtat Empedoclea, quorum ſenſum verſus fundunt Empedoclis, a SEXTO EMPIRICO[q] nobis ſeruati, qui tamen non negat, de vera mente Empedoclis veteres in diuerſas opiniones abiiſſe, et eſſe quosdam, qui verſus Empedoclis hos:

Terram terreno, atque vnda conſpiximus vndam.
Aethere diuinum nos aethera: vidimus igne
Claro ignem; lis lite, amor eſt conſpectus amore,

ſex ſenſuum criteria conſtituere, putent. Etſi vero in tanta carminum Empedocleorum obſcuritate difficile admodum eſt, de vera eius mente certi quid ſtatuere, patebit tamen ex phyſiologiae Empedocleae ſyſtemate, quod mox explicabimus, quodque Pythagorea placita ſecutum fuiſſe demonſtrabitur, philoſophum Siculum, partim ad aeterna et immutabilia rerum omnium principia; partim ad materiam fluxam, et ſemper in motu verſantem reſpexiſſe, et ad animae quoque, tum rationalis atque ex diuina mundi anima participantis, tum ſenſitiuae et ex elementis conflatae naturam intuendo, de iudicio mentis ita ſtatuiſſe: 1. Rationem eſſe vel hominis, vel Dei, hanc in anima mundi comprehendi, adeoque eſſe ineffabilem, eaque rerum naturas conſtitui. Illam ex diuina ratione hominibus eſſe inditam. 2. Hanc diuinae rationis particulam, quae in homine eſt, cognoſcere aeterna, immutabilia, clara et diuina principia, quae rerum eſſentias conſtituant, quae τὰ ὄντως ὄντα Italica ſchola vocat. Aſt 3. rerum materialium nullam eſſe cognitionem vel iudicium certum, eo quod ſemper in motu fluxuque verſentur, hincque non dici poſſe, nos ſentire, videre, audire aliquid, cum quod hoc quidem momento exiſtit, in alio mox fugitiuum abeat et euaneſcat. 4. Sentiri tamen et percipi poſſe rerum ſenſibilium motus ab anima ſenſitiua, cum cuiuslibet principii ſiue elementi, ex quo materia conſtat, natura in illa ſit, quae iſtam materialium rerum naturam percipiat[r]. 5. Nihil tamen hoc ad rationem pertinere, ſed eam tum demum ſenſationibus iſtis excitatam ad aeternas naturas, quae rebus naturalibus eſſentiam largiuntur, reſpicere, et ita de rerum ipſarum natura iudicare. 6. Ex quibus ſequitur, rationem non ineſſe ſenſibus, ſed horum perceptione tantum excitari, ad ea cognoſcenda, quae non ex materiae fluxae et in mutatione ſemper verſantis, ſed ex intelligibilium natura cognoſcuntur. Hac ratione logica Empedoclea non inter ſe tantum cohaeret, et apparens tollitur contradictio, ſed principiis quoque phyſiologicis Empedoclis apte reſpondet. Et ex his quoque vetus circa logicam Empedoclis controuerſia dirimi poteſt, quam ARISTOTELES[s] iam tetigit, quamque aliter tollit CVDWORTHVS[t], aliter ven. eius Interpres, an apud

q) Adu mathem. L. VII. ſ. 120 ſeqq.

r) Satis clare hoc innuit PLVTARCHVS de plac. phil. L. IV. c. 9. Senſum quemlibet pro ratione pororum, atque aditus, quo res admittit affici, vbi nempe recte ſe habeat, quod ſenſui cuiuis conueniens eſt ſenſile.

s) De anima L. III. c. 3.

t) Syſtem. intell. c. I. §. 24. p. 29 ſeqq.

Digitized by Google

apud Empedoclem idem ſit ſentire ac cognoſcere? Ariſtotelem hoc illi tribuere, negari nequit, nec accurate is, vt plerumque ſolet, Empedoclis mentem propoſuit, vt haberet, quod in eo carperet: verum tamen eſt, nec ab anima ſenſitiua et ex elementis compoſita ſenſum eum ſuſtuliſſe, nec rationi denegaſſe vim, de aeternis iudicandi, quatenus illa materiae fluxae eſſentiam largiuntur, adeoque ſentire et cognoſcere non idem quidem eſſe, ſed in operatione tamen hominis ratiocinantis ſenſum et rationem intime coniungi. Hanc niſi ſignificationem dogmati huic tribuamus, nullus ſanus et cohaerens ſenſus eius emerget. Et hinc manifeſtum quoque eſſe putamus, male inter Scepticos referri Empedoclem, quod tamen nonnullis [w] placuit. Non enim is omnem cognitionis certitudinem negauit, ſed criterium a ſenſibus ſuſtulit, ipſis tamen ſenſationem, quae cum ratiocinatione confundi non debet, permiſit.

Phyſiologia Empedoclis. §. VII. Principia phyſiologica Empedoclis, quae praeter CVDWORTHVM[x], SCIPIO AQVILIANVS[y] docte quidem, ſed obſcurius, quam par erat, nec ſatis accurate, explicuit, ex ſchola, cui adhaeſit, Pythagorica explicanda eſſe nemo temere negauerit, qui ad ea attendet, quae ſupra de eius philoſophandi ratione et diſciplinae fonte tetigimus. Id vero probe obſeruandum eſt, Empedoclem rerum ſpiritualium, aeternarumque et intelligibilium conſiderationem ſuppoſuiſſe magis, quam inſtituiſſe, et in naturali philoſophia ſua potiſſimam partem ad explicanda rerum ſenſibilium φαινόμενα reſpexiſſe. Vnde in iſtis breuior eſt et obſcurior, id quod plures inter veteres et recentiores ſeduxit, vt praepoſtere mentem Empedoclis explicarent. In ſubſidium itaque ea vocanda ſunt, quae veteres de vtroque rerum omnium principio eum ſtatuiſſe, dicunt, vt integrum Empedoclis ſyſtema pateſiat. Illud vero, re penſitata, his conſtitiſſe propoſitionibus putamus:

I. Duplex rerum omnium principium eſt, actiuum aliud, aliud paſſiuum[z], illud monas eſt, ſiue Deus, haec materia. Sunt, qui hanc quidem theſin amicitiae et diſcordiae principiis indicatam ab eo fuiſſe volunt. Sed hos falli ex ſequentibus patebit, vbi demonſtrabitur, hanc τῦ παντὸς ἀρχὴν νεῖκος καὶ φιλίαν, ad materiae ſemel a principio actiuo commotae principia materialia pertinere. Id quod luculenter ſatis innuit ARISTOTELES[a], qui τὸ ἓν ſiue vnitatem ante haec principia poſuiſſe aſſerit, ex quibus reliqua omnia orta eſſe verſus Empedoclis ab Ariſtotele laudati dicunt. Quos AVCTOR libri *de mundo*[b] ad ipſum Deum refert, ex quo omnia facta ſunt, quem tamen in eo hypotheſi ſuae inſeruiuiſſe, palam eſt[c]. Materia enim Empedocli ex Deo non eſt.

II.

w) HVETIVS de la foibleſſe de l'eſprit humain L. I. ch. 14. §. 4. p. 101. qui SEXTVM ſuo modo ſequitur.
x) In ſyſt. intell. paſſim; vid. p. 30 ſeqq. 158. 452. 472. 966.
y) De placitis philoſ. ante Ariſt. c. XXII. ſeqq. p. 102 ſeqq.
z) SEXTVS EMPIR. adu. Math. L. IX. ſ. 4.
a) Metaphyſ. L. II. c. 4. T. II. p. 622.
b) c. 6. T. I. Opp. Ariſt. p. 475.
c) Obiter inde argumentum quoque ſumi poteſt, libri huius auctorem non eſſe Ariſtotelem. Verſus enim Empedoclis l. c. Metaphyſ. is ad rerum materialium principia refert, auctor libri de mundo ad efficiens ſiue Deum. Vidit iam ex parte hanc ψευδεπιγραφίαν CVDWORTHVS, ſed frigide excuſauit Syſt. int. c. IV. §. 21. p. 472 ſeq.

Digitized by Google

II. Principium actiuum vnitas, ſiue monas eſt[d].

III. Monas illa intellectualis ignis eſt, atque Deus[e]. Pulchre ita exprimit Pythagoreorum de Deo ſententiam Empedocles, qui ita Deum natura ſua ignem diuinum, aethereum, ſubtiliſſimum eſſe, ab Italicis philoſophis accepit.

IV. Ex hoc igne conſtant omnia, et in illum omnia reſoluentur. Ita principia theologiae et phyſiologiae Empedocleae exponit Pseudo-Origenes[f], qui ipſe notat, Stoicos cum his valde concordare. Nec receſſiſſe in his Empedoclem a Pythagorae placitis, ex iis, quae ſupra diximus de eius doctrina, eſt manifeſtiſſimum. Inde vero recte quoque infertur, hunc Empedoclis Deum eſſe animam mundi cuncta peruadentem, cuncta mouentem, formantem et viuificantem, et eodem fere modo, quo apud Stoicos, ex eo et materia, antea in ſtatu chaotico, vnum totum conſtituentibus, omnia eſſe orta, inque hoc vnum ſtatum nempe τȣ̃ χάȣς cuncta mediante illo igne intellectuali reditura eſſe. Nam in his omnibus iisdem duci rationibus Empedoclem oportebat, quibus vſi ſunt Pythagorae et Zenonis ſectatores: quas, ne prolixi ſimus, hic ad Empedoclis ſyſtema non applicamus. Ex hac mundi anima ſequitur daemonologia Empedoclea a Pythagorica non diuerſa, quae lucem inde mutuam accipit. Iuxta Empedoclem enim:

V. Daemonum plurimi vagantur (in aëre,) res terreſtres adminiſtrantes[g]. Hi enim daemones illa intelligibilia, illae naturae clarae, lucentes, reales, καὶ ὄντως ὄντες ſunt, quas ex Italicorum placitis accepit Empedocles. Hactenus de actiuo principio Empedocles; ex quibus patet, eum nec Deum ſuſtuliſſe, nec alium poſuiſſe, quam Pythagoram. Et prius quidem diſerte etiam affirmat Sextus Empiricus[h], poſterius natura animae rationalis, quam ex Deo eſſe, et ex eo participare, eodem Sexto[i] notante, dixit, euincit. Et haec quoque Dei pro anima mundana aſſertio hoc dogma Pythagoricum recipiendi occaſionem dedit, quod illi tribuit Sextus[k]:

VI. Eſt non tantum inter nos et Deos aliqua coniunctio, ſed etiam inter bruta animantia. Eſt enim vnus ſpiritus, qui inſtar animae totum mundum peruadit, et nos illis vnit. Quamobrem et ea occidentes eorumque carnibus veſcentes, iniuriam faciemus, vt qui cognatos interimamus[l]. Neceſſaria haec conſequentia ex ſemel admiſſa anima mundi diuina fluunt, quae prolixe, adductis quoque Empedoclis verſibus exponit Porphyrius[m], qui videndus. Immo non inde tantum metempſychoſis per plan-

d) Origen. philoſophum. c. III. p. 49.
e) ibid.
f) Ibid. Clem. Alex. Strom. L. V. p. 599.
g) ibid.
h) Adu. mathemat. L. IX. ſ. 64.
i) Ibid. L. I. ſ. 303.
k) Ibid. L. IX. ſ. 303.
l) Alia veterum teſtimonia idem aſſerentia laudat Fabricius ad l. c. Sexti.
m) De abſtin. ab eſu carn. L. II. c. 21. 27. vbi eſus Empedoclis Latino carmine Chalcidius p. 286. conf. Ovidius Metamorph. L. XV. v. 127 ſeqq.

plantas, lapides, arbores, et ſimilia Empedocli aſſerta dariuanda eſt, ſed quod etiam, teſte SEXTO [n], docuit, omnia eſſe ratione praedita, non ſolum animantia, ſed et plantas: cunctis enim diuinus ille ignis, animusue ineſt. Et hinc facile dirimi quaeſtio poteſt, an Empedocles fuerit atheus, nec ne? ex qua prius contendit THOPHILVS ANTIOCHENVS [o], nec multum refragatur cl. REIMMANNVS [p], ad ſolam mechanicam philoſophiae Empedocleae rationem attendentes. Nam Deum illum admiſiſſe, licet certa ratione corporeum et per omnia diffuſum, ex dictis eſt manifeſtiſſimum. Idem itaque de Atheiſmo Empedoclis ſtatuendum eſt, quod de Pythagorae et Stoicorum, quae illis obiicitur, impietate diximus, quorum placitis conſentanea eum aſſeruiſſe, inde liquet, quod Deum et materiam aeterno rerum ordine et viciſſitudine, teſte LAERTIO [q] et STOBAEO [r] inter ſe copulauit; unde quouſque ab atheiſmi labe immunis fuerit, nec ne, facile iudicari poteſt. Et haec quidem Empedoclea theologia eſt, ſiue doctrina de principio rerum actiuo, iam de paſſiuo, quid illi placuerit, diſpiciendum eſt.

Empedocles an atheus?

VII. Mundus vnus eſt, non tamen vniuerſum abſoluit, ſed pars vniuerſi eſt exigua, reliquam partem materia abſoluit iners [s].

IIX. Quatuor elementis priora ſunt exigua quaſi fragmenta quaedam et minimae moleculae [t], quae ſunt elementorum elementa, et figurae rotundae [u]: et hae ſolae particulae, ex infinita reliqua materia mouentur.

IX. Materiae huic in minimas particulas diuiſae qualitates inſunt primariae amicitia et diſcordia, quarum illa partes homogeneas iungit, haec heterogeneas ſeparat. Principia haec duo Empedoclem pro fundamento omnis philoſophiae naturalis habuiſſe, veteres [x] vno ore fatentur, ita tamen, vt de eorum ſignificatione et loco, quem in rerum naturalium cauſis tuentur, in diuerſa ſcriptores abeant. Quidam enim duo abſolute prima principia intelligi, Deum et materiam, ſibi inuicem aduerſa contendentes [y] ad ARISTOTELEM [z] prouocant, qui ita Empedoclis mentem ediſſerit: *Cum contraria bonis ineſſe naturae apparerent, nec ſolum ordo et pulchrum, verum etiam inordinatio (ἀταξία) et turpe et plura mala quam bona, et turpia quam pulchra: ideo alius quidam amicitiam introduxit, et contentionem, vtrumque vtriusque horum cauſam.* Iuuat hanc opinionem

n) Adu. Math. L. VIII. ſ. 287. conf. ARISTOT. de plant. L. I. c. 1.

o) Ad Autolyc. L. III. c. 2. p. 272.

p) Hiſt. atheiſmi c. XX. §. 2. p. 152.

q) Lib. VIII. ſ. 76.

r) Eclog. phyſ. c. 13. p. 25.

s) PLVT. de plac. phil. L. I. c. 5. Ex his vero ſequitur, non dari vacuum extramundanum, quale tamen admiſit ſchola Pythagorea.

t) IDEM L. I. c. 13. θραύσματα ἐλάχιστα.

u) STOBAEVS l. c. c. 17. p. 33. PLVT. l. c. L. I. c. 17.

x) Poſt ARISTOTELEM l. cc. PLVT. de plac. phil. L. I. c. 3. CLEM. ALEX. admon. ad gent. LAERT. L. VIII. ſ. 76. SVIDAS in Manes T. II. p. 491. ORIG. philoſoph. c. III. p. 49. SEXT. EMP. l. c. Verſus Empedoclis ipſi cum explicatione leguntur apud PLVT. l. c. STOB. l. c. c. 13. p. 25. SEXT. l. c.

y) CLEM. ALEX. l. c. c. 5. ex recentioribus ven. WOLFIVS de Manichaeiſmo ante Manichaeos §. 30. p. 121. BAYLE Dict. T. IV. art. Xenophanes not. I. p. 522.

z) Metaph. L. I. c. 4. ibi vero hanc eſſe Empedoclis ſententiam negat, quod recte obſeruat MOSHEM. ad CVDWORTH. p. 159.

Digitized by Google

nionem, quod litem et amicitiam ante elementa in cauſarum naturalium ordine Empedocles poſuit, illa vero cum materialem rerum cauſam conſtituant, concludunt inde, litem et amicitiam ad efficientem cauſam pertinere. Rectius tamen alii, haec principia ad ſolam cauſam materialem referunt, cum illis particulas minimas, tanquam partem materiae infinitae praemiſerit, Deumque tanquam vnum illud, vnde iſta principiorum diuerſitas exiſteret, ordine praetulerit. Non audiendi itaque ſunt, qui duas inde naturas exſculpunt, qua in opinione iam verſatus eſt CLEMENS ALEXANDRINVS [a]. Nihil enim aliud aſſeruit Empedocles, quam quod vetus theologia barbarorum et Graecorum docuit, in chao confuſa iacuiſſe rerum omnium ſemina inter ſe diuerſiſſima, qualitatibus induta ſibimet contrariis, quae cum ſemel commotae eſſent, ortam inde pugnam et diſcordiam, quae cum diu inter ea obtinuiſſet, iunctas tandem particulas homogeneas, et natura ſua inter ſe concordantes, diffluentibus heterogeneis et ab iis ſecedentibus, quae diuerſae naturae eſſent. Eadem certamina cum materiae fluxus perpetuus ſit; aeterno rerum ordine ita fieri, vt inde elementa quatuor conflentur, et igneae, aëreae, aqueae et terreſtres particulae, digeſtae ex confuſa maſſa coëant, ſicque res omnes ex quatuor iſtis elementis generentur. Haec inter ſe rerum viciſſitudines et pugnas tamdiu, agitante igne diuino, duraturas eſſe, donec omnia in ignem chaosque priſtinum redeant, exque iis noua iterum rerum facies exſurgat, aeterna rerum periodo ita durante. Nihil in his omnibus eſt, quod non mythicae Graecorum theologiae iam placuerit, quae eodem, quo Empedocles modo qualitates has in certas naturas poëtico dicendi genere commutauit. Nec aliter intelligi Empedocles, ſaluo ſyſtematis totius nexu poteſt, qua de re, ne prolixiores ſimus, celeberrimum MOSHEMIVM [b] legi velimus, qui Empedoclea haec principia luce clara donauit. Et ex his intelligitur etiam, quam procul abſit Empedoclis amicitia et diſcordia a natura genitrice CVDWORTHI [c], licet omnia alia ſibi videri contendat vir doctiſſimus.

X. Motus hic particularum minimarum, qui iſtas qualitates excitat, a monade, mente nempe diuina, igneque intellectuali eſt [d]. Cura haec et operatio mentis ineffabilis eſt, in mundo conſpicua, quam verſus Empedoclis commendant apud AMMONIVM [e]. Recte itaque motus initium a Deo eſſe, Agrigentino philoſopho tribuit CVDWORTHVS [f]. Ita enim ſyſtematis nexus poſtulat, quod omnia ex monade ſiue igne intellectuali eſſe dicit: aſt materia iners non ex eo eſt, ergo motus eius debuit ex eo procedere.

XI. Fuere vero iſta principia elementorum non ſimilaria tantum et rotunda ſed aeterna quoque [g]: Adeoque non poteſt exiſtere aliquid, quod

 ante

a) l. c. b) l. c. c) ibid.

d) Neceſſario hoc ex th. III. et IV. fluit.

e) In Ariſtot. de interp. p. 107.

f) c. V. ſect. I. §. 48. p. 809. Verſus ipſos Empedoclis ad h. l. affert MOSHEM.

g) PLVT. de plac. phil. L. I. c. 13. 17. STOBAEVS Eclog. phyſ. L. I. c. 17. p. 33 ſeq. Differt itaque ſyſtema atomiſticum Empedoclis a Democritico, quod particulas diſſimilares ponit, et Anaxagorae pro-

ante non fuit, nec poteſt perire quicquam [h]. Idem docuiſſe Pythagoram, allatis elegantiſſimis OVIDII verſiculis probauimus. Id vero de ipſa materia, non de eius diſpoſitione, motu et formatione intelligendum eſt. Hanc enim ſolui et per ignem ad ſtatum chaoticum reduci, ex Pſeudo-Origene ſupra obſeruauimus. Fit tamen hoc aeterna lege periodica [i]; vnde in Empedoclis quoque phyſiologia, vt in Pythagorica aeterna ſunt omnia, quae eſſentiam habent, ſequitur inde porro, quod Empedocli tribuitur:

XII. Natura nihil eſt, niſi permixtio et diuulſio elementorum. Solito clariores ſunt verſus Empedoclis [k]:

Iam quod naturam mortales nomine dicunt,
Hoc nihil eſt; neque enim mortem natura vel ortum
Humano praebet generi; nam mixtio tantum
Mixtorumque ſubeſt quaedam ſecretio rebus,
Idque homines vulgo naturam dicere ſuerunt.

Ex quibus ſimul patet, generationem proprie dictam et mortem apud Empedoclem non eſſe: cui tamen dogmati altius ſubſtratum fundamentum eſt, nempe eſſentias rerum in intelligibilibus illis naturis, quae ex igne intellectuali emanant, conſiſtere, easque vi originis ſuae eſſe aeternas et immutabiles: quibus cum materia fluxa iungatur, quae ſemper per elementorum mixtionem mutetur, neceſſaria ratione inde ſequitur, non res mutari, oriri et interire, ſed ſolam mixtionem particularum materiae.

XIII. Sunt vero quatuor elementa, ignis, aër, aqua atque terra. Ignis Iupiter eſt, Iuno aër, Pluto terra, Neſtis aqua. LAERTIVS [l] ita verſus Empedoclis exhibet:

Iupiter albus et alma ſoror Iuno, atque potens Dis
Et Neſtis, lacrymis hominum quae lumina complet.

Iſta vero elementa, eodem tradente, aſſidue verſant vices, nec deſinunt vsquam, ſed eſt aeternus eorum ordo, hinc iterum philoſophus [m]:

Nonnunquam connectit amor ſimul omnia, rurſus
Nonnunquam ſeiuncta iubet, contentio ferri.

Coniunctione enim, mixtione et ſeparatione elementorum, rerum compoſitarum ortus et interitus, aeterna viciſſitudinis lege ſecundum Empedoclem conſtant.

XIV. Mundus ſolis circumſcribitur ſphaera, quae limitem eius conſtituit [n].

XV. Mundo exoriente primo ſecretus fuit aether, deinde ignis, poſt terra, qua nimis in arctum coacta ob impetum circumagitationis aqua ebulliit:

propius eſt, licet ὁμοιομερείαν eius longe aliud ſint, quam θραύσματα ἐλάχιστα καὶ στοιχεῖα ὁμοιομερῆ Empedoclis. Ad quod non ſatis attendit CVDW. c. I §. 13. p. 18.

h) Verſus Empedoclis habet PLVT. ad. Coloten.

i) LAERT. L. VIII. ſ. 76.

k) PLVT. plac. phil. L. I. c. 30.

l) l. c. conf. STOBAEVS l. c. p. 25.

m) PLVT. l. c. Quoduis vero in cuiusuis locum ſuccedere L. II. c. 7. Empedocli tribuit.

n) IDEM L. II. c. I.

Digitized by Google

ſiit: ex hac aër exhalauit, ac coelum quidem ex aethere natum, ſol ex igne, reliqua circa terram quae ſunt, condenſata coierunt, ex reliquis [o].

XVI. Aëre ſolis impetui cedente, ſeptentriones declinarunt, ita vt partes, iis vicinae in ſublime attollerentur, deprimerentur auſtrinae: atque haec inclinatio toti proinde mundo accidit [p].

XVII. Dextra mundi pars eſt, quae ad tropicum cancri vergit, laeua, quae vergit ad tropicum capricorni [q].

XIIX. Coelum ſolidum eſt corpus, ex aëre factum, ignis vi conſtipato, vt fieri ſolet cryſtallum: continet autem in vtroque hemiſphaerio igneam aëreamque naturam [r]:

XIX. Sidera igneae ſunt naturae, ex eo compoſita igne, qui aethere comprehenſus in prima ſecretione emicuit [s].

XX. Stellae inerrantes in cryſtallo coeli defixae ſunt: planetae vero liberi vagantur [t].

XXI. Sol ingens eſt maſſa ignea, lunam mole ſuperans [u].

XXII. Duo autem ſunt ſoles, quorum vnus primigenius eſt ignis, in altero mundi hemiſphaerio, hemiſphaerium ſuo ſplendori ſemper oppoſitum implens. Sol vero, quem videmus, alterius hemiſphaerii lumen eſt, aëre impleti, calore permiſto, quod a terra rotunda facta reflexione radiorum ſolis prioris in ſole cryſtallinae formae colligitur, atque motum ignei illius ſolis ſequitur. Obſcurum eſt, quid per alterum illum ſolem, primigenium intellexerit: quantum tamen ex allata PLVTARCHI [x] definitione colligi poteſt, ſol noſter eſt collectio radiorum reflexorum a terra ex luce mundum ambiente et terram irradiante profectorum. Antichthona Pythagoreorum occaſionem ſingulari hypotheſi dediſſe, ſuſpicatur IACOBVS THOMASIVS [y]. Certe Pythagoricis eam arriſiſſe, Philolai exemplo conſtat. Qua vero ratione intelligi queat, eleganti ichnographia [z] delineauit V. cl. GEORGIVS CHRISTOPHORVS EIMMARTVS. CVDWORTHVM [a] vero per ſolem primigenium, Deum, lucem intellectualem, intelligentem, non audiendum eſſe, recte notauit cel. MOSHEMIVS [b]. Haec enim lux diuina ſiue ignis per mundum diffuſus eſt, nec ex elementis compoſitus, qualis ſol ille primigenius.

XXIII. Luna diſci formam habet: eaque duplo maiore ſpatio a ſole, quam a terra, diſtat [c].

XXIV. Duplex homini anima eſt, vna ſuperior, ex diuina mundi anima exorta, quae poenae cauſa corpori immiſſa, diuinam tenet originem. Altera ſenſitiua eſt, ex principiis elementorum mediante amore et conten-

 tione

o) ibid. c. 6.
p) ibid. c. 8.
q) ibid. c. 10.
r) ibid. c. 11.
s) ibid. c. 13.
t) ibid.
u) LAERT. L. VIII. ſ. 77.
x) l. c. c. 20.
y) De antichthone Pythagor. Obſ. Hal. T. IV. obſ. 19. ſ. 25.
z) Norimb. 1701. edita, conf. CHR. THOMASIVS ad l. c. p. 405.
a) c l. § 24. p. 34.
b) Ad h. l. Prouocat quidem Cudworthus ad SIMPLICIVM in phyſ. p. 74. qui Empedoclem, ait duos mundos ſtatuiſſe, νοητὸν καὶ αἰσθητόν, verum recentiores Platonici ſuſpecti teſtes ſunt.
c) PLVT. L. II. c. 27. 31.

tione conflata. Probe tenenda eſt haec theſis, ſine qua fruſtra ſyſtema Empedoclis phyſiologicum in concordiam redigitur. Supra enim Sexti teſtimonium adduximus, quo conſtat, Empedoclem aſſeruiſſe non hominum tantum, ſed etiam brutorum animas ex vniuerſi ſpiritu eſſe decerptas. Sed et ipſi a nobis Empedoclis verſus allati ſunt, quibus animam ex elementis componi conſtat. Quae omnia recte cohaerent, iisque etiam, quae de iudicandi et percipiendi ſiue ſentiendi criterio dixit, quaeque ſupra explicuimus, apte reſpondent, ſi duplex anima ſtatuatur. Nec aliter, qui eosdem magiſtros conſuluit, Plato; etſi id neget Cudworthus [d], quem animam ex eodem et diuerſo compoſuiſſe ſupra oſtendimus. Lapſum vero animae purgatio eius per migrationem euincit, et ſatis ea docent, quae ex Iamblicho affert Stobaevs [e], qui fugam a Deo inter cauſas inordinatorum motuum numerat. Alia veterum loca [f] praeterimus. Sed et animam iſtam ſuperiorem daemonem eſſe lapſum et peccantem, ideoque in corpore vagantem, donec purgata ad Deum redeat, ſatis luculenter verſus Empedoclis innuunt, quos ſeruauit Plvtarchvs [g]:

Fata iubent, ſtant haec decreta antiqua Deorum;
Si quid peccando longaeui daemones errant;
Quisque luit poenas, coeloque extorris ab alto
Triginta horarum per terras millia oberrat,
Sic et ego nunc ipſe vagor, diuinitus exul.

Sed et alibi [h] verſus alios Empedoclis affert, quibus per elementa praecipites agi et torqueri iſtos daemonas philoſophus ait, donec purgati et ſuppliciis expiati priſtinae naturae locoque ſuo reſtituantur. Idem alibi quoque repetit, vagari daemonas deorum ira deturbatos e coelo. Id quod mirabitur nemo, qui cogitat, animam mundi non per animalia tantum etiam bruta, ſed per omnes omnino creaturas ſe diffundere, iisque adeſſe rationem diuinam, vt ſupra demonſtratum. Lapſus vero, qua ratione queat explicari, vt ſalua maneat phyſiologia Empedoclea, difficulter patet, niſi, emanationis natura in ſubſidium vocata, eas ignis intellectualis partes quae receſſerunt a Deo, eiusque natura longius, dicamus eo ipſo eſſe lapſas, dum materiae contagio ſe inquinauerunt: quod tamen qua ratione peccatum fuerit, non pateſcit. Vnde ſuſpicamur, Empedoclem aliquid hic tribuiſſe proſopopoeiae poëticae, et naturam emanationis ſpiritualis, quam cum reliquis Pythagoreis admittebat, hac imagine poëtica adumbraſſe, quae ἀλληγορικῶς dicta cum poſtea κατὰ τὸ ῥητὸν accepta eſſent, lapſum animorum introduxere. Etſi et hoc tacendum non eſt, potuiſſe antiquiſſimam inter barbaros traditionem Empedocli anſam praebere, eam cum placitis ſuis phyſiologicis ita conciliandi. Anima itaque cum et ipſa ex horum geniorum

d) l. c. p. 32.
e) l. l. Eclog. phyſ. p. 112.
f) Vid. Plvt. adu. Colot. Plotin. Enn. IV. L. VIII. c. 1. p. 468.
g) De exilio. Hierocles in aur. carm. p. 186. Petrvs Needham ad h. l.
h) De vit. aere alieno T. II. p. m. 475. et de Iſid. p. 144.

rum numero ſit[i], neç mortalis eſſe poteſt, nec ex initiis compoſita: ex quo ſequitur, eam, quae ex elementis conflata eſt, aliam prorſus naturam habere. Et ad hanc animam ſenſitiuam pertinet, quod Empedocli tribuit PLVTARCHVS[k], eius partem principalem ſedem habere in ſanguine.

XXV. Anima omnis generis animalium, plantarumque ſpecies induit, et tamdiu migrat, donec purgata penitus ad Deum reuertatur, eiusque iuncta ſedibus, immo naturae ipſi, Deus fiat. Notiſſima haec μετεμψύχωσις Empedoclea eſt, a Pythagorica diuerſa in eo, quod non in animata, etiam bruta, ſed in inanimata quoque abire animas ſtatuat. Qua de re ipſe de ſe[l]:

Nam memini, fueram quondam puer atque puella,
Plantaque, et ignitus piſcis, pernixque volucris.

Fundamentum vero totius dogmatis ex antecedenti theſi clarum eſt, et ampliori illuſtratione non eget. Futuram vero felicitatem purgatis promiſiſſe mentibus, CLEMENS ALEXANDRINVS[ll] allatis Empedoclis verſibus docet.

XXVI. Animalium corpora, fortuito particularum ſimilarium concurſu efformata ſunt, operam interponente diſcordia et amicitia, vnde et fortuiti concurſus ſigna et veſtigia interdum remanent, et initio animalia duplicis fuere generis. Verſus Empedoclis hac de re ſeruauit AELIANVS[m]:

Multa genus duplex referunt animalia membris
Pectore vel capite aut alio, ſic vt videatur,
Ante viri retroque bouis forma aut vice verſa,
In pecore humanae quondam veſtigia formae.

Idem Empedocli tribuit ARISTOTELES[n] et PLVTARCHVS[o], quem ideo fruſtraneo conatu purgat CVDWORTHVS[p]. Nec in eo quid eſt, quod phyſiologiae Empedocleae repugnet, cum materia ſemel a natura diuina agitata iuxta motus amicitiae et contentionis moueatur. Inde vero ſequitur, prouidentiam Empedocleam, quam alicubi crepat, plane nullam eſſe: agitat enim mens diuina materiam, mundumque verſat, et tamen contrarii hi et monſtroſi effectus inde exſurgunt. Ceterum Empedoclem motum coeleſtium et aliarum rerum naturalium τῷ αὐτομάτῳ permittere, teſtatur etiam ARISTOTELES[q], aſt dum eum tamen Democrito et Leucippo opponit, palam eſt, non ad caſum plane fortuitum, vt his placuit, referenda ea eſſe, ſed ad materiae ſemel a monade commotae, motus ſpontaneos, ſuaeque naturae conformes, id quod etiam theologia Empedoclea ſupra memorata poſtulat.

XXVII.

i) PLVT. de exil. T. II. p. m. [illegible].
k) De plac. L. IV. c. 25.
l) LAERT. L. VIII. ſ. 77. et quae ex veteribus ad h. l. affert MENAG.
ll) Strom. L. V. p. 607.
m) De nat. animal. L. XVI. c. 29.
n) Phyſic. L. II. c. 4.
o) Adu. Coloten T. III. p. 413.
p) l. c. p. 33. Conf. MOSHEM. ad h. l.
q) l. c.

Digitized by Google

XXVII. Mare eſt ſudor terrae, aduſtae a ſole, qui nimia eius compreſſione emittitur [r].

XXVIII. Imago viſibilis obiectorum atque radiorum coniunguntur, idque quod inde exiſtit, radii imaginis compoſitae ſunt [s]. Pari fere ratione de ſpeculorum repraeſentationibus eum ſtatuiſſe Plvtarchvs [t] auctor eſt. Statuebat enim ex obiectis ſpecies emanare, quod et aliis veterum placuit, et ex hypotheſi, materiam ſemper fluere et mutari, facile deduci potuit. Res enim ideo nec mutatae, nec alteratae dici poterant, cum rerum eſſentiae, et naturae intelligibiles illis iunctae immutabiles et aeternae ſint, nec corrumpi queant.

XXIX. Auditus vento interueniente peragitur, auris concauum impellente; quod cochleae inſtar in gyros contortum atque intra aures ſtudioſe elaboratum in ea ſuſpenditur, et tintinnabuli inſtar feritur [u].

XXX. In ſemine maris certae corporis partes et membra continentur, aliae vero in ſemine feminae, hinque appetitus oritur venereus in alterum ſexum, partibus iſtis inter ſe iungi deſiderantibus.

XXXI. Prima foetus reſpiratio in vtero fit, aëre loco humiditatis ſenſim diminutae per poros intrante, quem vbi calor naturalis expulit, eo recedente redit aër, ſicque fit inſpiratio et exſpiratio embryonis.

XXXII. Caro ex aequalibus quatuor elementorum partibus conſtat.

XXXIII. Semina plantarum ouorum inſtar ſe habent, quae matura decidunt et excluduntur. Patet ex his ſpeciminibus, Empedoclem pro temporis ſui ratione plurimum in phyſica quoque ſpeciali valuiſſe, et forte a cognitione anatomica non fuiſſe deſtitutum. Modo genuina ſint et ab Empedocle profecta, quae ei Galenvs [x] tribuit.

XXXIV. Aeternum eſſe naturae ius, cui omnibus obtemperandum ſit, ex Empedoclis verſibus apud Aristotelem [y] colligit Cvdworthvs [z], quem tamen ea, quae de iure non occidendi animantia dixit Siculus philoſophus, de vniuerſali iure perperam explicaſſe oſtendit Moshemivs [a]. Recte tamen is contra Gassendvm [b] tuetur, eiusmodi aeternum ius Empedocli debuiſſe placere. Qui enim aeternis fati legibus et viciſſitudini ex coniunctione Dei et materiae omnia ſubiecit, illi haec fatorum vel neceſſitatis aeterna lex eſt, vt ex Stoico ſyſtemate patet. Et hoc τὸ τῶν πάντων νόμιμον, in laudatis eius verſibus eſt, cuius nobilis pars eſt; omnia animae mundanae per latum aethera, tanquam ſplendoris ingentis, vel ignis intellectualis extenſae coniunctione inter ſe cognata eſſe, hincque animantia non eſſe occidenda. Ita enim verba philoſophi ſe habent:

Ἀλλὰ τὸ μὲν πάντων νόμιμον, διά τ' εὐρυμέδοντος
Αἰθέρος ἠνεκέως τέταται, διά τ' ἀπλέτου αὐγῆς.

§. VIII.

r) Plvt. plac. L. III. c. 16.
s) ib. c. 16.
t) c. 14.
u) Lib. IV. c. 6. conf. Schvlz. Hiſt. medic. Period. I. ſect. 2. c. 7. §. 38.
x) De ſemine L. II. c. 3. et hiſt. philoſ. illi tributa.
y) Rhetor. L. I. c. 13.
z) l. c. p. 32.
a) Ad h. l. n. 14.
b) Ad L. X. Laërt. T. V. opp. p. 158.

Digitized by Google

§. VIII. Praeter Empedoclem celebre quoque inter auditores Pythagorae nomen fuit EPICHARMO Coo, Helothalis filio [c]: quem tamen Megarenſem quidam, alii Samium dicunt [d], vt pater aliis Tyrſus, Tityrus et Chimarus appellatur [e]. Trimeſtris infans Megaras Siciliae delatus eſt, atque inde Syracuſas, vbi philoſophiae nomen dedit [f], et Pythagoreos audiuit, licet ſint, qui inter extraneos eum diſcipulos tantum numerent [g]. Cum vero partim Pythagoreorum legibus impeditus philoſophiam Pythagoricam propalare non auderet, partim ob Hieronis tyrannidem a publica philoſophiae profeſſione abſtineret [h], ad antiquam comoediam ſtudium mentemque applicuit [i], et in theatro ſubinde Pythagorica dogmata verſibus comprehenſa vulgauit, id quod male Pythagoreos habuit. Valde fuiſſe verſatum in naturali, ſalutari et morali philoſophia ſcriptis his de argumentis libris, aſſerit LAERTIVS [k]. Pauca tamen ex iis ſeruata nobis a veteribus ſuperſunt. Libros enim eius in Vaticana bibliotheca exiſtere, fides erit penes nonneminem [l], qui id aſſerit. Nonagenarius obiit [m], aliis [n] XCIX annos vixiſſe traditur, et poſt mortem ſtatua honoratus eſt, cuius inſcriptionem ſeruauit LAERTIVS [o]. *Epicharmus.*

§. IX. Inter dicta Epicharmi, veteribus valde laudata et in ore habita [p], ſequentia mentem eius de doctrinis quibusdam philoſophicis exponunt: *Philoſophia Epicharmi.*

I. Fieri nequit, vt a nihilo quid primum proueniat.

II. Nec igitur quicquam primum prouenit, nec quicquam ſecundum.

III. Dii ſemper extiterunt, nec deſierunt eſſe vnquam [q]. Deos vero Epicharmi, ſolem, lunam, ſtellas, terram, aquam eſſe Menander docet apud STOBAEVM [r], et ratio ſyſtematis Pythagorici poſtulat.

IV. Chaos vero cum primus Deorum genitus dicatur, mutatio fit in materia.

V. Materia vero perpetua in mutatione conſiſtit, et ſemper diuerſa eſt a ſe: nec ſumus hodie, qui heri fuimus, vel erimus cras, qui fuimus hodie. Obſcuros et confuſos de his dogmatibus phyſicis verſus Epicharmi nobis ſeruauit LAERTIVS, iisque lucem accendere poſt Scaligerum et Caſaubonum, non ſine eruditione conatus eſt Marquardus Gudius [s]. Qui ſi ita intelli-

c) LAERT. L. VIII. ſ. 78.

d) SVIDAS in Epicharm. T. II. p. 842.

e) ibid. IAMBLICH. vit Pyth. c. XXXV. n. 241. qui et filii eius, Metrodori meminit, qui ſalutari arti nomen dedit, et patris ſcripta commentariis illuſtrauit.

f) LAERT l. c.

g) IAMBLICH. c. XXXVI. n. 266. qui potuit autem doctrinam Pythagoricam propalare, ſi extraneus auditor veras eius rationes non percepit?

h) ibid. Libere tamen aduerſus Hieronem ſe geſſiſſe teſtatur PLVT. in apophth. T. III. p. m. 326. et de adul. ib. p. 172. vbi leuitatem iocandi in Epicharmo notat.

i) Conf. VOSSIVS de poëtis, FABRIC. Bibl. Gr. Vol. I. p. 645. Fragmenta collecta habes in ſententiis Comicorum, et H. STEPHANI poëſi philoſ. p. 54.

k) l. c.

l) TIRAQVELLVS de nobilit. c. 31. quem ſequitur cl. SCHVLZIVS Hiſt. med. Per. I. ſect. II. c. 7. §. 32. p. 171. qui eum inter medicos quoque veteres refert, ait enim Laërtius, eum ἰατρολογεῖν. Non tamen confundendus eſt, cum Epicharmo medico, Demolochi Comici Syracuſani parente.

m) LAERT. l. c.

n) LVCIAN. in longaeu. T. II. p. 835. VOSSIVS l. c. p. 33.

o) l. c.

p) IAMBLICH. n. 166. Platonem Epicharmi vitulo araſſe, ſupra ex LAERT. L. III. ſ. 10. notauimus.

q) Verſus Epicharmi ſeruauit LAERT. L. II. ſ. 11.

r) Serm. CCXXVIII. p. 753.

s) Apud MENAG. ad l. c. Laërt.

Digitized by Google

telligantur, vti expoſuimus, et inter ſe cohaerent, et cum placitis Pythagoricis, quae Epicharmus ſecutus eſt, concordant. Duo enim principia ponebat, Deum et ex eo aeternas naturas, intelligibilia Deosque, ad quos iſtas ſummas mundi partes ſchola Italica retulit: et materiam ſemper fluxam et in momenta mutabilem: illa mutari nequeunt, haec ſemper verſatur in mutatione.

VI. Mors alienum quid eſt, et ad nos non pertinens, adeoque non extimeſcenda. Senſus hic eſt ſententiae Epicharmi apud SEXTVM EMPIRICVM[t]:

Ἀποθανεῖν ἢ τεθνάναι, ὄ μοι διαφέρει.

Paulo aliter CICERO[u]: *Emori nolo, ſed me mortuum eſſe nihili aeſtimo.* Duplici vero ſenſu haec accipi poſſe, quilibet videt, vel Epicureo, quo ſignificat, poſt mortem nihil nos eſſe, adeoque nullis nos angi malis, vel Stoico, poſt mortem redire animas in Deum: Priorem ſenſum Epicharmo affingit Sextus, qui Epicurum ſuum hoc dogma Epicharmo ſurripuiſſe tradit: ſed id cum Pythagorico ſyſtemate, quod Siculus poëta ſecutus eſt, non conuenit, et poſterior explicatio melius et aptius cohaeret. Teſte enim PLVTARCHO[x] praeclare Epicharmus docuit: concretum corpus fuiſſe, et diſcretum in mortem; rediiſſe vnde venerat terram deorſum, ſpiritum ſurſum; in his nihil iniquum eſſe. Quae genuina Pythagorica ſunt, et reliquis dogmatibus Epicharmi pollicem premunt.

VII. Ipſum hominis ingenium mosue (τρόπος) vel bonus vel malus daemon eſt[y].

VIII. Quisquis ſuapte natura procliuis ad bona fuerit, nobilis eſt, quamuis matre natus Aethiope[z]. Alia afferunt veteres paſſim, quae collegit diligentiſſimus STOLLIVS[a], ſed ea exoterica ſunt, et ad Philoſophiam Epicharmi proprie non pertinent.

Ocellus Lucanus.

§. X. OCELLVS, Lucanus fuit, Archyta tempore prior, eius enim nepotes ſe conueniſſe, et ab eis Ocelli ſcripta, *de lege, regno, ſanctitate* et *vniuerſi generatione* accepiſſe, is ad Platonem ſcripſit[b], ex quo de eius aetate coniectura fieri poteſt. Fratrem habuit Ocylum, et ipſum quoque Pythagoricae ſectae addictum[c]. Scripſit, vti dictum, *de vniuerſo* librum, qui hodienum extat, poſt CAROLVM EMANVELEM VIZANIVM[d] a THOMA GALEO[e] editum, ex quo librum ARISTOTELIS *de generatione et corruptione* fere tranſſumtum videri obſeruauit SYRIANVS[f]. Non vero

t) Aduerſ. Mathem. L. I. ſ. 273. qui tamen ſ. 284. non Epicharmo, ſed Sophroni tribuit. Dauiſii emendationem a FABRICIO h. l. allatam reſpuit ſeries verborum Sexti.

u) Tuſc. Qq. L. I. c. 8. vbi Epicharmum acutum, nec inſulſum hominem, vt Siculum, appellat.

x) Conſol. ad Apollon. T. III. p. 233.

y) STOBAEVS Serm. XXXVI. p. 398.

z) ibid. Serm. CCXVIII. p. 727.

a) Hiſt. phil. moral. gent. §. CXXXVIII. p. 248 ſeqq. et ante eum CONR. RITTERSHVSIVS ad OPPIANI Halieut. L. I. et ad PORPHYR. n. 29. p. 38 ſeqq. Auctorem fuiſſe introductarum inter Graecos aſpiratarum literarum Θ et Χ tradit Ariſtoteles apud PLINIVM L. VII. c. 56.

b) Extat epiſtola apud LAERT. L. VIII. ſ. 80.

c) IAMBLICH. de vita Pyth. e vlt. n. 267.

d) Bonon. 1646. 4. Amſt. 1661. 4. de aliis editionibus vid. FABRIC. Bib. Graec. Vol. I. p. 496.

e) Opuſc. Mytho. l. p. 506 ſeq. ed. Amſtelod.

f) In Metaphyſ. Ariſt. verba edit. Galei praefixit PEARSONIVS.

Digitized by Google

vero more Pythagorico dialecto Dorica ſcriptus hodie extat, ſed communi, a grammatico ſine dubio aliquo ita mutatus, vt facilius intelligeretur, cum Pythagorica ſcripta ob Doricum loquendi morem obſcura fuerint admodum, vt ſupra dictum eſt. Dorice enim initio conſignatum fuiſſe, ex fragmentis apud STOBAEVM[g] occurrentibus patet, quae primae dialecti veſtigia ſeruant. Non audiendi itaque ſunt, qui vel Ocellum e numero Pythagoreorum eiiciendum, vel ei hunc librum denegandum eſſe contendunt, quo maxime tendit doctiſſimorum ex Britanna gente virorum THOMAE BVRNETII[h] et SAMVELIS PARCKERI[i] de huius libri auctore diſputatio. Hic enim ex Ariſtotelis ſcriptis librum compilatum eſſe contendit, et politiorem, putat, Atticorum ſermonem iuniorem aetatem prodere, qualem longo poſt tempore conſecuti fuerint. Vti, porro monet, phyſicis quibusdam vocabulis, quorum inuentor atque architectus Ariſtoteles perhibeatur, totumque argumentum Peripateticum eſſe, et prorſus Peripatetico more tractari, vt nihil aliud, quam Peripateticae phyſiologiae epitome videatur. Potiſſimum cum de elementorum mutatione et qualitatum, tum principum, tum ex iis ortarum varietate ad vsque ſexdecim familias tractauerit: qualia primus Ariſtoteles accurate dixerit. Et ſapere hunc auctorem nihil Pythagoreum, cum absque numeris philoſophetur, ſed redolere Peripaticiſmum, quem quilibet prima facie agnoſcat, cum e contrario nemo e Pythagoreis tantopere a ſectae ſyſtemate receſſerit. Quae etſi erudite diſputantur, examen tamen non ſuſtinent. Fatetur enim ipſe vir doctiſſimus, potuiſſe ex Dorica ſicut et multi alii, vt ſaeculo accommodentur, in Atticorum iſtam, qua aetas politior vtebatur, poſtmodum verti: qua via, quasdam verborum ſignificationes nouosque terminos, vt magis liber in ſe difficilis intelligeretur, ſimul irrepſiſſe vero eſt longe ſimillimum. Nec tam diſſimile eſt ſyſtema Ocelli Pythagoreo, quam viſum theologo celeberrimo. Supra enim in phyſiologiae Pythagoreae delineatione oſtendimus, 1. mundum genitum quidem a Deo, non vero in tempore, ſed in cogitationibus, adeoque reuera eſſe aeternum, non quidem ratione principii, ſed tamen ratione exiſtentiae, initii et durationis; 2. mundo comprehendi omnia; 3. ex nihilo nihil fieri; 4. mundum cauſam rerum omnium eſſe efficientem, quia Deum comprehendit; 5. res omnes inter ſe fatali vinculo coniungi, hincque 6. aeternam hanc fati legem eſſe, vnde aeterna mundi duratio ſequitur. Aſt haec primaria et fundamentalia Ocelli dogmata ſunt, quibus ex ſchola Pythagorae totum ſyſtematis ſui aedificium inaedificauit. Nam nihil eſſe extra Deum et materiam, quibus partibus mundus conſtat, et vtrumque principium eſſentiali fati vinculo ita vniri, vt Deus materiam aeternam moueat, Pythagorae et Ocelli κυρίαι δόξαι ſunt. Nec, quae ſubtilius de elementorum mutatione diſſeruntur, indigna ſunt ſchola Italica, cum Empedoclis exemplo conſtet, poſteriores Pythagoricos, relicta ob-

g) Eclog. phyſic. L. I. c. 24.
h) Archaeolog. philoſ. L. I. c. 11. p. 425.
i) De Deo diſp. IV. ſect. 3. p. 367 ſeq.

ſcura per numeros philoſophandi methodo de rerum naturalium cauſis ἁπλῶς magis et aperte mentem ſuam expoſuiſſe. Cumque Plato ab Archyta librum hunc acceperit, ſatis inde manifeſtum eſt, eum ante Ariſtotelem extitiſſe, et tranſtuliſſe inde more ſuo Stagiritam multa in ſyſtema ſuum, quod tamen longe aliam ſignificationem ſenſumque habet, quam Ocelli. Non eiiciendum itaque nobile antiquitatis philoſophicae monumentum ex Pythagoreorum circulo, ſed ſcholae ſectaeque ſuae relinquendus Ocellus, quem tamen ſubtilius magisque luculenter de rebus phyſicis diſputaſſe, quam veteres primosque Pythagoreos, et propria atque domeſtica habere principia non negamus. Sed vt ipſe Lector iudicare, et cum Pythagoreo ſyſtemate Ocelli φιλοσοφέμενα conferre queat, en breuem eius διατύπωσιν:

Philoſophia Ocelli.

I. Quaedam certis indiciis, natura docente cognoſcuntur, quae ratione probabili et coniectura diſcuntur.

II. Vniuerſum nec interiturum vnquam eſt, nec vllum vnquam habuit ortum, ſed fuit ſemper et futurum eſt. Praecipuum hoc aſſertum eſt, in quo Ocellus abiiſſe a ſchola Italica putatur, ſed perperam. Vniuerſum enim, Deum et materiam comprehendens. Semper extitiſſe Pythagoras, vt ſupra demonſtratum, docuit. Nec aliud hos philoſophos paſſum eſt aſſerere, axioma ſenſu abſoluto admiſſum: ex nihilo nihil fit. Mundus autem et vniuerſum ſenſu Pythagoreo et Stoico idem ſunt. Rationes vero ab Ocello contra generationem vniuerſi allatae etſi Peripateticae videntur Parckero, a Pythagoricis tamen non abludunt: cuncta enim natura generationis et mutationis nituntur. Pone vero horum loco naturam monadis et dyadis, et habebis Ocellum totum Pythagoreum.

III. Vniuerſum totum hoc mundum indicat, qui ideo hoc nomen accepit, quod ex vniuerſitate rerum diſtinctus ornatusque ſit. Probe hoc tenendum eſt, ad intelligendam veram Ocelli doctrinam: is enim ornatum mundi, ab eius natura diſtinguit, et hanc aeternam eſſe aſſerit, quod pauci viderunt, qui Ocelli phyſiologiam culparunt, quod mundum hunc faceret aeternum.

IV. Perfecta et abſoluta quaedam naturarum omnium collectio eſt, extra quam nihil prorſus conſiſtit, ſed in quo vniuerſo vel vt partes, vel vt res aduentitiae et externae (ἐπιγεννήματα) comprehenduntur.

V. Mundus cum nulla alia re, quam cum ſe ipſo connexionem et conſenſum habet: cum vero ſingulae quaeque res ex naturis non in ſe perfectis (αὐτοτελῆ) conſtent, opus habent connexione cum iis, quae extra eas ſunt: e. g. animalia cum aëre, viſus cum lumine, ſtirpes cum terra.

VI. Sunt vero rerum eſſentiae, naturae et principia, quae videri oculis non poſſunt, aliisque rebus cauſae ſunt. cur perfectae ſint, ſua vi perfectae et abſolutae. Satis luculenter Pythagoreas naturas aeternas ſiue intelligibilia reſpicit. Ait enim ea efficere, vt ſua ſponte reliqua ſeruentur ac permaneant, rebusque aliis conuenientiam et concentum praebere: quae cum in mundo

Digitized by Google

mundo non comprehendantur tantum, ſed et eum conſtituant, mundum inde concludit, ſempiternum eſſe et durare, et auctorem eſſe, cur aliae res quoque durent et conſiſtant.

VII. Impoſſibile eſt, vt id quod eſt, aut ex nihilo fiat, aut in nihilum abeat. Quae ratio totum hoc ſyſtema fulcit. Iisdem rationibus vſus eſt apud PHILONEM[k], Critolaus Peripateticus, licet Peripateticum ſyſtema ab Ocelli differat.

VIII. Extra vniuerſum nihil eſt, cum omnia cetera in vniuerſo comprehendantur, ac totum, vniuerſumque idem habeatur, ac mundus: adeoque nec cauſa externa mundum poteſt deſtruere.

IX. Partes primae et maxime honorandae vi naturae vniuerſi ſucceſſionis continuationem non habent, ſed mortalia; propriaeque conſtitutionis progreſſionem recipiunt.

X. Quae prima mouentur, eodem modo et ſecundum ea, quae ipſisſima ſibi ſunt per circulum mouentur. Miramur viros acutos, qui Peripateticam hanc diſputationem eſſe contendunt, non vidiſſe Pythagorea πρῶτα, τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχοντα, quae cum aeterna ſint et maneant, reliqua circa ea verſantia, mutationem ex alio in aliud patiuntur circulo naturali et fatali.

XI. Ignis enim ſi in vnum cogatur, et denſeſcat, aërem, aër aquam, aqua terram producit: a terra viciſſim idem vsque ad ignem, a quo coeperat, mutatio, circuitus peragitur. Homines vero, non ita redeunt, ſed diſſoluuntur. Manet itaque vniuerſum, partes et res aduentitiae intereunt et deſtruuntur.

XII. Figura mundi globoſa eſt, et motionis genus illud habet, quod in orbem fertur, tempus infinitum, in quo verſatur motus, ſubſtantia vniuerſi augeri et mutari in melius et deterius nequit.

XIII. Duae in vniuerſo exiſtunt res, quarum altera generatio, altera generationis habetur cauſa.

XIV. Generatio eſt, in qua res ipſae mutantur, generationis cauſa, vbi ſubiecta res eadem ſeruatur et permanet, haec cauſa efficiens et agens, illa recipiens et patiens eſt.

XV. Fatorum diſpoſitione impatibilis ac immobilis mundi pars diſtinguitur, lunaeque curſu mortale et immortale ita diuidit, vt ſupra eam ſit Deorum genus, infra eam natura contentionis, generationis et interitus.

XVI. In ea mundi parte, qua generatio dominatur, tria occurrunt; corpus contrectabile, quod ſubiectum eſt rerum oriundarum, quod omnia recipit: e. g. aër ex quo ſonitus, tenebrae et lux ex quibus color: ſecundum res contrariae, vt mutationes et alterationes complcantur, tertium ſubſtantiae, quarum illae facultates ſunt, vt ignis et aqua, et aër et terra.

XVII. Harum facultatum quatuor numero ſunt, calor et frigus, vt cauſae efficientes, ſiccitas et humor, vt cauſae patientes; materia autem eſt, quae omnia recipit, commune nempe quoddam, quod rebus omnibus ſubiicitur.

k) De mundo incorruptibili.

 XVIII.

Digitized by Google

XVIII. Qualitates et differentiae corporum aliae primae ſunt, aliae ex primis ortae, ſuntque numero ſexdecim, calor et frigus, humor et ſiccitas, hae primae; grauitas et leuitas, raritas et denſitas, laeuor et aſperitas, durities et mollitudo, tenuitas et craſſities, acumen et obtuſitas, hae ortae, et multiformes.

XIX. Ignis et terra extrema ſunt elementa, aqua et aër media.

XX. Ignis calidus et ſiccus eſt, aër calidus et humidus, aqua humida et frigida, terra frigida et ſicca.

XXI. Mutantur in ſe mutuo elementa, vnumque ex altero oritur, cum vniuscuiusuis elementi contraria interit facultas, cognata et eiusdem generis ſeruatur. Ita deleto vno contrariorum pari generatio abſoluitur.

XXII. Ex cauſis efficientibus id quod in alio generat, eſt vniuerſa mundi pars, quae ſupra lunam poſita eſt, propius vero ſol ipſe, qui appulſu ſuo et abſceſſu aërem continenter immutat et variat, vnde omnis in terra mutatio. Sed et orbis ſignifer, qui oliquus eſt, ad ſolis motum, et vniuerſi ornatum confert, et efficit, vt in eo alia res gignendi, alia patiendi vim habeat.

XXIII. Cum mundi ornatus et diſpoſitio ſemper exiſtat, etiam quae in eo diſpoſita digeſtaque ſunt, ſemper exiſtant neceſſe eſt. Cum mundo itaque aeterno partes quoque eius aeternae ſtatuendae ſunt. Mens Ocelli eſt, ſemper vniuerſi rationem eandem fuiſſe, et ab aeterno res immutabiles per ſe ſubſtitiſſe, generationi obnoxia ab aeterno iſtam partium mutationem fuiſſe paſſa.

XXIV. Cum itaque in vnaquaque mundi parte collocatum ſit aliquod eximium animalium genus, in coelo Dii, homines in terra, daemones in aëre (ἐν μεταρσίῳ) neceſſe eſt humanum genus eſſe perpetuum. Daemonas dum auctor in ea regione aſſerit, quae igni et aëri infra lunam tribuitur, manifeſte ſatis ab Ariſtotele diſſentit, cui nullus daemon eſt, qui ſphaeram non moueat aliquam coeleſtem.

XXV. Terrae partes vi mutantur et intereunt, ipſa terra nunquam interitura eſt.

XXVI. Hominis generatio non voluptatis, ſed ſobolis procreandae cauſa ſuſcipienda eſt.

XXVII. Generationis facultatem infinite continuatam effecit Deus, vt homo diuinitatis fieret particeps.

XXVIII. Homo vniuerſi huius, tanquam domus alicuius et ciuitatis, maxima pars eſt.

XXIX. Manſuetiſſimum et optimum animalium homo eſt, vnde et officia eius fluunt. Hactenus Ocelli phyſiologia, ex qua patet, quid de eius atheiſmo [l] ſtatuendum ſit, qui eodem, quo totius Pythagoricae ſcholae phyſiologia relabitur. Seruauit vero nobis Stobaevs fragmentum ex libro Ocelli

l) Conf. Reimmann. Hiſt. atheiſmi c. XX. §. 3. p. 153. Hiſt. crit. de la philoſophie T. II. p. 99. Hiſtoire univerſelle p. 10.

Digitized by Google

Ocelli de legibus, ex quo ſatis luculenter apparet, fruſtra eos eſſe, qui Peripatetice magis, quam Pythagorice ſyſtema eius explicant. Ait enim

XXX. Corpora vita continet, huius vero cauſa anima; mundum vero harmonia, huius autem cauſa, Deus; familias vero et ciuitates, concordia, huius autem cauſa, lex.

XXXI. Quod ſemper mouet gubernat, quod ſemper patitur gubernatur; et illud quidem poteſtate prius, hoc vero poſterius; illud diuinum eſt rationem habens, et mentis particeps, hoc vero genitum et rationis expers, et mutabile.

§. XI. TIMAEVS Locrenſis, Platonis aetate ſcholam Italicam nobilitauit [l], quamquam Socratem et Timaeum eodem ſeculo fuiſſe negat MACROBIVS [m]. CICERO [n] enim diſerte inter ceteros Pythagoreos Timaeum Locrum acceſſiſſe, eumque cognouiſſe, et didiciſſe Pythagorea, teſtatur. Idem HIERONYMVS [o] aſſerit. Certe librum Timaei; *de rerum natura* acquiſiuit, indeque Timaeum ſuum conſcripſit. Aſtronomiae eum peritiſſimum fuiſſe, et in ſcientia naturae vniuerſi potiſſimum operam collocauiſſe PLATO [p] et CHALCIDIVS [q] aſſerunt. Libri breuis, ſed luculenti *de anima mundi* iacturam praeuertit PROCLVS, qui commentariis ſuis in PLATONIS Timaeum eum praemiſit [r], vnde ſaepius cum Platonis operibus et ſeparatim editus eſt, de quibus editionibus conſulendus eſt FABRICIVS [s]. Elegantem debemus GALEO [t], verſionem emendatam poſt alios STANLEIO [u]. Tribuit praeter hunc libellum Timaeo *mathematica* quoque et librum *de vita Pythagorae* SVIDAS [x], de quo tamen merito viri docti [y] ambigunt. Etſi vero in hac de natura vniuerſi tractatione Pythagoreorum veſtigiis inſiſtit Timaeus, duplici tamen potiſſimum nomine ab iis receſſit. Nam et partem architectonicam phyſicae doctrinae clarius expoſuit et relicta conſideratione vniuerſi tanquam vnius et totius ſiue monados, duas primas cauſas abſolutas poſuit, Deum ſiue mentem fontem naturarum intelligibilium, et neceſſitatem ſiue materiam, corporum ſcaturiginem; et ex acceſſu Dei ad materiam (libero an neceſſario non definiuit, vt poſtea Plato, cui prius placuit; eiusque ſecundum ideam formatione mundi geniti hiſtoriam deriuauit. Quam phyſiologiam cum ſupra in deſcribenda Platonis naturae contemplatione expoſuerimus, repetenda ea hic non ſunt. Meretur tamen Timaei libellus cum Platonis Timaeo conferri, vt inde pateat, in quo hic ab illo receſſerit. Dudum enim obſeruatum eſt viris doctis [z], Platonem, dum Locro lucem dare conſtituit, in nonnullis locis ſimplicem et rectum ſcriptorem anili ſuperſtitione, et commentis quibusdam ex Aegyptiorum ſcholis corrupiſſe, et putida

l) Ocellum Timaei πρόοδον et praeambulonem vocat PROCLVS L. III. in Tim. Plat.
m) Saturnal. L. I. c. 1.
n) De finib. L. V. Tuſc. Qq. L. I.
o) Apolog. contra Rufin. fin.
p) In Timaeo.
q) Comm. in Tim. p. 55.
r) Vid. FABRICIVS Bibl. Gr. Vol. VIII. p. 523.
s) Vol. II. p. 21. et l. c.
t) Opuſc. mythol. p. 541 ſeqq.
u) P. VIII. Hiſt. phil. p. 803 ſeqq.
x) T. III. Tim. Locr. p. 472.
y) IONSIVS de Script. hiſt. phil. L. I. c. 6. p. 32 FABRICIVS l. c.
z) GALEVS praef. ad Timaeum, FABRICIVS l. c.

Timaeus.

da quadam diligentia illuc congeſſiſſe, quae commodius et modeſtius notantur a Timaeo, veluti ſunt nugae περὶ μεταφύσεως, in quibus nimius eſt Plato, quas explicat quidem, ſed confictas ait Timaeus. Dum etiam dialogiſtica methodo Timaei phyſiologiam Plato explicuit, ſcriptorem ſatis luculentum, ſi Doricam dialectum tollas, obſcurauit. Ceterum in libera Locrorum ciuitate ſeniorem fuiſſe et reipublicae praefuiſſe Timaeum, aſſerit SYNESIVS [a]. Fuere et alii Timaei etiam Pythagorici, cum noſtro non confundendi [b].

Archytas Tarentinus.

§. XII. Praeter Timaeum ex Pythagoreis Platonis praeceptor inclaruit ARCHYTAS TARENTINVS, octauus, ſi PHOTII anonymus [c] audiendus eſt, ſucceſſor a Pythagora, Platoni coaeuus, qui eum conuenit, et Pythagoream diſciplinam ab eo didicit. De *eius Alcmaeonis Timaei et Archyteorum* philoſophia librum ſcripſiſſe Ariſtoteles dicitur [d], qui forte pars fuit libri eius etiam deperditi, *de philoſophia Pythagoreorum*, quali tractatione Ariſtoxenus quoque *de Archyta* quaedam tradidiſſe videtur. Tarentinus fuit Mneſagorae, vel, vt vult Ariſtoxenus Heſtiaci filius [e]. Metaponti philoſophiam Pythagoream eductus [f] celeberrimus in ſchola Italica euaſit philoſophus. Ipſum vero Pythagoram audiuiſſe, quod aſſerit IAMBLICHVS [g] cum temporum rationibus non cohaeret. Sectae enim huius parens inter Olymp. LX. et LXX. floruit, vt ſupra demonſtratum, Archytas Platonis conuerſatione vſus eſt Olymp. XCVI. vixitque adhuc, eo in Siciliam profecto, vnde profecta aetate eſſe non potuit, cum primum eum Plato conueniret. Quibus poſitis recte a Photii anonymo octauus ille a Pythagora ſucceſſor ſtatuitur, cum ſeculum integrum inter vtrumque intercedat. Vt vero IAMBLICHI fidem ſtabiliant, qui contrarium aſſerit, diuerſam viam viri docti iniuerunt. Et B. ANDREAS SCHMIDIVS [h], ideo diſcipulum Pythagorae dici putat, quod a genuinis eius diſcipulis eruditus fuerit: id vero verbis Iamblichi repugnat, qui Archytam dicit Pythagorae συγχρονήσαντα. Aliter itaque, cum verba haec euidentia ſint, ſubueniendum ratus FRANCISCVS PATRICIVS [i], duos Archytas comminiſcitur, ſeniorem et iuniorem, quorum ille Pythagoram audiuit, hic Platonis praeceptor fuit. Sed hoc inuitis veterum fit teſtimoniis, qui duos Archytas, ſeniorem et iuniorem ignorant. Etſi enim Anonymus Photii et Iamblichus Archytam πρεσβύτερον vocant, non tamen hoc aetatis indicium eſt, ſed dignitatis, quam in republica habuit, quemadmodum et de Timaeo SYNESIVS [k] dixit, ὅτι ἐπολιτάρχει τε καὶ ἐπρέσβευε καὶ τἄλλα ἐπολιτεύετο, *quod ciuitati tanquam ſenior praefuerit, rempublicam moderatus ſit.* Maiori veriſimilitudine difficultati obuiam iturus doctiſſimus DODWELLVS

a) De dono aſtrolabii p. 307.

b) Conf. FABRIC. l. c.

c) n. 1. ad calc. PORPH. vit. Pyth. ed. Kuſteri.

d) Conf. IONSIVS de Scr. Hiſt. phil. L. 1. c. 11. p. 54. BVRNET. Archaeol. phil. L. I. c. 11. p. 431.

e) LAERT. L. VIII. ſ. 79. SVIDAS in Archytas T. I. p. 347.

f) VALER. MAX. L. IV. c. 1. n. 1. STRABO L. VI.

g) c. XXIII. n. 103.

h) Elegantem is dedit diſſertationem de Archyta Tarentino Ienae 1683.

i) Diſcuſſ. Peripat. T. II. L. I. p. 182 ſeqq.

k) l. c.

Digitized by Google

LVS [l], non eum Pythagoram putat primum praeceptorem habuiſſe, ſed alium iuniorem Aliptam; nos vero ſupra iam indicauimus, incertiſſima eſſe, quae de hoc Pythagora afferuntur, an vnquam inter diſcipulos Pythagorae fuerit. Nec Iamblichus de alio, quam Samio philoſopho, ſectae parente loquitur. Rectius itaque Iamblichum deſeruit, eiusque in annotandis temporum rationibus ἀβλεψίαν reprehendit illuſtris BENTLEIVS [m]. Nouo enim hoc exemplo conſtat, parum certitudinem chronologiae hominem nugiuendulum curauiſſe, modo corraderet, quae Pythagorae famam extollerent. Neque mirum Archytam eum inter coaeuos Pythagorae numeraſſe, qui Leucippum, Alcmaeonem, Hippaſum, Eurytum et Philolaum, omnes illo iuniores Zamolxin, Charondam, Zaleucum ſeniores in hanc claſſem retulit. Tanta vero Archytas floruit eruditionis inter Italicos laude, vt magnos viros, Philolaum, Eudoxum [n] et Platonem [o] diſcipulos haberet. Addit his Empedoclem SVIDAS [p], quem ex recentioribus ſecuti ſunt ERASMVS [q] et SAMVEL TENNVLIVS [r], ſed et hoc, more Suidae, confuſe et contra temporum fidem; Empedocles enim Olymp. LXXXIV floruit, Archytas Olymp. XCVI, adeoque hic illius praeceptor eſſe nequiuit, et veriſimilius diceretur, Archytam ab Empedocle philoſophiae diſciplinam accepiſſe, de quo tamen ſilent veteres. Emicuit vero eius eruditio non in philoſophiae tantum praeceptis, ſed et in mathematica cognitione; quantus enim in geometria fuerit, problematum analyſes LAERTIO [s] et VITRVVIO [t] memoratae teſtantur. Imprimis autem in mechanica immortale nomen ſibi peperit; nam non primus tantum eam artem mechanicis principiis vſus, forma artis concepta tradidit [u], ſed et machinis affabre effictis omnes in ſtuporem coniecit et admirationem. Cochleas enim fecit et trochleas, et imprimis ſimulacrum columbae volans, quod tamen, vbi ſemel quieuiſſet, ſe ipſum rurſus eleuare non poſſet [x]. Crepitaculum quoque ab eo inuentum, ſiue πλαταγή, quod in prouerbium abiit, etſi coniecturis magis, quam certa definitione dici queat, qualis illa machina fuerit [y]. Non vero philoſophica tantum eruditione et ſumma mathematicarum ſcientiarum peritia famam ſibi conciliauit, ſed et virtutis ornamentis et ſummis in rempublicam meritis in admiratione apud omnes habitus eſt [z]. Septies ideo reipublicae praefectus eſt, cum ceteri plusquam annum imperare lege prohiberentur. Exercitui quoque praefectus nunquam victus eſt, ſemel inuidiae ceſſurus imperio ſe abdicauit, quo facto ſtatim in hoſtium poteſtatem exercitus venit [a]. Virtutum vero in eo cumu-

l) De aetat. Pythag. loco ſupra cit.
m) De epiſt. Phalaridis p. 87.
n) CICERO de oratore, LAERT. L. VIII. ſ. 86.
o) ib. ſ. 79. p) l. c.
q) Chiliad p. m. 550.
r) Ad IAMBLICH. Introd. in Nicomach. Geraſ. Arithmet. p. 80. s) L. VIII. ſ. 83.
t) L. IX. c. 3. conf. VOSSIVS de ſcient. math. c. XLVIII. §. 1. p. 286. et imprimis B. SCHMIDIVS l. c. S. III. §. 3 ſeqq. u) LAERT. L. VIII. ſ. 87.
x) GELLIVS L. X. c. 12. quam machinam illuſtrauit SCHMIDIVS l. c.
y) SVIDAS l. c. ERASMVS Chil. p. m. 550. SCHMIDIVS l. c. cl. FR. AD. LAMPE de Cymbalis veterum, c. 9.
z) LAERT. ſ. 79.
a) Ariſtoxenus apud EVNDEM ſ. 87. MENAG. ad h. l. AELIAN. L. VII. c. 14.

cumulum fuiſſe, veteres magno conſenſu praedicant, laudantque humanitatem, cum pueris ſeruorum per otium ludere non dedignantis[b], ſeruisque benigne imperantis[c], eosque ſi ira fuiſſet commotior, more Pythagoreo[d] non caſtigantis; morum modeſtiam, omnis foeditatis in ſermone abſtinentiſſimam, adeo, vt ſi quae neceſſitate coacto obſcoena eſſent proferenda, muro potius inſcriberet, quam ore proferret[e], candorem item pietatem et dexteritatem in adminiſtranda republica, de qua virtute egregia nobis dicta eius veteres conſeruarunt[f]. Erga peregrinos et hoſpites quanta beneuolentia vſus ſit, praeſtita Platoni hoſpitalitatis et amicitiae officia, ſuo loco commemorata, loquuntur. Itineribus, bello, et reipublicae adminiſtratione magnam licet vitae partem conſumſerit, non tamen diligentia eius philoſophiae ſtudiis librisque ſcribendis[g] defuit[h]. Ex iis liber metaphyſicus *de vniuerſi natura* hodie ſupereſt[i], in quo decem praedicamenta explicuit, fragmenta vero, non tractationem *de ſapientia et de bono viro et beato* ex Stobaeo edidit THOMAS GALEVS[k]. Obitum eius ex naufragio eleganti carmine cecinit HORATIVS[l]. De philoſophicis vero eius placitis pleraque tacent veteres, praeter ea, quae de categoriis reſtant, vnde ſua hauſit Ariſtoteles, Pythagoreorum compilator ſtrenuus. Pauca, quae ex fragmentis apud veteres occurrunt, haec monent:

Philoſophia Archytae.

I. Naturam temporis eſſe numerum quendam, motum, vel etiam ſpatium naturae totius vniuerſi[m].

II. In motu naturali quocunque eſſe aequalem proportionem, et iuxta eum omnia moueri[n].

III. Virum bonum non ſtatim beatum eſſe, beatum vero etiam eſſe bonum[o].

IV. Deum non tantum ſincera et omnis humanae perturbationis experte virtute praeditum eſſe, verum etiam eius facultatem tranquillam et liberam pro aeternorum factorum maieſtate ac magnificentia poſſidere: quam homo non poſſit aſſequi.

V. Quaedam bona propter ſe expeti, quaedam propter aliud, quaedam propter vtrumque: prima eſſe beatitudinem, ſecunda bonorum efficientia, tertia virtutes, et quicquid cum iis coniunctum eſt. Haec vel ad animum, vel ad corpus, vel ad externa referri.

VI. Virtutem propter ſe eſſe expetendam.

VII. Virum bonum eſſe, qui virtute vtitur in felicitate, in infelicitate, et in medio.

VIII.

b) AELIAN. L. XIII. c. 15.

c) ib. L. XII. c. 19.

d) IAMBLICH. c. XXXI. n. 197. PLVT. de inſtit. puer. T. I. p. m. 14.

e) AELIAN. L. XIV. c. 19. ideo affectatae virtutis eum redarguit STOLLIVS Hiſt. phil. mor. gent. §. CXXXVI. p. 244. nobis in viro ſpectatiſſimae virtutis et dignitatis mirandum non videtur, ſed ex decori Pythagorici ratione pruluſiſſe, v. ib. VI.

f) Collecta exhibet SCHMIDIVS l. c. Sect. I. §. 9.

g) Numerorum ſymbolis doctrinam propoſuiſſe ait IAMBL. c. XXII. n. 104.

h) Enumerant eius ſcripta FABRIC. Bibl. Graec. Vol. I. p. 482 ſeq. STANLEIVS Hiſt. phil. P. VIII. p. 822. SCHMIDIVS l. c.

i) Venet. 1571. 4.

k) Opuſc. mythol. p. 673. ex STOBAEI Serm. I. p. 732. ex IAMBL. protrept. L. III.

l) L. I. Od. 28.

m) SIMPLIC. in L. IV. phyſ. Ariſt.

n) ARIST. problem. X. XVI. 10.

o) Summa haec eſt fragmenti de viro bono et beato.

VIII. Nihil aliud eſſe beatitudinem, quam virtutis in felicitate vſum.

IX. Bona hominis non eſſe tantum totius, ſed et partium, adeoque etiam corporis: Externa adnaſci homini, et bona ſtipare, e. g. amicitiam, gloriam, diuitias.

X. Deum praeſtantiſſimum ac principem eſſe, cui mens adhaereat, cuiusque cauſa reliqua praeſto ſunt bona.

XI. Hominis beatitatem e ſcientia, virtute ac tertia felicitate componi.

XII. Scientiam eſſe deorum ac daemonum ſapientiam, tum hominum ac rerum ad vitam pertinentium prudentiam.

XIII. Virtutem vero moratum et optimum animi partis ratione carentis habitum.

XIV. Beatitudinem eſſe in virtute ad felicitatem adhibita.

XV. Nullam virtutem eſſe nimiam, decorum enim pro norma habere in rebus agendis: nimium vitia gignere, et virtuti reluctari ſaepius.

XVI. Multa eſſe, quae faciem virtutis peruertant, conſuetudinem, perturbationes, aetatem, alia.

XVII. Animum et felicitatem et infelicitatem nimiam laedere, magis tamen priorem.

XVIII. Quicunque reſoluere poſſit omnia genera, quae ſub vno eodemque principio conduntur, et deinde rurſus componere ac numero compingere, eum eſſe ſapientiſſimum et veraciſſimum, et ex hac ſpecula poſſe Deum contemplari, atque omnia in rerum ſerie atque ordine ab illo ſeparata [p].

XIX. Deum eſſe principium, medium et finem rerum omnium, quae ſecundum iuſtitiam et rectam rationem perficiuntur [q].

XX. Nullam capitaliorem eſſe peſtem hominis, quam voluptatem [r].

Pauca haec, erepta temporis iniuriae, quam ſubtiliter et accurate philoſophatus ſit Archytas Tarentinus probant. Sunt in his nonnulla, quae cum Ariſtotelis moralibus concordare, recte obſeruauit IVSTVS LIPSIVS [s], quae iterum argumento ſunt, Ariſtotelem, quod ei PORPHYRIVS [t] obiecit, Pythagorea plurima in rem ſuam vertentem illorum araſſe vitulo. Fuere Archytae quoque alii [u] ſed obſcurae famae, nec facile cum Tarentino confundendi.

§. XIII. Timaeo et Archyta aetate prior, fama tamen inferior fuit *Alcmaeon.* ALCMAEON Crotoniates, Perithi filius [x]. Pythagoram audiuiſſe ipſum teſtatur ARISTOTELES [y] et poſt hunc LAERTIVS [z] et IAMBLICHVS [a], quod vero in vltimos vitae annos Pythagorae incidit. Nomen vero in ſchola Italica ſibi comparauit, et naturae cognitione, et artis ſalutaris, in

 qua

p) Fragm. de Sap. l. c. p 732.
q) ibid.
r) Sermonem eius refert CICER. de ſeneƈt. c. 12.
s) Manud. ad phil. Stoic. L. III. diſſ. VII. p. m. 278. Ex libro eius quoque de oppoſitis Ariſtotelem ſua de hoc argumento accepiſſe obſeruat SIMPLICIVS Com. Cat. Ariſt. p. 97. 103.
t) Vit. Pythag. n. 53.
u) SCHMID. STANLEIVS, FABRIC. ll. cc.
x) LAERT. L. VIII. ſ. 83. CLEM. ALEX. Strom. L. I. p. 305.
y) Metaph. L. I. c. 5. z) l. c.
a) De vit. Pyth. c. XXIII. n. 104. Hinc ad Olymp. LXV. refert eum CIACCONIVS loc. citando.

qua excellebat, peritia [b]. Primus enim fuiſſe dicitur CHALCIDIO [c], qui exſectionem aggredi auſus eſt. Id quod de brutorum quidem ſectione tantum intelligendum eſſe, viri quidam docti [d] ſtatuunt, Chalcidii tamen verba nihil determinant, nec eius diligentiam ab humano corpore remouent ſectionibus cognoſcendam. Primus quoque dicitur [e], qui librum de natura ſcripſit; id quod tamen inter Graeciae tantum magnae philoſophos intelligendum eſt, in Ionia enim ante Alcmaeonem tale quid ſuſcepit Anaximenes, vt ſupra dictum, patetque ex initio eius, valde modeſtum fuiſſe Alcmaeonis de rebus phyſicis iudicium. Quod ſi ALPHONSO CIACCONIO [f] fidendum, libri quoque *de inuiſibilibus et de Diis* auctor Alcmaeon eſt; verum is ſine dubio male verba Laërtii accepit, qui libellum Alcmaeonis *de natura* hoc habuiſſe initium dixit: *De inuiſibilibus et de mortalium* (malim, immortalium ſc. Deorum, verba enim non ſine mendo eſſe, recte vidit MERICVS CASAVBONVS [g],) *rebus certam quidem ſcientiam Dii habent, hominibus autem coniiciendum eſt.* Fabularum quoque inuentorem, ait ISIDORVS [h], fuiſſe, quod tamen aut plane falſum eſt, hiſtoria eruditionis barbaricae et Graecae aliud teſtante, aut ad certam tantum ſymbolicae methodi inter Pythagoreos introductam rationem referri debet. De placitis eius philoſophicis pauca reſtant apud veteres, ARISTOTELIS libro *contra Alcmaeonem* deperdito, quorum ſumma haec eſt:

Placita Alcmaeonis.

I. Ea, quae inter homines multa ſunt, eſſe duo. Ita obſcuriſſimum Alcmaeonis dogma non LAERTIVS [i] tantum retulit, ſed etiam, qui diligenter Pythagoreorum dogmata rimatus eſt ARISTOTELES [k]. Hinc vario modo lucem ei attulerunt interpretes. Ariſtoteles τὰς ἐναντιότητας τὰς τυχούσας, *contraria, quae forte fortuna eueniant*, intellexiſſe tradit: qualia ſint, album, nigrum, dulce, amarum, bonum, malum, paruum, magnum et his ſimilia. Quae frigida tamen videntur MERICO CASAVBONO [l], qui ad rationes numerorum Pythagoricas confugit vbi monas Deus, dyas materia eſt, ille boni haec mali fons et origo: vt ita dicat Alcmaeon, in vita humana vincere et praeponderare malum, prae bono. Valde tamen timemus, ne haec coacta et a ratione Pythagoricae philoſophiae aliena ſint, cui non τὰ πολλὰ, ſed ἡ δυὰς huc referantur, neque haec pro ſola et ſimplici materia. Nec videtur deſerendus eſſe Ariſtoteles, qui Pythagoreos libros ipſe legit; eſſe in humana vita duorum extremorum viciſſitudinem et contrarietatem, et alternas e. g. laboris et quietis, ſanitatis et mortis, felicitatis et infelicitatis vices. Ratio in ipſa voce, τὰ πολλὰ, quaerenda eſt, quae materiam in infinitas partes, diuiſibilem et mutabilem indicat. Vt enim

b) Conf. LE CLERC Hiſt. de la Medecine L. II. c. 5. pag. 94. SCHVLZ. Hiſt. med. Per. I. ſ. II. c. 7. §. 33. p. 173 ſ.

c) p. 368 ed. Fabric. de oculi conſtructione quoque diſſeruiſſe, ex hoc loco patet conf. SCHVLZ. Spec. I. Hiſt. anatom. §. 32.

d) CLERIC. l. c. IO. CONR. BARCHVSEN. Hiſt. med. p. 127.

e) Phauorinus apud LAERT. L. VIII. ſ. 84.

f) In Biblioth. cuius verba affert FABRIC. Bibl. Graec. Vol. XIII. p. 48. ſ.

g) Ad h. l.

h) Orig. L. I. c. 39. conf. FABRIC. l. c.

i) loc. cit.

k) Metaphyſ. L. V. c. 5.

l) Ad l. c. Laërt.

Digitized by Google

enim ſubſtantiae ſimplices, intelligibiles, aeternae, monades ſunt, adeoque vnum, et idem, et immutabiles nullique alterationi obnoxiae; ita materia multa eſt, nec propria eſſentia ſtabili et αὐτητία gaudet, ſed ſemper in momenta mutatur, vt ex Timaei libro *de mundo* patet. In hac materiae conditione, viciſſitudinem contrariorum obtinere, ex mente Alcmaeonis recte dixit Ariſtoteles: ex contrariis enim materiae mutationem et motus exiſtere, plerisque Pythagoreorum placuit, qui, vno pro fonte identitatis, multo pro ſcaturigine contrarietatis admiſſo, ſtatuebant teſte Iamblicho [m], *nihil eſſe in natura rerum, quod non habet contrarium.* Id decem claſſibus comprehendiſſe Pythagoreos, erudite, licet obſcurius, quam par erat, expoſuit Scipio Aqvilianvs [n].

II. Soli, lunae, et reliquis ſideribus ab aeterno ineſſe diuinitatem. Valde culpat hanc aſſertionem Cicero [o], quod mortalibus rebus immortalitatem Alcmaeon tribuerit. Nec exiguam latere in ea abſurditatem contendit P. Bayle [p]; rebus enim naturalibus et inanimatis, vt ſol ſint et reliqua ſidera, dum conſtituantur dii, maiorem tribui cognitionem, quam homini, eo quod diis certam adeſſe rerum omnium cognitionem Alcmaeon in libro *de natura* dixerit. Falluntur vero viri magni, qui non ſatis ad ſyſtema Pythagoricum, quod Alcmaeon ſecutus eſt attenderunt. Illud enim ſequentes ſidera inter Deos referebant, non ex ſua natura, ſed propter inhabitantem mundi animam, diuinique ignis praeſtantiſſimam partem, cui cum cognitionem, immortalitatem, aeternitatem tribuerint, mirum non eſt, paria attributa in ſideribus quoque eos collocaſſe. Nec habet hac in re Alcmaeon quicquam a ſchola Italica alienum, quae quo ſimpliciora corpora ſunt, eo praeſtantiorem et diuiniorem aetheris ignisue mundani partem in eis reſidere ſtatuit.

III. Animam immortalem eſſe; eſſe enim naturam per ſe mobilem (αὐτοκίνητον) et aeternam motionem, adeoque Diis proximam eſſe. Ita Stobaevs [q], cui ſuccinit Laertivs [r], qui addit: animam perpetuo moueri inſtar ſolis. Quem vero ſolem intellexerit, non addit, videturque Alcmaeon reſpexiſſe ad ſolem illum Empedocleum, primum et ex ignis coeleſtis radiis collectum: Qui cum aeternis fati, id eſt, neceſſitatis in mundi ſyſtemate legibus moueatur, animam eiusdem generis motum ciere ex ſe, cum diuini aetheris ignisue particula ſit, ſtatuere ex phyſiologiae praeceptis ſemel admiſſis debuit.

IV. Lunam ſempiternam habere naturam [s], eiusque defectum oriri a ſcaphae conuerſione. Prius ex aſſerto ſecundo fluit, poſterius Heraclito quoque placuit, teſte Stobaeo [t] et Plvtarcho [u]. Luna vtrique ſcaphae inſtar viſa eſt, qua ratione vero ducti ſunt, dici vix poteſt.

m) Introd. in arithmet. Nicomachi p. 103 ſeqq. qui multus eſt in eo demonſtrando.
n) De placitis phyſ. philoſ. ante Ariſtot. c. XX. p. 92.
o) De nat. Deor. L. I. c. 11.
p) Dict. T. I. art. Alcmaeon. p. 149.
q) Eclog. phyſ. p. 93.
r) l. c. s) ibid. t) l. c. p. 60.
u) De plac. phil. L. II. c. 27.

Recte itaque eius inquiſitionem praetermiſit IACOBVS THOMASIVS [x].

V. Planetas fixis ex aduerſo, hoc eſt, ab occaſu ad ortum moueri [y].

VI. Audire nos inani, quod intra aurem eſt, id enim perſonare, appellente aëre; omnia enim ſonare vacua [z]. Pertinet huc quoque, quod ARISTOTELES [a] in Alcmaeone reprehendit, capras per aures reſpirare. Quod tamen non aliud innuere, quam meatum illum, anatomicis recentioribus tubam Euſtachianam vocatum, cuius inuentione gloriatus eſt Ariſtoteles, cum Alcmaeoni debeatur, demonſtrare conatus eſt cl. SCHVLZIVS [b]. Nec hoc a moribus Ariſtotelis abhorret, qui Pythagoreos expilauit et tamen reprehendit, vt furta non ſentirentur. Contra Alcmaeonis dicta enim eum ſcripſiſſe teſtatur LAERTIVS [c].

VII. Humiditate et tepore, qui in lingua eſt, diſcerni ſapores [d].

VIII. In cerebro eſſe partem animae principem, ea ſentiri odores ſpirando ab ea attractos [e].

IX. Primum in vtero caput formari, partem ſcilicet principem [f].

X. Foetum in vtero ali per totum corpus, quod ſpongiae in modum recipiat, quae alendo ſunt idonea [g].

XI. Somnum exiſtere ſanguinis in concurſum venarum receptu: eiusdem autem diffuſione nos euigilare, plenum autem abſceſſum mortis eſſe cauſam [h].

XII. Continentem ſanitatis cauſam eſſe aequalitatem (ἰσονομίαν) facultatum, nempe humidi, ſicci, calidi, amari, dulcis, et reliquarum: vna autem praepollente, morbum fieri [i]. Supponit hoc theſin primam omnia humana ex contrariis conſiſtere: quae ne homini noceant, aequilibrium eorum requirebat [k]. Hinc de morbis:

XIII. Accidere morbos variis ex cauſis; alios ob efficientem, propter exceſſum caloris vel ſiccitatis alios materialem ob cauſam, abundante aut deficiente alimento: alios veluti in aliquibus vaſis, vt in ſanguine, medulla, aut cerebro. Aliquando autem ab externis cauſis eos naſci, propter aliquas aquas, regionem, labores, neceſſitates, et his ſimilia [l].

Patet ex his philoſophiae naturalis Alcmaeonis reliquiis, inter praeſtantiſſimos veteris orbis medicos artem ſalutarem rationali modo excolentes referendum eum eſſe. Ceterum nec cum aliis Alcmaeonibus [m], nec cum Alcmane poëta noſter confundendus eſt [n].

§. XIV.

x) De loco animae et ſcapha lunae c. 5. §. 11. in Hiſt. Sapient. et ſtultitiae a CHR. THOMASIO edita T. I. p. 72 ſeqq.

y) PLVT. l. c. L. II. c. 16. STOB. l. c. p. 54.

z) PLVT. L. IV. c. 16.

a) Hiſt. animal. L. I. c. 11. THEOPHRAST. de ſenſu p. 24.

b) ll. cc.

c) L. V. ſ. 25.

d) PLVT. L. IV. c. 18.

e) ibid. c 17.

f) ibid.

g) IDEM L. V. c. 16.

h) ib. L. V. c. 24.

i) ib. L. V. c. 30. STOB. ſerm. CCXLIII. p. 794.

k) Hinc, vt eſt apud PLVT. l. c. ſanitas eſt concinna qualitatum temperies, certa ſibi proportione reſpondentium.

l) ib. STOB. Serm. CXLII. p. 794.

m) Enumerat eos FABRIC. l. c.

n) Ita ANT. CARISTIVS Hiſt. mirab. c. 95. qui Alcmaeonem morbo pediculari obiiſſe tradit, quod ad poëtam referendum eſſe ex ARIST. Hiſt. anim. L. V. c. 31 patet, conf. MEVRS. ad h. l. Eandem confuſionem admiſit Carolus STEPHANVS, conf. LESCALOPIER. ad Cic. de N. D. p. 41. BAYLE l. c. not. A. cauſa erroris orta inde, quod nomen Alcmaeo-

Digitized by Google

§. XIV. Inter phyſicos ſectae Italicae nomen quoque ſibi comparauit HIPPASVS, quem Crotoniatam alii faciunt, alii Metapontinum [o], alii Sybaritam. Illum enim peculiarem ſcholam collegiſſe, haud obſcure IAMBLICHVS [p] innuit, qui Hippaſi auditores acuſmaticos aliis ex Pythagorae ſecta opponit, colligitque non inepte ex hac introductione Iamblichi SAM. TENNVLIVS [q], plurimum ſcholam Hippaſi valuiſſe in arithmeticae philoſophicae rationibus, quia ſaepiſſime in hoc opere allegatur: mutauiſſe etiam quaedam in rationibus demonſtrandi, ex eo liquet, quod THEON SMYRNAEVS [r] refert: inueniſſe eum cum Laſo Hermionenſi motus celeritate et tarditate conſonantiarum rationes, cum alii ex hac ſecta magiſtrum ſecuti, eas in ponderibus et longitudinibus quaeſiuerint. Quod ſatis manifeſte prodit, non in nudis propoſitionibus haeſiſſe Hippaſi ſcholam, ſed ad rationes quoque reddendas ſe applicuiſſe. Id quod confirmant ea, quae de morte eius IAMBLICHVS [s] refert, cum vulgaſſet, deſcripſiſſetque ſphaeram duodecies pentagonon, eum in mari, vt impium, periiſſe, ſed inuentionis nihilominus gloriam ipſi manſiſſe. Haec enim non ad nudam figuram referenda eſſe, ſed ad rationem proportionis, ex poena patet, quam non dogmata ſola, etiam exterioris admiſſionis diſcipulis expoſita, ſed aetiologias profanis pandentibus immitti a diis Pythagorei ſtatuebant. Falſum itaque eſſe oportet, quod alio loco IDEM [t] tradit, Hippaſi auditores ideo acuſmaticos dictos eſſe, quod eorum philoſophia circa auditionem, demonſtratione aut ratione deſtitutam verſaretur. Nam in eo nihil a reliquis τοῖς ἔξω diſcipulis Pythagorae habuere diuerſum, aliterque docuiſſe Hippaſum ex adductis conſtat. Nihil ſcripſiſſe ait Demetrius apud LAERTIVM [u], qui tamen alio loco [x] *myſticum ſermonem* [y] ab Hippaſo conſcriptum fuiſſe, refert, vt Pythagoram calumniaretur: ex quo loco quoque colligitur, male eum in Pythagorae ſcholam fuiſſe affectum. De dogmatibus eius pauca nobis innotuere, quae his conſtant: *Hippaſus.*

I. Principium rerum omnium eſſe ignem, eumque eſſe Deum. Conſtanti traditione hoc dogma Hippaſo veteres tribuunt [z], monentque, vt infra demonſtrabitur [a], Heraclitum idem ab Hippaſo accepiſſe. Nihil vero *Dogmata Hippaſi.*

Alcmaeonis et Alcmanis vnum ſit, vt ex THEODORITO ſerm. I. patet.

o) Primum auctorem habet IAMBLICHVS, qui vit. Pyth. c. XVIII. n. 81. ait, quosdam Crotoniatam dicere, alios Metapontinum. Hoc LAERT. quoque tradit L. VIII. ſ. 84. Sybaritam dici tradit STANLEIVS P. VIII. p. 824. in quo teſtimonium veterum deſiderat OLEARIVS ad h. l. reſpexit vero ſine dubio eques Anglus ad IAMBLICHVM de vit. Pyth. c. vlt. n. 267. qui Sybaritam Hippaſum nominat. Et hunc Sybaritam quidem a Metapontino diſtinguit b. FABRIC. Bibl. Gr. Vol. I. p. 492. ſed ex noſtra coniectura perperam. Eundem enim intellexiſſe Iamblichum, quem n. 81. Metapontinum dixerat, ex eo conſtat, quod in illo Pythagoreorum catalogo non alium Hippaſum, quam Sybaritam nominet, alias Metapontinum etiam adducturus, ſi alium intellexiſſet. Nec haec ἀβεβαιότης in Iamblicho miranda eſt, ſaepe etiam a loco commorationis patria Pythagoreorum definita eſt, quae incerta in Hippaſo fuit.

p) Introd. in Nicomach. arithm. p. 11.

q) Ad h. l.

r) De muſic. c. 12.

s) De vit. Pyth. c. XVIII. n. 88.

t) ibid. n. 81.

u) Lib. VIII. ſ. 84. x) ſ. 7.

y) Forte ἱερὸν λόγον, conf. FABRIC. l. c.

z) LAERT. ſ. 84. CLEM. ALEX. protrept. EVSEB. praep. L. XIV. c. 14. SEXT. EMP. Pyrrh. hyp. L. III. c. 4. ſ. 30. adu. Math. L. IX. ſ. 361. STOB. Eclog. phyſ. c. 13. TERTVLL. de anima c. 4. vbi tamen Hippaſus pro Hipparchus legendum.

a) CLEM. l. c.

Digitized by Google

vero noui in eo ſtatuit Hippaſus, ſed communem ſcholae Pythagoricae doctrinam ſecutus eſt, vt ex diſputatis hoc capite certiſſimum eſſe putamus. Videtur tamen Heraclitus, vt noui ſyſtematis rationem iniret, a praeceptore Hippaſo abiiſſe, dum hic, more ſectae ſuae, igni diuino materiam craſſiorem adiunxit, ille materiam in ignem illum quaſi reſoluit, vt poſtea dicemus. Stoici vero, cum eodem, quo Hippaſus modo docuerint, manifeſtum eſt, recte nos ſupra Pythagoream philoſophiam inter fontes Stoicae doctrinae retuliſſe.

II. Ex igne omnia orta eſſe, et in ignem omnia iri reſolutum [b].

III. Eius ignis natura conſtare etiam animam [c].

IV. Ignis huius extinctione gigni res omnes, eiusque partes craſſiores condenſatione in terram coaleſcere, quae igni viciſſim ſolutae, in aquam abeant, hanc exhalantem in aëra verti [d]. Patet ex hoc aſſerto, arctiſſime materiam craſſiorem Pythagorae cum ſubtiliſſima, ſiue igne diuino Hippaſum coniunxiſſe, vnde facile fuit Heraclito ex vnius ignis illius modificatione et mutatione totam rerum naturalium ſcenam inſtruere.

V. Mundum et omnia corpora conflagratione ſoluenda eſſe [e].

VI. Huic mutationi certum tempus, ſiue periodos, definitum eſſe [f]. Nihil in his omnibus eſt, quod non ex ſyſtemate Pythagoreo et Stoico queat intelligi, vnde lux decretis Hippaſi phyſicis acquiri poteſt.

VII. Vniuerſum finitum eſſe, et ſemper in motu conſtitutum [g]. Etiam hoc Pythagoreum eſt: vnde ſequitur, in mundo non dari vacuum, ſed extra mundum ſiue vniuerſum, in quod mundus reſpiret, et moueatur. Hactenus Hippaſus, in eo ſolo a Pythagora diuerſus, quod apertius de rerum natura philoſophatus eſt. Fuere et alii Hippaſi [h], ſed minoris nominis atque famae.

Philolaus. §. XV. Euulgatae philoſophiae Pythagoricae auctor fuit PHILOLAVS Crotoniata, qui vero Heracleae vixit [i], Archytae diſcipulus, qui Platonis tempore vixit [k]. Supra enim GELLII [l] aliorumque auctoritate probauimus, Platonem libros Pythagoricos vel ipſum emiſſe, vel a vidua et liberis Philolai Dioni venditos ab eo accepiſſe: quae hic repetere otioſe ſuperſedemus. Patet vero ex IAMBLICHO, paupertatem adegiſſe vel ipſum Philolaum, quod is vult [m], vel eius viduam, quod TZETZES [n] contendit, vt contra iusiurandum quo obſtringebantur, ἀλλοφύλῳ libros Pythagoricos venderent: licet ex Iamblichi loco recte colligi queat, Dionem vel Platonem, eos libros ideo obtinuiſſe, quod et ipſe Plato ad familiam Pythagoreorum (ἀποσυγγενείας) pertineret. Diſputant etiam viri docti an ipſius Philolai, vel aliorum Pythagoreorum libri fuerint? Quod ſi verum eſt, Timaei librum inter eos fuiſſe, et ex illo ſuum Timaeum Platonem conſarcinaſſe,

b) LAERT. l. c.
c) THEODOR. L. V. Therap. STOB. apud MENAG. ad Laërt. l. c.
d) PLVT. plac. phil. L. I. c. 3.
e) LAERT. l. c. f) ibid. g) ibid.
h) MENAG. et FABRIC. ll. cc.
i) IAMBLICH. c. XXXVI. n. 266.
k) CICERO de oratore L. III.
l) LAERT. L. VIII. §. 15. GELL. L. III. c. 17. et viri docti ad h. l.
m) c. XXXI. n. 199.
n) Chil. X. Hiſt. CCCLV.

Digitized by Google

naſſe, poſterius magis probabile eſt. Ex his vero conſtat, IAMBLICHVM[o] non audiendum eſſe, qui ſui immemor Philolaum inter eos retulit, qui ipſum Pythagoram audiuerunt. Eundem ad lapidem impingit PLVTARCHO[p] memorata traditio, poſtquam Pythagoreorum ſodalitia per ſeditiones ex vrbibus eiecta fuerint, ſuperſtitibus Metaponti in domo quadam conſidentibus Cylonios ignem ſuppoſuiſſe, ita vt omnes perirent, Philolao excepto et Lyſide, qui iuuenes robore et agilitate freti flammas euaſerint, Philolaum quidem in Lucanos aufugiſſe, eoque incolumem delatum aliis ſeſe amicis iunxiſſe, qui iam rurſus coiuerint, Cyloniis ſuperiores viribus. Supra enim ſectione antecedente probauimus, id accidiſſe viuo adhuc Pythagora. Philolaus vero Platonis tempore vixit, et Archytae diſcipulus fuit, adeoque nonus a Pythagora, aetate ei multo inferior. Aut itaque tota fabula reſpuenda, aut PORPHYRIVS[q] ſequendus, qui pro Philolao Archippum, veteres ſecutus, ponit. Aliter quoque LAERTIVS[r], qui Crotonae in patria ob tyrannidis metum e viuis ſublatum eſſe tradit: qua ſuſpicione Pythagorei plerique, legiſlatoria auctoritate ſe rebus publicis immiſcentes, grauati ſectae exitium attulerunt. Poſt mortem eius canentis vocem ex ſepulchro auditam eſſe, Diis concinentem nugatur IAMBLICHVS[s].

§. XVI. *Multis voluminibus de intelligendis rebus et quid quaeque ſignificet, obſcure diſſertaſſe Philolaum, et priusquam de ſubſtantia animae decernat, de menſuris, ponderibus et numeris iuxta geometricam, muſicam atque arithmeticam mirifice diſputare, per haec omnia vniuerſum extitiſſe confirmantem,* ſcribit CLAVDIANVS MAMERTVS[t], nihil vero ex his voluminibus, licet forte ex parte ad Platonem, Speuſippumque peruenerint, ſupereſt[u], adeoque de eius placitis philoſophicis ex paucis fragmentis apud veteres paſſim occurrentibus iudicandum eſt, quae veſtigia ſatis produnt, vera eſſe, quae Mamertus dixit, ſubtiliter quidem, ſed obſcure de rebus naturalibus ſecundum principia mathematica diſſeruiſſe. Ita enim docuiſſe dicitur: *Doctrina Philolai.*

I. Rationem quidem de rebus iudicare poſſe, ſed non communem, ſed diſciplinis mathematicis exultam, cum enim ſit vniuerſalium naturae contemplatrix, habere quandam cum ea cognationem, cum ſit natura comparatum, vt ſimile comprehendatur ſimili. Dogma pure Pythagoricum, quod SEXTVS EMPIRICVS[x] Philolao tribuit, potiſſimum ad rationem

o) c. XXIII. n. 104. quem inconſultius ſequitur TANNVLLIVS ad Introd. in arith. Nicomachi p. 83.

p) De genio Socratis T. III. p. m. 486.

q) vit. Pyth. n. 57.

r) l. c.

s) n. 139. 148. Qui Eurytum diſcipulum haec ita fuiſſe interpretatum ait. Eius Euryti, cum ſeniori Metapontino, Pythagorae diſcipulo non confundendi diſcipuli, qui et ipſum Philolaum audiuerunt, fuere teſte LAERT. L. VIII. ſ. 56. Xenophilus Chalcidenſis, Phanto Phliaſius, Echecrates, Diocles, et Polymneſtus Phliaſii, Pythagoreorum poſtremi, quos vidit Ariſtoxenus. Ex quibus iterum conſtitui Philolai tempus poteſt. Illi enim Ariſtoteli fuere coaeui, Philolaus itaque Platoni, qui et ipſe Eurytum audiuit. Conf. BENTLEY de epiſt. Phalar. p. 87.

t) Lib II. de ſtatu animae c. 2.

u) Initia libri de natura rerum ex Demetrio in homonymis affert LAERT. L. VIII. ſ. 85.

x) Adu. mathem. L. VII. ſ. 92.

Digitized by Google

tionem animae, quatenus ei ineſt numerus et harmonia vniuerſi reſpicit, vnde et, pars quae totius eſt, harmoniam ſiue concentum vniuerſi, et imprimis vniuerſalium ſiue intelligibilium percipit.

II. In mundo naturam apte coagmentatam eſſe ex infinitis et finitis, mundumque totum, et quae ſunt in eo omnia. Ita librum *de natura rerum* exorſus eſt Philolaus [y], qui reſpexiſſe videtur, ad materiae partes infinitas, per formationis modificationem ad finitum quid determinatas, vt cognoſci queant [z]. Hinc ſequitur, quod porro IAMBLICHVS [a] ei tribuit:

III. Nihil, quod cognoſci debet, poſſe eſſe principium, quousque indeterminata et infinita ſunt omnia. Cum vero neceſſe ſit, eſſe naturam ſcientiae, vt contempletur entia, a diuina prouidentia tanta accuratione conſtituta; ſeparare et determinare inuicem ſcientias debere, quod ab ipſis comprehenditur, cum πόσον, quotum, tum πηλίκον ſiue quantum, et illud quidem obiectum eſſe arithmeticae, hoc geometricae, et in alias quoque ſpecies ſubdiſtingui, vnde totus mathematicarum ſcientiarum circulus exoriatur. Prolixius haec explicans Iamblichus ipſe videndus eſt: non tamen videtur in eo Philolaus a communi diſciplinae Pythagoricae τρόπῳ multum receſſiſſe.

IV. Numerum eſſe vinculum potentia ſua ſuſtinens aeternam rerum mundanarum permanſionem, ſibique innatum. Ita TENNVLIVS obſcure ſatis vertit verba IAMBLICHI [b], quae Graeca damus: Φιλόλαος φησι ἀριθμὸν εἶναι τῆς τῶν κοσμικῶν αἰωνίας διαμονῆς τὴν κρατισεύουσαν καὶ αὐτογενῆ συνοχήν. Quae definitio numeri ex intimis Pythagoreae philoſophiae viſceribus petita eleganter docet, numeros nihil aliud eſſe, quam aeterna illa et immutabilia principia, quae cum per ſe conſiſtant, ſintque αὐτὰ καὶ αὐτουσία praedita, a Iamblicho αὐτογενῆ vocantur. Illis vero aeternis naturis connectitur, et in vnum quaſi ſyſtema coniungitur rerum omnium natura, quae cum ex parte materiae fluxa ſit, ſemperque mutabilis διαμονὴν αἰώνιον accepit, id eſt, per illa ſpiritualia et intelligibilia principia aeternum durat, cum ea immutabilia ſint et immortalia.

V. Vnitatem non eſſe (ſolitarium) rerum omnium principium, et ſimiliter altera parte longioribus ſe ipſam praebere, tanquam carcerem ad generationem, neque eſſe metam ſecundum reflexionem recurſus et reditus; ſed hoc loco vnitatis facere binarium. Obſcuriſſima verba [c], vt ſunt Pythagorea omnia, haec volunt, vnitatem non eſſe cauſam ſimul efficientem et materialem, ſiue ſubiectum generationis, vt ex ſe exeant et ad ſe redeant in generatione omnia; ſed requiri eius loco binarium; in quem vnitas ſe conuertat, quique habeat rationem materiae. Clarius hoc explicat Iamblichus paulo infra hunc in modum: *Conſtat igitur, omnia, quae ſunt*

y) LAERT. L. VIII. ſ. 85.

z) Ita et PLATO in Philebo, oſtendiſſe Deum τὸ ἄπειρον καὶ τὸ πέρας, de quo ſupra dictum. Habuiſſe hoc a Philolao, allatum teſtimonium docet.

a) Introd. in Nicom. arithm. p. 7.

b) l. c. p. 11.

c) ibid. p. 109.

Digitized by Google

ſunt in mundo, eſſe ex forma et materia compoſita, et fieri, quemadmodum ex vnitate et binario omnia numeri accidentia. Et paulo poſt: *Quoniam non erat ab initio, neque hodie erit principium, ſed inueniemus Deum rerum opificem etiam in principiis mundanis non habuiſſe vim genarandi materiam, verum illam, cum aeterna eſſet, aſſumſiſſe, et ex illa ſecundum formas et rationes numericas formuſſe et condidiſſe mundum*, etc. Ex his manifeſtum eſt, Philolaum Timaeum, cuius librum *de mundo* habuerat, ſecutum pauliſper a Pythagoreo ſyſtemate receſſiſſe, et non ex monade dyadem, ſiue ex vno toto, Deum et materiam more Stoico deriuauiſſe, ſed duo independentia, et nullo modo connexa principia poſuiſſe, id quod Pythagoram non πρώτως ſed δευτέρως feciſſe ex ſupra dictis conſtat. Philolaum vero et Timaeum cum auctores phyſiologiae ſuae Plato habuerit, ratio inde arceſſenda eſt, cur ſyſtema dualiſticum parum, vt ita dicam, ei placuerit. Quodſi itaque verum eſt, quod CLAVDIANVS MAMERTVS [d] Philolaum ſcripſiſſe ait: *Deum, qui ex nihilo fecit omnia, materiam incorporaſſe rebus omnibus*, per τὸ nihil, non ſenſu Chriſtiano, quod plane et priuatiue nihil eſt, ſed ſenſu Platonico τὸ μὴ ὂν, nihilum Pythagoreorum et Platonicorum intelligendum eſt, vt docte obſeruauit MOSHEMIVS [e].

VI. Mundum vnum eſſe, eum autem vsque ad medium coepiſſe exiſtere, et a medio ſurſum, quemadmodum deorſum quaeque ſupra medium ſunt, infra medium ſitis eſſe oppoſita; nam inferiora eſſe infimis media vt ſuperiora ſupremis, ac reliqua ſimiliter; eodem ſe ad medium habere vtraque [f]. Lucem obſcurae theſi accendent ſequentia, de rerum ortu ex medio centro vniuerſi.

VII. Ignem in medio ad centrum eſſe, tanquam vniuerſi larem, Iouisque domicilium ac Deorum matrem, aramque et menſuram naturae. Alium deinde ſupremum ignem eſſe; at natura primum eſſe medium, circa quod decem coeleſtia verſentur corpora, coelum, planetae, ſol et luna. Sub hac eſſe terram, ſub eaque antichthona, poſtque haec omnia ignem Veſtae rationem ad centrum habentem. Ac ſupremam quidem ambientis partem Olympum eſſe, ſub Olympo autem loca, quae planetae quinque cum ſole occupent, mundum: ſub his autem loca ſublunaria ac terrena, in quibus mutabilis rerum ortus regnet, coelum. Poſtremo in ſtatis quidem coeleſtibus verſari ſapientiam; verum in ordine carentibus virtutem, vt illam perfectam, ita hanc imperfectam. Elegantem hanc non Philolai tantum, ſed totius ſcholae Italicae deſcriptionem ſyſtematis mundani ex mente Pythagorae ſeruauit nobis STOBAEVS [g], quam praetermiſiſſe THOMAM BVRNETIVM [h], cum de mente ſcholae huius circa rerum naturam ageret, merito miramur. Lucem vero accipit ex iis, quae ſectione prima de hac re diſſeruimus.

 VIII.

d) De ſtatu animae L. II. c. 3. p. 106.

e) Diſſ. de creatione ex nihilo §. XIV. In CVDWORTHI Syſtem. int. p. 972.

f) STOBAEVS Eclog. phyſ. c. 18. p. 34.

g) l. c. c. 25. p. 51.

h) Archaeol. phil. L. I. c. 11. p. 431. qui ſolito breuior eſt in explicanda phyſiologia Pythagorea.

VIII. Omnia neceſſitate ac harmonia fieri. Philolao recte tribuit Laertius[i], fatum enim hoc Pythagoreum eſt, rationes mundi harmonicas interna neceſſitate conſtituens. Muſicas proportiones huic harmoniae explicandae adaptaſſe, more Pythagorae Philolaum Iamblichus[k] teſtatur.

IX. Duplicem eſſe interitum mundi, vnum igne coelitus defluente, alterum lunari aqua per reuolutionem aëris effuſa, atque horum exhalationes eſſe alimentum mundi[l]. Haec περιοδικῶς fieri[ll] non Philolao tantum, ſed et reliquis ex hac ſchola placebat, vnde aeternitati mundi non obſtant. Accepere et hoc ab iis Stoici.

X. Terram in orbem circumferri circum ignem, obliquo circulo in morem ſolis et lunae[m]. Philolaum primum celeberrimi dogmatis auctorem alii faciunt, alii Hicetam Syracuſanum[n]. Ante vtrumque vero in ſchola Pythagorae obtinuit, forte ex Aegypto allatum; Philolaus primus ſine dubio vulgauit[o].

XI. Solem diſcum vitreum eſſe, qui reuerberantem ignis mundani omnis ſplendorem accipiat, lumenque ad nos, quaſi per infundibulum transmittat; vt ſol videatur ignis in coelo, id vero, quod ab eo procedit, ſpeculi inſtar ſe habeat; tertio vero ſplendor exiſtat, qui a ſpeculo iſto quaſi reflexus nobis diſpergitur atque hoc eſſe, quod ſolem vocamus, quaſi id dicas imaginis imaginem. Affine Empedoclis de ſole opinioni dogma Philolao tribuit Plutarchus[p]: quod tamen improbat Iac. Thomasius[q], qui Philolaum, putat, ſolem cum aliis ſuae ſectae in centro mundi poſuiſſe, et non duos ſoles, ſed duas tantum terras ſtatuiſſe. De quo in tanta Pythagoricorum ſcriptorum iactura ſtatui certi quid non poteſt.

Eudoxus. §. XVII. Tandem inter celebriores Pythagoreos Eudoxus Cnidius quoque numerandus eſt, Aeſchinis filius, aſtronomus, geometra, medicus, legislator[r]. De eo librum ſcripſit Phanocritus[s], qui vero intercidit. Is tanta in cognoſcendis rebus naturalibus et coeleſtibus ardore flagrauit, vt optaret, Phaëtontis inſtar a ſole comburi, modo eius naturam propius conſiderare ſibi daretur[t]: hinc et magna eius in rerum coeleſtium ſcientiis peritia veteribus[u] valde laudatur, et inter praeſtantiſſimos ſiderum ſcrutatores numeratur[x]. Geometriam ab Archyta didicit, artem ſalutarem a Philiſtione Locro[y]. Platonis quoque auditorem fuiſſe tradit Sotion, qui narrat:

i) l. c. k) l. c. p. 146.

l) Plutarch. de plac. phil. L. II. c. 1.

ll) Conf. Scaliger. de emend. temp. L. II. p. 109.

m) Plut. l. c. L. III. c. 13.

n) Laert. l. c.

o) Conf. Iac. Thomas. Obſ. Hal. T. IV. obſ. 19. §. 18 ſeqq. p. 382 ſeqq.

p) l. c. L. II. c. 20.

q) Ibid. §. 23. p. 385 ſeqq.

r) Laert. L. VIII. ſ. 86. Suidas in Eudoxus T. I. p. 886. s) Athenaeus L. VII. p. 276.

t) Plutarch. non ſuau. viui poſſe ſec. Epicurum T. II. p. m. 95. quod ideo dixiſſe Eudoxum, quod crederet, magnam diuinitatis partem in ſole reſidere, eumque eſſe locum beatitatis non abſque veriſimilitudine coniicit Iac. Thomas. Obſ. Hal. T. IV. obſ. 19. § 27. p. 388

u) Cic. de diuin. L. II. c. 42. Gellius L. XVII. c. 21.

x) Conf. viri docti ad Laert. l. c.

y) ibid. vbi Siculus vocatur. Paſſim medicum hunc memorant veteres, laudati Menagio ad h. l. Fabricio Bibl. Gr. Vol. XIII. p. 366. et hiſtoriae medicae ſcriptoribus Clerico Hiſt. med. P. I. L. III. c. 43. p. 253. Schulzio Hiſt. med P. I. S. III. c. 6. §. 3. p. 310 ſeqq. qui etiam de Eudoxi meritis in artem ſalutarem videndi ſunt. Notandum vero imprimis hoc eſt, ab Eudoxo ad Chryſippum, ab hoc ad Eraſiſtratum, et ab eo ad multos medicos Pythagoreas hypotheſes perueniſſe, quarum veſtigia paſſim apparent.

Digitized by Google

rat [z]: cum annum aetatis XXIII ageret, ſummoque inter paupertatis anguſtias diſcendi ſtudio flagraret, Socraticorum gloria excitatum Athenas contendiſſe, cum Theomedonte medico, a quo et altus fuerit, cuique in deliciis fuiſſe, quibusdam dictum ſit. In Piraeeum autem delatum Athenas quoque aſcendiſſe quotidie, ibique auditis ſophiſtis ad portum eſſe regreſſum: duosque ibi menſes moratum domum rediiſſe. Inde rurſus amicorum liberalitate adiutum in Aegyptum cum Chryſippo medico eſſe profectum, commendatitias ab Ageſilao literas ad Nectanebin regem ferentem, a quo et ſacerdotibus ſit commendatus. Ibi moratum annum vnum et menſes quatuor mento attonſo atque ſupercilio, octo annorum cyclum [a] iuxta quosdam deſcripſiſſe. Inde Cyzicum atque in Propontidem veniſſe, philoſophiam profeſſum: Mauſolum item Cariae regulum videre voluiſſe, indeque Athenas reuerſum habentem ſecum diſcipulos plurimos, Platoni, iuxta nonnullos aegre vt faceret, qui eum admittere olim recuſauerat. Hactenus Sotion, cuius tamen narrationi intercedit STRABO [b], qui Eudoxum cum Platone in Aegypto veniſſe, ſeque muſeum vtriusque ibi vidiſſe ſibi oſtenſum ait. Cui velificatur EVSEBIVS [c], Eudoxum Olymp. XCVII floruiſſe aſſerens. Prius et CICERO [d] aſſerit. Cuius tamen opinionis fundamentum ex eo recte refellitur, quod Eudoxus Platonem Athenas docentem audiuit, id quod poſt iter Aegyptiacum eueniſſe, ſupra ex ipſa Platonis vitae ſerie oſtendimus, quod Olymp. XCVIII circiter contigit, annum aetatis agente Platone XL. Eudoxus autem Nectanebi II. ab Ageſilao, qui foedus cum eo inierat, commendatus eſt, qui ab Olymp. CIV. 2. ad Olymp. CVII. 2. regnauit. Quod ſi Nectanebin etiam I. ponas, id ante Olymp. CI. 2. quo is imperare coepit [e], fieri non potuit, quae clare euincunt, Platonis in itinere ſocium non fuiſſe. Ad Dionyſium quoque iuniorem Syracuſanorum tyrannum, ſi fides AELIANO [f], diuertit, cum is Platonem apud ſe haberet, id quod nonniſi poſt Olymp. CIII. 1. fieri potuit, quo Dionyſius ſenior obiit. Ex quibus rationibus erudite demonſtrat cel. IO. LAMIVS [g], Strabonem in eo falſum fuiſſe, nec tempora inter ſe concordare. Patet vero ex dictis quoque non circa Ol. XCVII, ſed CIII floruiſſe. Magno vero honore non in patria tantum exceptus eſt, ſed in Graecia quoque, vbi ciuitatibus quibusdam [h], more Pythagoreo leges condidit, easdem item, iuxta Hermippum, in aſtrologia, geometria, aliisque praeclariſſimis ſcientiis inſtituit. Non minus vero Ariſtagora filio doctiſſimo inclaruit, qui a parente eruditionem aſtronomicam et geometricam haereditate quaſi accepit.

z) LAERT. l. c.

a) Male in octo annorum hiſtoriam mutat STANLEIVS P. VIII p. 825. interpretem Laërtii ſecutus. Quod ex MENAGIO ad h. l. diſcere potuiſſet, qui Laërtii interpretes ideo notauit, quod opus mathematicum in hiſtoricum mutauerint. Mirum itaque, eruditiſſimum OLEARIVM in haec non animaduertiſſe.

b) L. XVII.

c) In chronicis, qui bis de eo loquitur, priori loco Ol. LXXXIX. 3. poſteriori Ol. XCVII. 1. ponit. Vtrumque perperam.

d) De diuinat.

e) Rationibus haec conſtant chronologicis ab VSSERIO firmatis. VOSSIVS de ſcient. math. c. XXXIII §. 13. ad Ol. XCVIII. 2. refert.

f) L. VII. c. 17.

g) In erudito de SS. Trinitatis doctrina opere L. II. c. 2. p. 82 ſeqq.

h) Cnidiis LAERT. l. c. Mileſiis THEODOR. Therapeut. L. IX.

Imprimis inter ſideralis ſcientiae cultores emicuit emendatione octaëteridis Harpalicae [i], quam conferendo eclipſium interualla, quae ab Aegyptiis acceperat, in errore verſari obſeruauerat; qua tamen non ita verum ſolis lunaeque curſum conciliauit, vt non Metonis enneadecaëtris praeualeret, qua de re in hiſtoria artis chronologicae pluribus dicendum eſt [k]. Narrat vero SIMPLICIVS [l] inuentis hypotheſibus circulorum reuoluentium, Calippum Cyzicenum, et Polemarchum Eudoxi familiares Athenas eſſe profectos, cumque Ariſtotele contuliſſe ſuper Eudoxi inuento, et alia quidem correxiſſe, alia vero ſuppleuiſſe: ac Ariſtoteli quidem placuiſſe hypotheſes homocentrorum, quia doctrinae eius conuenirent, omnia moueri circa medium vniuerſi, diſplicuiſſe autem hypotheſes eccentricorum. Multa ſcripſit ad ſcientias mathematicas pertinentia [m], ſed difficilia intellectu, vt notat SEXTVS EMPIRICVS [n], laudata vero veteribus ob ſummam in his ſcientiis eruditionem. Nihil tamen ad nos peruenit, ARATVS vero, qui phaenomena ſcripſit verſibus, Eudoxum potiſſimum ſecutus eſt [o], iuſſus ab Antigono rege Ἔνδοξον ἐνδοξότερον [p] facere. Sed et hiſtoriam ſcripſiſſe ex ATHENAEO [q] colligitur, quam terrae deſcriptionem vocauiſſe, ex STRABONE [r] aliiſque notum eſt. Voluptatem ſummum bonum dixiſſe ait Nicomachus apud LAERTIVM [s], ille tamen addit [t], tam incorruptis ſanctisque moribus vixiſſe Eudoxum, vt nemo doctrinam a Pythagoreorum ſeuerioribus in ea re placitis recedentem in malam partem verterit. Obiit LAERTIO teſte aetatis anno LIII, vt ei praedictum fuiſſe fertur a ſacerdotibus Aegyptiorum. Audiendus itaque non eſt SCALIGER, qui nullo veterum teſte laudato CIII annos ei tribuit [u].

* *

CAPVT VNDECIMVM.
DE SECTA ELEATICA.

§. I.

Origo ſectae Eleaticae.

Originem ſectae Eleaticae Italia quoque dedit, exorta enim Eleae, ſiue Veliae, magnae Graeciae vrbe eſt; quam Phocaeenſes Cyri temporibus condiderunt, cum iis ab Harpago obſeſſis, pars noctu aufugiſſet, quae ad iſtas Italiae oras delata vrbem excitauit. Laudatque STRABO [a] Pytha-

i) De Harpali Octaëteride vid. SCALIGER. de emend. temp. L. II, p. 66. PETAV. doctr. temp. L. II, c. 4. DODWELL. de cyclis diſſ. III. ſ. 30.

k) Vid. ex vet. CENSORIN. de die nat. c. XVIII. ex recentioribus SCALIGER. l. c. p. 67. PETAV. l. c. c. 6. VOSSIVS l. c. SCAL. ad Manil. L. I, v. 69.

l) Comm. in L. II. de coelo.

m) Vid. quae ex veteribus notauit FABRICIVS Bibl. Graec. Vol. II. p. 85 ſeq.

n) Adu. mathem. L. I. ſ. 301.

o) Haec inter ſe confundens SVIDAS male l. c. Eudoxum poëtam facit, ſcripſit enim proſa, vt ex iis videre eſt, quae ex illo allegat Hipparchus.

p) Ἔνδοξον ob nominis claritatem vocatum tradit LAERTIVS l. c.

q) L. VI. p. 288. 395.

r) L. II. p. 100. patet ex his locis, fuiſſe opus geographico-hiſtoricum: conf. MEVRS. ad Apoll. Dyſc. c. 24. VOSSIVS de hiſt. Graec. L. I. c. 6.

s) l. c.

t) Nicom. L. X. c. 2.

u) Conf. VOSSIVS l. c.

a) L. VI. p. 252. conf. MENAG. ad LAERT. L. IX. ſ. 28.

Digitized by Google

thagoreorum, inter quos Parmenidem et Zenonem quoque numerat, diligentiam, quibus acceptum ex parte referendum ſit, quod ciuitas illa bonis legibus effloruerit. Hac vrbe, cum tres ſectae huius, cuius hiſtoria enarranda eſt, doctores celeberrimi, Parmenides, Zeno et Leucippus orti eſſent, nomen inde ea Eleaticae accepit, quanquam auctor eius Xenophanes Colophonius fuit. Qui cum in Italia Telaugae, Pythagorae filio in docenda philoſophia ſucceſſiſſet [b], inde Eleatica ſecta ex Pythagorica prognata veteribus dicta eſt, eiusque ſectatores paſſim [c] Pythagorei dicti, quod tamen minus accurate fieri, ex eorum hiſtoria et doctrinae, quod exhibebimus, compendio pateſcet. Sed et ipſa Eleatica ſecta inter ſe diſtinguenda eſt, inque duas claſſes ſeparanda, quarum illa metaphyſice magis, haec phyſice de rerum natura diſſeruit, vtraque ſibi in multis e diametro aduerſa [d]. Priorem claſſem Xenophanes, Parmenides, Meliſſus et Zeno Eleates conſtituunt, poſteriorem Leucippus, Democritus, Protagoras, Diagoras, Anaxarchus; de quibus ſingulis iam porro dicenda eorumque vitae et doctrinae hiſtoria enarranda eſt.

§. II. Eleaticam ſectam condidit XENOPHANES [e], patria Colophonius, patre Dexio, quem Orthomenem alii vocant, prognatus [f]. Tempus natiuitatis incertum eſt, variantibus de aetate Xenophanis veterum teſtimoniis, vt fuere tum temporis ſcriptores in deſignandis veris temporum rationibus valde incurii, quod occaſionem poſtea dedit iis, qui illorum memoriis vſi ſunt, in diuerſas admodum abeundi partes. Cum etiam per integrum ſeculum vixerit Xenophanes, fieri eo magis potuit, vt ad diuerſos annos ille referretur. Hinc ad Olymp. XL eum refert Apollodorus apud CLEMENTEM ALEXANDRINVM [g], EVSEBIVS [h] ad Olymp. LVI. LAERTIVS [i] Olymp. LX inclaruiſſe dicit. Etſi vero viginti Oympiadum inter extremos hos temporum limites differentia eſt, poſſunt tamen rationes Xenophaneae aetatis chronologicae pleraeque in concordiam redigi, ſi ad vitae diuturnae moram et circumſtantias eius attendatur, et certa vel veriſimilia ab incertis diſtinguantur. Inter prioris generis circumſtantias primo omnium referri merentur verſus Xenophanis ab ATHENAEO [k] ſeruati, in quibus fugam Perſarum in Graecia memorat. Licet vero incertum ſit, an ii ad praelium apud Marathonam, vel apud Plataeeam commiſſum referendi ſint, in quo vtroque Perſae a Graecis in fugam acti ſunt, certum tamen eſt, niſi verſus Xenophanis in ſuſpicionem ſuppoſitionis temere adducantur, ſi non Olymp. LXXV, quo tempore apud Plataeeam Perſae inferiores diſceſſerunt, Olymp. LXXII tamen, qua pugna ad Marathonam commiſſa eſt, adhuc vixiſſe Xenophanem, et poſt illud tempus eius illum meminiſſe. Refert porro Timaeus apud CLEMENTEM ALEXANDRI-

Xenophanes ſectae conditor.

Aetas eius.

b) LAERT. L. I. ſ. 16. ſed id non de ſcholae ſucceſſione, ſed de ordine in philoſophando intelligendum eſt. c) STRABO l. c.
d) Conf. BVDDEVS Anal. hiſt. phil. p. 321.
e) CLEM. ALEX. Strom. L. I. p. 301. LAERT. L. IX. ſ. 16.
f) LAERT. L. VIII. ſ. 18.
g) l. c. conf. BAYLE Dict. T. IV. art Xenophanes not. A p. 515. qui conferendus de hoc Clementis loco.
h) In Chron. conf. SCALIGER in Animadu. ad h. l.
i) l. c. ſ. 20. k) L. I. p. 54.

DRINVM [l] et PLVTARCHVS [m], vixiſſe Xenophanem circa tempora Hieronis, Siculorum tyranni; LAERTIVS [n] vero, Empedocli, et Sotion [o], Anaximandro fuiſſe coaeuum. Hiero vero tyrannidem ſuſcepit Olymp. LXXVI, cuius anno 4. natus eſt Empedocles, Anaximander vero Olymp. LVIII floruit. Addendum his, quod PSEVDO-ORIGENES [p] habet, vixiſſe eum, vsque ad tempora Cyri, et quod LAERTIVS [q] tradit, ſucceſſiſſe in tradenda philoſophia inter Graecos Italiam inhabitantes Telaugae Pythagorae filio. Etſi vero ſupra oſtendimus, incertam eſſe mortis Pythagorae epocham, certum tamen eſt, quamcunque etiam temporum eius ſeriem ſequamur, ante Olymp. LXVIII, quo obiiſſe Euſebius dicit, Telaugem parenti ſuccedere non potuiſſe, et cum hunc demum ſecutus ſit Xenophanes, eum ſerius adhuc vixiſſe. Quibus omnibus accurata ſupputatione conſideratis deſerenda omnino eſt Apollodori temporis Xenophanis deſignatio, ſi enim Ol. XL eum natum ſtatuamus, vltra CXXX annos vixiſſe eum oportet, quod ſine vllo teſte dicitur. Quod ſi EVSEBIVM ſecuti Olymp. LVI Xenophanem in lucem editum admittamus, reliqua omnia inter ſe in concordiam poſſunt redigi. Hoc enim tempore natus, puer fere literarum elementa hauſit, cum Anaximandri nomen inclareſceret: Anno aetatis vigeſimo quinto, vt ipſe tradit apud LAERTIVM [r], id eſt Olymp. LXII in magna Graecia tunc temporis Pythagorae diſciplinae ſe fere totum tradente innoteſcere coepit, et per LXVII annos hanc nominis celebritatem tuitus eſt et auxit, quod tempus in Olymp. LXXVIII incidit, quo XCII annum agebat Xenophanes. Ex quibus ſimul patet, vtramque, quam a Graecis paſſi erant Perſae cladem viuum eum attigiſſe, et verſibus ſuis memorare potuiſſe; circa ea quoque tempora, nempe Ol. LXXVII, in Siciliam, Hierone regnante, peruenire potuit, vbi cum ad C. aetatis annum, id eſt, vsque ad Olymp. LXXXI initia vixerit, teſte CENSORINO [s], omnino Empedocles quoque eum audire potuit. Ita veriſimili ſerie rationes temporum vitae Xenophanis ordinantur, vno Apollodoro deſerto [t], in cuius vetuſtis Codd. quibus Clemens et Sextus vſi ſunt, numerum corruptum fuiſſe, ſuſpicio eſt. Ait enim, vixiſſe vsque ad tempora Darii et Cyri [u]. Si enim primum etiam annum imperii Darii, qui Olymp. LXV. eſt, admittamus, et τὸ ἐγένετο, quo Apollodorus vſus eſt, ſenſu contextui valde repugnante ſumamus pro natiuitate, vix tamen aetas Xenophanis hunc terminum attingit; vnde neglecto vel in mendo cubare paſſo Apollodoro, reliqua ſatis recto ſtant talo.

§. III.

l) l. c. m) In apophthegm. T. I. p. 327.

n) ſ. 19. ex cuius tamen relatione coniici poteſt, Empedoclem adoleſcentem, de magiſtro ſollicitum Xenophanem ſenem adiiſſe. o) Ibid.

p) philoſoph. c. XIV. p. 94. et ipſe Apollodorus apud CLEM. ALEX. l. c.

q) L. I. ſ. 16.

r) L. IX. ſ. 19. vbi hi verſus eius adducuntur:

Luſtra decem atque tria haec et binos deſuper annos
Applauſit dictis Graecia tota meis.
Natus eram tunc ipſe annos quinque atque viginti,
Si poſſim de iſtis prodere vera modo.

s) De die natali c. 15.

t) Quem tamen admitti poſſe putat FABRICIVS ad SEXT. adu. math. L. I. ſ. 257. ſi XL. Ol. natiuitatem ponas. Verum ita Hieronis tempora non attigiſſet. Apud STANLEIVM P. X. p. 872. omiſſus eſt numerus XL.

u) Poſterius Pſeudo-Origenem quoque dicere iam notauimus.

Digitized by Google

§. III. Sunt, qui neminem audiuiſſe dicant, et *αὐτοδίδακτον* faciant [v]; alii Botonem Athenienſem quendam eius praeceptorem faciunt, alii, teſte Laertio [w] Archelaum Ionicum eum erudiuiſſe, tradunt, quos non audiendos eſſe, tempus Xenophanis, quod modo poſuimus, refragatur. Archelaus enim circa Olymp. XC demum docuit, et Socratem inſtituit, quod tempus viuendo non attigit Xenophanes [x]. Pulſum patria Zanclae et Catanae Siciliae oppidis degiſſe, Laertius auctor eſt, patetque ex loco Hieronis, pauperiem eius, de qua conquerebatur, quod ne duos quidem alere ſeruulos poſſet, ſugillanti, in aula Hieronis vitae ſuſtentandae remedium quaeſiuiſſe, et cantatis publice carminibus ſuis, vt mos erat illorum temporum philoſophum non indecens, de victu ſibi proſpexiſſe [y]. Ex quibus coniicimus, in perſecutionibus contra Pythagoreos in Italia excitatis, Xenophanem quoque, etſi illorum partibus non addictum, ſolum vertere, et relinquere facultates ſuas fuiſſe coactum. Certe paupertas tanta fuit, vt filios propriis manibus ſepelire cogeretur [z]. Homero et Heſiodo infenſum fuiſſe, Timonis ſillographi teſtimonio [a] patet, qui vocat *Educatio et vita.*

Ξεινόφανην ὑπάτυφον, Ὁμηροπάτην, ἐπικόπτην,

Xenophanem, non totum ſine typho, et fraudis riſorem Homeri.

Rationem eius verſus ſequentes addunt.

Numen ſimile vndique atque haud homini, atque

Conſtans vsque ſibi docuit, totumque animum eſſe.

Scilicet cum fabulae Homeri et Heſiodi Deorum fraudes, bella et ſeditiones memorent, quae notioni Xenophanis de Diis e diametro repugnabant, eas, vt et alii philoſophi fecerunt, improbauit, et, quod ait Laertius, carmina contra eos ſcripſit, eaque, quae de Diis tradidere, exagitauit. Sed et Pythagorae et Thaletis dogmatibus ſe oppoſuiſſe, et contraria docuiſſe, Epimenidem quoque ſugillaſſe Idem [b] narrat. Quod occaſionem videtur dediſſe Timoni, acerbiſſimo philoſophorum irriſori, in *ſillorum libro ſecundo et tertio* dialogi more inducendi Xenophanem, ipſi percontanti reſpondentem [c]. Eruditionem excoluit, ſui temporis moribus conuenientem, et praeter philoſophiam carminibus quoque inclaruit [d]: patriae quoque hiſtoriam condidit [e]. Maxime vero doctrinam phyſicam nouam prorſus et in magna Graecia inauditam libro *de natura* [f], complexus eſt. Vixiſſe ſatis modeſte, vt decet philoſophum [ff], videtur. Annis decrepitus, quos ad

v) Forte haec ipſe Xenophanes iactauit, ad nouum ſyſtema reſpiciens, vt alii quoque philoſophi fecere. Conf. quae de ſimili cauſa dixit Bayle Dict. T. III. art. Leucippe not. C. p. 100.

w) l. c. x) Plvt. l. c. y) Laert. l. c.

z) Niſi generoſitatis philoſophicae hoc argumentum fuerit, quod etiam feciſſe Pythagoram et Pythagoricos Parmeniſcum et Oreſtadem tradit Laert. l. c. ſ. 20.

a) ibid. ſ. 18. Sext. Emp. Pyrrh. hyp. L. I. c. 33. ſ. 224. conf. Menag. ad l. c. Laërt. et Fabric. ad l. c. Sexti.

b) loc. cit.

c) Conf. Fabric. l. c. et ex veteribus Laert. L. IX. ſ. 111.

d) Erudite de carminibus et ſcriptis Xenophanis diſſeruit Fabric. Bibl. Graec. Vol. I. p. 557.

e) De Colophonis aedificatione et de Italica in Eleam colonia Laert. ſ. 20. conf. Ionsivs de Script. hiſt. phil. L. I. c. 12. p. 67.

f) Fabric. l. c.

ff) Exemplum vide apud Plvt. de vitioſo pud. T. II. p. 271.

ad C. vſque extendiſſe ſupra monuimus, tandem obiit. Sane LVCIANVS[g] audiendus non eſt, qui XCI annos ei tantum tribuit. Fuit et alius Xenophanes poëta Lesbius, a noſtro diſtinguendus[h].

Obſeruationes generales de ſectae Eleaticae philoſophia.

§. IV. Philoſophiam Eleaticae ſectae expoſituris ad generales prius obſeruationes quasdam attendendum eſt, vt, qua ratione hac in via incedendum ſit, quidque tribui recte his philoſophis queat, quoue certitudinis gradu adſcribi debeat, accurate teneatur. Scilicet

I. Dolendum quam maxime ſcripta Eleaticorum dudum periiſſe, nec extare, niſi exigua fragmenta a veteribus paſſim, tanquam tabulas ex naufragio, ſeruata, quae collegit HENRICVS STEPHANVS[i]. Cum enim haec pauciſſima ſint, et lacerae tantum particulae quaedam, ex quibus de toto philoſophiae Eleaticae habitu iudicari non poteſt, cuncta ad aliorum fidem redeunt, nosque certo et indubitato cognoſcendi Eleaticam philoſophiam fonte viuimus priuati[k].

II. Nec eorum, qui Eleaticorum ſcripta legerunt, eorumque doctrinas explicarunt, tuta ſatis fides eſt. Aut enim in ſuas eos partes pertrahere conati ſunt, quod non potuit non falſas ei ſubinde opiniones affingere; vel eos refutare ſunt aggreſſi, huncque in finem mentem eius, vt facilius refellerent, peruerterunt. Prioris exemplum PLATO eſt, qui in *Parmenide* Eleaticam philoſophiam exponere ſe mentitus, mentem Parmenidis, veteribus non negantibus[l], adulterauit. Poſterius ab ARISTOTELE factum eſſe, qui *de Xenophane, Zenone et Gorgia* peculiari tractatione egit, ex iis notum eſt, quae de ſubleſta Stagiritae in exponendis philoſophorum ante ſe doctrinis fide adduximus. Ex quibus incertitudo huius quoque hiſtoriae veteris philoſophiae partis, cognoſcitur, et neceſſitas apparet, caute verſandi in tribuendis illis eiusmodi opinionibus, quae non ſine nominis inuidia et famae detrimento aſſeruntur.

III. Quod ſi eas, quas temporis nobis reliquit iniuria, veterum de Eleaticorum philoſophia et philoſophandi ratione memorias intuemur, patet, duplicem illam methodum, qua iſtis, quibus hi philoſophi viuebant, temporibus omnem fere philoſophorum mundum vſum fuiſſe, ex enarrata hactenus hiſtoria conſtat, quaeque aliam in vulgus doctrinam exire paſſa eſt, aliam arcanae diſciplinae alumnis tradidit, etiam Eleaticis placuiſſe; cuius imprimis de Parmenide mentionem facit LAERTIVS[u], et de reliquis quoque ex modo docendi poëtico coniici poteſt. Non vero communem tum Aegypti et Italiae philoſophantis viam ſecuti ſunt, ſed et domeſticam rationem habuerunt. Cum enim materiae fluxae, et ſemper in motu verſanti ſenſuum fidem denegarent, adeoque rerum naturam non ex ſenſus et experientiae teſtimonio excuterent, ſed ex certo quodam ſyſtemate metaphyſico explicarent,

g) In macrob. T. II. p. 828. h) LAERT. l. c.
i) In poëſ. philoſoph. p. 35 ſeqq. Pluſcula tamen apud veteres occurrunt.
k) Conf. BAYLE Dict. T. IV. art. Xenophanes not. B. p. 515. REIMMANN. hiſt. ath. c. XX. p. 204. Cauſae non ſine veriſimilitudine, in ſtudium reliquarum ſectarum hanc opprimendi, in adhibitam methodum poëticam et neglectum philoſophandi genus Eleaticum referuntur.
l) LAERT. L. III. ſ. 53. u) Lib. IX. ſ. 22.

Digitized by Google

carent, fieri aliter non potuit, quin alia ratione ſecundum ſenſus et opinionem ad populum, aliter ſecundum rationem et intellectus iudicium ad diſcipulos philoſopharentur. Cumque ad eiusmodi potiſſimum principia metaphyſica eſſent delapſi, quae omnem rerum naturalium conſtitutionem euerterent [m], ſequebatur inde, differre inter ſe maxime doctrinam Eleaticorum exotericam et eſotericam, aliudque eos velle, cum ad populum loquuntur, aliud cum initiatis myſteria pandunt. Id quod non poteſt non magnam eorum philoſophiae obſcuritatem conciliare, et magnis eius hiſtoriam cumulare difficultatibus.

IV. Obſeruandum et hoc eſt, quod de Xenophane ſupra Laertii fide retulimus: oppoſuiſſe eum philoſophiae ſuae ſyſtema Epimenidi, Pythagorae et Thaleti; quod, ſublatis auctorum nominibus, clarius diceretur, abiiſſe Xenophanem a ſyſtemate dualiſtico, id eſt duorum principiorum coaeuorum, quod multis veterum, imprimis ex theologis, placuit: a ſyſtemate monadiſtico, quatenus illud ex anima mundi et materia vnum totum conſtituit; et a ſyſtemate Ionico veteri, quod neglecta cauſa efficiente et rationali ad ſolam materiam reſpiciebat. Difficultates inſuperabiles horum ſyſtematum, ſolo illo principio: ex nihilo nihil fit, male intellecto, nixorum, et abſurditates manifeſtas vidiſſe Xenophanem, hominem acuti ingenii, dubitari vix poteſt. Cum vero nec is a naturali iſto axiomate recedere auderet, nec ad veram eius ſignificationem ſatis attenderet, vt ſuperaret difficultates, quas reliquos philoſophos non potuiſſe tollere, obſeruabat, omnem proprie rerum generationem et mutationem, qua aliquid fit, tollebat, vnumque totum, ſine motu, mutatione, ortu et interitu aſſerebat, hoc Deum, mundum, omnia, eſſe cenſebat. Ita quidem obiectionibus quibus dicta ſyſtemata premebantur, quaeque abſurditatem duorum principiorum independentium, animae mundi informantis, motusque aeterni ſine motore patefaciebant, euitabat, omnes vero ſimul notiones naturales euertebat, totamque naturalem philoſophiam peſſundabat. Quod, vt non plane ſine ſale et philoſophico acumine factum eſſe videri poſſet, materiae fluxus et mutabilitas praetextum commodare coacta eſt, quae certam rerum eſſentiam non admittens, ad ſenſuum tantum apparentias et incertam atque obſcuram fidem cuncta reuocaret. Vt vero a reliquis ſectis non ſuperarentur in rerum naturalium, cui philoſophiam ſuam Eleatici addixerant, cognitione, ſecundum ſenſuum apparentiam de rebus phyſicis tractationem inſtituebant, ſatis habentes, ſi rationem aliquam non plane abſurdam afferre poſſent, cur ſenſibus phaenomena natura talia, qualia videntur, apparerent [n]. Quod vt vna manu deſtruebat, quod altera excitabatur, ita Leucippo occaſionem dedit Eleaticum ſyſtema in contrarias flectendi partes, vt poſtea dicemus.

 §. V.

m) Obiecit hoc eis Aristot. Phyſ. acroaſ. L. I. c. 2. prolixius que exponit Bvrnet. Archaeol. phil. L. I. c. 12. p. 433.

n) Conf. Io. Gottfr. Waltheri ſepulchra Eleatica reſerata vernaculo ſermone edita c. III. §. 5. p. 16.

Xenophanis philoſophia.

§. V. His praemiſſis ad Xenophanis placita phyſica progredientes, Ariſtotelem quidem ducem ſequimur, ita tamen, vt non tantum ad aliorum quoque ex veteribus teſtimonia reſpiciamus, ſed totam quoque ſyſtematis huius connexionem intueamur, et, qua ratione propoſitiones naturali inter ſe ordine ſequantur, attendamus, quae vna nobis ratio eſſe videtur, in tam incerta via, quam Eleaticae philoſophiae hiſtoria nobis offert, veriſimili quadam ratione veros eius ſenſus inueſtigandi: quam inierunt quoque ante nos viri doctiſſimi P. BAYLE [o], GOTTFRIED OLEARIVS [p], IO. GOTTFR. WALTHERVS [q]. Ita vero Xenophanes ſtatuiſſe dicitur:

Metaphyſica ſ. theologia.

I. Fieri non poteſt, quidpiam vt ex nihilo exiſtat.

II. Aeternum itaque eſt, et ſemper fuit, quicquid eſt, ſiue enim facta ſint omnia, ſiue non omnia, hoc abſurdum ſequeretur, ex nihilo aliquid poſſe exiſtere.

III. Quod aeternum eſt, eſt infinitum, neque enim principium habet, vnde extiterit, neque finem.

IV. Quod infinitum eſt, vnum eſt; ſi enim plura eſſent, vnum finiret alterum.

V. Quod vnum eſt, omni ex parte ſibi eſt ſimile, ſi enim diſſimile aliqua parte eſſet, non vnum foret, ſed entia plura.

VI. Vnum quod infinitum eſt, et aeternum, ſibique ſimile, id immobile et immutabile quoque ſit oportet, ſi locum enim mutare poſſet, non eſſet infinitum, ſed aliud eſſet vltra illud. Si vero ſine loci mutatione alteraretur, aliquid in eo exiſtere inciperet, quod prius non extitit, et quod exſtitit, eſſe deſineret; quod eſſet, ex nihilo fieri aliquid.

VII. Eſt itaque vnum tantum, aeternum, infinitum, immutabile, quo conſtant omnia [r].

VIII. Deus eſt hoc vnum, incorporeum, aeternum, cuius ſubſtantia globoſa eſt; nihil illud cum hominibus commune habet, totum cernit, totum audit, non tamen reſpirat. Simulque eſt omnia, mens, prudentia, aeternitas [s].

IX. Nec corpore nec animo hominibus Deus comparandus eſt, qui nec formam et faciem habet hominis, nec affectibus humanis obnoxius eſt.

X. Deus hic eſt omnia [ſ], nam omnia in ſe comprehendit. Hactenus Xenophanes ex ARISTOTELIS, CLEMENTIS ALEXANDRINI [ſſ] LAERTII teſtimoniis de vniuerſo. Ex quibus patet, obſcuram et difficillimam eſſe Xenophaneae metaphyſicae hanc partem. Cum enim omnia ad id redeant, quid per vnum, ens, aeternum, infinitum, Deum, mentem, intelligatur, eius autem ſignificatio varia eſſe queat, factum inde eſt, vt viri docti in diuerſas de hac Eleaticae metaphyſicae parte ſententias diſcederent.

Et

o) Dict. T. IV. art. Xenophanes not. B. p. 515.

p) Ad STANLEI. Hiſt. phil. P. X. p. 874.

q) l. c. c. III. §. 4. p. 15.

r) Conferri cum ARISTOTELE l. c. debent CICERO Acad. Qq. L. IV c. 37. ipſe ARIST. Metaph. L. I. c. 5. PSEVDO-ORIG. philoſoph. c. XI. p. 95.

s) LAERT. L. IX. ſ. 19. SEXT. EMP. Pyrrh. hyp. L. I. c. 33. CICERO in Lucullo, EVSEB. praep. L. I. c. 8. L. XIV. c. 14.

ſ) CICERO Acad. Qq. L. IV. c. 37.

ſſ) Stromat. L. V. p. 601. L. VII. p. 711.

Digitized by Google

Et P. Bayle quidem, vt erat in veterum aſſertis, in ſyſtematis formam redigendis, ſupra modum acutus et ingenioſus, Xenophanis placita adductis veterum teſtimoniis ſuffultus, ita ordinauit et explicuit, vt Spinozae impietati praeluſiſſe videri poſſet, aſſerendam eſſe vnicam ſubſtantiam totius vniuerſi, inque ea omnia tanquam modificationes contineri. Quam explicationem poſt eum ſecuti ſunt magni in his literis viri, Io. Fr. Bvddevs [t], Gottfr. Olearivs [u], Io. Christ. Wolfivs [v], V. E. Loeschervs [w], Io. Gottfr. Walthervs [x]. Quia vero vnum ſenſu Pythagoreo dici poteſt vniuerſum, eo quod Deum et materiam non initio tantum chaos continuerit, ſed et hanc ille neceſſario et formali atque eſſentiali vinculo, tanquam anima penetret et permeet, qua ratione et Stoici Deum, mundum, vniuerſum, vnum dixere; hinc Xenophanes Spinozae praeceptis aliis viris eruditis non tam affinis videtur, quod non vniuerſi materiam vnum eſſe diceret, ſed vniuerſitatem quidem vnam eſſe, Deum autem rebus ineſſe omnibus (συμφυῆ τοῖς πᾶσι vt habet Sextvs Empiricvs [y]) aſſereret, quam ei mentem tribuit magnaque eruditione hanc Xenophaneae metaphyſicae explicationem ornat cel. Moshemivs [z]. Tandem et ſenſu Platonico vnum ſumi cum queat, quo vnum dicuntur omnia, quatenus ab vno aeterno et infinito principio promanant, et ex eo proficiſcuntur, inque eo tanquam in radice fonteque ſuo extant, hoc ſenſu pie magis Xenophanes praecepiſſe dicitur Simplicio [a], qui, laudato Theophraſto auctore, ait Xenophanem haec non vt phyſicum ſcripſiſſe, ſed tantum vt metaphyſicum et theologum, et de ordine cauſarum diſſeruiſſe. Quem eius locum integrum adducit, eiusque partes ſequitur Rad. Cvdworthvs [b], a cuius cogitatis non longe abit cl. Reimmannvs [c] et Io. Alb. Fabricivs [d]. Et ſane difficile admodum ob dictas ſupra cauſas de vera Xenophanis mente ſtatuere, cum non neutra tantum pars ſuis deſtituatur rationibus, ſed et veterum teſtimonia inter ſe diſcrepare videantur, et Ariſtoteles deprauatae, quod imprimis ei obiicit Cvdworthvs, doctrinae Xenophaneae accuſetur. Monet quoque apte cl. Moshemivs [e] non magnopere de eius ſcitis dimicandum eſſe; cum ipſe nihil certi decreuerit, ſed cuncta opinione conſtare dixerit, quae fallere poſſit, neque idcirco pro veris haberi voluerit, quae diſſerebat. Ita enim, qui ſentiant, opiniones mutare crebro, nullos dubitare, et nunc hoc, nunc aliud probare, vt vel animo affecti ſint, vel ſenſuum commotionibus incitentur. Non expectanda itaque certa et definita Xenophaneae theologiae explicatio, ſed relinquenda omnia, ipſo Xenophane non inuito, et ad hunc fontem nos ablegante, opinioni. Dicamus tamen eadem modeſtia, qua viros laudatiſſimos de hac re diſſeruiſſe videmus, quid nobis de ea videatur, et quid in his explicationibus, ſuppoſita teſtimonio-

 rum

t) De Spinoziſmo ante Spinozam, Anal. Hiſt. philoſ. p. 320.

u) l. c. v) Ad l. c. philoſ. Orig.

w) Deiſm. fanat. §. 2.

x) l. c. Addi his poteſt Aldobrandin. ad Laërt. l. c. Auctores Britanni hiſtor. vniuerſalis. p. 25.

y) l. c.

z) Ad Cvdworth. Syſt. int. c. IV. §. 20. p. 456.

a) In Aristot. Pyſic. f. 5. 6.

b) loc cit.

c) Hiſt. atheiſmi L. I. c. 30. §. 2. p. 103.

d) Ad l. c. Sexti p. 59.

e) l. c.

rum allatorum fide, probabiliter Xenophani tribuendum eſſe, ſit veriſimile. Et I. quidem Cudworthiana vnius Xenophanei interpretatio omnium minime admittenda eſſe videtur: illi enim pleraque attributa vni a Xenophane tributa, et in his illud maxime, refragantur, quod Deum σφαιροειδῆ dixit: etſi enim Simplicio pollicem premit vir doctus, qui ideo ſphaerae formam Deo tribui putat, vt ab omni eum parte ſimilem et vniformem eſſe πανταχῦ ὅμοιον, declararet, aperte tamen hoc prodit ſyncretiſticam Simplicii veteres interpretandi rationem, qua more ſcholae eclecticae veteres ita loqui coëgit, vt cum Platone conſentirent. Apertum vero eſt, ideo Deo hanc formam tribuiſſe Xenophanem, quod is vniuerſo concludatur, id quod globi figuram habere cum multis veterum credidit. II. Altera vnius Xenophanei explicatio, quae ſecundum Pythagoreos et Stoicos ſenſus eam interpretatur, non ſine veriſimilitudine affertur, et ita vnum hoc Xenophaneum illuſtrat, vt aeternam rerum naturam ponat, adiuncta itidem mente aeterna, at cum materia coniuncta, et per totam hanc molem fuſa. Prouocat ingenioſus eius auctor ad SEXTVM EMPIRICVM [f], qui tradit, vnum eſſe omnia, καὶ τὸν Θεὸν συμφυῆ τοῖς πᾶσι, *Deum rebus ineſſe omnibus:* itemque ad CLEMENTEM ALEXANDRINVM [ff], verſus Xenophanis afferentem, quibus Deum nec corpore, nec animo hominibus ſimilem eſſe afferit; ad Timonis etiam verſus [g], qui Xenophanem dixiſſe tradunt, Deum totum eſſe animum. Nec tamen deſunt, quae quis huic quoque explicationi obiiciat. Nempe hanc hypotheſin verum Pythagoreorum ſyſtema theologicum exhibere, ſupra inuictis, niſi fallimur, argumentis demonſtrauimus; aſt oppoſuit Xenophanes ſuum philoſophiae aedificium Pythagoreo non minus, quam Ionico Thaletis: vtrumque vero cum animam diuinam arctiſſime cum materia cohaerentem ſtatueret, aliter neceſſario Xenophanes ſtatuiſſe, nec in eadem ſententia fuiſſe, dicendus eſt. Neque, quae afferuntur teſtimonia rem, ſi quid videmus, conficiunt. Sextus enim non Deum ineſſe materiae, vt animam tradit, ſed συμφυῆ εἶναι τοῖς πᾶσι, eadem natura ſiue ſubſtantia ineſſe vniuerſo, eique ita connatum, vt eandem naturam referat, quemadmodum varii habitus, qualitates, mores, affectiones, vna cum anima noſtra naſcuntur, eique naturaliter concretae inhaerent: quae non de diuina aliqua ſubſtantia cum materia coniuncta, ſed de affectione quadam intelligi poſſunt: id quod etiam Ariſtotelis locus poſtulat, qui diſerte vniuerſo aeternitatem, infinitatem, immobilitatem, rationem, aliaque attributa diuina tribuit. Verſus vero Xenophanis, qui aduocantur, quique hoc volunt:

Maximus in genere eſt Diuum atque hominum Deus vnus
Qui nec corpore nec mente eſt mortalibus vllis
Aſſimilis,

hanc explicationem magis deſtruunt, quam aſtruunt. Si enim Deus hominis menti corpus inhabitanti et informanti, quod Pythagoreis et Stoicis placuit,

f) l. c. ff) l. c. g) Apud SEXTVM l. c.

Digitized by Google

placuit, non eſt ſimilis, qui potuit aſſerere, Deum in materia tanquam mentem eam informantem habitare? Nec Timonis verſus, quibus Deum νοερωτὸν καὶ νόημα eſſe dixit, aliter intelligi debere videntur, quam Deum ſolo intellectu concipiendum, nec materiae extenſionem in eo quaerendam, id quod lubentes largimur, ipſam materiam vniuerſi Xenophani non viſam Deum eſſe. Hinc III. nec in Baelii, Buddei, Wolfii aliorumque ſententiam totam deſcendere nos poſſe, ſaluis veterum effatis, putamus, qui vnam tantum ſubſtantiam, ſuis affectionibus Deum totam repraeſentantem intellexiſſe eamque ipſam ſubſtantiam vniformem ſibi Deum eſſe, dixiſſe et Xenophanem ſtatuunt. Adducta enim teſtimonia cum his non concordant, nec Spinoziſtica ſubſtantia in Xenophaneam praeter verba, quadrat. Vt itaque IV. noſtram quoque modeſte opinionem, vt decet, in ſchola Eleatica, exponamus, ex hac et priori interpretatione, quartam conflandam quaſi eſſe putamus: qua Xenophanes 1. vniuerſum quidem natura et ſubſtantia prorſus vnum ſtatuit, id quod nemo temere negauerit, qui non manifeſtis veterum verbis vim inferre audeat. 2. Peculiariter tamen et materiam ex qua conſtant omnia conſiderauit, et vim in ea latentem diuinam, quam non quidem ſubſtantiam eſſe putauit, ſed affectionem, talis tamen naturae, quae neceſſario ad materiae naturam accedere debeat, eique naturaliter coaleſcere, vt vniuerſum ſuis rationibus perfectum et abſolutum exiſtat. Separauit itaque praeciſione mentis, ſi haec admittas, diuinam iſtam vim Xenophanes a materia, aſt ei naturaliter, tanquam vni ſubſtantiae, ineſſe dixit, ſicque vniuerſum illud totum, aeternum, infinitum, immutabile conſtituere aſſeruit. V. Haec ſi admittantur, veterum de Xenophanis mente teſtimonia concordant omnia. Deus enim non ſolum vniuerſum eſt, cum vis illa non niſi in eo lateat, ſed comprehenditur etiam in vniuerſo ita, vt eius figura globoſa circumſcribatur, et is in omnibus eius partibus ſenſibus percipiatur. Ita enim de Xenophane luculenter PSEVDO-ORIGENES: Φησὶ δὲ καὶ τὸν Θεὸν εἶναι ἀΐδιον, καὶ ἕνα καὶ ὅμοιον πάντη, καὶ πεπερασμένον, καὶ σφαιροειδῆ, καὶ πᾶσι τοῖς μορίοις αἰσθητικόν, *Deum eſſe aeternum, et vnum, et ſimilem vndique et finitum* (non potentia, ſed extenſione, fine et termino) *et rotundae figurae, et omnibus partibus ſenſui manifeſtum* [b]. Quae ſatis clara ſunt omnia, ſi adductam explicationem admittamus, contorta, ſi vel ad animam mundi informantem, vel ad emanationem entium ex Deo illa trahamus. Patet vero hac quoque ratione, cur Deus totus animus ſit, quia vis illa diuina latens ſentiri quidem in partibus mundi, intelligi vero non niſi ratione et intellectu, poteſt, ſicque Deus homini ſimilis non eſt, in quo mens non vim aliquam rationalem, ſed naturam ſiue ſubſtantiam conſtituit. Ita vero et phyſiologia Xenophanis cum eius metaphyſica cohaeret, ex hac enim in materia habitante vi diuina, innumerabiles mundi, et elementorum viciſſitudines efficiuntur, et materia fluxa, et in momenta mutabilis innumeris mutationibus, formationi-

b) loc. cit.

tionibus et impreſſionibus ſe conſpiciendam praebet, ſicque totum hoc cernit, totum audit, ratio, conſilium, prudentia toti ineſt, vt Xenophanem ſtatuiſſe tradit LAERTIVS [i]. Caue enim hac ratione, conſilio et prudentia, actionem aliquam liberam naturae ſiue ſubſtantiae ex rationibus praeuiſis fines et effectus conſtituentis intelligas. Nihil enim aliud eſt, quam vis diuinae illius motus ſibi et vniuerſi diſpoſitioni reſpondens, quo omnes res conſtituuntur. Et ita quidem ſubductis rationibus de metaphyſica Xenophanis ſtatuendum nobis, ſi veriſimilitudinis leges ſequamur, videtur, coniecturam tamen attulimus, cui clariorem et meliorem a doctioribus et in his tenebris acutius cernentibus lucem accendi, aequiſſime patimur.

Phyſica. §. VI. Metaphyſicam hanc phyſiologiae Xenophaneae partem ſequitur phyſica, quae haec continet dogmata:

XI. Mundi infiniti ſunt, iique immutabiles [k]. Aliud tamen vniuerſum eſt, ex his mundis conſtans, aliud mundi illi, quae inter ſe confundenda non ſunt.

XII. Quia verus motus non datur, ſequitur, nec dari veram generationem, nec interitum, vel alterationem veram et realem [l]. Immo nec initium nec finis vllus rerum datur. Non Xenophanis tantum hoc decretum eſt, ſed ſucceſſorum quoque in Eleatica ſchola, Parmenidis, Meliſſi, Zenonis, vt poſtea dicetur: quemadmodum etiam Diodorum Cronum contra veram motus exiſtentiam armis dialecticis pugnaſſe, ſupra narrauimus, et Pyrrhonis ſequaces eandem viam ingreſſi ſunt. Sed hi propter rerum omnium incertitudinem, Diodorus propter argumentorum vim in vtramque partem ancipitem, Eleatici vero ab his diuerſi propter rationes metaphyſicas in hanc abſurdam ſententiam deſcenderunt. Ex allatis enim hactenus liquet, eos idea infinitatis, vniuerſi ſpecie, deluſos, illi omnem mutationem denegaſſe: cumque motus neceſſario alterationem inferat et mutationem, illud vniuerſum quoque immobile dixiſſe. Inde vero ſequitur porro, hanc immobilitatem, et, quae inde deducitur, generationis et interitus ſiue reſolutionis negationem pertinere ad vniuerſum, non vero ad partes eius, et non phyſice, ſed metaphyſice conſiderandam eſſe. In vniuerſi enim partibus dari initia et fines rerum, modificationes et alterationes, adeo non negauit Xenophanes, vt non tantum res viſibiles, e.g. ſolem fieri et ex igniculis coaleſcere, et iterum extingui diceret, ſed et teſte, poſt LAERTIVM [m], HESYCHIO ILLVSTRI [n], aſſereret primus, ὅτι πᾶν τὸ γινόμενον φθαρτόν ἐςί, *quod quicquid ortum habet, etiam interitum admittat et corruptibile ſit.* Sed hoc verum motum non conſtituere, ſenſu abſtracto et metaphyſico, viſum fuiſſe Xenophani, merito credimus. Ex iis enim, quae apud Ariſtotelem ex eius mente contra motum diſputantur, patet, cum motus notionem aliam, quam quae in phyſicis obtinet,

i) l. c.

k) LAERT. l. c. immutabilitatem vero non ad materiam ex qua componuntur, ſed ad ſubſtantiam, quam conſtituunt in vniuerſo referendam eſſe, ex theſi vltima conſtabit. conf. STOBAEVS eclog. phyſ. p. 52.

l) ARISTOT. l. c. ORIG. philoſophum. l. c.

m) l. c.

n) p. 52.

tinet, ſibi concepiſſe, et ad verum motum progreſſum a nonente ad ens eiusque exiſtentiam requiſiuiſſe. Quo ſenſu notionis huius ſemel admiſſo, ſequebatur, cum illud impoſſibile ſit, vt ex nihilo fiat aliquid, vniuerſum eſſe immobile, adeoque et partes eius non ita moueri, vt ex ſtatu nihili procederent ad ſtatum exiſtentiae. Quibus admiſſis de rerum tamen mutationibus diſſerere poterat [o], quas non alterationes, generationes et exſtinctiones rerum naturalium, ſed modificationes, eſſe putabat, hoc nomine indignas, eo quod rerum vniuerſi natura ſemper maneret immutabilis, ſoliusque materiae aeternum fluentis particulae varie inter ſe modificarentur. Hac ratione ſi Eleaticos priores explicemus, de motu diſſerentes, rationem facile dabimus, qui de rebus phyſicis diſſerere, et phaenomena naturalia explicare, ſalua iſta hypotheſi potuerint [p], quod tamen de iis negat ARISTOTELES [q], conceptum motus metaphyſicum ad phyſicum transferens, vt, more ſuo, Eleatico ſyſtemate corrupto, eo vehementius illud premeret. Non negamus doctiſſimo BVRNETIO [r], quacunque etiam ratione ſententia paradoxa explicetur, ἀτόπατον latere; et lubenter largimur, quod toties in theatro philoſophico fieri hiſtoria nos docet philoſophica, hypotheſin ſemel delectam et pro Iunone habitam ſeduxiſſe viros alias non ineptos ad has nugas abſurdas admittendas; certi tamen ex dictis ſumus, pleroſque, qui de Eleaticorum phyſica diſſeruerunt, eos non recte intellexiſſe, et aliam, quam illi, motus ſignificationem ſibi concepiſſe. Vidit hoc, quo animi eſt acumine cl. MOSHEMIVS [s], qui eleganter monet: certum ſe eſſe ex aſſidua et attenta veterum lectione, pleraſque antiquorum de motu diſputationes et pugnas Andabatarum fuiſſe certamina, ex eo potiſſimum nata, quod non eandem omnes motus notionem et deſcriptionem in animo haberent. Qui motum enim ſuſtuliſſe Ariſtoteli, Sexto, Senecae et aliis dicantur, talia tamen ſuis ſimul tradidiſſe praecepta, quae nemo tradere poſſit, niſi homo, qui moueri multa fatetur. Ex quo conſtare arbitrandum, eos vocabulo motus ſingularem et ab vſu conſueto abeuntem poteſtatem ſubieciſſe. Licet vero Eleaticam hac de re doctrinam inter ea referat vir praeſtantiſſimus, quae intelligi ſatis nequeunt, et incertiſſima ſunt, dicta tamen ſatis, niſi fallimur, euincunt, non ſine veriſimilitudine ea quae explicuimus Eleaticis tribui. Nam quod de Xenophane hac in re dictum eſt, etiam ad reliquos eius ſectatores trahendum eſt.

XIII. Hanc naturae vniuerſi rationem et legem cum ſenſus non aſſequantur, ſed contrarium teſtari videantur, ſequitur, ſenſus eſſe fallaces, nec ſecundum eam rationem certe ac ſine offendiculo ratiocinari poſſe.

XIV. Nihil itaque certum ac indubitatum cognoſci poteſt, nec datur eiusmodi veritatis criterium, quo ſcientia conſtet, ſed cuncta reguntur opinione.

o) Hinc aeterna mundorum exorientium et intereuntium viciſſitudo aſſerta, vniuerſo interim immobili et immutabili manente.

p) Id quod ad dubitationes Baelii et Wolfii VV. CC notandum eſt.

q) Phyſic. acroaſ. L. I. c. 2.

r) Archaeol. philoſ. L. I. c. 12 p. 433.

s) Ad CVDWORTH. p. 471. n. 13.

nione. Magnum, et ſi verum fatendum ſit, vnicum Eleatici ſyſtematis fundamentum et praeſidium theſes hae continent, quas clare innuit Xenophanes verſibus apud SEXTVM EMPIRICVM[s], PLVTARCHVM[ſſ], et PSEVDO-ORIGENEM[t] occurrentibus, in quibus diſerte:

> Ἐι γὰρ τὰ μάλιςα τύχοι τετελεσμένον εἰπὼν
> Αὐτὸς ὅμως ὐκ οἶδε, δόκος δ' ἐπὶ πᾶσι τέτυκται.
> *Licet maxime quid definitum dixerit aliquis,*
> *Non tamen habet certam ſcientiam, ſed in omnibus adeſt tantum opinio.*

Apertum ex his eſt, Xenophanem inter Acatalepticos quidem referri non poſſe, qui negabant, comprehendi aliquid poſſe, ſcientificam tamen certamque homini denegaſſe ſcientiam, et imprimis ſenſuum teſtimonium ad opinionis tantum reuocaſſe fidem, vt ſyſtemati metaphyſico non tam aperte obſtaret. Equidem Ariſtocles apud EVSEBIVM[u], ſolos eum ſenſus accuſaſſe ait, eumque inter eos numerandum putat, qui ſenſus, viſaque omnia funditus repudianda, rationi vni fidem habendam opinantur. Verum hoc aut prorſus falſum, et a mente Xenophanis alienum eſt, aut ita tantum intelligendum, vt ſyſtematis Eleatici conſtitutio poſtulat; ſenſibus et rationis argumentis inter ſe diſſidentibus, hisque illis contradicentibus, non ad ſenſuum teſtimonium, ſed ad rationis illationem attendendum, et huic prae illis fidem habendam eſſe. Hoc enim ſyſtema Xenophanis poſtulabat, quod ex ratiociniis quibusdam totum ita exſtructum eſt, vt ſenſuum fidem refelleret. Ex his iudicanda ſunt, quae de hoc argumento diſſerit P. BAYLE[v]. Et hinc ſequitur, ſecundum opinionem et veriſimilitudinem de rebus diſſerendum eſſe naturalibus.

XV. Quatuor dantur elementa[w].

XVI. Vniuerſarum rerum initia ſunt ex terra; PSEVDO-ORIGENES[x] ita effert: τὰ δὲ πάντα ἔιναι ἐκ γῆς, *omnia eſſe ex terra;* ſed hoc ita intelligendum eſt, vt mediantibus elementis cuncta ex terra formata dicantur. Male vero atomos hic ſomniat DICKINSONVS[y], cum ſyſtema Eleaticum vetus atomiſticum vix admittat.

XVII. Stellae ex nubibus incenſis ortae ſunt, interdiu autem extinguuntur, noctuque velut ardentes carbones iterum accenduntur. Dioſcuri autem nubeculae ſunt, ex motu quodam interfulgentes[z].

XVIII. Sol ex igniculis conſiſtit collectis ex humida exhalatione, ſiue nubes eſt ignita, eaque ſingulis creatur diebus. Ex his PLVTARCHI[a], STOBAEI[b] et PSEVDO-ORIGENIS[c] teſtimonio aſſertis patet, Xenophanem ſolem non pro certa quadam ac coeleſti ſubſtantia ſiue natura, ſed pro certo μετεώρῳ vel naturae φαινομένῳ habuiſſe, quod ſingulis diebus ex humidorum vaporum ex terra, vnde omnia originem trahunt, exhalatione col-

s) Adu. mathem. L. VII. ſ. 49.
ſſ) De audiendis poët. T. II. p. m. 24.
t) l. c. p. 94.
u) Praep. L. I. c. 8. L. XIV. c. 17.
v) l. c. not. B. p. 516. not. L. p. 523.
w) LAERT. l. c. x) l. c. EVSEB. l. c.
y) Phyſ. vet. et ver. c. XVIII. p. 253.
z) PLVT. de plac. phil. L. II. c. 20.
a) l. c.
b) Eclog. phyſic. L. I. p. 55. c) l. c.

Digitized by Google

collectum, et eleuatione tandem ſubtiliſſimum redditum, originem trahit, et ita in ignis naturam, mutata elementorum in ſe inuicem ratione, tranſit. Ex his ſequitur, ſoluta iſta igniculorum collectione, ſolem extingui, quod non tantum noctu fieri, ſed et in ſolis defectione, Xenophanes apud PLVTARCHVM [d], ſtatuit, qui narraſſe eum refert, vt fidem abſurdae doctrinae faceret, fuiſſe aliquando, vt ſol totum menſem deficeret. Ex his alia ſequuntur, quae Xenophani tribuuntur, quaeque ita ſtatuiſſe dicitur:

XIX. Cum ſol nonnunquam in quandam terrae partem, nobis incognitam incidit, tum quaſi laborans defectum patitur [e].

XX. Sol recto quidem curſu in infinitum procedit, verum in orbem moueri videtur, ob interualli magnitudinem.

XXI. Multi ſoles ſunt, ſecundum terrae diuerſa climata, ſegmenta et zonas. Ex his aſſertionibus manifeſtum eſt, Xenophanem ex eo, quod ſemel de origine et natura ſolis dixerat; oriri ſolem ex terrae exhalationibus, putauiſſe, in quibuscunque terrae partibus proprios ita exiſtere ſoles, vaporesque illos coaceruatos, cuilibet regioni propria dare coeleſtia lumina; licet vnus ignis ſit, ex omnibus illis regionum cunctarum exhalationibus per totum coelum diſperſus et diffuſus, qui ſpeciem ſolis cuilibet terrae conciliet, currentis per climatis tractum, licet videatur in circulum moueri [f]. Potuit tamen ex eo quoque multos ſoles aſſerere Xenophanes, quod multos dari mundos putaret, ſed iis ratio a Plutarcho allata applicari nequit.

XXII. Luna nubes eſt conſtipata [g], eamque vt auctor eſt CICERO [h], Xenophanes dixit habitari, et eſſe terram multarum vrbium et regionum. Poſterius a Pythagoreis transſumſiſſe videtur Xenophanes, prius primis rerum naturalium generationibus, quales ſibi concipiebat, conuenienter dictum eſt. Ex terra enim cum nonſolum ſol collectis exhalationibus exſiſtat, ſed et nubes, eas compactiores in terrae formam coaleſcere, ſplendorem ex vaporibus tenuioribus oriri eamque circumdare, hincque lunam eſſe credidit. Quod ſi verum eſt, lunam habitari, diuerſam rationem neceſſe eſt, ſtatuiſſe lunae ac ſolis, quia illa ita quotidie extingui, vt ſol, et ſingulis noctibus noua luna oriri nequiret, licet hoc de eius ſplendore dici poſſet. Hinc, ſi admittendum eſt, quod PLVTARCHVS [i] ait, non ſoles tantum multos, ſed et lunas pro climatum et regionum diuerſitate Xenophanem aſſeruiſſe, intelligendum eſt de vaporibus iſtam lunae terram ſplendoris cauſa circumiacentibus, qui ex variis regionibus hauſti, variam ei lucem conciliant. Ceterum vt abſurda ſatis et ad populum tantum directa haec de rebus naturalibus diſſerendi ratio eſt, ita impedita et intellectu difficilis ſententia, cum ipſa Xenophanis eo de argumento carmina nobis deſint.

XXIII. Nubes exſiſtunt, cum a ſole vapores ſurſum feruntur, et in aërem coguntur [k].

 XXIV.

d) l. c. c. 24.
e) ib. STOBAEVS l. c. p. 56.
f) Conf. MOSHEM. l. c. p. 454.
g) PLVT. l. c. c. 25.
h) Acad. Qq. L. IV. c. 37.
i) l. c.
k) LAERT. L. IX. ſ. 19.

Digitized by Google

XXIV. Anima ſpiritus eſt; quid vero per ſpiritum intellexerit LAERTIVS [l], qui haec refert, non tradit. Videtur vero eodem vocem hanc intellexiſſe ſenſu, quo Deum ſiue vniuerſum mentem dixit, et per ſpiritum rem ſiue vim potius ſenſibus non ſubiectam indicaſſe.

XXV. Multa minora eſſe mente. Τὰ πολλὰ ἥττω νοῦ εἶναι, dixit LAERTIVS [m]. Obſcurum verborum ſenſum ea illuſtrant, quae ſupra de ſimili Alcmaeonis ſententia dicta ſunt, vbi demonſtrauimus, multa res ſenſiles indicare: id enim Eleaticum ſyſtema poſtulat, quod τὸ ἕν, vnum, quod vniuerſum eſt, immutabile, aeternum, ſemper idem, animo quoque et ratione ſiue vi diuina praeditum rebus multis, in ſenſus incurrentibus, ſemper variabilibus et mutabilibus opponit. Vniuerſi itaque rationem reſpiciendam, eiusque vim rationalem et diuinam ſequendam, rerum ſenſibilium fraudes et fallacias, quibus meris luſibus homini imponatur, et vnde rerum omnium mala et incommoditates oriantur, deſerendas eſſe. Ita Xenophanis mentem explicari debere, ipſa vnius et multi notio, quae in Eleatica ſchola obtinuit, et vocis ἥττων ſignificatio poſtulat. Conferendus cum his eſt poſt MERICVM CASAVBONVM [n], PETRVS BAYLE [o].

XXVI. Licet Deus ſit, diuinatio tamen nulla eſt. Recte hoc ſequitur ex notione de Deo Xenophanea; illa enim vis diuina vniuerſo tantum ineſt, nec ad partes eius referri poteſt. *Vnum vero ex philoſophis fuiſſe Xenophanem, qui Deos eſſe diceret, diuinationem tamen funditus tolleret*, perperam ait CICERO [p], Epicurum enim paria aſſeruiſſe, recte obſeruat PLVTARCHVS [q].

XXVII. Mare ideo ſalſum eſt, quod magna mixtorum in eo confluit copia [r].

XXVIII. Terram tempore ab humido diſſolui, probant conchae in media terra repertae, etiam in montibus, et Syracuſis in lapidicinis inuentus piſcis et phocarum typus, in Paro autem in profunditate rupis forma apuae, etiam cuiuslibet marini generis cruſtae in Melito. Quae ab eo ſuperfuere tempore, quo omnia mari fuere obſeſſa; in limo enim exaruit typus [s]. Notabilis locus recentiorum induſtriae, qui de eiusmodi diluuii ſpeciminibus egregia multa dixere, adiiciendus, ex eo enim nec veteribus [t] haec ignorata eſſe liquet.

XXIX. Omnes tollentur homines, cum delata in mare terra conuertitur in limum, poſtea renaſcentur in integrum, et hoc omnibus dat mundis fundamentum naſcendi [u]. Periodicus hic mundorum ortus et interitus valde probat explicationem motus et generationis a Xenophane negatae ſupra datam. Non enim, nihil rerum ſenſibilium mutari dixit, cum ſemper fluxa ſit rerum materia, vnde neceſſitas harum mundi periodorum ſequitur, ſed immutabile et immobile aeternum illud, vniuerſum, ſiue vnicam ſubſtantiam eſſe. Ex quibus ſimul recte infertur, vnicam ſubſtantiam Xenophanis a Spinoziſtica longe diſtare.

§. VII.

l) Ibid.
m) ibid.
n) Ad l. c. Laërt.
o) l. c. not. D. p. 517.
p) De diuin. L. I, c. 3.
q) l. c. L. V, c. 1.
r) ORIG. l. c.
s) Ibid.
t) Conf. PLIN. L. II, c. 103. SENEC. Qq. nat. L. III, c. 20.
u) ORIGEN. l. c.

Digitized by Google

§. VII. Xenophanis diſcipulus [x] eruditionis laude praeceptore non inferior fuit PARMENIDES Eleates, Pyretis filius. Tempus eius in Olymp. LXIX incidere, recte viri docti [y] ad LAERTII [z] locum, ex quo quidam Olymp. XXIX, alii Olymp. LXXIX exſculpſere [a], annotauerunt. Qui enim vel hoc, vel illud admittunt, tempora Xenophanis, quem audiuiſſe dicitur, non cogitant, quae neutri notationi annorum conueniunt. Nec obſtat, PLATONEM [b] inducere Parmenidem cum Socrate colloquentem, hoc enim inuitis rationibus chronologicis fieri, ſupra iam ex ATHENAEO [c] annotauimus. Praeter Xenophanem Anaximandrum quoque praeceptorem habuiſſe tradidit Theophraſtus [d], quod ſi verum eſt, mature Parmenidem philoſophiae ſtudio ſe tradidiſſe oportet, et ante Xenophanem Anaximandrum audiuiſſe. Teſtis quoque eſt Sotion [e], cum Ameinia et Diocheta Pythagoreis conuerſatum fuiſſe, paupere illo quidem, ſed honeſto viro ac bono, eum quoque imprimis ſecutum eſſe, et vita functo ſacellum, tanquam heroi, dicauiſſe. Et haec quoque cauſa eſt, cur inter Pythagoreos, vel Semi-Pythagoreos potius numeretur Parmenides, vt ex PORPHYRIO [f] et IAMBLICHO [g] diſci poteſt. Cum opibus prius abundaret, vitamque ageret ex generis nobilitate ſplendidam, tantaeque eſſet auctoritatis inter ciues, vt legibus patriam iuuaret [h], quouis anno iureiurando firmandis [i], ab Ameinia ex ſtrepitu ciuili ad otium et ſilentium philoſophicum traductus eſt [k], ita vt philoſophiae totum ſe daret, in qua Zenonem, et, vt ſupra quoque innuimus, ſecundum quosdam Empedoclem diſcipulos habuit. Forte et Hermogenes, a quo Parmenideam philoſophiam Plato didicit [l], inter eius diſcipulos referendus eſt. Sunt, qui amore eum minus caſto illum proſecutum eſſe affirmant [m], quod tamen rectius negant alii [n]: vitam enim Parmenideam pro optima et virtutis plena prouerbii inſtar dixit CEBES [o]. Philoſophatus eſt more ſeculi ſui carmine, Xenophanem et Pythagoreos quosdam imitatus, quod ad arcanam referendum eſſe docendi methodum alibi diximus. Ex his verſibus paſſim fragmenta occurrunt apud veteres, quae ex parte collegit H. STEPHANVS, incertum tamen eſt, vtrum omnia illa ad eum ſint referenda. Parmenides orator, qui artem oratoriam ſcripſit, cum philoſopho confundendus non eſt. *Parmenides.*

§. VIII. De Parmenidis philoſophia anceps et incerta diſputatio eſt, vt ſunt Eleatica fere omnia: nam nec ipſa Parmenidis carmina ſuperſunt, et *Philoſophia Parmenidis.*

 quae

x) LAERT. L. IX. ſ. 21. SVIDAS in Parmen. T. III. p. 53.
y) Palmerius et Menagius.
z) ſ. 23.
a) Prius Stephanus habet, poſterius Scaliger.
b) In Parmenide.
c) L. XI. p. 505.
d) LAERT. l. c. peruerſus eſt locus Laërtii apud STANLEIVM P. X. p. 876. qui Theophraſtum in epitome Anaximandri citat. Hoc enim non vult Laërtius, ſed teſtari in epitome Theophraſtum, Parmenidem Anaximandri fuiſſe diſcipulum.
e) LAERT. l. c. Addi haec poſſunt catalogo Pythagoreorum apud FABR. Bibl. Gr. Vol. I. p. 481. 489.
f) De antro nymphar. p. m. 1123. ed. Rom.
g) Vit. Pythag. c. XXIX. n. 166.
h) LAERT. L. IX. ſ. 23.
i) PLVTARCH. adu. Colot. T. III. p. 434.
k) Ita LAERT. l. c. qui hoc ab Ameinia non a Xenophane factum eſſe monet. Inde coniicimus, eum Pythagoreos audiuiſſe ante Xenophanem.
l) LAERT. L. III. ſ. 6.
m) Vt PLATO in Parmenide.
n) ATHENAEVS L. XI. p. 505. o) In tabula.

quae hodie ex iis leguntur fragmenta, paſſim obuia, exiguae laciniae ſunt ex integro Parmenidei ſyſtematis habitu decerptae, de quarum connexione et ſenſu ex tota orationis ſerie iudicari non poteſt [p]. Platonem vero, qui Parmenideam philoſophiam expoſuiſſe videri voluit, ſuſpectum eſſe, plus vna vice monuimus [q]. Sed et reliquae obſcuritatis cauſae, ſupra de Eleaticis obſeruatae ad Parmenidem pertinent, inter quas duplex philoſophandi ratio, vna ex veritate, altera ex opinione, Parmenidi quoque admiſſa, vehementer eius ſententiam obſcurauit, Platonicorum vero conſilium, Parmenidem in ſuas partes pertrahendi, eius philoſophiam miſere corrupit. Reiecto itaque Platone, quem poſtea ſolum audiemus, de Parmenide differentem, nec admiſſis Platonicis recentioribus, inſanis veteris philoſophiae corruptoribus, relationes ſcriptorum veterum inter ſe comparandae, et qua ratione cogitata Parmenidis inter ſe cohaerere potuerint, diſpiciendum eſt, vt aliqua veriſimilitudine de eius placitis metaphyſicis et phyſicis conſtet. Ea vero huc redeunt.

Philoſophia duplex eſt, vel ſecundum opinionem et ſenſum, vel ſecundum veritatem. Illa propter materiae fluxum incerta et propter ſenſuum imbecillitatem lubrica et fallax eſt, haec propter rationem, certa et immoto fundamento conſtans. Diſtinctionem in Parmenidis ſchola celebrem, ſed a veteribus, et ab ipſo forte Xenophane, acceptam afferunt Plvtarchvs, Ariſtocles apud Evsebivm et Laertivs [r]. Priorem philoſophiae Parmenideae partem phyſicam recte appelles, poſteriorem metaphyſicam. In illa enim de rerum ſub ſenſum cadentium origine, natura, alteratione, interitu et aliis eiusmodi phaenomenis philoſophabatur; et rerum ſenſibus ſubiectarum, quaeue audiri, videri, tangique poſſunt, viciſſitudines et mutationes exponebat. Haec cum materiae ſemper fluxae et in momenta mutabilis modificationibus et mutationibus conſtare cenſeret, et ex ſchola Pythagoreorum teneret, ita ex fluxis et mutationibus obnoxiis ſcientiam certam non dari, opinionem huic philoſophiae parti tribuit, ſenſibus fallacibus hanc incertitudinem augentibus. Cum vero partim ex Pythagoreorum, quos adamabat, ſchola, partim, ex Xenophanis quoque doctrina admitteret, aliud eſſe debere ens certum, vnum, immobile, quod vere ſubſtantiam efficiat, et ſola ratione cognoſcatur, quoque res omnes conſtent, metaphyſicam quoque partem conſtituit, quae pro obiecto non ea, quae ſenſibus expoſita ſunt, ſed quae ratione ſola et abſtractione mentali cognoſcuntur, habet [s]. Qualis vero illa metaphyſica fuerit, etſi, deficientibus monumentis Parmenideis vix dici certa ratione poteſt, non audiendi tamen ſunt recentiores Platonici, et in his praecipue Sim-

p) Satis etiam ſua more veterum recondebat dictionis figuris, Simplic. in Phyſ. Ariſt. apud Lescalopier. in Cic. de N. D. p. 45. Probat id exordium libri eius de natura apud Sext. l. citando, p. 23. Plvtarch. adu. Coloten T. III. p. m. 416.

q) Multo magis id de Platonicis recentioribus tenendum.

r) Laert. L. IX. ſ. 22. Evseb. praep. L. I. c. 8.

s) Non Plvtarchvs tantum loco adducendo id teſtatur, ſed ipſum Parmenidis libri de natura exordium ſatis amplum, quod ſeruauit Sextvs Empiricvs adu. Mathem. L. VII. ſ. III ſeq. dignum quod cum his dictis conferatur.

Digitized by Google

SIMPLICIVS[t], quem ſtudioſe ſequitur CVDWORTHVS[u], qui per metaphyſicam partem, ſecundum veritatem philoſophantem, ſenſu Platonico rerum diuinarum et ſupra naturam poſitarum, id eſt, ab omni rerum materialium natura abſtractarum contemplationem intelligunt, per partem phyſicam ſecundum opinionem philoſophantem, rerum corporearum conſiderationem innui putant. Patebit enim ex dicendis, in metaphyſica parte Parmenidem non ad ſpirituales naturas, ſed ad ipſam rerum omnium naturam in abſtracto conſideratam, ſiue ad vniuerſi conſtitutionem metaphyſicam reſpexiſſe. Quod licet aliter videatur CVDWORTHO, qui ad ARISTOTELEM[x] prouocat, Parmenidem phyſicis opponentem, nihil tamen Stagiritae auctoritate infringitur, apud quem phyſici illi ſunt, qui ad ſolas rerum mutationes ſenſibus ſubiectas attendebant, quibus opponebat eos, qui generalia rerum principia et abſtractas notiones conſiderabant, quales erant Pythagorei; ipſe quoque Ariſtoteles docendi modum ita inſtituit, et de rebus ſenſibus obiectis earumque mutationibus in phyſicis, de principiis rerum generalioribus et mentis abſtractione conſiderandis in metaphyſicis egit. Id quod adductis eius locis contra Cudworthum docte tuitus eſt eruditiſſimus interpres[y]. Quando vero phyſicae parti ad ſenſuum apparentiam philoſophanti opinionem tantum tribuit, veritatem vero denegat, non hoc ſenſu Sceptico, ſed Eleatico vel Pythagorico etiam intelligendum eſt. Non enim tam ſtupidus et cum ratione inſaniens Parmenides fuiſſe videtur, vt quae phyſica ſenſibus fieri videmus, mera ſomnia et impoſturas eſſe, nihilque prorſus habere ex vero contenderet, licet hanc ei dicam dudum ſcripſerint veterum multi[z], et ex recentioribus non ſine ingenio et acumine PETRVS BAYLE[a]; ita enim homo phyſiologus totam rerum naturam ſuſtuliſſet; aſt de rebus ille naturalibus et in ſenſus cadentibus principia haud obſcura expoſuit, et de cauſis rerum naturalium ſecundum ſenſus diſſeruit. Sed referendum hoc more Pythagoreo, quem vehementer adamabat, ad materiae conditionem, quae cum fluxa, mutabilis et inſtabilis ſit, certam et ſtabilem rem ſola ratione comprehendi poſſe ſtatuit. Dudum ita pro Parmenide verba fecit, contra Colotis calumnias diſputans, PLVTARCHVS[b]; qui *poſtquam, multa*, oſtendiſſet, *Parmenidem dicere de terra, coelo, luna, ac hominum procreatione*, addit[c]: *Quoniam autem omnibus aliis, ipſo etiam Socrate prior (non tamen Pythagora) ſenſit naturam habere opinione aliquid, aliquid mente comprehendendum; opinabile autem iſtud eſt inconſtans, et variis motionibus ac mutationibus obnoxium, et quod ob incrementa et decrementa alium ad alia reſpectum habens non ſemper eodem modo ſenſum afficiat: intelligibile vero alia ſpecies, quod eſt, vt ipſe cecinit:*

Aeter-

t) l. c. f. 7. 17. 31.
u) Syſt intellect. c. IV. §. 21. p. 466 ſeqq.
x) Phyſ L. I. c. 2. T. I. p. 253.
y) Ad h. l. p 461. not. 3.
z) ARISTOTELES, SEXTVS, Colotes apud PLVTARCHVM ll. cc. Ariſtocles apud EVSEBIVM praep. L. XIV. c. 17. p. 756.
a) Dict. v Xenophanes T. IV. p. 515.
b) l. c.
c) Conferendum dictum libri eius de natura exordium in fine.

Aeternum, integrum ſemper, ſemperque quieſcens,

ſuique ſimile, et conſtanter ſuam naturam conſeruans; heic vocabulis calumniam ſtruens Colotes, ac de rebus ad verba trahens diſputationem, ſimpliciter ait Parmenidem, quia vnum ens ponat, omnes res abolere. Reliqua, ne nimis prolixi ſimus, licet rem valde illuſtrent, omittimus; haec enim, quo ſenſu phyſicam a metaphyſica ſua diſtinxerit, ſatis declarant.

Metaphyſica Parmenidis.

§. IX. Metaphyſicam philoſophiae partem eodem fere modo, quo Xenophanes, inſtituit Parmenides, quaedam tamen ex Pythagoreorum accepta ſcholis ſibi ſeruauit ſoli. Ita vero ratiocinatus fuiſſe dicitur:

I. Ex nihilo nihil fit.

II. Omne rerum principium vnum, immobile, et immutabile eſt.

III. Vnum itaque vniuerſum eſt.

IV. Vnum illud aeternum eſt, et originis expers, ac ſphaerica indutum forma.

V. Solum hoc vnum ens vere eſt, reliqua omnia nonentia ſunt, adeoque nihil.

VI. Nulla itaque res generatur, vel corrumpitur, ſed ſpecies tantum eius rei nobis imponit.

Ita Parmenideam metaphyſicam nobis exhibent ARISTOTELES[d], PSEVDO-ORIGENES[e], PLVTARCHVS[f], et Ariſtocles apud EVSEBIVM[g]. Quae Xenophaneae metaphyſicae valde affinia eſſe, et laudati auctores monuere, et ipſa docet inſpectio. Valde tamen de ſenſu eorum in diuerſa abierunt non veteres tantum, ſed etiam recentiores, praeſertim illi, qui de Parmenidea theologia ſolliciti atheiſmi culpam ei vel imputarunt, vel ab ea illum liberarunt. Prius fecere triumuiri in veterum dogmatibus iudicandis acerrimi ingenii PETRVS BAYLE[h], IOH. FRANC. BVDDEVS[i], et NICOL. HIERONYMVS GVNDLINGIVS[k], quibus acceſſit Ven. WOLFIVS[l]. Hi Spinozae eum impietati praeluſiſſe putant, cum Xenophane vna omnium rerum ſubſtantiam ſtatuiſſe contendentes. Intercedit vero hic pro Parmenide altera pars, quae rectius ſenſiſſe illum diſputat, et Pythagorea ſecutum Parmenidem monens, vnum illud ſenſu metaphyſico et theologico de vno rerum omnium fonte, cauſaque ſuprema, ex qua omnia eſſentiam ortumque acceperint, a qua dependeant et per quam veram eſſentiam habeant, cum reliqua nonentia, id eſt, res ſemper mutabiles et alterationi atque mutationi in momenta ſubiectae ſint, intelligenda eſſe aſſerit, quam Parmenidei ſyſtematis explicationem primus PLATO in *Parmenide* dedit, ſecuti vero eum ſunt magno conſenſu Platonici Alexandrini, et ex his PLOTINVS[m], PROCLVS[n], SIMPLICIVS[o], recen-

d) Phyſic. L. I. c. 2. 3. T. I. p. 253 ſeqq.
e) l. c. c. XI. p. 86.
f) De plac. philoſ. L. I. c. 24 et adu. Coloten. l. c.
g) l. c. h) l. c.
i) Anal. hiſt. phil. p. 323. theſ. de atheiſmo c. I. §. 19. p. 60.
k) Gundlingian. P. XV. diſſ. I. p. 372 ſeq.
l) Ad l. c. philoſ. phum.
m) Enn. V. L. I. c. 8. p. 490.
n) Introd. in theol. Platon. L. I. c. 7. p. 15 ſeqq.
o) l. ſupra cit. Addi poteſt SYRIANVS Comm. in Phyſ. Ariſt. fol. 31.

Digitized by Google

recentiori vero aetate poſt IVSTVM LIPSIVM[p], et PETRVM GASSENDVM[q], AVCTOR *artis cogitandi*[r], IO. REN. VALLINVS[s], MICH. MOVRGVES[t], et imprimis, qui multus eſt eruditeque in Parmenide purgando verſatur, RAD. CVDWORTHVS[u]. Non negamus, ancipitem eſſe controuerſiam, cum non vtramque tantum explicationem metaphyſica Parmenidis admittat, ſed praeceptores quoque, quos audiuit, vtramque ſuadeant, et Pythagorei poſteriorem, Xenophanes priorem interpretationem exhibeant. Quae ratio permouit doctiſſimum IAC. FRIDER. REIMMANNVM[x], vt maluerit ἐπέχειν, quam vel pro excuſando vel contra accuſandum Parmenidem aliquid dicere. Eandem nos quoque olim viam cautius inceſſuri elegimus[y]. Eruditiſſimus vero MOSHEMIVS[z], veriſimili ratione de Parmenidis mente ſtatui poſſe ratus, hanc ei ſententiam tribuit, per vnum illud intelligendum eſſe, totam rerum, quas videmus, molem ſeu vniuerſitatem rerum naturaeue, ſed a formis omnibus et qualitatibus ratione et cogitatione abſtractam. Huic quae adſcribantur attributa a Parmenide, ea non omnia cadere in Deum, Deum enim, teſte CICERONE[a], vocare, *Stephanen*, *id eſt coronam, continentem ardore lucis orbem, qui cingit coelum*. Hunc ignem eſſe, quem non rerum tantum eſſe principium, ſed et demiurgum LAERTIVS[b] Parmenidi tribuit. Haec cum de Deo in phyſica ſtatuerit, in metaphyſica haec non potuiſſe ad vniuerſum transferre, cum Deus eius in extremo mundi orbe ſit, in quo ignis ille mundanus reſideat, isque πεπερασμένος dici nequeat. Vnum igitur et omne Parmenidis totam rerum naturam eſſe, at in ſe, nec oculis, ſed ratione ac ingenio ſpectatam. Mentem itaque philoſophi hanc eſſe: Tametſi variae contingerent rerum mutationes, conuerſiones, generationes et corruptiones, philoſophi tamen eſſe, altius ſpectare, atque ipſam rerum naturam, a tot eius formis modisque meditando ſecernere. Id ſi fiat, apertum fore, omnem vniuerſitatem eſſe vnam, id eſt, continua ſerie inter ſe connexam et aptam, quamuis multae res viderentur ſeparatim et per ſe conſiſtere; eandem eſſe aeternam nec a quoquam genitam: praeterea immutabilem, id eſt, nullam eius partem naturam ſuam amittere poſſe, licet omnes varie transferantur, et modo hanc, modo aliam ingrediantur naturam, denique immobilem, id eſt, omnes, qui contingant in rerum natura, motus haud impedire, quo minus ipſa tamen moles in vniuerſum conſiderata ſtabilis et inconcuſſa maneat. Non ſine magna veriſimilitudinis ſpecie haec dici, et propius reliquis Parmenidei vnius et vniuerſi explicationibus ad ſcopum collineare, fatebitur quilibet, qui hypotheſeos prae-

p) Manud. ad philoſ. Stoic. L. II diſſ. IV. p. 134.
q) Opp. T. I. p 138.
r) P. III. c. 19. p. 246.
s) Ad Boeth. de conſol. philoſ. p. 72.
t) Plan theol du Pythagoreiſme p. 16.
u) Syſt. int. c. IV. §. 21. p. 462 ſeqq.
x) Hiſt. atheiſmi Sect. I. c. XXX §. 3. p 205. 206.
y) Ita enim intelligenda ſunt, quae nos epiſtola de atheiſmo Parmenidis diſſeruimus, inſerta Bibl. Germanique T. XXII. p. 90 ſeq. vbi non, abſoluendum eſſe Parmenidem, ſed retinendum aſſenſum, cum et tolerabiliorem explicationem admittat, probare contendimus. Quod non ſatis expreſſit doctiſſimus interpres Gallus, reliqua eleganter et perſpicue enarrans.
z) Ad l. c. CVDWORTHI p. 468.
a) De nat. Deor. L. I. c. 11.
b) Lib. IX. ſ. 22.

Digitized by Google

praeiudicio impeditus haud eſt. Pythagoreum enim et Platonicum ſenſum minori ei probabilitate tribui, vel inde conſtat, quod vnum vniuerſum hoc non finitum tantum, ſed et σφαιροειδῆ dixit, quod, ita explicare, vt Deus dicatur πέρας καὶ μέτρον τῶν πάντων, quod vult CVDWORTHVS, quodque abſolutae perfectionis ſit, frigidum prorſus eſſe et a Parmenidis mente alienum, recte monuit Ven. WOLFIVS [c]. Cumque Parmenides, vt ſupra obſeruatum, prius Pythagoreos audiuerit, et poſt eos demum Xenophanem, probabilius eſt, poſterioris mentem expreſſiſſe, vel cum illorum ſyſtemate copulauiſſe et in concordiam redegiſſe. Certe Platonem adulteraſſe Parmenidis doctrinam, veteres, vti ſupra dictum, dudum obſeruarunt. In eo tamen, pace viri ſummi, ab hac eius doctrinae Parmenideae explicatione recedendum eſſe putamus, quod Deum ab hac vnius et vniuerſi notione remouendum eſſe putat. Obſtare his videtur, non τοῦ παντὸς tantum notio, quae Deum quoque complectitur, in vniuerſo comprehenſum, licet ille pars tantum eius ſit: ſed et affectiones vni vniuerſo tributae, quae locum ſine Deo habere nequeunt. Nec obſtat, vniuerſum dixiſſe finitum, id enim ratione tantum termini, non vero virtutis intelligendum eſſe, ex conceptu Dei Parmenideo intelligitur, nec aliter Xenophanes quoque ſtatuit, quem tamen in vniuerſo Deum comprehendiſſe, ipſe vir doctiſſimus ſtatuit. Nobis itaque admiſſa egregia obſeruatione, Parmenides metaphyſicam et abſtractam vniuerſi ideam ſibi finxiſſe, illique attributa iſta tribuiſſe; eodem fere modo, quo Xenophanis vnum explicuimus, intelligendus eſſe videtur, hoc tamen diſcrimine, vt, cum Xenophanes vnum vniuerſum vi tantum quadam diuina animatum admiſerit, Parmenides Pythagoreis ſententiis innutritus Deum tanquam formam informantem, ignem nempe mundanum per vniuerſum diffuſum, aſt in extremo vniuerſi orbe ſpeciali ratione reſidentem, indeque per omnia permeantem ſtatuerit: qua ratione Deus quidem corona eſt, metaphorico dicendi genere, vt ſolent poëtae, adumbratus, ardore lucis orbem continens, principium tamen vniuerſi demiurgicum conſtituit; abſtractione vero mentali conſiderato vniuerſo, vnum idemque cum eo eſt, iisdemque attributis gaudet; quae a Pythagoreo ſyſtemate non niſi in eo abludunt, quod hoc monadem tantum cauſaliter et efficienter, Parmenides vero ſubiectiue et inhaeſiue (liceat pauliſper perſpicuitatis cauſa βαρβαρίζειν) explicet.

Phyſica Parmenidis. §. X. Hactenus metaphyſice et in rationis tantum praeciſione vniuerſi naturam conſiderauerat Parmenides, haecque certiſſimis rationibus conſtare exiſtimabat: vt vero earum quoque, quae ſenſibus exponuntur, rerum naturalium, earumque mutationum cauſam probabilem redderet, phyſicam quoque partem rationibus inſtruxit. Quam licet ob materiae perpetuum, quem a veteribus aſſertum ipſe quoque admiſerat, fluxum et mutabilitatem eadem, qua metaphyſica, certitudine non niti crederet, principiis tamen partim Ionicis, partim Pythagoreis vſus, ita de rerum naturalium principiis, gene-

c) Ad l. c. ORIG.

generatione et alteratione diſſeruit, vt non ineptum nobis ſyſtema efformaret, quod recentiori aetate Bernardinum Teleſium recoxiſſe, ad haec tempora delati ſuo loco prolixius exponemus. Ita vero ratiocinatus eſt, ſi veteres audias, Parmenides:

VII. Elementa ſiue principia rerum calidum ſunt et frigidum: et haec ignis atque terra ſunt, quorum ille cauſa efficiens eſt, haec materialis. Ita docuiſſe Parmenidem, vt rerum ſenſibus patentium cauſas exponeret, Laertius [d], Pseudo-Origenes [e], Plutarchus [f] aliique veterum teſtantur, idque qua ratione intelligendum ſit, ex adductis in antecedentibus facile cognoſci poteſt. Tantumque haec elementa ineſſe omnibus dixit, vt in ſole quoque calidum et frigidum reperiri aſſereret [g]. Haec vero ad principia phyſica, non ad metaphyſica referenda eſſe, ex ſupra dictis probe obſeruandum eſt, videturque Parmenides Pythagoreos quidem eſſe ſecutus, poſthabito tamen diſcrimine inter ignem naturae et elementarem. Illum vero vniuerſi orbem cingere, ex adducto Ciceronis loco eum ſtatuiſſe conſtat, id quod ab antiquiſſimis philoſophis, vt alia quoque, accepit. Ceterum praeter ignem et terram, quae principiorum inſtar poſuit Parmenides, amorem quoque et litem ſi non inter principia, inter affectiones tamen eorum retuliſſe, verſus eius ab Aristotele [h], Sexto Empirico [i] et Stobaeo [k] ſeruatus innuit, quo in dogmate neceſſitatem, id eſt, intrinſecam τȣ̃ χάȣς diſpoſitionem praeſuppoſuiſſe cum Heſiodo Parmenidem, Plato [l] affirmat. Ex quibus conſtat, Parmenidem in explicanda rerum naturalium γενέσει theologorum Graecorum ſyſtema valde ſecutum fuiſſe, et in eo mixturam particularum ita poſuiſſe, vt igne intus latente limum illum humidum, quem terram dixit, commouente, calidoque innato partes humidas fermento quaſi inficiente, partes heterogeneae ſepararentur, coirent homogeneae, et iſtius neceſſitatis commotione et formatione elementa, exque horum inter ſe coniunctione et mixtura res omnes orirentur. Ex his vero ſequitur, quod initio monuimus, vniuerſi conſtitutionem a materialium rerum conformatione eſſe diſtinguendam.

VIII. Luna eiuſdem cum ſole ſplendoris eſt, ab hoc tamen mutuam lucem accipit [m].

IX. Terra rotunda eſt, et in medio poſita. Primum hoc aſſeruiſſe Parmenidem, Laertius [n] auctor eſt.

X. Terra vndique aequaliter diſtat, aequilibrioque ſuſpenſa, vt cauſam non habeat, cur huc potius, quam illuc vergat: et licet concutiatur, loco tamen commoueri non poteſt [o].

XI. Homines primi ex limo geniti ſunt, mediante calido et frigido,

 quo

d) Lib. IX. ſ. 22.
e) l. c.
f) l. c. adu. Colot.
g) Laertius l. c.
h) Metaphyſ. L. I. c. 4.
i) Adu. mathemat. L. IX. ſ. 9.
k) Eclog. phyſic. c. 12.
l) In conuiuio.
m) Stobaevs l. c. c. 24.
n) Laert. L. IX. ſ. 23.
o) Plut. de plac. phil. L. III. c. 15. qui primum terrae l. ca habitata diſcreuiſſe duabus ſub circulis ſolſtitialibus iacentibus zonis ait.

quo conſtant, vt omnia. Apud LAERTIVM [p] eſt ἡλίου ex ſole, quod commodum ſenſum non patitur, niſi dicas, ignem illum ſolis cauſam fuiſſe et effectricem et materialem hominis anima praediti, cum ſol quoque calido et frigido conſtet, quod tamen noſtro iudicio verbis Laërtii non facit ſatis. Recte itaque ALDOBRANDINVS et MENAGIVS praeferunt lectionem Cod. Baſileenſis, qui ἐξ ἰλύος habet, quod etiam cum ſyſtemate Parmenidis phyſico concordat, quod ex chao, ſiue limo igne agitato omnia prodiiſſe ſtatuit.

XII. Mundus olim interiturus eſt. Modum non addit, qui haec refert PSEVDO - ORIGENES [q], coniiciendum tamen, Parmenidem nec a Pythagorae, nec a Xenophanis ſyſtemate abiiſſe, et ignis conflagratione periodica innumeras mundorum viciſſitudines aſſeruiſſe. Vniuerſum enim non corrumpi, ex ſupra dictis notum eſt.

XIII. Pars animi principalis in pectore reſidet [r].

Dialectica Parmenidis. Pauca haec ſunt, quae ex phyſicis Parmenidis placitis nobis ſeruauit antiquitas. Dialecticae non ignarum fuiſſe, ex eo probare contendit SEXTVS EMPIRICVS [s], quod Ariſtoteles eius diſcipulum Zenonem, eius artis auctorem faciat, quod tamen miſere concluditur. Nec ex Platonis Parmenide, quod vult FABRICIVS [t], argumentum ſumi poteſt, cum ille dialogiſmus nunquam inter Parmenidem et Socratem habitus, ſed a Platone confictus ſit. Quod vero SARISBERIENSIS [u] habet: *Parmenidem Aegyptium in rupe vitam egiſſe, vt rationes logicas inueniret*, ſine teſte fide digno dicitur. Probabilius diceretur, artis dialecticae myſteria Parmenidi non ignota fuiſſe, ſi verum eſſet, quod Phauorinus ait apud LAERTIVM [x], argumento eum vſum, quod Achillem vocat, Zenoni ab aliis adſcriptum: verum in hoc quoque certius argumentum deſideramus, nec videtur Parmenides vltra naturales ratiocinandi regulas vel mathematicos canones de dialecticis fuiſſe curioſus.

Platonis doctrina Parmenidea. §. XI. Conſcripſit, quod iam innuimus, PLATO dialogum metaphyſicum, quem a collocutore praecipuo *Parmenidem* inſcripſit: inque eo veram Parmenideae hypotheſeos de vno ſummo et vnitatibus in eo ſitis atque fundatis ſe explicuiſſe videri voluit. Nihil vero agit aliud, quam vt, eleganter ſummam complectente FICINO [y], doceat, *quemadmodum ipſum vnum rerum omnium principium ſit, ſuper omnia, omniaque ex illo, per illud, atque ad illud, quoque pacto id ipſum extra omnia ſit, et in omnibus.* Ad cuius cognitionem metaphyſicam vt gradatim aſcendat, a ſenſibilibus ad intelligibilia, ſiue vnitates et ab his ad ſummam monada, in qua, tanquam radice, reliquae omnes haerent, aſcendit. Prolixe itaque de ideis hic diſputat, et, quae a Pythagoreis de numeris acceperat, iis aptat. Ex quibus, ſi cum iſtis conferantur, quae in antecedentibus diximus, patet, multum abeſſe hanc Platonis doctrinam a genuino ſyſtemate Pythagoreo. Cum itaque

p) ſ. 22.
q) l. c.
r) PLVT. l. c. L. IV. c. 5.
s) Adu. mathem. L. VII. ſ. 6.
t) Ad l. c. SEXTI.
u) Metalog. L. II. c. 2.
x) ſ. 23.
y) In argum. ad hunc dialogum p. m. 42. ſummam quoque dedit STANLEIVS P. X. p. 877. quem perſpicuitatis cauſa ſequimur.

que ſupra de Platonis hac de re mente ſatis actum ſit, aliud non aſſerimus, niſi quod ſpuriam hanc Parmenideam philoſophiam paucis adumbramus, licet totus dialogus, anfractuoſa diſputatione obſcurus, legendus ei ſit, qui nugas Platonicas accurate intelligere cupit. Potiora haec ſunt.

I. Omnia vnum ſunt et multa; vnum eſt idea originalis, multa vero ſingularia.

II. Dantur ideae, hoc eſt, certae quaedam communes naturae, quae includunt ſingularia, et eorum cauſae ſunt, a quibus naturam et nomen ſortiuntur. Multa vero exiſtentiam habent, prout ex vno participiauerint in ſpeciebus iſtis.

III. Singularia neque ſubſiſtere, neque intelligi poſſunt, niſi in iſta ſpecierum communitate. Vnum itaque ſpecies eſt, aliud indiuidua in vno comprehenſa.

IV. Ideae iſtae gemina ratione ſubſiſtunt in mente noſtra vt notiones, et in rerum natura vt cauſae.

V. In rerum natura ideae exiſtentes virtutem habent, tam exiſtentiam, quam nomen largiendi.

VI. Omnia entia ad hanc ideae vnitatem reducuntur, ſuntque adeo res inuiſibiles.

VII. Idea duplex eſt, αὐτὸ τὸ καλὸν ὅ ἐστι καὶ τὸ ἀγαθὸν, pulchrum quod idem eſt ac bonum, et omnes res quas concipimus, tanquam ideas. Prius Deus eſt, alterum ſunt ſpecies rerum in ordine naturae.

VIII. In ideis illis ſecundis vnum eſt aliquod, quod eſt fundamentum omnium ſingularium et indiuiduorum.

IX. Vna eademque ſpecies in pluribus indiuiduis diuiſim exſiſtentibus, penitus eſt, neque a ſe ipſa diſtincta, ſed in ſe ipſa tota vna.

X. Multa, id eſt, ſingularia, ita ex ideis ſuis participant, vt indiuiſibiles maneant ideae, et eſſentiam in ſe ipſis habeant, nec merae relationes ſint.

XI. Etſi notiones mentis noſtrae ideas rerum referunt, et aeternas naturae formas exprimunt, non tamen ſunt entia realia, ſed tantum ſimilitudines et imagines entium; communicatio tamen ab ideis cum notionibus mentis deriuatur.

XII. Primariae ideae archetypae proprietates ſunt, vt non ſit multiplex, neque partibus et figura veſtita, ſed infinita; vt motu deſtituatur omni; vt ſit aeterna; vt potentiam et facultatem exſiſtendi omnibus conferat, ipſa vero omnem excellat eſſentiam, vt per omnes res diffundatur, et multiplicitatem vnitatis limitibus circumſcribat.

XIII. Idearum ſecundariarum proprietates ſunt, vt ſint vnum, ſed finitum; vt in mente quidem diuina exiſtant, in ſingularibus tamen conſpiciantur, e. g. humanitas in homine, vt ſint eaedem et diuerſae, eaedem in ſe ipſis, diuerſae in ſingularibus, ideoque quieſcant et moueantur; vt principiis contrariis agant, ita tamen vt contraria haec vno ſimilitudinis vinculo

Digitized by Google

coniungantur, vnde tertium quoddam exſiſtat: vt in tempore agant, quicquid agant, ſemper tamen permaneant.

Ex quibus parca manu, ne taedium difficilibus nugis lectori creemus, datis patet, Platonem metaphyſicam Parmenideam valde corrupiſſe, quaeque is de vna rerum omnium natura dixit, ad ideas ſuas formasque rerum, et cauſas retuliſſe, indeque feriem entium per ſe talium ex prima monade, Deo, deriuaſſe. Diſputatum eſt noſtra aetate, cum monadum doctrina a magno LEIBNITIO reuocaretur, num Parmenideam ea philoſophiam exhibeat, quod GODOFR. WALTHERVS [z] erudito commentario demonſtrare aggreſſus eſt. Etſi vero id non inuito philoſopho hoc ſummo fieri, ipſa eius confeſſio [a] probat, rectius tamen ab eiusmodi comparationibus abſtinendum eſſe putamus, quae plerumque ſyſtemata magis adulterant, quam illuſtrant.

Meliſſus.

§. XII. Parmenideam doctrinam ſecutus eſt MELISSVS Samius Ithaginis filius [b], Parmenidis diſcipulus, qui vero, teſte LAERTIO [c], cum Heraclito quoque eo tempore verſatus eſt, quo Epheſii de eo ab illo commendato nihil inaudiuerant. Ex quibus circa Olymp. LXXXIV, vt habet Apollodorus quoque, floruiſſe colligitur. Fuit in republica quoque adminiſtranda magni nominis, tantaeque inter ciues auctoritatis, vt claſſi praeficeretur, qua, referente PLVTARCHO [d], Athenienſes nauali pugna vicit. Scripſiſſe librum *de ente et natura* auctor eſt Alexander Aphrodiſienſis apud BESSARIONEM [e], qui vero intercidit. Doctrinam prorſus ſecutus eſt Eleaticam, teſtibus enim veteribus ſtatuit:

I. Principium rerum omnium vnum eſſe, et immobile [f].

II. Vnum hoc omnia eſſe.

III. Vnum hoc ens eſſe infinitum, factum enim non eſſe, adeoque principium et finem non habere, non dari vero infinita plura, quam vnum [g].

IV. Infinitum hoc ens vniuerſum eſſe, et immutabile, atque immobile, et vnum, ſibi ipſi ſimile et plenum. Vacuum enim non dari, adeoque neque motum in vniuerſo, ſed tantum videri eſſe [h].

V. Res non generari atque corrumpi, verum ita tantum nobis videri [i].

VI.

z) In ſepulchris Eleaticis reſeratis c. III. §. 6. p. 17 ſeqq. qui ita Parmenideam doctrinam ordinat: I. Exiſtentia differt ab eſſentia rerum. II. Eſſentia rerum exiſtentium extra illas eſt. III. Sunt quaedam res ſimiles, quaedam diſſimiles. IV. Quae ſimiles ſunt, eodem eſſentiae conceptu comprehenduntur. V. Omnes res referuntur ad certas claſſes et ideas. VI. Omnes ideae in vno exiſtunt, in Deo, hinc omnia vnum ſunt. VII. Scientia non eſt notitia ſingularium ſed ſpecierum. VIII. Differt illa a rebus exiſtentibus. IX. Cum hae ideae in Deo ſint, ideo latent hominem. X. Hinc homini incomprehenſibilia ſunt omnia. XI. Notiones mentis idearum vmbrae ſunt et imagines. Valde tamen timemus, vt haec omnia Platonis mentem exprimant, multo minus Parmenidis. Verum in tam obſcuro argumento et tractatione facile licet diſſidere.

a) Suas enim monadas eſſe τὰ ὄντως ὄντα, ſubſtantias ſimplices, Deum, animas et mentes ſimulacra vniuerſitatis ait in ep. ad HANSCHII tr. de enthuſ. Platonico.

b) LAERT. L. IX. ſ. 24. conf. MENAG. ad h. l.

c) ibid.

d) Aduerſus Coloten T. III. p. 434.

e) Contra calumniat. Platon. L. II. c. 11. conf. FABRIC. Bibl. Graec. Vol. I. p. 778.

f) ARISTOT. phyſic. L. I. c. 1.

g) ibid. LAERT. L. IX. ſ. 24. et MENAG. ad h. l. qui plura veterum loca laudat.

h) ARISTOT. phyſic. L. IV. c. 8.

i) PLATO in Theaet. SEXT. EMPIR. Pyrrhon. hyp.

Digitized by Google

VI. De Diis nihil definiendum eſſe, neque enim illorum certam dari cognitionem [k].

Nihil in his eſt, quod non Parmenideam metaphyſicam ſapiat, et ibi explicatum ſit. Ex quo ſequitur, haec non ad phyſicam philoſophiae Eleaticae partem referenda eſſe, in qua ſine dubio Parmenidem quoque ſecutus eſt. Nec obſtant, quae Meliſſo tribuunt PALAEPHATVS [l] atque SVIDAS [m], dixiſſe: ea, quae nata non ſunt, originem non habere [n]: Aperte enim haec diſtinguunt inter vniuerſi rationem aeternam, et ea, quae naſcuntur atque intereunt, quorum illud ad metaphyſicam, hoc ad phyſicam Eleaticam pertinet. Ex his vero de atheiſmo Meliſſo imputato iudicandum eſt, qui cum Parmenide eadem cauſa ſtatque caditque. Prius BVDDEVS [o], poſterius AVCTOR *artis cogitandi* [p] et REIMMANNVS [q] tuentur. Quae enim de Diis dixit, eſſe incertum, an ſint? id ad phyſicam partem pertinet, in qua cum omnia igne et terra conſtare dixerit, neceſſario Deos gentilium ſubuertit. Vniuerſo autem Deum formaliter ineſſe, metaphyſica Eleatica aſſerebat: quod an atheiſmum inuoluat, nec ne, facile iudicari poteſt [r].

§. XIII. ZENO, a patria Eleates dictus, quo cognomine ab aliis Zenonibus, philoſophiae ſtudio claris, de quibus hactenus dictum eſt, praecipue a Cittieo, Stoicae familiae parente, diſtinguitur, patrem naturalem habuit Teleutagoram, Parmenides vero, quem audiuit, eum tantopere dilexit, vt filium adoptaret [s], quo nomine tamen male apud quosdam audiit, quod inceſto amore ab eo diligeretur. PLATO [t] procerae ſtaturae fuiſſe, et elegantis ait. Non vero philoſophia tantum, ſed etiam republica gerenda valde inclaruit, ſcriptisque eruditiſſimis magnam ſibi famam peperit. Nulla vero re magis nominis celebritatem ſibi conciliauit, quam magno et imperterrito, quem inter ſupremos cruciatus, oſtendit animo. Rem varie narrant veteres: VALERIVS MAXIMVS [u], *patriam*, ait, *egreſſum, Agrigentum, miſerabili ſeruitute obrutum petiiſſe, tanta fiducia ingenii ac morum ſuorum fretum, vt ſperauerit, et tyranno et Phalaridi veſanae mentis feritatem a ſe eripi poſſe. Poſtquam deinde apud illum plus conſuetudinem dominationis, quam conſilii ſalubritatem valere animaduertiſſet, nobiliſſimos eius ciuitatis adoleſcentes inflammauiſſe cupiditate liberandae patriae. Cuius rei indicium cum ad tyrannum manaſſet, conuocato in forum*

Zeno Eleates.

hyp. L. III. c. 7. ſ. 65. SIMPLIC. ad ARISTOT. phyſ. L. I. c. 3. LAERT. l. c. et MENAG. ad h. l. ARIST. de coelo L. III. c. 1.

k) LAERT. l. c.

l) De incredib. p. 8. ed. GALEI.

m) In [illegible] T. I. p. 473.

n) Apud Palaephatum eſt: ἐν ἀρχῇ ἐστιν, ἃ ἐγένετο, καὶ νῦν ἔτι, quae rectum ſenſum non fundere, vidit VOSSIVS ad h. l. ſed perperam emendauit. Voculam enim, οὐκ ante ἐγένετο, deeſſe ex Suida patet, qui ita exprimit: τὸ μὴ γενόμενον οὐκ ἔχειν ἀρχήν. Ita enim cum Eleaticis Peripatetici quoque ſtatuerunt, mundum nunquam natum, ſed aeternum fuiſſe, licet diuerſo ſenſu. Ex horum vero familia Palaephatum fuiſſe THEON et TZETZES aſſerunt.

o) Theſ. de atheiſmo c. I. §. 19. p. 64.

p) P. III. c. 19. p. m. 362.

q) Hiſtor. atheiſmi l. c. p. 207.

r) Conf MOSHEM. ad CVDWORTH. p. 472.

s) LAERT. L. IX. ſ. 25 SVID. in Zeno T. II. p. 8.

t) In Parmenide. Eleaticum Palamedem vocat.

u) Lib. III. c. 3.

Digitized by Google

ſorum populo, torquere eum vario cruciatus genere coepiſſe, ſubinde quaerentem, quosnam conſilii participes haberet: at illum eorum neminem nominauiſſe, ſed proximum quemque ac fidiſſimum tyranno indicauiſſe, et ſuſpectum reddidiſſe, increpitantemque Agrigentinis ignauiam et timiditatem effeciſſe, vt ſubito mentis impulſu concitati Phalarim lapidibus proſternerent. Alii [x] aliter rem referunt, Satyrus enim contra Nearchum, vel vt alii volunt, Diomedontem tyrannum conſpirauiſſe, tyrannique aurem mordicus tenendo non dimiſiſſe, cum ei quaedam manifeſtare ſe velle ſimulaſſet, donec vulneribus confectus concideret, ait. Id quod de naſo morſu ablato refert Demetrius; Antiſthenes nominato tyranno, poſt omnes eius amicos, ciuitatis peſte, linguam morſu abſciſſam in os eius exſpuiſſe, ſicque ad opprimendum lapidibus tyrannum ciues excitauiſſe; Hermippus vero in mortario contuſum fuiſſe tradit. Ex quibus liquet, valde incertas eſſe totius hiſtoriae circumſtantias, vt in eiusmodi narrationibus ſolet, valde variantes. Et Valerium quidem Maximum et Tertullianum [y] audiendos non eſſe, quorum ille Phalarim, hic Dionyſium tyrannum nominat, aetas vtriusque euincit. Etſi enim incerta Phalaridis aetas eſt, certum tamen mortem eius ante Olymp. LVII, vt vult Bentleius, et poſt Olymp. LXIX. I. quod contendit Dodwellus, non accidiſſe: Zeno autem teſte Laertio [z] circa Olymp LXXIX floruit. Dionyſius vero neuter tam mature regnauit, cum vtrumque viuum attigerit Plato. Hermippus vero et Ammianus Marcellinus [a] Zenonem Stoicum et Anaxarchum cum Eleate confundunt. Valerius ſine ratione duos Zenones Eleates comminiſcitur, quorum vnus a Phalaride Agrigenti, alter Eleae a Nearcho equuleo ſubiectus ſit. De ipſa tamen rei veritate, cum conſentiant veteres, dubitandum haud eſt, circumſtantias coniecturis veras aſſequi impoſſibile. Generoſum vero contemptum eorum fouit, qui opibus et dignitate eminerent, quae cauſa fuit, cur paruam Eleam faſtui et ſplendori Athenarum praeferret, quas vt peteret, nunquam adduci potuit, ſed plerumque in patria vixit [b]. Refert etiam Laertius [c] conuiciis impetitum vehementius excanduiſſe; cumque cauſam interrogaretur, reſpondiſſe: *Si maledicta aequo animo admittam, neque laudatus gaudio perfundar.* Ex ſcriptis, quae adducit Suidas [d], nihil ad nos peruenit: de Empedoclis vero dogmatibus et rebus, quod ille tradit, ſcripſiſſe, falſum eſſe, ex temporum rationibus euincitur.

Philoſophia Zenonis Eleatae.

§. XIV. Philoſophiam parte rationali, id eſt, dialectica auxiſſe Zenonem Eleatem, poſt Ariſtotelem [e], Diogenes Laertius [f], Sextus Empiricus [g] et Suidas [h] teſtantur, quos recentiores plerique [i] ſequuntur. Obſer-

x) Laert. L. IX. ſ. 26. Alios nominant Menag ad h. l. et P. Bayle Dict. T. IV. art. Zeno T. IV. p. 536. not. C.

y) In apologet. circa fin.

z) l. c.

a) Lib. XIV. c. 9.

b) Laert. L. IX. ſ. 28.

c) ſ. 29.

d) l. c.

e) Apud Laert. L. IX. ſ. 27.

f) L. I. ſ. 18. L. VIII ſ. 57.

g) Adu. math. L VII. ſ. 7.

h) l. c.

i) Petr. Ramus ſchol. dial. L. I. c. 3. G. I. Voſſius de nat. et conſt. log. c. VIII. 6. 2. P. Gaſſend. de orig. et var. logic. c. 1. Walchius hiſt. log. L. I. c. 2. ſ. 4. p. 499 ſeqq. reliquique fere hiſtoriae logicae auctores.

Obſeruatque GASSENDVS k), tres partes logicae Zenonianae fuiſſe, conſequutionum, dialogorum, et contentionum, priorem recte ratiocinandi regulas, quas PROCLVS enumerat, exhibuiſſe, alteram colloquiorum apte inſtituendorum artem tradidiſſe, dialogos enim primum ſcripſiſſe Zenonem ex vulgi rumore refert LAERTIVS l), tertiam eriſticam fuiſſe, cuius tamen auctorem conſtituit LAERTIVS Protagoram. Duae tamen hic occurrunt difficultates, remouendae. Vna circa vocem, dialectica et eriſtica verſatur, quae eo, quo hic ſumitur, ſenſu de Euclide demum et Megaricis reliquis adhibita eſt, vt ſupra ex LAERTIO u) obſeruatum: altera ea eſt, quod non tantum ex opinione diſputaſſe Parmenides, ſed inuentor quoque argumenti Achillei fuiſſe dicatur, vt in antecedentibus monuimus. Tolli tamen vtraque poteſt, ſi teneamus, vocem quidem dialectices iuniorem fuiſſe Zenone, rem vero, eo viuente in lucem quaſi prodiiſſe. Euclidem enim Eleaticis ſcriptis inſudaſſe ſuo loco demonſtrauimus m). Parmenidem vero de logica arte curioſum fuiſſe, veteres tacent, artis tamen ratiocinandi praecepta calluiſſe naturalia et mathematica in praecedentibus diximus. Imprimis vero Eleaticorum duplicem, quem aſſerebant iudicandi modum ex ratione et opinione occaſionem dediſſe, veriſimile eſt ad contentioſam diſputandi rationem deſcendendi. Cum enim metaphyſica Eleatica ſenſibus tantopere aduerſaretur, non potuit non ea magnis argumentorum phalangibus oppugnari, quae vt eluderent, cum abſurdam hypotheſin veris non poſſent, falſis ratiociniis tuiti ſunt, vnde oblata Zenoni anſa de regulis circa hanc rem cogitandi. Certe Eleaticas doctrinas hoc argumentorum genere eum defendiſſe veteres non negant n).

An auctor dialecticae?

§. XV. Metaphyſica et phyſica dogmata, ſi principia ſpectes et fundamenta, eodem, quo anteceſſores in Eleatica ſchola, modo inſtruxit, in quibusdam, vt ſolet, mutauit. Doctrinam vero eius metaphyſicam ita exponit ARISTOTELES o):

Metaphyſica Zenonis.

I. Impoſſibile eſt, vt, ſi aliquid ſit, id genitum ſit, vel fiat; cum enim, quicquid gignitur, vel ex ſimilibus, vel ex diſſimilibus gignatur, neutrum fieri poteſt; in illis enim, omnia eundem ad ſe inuicem reſpectum habent; in his nihil ex non ente, vel minore vel deteriore, ens, maius vel melius oriri poteſt.

II. Ergo vnum tantum ens eſt, et hoc Deus eſt.

III. Ens hoc excellentiſſimum eſt, adeoque aeternum, et vnum tantum.

IV. Vnus itaque Deus eſt, isque gubernat omnia, gubernari enim haut poteſt, quia eſſet alio inferior, nec poſſet facere, quae vellet.

V. Cum vnus ſit, omni quoque parte ſimilis ſibi eſt, videndo pariter et audiendo, et reliquorum ſenſuum quouis. VI.

k) l. c. c. 2. l) L. III. ſ. 47. u) L. IX. ſ. 22.

m) Vidit hoc CICERO A. ad. Qq. L. IV. c. 42. Euclidem et Megaricos ex Eleaticis multum profeciſſe.

n) PLVTARCH. In Pericle T. III. p. m. 278. PLATO in Phaedro, Timon apud LAERTIVM L. IX. ſ. 25. conf. BAYLE l. c. not. A. PARCKER de Deo diſp. VI. ſect. 2. p. 492. GASSENDVS de Logica c. 2

o) De Xenophane, Zenone, Gorgia, c. 3. T. I. p. 942.

Digitized by Google

VI. Cum omni parte ſimilis ſit, rotundum eſſe oportet, neque enim parte vna hanc, aliam parte altera figuram prae ſe ferre poteſt.

VII. Quia aeternus eſt, et vnus, et rotundus, neque finitus eſt, neque infinitus. Vnum enim neque enti, neque non-enti ſimile eſt.

VIII. Cum tale vnum ſit Deus, neque moueri poteſt, neque immobilis eſt, illud enim rebus multis conuenit, hoc non-enti.

IX. Neque locus eſt, neque motus [p].

Series haec eſt ratiociniorum Zenonis, ſi Ariſtotelem, et vulgarem libri eius inſcriptionem [q] ſequamur, cuius quoque fide, non ſatis hac in re firma ſtandum eſt. Neque tamen ea quoque difficultate carent. Primum enim nodos hic nectit SENECA [r], qui *Zenonem* ait, *nimia ſubtilitate omnia negotia de negotio deiicientem dicere, nihil eſſe. Huic igitur ſi credendum, ne vnum quidem eſſe. Quid ergo*, ita infert, *nos ſumus? quid iſta, quae nos circumſtant, alunt, ſuſtinent? tota rerum natura vmbra eſt, aut inanis, aut fallax.* Summum hunc ſcepticiſmi gradum eſſe, nemo non videt, ſed haec vni quoque metaphyſico, quod adſtruxit Zeno, refragari, apertum eſt, vnde Zenoni tribuere vix audent IVSTVS LIPSIVS [s] et P. BAYLE [t]: qui tamen adducto ARISTOTELIS loco a FONSECA luculenter explicato non ſine verſimilitudine putat, Zenonem iſta aſſertione tantum in diſputationibus dialecticis vſum fuiſſe, et ita, argumento ad hominem illato, ad abſurdum eos deducere voluiſſe, qui cum Platone vnitatem abſtractam, vel punctum, ens eſſe dicerent. Alterum, quod obſcuriſſimam reddit Zenonis metaphyſicam, eſt, quod incertum ſit, quo ſenſu vnum acceperit Zeno, vtrum metaphyſico, vel logico, vel phyſico? Baelius enim, quique eius partes ſequuntur [u], vnam ſubſtantiam Spinoſiſticam ab eo tradi, clariſſimum eſſe pronuntiant, et in eodem cum Xenophane et Parmenide luto haeſiſſe putant. CVDWORTHVS [x] vero, vnum Xenophanis, Parmenidis, et Meliſſi, cum vno Zenonis conuenire, mundumque non eſſe corporeum, ſed diuinum ſtatuit, cuius partes ſequitur cl. REIMMANNVS [y]. Et ſane, ſi dicendum, quod res ſit, impoſſibile fere de vera Zenonis mente ſtatuere: qui Deum quidem aſſeruit, qualem vero ei vim vocabulo ſubiecerit, nuſquam explicuit, adeoque, et Spinoziſtico et orthodoxo ſenſu explicari poteſt. Recte itaque non minus quam modeſte feciſſe nobis cenſetur ven. MOSHEMIVS [z], qui de eius diſciplina pronuntiandum eſſe illud TERENTII monet:

Incerta

p) Conf. IDEM. Phyſ. L. VI. c. 9.

q) Dubiam eam fecit ἀξιοπιστίαν FABRICIVS ad SEXT. EMPIR. Pyrrhon. hypotyp. L. I. ſ. 225. not. M. vſus tum auctoritate Codicis Lipſienſis, tum ratiociniis, vt euinceret c. l. non de Xenophane, ſed de Zenone c. 3. non de Zenone, ſed de Xenophane agere. Nondum tamen deſerenda nobis communis lectio videtur. Vni enim Codici Lipſienſi omnes alii recte opponuntur. Nec quae Sextus affert Xenophanis dogmata, tam affinia ſunt iis, quae c. 3. aſſeruntur, vt non potius iis, quae c. 1. differuntur conueniant. c. 2. etiam diſerte Zeno Xenophani, de quo diſputatur, opponitur. Nec Xenophanes dixit, Deum eſſe nec ens, nec non ens, ſed ens vnum, quod c. 1. traditur. Alia mittimus.

r) Epiſt. 58.

s) Manud. ad philoſ. Stoic. L. II. diſſ. 4. p. 136.

t) l. c. not. H.

u) BVDDEVS theſ. de atheiſmo c. I §. 19. p. 62.

x) Syſt. intell. c. IV. §. 21. p. 475.

y) Hiſt. atheiſmi c. XXX. §. 5. p. 208.

z) Ad l. c. CVDWORTH.

Incerta haec, ſi tu poſtules
Ratione certa facere, nihilo plus agas,
Quam ſi des operam, vt cum ratione inſanias.

Ita enim recte rationes iudicandi de ſyſtemate Zenoniano iniri, patet vel ex eo, quod a communibus reliquorum philoſophorum notionibus diſceſſit, nimiaque abſtractionum metaphyſicarum ſubtilitate, vni ſuo omnes entis et non-entis affectiones et praedicata denegauit, adeoque neque mobile, neque immobile, neque finitum, neque infinitum eſſe dixit, id eſt, ex entium vel non-entium claſſe non eſſe affirmauit, ſed metaphyſicum quid ſibi concepit; cum nihil ens eſſe diceret, quod non aliquam haberet magnitudinem. Hunc metaphyſicum conceptum cum non explicuerit, quis, quaeſo, has diſpellet tenebras? Quia tamen operoſis contra motum pugnauit argumentis, quae copioſe explicuit BAYLE [a], ſuſpicio non iniuſta eſt, a metaphyſica Eleatica eum non receſſiſſe, nugis tamen et tricis dialecticis rem in ſe obſcuram magis obſcuraſſe et reddidiſſe implicitam. Talia enim ratiocinia ſunt, quibus motum impugnauit [b].

X. Plures mundi ſunt [c]. Eleaticum hoc eſt, ab anteceſſoribus relictum Zenoni.

XI. Vacuum datur nullum [d]. Neceſſario κύριον δόγμα phyſicorum ante Ariſtotelem, Zenoni quoque placuit, qui motum locumque negauit, et ad vtramque extenſionem requiſiuit. Hinc enim innumeras oriri difficultates ea ſatis probant, quae noſtra aetate inter Carteſianos et Gaſſendi ſequaces, itemque inter illos et Neutoni atque huius et Leibnizii aſſeclas de hac re diſputata ſunt [e].

XII. Natura omnis conſiſtit in calido et humido, ex frigido et arido, quae inter ſe commutantur.

XIII. Homo ex terra factus eſt, animaque eius ex quatuor iſtorum temperamento extitit, nullo eorum praedominante [f].

§. XVI. Hactenus metaphyſica quadam ratione de vniuerſo diſputauit Eleatica ſecta; phyſica ſecundum opinionem expoſuit, et a ſectis arbitrariis illuſtrauit principiis. Aliter vero rem inſtituit LEVCIPPVS, quem Eleatem quidam faciunt, Abderitanum alii; ſunt etiam, qui Melium dicant [g]. Is vero, etſi Zenonis erat diſcipulus, et Meliſſi forte quoque [h], eandem tamen, quam praeceptor tenuit, de rebus naturalibus differendi viam non tenuit, nouumque in hac ſecta excogitauit ſyſtema phyſicum [i]. Scripſit *opus phyſicum*, hodie deperditum, vnde, quae de eo referunt, hauſere ſcriptores veteres. Liber etiam *de mente* ei tribuitur et ſcripta alia [k], quae plerique diſcipulo eius Democrito, qui Leucippeam phyſicam perfecit et abſoluit, adſcribunt.

Leucippus Eleaticam philoſophiam immutat.

Iii iii i 2 §. XVII.

a) l. c. not. E.
b) ARISTOT. Phyſ. L. VI. c. 9.
c) LAERT. L. IX. ſ. 29. d) ibid.
e) Inde enata occaſio, quod Leibnizius nihil noui oriri, vel interire prorſus quicquam diceret, Leibniziana cum Eleaticis comparandi cf. DES MAIZEAVX Ep. ad Conteum T. II. recueil de piec. etc. p. 372. f) LAERT. l. c.
g) LAERT. L. IX. ſ. 30.
h) TZETZ. Chil. v 950.
i) PSEVDO-ORIGENES philoſophum. c. XII. p. 88. k) Conf. FABRIC. Bibl. Graec. V. I. p. 778.

Rationes derelictae metaphyſicae Eleaticae.

§. XVII. Rationes vero cur, et quomodo Eleaticam metaphyſicam dereliquerit Leucippus, nouumque ſyſtema ſecutus ſit, quod naturali magis modo, quique ſenſibus etiam ſatisfaceret, inſtrueretur, comparatis ſcholae Eleaticae circumſtantiis facile detegi poſſunt. I. Scilicet ex antecedentibus repetendum eſt, metaphyſicis argumentis atque abſtractionibus maxime ſenſus offendiſſe Eleaticos priores, et de vniuerſo ita ſtatuiſſe, vt non poſſent non ſenſuum labefactari teſtimonia, nutareque, quae ad explicanda rerum ſenſibilium φαινόμενα afferebant, principia. Quibus medicina adhibita, quae ſaluti eſſe debebat, fuit exitio. Senſuum enim cum fidem accuſarent, et a veritatis certae cognitione remouerent, ſola opinione illis relicta, actum erat, ſi verum fatendum, de tota phyſica, quae nullius naturalis effectus cauſam et rationem afferre poterat, quae non contraria ratione conuelleretur, vel metaphyſico etiam argumento aliquo euerteretur. Id quod viris, ſerio et ſecundum naturam philoſophari cupientibus neceſſario diſplicuit.

II. Fuiſſe inter hos Leucippum et Democritum, iudicii, quo pollebant, acies facile ſuadet. Qui cum ſolida magis deſiderarent, et obiectionibus phyſicorum premi ſyſtema Eleaticum cernerent, fruſtra ad praeceptorum induſtriam confugiebant. Nihil enim illi reponebant, niſi inanes ſtrophas et ſubtilitates dialecticas, quibus irretitur quidem, non vero eruditur, animus: id quod imprimis Zenonem, Leucippi praeceptorem feciſſe, in antecedentibus probauimus. Eae vero homines hos, naturae arcanorum noſcendorum auidiſſimos, non ſatiabant, vnde anſa enata eſt de mutando agitandi ſyſtemate Eleatico, vt magis naturae et ſenſibus reſponderet.

III. Neque tamen, cum Eleatica diſplicerent, ad alias ſectas recurrere licebat, aliudque naturae ſyſtema ſequi. Ionici enim in illis terrarum partibus minus innotuerant, et ipſa quoque eorum phyſiologia nimis ſapiebat metaphyſicam [l], Pythagorei vero, qui magna ſui fiducia de rebus naturalibus diſſerebant, eodem fere, quo Eleatici haerebant luto, et myſteria naturae non retegebant, ſed nouis abſcondebant, et, quod recte in iis culpat non nemo [m], ad rationes etiam abſtractas et immutabiles, veluti numeros et proportiones confugiebant, quibus natura rerum non recluditur. Propius itaque ad veneranda naturae limina accedere auſi, relictis numeris, proportionibus, harmoniis, ideis, qualitatibus et formis elementaribus, quaeque alia fuere aſyla ignorantiae, ad quae phyſici hactenus confugerant, ipſa adiere corpora, eorumque conditiones et naturam phyſicam et mechanicam examinantes, motum, figuram, partium ſitum, tenuitatem et ſimilia: ex his cuiusque virtutes aeſtimarunt, actiones definierunt, effecta explicarunt, ſicque inter rationem et ſenſus, eiectam hactenus per Eleaticos, reuocarunt concordiam.

IV. Huic, quem ſibi fixerant, fini obtinendo nihil magis fauere videbatur, quam philoſophandi methodus per atomos, id eſt, per particulas materiae

l) Certe ita illud adplicuerat, qui Ionica didicerat, Parmenides.

m) BVRNET. archaeol. philoſ. L. I. c. XII. p. 433.

teriae minimas et indiuiſibiles. Quam a Phoenicibus eorumque philoſopho Mocho, vel Moſcho a Poſidonio deriuari falſo et ſine probabili ratione, contra CUDWORTHUM [n] *libro primo* demonſtrauimus. Notum tamen ex hactenus fuſe allatis, fuiſſe ante Leucippum et Democritum philoſophos complures, qui in particulas minimas materiam diuiderent. Ea enim ratione non Anaxagoras tantum particulas ſimilares introduxit, ſed Empedocles quoque, Ecphantus, Hippo, Heraclitus, aliique minima tanquam πρώτως ὄντα in materia conſiderarunt. Nec a veriſimilitudine abludit, Leucippum virum acrem occaſionem inde arripuiſſe, de ſyſtemate atomiſtico cogitandi. Facile tamen, vt peracuto vtebatur iudicio, difficultates peruidebat, quibus premebantur, qui eiusmodi particulas minimas in materia ponebant, quas ex ARISTOTELE [o] paſſim diſcimus. Cum enim particulas iſtas qualitatibus induiſſent omnes, motum vero et coniunctionem a principio externo deriuaſſent, ſua iſtis affectionibus, quibus particulas veſtiebant, vineta caedere, et ſyſtemata propria euertere videbantur, adeoque totam per particulas philoſophandi methodum immutantes ἁπλῶς magis et naturae conuenienter de iis philoſophari coepere. Quae ſi recte teneantur, facile diſſenſus veterum et recentiorum tolli poterit, vtrum ſyſtema atomiſticum Leucippi inuentum fuerit, nec ne? Ante eum enim in particulas diuiſiſſe phyſicos materiam, negari nequit, ſyſtema vero atomiſticum, quod particulas omnibus qualitatibus, praeter figuram et motum, priuat, fruſtra ante Leucippum quaeras [p].

V. Ea vero ipſa ratio, quae ab Eleatico ſyſtemate Leucippum et Democritum alienabat, deſerere quoque eos coëgit veteres, particularum qualitatibus inſtructarum architectos. Hae enim formae et qualitates non niſi mentis praeciſione et abſtractione cognoſci poterant, et ſi hos audias, in ſolo etiam philoſophorum ingenio extabant: ipſis vero conſtitutum erat, nihil admittere, quod non ipſam rerum naturam, ſenſusque teſtes haberet. Cum vero imprimis obſeruaſſent, nugatos fuiſſe Eleaticos de cauſa motus vniuerſi differentes, alios vero philoſophos Eleaticis non meliores, cauſam aliquam vel externam, vel internam metaphyſicam motus auctorem poſuiſſe, quam tamen nec ſenſibus aſſequi poſſe, nec ad naturam rerum explicandam neceſſario requiri exiſtimabant, omne illud metaphyſicorum principiorum genus reiecerunt, et ſecundum ſenſus et mechanicas corporum diſpoſitiones ratiocinari inſtituentes, particulis indiuiſibilibus motus principium internum tribuerunt, cuius ope et particularum ſitu, figura et varia combinatione rerum omnium generationes demonſtrarent. Ex quibus luculenter, niſi prorſus coecutimus, conſtare putamus, cur Leucippus et Democritus, quique horum veſtigiis inſtitit Epicurus, in rerum naturalium perueſtigatione Deum omiſerint. Eos enim ideo potiſſimum et directo ſcopo id feciſſe, vt Deum e rerum natura tollerent, aperti eius ho-

 ſtes

n) Syſtem. intell. c. I §. 6 ſeq. p. 9 ſeqq. ad quem vero doctiſſimi Interpretis animaduerſiones obſeruandae.

o) Vid. libri phyſici et metaphyſici de generatione etc.

p) Conf. MOSHEM. l. c. p. 23. not. 1.

ſtes et mechaniſmi atheiſtici patroni, CVDWORTHO aſſerenti [q] vix fidem habeas. Veriſimilius eſt, habuiſſe eos Deum pro cauſa metaphyſica, quam in phyſicis conſiderandam non eſſe credebant, ſiue, plane ens rationis Deum eſſe crediderint, ſiue eum tantum ex phyſica in metaphyſicam quaſi relegauerint, de quo, cum ſcripta ipſorum non extent, fruſtra diſputari credimus, ideoque etiam de atheiſmo Leucippi et Democreti nihil certi et ſolidi dici poſſe exiſtimamus.

VI. Licet vero a Xenophanis, Parmenidis, Meliſsi et Zenonis ſyſtemate valde diſcedebant Leucippus et Democritus, callide tamen ita argumentorum ſuorum aciem inſtruebant, vt ab Eleatico ſyſtemate non nimis receſſiſſe viderentur. Vnum enim et ipſi ens ponebant, nempe atomos, vacuo, quod Eleatici priores abiecerant, inter non-entia numerato. Hos atomos figura, ſitu, ordine differre ſtatuebant, ſed eſſe tamen has ſolas modificationes materiae aſſerebant. Cumque ex innumera figurae, loci, ſitus, et coniunctionis variatione rerum omnium faciem deriuarent, facile iis erat, Eleaticorum de ſenſuum opinione et incertitudine ſententiam nouis roborare ratiociniis, id quod magna oſtentatione feciſſe Democritum, poſtea oſtendemus.

VII. Vt vero nihil ſemel incipitur et perficitur, ita atomiſticum quoque ſyſtema non ſimul et ſemel in iuſtum habitum formamque effictum eſt, ſed Leucippus initia formauit, Democritus auxit: qui cum difficultates omnes non ſuſtuliſſet, immutauit id aliquantum Epicurus, et concinniorem naturae diſpoſitionem iuxta atomiſticam doctrinam excogitauit Cauendum itaque eſt, quod multis accidit, ne Democriti et Epicuri philoſophiam naturalem inter ſe confundamus, ex hac illam illuſtrare aggreſſi.

Diſcrimen inter ſyſtema atomiſticum Leucippi et Epicuri.

Differre enim inter ſe vtramque, collatis φιλοσοφουμένοις vtriusque, luculenter diſpaleſcit. Leucippus enim et Democritus 1. ex atomorum inter ſe omnium concurſu omnia oriri poſſe credebant; Epicurus quasdam atomos ita ab aliis diuerſas eſſe exiſtimabat, vt nunquam concurſu iungi poſſent. 2. Illi atomis motum directe tribuerunt deſcendentem, Epicurus leuiter quoque declinantem. 3. Illi grauitatem inter ſe differentem atomis abiudicabant, his tribuebat. Immo Leucippus quoque et Democritus vitam quandam ineſſe particulis indiuiduis, ſi veteres quosdam audias, concedebant, quam praeter innatum mouendi conatum omnem iis denegabat Epicurus [r]. Quod diſcrimen ſine dubio cauſa fuit, cur non tantum Leucippi nunquam mentionem fecerit in ſcriptis ſuis Epicurus [s], ſed cur etiam ſyſtema ſuum atomiſticum ipſum inueniſſe, videri voluerit, quia ſcilicet putabat, ſua a Democriteis valde differre.

VIII. Non omittendum vero et hoc eſt, in conſideratione huius phyſiologiae generali, incertitudinem per omnem veteris philoſophiae hiſtoriam

q) l. c. r) Conf. SCIPIO AQVILIAN. de plac. phyſic. ante Ariſtot. c. XIV. p. 62.

s) Ita intelligenda ſunt verba LAERTII L. X. ſ. 13. οὐδὲ Λεύκιππόν τινα γεγενῆσθαι φιλόσοφον, non vero, quod GASSENDVS vit. Epic. c. I. p. m. 131. et BAYLE Dict. T. III. art. Leucippe p. 99. putant, negaſſe Epicurum, quod Leucippus philoſophus vnquam extiterit. De praeceptoribus enim Epicuri loquitur Laërtius. conf. FABRIC. l. c.

ſtoriam late regnantem in hac quoque parte deprehendi. Dudum enim periere ſcripta non Leucippi tantum, ſed Democriti quoque, polygraphi, adeoque ex certis et indubitatis fontibus de eorum decretis naturalibus iudicari non poteſt. Ex aliarum itaque ſectarum aſſeclis percipienda ſunt de eorum opinionibus teſtimonia. Verum et horum pars maior intercidit, nec quae Theophraſtus, Callimachus et Thraſyllus ſcripſere, ad horum virorum hiſtoriam pertinentia ſuperſunt [t]: quique ad nos peruenere, ſuſpecti ſunt, vel fidei malae vel negligentiae. Prius enim de Ariſtotele, Leucippi et Democriti placita paſſim enarrante, obſeruandum eſſe, ſupra iam in eius vita dictum eſt, poſterius Laertio obiicit BVRNETIVS [u], qui ab *eo parum philoſopho quaedam perturbate recenſeri, et ita enarrari* queritur, *vt neque conſiſtere, neque cohaerere videantur, niſi laxe admodum ſingula exponamus.* Ex recentioribus, praeter PETRVM BORELLVM, cuius libri, quantum ſcimus, *de vita et philoſophia Democriti* promiſſi, lucem non viderunt, IOH. CHRYSOSTOMVS MAGNENVS, in *Democrito reuiuiſcente*, ſiue commentario *de vita et philoſophia Democriti* [x], eius pricipiis nouum ſyſtema phyſicum inaedificauit, multa vero ex ſuo, quaedam etiam ex Peripatetica ſchola adiecit. Laudant etiam NICOLAI HILLII *philoſophiam Epicuri, cum Democritea et Theophraſtea collatam* MORHOFIVS [y] et FABRICIVS [z], quam non vidimus. SCIPIO AQVILIANVS [a] quoque prolixe Leucippi et Democriti placita expoſuit, non vero obſcure tantum et ſatis confuſe, vt ſolet, ſed et ſolis Ariſtotelis teſtimoniis nixus: vnde ſolus ſequendus non eſt. Nec Epicurea quoque phyſiologia, eiusque interpres egregius PETRVS GASSENDVS aliter, quam diligenter obſeruato diſcrimine Leucippei et Epicurei ſyſtematis, in partes vocandus eſt.

§. XVIII. Phyſicam ſuam, quomodo ratiociniis inſtruxerit Leucippus, ex Democriti omnium optime philoſophia videri poteſt, qui eam illuſtrauit et perfecit. Dabimus tamen doctrinae eius ſummam, qualem nobis exhibuit LAERTIVS [b], vt incunabula philoſophiae atomiſticae pernoſcamus. Ita vero Leucippus tradidit: *Phyſica Leucippea.*

I. Vniuerſum eſſe infinitum [c].

II. Huius partem plenam eſſe, partem inanem.

III. Partem plenam eſſe infinitis corpuſculis ſiue atomis, quae infinita praeſtent rerum principia et elementa in vacuo infinito.

IV. Ex his corpuſculis in hoc inane incidentibus et ſibi inuicem implicatis naſci omnia.

V Sic autem fieri mundos infinitos [d], ex his elementis oriundos et in ea reſoluendos: ex infinito per abſciſſionem multa corpora, omnigenae figurae

t) Vid. IONSIVS de Scr. Hiſt. phil. L. I. c. 14. p. 73 u) l. c. p. 434.
x) Hag. C m t 1658. 12.
y) Polyhiſt. T. II. p. 183. z) l. c. p. 763.
a) l. c. c. VIII. ad XVII. p. 31 ſeqq.
b) L. IX. ſ. 30 ſeqq. quem ſecutus eſt PSEVDO-ORIGENES philoſophum. c. XII p 88 ſeqq.
c) Exorſus eſt Leucippus phyſiologiam ſuam principiis in Eleatica ſchola haſtenus receptis, ſed diverſiſſimo ſenſu.
d) THEODORIT. therapeut. Serm. IV. MENAG. ad LAERT. L. IX. ſ. 31.

Digitized by Google

figurae in magnum vacuum ferri, eaque in vnum coacta, vorticem aliquem efficere [e].

VI. Iſtis vertiginibus corpuſcula haec offendere ſe inuicem, ac circumuolui modis omnibus, atque ita diſcerni, vt ſeorſim ſimilia, quae ſunt ſui ſimilia, petant.

VII. Cum vero pondere ſint aequalia, neque ob multitudinem circulari motu ferri poſſint, exilia quidem ad exterius vacuum contendere, velut diſſultantia, cetera conſiſtere, et innexa atque in ſe implicata inuicem concurrere, atque primam concretionem quandam efficere rotundam [f].

IIX. Hanc autem velut membranam exiſtere, continentem in ſe omnigena corpora, quae dum ſecundum medii reluctationem circumuoluuntur, tenuem per gyrum membranulam fieri [g], iuxta vorticis tractum, contiguis corporibus ſemper confluentibus, atque ita fieri terram, dum iuncta manent, quae ad medium ferebantur.

IX. Ipſum rurſus exteriorem ambitum membranae inſtar augeri, iuxta externorum influentiam corporum, et, cum vertigine fertur, quaecumque attigerit, ea retinere.

X. Ex his quaedam complicata concretionem facere, primo quidem humidam et luteam, exſiccata vero motu ſuo, quo cum toto circumaguntur, deinde accenſa et ignita, ſiderum efficere naturam.

XI. Eſſe ſolis circulum extimum, lunae terrae proximum, ceteris in medio horum poſitis.

XII. Sidera omnia ob celeritatem motus igneſcere, ſolem vero inflammari a ſideribus, lunam paululum ex ſole ignis ſibi vſurpare.

XIII. Solem et lunam deficere, quod terra ad meridiem vergat, quae vero ad ſeptentrionem ſunt, niuibus conſpergantur, pruinis algeant, in glaciemque concreſcant [h]. Solem quidem raro deficere, lunam vero ſaepe, quod ſint impares eorum circuli.

XIV. Vt generationem, ita et incrementa mundi et diminutiones, et corruptiones ex quadam neceſſitate procedere. Qualis vero neceſſitas ea ſit, Leucippus quidem non explicuit [i]. Ita pro vno metaphyſico infinita elementa phyſica, ſed qualitatibus nudata poſuit, vacuumque hactenus in ſcholis phyſicorum a Thaletis aetate non admiſſum, ex exilio quaſi reuocauit. Qua in re vtrum naturae conuenienter egerit, nec ne, neque veteres, neque recentiores inter ſe concordarunt. Inter illos enim plerique, etiam poſt Democritum vacuum, vel proſcripſerunt, vel extra mundum ablegarunt [k]: inter hos vero, reducto, quod extorre veluti delituerat, vacuo, a Galilaeo, Toricellio, Gaſſendo, Newtono, magna ea de re Carteſii et Leib-

nizii

e) Praeluſit itaque Leucippus Carteſio, vt recte notatum HVETIO Cenſ. philoſ. Carteſ. c. VIII. et P. BAYLE Dict. T. III. art. Leucippe p. 99.

f) Lucem dat CICERO de N. D. L. I. qui alia leuia, alia aſpera, rotunda alia, partim angulata, curuata quaedam et quaſi adunca poſuiſſe Leucippum ait.

g) PLVT de plac. philoſ. L. II. c. 7.

h) ibid. L. III. c. 12.

i) LAERT. et PSEVDO-ORIGENES ll. cc.

k) Ita Pythagorei et Stoici, ſecundum quos mundus in vacuo infinito extramundano reſpirat. Vacuum vero ii admittere non potuerunt, qui animam mundi aſſeruerunt.

Digitized by Google

nizii ſectatoribus mota illis eſt controuerſia, de qua ad noſtra tempora delati pluribus diſſeremus.

§. XIX. Sequacem Leucippus habuit Democritum, inter maxima antiquitatis ingenia numerandum, de cuius vita et philoſophia ſcriptores in praecedentibus nominauimus [l]. Patriam non habuit Miletum, vt quidam voluerunt [ll], ſed Abderam, Thraciae oppidum [m], non fama minus Democriti, quam ſimplicitate ciuium celebre, quae in prouerbium abiit [n]. Patrem alii Hegeſiſtratum vocant, alii Athenocritum, quidam Damaſippum [o], trium filiorum parentem, inter quos Democritus natu fuit minimus [p]. Genus ei fuit nobiliſſimum, et illuſtribus maioribus ſatum. Tempus natiuitatis varie definiunt ſcriptores veteres. Thraſyllus enim Olymp. LXXVII. 3. anno vno Socrate maiorem natum eſſe dicit [q], Apollodorus autem in chronicis Olymp. LXXX. 1. ponit [r], quocum conueniunt, quae ipſe Democritus alicubi tradidit, XL annis Anaxagora ſe eſſe iuniorem, ſi illum natum eſſe Olymp. LXX. 1. ponamus. AELIANVS [s] vero aperte fallit atque fallitur, qui Alexandri M. aetate vixiſſe, et conqueſtoris huius de vno mundo ſubigendo inquietudinem riſiſſe narrat, cum tamen infiniti mundi ſint. Recte enim notatum GELLIO [t], Socratem Democrito et Hippocrate natu poſteriorem fuiſſe, ſed temporibus quibusdam iisdem vixiſſe. Sic enim, ſi Alexandrum attigiſſet Democritus, poſt Socratem vixiſſet Olymp. XCVI. iteremtum. Cumque per integrum fere ſeculum Democritus vitam duxerit, mirandum non eſt, ad varia eum tempora referri [u]. Hoc vero certum ex dictis eſt, vixiſſe eum cum Anaxagora et Archelao, et Socratem quoque viuendo attigiſſe [x]: quo tempore etiam Parmenides et Zeno atque Protagoras vixerunt. Belli enim Peloponneſiaci tempore maxime eum floruiſſe, CCC poſt vrbem conditam annis, ait PLINIVS [y], CCCXXIII, GELLIVS [z], EVSEBIVS [a] Olymp. LXX. Diuitiis cenſeri potuiſſe Democritum, VALERIVS MAXIMVS [b] teſtatur, quae tantae fuerint, vt pater eius Xerxis exercitui epulum dare ex facili potuerit: quod referentis fidei relinquendum eſt. Nam Abderitas Xerxem in Aſiam redeuntem conuiuio excepiſſe HERODOTVS [c] ſcribit, quae forte occaſionem dedere, incredibile illud, ſi numerum militum in Xerxis exercitu cogitamus, epulum comminiſcendi, quod maiori veriſimilitudine fugiente, quam aduentante, Xerxe inſtitutum fuiſſe credi poteſt [d]. Reliquiſſe

Democritus.

l) Addi poſſunt PAGAN. GAVDENTIVS, qui librum ſuum de doctrina Democriti laudat de philoſ. Rom. c. 29. IO. BAPT CAPPONI paradoxon philoſ. Democriticae, vt peculiares quasdam diſſertationes aliis narratas taceamus. Add. BAYLE Dict. T. II p. 269 ſeqq.

ll) LAERT. L. IX ſ. 34.

m) ib. POMP. MELA. L. II. c. 2. SOLIN. c. 10.

n) CICERO ad Attic. L. IV ep. 16. IVVEN. Sat. IX. v. 49. MARTIAL. L. IX ep. 25. Conf. BAYLE Dict. T. I. art. Abdere, p. 13. qui multa docte cumulat.

o) LAERT. l. c. SVIDAS in Democr. T. I. p. 542.

p) ibid. AELIAN. L. IV. c. 20.

q) LAERT. l. c.

r) ib. ſ. 41.

s) l. c.

t) Lib. XVII c. 21.

u) Conf. BAYLE l. c. not D.

x) LAERT. l. c.

y) Lib. XXX. c. 1.

z) l. c.

a) In chronicis. DIOD. SICVLVS Ol. XCIV. 1. aetatis anno XC. expiraſſe ſcribit Bibl. L. XIV. c. 11. quibus incidit annus natiuitatis in Olymp. LXXI. 2.

b) Lib. VIII. c. 7.

c) Lib. VIII.

d) Ideo hanc quoque fabulam reiicit BAYLE l. c. not A. p. 269.

quiſſe vero Democriti parenti Xerxem apud eum hoſpitantem Magos quosdam et Chaldaeos, gratitudinis ſtudio, auctore Herodoto refert LAERTIVS [e]; qui addit, puerum adhuc aſtronomiae et theologiae myſteriis ab iis fuiſſe imbutum. Poſt parentis obitum, deſtinatum itineris ad barbaros conſilium executurus, hereditatis portionem eam, quae parata pecunia conſtaret, elegit, fundis villisque fratribus relictis [f]. Teſtaturque Demetrius centum talenta ipſius partem exceſſiſſe. Non audiendus itaque eſt VALERIVS MAXIMVS [g], qui patrimonium, parua ſumma retenta, patriae donaſſe ſcribit, nec HORATIVS [h] et CICERO [i] aliique [k] admittendi, qui patrimonium neglexiſſe, agrosque deſeruiſſe incultos tradunt. Aliud enim diuturnum et longinquum iter, non ſine magnis ſumtibus ſuſcipiendum poſtulat, facileque euincitur, ex vna Anaxagorae hiſtoria, duas eiusdem commatis eſſe confictas. Iſto itaque inſtructus argento, more ſeculi ſui, quod ſapientiam a barbaris petendam eſſe ſibi perſuaſerat, et philoſophorum ſine dubio Perſarum inſtigatione incitatus, ad barbaros iter inſtituit, et quod, Demetrio et Antiſthene auctoribus laudatis, LAERTIVS [l] narrat, in Aegyptum ad ſacerdotes profectus eſt, geometriae diſcendae cauſa. Ab his ad Aethiopum Gymnoſophiſtas diuertit, et ex Africa in Aſiam ſoluens, in Perſiam ad Magos abiit, ſuntque, qui in India quoque cum Gymnoſophiſtis fuiſſe conuerſatum aſſerunt [m]. De quo itinere ita eum loquentem allegat CLEMENS ALEXANDRINVS [n]: *Inter omnes meae aetatis homines plurimas peragraui terras, maximeque remota inueſtigaui, plurimasque ſiue aëris, ſiue terrae obſeruaui varietates, doctiſſimos vero homines audiui, neque in componendis ad demonſtrandum lineis quisquam adhuc me ſuperauit, ne inter ipſos quidem Aegyptios illi, qui Arpedonaptae audiunt.* Adiicit his STANLEIVS [o]: cum Aegyptiis, vt ipſe affirmat, annos vixiſſe LXXX, id quod omnem ſuperat veriſimilitudinem, etiamſi centenario maiorem ponamus obiiſſe Democritum. Valde vero detorſit Stanleius Clementis verba, quae aliud non volunt, quam cum omnibus iſtis populis ad octogeſimum vsque annum peregrinando fuiſſe conuerſatum [p]. In Aegypto enim quinque tantum annos commoratum fuiſſe, veterum alii tradunt [q]. Vehementer vero veremur, ne mendum apud Clementem, quem excerpſit EVSEBIVS [r], in numero ſit: cum enim poſt parentis demum obitum peregrinatus ſit, ad vitae vsque finem in itineribus haeſiſſet, ſi iſte numerus verus eſſet. Vnde ſuſpicio nobis enata eſt, vel numerum corruptum, vel locum ex ſuppoſititio aliquo Democriti libro, quales multi circumferebantur, hauſtum eſſe. Leucippum illum hac temporis mora quoque audiuiſſe, dubio

e) Lib. IX. ſ. 34.
f) ib. ſ. 35. 36.
g) l. c. AELIAN. l. c.
h) Ep. L. I. epiſt. 12. v. 12.
Miramur, ſi Democriti pecus edit agellos,
Cultaque, dum peregre eſt, animus ſine corpore velox.
i) De finib L. V. c. 29.
k) PHILO de vita theor. p. 891. ORIG. contra Celſ. L. II. p. m. 86.
l) l. c.
m) Citati. AELIAN. SVIDAS ll. cc.
n) Stromat L. I. p. 304.
o) P. X. p. 887.
p) Σὺν τοῖς δ' ἐπὶ πᾶσιν ἐπ' ἔτη ὀγδώκοντα ἐπὶ ξείνης ἐγγενήθην.
q) LAERT. AELIAN. SVIDAS ll. cc. DIOD. L. I.
r) Praep. L. X. c. 2.

bio caret, addunt alii Anaxagoram, quos tamen errare, et Democritum inſenſum fuiſſe Anaxagorae, ait Phauorinus: alioque teſtatur loco LAERTIVS [t], Anaxagoram quoque erga Democritum infeſto fuiſſe animo, eo quod ad colloquium eum non admiſiſſet. Eadem incertitudine laborat, num in Graeciam venerit, et Athenis, ignotus Socrati, eum nouerit, nec ne, quod affirmant praeter VALERIVM MAXIMVM [u], Thraſyllus apud LAERTIVM [v], negat Demetrius Phalereus [x]. Certius eſt, Pythagoreorum aliquem eum audiuiſſe [y]. Hos enim philoſophos illum eſſe imitatum, Thraſyllus affirmat, et ipſius Pyhagorae laudando meminiſſe ait; illud et Glaucus Rheginenſis, iſtorum temporum ſcriptor aſſerit: quis vero eius praeceptor inter Italicos fuerit, incertum eſt. Duris enim Arimneſtum, Pythagorae filium eum audiuiſſe dicit [z], Apollodorus Philolao coaeuum facit, quod poſterius temporum rationibus aptius reſpondet. Arimneſti enim tempora in adoleſcentiam Democriti incidunt, qua nondum ad has terras appuliſſe videtur. Ita vero diuturnis et longinquis itineribus effectum eſt, vt ingenii theſauris onuſtus, pecunia vacuus domum rediret, poſtquam eo, quem ſupra tetigimus modo, omnia explorando, doctiſſimosque homines audiendo nulli nec labori, nec ſumtibus pepercifſet. Mirum itaque non eſt, reuerſum in patriam humili ſatis et abiecta ratione vitam egiſſe, cum facultates omnes peregrinando conſumſiſſet [a]. Damaſis [b] itaque frater neceſſariis laborantem humaniter ſuſcepit atque aluit. Refert hac occaſione LAERTIVS [c]: cum lex eſſet, vt ſepultura in patria negaretur ei, qui ſua omnia conſumſiſſet, Democritum quidem, id intelligentem, vt ne inuidorum quorundam et ſycophantarum pateret calumniis, Antiſthene teſte, *diacoſmum* ſuum *magnum* populo praelegiſſe, (quod ſcriptorum eius erat optimum,) ea re quingentorum talentorum munus promeruiſſe, ſtatuamque praeterea ex aere. Id difficulter credi poteſt, cum tanti aeris ſumma, iſtis potiſſimum temporibus, regios theſauros exhauſiſſet, in exiguo oppido non quaerenda. Vnde vel tota narratio fabulis adnumeranda [d], vel aliquod tantum munus innocentiae et diligentiae teſtimonium accepiſſe, ſtatuendum eſt, quod et ATHENAEVS [e], et vetus HORATII interpres [f] aſſerunt, nulla pecuniae ſumma indicata. Dubitatione tamen caret, eruditione ſua, praecipue rerum naturalium cognitione, apud Abderitas, craſſo licet ſub aëre natos, magnam admirationem famamque fuiſſe conſecutum Factum id imprimis eſſe, vbi futura quaedam praedixerat, ſequensque rerum euentus fidem fecerat, ait LAERTIVS [g]. Harum praedicationum duo exempla ſuppeditat PLINIVS [h].

 Narrat

t) Lib. II. ſ. 14. L. IX. ſ. 34.
u) Lib. VIII. c. 7. v) ſ. 36.
x) ib. Hinc diiudicanda ſunt, quae CHR. MAGNEN. in Democrito reuiu. p. 28. hac de re habet.
y) LAERT. L. IX. ſ. 38.
z) PORPHYR. vit Pythag. n. 3.
a) LAERT. ſ. 39.
b) Damaſis LAERTIO l. c. dicitur, Damaſtes SVIDAE l. c. Damaſus PLINIO H. N. L. XVIII. c. 35. primum recte legi putat MENAG. ad l. c. Laërt.
c) ſ. 39. qui tamen variare ſcriptores in hac narratione prodit.
d) Placet hoc cl. I. HENR. SCHVLZIO hiſtor. medic. Per. I. Sect. II. c. 7. §. 50. p. 179.
e) Lib. IV. p. 168.
f) Apud MENAG. ad l. c. Laërt.
g) l. c.
h) Lib. XVIII. c. 28. 35.

Digitized by Google

Narrat enim, *Democritum praeuiſa olei caritate ex futuro vergeliarum ortu, magna vilitate propter ſpem oliuae coëmiſſe in toto tractu omne oleum, mirantibus, qui paupertatem et quietem doctrinarum ſciebant ei imprimis cordi eſſe. Atqui vt apparuerit cauſa et ingens diuitiarum curſus, reſtituiſſe mercedem anxiae et auiae dominorum potentiae, contentum ita probaſſe, opes ſibi in facili, cum vellet, fore. Fratre quoque Damaſo metente ardentiſſimo aeſtu, orauiſſe eum, vt reliquae ſegeti parceret, raperetque de ſecta ſub tectum, paucis poſt horis ſaeuo imbre vaticinatione approbata.* Idem affirmat etiam CLEMENS ALEXANDRINUS [i]. Prior tamen hiſtoria de Thalete quoque narrata capite huius libri primo a nobis excuſſa fidem non merere deprehenſa eſt, ſine dubio ad comparandam aſtrologiae auctoritatem atque famam excogitata: poſterior infra eruditionem tanti naturae interpretis eſt, cum ruricolarum mediocri pateat experientiae. Alias rerum naturalium praedictiones narrat SVIDAS [k], qui videndus. Ita vero non pro diuino tantum haberi dignus iudicatus eſt, vocatusque ipſa ſapientia, vel quod AELIANVS [l] habet, philoſophia, ſed et ſumma rerum apud Abderitas ei commiſſa eſt, in quo tamen munere, magnis in rempublicam meritis enituiſſe, quod iactat MAGNENVS [m], apud veteres non legitur. Vitae tamen ſolitariae et theoreticae, quam practicae amantior, mature negotiis ſe ſubtraxit, et in ſolitudines ſeceſſit, ſepulchris etiam ſe abdidit, ibique, teſte LVCIANO [n], ſecluſus dies noctesque ſcriptioni vacauit; adoleſcentibus vero nonnullis ei illudentibus, et, vt illum terrerent, lemures ſimulantibus, nihil ea re motum, ne reſpexiſſe quidem, ſed continuata ſcriptione, *deſinite tandem ineptire*, dixiſſe: adeo illi perſuaſum fuiſſe, addit Lucianus, nihil animas eſſe, poſtquam ex iſtis corporibus diſceſſiſſent. Adiiciunt his multi veterum [o], Democritum, obſcuritate locorum ad contemplationem naturae neceſſaria delectatum, luminibus oculorum ſpeculo encauſtico ſua ſponte ſe priuaſſe, vt animi cogitationes vegetiores et exactiores eſſent. Alii alias rationes, vt in eiusmodi hiſtoriis fieri ſolet, afferunt, ita vero rei incertitudinem cautis aperte ſatis produnt, qua moti multi viri docti inter fabulas Mileſias hanc quoque narrationem retulerunt [p]. Nam qui rerum naturalium meditationi promouendae hanc coecitatem tribuunt, non cogitant, quod veteres vnanimi ore Democrito adſcribunt, tum plurimos ſcripſiſſe libros, tum in diſſecandis animalium cadaueribus ſummam poſuiſſe induſtriam, quorum vtrumque ſine oculorum acie fieri non poteſt. Qui vero cum TERTVLLIANO [q] hanc priuati oculorum luminis cauſam allegant, quod mulieres ſine concupiſcentia adſpicere non poſſet, non

i) Stromat. L. VI. p. 631.

k) l. c. p. 542 conf. Act. philoſ. Vol. II. p. 174. BAYLE l. c. not. K p. 273.

l) LAERT. AELIAN. CLEM. ALEXANDRINVS ll. cc.

m) l. c. p. 5. SVIDAS l. c.

n) Philopſeud. T. III. p. m. 595. LAERT. L. IX. ſ. 38.

o) GELLIVS L. X. c. 17. CICERO Tuſcul. L. V. c. 39 PLVT. de polypragm. TERTVLL. apolog. c. 46.

p) Ex veteribus iſt iam fecit PLVT. l. c T. II. p. m. 246. ex recentioribus BAYLE Dict. l. c. not. L. p. 273 n. uu. de la rep des lettres 1686. Ianu. p. 155. STOLLIVS Hiſt philoſ. mor. gent §. 101. p. 157 HEVMANN act. philoſ. Vol. I. p 671. GVNDLING. Ot. P. III. c. 1. p 51 ſeqq. Obſ. Hal. T. II. obſ. 15. p. 329. NAVDE apolog. c. 12. p. 192.

q) l. c.

Digitized by Google

non recordantur ſolitariam eius vitam, ab omni hominum conſortio remotam. Quod vero Laberius ait [r]:

Ita radiis ſolis aciem effodit luminis
Malis bene eſſe ne videret ciuibus,

et frigidum eſt, et a tantae virtutis philoſopho non credendum; et non oculorum tantum, ſed et aurium priuationem, poſtulaſſet. Recte itaque dubitans alio loco [s] de hac re loquitur CICERO, videturque cl. HEVMANNO [t] fabula inde enata fuiſſe, quod grandaeuus Democritus coecutierit. Nobis obſcurorum locorum, quem is affectabat amor occaſionem Graecis de Abderitis, in prouerbium paſſim traductis, ſplendide mentiendi, haecque excogitandi exhibuiſſe, veriſimile eſt. Democriti enim hiſtoriam hancque ipſam coecitatem in comoedia Laberium adulteraſſe innuit A GELLIVS [u], nec a vero abludit, illam locorum obſcuriſſimorum affectationem comico cuidam anſam praebuiſſe iſtam coecitatem fingendi, vt ſcenae elegantius inſeruiret. Quaecunque autem fabulae origo eſt, certe illa cum rerum naturalium, moralium, mathematicarum, anatomicarum ſtudio [x], in quod tanta diligentia incubuit Democritus, conſtare nequit. Nec melioris commatis eſt, quod a multis veterum de Democrito narratur, quacunque occaſione in riſum effuſum fuiſſe, vel quod SENECA [y] tradit, nunquam ſine riſu in publico fuiſſe. Quam male enim hoc cum ſeceſſu, vitaque ſolitaria Democriti, itemque cum acerrima cui dies noctesque, ſolus fere, et ab hominum conſortio ſeparatus, inhaeſit, rerum naturalium indagatione cohaereant, quilibet, antiquitatis praeiudicio non impeditus intelligit. Facile tamen damus AELIANO [z] et LVCIANO [a] virum acutiſſimum, et inter ſtupidi et ſtolidi ingenii homines viuentem eos inſanire dixiſſe, et amarius forte ac ridendo illis illuſiſſe, vnde eum γελάσινον, *irriſorem* ciues dixiſſe ille notat. Inter fabulas porro de Democrito hoc quoque numerare non dubitamus, quod cum BORRICHIO [b] patroni artis chemicae ſomniant, Democritum ſolitudinis otia ad metalla mutanda, et parandum lapidem philoſophicum adhibuiſſe. Ficulnea enim ſunt, quibus hoc probari intendunt, argumenta. Scripſiſſe *de lapide* librum, obiicitur; ſed is non de lapide philoſophorum diſſeruit, ſed *de lapidum virtute* [c]. PETRONIO enim monente: *omnium herbarum ſuccos Democritus expreſſit, et ne lapidum virgultorumque vis lateret, aetatem inter experimenta conſumſit* Quae vero de eius liquore, auri potabilis architecto ſcripta quaedam chemica tradunt, Democriti nomine ſuperbientia [d], ex libris magno viro ab audaci manu ſuppoſitis ſunt,

 quae

r) GELLIVS l. c. s) De finib. L. V. c. 29.
t) l. c. u) l. c.
x) LAERT. L. IX. § 37. SENECA ep. 90.
y) De ira L. II. c. 10 de tranquill. c. 15.
z) V. H. L. IV. c. 20.
a) Vit. auct. T. III. p. 112 ſeq. qui feſtiue hanc fabulam, more ſuo, exagitat. Eandem reiicit t MAGNENVS l. c. p. 11. GVNDLING. l. c. STOLLIVS l. c. p. 156. Act. phil. l. c. NAVDEVS apol. mag. acc. p. m. 188.
b) De arte Chem. p. 69.
c) Conf. FABRIC. Bibl. Graec. Vol. I. p. 766.
d) Edita ſunt Latino ſermone Patau. 1572. et ſuppoſititios eſſe foetus recte iudicauere CONRING de Hermet. medic. L. I. p. m. 29. FABRICIVS l. c. p. 769. SCHVLZ. Hiſt. medic. Per. I ſect. II. c. 7. §. 53 ſeq. p. 180 ſeqq. NAVDE apologie des grands hommes accuſés de magie ch. XII. p. m. 190 ſeqq.

quae omnem fidem amittunt. Nulla vero applauſum magis meruit fabula, quam quae de Democriti cum Hippocrate conuerſatione ab epiſtolarum magnis his duumuiris tributarum conditore excogitata recentiores plerosque decepit. Rem ita habe: Cum rerum omnium negligentiſſimus eſſet Democritus, et in ſepulchris ac ſpeluncis ſolitariam vitam duceret, perpetuoque riſu ſolueretur, Abderitae eum melancholico furore exagitari exiſtimantes, ex principibus ciuitatis ſuae Ameleſagoram miſerunt ad Hippocratem, medicorum eius aetatis principem, apud Coos degentem, cui literas tradidere eius argumenti: Democritum mente motum inſanire, vigilantem noctu et interdiu omnia ridere, et vitam nihil eſſe putando, transigere: volucrum cantus explorare, de inferis et daemonibus ſcribere, inſanaque multa tradere: cum itaque non chariſſimi tantum et celeberrimi ciuis, ſed in eo quoque ſalus publica periclitetur, rogare eos, vt ad ipſos veniat, malo medicinam allaturus. Ad has reſpondit Hippocrates ambitioſo exordio vſus et magnifico artis ſalutaris encomio praemiſſo, tandem venturum ſe promiſit. Itineri itaque ſe parans ad amicum Dionyſium ſcripſit, vt ei rei familiaris curam traderet; ad alium, vt nauem et medicamenta compararet. Somnio quoque nocte ante profectionem veritatem ſibi vidit ab Aeſculapio oblatam, cuius erat pediſſequa opinio, quam apud Abderitas ſedem fixiſſe Deus monuerat, illamque non hanc ſequendam Hippocrati ſuaſerat. Inſequenti die Abderae appellens, omnes in portu congregatos inuenit incolas triſtes et deſperantes; qui cum animos paulisper reſumſiſſent, Hippocratem magnis acclamationibus per forum ad philoſophi domum deduxerunt. Ibi in colle alto longis ac denſis populis nigris vmbroſo ſub ampla ac humillima platano ſedentem inuenit Democritum, in veſte craſſa, citra humeros deſinente, ſolum, diſcalceatum, ſuper lapidea ſede, valde pallidum ac macilentum, promiſſa barba. Iuxta ipſum vero a dextra tenuis aqua decurrebat. Ipſe cum multo ornatu ſuper genibus librum habebat: ſed et alii quidem ex vtraque parte adiacebant, accumulata etiam erant animalia multa, per totum reſecta. Et ipſe aliquando concitate incumbens ſcribebat, aliquando quieſcebat, ſecum meditans, deinde exſurgens deambulabat, et viſcera animalium inſpiciebat, moxque rurſus deſidebat. Haec Hippocrati non ſine planctu oſtendentes Abderitae, Democriti inſaniam deplorabant; verum Democritus cum id audiſſet, magnis cachinnis ridebat et explodebat, caputque frequenter concutiebat. Acceſſit Hippocrates virum propius et ſalutauit, Democritus, audito Hippocratis nomine, eum aſſidere iuſſit, cauſamque aduentus interrogauit, qua leuius expoſita in prolixum cum eo colloquium deſcendit, in quo de riſus eius ac ſtudiorum ratione et cauſa philoſophatus eſt, ſeque hominem ridere, dementia quidem plenum, rectis autem actionibus vacuum, in omnibus conſiliis pueriliter ac ſtulte ſe gerentem, et nullius vtilitatis gratia labores nunquam abſoluendos tolerantem, dixit, idque prolixa oratione exemplis vitae humanae plurimis illuſtrauit, obiectiones Hippocratis repreſſit, ſeque recte inſa-

Digitized by Google

inſaniam hominum ſanos ſe ſomniantium ridere probauit. Quae ita mirifice ceperunt Hippocratem, vt non tantum ſapientiorem ſe reddidiſſe Democritum fateretur, ſed et Abderitis virum eſſe illum ſapientiſſimum, qui ſolus potentiſſimus ſit, homines prudentes facere, profiteretur, et inſanos ac deſipientes Abderitas eſſe iudicaret: amicitiam quoque cum Democrito initam literarum continuaret commercio. Et ex hac conuerſatione factum eſſe, quidam volunt, vt Hippocrates inter Democriti diſcipulos referretur. Haec ſumma et argumentum epiſtolarum illarum eſt, inter Hippocratis opera[e] extantium, quas non tantum repetunt THOM. STANLEIVS[f], CHRISTIANVS THOMASIVS[g] et CHRYSOST. MAGNENVS[h], ſed et pro genuinis habent, totique narrationi fidem adiiciunt. Ad quam tamen euertendam non alio argumento opus eſt, quam vt cautus, et hiſtoriae rhetorices veteris non ignarus lector ipſas epiſtolas attente legat, certi enim ſumus, vix vna perlecta manibus palpaturum, confictas eas eſſe a ſophiſtis, eorumque artes vbique detegi. Quis enim ipſis Abderitis ſimplicior credat, tanta arte locorum deſcriptiones, circumſtantiarum ad rem minime facientium enarrationes, affectatosque eloquentiae flores adhibuiſſe Hippocratem, et oratoris hoc veteris opus eſſe, quaeſita artis elegantia et imprimis acutorum dictorum et ſententiarum philoſophicarum cumulis lectoris aures demulcere, illique placere conantis, non luculentiſſime deprehendat? Illos enim eiusmodi fabulas ingenii artisque cauſa excogitaſſe, magnisque viris affinxiſſe, ſupra exemplis et QVINTILIANI auctoritate demonſtrauimus. Nec meliores ſunt reliquae fabulae circumſtantiae. Nemo enim veterum, de tanto viro toties mentionem facientium, hoc Democriti cum Hippocrate narrat colloquium, quod minime factum eſſet, ſi vel vmbram veritatis in his omnibus vidiſſent, vel eo, quo fingitur, tempore, epiſtolae fuiſſent ſcriptae. Adeo quoque male pleraque cohaerent, fucoque etiam et ſpecie veritatis immo veriſimilitudinis quoque carent, vt manibus fabula palpari queat. Incautus quoque epiſtolarum architectus adeo perſonarum characterem, quem effingere voluit, oblitus eſt, vt eandem et rerum et verborum imaginem in Democriti et Hippocratis epiſtolis referat, eamque talem effingat, qualis Sec. II. vel III. poſt C. N. in rhetorum ſcholis ſolebat depingi. Tacemus, Hippocratem eo tempore nondum ea fuiſſe celebritate, vt medicorum princeps haberetur. Quibus rationibus facile addi poſſent plures a magnis et exacti iudicii viris SCALIGERO[i], MENAGIO[k], BAYLIO[l], CLERICO[m], HEVMANNO[n] allatae, niſi hae ad eiiciendam ex Democriti hiſtoria fabulam ſufficerent. Neque tamen occaſionem captaſſe epiſtolarum architectum ex Democriti hiſtoria negamus. Non enim caret ſimilitudine veri, Democritum ciuium ſuorum ſtultitiam exagitantem, et vanitatem Graeciae delirantis ridentem, ſolitudinem

e) T. II. p. 901 ſeq. ed. Lind.
f) P. X. p. 889 ſeqq.
g) Hiſt. ſapient. et ſtult. T. II. p. 8 ſeqq.
h) l. c. p. 24.
i) Epiſt. CCCVI.
k) Ad l. c. LAERT.
l) l. c.
m) Hiſt. medic. P. I. L. III. c. 31. p. 458.
n) Act. erudit. 1713. p. 458. Act. philoſ. l. c.

Digitized by Google

dinem etiam quaerentem, et in iis artibus ac diſciplinis ſeneſcentem, quas non capiebant Abderitae, craſſis his ingeniis ex arte nimia inſanire viſum eſſe. Cumque Hippocrates Democritum conueniendi occaſionem habuiſſe, eiusque de naturali ſcientia merita cognouiſſe, ſicque Abderitarum de eo iudicium improbauiſſe, ex LAERTII [o] atque AELIANI [p] teſtimoniis conſtet, probabile eſt, inde primum fabellam ad exagitandam Abderitarum ſimplicitatem excogitatam, ſicque traditione auctam comtiusque ornatam tandem ab oratore aliquo hoc veſtitu in ſcenam fuiſſe productam, rumuſculo vetuſto in artificioſam hiſtoriam commutato. Id enim in veterum philoſophorum hiſtoria ſaepius eueniſſe pluribus hactenus exemplis probauimus: et ipſa Democriti vita teſtis eſt, huiusmodi fabularum plena. Inter quas merito numeramus etiam magiae, quod obiectum ei eſt crimen, quod libros aliquos magicos, apud veteres ei ſuppoſitos [q] peperit, qui PLINIVM [r] ſeduxere, vt inter auctores magicos eum referret, grauiter ideo reprehenſum a GELLIO [s], *quod multa vana atque intoleranda auribus quaſi a Democrito ſcripta tradiderit.* Orta vero ſine dubio criminis huius ſuſpicio partim ex Abderitarum ſimplicitate, rerum naturalium cognitionem pro magica eruditione habentium, partim ex diſciplina, qua inſtitutus eſt in iuuentute, Magorum. Quae enim ex VITRVVIO [ſ] afferuntur, Democritum in commentario, quod inſcribitur χειροκμήτων [ſſ] vſum fuiſſe annulo ſignantem cera molli, quae eſſet expertus, ad magiae portenta pertinuiſſe PLINIO [t] nimis in his credulo aſſentiri poterit nemo, qui rem recte examinat, et phyſiologiam Democriti conſiderat, magiae prorſus aduerſam [u]. Vnde merito miramur, acutiſſimo Baelio aquam in abſoluendo a magiae obiectione Democrito haeſiſſe. Vnanimi vero ore veteres ingenii excelſi et ad magna quaeuis nati elegantiam, iudicii vim acutiſſimam, eloquentiam acrem et viuam, ſcientiarum etiam haut vulgarium eruditionem vere ſummam, laudem etiam vitae philoſopho dignae et a virtute non diuiantis ei tribuunt, quorum teſtimonia collegit MAGNENVS [v]. Caſtitatis vero teſtimonium illud allegant, quod a feminarum conſortio et connubio abſtinuerit. Venerem enim damnaſſe, vt in qua homo alius reſiliret ex homine, PLINIVS [w] et TERTVLLIANVS [x] teſtantur: ex quibus recte colligitur, coelibem eum vitam tranſegiſſe, quam itineribus potiorem partem traducendo, matrimonio impedire non potuit. Protagoram quidem a quibusdam eius filium dici ait MAGNENVS [y], verum hoc falſum eſſe, in ſequentibus

o) l. c. ſ. 42.
p) Lib. IV. c. 20.
q) LAERT. l. c. GELLIVS L. X. c. 12.
r) Lib. XXIV. c. 17. L. XXX. c. 1.
s) l. c.
ſ) Lib IX c. 3.
ſſ) Incerta lectio vid. OLEAR. ad STANLEIVM p. 901. FABRIC. l. c. p 769.
t) L XXIV. c. 17 Recte opponitur Plinio SOLINVS polyhiſt. c. 3. qui de lapide catochite ita: Accipimus Democritum Abderitem oſtentatione ſcrupuli huius frequenter vſum ad probandam occultam naturae potentiam in certaminibus, quae contra Magos habuit. Ex quo loco conſtat, cum Magis eum certauiſſe, iisque non magica, quod vult Baelius, ſed phyſica oppoſuiſſe.
u) Plura dabit NAVDEVS l. c. p. m. 199 ſeqq.
v) p. 24 ſeqq.
w) L. XXVIII. 6.
x) De anima c. 27. CLEM. ALEX paedag. L. II. p. 193. GALEN. in VI. Epidem. comm. 3. p. 478. quem adducit BAYLE l. c. p. 278. not. H.
y) l. c.

Digitized by Google

tibus dicemus. Non tacendum tamen eſt, narrare veteres quaedam de Democrito, quae vel ſuperſtitione corruptum, vel fraudis machiauelliſticae et ad decipiendum popellum excogitatae reum produnt: quale eſt, quod tradit Plinius [z], docuiſſe eum, ſi quis extrahat ranae viuenti linguam nulla alia parte corporis adhaerente, ipſaque dimiſſa in aquam imponat ſupra cordis palpitationem mulieri dormienti, quaecunque interrogauerit, vera reſponſurum; qualia plura in libro περὶ ἀντιπαθῶν poſuiſſe dicitur [a]. Adeo tamen haec phyſiologiae Democriteae repugnant, vt non dubitemus in hac quoque parte Democritum abſoluere [b], opprobrium hoc eiusdem cum magiae accuſatione generis eſſe putantes. Scripſit Ionica dialecto [c] plurima, quae in tetralogias diuiſit Thraſyllus [d], perinde, vt Platonica, Callimachus autem vocum ſingularium explicatione illuſtrauit [e]. Illa partim naturalem et moralem philoſophiam tradidere, partim humanitatis diſciplinas explicuere et hiſtoriam. Multa quoque ei ſuppoſita ſunt. Quorum omnium indicem poſt Laertium, Magnenum [f], et Stanleium [ff] omnium diligentiſſime exhibuit Fabricius [g]. Inter ea ſine dubio excelluit, magnum digeſtum de vniuerſo. Dolemus vero vehementer a tanto viro ne vnum quidem librum ſupereſſe νοθείας non ſuſpectum vel conuictum. Ad extremam ſenectam perueniſſe [h], inter veteres conſtat, de annorum vero numero diſſentiunt. Centum annos ſuperaſſe dicit Laertius [i], quod et hiſtoria vitae eius veriſimile facit, vnde audiendus non eſt Diodorus Siculus [k], XC annos ei tribuens. CIV annum ei attigiſſe Phlegon dicit et Lucianus [l], Censorinus [ll], ad CVIII, Hipparchus [m] ad CIX perueniſſe perhibent. De mortis vero genere non minor apud veteres diſcordia. Rem ita exponit Hermippus [n]: cum ſenio iam deficeret, et fini vitae iam appropinquare videretur, ſollicitam maxime id ſororem eius habuiſſe, ne Cerealia ſacra mors eius interpellaret, metuentem. At eam bono eſſe animo iuſſiſſe Democritum, panes modo calidos quotidie ſibi afferret, praecipientem, hos vero naribus admouendo ita vitam prolongaſſe, donec feſti dies tres praeteriiſſent: quo facto ſine dolore animam exhalauiſſe, publicis ſumtibus elatum. Alii mellis odore vitam per Theſmophoriorum [o] feſtos dies ſuſtentaſſe, tuncque voluntariam mortem inedia

z) L. XXXII. c. 5.

a) Colvmella de re ruſt. L. XI. c. 3. p. m. 618. vbi remedium eius antipatheticum contra erucas enumeratur.

b) Veriſimile tamen eſt, et iſtorum quo viuebat Democritus temporum genio conueniens, philoſophum arcana naturae multa, quae detexit, non cuiuis aperuiſſe, vt maiorem homine eruditionem prae ſe ferret, vt Empedocles, Epimenides aliique ex veteribus fecere.

c) Praeter rem tamen inde colligit Clericvs Hiſt. medic. P. II. L. 2. c. 6. p. 98. Mileti fuiſſe oriundum.

d) Laert. L. IX. ſ. 38

e) Svidas l. c. Ionsivs de Scr. hiſtor. philoſ. L. II. c. 5. p. 141.

f) l. c. p. 13 ſeqq.

ff) l. c. p. 901 ſeq.

g) l. c. p. 763. Platonem Democriti libros comburere voluiſſe, famae inuidia ductum, ſed impeditum fuiſſe ab amicis refert Laertivs L. IX. ſ. 40. Idem exſecutum fuiſſe Ariſtotelem, Magnenvs l. c. p. 23. ait, ſed ſine teſte, recte ideo notatus Baylio l. c. not. Q.

h) Cicero de ſeneet. c. 7.

i) ſ. 39.

k) Biblioth. L. XIV.

l) De longaeu. T. II. p. 829.

ll) De die nat.

m) Laert. L. IX. ſ. 43.

n) ibid. Athenaevs L. II. p. 46. Svidas l. c. Bayle l. c. not. E.

o) De hoc feſto vid. Mevrsivs in Graec. feriata. Potter. Archaeol. graec. L. II. c. 20. p. 378.

Digitized by Google

edia acceleraſſe ſibi volunt. ANTONINVS [p] vero, qui pediculari morbo eum obiiſſe ait, Pherecydem cum Democrito confudiſſe videtur. Fuere Democriti inter veteres noti complures [q], inter quos Abderita omnium celeberrimus eſt, a CELSO [r], vir iure magni nominis, recte appellatus, qui veritatis et ſcientiae rationem reliquis omnibus praetulit: vel eo nomine laudandus, quod ſcripta ſenex recognoſcere, et emendare, quam veritati obeſſe maluerit: ex quo liber eius, κρατυντήρια dictus, enatus eſt [s].

Logica Democriti.

§. XX. Philoſophiam maxime excoluit Democritus naturalem et moralem, rationalem ex inſtituto non attigit; quaedam tamen docuit, quae cum Pyrrhoniis valde grata fuerint, paucis enarranda ſunt. Ea nobis ſeruauit SEXTVS EMPIRICVS [ſſ], ſuntque ſequentia:

I. Nihil in iis, quae ſunt, verum eſt, praeter atomos et inane: quae itaque eſſe exiſtimantur, et reputantur ſenſilia, nihil ſunt reuera, ſed atomi ſoli et inane.

II. Nos autem, re ipſa quidem nihil veri intelligimus, ſed quod nobis ſe obiicit, ex affectione corporis, et eorum, quae ingrediuntur, et ex aduerſo obſiſtunt.

III. Ex hac regula conſtat, hominem longe a vero abeſſe.

IV. Nihil quidem vere ſcimus, ſed eſt ſingulis opinio, prout res quemque affecerit.

V. Cognitionis duae ſunt ſpecies, altera genuina, altera tenebricoſa: et tenebricoſae quidem ſunt haec omnia, viſus, auditus, olfactus, guſtus, tactus. Genuina autem, quae eſt ſecreta.

VI. Quando tenebricoſa non poteſt amplius nec minimum videre, nec audire, nec odorari, nec guſtare, nec tactu ſentire, ad ſubtilius (nempe rationem) confugiendum eſt.

VII. Verum itaque quaerendum eſt, in motu cogitationis.

VIII. Demonſtrationis tamen difficilis et obſcurus labor eſt.

Fundamentum Logicae huius Democriteae ex eius phyſiologia patebit, qua res omnes ex atomis conſtant, reliqua omnia, eorumque formae ex eorum diſpoſitione, ordine, et conſtitutione particularum indiuiſibilium oriuntur, quae ſenſu quidem percipi, non vero rationibus ita, vt ſenſus cognoſcit, demonſtrari poſſunt, ſed meditatione elicienda ſunt. Perceptio enim iſta cum in ſolis ſenſibus ſit, adeoque in ipſo obiecto non exiſtat, ratio de ea dari non poteſt, iuxta Democritum alia, quam hypotheſi de atomis et inani, id quod in ſequentibus amplius explicabimus. Hinc ratio deducenda eſt, cur veritatem profundo demerſam puteo dixerit. Concluſiſſe vero has iudicandi leges certis canonibus, (qua in re imitatus eum eſt Epicurus) coniici poteſt ex allegationibus veterum, qui paſſim canones Democriti logicos [t] laudant. Nec obſtat, quod obiicit cel. FABRICIVS [u], memorari

p) De ſe ipſo L. III, §. 3.
q) Vid. IONSIVS de ſcript. hiſt. phil. L. I. p. 25. MENAG. ad LAERT. l. c.
r) L. II, c. 6.
s) LAERT. L. IX. ſ. 47. SVIDAS hac voce. SEXT. EMPIR adu. mathem. L. VII. ſ. 136.
ſſ) Adu. Math. L. VII. ſ. 135. L. VIII. ſ. 139. 327. LAERT. L. IX. ſ. 44.
t) SEXTVS ll. cc.
u) Ad l. c. ſ. 138.

Digitized by Google

rari inter titulos phyſici argumenti a LAERTIO [v] canones περὶ λογικῶν, nam ad phyſicam quoque eos partem retuliſſe Democritum, Epicuri exemplo diſci poteſt, qui canonicam appendicem phyſicae eſſe voluit.

§. XXI. Pyſiologiam a Leucippo acceptam ſic conſummauit Democritus. *Phyſiologia Democriti.*

I. Nihil ex eo, quod non eſt, fit, neque in id, quod haudquaquam eſt, corrumpitur [w].

II. Quicquid igitur eſt, ex principiis per ſe ſubſiſtentibus oriatur, neceſſe eſt.

III. Omnium itaque rerum principium ſunt, atomi, et inane [x]. Corpora enim vel ex atomis conſiſtere oportet, vel ex nihilo, quia ad nihilum diuidi poſſent, id vero impoſſibile [y].

IV. Neutrum horum principiorum ex altero fit, ſed ipſum commune corpus eſt principium omnium, magnitudine ſolum partium differens, atque figura [z].

V. Atomi plenum conſtituunt, quod ſolum ens eſt, et ſolidum, non-ens inane et rarum [a]. Non enim ens magis eſt, quam non-ens, nec corpus magis quam non-corpus. Ita quidem Eleaticis antiquioribus ſe attemperaſſe poſteriores huius ſcholae doctores, ſupra iam monuimus, etſi reuera infinita rerum principia ponerent. Probe vero intelligendum eſt, quo ſenſu vacuum non-ens dixerit Democritus. Non enim non ens aequipollet nihilo, hoc enim ſenſu non potuiſſet admittere vacuum, quod ex nihilo nihil fieri exiſtimabat, illud vero reuera exiſtere aſſerebat, licet diuerſae prorſus naturae ab atomis. Non-ens itaque corpori oppoſitum eſt, indiuiſibili, et vacuo locoque interno carenti: nec putabat aliter conſtare poſſe motum atomorum, niſi admitteretur vacuum, hactenus a phyſicis ex naturae finibus exterminatum, de quibus vacui a Democrito reducti cauſis pluribus videndus eſt SCIPIO AQVILIANVS [b]. Neque vero principium proprie eſt vacuum, ſed tantum ad principium, quod atomi conſtituunt, requiritur. Caue vero vacuum cum aëre cum MAGNENO [c] confundas, et inter vacuum et inane ita diſtinguas, vt illud ſit imaginarium ſpatium, hoc inane, ſiue aër, vbi tanquam in medio indifferenti omnes qualitates ſe manifeſtarent. Iuxta Democritum enim et Epicurum vacuum et inane idem ſunt, et corporibus opponuntur, quae in vacuo mouentur, aër vero ex atomis, teſte LAERTIO [d] gignitur, licet concretio ſit, ex qua tanquam ma-

 teria,

v) l. c. ſ. 46.

w) LAERT. ſ. 44. ARISTOT. phyſic. L. I. c. 4. PLVTARCH. adu. Coloten. T. III. p. m. 412. conf. GASSENDVS philoſoph. Epicuri Sect. II. c. 5. p. m. 248.

x) ARISTOT. phyſ. L. I. c. 6. CICERO Acad. Qq. L. IV. c. 37. veterumque plurimis, quos ex parte laud. et CVDWORTHVS Syſt. int. c. I. §. 6. p. 9. et MOSHEMIVS ad h. l. ORIG. philoſ. c. XIII. p. 91. et WOLFIVS ad h. l.

y) Prolixius id demonſtrant MAGNENVS l. c. p. 176. et AQVILIANVS c. X. p. 42. ſed ſcholaſtice et obſcurius; eleganter et perſpicue GASSENDVS l. c. Sect. II. c. 5. p. 238 ſeqq.

z) ARISTOT. phyſic. L. III. c. 4. ratio eſt natura oppoſitorum. Neque tamen ita principium aliquod compoſitum conſtituunt, quia vacuum non-ens eſt, quod naturam principii ingredi nequit, licet ad conſtituendas atomos inter principia rerum neceſſario requiratur.

a) ARISTOT. metaphyſ. L. I. c. 4.

b) l. c. c. VIII. p. 32 ſeq.

c) l. c. p. 37. 42. et imprimis diſp. II. c. 6. pr. 2. p. 370.

d) L. IX. ſ. 44.

Digitized by Google

teria, alia generentur. Loca vero a MAGNENO[e] adducta contrarium probare, quilibet videt, et recte notauit OLEARIVS[f].

VI. Infinita vero ſunt ambo, numero atomi, vacuum magnitudine. Ita Democritum ſtatuiſſe, ARISTOTELES[ff], LAERTIVS[g], PSEVDO-ORIGENES[h] aliique ex veteribus teſtantur. Quae licet ſatis clare innuant, ad ſolam cauſam materialem reſpexiſſe Democritum, cauſis efficiente et finali praetermiſſa[i], non alienum tamen a mente Democriti viſum fuit IO. FRANC. GRANDIS[k] per infinitum inane Deum intelligi, in quo omnia moueantur: id quod a conſtitutione phyſiologiae Democriteae tantopere abit, vt eam plane euertat. Nullo enim modo vacui infiniti notio Democritea Deo adplicari poteſt, niſi ipſa principii huius ſubuertatur natura et ratio. Mouet tamen hic quaeſtionem AQVILIANVS[l] ſatis ſpinoſam et difficilem, vtrum in via methodoque Democriti ſit principium in genere cauſae efficientis, et ſi eſt, quodnam ſit? Quae vero ex ſtudioſe collectis obſcuris vagisque veterum narrationibus tandem elicit, huc redeunt, coeleſtia caſu, caetera vero natura euenire, naturam vero, quam LAERTIVS[ll] vocauit, Democritum nominare neceſſitatem; caſu autem euenire, adeoque carere efficienti cauſa atomorum concurſum, nec eſſe principium tertium efficiens re diſtinctum a duobus illis materialibus, ſed haec ipſa materialia alia atque alia ratione ſumta, et materiale eſſe et efficiens principium rerum: quam vero neceſſitatem dixerit, non explicuiſſe[m]. Recte haec dici, non ipſa tantum ſyſtematis Democritei natura et conſtitutio probat, quae animae mundanae Pythagorae, Platonis, aliorumque vacuum infinitum inane opponebat, de alia cauſa non ſollicita; ſed et ARISTOTELES[n] diſerte teſtatur, qui, poſtquam indignum philoſopho dixerat, nullam rationem cauſarum naturalium afferre, niſi hanc, hoc ſemper ita fuiſſe, et fieri, ad hoc, addit, principium Democritus refert naturae cauſas, ſic et antea factum eſſe: aeternitatis autem non putat rationem habendam principii. Ex his enim ſole meridiano clarius eſt, Democritum de cauſa efficiente, quae atomos in infinito inani moueret, non fuiſſe ſollicitum[o].

VII. Atomorum proprietates duae ſunt, figura et magnitudo. Figurae quidem infinitae ſunt, angulares, non angulares, rectae, rotundae, quaedam laeues ſunt, aſperae aliae, quaedam hamulatae, aliae curuatae et quaſi aduncae[p]. Quantum ad magnitudinem, adeo exiguae ſunt, vt oculis haut pateant, ſoliditas ea eſt, vt indiuidua ſint, neque pati aut alterari queant[q]. Et in hoc quo-

e) ll. cc.

f) Ad STANLEIVM p. 904.

ff) De gener. L. I. c. I. L. V. c. 8. Phyſ. L. I. c. 6. de coelo L. III. c. 4.

g) L. IX ſ. 44.

h) c. XIII p. 91.

i) Conſ. GASSEND. philoſ. Epic. Sect. II. c. 3. p. 187.

k) Diſſert. phil. et crit. I. conſ. MORHOF. Polyhiſt. T. II. L II. P. I. c. 7. §. 8 p. 185.

l) l. c. c. IX. p. 35.

ll) De rer. nat. L. II.

m) Conſ. tamen p. 77. vbi ex LAERTIO L. IX. ſ. 45. notat, vertiginem atomorum eſſe iſtam neceſſitatem.

n) Phyſic. L. VIII. c. 1.

o) Intrinſecam rationem pete ex theſi XV.

p) CICERO de nat. Deor. L. I. c. 24. ARIST. L. I. c. 6. conſ. AQVILIAN. l. c. p. 44. MAGNENVS diſp. II. c. 3. pr. 26. p. 215. GASSENDVS phil. Epic. Sect. II. c. 7 p. 257.

q) CICERO de fin. L. I. c. 6. PLVTARCH. de plac. phil. L. I. c. 16. LAERT. L. IX. ſ. 44.

Digitized by Google

quoque Democriti mentem peruertit MAGNENVS [r], qui atomos eius cum elementis Empedoclis turpiter confundit, qui tamen particulas minimas ante elementa ponebat, differentes vero ab atomis Democriti, vt alibi dictum. Elementi itaque vox hic aliud nihil ſignificare poteſt, quam primum, ex quo res fiunt, principium.

VIII. Atomus atomo grauior eſt; pro mole, qua ſe inuicem ſuperant [s]. Pondus quidem habere atomos, Epicurum demum, PLVTARCHVS [ſſ] ait, dixiſſe, ſed Ariſtotelis contrarium aſſerentis teſtimonium deſerendum non eſſe, natura ſyſtematis Democritei ſuadet.

IX. Omnibus vero aliis qualitatibus atomi deſtiuuntur, neque albae ſunt, neque nigrae, neque calidae, neque frigidae, neque dulces, neque amarae. Hac aſſertione ſyſtema Democriti et Epicuri atomiſticum ab omnibus aliorum philoſophorum ante eos ſyſtematibus, in quae particulae minimae receptae fuere, ſed qualitatibus indutae, diſtinguitur. Qualitates enim omnes ex diuerſa earum inter ſe coniunctione, ordine, ſitu et diſpoſitione deriuabat, vt poſtea dicemus. Aliter quidem AQVILIANVS [t], qui locis quibusdam ARISTOTELIS [u] inductus, Democritum non omnibus qualitatibus atomos priuaſſe contendit, ſed id ab Epicuro demum factum eſſe, LVCRETIO [v] auctore ſtatuit. Verum fallitur vir doctus, qui in explicandis veterum phyſicorum ſyſtematibus ſolum fere Ariſtotelem ducem elegit, neque eius tamen ſemper recte aſſecutus eſt ſententiam. Ariſtoteles enim iſtis locis more ſuo contra Democritum diſputat, et ex conceſſis contraria eius principiis ſequi, adeoque ea conſtare non poſſe oſtendere vult [w]: quae ratio definiendi de mente philoſophorum per conſequentiam prorſus peruerſa et reiicienda eſt. Maiori forte veriſimilitudine dici poſſet, Democritum atomis vitam tribuiſſe, quam iis abſtulit Epicurus, certe non incommode, ita Democritum praecepiſſe, videri putat P. BAYLE [x], ſic enim multis occurriſſe difficultatibus, quibus ſyſtema premitur atomiſticum. Quam ſententiam praeter AVGVSTINI [y] locum PLVTARCHVS [z] confirmare videtur, qui Democritum dixiſſe, refert, omnia quandam habere animam, etiam cadauera, quod haec ſemper perſpicue aliquid obtineant caloris et ſenſus maiori parte exſpirata. Propius vero ſyſtema Democriti intuentibus pateſcet, vim illam vitalem et ſpiritalem ab ipſo atomorum rotundarum, ſubtiliſſimarum et minimarum motu, qui ignem conſtituit, reliquisque atomis mouendi principium exſiſtit, non differre: nec aliud vult Plutarchi locus, quam iſtud caloris principium omnibus ineſſe, qua ratione et Hippocratem et Heraclitum quoque docuiſſe, ſuo loco audiemus.

r) l. c. p. 43.
s) ARISTOT. de generat. L. I. c. 8.
ſſ) l. c.
t) l. c. p. 50.
u) De gener. et corrupt. L. I. c. 8. T. I. p. 396.
v) l. c.
w) Scilicet diſputat contra Democritum a calidarum particularum diſpoſitione calorem deriuantem, et inde concludit, alias quoque qualitates adeſſe atomis debere, more vero ſuo Democriti ſententiam peruertit, qui non figurae rotundae, ſed eius motui calorem tribuit.
x) Dict. T. III. art. Leucippe, not. F. p. 100.
y) Ep 58. vel 118. c. 28. ed. Bened. quod placuit quoque FABRICIO ad SEXT. L. IX. ſ. 113. not. E.
z) De plac. philoſ. L. IV. c. 4.

X. Atomi illae, ſiue prima corpora aſſidue in infinito inani mouentur, in quo nihil ſummum, nec infimum, nec medium, nec vltimum, nec extremum [a].

XI. Motus ille initium non habet, ſed ab omni fuit aeternitate. Tacite hac theſi ab iſto motu cauſam efficientem remouiſſe Democritum ſupra ex Ariſtotele probauimus, et Epicuri ſyſtema confirmat. Cum enim in vniuerſo cauſae rationem nihil habeat, praeter atomos et inane, cauſa quoque efficiens nulla eſſe poteſt.

XII. Motus ille vnius tantum eſt generis, nempe obliquus [b], cum enim grauitatem atomis tribueret Democritus, naturalis illis motus, quo recta linea deſcendunt grauia tribuendus erat. Vidit difficultatem hac in parte ſyſtematis tomiſtici latentem Epicurus, ſcilicet ita nunquam fore, vt atomi ſe attingerent, hinc duplicem excogitauit motum, directum, et declinationis, quo ita alliduntur inuicem, vt ſibi implicatae tandem haereant. Ad haec vero non attendit Democritus, quae cauſa videtur fuiſſe, cur Epicurus nugarum cenſorem Democritum appellàuerit, cum tamen totum fere ſyſtema phyſicum ei acceptum referre debeat [c]. Caue tamen cum motu circulari motum atomorum directum confundas: ille enim tum demum oritur, vbi vortice ſuo agitatae atomi a centro refugiunt.

XIII. Corpuſcula in hac regione vel ſpatio agitata concreſcunt, vel in ſe mutuo impingunt, vel reſiliunt et ſeparantur, quo genere colliſionum et agitationum res omnes formantur: atque ita, quicquid aut eſt, aut fit, naturalibus fit aut factum eſt ponderibus et menſuris [d].

XIV. Rapidiſſimo iſto et naturali atomorum motu qui neceſſaria ratione illis ineſt, omnia creantur et fiunt [e].

XV. Haec neceſſitas fatum eſt, et iuſtitia et prouidentia, quae mundum condidit, quae nihil aliud eſt, quam reſiſtentia, latio et percuſſio materiae [f]. Probe haec aſſertionum dyas tenenda eſt, quibus tota fere in Democriti ſchola atomorum hypotheſis inaedificata eſt. Hoc enim rapidiſſimo motu omnium phaenomenorum rationem pandebat. Neceſſitatem vero dum vocat, apertum eſt, intrinſeca atomis eam natura et virtute ineſſe ab aeterno, ſtatuiſſe: id quod confirmat, quod paulo ſupra diximus, Democritum de cauſa efficienti motus non fuiſſe ſollicitum. Cum enim atomos aeternas ſtatueret, iisque intrinſeca naturae neceſſitate motum ineſſe diceret, cauſa efficiens alia ad hanc hypotheſin non requirebatur. Caute itaque audiendus eſt Democritus, de iuſtitia, prouidentia, creatore mundi differens. Nihil enim horum ad Deum, ſed ad materiae tantum particulas motas referendum eſſe, ex dictis eſt manifeſtiſſimum. Motus vero ille, non directus tantum eſt, ſed praecipue circularis, ſiue vertigo atomorum, a centro ſuo reſilientium, ſicque inuicem haerentium, quam neceſſitatem vocaſſe, refert Laertius [ff]. XVI.

a) Aristot. de coelo L. III. c. 4. Cic. de fin. L. I. c. 6.

b) Stobaevs eclog. phyſ. L. I. c. 23. p. 40.

c) Conf. Bayle l. c. not. O. p. 272.

d) Cicero Acad. Qq. L. IV. c. 38. Laert. l. c.

e) Laert. l. c.

f) Stobaevs l. c. c. 8. p. 10.

ff) ſ. 44. Sext. Empir. adu. mathem. L. IX. ſ. 113.

Digitized by Google

XVI. Res itaque omnes ens vnum ſunt, ſolis enim atomorum differentiis inter ſe diſcernuntur.

XVII. Differentiae hae tres ſunt: figura, ordo, ſitus atomorum, quibus res omnes conſtant [g]. Accommodaſſe ſe Democritum Eleaticae philoſophandi viae, ſupra monuimus, cum vero innumera rerum viſibilium eſſet varietas, cuius cauſa explicanda erat, ad variam corpuſculorum indiuiduorum diſpoſitionem, qua inter ſe coniunguntur, confugit, et atomos tantum rerum ſubſtantiam exhibere, reliqua ſolo ordine, figura, et combinatione atomorum differre, adeoque realem eſſentiam non habere ſtatuit. Quae mens eſt decreti Democritei a LAERTIO [h] memorati, ποιητὰ νόμιμα εἶναι, Φύσει δὲ ἄτομα καὶ κενόν: cuius ſenſum non vidit interpres, alio enim loco LAERTIVS [i], clare indicat, quae iſta ποιητὰ ſint, qualitates nempe rerum, quas ineſſe putabant particulis minimis phyſici ante Democritum, ille negabat rebus ineſſe, ſed ſola diſpoſitione ac ordine atomorum dicebat oriri. Ita enim: Δημόκριτος τὰς ποιότητας ἐκβαλών· ἵνα Φησὶ νόμῳ ψυχρὸν, νόμῳ θερμὸν, αἰτίῃ δὲ ἄτομα καὶ κενόν. *Democritus qualitates eiecit, dicit enim: diſpoſitione calidum et frigidum, vere et realiter vero atomi et vacuum,* vbi pro αἰτιῇ ἐτεῇ, id eſt realiter vereque, legendum eſſe, ex SEXTO EMPIRICO [k] patet, vbi ita Democriti decretum adducitur, νόμῳ, *opinione ex atomorum diſpoſitione orta, dulce eſt, et amarum, opinione frigidum et calidum, opinione calor,* ἐτεῇ *vere autem atoma et inane. Quae autem exiſtimantur,* (νομίζεται) *et reputantur ſenſilia, ea non ſunt reuera* καθ' ἀλήθειαν [l], *ſola autem ſunt atoma et inane.* Quae ex iis, quae de qualitatum origine mox dicentur, ampliorem lucem capient. Νόμον autem eleganter dixit, non tantum, quod reales eſſe qualitates plerique putent, et opinione ſibi entia vera fingant, ſed quod atomi quoque ita diſponantur, (νέμεσθαι) vt inde eiusmodi opinio exſurgat. Ita vero Democritus anteceſſorum quidem adoptabat placita, qui opinione, ſed mere imaginaria, res ſenſibiles conſtare docebant, ſenſuum fidem vehementer offendentes: quia vero ſenſibus perceptionem iſtius νόμυ et diſpoſitionis atomorum variae concedebat, tam inſulſe, ac Xenophanes et Meliſſus, vel Zeno, philoſophari non videbatur. Ex his vero iudicari poſſunt, quae de hoc aſſerto dixere MAGNENVS [ll] et GASSENDVS [m].

XVIII. Generatio itaque oritur, ſi illae congregantur atomi, quae ad rem conſtituendam diſpoſitionem habent debitam; quarum ſi ſitus et ortus variantur, fit alteratio, atomis vero ſeparatis inuicem et ſolutis fit corruptio

g) ARISTOT. metaphyſ. L. I. c. 4.

h) L. IX. ſ. 45. i) ſ. 72.

k) Pyrrhon. hypotyp. L. I. c. 30. ſ. 214. conf. FABRIC. ad h. l. et quos ex veteribus laudat, conf. adu. logic. L. I. ſ. 135. 368. L. II. ſ. 6. 184. adu. Muſic. ſ. 53.

l) Ita etiam HESYCHIVS, ἐτεῇ, ἀληθῶς, ἀληθῶς.

ll) Peripatetica cum Democriteis confudit MAGNENVS, qui certae naturae leges et proportiones inter agens et patiens νόμῳ intelligi putat l. c. diſp. III. c. 3. p. 436. Democritus enim agens et patiens idem eſſe ſtatuebat.

m) Animad. par. p. 251. qui putat, per metaphoram a legibus humanis dici, legeque quaſi cenſeri omnia. Simpliciter ad virtutem vocis, νέμειν, attendendum eſt, quod certa diſpoſitione et ordini aliquid tribuere norat. Hinc νόμος poſtea recte opinio dicitur, quatenus ἐπὶ opinantur, conf. MENAG. ad l. c. Laërt. et STANLEIVS p. 906. quibus praeiuit GALENVS elem. L. I. c. 2.

ruptio [n]. Ex quibus ſequitur: idem et ſimile eſſe, agens et patiens [o], nempe atomos, in quo a reliquis philoſophis diſſentit Democritus.

XIX. Atomis pluribus rei vni accedentibus, fit augmentatio, decedentibus, fit diminutio [p].

XX. Infinitae ſunt atomi, numero et figura, vnde tot rerum naturalium ex iis compoſitarum infinitisque inter ſe modis iunctarum oriuntur diſcrimina [q].

XXI. Verum id omne eſt, quod ſenſibus apparet, res vero ſenſibus apparentes ſibi aduerſae inuicem ſunt, et numero infinitae [r]. Ita obiectiones, quibus Eleaticos premebant aduerſarii, eludebat Democritus, ſenſibus veritatem et fidem tribuendo. Dicis tamen gratia hoc aſſeruiſſe, ex iis, quae §. antecedente de canonica eius diximus, clarum eſt. Scilicet ſenſationes veras eſſe, non negabat Democritus, ſed non habere obiectum reale, ſed in ſolo ſenſu animique opinione haerere putabat, ſicque opiniones et aſſerta inter ſe diuerſiſſima coniungebat, ſenſibus veritatem tribuendo, licet aſſereret, veritatem in puteo demerſam latere, vt ait CICERO [s].

XXII. Cum praeter atomos et inane nihil reale verumque ſit, ſed cuncta figura, ſitu, ordine et diſpoſitione corpuſculorum conſtent, et pro eius variatione quoque varient, inde ſequitur, qualitates non ineſſe atomis, ſed in earum varia, quam patiuntur, diſpoſitione [ſſ].

XXIII. Hinc ratio quoque petenda eſt, cur varie ſenſus afficiantur, ita vt dulce videatur, quod amarum eſt alii etc. ſenſationes enim iſtae non rebus ipſis inſunt, ſed ex varia atomorum diſpoſitione et ordinatione oriuntur, quae aliter hos afficit, aliter illos [t]. Conferenda haec ſunt cum Cyrenaicis, ſimiliter, ſed alia hypotheſi nixis, de ſenſationibus philoſophantibus. Carteſium vero et ſequaces hanc Democriti viam ingreſſos eſſe, nemo neſcit, recteque notauit P. BAYLE [u].

XXIV. Mundi in infinito dantur infiniti, ſecundum omnes circumſtantias [v]. Notiſſimum in phyſicorum veterum, imprimis Ionicorum ſcholis dogma, quos veteribus illud ſuffuratos eſſe clamabat Democritus [w]: qui tamen ipſe ſecundum hypotheſin ſemel electam aliter ſtatuere non poterat.

XXV. Horum mundorum nonnulli inter ſe non ſolum ſunt ſimiles, ſed vndique perfecti et pares, vt inter eos ne minimum quidem interſit [x]. Nonnulli vero inaequales ſunt, ſole lunaque deſtituti: in quibusdam vtrumque lumen maius noſtris et in aliis plura. Inaequalia inter ſe mundorum ſunt interualla, et plures alicubi, alibi pauciores.

XXVI.

n) ARISTOT. de gener. et corrupt. L. I. c. 2. conf. AQVIL. l. c. p. 59. 77.

o) ARIST. l. c. c. 7.

p) l. c. c. 2. 3.

q) ib. c. 1 de coelo L. III. c. 4.

r) ibid. PLVTARCH. ad Col. T. II. p. m. 411.

s) Acad. Qq. L. I. c. 12. L. IV. c. 10.

ſſ) LAERT. ſ. 72. ARIST. de gener. L. I. c. 8.

t) PLVTARCH. l. c. p. 412.

u) l. c. p. 274.

v) LAERT. L. IX ſ. 44. PLVTARCH. de placit phil. L. II. c. 1. ORIGEN. philoſ. c. XIII. p. 91 ſeqq

w) LAERT. ſ. 34.

x) CICERO Acad. Qq. L. IV. c. 17.

XXVI. Hi augeſcunt, illi in vigore ſunt, vergunt quidam ad interitum, et hic quidem naſcuntur, illic deficiunt. Interitus vero alteri ab altero affertur impingendo. Suntque inter ceteros, qui carent animantibus et plantis et omni humore. Ita theoriam mundi Democriteam enarrat Pseudo-Origenes[y], quae etiam ex fortuito atomorum concurſu neceſſario ſequitur, vbi quot dantur particularum vertigines et complicatae inde maſſae, tot fiunt mundi, quos pro atomorum inter ſe complicitarum conditione, ſitu, figura, diuerſiſſimos naſci neceſſe eſt.

XXVII. Mundus animae expers eſt[z], ſed rapidiſſimo atomorum motu per vniuerſum agitatarum, tanquam igne omnia penetrante mouentur omnia[a]. Tribuit hanc aſſertionem Democrito Plutarchus[b], et quidem ſecundum ſyſtema atomiſticum rectiſſime: cum enim nihil in vniuerſo ſit, niſi atomi et inane, anima mundi locum habere non poteſt. Nec obſtare his, quae praeter Auguſtinum Plutarchus alibi Democrito tribuit, omnia habere animam ſupra theſi IX demonſtrauimus, oſtendendo vim illam animalem et ſpiritualem, quae mundo ineſt, non eſſe aliam, quam concitatiſſimam et rapidiſſimam atomorum ſubtiliſſimarum rotundarumque agitationem et commotionem, qua omnia viuificantur. Nodum tamen hic nectit Cyrillus[c], qui Democritum docuiſſe, ait, Deum in igne globoſo mundi animam eſſe, quod Plutarchus[d] quoque confirmat. Quem ne negando, et reiiciendo vtriusque teſtimonium tanquam ſyſtemati Democriteo aduerſum, fecemus, ita ſoluimus, non eſſe hanc animam mundi diuerſae naturae ab anima hominis, ſed hanc ex ea quaſi decerptam eſſe. Hanc vero ex atomis ſubtiliſſimis rotundisque, adeoque ex igne conſtare, infra dicemus. Anima itaque mundi, id eſt, vis illa, qua tanquam numine omnia naſcuntur, mouentur, et viuificantur, eadem vis et commotio atomorum rapidiſſima et concitatiſſima eſt, inter quas cum rotundae facillime omniumque vehementiſſime et celerrime moueantur, ignem illae conſtituunt: qui ignis omnia mouet, nutrit, agitat, adeoque naturae quaſi Deus eſt. Ex quibus patet, hanc mundi animam ab atomis ipſis natura ſua non differre, nec confundendam cum anima mundi Pythagorica, Platonica et Stoica.

XXVIII. Ignis conſtat atomis rotundis, aër vero, aqua et reliqua ſola magnitudine et paruitate diſtinguuntur[e].

XXIX. Sol et luna ex laeuibus componuntur corpuſculis, vertigine circumactis. Ita Laertius[f], conuenienter ſyſtemati Democritico, quod recepit quoque Carteſius, cuius vortices ex hac ſchola deſumti ſunt. Aliter quidem Plutarchus[ff], qui Democritum cum Anaxagora dixiſſe tradit, ſolem lapidem eſſe planum, igni candentem, quod, ſi modo recte Demo-

y) Philoſophum. l. c.
z) Plut. de plac. phil. L. II. c. 3.
a) Laert. l. c. b) l. c.
c) Contra Iulian. L. I. conf. Bayle l. c. not. P.
d) l. c. L. IV. c. 4.
e) Arist. de coelo L. III. c. 4. Magnen. l. c. diſp. III. c. 4. prop. 24. p. 206. qui vero aërem cum inani confundit, et tamen ex atomis conſtare dicit.
f) Lib. IX. ſ. 44.
ff) l. c. L. II. c. 20.

mocrito tribuitur, ita intelligendum eſt, corpuſcula laeuia illa in gyrum rotata ita cohaeſiſſe, vt inde maſſa dura et ignita enata fuerit.

XXX. Luna igneum eſt firmamentum, planities continens montesque et valles [g]. Sol magnus eſt [h].

XXXI. Siderum ordo hic eſt, primo fixae ſtellae, tum planetae, poſt ſol, lucifer deinde, et luna [i].

XXXII. Omnes ſtellae ab oriente verſus occidentem mouentur, et quanto quaeque magis ſunt terram ſidera propter, tanto minus poſſunt cum coeli turbine ferri [k].

XXXIII. Cometae plures planetae ſunt, vna apparentes, qui propius ad ſe accedentes, vnum corpus conſtituere videntur [l].

XXXIV. Cum in anguſto inani multa ſunt corpuſcula, ſequitur ventus, at contra quietus et placidus aëris ſtatus eſt, cum in multo inani pauca ſunt corpuſcula. Rationem a motu et colliſione particularum indiuiduarum deſumtam prolixe explicat SENECA [m], qui videndus.

XXXV. Terra quidem initio ſurſum deorſum ferebatur ob paruitatem et leuitatem; ſucceſſu autem temporis denſata atque degrauata ſubſedit [n].

XXXVI. Firmitatis terrae cauſa eſt latitudo ipſius, diſci enim inſtar ſe habet, in media caua, neque diuidit, ſed operit aërem infimum, qui infra ſubſidet, cum locum, quo cedat, non inueniat [o].

XXXVII. Quoniam vero aër iſte verſus auſtrum eſt imbecillior, inde euenit, quod terra mole aucta eo declinet; partes enim ſeptentrionales minus temperatae ſunt, auſtrales temperatae magis [p].

XXXVIII. Terra aqua plena eſt: quae cum et pluuias aquas recipit, maiori copia profuſas, cauernaeque aquis affluentibus nimis premantur, motus inde terrae exiſtit [q].

XXXIX. Mare decreſcit ſemper, tandemque deficiet [r].

XL. Homines ex aqua et limo ſunt geniti [s]. Abſurdam ſententiam non excogitauit Democritus, ſed inter barbaros didicit, quibus traditionis forte vetuſtiſſimae reliquiae, de homine ex terra formato anſam dedere ita ſtatuendi. Nec aliter poſtulabat mundi ortus ſecundum ſyſtema atomiſticum delineatus, qualem PLVTARCHVS [t] exhibet: ex corpuſculis enim elementa, ex elementis reliqua corpora enata ſunt.

XLI. Infans in vtero ore nutrimenta accipit, quae cauſa eſt, quod ſtatim, vbi in lucem editus fuerit, mammam arripiat. PLVTARCHI [u] auctoritate hoc Democrito tribuitur, quod tamen vel falſum eſt, vel ſectionibus ſuis parum profecit in natura corporis humana cognoſcenda, ſi enim vel ſemel embryonem matre exſectum accurate conſideraſſet, aliud ſtatuiſſet.

XLII.

g) PLVT. l. c. c. 25.
h) CIC. de finib. L. I. c. 6. vbi Democritum hominem magnum et in geometria perfectum vocat.
i) PLVT. l. c. L. II. c. 15. PSEVDO ORIG. l. c. p. 92.
k) PLVT. l. c.
l) ARIST. de meteor. L. I. c. 6.
m) Qq. natur. L. V. c. 2.
n) PLVT. l. c. L. III. c. 13.
o) ARISTOT. de coelo L. II. c. 13.
p) PLVT. L. III. c. 12.
q) ibid.
r) ARISTOT. meteor. L. II. c. 3.
s) CENSORIN. de die nat. c. 4.
t) Lib. I. c. 4.
u) Lib. V. c. 16.

Digitized by Google

XLII. Homo eſt, quod omnes ſcimus. Definitionem hanc hominis, tanquam vagam et principium petentem exagitat SEXTVS EMPIRICVS[x], ſed vel non intellexit, vel non intelligere voluit. Non enim hoc vult Democritus, id quod nouimus, quodcunque demum id ſit, eſſe hominem; ſed, hoc hominem eſſe, de quo intima conſcientia conuicti ſumus. Aliter enim collectionem atomorum eam, ex qua homo conſtat, deſignare non poterat, quippe quam ſenſibus magis percipiendam, quam definitione deſcribendam ſtatuebat. Male itaque hoc dogma Democriti ſugillat Sextus.

XLIII. Anima ignis quidam et calor eſt [y]. Cum enim infinitae ſint atomorum figurae, rotundae ignem abſoluunt, atque animam. Ea enim figura ad permeandum vniuerſum et mouenda alia maxime compoſita eſt.

XLIV. Ex hac animae natura ſequitur, et vitam et motum ab ea dependere.

XLV. Mortalis vero eſt anima et cum corpore perit [z]. Ratio pſychologiae huius Democriteae ex ſyſtemate atomiſtico naturali ordine ſequitur. Nihil enim eſt praeter atomos, vnde et animam ex iis componi neceſſe eſt, quod vero ex atomis componitur, poteſt reſolui. Motum vero ab igne, ignem a rotundis et rapidiſſime concitatis corpuſculis oriri, ſupra oſtendimus.

XLVI. Duae animae partes ſunt, altera in pectore poſita, quae rationalis eſt, altera per totum corpus diffuſa, quae irrationalis eſt [a]; vnum vero cum anima mens eſt, idemque [b]. Opponit haec Democritus pleriſque ſui temporis philoſophis, diuerſas in vno homine animas ſtatuentibus; cum enim ex atomorum rotundarum compage anima, ſiue calor iſte internus conſtet, vna neceſſaria anima eſt, ita tamen operatione inter ſe diuerſa, vt quae celerius et ſubtilius atomos mouendi ſpatium locumque nacta ſit, ratione vti queat, qua priuatur, quae diffuſione per totum corpus in rapidiſſimo iſto motu ſufflaminatur.

XLVII. Corpora, quae perierunt, reuiuiſcent. Exagitat hoc Democriti dogma PLINIVS[c]: *Puerilium*, inquit, *iſta deliramentorum, auidaque nunquam deſinere mortalitatis commenta ſunt. Similis et de aſſeruandis corporibus hominum, ac reuiuiſcendis promiſſa a Democrito vanitas, qui non reuixit ipſe.* Sed non cogitauit Plinius, nihil aliud dicere Democritum, quam eaſdem atomos, quibus anima conſtabat reſoluta, in inane infinitum delatas iterum cohaeſuras, ſicque vitam priorem recuperaturum eſſe hominem; reliqua enim, quae hominem ab aliis diſtinguunt, cum ſitum corpuſculorum tantum concernant, tanquam minime realia et vera non conſiderabat.

XLVIII. Plures ſunt ſenſus, brutorum animantium, deorum, hominum rationalium [d].

x) Pyrrhon. hypotyp. L. II. c. 5. ſ. 23. adu. mathemat. L. VII. ſ. 265
y) ARISTOT. de anima L. I. c. 2.
z) PLVT. L. IV. c. 7.
a) ib. c. 4.
b) LAERT. L. IX. ſ. 44.
c) H. N. nat. L. VII. c. 55.
d) PLVT. L. I. c. 10.

XLIX. Senſus et intellectus ſunt ab imaginibus oblatis, quae a ſolidis corporibus certisque figuris dimanant, qua ratione et in ſpeculo imago formatur [e]. Vocabat has imagines εἴδωλα [f], eaque in hominis incidere ſenſus dicebat. Accurate vero hic obſeruandum eſt duo eſſe idolorum in Democritea philoſophia genera; primum imagines ex obiectis ſenſuum effluentes animisque illabentes complectitur, mentisque notiones ſiue ideas conſtituit, quae ex perpetuo atomorum motu, et ſupremarum ac in ſuperficie haerentium deceſſu deriuandae ſunt, ex quo ſcilicet Democrito eiusmodi εἴδωλα fluere videbantur, alterum imagines diuinae ſunt in aëre exiſtentes, humana forma maiores, quas Deos vocauit, hominibusque apparere dixit, de quibus paulo poſt tràdemus. Valde inter ſe duo haec idolorum Democriteorum genera confudere viri magni et eruditi inter veteres et recentiores [g], quorum hac in re lapſus docte et luculenter demonſtrauit Moshemius [h], qui impedito et obſcuro dogmati multam lucem attulit.

L. Omnes ſenſus tangibiles ſunt, omnisque ſenſatio contactu vel impulſu organi peragitur [i].

LI. Ita albedo laeuitas eſt, luce a ſuperficie laeuiore verſus oculum reflexa, albumque colorem exhibente. Nigredo aſperitas eſt, eadem luce, a ſuperficie aſpera reflexa, nigredinem repraeſentans. Sapor dulcis ab atomis rotundis minoris molis, acidus a maioribus, acerbus a multangulis, acris a conicis, acutis, incuruis, ſalſus ab anguloſis, diſtortis, aequilateribus, amarus a rotundis, laeuibus, diſtortis nec latis, pinguis a tenuibus, rotundis nec latis oritur [k].

LII. Tempus imago eſt diei et noctis.

Theologia Democriti. §. XXII. Hactenus de rebus naturalibus ingenioſe ſatis, ſi iſtius, quo viuebat, temporis circumſtantiae conſiderentur, diſſeruit Democritus: reſtabat doctrina de Deo, diuinisque naturis, de vaticinationibus, et apparitionibus Deorum. Etſi vero ex tota Democritei ſyſtematis conſtitutione clariſſime patet, philoſophum vel Deos plane negaſſe, vel in vniuerſo eis locum certum non dediſſe, ſed ex mundis relegaſſe, nec eorum rationem vllam in hac rerum omnium compage habuiſſe, vbi praeter atomos, inane, et inhaerentem iis neceſſitatem plane nihil, quod ſubſtantiam per ſe ſubſiſtentem innuebat, admiſit; vnde non dubitamus eorum accedere partibus, qui Democritum inter impietatis fautores referunt [l]: non tamen ad obliniendum os populo doctrina haec ex phyſiologia prorſus omittenda erat, ſed dicendum aliquid, quod ſpeciem haberet. Scilicet euitanda erat inuidia impietatis, et ratio euentuum danda, quos magna fide et applauſu populus recipiebat, oracula confirmabant, exempla inter barbaros toties recitari audita ſuadebant. Admiſit itaque Democritus eam, quam a Magis dice-

e) ibid. c. 8.

f) Laert. L. IX. ſ. 44. Cicero ad Attic. L. II. ep. 4. familiar. L. XV. ep. 16. Exuuias has corporum recepit etiam Epicurus, vid. Lucretius L. IV. v. 238 ſeqq

g) Cicero de N. D. L. I. c. 12. Augustinus ep. 118. T. II. Opp. p. 257. Irenaeus adu. haereſ. L. II. c. 14. ex recentioribus Fabric. ad Sext. p. 553. Bayle l. c. not. P.

h) Ad Cudworth. p. 849 ſeq.

i) De ſenſ. et ſenſit. c. 4.

k) Theophr. de odoribus apud Stanlei. p. 909.

l) Nominauit eos ven. Reimmannus Hiſt. Ath. c. XXX. §. 7. p. 210 ſeqq.

Digitized by Google

dicerat ſententiam quam LAERTIVS [m] ita refert: *Diuinationem et praedictionem exercere Magos, ſibi Deos apparere dicentes: ſed et plenum eſſe aërem ſimulacrorum, quae cum e corporibus effluant, cum vaporum eleuatione oculis acute cernentium inferantur.* Comtius aliquantum ornauit doctrinam hanc Democritus, licet CICERO [n] dicat, nutare eum in natura Deorum; patet enim ex SEXTO EMPIRICO [o], Ciceronem Democriti mentem peruertiſſe, et quae vni Deorum generi hic adſcripſit, ex iis aliquot diuinarum naturarum ſpecies excogitaſſe, vel errore inductum, vel ſtudio fallentem, vt fortius eum refelleret. Luculentius magisque ex mente Democriti SEXTVS [p], qui, poſtquam monuerat, non alium praeter idola, ei eſſe Deum, qui habeat naturam, in quam non cadat interitus, ita de Diis praecepiſſe ſtatuit:

I. Eſſe naturas quasdam, ex tenuiſſimis ſubtiliſſimisque atomis conflatas, quae certo tantum tempore hominibus, praecipue in tenebris, appareant.

II. Eſſe has naturas magnas, et humanam ſtaturam multum ſuperantes, ſimulacra nempe ingentia.

III. Difficulter quidem, et multo minus, quam corpora humana diſſolui, tamen interitui eſſe obnoxia.

IV. Eas certas voces ac ſonos edere, qui ab hominibus intelligi queant.

V. Ratione haec ſpectra et ſimulacra vti, et hominibus futura ſignificare.

VI. Duplicis eſſe generis, alia enim prodeſſe, alia nocere.

VII. Verſari ea in aëre, qui nos ambit [q].

VIII. Eſſe ea humana forma praedita. His adiicit CICERO:

IX. Tanta quasdam magnitudine videri, vt vniuerſum mundum complectantur extrinſecus [r].

Valde abſona viſa eſt haec theologia Democriti CICERONI [s], qui patria Democriti, quam Democrito digniorem recte cenſet, licet aliud videatur P. BAYLIO [t], et vltima aſſertio vix tribui illi poſſe cenſenda ſit: Oſtendit tamen, quo eſt ingenio et in veterum doctrina perſpicacia eruditiſſimus MOSHEMIVS [u], non prorſus abhorrere hanc theologiam a phyſiologia Democritea. Ei enim exacte reſpondere, monet, dari concretiones atomorum longe ſubtiliores corporibus humanis; habereque eas poſſe linguae et oris facultatem, cum homines ex atomis compoſiti et craſſiores eam habeant: immo eadem ex cauſa rationem quoque multo magis iis tribui poſſe. Quae ſi concedantur, ſequi, cum ſubtilioris multo ſint concretionis, rationis, et ſenſus, quam homines, qui ex atomis quoque conſtant, poſſe eas meatus corporis, ſenſuumque penetrare, atque interiores ſanguinis ac ſpirituum animalium motus perſpicere. Cum itaque cogitationes noſtrae ſecundum Democritum nihil aliud ſint, quam varii atomorum in nobis motus, mirum haud eſſe, has naturas praedicere poſſe, quae ex iſta atomorum ſiue cogitationum diſpoſitione ſecutura atque euentura ſint. Quo ſub-

m) Lib. I. ſ. 7.
n) De N. D. L. I. c. 43.
o) Lib. IX. adu. math. ſ. 42.
p) Lib. IX. ſ. 19.
q) ib. ſ. 42. r) CICERO l. c. s) ib. t) l. c.
u) Ad CVDWORTHI ſyſt. int. p. 548 ſeqq.

ſubtilioribus quoque conſtent atomis, eo firmius haerere, eo minus diſſolui et interire. Bonas eſſe alias, alias malas ex eadem atomorum diſpoſitione deriuandum eſſe, quae homines beneficos facit et maleficos. Aërem ipſorum naturam ſedem poſtulare. Proceram vero ſtaturam eis ex accidenti euenire poſſe, licet ratio dari nequeat, cur non etiam exili forma quaedam ſint? Quam ex eo deduci poſſe putamus, quod, quo ſubtiliores atomi ſunt, eo minus reſiliunt, ſed cohaerent arctius, pluresque ſibi iunguntur, quod magna et ingentia corpora gignere ex mente Democriti aptum eſt. Dici haec omnia erudite et magno cum ingenio non negamus, vix tamen nobis perſuademus, Democritum adeo deſipuiſſe, vt miſerabilem hanc philoſophiam ſerio adoptaret: maiori enim ingenio praeditum fuiſſe, veteres vnanimi ore teſtantur. Nec videmus, qua ratione futurorum euentus, qui non ab humanis cogitationibus et conſiliis, ſed a fortuito atomorum motu, caſuque et motione corpuſculorum in mundo, quae neceſſitatis nomine apud Democritum veniunt, oriuntur, ab his idolis queant intelligi et praeuideri atque praenuntiari. Etſi vero rectiſſime monet vir plane egregius, difficile eſſe de Democriti hac in re mente certi quid ſtatuere, cum ſcripta eius nobis deſint, non is negat tamen, popularem ſententiam illum ſecutum fuiſſe, id quod ſatis manifeſtum eſſe putamus. Vnde veriſimillimum nobis videtur, Democritum negaſſe quidem omnia eiusmodi idola, Deos, formasque diuinas, quas ſyſtema eius non admittebat, vt tamen inuidiae cederet, et os oblineret incauto, ſed ad eum tamen attento, vatum gregi, ineptam Magorum hypotheſin dicis gratia adhibuiſſe. Fruſtraneum itaque eſt, de mente eius de his ſpectris philoſophi diſpicere, et rationes ex eius ſyſtemate petere, quem ſpectra riſiſſe, cum lemures petulantes iuuenes ſimularent, ſupra edocti ſumus [x].

Philoſophia moralis Democriti.

§. XXIII. Philoſophiam moralem diligenter quidem expoſuit Democritus, nihil tamen quod eius doctrinam ſyſtematico ordine exhibeat, nobis ſeruauerunt veteres, qui ſententias tantum morales annotauerunt, quas hic referre nec loci, nec inſtituti ratio patitur. Ea igitur paucis delibabimus, quae ex ſyſtemate phyſiologico, et primis moralis doctrinae Democriticae principiis ſequuntur, reliqua alibi [y] quaerenda ſunt. Sunt vero iſta:

I. Finem vel bonum vltimum eſſe εὐθυμίαν. Eſt vero εὐθυμία, non voluptas quaedam et delectatio, quod nonnullis viſum, ſed ſecurus, tradente Laertio [z], et quietus animi ſtatus, quo magna tranquillitate et conſtantia beatus eſt, nulloque metu, vel ſuperſtitione aut alio quocunque affectu perturbatur et diſtrahitur. Eadem fere tradidiſſe Epicurum, indolentiam, voluptatis ſpeciem, commendantem pro fine, infra dicemus. Singularibus libris hanc εὐθυμίαν εὐεστὼ, quibus vocibus vſus eſt, explicuit [a].

II.

x) Serio quidem talia putaſſe Democritum, nimis audax et temerarium cenſentem reiicere ea, quae de ſpectris vniuerſalis conſenſio veteres tradidere, conicit Moshemius. Valde tamen timemus, ne vniuerſalem iſtam traditionem tanquam vniuerſalem errorem damnauerit. Spectris enim illuſiſſe, notauimus.

y) Apud Stobaevm paſſim, ex eo apud Stollivm hiſt. phil. mor. §. CIII. p. 160 ſeqq. Stanleivm l. c. p. 96.

z) Lib IX ſ. 45.

a) Ionsivs p. 141. Fabricivs l. c. Bibl. Gr.

Digitized by Google

II. Optimum itaque homini vitam agere animo, vt plurimum laeto, rariſſime triſtato, quod fieri poterit, ſi voluptates non in perituris rebus locentur [b].

III. Eſſe vero homini conueniens, animae, quam corporis potiorem rationem habere; animam enim, ſi ſit perfectiſſima, corporis malignitatem emendare: corporis autem robur, absque rationis vſu animam nihilo meliorem efficere [c].

IV. Hominibus vero εὐθυμίαν oriri, ex mediocritate iucundi, et vitae concinna circa actiones proportione. Quod enim vel defectu vel exceſſu peccat, magnas commotiones et perturbationes concitare in animo. Qui vero homines magnis quaſi ſaltibus et interuallis in affectibus commouentur, eos ad ſtatum animi tranquillum et beatum peruenire nequire. Ad poſſibilia itaque animum intendendum, et praeſentibus contentum eſſe debere: cogitationibus vero et deſideriis iis non inhaerere, quorum felicitas admirationi aliis eſt, et inuidiae. Qui vero miſeriores nobis ſunt, eorum vitam contemplandam eſſe, vt quae nobis praeſentia ſunt, magna et aemulatione digna videantur, neque animus excrutietur cupiditate maiora et praeſtantiora habendi. Hanc ſententiam complexum, vitam magna tranquillitate et animi laetitia tranſigi, et inuidiam, aemulationem, odia, peſtes et noxas vitae propulſari poſſe. Graeca Stobaei [d] ipſa conſulenda ſunt, quae non omnia recte videre interpretes [e]; ita vero explicata egregie eam moralis doctrinae Democriteae partem illuſtrant, quae de fine agit.

V. Sapientiam nihil admiratam, nihil non mereri, ſumma laude dignam [f]. Pertinet hoc ad fructum phyſiologiae, ſuperſtitioni et admirationi oppoſitae.

VI. Turpitudinem et honeſtatem actionum non iis ineſſe natura, ſed lege et inſtitutione. Neceſſario hoc ex principiis Democriti phyſicis ſequitur, quibus ἐτεῇ praeter atomos, et inane nihil eſſe, νόμῳ conſtare omnia reliqua dixit. Recte itaque iis, qui aeternam honeſtatis notionem reiecere, Democritum accenſuit Cudworthus [g].

VII. Bene compoſito et tranquillo eſſe animo, qui de rebus abſentibus non contriſtetur, laetetur autem praeſentibus [h].

VIII. Si quis modum exceſſerit, ei iucunda maxime moleſta euadere [i].

IX. Plures exercitatione, quam natura, bonos euadere [k].

X. Tranquillus qui eſſe cupiat, eum multa vel priuatim vel publice agere non oportere, quae vires ſuperent: ita vero ſui gerere curam, vt omnem, qui ſeſe obtulerit, fortunae exceſſum declinet, neque plura admittat, quam quibus ferendis par eſſe valeat. Praeſtare enim, vt nobis conueniant ea, quibus fruimur, quam abundantiam [l].

XI.

b) Serm. XXXVII. p. 113.
c) Serm. I. p. 4. d) ib.
e) Vid. quae monuimus Miſcell. Crit. ad Hiſt. linguae German. pertin. T. V.
f) Serm. XXVIII. p. 79.
g) De aeternis honeſti notionibus, ad calc. ſyſt. intellect. p. 2.
h) Serm. XXXIX. p. 137.
i) ib. p. 139. k) Serm. CXVII. p. 365.
l) Serm. CCXLIX. p. 822.

XI. Iuſtitiae laudem, et gloriam mentis fiduciam eſſe, et animi boni ſtatum, iniuſtitiae autem fugam calamitatis eſſe terminum [m].

XII. Quibus bene compoſiti ſint mores, illis totam etiam vitam bene conſtitutam eſſe [n].

XIII. Leges non prohibituras fuiſſe, quemlibet ſuo arbitrio viuere, niſi vnus ad iniuriam inferendum alteri eſſet procliuis. Praeluſiſſe hoc axiomate Democritum Hobbeſio, adeoque animum infeſtum belloque alteri inferendo aptum et procliuem, pro legis cauſa ſuppoſuiſſe, comparatio vtriusque doctrinae docet [o].

XIV. Homines quosdam naturae mortalis ignorantes diſſolutionem, ſibi vero vitae infeliciter actae conſcios, omne quod viuunt tempus, miſere turbari, et metuere, multa ſibi falſo poſt mortem euentura fingentes [p]. Egregium phyſiologiae Democriteae conſectarium.

XV. Sanitatem penes hominem eſſe, eam vero libidine amitti.

XVI. Qui ventris voluptates ſequantur, breue delectationis tempus habere, multas vero curas conſequi, voluptate confeſtim tranſeunte [q].

XVII. Actionis imaginem eſſe ſermonem [r].

Protagoras. §. XXIV. Diſcipulos Democritus multos habuit, ante reliquos vero inclaruit PROTAGORAS Abderites, quem tamen Teium fuiſſe Eupolis memoriae prodidit [s]. Patrem Maeandrium habuit, vel, vt Apollodorus et Dinon aiunt, Artemonem [t], Democriti enim filium qui dicit MAGNENVS [u], ab AELIANI [x] interprete deceptus eſt [y]. Democritus enim coelebs vixit, nec eius filius, ſed diſcipulus fuit. Eum baiulum fuiſſe aliquando, Epicurus tradidit, atque ea occaſione Democriti fauorem meruiſſe, quam ita narrat GELLIVS [z]: „Adoleſcens victus quaerendi gratia in mercedem miſſus, ve„cturas onerum corpore ſuo factitauit. De proximo itaque rure in Abde„ram oppidum caudices ligni plurimos, funiculo breui circumdatos porta„bat. Tum forte Democritus, ciuitatis eiusdem ciuis, homo ante alios vir„tutis et philoſophiae gratia venerandus, cum egrederetur extra vrbem, vi„det illum cum eo genere oneris tam impedito, ac tam incohibili, facile at„que expedite incedentem, et prope accedit, et vincturam, poſituramque „ligni ſcite periteque factam, conſiderat, petitque, vt paulum acquieſcat. „Quod vbi Protagoras, vti erat petitum, fecit, atque ibidem Democritus „aceruum illum, et quaſi orbem caudicum, breui vinculo comprehenſum, „ratione quadam quaſi geometrica librari continerique animaduertit, in„terrogauit, quis id lignum ita compoſuiſſet? et quum ille a ſe compoſitum dixiſ-

m) Serm. XLVIII p. 168.

n) Serm. CXXXVI. p. 398.

o) Serm. CXXXIX. p. 406.

p) Serm. CXLVII. p. 813. PLVT. de inſt. lib. T. I. p. m. 12.

q) Serm. XLIV. p. 155.

r) LAERT. L. IX. ſ. 27. PLVT. l. c.

s) CIC. de N. D. L. I. QVINTIL. Inſt. Orat. L. III. c. I. GELLIVS N. Att. L. V. c. 3. LAERT. L. IX. ſ. 50. et quos ad h. l. adducit MENAG. SVIDAS in Protag. T. III. p. 217.

t) LAERT. SVIDAS ll. cc.

u) In Democrit. p. 8.

x) Lib. I. c. 23.

y) Oſtendit id MENAG. l. c.

z) l. c. pueris poſt Democriti diſciplinam inſtituendis, deinde eloquentiae operam dediſſe tradit ATHENAEVS L. VIII. p. 354.

Digitized by Google

dixiſſet, deſiderauit, vti ſolueret ac denuo in modum eum collocaret." Ac poſtquam ille ſoluit, ac ſimiliter compoſuit: tum Democritus animi" aciem, ſolertiamque hominis non docti demiratus, mi adoleſcens, in-" quit, cum ingenium bene faciendi habeas, ſunt maiora melioraque, quae" mecum facere poſſis: abduxitque eum ſtatim ſecumque habuit, et ſumtum" miniſtrauit, et philoſophiam docuit, et eſſe eum fecit, quantus poſtea fuit." Ex quibus palam eſt, Protagoram non eloquentiae tantum ſtudio, quo inter veteres ſophiſtas magnum ſibi nomen peperit [a], ſed philoſophiae quoque peritia ſummam laudem fuiſſe conſecutum. Illius teſtimonia eloquentiſſimi diſcipuli, et in his Prodicus Ceus ſunt [b], huius, leges Thuriis ab eo latae [c]. Tantaque eius fuit exiſtimatio, vt, cum primus inter Graecos mercede docendi auctor eſſet, centum minis [d], vel quod QVINTILIANVS [e] habet, decem denariorum millibus lectiones eius diſcipuli remunerarentur. Aitque PLATO [f], hac ratione maximopere opibus fuiſſe auctum Protagoram. Praelegit etiam auditoribus eloquentiae ſuae opara ſatis caro pretio. Famam tamen nominis impietatis ſuſpicione commaculauit. Cum enim librum *de Diis* ita exorſus eſſet: *De Diis quidem ſtatuere nequeo, an ſint, nec ne. Sunt enim plurima, quae id ſcire prohibeant, ſumma rerum incertitudo, et vitae humanae breuitas.* Ob atheiſmi culpam, ſiue dicta, quod volunt quidam, cauſa condemnatus, ſiue cauſa, quod alii ſcribunt, non audita collatis ſententiis exilio mulctatus totaque Attica eiectus eſt, librique illius in foro cremati ſunt, ſub voce praeconis, a ſingulis, qui illos habebant, inueſtigati [g]. Ortam fuiſſe hanc impietatis maculam ex diſciplina

a) Hoc contendit, et philoſophiae famam Protagorae denegat CVDWORTHVS Syſt. intell. c. I. §. 8. p. 13. recte ideo notatus doctiſſimo interpreti ad h. l.

b) Vita celeberrimi ſophiſtae ad hiſtoriam rhetoricae proprie pertinet. Fuiſſe tamen philoſophum quoque et phyſicum SVIDAS T. III. p. 178. refert. Seruaruntque pauca eius placita philoſophica veteres. In his eſt, quod docuerit, ſolem, et lunam, et fluuios, et fontes, et in ſumma quaecunque proſint vitae noſtrae, antiquos Deos exiſtimaſſe, propter vtilitatem, quae ex iis accipitur. CICERO de N. D. L. I. c. 42. MINVC. FELIX in Octau. c. 21. SEXT. EMPIR. adu. math. L. IX. ſ. 18. ex quibus falſo infert EPIPHANIVS T. I. Opp. p. 1088. ſolem, lunam et elementa pro Diis habuiſſe. Si enim Sexto fides habenda, hoc argumento ita vſus fuit Prodicus, vt anticipatam, quam philoſophi vrgebant, notionem Dei tolleret. Idem ſcilicet dixit, quod Euemerus, de quo ſupra, conf. SEXT. l. c. ſ. 51. 52. Vitam vero Prodici poſt PHILOSTRATVM Vit. Sophiſt. L. I. p. 496. enarrauit P. BAYLE Dict. T. III. p. 820. qui videndus, de atheiſmo eius autem conſulendus REIMMANNVS Hiſt. ath. c. XVII. §. 5. p. 132. Diſcipulos habuit celeberrimi nominis, Socratem, Theramenem, Euripidem, Iſocratem, Xenophontem, Gorgiam: inter quos vltimus eloquentiae laude mire excelluit; hic tamen a nobis praetereundus haud eſt, quod librum ſcripſit, de eo, quod non eſt, ſiue de natura, ex quo eius dogmata ARISTOTELES in tr. de Zenonis, Xenophanis et Gorgiae ſententiis excerpſit, conf. SEXT. EMP. adu. math. L. VII. ſ. 65. Negauit et ipſe cum Protagora, eſſe aliquid, quod iudicat, ſed alia ratione. Tria enim in eo libro conſtituit capita: 1. nihil eſſe, 2. etſi ſit, ab homine non poſſe comprehendi, 3. etſi poſſit comprehendi, enuntiari tamen et explicari non poſſe: quorum capitum rationes fuſe enumerat SEXTVS, ſ. 66-86. videntur tamen et Protagoras et Gorgias diſputandi magis cauſa, talia aſſeruiſſe, Zenoniana methodo inductor.

c) LAERT. l. c. Vocatum fuiſſe λόγον ex AELIANO V. H. L. IV. c. 20. vel λόγον ἔμμισθον, quod mercede eloquentiam traderet ex SVIDA l. c. diſcimus, vnde apud LAERT. ſ. 50. gloſſema eſſe recte dicitur MENAGIO, quando refertur, vocatum fuiſſe σοφίαν, id enim ad Democritum pertinet.

d) LAERT. ſ. 72. SVIDAS l. c. GELLIVS l. c. conf. quos laudat MENAG ad h. l. et OLEARIVS ad l. c. PHILOSTRATI.

e) L. III. c. 1. inſincerum ideo philoſophum vocat GELLIVS l. c.

f) In Theaeteto, conf. EIVSD. Protagoras.

g) CICERO de nat. Deor. L. I. SEXTVS l. c. SVIDAS l. c. PHILOSTRAT. l. c. LACTANT. L. X. MINVCIVS FELIX. Oct. c. 8. conf. MENAG. ad l. c. Laërt.

Digitized by Google

ſciplina Magorum putat PHILOSTRATVS[h], a quibus in pueritia enutritus didicerit, doctrinam de Diis arcanam cuſtodire: quae cauſa fuit, cur ex atheorum albo eum deleri cupiant viri quidam docti, a cl. REIMMANNO nominati[i]. Verum ex ipſo Philoſtrati textu clarum eſt, eum non tantum non intellexiſſe veram Magorum opinionem et diſciplinam, ſed Democritum quoque cum Pythagora confudiſſe, quaeque de illo narrantur, huic tribuiſſe[k]. Scripſit plurima a cel. FABRICIO[l] memorata, ad logicam, metaphyſicam, ethicam et politicam illuſtrandam, quae tamen intercidere omnia. Aetas eius ex Democriti aetate colligi poteſt[m]. Finem vitae ita narrat PHILOSTRATVS[n]: *Ex Epiro in inſulas transmiſſurum, et Athenienſium triremes, toto ma i diſperſas metuentem ſubmerſum eſſe parua nauigantem cymba.* Ex multis huius nominis[o] Abderita reliquos nominis vicit celebritate.

Placita Protagorae. §. XXV. Philoſophiae Democriticae decreta ad contentionis argumentum adhibuit Protagoras, vt ex paucis reliquiis placitorum eius, quae ſeruauere nobis veteres, conſtat. Ita enim ſtatuit:

I. Duas eſſe omnium rerum rationes inuicem contrarias. Ad diſputandi potiſſimum et diſſerendi inuentionem dogma Pythagoreis, et imprimis Alcmaeoni non ignotum retuliſſe, primumque ita in vtramque partem diſſerere coepiſſe monet LAERTIVS[p].

II. Materiam ſemper in fluxu eſſe, ipſa autem aſſidue fluente, pro ablationibus adiunctiones fieri, et ſenſus transmutari ac variari, et pro aetatibus et pro aliis ſenſuum conſtitutionibus.

III. Rationes omnium ſenſibus apparentium ſubiectas eſſe in materia, adeo vt materia, quantum in ſe ipſa, omnia eſſe poſſit, quae quibuscunque apparent

IV. Homines autem alio tempore alia percipere, prout diuerſe ſe habent, ſiue ſecundum naturam ſe habeant, ſiue contra naturam, ſicque etiam in aetatibus, in ſomno, in vigilia et quibuslibet habitibus.

V. Eſſe ergo hominem criterium rerum, quæ ſunt, omnia enim, quæ apparent hominibus, etiam eſſe, quae autem nulli hominum apparent, ne eſſe quidem. Ita quidem Protagoream logicam exponit SEXTVS EMPIRICVS[q], nixam phyſiologia Democritica, vt ex collatione facili negotio poteſt diſci. Cum enim vetus dogma in Eleatica imprimis ſchola receptum, omnia fluere, admiſiſſet Democritus, atomosque ſemper moueri diceret,

h) l. c. i) Hiſt. atheiſmi L. I. c. XVII. §. 4. p. 131.

k) Democritus enim, non vero Protagoras a Magis eruditus dicitur, a Xerxe relictis. Magi vero non tollebant doctrinam de Deo, ſed abſcondebant, difficile vero, amiſſo libro Protagorae, de eius atheiſmo ſtatuere, quem affirmant praeter Baelium BVDDEVS theſ. de atheiſmo c. I. p. 74. et SAM. PARCKERVS de Deo diſp. I. ſ. 11. p. 27. Quanquam, ſi ex diſcipulo praeceptor iudicandus eſt, parum de hoc dogmate aſſerendo curioſus fuiſſe videtur.

l) Bibl. Graec. Vol. I. p. 780 ſeqq.

m) Olymp. LXXXIV (non LXXVI, vt habet Interpres) inclaruiſſe, et XL annos in philoſophia verſatum ait LAERT. ſ. 56.

n) l. c. Idem LAERTIVS ſ. 55. refert, narrans, voluiſſe nauigare in Siciliam. Quidam tamen dixere, defeciſſe eum in via, cum XC annum ageret, ſiue LXX, vt alii.

o) Nominat eos MENAG. ad LAERT. L. IX. ſ. 56. et FABRIC. Bibl. Graec. l. c.

p) LAERT. ſ. 51. qui etiam de eius contendendi ſtudio Timonis Sillographi verſus adducit.

q) Pyrrhon. hypotyp. L. I. c. 32. ſ. 216.

Digitized by Google

ceret, res omnes ſenſuum tantum perceptionibus conſtare, quatenus ex varia corpuſculorum diſpoſitione oriantur, tradidit. Ita vero Protagoras quoque, qui recepta atomorum diſpoſitionis in momenta mutabilitate, cum auferri alias, alias ſuccedere et addi ſemper, ſicque rem mutari continuo videret, inde concludebat, in ſola ſenſatione eſſe illud, quod videmus, audimus, tangimus, adeoque normam de quacunque re iudicandi eſſe hominem eiusque in ſenſu perceptionem: cum vero ſenſationes hominis mire pro temporis, ſubiecti et circumſtantiarum ratione differant, ſequi inde, mox hoc, mox illud rem eſſe, cum varie homo afficiatur, adeoque in contrariam de rebus omnibus partem eodem veritatis fundamento poſſe diſputari. Eſſe hanc mentem Protagorae, praeter Sexti locum admodum luculentum, PLATO[r], ARISTOTELES[s], CICERO[t], Ariſtocles apud EVSEBIVM[u] et HERMIAS[x] teſtantur, apertumque faciunt, Democriticam phyſiologiam a Protagora adhibitam fuiſſe, vt fundamentum exhiberet logicae eriſticae, cuius praecipuus ſtator fuit Protagoras. Sequebatur enim ex his, in omnibus rebus contrarias rationes inueniri, quia res ipſae in ſola relatione ad cognitionem vel ſenſationem potius hominis conſiderantur, quae innumeris circa vnum idemque ſubiectum variationibus modificantur. Et hic ſenſus eſt axiomatis Protagorei: πάντων χρημάτων εἶναι μέτρον τὸν ἄνθρωπον, μέτρον enim criterium eſt, vnde eius ſenſum ita explicat Sextus: *Rerum omnium criterium, ſiue veri falſique regulam eſſe hominem, entium quidem, vt ſunt, non-entium autem, vt non ſunt. Ideoque ponit ola illa, quae cuiusque ſenſibus apparent, et ita inducit relationem ad aliquid.* Quod licet a CVDWORVHO[y] dubie Protagorae tribui, nec id ex Platone euinci poſſe contendat praeſtantiſſimus interpres[z], adducta tamen veterum teſtimonia luculenta, Cudworthum recte ſcripſiſſe, clare euincunt, quicquid ſit de obſcura Platonis diſputatione.

VI. Animam ipſiſſimos ſenſus eſſe, omniaque eſſe vera[a]. Nititur hoc fundamentis, iis, quae explicuimus. Cum enim nihil vere atque realiter ſit, ob fluxum atomorum praeter ſenſationes, omnes eas veras eſſe oportet, id eſt, tales, quales ſenſus percipiunt, cum anima a ſenſibus non differat. Ceterum Diogenem, vel vt LAERTIVS[b] vocat, Diomenem Smyrnaeum, Neſſi Chii diſcipulum, illius, qui Democritum audiuit, eadem cum Protagora ſenſiſſe, EPIPHANIVS[c] tradit: quem tamen cum Diogene Apolloniate ſine magna verſimilitudine eundem putant MEVRSIVS[d] et MENAGIVS.

§. XXVI. Praeter Neſſum Chium[e] et Nauſiphanem ex diſciplina Democriti emerſit DIAGORAS, ex Melo inſula, Cycladum vna oriundus, homo *Diagoras Melius.*

r) In Theaeteto, conf. Cratylus.
s) Metaph. L. III. c. 5. L. X. c. 6.
t) Academ. Qq. L. IV. c. 42.
u) Praepar. L. XIV. c. 20.
x) Irriſ. gentil. §. 9.
y) Syſtem. intell. c. I. §. 7. p. 11.
z) Ad h. l.

a) LAERT. l. c. conf. CICERO l. c. ARISTOT. metaphyſ. L. III. c. 5.
b) ſ. 58 conf. FABRIC. l. c. p. 776.
c) T. I. Opp. p 1088.
d) Ad Heſychium p. 146. MENAG. ad Laërt. l. c.
e) Meminit eius LAERT. L. IX. ſ. 58. EVSEBIVS in Chron. qui Neſſam vocat.

Digitized by Google

homo impietatis macula inter veteres famoſus. Sunt, qui Mileſium putant, ſed hi, recte iudicante CLERICO [f], Melium pro Mileſio per literarum compendium dictum eſſe, fruſtra contendunt. Parentem habuit Teleclidem [g]. Is in expugnatione inſulae captus, a Democrito vero, egregiam ingenii alacritatem et indolem, qua pollebat, perſpicienti, decem drachmarum millibus redemtus et diſciplina ſua imbutus dicitur. Elegantioribus vero ſimul literis nauauit operam, et in lyrica poëſi non vltimum obtinuit nomen, quae tum temporis in Pindaro, Bacchylide aliisque florebat. Cum enim Ol. LXXVIII vixerit [h], Pindaro adhuc coaeuus fuit [i]. Fuiſſe vero dithyrambicum initio, et ſi quis alius, ſuperſtitioſum, SEXTVS EMPIRICVS [k] teſtatur, poëſin etiam ſuam inchoaſſe hoc modo: *A daemone et fortuna fiunt omnia*; iniuria autem affectum ab aliquo, qui perierauerat, et propterea nihil mali paſſus fuerat, eo deductum eſſe, vt negaret, eſſe Deum. Iniuria vero qualis ea fuerit, HESYCHIVS et SVIDAS [l] ita narrant: *Eius atheiſmus.* quod paeanem quis ipſi ſurripuiſſet, iuratusque negaſſet, ſe hoc feciſſe, et tamen poſtea publice illum pro ſuo protuliſſet, Diagoram irarum plenum exſpectauiſſe, vt periurus ille ſtatim manifeſta poena a Deo et grauiſſima afficeretur, quod cum non fieri, ſed periurum plagiarium laudibus etiam affici et praemiis videret, ſatis abſurde hinc concluſiſſe, non eſſe Deum, impietatemque hanc ſcriptis etiam publicis fuiſſe profeſſum, quibus TATIANVS [m] titulum ait impoſitum, τοὺς Φρυγίους λόγους, Heſychius et Suidas, τοὺς ἀποπυργίζοντας, id eſt, *deſtructores*, vel *de turri deturbantes et deiicientes*. Alii aliter referunt, in eo tamen veteres fere omnes, adducti diligenter a P. BAYLE [n] et I. F. REIMMANNO [o], conſentiunt, iſta vindictae diuinae mora inductum Diagoram, Deos negaſſe, et ob eam cauſam Athenienſium inter quos habitabat diuinum cultum ſacraque traduxiſſe, myſteria quoque omnibus enuntiaſſe, eaque deſpexiſſe, illos etiam, qui ſacris initiari volebant, dehortatum fuiſſe [p]. Tanta inde non ignominia tantum ei contracta eſt, vt atheus cognominaretur, et in prouerbium hominis nequam et inter bipedes deterrimi abiret [q], ſed Athenienſes quoque eo proſcripto, cum Olymp. XCI, ad cauſam dicendam vocatus non comparuiſſet, non ſolum voce praeconis pronuntiari, ſed et aereae columnae inſcribi iuberent, eum, qui Diagoram occidiſſet, talentum, qui vero viuum adduxiſſet, duo talenta accepturum eſſe [r]. Etſi vero valde infamis apud veteres eius memoria eſt, viſum tamen fuit CLEMENTI ALEXANDRINO [s], eum inter eos referre,

f) Art. crit. P. III. c. 11. §. 5. p. 209. BAYLE Dict. T. I. art. Diagoras not. A. p. 282.

g) SVIDAS in Diagoras T. I. p. 551.

h) SVIDAS l. c. KVSTER. ad h. l.

i) Pindarus enim teſte SVIDA Olymp. LXV. natus ad Ol. LXXXVIII vixit. Inſerendus vero eſt Diagoras lyricis veteribus apud FABRICIVM Bibl. Graec. Vol. I. p. 554. vid. IPSE ad SEXT. l. citand.

k) Aduerſ. mathemat. L. IX. ſ. 53.

l) ll. cc.

m) Contra Graec. p. m. 164. ed. Pariſ.

n) l. c. not. D. E. F.

o) Hiſt. ath. c. XXXI. §. 8. p. 212. Ex his CICERO de N. D. L. I. c. 1. VALER. MAX. L. I. c. 1. SEXTVS l. c. praecipue notandi.

p) SVIDAS l. c. TATIANVS l. c. ATHENAG. legat. pro Chriſtianis p. m. 5. ed. Pariſ.

q) Socratem ab Ariſtophane ideo Melium in nubibus dictum eſſe, ſupra obſeruatum. conf. ERASM. Chil. p. m. 722.

r) SVIDAS l. c.

s) Admonit. ad gentes p. 13.

Digitized by Google

referre, qui, cum gentilem ſuperſtitionem contemſerint, eiusque detexerint fraudes, athei habiti ſint. Quam Clementis opinionem ſuam fecere viri quidam docti ex recentioribus, quos allegandi otium nobis fecit ven. Reimmannus [t], qui eos quoque nominat, qui in hoc impietatis luto haeſiſſe Diagoram tuentur, quibus addi poteſt Rad. Cudworthus [u]. Nemo tamen maiori eruditione et ingenio cauſam Diagorae egit cl. Zimmermanno [x] noſtro: qui rationes pro eius atheiſmo adductas accurate examinauit. Cuncta, quae prolixe affert, eo tendunt, accuſationes aduerſariorum Diagorae, ſcriptis eius amplius non extantibus, eſſe ſuſpectas nec validas ſatis ad inurendam ei atheiſmi maculam. Inuidia enim deriſorum gentilium ſacrorum excitatos, inter apertos numinis hoſtes eum retuliſſe, cum tamen omnia, quibus ille premitur, vel ad exagitata Athenienſium ſacra, vel ad negatam Dei prouidentiam ſpecialem pertineant. Imprimis vero contra fortiſſimum Fabricii [y] argumentum, eam fuiſſe Diagorae ratiocinationem, vt non in gentilium tantum Deos, ſed et vniuerſe in Deum valeat, ita excipit, vt non tantum reiecta Suidae et Heſychii tanquam teſtium nimis a Diagorae temporibus remotorum fide, de ipſa narratione dubitet, ſed ea quoque ſuppoſita, oſtendere cupiat, poſſe hoc de diis quoque inferioribus dici, nec demonſtrari poſſe, quod ſummum quoque numen negauerit, libris itaque eius non extantibus ſaltem ad ἐποχὴν confugiendum eſſe, nec rationes Baelii, Fabricii, Buddei clare atheiſmum eius demonſtrare. Noſtrum vero nec inſtitutum nec locus patitur, ea, quae vir doctiſſimus attulit omnia, prolixe excutere, quae ſcilicet ad ſpecialem atheiſmi hiſtoriam pertinent. Monenda tamen pauca ſunt, quae rem in lucem protrahere apta putamus. Nempe 1. non negamus, certiſſima ratione de atheiſmo Diagorae non poſſe definiri quicquam, cum et libri eius perierint, et, qui impietatem eius deſcribunt, teſtes ſint, non omni exceptione maiores, et ab eius aetate nimis remoti [z]: exempla etiam complura extent, viros cordatos, ſuperſtitionis vulgaris contemtores negati Dei accuſatos fuiſſe. Si itaque his ſtandum eſt, facile, fatemur, negabitur Diagorae atheiſmus, ita vero eodem labore, tota atheiſmi hiſtoria vno ictu abſolui et euerti quoque poteſt, cum monumenta coaeua et ipſa philoſophorum ſcripta pleraque interciderint. 2. Quia vero hoc nimis laxum ſcepticiſmo hiſtorico campum aperit, contentos nos eſſe debere monemus iſtis veterum narrationibus, quae nobis ſuppetunt, memores, eos vetuſtiora, nobisque non viſa conſuluiſſe, adeoque non eos quidem in totum reiiciendos eſſe, fidem vero non abſolute, ſed tantum probabili ratione dandam eſſe. His, vt debent, ſuppoſitis, 3. ſi veterum de Diagora effata aliquem locum habent, dubitari non poſſe putamus, Diagoram non tantum gentilium ſuperſtitiones, vel prouidentiam negaſſe, ſed ipſum etiam quod mundum regit, numen ſuſtuliſſe; id enim teſtimonia allata omnia clamant, licet, vt fieri in his ſolet, circumſtantias va-

 rie

t) l. c. u) Syſt. intell. p. 9. y) Ad l. c. Sexti.

x) Ep. de atheiſmo Euemeri et Diagorae, quae extat Muſ. Brem. Vol. I. P. IV. art. 3. p. 714 ſeqq.

z) Hoc nimirum hiſtoriae philoſophicae fatum eſſe, toties exemplis euicimus, et doluimus.

rie enarrent. Nec ſola Suidae et Heſychii auctoritas in partes venit, ſed deſumſere illi ſua ex ARISTOPHANIS ſcholiaſte [a], patetque ex Sexto etiam, eius iam tempore peruulgatam fuiſſe famam, iniuriae non vltae memoria et dolore, ad negandum Deum fuiſſe digreſſum Diagoram. Nec videmus, qui ratio a Fabricio allata queat euerti, nullum fuiſſe argumentum Diagorae contra gentiles Deos, niſi in ipſum numen vniuerſe valeat. 4. Imprimis vero Clementi opponimus ATHENAGORAM [b], eo magis in partes aduocandum, quo magis PP. gentilis ſuperſtitionis deriſoribus fauere, eosque in ſuas partes trahere rectiſſime monuit B. BVDDEVS [c]. Is vero luculenter: *Diagorae ſacrilegam impietatem iure damnabant Athenienſes, qui cum arcanos Orphei ſermones vulgo exponebat, tum Eleuſinia et Cabirorum ſacra publicabat, et Herculis ſtatuam ne ligna rapis coquendis deeſſent, diſſecabat*, ἄντικρυς δὲ ἀποφαινομένῳ μηδὲ ὅλως εἶναι Θεὸν, *denique palam et diſerte Deum eſſe negabat.* Clariſſime enim et diſtincte tribuitur Diagorae, non tantum Athenienſium ſuperſtitionem riſiſſe, ſed et ipſum Deum negaſſe: quo nomine Chriſtianis, illud facientibus, hoc vero minime, Diagoram opponit Athenagoras. 5. Sed et ad diſciplinam, ad quam nemo hactenus attendit, reſpiciendum eſſe, qua Diagoras educatus fuit in philoſophia, ipſa aequitas poſtulat. Fuiſſe vero Democriti diſcipulum, cui et libertatem et philoſophiam debebat, monet Suidas. A vero itaque alienum non eſſe videtur, Democriteis de Deo ſententiis imbutum fuiſſe Diagoram. Quod ſi ſupponimus, qui mirandum eſſe exiſtimabimus, Deum negaſſe hominem, qui in mundo praeter atomos et inane nihil eſſe verum et reale a praeceptore didicerat? Nec obiici his poteſt illud Sexti, initio eum daemonem et fortunam ineſſe rebus cunctis dixiſſe. Vt enim concedamus, vera referre Sextum, quod facile negari poſſet, daemones tamen illi quales ſint in ſchola Democriti, ex εἰδώλοις ab eo aſſertis et ſupra expoſitis ſatis conſtat. Quos cum dicis tantum cauſa Democritum a Magis tranſſumſiſſe facile perſpiciatur, nullo negotio fieri potuit, vt theſin exotericam tanquam ridiculam, caſu iſto excitatus Diagoras exploſerit, ſicque tandem genuinam Democriti doctrinam profeſſus fuerit, non eſſe Deos. Quibus rationibus ſubductis et inter ſe comparatis maiori veriſimilitudine Diagoram accuſari impietatis, quam abſolui putamus. Sed vt ad hiſtoriam eius, vnde diuertit oratio, reuertamur, Diagoras Attica terra exul et profugus, nauem, ſi fides CICERONI [d] habenda, conſcendit, cumque tempeſtate aduerſa premerentur omnes, et vectores timidi et perterriti ei dicerent, non iniuria ſibi ea accidere, qui illum in eandem nauem recepiſſent, oſtendit eis in eodem curſu multas laborantes alias, quaeſiuitque, num etiam in iis nauibus Diagoram vehi crederent. Cum vero Samothraciam veniſſet, atque ei quidam amicus, tu qui Deos putas humana negligere, nonne animaduertis ex his tabellis

a) Ad nubes p. 410. b) l. c.
c) theſ. de atheiſmo c. I. p. 73. quae ſugillat REIMMANNVS p. 215. Exemplis hoc facile poſſet demonſtrari: in ratiociniis enim PP. non adeo accuratos fuiſſe, ſatis notum eſt.
d) De N. D. L. III, c. 37.

bellis pictis quam multi votis vim tempeſtatis effugerint, in portumque ſalui peruenerint? Ita fit, inquit, illi enim nuſquam picti ſunt, qui naufragium fecerunt, in marique perierunt. Suſpicamur tamen Graeca haec fide niti, ideo excogitata, vt iucundius maiorique acumine narraretur Diagorae hiſtoria. Eſſe enim ex iis rumuſculis, qui incerta fide aliis quoque tribuuntur, ex LAERTIO[e] liquet, Diogeni Cynico ea adſcribente. Tandem Corinthum delatus, ibi teſte SVIDA[f] vitam finiit Legibus Mantineam parario Nicodoro, ordinaſſe, narrat[g] AELIANVS.

§. XXVII. Ex diſciplina Democriti quoque exiit ANAXARCHVS Abderita[h], Diomenis Smyrnaei auditor[i], vel, vt alii perhibent, Metrodori Chii, qui ne hoc quidem ſe ſcire dixit, quod nihil ſciat[k]. Metrodorus vero Neſſum, vel quod aliis placet, ipſum Democritum audiuit. Anaxarchus vero non tam doctrina, quam vita notabilis extitit. Vixit enim cum Alexandro M. vnde Olymp. CX floruiſſe LAERTIVS[l] colligit, tantaque eius vſus eſt gratia[m], vt regem eo quoque tempore, quo adulationibus totus corruptus Alexander, aegerrime amicorum monita audiebat, libere corripere auderet[n], iſque potiſſimum philoſophiae rationibus munitus regi, Babylona appropinquanti ſuaderet, contemneret Magorum praedictiones, fatale id ipſi fore aſſerentes tanquam falſas et incertas. Abuſum tamen fuiſſe philoſophia ad adulationem, ex ſolatio colligi poteſt, quod Alexandro ob Cliti caedem animo anxio exhibuit[o]. An ignoras, aiebat, ius et fas Ioui aſſidere, vt quicquid rex agat, id fas iuſtumque putetur. Quam turpem adulationem in philoſopho recte exagitarunt, et paraſiti mores in Anaxarcho damnarunt veteres[p]. Qui ei frequenter etiam exprobrant, voluptatibus deditum non ſine philoſophiae opprobrio vixiſſe, et menſae regum ſeruientem, vitae commoditates quaeſiuiſſe, cuius notabile exemplum ATHENAEVS adduxit, et Timonis verſus teſtes ſunt, qui vitam voluptatibus deditam, et ad vitia regreſſam ei exprobrant[q]. Nec dubium eſt, hanc vitae commoditatem et voluptatem ipſi cognomen ευδαιμονικȣ̃ conciliaſſe, quod apud veteres ei plerumque tribuitur, quodque διὰ τὴν ἀπάθειαν καὶ ευκολίαν τȣ̃ βίȣ geſſiſſe LAERTIVS[r] ait, quibus, mores aulicae ſe vitae attemperantes et paraſiticos notari, non vero, vt volunt interpretes, conſtantiam et tranquillitatem animi vita Anaxarchi luculenter loquitur. Recenſet quidem LAERTIVS[s] philoſophos, a philoſophiae fine, quem in feli-

e) LAERT. L. VI. ſ. 59.
f) l. c.
g) L. II. c. 23. Nodos in ſcirpo quaerit hic BAYLE l. c. not. H. potuiſſe atheum tam egregias leges condere. Si enim ſupponamus, quod veriſimillimum, atheum proſcriptum non conſultum fuiſſe, ſed id ante eius manifeſtatam impietatem eſſe factum, cuncta concidunt, quibus hypotheſibus ſuis ille ſeruit.
h) LAERT. L. IX. ſ. 58. PLVTARCH. Symp. L. VII. c. 5.
i) ibid. EVSEB. praep. l. XIV. c. 17.
k) SVID. in Democrit. T. I. p. 542.
l) l. c.
m) AELIAN. L. IX. c. 30. centum ei donaſſe talenta Alexandrum PLVT. in Apophth. T. I. p. 332. refert.
n) AELIAN. L. IX. c. 3. LAERT. L. IX. ſ. 60.
o) ARRIAN. exp. Alex. L. IV. p. 84. PLVT. ad princ. indoct. conf. MENAG. ad l. c. Laërt. STOLLIVS hiſt. phil. moral. gentil. §. 106. p. 174.
p) LVCIAN. Paraſit. T. III. p. 250. ATHEN. L. VI. p. 250.
q) Apud PLVT. de virt. mor.
r) LAERT. l. c. ATHENAEVS l. c. et L. XII. p. 548. et ex hoc EVSTATH. ad Il. X. p. 1273. AELIAN. l. c.
s) L. I. ſ. 17.

felicitate ponebant vitae, eudaemonicos dictos; hosque Anaxarchum ſectae ſuae conditorem habuiſſe, tradit *hiſtoriae philoſophicae* GALENO tributae auctor [t], idque admittit FABRICIUS [u]. Obſtant tamen huic aſſerto momenta duo. Nam non Anaxarchus tantum, de cuius placitis philoſophicis altum apud veteres eſt ſilentium, ſed et Cyrenaici, atque Epicurei, ad hanc mentis felicitatem doctrinam moralem retulerunt, non vero Eudaemonici ſed Hedonici vocati ſunt. Deinde, monente ipſo FABRICIO, vix quisquam in veterum ſcriptis ἐυδαιμονικȣ̃ nomine laudatus occurrit, praeter vnum Anaxarchum; quae ſatis veriſimiliter perſuadent nobis, felicitatis potius aulicae, quam philoſophicae cauſa, hoc nomen, inter σκέμματα philoſophorum referendum Anaxarchum accepiſſe. Talem vero vitam cum affectarit Anaxarchus, difficile credi poteſt, quod de eo, magno licet conſenſu, tradunt veteres, Nicocreontis, regis Cypri, hoſtis cum eſſet, eius interitum apud Alexandrum M. quaeſiuiſſe. Rege vero mortuo, Nicocreontem, Anaxarchum, quem tempeſtas inuitum in Cypri litora eiecerat, cepiſſe, et in mortarium coniectum, ferreis piſtillis tundi curauiſſe: eo interea, dolore contempto, identidem celebre dictum illud ingeminante: tunde Anaxarchi culeum, nam Anaxarchum non tundis. Linguam igitur eius praeſcindi iubente tyranno morſu eam ipſum praeſcidiſſe, et in eius faciem conſpuiſſe. Etſi enim facile largimur, Nicocreontem, par pari relaturum Anaxarcho interitum eius crudeliter acceleraſſe, valde tamen de circumſtantiarum veritate dubitamus, cum nec antiquior teſtis ſit CICERONE [x], et eadem res Zenoni Eleati quoque a veteribus tributa ſatis incertum vulgi rumorem prodat, neque veriſimile ſit, hominem, aulicae felicitatis voluptatem affectantem, tantam conſtantiam in morte oſtendiſſe [y]. Quam audax enim in eiusmodi fabellis pingendis et fingendis Graecia fuerit, notum eſt omnibus, qui vetera curioſe ſunt rimati.

* *

CAPUT DUODECIMUM.
DE SECTA HERACLITEA.

§. I.

Heracliti vita.

Sectam Heracliteam condidit HERACLITUS Epheſius, patre Blyſone, quem Bauſonem, Bloſonem, vel Beutonem alii vocant, vel quod alii volunt, Heracione vel Horacino natus [a]. Qui licet obſcuram inſtituerit ſectam, tantum tamen nomen conſecutus eſt, vt dignus viſus ſit, de quo ſingulari

t) c. 3.
u) Ad SEXT. EMP. adu. mathem. L. VII. ſ. 48. Eandem de rebus humanis ſcenae inſtar ſe habentibus et decipientibus ſententiam cum Monimo profeſſum eſſe, IDEM ait ſ. 88.
x) Tuſc. Qq. L. II. c. 22. de nat. Deor. L. III. c. 33. LAERT. l. c. OVIDIUS in Ibin, aliique laudati MENAGIO ad l. c. Laërt.
y) Addi his poteſt, mortis genus tale fingi, quod eiusmodi ſermones ferere non permittit.
a) LAERT. L. IX. ſ. 1. CLEM. ALEX. Strom. L. I. p. 302. SUID. in Heraclit. T. II. p. 72.

Digitized by Google

gularibus libris commentati fuerint, veteres[b], quem vero pene totum neglexere recentiores[c]. In adoleſcentia iam egregia perſpicaciſſimi ingenii virtute eminuiſſe, tradit Ariſtonymus[d], cuius exemplum afferunt PLVTARCHVS[e] et LAERTIVS[f], in id magno ſtudio incubuiſſe, vt ſe ipſum examinaret atque excuteret, huncque habuiſſe laboris fructum, vt ſe nihil ſcire intelligeret. Vnde verba eius apud LAERTIVM ἀυτὸν ἔφη διζήσασθαι, καὶ μαθεῖν πάντα παρ᾽ ἑαυτοῦ, quae ita interpres vertit, *ſe ſemet inueſtigandae veritati dediſſe, omniaque ex ſemet ipſo didiciſſe*, longe aliud velle, recte notauit ISAAC. CASAVBONVS[g], idque indicare, *ſe ipſum explorando a ſe ipſo diſcendi feciſſe initium.* Nam habuiſſe praeceptores, ipſe refert Laërtius. Nec dubium eſt, hanc ignorantiae ſuae notitiam impuliſſe Heraclitum, vt ad philoſophiam animum adiiceret. Xenophanem itaque audiuit[h] et Hippaſum[i], Pythagorae tum myſteria, clarius, quam iſti viri ſolebant, explanantem; vnde prima quoque iſtius philoſophi principia in ſuum ſyſtema retulit, vt ex collatione patet. Ait quoque PROCLVS[k], per plurimas terras inacceſſas in montem Atlanticum iter eum ſuſcepiſſe, cuius tamen itineris vetuſtiorem teſtem merito deſideramus. Poſt reditum in patriam, regnum[l] ei, id eſt, ſummi magiſtratus auctoritas delata eſt, quam tamen repudiauit, fratrique conceſſit, quod peſſima conſuetudine ciuitas iam eſſet imbuta[m]. Quamobrem ad fanum Dianae ſecedens, aſtragalis ibi luſit cum pueris, ad Epheſios qui forte aderant, dicens; quid miramini o perditi ciues? nonne iſtud facere praeſtat, quam vobiſcum rempublicam adminiſtrare. Valde autem offenderant Heraclitum Epheſii, quod familiarem eius Hermodorum, virum ciuilis philoſophiae legumque ferendarum peritiſſimum[n], exilio multaſſent, nec ferre potuerint excellentia inter eos merita, quae cauſa quoque fuit, cur acerbe in eos inuectus ſit. Ad philoſophiae itaque ſtudia reuerſus, cum vitam amaret ſolitariam, quam melancholici quoque temperamenti inclinatio ei vehementer commen-

b) Ariſtonis Chii liber de Heraclito veteribus ſaepe laudatur. Idem argumentum excuſſerunt Cleanthes et Sphaerus. Stoici enim hanc philoſophiam magni faciebant. Addi his poteſt Antiſthenes, Heracliti ſectator, Heraclides Ponticus, Pauſanias, Heracliriſtes vocatus, Diodotus Grammaticus. conf. LAERT. l. c. IONS. de Script. Hiſt. phil. L. II. c. 3. p. 128. FABRIC Bibl. Gr. Vol. I. p. 760.

c) Plerique hiſtoriae philoſophicae ſcriptores ne STANLEIO quidem excepto, per tranſennam tantum hanc hiſtoriae philoſophicae partem conſiderarunt. B. GOTTFR OLEARII liber vero de Heraclito lucem non vidit, praeter duas diſſ. de principiis et γνώσει rerum ex mente Heracliti STANL. P. IX. p. 839 ſqq 855 ſqq. inſertas conf. FABR. l. c. p. 762.

d) STOBAEVS Serm. CII. p. 334. SVIDAS l. c.

e) Adu. Colot. T. III. p. m. 423.

f) l. c.

g) Ad h. l.

h) LAERT. l. c.

i) SVIDAS l. c.

k) Ad Timaeum p. 56.

l) LAERT. L. IX. ſ. 6. βασιλεῖς vero vel βασιλίδας vocabantur Epheſi, iudices ſummam reipublicae adminiſtrantes, quos Pauſanias Epheſius ſuſtulit, tyrannide introducta, vid. SVIDAS in Pythag. Epheſ. T. III. HESYCHIVS in βασιλεῖς.

m) LAERT. L. IX. ſ. 2.

n) Pertinet Hermodorus inter ICtos veteres, legum enim duodecim tabularum ſi non primus auctor, quod vult Pomponius L. 2. D. de Orig. Iur. certe magna pars fuit, vid. STRABO Lib. XIII. p. 642. CICERO Tuſc. Qq. L. V. c. 36. hinc PLINIO L. XXXIV. c. 5. interpres legum, quas duumuiri ſcribebant, audit, cui propterea ſtatua in Comitio poſita. Nondum tamen ex familiaritate Hermodorum inter et Heraclitum, illum huius aſſeclam in philoſophia fuiſſe, concludi poteſt, licet id aſſerat PAGAN. GAVDENT. de philoſ. Rom. c. IV. p. 105. Diſtinguendus vero eſt ab Hermodoro Platonico, de quo ſupra in Platone.

Digitized by Google

mendabat [o], conuerſationem hominum fugiebat, adeo vt Darii quoque, ad ſe vt veniret, inuitantis, beneuolentiam contemneret [p]. His acceſſit ingenium alta ſpirans aliosque magna inuidia contemnens, cuius ſpecimen allegant veteres, quod ſe omnia iam ſcire profeſſus, reliquos omnes in ignorantia verſari dixerit [q]. Ex vrbe igitur tandem odio hominum ſi non omnium, certe ciuium ſuorum deceſſit, vitamque in montibus egit, olera ac herbas comedens. Ita enim peroſus ciues, ob eamque cauſam ab illis quoque contemtus et neglectus, priuata vita nihil eſſe praeſtantius reputabat, ideoque etiam Athenienſes, apud quos tamen magna fruebatur exiſtimatione, aſpernabatur [r]. Quod ſi epiſtolis, quae ſub eius nomine feruntur [s], fides eſſet, impietatis ſacrilegae accuſatus Epheſum reliquiſſet; ſed quo loco illae habendae ſint, ſaepiſſime inculcauimus, adeoque illas praeterimus. Cum vero nullo alio cibo in montibus, niſi herbis et oleribus, vteretur, aquae intercutis morbo laborare coepit, quo ipſo in vrbem reuerti coactus eſt [t]. Suntque inter epiſtolas philoſophorum duae [u] ad Amphidamantum, quibus prolixe de morbi ſui natura et euentu philoſophatur: illae vero, vt reliquae, adeo aperte ſophiſtarum ſcholas redolent, vt ad eas prouocare erubeſcamus. Vrbi itaque redditus obſcurus philoſophus, medicosque ita per aenigma ſciſcitatus, an poſſent ex imbre ſiccitatem facere? illis non intelligentibus, ſe ipſum boum ſtabulo includens, et fimo bubulo obruens, eo vapore credebat abundantem noxiumque humorem exhauriri poſſe; vel, quod Hermippus ait, boum fimo a ſeruis oblitus ſolis radiis ſe obiecit, nihilque ea re proficiens, ſequenti die obiit aetatis LX anno, in foro ſepultus: alii a canibus laceratum eſſe dixere [x]: Ariſto autem et Hippobotus ab eo morbo liberatum, poſtea alio morbo interiiſſe, ſcriptum reliquerunt [y]. Celebris vero non philoſophici tantum ſyſtematis fama, quod aſſeclas reperit, ſed et perpetuis lacrymis fuit, quas aſſidue improbam hominum, praecipue ciuium, vitam deplorando, fudiſſe veteribus paſſim traditur [z]. Sed traditionem, licet ſatis veterem, eiusdem commatis eſſe, quo riſus Democriti, facile intelligi poteſt, et coniici, temperamentum moresque hominis triſtes et acerbos, et de ciuium ingrato in ſe et malo animo ſemper quiritantes occaſionem oratoribus dediſſe, perpetuas fingendi in Heraclito lachrymas. Inter Graecas itaque fabulas merito numeranda vtraque narratio,

quod de ſapientibus alter
Ridebat quoties a limine mouerat vnum

Pro-

o) LAERT L. IX. ſ. 6. Hinc inter apathes et humani generis oſores eum refert PLIN. L. VII. c. 19.

p) ibid. ſ. 12. 13. vbi vtriusque affertur epiſtola: quae tamen ſuſpectae ſunt ex rationibus ſaepius dictis. Rem ipſam tradit quoque CLEM. ALEX. Strom. L. I.

q) LAERT. CLEM. ALEX. ll. cc. LVCIAN. vit. auct. T. III. p. 123.

r) LAERT. L. IX. ſ. 13. 15. Fallitur ſine dubio ATHENAGORAS, qui leg. pro Chriſt. p. m. 35. ait, Heraclitum et Democritum patria pulſum eſſe, illum Epheſo, hunc Abdera: abſurdius vtriusque patriam confundit interpres C. GESNERVS.

s) Epiſt. philoſ. p. 50. 57. 63. ed. LVBINI.

t) LAERT. l. c. ſ. 4.

u) l. c. p. 53. 55.

x) LAERT. l. c. ſ. 3. 4.

y) ibid ſ. 5.

z) AELIAN. L. VIII. c. 13. LVCIAN. l. c. SENECA de tranquill. c. 4. de ira L. II. c. 10. et poſt hos plures.

Digitized by Google

Protuleratque pedem: flebat contrarius alter,
Mirandum eſt, vnde ille oculis ſuffecerit humor [a]?

Quod ſi LVCIANVM conſulimus, facile ex eius riſu colligi poteſt, eum inter fabulas totam rem retuliſſe, qui cauſam ridendam et abſurdam potius, quam defendam allegat, proditque ad deridendos philoſophos vtramque excogitatam fuiſſe narratiunculam. Scripſit librum *de natura*, tribus partibus conſtantem, quarum prima *de vniuerſo*, altera *de republica*, tertia *de theologia* egit [b], qui tamen temporis iniuria, praeter exigua fragmenta [c] quaedam, periit. Adeo vero et temperamenti vitio et affectatae ſcribendi rationis ſtudio obſcurus in eo factus eſt, vt σκοτεινοῦ nomen a veteribus vnanimi ei conſenſu tribueretur [d]. Cuius obſcuritatis cauſam ſubinnuit LAERTIVS, monens, eum, librum ſuum in templo Dianae, more veteribus recepto, depoſuiſſe, de induſtria obſcurius ſcriptum, vt ſoli eruditi eum legerent, ne ſi a vulgo paſſim legeretur, contemtui eſſet [e]. Scilicet ad arcanam diſciplinam Heraclitum reſpexiſſe, illius temporis mores dubitare non ſinunt. Cum enim tales in phyſiologia ſua rationes ſequeretur, quae communes populi de Diis notiones ſubuerterent, conſultum ei viſum fuit, inter homines ſuperſtitioni auitae ad inſaniam deditos veros philoſophiae ſuae ſenſus, partim nouis vocabulis, partim figurata dictione et conſtructione impedita occultare et tegere. Communem enim ciuium ſuperſtitionem riſiſſe, teſtis eſt CLEMENS ALEXANDRINVS [f]. Mirandum itaque non eſt, nec grammaticos nec philoſophos obſcuri hominis ſcripta ſatis intellexiſſe [g], et latuiſſe ea in adytis templi, donec a Cratete quodam Graecis vulgarentur [h], vel, vt tradit TATIANVS [i], Euripides poëta tragicus, Dianae templum frequentans, traditis obſcuris Heracliti praeceptis memoriae, ea diligenter enarraret. Proſaico vero ſermone ſcriptum fuiſſe eius librum, fragmenta teſtantur, vnde qui carmen eum vocant [k], generaliori ſenſu vocem pro quauis ſcriptione accepiſſe cenſendi ſunt. Tempus eius ex praeceptoribus et coaeuis colligi poteſt; Floruiſſe circa Olymp. LXIX. ait LAERTIVS [l]. Fuere et alii Heracliti, et inter hos Peripateticus philoſophus, cum Epheſio non confundendi [m].

Philoſophia Heracliti.

§. II. Philoſophiae decreta qualia conſtituerit Heraclitus explicatu valde eſt difficile; cum enim affectatam obſcuritatem ideo diligeret, ne intelligi ab omnibus poſſet, nodos inextricabiles, quibus placitorum ſuorum enarrationem irretiuit, ſtruxit, et conſtructionis ambiguae, locutionum figuratarum, vocumque vel nouarum, vel inuſitata ſignificatione adhibitarum laqueis ita impediuit, vt ex tenebris extrahi vix queant [n]. Mirum ita-

 que

a) IVVENAL. Sat. X. v. 34.
b) LAERT. L. IX. §. 5. FABRIC. l. c. p. 760 ſq.
c) Collegit ea HENR. STEPHANVS Poëſ. phil. p. 129 ſeqq.
d) Loca veterum collecta exhibet MENAG. ad LAERT. L. IX. §. 6.
e) l. c. f) In protreptico p. 33.
g) Conf. ARISTOT. Rhet. L. III. c. 5.
h) LAERT. l. c. §. 12. i) Adu. Graec. p. m. 143.
k) TATIANVS l. c. conf. FABRIC. l. c. p. 2. 761.
l) l. c.
m) Enarrant eos LAERT. l. c. §. 17. MENAG. ad h. l. FABRIC. l. c. Peripateticum cum noſtro confundit Menagius.
n) Imitatus in his oracula, vid. IAMBLICH. de myſter. L. I. c. 15. p. 79.

Digitized by Google

que non eſt, neque grammaticos veteres neque philoſophos ſemper eum recte intellexiſſe: qui ob hanc cauſam non niſi ſumma cautione conſuli poſſunt. Nec ſcripta Heracliti integra ſuperſunt, vt ex tota doctrinarum συναφείᾳ de iis iudicium queat inſtitui. Cuncta itaque ad coniecturas redeunt, quas tamen conſultis reliquiis Heracliteis ita eleganter docteque inſtruxit ὁ πάνυ GOTTFR. OLEARIVS [o], vt veriſimilitudine eius explicatio ſe commendet, qui ideo cum iis, quae ſtricte dicturi ſumus, conſulendus eſt. De rationali vero, naturali et morali philoſophiae parte Heraclitum fuiſſe ſollicitum, veteres produnt, ea tamen, quae nobis temporis reliquit iniuria, pleraque ad phyſicam pertinent, de ſententiis eius moralibus pauca ſuperſunt: rationalem philoſophiam phyſicae ſuperſtruxit, ex qua pauca nobis fragmenta ſeruauit SEXTVS EMPIRICVS [p], quae hoc innuunt:

Logica Heracliti.

I. Senſum non eſſe fide dignum veritatis iudicem, ſed rationem.

II. Rationem vero intelligi non quamcunque, ſed diuinam et communem.

III. Id quod nos ambit, eſſe et rationis particeps, et prudentia praeditum.

IV. Hanc diuinam rationem cum attraxerimus per inſpirationem, effici nos intelligentes: et in ſomnis quidem obliuioſos, in vigilando autem rurſus prudentia praeditos. In ſomnis enim obſtructos eſſe ſenſuum meatus, ſepararique mentem, quae eſt in nobis, a coniunctione, quae illi intercedit, cum eo quod ambit, ſola ſeruata, quae adhaereſcit, reſpiratione, veluti quadam radice, et ſeparatam amittere, quam prius habebat, vim recordandi. In vigilando vero rurſus per ſenſuum meatus, cum eo, quod ſe ambit, coniungere, ac vim rationis induere.

V. Hanc autem communem rationem et diuinam, et cuius participatione efficimur logicae participes, eſſe criterium.

VI. Fieri inde, vt, quod omnibus placet, ſit fide dignum, comprehendi enim communi et diuina ratione, quod autem vni ſoli occurrit, minime fide dignum eſſe, propter cauſam contrariam.

Haec Sextus, qui ipſa quoque Heracliti verba attulit, haec aſſerta continentia. Cuncta vero nituntur deſcriptione animae mundi, cuius anima humana pars eſt, Heraclitea, quam in ſequentibus explicabimus: hic id modo monentes, cauendum eſſe, ne per hanc diuinam rationem, quae hominem ſubit extrinſecus illapſa, principium aliquod mere ſpirituale intelligamus; contrarium enim vel ex eo patet, quod per meatus ſenſuum hominem ſubeat; eſtque nihil aliud, niſi calidum illud ſiue ignis, aetherue, τὸ λεπτότατον καὶ τάχιστον διὰ παντὸς διεξὸν, δι' οὗ πάντα τὰ γινόμενα γίγνεται, de quo in ſequentibus dicemus. Singulare vero hoc eſt, quod Heraclito, alta ſpiranti, plebemque ſupercilioſa ambitione ſpernenti placuiſſe PROCLVS [q] ait:

o) l. c.

p) Adu. mathemat. L. VII. ſ. 126. quocum conferri poſſunt TERTVLLIANVS de anima c. 15. PHILOSTRAT. Opp. p. 391. Apoll. ep. 18. CLEM. ALEX. Strom. L. V. p. 602.

q) Comm. mſc. in Alcibiadem Platonis apud FABRICIVM ad l. c. Sexti. Mirum et contradictorium eſſe, ex theſi VI. manifeſtum eſt.

Digitized by Google

ait: Vulgus eſſe ſine mente et ratione; vnde et ὀχλολοίδορον eum vocauit Timon. Cur enim vulgaria ingenia, quae eundem aetherem hauriunt, non queant eſſe rationalia? Sed iudicabat Heraclitus ab effectu, et odio ciuium ſuorum ductus, quos deſipere ad vnum omnes credebat.

§. III. Phyſicorum dogmatum, ab Heraclito aſſertorum haec ſumma eſt: *Phyſica Heraclitea.*
I. Ex nihilo nihil fit.

II. Id quod primum in rebus naturalibus eſt, a quo reliqua ſunt omnia et fiunt, ignis eſt. Magno conſenſu primum hoc Heracliti principium veteres Heraclito tribuunt, ex quibus imprimis videndi ARISTOTELES [r], CICERO [s], PLVTARCHVS [t], LAERTIVS [u], et qui ipſa Heracliti verba affert, CLEMENS ALEXANDRINVS [x], vt alios ex PP. praetereamus. Facit huius principii auctorem primum Heraclitum LVCRETIVS [y]:

Quapropter, qui materiam rerum eſſe putarunt
Ignem, atque ex igni ſummam conſiſtere, ſolo,
Magnopere a vero lapſi ratione videntur:
Heraclitus init quorum dux praelia primus.

Verum aut falli eum, aut primum ducem tantum pro primario dicere, ex iis, quae *capite decimo* de mente ſectae Italicae ſiue Pythagoreae diximus, apertum eſt. Nec aliunde ſua hauſit Heraclitus, qui licet huius ſe principii inuentorem, vt erat maximus oſtentator, iactaret, et αὐτοδίδακτον [z] venditaret, ab Hippaſo tamen illud accepit, vt ex dictis loco citato, ſi cum Heracliteis conferantur, erit manifeſtum. Recte itaque Hippaſum et Heraclitum iungunt PLVTARCHVS [a] et SEXTVS EMPIRICVS [b].

III. Ignem vero hunc aërem quoque recte vocaueris, et exhalationem, ſiue ἀναθυμίασιν. Nouatorem verborum fuiſſe Heraclitum, in antecedentibus obſeruauimus; vt igitur, quae ab alio accepit, tanquam noua, venderet, alienis vocabulis vſus eſt. Eſſe vero aërem illum ſiue ἀναθυμίασιν nihil aliud, quam exhalationem ignis, ſiue aetherem igneum, celerrime motum, ex PLVTARCHO [c], diſcimus, qui τὸ πῦρ ἀναθυμιώμενον ἀέρα γενέσθαι, ex Heracliti mente dixit. Idemque vult ARISTOTELES [d], quando Heraclitum, ſcribit, dicere, τὴν ἀρχὴν εἶναι τὴν ψυχὴν εἴπερ τὴν ἀναθυμίασιν, ἐξ ἧς τἆλλα συνίστησι, καὶ γὰρ ἀσωματώτατον δὴ καὶ ῥέον ἀεί, *principium eſſe animam, ſiue aërem, ex quo reliqua omnia conſtant, eſſe enim maxime incorporeum et ſemper in fluxu.* Anima vero eiuſdem ignis Heraclito particula eſt. Facile itaque in concordiam redigi poſſunt, qui apud SEXTVM [e] ignem Heracliti principium eſſe dicunt, quique aëra indicant; modo ignis illius rationem recte conſideremus.

r) Metaph. L. I. c. 3.
s) Acad. Qq. L. IV. c. 37. de N. D. L. III. c. 14.
t) De plac philoſ L. I. c. 3.
u) Lib. IX. ſ. 7. STOBAEVS eclog phyſ. L. I c. 27.
x) Strom L. V. p 599. ὁ κόσμος ἦν καὶ ἔσται πῦρ ἀείζωον ἁπτόμενον μέτρῳ καὶ ἀποσβεννύμενον μέτρῳ. Ita ipſe Heraclitus.
y) Lib. I. v. 636.
z) LAERT. L. IX. ſ. 5. TATIAN. p. 143. OLYMPIOD. in Phaed. apud FABRIC. Bibl Gr. Vol. I. pag 760.
a) l. c.
b) Adu. Mathem. L. X ſ. 3 3
c) l. c.
d) De anima L. I. c. 2.
e) l. c. L. IX. ſ. 361. FABRIC. ad h. l.

IV. Conſtat vero ignis ille, ſiue aër, ramentis minutiſſimis et indiuiſibilibus. Ψηγμάτια vocat PLVTARCHVS [f], quam vocem de atomis, id eſt elementis indiuiſibilibus et minutiſſimis PHILO [g] adhibuit. Idem etiam STOBAEVS [h] Heraclito tribuit. Nec differre ignem illum, qui rerum omnium principium conſtituit, ab iſtis particulis et ramentis minimis, Plutarchi loca a nobis adducta, ſi conferantur inter ſe, euincunt. Quae quoque cauſa fuit viris eruditiſſimis, et omnem veterum doctrinam animo complectentibus RAD. CVDWORTHO [i], GOTTFRID. OLEARIO [k] et IO. ALB. FABRICIO [l], vt Heraclitum inter ſyſtematis atomiſtici patronos numerarent: nec nobis aliter viſum fuit [m]. Accurate tamen rem expendentibus, nihil hic definiendum videtur: etſi enim dubium vix eſſe queat, eiusmodi particulas minimas Heraclitum ſtatuiſſe, nondum tamen id ſyſtematis atomiſtici patronum efficit, ſed requiritur, vt omnibus quoque qualitatibus praeter figuram et motum nudauerit; quod ex Heracliti ſyſtemate vix probari, ſane nihil certi hic definiri poteſt [n].

V. Sunt vero particulae ſiue ramenta illa minima non ſimplicia tantum et ex nullis aliis compoſita, ſed et aeterna, et ignis ille aeternus et periodicus [o]

VI. Otium vero et quies in vniuerſo non eſt, illa enim iis competunt, quorum nulla eſt vita, ſed motus, et quidem aeternis aeternus, mortalibus vero finitus. Patet ex his PLVTARCHI [p] et STOBAEI [q] verbis, particulas illas, ignem aëremue conſtituentes motum in ſe habuiſſe aeternum. Idem ARISTOTELES [r] quoque aſſerit, qui de principio materiali Heracliti verba faciens, parum illud, ait, corporeae ſubſtantiae habere, id eſt, eſſe ſubtiliſſimi corporis, et in perpetuo motu verſari. Vnde vero ille motus ſit, originemque ſuam habeat, prolixe quaerendum non eſſe putamus, cum aeternitas motus iſtis particulis ignique tributa ſatis prodat, ab intrinſeca earum natura eum profi iſci. In alia quidem omnia abit praeſtantiſſimus OLEARIVS , vt demonſtret, motum hunc eſſe a Deo, quem λόγον καὶ εἱμαρμένην dixit Heraclitus: dabimus etiam, non inepte iſta dici: hoc vero notandum eſſe, ex dicendis patebit, Deum hunc ſubſtantia et natura ſua a particulis iſtis ſiue igne diſtinctum non eſſe, ſed eſſe illam ipſam naturam, vimque neceſſariam, vnde omnia, modificato iſta neceſſitate et intrinſeca ratione igne formantur. Ideo enim dicitur λόγος δημιουργὸς καὶ Θεὸς apud CLEMENTEM ALEXANDRINVM [t].

VII. Cum minimae ſint iſtae ignis particulae, celerrimoque agitentur motu, ſenſibus expoſitae non ſunt, nec videri, tangiue poſſunt, adeoque incorporales dici poſſunt, ac ignis aërisue appellationem omnium optime tuentur. VIII.

f) Lib. I. c. 13. de plac. phil.
g) De opificio mundi p. 8.
h) Eclog. phyſ. c. XVII. p. 32.
i) Syſtem. intell. c. I. §. 16. p. 22.
k) l. c. p. 845 ſeqq. qui multus eſt in hac ornanda opinione.
l) Ad SEXT. EMPIR. p. 136.
m) In Germanico Hiſt phil. opere T. II. p. 427.
n) Ita etiam cl. MOSHEM. ad l. c. CVDWORTHI.
o) STOBAEVS l. c.
p) l. c. L. I. c. 23.
q) l. c. c. XXII p. 40.
r) De anima L. I c. 2. s) l. c.
t) Strom. L. V. p. 599.

VIII. Particulis his coëuntibus ignis enaſcitur, ſed elementaris. Ita, diſtinctione ex Stoica, quae Heraclitum ſecuta eſt, ſchola adhibita conciliari poſſunt cum dictis illi, qui elementum ignis ab Heraclito pro rerum omnium principio admiſſum eſſe dicunt [w]. Alius enim ignis eſt artificialis et rerum omnium creator, alius elementaris ab eo productus.

IX. Omnia itaque ex igne naſcuntur, et in ignem reſoluuntur, ignisque principium eſt, ex quo exiſtunt omnia, et finis, in quem poſt certas periodos omnia recident [x].

X. Mundus vero duplex eſt: vnus aeternus, quem neque Deorum vllus fecit, nec hominum: ſed fuit, ſemper eſt et erit ignis ſemper viuens, menſura accendens, et extinguens: alter vero, qui conſiſtit per variam et multiplicem exornationem, qui et ortus et eſt, et in quem cadet interitus. Verba haec ipſa ſunt Heracliti ſeruata a Clemente Alexandrino [y], ex quibus apparet, ignem ſiue materiam, ex qua ſunt omnia, illi fuiſſe aeternam, nec vnquam genitam, ex ea vero mundi huius aſpectabilis formam fuiſſe compoſitam. Multum hunc locum torquet Cvdworthvs [z], vt genitum a Deo eſſe mundum Heraclitus negaſſe non videatur: ſed contra aperta philoſophi verba, mundi ſiue materiae aeternam exiſtentiam aſſerentia, vt recte obſeruauit cel. Interpres [a].

XI. Ignis hic Deus eſt. Ita recte Clemens Alexandrinvs [b], vt ex ſequentibus conſtabit.

XII. Eſt vero in aeterno illo igne aeternus ac neceſſarius motus, vi cuius agitatus ignis mundum produxit [c].

XIII. Hic aeternus et ex intrinſeca particularum iſtarum natura exoriens motus fatum eſt, ſecundum quod omnia fiunt, conſeruantur, reſoluuntur, et reuoluuntur. Hocque fatum neceſſitas eſt, aliter enim ſe habere natura ignis non patitur [d].

XIV. Eſt vero fatum, ſubſtantia, mente praedita, ſubſtantiam vniuerſi permeans, et de motibus contrariis rem efficiens. Ita Plvtarchvs [e] et Stobaevs [f], qui ideo fatum, λόγον, vocant, certis enim ac rationalibus motus legibus agit, vnde rationem ei Heraclitus tribuit.

XV. Eſt itaque ratio in fato, quae cum totum mundum permeet, mundi anima eſt [g].

XVI. Mundi haec anima, motu ſuo aeterno et neceſſario, ſiue rationali opifex (δημιουργὸς) eſt rerum omnium. Fundamenta haec ſunt metaphyſica totius phyſiologiae Heracliteae, ex quibus de theologia eius iudicandum eſt. Quam cum, quibus poterat, eruditionis elegantiſſimae viribus purgare, et ab impietate procul eſſe demonſtrare connisus ſit Olearivs [h]; *Theologia Heracliti.*

merito

w) Plvt. l. c. L. I. c. 2.
x) ibid. Stob. eclog. phyſ. c. I. p. 2.
y) Stromat. L. V. p. 599.
z) l. c. p. 160.
a) Ad h. l. not. 5.
b) In protrept. p. 42. Tertvll. contra Marcion. L. I. c. 12. Stob. l. c.
c) Arist. de anima L. I. c. 2. Plvt. l. c. c. 23. Stobaevs l. c. c. 22.
d) Hermias irriſ. phil. gentil. p. 178. Laert. L. IX ſ. 7. 8. Plvt. l. c. L. I. c. 27. Theodorit. Therapeut. L. VI.
e) ibid. c. 28.
f) l. c.
g) ll. cc.
h) l. c.

Digitized by Google

merito is paucis audiendus eſt. Putat vero Heraclitum, licet materiam, ſiue principia illa minutiſſima aeterna faciat, iis tamen adiunxiſſe Deum, ſiue principium aliquod rationale, quod illis motum dederit, et fatum, neceſſitas, demiurgus, anima mundi, verſatilis mundi harmonia etc. vocetur. Quod vt contra adducta hactenus, quae contrarium ſuadere videntur, veterum teſtimonia euincat, obſeruat, 1. Heraclitum quidem ignem, ſiue materiam dixiſſe Deum, ſed ideo tantum, quod is principium ſit, adeoque diuinum aliquod, more apud veteres philoſophos recepto, qui prima elementa, ſiue principia atque ὕλην, ex qua omnia fieri ſtatuebant, θεὸς appellarunt. 2. Nec aeternum obſtare motum, quo minus ille particulis ab infinito rerum auctore ab aeterno imprimi potuerit. 3. Maxime vero attendendum eſſe, ad fati deſcriptionem, quod Heraclitus non animam tantum dixerit mundi omnia peruadentem, agitantem et formantem, ſed et ſubſtantiam ratione praeditam, et λόγῳ mundum formantem et perficientem, eamque diſerte Deum eſſe dixerit. Haec prolixe et erudite diſcutit et contra obiectiones quasdam tuetur vir veterum doctrinarum peritiſſimus. Etſi vero non adeo proficere hac in quaeſtione enodanda nos poſſe inde iudicari poteſt, quod non tantum ineluctabili obſcuritate laboret philoſophus, ſed et ſibi contradicere interdum, iam olim obſeruauerit PLATO [i], ſi tamen ea, quae ſupra, ipſis veterum verbis adduximus, conſulamus, et accuratum ſyſtematis huius nexum intueamur, fatendum nobis eſt, doctius, quam felicius, maiorique eruditione quam veritate, Heracliti cauſam egiſſe virum longe praeſtantiſſimum, et poſt cineres quoque praematuros venerandum. Nam I. id non apertum modo eſt ex tota aſſertionum ſupra adductarum connexione, ſed ab ipſo quoque doctiſſimo viro obſeruatum, Heraclitum et Stoicos eadem fere dicere, cum hi illum praeceptorem, vel ducem potius, habuerint. Quae itaque ad illuſtrandum hoc argumentum de Stoicis *capite nono* dicta ſunt, ea accurate illud noſcere cupienti relegenda eſſe monemus, ſperantes fore, vt deſinat magnifice de Heracliti theologia ſentire. II. Non hoc tantum diſceptatur, vtrum Heraclitus Deum admiſerit, nec nec? vtrum rebus omnibus ineſſe rationem, animamque omnia λόγῳ formantem et conſeruantem ſtatuerit? ſed id potiſſimum in cenſum venit, num hic Deus ab igne illo, ex quo omnia ſunt, tanquam ſubſtantia aliqua natura et eſſentia tota diuerſa, differat, numque ita libero ad materiam rerum ornandam acceſſerit actu, vt nulla intrinſeca neceſſitate ſui vel materiae cogente, rerum omnium factus ſit opifex: vel an Deus ille et materia ſiue ignis, quoad ſubſtantiam vnum tantum ſint et conſtituant principium? III. His praemiſſis ſatis euidens eſſe putamus, ſi allata hactenus veterum teſtimonia conſulimus, non prius, ſed poſterius placuiſſe Heraclito. Quod ne multis, quae afferri poſſent, argumentis, conficiamus, Impedit quidem ſcriptionis terminus, pauca tamen rem, quantum philoſophia ſupra modum obſcura patitur, in luce ponunt. Scilicet ARISTOTELIS [k] aucto-

i) In conuiuio. k) Lib. I. c. 3.

Digitized by Google

auctoritate conſtat, Heraclitum inter eos philoſophos fuiſſe, qui vnum tantum principium conſtituere, nempe materiale, quocirca eum reprehendit, quod cauſam motus omiſerit, id eſt cauſam efficientem. Num id eo tempore, quo Heraclitei adhuc viuebant, ſcribere poterat Ariſtoteles, ſi duas cauſas ignem, et Deum illum mouentem, aſſeruiſſet. Nec hic ad malam Ariſtotelis fidem prouocari poteſt, cum, quaecunque ab aliis quoque veterum afferuntur, cum eo conſentiant. Nec obiici poteſt, Heraclitum de cauſis tantum naturalibus, non ſupernaturalibus loqui voluiſſe. Nam qui pro Heracliti orthodoxia pugnant, contendunt, inter cauſas naturales, ab eo allatas efficientem etiam, Deum, connumerari. IV. Apertum vero eſt, ex ſupra dictis, ignem illum a Deo peculiari ὀσίᾳ non diſcrepare, ſed Deum eſſe vim illam, in igne latentem, ſiue intrinſecam eius naturam occupantem, qua, ψήγματα illa vehementiſſime commota, et aeternum agitata, tandem in ornatum mundi coaluerunt. Nihil enim, quicquid de Deo dixit, plus euincit, quam hoc ſolum, ineſſe igni illi iſtam rationalem et animalem vim, qua ex igne omnia mouentur. V. Ex his vero prona conſequentia fluit, Deum ab ipſo igne illo non eſſe diuerſum, licet is materiae craſſiori, quae ex illo enata eſt, opponatur. Cum enim igni huic vis iſta diuina et rationalis inſit, alio auctore, motum producente opus non erat, ſtultumque eſſet, de externo motus principio, vt Democritus quoque ſentiebat, quaerere. VI. Satis vero ex his manifeſtum eſt, cur fatum ſiue neceſſitatem, et rationem ignem vocauerit? Cum enim intrinſeca naturae illius neceſſitate ignis moueatur, et agat, nec aliter etiam agere queat, quam vis illa poſtulat, neceſſaria aeternarum conſecutionum lege ſequuntur et conſtant inter ſe omnia, nec aliud λόγος ille eſt (modo ita locutus ſit Heraclitus,) quam aeterna ſeries cauſarum et euentuum apte inter ſe cohærens, ex natura ignis eiusque aeterni motus orta [l]. Addimus his VII, adeo neceſſarium putauiſſe, fato, neceſſitati, igni, Deo, motum Heraclitum, vt nec animum humanum, qui tamen ex Deo diſcerptus eiusque pars ab eo auulſa et in eum reditura, eſt, nec quicquam aliud ſine motu eſſe, ſed omnia aeternum moueri ſtatuerit, quod vnanimis veterum conſenſus ei tribuit [m]. Egregie vero inde argumentatus CICERO [n]: *Cumque idem omnino, quia nihil ſemper ſuo ſtatu maneat, neget, eſſe quicquam ſempiternum, nonne Deum ita tollit omnino, vt nullam omnino eius opinionem reliquam faciat.* Nec iuuat virum optimum quod affert [o], hoc de materia tantum intelligendum eſſe, eam enim, πᾶν dici, Proclum aſſerere. Hos homines enim corrupiſſe veterum philoſophiam, Platonicas ei ſignificationes introducentes, multoties inculcauimus. Falliturque vir eruditiſſimus, qui theſin hanc ad mundum genitum pertinere putat. Contrarium enim Clementis locus ab ipſo adductus

l) Ita etiam CICERO Acad. Qq. L. I. c. 7.
m) Hinc ἀΐδιον περιοδικὸν πῦρ STOBAEO l. c. et κίνησις ἀΐδιος τοῖς ἀϊδίοις PLVTARCH. de plac. L. I. c. 23. quae etiam aeternis motum ineſſe docent.
n) De N. D. L. I.
o) l. c. p. 861.

ductus quem ſupra citauimus, probat, vbi diſerte de mundo aeterno dicitur: eſſe πῦρ ἀείζωον ἁπτόμενον μέτρῳ καὶ ἀποσβεννύμενον μέτρῳ, *eſſe ignem ſemper viuentem, id eſt intrinſeca natura ſua ſe mouentem, accendentem et extinguentem certa menſura*, nempe fati ſiue neceſſitatis ordine *mundum*, quod ſine motu fieri nequit. Poteramus addere, quod PLATO[p] hanc theſin abſolute acceperit, alias ideas ſiue res per ſe ſubſiſtentes et immateriales non addidiſſet; ſed ſatis hac de re dictum eſt. Concedamus itaque Heraclitum verbotenus inter profeſſores Dei eſſe referendum, reapſe tamen eum ex mundo ſuſtuliſſe, talem illum fingendo, qualis Deus nullus eſſe poteſt, ex dictis probabile eſſe putamus. Quod ſi tamen ſanum magis ſenſum Heracliti dictis conciliari poſſe contendatur, id ſaltem largientur nobis aequi lectores, nihil in his definiendum eſſe, pro certo[q], licet ſuſpicione valde prematur Heraclitus[r]. Ex dictis vero intelligi quoque poteſt, cur Heraclitus dicatur PLVTARCHO[s] aſſeruiſſe fluere omnia, bellumque eſſe patrem ac dominum omnium. Cum enim aeternus ille ignis motus, in παλιντρόπῳ ἁρμονίᾳ κόσμου, *in verſatili harmonia mundi* verſetur, ita vt aggregando et ſeparando operetur, ſicque omnia oriantur ex iſta, quam ita deſcribit, anima mundi, facile inde colligi poteſt, differentem illum particularum motum, et diſcordiam ab eo innui: vnde perperam PLVTARCHVM intellexit CVDWORTHVS[t], qui animam quandam malam ei tribui, putat, vel Deum malignum.

XVII. Cuncta itaque fluunt, et perpetuo in motu ſunt, aeterna in aeterno, corruptibilia vero in perituris[u]. Vetuſtiſſimum hoc dogma fuiſſe, aliquoties oſtendimus; nec aliter Heraclitus, hoc tamen diſcrimine a Pythagoreis diuerſus, quod nullas alias ſtabiles naturas ſiue οὐσίας ſtatueret, ſed animam ipſam κίνησιν eſſe, perpetuoque in fluxu verſari diceret[x]. Ex his ſequitur, quietem nullam eſſe in mundo, eam enim eſſe mortuorum aiebat.

XVIII. Duplex vero particularum minimarum, quae ignem conſtituunt, motus eſt, ad efformandam rerum genitarum faciem; primus eſt τῆς ἐναντιοτροπῆς vel ἐναντιότητος[y], quo τμήματα illa, particulaeue minimae inter ſe mutuo arietantes, aduerſisque motibus ſeſe impellentes varie agitantur. Dubia et obſcura vocum harum ab Heraclito adhibitarum interpretatio eſt, quam tamen hoc ſenſu ſi admittamus, recte ſyſtema Heracliti cohaeret[z].

XIX. Hinc ſequitur, quod ſupra iam tactum, bellum, ſiue contrarietatem, rerum omnium parentem eſſe, vt ait PROCLVS[a], vel, vt habet LAER-

p) In Cratylo. T. I. p. 400.

q) Huc inclinat BVDDEVS theſ. de atheiſmo c. I. §. 20.

r) Idem monet Ven. MOSHEMIVS ad CVDWORTH. p. 136. n. 5.

s) De ψυχογον. T. III.

t) l. c. c. IV. §. 13. p. 245.

u) PLVT. l. c. c. 23. STOBAEVS l. c. c. 23. LAERT. L. IX. ſ. 8. PLATO paſſim, praeſertim in Cratylo T. I. p. 400. conf. OLEAR. p. 861. Hiſtoria de ideis l. c. p. 124. Amoenit. liter. T. VIII. p. 312.

x) TATIAN. l. c. p. 174. ARIST. de anima L. I. c. 2.

y) LAERT. L. IX. ſ. 7. 8.

z) OLEAR. l. c. p. 862.

a) Ad Timaeum Plat. L. I. p. 24.

Digitized by Google

Laertivs [b], rerum geneſin, quod ex contrariis efficit, vocari bellum et litem, et quod Aristoteles [c] addit: ex iis optimam tandem harmoniam exſurgere, quae aduerſis motibus agitantur.

XX. Dum iſto motu agitata in ſe mutuo irruebant rerum principia, diuerſimode ſibi non innecti non potuére, vt adeo in ingentem denique eamque craſſam et confuſam molem coaluerint.

XXI. Conſtipatus itaque in craſſam molem eſt ignis ille naturalis, quae cum iterum digereretur, rerum omnium generatio abſoluta eſt. Prius πύκνωσιν, poſterius μάνωσιν vel ἀραίωσιν vocabat [d].

XXII. Ignis conſtipatus primus quaſi liqueſcit, et conſiſtens in aquam degenerat, aqua magis conſtipata in terram vertitur [e]; vel, vt alii [f] rem exprimunt, ignis extinctus gignit aërem, aër aquam, quo magis enim particulae igneae, mutuis concurſibus inter ſe cohaerentes concreſcunt, eo magis conſtipantur, ſicque rerum elementa inter ſe mutuo mutantur. Expreſſit hoc Heraclitus more ſuo allegorica ſignificatione ita: *animabus*, id eſt, igneae illi naturae, quam ψυχὴν vocaſſe ſupra monuimus, et Aristoteles [g] quoque teſtatur, *mortem eſſe aquam*, *aquae autem terram.* Quae accepiſſe ab Orpheo, Clemens Alexandrinvs [h] tradit, addens haec ipſius verba: *Animabus* (id eſt igni) *mors eſt*, *aquam fieri*, *aquae autem mors eſt*, *fieri terram, ex terra autem fit aqua, ex aqua anima.*

XXIII. Procedentia itaque rerum principia antea ſeiuncta, hunc in modum in vnam maſſam coaluerunt, et vnum conſtituerunt. Hincque vnum illud ortum eſt, ex quo omnia reliqua poſtea ſunt genita; quo vno tamen priora eſſe ſecundum Heraclitum ψήγματα illa, diſerte tradit Stobaevs [i].

XXIV. Haec vero via infra ducens eſt, ſi Heracliti ſermone vtamur, ὁδὸς κάτω, qua deorſum ſubſidere particulae, quam ſecuta eſt via ſurſum ducens ὁδὸς ἄνω, vbi ex hac indigeſta mole elementa, reſolutis et mutatis inter ſe particulis, orta ſunt. Hinc intelligendum obſcurum decretum Heracliti: τὴν μεταβολὴν ὁδὸν ἄνω κάτω εἶναι, apud Laertivm [k]. Rerum enim mutatio ſiue generatio duplici iſta via peragitur.

XXV. Maſſa illa indigeſta et in vnum coalita, terra eſt; ignis enim conſtipatus in aquam, aqua in terram abit. Non vero haec quae in via κάτω ſunt, confundi debent, cum elementis aquae terraeque, via ἄνω productis, ſed generaliori tantum ſignificatione accepta, ex tenuiſſimis particulis craſſiores ſenſim maſſas exortas eſſe indicant [l].

XXVI. Terra itaque haec porro, vt rerum γένεσις exoriatur, funditur, (χεῖται) [m] quae fuſio altera motus ſpecies eſt, ad digerenda illa perti-

b) l. c.

c) Ad Nicomach. L. VIII. c. 2. Ita vero Pythagoreorum ſequebatur placita.

d) Laert. l. c. ſ. 8 9. Stobaevs eclog. phyſ. L. I. p. 27.

e) Plvtarch. de plac. L. I. c. 3.

f) Conf. notata Moshemio ad Cvdworth. p. 125. n. 2.

g) De anima L. I. c. 2.

h) Strom. L. VI. p. 624.

i) Eclog phyſ. c. XVII. p. 33.

k) Laert. l. c. ſ. 8.

l) Vid. Olear. l. c.

m) Laert. L. IX. ſ. 9.

nens, quae particularum contraria agitatione confuſe congeſta fuere. Plvtarchvs [n] paulo luculentius ἀναχαλᾶσθαι dixit, id eſt, ſolutis iſtius compagis vinculis diffluxiſſe, variaque ita mundi corpora exhibita fuiſſe.

XXVII. Chaos ſcilicet iſtud, et indigeſta moles virtute ignis in ea praeualentis, atque agilitate ſua reliquas etiam partes impellentis atque vinculis ſuis exſoluentis, commotum et ſolutum eſt, ſicque partis agentis locum in rerum generatione occupauit [o].

XXVIII. Ab hoc igne aqua primo excoquitur, aqua vero in vapores reſoluitur, et hinc deinde reliqua naſcuntur. Variant quidem in eo veteres, num ex aqua terram, vel ex terra aquam oriri dixerit, ſed diſſenſum in verbis eſſe generaliori ſenſu accipiendis rectiſſime monuit Olearivs [p].

XXIX. Vaporum autem duae ſpecies ſunt, altera puriorum et lucidorum, altera craſſiorum et tenebricoſorum, quorum iſti ex aqua, hi ex terra euehuntur: ab iſtis lucidorum ab his humidorum corporum origo eſt [q].

XXX. Omnis igitur coeleſtium corporum chorus cum Phoebo natales, ſaltem ſpendorem, maris, id eſt χάυς ἀνθυμιάσετιν debet [r].

XXXI. Mundi anima etiam ex humida euaporatione eſt, a qua cum arcte dependeant animalium animae, eandem illae ſortiuntur originem humido interno ad idem cooperante, cum ſit eiusdem generis [s].

XXXII. Quin nec animorum humanorum alia ratio eſt, quae ambiente hominem mundana iſta anima per meatus ſenſuum in eum tranſit. Clarum hoc eſt ex loco Sexti Empirici §. antecedente adducto, vnde merito miramur, τὸν πάνυ Olearivm putaſſe, Heraclitum iſta ad animum humanum non extendiſſe, eo quod eius naturam ſibi ignotam eſſe, non diſſimulauerit.

XXXIII. Sunt in hoc mundo ſcaphae, parte concaua ad nos conuerſae, in quibus congregatae liquidae euaporationes reddunt flammas, hac ſidera conſtituunt, quae nutriuntur exhalationibus a terra ſubmiſſis [u].

XXXIV. Flamma ſolis lucidiſſima calidiſſimaque eſt, namque aſtra reliqua remotiora ſunt a terra atque adeo minus lucent, minusque calefaciunt.

XXXV. Sol maior non eſt, quam oculis apparet [x], figura eius ſcapham refert, cuius concaua pars nobis obuerſa eſt. In aëre vero eſt puriore et interuallo a nobis diſtat decente proportione: eclipſin patitur ex eo, quod figura eius ſcapham referat, cuius parte concaua ſurſum verſa, nobis vero obuerſa parte conuexa. Lunae ſimilis ratio eſt [y]. Quae vero iſtarum ſcapharum natura ſit, veteres non deſcribunt [z]. XXXVI.

n) de plac. L. I. c. 3.
o) Plvt. Stobaevs ll. cc.
p) l. c. p. 867. 868.
q) Laert. l. c.
r) Plvtarch. l. c. L. II. c. 22. Stob. p. 55. 60. qui, Hecataeum idem dixiſſe, addit.
s) Plvtarch. l. c. L. IV. c. 3.
t) l. c. p. 868.
u) Laert. L. IX. ſ. 9. Stob. l. c. p. 53.
x) Laert. ſ. 10. y) Plvt. l. c. L. II. c. 25.
z) Iac. Thomas. in diſſ. de loco animae poſt mortem et ſcaphae lunae c. V. § 10. T. I. Hiſt. ſap. et ſtult. p. 73. putat, allegorice hoc Heraclitum dixiſſe; quod tamen vix videtur veriſimile.

Digitized by Google

XXXVI. Omnes ſtellae ex terrena exhalatione nutrimentum capiunt [a].

XXXVII. Dies et nox, menſesque et annus, annique ſtata tempora, pluuiae et venti, et his ſimilia, pro exhalationum ratione fiunt [b].

XXXVIII. De ani:nae natura certum quid definire impoſſibile [c].

XXXIX. Ex ante dictis tamen neceſſarium eſt, eſſe eam, vt alia omnia, ex exhalatione, ex qua anima mundi conſtat, omnibus animabus eiusdem naturae participantibus [d]: vnde ſequitur eam in perpetuo fluxu verſari atque motu [e].

XL. Animarum vero et daemonum plena ſunt omnia [f]. Neceſſarium hoc conſectarium eſſe animae mundanae, aliquoties in aliis quoque philoſophis obſeruauimus.

XLI. Anima ſicca eſt optima [g].

XLII. Animarum intelligentium mors ex humidis iis obtingit.

XLIII. Animae ex hac vita diſcedentes, in animam vniuerſi abeunt, quippe quae cognata eſt iis, et eiusdem naturae. Fluit haec aſſertionum ternio, ex ſemel admiſſa natura et γενέσει vniuerſi, per ἀναθυμίασιν formati; cum enim anima mundi, iſtarum euaporationum plena ſit, id eſt, particulis igneis minimam mutationem paſſis turgeat vel conſtet, animae vero ex ea ſint decerptae, ſequitur inde, eas animas, quae in craſſiorem et magis humidam compagem coactae non ſunt, adeoque ſiccae magis et igne plenae ſunt, optimas eſſe, actionibus nempe rationalibus maxime aptas. Vbi vero ignis ille calorue animae humidis vaporibus coſtipatur magis, attenuantur etiam animae, et in aqueam tandem maſſam transgreſſae moriuntur. Accepiſſe ex Stoicis quosdam inſulſam hanc pſychologiam ab Heraclito, *capite nono* monuimus.

XLIV. Temporis corporea eſt natura [h]. Sequitur id ex natura et origine ſiderum tempus dimetientium.

§. IV. Phyſicorum haec dogmatum praecipuorum ſecundum Heraclitum, ſumma eſt, quaedam enim minutiora breuitatis cauſa omiſimus, alibi quaerenda [i]. Reſtat philoſophia moralis, quam an vnquam ex inſtituto et ſyſtematica tractatione expoſuerit, olim iam diſputatum eſſe, SEXTVS EMPIRICVS [k] prodidit. Pauca, quae reſtant, haec ſunt, ſcopae tantum diſſolutae: *Philoſophia moralis Heracliti.*

I. Finem hominis beneplacitum eſſe, et ſi illud obtinetur, inde eſſe ſummum bonum. Refert hoc THEODORITVS [l], obſeruans, reipſa cum Epicuro voluptatem pro ſummo bono habuiſſe, fatetur tamen, non explicaſſe, quid illud beneplacitum ſit: quare et nos nihil definimus.

a) PLVT. l. c. L. II. c. 17.
b) LAERT. L. IX. ſ. 11.
c) ib. ſ. 7. verba Laërtii in mendo cubare videntur conf MENAG. h. l. LIPS. Phyſ. Stoic. L. III. diſſ. 9.
d) PLVT. l. c. L. IV. c. 3.
e) Vid. allata Amoen. lit. T. VIII. p. 312.
f) LAERT. ſ. 12.
g) STOBAEVS Serm. 17. phyſice, non moraliter hoc intelligendum eſt.
h) SEXT. adu. math. L. X. ſ. 216. res nempe in tempore et tempus idem eſſe putabat.
i) Apud STANLEIVM P. IX. p. 870
k) Adu. math. L. VII. ſ. 7. Scripſit tamen etiam de republica, vt ſupra dictum; immo librum de natura, potiſſimum moralem fuiſſe Diodotus ait apud LAERT. ſ. 15.
l) Therapeut. L. XI. p. 152.

II. Corpus contemnendum quidem et ſtercore vilius iudicandum, facillima itaque ratione naturae deſideriis fieri ſatis debere, quam diu Deus corpore, vt inſtrumento, vti iubet [m].

III. Variam eruditionem mentem non inſtruere. Culpat hoc LAERTIVS [n], tanquam ſpecimen animi alios contemnentis: aliter tamen et ſano ſenſu Heraclitum intellexiſſe, ex ſtudio ſe ipſum cognoſcendi indeque philoſophiam auſpicandi recte concluditur.

IV. Quorumuis hominum refert, noſſe ſe ipſos, et ſibi moderari prudenter [o].

V. Viuere et mori perinde eſſe, vigilare idem et dormire, iuuenem eſſe et ſenem, horum enim quoduis per vices mutari in ſuum contrarium. Nititur hoc dogma, cui conſolationem ad Apollonium ſuperſtruxit PLVTARCHVS [p], principiis iſtis phyſicis, quae §. antecedente explicuimus, quibus contrariorum ratio, quae initio obtinet, per totam rerum γένεσιν ita continuatur, vt ex vno alterum, contraria ex contrariis, amara ex dulcibus, calida ex frigidis etc. oriantur: ex quibus ſequitur, quod SEXTVS [q] Heraclito tribuit: contraria circa idem apparere.

VI. Et vitam et mortem eſſe, cum viuimus et morimur, nam cum viuimus, mortuas eſſe noſtras animas, et in nobis ſepultas, cum autem morimur, reuiuiſcere et viuere. Et hanc ſententiam Heraclito tribuit SEXTVS [r], quae ex phyſiologia eius lucem capit. Anima enim corpus ſubiens dum arctatur et comprimitur, multum ex ignea natura ſua ob conſtipationem particularum amittit, id vero mori eſt: liberata vero corpore, et animae mundi iterum iuncta agilitatem, igneumque motum recipit et reuiuiſcit. Nec aliud vult obſcura ſententia Heracliti, HERACLITO [s] iuniori memorata: Θεοὶ ἄνθρωποι ἀθάνατοι, ἄνθρωποι θεοὶ θνητοί, ζῶντες τὸν ἐκείνων θάνατον, θνήσκοντες τὴν ἐκείνων ζωήν. Dii enim in anima mundi comprehenſi daemonesque, quorum mundus plenus eſt, in eo tantum ab hominis anima diſtant, quod haec corpus ſubit, ſicque ignea et diuina vi ſua quaſi priuatur et moritur, atque ex Deo homo fit, vbi vero homo moritur, ad Deos iterum et diuinam naturam redit.

VII. Manere homines mortuos ea, quae neque ſperent, neque expectent [t]. Exiguam ſpem futurae poſt mortem felicitatis reliquiſſe Heraclitum, et dogma hoc, et ratio phyſica modo data euincunt.

VIII. Morbum ſanitatem excipere, iucundam rem et bonam, famem ſatietatem, laborem quietem [u].

IX. Oportere multarum rerum eſſe gnaros philoſophos [x].

X. Maximam virtutem eſſe, ſibi ipſi temperare; maximam ſapientiam, veritatem et dictis et factis referre, ipſas rerum naturas aſſecutum [y].

XI.

m) SVIDAS in Heracl. T. II. p. 72.
n) L. IX. ſ. 1. MENAG. ad h. l.
o) STOB. ſerm. IV. p) T. II. p. m 106.
q) Pyrrh. hyp. L. I. c. 30. ſ. 210. L. II. c. 6. ſ. 63.
r) ib. L. III. c. 24. ſ. 230.
s) In Allegor. Homer. p. 443. ed. Gal.
t) CLEM. ALEX. Strom. L. IV. p. 532.
u) STOBAEVS Serm. XXVIII. p. 89.
x) CLEM. ALEX. l. c. L. V. p. 615.
y) STOB. l. c.

Digitized by Google

XI. Ingenium homini daemonem eſſe [z]. Receperunt hoc quoque ab Heraclito Stoici.

XII. Sapere vt poſſint, omnibus ad manum eſſe [a].

XIII. Foueri omnes humanas leges ab vna diuina, quae quidem tantum poteſt, quantum libet, et ſufficit omnibus, atque etiam ſuperat [b]. Lex diuina qualis ſit, ex phyſiologia Heraclitea diſci debet, nempe neceſſitas, fatum, ratio, ordo, qui omnibus rebus ineſt, quo omnia, tanquam ab anima, diriguntur. Et hoc cum aliis Heracliteis dogmatibus Stoicos recepiſſe, ex eorum philoſophia morali patet, nam naturam ſequi, idem dicit. Hinc κατὰ φύσιν ποιεῖν, ſecundum naturam agere [c] Heraclitus commendabat.

§. V. Sectatores habuiſſe Heraclitum, licet philoſophiam ſuam ipſe condiderit, veteres diſerte teſtantur [d]. Factum tamen id demum eſſe, ex quo eius ſcripta in Dianae adytis repoſita inſpexere Graeci, ex ſupra adductis liquet. Didicitque ipſe Plato valde iuuenis Heracliteam philoſophiam a Cratylo [e], vt ſuo loco probauimus [f], partemque eam, quae de materiae natura et motu agit, in ſyſtema ſuum recepit, et phyſiologiam Heracliteam ad Pythagoreae formam vel emendauit, vel quod verius dicas, corrupit. Mature tamen hanc ſectam intercidiſſe neceſſe eſt, cum eius veſtigia poſt Socratis obitum fere nulla deprehendantur, quod et obſcuritati ſcriptorum Heracliteorum inſuperabili, et Platonicae potiſſimum ſectae, Heraclitea comtius ornanti adſcribendum eſſe videtur. Magna tamen ſemper in exiſtimatione fuiſſe inter Graecos etiam Athenis Heraclitum, ex Zenonis ſtudio tot Heracliteae philoſophiae capita in rem ſuam transferendi, ſuoque infarciendi ſyſtemati, recte colligitur. Ceterum inter Heracliti admiratores fuiſſe, qui non totum quidem eius ſyſtema approbauerint, illud tamen fuerint imitati, Heraclitiſtarum nomen, apud veteres occurrens [g], ſuadet. Talis forte fuit HIPPOCRATES, medicorum parens, quem Heracliteum principium admiſiſſe, ex ſcriptis eius interpretes colligunt. Etſi vero, qui vel ſemel Hippocratis ſcripta inſpexit, facile concedet, quod GALENVS [h] tuetur, non infimum inter philoſophos locum deberi Hippocrati, recte tamen ille ad medicorum hiſtoriam remittitur, in qua de vita et placitis eius diſſerendi ampliſſimum campum habent, qui artis ſalutaris fata enarrant [i], nondum ita emenſum, vt non noua tractatione lux ampliſſima queat hiſtoriae inde medicae accendi.

Sectatores Heracliti.

Hippocrates.

Hoc

z) IDEM Serm. CCL.

a) IDEM l. c. p. 28.

b) ibid.

c) l. c.

d) Plato apud EVSEB. praep. eu. L. XV. c. 1. ARISTOT. Metaphyſ. L. XIII. c. 4. LAERT. L. IX. ſ. 6. 15. SEXT. EMP. Pyrrh. hyp. L. I. c. 29.

e) ARISTOT. Metaphyſ. L. I. c. 6. LAERT. l. c. conf. MENAG. h. l.

f) Hiſt. de ideis ſect. I. §. 2. p. 17.

g) LAERT. l. c.

h) De natur. facultat. L. I. II. de Decret. Hipp. et Plat. L. V. Conf. LE CLERC Hiſt. de la medecine P. I. L. III. c. 2. p. 115.

i) Vitam eius, enarrauit SORANVS Medicus Epheſius, illius operibus praemitti ſolitam, et denuo exhibitam a FABRICIO Bibl. Graec. Vol. XII. p. 675. qui et TZETZAE Carmen eadem comprehendens ibi recudi fecit. conf. SVIDAS v. Hippocr. T. II. p. 144 ſeqq. Ex recentioribus hiſtoriae medicae ſcriptores, imprimis CLERICVS l. c. L. III. p. 112 ſeqq. et SCHVLZIVS Hiſt. med. Per. I. ſect. III. c. 1. p. 206 ſeqq. Adiri quoque poſſunt, ſi tanti videbuntur, quae in compendio de eius vita ſcripſimus in Germanico Hiſt. philoſ. Opere T. I. p. 439 ſeqq.

Digitized by Google

Hoc vero, quia limites excedit inſtituti noſtri, neque vitam neque doctrinam eius, quam ipſe, condita medicinae rationalis ſiue dogmaticae ſecta, a philoſophiae cancellis ſeparauit, enarrabimus, ſed pauca tantum, quae ad illuſtrandam Heraclitcae philoſophiae hiſtoriam facere poſſunt, eius philoſophiam naturalem concernentia, quae doctos viros in diuerſas abire ſententias coëgerunt, adiiciemus.

Hippocratis phyſiologia incerta et obſcura.

§. VI. Eadem vero, quae in aliis philoſophiae veteris partibus verſatur incertitudo, in hac quoque eius parte deprehenditur. Nam non ſolum obſcuris valde notionibus in principiis, quae ſecutus eſt, vſus eſt Hippocrates, ſed ſcripta quoque, quae ſuperſunt, pleraque eius opus non ſunt, ſed ex ſchedis eius primisque tentaminibus a filiis et diſcipulis in formam hanc redacta et ſub eius nomine edita, multa quoque ei ſuppoſita ſunt, quae a genuinis diſcerni vix poſſunt, id quod iam SORANVS [k], vitae eius enarrator, vidit monuitque. Recteque et opportune monet cl. CLERICVS [l], ea inter Hippocratis ſcripta maxime ſuſpecta eſſe, quae philoſophum magis ratiociniis et hypotheſibus vtentem, quam medicum experientiam ſequentem produnt. Ipſe enim licet rationem et experientiam accurate iunxerit, ſicque ab Empiricis ſe diſtinxerit, magis tamen ad humani corporis naturam experimentis comprobatam, quam ad ſyſtemata philoſophorum reſpiciendum eſſe praecepit, adeoque medicinam a philoſophis auocandam medicisque ſolam relinquendam eſſe tradidit, ſicque, quod CELSVS [m] monet, *cum eſſet, vt quidam crediderunt, Democriti diſcipulus, primus ex omnibus memoria dignis ab ſtudio ſapientiae diſciplinam hanc ſeparauit, vir et arte et facundia inſignis.* Errant itaque iniuriamque faciunt Coo ſeni, qui inter Graecanicae philoſophiae ſectatores eum numerant, vel Democritum vel Heraclitum ſecutum fuiſſe contendentes: nec audiendus GALENVS [n], qui veteri traditione Platonem ex Hippocratis fonte arua ſua in Timaeo irrigaſſe ſeductus, contendit, Ariſtotelis philoſophiam eſſe tantum interpretationem Hippocratis et Platonis, illumque qualitates primas, calidum, frigidum, ſiccum et humidum, ab iis accepiſſe. Huic enim refragatur ipſe HIPPOCRATES [o], qui notabili ſententia: *qui de medicina dicere aut ſcribere conantur, et ſuae quaeſtionis genus, calidum aut frigidum, aut humidum, aut ſiccum, aut aliud quiduis propoſuerunt, ii, dum rem breui contrahunt, et idem morborum et mortis in vniuerſum cauſae principium vnum vel duo conſtituunt, in multis quidem, quae dicunt, erraſſe arguuntur.* Quibus verbis omnis philoſophiae hypotheticae vſus in medicina aperte reiicitur, et imprimis, illud quatuor primariarum qualitatum ſyſtema rationibus non contemnendis euertitur. Nec alia fuit philoſophia Hippocratis naturalis, quam collectio obſeruationum, experientia duce factarum, ex quibus ratione duce de cauſis morborum, eorumque remediis iudicabat medicus acutiſſimus. Licet enim

k) §. 4. edit. Fabric.
l) l. c.
m) praefat.
n) l. c. conf. CLERICVS l. c. c. 2. p. 115.
o) De priſca medicina p. 8. ed. Foëſii, quam optimam ex reliquis eſſe iudicat THOM. BARTHOLINVS de libris legendis diſſ. IV. p. 118.

Digitized by Google

enim eos reiiceret, qui ſola experientia nixi, de nullis artis regulis eſſent ſolliciti, adeoque ipſe certas rationes atque regulas medendi conſtitueret; illas tamen non ex philoſophico aliquo ſyſtemate vel hypotheſi deſum ſit, ſed naturam potius corporis humani morborumque, experientia magiſtra, conſuluit [p]. Perperam itaque agunt, qui ex Hippocrate ideo philoſophum exſculpunt, quod princeps fuit medicorum rationalium. Neque tamen ideo negamus, philoſophiae ſacris initiatum fuiſſe Hippocratem, quamuis incertiſſimum ſit, vtrum vnquam Democriteae vel Heracliteae philoſophiae nomen dederit, vel, quod ſatis dubitantes referunt CELSVS et SORANVS [q], illum vel Gorgiam audiuerit. Sunt tamen, qui Heracliti principia adoptaſſe, ex libro *de principiis ſiue carnibus* demonſtrare ſatagunt. Quibus hoc vnum opponi ſufficeret, eſſe hunc libellum ex iis quos ab ipſo Hippocrate non ſcriptos, ſed a filiis et diſcipulis ex ſchedis eius collectos et elaboratos eſſe MERCVRIALIS [r] acute coniicit: nec ſufficere, vt, vnus alterque ex reliquis eius ſcriptis locus, auulſus quaſi propria ſede et diſtortus, ad delineandum philoſophiae eius ſyſtema adhibeatur. Vt vero, quae in eo libro [s] dicuntur, cum Heracliteis conferri queant, paucas eius aſſertiones, alibi quoque in eius ſcriptis occurrentes adiicimus. Sunt vero iſtae:

I. De coeleſtibus rebus et in ſublime poſitis, nihil attinet dicere, niſi quantum conferunt ad demonſtrandum de homine et de reliquis animantibus quod ex his conſtant, et procreata ſunt, quodque animo ſunt praedita, et quod ſanitas et morbus, quodque in homine ineſt boni vel mali et mors ipſa inde proficiſcitur [t].

II. Quod calidum vocamus, id immortale eſſe videtur, cunctaque intelligere, videre et audire, ſentireque omnia tum praeſentia, tum futura.

III. Huius pars maxima, cum omnia perturbata eſſent, et commota in ſupremum ambitum ſeceſſit, quod veteres videntur aethera appellaſſe.

IV. Altera pars locum infimum ſortita, terra quidem appellatur, frigida et ſicca, multasque motiones habens, et in qua multum ſane calidi ineſt.

V. Tertia vero pars medium aëris locum nacta eſt, calidum quid exiſtens.

VI. Quanta pars terrae proximum locum obtinens humidiſſima et craſſiſſima eſt.

VII. His igitur in orbem agitatis, cum commota et turbata eſſent, multum calidi in terra relictum eſt, alibi multum, alibi exiguum, ſed in multas partes diuiſum. Et temporis ſucceſſu a calido reſiccata terra, iſta in ea, tanquam in membranis contenta circa ſe putredines excitant.

Hactenus Hippocrates, vel quisquis ex eius ſchedis eius de rerum ortu ſententiam explicuit, quam eo poſtea applicat, vt oſſium, neruorum, car-

p) Conf. CLERICVS p. 114. et SCHVLZ. p. 219 ſeq. Recte itaque dicas Hippocratem medicum philoſophantem, vel melius ratiocinantem, quam philoſophum.

q) ll. cc.

r) HIER. MERCVRIALIS cura poſt Galenum et Erotianum in eo fuit, vt genuinos ab adſcititiis diſcerneret, in editione Opp. eius Ven. 1588. f. l. curata.

s) T. I. Opp Sect III tr 4. p. 248 ſeqq.

t) Probe ad hoc attendendum eſt, inde enim liquet, contra ſenis Coi mentem agere, qui ex eius ſcriptis integrum phyſiologiae Hippocrateae ſyſtema erigere ſatagunt.

Digitized by Google

carnium reliquarumque humani corporis partium originem et ſtructuram oſtendat. His addenda, quae alibi habet:

VIII. Lex omnia ſibi ſubiicit inque iis dominatur *).

IX. Nihil omnino perit, neque oritur, quod prius non erat, verum inuicem commixta et diſcreta alterantur *).

X. Non itaque animal interire poteſt, neque quod non eſt, generari, cum non ſit, vnde generetur.

XI. Verum augentur omnia, et imminuuntur, generari idem eſt ac commiſceri, interire, imminui idem, quod diſcerni.

XII. Vnumquodque ad omnia, et omnia ad vnumquodque idem ſunt.

XIII. Lex enim naturae in his aduerſatur, ſeorſim vero omnia, et diuina et humana ſurſum et deorſum viciſſim rependens. Interpres ſenſum dogmatis huius non ſatis aſſecutus eſt, quod Graece ita ſonat: *ὁ νόμος τῇ φύσει περὶ τούτων ἐναντίος, χωρὶς δὲ πάντα καὶ θεῖα καὶ ἀνθρώπινα ἄνω καὶ κάτω ἀμειβόμενος.* Vult ſcilicet Hippocrates oſtendere, ex vna maſſa fieri omnia, nec pati legem ſiue neceſſitatem, quae vniuerſo ſiue naturae ineſt, vt aliquid oriatur, quod nihil fuerit, vel intereat, quod exſtiterit: cum diuina, ſiue quae in coelis ſunt, et humana, ſiue quae in terris, tum in condenſatione deſcenſuque particularum ex quibus conſtant, tum in expanſione aſcenſu et rarefactione, id eſt, vt Heracliteas voces cum Hippocrate admittamus, *ἄνω καὶ κάτω* mutuam hanc inter ſe relationem et mutationem habeant. Hinc ad principia duo, quae rebus vniuerſis inſunt, actiuum, ignem, et paſſiuum, aquam haec applicans, igni, ait, ſuus eſt impetus, et aquae item ſuus; lux Ioui, id eſt cœlo, tenebræ orco, lux orco, tenebræ Ioui; commeant et transmouentur illahuc, et hæc illuc. Quæ ſatis luculenter mutationem elementorum ex vna maſſa, eorumque reſolutionem reciprocam explicant.

XIV. Haec omnia vero fiunt diuina neceſſitate, tum quae volunt, tum quae nolunt.

XV. Illis vero huc, his illuc commeantibus et inuicem commixtis fatalem ſuam ſortem quodque complet, interitus autem omnibus eſt mutuus.

XVI. Quin etiam maius a minore augetur, tum reliqua omnia, tum hominis animus, tum corpus, quod, velut animus quoque certo ordine deſcribitur (*διακοσμέεται*). Irrepunt autem in hominem partes partium, tota totorum, habentque aquae et ignis commixtionem.

XVII. Irrepit autem in hominem animus, ignis et aquae temperationem ſortitus, corporis humani portionem.

XVIII. Triplices in homine ignis circuitus facit, in ſe inuicem intro ac foras tendentes, alios quidem ad humorum cauitates, lunae facultate, alios vero ad exteriorem ſuperficiem, ad ambientem conſiſtentiam, ſiderum facultate; medios autem infra et foras tendentes validiſſimum et calidiſſimum ignem, continentes, qui cunctis dominatur, omniaque ſecundum naturam operatur, ſine ſtrepitu tum viſu, tum tactu. In quo animus, mens,

*) De genitura T. I. Sect. III. p. 231.

*) Haec et quae poſtea ſequuntur, fuſe enarrat in libro de diaeta T. I. Sect. III. p. 342 ſeqq. quocum liber de principiis conferri poteſt.

Digitized by Google

mens, prudentia, incrementum, motus, imminutio, permutatio, ſomnus, vigilia. Hic omnia in totum gubernat, et haec et illa, et nunquam quieſcit.

XIX. Naturam Dii omnem certo ordine conſtituerunt, et ſemper recte ſe habent.

Deſcribenda haec ipſis Hippocratis verbis fuerunt, vt a mala iſta, virorum etiam ſaepe doctorum conſuetudine, veterum opiniones ex certa, quam ſibi prius formarunt, hypotheſi explicandi immunem lectorem ſiſtamus. Quae ſi recte intueamur, attentis obſcurum eſſe nequit, I. Hippocratem in phyſiologia ſua eodem fere, quo Heraclitus more obſcuritatem affectaſſe, et principiis quibusdam ſine definitione poſitis, e. g. natura, lege diuina, ordine etc. vehementer incertum reddidiſſe, qua ratione intelligendus ſit. Prout enim his vocibus ſubiiciuntur notiones, ita de toto quoque Hippocratis ſyſtemate iudicari poteſt. Nec alia ratio eſt, cur viri doctiſſimi et in lectione ſcriptorum celeberrimi medici verſatiſſimi tantopere de mente eius diſſentiant, vt, qui poſt Io. STEPHANVM [y], Venetum medicum, B. Io. ANDR. SCHMIDIO [z], RAD. CVDWORTHO [a], Io. ALB. FABRICIO [b], Io. FR. BVDDEO [c], ANDR. OTTOM. GOELICKE [d] et potiſſimum literatiſſimo noſtrae aetatis medico DAN. WILH. TRILLERO [e] de Deo, et eius in rerum γενέσει partibus, ſatis orthodoxus videtur, aliis et imprimis magno veterum doctrinarum iudici NIC. HIERONYMO GVNDLINGIO [f] atheus videatur. Quare qui de mente et religione Hippocratis definiunt, illi nimis confidenter et praecipitanter iudicant, laudandaque cautiſſima cel. MOSHEMII [g] modeſtia, qui, in neutram partem definire, optime et prudentiſſime agi putat. II. Quod ſi allata Hippocratis dogmata cum Heracliteis conferantur, et ſine praeiudicio comparentur, ad oculum, niſi plane coecutimus, patebit, multa inter ſe conuenire aptiſſime. Vtrique enim ignis primum mouens, aqua patiens, lex vna, neceſſaria in mundo, omnia gubernans, intelligens, animus humanus, eius particula, in hominis meatus irrepens, isque ignis etiam omnia mouens, aſt qui alterari, id eſt extingui, poteſt. Via quoque in rerum γενέσει duplex κάτω καὶ ἄνω, et per eam ex omnibus omnia, etiam contraria. Quis non Heraclitea hic agnoſcet, libereque fatebitur? Quia vero alium quoque ſenſum haec recipiunt, nec demonſtrari poteſt, Heraclito praeceptore vſum eſſe Hippocratem, quaedam etiam Democritum magis, quam Heraclitum ſapiunt, apertumque eſt, Hippocratem non integrum phyſiologiae ſyſtema, ſed tantum anthropologiam quandam dare conſtituiſſe, ideo et hic malumus ἐπέχειν, quam incertas lectori coniecturas noſtras pro certis narrationibus obtrudere.

y) Dedit is: Hippocratis Coi theologiam, in qua Platonis, Ariſtotelis et Galeni placita Chriſtianae religioni conſentanea exponuntur. Ven. 1635. 4. quam ſuis annotationibus auctam inſeruit Bibl. Graec, Vol. XIII. p. 192. B. FABRICIVS.

z) Diſſ. de theologia Hippocratis.

a) Syſt. intell c. III §. 8 p. 104. cui calculum adiicit CLERIC. Bibl. anc. et moderne T. XV. 428 ſeq. hi vero eum Deum ſtatuiſſe corporeum putant.

b) l. c.

c) Theſ. de ath. c. I. §. 20. p. 83.

d) Per. orat. Duisb. 1713. edita, et Hiſt. Med P. V.

e) In Hippocr. falſo atheiſmi accuſato Rud. 1719. 8.

f) Otior. P. II. c. 2. p. 73-140. qui etiam cum dictis viris contentionis ſerram reciprocauit, et in noua Bibl. P. XXIX. p. 802. Goelickio, Gundlingianorum P. XXII XXIII. Trillero reſpondit, conf. CLERIC. l. c. et Noua liter. Lipſ. 1721. p. 150.

g) Ad l. c. CVDWORTHI.

Digitized by Google

CAPVT DECIMVM TERTIVM.
DE SECTA EPICVREA.

§. I.

Fontes hiſtoriae ſectae Epicureae.

Eleaticae ſectae propago Epicurea fuit, variis in philoſophiae theatro fatis cum proſperis, tum aduerſis nobilis, et optima pariter atque peſſima fama, diuerſiſſimo effectu, gauiſa. Cuius hiſtoria cum memorabilem Graecanicae philoſophiae actorum partem contineat, diligenter nobis enarranda eſt, in qua inter veteres et recentiores doctos viros duces habemus eruditiſſimos. Inter illos nemo magis de Epicuri hiſtoria meruit, quam Apollodorus, in Epicuri horto doctor non incelebris, qui librum *de Epicuri vita* conſcripſit, ad quem ſaepius prouocat DIOGENES LAERTIVS [a]. Neoclem quoque, Epicuri fratrem, librum *de ſecta ſua* ſcripſiſſe, SVIDAS [b] auctor eſt: vtriusque tamen labore magna hiſtoriae philoſophicae iactura caremus. Ex iis, qui ſuperſunt, nemo de Epicuri hiſtoria praeclare magis meruit, quam, qui toties nobis dux fuit, LAERTIVS: qui cum bene eſſet, erga magnum philoſophum affectus, ſtudioſe, quae in veterum memoriis repererat, collegit, *libroque decimo annalium philoſophicorum*, exhibuit. Sunt et quaedam apud SVIDAM [c] et PSEVDO-ORIGENEM [d] aliosque ex veteribus diſperſa, quae ex eorum monumentis colligenda ſunt, ſed accuratum et a partium ſtudio alienum lectorem poſtulant, qui vera a falſis in tanto partium ſtudio, quo Epicureae philoſophiae hiſtoria iactata eſt, rite diſcernat Praeſtantiſſimum Epicureae philoſophiae monumentum TITI LVCRETII CARI *carmen* eſt, quo placita Epicuri eleganti puraque et inaffectata ſcribendi ratione expoſuit, nec forte plures memoria celebriores ſunt inter veteres, qui bene de hac philoſophiae parte mereri concupiuere: nam quae CICERO, PLVTARCHVS hisque ſimiles, et ex Patrum eccleſiae quoque numero multi de Epicurea philoſophia retulerunt, tam aperte partium produnt ſtudium, vt parum eorum fide nitendum eſſe, cauto lectori prima mox fronte pateſcat. Videturque non ſine veriſimilitudine haec memoriarum de hac ſecta, penuria ex odio, quo non Stoici tantum, ſed et reliquae fere ſectae, imprimis doctores eccleſiae eam preſſere, fuiſſe profecta: indignus enim habebatur, impudentiſſimus atheus et voluptatis patronus, totusque eius grex, qui horum hominum occuparet induſtriam. Aliter tamen poſt reſtitutas literas eueniſſe, hiſtoriae literariae acta docent, quae non exiguum ſcriptorum catalogum enumerant, qui de Epicuri philoſophia egregie meriti ſunt, quos tamen enarrandi otium nobis fecit cel. CHR.

a) Non is confundendus eſt, cum Apollodoro, Athenienſi grammatico, qui librum de ſectis philoſophorum ſcripſit, vid. IONS, de Script. hiſt. phil, L. II, c. 13. p. 183.

b) In Neocles T. II. p. 608.

c) T. I. v. Epicurus p. 812. excerpta haec ſunt ex deperdito AELIAN. libro de prouidentia.

d) Philoſophum. c. XXII. p. 150 ſeqq.

Chr. Avg. Hevmanni [e] et Gvilielmi Henrici Beckheri [f] induſtria, qui indices ſcriptorum de Epicuro eiusque ſecta nobis exhibuerunt ſtudioſe confectos. Non tacendi tamen ſunt ex Gallorum gente viri duo de Epicuri hiſtoria praeter omnes inſigniter meriti, et in hac philoſophicae hiſtoriae parte omnino conſulendi, Petrvs Gassendvs, et Iac. Rondellvs. Et prior quidem in egregiis *de vita, et moribus Epicuri libris octo*, aliquoties recuſis [g], vt erat lectionis copia et iudicii acrimonia incomparabilis, et tam literariae hiſtoriae, quam philoſophiae praeſidiis munitus, quicquid fere apud veteres de Epicuri vita dictum eſt, ſtudioſe collegit, digeſſit, et perſpicuo ac elegantiſſimo ſermone ita enarrauit, vt ad id potiſſimum attenderet, vt tot veterum et recentiorum criminationes contra Epicurum euerteret. Eandem Epicuri philoſophiae praeſtitit operam, tantoque eruditionis apparatu *ad librum decimum* Laertii, quo Epicuri res recenſentur, commentarium [h] edidit, vt eorum quoque, quibus malam defendiſſe et ornaſſe cauſam viſus eſt, de eo non ſine laude dicerent, *neminem aut acrius aut quidem felicius Epicuri apologiam confeciſſe, quam Petrum Gaſſendum, virum quidem magnum, omnique, ſi quem alium, doctrina eruditum, nec tamen eruditione, quam aut iudicio aut candore nobiliorem: tantoque ingenii acumine, tantaque rationis veriſimilitudine illius cauſam tueri viſum eſſe, vt in Epicuri ſeriam defenſionem, et non, vt prae ſe fert, exercitationis cauſa ſcripſiſſe quis ſibi perſuadeat*, qua ratione de eo pronuntiauit magnum olim Oxonienſis academiae decus Sam. Parckervs [i], quibus alios [k] addere facile eſſet, ſi id ageremus. Nec obſtare his laudibus Merici Caſauboni iudicium [l], Gaſſendum corruptorum in Epicuri gratiam veterum locorum accuſantis, ex dicendis luculenter conſtabit. Recte itaque viam inſtituit Thomas Stanleivs, qui Gaſſendianis luminibus in enarranda Epicuri hiſtoria vſus eſt. Alter poſt Gaſſendum, Epicuri enarrator Iac. Rondellvs eſt, cui *vitam Epicuri* Gallica primum lingua editam [m], poſtea vero Latino ſermone expreſſam [n] debemus: qui cum in iis quoque partibus pro Epicuri parte et innocentia ſteterit, quibus eum recte meritoque deſeruit Gaſſendus, multis vehementer diſplicuit, licet eleganti doctrina eſſet ornatus. Nos ſine vllo partis ſtudio vel affectu Epicuri vitae et doctrinae hiſtoriam quantum licet, neruoſa breuique enarratione proſequemur, vbique ad eas regulas criticas attenti, quas nobis faces praefiximus in emetiendo hiſtoriae philoſophicae campo.

 §. II.

e) Act. philoſ. Vol. II. p. 637 ſeqq.

f) In ſched. de praeiudiciis, quae Epicurum foedae voluptatis reum incruſtarunt.

g) Prima editio ſplendido charactere prodiit Lugd. 1647. 4. qua vtimur, recuſa Hagae Com. 1656. 4. et T. V. Opp. Gaſſendi.

h) Ex eo Syntagma Eius philoſophiae Epicureae confectum.

i) De Deo diſp. I. ſ. XII. p. 20.

k) Ex multis videri merentur P. Bayle Dict. T. II. art. Epicure. not. M. p. 370 Hevmann. Act. philoſ. Vol. II. p. 325. Menag. ad Laert. L. X. ſ. 1.

l) Vid. Almeloven. in vita Caſaub.

m) Pariſ. 1679. 12. Hagae Com. 1686. 12.

n) Auctius 1693. 12. Amſtelod. Conf. Bayle l. c. not. L. p. 369. Act. erud. 1694. p. 171.

Epicuri natiuitas et educatio.

§. II. Epicurus patria Athenienſis fuit, in oppido, cui Gargetti nomen fuit, ex tribu Aegeide natus [o]. Qui vero Samium vel Lampſacenum dicunt [p], locum educationis et morae vitae, cum patria confundunt [q]. Patre genitus eſt Neocle, matre Chaereſtrata, nobili quidem genere ortis [r], qui tamen paupertate preſſi ad vilem conditionem detruſi inter κληρέχυς ab Athenienſibus in Samum miſſi ſunt [s]. Tantaque pater eius fuit paupertate, vt cum agellus, quem forte acceperat, eum non ſatis aleret, ludi magiſtrum ageret [t], mater vero ad conquirendos numulos cum filio domus obiret, luſtrans eas et vel ſpectra abigens, vel affectus moderans, vel alia anilis ſuperſtitionis molimina ſuſcipiens, quo in negotio ſubeundo Epicurum matri carmina luſtralia praelegiſſe, acerbe illi, omnes eiusmodi ſuperſtitiones damnanti et ridenti Stoici, praeter rem, obiecerunt [u]. Natus autem eſt Epicurus Ol. CIX. 3. ſeptima die Gamelionis [x], nec quae apud EVSEBIVM [y] dicuntur, floruiſſe Epicurum Olymp. CXII, his obſtant. Licet enim tum vix pueritiam exegerit Epicurus, latius tamen locutus fuiſſe videtur Euſebius, idque tempus indicaſſe, quo ſenſim inter adoleſcentes ſtudiis ſe mancipantes coepit emergere. Fratres habuit tres Neoclem, Chaeredemum et Ariſtobulum, quorum in Epicurum, huius in illos pietatem, amorem, concordiam non ſine admiratione narrat PLVTARCHVS [z]. Colonia ab Athenienſibus in Samum deducta Epicurus cum parentibus eo translatus [a], et, quod STRABO [b] tradit, partim Sami, partim Tei educatus, et ad decimum octauum aetatis annum ibi commoratus eſt. Eo vero anno Athenas venit, literis, tamen a patre, pueris inſtituendis occupato, aliquantiſper innutri-

o) LAERT. L. X. ſ. 1. LVCRET. L. VI. v. 1. SVIDAS l. c. de Gargetto, vid. MEVRS de pagis Athenienſ. POTTERVS Archaeol. Graec. L. I. c. 9. p. 42. BAYLE l. c. not. A. p. 368.

p) Apud LAERT. l. c.

q) Conf. GASSEND. L. I. c. 1. p. 9. Timon tamen apud LAERT L. X. ſ. 3. dum vltimum dicit Phyſicorum, qui ex Samo prodierunt, non ad habitationem in Samo, ſed ad ſucceſſionem ſcholae a Pythagora Samio reſpicere videtur.

r) Metrodorus apud LAERTIVM l. c. tradit, fuiſſe Epicurum ex genere Philaidarum: illud autem a Philaeo ſecundo Aiacis filio originem accepit, conf. GASSEND. l. c. Pertinuiſſe tamen hoc magis ad patrem, quam matrem videtur, licet, matrem etiam non obſcura familia natam Neoclem ſibi coniugem elegiſſe, coniici poſſit; id quod tamen pro certo dici nequit, vnde recte MORERIVM hoc nomine culpat BAYLE l. c. not. C.

s) STRABO L. XIV. p. 589.

t) Ita CICERO ſugillando de N. D. L. I. c. 26.

u) Lib. X. ſ. 4. Opprobrium hoc Stoicorum fuiſſe ad ridendum Epicurum illi obiectum, non eſt, quod dubitemus, conf. GASSEND. l. c. c. 5. p. 20. quale et illud fuit, quod PLVTARCHVS habet, quod non ſuau. liceat viu. ſec. Epic. dixiſſe eum, matrem ſuam, in ſe tot tantasque habuiſſe atomos, quarum congreſſu ſapiens ederetur. Neque tamen prius omni caret veriſimilitudine. Fuiſſe enim inter Graecos incantationum, luſtrationum, et ſimilium opera (καθαρμὺς) ſolennia, ex Epimenidis, Abaridis, et Pythagoreorum hiſtoria conſtat, et credibile omnino eſt, Chaereſtratam, vt panem corraderet, eiusmodi nugis ſimplex vulgus decepiſſe. Omni vero caret veriſimilitudine, quod RONDELLVS l. c. p. 3. contendit, in laudem hoc Epicuri dictum eſſe, vt eum atheum et Deorum contemtorem non fuiſſe pateret; contumelioſum enim id habitum fuiſſe eo tempore, quo Epicurus viuebat, philoſophiae opera magis iam a ſuperſtitione purgato ex DEMOSTHENIS dictione ſimili Aeſchini facta, Orat. de coron. eleganter probauit KVHNIVS ad l. c. LAERT. Obiici tamen hoc Epicuro non potuit, qui vel matris iuſſibus, etſi ſuperſtitionem intelligebat, obedire debuit, vel a matre ita imbutus fuit, nugas iſtas vero tum demum abiecit, vbi meliora ex Democriteo ſyſtemate erat edoctus.

x) Apollodorus in chronicis apud LAERT. L. X. ſ. 14. quod tempus incidit ante C. N. CCCXLI. M. Febr. Fuit hic annus VII a morte Platonis, et XVI Alexandri Macedonis. conf. GASSEND. l. c. c. 2. p. 12.

y) In chronic. In SVIDAE editionibus KVSTERIANA prioribus mendum eſſe, vbi natus dicitur Epicurus Ol. LXXIX. vidit GASSENDVS, emendauit ex Cod. mſc. Pariſ. KVSTERVS.

z) De amore fraterno T. II. p. m. 294.

a) LAERT. L. X. ſ. 1. MENAG. ad h. l.

b) Lib. XIV. p. 638.

Digitized by Google

nutritus[c], publicumque bonarum artium emporium, in quo Xenocrates in Academia, Theophraſtus in Lyceo docebant, frequentauit, nec dubium eſt, egregiam hanc Muſis litandi occaſionem Epicurum iuuenem non praetermiſiſſe[d]. Mortuo vero Alexandro M. Macedone et afflictis ſub Perdicca Athenienſium rebus, Colophonem ad patrem tranſiit, et aliquandiu ibi commoratus Mytilenem abiit, ibique anno exacto, Lampſacum profectus eſt, quatuorque ibi annos ad XXXVII aetatis commoratus eſt[e]. Non tamen otioſe conſumſiſſe tempus Epicurum, et ingenii excelſi et ad ſtudia nati indoles, et diligentia eius tot probata ſpeciminibus, comprobat, ſuntque, qui duodecimo aetatis anno philoſophiae primam cœpiſſe dare operam, tradant[f], ipſemet Epicurus apud LAERTIVM[g] teſtis eſt, non attigiſſe ſe philoſophiam niſi anno XIV: iucundumque eſt, quod SEXTVS EMPIRICVS[h] narrat, quam occaſionem ad philoſophiam animum adiiciendi puer ſagaciſſimae indolis habuerit. Quibus vero praeceptoribus vſus fuerit, anceps diſceptatio eſt, quam varie dirimunt veteres. Apud LAERTIVM[i] enim tradunt quidam, Epicurum auditorem fuiſſe Pamphili Platonici, et ſi CICERONI[k] fides eſt, ipſe Epicurus retulit, illum a ſe Sami auditum, quamuis doctrinam eius mirifice contemneret. Tradunt hi etiam, et CLEMENS ALEXANDRINVS[l], audiuiſſe Epicurum Nauſiphanem Pythagoreum et Pyrrhonis auditorem. Hinc cum Sami iam philoſophiae praeceptis imbui coepiſſet, credi non poteſt, eum Athenas delatum, vbi in Academia et Lyceo Platonis et Ariſtotelis philoſophia perſonabat, nec Xenocratem nec Theophraſtum audiuiſſe, monetque CICERO[m], eſſe, qui putent, inter illius auditores fuiſſe, quod ab adoleſcente magno feruore philoſophiae myſteria appetente et Platonicis doctrinis iam aliquantiſper imbuto omnino praeſumendum eſt. Addunt alios alii[n], qui tamen ex dogmatum magis conuenientia, quam viuorum praeceptorum diſciplina talia colligunt, adeoque audiendi non ſunt. His tamen obſtat, quod CICERO, PLVTARCHVS, SEXTVS[o] aliique veterum ſcribunt, ſolitum de ſe gloriari Epicurum, quod magiſtrum habuerit nullum, ſed αὐτοδίδακτος fuerit, ſuometque ingenio et induſtria philoſophus euaſerit: quam oſtentationem illi non ſine aculeo exprobrant laudati ſcriptores: vnde multus in eo eſt eruditiſſimus GASSENDVS[p], vt ab hac ingrati et oſtentantis animi macula Epicurum

c) Cum patre enim literas docuiſſe mercedis exiguae ſtipe ei obiecere Stoici apud LAERT. L. X. ſ. 4. id vero a parente prius literas doctum eſſe ſupponit, diceturque paulo poſt, Sami iam philoſophiae operam poſuiſſe.

d) Probabitur hoc in ſequentibus.

e) SVIDAS l. c. LAERT. L. X. ſ. 14.

f) SVIDAS l. c. LAERT. l. c.

g) l. c. ſ. 2. conf. GASSEND. l. c. c. 5. p. 19.

h) Adu. phyſ. L. II. ſ. 18. 19. Rem quoque confirmat Apollodorus Epic. apud LAERTIVM: non potuiſſe grammaticos ipſi interpretari, quid ſit Chaos apud Heſiodum, ſed ad philoſophos reieciſſe, ſicque illum philoſophos quaeſiuiſſe.

i) Lib. X. ſ. 13.

k) De N. D. L. I. c. 26.

l) Strom. L. I. p. 302.

m) l. c.

n) Democratem quendam nominat PLVT. non poſſe ſuau. viui ſec. Ep. ſed Democritum legendum eſſe acute GASSENDVS l. c. p. 17. coniicit. Huius enim diſcipulum facit, etiam LVCIANVS vt Ariſtippi quoque, hoc vero non de philoſophis his ipſis, ſed de eorum doctrina intelligendum eſſe, rationes temporum ſatis euincunt. Idem de Metrodoro Chio Democriti diſcipulo dicendum, quem Epicuri καθηγητὴν vocat STOBAEVS ecl. phyſ. c. I.

o) ll. cc.

p) Toto libro quinto l. c. qui eſt de obiecta Epicuri malignitate.

Digitized by Google

rum liberet. Nos et veterum relationes, et Epicuri confeſſionem conſiſtere ſimul poſſe putamus, modo is recte intelligatur, et ad proprium, quod formauit ſibi, philoſophiae ſyſtema reſpiciatur, de quo ſolo intelligendum eſſe, quando ſe αὐτοδίδακτον dixit, nulli dubitamus, et veriſimile credimus, haec κατά τι ab Epicuro dicta ἁπλῶς accepiſſe, et in probrum ei vertiſſe obtrectatores. Quod enim Cicero refert, Epicurum mirifice contemſiſſe Pamphilum Platonicum, mirum illi non videbitur, qui cogitauerit, hominem certis principiis, claris notionibus, natura hominis et experientia nixum, hisque fundamentis ſyſtema ſuum inaedificantem, non potuiſſe non rationes philoſophandi Platonicas Epicureis e diametro obſtantes contemnere, et vaga illa et incerta principia, quales ideae ſunt, ridere, hoc enim Ariſtotelem et Diogenem quoque feciſſe ſupra memorauimus. Et Nauſiphanem quoque contemſiſſe, mireque exagitaſſe ex Epicuri epiſtolis Sextus Empiricus [q] atque Laertius [r] notarunt, ſed id factum eſſe propter iactationem ſophiſticam, qua Scepticorum alumnus ſe efferebat, non vero, quod plane nihil ab eo didiciſſet, ex eius verbis apertum eſt. Democriteum ſe diu faſſum eſſe Epicurum, Plutarchus [s] teſtatur. Aduerſariorum itaque confeſſione euincitur, non ita ſe ſui doctorem dixiſſe Epicurum, ac ſi nullos plane magiſtros habuerit. Opponitur itaque Epicurus αὐτοδίδακτος philoſopho ſectario, idque voluit Gargettius philoſophus, nullae ſectae ſe philoſophiam ſuam debere, ſed ſuommet ingenio et meditatione collectas ingenii opes in proprium doctrinae ſuae aedificium contuliſſe. Nec alia quoque cauſa videtur fuiſſe, cur Nauſiphani, Democrateam philoſophiam Pyrrhonicis nugis corrumpenti aduerſatus ſit, quam quod ille eam philoſophiam, quam Epicurus adamabat, alieno fuco adulterauerit, quo nomine nihil ab eo ſe profeciſſe Epicurus contendebat. Imprimis veriſimile eſt, totum opprobrium ad lites Epicuri cum Zenone et eius ſchola pertinuiſſe. Cum enim Stoica philoſophia tanquam cento quidam ex diuerſis ſyſtematibus eſſet conſuta, vt ſupra vidimus, Epicurus, vt aegre aduerſariis faceret, ſe ſuamque philoſophiam ſuperciliosæ ſectæ oppoſuit oſtenſurus, non alienis ſe pennis ſuperbire, et peregrinos theſauros corradere, nec habere in nouo ſyſtemate, quod non meditatione et lectione propria eſſet aſſecutus. Eadem enim de cauſa Epicurei magiſtrum Chryſippo πολυγράφῳ oppoſuerunt, quod hic ex veteribus omnia exſcriberet, Epicurus ſua exponeret. Cumque negaret is, Democrito ſe ſua debere vel Metrodoro, de viuis praeceptoribus locutus eſſe videtur, quod deinde vniuerſali ſignificatione acceptum Stoicis occaſionem dedit Epicurum traducendi [t]. Deſeruit itaque viuos praeceptores Epicurus omnes, et ad mortuorum libros delatus, Ionicorum ſcrinia excuſſit, magnique fecit, teſte Laertio [u]

Anaxa-

q) Adu. mathem. L. I. ſ. 2. 4. conf. Fabric. ad h. l.

r) l. c. ſ. 14.

s) Adu. Colot. T. III. p. m. 406.

t) Negauit itaque Epicurus, ſe eorum, quos audiuerat eſſe γνώριμος ἑταῖρος, ſectatorem, quod ei Stoici obiiciebant; ſuo enim ingenio Democriteis meditationibus adiuto ſuam philoſophiam debebat. Eſt itaque αὐτοδίδακτος h. l. conditor noui ſyſtematis.

u) Laert. L. IX. ſ. 12.

Digitized by Google

Anaxagoram atque Archelaum, tum in Democriti potiſſimum et Metrodori Chii forte ſcripta, referente Hermippo[y], incidens, ad eorum potiſſimum philoſophiam delatus eſt, quam innouando, augendo, mutandoque nouam conſtituit, ſicque Epicuream philoſophiam condidit.

Schola ab Epicuro condita.

§. III. Ita nouo doctrinae aedificio conſtructo, non ſibi ſoli ſapere cupiebat Epicurus, ſed et aliis illud quoque pandere ſatagebat. Commouiſſe Epicurum miſerabilem philoſophiae inter Graecos perſonantis faciem, cum plus diſputando, verbisque innouando, quam animum ad veram felicitatem adducendo inſudarent Academici, Peripatetici, Stoici, Pyrrhonii, Cynici naturam hominis exuere iuberent, vt alia et humano animo conuenientiori ratione philoſophari inciperet, poſtea pluribus monebimus. Scholam itaque inſtituit annos natus XXXII, vt LAERTIVS[z] memorat, idque Mitylenae, ac deinde Lampſaci, qui et hoc addit: ex Colophone vsque diſcipulos eum coëgiſſe. Loci tamen vel obſcuritate, vel diſcipulorum inopia, vel maioris gloriae aucupandae ſtudio XXXVI aetatis anno, (quidam XXXVII ponunt) Athenas reuerſus, primum quidem ad aliquod tempus, teſte LAERTIO[a], in congreſſu cum caeteris philoſophabatur, et Demoteum ſe primum profeſſus eſt, vt habet PLVTARCHVS[b]: tandem occaſionem captans nouam ſcholam aperuit, ſectamque propriam condidit. Quoniam vero, publica vrbis loca, philoſophorum diſſertationibus patentia iam occupaſſent reliquae ſectae, Platonici Academiam, Peripatetici Lyceum, Cynici Cynoſargen, Stoici Porticum, coëmit ipſe hortum peramoenum, LXXX minarum pretio, ibique cum ſuis diſcipulis non verſatus tantum eſt, ſed et vixit[c]. Aitque PLINIVS[d]: *Epicurum hoc primum inſtituiſſe Athenis, agrorum villarumque delicias, nomine hortorum in ipſa vrbe poſſidere, cum vsque ad eum mos non fuiſſet, in oppidis habitari rura.* Id quod tamen de locis tantum intra moenia ſitis capiendum eſt, in ſuburbiis enim villas domusque et hortos habuiſſe Graecos, et philoſophos quoque, Platonis in Ceramico habitantis exemplum comprobat. Factumque ab hoc docendi loco, vt Epicuri ſequaces ex horto philoſophi poſtea dicerentur[e], vbi etiam in horto amplius non habitarent. Praeter hunc vero hortum fuit Epicuro domus, ſita in Melite, Cecropiae tribus oppido; in hanc Epicurus interdum cum familiaribus ſeceſſit, quam et poſtea teſtamento ſectatoribus reliquit[f]. Nec ad alia loca vnquam ſeceſſit, ſed, licet difficillima tunc eſſent tempora, Athenas nunquam deſeruit, ſolum bis aut ter in Ioniam ad inuiſendos amicos excurrit. Acciditque viuente Athenis Epicuro, circa eius XLIV annum, vt Demetrio vrbem obſidente, graui fame ciuitas premeretur: quo tempore, ferunt, Epicurum familiares ſuos ſuſtentaſſe, partitum cum ipſis ad numerum fabas[g]. His

y) Ibid. ſ. 8 z) ſ. 15.
a) ſ. 2.
b) Adu. Colot. l. c. c) LAERT. L. X. ſ. 10.
d) L. XIX. c. 4.
e) CICERO ad Attic. L. II. ep. 24. IVVEN. Sat. XIV. Conf. GASSENDVS l. c. c. 6. p. 22., cl. CROPHIVS de gymnaſ. literar. Athen. p. 55 ſeqq.
f) LAERT. ſ. 17. plura dabit GASS. l. c. p. 23.
g) PLVTARCH. in Demetr. T. III. p. m. 96. LAERT. L. X. ſ. 10.

Digitized by Google

His in locis vbi ſcholam Epicurus conſtituiſſet, magna diſcipulorum, teſte Apollodoro, copia non ex Graecia tantum, ſed vndique ad illum confluebat, cum eo in horto philoſophiae operam datura[h], praeſertim ex Aſia, ac nominatim Lampſaco, atque etiam ex Aegypto; inuitata non ſolum fama eruditionis Epicuri, ſed et humanitate eius, et beneuolentia, qua eos ſtudioſe conquirebat. Narrat enim PLVTARCHVS[i], *eum ad amicos in Aſia ſcripſiſſe, ex Aegypto hoſpitibus ſe praebuiſſe, ſtipatorem fuiſſe Lampſacenis ephebis, libroſque ad omnes vtriusque ſexus homines dimiſiſſe, ſapientiam oſtentantem, ſicque neque ipſum latenter, quod tamen praecipiebat, vivere voluiſſe.* Ex quo facili coniectura aſſequimur, initio Epicurum laboraſſe inopia auditorum, cum cathedras et animos iuuenum ante eum magni nominis philoſophi iam occupaſſent, ideoque captaſſe adoleſcentum peregrinorum amorem, et ex terris aliis ſibi auditores ſtudioſe conquiſiuiſſe, poſtea vero cognita eius philoſophandi ratione magnos diſcipulorum aceruos ad illum decurriſſe. Ita vero conciliari poſſunt Cicero, Plutarchus, Laërtius, ad quos GASSENDVS[k] prouocat, qui ingentem auditorum numerum Epicuro vindicant, cum SENECA[l], qui tradit, ignotum ipſum Athenis fuiſſe, circa quas delituerat, prouocatque ad Epicuri et Metrodori familiares epiſtolas, quibus innuunt, ipſis non nocuiſſe, quod eos illa nobilis Graecia non ignotos ſolum habuiſſet, ſed paene inauditos: ipſosque ſatis emicuiſſe. Id enim non de tota Epicuri vita, ſed de initiis ſcholae intelligendum eſſe, eius hiſtoria euincit. Scilicet cum tanta eſſet Platonis, Ariſtotelis, Antiſthenis, quorum diſcipuli ſectas eo tempore propagabant, exiſtimatio, credi facile poteſt, Epicurum a pueritia ex patria abſentem adeoque ignotum, parum auditum fuiſſe, et contemtum: Vt itaque diſcipulos atque famam ſibi conciliaret, ita philoſophandi rationes iniit, vt ingenio et propenſioni Graeciae incolarum placeret. Cum enim voluptatibus tota fere tunc temporis immerſa eſſet Graecia, dictique, qui ex Socratis ſchola prodiere, philoſophi in eo quaſi conſpirarent, damnandam et eiiciendam eſſe voluptatem, Ariſtippus alieno loco doceret, et voluptatis male intellectae commendatione infamaretur, imprimis vero et Cynici hominem exuere, et Zeno nouae tunc ſectae conditor frigidam illis ſuffundere, et triſtem profiteri philoſophiam viderentur: aliter curſum inſtituens Epicurus, totam philoſophiam ad honeſtiorem voluptatis rationem ac animi potiſſimum tranquillitatem reuocans, ſpecioſo nomine et titulo a ſeueris et rugoſis reliquorum philoſophorum frontibus ad hortos ſuos, voluptatem et iucunditatem ſpondentes adoleſcentes ad ſe prouocauit, et talem philoſophiam promittens, quae naturae, inclinationique humanae voluntatis eſſet conueniens, iuuenum animos, triſtitiam reliquorum philoſophorum nauſeantes mire prouocauit: humanitate vero, iucunditate et facillimis moribus ad ſe venientes excepit, ſicque dulci quaſi laqueo captos voluptatis titulo ad modeſtiam,

h) Ibid. ſ. 9.
i) De occulte viu. T. II. p. m. 1127.
k) l. c. c. III. p. 25.
l) Epiſt. 79.

Digitized by Google

ſtiam, moderationem, continentiam aliasque virtutes inopinantes adduxit. Qua de re infra adſcribemus elegantem Senecae [m] locum, qui honeſtam ita voluptatem Epicurum promiſiſſe, et exhibuiſſe, euincit. Confluentes vero ad ſe diſcipulos non in diſciplinam tantum, ſed in conuictum quoque Epicurus recepit, non tamen omnia in commune conferri bona voluit, quippe id eſſe diffidentium, adque idcirco non amicorum, ſed ab vnoquoque, ſi quid opus foret, hilariter ſuppeditari [n]: id quod facili obtinebat negotio, cum non frugalis tantum et vere philoſophica viuendi ratio exiguos poſtularet ſumtus, ſed et tantum eſſet inter conuictores eius amicitiae vinculum, vt hanc eorum amicitiam toti antiquitati opponat Cicero [o]: narraueritque Valerivs Maximvs [p] memorabile amicitiae ad cineres vſque durantis ſpecimen philoſophorum ex hortis duorum Polycratis et Hippoclidis, aequali fortunae pariter atque amicitiae ſorte a natiuitatis die ad mortem inter ſe coniunctorum. Vixit etiam Epicurus coelebs, vnde de neceſſariis familiae proſpiciendi cura ſolutus philoſophiae totus inuigilare potuit: quod et ſtudio indolentiae, quam ſummam voluptatem eſſe cenſebat, quamque mire in coniugio curis et tumultu turbari credebat, et temperamento Epicuri ab amore feminarum natura abhorrenti [q] adſcribendum eſt. Id quod inter ſententias horti poſtea receperunt diſcipuli [r], qui magiſtro duce, philoſophiae operam daturo coniugium diſſuadebant, niſi vxorem duceret, tantis prudentiae et reliquis animi dotibus ornatam, iisque etiam fortunae praeſidiis inſtructam, vt impedimenta, otio philoſophico ex matrimonio enaſcentia facili vincere labore poſſet. Id quod a Democrito accepiſſe Epicurum et ſequaces veteris eccleſiae doctores [s] ſuſpicantur. Tanta vero induſtria et labore in philoſophiam incubuit Epicurus, vt ſingularis diligentiae exemplum merito conſtituatur. Non enim diſcipulos tantum docuit aſſidue, ſed et plurima ſcripſit. ſic vt poſt Chryſippum inter primos Graeciae πολυγράφους mereatur referri [t]. Immo Chryſippum ab Epicuro vinci, ſi quis vellet oſtendere ea, quae eſſent ab Epicuro proprio Marte ſcripta, neque aliunde appoſita, et tollere ex Chryſippi libris, quae aliena attexta ſunt, ad Apollodorum prouocans tuetur Laertivs [u]. Qui addit: *Scripta.*

 eius

m) Epiſt. 21. Eo lubentius Epicuri egregia dicta commemoro, vt iſtis, qui ad illa confugient, ſpe mala inducti, qui velamentum ſe ipſos ſuorum vitiorum habituros exiſtimant, probem, quocunque ierint, honeſte eſſe viuendum. Cum adierint hoc hortulos et audierint inſcriptum his hortulis: Hoſpes hic bene manebis, hic ſummum bonum voluptas eſt, paratus erit iſtius domicilii cuſtos, hoſpitalis, humanus, et te polenta excipiet, et aquam quoque large adminiſtrabit, et dicet: ecquid bene exceptus es? non irritant inquam hi hortuli famem, ſed extinguunt: nec maiorem ipſis potionibus ſitim faciunt, ſed naturali et gratuito remedio ſedant. Haec ex Stoica familia philoſophus.

n) Laert. L. X. ſ. 11.

o) De fin. l. I. c. 20. Epicurus vna in domo, et ea quidem anguſta, quam magnos, quantaque amoris conſpiratione conſentientes tenuit amicorum greges? quod fit etiamnum ab Epicureis.

p) L. I. c. 8. Modo ſatis firma ſit fides Valerii, nullo alio teſte ſuffulta, quam haut raro vacillare attenti facile deprehendent.

q) Chryſippus apud Stobaevm ſerm. CXVII. p. 684. qui Epicurum ἀναίσθητον ideo vocat, nec ab eo exemplum capi vult, ſapientem amorem mulierum non curare.

r) Laert. L. X. ſ. 119. et Casavb. ad h. l. Obiicit hoc Epicuro Epictetus apud Arrian. L. I. c. 23. L. III. c. 7. ſed inutili argumento, conf. Stoll. Hiſtor phil. mor. gentil. §. CXI. p. 188.

s) Theodorit. ſerm. XIV. Clem. Alex. Strom. L. II. apud Menag ad l. c. Laërt.

t) Laert. L. I. ſ. 16.

u) L. VII. ſ. 182. L. X. ſ. 26. dictum hac de re ſupra in Stoicorum hiſtoria.

Digitized by Google

eius cylindros, id eſt, volumina, ad trecentos extitiſſe, in quibus nullum alienum teſtimonium exſcriptum extet, ſed ipſaemet voces Epicuri ſint. Dolendum vero, ex tot tanti viri ſcriptis omnia fere temporum iniuria ſic intercidiſſe, vt praeter paucula compendia, quae ſeruata LAERTII [x] induſtriae debemus, et fragmenta quaedam apud veteres ſcriptores hic, illic diſperſa, nihil ex ipſis ſuperſtes ſit, quod hucusque etiam diligentiſſimis Epicureae hiſtoriae exploratoribus innotuerit, quin immo ne tituli quidem omnium apud auctores ſuperſint. Non inuidit tamen inter tabulas ex hoc ſcriptorum Epicuri naufragio, reſiduas nobis aetas eius *κυρίας δόξας* [y], ſiue, vt CICERONIS [z] voce vtamur, *maxime ratas ſententias*, nobile Epicureae philoſophiae monumentum, quod magni fecere veteres, contemnit praeter rem SVIDAS [a]. Reliqua, praeter epiſtolas ex innumeris, quatuor, deſiderantur, de quibus videndi GASSENDVS [b] et FABRICIVS [c]. In his epiſtolis pro *χαίρειν*, quod Cleon, tribunus Athenienſis, introduxit [d], ſalutatoriam interdum vocem, *ἐυπράττειν καὶ σπυδαίως ζῆν*, adhibuiſſe LAERTIVS [e] tradit. In his ſcriptis eam quidem elegantiam ſcriptionis non adhibuit, neque iſtis luminibus orationem intertexuit, quibus eloquentiae et eruditionis laudem tunc temporis ſupra modum affectabat Graecia, ſed communi maximeque proprio dicendi et ſcribendi genere vſus, quod *λέξιν κυρίαν* vocat LAERTIVS [f], meruit a veteribus, praecipue Ariſtophane grammatico reprehendi, *ὅτι ἰδιωτάτη ἐστὶν*, quod *natiuam dicendi imaginem*, vel quod malumus, *minus eruditum ſtili characterem* expreſſerit [g], mirandum tamen in Epicuro non eſt, qui iſtas eruditionis partes, quibus grammatica et rhetorica continetur, parum curauit, et perſpicuitatis magis, quam elegantiae rationem a philoſopho habendam, maximeque proprio dicendi

Vita priuata. genere vtendum eſſe, praecepit, vt ex eius canonica pateſcet. Etſi vero moderate viuebat Epicurus, nimia tamen ſtudiorum contentione effecit, vt eſſet conſtitutionis parum firmae, id quod etiam titulus libri a Metrodoro ſcripti [h], *περὶ τῆς Ἐπικούρου ἀῤῥωστίας*, *de infirmitate Epicuri* innuit. Additque SVIDAS [i], licet inuidioſa forte exaggeratione, quod neque iniectionem veſtium ferre, neque facile e lecto deſcendere, et neque ſolem neque ignem contueri potuerit, ſanguinem minxerit etc. quod eo minus mirandum eſt, quo magis conſtat, affectu eum, eruditis familiari, calculi laboraſſe, qui cum ad extremum vrinam cohibuiſſet, fata eius maturauit doloresque concitauit maximos [k]. Vitae itaque finem ex his facile colligens teſtamen-

x) L. X. ſ. 22. 84. 122. 139. pleraque GIFANIVS Laërtio a ſe edito ſubiunxit.

y) Extant apud LAERT. L. X. ſ. 139 ſeqq.

z) De finibus L. II. c. 7.

a) l. c. c. X. p. 35.   b) l. c.

c) Bibl. Graec. Vol. II. p. 505.

d) Vetuſtiſſimis temporibus Graeci ſine ſalutationis titulo ſcribebant, Cleon vero *χαίρειν* primus praemiſit, cuius loco Plato *ἐυπράττειν*, Pythagoras *ὑγιαίνειν* vel Pentalpha praemiſit, Epicurus dictas voces interdum conſtituit. Conf. LVCIAN. de lapſu inter ſalut. T. III. p. m. 195. GASSENDVS l. c. MENAG. ad LAERT. L. III. ſ. 61. L. X. ſ. 14. quo loco pro *σπυδαίως ζῆν ἄριστα*, quod, quia commodum ſenſum non fundit, varie emendauit GASSENDVS, legendum eſſe coniicimus *στ. ζ. ε. ἄριστα* id eſt, ſcribere ſolitus fuiſſe, *ἄριστα ζῆν*, bene valere.

e) l. c.   f) ſ. 13.

g) Conf. GASSEND. l. c. L. VIII. c. 9. p. 213. *ἰδιώτην* autem erudito, et elegantioribus literis culto opponi, notum eſt.

h) LAERT. L. X. ſ. 24.

i) l. c.   k) ibid.

Digitized by Google

ſtamentum ſcripſit, et de haeredum inſtitutione, ſcholae hortique pro ſectae ſuae alumnis conſeruatione, pupillorum ab amicis relictorum prouidentia, celebritatum in ſui ſuorumque memoriam inſtitutione, ſeruorum manumiſſione, et generali ſcholae cura diſpoſuit, quod nobis ſeruauit LAERTIVS [l], quod cum Epicuri doctrina et ſcriptis non ſatis conſpirare, ſuſpicacius, quam par erat, contendit CICERO [m]. Tanti autem, vt ipſe vltimo die ad Hermachum ſcripſit [n], per quatuordecim dies, aderant veſicae et viſcerum morbi, vt nihil ad eorum magnitudinem poſſet accedere. Addit tamen: *Compenſabatur cum his omnibus animi laetitia, quam capiebam memoria rationum inuentorumque noſtrorum.* Quae ANTONINVS [o] Imperator confirmat, innuens, *eum medicis ita ſe non praebuiſſe, vt efferrent ſeſe, quaſi aliquid magni agerent, ſed vitam egiſſe optimam, et de rebus naturae, quae prius meditatus fuerat, amicis diſſeruiſſe.* Tandem, teſte LAERTIO ex Hermippo, ſeſe in balneum, aqua calida plenum demiſit, cumque popoſciſſet merum, id hauſiſſe, et dum commendaret amicis, vt dogmatum ſuorum forent memores, haec inter verba defeciſſe, poſtquam LXXI annos completos vixiſſet, LXXII iniiſſet, vnde CICERONI [p] ſeptuaginta duos exegiſſe dicitur. Acciditque mors eius Olymp. CXXVII. 2. archonte Pytharato, vt habet Apollodorus: vnde mendum apud LAERTIVM [q] omiſſa voce εἰκοστῆς, acute emendauit CASAVBONVS, male vero ſecutus eſt VOSSIVS [r]. Tantum vero fuit poſt fata quoque eius deſiderium, vt non tantum diſcipulis in maximo eſſet honore, vt poſtea dicemus, ſed et ſtatuis aliisque honoris monumentis eius coleretur memoria. Memorantur veteribus Epicuri ſex [s], a quibus Gargettius nominis fama et celebritate facile poteſt diſtingui. *Mors.*

§. IV. Etſi vero non magna tantum de praeceptore ſuo ſentiebant et iactabant Epicurei, ſed et viri ſummi philoſophum valde extollebant, quin inter eos quoque, qui philoſophiam eius reiiciebant, erant, qui de eo tanquam viro bono pronuntiantes vitam eius vehementer laudabant, negari tamen nequit. ab ipſis Epicuri temporibus ad reſtitutarum ſcientiarum aetatem, qua inceperunt viri quidam docti contra communem tot ſeculorum calumniam Epicurum defendere [t], tantam fuiſſe philoſophi infamiam, *Obiecta Epicuro vitia.*

 vt

l) ſ. 16 ſeqq. GASSEND. L. II. c. 1. p. 47.

m) De finib. L. II. c. 30. male ex hoc loco coniecit IONSIVS de Script. Hiſt phil. L. I. c. 20. p. 107. Ciceronem hoc teſtamentum νοθείας ſuſpectum habuiſſe. n) CICERO l. c. LAERT. l. c.

o) De ſe ipſo L. IX §. 42. conf. SENECA ep. 92. 66. quae Stoicorum teſtimonia probe notanda ſunt, tanquam minime ſuſpecta.

p) De fato c. 9. q) L. X. ſ. 15.

r) De hiſt. Graec. L. I. c. 21 p. 137. notatus BAYL. l. c. not. B. p. 364.

s) MENAGIVS ad Laërt. ſ. 26.

t) Mature poſt reſtitutum literis nitorem coepere viri docti communi de Epicuri impietate et mala vita ſeculi ſuffragio contradicere. Id quod imprimis a BAPTISTA GVARINO factum eſſe, eumque pro Epicuro in libro de eius ſecta verba feciſſe ait GASSENDVS l. c. L. VII. c. 7. p. 192. qui tamen fatetur, nec ſe librum vidiſſe, nec Naudaeum in Italia potuiſſe comparare, ſed ad TRITHEMIVM de Script. Eccl. prouocat, qui tamen c. DCCCVII. p. 188. ed. Fabr. nihil de eiusmodi Guarini libro habet. Prouocat etiam ad eum MORHOF. Polyhiſt. T. II. L. II. P. I. c. 7. §. 5. p. 183. ſed ſolius GADDII auctoritate, ſibi enim viſum non eſſe, fatetur. Ex quo vel plane non extare libellum, vel albis coruis rariorem eſſe concludimus. Poſt hunc M. ANTONIVS BORCIARIVS, Perutinus (non vero Pariſienſis, vt habet GASSENDVS l. c.) in dialogo de antiqua philoſophia, ANDREAS item ARNALDVS aliique diligentiſſimo HEVMANNO act. philoſ. Vol. II. p. 369 ſeqq. enu-

vt bipedum nequiſſimus, et ſcelerum tantum non omnium ſentina merito dicendus ſit, ſi vera ſint, quae ei obiiciuntur. Quae adeo fama percrebuit, vt apud homines illiteratos etiam, quique vix nomen Epicuri fando perceperunt, ſceleſtiſſimus quisque et humani atque diuini iuris, omnisque honeſtatis et religionis contemtor atque atheus prouerbiali locutione Epicureus audiat. Varia vero accuſationum ſunt capita, quae in tanti viri hiſtoria praetermitti ſine examine non poſſunt. Grauiſſimum vero quod Gargettio ſeni obiicitur ſcelus, impietas eſt, idque vel propter doctrinam vel propter vitam. Quibusdam enim nullum plane numen credidiſſe viſus eſt, precationes vero et adorationes, quod ei exprobrat PLVTARCHVS[w], non vt quidpiam his indigens, ſed prae multitudinis metu ſimulaſſe, vocesque contrarias iis, quas inter philoſophandum ederet, pronuntiaſſe, cum reuera praeter atomos ſiue indiuidua corpuſcula nihil, quod reuera exiſtat, eſſe crederet. Alii Deos quidem ſerio ſtatuiſſe concedunt, ob negatam tamen iis prouidentiam, et relegatos eos in extramundana ſpatia, ſublatamque ita et ſpem et metum futuri vel praemii, vel poenae Deos ita infirmaſſe, et a mundi vel formandi vel regendi negotio ita remouiſſe, conqueruntur, vt non queat non inter numinis hoſtes referri. Quod eleganter SENECA[x], licet alibi fateatur, ſancta eum praecipere et triſtia, ei obiecit: *Tu Epicure, Deum inermem facis, omnia illi tela, omnem detraxiſti potentiam, et ne cuiquam timendus eſſet, proieciſti illum extra metum: hunc igitur ſeptum ingenti quodam et inexplicabili muro, disiunctumque a conſpectu mortalium, non habes, quare verearis. Nulla illi nec tribuendi, nec nocendi materia eſt.* Alii doctrinam eius moralem culpant, et ob voluptatis patrocinium inter atheiſmi practici patronos numerant, vitam doctrinae conformem impie egiſſe clamitantes. Quorum ex veteribus loca adduxere GASSENDVS[y] et REIMMANNVS[z], recentiorum vero nomina indicavit HEVMANNVS[a]. Additur his, tantam fuiſſe ſectae Epicureae impudentiam, vt non erubuerit, magiſtrum ob conditum ſyſtema impium et ſublatum omnem religionis metum et reuerentiam Deum dicere[b], et LVCRETIVS[c] auſus fuerit ſcribere:

Nam ſi, vt ipſa petit maieſtas cognita rerum
Dicendum eſt, Deus ille fuit, Deus, inclute Memmi,
Qui princeps vitae rationem inuenit eam, quae
Nunc appellatur ſapientia, quique per artem
In tam tranquillo, et tam clara luce locauit.

Quinimmo, ipſius proprium fuerit, vt ſeſe Deorum aequalem iactaret[d]. Impietati adiungunt Epicuri obtrectatores malignitatem, duobus potiſſimum

enumerati, Epicuri cauſam egerunt, quos tamen omnes ſuperauit GASSENDVS, iudice BAYLIO l.c. not. M. p. 372. qui alios quoque ſuperioris ſeculi viros doctos laudat, qui pari labore apologiam Epicuri ſuſceperunt, qui videndus.

w) Adu. Coloten l.c.

x) De benefic. L. IV. c. 19.

y) L. IV. c. 1. p. 107 ſeqq.

z) Hiſt. ath. c. XXIX. p. 195.

a) Vol. II. Act. phil. p. 650. Inter hos qui omnium vehementiſſime Epicurum premit, eſt SAM. PARCKERVS de Deo Diſp. I. ſect. XII ſeqq. p. 30 ſeqq. conf. REIMM. l.c.

b) PLVTARCH. l.c.

c) de rer. natura L. V. init.

d) PLVTARCH. l.c.

Digitized by Google

mum capitibus comprehenſam, ingratitudine erga praeceptores, vana ingenii oſtentatione et intolerabili animi ſuperbia nixa, et maledicentia erga omnes philoſophos; quibus omnibus ſe praeferri, turpiſſima ambitione anhelauerit. De priori §. antecedente dictis nihil adiicimus; Poſterioris culpae reum praeter PLVTARCHVM eum agit CICERO [e], quod aduerſus Pythagoram et Empedoclem dixerit, cum et contumelioſiſſime Ariſtotelem vexarit, Phaedoni Socratico turpiſſime maledixerit, Metrodori ſodalis ſui fratrem Timocratem, quia neſcio quid in philoſophia diſſentiret, totis voluminibus conciderit. Quibus detorta in contumeliam philoſophorum nomina, et appellationes odioſae adiiciuntur, et tamen eos nefando plagio expilaſſe inſimulatur, malo, quod ſequerentur ſectatores et diſcipuli, exemplo, qualem Coloten fuiſſe PLVTARCHVS [f] operoſe demonſtrat, CICERO [g] alios quoque eo nomine accuſat. Imprimis autem turpiſſimae voluptatis reus cum cohorte diſcipulorum a veteribus peragitur, quorum criminationes ATHENAEVS [h] et imprimis SVIDAS [i] diligenter collegerunt, quos ſecuti recentiores plerique vitam ei foediſſimam, Bacchanalia, Lupercaliaque viuentem, et Heliogabali, Sardanapali, ac turpiſſimorum quorumcunque vita deteſtabiliorem exprobrant, et Epicuri hortum quaſi lupanar infame fuiſſe crepitant, enumerantes, meretrices Epicureas Leontium, Themiſtam, Philaenida, Nicedium, Erotium, Hediam, Marmarium, Bodium, Phaedrium, philoſophiae praetextu tantam contubernio Epicureo infamiam conciliantes, vt hortus Epicuri ſimilis diceretur Circes Augiaeque ſtabulis, et communi prouerbio Epicuri de grege porci nominentur. Cui opprobrio vt color inducatur, Leontium, aiunt, Epicurum ad extremam vſque ſenectutem deperiiſſe [k], et exhauſtis infami voluptatis commercio viribus morbum acerbiſſimum ſibi acceleraſſe, adeoque ex choro philoſophorum eiiciendum eſſe. Quin et hoc nomine amare traducitur Epicurus, quod diſciplinas vniuerſe oderit, et quod CICERO [l] ait, *propterea nihil oleret ex Academia, nihil ex Lyceo, nihil e puerilibus quidem diſciplinis, alios quoque ab iis deterruerit, grammaticam, poëticam, rhetoricam, dialecticam, artesque mathematicas contemſerit*, quod liberalium diſciplinarum odium graui oratione paſſim perſequitur CICERO [m]. Et hae quidem non vulgi tantum voces, ſed virorum virtute et ſapientia praeſtantiſſimorum, et maxima nominis celebritate inclytorum ἐγκλήματα ſunt, haec Zeno et ſancta eius ſecta, haec Cicero, Plutarchus, Galenus, haec eccleſiae chriſtianae antiſtites pietate venerandi Lactantius, Clemens Alexandrinus, Ambroſius [n], haec octodecim vno quaſi ore ſecula ad repurgatas vſque literas clamant et obiiciunt. Quae ſi accuſatorum numero defi-

e) De N. D. L. I. conf. GASSENDVS L. V. c. 3. p. 135. f) l. c. g) l. c.

h) L. III. p. 101 ſeqq. L. VII. p. 278 ſeq. L. X. p. 546. conf. quos alios longo agmine adducit GASSENDVS L. VI. c. 1 ſeqq p. 148 ſeqq. i) l. c.

k) LAERT. L. X. ſ. 8 ſeqq. GASSENDVS L. VII. c. 1. 2. p. 167 ſeqq.

l) l. c.

m) De N. D. L. I. de fin. L. I. II. Tuſc. L. II. Ac. Qq. L. IV.

n) Loca eorum affert GASSENDVS L. III. c. 6. p. 96. Clementis plura adduximus in Germanico Hiſt. philoſ. opere P. IV. p. 1094. dicemusque de hoc argumento P. III.

Examinantur. definienda ſunt, cauſa cadat Epicurus oportet. Nihil tamen hic auctoritatis praeiudicio dandum eſt, ſed examinanda accuſatio, excutienda teſtium fides, audiendi viri a partium ſtudio alieni, inquirendum in cauſas inuectiuarum in Epicurum, et tum demum diſtincte de ſingulis obiectorum criminum capitibus ſententia dicenda eſt, qua via incedentes, honeſtiore fama dignum et meliori affectum animo Epicurum deprehendemus. Et quod primo quidem ad religionem Epicuri attinet, negari nequit, eum non ſolum publicum Athenienſium cultum animo contemnere debuiſſe ſecundum principia ſemel electa, ſed Deum etiam a mundi huius fabrica vel conſtituenda vel conſeruanda remouiſſe, cunctaque atomorum motui permiſiſſe [o]: qua ratione eum docuiſſe, infra, vbi de theologia eius diſſeremus, luculenter probabimus. Nec negamus, grauiter ita impegiſſe Epicurum in doctrinam de Deo, eumque falſo beatitatis diuinae et motus mechanici conceptu deceptum reddidiſſe, inermem et attributis primariis deſtitutum, nondum tamen inde ſequi, quod aduerſarii eius vrgent ſuſtuliſſe eum numen ex rerum natura, quilibet videt, qui diſtincta atheiſmi notione vtitur. De religione vero eius et opinione de Diis iudicaturum eius de hoc argumento doctrinam noſſe oportet: quam cum infra, de philoſophia Epicurea dicturi, explanaturi ſimus, hic quidem praeterimus, pauca tamen monenda ſunt, quae rem luce perfundunt, et quid de religione Epicuri ſtatuendum ſit, clare, niſi fallimur, produnt. Scilicet ad inimicos Epicuri prouocamus, teſtes exceptione omni maiores. Inter hos CICERO [p] eſt, nullo, vbi poteſt loco, Epicuro parcens, qui tamen refert, *ſcripſiſſe eum libros de ſanctitate, itemque de pietate aduerſus Deos, ita editos, quaſi ſacerdos ſcripſiſſet.* Qui porro, dum abſurditatis conuincere Epicurum ſatagit [q], quod *Deos ab hominibus colendos dicat, cum Dii non modo homines non colant, ſed omnino nihil curent*, hoc ipſo inter DEI cultores Epicurum fuiſſe concedit, ſed tales, qui, vt SENECA [r] eloquentem inducit, *Deum colunt nulla ſpe, nullo pretio inducti, ſed propter maieſtatem eximiam, ſupremamque naturam.* Hoc in atheum cadere non poſſe, nemo non videt. Contemſiſſe vero Epicurum ſuperſtitioſos ritus, et tamen ſimulate egiſſe, vt eos admiſiſſe videretur, venia dignum eſſe putamus. Vt enim ineptam Graeciae de Diis ſententiam impoſſibile erat non rideri a philoſopho, ad mechanicas vniuerſi leges ſolum attento, et animam mundi non cerebrinam tantum, ſed et iniuriam in Deum, qua reliqui philoſophi idolatriam cum ſuis ſyſtematibus conciliabant, reiicienti; ita tam irreconciliabile erat vatum in philoſophos odium, tamque inexorabilis, quae ſacra publica tuebatur, lex, vt non niſi mortis periculo liceret publicam religionem contemnere. Idem itaque fecit, quod alii quoque inter Graecos

o) Eſſe viros doctos, qui contrarium ſentientes hac quoque in parte Epicuri apologiam ſuſcepere, infra dicemus, et argumenta eorum excutiemus, nos haec concedimus, conuicti, ita Epicurum ſtatuiſſe. Non enim inſtitutum noſtrum poſcit, philoſophos purgare omnes, ſed nudam veritatem hiſtoriae abiecto omni partium ſtudio exponere.

p) De nat. Deor. L. I. c. 41.

q) ib. c. 8.

r) De benefic. L. IV. c. 19.

coſ fecere philoſophi, qui ſacris quidem intererant ciuitatis, in auditoriis vero fraudes ſacerdotum, et ſtultitiam religionis vulgi diſcipulis exponebant. Hoc et Epicurus fecit, metumque et ſuperſtitionem animis eiiciendo, puriore reuerentia Deos colere diſcipulos docebat. Nec alia mens verborum LVCRETII[s]:

Quare relligio pedibus ſubiecta viciſſim
Obteritur, nos exaequat victoria coelo.

Loquitur enim de religione, quam ſceleroſa et impia facta ſaepe peperiſſe, exemplis comprobat. Ita quidem Epicurus non religionem omnem extorrem eſſe iuſſit, ſed eam admiſit, quam eius ſyſtema, Deos ſumma maieſtate ſine cura, ſine labore conſtituens, requirebat: quam ea pietatis parte, quae ob poenas tantum et praemia Deum colit, eſſe praeſtantiorem, tot amoris puri apologetae, tuiti ſunt. Cogitandum etiam Epicurum non cum Chriſtiano doctore, ſublimioribus luminibus inſtructo, ſed cum reliquis philoſophis comparandum eſſe, et meliorem fuiſſe hac in parte Ariſtotele, qui Deum ſuum primum motorem a mundi fabrica et prouidentia non minus remouit, ſpeique et metui diuinorum nullum locum reliquit, nec vllam reuerentiam vel pietatem ei debitam praeſcripſit, et tamen per tot ſecula ſine inuidia toleratus eſt. Multum vero pro Epicuri cauſa facit, quod a nemine ob doctrinarum impietatem vsquam Athenis inter tot accuſationes aduerſariorum. in iudicium vocatus legatur, quod tamen Anaxagorae, Socrati, Ariſtoteli, Theodoro, Diagorae accidiſſe legimus. Nam quaecunque etiam inter ſyſtema eius et religionis publicae placita fuerit diſcordia, ſequitur tamen inde, non docuiſſe tantum, ſed vixiſſe quoque cum diſcipulis ita, vt impietatis ſuſpicionem nemini excitarent: quod facile fieri potuit, ſi Deum propter maieſtatem et excellentiam coluerunt. Expendi vero et hoc volumus, Epicurum ita de Diis ſtatuendo cum phyſiologiam ſuam Stoicae opponeret, tolerabilius de Deo erraſſe, quam Stoicos, pantheiſmum plane impium introducentes, et tamen pro ſancta ſecta habitos, licet fateamur, capitali errore vtrumque peccaſſe, Zenonem et Epicurum. Neque nos valde mouent, quae PARCKERVS[t], inuidioſa conſequentia contra Epicurum vrget, infra expendenda: valde enim, certi ſumus, corrumpi hiſtoriam philoſophicam, ſi ex concluſionibus per conſequentias quasdam ex philoſophorum decretis elicitis de eorum opinionibus iudicamus. Quod vero Dei inſtar coluerint Epicurum aſſeclae, ex adductis locis probari non poteſt, quae aliud euincunt nihil, quam homines hos, de ſumma in perſpicienda rerum natura ſapientia magiſtri perſuaſos, eum ſupra humani ingenii conditionem extuliſſe, et ſimilitudinem diuinitatis, ſenſu Epicureo[u], in eo quaeſiuiſſe: certe, quicquid in eo peccatum eſt, non Epicuro, ſed ipſis auctoribus tribuendum eſt. Quae de eius ambitione et contemtu ac ingratitudine erga philoſophos, imprimis

s) Lib. VI. v. 80 ſeqq.

t) l. c. p. 30 ſeqq.

u) Deos enim ſuo modo hominibus ſimiles putabant, alia huc pertinentia affert GASSEND. L. IV. c. 6. p. 121 ſeqq.

primis praeceptores, dicuntur, et maledicentiam arguunt, ea vna voce, poſtquam iſta retulerat LAERTIVS[x], refutat: *μεμήνασι δὲ οὗτοι, inſaniunt hi homines*, ſtatimque ad humanitatem, pietatem, manſuetudinem viri optimi[y] prouocat, vt demonſtret, fuiſſe has calumnias Timocratis et Stoicorum. Quod vero ſyſtematis gloriam ſibi vindicauit ſoli, in eo non magis peccauit quam Zeno, qui ſuffurando reliquis doctrinas miſerumque centonem conſuendo, alienis ſuperbiuit plumis, nec ingratus magis eſt quam Plato et Ariſtoteles, qui cum a praeceptoribus multa accepiſſent, ſibi ſyſtematis, adeoque totius aedificii rite exornati gloriam aſſerebant. Alia non vrgemus copioſe et erudite allata a GASSENDO[z], hoc vnum adiicientes, patere ex LVCRETIO[a], Democriti, a quo multa accepit philoſophia Epicurea, venerabilem inter eos fuiſſe memoriam, qui Epicurum ſequebantur. Ex quibus patet, diſcipulos quoque non minus, quam magiſtrum, iniuſte criminatos fuiſſe obtrectatores. Nulla vero in re magis calumnia frontem prodidit impudentiſſimam, quam in obiecta Epicuro gula et impura Venere. Aliud enim non Diocles tantum teſtatur, Epicuri epiſtolae loquuntur, Athenaei epigramma innuit, quos teſtes producit vitae maxima ſobrietate et continentia actæ LAERTIVS[b], ſed et ipſae obtrectatorum confeſſiones euincunt, quas apud CICERONEM[c], PLVTARCHVM[d], SENECAM[e] legent, qui vno Senecae loco ſupra adducto contenti non ſunt. Incontinentiae vero et amoribus, quibus criminibus inſimulatur Epicurus, vt taceamus corpus calculi doloribus impeditum, vnum ex Stoicorum cenſu Chryſippum opponimus, teſtem inter acerrimos Epicuri hoſtes maximum, quem, Epicurum erga mulieres ἀναισθητὸν dixiſſe, ſupra ex Stobaeo obſeruauimus. Et quae quaeſo potuit regnare luxuria, qui irritari Veneris cupiditas, vbi prandium ne aſſe quidem conſtat, quod de Epicuro teſtatur SENECA[f], gloriante, *non toto aſſe ſe paſci, Metrodorum, qui nondum tantum profecerit, toto; et vbi ſumma voluptas eſt aqua et polenta aut fruſtum hordeacei panis?* Quibus et aliis de Epicuri frugalitate et ſobrietate a ſe prolatis teſtimoniis opponit TH. GATAKERVS[g], Timocharis, vel Timocratis potius, narrationem, minam integram in victum diurnum quotidie impendere ſolitum, idque, putat ipſum alibi de ſe eſſe profeſſum, *certos vero*, quod SENECA[h] monet, *habuiſſe dies, quibus maligne famem extingueret, viſurus an aliquid deeſſet, ex plena vel conſummata voluptate, vel quantum deeſſet, et an dignum, quod quis magno labore penſaret.* Verum ſi non bonam fidem, certe attentionem deſideramus in viro alias optimo et in veterum lectione exercitatiſſimo, qui vero nimio erga Stoicos affectu in tranſuerſum agi ſe paſſus eſt. Si enim totum, ad quem prouocat, locum LAERTII[i] vel legiſſet, vel adduxiſſet

x) Lib. X. ſ. 9.
y) Confirmat haec CICERO de fin. L. II. c. 25. 31. Tuſc. Qq. L. II. c. 19.
z) Lib. V. c. 6. 7. p. 141 ſeqq.
a) Lib. III. v. 372. L. V. v. 621.
b) ibid. ſ. 11.
c) Qq. Tuſc. L. V.
d) Adu. Colot. l. c.
e) Ep. 21. alia veterum loca collegit GASSENDVS L. VI. c. 3 p. 153.
f) Epiſt. 18.
g) In praeloq. ad ANTONIN. de ſe ipſo p. m. 7. ed. Lond.
h) l. c.
i) Lib. X. ſ. 7. vbi tamen Timocratis mentio non fit, res vero ipſa tangitur.

xiſſet etiam, patuiſſet ipſi et lectori, deſumta haec eſſe ex epiſtolis Epicuri ad Leontium, a Stoicis mala fide illi ſuppoſitis, et palpaſſet contradictionem, additur enim corpore adeo miſerabiliter affectum fuiſſe, vt multis annis e ſella ſurgere non potuerit, et hic tamen ſtrenue Baccho Venerique litaſſe dicitur Stoicis, qui non recordabantur, cum haec ei affingerent, mendaces oportere eſſe memores. Certe Timocrates transfuga ſuſpectae fidei teſtis eſt, nec vero diſſimile, hominem apoſtatam a conuiuiis ſolennioribus, quae more omnium fere philoſophorum inter Athenienſes Epicurus interdum inſtituit, et celebrari etiam poſt mortem iuſſit, occaſionem calumniae arripuiſſe. Nec a ſcortorum, quae, hortos Epicuri frequentaſſe, negari non poteſt, conuerſatione Epicurus incontinentiae accuſari poteſt; vt enim ſupra docuimus, et animi inclinatione abhorruiſſe illum ab iſto feminarum commercio, et corporis infirmitate fuiſſe inhabilem, ita recordari lectorem volumus, quod aliquoties monuimus, ſcorta Graeciae nobiliora elegantiorum literarum et philoſophiae eruditionem admodum affectaſſe, et ideo celeberrimorum philoſophorum frequentaſſe ſcholas [k], quorum tamen ideo caſtitas non niſi ab iniquiſſimis obtrectatoribus in ſuſpicionem adducta eſt, vt Socratis, Platoniſque, virorum morum ſanctitate venerabilium exemplo conſtat. Id cum Epicuro quoque factum ſit, non magis illum ſuſpectum reddit, quam ex philoſophorum choro quemuis alium. Nec infamiae fidem facit Leontium, Metrodori concubina, hoc enim moribus Graeciae non erat contrarium vel inhoneſtum [l], ſed ad contubernium Epicureum non pertinebat, in quo philoſophiam tantum eo ſucceſſu didicit, vt Theophraſto bellum indicere auderet, vt ſuo loco dictum. Nihil vero magis Epicuri in hac parte innocentiam probat, quam telum, quod in eum torſere aduerſarii fortiſſimum, foediſſimae illae epiſtolae, ex qua ſentina tota calumniarum in Epicurum profluxit colluuies. Obſeruat enim LAERTIVS [m], Diotimum, (Theotimum vocat ATHENAEVS,) Stoicum infeſto erga Epicurum animo quinquaginta laſciuas circumtuliſſe epiſtolas, veluti ab Epicuro ſcriptas, easque, quae Chryſippi ferebantur, veluti ſub Epicuri nomine, in volumen congeſſiſſe: refertque ATHENAEVS [n], ex Demetrio Magnete, Zenonem Sidonium detecta fraude, Theotimum in iudicium vocaſſe, cumque calumniae conuictum capitis poenas luiſſe. His itaque ex fontibus ſi accuſationes aduerſarii Epicuri hauſerunt, quis vel mediocri attentione praeditus fidem illis dabit? et annon innocentiae et ſanctitatis teſtimonium eſt, obtrectatores ad iſtas fraudes confugiſſe, id non facturos, ſi vera ei obiicienda inueniſſent. Reieciſſe Epicurum non omnes diſciplinas, ſed inutiles ſui temporis nugas, in quibus Graecia ſeneſcebat, infra magis commode docebimus: hic vnius CICERONIS [o] teſtimonio contenti erimus, quod rem

k) Ad faciendam fidem legenda MENAGII hiſtoria mulierum philoſophantium. Nos pleraſque hactenus ſuis locis inſeruimus.

l) Secundum Graeciae vero mores iudicandum hic eſt, ad quod non attenderunt, qui cum Chriſtiano philoſopho Epicurum comparantes, ἀταξίαν in eo tantum deprehenderunt: ſecundum hanc enim regulam ne Socrates quidem vitio caret.

m) Lib. X. ſ. 3.

n) Lib. XIII. p. 611.

o) De fin. L. I.

prorſus conficit. Ita vero eloquentiſſimus Tullius, ſatis alias in Epicurum acerbus: *Quod Epicurus parum tibi videtur eruditus, ea cauſa eſt, quod nullam eruditionem eſſe duxit, niſi quae beatae vitae diſciplinam iuuaret:* et paucis interpoſitis: *Non ergo Epicurus ineruditus, ſed ii indocti, qui quae pueros didiciſſe turpe eſt, ea putent ad ſenectutem eſſe diſcenda.* In quibus Socratis potius diſcipulum, quam bonarum artium oſorem agnoſcas.

Cauſae odii et calumniarum in Epicurum.

§. V. Mirari poſſet quiſpiam, qui factum ſit, vt vir innocentis vitae ſceleriſque purus tantis criminationibus diffamatus ſit, niſi temporis, quo viuebat, circumſtantiae cauſas nobis expromerent apertiſſimas p). Inter eas primo merito loco ponimus naſcentis vno tempore ſectae Stoicae et Epicureae aemulationem. Viuebant enim caputque extollebant eodem tempore Zeno, Stoicae, et Epicurus, Epicureae ſectae conditores, nempe circa Olymp. CXX, quamuis hic illo fuerit iunior, aſt qui ante eum tamen fato functus eſt. Zenonis vero animi character, ingenii et temperamenti natura et inclinatio moresque in Cynica ſchola formati, quales fuerint, ſupra, *capite nono*, copioſe enarrauimus, oſtendimusque non natura tantum animo fuiſſe ſubtriſti, melancholico et difficili, ſed et Antiſthenis educatione ad id philoſophiae genus adductum, quod naturam hominis non vincere tantum, ſed excedere quoque, et rigidiſſima virtute humanitatem exuere tentabat. Quam diſciplinam quamuis reliquiſſet, placebat ei tamen virtus Cynica, ad quam philoſophiam, quam condebat, moralem viam quandam breuem eſſe cupiebat. Hinc conſideratae in abſtracto virtus et ſapientia, et neſcio quae conſummata ſapientis idea animo efficta, quam nec moralis hominis natura effingere, nec vero effectu tueri quiſquam poterat. Cumque pleraque aliis philoſophis ſuffurando ſubtraxiſſet, vt noua viderentur, terminos immutauit loquendi, aliasque vocum et locutionum ſignificationes et definitiones induxit, quae licet parum noui exhiberent, paradoxam tamen, et inuſitatam pollicebantur ſapientiam. Ita vero Zeno ambitioni natura ſua litans, et nomen et famam atque opinionem viri ſancti et ſapientis obtinebat, ſummoque in loco erat apud Athenienſes. Quos vt philoſophiae μετεωρίζοντι eo melius aſſueſceret, rigidam virtutis ideam vita quoque et veſtitu effingebat, ſermonemque, veſtitum, conuerſationem, paraeneſes ita attemperabat ſcopo, quem ſibi fixerat, ſuo, vt et ipſe, et qui eius exemplum ſequebantur, Stoici inter ſancta ingenia, quae ſola philoſophorum nomine digna eſſent, connumerarentur. Quae omnia cum ſupra luculentis veterum teſtimoniis probata dederimus, in praeſentia pluribus non moramur. In omnia alia et contraria prorſus concedebat Epicurus. Is natura propius ſanguineo accedens temperamento, cum educatione per varia hominum genera, quibuſcum conuerſandum ei fuerat, eſſet iactatus, humanis erat et ſocietati maxime conuenientibus moribus, iucundus, facilis, et attrahendis animis valde idoneus.

p) Elegantiſſimam eruditionem in his fuſe explicandis adhibuit GASSENDVS L. III. c. 1 ſeqq. p. 79 ſeqq. conf. BAYLE Dict. l. c. not. N. p. 370 ſeqq.

neus [q]. Non latebat hominem ſatis acute videntem meteorologia Stoica, quae plus poſcebat ab homine, quam vel natura promittebat, vel permittebant vires, et plus verbis iactabat, et ſimulatione effingebat, quam praeſtabat re ipſa, et virtus haud fictae imagini reſpondebat. Nec fallebant hominem ad antagoniſtarum vitam moresque valde attentum Stoici, paſſim hypocriſi affectata vehementer famam proſtituentes, atque exiſtimationem. Ad quem lapidem, ne et ipſe impingeret, cui tandum, quod in aliis carpebat, ratus, et non admirationem magis, quam imitationem philoſophia ſua efficere tentans, ad temporum ſuorum genium humanique animi, naturalem, quam vbique in votis habent mortales, inclinationem, reſpexit, et philoſophiam ſuam ei attemperauit. Cumque voluptatibus totam veluti immerſam videret Graeciam, et, philoſophorum inanibus, quibus otioſa ingenia detinebant, diſputationibus eam emendari minime, obſeruaret, naturalem voluptatis rationem, humanis quaſi impreſſam deſideriis finem totius, quam meditabatur, philoſophiae eſſe iuſſit, qua et anima et corpus eo ſtatu viget, quo dolore, aegritudine, et moerore vacuus homo, ſibimet ſufficiens contentus laetusque viuit, eamque vitae beatitatem conſequitur, qua tranquillo animi reliquarumque partium, quibus conſtat, ſtatu fruitur: ad quam εὐθυμίαν voluptatemque animi ſtantem, vt dicere ſolebat, Democritum quoque hominis reduxiſſe felicitatem *capite vndecimo* demonſtrauimus. Hunc Epicuri finem fuiſſe in ſequentibus pluribus demonſtrabimus, et ipſe *epiſtola ad Menoeceum* luculenter expreſſit [r]. Ita vero ſperabat fore, vt cum foedis corporis voluptatibus nihil ad beate viuendum ſe proficere, nec expleri deſideria ſua cernerent [s], virtutem, qua iſta εὐθυμία paratur, ſublata illa horrida et ſqualente, qua eum deformauerant Stoici, facie, amplecterentur, eam ipſam, quam tam anxie quaerit humanus animus, felicitatem, laetamque ac beatam in ea vitam inuenientes. Huic philoſophiae nihil tricarum prodeſſe videbat Epicurus, quibus tanquam ſpinis pungebant, non ſatiabant Stoici, et ad hunc finem totam philoſophiam reuocabat, reducta, quae in obliuionem venerat, magni Socratis regula, cuncta in diſciplinis ad mentis emendationem et felicitatem eſſe reuocanda. Vt vero, quam in his nugis ceperat Graecia, iucunditatem euerteret, perſpicuitatem verborum adhibuit, eaque fini certa deſcripſit axiomata, quibus et veritatem facile quis poſſet aſſequi, et contentioſas philoſophorum ſtrophas auertere. Magno hoc factum eſſe ſtudii philoſophici emolumento, cogitari facile poteſt. Nam ita inanes voces et ſine mente ſoni, principia precario adſumta, vel vaga et incerta, et ſpinoſa atque difficilis ſubtilitas, Academicorum, Dialecticorum, Stoicorum, quae verum philoſophiae vſum in vanam loquacitatem et diſputationem altercationes ſine fine reciprocatas mutauerat, ſicque difficillimum fecerat philoſophiae laborem, eiiciebantur, et iuuenes docebantur ipſa natura et experientia duce

 phi-

q) Τὴν φιλανθρωπίαν πρὸς πάντας in eo vehementer laudat LAERT. L. X. ſ. 10. Ciceronis teſtimonium ſupra adduximus.

r) LAERT L X ſ. 122 ſeqq.

s) Ideo reprehendebat Cyrenaicos, vt ex rata ſententia decima apud LAERT. L. X. ſ. 142. patet,

Digitized by Google

philoſophari, et fieri hoc quidem ſenſu, quo Heraclitus profeſſus eſt, αὐτοδίδακτοι. Cumque proprie non minus, quam perſpicue, omiſſa eloquentiae turgidae et alta petentis affectatione doceret, ſicque facile intelligeretur, non potuit non philoſophia eius magno applauſu recipi, factumque inde eſt, vt ex aliis ſectis multi ad eum, miſſis prioribus magiſtris, accederent, nemo, qui nomen ei dediſſet, praeter vnum Timocratem, fratris Metrodori reprehenſionibus exacerbatum, ab eo diſcederet vnquam, id quod peſſime habuit reliquos philoſophos, amare ideo Epicurum ſugillantes [l]. Neque tamen his contentus Epicurus, cum acriter contra eum Stoici inſurgerent, magno animo illis reſtitit, inſultus repreſſit, hypocriſis laruam detraxit, inanem et magna promittentem, nihil eorum vero praeſtantem philoſophiam denudauit. Quis non, ſine enarratore, ex his coniiciet, Stoicos, ſuperbum hominum genus, quod ſibi ſoli placebat, ſeque omnibus praeferebat aliis, in furias actos et rabiem? quis miretur, homines, hos vindictae ſtudio accenſos omnia auſos eſſe, quaecunque ad detrahendam hoſti tam formidabili famam et diminuendam fidem facere, dedecusque atque infamiam ei conciliare apta eſſent? Et haec primaria cauſa eſt, quae tot calumnias Epicuro peperit. Aliam obtulit ipſa Epicureae philoſophiae natura et conſtitutio. Voluptate tanquam fine vltimo condidiſſe quaſi acerbam ſapientiae medicinam Epicurum, modo diximus Hinc illae lachrymae, hinc illi clamores Stoicorum, quibus ad rauim vſque Epicurum infamabant. Cum enim propudioſae, quae Graeciam omnem, et praecipue Athenas, occupauerat, voluptati, Cynicis praeceptis excitati et armati, bellum indixiſſent, ipſaque voluptatis doctrina Cyrenaicae ſectae dogmatibus et indigna philoſophorum multorum vita, vehementer iam eſſet ſuſpecta, exoptatiſſima haec occaſio fuit, inuidiam Epicuro conflandi, eumque pro illius voluptatis magiſtro publice declarandi, quam bonus quisque, paululum e coeno vulgi emergens, ſi non facto et vita, verbis tamen execrabatur et oderat. Quod vt eo facilius crederetur, nec mendaciis parcebant, nec ſuſpicionibus, et non vulgi tantum rumuſculos captabant, ſed et narratiunculas excogitabant, vt iucundas et curioſas Athenienſium aures demulcentes, ita Epicurum in foedae voluptatis ſuſpicionem quam maxime adducentes. Id quod eo minore labore potuit fieri cum Epicurus et vitam ageret in hortis tranquillam et a turba remotam, hominibusque paucis innoteſceret, et voluptates corporis, quatenus ad mentis tranquillitatem pertinent, et virtute parantur, non reiiceret: certe tam veriſimile id fecere Stoici, vt apologiam pro ſe ſuaque philoſophia facere Epicurus aliquoties opus haberet. Cumque his omnibus accederet longe alius, quam publica ciuitatis religio poſcebat, de Diis conceptus, et doceret Epicurus vulgi de Deo opiniones eſſe falſas [m], tolleretque is omnem numinis circa res hominum curam, quam ad alterum extremum decur-

l) Percunctanti ex Arceſilao, cur ex diſciplinis aliis plerique ad ſectam Epicuream tranſirent, ex Epicureis vero nullus ad aliam ſe ſectam conferret, reſpondit Arceſilaus: quia ex viris quidem galli fiunt, ex gallis vero viri nunquam LAERT. L. IV. ſ 43. alludens ad Gallos ſacerdotes Cybeles exſectos et effeminatos.

m) IDEM L. X. ſ. 123.

decurrentes Stoici ad fatalem vſque neceſſitatem extendebant, pietas ita quoque Epicuri a Stoicis culpata totam voluptatis doctrinam mirum in modum fecit ſuſpectam et exoſam. His artibus vſa ſuperſtitio et fraus, quem rationibus philoſophicis non poterat, calumniis aggrediebatur, et fictis etiam ac propudioſis audacium ingeniorum fabulis opprimere tentabat, qua ratione Diotimum epiſtolas ſpurciſſimas ſuppoſuiſſe Epicuro ſupra notauimus, et Cleanthem Chryſippum, Timonem, huiusque generis alios feciſſe vetus tradit hiſtoria[x]. Negari tamen nequit, abuſum doctrinae moralis Epicureae, qua homines fœdæ voluptati litantes patrocinium licentiae quæſiuere, contuliſſe multum, vt infamia illa in ipſam deuolueretur Epicuri philoſophiam, quales Alcaeum et Philiſcum, Epicureos fuiſſe, a Romanis vrbe eiectos, eo quod multarum flagitioſarumque libidinum auctores eſſent adoleſcentibus, AELIANVS[y] narrat. In his culpa quidem Epicurum non premebat, qui ſancta praecipiebat; hi enim, recte monente SENECA[z], *non ab Epicuro impulſi luxuriabantur, ſed vitiis dediti luxuriam ſuam in philoſophiae ſinu abſcondebant, et eo concurrebant, vbi audiebant, laudari voluptatem; nec aeſtimabant illam voluptatem Epicuri, quae ſobria et ſicca eſſet, ſed ad nomen ipſum aduolabant, quaerentes libidinibus ſuis patrocinium aliquod ac velamentum*: ſed hoc aduerſarii, et vulgus rerum non ſatis intelligens ipſi poſtea Epicuri philoſophiae, tanquam turpiſſimae voluptatis magiſtrae, adſcripſit. Haec circa ipſam Epicuri aetatem enata, cum indies Stoicorum numerus et auctoritas apud plebem creſceret, non potuere non ſucceſſu temporis, fabulis et narratiunculis et vulgi et Stoicorum, vbique Epicureos vellicantium incrementa capere, et in publicam tandem degenerare traditionem: qua tanquam torrente abrepti viri quidam graues, ſed ab Epicurea philoſophia alieniores, Cicero, Plutarchus, Galenus[a], et ex Patribus eccleſiae haud pauci, male de Epicuro ſentire coeperunt, licet tanta fuerit apud eos interdum veritatis vis, vt contraria de eo teſtari non omitterent, et quae contra eum dixere, ex communi magis hominum opinione et rumore vulgi, quam ex rei veritate dicta eſſe proderent, certe ſibi haud ſemel contradicerent, ſicque ſaepius fidem ſuam euerterent. Addi hic merito debet poetarum et comicorum licentia, quibus ſolenne fuit mordaci ſtilo philoſophorum famam confodere, quique aegre ferebant, artes ſuas tanquam inanes in Epicuri hortis traduci. Cum itaque impune in theatro mentiendi et calumniandi licentia gauderent, Epicurum, vulgi et Stoicorum

x) Cleanthem Epicuri voluptatem virtuti imperantem ita imagine depicta traduxiſſe refert CICERO de fin. L. II. Chryſippum ſimilia in Epicurum auſum Oenomaus tradit apud EVSEB. praep. L. VI. c. 6. Timonis Sillographi ſatyrae in Epicurum fragmentum exhibet ATHENAEVS L. VII. p. 279. Nec Epictetum ab hoc ſectae ſuae affectu liberum fuiſſe ex LAERTIO L. X. et ARRIANO L. II. c. 20. palam eſt. Ita Philaenidi quoque feminae Epicureae caſte et ſancte viuenti foedum carmen ſuppoſuit Polycrates ſophiſta, eique adſcripſit Chryſippus, vt diffamaret diſciplinam Epicuream, vid. ATHEN. L. VIII. p. 335. ita etiam cum Archeſtrati gaſtronomia Epicureis tributa eueniſſe idem prodit L. III. p. 101. Perperam itaque negat PARCKERVS de Deo Diſp. I ſect. 14. p. 34. eſſe aliud exemplum librorum Epicuro ſuppoſitorum, praeter Diotimi epiſtolas.

y) Lib. IX. c. 12. conf. CICERO orat. in Piſon.

z) De vita beata c. 12.

a) Loca eorum habet apud GASSENDVM c. VI. p. 96 ſeqq quibus ex dictis cauſis parum lucratur PARCKERVS l. c. p. 36 ſeqq.

Digitized by Google

rum dicteriis ſatis iam per Graecum et Romanum orbem diffamatum conuitiis et dicteriis laceſſere, et de eo tanquam nequiſſimo hominum turpia quaeuis comminiſci non erubuerunt [b]: quibus ſophiſtae et rhetores, qui inimicum habebant Epicurum, inanem loquacitatem exſibilantem, auxilia ferebant, et eloquentiam in Epicuro traducendo exercebant. Mirum itaque videri debet nemini, Epicurum, quem dignam philoſopho vitam duxiſſe ſupra euicimus, tantam per tot ſecula infamiam meruiſſe, et innocentiam calumniae ad tempus ſuccubuiſſe. Viderunt tamen hoc viri perſpicaces et magni quoque, qui alia longe in Epicuri philoſophia deprehendentes, dignitati, ingenio, et auctoritati ſuae, quae longe maxima fuit, non indecorum exiſtimauerunt, ei nomen dare, dabimusque in ſequenti huius hiſtoriae parte numerum virorum ſummorum apud Romanos, quibus Epicurea philoſophia prae aliis ſectis placuit, licet apud popellum infamis eſſet, et tanquam ſcelerum ſentina traduceretur.

Amici et ſectatores.

§. VI. Minime tamen impediuit tanta, qua Epicurum perſequebatur ſecta Stoica, inuidia, quo minus non amicis tantum gauderet plurimis, ſed et diſcipulos et ſectatores nanciſceretur plures, quam odium Stoicorum ferre poterat. Philoſophabantur autem cum eo tres fratres, Neocles, Chaeredemus et Ariſtobulus [c], otio philoſophico in horto fratris toti dediti [d], eiusque beneficentia ſuſtentati [e]. Ex familiaribus imprimis Metrodorus Polyaenus et Hermachus, Mus etiam, ſeruus eius, eminuerunt. Et METRODORUS quidem, ſi pleroſque audias, Lampſacenus [f], ſecundum aliquos [g] Athenienſis fuit, qui ſine dubio in eius notitiam venit, cum Lampſaci moram Epicurus ageret. Leontium concubinam aluiſſe ſupra monuimus, certe liberos ſuſcepit, quorum curam Idomeneo moribundus commendauit Epicurus, cum is ante hunc fatis conceſſiſſet, LIII annos natus [h]. Nunquam vero, ex quo in Epicuri venerat notitiam, ab eo diſceſſit, niſi ſex menſes, quibus cum domi abfuiſſet, ad Epicurum reuerſus eſt [i]. Tantaque felicitate Epicuri philoſophiam aſſecutus eſt, vt non tantum alter paene Epicurus Ciceroni audiat, ſed LAERTIUS [k] quoque teſtetur, morum placidiſſimorum bonitate et intrepido contra moleſtias mortemque ipſam fuiſſe animo, qui libros quoque enumerat, quibus aduerſus ſophiſtas, dialecticos, et Democritum etiam inſurrexit [l]. Valde in eum linguae calamique frena laxarunt, qui Epicuri ſcholam criminati ſunt, ex quibus CICERO [m] hunc Epicuri collegam ſapientiae multa impudentiora recitaſſe, ait, accuſare enim

Metrodorus.

fratrem

b) Exempla eius ſunt apud ATHENAEUM L. III. p. 103. L. VII. p. 173.

c) LAERT. L. X. ſ. 10.

d) Hinc illud Neoclis λάθε βιώσας teſte SUIDA in Neocle T. II. p. 608. quod ſingulari diſſertatione impugnauit PLUT.

e) LAERT. l. c.

f) STRABO L. XIII. Alius eſt ab illo Anaxagorae familiari, cuius meminit LAERT. L. II. ſ. 11.

g) IONSIUS Hiſt. phil. L. I. c. 20. p. 109. qui Lampſacenum dici à mora putat. Res ad locum LAERTII L. X. ſ. 22. redit, vbi poſt Metrodorum, Stephani editio legit Ἀθηναῖον. Meibomiana τὸν Ἀθήναιον, quod peculiare Athenaei nomen notat, et alium a Metrodoro diſtinctum indicat, conf. MENAG. MEIBOM. ad h. l. GASSENDUS l. c.

h) LAERT. ſ. 19. 23. Idomeneus vero ſororem Metrodori Batidem in coniugio habuerat.

i) ibid. ſ. 22.

k) ſ. 19.

l) Conf. GASSEND. l. c. IONS. l. c. FABRIC. Bibl. Gr. Vol. II. p. 312.

m) Tuſc. Qq. L. III.

Digitized by Google

fratrem ſuum Timocratem Metrodorum, quod dubitet omnia, quae ad beatam vitam pertineant, ventre metiri; et PLVTARCHVS[n] obiicit, ſcripſiſſe ad Timocratem: *nihil attinet, o Timocrates, Graecos ſeruare, et ſapientiae ergo coronas ab iis reportare, ſed comedere ac potare vinum, quantum et non noceat, et gratum ſit ventri.* Quae tanta videntur Oxonienſi epiſcopo[o], valde in Epicurum odio accenſo, vt qui talia ſcribere non erubeſcant, non opus habere dicat, vt iis commentis et fabulis infamia creetur, cum ad libros prouocent Cicero et Plutarchus, probarique nequeat, ficta ea monumenta fuiſſe, quibus nituntur. Quae etſi magno ardore proſequitur eloquentiſſimus praeſul, facile tamen ex iis poſſunt retundi, quae ſupra de ſimilibus, quae in Epicurum dictae ſunt, criminationibus monuimus. Vnum hoc totum argumentum vi ſua ſpoliat, cuncta redire ad Timocratem, Metrodori fratrem, offenſa eius permotum, vt ſectam relinqueret, qui in libro *de laetitia* myſticam illam ſynagogam, ſiue arcana conuenticula nocturnasque illas philoſophandi conſuetudines perferre ſe non potuiſſe, taliaque potiſſimum de fratre et praeceptore ſcripſerat[p]. Aſt quis apoſtatae, quis inimici fide ſtabit? quis fratrem criminantem aequus audiet? quem innocentiſſima quaeque in fratris odium vertiſſe facile probari poteſt[q]. Ceterum cum aliis Metrodoris, praeſertim Stratonicenſi, qui ex Epicuri ſecta ad Carneadem, humanitate et beneuolentia eius inuitatus defecit, confundendus non eſt, quem Epicuro feciſſe coaeuum, indeque Carneadem quoque Epicuri tempore viuentem aſſeruiſſe FOVCHERIVM, fundamento et veritate deſtitutum, ſupra *capitis ſexti ſectione tertia* monuimus[r]. Alter Polyaenus Athenodori filius, ipſe quoque Lampſacenus, a Philodemo apud LAERTIVM[s] laudatur tanquam modeſtus et amabilis, quibus potiſſimum moribus Epicurei ſe commendabant, magnum vero mathematicum fuiſſe, CICERO[t] teſtatur. Hermachus Agemarchi filius, Mytilenaeus fuit, paupere patre natus, ſed quem ex rhetorum ſcholis abductum tanta felicitate praeceptis philoſophiae ſuae imbuit Epicurus, vt ipſum moriens ſcholae ſuae praefecerit[u]: qui quam carum eum habuerit, in teſtamento prodidit. Scripſit is *aduerſus Platonem*, itemque *aduerſus Ariſtotelem*, et *epiſtolica XXII. de Empedocle*[x], aitque LAERTIVS[y], libros eius fuiſſe pulcherrimos. Mus ſeruus fuit Epicuri, teſtamento tamen eius libertate dona-

Polyaenus.

Hermachus.

Mus.

n) Adu. Colot. l. c.

o) l. c. ſect. XIV. p. 37.

p) LAERT. ſ. 6.

q) Criminatur Timocrates contubernium Epicureum, bis in die ibi nimiis delitiis ſolutos vomere ſolitos fuiſſe, apud LAERT. l. c. ſed maledicentiam hominis, anſam ex alia longe occaſione calumniae quaerentis, prodit CELSVS de re med. L. III. c. 21. qui refert, Metrodorum, aquae intercutis morbo tentatum, cum ſitim neceſſariam aequo animo non ferret, vbi diu abſtinuiſſet, bibere ſolitum, ac deinde euomere. Hac via aliae quoque calumniae contra Epicureos enatae ſunt.

r) Locus LAERTII L. X. ſ. 9. ab interprete male intellectus, ſeduxit viros doctos, vt contra temporum rationes Metrodorum hunc Epicuro coaeuum facerent, nec ſatis his difficultatibus ſe expediuit GASSENDVS L. IV. c. 8 p. 127. MENAG. ad l. c. Laërt. IONS. de Script. hiſt. phil. L. IV. p. 350. Recte vero vidit P. BAYLE Dict. l. c. not. D. p. 365. verba Laërtii non ad Epicurum, ſed ad Carneadem referenda eſſe, quem humanitate omnibus praeſtitiſſe l. c. docuimus.

s) LAERT. ſ. 24.

t) Acad. Qq. L. 4. c. 33.

u) LAERT. ſ. 25.

x) ibid. IONS. L. II. c. 1. p. 109.

y) l. c.

Digitized by Google

donatus, quem inter illos, qui cum Epicuro philoſophati ſunt, celeberrimum fuiſſe Laertius[z] docet. Recte itaque inter ſeruos refertur, qui philoſophi euaſere, a Gellio[a] et Macrobio[b]. Praeter hos magna familiaritate Epicuro iuncti erant Leonteus Lampſacenus, quem vnum ex ſummis Epicuri diſcipulis Plutarchus[c] appellat; Colotes item Plutarchi potiſſimum libris impugnatus, qui tamen diuerſus videtur a Colote Lampſaceno, quem Menedemum Cynicum praeceptorem habuiſſe refert Laertius[d]: tum Idomeneus, *a vita ſpecioſa*, vt ſcribit Seneca[e], *ab Epicuro ad fidelem ſtabilemque gloriam reuocatus, rigidae tunc potentiae miniſter et magna tractans;* ad quem ſcriptas literas exhibet Laertius[f].

Timocrates. Alios in teſtamento Epicuri nominatos ſilentio praeterimus. Timocratem vero Metrodori fratrem ſcholam reliquiſſe et infamaſſe, iam diximus, tantaque fuit inter vtrumque fratrem diſcordia, vt et ſcriptis inter ſe certaſſe veteres tradant[g]. Pollicem itaque premere non poſſumus, viris doctiſſimis et in hiſtoria veterum literaria exercitatiſſimis, Io. Ionsio[h] et Io. Alb. Fabricio[i], qui Timocratem, Demetrii filium, Potamonium, quem in teſtamento haeredem ſcripſit Epicurus[k], eundem putant, cum Timocrate. Metrodori fratre. Vt enim Laertii teſtimonio conſtat, viuo adhuc Epicuro a ſchola defeciſſe hunc Timocratem[l], et adducti teſtes referant, ipſum fratrem contra eum ſcripſiſſe, quod etiam ex loco Ciceronis ſupra laudato manifeſtum eſt, recte inde infertur, alium eſſe Timocratem, quem praecipuum ſcholae conſeruatorem cum Hermacho et Amynomacho conſtituit Epicurus. Quae licet viderit Ionſius, omnia tamen ſubuertit, et contra diſerta, quae ipſe laudauerat, veterum teſtimonia, Timocratem non fuiſſe μεταθέμενον, contendit, vt euincere queat, Metrodorum fuiſſe Athenienſem, quia hic Timocrates Athenienſis fuit. Quod argumentum merito inuertimus, indeque, quod diuerſi hi duo Timocrates fuerint, recte dici Metrodorum a Cicerone et Strabone Lampſacenum, concludimus[m].

Feminae Epicureae. Ex feminis, quae more Graeciae hanc ſectam ſecutae ſunt, Leontium nobis enarranda eſt Metrodori concubina[n], Themiſta item Leontei coniux et Philaenis mulier commendatiſſimorum morum.

Cultus Epicurus poſt mortem. Non vero viuus tantum diſcipulis cariſſimus Epicurus fuit, cuius conuictu, contubernio, inſtitutione, ſingularique cura, ita gauiſi ſunt, vt moriens quoque teſtamento caueret, vt quotquot ſecum in philoſophiae ſtudium incubuerint, atque res ſuas

z) §. 10. a) l. c. c. 18. b) Saturnal. L. I. c. 11. c) l. c. d) Lib VI. §. 102. e) Epiſt. 21. f) Lib. X. §. 22.

g) Cicero L. I. de N. D. Laert. L. X. §. 25. Plut. quod non poſſit ſuau. viui ſec. Epic. Proclus in Heſiod. conf. Ions. de S. H. philoſ. L. I. c. 20. p. 109.

h) l. c. i) l. c. k) Laert. §. 16.

l) Cum enim Metrodorus contra fratrem ſcripſerit, ille vero ante Epicurum fatis functus ſit, oportet eum ab Epicuro adhuc viuo defeciſſe.

m) Diſtinguendus itaque Timocrates Lampſacenus a Timocrate Athenienſi, et patria et ſectae conſtantia. Quod ni fiat, multa obſcura erunt et turbata in Laërtii hiſtoria. Id quod praetermiſiſſe Gaſſendum miramur.

n) Dabunt, quae ad huius meretricis hiſtoriam pertinent Bayle Dict. T. III. art. Leontium p. 93. Menag. Hiſt. mul philoſ. §. 70. et ad Laert. L. X. §. 4 Gassend. l. c. L. VII. c. 2. p. 169 ſeq. c. 5. p. 178. ſeq. c. 6. p. 182. et T. VI. Opp. p. 128. Fabric. l. c. p 817. Habuit filiam Danaën matris veſtigia ſtrenue prementem, de qua videndus Athenaeus L. XIII. p. 593. ſcripſiſſe contra Theophraſtum, ſuo loco indicauimus.

Digitized by Google

ſuas in communem vſum contulerint, omnemque alacritatem oſtendentes ſecum in philoſophiae ſtudiis conſenuerint, nulla re, quae ad vitam neceſſaria eſt, egeant [o]: ſed et viuis erepti ſanctiſſimam atque cariſſimam habuere memoriam. Quam vt decenti ratione colerent, ſtatos dies ac ceremonias teſtamento ab ipſo Epicuro cautas ſtudioſiſſime obſeruarunt, et quod Plinivs [p] teſtatur, natali eius vigeſima luna ſacrificarunt, feriasque omni menſe cuſtodierunt, quas Icadas vocarunt. Quas tanquam luxu celebratas et voluptatibus, criminatur, vt ſolet, Athenaevs [q], non magis tamen fidem meritus, quam vbi Platonica conuiuia traducit. Inde apud Graecos nomen εἰκαδιστῶν Epicureis tributum, quod ἀπὸ τῆς εἰκάδος, ſiue imagine Epicuri conſeruata inter eos minus veriſimiliter alii deriuant [r]. Habuiſſe vero Epicuri imaginem in poculis et annulis, inque tabulis, et per cubicula geſtaſſe, ac circumtuliſſe ſecum Epicureos, Cicero [s] atque Plinivs [t] teſtes ſunt. Adeo etiam magiſtri inhaeſere auctoritati, vt, cum moriens ſuos monuiſſet, eſſent placitorum ſuorum memores, Cicerone [u] auctore, omnes ad verbum ediſcerent ratas ſententias, eſſent etiam [x], qui dogmata omnia memoria tenerent. Arbitrabantur enim, vt ait Torquatus [y], *eum vnum vidiſſe verum, maximisque erroribus hominum animos liberauiſſe, et omnia tradidiſſe, quae pertinerent ad bene beateque viuendum,* quale de Epicuri meritis iudicium paſſim magnificis verbis exprimit Lvcretivs [z]. Admiratione quoque dignum eſt, ſucceſſores et aſſeclas Epicuri tanta amoris et concordiae conſpiratione conſenſiſſe, vt nec vlla inter eos per multa, quibus ſchola durauit, ſecula diſſenſio obſeruaretur, et monente Seneca [a], *apud eos, quicquid diceret Hermachus, quicquid Metrodorus, ad vnum referretur; omnia quae quisquam in illo contubernio locutus eſſet, vnius ductu et auſpiciis dicta viderentur,* vel quod Themistivs [b] teſtatur, ea, *quae Epicuro placuerunt, vt quaedam Solonis vel Lycurgi leges, ab omnibus Epicureis ſeruarentur.* Proditque Numenius apud Evsebivm [c], *adeo nulla in re eos ab Epicuro diſſenſiſſe, quae digna quidem ſit memoratu, vt delictum potius apud eos fuerit, et impietas ac damnandum piaculum, ſi quippiam fuerit innouatum, ſic vt Epicuri inſtitutum reipublicae cuipiam verae germanaeque ſimilis ſit, vbi ſeditione omni remota, vna mens communis, vna moderatur ſententia.* Nec male in hanc doctrinae morumque concordiam Numenius cauſam coniicit conſeruatae ad ſua vsque tempora ſectae Epicureae, quam ad illam vsque duraſſe aetatem, qua gentilis philoſophia, ſuppreſſa a Platonis et Ariſtotelis diſciplina inter Chriſtianos regnante, tota tandem ſub Imperatoribus Chriſtianis periit [d], infra dicemus.

Ttt ttt t 2 §. VII.

o) Laert. L. X. ſ. 21.
p) Lib. XXXV. c. 2.
q) Lib. IV. p. 182.
r) Apud Stanleivm P. XII. p. 944.
s) De finib. L. V. c 1.
t) l. c. conf. Otium Vindel. Mel. III. §. 8. p. 273 ſeqq.
u) De finib. L. II. c. 7.
x) Q q. Acad. L. IV. c. 33. Id imprimis Scyroni adſcribitur, qui et Siron vocatur. vid. Serv. ad Eclog. IV. Virgilii.
y) Apud Cicer. de fin. L. I. c. 8.
z) Initio libri III. et VI.
a) Epiſt. 33.
b) Orat. IV.
c) Praep. eu. L. XIV. c. 5. p. 727.
d) Dicetur hac de re infra.

Digitized by Google

Obſeruationes generales de philoſophia Epicuri.

§. VII. Hactenus vitae Epicuri condidimus hiſtoriam, ſequitur conſideratio philoſophiae eius, quam vtinam totam ex Epicuri libris liceret addiſcere, quos deperditos eſſe fere omnes, ſupra doluimus. Gratias tamen debemus LAERTIO, qui tres nobis eius epiſtolas, Epicureae philoſophiae ſummam comprehendentes, ſeruauit et ratas eius adiecit ſententias; in quas ſcriptorum Epicureorum reliquias nemo luculentius ſcripſit ex veteribus LVCRETIO, de quo tamen ad Romanorum philoſophiam delatis erit agendum. Ex recentioribus, quorum nobis catalogum dedit diligentiſſimus HEVMANNVS [e], *omnes praeſtrinxit ſtellas exortus vti aethereus ſol*, quod de Epicuro canit LVCRETIVS, doctiſſimus GASSENDVS, qui in *Commentario in librum decimum Laërtii*, et quod iis obſeruationibus innititur, *ſyntagmate philoſophiae Epicureae* [f], vniuerſam hanc philoſophandi rationem explicuit, illuſtrauit, defendit, ſuppleuit, et vbi opus erat, emendauit. Quem licet transuerſo ob hoc oculo intueantur IAC. THOMASIVS [g], HERMANNVS CONRINGIVS [h] et IO. IONSIVS [i], manebit tamen incomparabilem virum gloria, quod omnium optime maximoque ingenio et eruditione in hac palaeſtra verſatus ſit. Nos eius veſtigiis, conſultis tamen, more hactenus obſeruato, fontibus, qui haberi poſſunt, ipſis inſiſtemus, praemiſſis obſeruationibus quibusdam generalibus, vt de indole, occaſione cauſisque philoſophiae Epicureae eo melius ac certius lector iudicare queat. Et quidem

I. Recordandum, quod in antecedentibus iam monuimus, iis potiſſimum vixiſſe Epicurum temporibus, quibus circa elegantiores diſciplinas, imprimis grammaticam, poëticam, rhetoricam, maxime vero circa dialecticam inſano ſtudio occupata fuit Graecia, totumque in iis tempus ita conſumſit, vt parum vel nihil ad parandam et tuendam felicitatem eſſet reliquum. Quam in his elementis conſeneſcendi inſaniam caſtigare poſt praeceptorem coeperat ſchola Socratica, ſed fruſtraneo conatu, relabentibus ad priſtinas nugas potioribus eius diſcipulis. Plerique etiam, qui circa encyclicas verſabantur diſciplinas, ingenia iſtis non praeparabant, ſed detinebant, et, quod eleganter SENECA [k] monet, iſta liberalium artium confectatio moleſtos, verboſos, intempeſtiuos, ſibi placentes faciebat, et ideo non diſcentes neceſſaria, quia ſuperuacanea didicerant: quo non poterat non vera felicitas impediri et philoſophiae ſtudium ſufflaminari, quo minus ad efficiendam veram mentis tranquillitatem eſſet idonea. Hos ſcopulos euitandos ſibi obſeruabat Epicurus, adeoque non ad illas amandabat diſcipulos, ſed recta via ad philoſophiae adyta ducebat, quod non exiguam ei peperit, vti dictum, calumniam [l]. Quoniam tamen probe nouerat vim ſeculi ſui, torrentis inſtar iuuenum animos abripientis, ne hi, qui encyclicis literis toti detinebantur,

e) Act. philoſ. Vol. II. p. 643.
f) Vtimur nos editione Amſtel. 1684. 4.
g) De exuſt. mundi Stoica § 6 p. 6.
h) Conringiana p. 65.
i) De Script. hiſt. phil. L. IV. p. 513. qui vero prodit, cur tantopere diſpliceat Gaſſendus, nempe ob grauiter caſtigatum Ariſtotelem in exercitationibus paradoxicis.
k) Epiſt. 88.
l) Conſulendus pluribus de his GASSENDVS de vit. Epic. L. VIII. toto.

Digitized by Google

bantur, philoſophiae praeceptis carerent, ſcripſit epitomas in gratiam eorum, qui encyclicarum literarum ſtudiis profundius eſſent immerſi: vt ſcilicet aliqua tamen meliorum tingerentur notitia [m].

II. Non obliuiſcendum etiam, quod ex tota, quam hactenus explanauimus, Graecanicae philoſophiae hiſtoria ſatis notum eſſe putamus, vehementer inter ſe tum temporis digladiatas fuiſſe ſectas, eas imprimis, quae ex Socratis ſchola progreſſae maximam apud alios famam erant conſecutae. Quae cum hypotheſibus, plerumque precariis, et male conſarcinatis veterum doctrinis aſſumtis contra oppugnantium inſultus, Dialecticorum praecipue et Academicorum tueri ſe non poſſent, occaſionem quidem dedere Pyrrhoni, magnam illam nihil credendi ſtatuendique artem introducendi, Academicorum telis ſatis defenſam: quam vero viam quia ad reſtituendam animi tranquillitatem inutilem videbat Epicurus, aliam ingreſſus eſt, et naturam hominis atque principia ſenſibus et rationi magis patentia ſequendo, nouum ſyſtema condidit.

III. Nulla vero hiſtoriae Epicuri circumſtantia maiorem in eius ſyſtema influxum praeſtitit, quam probata in antecedentibus aemulatio inter Epicurum et Zenonem, id quod vtriusque philoſophi ſyſtema comparando fit manifeſtiſſimum. Stoici philoſophiae ambitum valde extendebant, et quod ſuo loco vidimus, grammaticam et rhetoricam partem eſſe philoſophiae iubebant, hisque tricis vitam conſumentes, grauiora ſaepe negligebant: Epicurus e contrario nihil ex iſtis diſciplinis admittebat, niſi quod beatae vitae diſciplinam iuuaret, reliquorum ſtudiorum nullum in bonis numerabat, quod ad aes exibat [n]. Stoici adeo dialecticis tricis detinebantur, vt cauillationes eorum in prouerbium abirent: Epicurus iis canonicam ſuam oppoſuit, paucaque illa, quae ad perſpicuitatem cum ſermonis, tum ratiocinationis requirebantur, ad breues regulas reuocando, inani Stoicorum loquacitati efficax parauit antidotum. Stoici Deum admittebant, animam mundi, eum vero per vniuerſam naturam diffuſum diſcerpebant, et in partes ire cogebant: Epicurus in phyſiologia omiſſis principiis ſpiritualibus omnia ad atomos et inane reuocabat. Illi neceſſarium inter cauſam agentem et patientem vinculum comminiſcebantur, quo aliud euenire non poterat; hic fortuito atomorum motui et concurſui omnia tribuebat. Cumque Stoici iſta neceſſitate phyſica et Deum et homines libertate priuarent, et prouidentiam, quam crepabant, corrumperent miſere; Epicurus abſurdam doctrinam euitaturus, adeo neceſſitatem iſtam refugiebat, vt non tantum omnem e ſyſtemate ſuo prouidentiam eiiceret, ſed et neceſſariam iſtam atomorum commotionem, quam Democritus ſtatuerat, procul eſſe iuberet. Stoici virtutis perfectionem in ſimilitudine animi cum vniuerſo, et ἀπαθείᾳ, motus omnes voluntatis ſupprimente, quaerebant; Epicurus haec inania et inſana

 eſſe

m) Ita ad Pythoclem apud LAERT. L. X. ſ. 85. ſcripſiſſe ſe eum tractatum emolumento futurum iis, τοῖς περὶ φυσιολογίας γνησίω γεγευμένοις, καὶ τοῖς εἰς ἀσχολίας βαθυτέρας τῶν ἐγκυκλίων τινὸς ἐμπεπλεγμένοις.

n) SENECA ep. 21.

eſſe videns, primarium voluntatis motum ad tranquillitatem et laetitiam tendentem ad virtutem et beatam vitam maxime ducem eligebat. Alia breuitatis cauſa tacemus, cum haec ſatis euidenter probent, in primariis philoſophiae capitibus oppoſitum inter ſe fuiſſe Epicureae et Stoicae ſectae ſyſtema: quorum hoc meteoris magnis et inanibus impoſſibilia promittebat, illud humanis votis viribusque non maiora exhibebat, et felicitatem mentis praeſtabat magis, quam ſpondebat.

IV. Ex dictis quoque clarum eſt, Epicurum, voluptatem finem conſtituentem philoſophiae, dum ſe Graeciae tum viuentis moribus attemperabat, inueterato malo medicinam quaeſiuiſſe, non amarore execrabilem, ſed iucundam aſpectu et auro quaſi obductam, vt admiſſa ſemel praecepta ſapientiae, dum voluptates promittunt, ſpe mala inductis, qui velamentum ſe ipſos ſuorum vitiorum habituros exiſtimabant, probarent, quocunque ierint, honeſte eſſe viuendum, quod Senecam [o] monuiſſe, in praecedentibus diximus. Intelligendus ita Epicurus aliter haud eſt, quam ſcopus eius conſtitutusque philoſophiae finis poſcit.

V. Porro et hoc obſeruandum, abhorruiſſe Epicurum a principiis et dogmatibus vel precario aſſumtis, vel obſcuris, incertis, vagisque, qualia pleraeque tunc ſectae adhibebant; ducemque naturam et experientiam elegiſſe, ſenſuum iudicio admiſſo.

VI. Sed et cautos nos eſſe debere in perquirenda Epicuri doctrina, fata et controuerſiae, quibus preſſa fuit ſchola Epicurea, ſcripta ei falſo tributa, conſequentiae odii et inuidiae cauſa ex eius decretis elicitae, peruerſa eius ſententia a malis quibusdam diſcipulis, non ſatis admonent: ad quae ſi recte attendiſſent, qui toties in Epicurum declamauerunt, parcius tantas criminationes in eum conieciſſent.

VII. Valde itaque prius examinandum eſt, quid Epicurus ſcripſerit, vnde deſumta ſint teſtimonia quibusue auctoribus edita, cogitandumque, multa, amiſſis ſcriptis, fragmenta eſſe, Epicuri dogmata referentia, de quorum connexione veroque ſenſu, iam iudicare non licet. Quae cum plerumque aduerſarii Epicuri in ſcriptis ſuis attulerint, facile inde iudicari poteſt, ex illis de Epicuri mente ſententiam aliter ferri non poſſe, quam totius ſyſtematis poſtulat connexio et habitus. Quae ſi recte obſeruentur, multa tolerabiliori prodibunt in Epicuri philoſophia habitu, quae execrata eſt per multa ſecula tota philoſophantium natio.

Epicuri doctrina de

§. VIII. His praemiſſis, iam, quid tam de philoſophia in genere, quam de rationali, naturali et morali eius parte viſum ſit Epicuro, diſpiciendum eſt. Vbi vero duo praemonenda ſunt, recte a Gassendo [p] iam monita; nempe, et ſeriem eam quidem exhibendam eſſe, quae non aliena ſit ab Epicuri methodo, neque tamen habeatur illi adeo ſcrupuloſe illigata, vt non, ſicut ipſe Epicurus ordinem eundem in eadem re pertractanda non tenuit, et Lucretius quoque non illum absque immutatione ſeruauit, eadem libertate,

o) loc. cit.

p) Praef. ad ſyntagma philoſ. Epic.

Digitized by Google

tate, diſponantur pleraque, ut magis videbitur eſſe commodum. Deinde, ipſi Epicuro attribuendum eſſe, ſi quid dictum a Metrodoro, Hermacho, Colote, alioue quopiam ex illius ſectatoribus, cum ſupra obſeruatum ſit, omnia, quae quisquam in illo contubernio locutus eſt, vnius auſpiciis dicta eſſe. Addimus his, nec Ciceronis, Plutarchi, Senecae, Sexti Empirici aliorumque teſtimonia negligenda eſſe, vti cum ſyſtemate Epicuri concordant, et detorta non eſſe, apparet. Ita vero de philoſophia in genere praecepit:

I. Philoſophia eſt rationis exercitatio (ἐνέϱγεια), quae ratiocinando et diſputando vitam beatam parat, eaque fruitur [q]. Ex quibus ſequitur, diſciplinas illas relinquendas eſſe otioſis hominibus, quae nihil ad beatam vitam vel parandam vel fruendam faciunt. *Philoſophia in genere.*

II. Facit autem philoſophiae certa et ſine errore ſpeculatio, vt nouerimus, quid eligendum, quid fugiendum ſit ad corporis ſanitatem et animi tranquillitatem. Huius enim gratia omnia agimus, vt neque doleamus, neque perturbemur, quod vbi conſecuti ſumus, ſoluitur omnis tempeſtas animi [r].

III. Tanti vero cum hominis interſit philoſophari, neque debet iuuenis philoſophandi trahere moram, neque ſenex philoſophando defatigari [s]. Philoſophia enim ſola eſt, quae et iuuenes et ſenes vano timore facit liberos [t].

IV. Triplicis vero notae ſunt, qui animum huc applicant. Sunt enim quidam, qui ad veritatem ſine vllius adiutorio exeunt; hi maxime laudandi, quibus ex ſe impetus fuit, qui ſe ipſos protulerunt. Sunt qui opera aliena indigeant, non ituri, ſi nemo praeceſſerit; egregium hoc quoque, ſed ſecundae ſortis ingenium, multum enim eſt, velle ſeruari. Praeter haec aliud inuenitur genus hominum, ne ipſum quidem faſtidiendum, eorum, qui cogi ad rectum, compellique poſſunt, quibus non duce tantum opus ſit, ſed adiutore, et vt ita dicam, coactore. Exemplum primae ſortis eſt ipſe Epicurus, ſecundae Metrodorus, tertiae Hermachus, huiusque laudem dixiſſe, ait SENECA [u], Epicurum, eſſe maiorem, quia in difficiliori materia, dum quis malignitatem naturae ſuae vincit, et ad ſapientiam ſe non perduxit, ſed extraxit.

V. Cum nihil debeat eſſe philoſopho ipſa veritate antiquius, ideo is ad ipſam recta via tendet, et nihil neque finget, neque ab aliis fictum admittet, quoniam nullum figmenti genus veri profeſſoribus conuenit, ac ne probanda quidem videtur Socratis ironia [x]. Valde ex hoc fundamento inſurrexit Epicurus in poëtarum fabulas [y], et oratorum technas, nec ex grammatica aliud, quam orationem congruam, ex rhetorica nihil aliud, quam perſpicuam diſcendam eſſe praecepit, et in ſcribendo et docendo panegyricam orationem vitandam eſſe monuit. Hinc illud Epicuri apud LAERTIVM [z]: *ſolum ſapientem de muſica et poëtica recte verba facturum.*

VI.

q) SEXT. EMP. adu. mathem. L. XI. ſ. 169.
r) Epicurus ad Menoec. apud LAERT. L. X ſ. 128.
s) ib. ſ. 122.
t) ib. SENECA ep. 8.
u) Epiſt. 52.
x) CICERO in Bruto c. 83.
y) PLVT. de aud. p. et. T. I. p. m. 20. Alia veterum teſtimonia vid. apud GASSEND. de vita Epic. L. VIII. c. 8. p. 218.
z) ſ. 121.

Digitized by Google

VI. Sapiens, qui germane philoſophari inſtituit, ſic ſe habebit, vt non aſſerat quidem omnia, ſed quaepiam tamen placita rata, et de quibus non ſit haerendum, defendat [a]. Ita Epicurus reiectis Academicis et Pyrrhoniis ſe dogmaticis aggregabat. Reſpexit vero priori theſis membro ad problemata, poſteriori ad principia rataſque ſententias, et axiomata.

VII. Duae partes philoſophiae ſunt, vna phyſica, quae in naturae contemplatione ſita eſt, altera ethica, quae in dirigendis animi ad beatam vitam moribus verſatur. Ex his ethica praeſtantiſſima pars eſt, et vniuerſa velut philoſophia, phyſica vero in partes venit, verum quatenus ipſa quoque ad beatam vitam conducit [b]. Oppoſuit hoc Epicurus Pythagoreae, Platonicae et Peripateticae ſcholae, theoreticam felicitatem practicae praeponentibus.

VIII. Si nihil quidem nos turbarent, quae ſuſpicamur, veremurque a rebus illis ſublimibus, ac etiam morte, quaſi aliquid pertineat ad nos, ſi item intelligeremus, qui ſint cupiditatum et dolorum fines, phyſiologia opus non eſſet: verum quia fieri non poteſt, vt tantum bonum, niſi perſpecta rerum natura aſſequamur, ſed ea timeamus, quae fabuloſa et metuenda non ſunt, ideo phyſiologia opus eſt, vt has animi tenebras diſcutiat [c]. Ita ſcilicet viſum Epicuro, non poſſe viuere tranquillum et ſine mentis dolore hominem, niſi eiecto omni ſuperum metu, poenarum vel praemiorum expectatione, quam ſyſtema eius phyſicum reiiciebat, liber et ſine futuri anxietate omni perturbatione euadat vacuus. Quae quo tetenderit philoſophia Epicuri ſatis produnt.

IX. Quam vero reliqui philoſophi addunt tertiam partem, dialecticam, ea repudianda eſt [d], eo quod ſpinas tantum vellat, inanis loquacitas ſit, et cauillorum officina [e]: ſufficit enim, phyſicos vti ſcire perſpicuis et conſuetis vocibus [f]. Hoc Stoicis et Academicis oppoſitum eſſe, ex ſupra dictis manifeſtum eſt.

X. Certa tamen collectione regularum quarundam paucarum ſiue canonum opus eſt, tradentium, quid de vocabulis iudicandique regula ſtatuendum ſit, quae veluti quaedam acceſſio eſt ad partem naturalem, ſed minus praecipua, ſiue introductio haberi queat [g]. Simile quid iam Democrito in mentem veniſſe, *capite vndecimo* monuimus.

Canonica Epicuri.

§. IX. Dialecticam itaque philoſophiae partem, philoſophorum cauillationibus valde deturpatam ad veri notiones et regulas reuocauit Epicurus, ſicque canonica ſua meliorem rationalis philoſophiae partem expreſſit, nugas reſecuit [h]. Vt vero, quo fundamento nitatur canonica Epicurea, recte intelligatur, praenotandum, Epicurum veritatem duplici facie conſideraſſe, vel vt re ipſa eſt, vel vt notiones et cogitationes animi cum rerum natura

a) ibid.

b) SENECA ep. 89. LAERT. L. X. ſ. 30.

c) LVCRET. L. I. v. 63 ſeqq. LAERT. L. X. ſ. 124 ſeqq.

d) ib. ſ. 31. SEXT. EMP. adu. math. L. VII. ſ. 14.

e) Conf. quae ex veteribus teſtimonia collegit GASSEND. vit. Epic. L. VIII. c. 10. p. 231.

f) LAERT. l. c.

g) ibid. ſ. 30. 31.

h) Explicuit hanc Epicureae philoſophiae partem poſt GASSENDVM l. c. et ad LAERT. L. X. p. 121. atque in origin. logic. c. 7. THOMASIVS Introd. in philoſ. aulic. c. V. §. 18 ſeqq. I. I. SYRBIVS Hiſt. log. Inſtit. philoſ. rat. praemiſſa p. 17.

Digitized by Google

natura conueniunt. Priorem veritatem exiſtentiae, poſteriorem iudicii recte dicas. Verſantur autem res omnes vel circa mores, vel circa naturam rerum, quo et ſuo modo pertinent voces. Quarum veritas vt rite diiudicari queat, criterio, ſiue iudicandi inſtrumento opus eſt, quo expendi queat [i]. Deſumendum autem iſtud criterium ex percipiendi modo, quo animus, circa eas verſans, vtitur. In percipiendis rebus naturalibus, quae extra hominem ſunt, duabus partibus opus eſt, ſenſu, qui rem ſiue obiectum animo offert, et ſenſione, quae iſtud percipit, vtrumque ſenſus nomine appellaſſe Epicurum PLVTARCHVS [k] auctor eſt. Praeter hanc vero functionem mentis, quam habet, dum rem praeſentem vel apparentem, ſenſus inſtar contuetur, vnde et phantaſia appellatur, mentis quoque proprium eſt, vt de eo, quod percepit, ratiocinetur, et ad communem quandam exigat regulam, ideo anticipata requiritur notio [l], quae idea ſiue notio quaedam vniuerſalis eſt eius rei, quam ſaepius vidimus, vel percepimus, et ad quam viſa et ſenſibus percepta examinamus. Ex parte vero affectus, qui circa mores verſatur, ſiue appetitus, cuius proprium eſt proſequi aut refugere aliquid, aliud accipi, quam ipſa affectio, aut paſſio non poteſt, eaque aut alliciens, vt puta voluptas, aut auertens, vt moleſtia ſeu dolor. Ex quibus ſequitur, tria eſſe iudicandi criteria, ſenſum, ſiue ſenſionem, praenotionem, ſiue anticipationem, (πρόληψιν) et affectionem ſeu paſſionem [m]: de ſingulis ſequentes praeſcripſit canones, paucis de vocum recto vſu adiunctis.

I. Senſus nunquam fallitur, ac proinde eſt omnis ſenſio, omniſque phantaſiae, ſeu apparentiae perceptio vera. Rationes aſſerti complures afferunt LVCRETIVS [n] et SEXTVS EMPIRICVS [o]. et ex his GASSENDVS [p]. Potiſſima eo redit: ſenſus non iudicare, vel inter ſe rerum ideas notionesue conferre, ſed ſolum id, quod praeſens eſt, apprehendere, adeoque nec falſitatem nec veritatem in iis eſſe: nec poſſe ad aliud criterium, ſi hoc falſum ſit, prouocari, ideo homini datum, vt vitam beate degere queat. Quam doctrinam recentiores quoque admiſere logici [q].

II. Opinio ſiue iudicium (δόξα) conſequens ſenſum ſenſionique ſuperadiectum eſt, in quod cadit veritas vel falſitas. Animi enim eſt iudicare, id eſt ideas inter ſe conferre, et ad certam examinare regulam; vbi itaque error eſt, ibi ad hanc animi opinionem iudiciumque eſt referendus. Rem ex veteribus explicat EMPIRICVS [r], ex recentioribus praeter alios acutiſſimus CROVSAZIVS [s].

III. Opinio illa vera eſt, cui vel ſuffragatur, vel non refragatur, ſenſus euidentia [t]: ea vero intelligitur ſenſionis vel phantaſiae ſpecies, cui remotis omnibus ad iudicandum obſtaculis, v. g. diſtantia, motu, medio affecto,

i) Conf. SEXT. EMPIR. adu. math. L. VII. ſ. 203 ſeqq. et GASSEND. l. c.
k) De plac. philoſ. L. IV. c. 8.
l) LAERT. L. X. ſ. 33.
m) LAERT. L. X. ſ. 31.
n) Ibid. ſ. 32.
o) Aduerſ. mathemat. L. VII. ſ. 203 ſeqq.
p) Ad LAERT. l. X. p. 126. Syntagm. p. 9.
q) Conf. MALEBRANCHE recherche de la verité P. I. L. I. c. 5. §. 2. p. m. 5.
r) l. c. ſ. 211.
s) Logique T. I. P. I. ſect. I. c. 4. p. 57 ſeqq.
t) Citati.

cto, diſpoſitione organorum ſenſoriorum, contradici non poteſt. Hinc, teſte LAERTIO[w], iubebat Epicurus προσμένειν, id eſt, expectare, in iudicando, quouſque omnibus ad veram ſenſationem iudiciumque ex ea ferendum requiſitis exploratis, circumſtantiae omnes praeſto ſint.

IV. Opinio illa falſa eſt, cui vel refragatur, vel non ſuffragatur ſenſus euidentia. Proſequitur etiam hoc SEXTVS[x], quod ex ante dictis intelligi poteſt: alias duo contradictoria ſimul ſtare poſſent, vt latius ille demonſtrat. Notandum hic eſt, coniunxiſſe Epicurum, teſte SEXTO[y], notiones atque ſenſiones animi cum vocibus, quibus illae exprimuntur: id quod Stoicis oppoſuit, qui obiectum externum, vocem, quae profertur, et ſignificationem vocis, quam recentiores logici ideam appellant, inter ſe diſtinguebant, remque et vocem corporea vocabant, τὸ λεκτὸν vero, incorporeum, vt ſupra *capite nono* diximus.

V. Omnis, quae in mente eſt, anticipatio, ſeu praenotio, dependet a ſenſibus, idque vel incurſione ſui, vel proportione, vel ſimilitudine, vel compoſitione[z].

VI. Anticipatio eſt ipſa rei notio, et quaſi definitio ſine qua quidquam quaerere, dubitare, opinari, immo et nominare non licet. Diximus iam hac de re initio huius §. et quid πρόληψις ſit, explicuimus. Exemplis illuſtrant SEXTVS[a] et LAERTIVS[b] qui καθολικὴν νόησιν ἐναποκειμένην, eleganter vocat. His praenotionibus vniuerſalibus ex rerum ſaepius viſarum ideis collectis originem per ſenſus dicto modo dabat, in eo a Stoicis non longe diuerſus, longius a Platone, cui ideae innatae placebant.

VII. Eſt anticipatio in omni ratiocinatione principium, quaſi nempe id, ad quod attendentes inferimus vnum eſſe idem, aut diuerſum, coniunctum aut diuerſum ab alio[c].

VIII. Quod ineuidens eſt, ex rei euidentis anticipatione demonſtrandum eſt. Principium hoc demonſtrationis eſt, qua ex vniuerſali et euidenti principio obſcurarum inter ſe idearum relatio oſtenditur, quod miſeris ratiunculis euertere conatur SEXTVS[d], quas quomodo euerterint Epicurei, ipſe exponit.

IX. Ea voluptas, quae nullam habet annexam moleſtiam, amplectenda eſt[e].

X. Ea moleſtia, quae nullam habet voluptatem annexam, fugienda eſt.

XI. Ea voluptas, quae aut maiorem voluptatem impedit, aut grauiorem moleſtiam parit, eſt fugienda.

XII. Ea moleſtia, quae aut maiorem auertit moleſtiam, aut vberiorem voluptatem creat, eſt amplectenda[f]. Accedet his canonibus lux ex ethica Epicuri. Hic id praenotandum, conſideraſſe Epicurum voluptatem ipſam per ſe, quia voluptas eſt, non conſideratis circumſtantiis cauſarum et effectuum,

w) §. 34. conf. CROVSAZ. l. c. p. 69.
x) l. c.
y) Pyrrhon. hypotyp. L. II. c. 11 §. 107. et FABRIC. ad h. l.
z) LAERT. L. X. §. 32.
a) l. c.
b) §. 33.
c) SEXT. EMPIR. l. c. L. VIII. §. 316 ſeqq.
d) l. c §. 337 ſeqq.
e) LAERT. §. 118.
f) Ibid. §. 129.

Digitized by Google

ctuum, et ſic etiam de moleſtia ſiue dolore praecepiſſe, quem quia ſemper fugit voluntas, vt illam appetit, ideo in his criterium affectionum ſiue paſſionum conſtituit. Mentem itaque Epicuri peruertunt, qui voluptatem, in concreto, quod aiunt, hic intelligunt, cuius notionem abſtractam reſpexit Epicurus. Circa voces pauca monuit, nempe:

XIII. Dum loqueris, delige voces communes, et perſpicuas, ne vel ignoretur, quod velis, vel interpretando tempus fruſtra teras [f].

XIV. Dum audis, id enitere, vt vim ſubiectam vocibus teneas, ne te vel prae obſcuritate lateant, vel prae ambiguitate deludant [g]. Reieciſſe ideo rhetorum et poëtarum ſtudia Epicurum, in praecedentibus diximus: ipſe adeo omnem ſcribendi rationem impropriam deteſtabatur, vt eius ſtilus videretur ἰδιωτικώτερος, et a vulgari dicendi norma parum diſtans. Imprimis autem κενοὺς φθόγγους raucosque ſine mente ſonos, et vt ipſe connectebat, ideas nihili, vel vagas et nihil certi definientes reieciſſe LAERTIVS [h] auctor eſt. Ita vero non tantum arma diſcipulis contra formidabiles philoſophorum hoſtes, dialecticos, ſubminiſtrabat, quia euerſis vocibus nihili, euertebatur omnis illorum ſubtilitas; ſed et Platonicorum, Peripateticorum et Stoicorum principia, ex eiusmodi vocibus conſtantia euertendi, vtiliſſimum inſtrumentum exhibuit.

Phyſiologia in genere.

§ X. His veritatis inquirendae regulis inſtructum ad naturae arcana rimanda [i] dimittebat Epicurus diſcipulum, ſuisque eum ita praeceptis inſtruebat, vt abiecto omni rerum coeleſtium metu cauſas earum introſpicere, ſicque vitam, quod putabat, agere tranquillam poſſet. Ita vero auditorum animos praeparabat, vt, quod eleganti diſſertatione ad Herodotum a LAERTIO [k] nobis ſeruata ſtrictim expoſuit, de recto ſcopo atque modo ſtudii rerum naturalium eum edoceret. Nempe monebat: "phyſicam, „quam et phyſiologiam dicebat, de rerum natura eſſe ſermonem, et in ea „contemplanda totam verſari. Neque tamen hunc eius ſolum finem eſſe, „ſed et id conſtitutum habere, vt ex perſpectis rerum naturis nihil in no„bis perturbationis ſeu a rebus ſublimibus, ſeu a morte, ſeu ab ignoratis „cupiditatum finibus, ſeu vndelibet ſuboriri poſſit. Eſſe etiam valde pro„ficuum, breue aliquod habere rerum naturalium compendium, vt vel aliis „impliciti ſtudiis apparatum habeant ad rerum naturam cognoſcendam, vel „prouectiores etiam compendioſa quadam totius tractationis idea memo„riam tueantur. Hanc vero viam adhibendam eſſe in excolenda memo„ria, vt et ipſa ad res attentio conſtans, facilisque euadat, et ex rerum for-

 „mis

f) Ibid. ſ. 13.
g) Ibid. ſ. 37
h) l. c. Quid vero voces inanes et nihili ſint docebunt IOH. CLERICVS Art. crit. P II. ſect. I. c. 9 p. 225. MALEBRANCHE recherche T. II. L. VI. c. 2. p m. 170. S. WERENFELS de logomach. erud. c. 6 Opp. p 518
i) Eos, qui placita Epicuri phyſica expoſuerunt et illuſtrarunt, enumerant Acta philoſ. Vol. II. p. 648. inter quos chorum iterum ducit GASSENDVS, quique eius veſtigiis inſtitit GVALTERVS CHARLETONVS, in phyſiologia Epicuro Gaſſendo-Charletoniana, ſiue fabrica ſcientiae naturalis, ex hypotheſi atomorum, fundata per Epicurum, reparata per Gaſſendum, aucta per G Charl. Lond. 1654. f. Eandem viam ingreſſus eſt GVIL. LAMY libro tertio de principiis rerum Pariſ. 1680. 12. quin et omnes Gaſſendi ſectatores, et inter eos BERNIERIVS huc pertinent.
k) L. X. ſ. 35. 36.

„mis ſeu notionibus generaliter comprehenſis animoque defixis ac aliunde „iuxta prima principia, vocesque, quibus explicantur expenſis, ſi quid fuerit „ſpecialiter inquirendum, inueniri poſſit etc.„

Phyſica in ſpecie.

§. XI. Ecce vero ipſa de rebus naturalibus decreta Epicuri, qualia imprimis nobis LVCRETIVS pandit, quocum praeter κυρίας δοξας et epiſtolas Epicuri veteres quoque Cicero, Plutarchus, Sextus Empiricus, adhibita, quam ſupra indicauimus, cautione conferendi ſunt.

I. Ex nihilo nihil fit, nec in nihilum quicquam redigitur [l]. Canonem ab vniuerſo gentilium philoſophorum ſenſu abſoluto receptum eo magis admittere cogebatur Epicurus, quo magis non principia tantum actiua a paſſiuis diuerſa, more Democriteo, negabat omnia, nec alias ſubſtantias nouerat, quam quae eſſent corporeae [k], ſed ad cauſam etiam materialem omnia reuocabat, eiecta doctrina de Deo, rerum conditore [m], quod diſerte teſtatur EVSEBIVS [n]. Veriſſimum vero axioma eſt, nulla praeexiſtente cauſa efficiente infinita et aeterna, id eſt ſenſu prorſus abſoluto ex nihilo fieri nihil. Et hic ſenſus quoque rationis ab Epicuro additae: ſi enim ex nihilo fieret aliquid, ex omnibus factum iri omnia, ſeminibus nihil indigentia. Non enim aliam agnoſcebat cauſam, quam materialem.

II. Vniuerſum itaque huiusmodi ſemper fuit, quale nunc eſt, ſemperque tale erit, nihilque eſt, in quod mutari poſſit: nam praeter ipſum vniuerſum nihil eſt, in quod ingredi et mutationem facere poſſit [o].

III. Vniuerſum ex corpore et inani conſtat, neque enim tertia natura concipi mente praeterea poteſt [p].

IV. Intelligitur autem corpus ex congerie veluti quadam magnitudinis, ſiue molis, itemque figurae, reſiſtentiae, ſeu ſoliditatis et impenetrabilitatis, et grauitatis, tale praeterea, vt ipſum ſolum tangere poſſit tangique [q].

V. Inane ſeu vacuum eſt, quod opponitur corpori, ac ſolum, ſeu proprie et per ſe incorporeum eſt, naturae intactilis, experſque omnis ſoliditatis, quod nihil agere vel pati poteſt, ſed motum duntaxat quam liberrimum tranſeuntibus per ſe corporibus praebere [r].

VI. Haec natura deſtituta corpore appellatur inane; occupata a corpore, locus, traiecta a corpore, regio, ſpectata vt diffuſa, ſpatium. Ita quidem Epicurus, teſte PLVTARCHO [s], nullibi tamen definitur, an ſubſtantia ſit, vel accidens illud vacuum? GASSENDVS [ſſ] cum ſe premi hac quaeſtione videret, nec ſubſtantiam dicere vellet, nec affectionem ſolam corporis, ſpatium medium quid inter ſubſtantiam et accidens eſſe aſſeruit, quam ob rem grauem ei dicam ſcripſit CVDWORTHVS [t], quod amicis ſuis, Democriti et Epicuri ſectatoribus, praeſidium aliquod comparare voluerit:

l) Ep. ad Herodot. apud LAERT L. X. ſ. 38.
k) Vniuerſum enim corpus, ibid.
m) Deum enim incorporeum Platonem ſtatuere abſurdum eſſe putabat, teſte CICERONE de N. D. L. I. c. 12. n) Praep. ev. L. I. c. 8. p. 24.
o) LAERT. l. c.
p) Ibid. ſ. 39 40. LVCRET. L. I. v. 420.
q) LVCRET. l. c. SEXT. EMP. adu. mathem. L. IX. ſ. 333.
r) LAERT. L. X. ſ. 40. LVCRET. L. I. v. 335. 435. 455. s) De placit. philoſ. L. I. c. 20.
ſſ) Phyſ. ſect. II. L. II. c 2. Opp. T. I. p. 182.
t) Syſt. τοῦ vniuerſi c. V. ſ. 3. p. 1007. qua tota ſectione contra ſpatium incorporeum pugnat.

Digitized by Google

luerit : quod minus benigne dictum eſſe, recte monet cel. MOSHEMIVS [u]. Nos, quae ſpatii vel vacui natura ſit, hic diſputare nec volumus, nec poſſumus, certique ſumus, maxima noſtrae aetatis ingenia controuerſiae ita definiendae, vt ſcrupulus ſuperſit nullus, nondum ſuffeciſſe: fruſtra tamen haec quaeri, et Epicurum ad noſtrorum temporum philoſophiam, accuratius res determinantem exigi putamus. Is enim de hac quidem re non ſollicitus fuit, ſed cum Deum ſiue animam mundi eſſe ſpatium locumque rerum, quod plerique ante Democritum philoſophi admiſerant, ideo negaret, quod incorporales ſubſtantias contradictionem implicare crederet, Stoicae animae mundi, inane oppoſuit, quale extra mundum nec ipſi negabant Stoici [v], et vt eius naturam deſcriberet, ſatis habuit, vt ex corporis negatione eam definiret. Fruſtra itaque ſunt, qui incorporei voce decepti ſubſtantiam aliquam ſpiritualem ab Epicuro ſtatui ſomniant.

VII. Quod ſint in vniuerſo corpora, atteſtatur ſenſus; quae enim adſpectamus, quae tangimus, quae verſamus, quae ipſi ſumus, nihil aliud ſunt, quam corpora [w].

VIII. Eſſe vero etiam inane, ex eo manifeſtum ſit, quod niſi illud eſſet rerum natura, non haberent corpora, neque vbi eſſent, neque qua motus ſuos obirent, cum moueri quidem ea res, euidens ſit [x]. Prolixe circa haec argutatur LVCRETIVS [y], iisdem iam argumentis vſus, quibus meliori ordine noſtra aetate de hac re inter Carteſii, Gaſſendi, Leibnizii, Newtoni aſſeclas diſputatum eſt, quorum ſummam more ſuo exponit P. BAYLE [z].

IX. Cum vero inane corporeum ſit, ita penetratur a corporibus ſiue inexiſtentibus, ſiue praeteruadentibus, vt inuariatum maneat, dimenſioneſque, quibus ipſis coaequetur, eaſdem tueatur. Ideo et ſoli inani competit vt locus ſit, ſiue loci naturam habeat [a].

X. Tertia praeter hanc, natura concipi non poteſt, aut enim molem, ſoliditatemque habet, aut ea caret, illud corpus, hoc inane eſt. Id vero intelligendum, ſi vt res quaedam per ſe ſubſiſtens intelligatur, non vero quaſi quoddam eius coniunctum, id eſt affectio ſeu accidens. Ita LVCRETIVS [b]. Epicurus vtrum tertiam naturam admittere potuerit, nec ne? infra commodior dicendi locus erit.

XI. Vniuerſum ex inani et corpore conſtans infinitum eſt, non enim habet extremum [c]. Rationem aſſerti pluribus exponit poſt ipſum Epicurum LVCRETIVS [d]. Et hoc oppoſitum Stoicis, qui vniuerſum ſiue mundum ab infinito inani, quod extra eum eſt, finiri et determinari dixere.

u) Ad h. l. not. r.
v) SEXT. EMPIR. adu. mathem. L. IX. ſ. 2. 3. qui diſcrimen inter vacuum Epicureum et Stoicum oſtendit.
w) LAERT. ſ. 39. LVCRET. L. I. v. 423.
x) Ibid. ſ. 40.
y) L. I v. 336. 427 ſeqq.
z) Dict. T. III. art. Leucippe not. G. p. 102.
a) LVCRET. L. I. v. 490 ſeq.
b) v. 431 ſeqq.
c) LAERT. L. X. ſ. 41. SEXTVS L. IX. ſ. 333.
d) L. I. v. 967 ſeqq.

XII. Iſthaec infinitudo vniuerſo competit, et multitudine corporum et magnitudine inanis, idque infinitatibus alternis et mutuis. Si enim inane quidem eſſet infinitum et corpora finita, tum corpora, quae in perpetuo motu ſunt, nusquam conſiſterent, nec poſſent repercuſſionibus ſiſti. Sin vero inane finitum, corpora infinita forent, tum non pateret locus, in quo corpora infinita exiſtere poſſent [e].

XIII. Non attribuendum itaque eſt vniuerſo infinitoque ſpatio ſupra aut infra, vt ſi quippiam eſſet ſupremum vel infimum. Latius id perſequitur Epicurus ad Herodotum [f], qui videndus.

XIV. Iure igitur habetur vniuerſum, vt immobile, prout extra illud nullus locus eſt, in quem emoueatur, ſic et immutabile, quatenus neque decrementum, neque incrementum accipit, et ortu interituque caret, ac proinde aeternum eſt. Contradicit his quoque Epicurus Stoicis, qui vacuum extramundanum admittebant, vt in illud reſpirare incendique flammis et reſtitui poſſit vniuerſum. Quanquam lis in verbis reuera fuit. Stoici enim vniuerſum mundi circuitu definiebant; Epicurus praeter innumerabiles mundos ſpatium extramundanum ad vniuerſum requirebat. Vtrique ſectae hoc ſenſu vniuerſum immutabile et aeternum.

XV. Etſi vero vniuerſum eſt immobile, mouentur tamen, mutanturque in eo multa, quae tamen, ſi ad vniuerſi immenſitatem referantur, nullius momenti ſunt.

XVI. Quia ſenſu manifeſtum eſt, in rerum natura multa fieri, et multa quoque interire, ideo mente tenendum eſt, opus ad hoc eſſe materia, ex qua res gignantur, in quam reſoluantur [g].

XVII. Quia vero res compoſitae partes habent, ex quibus coaluere, et in quas iterum reſolui poſſunt, quaeque et priores proinde ſimplicioresque ſunt, et ſi ipſae adhuc compoſitae fuerint, conſtare cenſentur, ex iis, quae ſunt demum primae, ſimpliciſſimaeque, hinc ea principia ſunt, ſiue elementa, ex quibus fiunt concretiones [h].

XVIII. Huiusmodi principia, ſeu omnium prima, ſimpliciſſima et incompoſita corpuſcula, eſſe debent et inſectilia, nullaue vi reſolubilia: et hac ratione immutabilia, ſiue in ſe ipſis mutationis omnis expertia. In nihilum enim abire poteſt nihil [i].

XIX. Principia itaque compoſitorum corporum, vt naturâe ſunt plenae, ſolidae, immutabilis, ita omnino inſectilis, vnde et atomos dicere ſolemus.

XX. Atomos vero dari, primum, quod poſuimus, euincit principium: ex nihilo nihil fieri, nec in nihil redigi: ita enim oportet quidpiam ſupereſſe in concretionum diſſolutione, quod inexſolubile ſit [k].

XXI. Sed in corpore quoque finito non poſſunt partes infinitae, neque magnitudinis, neque multitudinis accipi, indeque diuiſio in infinitum diuiſionis

e) Laert. ſ. 42.
f) Ibid. ſ. 60. Gassend. ad Laert. L. X. p. 212.
g) Laert. L. X. ſ. 38.
h) Ibid. ſ. 40.
i) Ibid.
k) Ibid. ſ. 38.

ſionis et progreſſionis proportione ſemper ſeruata concipi non poteſt [k]. Alias rationes quibus diuiſionem in infinitum oppugnat, affert LVCRETIVS [l].

XXII. Omnes quidem atomi ob expoſitam ſoliditatem, vniusmodi naturae ſunt; habent tamen quaedam coniuncta ſiue proprietates, et quaſi qualitates quasdam, quibus differre inter ſe poſſunt. Huiusmodi autem ſolummodo ſunt, magnitudo, figura et pondus, quaeque cum figura cognationem habent neceſſariam, vti aſperitas et laeuitas. Reliquae enim qualitates, v. g calor, frigus, et ſimiles, non aeternis congeneae ſunt, ſed concretorum propriae, ortaeque ex ipſis atomorum partibus coniunctis, partim euentis [m]. Accepit et hoc a Democrito Epicurus, ſicque atomiſticum ſyſtema, a reliquis philoſophorum decretis, quae, qualitates ineſſe particulis, ſtatuebant, diſtinxit. Relinquenda tamen erant magnitudo, figura et pondus, ſine quibus rerum varietas deduci non poteſt: hae vero proprietates qualitatum, a philoſophis ita dictarum [n], naturam non ingrediuntur. Ad quod non attendunt, qui atomiſticum ſyſtema inter omnes fere phyſicos veteres inueniunt.

XXIII. Magnitudo quando atomis tribuitur, non intelligitur ea quaelibet et quantalibet, neque enim atomus vel maxima tanta eſt, vt in viſum cadere queat [o]; ſed illa tantum magnitudo innuitur, quae, licet ſit infra ſenſum, aliquantula tamen ſit et puncto maior.

XXIV. Non tamen atomi omnes eiusdem ſunt magnitudinis, ſed alias maiores, alias minores eſſe, rationi magis conſonum eſt, eoque admiſſo plurium, quae contingunt circa paſſiones animi, circaque ipſos ſenſus, reddi cauſa poteſt [p].

XXV. Figuram in atomis eſſe multiplicem neceſſe eſt, quia ea magnitudinis terminus eſt. Cum enim ex iis contexta ſint omnia, eaque diuerſiſſime figurentur, ita nullum ſit, quod adeo ſit ſimile alii, vt non diſcrimina aliqua ſentiantur, diuerſiſſimae inde figurae atomorum ſequuntur, ſine quibus iſtae concretiones non differrent [q].

XXVI. Cum ſint figurarum in atomis ſpecies numero incomprehenſibiles, rotundae, ouatae, lenticulares, planae, gibbae, oblongae, turbinatae, hamatae, laeues, aſperae, hiſpidae, multangulares, regulares et irregulares, absque vlla determinatione intellectus poſſibili, non ſunt tamen numero ſimpliciter infinitae habendae, quia hoc infinitam inuolueret atomorum magnitudinem. Sunt tamen in vnaquaque figuratione figuraeue ſpecie atomi numero infinitae ſimpliciter [r].

XXVII. Quanquam in atomo partes dicimus, non id tamen ita intelligendum eſt, quaſi illae ſeiunctae aliquando fuerint, et in vnionem coierint:

k) Ibid ſ. 56.

l) L. I. v. 548 ſeqq.

m) PLVTARCH de placit. phil. L. I. c. 4. LAERT. L. X. ſ. 44. 54. LVCRET. L. II. v 729 ſeqq. conſ. praeter GASSENDVM, SCIPIO AQVILIAN de plac. phil. ante Ariſt. c. XI. p 52 ſeqq.

n) E. g. dulcedo, amaror, calor, frigus, quae certis particulis ineſſe phyſici putabant, vt ex hactenus narratis notum.

o) LVCRET. L. I. v. 268 ſeqq.

p) LAERT. L. X. ſ. 55.

q) LVCRET. L. II. v. 333 ſeqq.

r) LAERT. L. X. ſ. 42. LACTANT. L. III. c. 17. CICERO de N. D. L. I. c. 24.

Digitized by Google

rint: ſed declaratur ita tantummodo magnitudo vera, cum partes earum ſeparatione non queant diſtingui. Ex quibus patet, indiuiſibilitatem atomorum non in eo ſecundum Epicurum verſari, quod partes concipi non poſſint; hoc enim ſi eſſet, non eſſent corpora. Sed quod in partes diuidi, ſepararique nequeant ob ſoliditatem. Et hinc intelligenda, quae ſcripſit in *epiſtola ad Herodotum* [s] de hoc argumento.

XXVIII. Si et, licet anguloſae, hamataeque atomi ſint, non poſſunt tamen deteri vel frangi, propter ſoliditatem et neceſſitatem, qua tenentur [ſs].

XXIX. Denique et atomis grauitas tribuitur pondusque, quod, cum in motu conniſuque ad mouendum perpetuo ſint, neceſſe ſit ipſas moueri interno illo impetu, qui grauitas pondusue dici mereatur [t].

XXX. Motus vero in atomis duplex occurrit, vnus ipſiusmet grauitatis, ſiue ponderis, quo atomus nempe ſuopte nutu fertur, alius ex ictu ſeu reflexione, quo ſcilicet atomus vna in aliam impacta repercutitur. Et prior quidem motus, qui grauitatis eſt, ad lineam vel perpendiculum fertur, quo mouentur omnia grauia. Verum quia, ſi omnes atomi ad lineam, deorſumue ferrentur, fieret, vt nunquam altera alteram poſſet attingere, ea de cauſa neceſſe eſt, declinare atomos per paulum et quo nihil poſſit fieri minus, ita enim effici potuere complexiones et cohaeſiones atomorum, et ipſe mundus, quaeque in eo ſunt [u]. Primarium hoc dogma eſt, quo Epicurus ſyſtema ſuum atomiſticum a Democritico ſeparauit. Is enim, vno admiſſo atomorum motu, qui perpendiculatim deſcendit, non habebat, vnde dicere poſſet, qua ratione atomorum vna in aliam impacta haereret, ſine quo tamen nihil poteſt ex atomis oriri: hinc ad neceſſitatem quandam internam confugiebat; quae cum φθόγγος κενὸς eſſet, tantopere Epicuro irriſus, et quidem rectiſſime, et omnia quoque neceſſario copularet, quod toti Epicuri ſyſtemati erat aduerſum: nollet is tamen principium aliquod externum et ſpirituale admittere, ex cuius impulſu et directione atomi iungerentur, quod praeter corpus et inane nihil eſſe in rebus naturalibus putaret: hoc clinamen principiorum, qua voce LVCRETIVS [v] exprimit, introduxit, quo fieret, vt tandem atomi ſibi inuicem deſcendendo occurrentes impingerent, haererentque vel reſilirent. Verum vnde haec atomis declinatio? Cauſam neque in iis, quae habemus, Epicurus enarrauit, neque etiam Gaſſendus. Recte vero et acute coniicit eruditiſſimus MOSHEMIVS [w], a magnitudine atomorum ſiue pondere diuerſo eam deriuauiſſe Epicurum. Cum enim praeter figuram et pondus nihil habeant atomi, illarum vero non figurae tantum, ſed ponderis vel magnitudinis quoque diuerſa eſſet ratio, neceſſarium erat, vt cum omnis natura motus, qui grauidis ineſt, recta linea deſcenderet, leuiores grauiorum ictu

s) LAERT. ſ. 58. 59.

ſs) LVCRET. L. I. v. 486 ſeqq. PLVT. plac. phil. L. I. c. 3.

t) LVCRET. L. I. v. 82. ſeqq. CIC. de fato c. 20.

u) CICERO de fato c. 10. de fin. L. I. c. 6. LVCRET. L. II. v. 217. ex recentioribus BAYLE l. c. not. V. p. 375. SCIPIO AQVILIANVS de plac. phil. ante Ariſt. c. XII. p. 54.

v) l. c. v. 291.

w) Ad CVDWORTH. p. 940. not. 1.

Digitized by Google

ictu preſſae declinarent, vnde nulla eſt Ciceronis[x] obiectio contendentis: *Si omnes atomi declinauerint, nullas vnquam cohaeſuras, ſiue aliae declinauerint, aliae ſuo nutu recte fuerint latae, ex atomorum turbulenta concurſione hunc mundi ornatum tamen efficere non potuiſſe.* Poſterius enim ad rationes Epicuri phyſiologicas non attendit, quibus cauſa ſemel data impulſus atomorum, cauſa quoque cohaeſionis datur; prius menti eius aduerſum eſt. Quin ſi omnes quoque atomos declinare largiamur, (nihil enim definiunt Epicurei) neceſſarium tamen eſt, grauiores alia, quam leuiores, linea obliqua ferri, hasque tardius quam illas, licet id neget Epicurus, ad has difficultates non attendens, vt dicetur th. XXXV. XXXVI, vnde tamen aliquando ſibi inuicem occurrent et impingent. Etſi vero rationes Ciceronis infirmae ſunt, non negamus tamen, nuſpiam Epicurum iudicii defectum magis prodidiſſe, quam in hoc aſſerto, quod tamen totius quaſi ſyſtematis vinculum eſt, adeo illud legibus motus mechanicis aduerſum eſt. Quin ſi rem recte aeſtimes, incidit in laqueos Epicurus, quos euitare conabatur. Cum enim a neceſſitate Democriti abhorreret [y], fortuitam quidem iſtam declinationem aſſeruit, non vero cogitauit intrinſeca atomorum neceſſitate ponderisque lege fieri ita debere, vt declinent. Si enim neceſſario non declinent, fieri potuiſſet, vt in iſto fortuito motu nunquam ſibi inuicem illiderentur, ſicque nihil oriretur, ſin declinent neceſſario, habet id, quod tantopere ſyſtemati ſuo eſſe aduerſum, recte ſentiebat. Sed haec ὡς ἐν παρόδῳ, non enim examen philoſophiae Epicureae ſcribimus, ſed hiſtoriam. Illud vnum addimus, inter veteres iam fuiſſe, qui hunc nodum Epicuro ſoluendum obiecere, vt ex Plvtarcho[z] colligi poteſt. Similem declinationem in homine etiam ſtatuit, vt libertatis rationem cum ſyſtemate atomiſtico ſtare poſſe doceret, de quo poſtea: quod vero luculenter adhuc magis hominis, ſyſtematis amore abrepti, inſaniam prodit[a].

XXXI. Alter motus ex reflexione fit, cum atomus vel magnis interuallis reſultat, vel ſpatiis breuibus pulſa, repulſaue quaſi concutitur, palpitatue. Ex quo etiam fit, vt, dum contingit atomos incurrere in complexionem plurium ſibi mutuo obſtantium, ſeſeque mutuo irretientium, tunc tamen adhuc ſint irrequietae, et quantum poſſunt, ſpeciem agitationis vel palpitationis obtineant, deflexae nimirum vel repreſſae a ceteris, qua talem complexum conſtituunt[b].

XXXII. Cauſa huius et longioris reſultantiae, et preſſioris agitationis vel palpitationis inteſtinae, ex qua continua concretio oritur, eſt partim natura inanis, quod etiam intra corpora compactiſſima interceptum atomos vel ex toto, vel ex parte dirimere tentat, partim ſoliditas atomorum[c].

XXXIII. Quia pondus ſeu grauitas atomis tanquam ἐνέργεια, internusque

x) De finib. L. I. c. 6. y) Laert. L. X. ſ. 134.
z) de procr. animae ſec. Tim. T III. p. m. 79. conf. Hiſt. crit. de la philoſophie T. II. c. 25. §. 7. p. 355 ſeq. vbi tamen clinamen in vniuerſo et in homine inter ſe confunduntur.
a) Conf. Mosheм. l. c.
b) Laert. L. X. ſ. 43. Plvt. de facie in orbe lunae.
c) Laert. ſ. 44.

nusque vigor ineſt, quo ad motum feruntur, ideo aſſumendum eſt, moueri atomos vtroque et ponderis et reflexionis motu aeternum ac continenter: principium enim, ex quo coeperint, nullum eſt [d].

XXXIV. Sunt etiam iſtae atomi tam celerrimi motus, ſi nihil occurrit, quod ipſum retundendo deflectat, vt quodlibet cogitabile ſpatium conficiant momento, retruſio vero frequens aliquam infert tarditatis ſpeciem [e].

XXXV. Aſſumendum poſtremo et hoc eſt, atomos eſſe aequiueloces, quamdiu per inane feruntur, neque quicquam eſt, quod eorum impetum retundat: quia nempe nihil illis, quod obſtet, occurrat [f].

XXXVI. Quin etiam, quod ad concretiones, compoſitaue corpora ſpectat, cum ſint atomi aequiueloces, non idcirco vna dicetur velocior altera, ſed agitantur, quomodocunque ferantur cum iſtis concretionibus modo ſenſibili, interim inteſtinis creberrimis, ſiue potius innumeris ſenſumque adeo fugientibus repercuſſionibus, donec ipſa motus corporis totius, in quo ſunt, continuitas, ſucceſſioue talis euadat, vt in ſenſum cadat [ff].

XXXVII. Atomi ſola et vnica principia ſunt, primaue rerum materies, ſiue illud primum, ſimpliciſſimumque, ex quo contexuntur, quae oriuntur omnia, illud vltimum ac ſimpliciſſimum, in quod, quae intereunt, omnia reſoluuntur. Sunt itaque priora vulgaribus quatuor elementis, quae principia quidem ſunt, non tamen prima [g].

XXXVIII. Sunt vero eorum quae fiunt, atomi non cauſa tantum, ex qua fiunt, ſed etiam cauſa a qua fiunt, quatenus nempe eo praeditae ſunt vigore, et ἐνέργεια; ob quam mouentur, aut in conniſu ad mouendum continuo ſunt. Materiam enim actuoſam eſſe oportet, cum vim ſuam efficiendi aliunde, quam ex ſe, habere non poſſit . Primum hoc et palmarium principium eſt, quo non tantum nihil praeter corpus ſiue rerum materiam et inane, quod ſolum incorporale eſt, eſſe ſtatuit, ſed et Deum ipſum ex mundi fabrica prorſus excluſit, eiusque aſſertam in mundo operationem inter fabulas retulit. Sed et πρῶτον ψεῦδος idem eſt, tanti philoſophi acumine prorſus indignum, qui cauſam efficientem cum materiali confuderat, et, quod acute monet CVDWORTHVS [i], dum grauitatem cauſam motus in infinito inani deſcendentis poſuit, reuera nullam cauſam motus indicauit, ſed id tantum, ſi rem accuratius intuearis, docuit, corpuſcula propterea deſcendere, quia deſcendunt. Qualitas enim grauitatis nihil eſt, quam niſus deſcendendi, vnde autem aut quomodo hic niſus oriatur, nullius patet ingenio. Etſi itaque Democrito prudentior cauſas deſignare voluit, qui, vt ſuo loco monitum, de motus cauſa quaeri non debere putauit, reipſa tamen ad eundem impegit lapidem. Quin ſi verum eſt, quod contra PLVTARCHVM [k], P. BAYLE [l] diſputat, Democritum animam tribuiſſe atomis, deterius Epicuri ſyſtema Democriteo

d) ib. LVCRET. L. II. v. 94.
e) ib ſ. 46.
f) LAERT. L. X. ſ. 43. 61.
ff) ib. ſ. 62.
g) PLVT. plac. phil. L. I. c. 3.
h) CICERO de N. D. L. I. c. 20. LVCRET. L. I. v. 1020 ſeqq.
i) Syſt. intell. c. V. ſect. I. §. 48. p. 808.
k) Adu. Colot.
l) Dict. T. III. art. Leucippe not. E. p. 100.

criteo eſt, ſane, quaecunque fuerit fati huius ſignificatio, certum eſt, omne illud Epicurum fabularum inſtar reieciſſe, et Deorum mythologias recipere maluiſſe, quam ſeruire iſti fato [l] ſiue animae interne latenti vimque ſuam in motu atomorum exſerenti. Intercedit his quidem, celebris ex Carteſii ſchola philoſophus Io. Franc. Grandis [m], qui, ſi non ipſum Epicurum, certe Lvcretivm, phyſiologiae eius interpretem, praeter atomos et inane non tertiam tantum quandam naturam, ſed et quartam, nominis expertem conceſſiſſe contendit, a qua omnis motus cauſa deriuanda ſit. Ita vero poëta philoſophus:

Quarta quoque his igitur quaedam natura neceſſe eſt
Attribuatur, ea eſt omnino nominis expers,
Qua neque mobilius quicquam, nec tenuius extat.
Inde calor, motus, et venti coeca poteſtas
Accipit inde aër, inde omnia mobilitantur.

Haec animam ſpiritualem, motus cauſam, innuere putat, et Gaſſendum notat, qui hanc quartam Lucretii naturam omiſerit. Verum nec Gaſſendum nec Lucretium recte inſpexit celebris philoſophus. Illi enim quarta haec Lucretii natura indicta non manſit [n], ſed eius neceſſitatem ex principiis Epicureis luculenter demonſtrauit: Lucretius vero non de principiis vniuerſi, ſed de partibus ex quibus anima componitur, differit, quas cum atomis conſtare igneis, aëreis, et flatuoſis dixiſſet, addit, requiri quartam quoque naturam quandam, motuum ſenſiferorum auctorem, quae nomen ſortita non ſit. Non eſt itaque quarta illa natura ab atomis diuerſa, ſed ex iis, vt tota anima conſtat, verum corpuſculis longe ſubtilioribus, mobilioribus et rotundioribus, quibus omne quod ſpirituale eſſe aliis dicitur, in Epicuri phyſiologia abſoluitur, motus illos ſenſuum operatur. Aliter vir praeſtantiſſimus Io. Conr. Schwarzivs [o], qui vt Epicurum ab atheiſmi macula liberaret, non ſine eruditione paradoxum hoc defendit, atomos eam indicare naturam, quae particulas materiae coëgit et inter ſe copulauit, atque perpetuo continet; quae cum attributum Dei innuat, vt infinitum Epicuri, putat, eſſe ipſam, in qua omnia ſunt, diuinam naturam, facile inde colligitur, a principio eiuſmodi ſpirituali motus cauſam in corporibus deriuandam eſſe. Verum, vt ipſe doctiſſimus auctor fatetur, verbis Epicuri inuſitatas et a recepta ſignificatione prorſus abeuntes ſignificationes ſubiiciendas eſſe, et eſſe hanc theologiam Epicuri prorſus reconditam; ita totam illam diſputationem, quam alibi tetigimus [p], praetermittimus, nec cum vmbris et laruis, talibusque quae noſtro ingenio mutatis verbis et ſignificationibus vocum videntur, pugnare contendimus, ex tota phyſiologia Epicuri et claris eius verbis certiſſimi, non aliam agnouiſſe illum naturam in vniuerſo praeter corpus et inane; et,

Xxx xxx x 2 ex

l) Laert. L. X. ſ. 134.
m) Differt. crit. et philoſ. I. quem ſequitur Morhof. Polyhiſt. liter. T. II. L. II. P. I. c. 7. §. 9. 10 p. 186 ſq.
n) In Syntagm. philoſ. Epic. P. II. ſect. II. c. 9. p. m. 355.
o) In diſſ. cui titulus: iudicium de recondita theologia Epicuri, Coburgi edita.
p) In ſupplementis ad Germanicum Hiſt. philoſ. opus p. 247 ſeqq.

Digitized by Google

ex atomis corpora non tantum conſtare, ſed et ipſa corpora tenuiſſima eſſe, aſſeruiſſe; ſi enim illam viam eligimus, qua ita clariſſima veterum teſtimoniorum lumina exſtinguuntur, periculum eſt fore, vt totam tandem amittamus hiſtoriam philoſophicam. Sed haec obiter. Eos vero, qui prouidentiam in motu atomorum proditam Epicuro vindicant, infra, vbi de theologia Epicuri dicendum erit, audiemus.

XXXIX. Etſi vero atomi omnes aeque velociter moueantur, intra ipſas tamen concretiones, eae quae anguloſiores hamatioresque ſunt intricari ac praepediri, ſicque veluti inertiores, ſegnioresque fieri poſſunt, quam laeuigatiores atque rotundiores, vnde ex his praecipua energia ſiue agendi vis in corporibus eſt. Ex his vero quia ignis, anima et generalius loquendo, ſpiritus conſtant, ideo iſta in corporibus ἐνέργεια ſpiritibus adſcribitur q).

XL. Vt primae moleculae ex atomis coalitae vi iſta intrinſeca, ſeſe mouendi gaudent, quia ex ſingularum atomorum vigoribus conſtant, ſed varie modificatis, prout atomorum ſeſe irretientium aliae huc, aliae illuc feruntur; ita grandiores etiam moles contextae ex minoribus habent aliquam eamque pro illarum varietate modificatam vim ſeſe mouendi, ſicque porro omnia corpora naturalia ſuis molibus conſtantia. Actio enim a principio aſcendit et progreditur ab atomis ad corpora r).

XLI. Cauſae actio ſiue effectio et motus idem ſunt, ea enim tantum additur connotatio, quod rem ſiue actam ſiue effectam terminetur s).

XLII. Eſt vero non aliud motus, quam migratio de loco in locum.

XLIII Eundem vero in cenſum pertinet etiam mutatio vel alteratio, qua res aliqua immutata manens, ſecundum internam naturam mutari aut altera fieri creditur, ob alicuius qualitatis acquiſitionem vel amiſſionem. Eſt enim ea motus ſpecies, qua mobilia interuallis feruntur, partim breviſſimis, partim inconſpicuis. Moleculae enim, quae corpus conſtituunt, transponuntur, et alium pro alio ordinem ſuſcipiunt, ſicque per tranſitum mouentur ſ).

XLIV. Quodcunque igitur corpus concretum ſecundum qualitatem mutatur, omnino mutatur locali et tranſitiuo motu atomorum; e. g. Si ex dulci fit amarum, ex molli durum, moleculas moueri ſitu et diſpoſitione, locoue neceſſe eſt.

XLV. Ipſum itaque fatum nihil aliud eſt, quam mouentes et agitantes per ſe cauſae, quatenus nexae inter ſe ſunt, et poſteriores a prioribus pendent; quamquam haec connexio atque dependentia neceſſitatis eius haud eſt, quam phyſici quidam inducere ſolent, qualis in natura non eſt. Manifeſtum eſt, opponi hoc fato phyſicorum, etiam Democriteo, et imprimis Stoico, qui praeter occaſionem et ordinem cauſarum, latentem et ſeparatam

q) Fuiſſe hanc quoque mentem Heracliti, igni ex ſubtiliſſimis particulis conſtanti omnia iſta tribuentis, ex capite antecedente manifeſtum eſt. Mirandum itaque LVCRETIVM tantopere in eo perſpiciendo coecutiiſſe, vt L. I v. 635 ſeqq. Heracliti hypotheſin non ſine contemtu refutaret, non cogitans, reapſe ſui ita magiſtri vineta caedi.

r) LVCRET. L. I. v. 1020. CICERO de N. D. L. I. c. 20.

s) SEXT. EMP. adu. math. L. X. ſ. 42 51.

ſ) ib. GASSEND. phil. Epic. c. XI. p. 265 ſeqq.

tam quandam neceſſitatem internam fingebant. Fatum enim nihil aliud eſt Epicuro, quam motus particularum varie diſpoſitarum ex declinatione molecularum ortus. Iſte tamen motus cum ex materiae natura oriatur, eique neceſſario inhaereat, palam eſt, Epicurum, qui dicis tantum cauſa fati nomen adhibebat, hac ratione neceſſitatem quandam materiae ſtatuiſſe. Contingentia enim in iſto fortuito atomorum concurſu externa tantum eſt, et noſtri tantum reſpectu dicitur; atomi tamen interna naturae ſuae neceſſitate, pondere nempe vel grauitate, non mouentur tantum, ſed declinant quoque; hoc tantum diſcrimine, vt neceſſitas Stoica rationem, etſi ineuitabilem ſupponat, Epicurea motum brutum. Acute id vidit IACOBVS THOMASIVS [ſſ].

XLVI. Quin etiam finis dicitur cauſa, ſed videlicet, quia efficit quidpiam, et non efficit, niſi quia mouet. Mouet enim miſſa in animam ſpecie, quae trahat alliciatque inuiſibilibus quidem, ſed phyſicis tamen quibusdam quaſi hamulis et catenulis, quibus plerumque cum animo pellicitur et ipſum corpus. Fit itaque eiusmodi attractio, per quasdam reſilitiones implexionesque atomorum, hincque ratio patet ſympathiae et antipathiae. Haec ad cauſas morales et finales dum applicat ex Epicuri mente LVCRETIVS [t], nuſpiam infirmitatem magis prodit. Cuncta enim ad effluuia ſiue corpuſcula iſta, quae perpetuo propter motum atomorum ex corporibus progrediuntur, aliisque corporibus ſe inſinuant, redeunt, quibus vel iucunditatem vel dolorem, ſicque inclinationem vel auerſionem moueri credebant homines ſatis pingui Minerua philoſophantes.

XLVII. Qualitates quae in concretis exiſtunt, vt non ſunt in atomis praeter magnitudinem, figuram et pondus, quae non magis quam ipſa atomorum ſubſtantia poſſunt mutari [u]: ita creantur tum per factam tranſpoſitionem atomorum, nunc pauciorum, nunc plurium, quae in vno ſitu vnam, in alio aliam exhibeant, tum ob factam de nouo aliquarum diſceſſionem, ex quo iterum qualitates varientur, ſeu aliae, quam prius, appareant [v]. Rem exemplo literarum innumeras voces conſtituentium pro variatione ſitus veteres illuſtrant [w]. Imprimis ſubtilis hic eſt LVCRETIVS [x].

XLVIII. Vbi atomi partesue, ex quibus res contextae, ita a ſe inuicem diſtrahuntur, vt in vaſtiorem locum diffuſae, plura amplioraque in re iſta inania ſpatiola intercipiant, ex denſo tum fit rarum; et vice verſa, coarctatis atomis, et contractis ſpatiolis pauciora vt ſint, fit denſum [y].

XLIX. Quanto res eſt rarior, tanto magis eſt, ceteris paribus, conſpicua; tanto vero opacior, quanto denſior. Rem tamen, pro meatulorum conditione limitat LVCRETIVS [z].

L. Ex eodem fonte oriuntur fluiditas liquiditasue et firmitas, ſi

 nempe

ſſ) De exuſt. mundi Stoica diſſ. II. §. 26 ſeqq. p. 34 ſeqq

t) Lib. IV. v 714.

u) LAERT. L. X. ſ. 54.

v. SEXT. EMP. adu. math. L. X. ſ. 75. conf. FABRIC. ad h. l.

w) ARIST Phyſ. L. I. c. 4. LACTANT. L. III, c. 17. conf. GASSEND. ad Laërt. p. 226.

x) Lib II. v. 759.

y) IDEM L. I. v. 575. L. II. v. 96.

z) Lib. IV. v. 605.

nempe particulae ex quibus conſtant, et ſpatiola intercepta habent, et diſſociatae mutuo ſunt, vt ſint emobiles inter ſe, ob ſpatiolorum non reſiſtentiam, et vice verſa [a]. Humor etiam fluoris ſpecies eſt, ita vt partes adhaereſcere queant alteri corpori. Mollitiei et duritiei, cum raritate et denſitate par fere ratio eſt [b].

LI. Magnitudo, augmentatio, imminutio, ex accedentium vel decedentium atomorum multitudine oritur: vel ab atomorum quoque diuerſa magnitudine, vnde hebetudo et ſubtilitas naſcuntur [c].

LII. Figura corporis a figura atomorum pendet, et vnumquodque corpus ideo figuratur, quia conſtat ex partibus figuratis determinatiſque.

LIII. Pondus ſeu motrix facultas, quae vnicuique rei ineſt, non poteſt aliunde oriri, quam a pondere ſeu mobilitate atomorum [d].

LIV. Sequitur hinc corpus omne concretum eſſe graue, et deorſum tendere.

LV. Quae itaque levia dicimus, et ſurſum contendunt, non id ſponte et ſua natura faciunt, et abſolute talia ſunt; ſed compelluntur tantum ab alio grauiore, vt ſurſum emergant [e].

LVI. Proprietatibus atomorum inter ſe coniunctis, et *commiſtis* ac variatis, oriuntur rerum facultates, quae motiuae cum ſint, id a mobilitate atomorum habent, variam vero operationem et effectum, a ſpeciali atomorum magnitudine, figura, ordine et poſitu, laxitate, compreſſione, etc. [f]

LVII. Sunt in rerum ſuperficiebus diſpoſitiones extremarum particularum variae, ob quas lux affuſa ita varie modificatur, vt cum hac reflexa modificatione in oculum, varios in illis colores exhibeat. Lux vero cum nihil aliud ſit, quam ſubſtantialis quaedam effluxio a lucido corpore, viſibilis per ſe non eſt, ſed in ipſo ſolum colore, quatenus illius pars eſt [ff].

LVIII. Sonus eſt effluxio tenuiſſimorum corpuſculorum, ab vsque loquente reſonante vel ſtrepitum edente, emiſſa, ac idonea, quae in aurem ſubiens auditum afficiat [g]. Par ratio quoque reliquorum eſt ſenſuum.

LIX. Caloris et frigoris ſenſus ad tactum pertinet, calor effluxio eſt corpuſculorum ſeu atomorum exilium, rotundarum, celerum, vnde poros ſubire rapideque impingi, totumque penetrare, et ſi pergent aliis ſuccedentibus, vrgere, corpora tandem ſecernere, ac diſſoluere poſſunt, vt patet ex effectu ignis. Frigus e contrario effluxione atomorum mole grandiorum, figura anguloſiorum, motu ſegniorum conſtat, et effectus calori contrarios habet, nempe caloris corpuſcula reprimendi, et angulis vellicandi, qua praeteruadit [h].

LX. Tempus a quo res omnes determinantur, et denominantur vel praeſentes, vel praeteritae, vel futurae, eſt euentum euentorum, ſiue acci-

a) IDEM L. IV. v. 444. b) ib. v. 266.
c) IDEM L. II. v. 381 ſeqq.
d) ibid. L. I. v. 360 ſeqq.
e) ibid. L. I v. 187 ſeqq.
f) Prolixe id proſequitur LVCRETIVS L. II. toto.
ff) PLVT. adu. Colot. T. III. p. 411. rem columbarum et pauonum colore vario illuſtrat LVCRET. L. II. v. 800.
g) PLVT. de plac. L. IV. c. 19. Et hoc a Democrito accepit Epicurus vid. LAERT. L. X. ſ. 52. LVCRET. L. IV. v. 527 ſeqq.
h) IDEM L. VI. v. 225 ſeqq. LAERT. L. X. ſ. 109.

Digitized by Google

cidens accidentium: conſequitur enim omnia euenta ſiue accidentia ipſisque mente interueniente ſuperuenit, ſuperacciditque [i].

LXI. Pari ratione et voluptates et dolores nobis contingunt, adeoque non ſubſtantiae quaedam ſunt, ſed eorum, qui iis cum dolore vel delectatione afficiuntur accidentia [k].

LXII. Sic et motus et quies accidentia ſunt corporum, neque illa ſine tempore, quo ea metimur.

LXIII. In generatione non noua producitur ſubſtantia, quae in atomis antea iam extitit, ſed fit ea tantum principiorum concretione et ſecretione, non vero transmutatione, quae ob ſoliditatem atomorum impoſſibilis eſt [l].

LXIV. Ita vero in inani infinito fit generatio, vt atomi a ſe inuicem ſeiunctae, et figura, magnitudine ſituque ac ordine inter ſe differentes, per inane ferantur, ac vbi concurrunt mutuo, comprehendantur, addenſentur, et conditionem rei variam, iuxta proportionem, magnitudinem, figuram, poſitionem, ordinem ſuſcipiant [ll].

LXV. Vbi vero generatio vnius ex corruptione alterius fit, contingit id, vel ſola atomorum transpoſitione, aut accedentium additione, aut abiectione praeexiſtentium.

LXVI. Nihil vero, quod ortum eſt, aeternum eſt, ob inteſtinam motionem indomitumque in omnibus corporibus atomorum conniſum [m]. Idem hic tuetur et ſuo ſyſtemati applicat Epicurus, quod tot ante eum philoſophi de fluxu materiae perpetuo dixere.

LXVII. Quicquid igitur concretum eſt, nihil eſt aliud quam ipſamet principia, quatenus certa eorum diſpoſitione coalita ſunt, et certa hac forma exhibentur.

LXVIII. Denominatio vero ex qua res inter ſe diſcernuntur, tum locum demum habet, quando accidentia illa ſimul coniuncta ſunt, quae vnum quid et tale corpus conſtituunt, quod incerto rerum genere habetur.

LXIX. Fieri poteſt, vt facta per mortem noſtri reſolutione, caſu quodam ipſo temporis progreſſu eadem omnia, ex quibus conſtamus principia, iterato ac eodem modo, quo iam ſunt, coadunentur, ſicque nos, iidem, qui nunc denominari poſſemus. Quod tamen nihil ad nos faceret, cum in exſolutione periiſſet omnis habitus et memoria eorum, qui fuiſſemus [n]. Ita reſurrectionem quoque quandam admittit Epicurea philoſophia, ſed miſeram, et, ſi dicendum quod res eſt, in tam fortuito atomorum concurſu non plane quidem impoſſibilem, ſed tamen non expectandam. Paralogiſmum Lucretii detexit hoc in argumento P. Bayle [o].

LXX.

i) Laert. l. c. ſ. 71. 72. Sext. Emp. Pyrrh. hyp. L. III. c. 17. ſ. 137 adu. math. l. X ſ. 183. ſ. 227. Stob. eclog. phyſ. p. 19. Stoicis παρασυμβεβηκότα dicitur, vid. Lvcian. vit. auctor. T. III. p. 119. 120.

k) Conf. Gassend. Synt. phil. Epic. P. II. ſ. 1. c. 16. p. 277.

l) Laert. L. X. ſ. 54. conf. Gassend. ad Laert. L. X. p. 392. qui veterum teſtimoniis haec roborat.

ll) Plvt. l. c. Lvcret. L. I. v. 1020.

m) ibid. L. II. v 638 ſeqq.

n) Lvcret. L. III. v. 860 ſeqq.

o) Dict. T. III. art. Lucrece not. Q. p. 216.

LXX. Mundus eſt vniuerſi, ſeu infinitatis rerum quaedam portio, ſiue complexio coeli; ſidera terramque resque omnes conſpicuas continens [p].

LXXI. Mundus vnus eſt, ſed tantum propter combinationem partium earumque relationem inter ſe.

LXXII. Mundus interna ſua forma conſtitutioneue animatus non eſt, ac multo minus Deus. Ita Velleius apud CICERONEM [q], qui Stoicos aliosque Deum mundi animam eſſe cenſentes, refutat. Ratio ex primis Epicuri principiis manifeſta eſt.

LXXIII. Certum quidem eſt, eſſe quoddam mundi extremum, quoniam mundus eſt aliquod quaſi reſegmentum vniuerſi infiniti; at vero, quale illud ſit et quali forma, dicere nemo poteſt, niſi illinc aduenerit [r].

LXXIV. Non eſt aeternus mundus, ſed eſſe aliquando coepit. Probat id LVCRETIVS [s], ex partibus mundi, quae coepere, ex hiſtoriarum nouitate, artibus adinuentis; aliisque rationibus, quibus cauſam maxime Peripateticam vehementer premit.

LXXV. Ad exſtruendum mundum opus non fuit intercedente numine. Neque enim eſſe poteſt a cauſa beata ſimul ac immortali, quae ipſum fabricauerit. Rationem hanc affert Epicurus apud LAERTIVM [ſ], a numinis beata vita petitam, quam tamen dicis tantum cauſa aſſumtam dicent, quibus Epicurus inter numinis hoſtes refertur. Illud certum eſt, longe aliam Epicuro fuiſſe aſſerti huius cauſam, nempe quod atomis nihil putabat, tanquam cauſam efficientem, prius, adeoque prima omnium rerum principia atomos conſtituebat; quas cum motu et legibus mechanicis coire poſſe crederet, quid numinis alicuius concurſu opus eſt? Alias rationes, quibus Platonem maxime impugnauit Epicurus, affert CICERO [ſſ], et poſt hunc LACTANTIVS [t], quibus iungendus LVCRETIVS [u]. Pulchre in enarranda huius dogmatis hiſtoria et aſſerenda contra Epicurum veritate verſatus eſt GASSENDVS [v].

LXXVI. Mundus itaque effectus magis eſt natura vel fortuna. Fortuna vero non conſilium eſt aliquod, et cauſa per ſe, quae atomos temperat, ſed ipſe fortuitus atomorum concurſus.

LXXVII. Natura nempe atomorum in infinitate vniuerſi diſcurrentium intelligitur, qua magna ſibi copia occurrentes, apprehendere ſe, irretireque et implectere mutuo, ac ſeſe varie commiſcentes chaos quoddam in vorticis modum glomerari, ac poſt multas conuolutiones et euolutiones, et tentamina in eam mundi formam coire coepere [w].

LXXVIII. Ita ſcilicet mundi ortus concipiendus eſt: Cum atomi motu incon-

p) LAERT. L. X. ſ. 88.

q) De N. D. L. I. c. 8. L. II. c. 17. portenta et miracula non ſane diſſerentium ſed ſomniantium philoſophorum Stoicum dogma vocatur L. I. c. 10.

r) LAERT. l. c.

s) Lib. V. v. 319 ſeqq.

ſ) Lib. X. ſ. 76.

ſſ) l. c. L. I. c. 9.

t) Lib. VII. c. 5.

u) Lib. V. v. 166 ſeqq.

v) Philoſ. Epic. P. II. ſect. I. c. 2. p. 107. Conf. IO. BAPT. DV HAMEL conſenſ. vet. et nouae phil. c. IV. §. 6 ſeqq.

w) LVCRET. L. I. v. 1020. PLVT. de plac. phil. L. I. c. 4. acriter contra hunc mundi ortum pugnat BAYLE Dict. T. III. art. Ouide not. G. p. 556. vbi Lamio quoque reſpondet.

Digitized by Google

inconſulto ac fortuito eſſent, et continuo ſimul celerrimeque mouerentur, vbi in hunc immenſitatis locum, in quo iam eſt mundus, coeperunt occurrere, ſeſeque apprehendere, coaceruatae ſimul in vnam rudem indigeſtamque molem fuere, in qua magnae paruis, rotundae anguloſis, aliis aliae commiſtae fuerunt [x].

LXXIX. Deinde in confuſo hoc coetu, grauiſſimae coepere ſubſidere, et rotundae, exiles, paruae, lubricae, earum concurſu exprimi et in ſublime ferri [y].

LXXX. Poſtquam impellens elidensque vis, quae ſurſum agebat, elanguit, ipſae interim atomi eliſae regredi deorſum prohibitae ab aliis ſunt, tum ad oras vsque extremas agiliores auolarunt, tum aliae et ab ipſis reflexae, et ab aliis pone inſtantibus repreſſae ſunt, facta eſt mutua quaedam implexio, quae coelum generauit.

LXXXI. Quae atomi autem et eiusdem naturae fuerunt, et aceruatim dum in ſublime compellerentur, circumuolutae, eae perfecerunt, ſolis ac lunae ac aſtrorum aliorum naturam [z].

LXXXII Quae vero non tam alte emergere potuere, et ab ignificis relictae ſunt, illae aëris naturam conſtituerunt.

LXXXIII. Tandem ex iis, quae ſubſederunt, terra genita eſt, et cum multa adhuc eſſet in terra materiae, eaque verberibus ventorum aurisque ex aſtris ſpirantibus condenſaretur, humida inde natura genita eſt. Quae cum eſſet fluida, in caua et ad recipiendum idonea loca confluxit, vel excauauit [a].

LXXXIV. Porro in iſta commiſtione effecta ſunt generabilium corruptibiliumque rerum varia ſemina, ex quibus res variae et conformatae tum fuerunt, et deinceps propagari potuerunt.

LXXXV. Quod ad ipſa animalia attinet, probabile eſt, ipſam terram nouum genitale ſemen retinentem, quosdam ex ſe folliculos, in vterorum ſimilitudinem protuliſſe, eosque, cum maturuiſſent, natura cogente ruptos animalia tenera profudiſſe, deinde terram ipſam humore quodam, qui eſſet lacti ſimilis, exuberaſſe, eoque alimento animantia eſſe nutrita [b].

LXXXVI. Idem de homine quoque intelligendum eſt; ſeminibus vero exhauſtis terra parere deſtitit, ſicque propagatione animali tantum oriuntur [c].

LXXXVII. Non ſit motus mundi et conuerſio ſiderum, et quae alia in eo accidunt, quaſi ſit praefectus aliquis, qui ſic diſponat, diſpoſueritue ac ſimul beatitudinem immortalitatemque poſſideat. Non enim cum felicitate congruunt negotia, ſollicitudines, irae, gratiae, ſed haec prae imbecillitate, metu, opisque externae indigentia contingunt. Palmaria haec ratio eſt, cur Epicurus, Stoicis ſe oppoſiturus, dum in contraria ruebat, omnem e mundo

x) PLVT. l. c. LVCRET. L. IV. v. 420 ſeqq.
y) ib. v. 450.
z) ibid. v. 454.
a) ib. v. 474 ſeqq.
b) ibid. L. V. v. 799 ſeqq.
c) ibid. v. 304 ſeqq.

mundo prouidentiam exulare iuſſerit, quod craſſius eum quam tantum philoſophum decebat, philoſophatum fuiſſe euincit. Quibus tamen alia adiunxere Epicurei, certe parum firmiora, quae praeter LVCRETIVM, CICERO, LAERTIVS et LVCIANVS [d] memorant. Nec poterat aliter ſtatuere Epicurus, qui totus materialibus principiis addictus, ea cum efficientibus turpiter confundebat. Iisdem argumentis ſpecialem quoque circa homines Dei prouidentiam oppugnabat.

LXXXVIII. Quia vero Deus res mundi nec regit, nec curat, ſtatuendum porro eſt, non eſſe adminiſtros, quos genios vel daemonas appellant, qui ſi eſſent, res non contingerent, ac ſi nulli ſupponerentur, nec poſſent eſſe, quales finguntur, humana videlicet forma et voce, quae ad nos pertingat [e].

LXXXIX. Quia vero Dii vel daemones illi rerum in mundo curam non agunt, ſequitur etiam, non tantum mentiri vel fingere, qui genios ſibi apparere dicunt, imaginationis vanitate deceptos; ſed et ex ſomniis diuinationem, et oracula atque vaticinia alia meras eſſe impoſturas [f]. Multum in hoc argumento laudis quaeſiuit Epicurea ſecta, quae tanta fiducia his magiſtri placitis adhaeſit, vt non dubitarent profani homines Celſus [ff] atque LVCIANVS [g] Saluatoris miracula ad ſimiles reuocare impoſturas. Cenſuram ideo Epicurus meritus eſt GASSENDI [h].

XC. Mundum interiturum, finemque habiturum ex eo dependet, quod genitus ſit ortumque habuerit [i].

XCI. Argumentum eius eſt, quod ex atomis conſtat, motu inteſtino indeſinenter exſolutionem poſcentibus; quod res omnes vna via natas denaſci poſſe compluribus experientia probat: tum vero, quod videmus mundi partes ſenſim deteri ac diminui. Nihil enim ſolidum eſt, et indiſſolubile, praeter atomum [k].

XCII. Veriſimile quoque eſt, non poſſe tantum mundum omnimode exſolui, ſed fore quoque, vt puncto temporis nihil reliquiarum extet, praeter atomos et ſpatium deſertum [l].

XCIII. Dantur mundi numero infiniti: atomi enim infinitae per infinitatem ſpatiorum quae feruntur, cum alibi aliae procul a ſe inuicem concurrant, coaleſcere in fabrefactionem mundorum infinitorum poſſunt.

XCIV. Nihil vero repugnat, mundos alios partim ſimiles, partim diſſimiles iſti noſtro eſſe: nam et poſſunt eſſe maiores, et minores, et aequales, et easdem vel alio ordine ſitas habere partes, aliaue praediti eſſe figura [m].

XCV.

d) CICERO de N. D. L. I. c. 8. LVCRET. L. II. v. 1092. LAERT. L. X. ſ. 77. LVCIAN. Ioue Tragoed. T. III. p. 411 ſqq. qui ſalſe prouidentiam ridet.

e) PLVT. in Bruto T. V. p. m. 711.

f) CICERO de diuin. L. II. c. 63. conf. GASSEND. phil. Epic. P. II. ſ. II. c. 6. p. 260.

ff) ORIG. contra Celſ. L. I. et IV.

g) In Alexandro, alibique.

h) l. c.

i) CICERO l. c. L. I. c. 8.

k) PLVTARCH. plac. phil. L. II. c. 4. LVCRET. L. II. v. 1104 ſeqq. L. V. v. 252. 381.

l) IDEM L. II. v. 1144. L. I. v. 1102.

m) LAERT. L. X. ſ. 45. PLVT. plac. phil. L. I. c. 5. vbi Metrodori ſimile exponitur. conf. LVCRET. L. II. v. 1021. et qui hiſtoriam dogmatis erudite enarrat GASSENDVS philoſ. Epic. P. II. ſ. I. c. 2. p. 93 ſeqq.

Digitized by Google

XCV. Videtur autem quilibet illorum mundorum, vt omnis concretio, quae in inani immenſo fit, per proprios quosdam atomorum vortices vel conuolutiones ſeorſim procreari, atque id quidem ſiue in intermundio locoue inter duos mundos non multum diſſitos, ſiue in loco multiuacuo, ſiue denique in magno immiſtoque et puro inani.

XCVI. Terra quidem, vt ſupra dictum, cum coelum aliaque ſublimia ſurſum veluti auolarent, ſubſidit in mundi medium, ac ibi vt in imo loco remanſit. Verum non, quemadmodum ipſa media eſt mundi pars, in quam omnia pondera cadunt, ita datur in ipſa medium, ſeu centrum, verſum quod omnia pondera dirigantur. Ea enim parallelis motibus cadunt, non vero in angulum connituntur [n].

XCVII Errant itaque, qui dari antipodas ſtatuunt [o].

XCVIII. Terra itaque in orbem quidem circulumque conformata eſt, ſed tamen quaſi diſcus aut tympanum non vero vt globus vel ſphaera: non cadit vero, quia inſidet aëri, tanquam ipſi congenea [p].

XCIX. Neque terra animata eſt, ac multo minus Dea reputanda, ſed animata ideo parturit, quod varias atomos continet, variaue ſemina rerum, vnde animata formentur [q]. Oppoſitum hoc quoque Stoicis eſſe, terram ab anima mundi ita animatam, vt Dea ſit, aſſerentibus, facile ex dictis *capite nono* intelligitur.

C. Terrae motus variis ex cauſis poſſunt contingere: vel a ventis aquisque in ſpeluncis, vel a partibus quibusdam ſubito percuſſis, vel a ſpiritu per cauernoſas terrae cauitates diſperſo, vel in ignem verſo, et fulminis inſtar acto, et ſic porro. Et ab hoc poſtremo eructationes quoque ignium ſunt [r].

CI. Mare ex tot fluminum ingreſſu non augeſcit, quia ad tantam molem comparata vix guttae inſtar ſunt, et ſol multum ex eo humoris detrahit; primaria vero cauſa eſt, quod cum ipſa terra ſit raro permeabilique corpore, et mari vndique alluatur, debeant aquae vt in mare ex terra peruolui, ita ex mari in terram ſubtermanare, vt iterum emergant, ac fluant [s].

CII. Aqua ex mari terram peruadens ſic percolatur, vt corpuſcula ſalis exuat, illisque deinceps denudatis redeat, illa enim hamatiora ſunt, haec laeuiora, ſicque iſta facile poſſunt irretiri et relinqui [t].

CIII. Inundationis Nili cauſae ſunt vel reflantes per id tempus eteſiae, quae mare attollunt ad Nili oſtia, et arenas quoque ad illa prouoluunt, vel excitatae ab aquilone nubes, contruſae et pluuiam exprimentes [u]. Patet ex allatis, varias phaenomenorum naturalium cauſas Epicurum allegare ſolitum, pleraſque exigua veriſimilitudine, quod a viro, rerum naturalium contemplationi toto dedito, non expectandum eſſe videtur. Quod licet magnope-

n) LVCRETIVS L. I. v. 1051 ſeqq. patet ex hac theſi Epicureos a vera mechanicarum legum notitia parum fuiſſe inſtructos, id quod totum etiam ſyſtema et primarium eius vinculum probat.

o) ib.

p) IDEM L. V. v. 538 ſeqq.

q) ibid. L. II. v. 652 ſeqq.

r) ibid. L. VI. v. 535. SENECA Qq. nat. L. VI. c. 20. LAERT. L. X. ſ. 105.

s) LVCRET. L. VI. v. 613 ſeqq.

t) ibid. v. 635.

u) ib. v. 714.

gnopere negandum non ſit, facileque concedendum BVRNETIO [x]: *philoſophari eum laxe, et per rationes fluctuantes, quae non conſtringant animum, neque ad aſſenſum impellant, niſi ſua ſponte in partes indolemque Epicuri propendeat:* excuſationem tamen meretur Epicurus ob ſcopum, quem is ſibi propoſuerat. Qui cum is ſolus eſſet, vt ſuperſtitio a terrore et formidine ſublimium orta, cognitis rerum cauſis deſinat tranquillitatem mentis turbare, et ab omni diuinae vis illapſu et directione eum praeſtare immunem, ſatis ei fuit, cauſam qualemcunque afferre, quae licet veriſimilitudine exigua gaudeat, ſufficiat tamen, modo rationem adducat probabilem, et ſenſibus facientem ſatis [y]. Quam Epicuri hac in re mentem fuiſſe ipſe in *epiſtola ad Pithoclem* prodit, vbi monet, *nihil impedire eorum, quae in coeleſtibus videntur, ſi quis multiplicis modi memoriam habeat, et conſequentes inde hypotheſes et cauſas ſimul intueatur, neque reſpiciat ad ea, quae minus apte ſequuntur, et aliter atque aliter ad eundem modum deflectunt.* Id quod ſemel de ſequentibus quoque monuiſſe ſufficiat.

CIV. Rupium ſaxorumque moles praecipua ab initio fuit conformata [z].

CV. Plantae hoc cum animalibus commune habent, quod nutriantur, accreſcant, generentur; verum iſta ſponte naturae, id eſt particularum interna translocatione, accretione et transpoſitione, non ductu animae alicuius peragunt, ac proinde imitatione tantum quadam viuere et mori, vt animalia, dicuntur [a].

CVI. Semel conſtituta ex atomorum congruarum coniunctione animalium natura, in ortu mundi, cum ex atomorum motione ac euolutione inteſtina aliquae ſemper ſedibus ſuis emotae atque excurrentes in partes genitales vndequaque confluerent, factaque ſexuum diſtinctione poſt appetitionem mutuam, complexumque initum, in vtero reciperentur: tum atomi aut ex ipſis moleculae ſemineae, quae ex ſingulis defluxere partibus, motione perſeuerante, ad ſimiles confluxere, v. g. quae ex capite, ad caput, ſicque animalculum tandem formatum illi ſimile, ex quo ſemina decidere [b].

CVII. Ex hoc vero ſequitur, vt partes animalium non fuerint ab vsque initio eo, quo ſunt modo, propter fines vſusue illos conformatae, quos habere deprehenduntur; verum quia contigit partes eo, quo ſunt, modo, fieri, aut exiſtere, ideo hoſce vſus potius, quam alios obtinuerunt, dederuntque illius notitiam [c]. Elegantiſſimum ſapientiae diuinae in mundi formatione demonſtratae argumentum ita ſubuertiſſe Epicurum, negari nequit; non vero id poterat aliter, ex quo inſulſum ei dogma placuerat, nullam fuiſſe cauſam, quae haec proſpiceret, quaeque talia dirigeret. Quam hominis inſaniam poſt GALENVM [d] merito caſtigauit, hiſtoriamque dogmatis docte enarrauit GASSENDVS [e].

CVIII.

x) Archaeolog. philoſ. L. I. c. 13. p. 443 ſeq.
y) LAERT. L. X. ſ. 95. 96.
z) LVCRET. L. VI. v. 538.
a) PLVT. de plac. phil. L. V. c. 25.
b) Conf. GASSEND. ad LAERT. L. X p. 679. Synt. phil. Epic. p. 350.
c) LVCRET. L. IV. v. 816. LACTANT. L. III. c. 17. de opific. c. 7.
d) De vſu partium L. I. c. 21.
e) l. c. P. II. ſ. I. c. 3. p. 184 ſeqq.

CVIII. Anima corporea eſt, tenuiſſimum nempe aliquod, vt puta, ex tenuiſſimis particulis contextum corpus. Qui enim incorpoream dicunt, ineptiunt; ſi enim huiusmodi foret, neque agere neque pati poſſet, ſed eſſet merum inane, quod motum tantum liberrimum corporibus tranſeuntibus permittere poſſet [f].

CIX. Confundendum tamen hoc corpus tenuiſſimum cum corpore craſſo non eſt, cum quo anima conſenſione motionum conſpirat.

CX. Eſt vero contextum hoc corpus tenuiſſimum, ex ſubtiliſſimis corpuſculis, quae aliunde ſunt, vt maximam partem laeuigatiſſima, ita et rotundiſſima, quippe alia ratione permeare non poſſet cohaerereque intus cum corpore toto eiusque partibus. Hinc nec ponderis aliquid corpori decedit, decedente anima ex corpore [g].

CXI. Etſi vero anima texturae eſt ſubtiliſſimae, conſtat tamen ex quatuor quibusdam commiſta naturis. Nempe coaluit temperataque eſt ex quodam igneo, ex quodam aëreo, ex quodam flatuoſo, et ex quarto innominato, vnde ſentiendi vis illi inſit [h]. Vim hanc ſenſiferam reuera corpoream eſſe, licet reliquis naturis ſubtiliorem, ſupra, contra ea, quae Grandis in contrarium adduxit, monuimus.

CXII. Quatuor illa, in quibus quartum innominatum ſeu ſentiendi vis principatum inter partes tenet, adeo perfecte temperantur, vt inde vna quaedam eaque tenuiſſima cohaereat ſubſtantia, quae cum in corpore contineatur, cauſa eſt illi omnium facultatum, paſſionum ac motuum, et viciſſim illud continet atque regit, et ſalutis cauſa eſt: nec ſecerni a corpore ſine illius diſſolutione poteſt [i].

CXIII. Senſum anima ita obtinet, vt tam ad habendum, quam ad vtendum, corpore indigeat, quippe a quo interim contineatur, et quocum operari valeat [k].

CXIV. Diſcedente itaque anima, corpus expers ſenſus manet, quem per ſe non habebat, ſed ab anima tantum accipiebat per cohaeſionem mutuam atque conſenſionem [l].

CXV. Hinc intelligitur, non animam ſolam, aut corpus ſolum per ſe ſentire, ſed vtrumque potius coniunctim: quod vero res ſenſus capax ſit, quae ex principiis tamen inſenſilibus genita eſt, oritur ex ſpeciali magnitudine, figura, ſitu, ordine principiorum, vnde qualitas ſenſus originem capit [m].

CXVI. Quia diuerſa ſenſoria ſunt quinque, quibus anima res ſibi obiectas percipit ac ſentit, ideo quinque ſenſus ſunt, viſus, auditus, olfactus, guſtatus, et tactus [n].

CXVII. Diuerſitas ſenſuum ex eo oritur, quod partim colorum, viſibili-

f) Laert. L. X. ſ. 63. Lucret. L. II. v. 129. 162 ſeqq

g) Citati.

h) Lucret L. III. v. 233. Plut. de plac. phil. L. IV. 3. et adu. Coloten.

i) Lucret. L. III. v. 290. 324.

k) Laert. L. X. ſ 64.

l) ibid. ſ. 65.

m) Lucret. L. II. v. 285 ſeq.

n) ibid. v. 972 ſeqq.

Digitized by Google

biliumque rerum ſpecies, itemque ſoni, odores, ſapores et qualitates reliquae texantur ex corpuſculis, quae magnitudine, ſitu, figura, ordine, motione differunt; partim ipſa ſenſoria viſus et aliorum ſenſuum contexturae ſint intercipientes ea ſpatiola, ſeu eos porulos meatulosque, qui cum et ipſi varie differant, et variis corpuſculorum qualitatibus commenſurentur, diuerſitas illa inde oritur, nec poteſt videri, quod audiri poteſt, etc. [o]

CXVIII. Inde etiam fit, vt non animalia tantum, ſed homines etiam non iisdem ſenſibilibus rebus afficiantur, quia diuerſae in eis contexturae ſunt, quibus diuerſae corpuſculorum qualitatum impreſſiones reſpondent [p].

CXIX. Viſus ratio in eo ſita eſt, quod aliquid extrinſecus ex obiectis ad nos ſeu in oculum allabatur. Fiunt enim ex corporibus extimis effluxiones quaedam auolantium continenter atomorum, in quibus idem ordo, qui in ſolidis, ſeruatur, quae imagines rerum ſuperant tenuitate, quicquid eſt rerum conſpicabilium. Haec idola vel ſimulacra et effigies ſunt, quas videmus, ac ex atomorum natura, ſubtilitate, celeritate intelligi facile poſſunt. Haec ſimulacra nobis ſeruata congrua magnitudine intercedente aëre imprimuntur [q].

CXX. Par ratio auditus eſt, cuius organum auris eſt, in *qua auditio* peragitur affluxu translato ex eo vsque quod loquitur, aut reſonat, aut ſtrepitum edit, aut quomodocunque ad ſenſum auditus excitandum eſt comparatum. Hic ſenſus appellatur ſonus. Effluxus enim ille in fruſtula innumera ſimilis figurae imminuitur, guttularum inſtar, quae mutua cohaerentia ſeruata cum auri illabuntur, talem ſenſionem edunt, qualis ab eo, qui ſonum emiſit, apparata eſt [r].

CXXI. Pariter in odore, a re odora vsque deferuntur moleculae, ſeu corpuſcula ea ratione commenſurata ipſi olfactus ſenſorio, ſiue naribus, vt moueant et afficiant ipſum [s].

CXXII. De guſtatu idem dicendum; quo pro varia corpuſculorum diſpoſitione palati poros ſubeunte, ſeu plexa foramina linguae penetrante varius ſapor exiſtit, dulcis ex leniter ſe accommodantibus et rotundis; acerbus ex magna figura; aſper ex multangulis minimeque orbicularibus; amarus acutis, conicis, incuruis, et ſic porro. Quin etiam internae illae texturae in hominibus differunt, ideo quoque ſapores hominibus ſaepe diuerſi ſunt [t].

CXXIII. In tactu res ſentitur, cum applicatur exterius ſeſeque inſinuat: vel cum res, quae interius eſt, egeritur foras, ac fit interdum cum voluptate, interdum cum moleſtia: vel cum alio modo res intra ipſum corpus eos motus ſubit [u]. Non abire recentiores naturae interpretes ab hac ſenſationum γενέσει quoad fundamenta rei, notum eſt, licet modum rectius

o) Lvcret. L. II. v. 422 ſeqq. Plvt. adu. Colot. T. III. p. m. 410.

p) Plvt. l. c. Sext. Emp. Pyrrh. hypotyp. L. I. c. 14. ſ. 94.

q) Laert. L. X. ſ. 49. Lvcret. L. IV. v. 245.

r) Laert. L. X. ſ. 52. Gassend. ad h. l. Plvt. de plac. phil. L. IV. c. 19.

s) Idem ſ. 53. Lvcret. L. IV. v. 677 ſeqq.

t) Idem L. IV. v. 645.

u) ibid. L. II. v. 434.

Digitized by Google

rectius et enucleatius tradant [x]: vnde cum Epicuro et Laërtio merentur conferri.

CXXIV. Rationis ſiue cogitationis proprium eſt, feriante etiam ſenſu cogitare, quidpiamue apprehendere, intelligere, verſare, meditari, diſcurrere, deliberare [y].

CXXV. Conſtat vero eius partis textura ex corpuſculis omnium ſubtiliſſimis, laeuigatiſſimis, rotundiſſimisque, quibus nihil poteſt eſſe tenuius mobiliusque, vnde momento quoque cogitationes perficit mens: quae innominata pars eſt animae [z].

CXXVI. Diſtingui itaque poteſt inter animam et animum ſiue mentem, ſubtiliſſimam eius partem; ita tamen, in qua corporis parte haeret animus, cohaeret animae, eiusque portioni eadem in parte coëxiſtenti, vt coniunctus ei indiuidue ſit, vnamque naturam cum ea conficiat: ſuam tamen naturam ſemper tuetur ac retinet, vt eius proprium ſit cogitare, animi vero affectus ſubire, vtcunque propter cohaeſionem anima cogitare, et affici animus videatur. Ita emendabat Epicurus, quae poſt Pythagoram, Platonem, aliosque qui ex anima mundi mentem hominis decerptam putabant, Stoici de diſcrimine inter mentem et animam dixere. Deriſa enim et reiecta mundi anima, cum principium mere ſpirituale admitteret nullum, et tamen inter ſenſum et rationem eſſet diſcrimen, in particularum tenuitate et mobilitate totum illud, quod differrent, ponebat, id quod prolixe exſequitur LVCRETIVS [a].

CXXVII. Animi rationalisue partis ſedes aſſignari alia non poteſt, quam media regio pectoris. Id enim produnt quos in pectore perſentiſcimus, metus laetitiaeque affectus, et quoscunque alios pendere a cogitante animo experimur [b].

CXXVIII. Animus non alia ratione cogitat, quam oculi vident, nempe per ſimulacra. Praeter ea enim quae incurrentia in oculum ipſum ad viſionem mouent, vagari oportet per aërem innumera alia longe tenuiora, eaque ſeu derepta e corporibus, ſeu in ipſo aëre formata, quae per ipſum corpus penetrantia, et accommodata animi texturae, vbi ad illum pertigerint, ipſum ad cogitandum moueant [c]. Mirabilem hanc de natura idearum hypotheſin variis ſolutionibus problematum, quae circa eam moueri poterant, ornat LVCRETIVS [d]. Eſſe vero eam a Democrito, ex ſupra dictis notum eſt.

CXXIX. Duo affectus praecipui ſunt, voluptas, familiaris et accommodata animo, et dolor ſiue moleſtia, aliena hominis animo et incommoda; par eſt vtrumque excitari non modo in ipſo pectore, ſed in partibus etiam

x) Conf. WILLISIVS de anima brutorum, in compendio, I. IAC. SCHEVCHZERVS Phyſ. P. I. c. 11. p. 80 ſeqq.

y) LVCRET. L. III. v. 94. 104.

z) ibid, v. 180. 187.

a) Lib. III. v. 422 ſeqq.

b) ib. v. 400.

c) PLVT. de placit. L. IV. c. 8. CICERO de fin. L. I c. 6.

d) Lib IV. v. 728. Democriteum hoc eſſe, ex ſupra dictis liquet.

etiam aliis, in quibus dum a ſtatu naturali dimouentur, excitatur dolor, cum in eundem ſtatum reſtituuntur, voluptas [e].

CXXX. Si poſſent quidem partes omnes in naturali ſtatu manere, tunc aut nullus eſſet affectus, aut ſi eſſet aliquis, is dicendus eſſet voluptas, propter placidum et tranquillum ſtatum: at quia vel propter continuam principiorum motionem in animalis corpore, vel propter motionem, quae eſt in rebus circumſtantibus, quaedam admouentur, quae immutent, ſubuertant, ſecernant, efficitur dolor, ac ſimul, quod alienus ſit, auerſatio ſeu fuga, quae mali nomine venit. Subinde autem inſequitur cupiditas exemtionis a dolore, atque adeo rei, a qua abigatur, quaeque idcirco boni nomen obtineat, ac tum, cum dolor eximitur, et ſit in naturalem ſtatum reductio, ipſa excitatur concomitaturque voluptas, quae non eſſet futura, niſi ſpecies quaedam doloris antecederet [f].

CXXXI. Sunt ergo quatuor generales animi affectus, dolor et voluptas, vt extremi, fuga et cupiditas, vt interiecti. Ceteri iſtorum ſunt ſpecies, ac opinione intercedente fiunt [g], et poſſunt potiſſimum ad cupiditatem fugamque referri. Fundamenta haec aſſertionum ternio offert totius philoſophiae moralis Epicuri, ad hanc enim mentis voluptatem et *indolentiam* cuncta reduxit.

CXXXII. Quia voluptas in boni fruitione eſt, dolor in perpeſſione mali, ideo illa quidem cum quadam animi effuſione ac relaxatione fit, iſte non ſine contractione demiſſioneque illius, ideoque anima ſeſe dilatat, vt bonum admittat in ſe, comprimit, ne admittat malum [h].

CXXXIII. Variant vero in animalibus, etiam in hominibus affectus, et ad eos procliuitas, prout vel ex igneo, vel ex flatuoſo, vel ex aëreo principio participantiorem habent animam [i].

CXXXIV. Facultas loco motiua exiſtit ex eo, quod ſimulacra animum percellunt et mouent, animi imaginatio voluntatem excitat feritque ea parte, qua ipſi iunctus eſt: iſta vero pars totam pulſat animam toto corpore diſſitam, ſicque tota hominis moles ſenſim protruditur ac mouetur [k].

CXXXV. Creatur ſomnus, cum animae partes per totam corporis concretionem diffuſae aut cohibentur, aut diſtrahuntur, aut nonnulla etiam corpora, ſiue ab aëre, ſiue a cibo in diſperſas incidunt, quae partim ipſas a corpore abigunt, partim intro contrudunt [l]; quo corpus fulcro ſuo deſtitutum langueſcit, et non amplius eſt ſenſus, quia anima intus eſt oppreſſa, et quaſi ſepulta [m].

CXXXVI. Inſomnia ideo contingunt, quia vagantur vbique continuo innumerabilium rerum ſimulacra, quae in corpus penetrare, animumque ad cogitandum res, quorum ſunt ſimulacra, excitare queunt. Id vero cum

e) LAERT. L. X. ſ. 34. 139.
f) ib. GASSEND. ad h. l. p. 138. LVCRET. L. IV. v. 856 ſeqq.
g) Hinc affectus vel naturales vel opinione orti; illi neceſſarii, hi minime, LAERT. L. X. ſ. 127.
h) Conſ. GASSEND. l. c. p. 530.
i) LVCRET. L. III. v. 289 ſeqq. pathologiam hanc Epicuream neruoſe repetiit CHRIST. THOMASIVS in praxi ethices c. II. §. 21. p. 51 ſeqq. ed. Germ.
k) LVCRET. L. IV. v. 879 ſeqq.
l) ibid. v. 914. m) ibid. v. 758 ſeqq. 959 ſeqq.

Digitized by Google

cum etiam per ſomnum fiat, inde dormiendo non minus, quam vigilando, videre ea putamus: et quia eorum, quae interdiu cogitamus, ob factam recens impreſſionem in animo patentes viae relictae ſunt, eaque ipſa ſimulacra in ſomno quoque animum ſubeunt, ideo ſomniamus maxime, quorum uſu et ſtudio interdiu maxime detinemur.

CXXXVII. Mors nihil eſt aliud, quam priuatio ſenſus propter exceſſum animae [n].

CXXXVIII. Corpore exſoluto anima ipſa diſſipatur, neque habet amplius easdem facultates, neque mouetur amplius, neque obtinet adeo ſenſum; quia iisdem motibus amplius non vtitur, nec amplius eodem in compoſito ineſt. Fit vero iſta diſſipatio non in nihilum, ſed in principia corpuſculaue, ex quibus eius textura eſt [o].

CXXXIX. Itaque ſicut anima ante generationem non fuit, ita neque poſt mortem erit, nec mali quid vel aegri ſentiet, cum non amplius erit ſenſus [p].

CXL. Fit ex eo, vt reputare liceat, vanos eſſe inferorum metus, quaeque de inferis traduntur, fabulae ſunt, et ſi vsquam ſunt, in vita hac ſunt propter hominum deprauatos mores [q].

CXLI. Sublimium res ideo cognoſcendae ſunt, vt ſtatus mentis imperturbatus ac perſuaſio non vacillans ſeruetur; adeoque cogitandum, pluribus modis id fieri, quod in rebus iſtis eſſe dicitur, nec vno modo ſe habere neceſſario [r]. Aſylum hoc non ignorantiae tantum, ſed et impietatis eſſe, quod ſupra iam tetigimus, recte dixeris. Non enim veras tantum rerum cauſas inquirendi ſtudio priuat ſed et omnem numinis metum tollit.

CXLII. Sidera ſubſtantiae videntur eſſe igneae ac prae ceteris ipſe ſol, cuius calor ſenſu clare probatur. Rationes modosque explicandi varios adhibet, vt v. g. ſint diſci vitrei, qui lucida corpuſcula reflectunt, vel vt ſint nubes illuſtratae, vel quædam ſcaphidia parte ſui caua continentia ignem, laternae inſtar metallique igniti: vel vt candentes laminae et quaſi lapides [s].

CXLIII. Fieri poteſt, vt ſol nihil aliud ſit, quam glebulentum quoddam ſpiſſamentum, quod pumicis ſpongiaeque inſtar, creberrimis poris meatibusque peruium ſplendorem per ipſos, ex igne intus contento, eiaculetur [t].

CXLIV. Sidera vero nec animata ſunt, nec Dii [u]. In Stoicos hoc dictum.

CXLV. Sidera vel inerrantia ſunt, quae et ſitum et viam eandem ab ortu in occaſum tenent, vel errantia, vnde planetae dicuntur, quae neque inter ſe neque cum aliis eundem ſitum ſeruant, et ſuos circuitus nunc magis ad boream, nunc magis ad auſtrum perficiunt, id quod factum neceſſitate ab initio aſtra in orbem mouente [x].

CXLVI.

n) LAERT. L. X. ſ. 65.

o) ibid ORIG. philoſophum. c. XXII. p. 153 LVCRET. L. III. v. 507. Oppugnauit hoc dogma GASSEND. Phil. Epic. P. II. p. 29. conf. BVDDEVS theſ. de atheiſmo p. 558 ſeqq.

p) LVCRET. L. III. v. 844.

q) ibid. v. 991 ſeqq.

r) LAERT. L. X. ſ. 85.

s) PLVT. plac. phil. L. II. c. 13. 20. STOBAEVS eclog. phyſ. p. 53 55.

t) PLVT. l. c. STOB. l. c. p. 56.

u) LVCRET. v. 146. PLVT. adu. Colot. CIC. de N. D L. I. c. 10. L. II. c. 17.

x) LAERT. l. X. ſ. 113.

CXLVI. Magnitudo ſiderum conſiderari poteſt, vel ſecundum nos, vel ſecundum ſe. Et ſecundum nos (optice dicimus) ea tanta eſt, quanta apparet, ſenſus enim non fallitur; ſpectata vero ſecundum ſe (phyſice) poteſt ea eſſe aut paulo maior, aut paulo minor, aut praeciſe quanta videtur [y].

CXLVII. Figura ſiderum nobis quidem orbicularis apparet, poteſt tamen eſſe globoſa, et laminae inſtar plana, atque adeo ſidera poſſunt eſſe vel diſci, vel cylindri, vel quaſi coni, vel turbines, vel quaſi claui quidam infixi: haec enim omnia quandam habent cum rebus apparentibus conſonantiam [z].

CXLVIII. Siderum motus poteſt fieri, aut toto coelo, cui vel vnum, vel plura inſint, circumducto, vt clauorum coelo infixorum; aut coelo tanquam vel fluido vel peruio meatibus ſtante, iis vero intra ipſum per ſe circumductis. Valde in rationibus huius argumenti exponendis fluctuat Epicurus, et eo non multum certior LVCRETIVS [a], ſatis prodentes ab experientia legumque naturalium notitia fuiſſe ſe imparatiſſimos. Fatentur enim [b], pronuntiare velle ſimpliciter in his rebus aliquid, eos decere, qui magnificum et portentoſum aliquid coram multitudine oſtentare affectant.

CXLIX. Ortus et occaſus ſolis, lunae et reliquorum ſiderum contingere poſſunt, vel per apparitionem ſupra, et occultationem infra; aut per accenſionem in regione orientis et extinctionem factam in regione occidentis; aut per renouatam quotidie productionem, certis ignibus confluentibus. Nihil enim eſt, ex rebus apparentibus, quod his repugnet [c].

CL. Sol quaſi fons eſt in quem confluunt vndique ſemina caloris, vt ſubinde ex ipſo, quaſi ex vno capite et calor et lux quoquouerſum redundet. Sed et aër a ſole diffuſa luce poteſt accendi, vt ex vna ſcintilla ſegetis incendium [d].

CLI. Ad cetera aſtra quod ſpectat, et lunam ipſam maxime, poteſt fieri, vt, quam praeferunt lucem, a ſe ipſis habeant, fieri etiam poteſt, vt a ſole mutuentur: nihil enim apparentium vtriuis obſtat opinioni [e].

CLII. Siderum eclipſes pluribus modis poſſunt contingere: Vel quod corpus aliquod opacum ſe illis obiiciat, ac eorum lumine terram ſecludat; vel quod per loca igni infeſta tranſeant, extinctionemque lucis patiantur, quousque, vbi illa praeterierint, ipſam recreent, recuperentque [f].

CLIII. Poſſunt quidem ſidera tempeſtates praeſignificare, ſed non, tanquam cauſae, eas efficere, vt hirundines ver non faciunt, ſed indicant [g].

CLIV. Cometae gigni poſſunt, vel quod certis temporibus ignis in ſublimibus locis ſuccendatur, et ad tempus aliquod nutriatur, vel quod per varias vices coelum motionem quandam propriam, qua parte nobis imminet, ſubeat, adeo vt aſtra huiusmodi manifeſtari compellantur [h].

CLV.

y) ib. ſ. 91. GASSEND. ad h. l. p. 726.
z) PLVT. l. c. L. II. c. 22.
a) Lib. V. v. 510 ſeqq.
b) LAERT. l. X. ſ. 114.
c) ib. ſ. 92. LVCRET. L. V. v. 659. ſeduxit ad inania haec ſomnia Epicurum figura terrae, quam in diſci formam planam putauit.
d) LVCRET. l. V. v. 592 ſeqq.
e) LAERT. ſ. 94.
f) ib. ſ. 96. LVCRET. L. V. v. 750
g) LAERT. ſ. 98.
h) ibid. ſ. 112.

Digitized by Google

CLV. Nubes generari poſſunt quapiam quaſi cumulatione aëris compellentibus ipſum ventis, adeo, vt nubes nihil ſit, niſi aëris incraſſamentum. Deinde atomorum inuicem cohaerentium implexione, quae in paruas primum nubium moleculas, mox in maiores et tum in maximas moles congregantur. Poſſunt tamen nubes etiam gigni collectione effluxionum, exhalationumue e terra et aqua eductarum ſurſumque euectarum: immo multis etiam aliis modis [i].

CLVI. Ventus poteſt gigni dum vel atomi idoneis locis proſiliunt ac vehementiore effuſione per aërem transuolant, vel aër aut halitus e terra, et aquis exſpiratis aut ſole ſuperne incumbente impellitur et agitatur [k].

CLVII. Fulmina videntur fieri ex multiplici flatuum, corpuſculis igneis turgentium intra nubium moles conglomeratione, et euolutione accenſioneque valida et effractione nubis ab igne in verticem acto et in loca inferiora valide exploſo [l].

CLVIII. Pluuia poteſt ex nubibus fieri, aut dum rariores exiſtentes vrgente ſeu vento ſeu incubitu proprio comprimuntur, et in guttas coaleſcunt, aut dum exiſtentes denſiores vi caloris aut venti rareſcunt, ac liquefactae decidunt ſtillatim: ſiquidem ſemina aquae continentur in nubibus [m].

CLIX. Grando generatur, aut cum validior eſt congelatio prae conſtitutione venti frigidi, quae vrgeat nubium ſtillicidia: aut cum gelata moles in partes dehiſcit, et moderata liquefactione ſtillae aquoſae rimis inſinuatae tum molis interruptionem, tum compreſſionem partium, et totius compaginis diffractionem ad hoc efficiunt, vt partes per ſe ſingulae compactae ſubſiſtant, fragminumque aceruum conſtituant, rotunditatem vero ex reſciſſis vndique angulis prae caſus prolixitate nanciſcantur [n].

CLX. Creatur iris aut quod aër humeſcens aduerſo ſolis ſplendore refulgeat, aut quod ea ſit ſpecialis natura tum lucis, tum aëris, vt huiusmodi colorum ſpecies exprimat, ſiue omnes, ſiue vnicam, a qua deinceps reſplendeſcente partes confines aëris talem colorationem ſubeant [o].

CLXI. Peſtilentia tum praeſertim creatur, cum terra intempeſtiuis pluuiis ardoribusque putrorem eſt nacta, isque halitus ex ea conſurgit, qui inficit aërem et in homines et animalia graſſatur [p].

§. XII. Referebant eo, quo viuebat Epicurus, tempore plerique philoſophi ad phyſiologiam doctrinam de Deo, quem inter cauſas recte numerabant, et de eo, prout ſyſtemata ſua patiebantur, magis vel minus recte diſſerebant. Aliter Epicurus, in hoc quoque palmario philoſophiae argumento a reliquis diuortium facturus. Is cum ſemel conſtituiſſet, praeter corpora et inane eſſe nihil [q], de Deo aliam non ſibi fingere notionem pote- *Theologia Epicuri.*

Zzz zzz z 2 rat,

i) ibid. ſ. 99. LVCRET. L. VI. v. 450 ſeqq.
k) LAERT. L. X. ſ. 100. et hoc a Democrito acceptum Epicuro, vid. SENECA Qq. nat. L. V. c. 2.
l) LAERT. ſ. 100. LVCRET. L VI v. 218.
m) LAERT. ſ. 99. LVCRET. l. c. v. 498.
n) ib. ſ. 106. PLVT. l. c. L. II. c. 4.
o) ibid. ſ. 109.
p) LVCRET. L. VI. v. 1091.
q) Cauſam cur Deum, praeter materiam, eſſe negauerit Epicurus, hariolari hanc licet: Reiiciebat is principia inuiſibilia, quorum nobis fidem ſenſus non faciunt, eaque pro nugis venditabat, vt ex epiſto-

rat, quam quae corpoream quandam etſi ipſa quarta illa animae natura longe ſuperiorem et ſubtiliorem conditionem inuolueret. Quam naturam diuinam etſi cogitare et velle poſſe aſſerendum erat, cum id faceret animus, non tamen id ſine cura et labore fieri a natura corporea par erat. Aſt conditionem eam demum vere beatam reputabat, quae omni cura et labore vacua, in ſumma indolentia et tranquillitate viueret, hincque concludebat, duplici principio, phyſico nempe et morali, nixus, numen a rerum natura vel ordinanda et ornanda, vel conſeruanda gubernandaque prorſus eximendum eſſe. Ita vero et ab omni metu ſuperorum, quo animi beatitatem et quietem turbari putabat, homines liberari poſſe credebat, id quod in antecedentibus iam tetigimus. Eiecta itaque theologia ex phyſiologiae ſuae ſyſtemate, cauſam materialem et efficientem vna ſede collocabat, nempe in atomis. Ne vero de Diis ſiluiſſe plane videretur, quod et anticipata, quam hominibus ineſſe negare nequibat, notio videbatur interdicere, et religionis ratio habenda poſcebat, mentem ſuam de Diis ita explicuit, vt haud paucis dicis tantum gratia eam prodidiſſe, interque Numinis hoſtes numerandus videretur [r], aliis mitius de eo ſentientibus [s]. Nos ipſum de hoc argumento diſſerentem audiemus:

I. Non videtur in controuerſiam vertendum, eſſe in vniuerſo naturam diuinam, quod Deorum notionem in animis impreſſerit ipſa natura.

II. Quae eſt enim omnino gens, aut quodnam genus hominum, quod non habeat ſine doctrina anticipationem aliquam Deorum? Quamobrem cum non inſtituto aliquo, aut more, aut lege ſit opinio conſtituta, maneatque ad vnum omnium firma conſenſio, intelligi neceſſe eſt, eſſe Deos; quoniam inſitas eorum, vel potius, innatas cognitiones habemus: de quo autem omnium natura conſentit, id verum eſſe, neceſſe eſt. Eſſe itaque Deos confitendum eſt. Deſcripſimus palmarium Epicuri pro diuinae naturae exiſtentia argumentum luculentis CICERONIS [t] verbis, vt inde vis eius intelligi queat. Noſtris enim temporibus de eius auctoritate valde diſputatum eſt, magnis viris [u] illud duplici ex ratione reiicientibus, nempe quod nec

epiſtula ad Pythoclem et ratis ſententiis patet, imprimis vero ita Stoicos confodiebat. Cum itaque ſenſus iudices conſtituiſſet, cuncta ad naturas corporeas reduci neceſſarium erat. Huic quidem opponebat incorporeum, ſed quod nihil ſubſtantiae eſſet, ſed inane. Ex quibus ſequebatur, Deum inter cauſas rerum naturalium efficientes numerandum non eſſe: immo et inde diis natura corporea adſcribenda, ſed talis, quae iis competeret, de qua in ſequentibus.

r) Adeo peruulgatum hoc eſt, vt Epicureus et atheus eodem infamiae ſenſu dicantur vid. LVCIAN. in Pſeudomant. T. I. p. m. 561. 569. conf. CICERO de N. D. L. I. c. 30. aliique nominati a GASSENDO de vit. Epic. L. IV. c. 1. p. m. 107. Patres imprimis eccleſiae vehementer eo nomine illum culparunt, quorum loca vid. apud BALTVM iugement des SS. Peres ſur la morale des payens c. 6. p. 38 ſeqq. et REIMMANNVM Hiſt. atheiſmi c. XXIX. §. 2. p. 196. Hos ſecuti recentiores plurimi, interque eos maxime SAMVEL PARCKERVS de Deo diſp. I. ſ. 16. p. 40. diſp. III. ſ. 3. p. 226. BVDDEVS theſ. de ath. c. I. §. 19. p. 66. Hiſt. Eccl. V. T. T. II. p. 1081. CLERIC. Hiſt. eccl. N. T. Prol. ſect. II. c. 5. MOSHEM. ad CVDWORTH. Syſt. int. c. II. §. 2. p. 71. aliique nominati HEVMANNO act. philoſ. Vol. II p. 650. et REIMMANNO l. c.

s) Ita praecipue GASSENDVS l. c. L. IV. c. 1 ſeqq. IAC. RONDELLVS in vita Epic. cel. STOLLIVS diſſ. an Epic. prouidentiam Dei negauerit. IO. CONR. SCHWARZ. iudic. de recondita Epicuri theologia conf. REIMMANN. l. c.

t) De N. D. L. I. c. 17.

u) LOCK. de intellectu human. L. I. c. 3. BAYLE contin. des penſées ſur les Com. c. 113. T. IV. Rep. c. 11. 12. Dict. T. III. art. Lery not. H. p. 94.

Digitized by Google

nec ſequi putant, omnes homines credunt DEVM, ergo Deus eſt; et certum eſſe contendunt, eſſe nationes plane atheas. Quam quidem controverſiam a noſtro ſcopo alienam hic non tangimus, monemus tamen, Epicurum vtrique difficultati ſatis occurriſſe; nam conſenſum hunc humani generis ex anticipata notione, id eſt, ea idea de Deo, quam omnes homines antecedenter ad inſtitutum, mores, legem, religionisque praecepta habent, deriuauit, cumque naturali inclinatione tot a ſe modis alias diſſentientes homines in hac notione conſentiant, inde concluſit, innatam cognitionem hanc eſſe, non quidem actu, naturali tamen propenſione mentibus impreſſa, qua ratione argumentum ſatis firmum eſſe, nemo negauerit, praeiudicio non imbutus w). Deinde recte ad experientiam prouocat, teſtantem non eſſe gentem, quae non habeat ſine doctrina aliquam anticipationem de Deo. Hoc enim praecipue conſiderandum eſſe in hac controuerſia, non ſatis attenderunt viri doctiſſimi, qui totas gentes atheas dari, veterum et recentiorum etiam teſtimoniis euincere conati ſunt. Vt enim de ſubleſta plerorumque, qui adducuntur, teſtium, qui vel non potuere, vel noluerunt veritatem dicere, et leui brachio in examinandis totarum gentium religionibus verſati ſunt, fide ſileamus, hoc imprimis argumentum euertit, non eſſe quaeſtionem vel de vita ab omni cultu Deorum aliena, quo ſenſu plerique veterum, in teſtimonium adducti gentes etiam immeritas, atheas dixere, vel de doctrina et religione Dei cultum profitente, vtrumque enim largiri hactenus poſſumus, ſed, quod recte Cicero habet, de anticipata ante doctrinam omnem notione Dei, quae mentibus impreſſa eſt, quam plane iis gentibus non ineſſe, nemo hactenus dedit probatum x).

III. Videri quidem poſſunt homines, cum coeli rationes et varia annorum tempora verti redireque certo ordine cernerent, neque id poſſent, quibus id cauſis efficeretur, cognoſcere, id ſibi perfugium habuiſſe, vt Diis omnia tribuerent, facerentque eorum nutu omnia flecti, ac ſimul in coelo ipſos collocarent, quod reuolui in coelo ſolem, lunam, ac ſtellas conſpicerent: at quomodo iſta Diis attribuiſſent, niſi prius, eſſe Deos, cognouiſſent. Ita anticipatam Dei notionem ex Epicuri mente demonſtrat LVCRETIVS y), qui vero recte intelligendus eſt. Non enim ita concludit poeta: quia homines ex ordine motuque coeli atque ſiderum concluſerunt, eſſe Deos, ideo notio eius vera eſt: hoc enim idem eſſet, ac dicere, eſſe praeiudicium id hominum, quos hunc in modum falſo de ſublimibus rebus fortuito atomorum motu et natura ita congeſtis motisque credere, ipſe ſtatuebat. Sed ſupponit Lucretius veriſſimum Epicuri canonem, de nulla re cogitari, vel eam affirmari negarique poſſe, ſine anticipata aliqua notio-

w) Videndi quos laudat FABRIC. Syll. ſcript. de V. R. C. c. VIII. p. 310. add. BVDDEVS theol. mor. P. I. c. 2. §. 5. et celeberrimi FEVRLINI luculenta diſſ. de modo probandi Deum ex conſenſu gentium.

x) Conf. CICERO Tuſc. Qq. L. I. c. 13. de legib. L. I. c. 8.

y) Lib. V. v. 1182. SEXT. EMPIR. adu. mathem. L. IX. ſ. 26.

notione. Cum vero homines motui ſiderum ordinato Deos praefecerint, neceſſe eſſe, ait, vt habuerint prius, quam ita rationes ſubducerent, talem de Diis anticipatam notionem, eaque idea ipſis fuerit connata. Idem de omni apud gentes omnes cultu diuino valet, ad quem non fuiſſent delati, niſi prius naturali diſpoſitione et inclinatione permoti crediidiſſent, eſſe diuinam in vniuerſo naturam. Quod an ſatis recte concludat [z], alibi diſceptandum eſt.

IV. Forſan habuere hanc homines notitiam ex ſomniorum viſis. Potuere certe, magnis quibusdam et humana forma incurrentibus per ſomnium imaginibus, exiſtimare, eſſe reuera aliquos huiusmodi humana forma Deos; et cum vigilando meminiſſent, eas ſibi apparuiſſe, cogitare, oportere extare alicubi eiusmodi naturas, quae et ſenſus capaces eſſent, quod membra mouere, vocesque emittere cernebant; et immortales eſſent, propter magnitudinem, et conſtantiam earum imaginum; et beatae forent, quod neque mortem timerent, neque vllum ex iis, quae efficerent, caperent laborem. Ita Epicuri de iſtius innatae Deorum notitiae origine mentem explicant LVCRETIVS [a] et SEXTVS EMPIRICVS [b], ſatis miſerabili ratiocinio vtentis, ſed ad quod philoſophiae ipſius principia eum deducebant. Cum enim non alium notionum in anima extantium modum agnoſceret, quam qui ſit imprimendo ſimulacra ex rebus effluentia, vel in aëre vagantia, neceſſario ad has ineptias ei deueniendum erat, quae tam miſere cohaerent. Non enim cogitauit, effluere ſimulacra a Diis non poſſe, cum non ſint ex atomis compoſiti, nec moleculis iſtis atomorum conſtent: nec recordatus eſt, quod alibi monuit [c], vulgus decipi in opinione de Diis: ita enim et in inſomniis homines decipi poſſe ſequitur. Grauem hanc ob rem dicam Epicuro ſcripſit SAM. PARCKERVS [d]. Ceterum et hoc argumentum Epicuro CICERO [e] tribuit, potuiſſe homines ratiocinando illa *ἰσονομία* vel aequabili tributione vti, qua efficitur, ſi mortalium tanta multitudo ſit, eſſe immortalium non minorem; et ſi quae interimant, innumerabilia ſint, etiam ea, quae conſeruent, infinita eſſe debere.

V. Communem hanc notitiam conſulentes intelligimus, eſſe Deos ſubſtantias aeternas et beatas, nec ſine immortalitate et beatitate Dii concipi poſſunt.

VI. Quod vero aeternum beatumque eſt, id nec habet negotii quicquam, nec exhibet alteri [f].

Prouidentia diuina an Epicuro negata?

VII. Hoc admiſſo ſequitur, nec mundi condendi nec regendi cura tangi Deos poſſe, nec eſſe vllum eorum laborem circa hunc mundum; hoc enim ſummae qua fruuntur, beatitudini prorſus repugnat. Sequi hanc negatae diuinae prouidentiae aſſertionem, ex conceptu de Deo Epicureo, et tota ratione ſyſtematis phyſiologici Epicurei manifeſtum eſt: in eo enim Deos

z) Conf. laudati FABRIC. l. c. c. VII. p. 287 ſeqq.
a) ib. v. 1168 ſeqq.
b) l. c. ſ. 25. conf. GASSENDVS ad LAERT. L. X. p. 42.
c) Apud LAERT. L. X. ſ. 123.
d) l. c. p. 41.
e) l. c. c. 19.
f) ibid.

Digitized by Google

Deos prorſus exulare, cunctaque ad atomorum motum et declinationem redire, manifeſtum ſupra fecimus. Vnde vehementer veteribus et recentioribus vapulat Epicurus, quod hoc hominibus eripuerit ſolatium, curare Deum res humanas[g]. Interceſſere tamen pro Epicuro viri duo doctiſſimi et veteris doctrinae apprime gnari, IACOBVS RONDELLVS[h] et GOTTL. STOLLIVS[i], quorum vterque, diuerſis licet argumentis vſus contendit, non negatam fuiſſe ab Epicuro diuinam prouidentiam omnem. Et eruditus quidem vitae Epicuricae auctor, ita pro Epicuro dicit, vt contendat, remouiſſe quidem Gargettium ſenem a mundi ornatu, motu ſiderum, tempeſtatum vicibus, reliquisque rebus ſublimibus concurſum diuinae prouidentiae, cum tantas acceperint vires, vt conſtare ſua virtute queant: non vero ſuſtuliſſe diuinae pronoeae influxum in res hominum, LVCRETIO[k] enim teſte, ſtatuiſſe, vim quandam abditam naturae, qua caſus etiam maximi regantur. Recte his opponitur, non certum tantum eſſe, in meteoris motum, et conuerſionem, et defectum, ortumque et occaſum, et his ſimilia nullo miniſterio fieri, neque vllius ordinatione, et imperio, qui omnem ſimul beatitudinem et immortalitatem habeat, Epicurum ſtatuiſſe, cuius haec ipſius verba ſunt[l]; ſed et ex illo, quod mox addit: *beatitati non conuenire negotia, et curas, et iras, et gratias, ſed ob infirmitatem, ac timorem et indigentiam proximorum iſta fieri*, ſequi, repugnare diuinae naturae, vt curam hominum ſuſpiciat, vel gratiae poenaeue vllum reſpectum foueat, id quod omnem neceſſario prouidentiam tollit. Hoc nec ipſe negauit Epicurus, nec veteres vnanimi aliter teſtantur ore, pulchreque vidit Epicuri patronus GASSENDVS[m], qui impietatem hominis profligauit. Nec vis abdita Lucretii diuina prouidentia eſt, ſed opinio vulgi ab eo exponitur, quod, cum illuſtres ruinas et mirabiles in mundo caſus et mutationes videt, nec in eorum cauſas penetrat, vim eiusmodi abditam arguit. Hanc vero vim abditam reuera in ſchola Epicuri nihil aliud eſſe, quam perpetuum acceſſum, et deceſſum atomorum, mutationemque et alterationem molecularum ex iis compoſitarum, quibus res conſtant, alibi ſatis luculenter is prodidit, et ſupra quoque a nobis demonſtratum eſt. Aliter, et ſubtilius rationes inſtruit cl. STOLLIVS: Is non monet modo, quod de Ionicis Parckerus contendit, non negaſſe Epicurum cauſam efficientem, ſed ſuppoſuiſſe, et de cauſa tantum materiali, vt decet phyſicum, diſſeruiſſe, ſed ad STOBAEVM[n] quoque prouocat, hanc Epicuro ſententiam tribuentem: *Gratias agere concedet naturae beatae, quod neceſſaria inuentu facilia effecerit, inuentu vero difficilia non neceſſaria.* Beatam vero naturam Epicuro Deum eſſe. Diſputare quoque Philumenarim, apud AMBROSIVM[o], qui ex ſectatoribus eius fuit, voluptatem in homine Deo auctore

g) Conf. FABRIC. l. c. c. IV. p. 366. BAYLE l. c. not. G. p. 377.

h) loco ſupra laudato.

i) Diſſ. ſupra citata, et Hiſtor. phil. mor. gentil. ſ. III. p. 195.

k) Lib. V. v. 1232.

l) Apud LAERT. L. X. ſ. 76.

m) Syntagm phil. Epic. p. 130 ſeqq.

n) Serm. XXXIX. p. 137.

o) Epiſt. 82. T. III. opp. p. 240. edit. Froben.

auctore creatam eſſe; id vero ſine conſilio ordinato et ſtatuto fieri non potuiſſe. Idem euincere contendit vir doctus, loco Epicuri apud LAERTIVM[p], qui, (licet corruptus ſit[q],) innuit, poenas malos ſequi, praemia a Deo bonos: in eadem porro illum epiſtola Deum fortunae opponere; Auctorem porro *hiſtoriae philoſophiae* GALENO tributae, aſſerere, conuenire in eo Epicuro cum Stoicis, quod moleſtiam nullam nec ſentiat diuina natura nec creet, ſed bona quaelibet communicet. Putat itaque eruditus Epicuri hyperaſpiſtes, conceſſiſſe philoſophum prouidentiam generalem, eam tamen in producenda tantum anima bruta, mundi rectrice manifeſtatam ponendo, ſic animae mundi, quam Stoici aſſerebant rationali oppoſuiſſe, inde vero Stoicos occaſionem ſumſiſſe Epicurum negatae omnis prouidentiae diuinae accuſandi. Nos haec non ſine eruditione et veritatis colore dicta eſſe concedimus, cum veritate vero concordare valde dubitamus. Nam Stobaei teſtimonium et incertum eſt, vtrum Epicuro recte tribuatur nec ne, ipſo viro docto dubitante[r]: et non liquet ex obſcuro loco, quid in eo beata natura ſignificet; et annon coeca illa et fortuita, quae omnia finxit, diſpoſitio atomorum intelligatur: certe an ab Epicuro dictum hoc ſit, vel ab alio, nondum definitum eſt. Ionicorum vero exemplum ad Epicuri defenſionem non quadrat; licet enim ſyſtemati Ionico, vt fecit, Anaxagoras, cauſam efficientem ſupremam præfigere, Epicureo non licet, in quo efficiens et materialis cauſa coincidunt[s], quodque a naturae beatae conditione mundi productionem et conſeruationem remouet, vt ex *prima ratarum* Epicuri *ſententiarum* eſt manifeſtiſſimum. Patet etiam ex *epiſtola* eius *ad Herodotum*, omnem omnino prouidentiam rerum in mundo geſtarum, beatis Deorum naturis eum denegare, non vero tantum particularem. Philumenaris vero, qui Philomarus quoque in quibusdam codicibus dicitur, teſtimonium eo minus ponderis habet, quo magis nec ipſa eius verba ſuperſunt, nec ſatis conſtat, vtrum vel Ambroſius recte eius ſententiam ceperit, vel Philumenaris magiſtri mentem aſſecutus fuerit, quam contrariam prorſus eſſe, vel ex eo conſtat, quod ipſo Epicuro teſte[t] *non fatum vel prouidentia domina eſt omnium, ſed quaedam nos a fortuna habemus, quaedam a nobis, ea autem Dominatu carent.* Id quod etiam manifeſtum facit, ea, quae de poenis ac praemiis dicuntur apud Laërtium καϑ' ἄνϑρωπον et ex mente vulgi diſputari, oſtendique, tolerabiliores eſſe has fabulas, quae ſpeciem excuſationis tamen obtendant in honorem Deorum, quam neceſſitatem phyſicorum. Nec ad teſtimonium auctoris *hiſtoriae philoſophicae* magnopere attendendum eſt quod contrarium eſſe ſyſtemati Epicureo quilibet videt. Suſpicamurque, et Philumenarim illum, et auctorem *hiſtoriae philoſophicae* ex eo genere fuiſſe, qui, vt omnes inter ſe ſectas conciliarent, quadrata miſcere rotundis non erubuerunt, et ſyſtema Epicuri fortuitum vno ire iugo cum Stoica mundi anima coëgerunt. Nec enim animam mundi,

nec

p) Lib. X. ſ. 134.

q) Vid. viri docti ad h. l.

r) Hiſt. phil. mor. gent. §. III. p. 198.

s) Et quidem neceſſario, quia atomis cauſa actiua ineſt, eaque cum paſſiua vna ſede moratur, vti ſupra demonſtratum.

t) LAERT. L. X. ſ. 133.

nec brutam aliquam quae naturae inſit, animam Epicurus agnouit, ſed atomis et inani, ſiue fortuito corpuſculorum in infinito vacuo motu omnia comprehendit, quae in mundo geruntur, quod ſatis prodit, iſtos Pſeudo-Epicureos, modo genuina eorum eſt ſententia, Epicuri doctrinam adulteraſſe, quae ratio veterum ſyſtemata corripiendi eo tempore, quo iſta hiſtoria philoſophica ſcripta eſt, valde inualuit.

VIII. Quod ſi nulla rerum huius mundi cura Dii tanguntur; intelligitur inde etiam, a beata immortalique natura et iram et gratiam ſegregari, quibus remotis nullus a ſuperis impendit metus [w].

IX. Sed et hoc inde ſequitur, vaticinia et diuinationes nullas eſſe, ſed vel imaginationis fallacia vel hominum edi fraude [x].

X. Etſi vero influxum in res naturales habere Deos credi non poteſt, et ita a ſuperſtitione homines liberandi ſunt: praeſtans tamen Deorum natura pietate coli debet, cum et aeterna ſit, et beatiſſima. Habet enim venerationem iuſtam quicquid excellit, licet metus omnis ab ira atque vi Deorum pulſus ſit [y].

XI. De forma Deorum partim natura nos admonet, partim ratio docet. Nam a natura habemus omnes omnium gentium ſpeciem nullam aliam, niſi humanam Deorum; et hoc ipſa ratio confirmat et declarat. Nam cum praeſtantiſſimam naturam, vel quia beata eſt, vel quia ſempiterna conuenire videatur, eandem eſſe pulcherrimam; quae compoſitio membrorum, quae conformatio lineamentorum, quae figura, quae ſpecies humana poteſt eſſe pulchrior?

XII. Quod ſi omnium animantium formam vincit hominum figura, Deus autem animans eſt; ea figura profecto eſt, quæ pulcherrima ſit omnium. Quoniamque Deos beatiſſimos eſſe conſtat, beatus autem eſſe ſine virtute nemo poteſt, nec virtus ſine ratione conſtare, nec ratio vsquam ineſſe, niſi in hominis figura, hominis eſſe ſpecie Deos confitendum eſt.

XIII. Cum vero Deos eſſe hominis animantisque ſpecie dicimus, tale ipſis propterea, quale vulgo eſt hominum animantiumque, corpus non tribuitur. Non enim eſt quidem Deus res plane incorporea, careat enim ſenſu neceſſe eſt, careat prudentia, careat voluptate, quae omnia vna cum Deorum notione comprehendimus: at non ideo tamen craſſum corpus eſt, immo neque etiam quam poteſt ſubtiliſſimum ex atomis coagmentari: ſed omnino eſt corpus ſui generis, quod ſane non ſenſu, ſed mente cernatur, nec ſoliditate quadam, nec ad numerum, ſed imaginibus, ſimilitudine et tranſitione perceptis, quodque comparatum ad ea, quae vulgo occurrunt, appellanturque corpora, dici poſſit, eſſe non corpus, ſed quaſi corpus, non ſanguinem, ſed quaſi ſanguinem habere.

XIV.

w) CICERO l. c. c. 17.
x) Dictum hac de re §. praecedente.
y) CICERO l. c. GASSEND. vit. Epic. L. IV. c. 3. p. 112 ſeq. c. 4. p. 120. BAYLE l. c. not. G.

XIV. Neque eſt hoc qualecunque corpus coagmentatum ex atomis, quoniam ſempiternum alioquin non foret, et ex ipſo ortu conſequeretur interitus, ex concretione diſſipatio, ſicque non eſſet ſempiternum. Adeoque peculiaris natura eſt, quae et inconcreta eſt, et ob tenuitatem attingi plagamque accipere non poteſt. Deſcribenda erat tota Epicureae theologiae ſumma, diſertiſſimi TVLLII[z] verbis, vt de mente Epicuri accuratius conſtaret. Patet vero ex his, quibus Lucretii philoſophia concinit, ad hominis quidem formam ſpeciemque Deos reuocaſſe Epicurum, ſed longe praeſtantiore figura et natura. Scilicet occupabat philoſophum, cuncta ſenſuum regula metientem, notio animalis rationalis, qualis homo eſt: putabatque non cogitare naturam aliquam poſſe, niſi homini ſimilis ſit. Cum vero videret, beatam et immortalem Deorum naturam homini et originem ortumque, et finem atque interitum habenti non conuenire, id quod rationale in homine eſt, abſtrahendo, et ad maximam ſubtilitatem tenuitatemue extendendo, Diis adſcripſit, ſicque perfectionem hominis figuramque rationi conuenientem, ſed Deorum immortali natura dignam commentus eſt. Quod annon contradictionem inuoluat latentem, hic non diſpicimus; cum nobis ſufficiat, Epicurum, ſemel occupatum praeiudicio non dari res prorſus immateriales, ita rationes iniiſſe vt oſtenderet, quo modo diuina natura cum ſuo ſyſtemate conſtare poſſet. Cum itaque corpus eſſe Deos negaret, quale homines habent, et tamen praeter corpus et inane nihil eſſe ſtatueret, ad hanc notionem abſtractam confugere habebat neceſſe, vt Deos ſine compoſitione, ſed ſolida natura cumque ratione et ſenſu atque voluptate viuere, et peculiarem quandam naturam corporis conſtituere aſſereret. Quod, ad abſurdas voces et ideas nihili philoſophum ſyſtematis ἀσυστάτου confuſione admittendas fuiſſe coactum, ſatis euidenter euincit. Quia vero in vniuerſo omnia ex atomis et inani conſtare aſſeruit, merito hic quaeritur, vtrum Epicurus Deos ex atomis conſtare dixerit nec ne? Non audiendos quidem eſſe TERTVLLIANVM[a] et AVGVSTINVM[b], Diis Epicuri ex eius mente ortum ex fortuito atomorum concurſu adſcribentes, ex adductis veterum teſtimoniis et definitione Deorum Epicurea, quam attulimus, conſtat. Recte enim LACTANTIVS[c] vrget, *ſempiternam Deorum naturam non fore, ſi ex atomis compoſita eſſet, ex ipſo enim ortu conſecuturum fuiſſe interitum, ex concretione diſſipationem.* Verum difficilius eſt ſtatuere, vtrum non ſpeciem quandam atomorum, id eſt corpuſculorum longe tenuiſſimorum, ſenſu et ratione praeditorum, adeoque indiſſolubilium et hinc immortalitatis et beatitatis capacium eos eſſe putauerit? Licet enim ab omni veri ſpecie aliena ſit cl. IO. CONR. SCHWARZII[d] ſententia, atomos omnes, ex quibus conſtant omnia, ad diuinam naturam pertinere, quae ſcilicet totum ſyſtema Epicuri phyſiologicum euertit: videri tamen is poſſet, inter peculiaria atomorum genera, quae infinita eſſe

z) l. c. c. 18. conf. LACT. de ira Dei c. 10.
a) Adu. gent. c. 47.
b) Epiſt. 56.
c) l. c.
d) Diſſ. ſupra laudata.

eſſe dicebat, hanc quoque diuinam naturam retuliſſe, eo quod praeter atomos et inane nihil eſſe putaret. Obſtat tamen his, non tantum, quod iſta diſtinctio ad res tantum naturales, non diuinas, pertineat, ſed imprimis quod atomi omni rationis et ſenſus qualitate in ſe priuatae Epicuro dicantur; qua tamen Dii eius gaudent; nec liberi ii eſſent, etſi in intermundiis conſtituti a conuolutione et implicatione atomorum aliarum, qua ad conſtituendum mundum aliquem raperentur, ſi eſſent atomi. Accedit teſtimonium PLVTARCHI [e], ex Epicuri mente referentis, *quatuor quaedam habenda aeterna, incorruptaque; nempe vniuerſum, cui nullus locus, in quem dilabi valeat, ſubſit; inane, quod nec tangi valeat, nec plagam vllam accipiat; materiem rerum* (ſiue atomos), *quae niſi immutata ſubſiſteret, ea, quae diſſoluuntur, in nihilum abirent; ac tandem naturam diuinam, quae et inconcreta ſit, et ob tenuitatem attingi plagamque accipere non queat.* His enim verbis natura diuina atomis diſerte opponitur. Quod ſi vero inſtes, quaerasque, quid tandem eſt diuina natura ex mente Epicuri? Facile quidem reſpondebimus, eſſe quaſi corpus, cum alias non eſſet ſenſus et voluptatis capax: ſi vero vltra quaeras, quid iſtud quaſi corpus ſit, fatemur, non nobis tantum haerere aquam, ſed credere quoque nos, ipſum Epicurum ſyſtematis abſurditate et contradictoria ratione in anguſtias redactum, cum Deorum notionem plane euertere et negare vel non poſſet, vel non auderet, ad eiusmodi voces nihili tanquam ad ignorantiae aſylum confugiſſe [f]. Id quod maximis saepe accidiſſe ingeniis tot exemplis docet hiſtoria philoſophica.

XV. Deſignare quidem non licet, quibus in locis Dii degant, cum ne noſter quidem hic mundus digna eorum ſedes ſit: ſed dicere tamen vniuerſe licet, qualem poëtae Olympum deſcribunt, tales eſſe, vbicunque ſint, beatas Deorum ſedes puriſſimas et tranquilliſſimas [g]. Scilicet in intermundiis Deos habitare neceſſe eſt, ſiue interuallis inter mundos [h]. Luculenta hoc imagine expreſſit IAC. THOMASIVS [i].

XVI. Vita Deorum talis eſt, qua nihil beatius, nihil omnino bonis omnibus affluentius excogitari poſſit. Nihil enim agit Deus, nullis occupationibus eſt implicatus, nulla opera molitur, ſua ſapientia et virtute gaudet; habet exploratum, fore ſe ſemper cum in maximis tum in aeternis voluptatibus. Hunc Deum rite beatum dixerimus, qui beatam vitam in animi ſecuritate et in omni vacatione munerum ponimus [k].

§. XIII. Breuis hic eſt theologiae Epicureae conſpectus, quem ipſis vel Epicuri vel aliorum ex veteribus teſtimoniis verbisque delineauimus. Ex eo vero de atheiſmo Epicuri quaeſtio decidenda eſt, et diiudicanda tota eius religio. De qua vt ſepoſitis variis virorum, qui in hac arena deſudarunt, eruditorum argumentis, de quibus in ſpeciali atheiſmi hiſtoria diſpiciendum *Atheiſmus Epicuri.*

 eſt,

e) De placit. phil. L. I. c. 6.

f) Eleganter hoc CICERO l. c. vocat per dumeta correpere.

g) CICERO l. c.

h) SENECA de benefic. L. IV. c. 19.

i) De exuſt. mundi Stoica diſſ. II. §. 24. p. 34.

k) CICERO l. c. c. 19.

eſt, mentem aperiamus noſtram. I. Certum ex adductis eſt, Epicurum non tantum Deos ſtatuiſſe, ſed et argumenta adduxiſſe, quibus hanc veritatem euinceret, ſicque ex numero apertorum Numinis hoſtium eximendum eſſe, cum Deos a mundo diſtinxerit, immortalem iis, beatamque et rationalem vitam tribuerit, et pietate ac veneratione eos colendos eſſe ſtatuerit, quae non poſſunt in apertum cadere atheum. Quod vero aſſeruit [l], Deos non eſſe tales, cuiusmodi eos vulgus arbitratur, eumque non eſſe impium putauit qui multitudines Deos tollit, ſed qui Diis opiniones multitudinis applicat, id laudandum magis quam vituperandum eſt, certe cum praeſtantiſſimis philoſophis, ſolis forte Stoicis, quos his verbis pungit, exceptis, habet commune. His ſe quidem magnis niſibus opponit SAMVEL PARCKERVS [m], quo nemo vel doctius vel eloquentius in Epicurum, impietatem eius accuſando inſurrexit, et contrarium probare contendit tum ex rationibus quibus eorum exiſtentiam probauit, tum ex deſcriptionibus quibus eorum naturam delineauit. Vrget enim, nihil magis habuiſſe cordi, quam vt ſolidiora quaeque ſapientum ratiocinia funditus euerteret, nullaque argumenta niſi a populi praeiu iciis deſumta, quae ipſe cum primis contemſit, afferret. Verum parcius haec Epicuro obiicienda erant. Etſi *enim negari* nequit, male egiſſe philoſophum, quod a mundi condendi fabrica, et gubernandi prouidentia plane remouerit Deum, et tum cauſis finibusque rerum, tum rebus ipſis mundanis Deum praeeſſe negauerit, id quod nemo ſanus probauerit, ipſeque recte caſtigauit doctiſſimus GASSENDVS [n]: probe tamen conſiderandum eſt, non hoc ideo feciſſe Epicurum, quod Deos negare vellet, ſed quod eorum opera ad mundi ſyſtema vel efformandum vel conſeruandum opus ſe non habere crederet, ſicque homines a metu et ſuperſtitione liberare ſe poſſe praeſumeret. Id quod atheum directum nondum probat, licet virum grauiter in Dei notionem veram impingentem prodat. Deinde et hoc expendendum, conceptum de diuina natura, quem ſibi formauit, Epicurum ſeduxiſſe, vt Deos rebus humanis vel mundo etiam huic operam interponere ſuam poſſe negaret; quod euincit quidem, erraſſe eum in natura diuina deſcribenda, non vero in exiſtentia Dei determinanda. Nam non hoc quaeritur, an theologia Epicuri periculoſa ſit, et ad impietatem portam aperiat, quod ſuo modo concedi omnino debet, ſed an haec aſſerta ideo profeſſus fuerit, vt Deos tolleret? id quod probari nunquam poteſt. Nec argumentum ab anticipata Dei notione deſumtum vulgi praeiudicium eſſe, licet id ineptis hypotheſibus phyſicis deformauerit Epicurus, ex iis, quae in antecedente § hac de re diximus, liquet; multo magis, ſuppoſitis ſemel principiis phyſicis Epicuri, ſatis roboris habet. Si enim ſemel Epicuro hoſtis numinis conceſſerit, corporeas res omnes ex tactu, impulſuque in mente cognoſci, noſque de iis certos eſſe, concedat etiam Deos neceſſe eſt, quia certam et anticipatam eius notionem habent homines, omni praeiudicio priorem, quae non aliam poteſt habere originem, quam

l) LAERT. L. X. ſ. 124. m) l. c. ſect. 16. p. 41. n) ll. cc.

quam quod eorum impreſſio naturalis in hominis animo facta ſit, quae eorum exiſtentiam ſecundum phyſiologiam Epicuri ſupponit. Quam notionem etſi non accurate ſatis cum phyſiologia Epicuri cohaerere vltro doctiſſimo praeſuli largimur, nec, eum huius anticipationis originem recte deſcripſiſſe, aſſerimus, quaeſtio tamen non de modo demonſtrandi Deum eſt, ſed in eo verſatur, an Dei exiſtentiam Epicurus negauerit nec ne? id quod ex argumento non ſatis valido adhibito nondum concludi poteſt; quae concludendi ratio ſaepius occaſionem dedit viros non malos ſed non ſatis in hoc argumento acutos inter Numinis hoſtes praeter rem numerandi. Idem de altero eximii viri argumento, quod ab inepta diuinae naturae deſcriptione deſumit, et non ſine verborum phaleris proſequitur, dicendum eſt. Non enim opus eſſe iudicamus, ab abſurditatibus, quas in ea inuenit praeſtantiſſimus vir, liberare Epicurum, licet idem ei reponi queat, quod eius cum iſta ſcriberet, collegae, doctiſſimo CVDWORTHO [o], eandem cantilenam repetenti regeſſit cel. MOSHEMIVS [p], Epicurum non ita concludere, nihil eſt praeter corpus et inane, ergo non eſt Deus, ſed hoc tantum praeceptum ad naturae rationes explicandas adhibuiſſe, et videri non ſine ratione Epicurum Deos mediam inter corpus et ſpatium naturam conſtituiſſe. Concedamus potius, abſurde et indigne philoſopho de Diis ſenſiſſe et docuiſſe. Num vero inde ſequitur, eum vel Deos negaſſe, vel cum mundo confudiſſe? vel cultum tam perfectae naturae debitum negauiſſe? quod ſuſpicacius quam par erat, inde concludit Praeſul eruditiſſimus? Qua ratione ſi atheiſmus euincendus ſit, timendum eſt, ne viri etiam boni ſed iudicii interdum obtuſioris cauſa cadant, et nefando ſtigmate notentur. Aliter incedunt cautiusque duumuiri de orbe literato immortaliter meriti IO. FR. BVDDEVS et IO. LAVR. MOSHEMIVS [q], qui totam hanc de Diis doctrinam dicis tantum gratia, et vt os incautis oblineret, aſſumtam fuiſſe dicunt, et venerationem Deorum ab Epicuro aſſertam ob maieſtatem et perfectionem, cum Cicerone inter abſurda connumerant, quae hypocriſin magis tegant, quam pietatem prodant; cum nihil ſibi in hoc mundo negotii cum Diis eſſe Epicurus voluerit [r]. De qua ſuſpicione, quid dicamus, non habemus, niſi, nec ſufficere ſolam ſuſpicionem ad atheiſmi maculam inurendam rationibus in contrarium praeſentibus, nec videri laudatam Epicuri integritatem tam impudentem hypocriſin admittere, non tamen impoſſibilem eam eſſe, cum tota philoſophia Epicuri Deum nullum requirat. Abſtinemus itaque ab hoc argumento, et Epicuri theologiam tantum iudicamus talem, qualem nobis eam expoſuit, ſecundum quam non videmus, qua ratione inter atheos apertos et directos queat reponi. II. Non diffitemur tamen tot erroribus de diuina natura ſcatere ſyſtema Epicuri et theologicum et phyſiologicum, vt non tantum ſatis impium in Deum ſit, ſed et periculoſiſſimam ad atheiſmum viam pandat. Nam vt multa breuitatis cauſa, paucis com-

 ple-

o) Syſt. intell. c. II. §. 7. p. 77.
p) Ad h. l. n. 5.
q) Locis ſupra cit.
r) Conf. SENECA Benef. L. IV. c. 19.

plectamur, 1. non videtur de vno ſupremo numine cogitaſſe, ſed innumeras diuinas ſubſtantias ſimpliciſſimis et incompoſitis naturis corporeis conſtantes et in intermundiis tanquam culices ludentes aſſeruiſſe: quod licet ad populi tantum captum dictum eſſe putet cl. SCHWARZIVS [s], ipſa tamen Deorum et ſedes et natura, multitudinem Deorum re ipſa Epicuro placuiſſe, euincit. Ita vero qui tot diuinas naturas aſſerit, ſummam ſane negat et euertit. 2. Attributis quoque fere omnibus priuauit Deos Epicurus; etſi enim immortalitatem eis tribuebat, rationem et voluptatem, primum tamen attributum eneruatur naturae quaſi corporeae aſſertione, quae, qualiscunque demum ſit, certe omnem ſpiritualitatem reiicit; ſecundum nullum vſum habet, cum nec agant quicquam Dii, nec ratione ad mundum vel fabricandum vel gubernandum vti queant; tertium inane otium eſt, et magnam inuoluit Deorum imperfectionem, quos labore curisque defatigari putabat, ſi mundi curam voluptati ſiue beatitati ſuae iungerent. Tacemus alias notiones Deo prorſus indignas. 3. Ipſum vero phyſiologiae Epicureae ſyſtema vt abſurdum ſatis eſt, ſine ſuppoſita Dei mouentis exiſtentia ita nihil magis impietati fauet. Quis enim vel Deum curabit, a quo nec conditus eſt, nec gratiam vllam vel poenam expectat? vel eiusmodi maieſtatem venerabitur, cuius nullibi in hoc vniuerſo veſtigia deprehendit, et non magis omnem de Deo ſenſum tandem eiurabit? Alia ipſi Gaſſendo docte reprehenſa, et imprimis negatos rerum fines tacemus. Plura non addimus, cum ipſe Epicurus parce de Deo diſſeruerit, et pleraque inimicorum eius teſtimoniis vel coniecturis eruditorum nitantur, quas incertas eſſe nemo non videt.

Philoſophiae moralis Epicuri ſcriptores.

§. XIV. Praeſtantiſſimam et nobiliſſimam philoſophiae partem conſtituit Epicurus moralem, quae ſcilicet ad vitae finem proxime facit; vnde et phyſicam ei ita ſubiecit, vt quam in illa conſtituit, hominis voluptatem et tranquillitatem promoueret, de quo digna ſunt, quae legantur, verba eius in *epiſtola ad Menoeceum* [f]. Dolemus vero praeter epiſtolas Epicuri a LAERTIO ſeruatas, et ſententias eius ratas, quae partem philoſophiae moralis Epicureae comprehendunt, reliqua, quae huc faciunt ſcripta, intercidiſſe. Scripſerat etiam ex veteribus Diogenes Tarſenſis *epitomen dogmatum moralium*, ad quam prouocat LAERTIVS [ff], verum hanc quoque nobis temporis inuidit iniuria. Quae vero ex veterum ſuperſunt memoriis, pauca ſunt, et cauta attentione, nec ſine examine legenda, cum pleraque ab inimicis Epicuri ſint profecta, qui vt faciem philoſophiae moralis Epicureae turpem exhiberent, inuidioſo conſequentiarum argumento doctrinas eius morales corruperunt. Id quod et in Cicerone et in Plutarcho, aliquot ſcriptis in ethicam Epicuri inſurgente [t] poteſt deprehendi [u]. Mirandum itaque

s) l. c.

f) LAERT. L. X. ſ. 132. conf. GASSEND. ad h. l. p. 1182. Synt. philoſ. Epic. P. III. p. 415 ſeqq.

ff) Lib. X. ſ. 118 qui etiam electas eius ſcholas aliquoties citat. conf. IONS. de Script. hiſt. phil. L. IV. p. 333. FABRIC. Bibl. Gr. Vol. II. p. 820.

t) Libris duobus aduerſus Coloten Epicureum, quod non ſuauiter liceat viuere ſecundum Epicurum, et, contra illud Epicuri: latenter eſſe viuendum.

u) Conſ. GASSEND. vit. Epicuri L. III. c. 6. 7. p. 96 ſeqq.

Digitized by Google

itaque non eſt, diuerſiſſima quoque eſſe recentiorum de Epicuri philoſophia morali iudicia. Quidam enim aduerſariorum Epicuri teſtimoniis fidem incautius tribuentes, de Epicuro tanquam foedae voluptatis magiſtro iudicantes, eius ethicam inter impietatis ſeminaria retulerunt; quo in ſtadio nemo magis impigre cucurrit, maiorique vel ardore vel eloquentia moralem Epicuri philoſophiam reprehendit, quam SAMVEL PARCKERVS[x], quem in eo fuiſſe nimium candidus lector ex dicendis facili labore intelliget. Alii vero, cum innocentiora viderent Epicuri dogmata, eorum cauſam tueri non erubuerunt, quorum nomina poſt P. BAYLIVM[y] exhibet cel. HEVMANNVS[z]. Inter hos princeps iterum locus debetur PETRO GASSENDO, qui non veterum tantum loca fere omnia, quae huc pertinent, diligenter congeſſit, ſed et ordini ſyſtematico reſtituit, natiuamque ethicae Epicureae faciem detexit. Hunc ſecutus eſt auctor *philoſophiae moralis Epicuri*, quam cum annexis animaduerſionibus ſuis iterata vice edidit IACOBVS RONDELLVS, quemque L. B. DES COVTVRES fuiſſe conſtat[a]. In hoc enim libro ea potiſſimum, quae Diogenes Laërtius de hac philoſophiae Epicureae parte nobis conſeruauit, commoda paraphraſi illuſtrantur, conſiderationes et exempla ſubiiciuntur, rationes ſaepe meliores adiiciuntur. Nos coeptum decurſuri ſtadium eodem, quo ingreſſi ſumus, tramite pergemus, et Gaſſendum quidem optimum et accuratum ſequimur ducem, ſine partis tamen ſtudio ad ipſa veterum teſtimonia et nexum ſyſtematis, quod Epicuro placuit, attendentes.

Placita Epicuri ethica.

§. XV. Summa vero praeceptorum ad mores pertinentium in hortis Epicuri haec eſt:

I. Finis vitae, tacito omnium conſenſu, felicitas eſt, aberrant vero plurimi, vel veram felicitatem ſibi non praeſtituentes, vel mediis, quibus oportet, non vſi.

II. Philoſophandum vero eſt de felicitate quamprimum, neque in craſtinum differendum, quoniam hodie quoque beate viuere intereſt, et hoc mali habet ſtultitia, quod ſemper viuere incipit, deſtinatue incipere, et nunquam tamen interim viuit[b].

III. Felicitas finis hominis eſt, ſiue extremum, ac ſummum bonorum, quod ipſa felicitas tale bonum ſit, ad quod referre omnia oporteat, ipſum autem nusquam[c].

IV. Felicitas bifariam diuiditur: Vna ſuprema eſt, quae in Deo eſt, intenſionis et remiſſionis incapax; altera ſubalterna et humana, in quam cadere adiectio et detractio voluptatum poteſt[d].

V.

x) l. c. p 41 ſeqq.
y) l. c. not. M. p 320.
z) Act philoſ. Vol. II. p. 645 ſeqq.
a) Morale d'Epicure auec des reflexions Paris 1685. la Haye 1686. 12 conf. Acta erud. 1686 p. 483. ſeqq.
b) LAERT. L. X. ſ. 122. STOB. Serm. LXXVIII. p. 281. qui PLVTARCHVM quod non ſuau. viu. ſec. Epic. excerpſit. Similia monuere Stoici, quorum effata vide apud ANTONIN. L. II. c. 3. 4. SENEC. ep. 19. 68. 76. de vitae breu c. 9. EPICT. enchir. c. 29. Aliorum philoſophorum loca affert GATAKERVS ad l. c. Antonini.
c) CICERO de fin. L. I. c. 10. vbi Epicuream doctrinam exponit, ad quem ob eam cauſam ſaepius recurremus.
d) LAERT. L. X. ſ. 121.

V. Prior concipitur, quaſi quidam ſtatus, quo nullus poſſit melior, ſuauior, deſideratior excogitari, in quo nihil ſit mali quod timeas, nihil boni quod non habeas; nihil, quod agere libeat, et non liceat, qui denique conſtantior ſit, quam amitti vnquam poſſit. Hunc ſtatum ſolis Diis competere, indoles et natura eorum euincit. Oppoſuit hoc ſine dubio Epicurus Stoicis, qui eiusmodi felicitatem ſapienti ſuo perfecto tribuebant, licet non negarent, non poſſe hominem ad eam adſpirare. Quam metereologiam relinquens Epicurus, Deo tribuit, quae ei conueniunt, homini, quae ab homine attingi poſſunt.

VI. Poſterior felicitas eſt ſtatus ille, in quo, quantum licet, quam optime eſt, ſeu in quo bonorum neceſſariorum quamplurimum; malorum quam minimum adſit, atque adeo in quo traducere vitam ſuauiter, tranquille, permanenter detur.

VII. Poteſt itaque ſapiens beatae vitae particeps eſſe, tametſi vnius alteriusue boni vſu ſenſuque e. g. oculorum, aurium &c. careat[e]; quoniam et adhuc perſeuerabit in quam multis, licebit, bonis, et iis malis priuabitur, ſi non corporis, ſaltem animi, quibus alioquin poſſet priuari. Ratio haec eſt, cur Epicurus ſapientem, tametſi dire torquebitur, tamen felicem eſſe poſſe dixerit[f], id quod Stoici quoque aſſerebant, ſed alio longe ſenſu et felicitatis notione. Hi enim eo indolentiae ſapientem peruenire debere contendebant, vt nec ſentiat dolorem, nec in felicitate eum ponere deſinat, quod quam abſurdum ſit, quilibet etiam non monitus intelligit. Aliter Epicurus, qui dolorem, qualis reuera eſt, agnoſcens, nec lachrymas nec queſtus ſapientis dolentis improbauit, ad maiorem tamen bonorum plurium et praeſtantiorum poſſeſſionem reſpiciens, tranquillitatem mentis ac indolentiam iſtis reſtitui et confirmari poſſe putauit[g]. Cauillatio itaque CICERONIS[h] eſt, ſenſum verborum Epicuri, vt ſolet, peruertentis: *Phalaridis taurum et roſas pro eodem habere Epicurum, et ſapientem proinde dum in illo tauro peruretur exclamaturum, quam ſuaue eſt! quam hoc non curo! quam pro nihilo habeo!* Haec enim Stoica ſunt, SENECAE[i] quoque ideo vſurpata, non Epicurea.

VIII. Sine dolore viuere, cum ſuaue ſeu volupe ſit, et ſuaue quoque ſeu volupe, bonis frui, ipſisque recreari, conſtat inde, felicitatem non poſſe ſine vtraque hac, aut altera ſaltem ſuauitate voluptateque intelligi. Probe hoc obſeruandum eſt, ob magnum notionis voluptatis abuſum, quem Cyrenaicorum doctrina et luxuria Graecorum inuexerant; quo factum vt turpitudinis ſignificationem vox innocentiſſima connotaret. Epicurus itaque ad natiuum eius ſenſum reſpiciens, id quod hominem reuera felicem facit maliſque carentem boniſque affluentem, ad hanc voluptatem requirebat.

IX. Voluptas ex natura ſua quid bonum, vti dolor oppoſitus quodpiam eſt natura ſua malum. X.

e) ibid. ſ. 118. 119. f) ibid. ſ. 118. STOLLE Hiſt. phil. mor. gent. §. CXI. p. 187.
g) Conf. DES COVTVRES l. c. p. 21 ſeqq. h) Tuſc. Qq. L. II. c. 7. i) Ep. 66.

X. Sane vero, cum illud ſit bonum, quod iuuat, quod placet, quodque adeo amabile eſt, et appetitum allicit; malum illud quod nocet, quod eſt ingratum, quodque idcirca ſui odium et auerſationem excitat; nihil eſt quod magis, quam dolor incommodet, diſpliceat, abhorreatur, refugiatur; vt contra nihil eſt, quod magis, quam voluptas demulceat, magis delectet, magis diligatur expectaturue magis. Adeo proinde, vt voluptas non modo eſſe videatur bonum, ſed ipſa quoque boni ratio, quatenus eſt id, cuius cauſa res aliqua bona eſt, ſeu expetitur; vti et dolor non modo malum, ſed ipſa etiam mali ratio, quatenus eſt id, cuius cauſa res aliqua eſt mala, ſeu refugitur. Ita formalem voluptatis rationem conſideraſſe Epicurum praeter LAERTIVM[k] ipſe CICERO[l] teſtis eſt; nec in eo peccaſſe, intelliget, qui ad naturam hominis moralem attendit, quae nihil diligit appetitue, quod non ſtatum animi quietum et tranquillum promouet, nihil auerſatur et refugit, niſi quod tranquillitatem illam et voluptatem turbat, ex quo ſequitur, voluptatem et dolorem extremum eſſe, quod hominis voluntas reſpicit.

XI. Tametſi interdum voluptatem refugiamus, non ipſa tamen eſt voluptas quam refugimus, ſed quem forte habet adnexum dolorem: vti et, ſi dolorem aliquando proſequamur, non ipſe eſt dolor, quem proſequimur, ſed quam voluptatem forte habet adiunctam. Scilicet voluptatem interdum aſpernamur, quia conſequuntur magni dolores eos, qui ratione voluptate frui neſciunt. Fundamentum haec aſſertio eſt criterii moralis ab Epicuro in canonica ſua, in ſenſu voluptatis et doloris poſiti. Multis haec illuſtrat CICERO[m].

XII. Tametſi vero, omnem voluptatem eſſe quid boni exiſtimandum eſt, et omnem dolorem quid malum; non aſſerendum tamen eſt, oportere nos ſemper aut proſequi illam, aut fugere hunc; ſed eſſe in illis, dicendum eſt, ſicut qualitatis, ita quantitatis habendam rationem. Nempe praeſtare, vt dolores ſuſtineamus aliquos, quo voluptatibus potiamur vberioribus; ac expedire, vt abſtineamus ab aliquibus voluptatibus, ne ſubinde dolores difficiliores perferamus[n].

XIII. Vniuerſe videtur voluptas eſſe, vt principium ita finis beatae vitae, quandoque eam eſſe bonum primum et noſtrae omnisque animalis naturae congenitum deprehendimus, ipſaque eſt, a qua electionem fugamque omnem auſpicamur, in quam tandem deſinimus[o].

XIV. Quod vero voluptas ſit primum congenitumque bonum, ex eo demonſtratur, quod omne animal ſimul ac natum ſit voluptatem appetat eaque gaudeat, vt ſummo bono, dolorem aſpernetur vt ſummum malum, eumque a ſe repellat[p].

XV. Nulla itaque ratione opus eſt, vel diſputatione, quamobrem voluptas

k) l. c. ſ. 129. 130.
l) Tuſc. Qq. L. III. c. 17. L. V. c. 33.
m) De fin. L. I. c. 10.
n) ibid. LAERT. L. X. ſ. 137.
o) IDEM ſ. 128. 129.
p) ibid. ſ. 137. CIC. l. c. c. 9.

luptas expetenda, fugiendusue ſit dolor, conſtat ſcilicet hoc ſentiri. Voluptas enim ſola expetendorum extremum, ſiue bonorum finis eſt, ob quam cetera ſic expetimus, vt ipſa non ob aliud, ſed ſuimet cauſa ſolum expetatur. Prolixe in hac Epicuri doctrina exponenda et roboranda verſatur Cicero, *primo*, quem *de finibus bonorum et malorum* conſcripſit *libro*, quibus vtrum in ſequentibus libris meliora vel valida ſatis ex Stoicorum et Scepticorum pharetris tela oppoſuerit, lectori attente Ciceronem expendenti iudicandum relinquimus. Nos hic quidem loci, vbi ex inſtituto de hominis felicitate non philoſophamur, quam conueniens ſit Epicureum dogma naturae humanae, in bono acquiſito et poſſeſſo tranquillitatem mentis atque voluptatem quaerenti, prolixe non diſſeremus, adiiciendum tamen hoc eſt, pleroſque philoſophos in alia omnia de finibus bonorum et malorum abeuntes non tam re ipſa, quam verbis ab Epicuro diſſenſiſſe. Plerique enim philoſophi, de ſumma hominis felicitate diſputantes, de cauſa tranquillitatis voluptatiſue animi humani ſolliciti, quo potiſſimum obiecto, quoue parario illa queat acquiri, diſſeruerunt: Aliter Epicurus, qui cum felicitatem ipſam finem philoſophiae ſibi conſtituiſſet, ad formalem rationem eius, quatenus in animo hominis eſt, reſpexit, illis vero bonis, quae alii commendabant, conſequi illam felicitatem hominem poſſe minime negauit. E. g. cum Stoici dicerent, virtutem per ſe facere beatam vitam, adeo id non negabat Epicurus, vt potius ſine virtute voluptatem acquiri non poſſe ſtatueret [q]: ſed ad rationem reſpiciebat, qua mouetur animus, vt virtuti ſtudeat, quam voluptatem ſiue tranquillitatem animi ex virtutis poſſeſſione ortam eſſe, recte et naturae humanae voluntatis conuenienter dixit, exemploque medicinae illuſtrauit, quae non alio fine appetitur, quam propter ſanitatem. Id quod nec ipſe Parckervs [r], tantopere non Epicuro tantum, ſed ipſi quoque Gaſſendo indignatus, negare potuit, ſemper voluntatem hominis in appetendo bono, quatenus ad ſe ſuamque vtilitatem et voluptatem reſpicit, ita verſari, omneſque philoſophorum ſectas in eo conſentire; quibus frigide opponit Epicurum voluptatem in ſolo corpore quaeſiuiſſe, quod quam falſum ſit, et a vera Epicuri doctrina alienum, infra patebit, vbi ad rationes Parckeri reſpondendi dabitur occaſio [s]. Ex quibus merito concludimus, totam philoſophorum Graecorum de finibus bonorum et malorum diſputationem ad logomachiam eſſe referendam. Noſter hic eſt acutiſſimus Werenfelsivs [t].

XVI. Duo quaedam ſunt voluptatum genera; nam alia ſpectari poteſt, tanquam in ſtatu, ſeu quiete, adeo, vt nihil aliud ſit, quam placabilitas, ſedatio et vacuitas, immunitasue a perturbatione, ac dolore: alia vero tanquam in motu, adeo vt conſiſtat in ſuaui motione, veluti laetitia, hilaritate et quacunque ſenſus iucunde et quadam quaſi cum dulcedine et titillatione mouetur [u].

XVII.

q) Laert. L. X. ſ. 132.

r) l. c. ſect. XXII. p. 57.

s) Conf. Bayle Dict. l. c. not. H. p. 368.

t) De logomach. erud. c. 4. opp. p. 504.

u) Laert. L. X. ſ. 136.

XVII. Voluptas igitur, in qua conſiſtit felicitas, ſiue finis beatae vitae, eſt voluptas prior, hoc eſt ſtans, adeoque non alia, quam indolentia corporis et tranquillitas mentis [x]. Accurate ad hanc voluptatis diſtinctionem, τὴν κατὰ κίνησιν καὶ καταστηματικὴν attendendum eſt, ſine qua nec mens Epicuri ſatis poteſt intelligi, nec diſtingui a ſecta Cyrenaicorum, quam et ipſam voluptatem finem conſtituiſſe ſupra oſtendimus. Aſt hi mouentem intelligebant, Epicurus ſtantem, id eſt titillationem illi ſenſuum animique motum iucundum quaerebant, hic indolentiam corporis et quietum animi ſtatum praefigebat. Non reiecit quidem Epicurus voluptatem mouentem, ſed inter cauſas efficientes ſtantis numerauit, nec aliter recepit, niſi quatenus et indolentiam corporis et mentis promoueret tranquillitatem: quod longe aliter recepere Cyrenaici. Potiorem etiam tranquillitatis animi, quam corporis indolentiae rationem habendam eſſe Epicurus praecepit; contrarium aſſeruerunt Cyrenaici [y]. Ex quibus patet, magnam a veteribus et recentioribus paſſam eſſe Epicurum iniuriam, cum Cyrenaica ei doctrina non ſine contumelia affricaretur [z].

XVIII. Quocirca et cum vniuerſe voluptas finis vitae beatae dicatur, non intelliguntur eae voluptates, quae ſunt virorum luxu diffluentium, aut aliorum etiam, quatenus ſpectantur in ipſa motione, actioneque fruendi, qua nimirum ſenſus iucunde afficiuntur; ſed illud duntaxat, non dolere corpore, et animo non perturbari. Magna hoc conſtantia de ſe praedicauit Epicurus [a], indignatus iis, qui aut veram ipſius opinionem ignorantes, aut ab ipſo diſſentientes, aut alioquin aduerſus illum male affecti, aliter interpretabantur. Fuere vero horum plurimi, et inter veteres imprimis Cicero et Plutarchus, inter recentiores Gatakerus et Parckerus [b], qui non ſine magno feruore contendunt, corporis voluptatem afficientem et mouentem, quidquid ipſe in contrarium dicat, primario Epicurum reſpexiſſe. Audiendus vero eſt doctrina illuſtris Epicuri aduerſarius PARCKERVS, vt de ipſa Epicuri ſententia eo ſecurius ſtatui queat. Tribus ille potiſſimum rationibus vtitur ſpecioſis quidem, aſt parum firmis. Scilicet non aliam, quam corporis voluptatis rationem potuiſſe habere Epicurum, cum alia neque ſit, neque eſſe poſſit, quippe nihil aliud, ex eius mente, ſit hominis natura, praeterquam corpus. Quod argumentum, etſi merum paralogiſmum foueat, primo etiam intuitu ei tam perſpicuum videtur, vt acerbe in Gaſſendum, pro ethica Epicuri dicentem, inuehatur. Alterum ex ratis Epicuri ſententiis deſumtum eſt, cuius ſententiae ſenſum ita Latino ore expreſſit CICERO [c]: *Si ea, quae ſunt luxurioſis efficientia voluptatum, liberarent eos Deorum et mortis metu, docerentque qui eſſent fines cupiditatum, nihil haberem, quod reprehenderem, cum vndique complerentur voluptatibus, nec haberent vlla ex parte aliquid aut dolens, aut aegrum, id eſt, aut*

 malum.

x) ibid.

y) Pluribus hoc docet LAERT. l. c.

z) Conf. GASSENDVS et MENAG. ad l. c. Laërt. PASCH. introd. in rem liter. mor. veter. c. 7. p. 693.

a) LAERT. l. X. ſ. 131.

b) Loca eorum ſupra indicauimus.

c) l. c.

Digitized by Google

malum. Tertium Torquati loco apud CICERONEM [d] nititur, fatentis: *quamquam et laetitiam nobis voluptas animi et moleſtiam dolor afferat, eorum tamen vtrumque et ortum eſſe e corpore, et ad corpus referri.* Quae ita quoque ad reiiciendam diſtinctionem inter voluptatem motus et ſtabilitatis adplicat, vt contendat, omnem illam felicitatem in corpus refundi. Quae licet diſerto ſcripſerit calamo vir eruditiſſimus, nec ſine ſpecie veri, recte tamen conſiderata parum cauſae Epicuri nocent, nec candorem Gaſſendi, quod ille cupit, ſuſpectum faciunt. Scilicet vir acutus, ſed iuſto iniquior in Epicurum, et praeiudicio occupatus, non tam ipſum Epicuri ſyſtema, quam aduerſarios eius, Ciceronem et Plutarchum conſuluit, et ab iis, vt erant in torquenda Epicuri doctrina et opinione verſipelles, falli ſe paſſus eſt. Quod vt luculenter demonſtremus, obſeruari I. velimus, abuti corporis notione Parckerum, vt euincat, corporeas voluptates ſibi Epicurum praefixiſſe. Nam tametſi negari nequit, animam ratione ſubſtantiae et texturae Epicuro eſſe corpoream, tribuit tamen ei facultates, qualitatesque eas, quas ſpirituales alii philoſophi vocant, easque actiones animae vindicat, quas animae tanquam ſpiritui reliqui aſſerunt. Id quod vero ad ſaluandam Epicuri cauſam ſufficit: in hac enim controuerſia, vtrum corporis an animi voluptates Epicurus reſpexerit, corporis vox non eo ſenſu ſumitur, quo is animum resque omnes dixit corporeas, ſed eo, quo craſſiorem atomorum compagem, animo noſtro iunctam corpus vocamus, haeque voluptates corporis ſunt, quae ſenſibus percipiuntur. Nec hic de animae natura in ethica diſſeruit Epicurus, ſed pſychologiae ſuae naturae humanae proprietates vindicando, ita de iis diſputauit, vt inter tranquillitatem animi et indolentiam corporis maximum intereſſe diſcrimen appareat. Fruſtra itaque, quae corpori craſſiori adſcribenda ſunt, ad corpus iſtud animae ſubtiliſſimum, quod amare, concupiſcere, acquieſcere, tranquillum eſſe poteſt, adplicantur, ſicque turpi paralogiſmo ſubiectum quaeſtionis confunditur. II. Id quoque quam maxime notandum commendamus, habere Epicurum experientiam animique conſcientiam teſtem, tantum nempe eſſe tamque arctum inter animam et corpus vinculum, vt ſenſus grati et ingrati in corpore, neceſſario quoque animam afficiat, ideamque grati vel ingrati adeoque vel tranquillitatem et iucunditatem vel dolorem et moleſtiam creet, id quod noſtra aetate magnus ſeculi noſtri philoſophus IOANNES LOCKIUS [e] luculenter demonſtrauit. Hoc cum ita ſe habere nemo neget, quid quaeſo peccauit contra veritatem rei et naturam animi, quod voluptatem et dolorem ſenſumue grati et ingrati, ortum eſſe e corpore, et ad corpus tendere aſſeruerit? Neceſſarium enim hoc eſt, ad conſeruationem ſyſtematis, quo homo ex animo et corpore compoſitus conſtat: nec aliter poteſt agere anima, quam vt ea quoque in corpore ſibi grata ſint, quae tranquillitatem ſuam ac internam, quam quaerit, εὐθυμίαν promouent. Nihil in hoc peccat anima, nec quaerit illa voluptatem corporis propter corpus, ſed propter ſe ſuamque

d) Tuſc. Qq. L. III.

e) De intell. hum. L. II. c. 7. p. m. 126.

Digitized by Google

que tranquillitatem. Quod vt exemplo illuſtremus, non errat anima, ſi ex eo, quod edendo, bibendo, dormiendo, naturalis famis, ſitis, laſſitudinis dolor pellitur, voluptatem capiat, et ex indolentia corporis tranquillitatem ſuſcipiat, cum animae propter arctiſſimum inter ſe et corpus vinculum, ratio poſtulet, vt corpus quoque in ſua perfectione ſeruetur, dolorque omnis abſit. Vitium vero, quod tantopere abhorrent Epicuri obtrectatores, haeret in ἀταξίᾳ neglectoque ordine; ſi nempe vel anima ad corporis mouentem, non ad ſuam ſtabilem, voluptatem, tanquam vltimum finem, reſpiciat, vel eas corporis voluptates anhelet et deſideret, quae veram mentis tranquillitatem turbant. Hanc vero ἀταξίαν reieciſſe Epicurum, ex eo manifeſtum eſt, quod voluptatem ſine virtute et honeſtate acquiri non poſſe docuit, quo omnibus foedis voluptatibus obuiam iuit. His ex natura foederis inter animum et corpus diſputatis clarum eſt, qua ratione, quae de corporis voluptatibus dixit Epicurus, criminatores, praeeunte Timocrate apoſtata, euerterint, et opinionem Epicuri adulterauerint. III. Verum quidem eſt, nullam voluptatem eſſe in animo, quae non fuerit in corpore, cum iuxta Epicurum motus omnis animae a ſenſibus capiat originem: ita autem corpus non eſt ſubiectum proprium ſenſationum, ſed tantum inſtrumentum, ipſe vero grati ingratiue, ſiue voluptatis et moleſtiae ſenſus in animo eſt. Quare contra Parckerum inuertendum pro Epicuro argumentum eſt, et concludendum, omnem proprie voluptatem, quae ſentitur, vel percipitur potius, ad animum proprie pertinere, non ad corpus. Ex quibus omnibus iam luce meridiana clarius patere exiſtimamus, Epicurum beluinis voluptatibus frigidam non ſuffudiſſe. Nec his ex intimis ethicae Epicureae penetralibus diſputatis obſtare poſſunt loca Ciceronis vel Plutarchi, qui nec totam verborum, quae truncata exhibent, ſeriem oſtendunt, vt iudicari queat, qua ratione voluptates ibi Epicurus conſiderauerit, nec ad ipſum Epicurum, niſi ſuſpecta prorſus et fallaci ratione prouocare audent. Ratam vero ſententiam, ſubobſcuram et intellectu difficilem ſe non ſatis intellexiſſe, ipſe prodit Cicero, praefatus ad Torquatum: *animaduerte igitur, rectene hanc ſententiam interpreter.* Siniſtre vero interpretatum fuiſſe, vel malo, vt Epicurum confoderet animo, vel non ſatis attentum Ciceronem, eleganter vidit et demonſtrauit MARCVS MEIBOMIVS f), qui rectiſſime obſeruat, oppoſitam eſſe hanc ſententiam Cyrenaicis, in voluptate corporis finem ponentibus ſummumque bonum, adeoque hypotheticam eſſe, et falſitatem hypotheſeos Ariſtippi oſtendere. Hic enim eius ſenſus verus eſt: *ſi, quae luxurioſis efficiunt voluptates, eorum animos liberarent metu ex coeleſtibus, ex morte et dolore oriundo, tum quoque docerent cupiditatum terminos, nec reprehenſionem noſtram incurrerent: tantum abeſt, vt luxurioſorum vita reprehendi mereretur, vt quae doceret, quomodo ad tranquillam vitam perueniendum ſit, vacuam metu ſupremorum ac mortis ac dolorum, videlicet cupiditates ſuas, cumulatiſſime explendo.* Ex his enim

 per-

f) Ad l. c. Laërt.

Digitized by Google

perſpicuum eſt, Epicurum contrariam eius, quam Cicero ei tribuit, opinionis ſententiam defendere, et in Cyrenaicis hoc potiſſimum reprehendere, quod ad tranquillitatem mentis, veroſque fines cupiditatum voluptatibus iſtis peruenire nequeant, cum illae vel Deorum metu, vel mortis priuatione, vel dolore illas cupiditates ſequente miſere turbentur; quae tum demum poſſent admitti pro fine, ſi vel animi finem aſſequi, vel metu ex ſublimibus, morte et dolore oriundo, turbari non poſſent. Haec cum non ſint, ideo voluptates corporis foedas finem non eſſe poſſe, contra Cyrenaicam hypotheſin recte euincebat, cum e contrario ei cupiditatibus naturalibus, v. g. fame, ſiti, et his ſimilibus, vbi naturali modo explentur, animus tranquillus reddatur; ex quo neceſſario ſequitur, temperantiam, ſobrietatem, caſtitatem reliquaſque virtutes, naturalibus corporis et honeſtis cupiditatibus conuenientes eſſe ſectandas. Quae cum lucem apertiſſimam verae Epicuri de voluptate corporis doctrinae concilient, argumentum ſimul ſunt, quam peruerſa ratione verbis philoſophi vim intulerint Epicuri aduerſarii, et quam iniquum ſit, in hac re ad Metrodori fragmenta, a fratre inimico edita, prouocare, quae genuinam horti ſententiam non explicant.

XIX. Vt noſcatur vero quamobrem haec voluptas ſola ſit finis, obſeruari debet, naturam ad voluptatem aliam primario, et tanquam ad finem non tendere, quam ad ſtabilem, quae ex amotione doloris moleſtiaeque oritur: nam mobilem quidem non habet vt finem, ſed apparet ſolum tanquam medium ad ſtabilem [ff].

XX. Praepoſtere itaque atque inconſiderate agunt homines intemperanter abrepti, qui voluptatem, quae eſt in motu, tanquam finem ſibi praeſtituunt [g].

XXI. Sapientia vero voluptates in ordinem et concinnitatem redigit, docetque non aliam pro beatae vitae fine conſtituendam, quam quae finis ſit ſecundum naturam; duce enim natura, quicquid agimus eo ſpectat, vt neque corpore doleamus, neque animo perturbemur, ac vbi id ſemel aſſecuti ſumus, omnis animi procella ſedetur, ac nihil maius eſt, ad quod reſpectemus.

XXII. Magnitudinis itaque voluptatum terminus, ſeu voluptas ſumma, ipſa eſt doloris amotio, ſeu qui amotionem conſequitur ſtatus. Nam vbicunque voluptas adeſt, quamdiu quidem adeſt, ibi nihil eſt dolens, aut aegrum aut vtrumque ſimul [h].

XXIII. Fit etiam proinde, vt priuatione doloris terminata voluptas ſumma, variari quidem diſtinguique poſſit, augeri autem amplificarique non poſſit: natura enim quouſque omnem prorſus dolorem exemerit, voluptatem auget, at ſublato omni dolore non patitur ipſam ſecundum magnitudinem prouehi, ſed admittit ſolum varietates quaſdam minime neceſſarias [i].

XXIV. Non eſt itaque inter dolorem et voluptatem medium, doloris enim omnis priuatio voluptas eſt [k].

XXV.

ff) CICERO l. c. c. 9. LAERT. ſ. 137.
g) CICERO l. c. c. 11.
h) LAERT. l. c. ſ. 139.
i) ib.
k) CICERO l. c. c. 11. 17.

Digitized by Google

XXV. Conſtitutio vero haec indolentiae et tranquillitatis non eſt merus torpor, ſed potius eiusmodi ſtatus, in quo omnes vitae actiones placide ſimul atque iucunde peraguntur. Voluptas enim ſapientis non iners eſt, ſed ea, quam efficit ratio firmam ſibi. Feciſſe hanc Epicuro obiectionem Cyrenaicos, LAERTIVS[k] et CLEMENS ALEXANDRINVS[l] teſtantur, eſſe eam voluptatem ſtatum dormientis, id quod minus recte Epicuro obiectum eſt. Dormientis enim non eſt ſenſus et acquieſcentia ex indolentia et tranquillitate, ſed vigilantis.

XXVI. Quia vero haec voluptas dolorisque amotio non corporis tantum ſed et animi pax, et bonum eſt, in eo cura noſtra verſari debet, vt vtraque pars, quo completa ſit hominis felicitas, iſta indolentia et tranquillitate fruatur. Non ſecus itaque de felicitate, quam de ſanitate philoſophandum eſt, vt totius hominis ſequatur felicitas: illud ethica praeſtat, hoc medica ars.

XXVII. Huic arti ſalutari corporis indolentia relinquenda eſt, monendum tamen, ad auertendos aut leuiores efficiendos morbos, et plerumque curandos colendam eſſe temperantiam vitamque ſobriam[m].

XXIIX. Quod ſi eos patiendi incubuerit neceſſitas, fortitudo occurrat, tumque perferantur animo conſtanti, tum prae impatientia non exaſperentur, ac vel illud ſolatio ſit, quod futuri ſint, aut magni breues, aut diuturni leues[n].

XXIX. Aduerſus animi morbos medicinam parat philoſophia[o].

XXX. Media vero, quibus vtitur philoſophia, ſunt virtutes, ex quibus prudentia antecellit, ex qua reliquae omnes tamquam ex radice progerminant[p]. Oppoſitum hoc Stoicis eſt, qui virtutem per ſe appetendam eſſe, et felicitatem praeſtare aſſerebant. Hinc in hac parte eis *pugnam eſſe cum Epicureorum delicata et vmbratica turba in conuiuio ſuo philoſophantium,* ait SENECA[q], *apud quos virtus voluptatum miniſtra eſt.* Quod ſi tamen rationes eius examinentur, patebit, vel in meram verborum pugnam totam controuerſiam abire, vel non intellexiſſe Senecam Epicurum: non enim hic de voluptate virtutis contemtrice locutus eſt, quod vult Stoicus, ſed de virtutis filia; et in tota iſta quaeſtione, vtrum virtus ſummi boni cauſa ſit, an ipſa ſummum bonum, Epicurus formalem boni rationem, Seneca obiectiuam, et efficientem quoque intelligit, quod ille adeo non negauit, vt voluptatem ſine virtute non eſſe contenderet.

XXXI. Intelligitur vero hoc loco prudentia non ſenſu ſtricto, quae eſt viuendi ars prouida, ſed ratio iſta, qua et prudenter, et iuſte, et honeſte viuimus[r]. Prudentia itaque hic cum ſapientia ſignificatione et poteſtate coincidit.

XXXII.

k) Lib II. ſ. 89. MENAG. ad h. l.
l) Strom. L. II.
m) LAERT L. X. ſ. 132. CICERO l. c. c. 14.
n) LAERT. ſ. 140. CIC. l. c. c. 15. Plures veterum qui hoc κύριον δόγμα Epicuri repetunt, nominat MENAG. ad h. l. GATAKER. ad Antonin. L. VII. ſ. 33. STOLLIVS Hiſt. phil. mor. gent. § CX. p. 186.
o) Eleganter hac de re differentem videſis CICERONEM Tuſc. Qq. L. III. c. 3.
p) LAERT. ſ. 132.
q) De benef. L. IV. c. 2.
r) LAERT. l. c.

XXXII. Habet nempe homo facultatem ratiocinandi, ſeu iudicandi, ac vnam rem inferendi ex alia, ſpeciatim autem eam, quae in rebus agendis, ſeu in electionem fugamque cadentibus, iudicat ac ratiocinatur; et praeiudicia pellit, oſtenditque, qua ratione honeſte, ac iuſte, ac iucunde viuatur [s]. Reſpicit vero hac theſi Epicurus potiſſimum ad philoſophiam, qua metus omnis ſublimium, et prouidentia ſuperorum, fatumque, et quae alia mentis tranquillitati obſtare putabat, e mente, tanquam praeiudicia, eiiciuntur.

XXXIII. Virtutes vero, quae ratione duce coli debent, vel nos reſpiciunt vel alios.

XXXIV. Quae nos reſpiciunt, duae ſunt, temperantia et fortitudo.

XXXV. Virtus ad alios reſpiciens homines, eſt iuſtitia.

XXXVI. Iſtis virtutibus quaſi cardinalibus, prudentia, temperantia, fortitudine et iuſtitia, homo vitam nanciſcitur beatam et tranquillam.

XXXVII. Sequitur ex his, virtutes beatae vitae eſſe congenitas, ac fieri non poſſe, vt ab iis vita iucunda ſeparetur [t].

XXXIIX. Et cetera quidem omnia, vt caduca et mortalia ſunt a germana conſtantique virtute ſeparabilia, ſola autem virtus, vt bonum perpetuum, atque immortale inſeparabilis ab ea eſt [u].

XXXIX. Simul ex his intelligitur, eſſe omnes virtutes inter ſe connexas, cum quia cum ipſa principe prudentia ceterae coniunctae ſunt, tum quia omnes cum iucunda vita cohaerent, nec haec ſine illis eſt, et vice verſa [x].

XL. Non itaque ſermonem eſſe manifeſtum eſt de voluptate obſcoena infamique, ſed de ea, quam virtute obtinemus: quae bonum eſt ipſa virtute ſuperius, cum ſit finis, cui obtinendo ipſa virtus inſeruit [y].

XLI. Prudentia duplex eſt, vniuerſalis et priuata [z].

XLII. Prudentia vniuerſalis eſt, cuius munus eſt vitam regere, et quicquid in vita beata obtingere poteſt, ſic proſpicere, vt ad beatam vitam illud dirigat. Haec non tantum praecauet, ne quid incidat, vnde corpus doleat, ſed potiſſimum etiam moeſtitiam pellit ex animis, nec exhorreſcere metu ſinit, eaque rectrice in tranquillitate viui poteſt, omnium cupiditatum ardore reſtincto. Reuocare huc philoſophiae munus Epicurum ex *epiſtola ad Menoeceum* [a] clarum eſt.

XLIII. Prudentia itaque et ſapientia idem ſunt, nam vtraque cupiditates inanes reſcindit, ad neceſſaria ſe contrahit, modumque finibus naturae conuenienter et beate viuendi praeſcribit [b].

XLIV. Prudentiae priuatae munus eſt, vt quisque genium ſuum norit, et nihil natura repugnante adorſus mature prouideat de ſtatu cui vitae actiones omnes ita accommodet, vt quam fieri poteſt, indolentiſſime et tranquilliſſime viuat.

XLV. Genium vero ſuum quisque prius noſcat, ſeſeque conſulat ipſum, neceſſe

s) ibid. ſ. 130. 140. Conf. GASSEND. ad Laërt. l. c. p. 1593. vbi etiam de libero arbitrio, ex mente Epicuri agit.
t) Citati.
u) ib. ſ. 138. CIC. l. c. c. 15.
x) ib. ſ. 132. GASSEND. ad Laërt. p. 1433.
y) ib. ſ. 131.
z) CIC. de fin. L. I. c. 12 ſqq.
a) LAERT. ſ. 133.
b) CIC. l. c.

neceſſe eſt, vt ſui deſtinationem ad certum vitae genus, quatenus ad id ſe idoneum compererit, faciat, in quo, quantum licet, ſine dolore et tranquille viuere liceat. Vt vero is ſtatus, qui deligitur, ſecurior ſit et tranquillior, eligendus mediocris eſt, qui neque valde emineat, neque valde abiectus ſit [c].

XLVI. Si ita quis ſe comparatum nouerit, vt viuere coelebs ſine angore non queat, poſſitque non valde angi et turbari inter ſollicitudines et moleſtias coniugii, eo caſu ducere vxorem et ſuſcipere liberos, quibus paterna conſulatur prudentia, licet. At niſi talem quis ſe nouerit, abſtineat neceſſe eſt a coniugio, quod tanto ipſi erit ad beatam vitam et tranquillitatem impedimento [d].

XLVII. Quia vero hoc tantum praeſumendum eſt, fore in matrimonio curas non magnas, ideo praeceps eſt aleam ancipitem vltro ſubire, niſi neceſſitas et vitae circumſtantiae aliud exigant: tum vero et vxor, et liberi ita curandi, vt partim natura praeſcribit, noſtrorum amorem curamque inſtillans, partim ipſa ſapientia monet, nempe ita inſtituendi, vt et ipſi ſapientia felices, id eſt dolore vacui et tranquillo animo euadant. Eadem cura familiae impendenda eſt [e].

XLVIII. Si qui ſint natura ambitioſi, appetentesque gloriae, actuoſi aliunde, et publicis rebus gerendis idonei, ac inſuper ii, quibus aut naſcendi conditio, aut ſors, aut occaſio ianuam facilem ad publicae rei adminiſtrationem aperiat, poſſunt ii non quietem ſectari, ſed publicae rei gerendae ſe accommodare, ſuaeque naturae obſequi: ſcilicet cum ſint ita comparati, vt ex vita otioſa perturbationem et moleſtiam, dum, quod concupiſcunt, non aſſequuntur, trahant.

XLIX. Qui vero natura otium amant, et ambitionem repreſſerunt, aut, quid ſit rei, experti ex procellis et tempeſtatibus emerſerunt, aut aliorum exemplis cauti facti ſunt; illi otium ſibi reputabunt longe praeſtabilius, neque eſſe congruum, vt illud cum vita actuoſa commutent: niſi quod forte interueniat ex parte reipublicae, quod eorum induſtriam depoſcat: vnde concludendum eſt, ſapientem non eſſe ad rempublicam, niſi quid interuenerit, acceſſurum. Recte ita ſenſum verborum Epicuri apud LAERTIVM [f], τὸν σοφὸν οὐδὲ πολιτεύεσθαι οὐδὲ τυραννεύσειν, GASSENDVM [g] deſcripſiſſe facile intelliget, qui vel ſcopum expendet Epicuri, cuncta ad tranquillam vitam referentis, vel naturam rerumpublicarum, praecipue Graecarum, conſiderabit, memor tamen, pleroſque viros ſummos, praecipue inter Romanos, qui rempublicam adminiſtrarunt, maximaque gloria effulſerunt, ſectae fuiſſe addictos Epicureae. Scilicet opponebat hoc, vt multa alia, Epicurus Stoicis, qui hunc viri ſapientis animum, hoc officium eſſe contendebant, vt rempublicam capeſſeret, niſi quid interceſſerit, vt SENECA [h] docet. Nempe illis

c) Conf. GASSEND. ad LAERT. L. X. p. 1446.
d) LAERT. L. X ſ. 119. conf. STOLLIVS Hiſt. philoſ. mor. gentil. §. III. p. 188. et quos laudat.
e) ib.
f) ſ. 119.
g) l. c. p. 1463.
h) De vit. beata c. 30.

illis eum inſtructum mediis credebant, quibus ſolus rempublicam iuuare aptus ſit: hinc otium tum demum ſapienti ſectandum eſſe cenſebant, vbi fruſtra ſapientiae adhibentur auxilia, tantaque eſt reipublicae corruptio, vt ſapientiae medicinam non admittat. Contrarium ſuadebat Epicurus, non tam ad publica emolumenta, quam propriam tranquillitatem, qua omnia metiebatur, intentus. Hic ſuadebat otium, vbi naturalis illa animi quies et ſecuritas minus turbatur; eos vero qui naturali ambitionis impetu ſine publicis muneribus quieti eſſe ac tranquilli non poſſunt, rempublicam capeſſere, vel ſi ita eius ſint circumſtantiae, vt tranquillitati publicae interſit, patriae adeſſe, illi ſubuenire iubebat, cum priuata animi pax ſine publica conſtare vix queat. In reliquis circumſtantiis inculcabat illud λάθε βιώσας, quod frater eius Neocles, cui haec ſententia tribuitur, ab Epicuro didicit. Strenue contra hoc axioma philoſophiae moralis Epicuri pugnat Plutarchus[i], philoſophum proprio exemplo iugulaturus, qui tot artes, tot labores impenderit, ne lateret, ſed gloria inter reliquos philoſophos emineret, iisque antecelleret. Quibus liceret quidem opponere Senecam[k], *Epicurum latenter vixiſſe* teſtantem, *nec gloriam appetiiſſe, ſed tamen ſponte poſtea emicuiſſe* aſſerentem; ſed concedamus tamen, quod praefracte negandum non eſſe putamus, non vacuum fuiſſe Epicurum ab inclareſcendi deſiderio, nihil tamen inde lucratur Plutarchus, more ſuo Epicuri verba inuidiae conflandae cauſa torquens. Non enim hoc voluit Epicurus, vt otioſus et ignauus deliteſcat vir ſapiens, ſed τὸ τυραννεύειν, id eſt dominatus appetitionem reiecit, et vitatis titulis et honoribus intra literarii et philoſophici otium tranquillitatem ſectari, ſimul autem amicis ſe iucundum, vtilemque praeſtare eum iubebat[l], qua ratione doctrina et eruditione potuit excellere Epicurus, qui tamen in hortis delituit ſuis, nec procerum ſubſellia concupiuit. Ex quibus patet, non abſolute, ſed ad certam ſententiam reſtricto haec dixiſſe ſenſu, otiumque imprimis commendaſſe philoſophicum: in quo id paucis dixit, quod multis commendauit Seneca[m] Stoicus.

L. Temperantiae munus eſt, animum cupientem reprimere, eumque ita regere, vt ſequatur rationem in appetendis vel fugiendis rebus iis, quibus tranquillitas paratur et indolentia[n].

LI. Temperantia itaque non expetitur ipſa propter ſe, ſed quia voluptatem parit, hoc eſt, animis pacem aſſerit, et eos quaſi concordia quadam placat et lenit[o].

LII. Plerique autem, debilitate obiecta voluptatis ſpecie tradunt ſe libidinibus conſtringendos, nec quid prouenturum ſit prouident, ob eamque cauſam propter voluptatem et paruam et non neceſſariam, et quae vel aliter pararetur, et qua etiam carere poſſemus ſine dolore, tum in morbos graues, tum

i) Pec. diſſert. T. II, p. 115 ſeqq.
k) Epiſt. 79.
l) Laert. ſ. 118.
m) De vita beata paſſim. Hinc diiudicanda quae habet cl. Stollius Hiſt. phil. mor. gent. §. CXI. pag. 190.
n) Cicero de fin. L. I. c. 19.
o) ibid.

Digitized by Google

tum in damna, tum in dedecus incurrunt, ſaepe etiam legum iudiciorumque poenis obligantur.

LIII. Qui autem ita frui volunt voluptatibus, vt nulli propterea dolores conſequantur, et qui ſuum iudicium retinent, ne voluptate victi faciant id, quod ſentiunt, non eſſe faciendum, hi voluptatem maximam adipiſcuntur praetermittenda voluptate. Iidem etiam dolorem ſaepe perpetiuntur; ne ſi id non faciant, incidant in maiorem [p].

LIV. Porro quia cupiditatum, circa quas verſatur temperantia, aliae naturales, aliae inanes ſunt, et ex naturalibus aliae neceſſariae, aliae non neceſſariae, ex his vero aliae pertinent ad vitam ſimpliciter, quale eſt cibi potusque, aliae ad ipſam felicitatem, qualis indolentiae, et tranquillitatis: ſequitur inde tria eſſe genera cupiditatum: alias nempe eſſe naturales et neceſſarias, alias naturales, ſed non neceſſarias, alias neque naturales neque neceſſarias, ſed inanes, et ex opinione varia prognatas: temperantiae itaque munus eſt proſpicere, ne neceſſariae ſint cum ſtudio vehementi, quod ex opinione eſt, adeoque fiant inanes, damnumque inferant, nec amplius eas admittere et explere, quam quousque, niſi expleantur, dolorem in corpore creant, noxamque deducunt, id quod paucis fieri poteſt [q]. Reſpiciunt haec potiſſimum cupiditates naturales, e. g. famem, ſitimque, dolore, quem corpori creant, hominem impellentes, vt illis faciat ſatis. Has naturales quidem cupiditates explendas eſſe Epicurus praecepit, ſed eo vsque tantum, quoad naturalis ille ſedatus dolor fuerit, hunc temperantiam terminum iis ponere. Reliqua quae modum, et menſuram explendi cupiditates reſpiciunt, ex non neceſſariis eſſe cenſet, cum ad iſtam indolentiam non magis, quam illae, conferant, e. g. fames non magis lautis cibis pellatur, quam duro pane: Quae autem nec neceſſariae ſint, nec naturales, eas eſſe eiiciendas, ſtatuit, quia iſtis naturalibus cupiditatibus ex rationis praeſcripto ſatisfacere nequeant, ſed dolorem potius corporis animique turbas excitent, quales ſunt incontinentia, temulentia et his ſimilia. Temperantia itaque primum cupiditatum genus ex rationis praeſcripto regit, alteri modum ponit, tertium euitat. Ita quidem ratae ſententiae Epicuri, quae a CICERONE [r] aliis quoque exemplis illuſtrantur. His ſi metimur Epicurum, aequo inde iudici manifeſtum eſt, falſas eſſe, quae Epicuro, tanquam corporis voluptatum patrono, obiiciuntur accuſationes.

LV. Temperantia, gulae oppoſita, ſobrietas eſt, libidini continentia, irae cupiditatiue vindictae lenitas, ambitioni modeſtia, auaritiae moderatio; ſed et ipſa mediocritas inter ſpem deſperationemque futuri huc pertinet.

LVI. Dici non poteſt, quantum bonum ſit ſobrietas, quae nos ad victum tenuem et ſimplicem, parcumque reducit, docens nos, quam id ſit exiguum, quod natura deſiderat, quamque poſſit rebus parabilibus et tenuibus neceſſitas, qua illa laborat, ſanari. Non quod ſemper vtendum ſit exiguis, verum, vt, cum multa non habemus, paucis vtamur, credentes il-

 los

p) ib. q) CICERO l. c. c. 13. Tuſc. Qq. L. V. c. 33. LAERT. ſ. 149. r) l. c. conf. STOLL. l. c. p. 182.

los magnificentiſſime viuere atque dulciſſime, qui illis minime indigent, intelligentes, id quod naturale eſt, eſſe parabile, quod vero inane et opinione conſtat, id difficulter parari poſſe [s]. Ipſum in hortis ſuis ita vixiſſe, vt epula quidem modeſtiora non reiiceret, paucis tamen et parabilibus facile cibis frueretur et contentus viueret, ex vitae eius hiſtoria, et ipſis Ciceronis et Senecae teſtimoniis ſupra adductis notum eſt.

LVII. Panis ergo cibarius et aqua ſummam voluptatem afferunt, cum egens quis illa in cibum ſumit [t].

LVIII. Itaque ſimplicibus et non magnifice paratis cibis aſſueſcere, et ſalubritatem efficit, et hominem ad neceſſaria vitae miniſteria impigrum reddit, et ſumtuoſas etiam ad epulas per interualla accedentes meliores nos facit, atque aduerſus fortunam parat interritos [u]. Caue tamen haec ita intellexiſſe putes Epicurum, vt voluptatem a voluptate non differre crederet, quod Cyrenaicis quidem placuit, totum vero reiectum ab Epicuro, et de quantitate in voluptate contrarium aſſertum eſt: id quod ex nona *ratarum ſententiarum*, quae admodum obſcura eſt, erudite demonſtrauit Marcvs Meibomivs [x]

LIX. Virtus deinde eximia eſt continentia, ſiue abſtinentia a venereis, quippe quorum vſus nunquam proſit, et praeclare agatur, niſi etiam noceat. Dictum hoc de argumento ſupra [y].

LX. Sapiens itaque amaturus non eſt [z]. Quem vero amorem philoſophus intelligat, ex dictis intelligi poteſt.

LXI. Mulieri quoque non congreſſurus eſt ſapiens, quam leges attingere vetant [a]. Cum enim poena legibus ſancita ſequatur minori iſta voluptate maius damnum dolorque arceſſitur, et tranquillitas animi ac indolentia corporis turbantur.

LXII. Aberit etiam a ſapiente, vt Cynicorum ritu viuat, eaque ſit inuerecundia quam iſti in propatulo oſtentant [b]: viuit enim in ſocietate, non in agris ferorum ritu, adeoque contemtum, conuicia, famaeque et exiſtimationis damna magna tranquillitatis iactura ſentiet [c].

LXIII. Abſtinebit etiam ſapiens muſica et poëtica, quatenus incentiua ſunt libidinis. Parum duabus hiſce diſciplinis tribuiſſe Epicurum, ſupra iam in eius vita docuimus, multisque demonſtrauit Gassendvs [d], a quo adducta ſi reſpiciantur veterum ea de re teſtimonia, ad oculum patebit, hoc tantum ſenſu, non vero abſolute Epicurum eas reieciſſe. Muſicam enim non ἁπλῶς improbaſſe; ex eo colligi poteſt, quia librum *de muſica* ſcripſit, ex quo tela ſua deſumſiſſe Sextvm Empiricvm [e], contra hanc artem ex Epicureorum mente diſputantem, probabile eſt: quae ſatis euidenter produnt, de abuſu artis Epicurum diſſeruiſſe: recte enim his de ſcientiis ſolum ſapientem praecipere poſſe Laertivs [f] teſtatur, non vero, illum plane eas

s) Laert. ſ. 130. 131. conf. Seneca ep. 4.
t) ib.
u) ibid.
x) Ad Laert. L. X. ſ. 147.
y) ibid. ſ. 132.
z) ib. ſ. 118.
a) ib. Oppoſitum hoc eſt Cynicis.
b) ibid. ſ. 119.
c) ib. ſ. 121.
d) De vita Epic. L. VIII. c. 2. p. 200.
e) Adu. mathem. L. VI. ſ. 19. conf. Gassendvs l. c. p. 235.
f) l. c.

Digitized by Google

eas reiicere: id quod praeter veritatem ei tribuunt veterum plurimi praeter Gaſſendum MENAGIO laudati.

LXIV. Lenitas ſiue manſuetudo, clementiam quoque et miſericordiam comprehendit.

LXV. Non iraſcitur ſapiens; rationis enim praeſidio fretus, acceptam iniuriam habet in rebus fortuitis, matureque agnoſcit, non eſſe in ſua ſitum facultate, vt hominum ceteri ſint iuſti et paſſionibus non abripiantur, vt non ſunt in eius facultate reliqua incommoda, et damna fortuita.

LXVI. In ius quoque vocatus apparebit, ſed non iraſcetur iudici, accuſatori, teſtibus, ſed bona fretus conſcientia, nihil de ſua tranquillitate remittet, et intrepide in iudicio verſabitur [g].

LXVII. Etſi caſtigatio ſeruorum immorigerorum neceſſaria eſt, debet tamen illa animaduerſio fieri ſine ira, vt in ciuitate ſine ira ſceleſti puniuntur [h].

LXVIII. Modeſtiae magnum praeſidium eſt, occulte, id eſt, priuatum viuere; bene enim qui latuit, bene vixit [i].

LXIX. Non ambit itaque vir ſapiens honores ciuiles, ſed modeſte ſe continet, nec palatiorum ambitioſam quaerit ſuperbiam, ſed ſibi viuens ruris amoenitates et ſimplicitatem amat, vt tranquillitati conſulat ſuae [k].

LXX. Statuas tamen vel maiorum, vel ſuis partas meritis non reiiciet, et in porticibus collocabit: minime tamen quaeret ad ambiendam gloriam, vel eas oſtentabit, ſed tranquillum ſeruabit animum, etiamſi non habuerit [l].

LXXI. Sic vero nec de ſepultura magnopere ſollicitus futurus eſt ſapiens, ratus, quod ad ſe corpusue mortuum attinet, interſore parum, quo ſe modo habeat [m].

LXXII. Moderatio illa animi diſpoſitio eſt, qua quis paruo contentus eſt, quaque nullum maius adeſſe homini bonum poteſt [n]

LXXIII. Nititur ea diuitiis naturae, quae nec nimis multae ſunt, nec difficulter parari poſſunt, et animum haud facile turbant, cum inanis et miſera diuitiarum cupiditas ſatiari, eaque mentis tranquillitas effici nequeat [o].

LXXIV. Qui vitae terminos nouit, non ignorat, quam ſit facile parabile id, quod indigentiae dolorem tollat, omnemque vitam perfectam conſtituat. Itaque nihil negotiis opus eſt, quae certamina habent.

LXXV. Subſiſtentem vero finem verſare animo oportet, omnemque euidentiam, ad quam ea, quae opinamur, referimus: alioquin omnia rationem iudicii deſiderabunt, tumultuque plena erunt [p]. Vtraque ex ratis ſententiis Epicuri, quibus innuit, ſi tum ad ea reſpiciatur, quae natura, tanquam fini praeſenti neceſſaria conſtituit, tum ea quae opinione tantum conſtant, e. g. in potu ciboque affluentia et deliciae, euidentia recta cognoſcantur,

g) l. c. Ita enim obſcura Epicuri verba intelligenda eſſe ratio ſyſtematis ethici poſcit.
h) ſ. 113. conf. SENECA ep. 47.
i) Vide dicta n. XLIX.
k) l. c.
l) ib. ſ. 120. 121.
m) ib. ſ. 118.
n) ſ. 130.
o) ſ. 144.
p) ib. ſ. 146. LVCRET. L. V. v. 1428 ſeqq.

tur, facile naturam parabilibus fore contentam; hoc ſi omittatur, falſoque decipiamur praeiudicio, quae noſtra tantum opinione neceſſaria ſunt, re ipſa talia eſſe, nunquam pacem et tranquillitatem fore in animo.

LXXVI. Quod futurum eſt, neque noſtrum eſt, neque omnino non noſtrum, id quod ideo tenendum memoria, ut ne tanquam certo futurum haud dubie ſperemus, neque item prorſus, tanquam minime euenturum deſperemus: vtrumque enim tranquillitate priuat [q].

LXXVII. Sapiens itaque, ne non viuat, metuit, nec enim illi viuendi poteſtas iuncta eſt; neque opinatur, mali aliquid eſſe, non viuere: neque vitae tempus cupit longiſſimum, ſed ſuauiſſimum [r].

LXXVIII. Conſueſcendum autem arbitrari nihil ad nos pertinere mortem [s]; ita enim ne tum quidem voluptate priuamur, quippe prout optimae vitae perfectum adeoque delectabilem nanciſcemur finem, diſcedentes tanquam conuiuae vitae pleni et debito perfuncti eo munere, quo perfuncturi accepimus vitam [t], nec de futuro anxii, quod nihil ad nos, quia nulli amplius ſumus [u].

LXXIX. Fortitudo, aduerſus metum, et quicquid eum incutit, comparata eſt, et aduerſa non timet, dolorem patienter fert, laboremque et moleſtiam non expaueſcit, vt ad veram animi pacem perueniatur.

LXXX. Eſt vero et haec virtus comparata ad voluptatem, quippe nec laborum perfunctio, nec patientia, nec aſſiduitas, nec vigiliae, nec ea ipſa, quae laudatur induſtria, ne fortitudo quidem per ſe ipſa allicit, ſed iſta ſequimur, vt ſine cura metuque viuamus, animumque et corpus, quantum efficere poſſumus, moleſtia liberemus [x].

LXXXI. Quibus rebus intelligitur, nec timiditatem ignauiamque vituperari, nec fortitudinem patientiamque laudari ſuo nomine, ſed illas reiici, quia dolorem pariant, has optari, quia voluptatem conciliant [y]. Oppoſitum hoc Stoicis eſt, in ipſa virtute ſine reſpectu ad animum, felicitatem ponentibus.

LXXXII. Grauiſſimum vero et maximum metum incutere, et perturbationem hominum mentibus ſolet, quod exiſtimantes eſſe quaſdam beatas atque immortales naturas, cenſent tamen ineſſe iis contrarias hiſce attributis voluntates, actiones, paſſiones, vid. ſollicitudines, negotia, irae, gratiae, ex quibus, et malis detrimenta maxima, et bonis praeſidia ab ipſis Diis adueniant [z].

LXXXIII. Nititur hic metus inani praeiudicio, Deos humanis affectibus ſimiles fouere perturbationes, vnde miris modis ſe miſerum reddit et infelix humanum genus, praeſertim vbi iras Diis acerbas adiungit, poenasque putat exigi [a].

LXXXIV. Vano vero timore infelices ſe reddere homines, ratio docet,

q) ſ. 127. r) ſ. 126. s) ſ. 125.

t) Cicero de fin. L. I. c. 21.

u) Laert. l. c. Epicurum vero tali animo mortem adiiſſe, ſupra diximus, licet de eo dubitet Plut. quod non liceat ſuau. viui ſec. Epic. T. II. p. 191.

x) Cicero l. c. c. 14. 20.

y) ibid.

z) Laert. ſ. 81. Lucretius L. I. v. 62. quibus reſpondet Plut. l. c. p. 106.

a) ib. Lucret. L. V. v. 1193.

cet, qua diſcimus, Deos ſecurum aeuum agere, naturamque eorum eſſe a rebus noſtris longius remotam ſeiunctamque, quam vt erga nos aut gratia aut ira tangantur. Cauendum itaque, ne Deum reputantes eſſe immortale beatumque animal, vt communis notio de Deo ſuggerit, quicquam ei tribuamus, quod aut ab immortalitate alienum ſit, aut a beatitudine abhorrens [b].

LXXXV. Errant itaque homines, qui cum Deos immortales ac beatos dicunt, non tales deinde tuentur, ſed aliis adiunctis contradicentibus eosdem negant, vt dum illos dicunt negotium habere, ira vel gratia teneri, quae prae imbecillitate, metu opisque externae indigentia contingunt [c].

LXXXVI. Neque vero ita erit, cur quis reputetur impius, quoniam impius reuera eſt, non is, qui vulgares multitudines Deos tollit, ſed is, qui multitudinis opiniones Diis adhibet; non enim germanae praenotiones ſunt, ſed falſa praeiudicia [d].

LXXXVII. Qua ratione quoque non is pius eſt, qui prae Deorum metu ad nullum non lapidem, nullam non aram vertitur, ſed is qui pacata mente omnia contuens, de Diis vera ſentit, ac illos animo, non ſpe quidem pretioue inductus, ſed ob maieſtatem eximiam ſupremamque naturam colens, tuetur reſpectu eorum venerationem omnimodam, eoque orationis genere vtitur, quo tales ſuggeruntur de iis cogitationes, quibus nullae venerationi contrariae opiniones naſcuntur [e].

LXXXVIII. Alterum, quod hominum mentes teterrimo metu percellit, mors eſt, contra quem fortitudo animi tranquillitatem tuetur [f].

LXXXIX. Vt igitur hiſce nos eximere poſſimus terroribus, reputandum eſt, nihil ad nos pertinere mortem. Quicquid enim eſt ſiue boni, ſiue mali, cum ſenſu eſt, diſſolutio autem eſt mors, et ſine ſenſu manet, dolor fruſtra minatur, vbi patiens eſt e medio ſublatum [g].

XC. Neque itaque terrere ſapientem poteſt priuatio et ceſſatio eorum, quibus viui fruimur, neque ea, quae poſt mortem fiunt; illorum enim non eſt tum quidem deſiderium, neque horum ſenſus vel dolor. Non deploranda itaque, quae relinquimus, nec timenda, quae metu vano futurorum nos terrent [h].

XCI. Igitur, quae omnium malorum maxime horrendum exiſtimatur mors, nihil ad nos attinet, quia dum nos ſumus, mors non adeſt, et dum mors adeſt, nos non ſumus: vt adeo neque ad viuos neque ad mortuos pertineat [i].

XCII. Aequum igitur eſt, vt hac vita mortali fruamur, non quidpiam incerti temporis adiicientes, ſed cupiditatem immortalitatis abiicientes; vitaeque tempus non quod longiſſimum, ſed quod iucundiſſimum fructuoſe captandum [k].

XCIII.

b) LAERT. ſ. 123. c) ſ. 77. d) ib.

e) ib. LVCRET. L. V. v. 1197 ſqq. Merito vero Epicuro, voluptatem finem ſtatuenti obiicitur, quae voluptas, quaeve pax animae, ex eiusmodi veneratione ſequatur, cum nihil inueniat animus in Diis, quod ad ſe referat, cui tranquillitatem ferat acceptam. Amor enim myſticorum puriſſimus commentum eſt in ſchola Epicuri. Ita ſcilicet prodit Epicurus, quam male ſyſtema ſuum hac in parte cohaereat.

f) LAERT. ſ. 87.

g) ibid. ſ. 124. h) ſ. 125.

i) SEXT. EMP. Pyrrh hyp. L. III. c. 4. ſ. 229.

k) LAERT. ſ. 126. SEXT. l. c. CIC. Tuſc. Qq. L. V. c. 30.

XCIII. Quod porro homini aegritudinem creare poteſt, eſt dolor corporis, animique cura, angorque.

XCIV. Cauendum eſt, ne ſapiens quempiam dolorem in corpus accerſat, niſi aut declinandi grauioris doloris, aut comparandae vberioris voluptatis gratia id fiat [l].

XCV. Porro autem, ſi neceſſitas quaedam aut naturalis conſtitutionis aut factae externae violentiæ dolorem quiſpiam ſentiat, tunc ſapientis eſt, dolorem aequo ferre fortique animo, ac patienter aut ſolutionem aut relaxationem eius expectare. Nam non moratur perpetuo in carne quod dolet; ſed ſummus valdeque intenſus dolor breui deſinit. Aut enim ſoluitur, ſuccedentemque habet, niſi omnimodam indolentiam, ſaltem mitigationem magnam; aut ſoluit, ſicque finitur morte, cum, quod ab eo doleat, nihil ſit. Qui dolor vero moram trahit, diuque in corpore perdurat, is ſane et remiſſior eſt, et non multum eſt tempus abſque aliqua in corpore voluptate [k].

XCVI. Hinc intelligi poteſt, cur dictum ſit, ſapientem, tametſi torqueatur, poſſe nihilominus eſſe beatum: quoniam et quam neceſſitatem frangere non poteſt, patientia emollit, et quantum poteſt, animum ſuum a dolente corpore abducit cumque ipſo amplius, quam cum fragili querulaque parte verſatur, et praeterita fortiter facta cogitat, recreatque ſe in bonis praeteritis [m].

XCVII. Aegritudo, quae animo concipitur, oritur ob ea quae reputantur mala externa, quibusque oppoſita bona maxime concupiſcimus.

XCVIII. Aegritudo non eſt ex natura, ſed opinione mali, quia credimus, nos eſſe in malis, ſiue illa prouiſa et expectata ſint, ſiue interuenerint [n].

XCIX. Exinde hoc conſtat, iſta quae nos angunt, non eſſe nobis re ipſa mala, quia extra nos ſunt, neque per ſe ipſa attingunt, ſed opinione tantum noſtra in nobis mala fiunt, nempe ſi animi ab iis patiamur tranquillitatem perturbari [o].

C. Comparat igitur ſe ſapiens aduerſus fortunam, ſiue externa, quae opinamur, bona, quorum iactura animo aegritudinem parit, iſta non magis ſua, quam aliena habendo, et ita ſibi prouidet, vt, ſi contingat, eorum iacturam facere, moerore ſe non conficiat, ſed aequo animo ferat, id a fortuna repeti quod erat commodatum [p].

CI. Iuſtitia homini in ſocietate degenti conuenit, et communis, quo conſtat, ſocietatis nexus eſt.

CII. Neque haec vero virtus, vt reliquæ, a voluptate diuelli poteſt, nam non modo nunquam nocet cuipiam, ſed contra ſemper alit aliquid, tum vi ſua atque natura, quod tranquillet animos, tum ſpe, nihil earum rerum defuturum, quas natura non deprauata deſideret, animus vero iniuſtitia turbulentus non fiat [q].

CIII.

l) k) LAERT. ſ. 129. k) ib. ſ. 140. m) ib. ſ. 118.
n) CICERO Tuſc. Qq. L. III. vbi prolixe de hac aegritudine animi diſſerit.
o) Malum enim nihil eſt in ethica Epicuri niſi quod tranquillitatem pacemque hominis turbat, bonum quod confert.
p) LAERT. ſ. 120.
q) CICERO de fin. L. I.

CIII. Et quia ex improbis factis ad minuendas vitae moleſtias acceſſio fere nulla fieri poteſt, cum ingens fiat ad augendas ex conſcientia factorum, tum poena legum, odioque ciuium; itaque inuitat ratio vera bene ſanos ad iuſtitiam, aequitatem, fidem, quibus animi promouetur tranquillitas [r].

CIV. Ius, ſiue iuſtum naturale nihil aliud eſt, quam teſſera (σύμβολον) vtilitatis, vt homines ad inuicem, neque laedant, neque laedantur, atque adeo natura duce ſecure degant, quod natura appetit [s].

CV. Vt vero iuſtum quidpiam ſit, ſeu iure ſeruetur, duo exiguntur: vnum, vt vtile ſit, ſeu ad communem vtilitatem, hoc eſt, ſecuritatem ſpectet; alterum, vt ſit ex communis ſocietatis conſenſu praeſcriptum. Neque enim quidquam iuſtum per ſe eſſet, niſi ſocietas communi conſenſu pactoue inito, conſueſceret ſeruandum [t].

CVI. Quae animantes foedere iungi non poterant, vt neque laedant inuicem, neque laedantur, erga eas nec ius vllum, nec iniuria eſt. Eadem eſt in gentibus ratio, quae aut nequeunt, aut nolunt ita foederari, vt neque laedant inuicem, neque laedantur [u].

CVII. Ad hanc ineundam conſenſionem atque foedus mutuum compulit homines neceſſitas, et rixae atque oppreſſiones imbecillium a potentioribus factae, quibus homines edocti ſunt, ſe non poſſe tuto commodeque degere, niſi pacta inirent, de non laedendo inuicem [x].

CVIII. Iniuria per ſe malum non eſt, verum ob ſuſpicionis metum, quod latere nequeat eos, qui huiusmodi ſunt iuſtitiae conſtituti vindices, quam tranquillitate priuat [y].

CIX. Non credat is, qui clam aliquid facit, contra id, quod inter ſe conſtituerunt homines, ne laedant inuicem, nec laedantur, latere poſſe, etſi millies praeſenti tempore lateat, ad finem vitae tamen incertum eſt, an latere poſſit [z].

CX. Communiter quidem omnibus ius vnum eſt, (vtilitatis enim quid confert in mutua ſocietate) priuatim tamen ob regionis genium, aliasque ob cauſas non omnibus idem conſequitur ius eſſe [a].

CXI. Quod teſtimonio firmatur, vt quod expediat in vſibus mutuae ſocietatis, ex iis quae iuſta exiſtimata ſunt, illud iuſti locum obtinet, ſiue idem fiat omnibus, ſiue non fiat [b].

CXII. Si quid lege ſanciatur, nec eueniat, vt mutuae communioni vtilitatem afferat, non amplius iuſti naturam illud habet [c].

CXIII. Quod ſi aliter eueniat, quod e iuſto vtilitatem promittebat, ſed per aliquod tempus anticipatae notioni reſponderat; nihilominus eo tempore, quando vtilitatem ferebat, iuſtum id erat [d].

CXIV.

r) u) ib. s) LAERT. ſ. 150. t) ibid. x) LVCRET. l. c.

y) LAERT. ſ. 151.

z) ib. Quid ſi vero tanto ſomno oppreſſa ſit conſcientia, vt morſum non ſentiat, metumque, iri in iuſtitiam proditum? tum enim manet tranquillitas, cum prouidentia non detur. Ex quibus manifeſtum eſt, non cohaerere ethicam Epicuri tanto fulcro priuatam.

a) ib. b) ib. ſ. 152. c) ib. d) ib.

CXIV. Vbi nulla circumſtantiarum nouitate incidente ea, quae iuſta putantur in ipſis operibus, non concordant cum anticipata notione, non ſunt iuſta; vbi vero rerum nouitate incidente non amplius ſunt vtilia poſita iura, non erunt quoque amplius iuſta [e]. Summa haec eſt iuris naturalis, qualem ipſe Epicurus in ratis delineauit ſententiis, quas ipſius verbis expoſuimus, paraphraſin elegantem et illuſtrationem quoque deſiderantem lectorem ad GASSENDVM [f] ablegantes. Ex ea vero manifeſtum eſt, ius omne Epicurum ex ſola hominum vtilitate pacto firmata deriuaſſe, id quod vera iuris naturalis principia conuellere, in confeſſo eſt. Nec pro excuſando Epicuro valent, quae GASSENDVS [g] et poſt eum RAPPOLDVS [h] monent, vtilitatem in natura eum fundaſſe; id enim contra principia Epicuri eſt, quae omne neceſſarium, eſſentiamque omnem et phyſicam et moralem in naturae neceſſitate ſitam, praeter atomos reiiciebant, et fortuito atomorum concurſui omnia tribuendo, fines quoque in vniuerſo intentos reſpuebant. Ita vero nec hominum animi ad certos fines nati, nec eorum actionibus certae leges a natura datae inſitaeque animo, normaque praeſcripta eſt; ſed cum homines, non negante LVCRETIO [i] ferarum ritu vagarentur, viderentque commodis et ſecuritati ſuae ſine legibus caueri non poſſe, in communem iuris ſummam, ex publica vtilitate dimetiendam conſenſere,

Atque ipſa vtilitas iuſti prope mater et aequi eſt [k].

Recte itaque Epicurum inter moralitatis extrinſecae patronos retulerunt et notarunt RAD. CVDWORTHVS [l] et IO. FR. BVDDEVS [m].

CXV. Affines iuſtitiae ſunt virtutes, beneficentiae, miſericordiae, grati animi, pietatis et obſeruantiae.

CXVI. Quemadmodum qui opibus valent, tenentur alios adiutare, vt et ſibi inde voluptatem pariant, et comes, benigni, liberales, munifici audiant; quo vtilitas promouetur, ita gratus animus neceſſarius eſt ad tranquillitatem, niſi velit quis odio probroque eſſe maximo [n].

CXVII. Ex iis, quae ad totius vitae beatitudinem ſapientia comparat, longe maxima eſt amicitiae poſſeſſio [o].

CXVIII. Qui ex rebus, quae extra ipſum ſunt, fiduciam ſibi parare atque conſtituere cupit, is quae fieri poſſunt, amica ſibi efficit: quae vero aliena et inimica ſunt, illis ſe non immiſcet, et exterminat omnia, quae facere non conducit [p].

CXIX. Nouimus certe eueniſſe, vt quibuscunque plenam fiduciam ſecuritatemque parare fas fuit ex ſocietate hominum, pari ſententia affectuque viuentium, ii ſuauiſſimo freti pignore, quam ſuauiſſime inter ſe vixerint, ac pleniſſima inter ſe neceſſitudine iuncti praeoptarint, ſine lamentis, pro illo, qui foret ad mortem deſtinatus, mortem ſubire [q]. CXX.

e) ib. f) Ad LAERT. L. X. p. 1519 ſeqq. Synt. phil. Epic. P. III. c. 24. p. 475 ſeqq.
g) l. c. p. 1526.
h) Ad HORAT. Serm. L. I. ſat. 3. v. 96.
i) Lib. V. v. 1135. k) HORAT. l. c.
l) Diſſ. de aeternis iuſti notion. ad calc. Syſt. int. pag. 23.
m) De Scept. mor. §. 10. 11. Annal. hiſt. phil. p. 219. 242.
n) Conf. GASSEND. l. c. p. 1586.
o) LAERT. ſ. 148. CIC. de fin. L. I. c. 20.
p) ib. ſ. 154.
q) ib. Ita ſenſum obſcurae ſententiae luculenter expreſſit GASSEND. l. c.

Digitized by Google

CXX. Comparantur itaque amicitiae ob vſus, vtilitatemque; ita tamen, vt progrediente ea, familiaritateque eſſloreſcente, amor ſit etiam, etiamſi ex amicitia nulla ſit vtilitas: tum enim ex ipſo amore capitur voluptas [r]. Oppugnaſſe hoc Stoicos, ex SENECA [s] notum, qui tamen cum Epicuro verbis magis quam re ipſa pugnabant, vt ſupra oſtenſum. Voluptatis enim ex fide et amore oriundae rationem habebat Epicurus, Stoici fidei et amoris ipſius.

CXXI. Quaerere vero amicitiam, eiusque initium facere, ſapientem decet [t].

CXXII. Sapiens etiam, vbi opus erit, mortem pro amico oppetet.

CXXIII. Non tamen comparaturus eſt ſapiens amicum, niſi cuius ad finem ſibi praeſtitutum, tranquillitatem nempe et ſecuritatem, conferre quid poſſe amicitiam nouerit [u].

Succeſſio ſcholae Epicureae.

§. XVI. Decedenti ex viuis Epicuro, quem veſicae doloribus conſumtum CXXVII Olymp. annus ſecundus, Archonte Pytharato abſtulit, ſucceſſit Hermachus, in vltima voluntate hortis ab ipſo Epicuro doctor datus. Hermachus ſucceſſorem habuit Polyſtratum, de cuius mirabili cum Hippoclide amicitia ſatisque ex Valerio Maximo quaedam ſupra diximus. Polyſtratum excepit [x] Dionyſius, is qui a ſectae mutatione metathemenos dictus eſt, vt viri docti ſuſpicantur [y]: hunc excepit Baſilides quidam [z]. Fuiſſe vero ab Epicuro vsque ad Auguſti tempora decem doctores horto Epicuri praefectos SVIDAS [a] tradit: qui vero reliqui ex his decem fuerint, definiri, ſilentibus veteribus, non poteſt. Quam enim ſcholae Epicureae ſucceſſionem enumerat IONSIVS [b], quia Epicurus, Hermachus, Polyſtratus, Dionyſius, Baſilides, Apollodorus, Zeno Sidonius, Phaedrus, Patron ſe excepiſſe inuicem dicuntur, ea veterum teſtimoniis nondum ſatis euicta eſt, licet negandum non ſit, celeberrima haec fuiſſe in hortis Epicuri nomina. Quod ſi coniecturis aliquid dandum eſt, veriſimile eſt, Baſilidi ſucceſſiſſe Protarchum Bargylaiten [c], qui Demetrium Laconem, non ignobilis inter Epicureos famae virum [d], diſcipulum habuit. Hunc excepiſſe ignoti nominis aliquos non eſt, quod dubitemus. Diogenes tamen Tarſenſis nominandus eſt, quem Demetrii diſcipulum fuiſſe GASSENDVS [e] coniicit, quemque *epitomen dogmatum moralium Epicuri* ſcripſiſſe, antecedente §. monuimus. Circa quae tempora ſecta haec valde floruit, integraque

Diogenes Tarſenſis.

[r]) ibid.

[s]) Ep. 9. LIPS. ad h. l. et Manud. ad phil. Stoic. L. III. diſſ. 16. STOLLIVS l. c. p. 189.

[t]) ibid.

[u]) LAERTII verba, vel Epicuri potius L. X. ſ. 120. obſcura ſunt, εἶναι τὸ φίλια κτήσεσθαι σοφόν, nam contrarium de amicitia comparanda ſuaſiſſe Epicurum, ex dictis notum eſt. Excidiſſe vocem aliquam ſuſpicantur MENAGIVS et MEIBOMIVS, qui poſterior coniicit, maleuoli fortaſſe librarii culpa, vt et bona huius placita traduceret. Cur vero non et alibi id factum eſſet, et hoc tantum loco? Nos moleſtam et ſine delectu factam amici comparationem voce κτήσεσθαι indicari putamus, quae tranquillitatem turbat, quo et Gaſſendi paraphraſis in textu allata collineat.

[x]) LAERT. L. X. ſ. 25.

[y]) IONSIVS Hiſt. phil. L. I. c. 20. p. 182. FABRIC. ad Sext. Empir. p. 161.

[z]) LAERT. l. c.

[a]) T. 1 v. Epicurus p. 814. conf. GASSEND. vit. Epicuri L. II. c. 6. p. 63.

[b]) l. c. p. 114.

[c]) STRABO L. XIV. p. 658.

[d]) LAERT. L. X. ſ. 26. SEXT. EMPIR. Pyrrh. hyp. L. III. c. 17. ſ. 137. adu. math. L. VIII. ſ. 348 ſeqq. L. X. ſ. 219. FABRICIVS ad l. c.

[e]) l. c.

Digitized by Google

que ſucceſſione vsque ad Caeſarum imperium vſa per CCXXVII annos [f] magnos viros numerauit, praecipue, vbi Romanorum proceribus haec philoſophandi via placuit: de quo ſequenti periodo plura ſuo loco dicemus. Fuere tamen circa haec tempora inter Epicureos, qui famam praeceptoris, eius praeceptis de voluptate abuſi, contaminarunt: inter quos imprimis

Seleucienſis. Diogenes Seleucia oriundus referendus eſt, vir diſertus et eruditus, ſed maledicus, quique nemini bono parcebat, et ne principes quidem viros laceſſere erubeſcebat. Is gratioſus cum eſſet apud Alexandrum Syriae regem, Antiochi Epiphanis filium, a rege impetrauit, narrante ATHENAEO [g], vt liceret ſibi geſtare tunicam purpuream, coronamque auream virtutis effigie inſignem. Quam veſtem cum a rege dono accepiſſet, Lyſiodo meretrici donauit, quam deperibat. Rege vero hac re offenſo, vt turpiter ſe daret, ab eo ad conuiuium arceſſitus eſt, ad quod rex philoſophos complures inuitauerat, ita tamen, vt in accepta veſte appareret. Quod cum non faceret, rex mulierculam hiſce inſignibus exornatam apparere iuſſit, quae cum acceſſiſſet, in celebri et frequenti conuiuio riſus ingens fuit excitatus. Quod tamen Diogenem adeo non repreſſit, vt potius infamis ſcorti laudandi vix faceret finem [h]. Talia a Pſeudo-Epicureis cum committerentur, mirum non eſt, veteres calumnias tantam inueniſſe fidem, vt Epicurei a Romanis publico ſenatus decreto expellerentur [i], itemque a Meſſeniis ante ſolis occaſum excedere vrbe iuberentur, quod adoleſcentum corruptores eſſent, ac propter mollitiem et impietatem commacularent philoſophiam, vrbs etiam luſtraretur, vt refert AELIANVS [k], prius tamen ad duos tantum Epicureos, Alcaeum et Philiſcum pertinuiſſe, ATHENAEVS [l] auctor eſt. Eandem fortunam Epicurei Lycti, quod Cretae inſulae oppidum fuit, paſſi ſunt [m].

Apollodorus. §. XVII. Praeter hos, quos memorauimus, alii quoque inter Epicureos fuere philoſophiae laude inclyti. Ex quibus imprimis Apollodorus notari meretur, vitae Epicuri ſcriptor, cognomento κηποτύραννος, a principatu, quem eruditione et auctoritate in hortis Epicuri obtinuerat [n]. Refert enim LAERTIVS [o], qui illuſtrem vocat, ſupra quadringentos ſcripſiſſe libros. Aetatem vero, quam incertam eſſe vidit GASSENDVS [p], ex Zenonis Sidonii diſcipuli eius tempore omnium optime definiemus. Fuiſſe hunc ſententia et elocutione clarum, LAERTIVS [q] teſtatur, qui multa quoque eum ſcripſiſſe monet [r]. Quod vero Zeno quoque Sidonius quidam Ciceronis et Attici tempore inter Epicureos inclaruerit, ipſe TVLLIVS [s] teſtis eſt, qui ſcripſiſſe eum, ait, diſtincte, grauiter et ornate, alioque eum loco Coryphaeum et principem eruditorum vocat, ſibi-

f) SVID. l. c.

g) Lib. V. p. 211.

h) Oris maledicentia Demetrii iram, et mortem tandem ſibi conciliauit.

i) Forte id factum, cum omnes philoſophi C. Fannio Strabone M Valerio Meſſala Coſſ. vrbe eiicerentur, vid. GELLIVS L. XV. c. 11.

k) Lib. IX. c. 12.

l) Lib. XII. p. 547.

m) SVIDAS, l. c. MEVRSIVS in deſcriptione Cretae L. I. c. 12. p. 44. GASS. l. c. L. VII. c. 3. p. 172.

n) LAERT. L. X. ſ. 25. MENAG. ad h. l. ita Demoſthenes in iudiciis regnaſſe dictus eſt.

o) ibid. apud STANLEIVM p. 947. male dicitur trecentos libros exaraſſe.

p) l. c.

q) Lib. VII. ſ. 35. 38.

r) Lib. X. ſ. 25.

s) De nat. Deor. L. I. c. 21. ad Attic. L. V. ep. 11. Tuſc. Qq. L. III. et paſſim.

Digitized by Google

ſibique non minus, quam Attico dilectum eſſe fatetur. Qui Zeno, ſi idem eſt cum Apollodori diſcipulo, facile inde aetas eius definiri poteſt, quam quoque partem elegere IONSIVS [t] et MENAGIVS [u], habetque ea multum inde veriſimilitudinis, quod non nomen tantum, patria et ſecta, ſed et eruditio talis ſit, qualis a Laërtio deſcribitur. Aliter tamen viſum cel. FABRICIO [x], qui duos Zenones Sidonios diſtinguit, eo quod Laërtius Apollodorum inter Epicuri diſcipulos refert [y]: quod tamen de ſectatore quoque, ſenſu pauliſper latiore, poteſt intelligi [z]. Praeter hos memorantur etiam Alexandrini duo, Ptolomaeorum nomine noti LAERTIO [a], quorum vnus Leucus alter Melas dictus eſt. Alios minoris famae et exiſtimationis ab aliis recenſitos [b] breuitatis cauſa praeterimus [c]. Imprimis autem ſub Romanorum imperio magnopere effloreſcere coepit philoſophia et ſecta Epicurea, Imperatorum quoque ſalariis nutrita, de quo cum ex inſtituto tomo huius operis ſequenti dicendum ſit, nihil hic amplius hiſtoriae ſectae Epicureae adiicimus, ad vltimam ſectam, Pyrrhoniam, properantes.

* *

CAPVT DECIMVM QVARTVM.

DE SECTA PYRRHONIA SIVE SCEPTICA.

§. I.

Enarrauimus hactenus totius fere Graecanicae philoſophiae, quatenus ſectaria fuit, hiſtoriam, nec, ſi ſenſu ſtricto vóx ſumatur, ſecta alia ſupereſt. Quod ſi vero ſenſu pauliſper laxiori tale intelligamus philoſophorum genus, quod in nullius quidem verba iurauit, nec aliquod dogmaticae philoſophiae aedificium exſtruxit, certae tamen philoſophandi et de veritate diſſerendi viae inhaeſit, recte dicitur ſectam adhuc inter Graecos ſupereſſe reliquis celebritate atque fama nihil concedentem, quae omnibus ſe ſectis, quae dogmaticae dici ſolent, certumque placitorum ſyſtema ponunt, oppoſuit, eisque veritatem denegare, et placita earum tanquam vel falſa, vel incerta et dubia convellere auſa fuit. Ad quam metam aſſequendam in hoc vno proram puppimque totius philoſophiae, quam ſequebatur, ſuae poſuit: *Secta Sceptica.*

t) l. c. L. II. c. 1. p. 117.

u) Ad LAERT. L. VII. ſ. 35.

x) Bibl. Gr. Vol. II. p. 816. GASSEND. l. c. p. 65. fluctuat.

y) Ita etiam VOSSIVS de hiſtor. Graec. L. IV. c. 10. p. 465 ſeqq. notatus propterea IONSIO l. c. L. II. c. 12. p. 188.

z) Confundere Zenones Suidam ſupra c. IX. dictum eſt, addique poteſt VOSSIVS l. c. L. I. c. 16. p. 104. Apollodorum hunc ſeruum Epicuri decem minis emiſſe ait ὁ πάνυ FABRICIVS l. c. p. 808. ad LAERTIVM L. X. ſ. 10. prouocans: quod ſi recte ſe haberet, omnino fuiſſet ex Epicuri diſcipulis, qui ipſum audiuerunt, hincque duo eſſent diſtinguendi Zenones Sidonii. Verum nihil tale habet LAERTIVS, ſed id tantum teſte Apollodoro aduocato refert LXXX minis Epicurum hortum, in quo docuit, comparauiſſe. Seruos vero in teſtamento in libertatem aſſeruit.

a) Lib. X. ſ. 25.

b) Catalogum Epicureorum, quorum nomina apud veteres occurrunt, exhibent GASSEND. l. c. L. I. c. 8. L. II. c. 6. LEON. COZZANDVS de magiſt. antiq. philoſ. L. VI. p. 401 ſeqq omnium vero diligentiſſime FABRIC. Bibl. Gr. Vol. II p 808 ſeqq.

c) Supra monuimus SVIDAM in Anniceris T. I. p. 209. Epicureum facere Annicerin Cyrenaicae diſciplinae doctorem. Quod non ita intelligendum eſt, quod ſectam mutauerit, ſed quod in doctrina de voluptate magis ad Epicuri hypotheſin acceſſit, quam ad Ariſtippi.

ſuit: omnia ita aeternis incertitudinis et ignorantiae tenebris demerſa iacere, totque falſis omnia iactari opinionibus, tot repleri contradictionibus, quae a dogmaticis aſſeruntur, vt impoſſibile ſit, ad quandam peruenire veri ſcientiam, et imbecillitas intellectus vbique manifeſte ſe prodat. Neceſſarium itaque eſſe, nihil definire, de omnibus dubitare, aſſenſum vbique retinere, in vita vero opinionem ſequi. Quam philoſophandi viam quia non ingreſſus quidem primus eſt Pyrrho, Anaxarchi Eleaticae ſectae philoſophi diſcipulus, primus tamen ſectam ex ea formauit, Pyrrhonia inde, a philoſophandi vero modo, Sceptica dicitur. Poſterior tamen appellatio frequentior eſt, quae a diſſerendi modo et ratione deſumta eſt, quam prior, quae a ſectae conditore originem cepit. Id quod mirum videri queat, cum contrario prorſus modo ſectarum nomina, quae a philoſophandi inſtituto acceperunt, e. g. Hedonicorum, Eriſticorum, Elpiſticorum, Eudaemonicorum, Philaletharum, Analogeticorum [a], adeo interciderint, vt vix coniectura liceat aſſequi, quos indicent philoſophos; quae vero ab auctoribus locoque indita ſunt, aetatem tulerint. Cuius cauſam veriſimili ratione inde deriuandam putamus, quod Sceptici ſectae nomen, ſenſu proprio ſumtum, declinauerint, nec ii voluerunt *videri, qui vllius* hominis ſtarent placitis, id quod dudum LAERTIO [b] notatum fuit. Ipſam vero de omnibus dubitandi methodum fortiſſimam et nobiliſſimam, reputantes [c], et arrogantiae dogmaticorum tanquam ſobriam magis et prudentiorem opponentes, dubitantium, ſiue Scepticorum nomen vehementer amplexi ſunt, vt ex LAERTIO [d] et SEXTO EMPIRICO [e] diſcimus. Eodem ſenſu dicti quoque ſunt Ephectici, a retinendo aſſenſu, Zetetici, a perpetuis diſputationibus, et quaeſtionibus, Aporetici a dubitatione vbique admiſſa [f]. Cumque Academici, quam Platonicae ſcholae propaginem fuiſſe ſuo loco docuimus, quique a conditoris nomine magnam gloriam conſecuti erant et exiſtimationem, parum ab ea philoſophandi via, quam Pyrrho ingreſſus eſt, decederent, vt ex iis, quae diſſeremus, apparebit, collatis cum hiſtoria philoſophiae Academicae ſupra enarrata, factum inde etiam eſt, vt ſub iſto nomine laterent, et quae ſub Pyrrhonis nomine breui tempore, CICERONE [ff] teſte abiiciebatur, ſub Academicorum nomen multos ſectatores inueniret ratio philoſophandi ſceptica, id quod recte CICERONI [g] fuit notatum. Cuius cauſas has doctiſſimus Scepticorum noſtra aetate aduocatus PETRVS DANIEL HVETIVS [h] putat, partim quod praeter Pyrrhonem, vix ex eius ſecta quiſquam enituerit, qui famae celebritatem conſecutus eſt, cum contra Academici maximi nominis doctores habuerint plurimos, ex quorum fulgore lumen capiebant Sceptici: partim quia Pyrrhonii pro inſanientibus et vitae humanae prorſus ineptis habiti ſunt, quod opprobrium vt

a) LAERT. L. I, ſ. 17. MENAG. ad h. l.
b) ib. ſ. 20.
c) IDEM L. IX. ſ. 61. d) ll. cc.
e) Pyrrhon. hypotyp. L. I. c. 3. p. 2.
f) LAERT. L. IX. ſ. 69. GELLIVS L. XI. c. 5. SVIDAS in Pyrrhonii T. III. p. 246. SEXT. l. c. L. I. c. 19.
ff) De finib. L. II.
g) Q q. Acad. paſſim.
h) De imbecillitate intellectus humani L. I. c. I. ſ. 39. p. 150.

Digitized by Google

vt euitarent, qui hac ratione philoſophabantur, honeſtiſſimo Academicorum nomine, licet in quibusdam, vt poſtea dicemus, ab iis diſſentirent, latere maluerunt. Accuratiores tamen ex hoc hominum genere, qui hoc ſectae nomen inſtituto non conuenire videbant, maluerunt Pyrrhonis nomen, vnde SEXTVS EMPIRICVS, nobilis inter eos ſcriptor, hypotypoſes non Academicas ſed Pyrrhonias ſcripſit.

Scriptores ad eius hiſtoriam facientes.

§. II. Ex his vero colligi recte poteſt, hiſtoriam ſectae Pyrrhoniae ex Academicae ſectae ſatis multam capere lucem poſſe: quam cum hoc capite iungendam, eosque conſulendos ſuademus, quos ibi laudauimus. Ad Scepticae vero ſectae hiſtoriam illuſtrandam ex veteribus pertinebant vitae Pyrrhonis ſcriptores Antigonus Caryſtius[i], ei fere coaeuus, et Diocles Magnes, ad quos plus ſemel prouocat LAERTIVS. Philoſophiam vero ſcepticam ex ipſa ſecta non ignobilis ſcriptor, AENESIDEMVS octo libris *de Pyrrhoniis*[k] luce perfudit, quos tamen praeter epitomen a PHOTIO[l] exhibitam non ſupereſſe merito dolemus: quemadmodum Theodoſii quoque *capitula Sceptica*, et Fauorini *tropi Pyrrhonii* deſiderantur[ll]. Seruauit tamen nobis fortuna incomparabiles SEXTI EMPIRICI hominis Sceptici, de quo in ſecundo huius operis tomo diſſeremus, commentarios de hac philoſophia, magna eruditione et notitia omnis veteris philoſophiae refertos: quibus iungenda, quae LAERTIVS[m] more ſuo congeſſit, et pauca quae corraſit SVIDAS[n]. Etſi vero omnem philoſophandi rationem haec ſecta euertere merito viſa fuit, non defuere tamen, qui recentiori aetate pollicem ei premerent, quos tamen enarrabimus eo loco, vbi noſtri temporis philoſophiae condemus hiſtoriam. Hic vero FOVCHERII[o] tantum et HVETII[p] labores nominamus, quibus hiſtoria Scepticiſmi veteris iuuari valde poteſt. Sed et ii non negligendi ſunt, qui ſe Scepticiſmo oppoſuerunt, vel Academicos quoque refutandos ſibi ſumſerunt, quorum ſcripta paſſim lucem ſectae hiſtoriae et placitis foenerantur. Fragmenta eiusmodi aliquot ſeruauit EVSEBIVS[q], quibus AVGVSTINI *Quaeſtiones Academicae*, et CLAVDII PTOLOMAEI liber *de iudicandi facultate verique et falſi regulae*[r], GALENVS item *de optima diſciplina*[s] et SEXTI alterius *diſputationes anti-ſcepticae*[ſ] aliique MORHOFIO[ſſ] et FABRICIO[t] memorati adiungi poſſunt; quemadmodum laudatiſſimus quoque FABRICIVS[u] Syllabum nobis eorum exhibuit, qui recentiori aetate venas inci-

i) Vid. Ariſtocles apud EVSEB. de praep. eu. L. XIV. c. 18. LAERT. L. IX. ſ. 62. conf. IONS. de Script. hiſt. phil. L. II. c. 4. p. 131 ſeq. FABRIC. Bibl. Graec. Vol. II. p. 674.

k) Vid. MENAG. ad l. c. Laërt. FABRIC. l. c. pag. 818.

l) Cod. CCXII. p. 279. ſeqq. ed. Hoeſch.

ll) MENAG. et FABRIC. ll. cc.

m) Lib. IX. ſ. 61 ſeqq.

n) In Pyrrhone, et οὐδὲν μᾶλλον.

o) Hiſtoire des Academiciens, quaeque pro defendenda ſceptica philoſophia ſcripſit ſupra enarrata.

p) De la foibleſſe de l'eſprit humain, ſed et BAYLE art. Pyrrhon. et diſſ. ſur le Pyrrhoniſme conſulendus et diiudicandus eſt.

q) l. c.

r) Editus ab ISM. BVLIALDO Gr. et Lat. Paris 1663. 4.

s) Adiectus etiam editioni SEXTI EMP. Geneuenſi.

ſ) Edidit poſt STEPHANVM FABRICIVS Bibl. Gr. Vol. XII. p. 617 ſeq. Graec. et Lat.

ſſ) Polyhiſt. T. II. L. I. c. 6. p. 30.

t) Syllab. Script. de V. R. C. c. XXIII. §. 4. p. 455.

u) l. c.

Digitized by Google

incidere Scepticiſmo eiusque robur eneruare ſatagerunt. Sunt et alia paſſim obuia, quae hiſtoriam ſectae Scepticae et Scepticiſmi illuſtrant, ſed minoris momenti [v]. FABRICIVS autem, qui elegantiſſimam Sexti Empirici editionem annotationibus doctiſſimis auctam nobis dedit, cum in iis tum in immortali *Bibliothecae Graecae* opere tantum ad hiſtoriam huius ſectae et philoſophiae attulit, quantum ante eum pauci, diligenter cum ipſo Sexti textu ab iis conſulendus, qui accuratius de hoc philoſophiae genere erudiri cupiunt.

Conditor ſectae Pyrrho. §. III. Pyrrhoni, ſectae Scepticorum parenti, Elea dedit originem [w], Pliſtarcho parente nato [x], obſcurae ſortis homine [y], qua parentis conditione ipſe quoque Pyrrho initio, Antigono teſte, preſſus fuit: ſoror etiam Philiſta obſtetricem egit. Ipſe adoleſcentiae annos arti pictoriae dicauit, licet non optimum pictorem fuiſſe, Ariſtocles afferat [z]. Antigono tamen referente [a] in Elienſi gymnaſio pictura eius ſeruos exhibens, lampadas tenentes, aſſeruata fuit, non male ab eo elaborata. Artis itaque vel faſtidio, vel ardore animi maiora et meliora quaerentis, a pictoria ad philoſophiam, transfuga quaſi, vt ridet LVCIANVS [b], factus, in Democriti primum ſcripta incidit [c]. Alii primum Pyrrhonis praeceptorem Dryſonem, *vel Bryſonem* vocant [d], Stilponis filium, Clinomachi diſcipulum, cuius ſupra mentio facta eſt [e]. Qui cum parentis arte excelleret, dubium non eſt, Pyrrhonem dialecticis armis inſtructum egregias illas pugnas, quibus omnes adoriebantur philoſophos Eriſtici, et de omnibus in vtramque partem diſputabant, ab eo didiciſſe. Tum ad Anaxarchum, Metrodori Chii diſcipulum, delatus eſt, cui quoque conſtanter adhaeſit, et cum eo, Alexandrum M. ſequente, ad Indos profectus eſt, cum Brachmanibus et Gymnoſophiſtis illius regionis congreſſus [f]. Hos vero praeceptores ita audiuit, vt ex illorum doctrina in ſua arua deriuaret, quaecunque animum ad incertitudinem valde inclinantem confirmare apta eſſent. Quod imprimis de Metrodoro tenendum eſt, quem ad Scepticiſmum fuiſſe proniſſimum [ff], negata omni ſcientia, *capite vndecimo* narrauimus. His itaque praeſidiis munitus, cum dogmaticorum

v) DAN. HARTNACCII Hiſtoria breuiuſcula Scepticiſmi addita SANCHEZII libro de ſcientis, quod nihil ſcitur: tractatio ſine ſucco et neruo: IO. FRID. HEVNISCH. diſſ. de philoſophis Scepticis; GABR. WEDDERKOP. diſſ. de Scepticiſmo; IAC. ARNHEM. diſſ. de ſecta Pyrrhonia.

w) LAERT. L. IX. ſ. 61. SVIDAS in Pyrrhon. T. III. p. 245. BAYLE Dict. T. III. art. Pyrrhon. p. 731. Nos quoque peculiari obſeruatione de Pyrrhonis vita diſſeruimus Miſcell. Lipſ. Tom. V. Obſ. CXI. p. 240 ſeq.

x) ib. ſ. 62.

y) PAVSANIAE Eliac. L. II. Piſtocrates audit.

z) Apud EVSEB. praep. L. XIV. c. 18.

a) LAERT. l. c.

b) Bis accuſat. T. II. p. 673. 688.

c) Ariſtocles apud EVSEB. l. c.

d) Alex. apud LAERT. l. c.

e) c. IV. huius libri.

f) LAERT. l. c. Apud SVIDAM l. c. dicitur Pyrrho poſt Bryſonem audiuiſſe Alexandrum, Metrodori Chii diſcipulum, cuius praeceptor fuerit Metrodorus Abderita. Sed duplici errore peccauit feſtinans vel Suidae vel exſcriptorum eius calamus. Nam nec Alexander vllus inter Eleaticos vel Democriticos comparet, qui Pyrrhonis praeceptor fuit, ſed Alexander, qui in ſucceſſionibus Pyrrhonis praeceptores narrat, cum Anaxarcho confuſus, eum apud Suidam peperit: Deinde non fuere duo Metrodori Chius et Abderita inter Eleaticos, vnde MENAGIVS ad LAERT. L. IX. ſ. 58. 61. et KVSTERVS ad l. c. SVIDAE corruptionem textus recte notarunt. Mirandum itaque, nec STANLEIVM Hiſt. phil. P. XI. p. 919. errorem vidiſſe, nec doctiſſimum interpretem Latinum in eum animaduertiſſe.

ff) LAERT. l. c. ſ. 58.

Digitized by Google

ticorum ſubſellia vbique occupata vidiſſet, nouam tum quidem temporis (Academia enim media nondum ea aetate florebat,) philoſophiam excogitauit, et nihil quicquam comprehendi poſſe dixit, neque omnino quicquam dogmaticorum decernendum eſſe ſtatuit. Traduntque, qui vitae eius et placitorum hiſtoriam ex veteribus expoſuerunt, nihil vel honeſtum eſſe dixiſſe, vel inhoneſtum, iuſtum vel iniuſtum, et ſic in reliquis: nempe nihil horum reapſe tale eſſe, legem vero et conſuetudinem ſequentes omnia iſta homines facere, nec in quapiam re hoc magis eſſe, quam illud[g]. Id quo ſenſu et fundamento Pyrrho dixerit, in ſequentibus enucleatius trademus. Addunt vero[h]: conſentaneum illi opinioni vitae genus duxiſſe, nihil declinaſſe, nihil deuitaſſe, omnibus rebus recta occurriſſe, curribus, ſi oblati eſſent, praecipitiis, canibus et ſimilibus nunquam via decedentem, neque ſenſibus obſequentem, amicis interea, qui eum ſequebantur ſaluti eius proſpicientibus. Quae ſi doctrinae in ſe paradoxae, omnique non veritati tantum, ſed et honeſtati euertendae aptae iungantur, non ſine cauſa in eam ſuſpicionem adducunt Pyrrhonem, fuiſſe hominem mentis emotae et nimia arte atque ſcientia inſanientis. Mitius tamen de eo ſentiemus, et ab eiusmodi inſania virum merito liberabimus, veteribus tantum non omnibus ob egregiam eruditionem, et, quod multis viſum fuit, nobiliſſimam philoſophiae excolendae viam initam, vt ſcribit LAERTIVS[i], laudatum, palpabimusque manibus, dogmaticorum inuidiae et calumniis eiusmodi fabulis philoſophiae genus ſibi infeſtum cachinnis idiotarum propinantium, has nugas deberi[k], ſi vitae eius laudabiliter peractae ſeriem et facta perpendimus. Teſtantur enim ſcriptores animum eius a ſuperbia et faſtu prorſus alienum, ſororis Philiſtae amiciſſimum, et nec vilia miniſteria repugnantem[l]: vitam porro egiſſe ſolitariam, qua rarius vel ipſis domeſticis videbatur[ll]: id quod ideo feciſſe, refert LAERTIVS[m], quod Indum audiuiſſet Anaxarcho exprobrantem, neminem, niſi ſe ipſum, bonum eſſe quod diceret, principum vero interea aulas frequentaret[n]. Idem porro narrat, itinera eum varia ſuſcepiſſe, nunquam, quo pergeret cuipiam indicantem, ſibique eos, cum quibus verſaretur, ipſum delegiſſe. Semper porro eodem vultu et habitu perſeuerauiſſe[o], etiam inter terrores et dolores: vlceri etiam cuidam ſuo medicamenta corrodentia, et ſectiones, et vſtiones adhibuiſſe, magnumque in his omnibus animi robur et conſtantiam exhibuiſſe[p]: in magna quoque tempeſtate cum naufragii periculum omnes in ſtuporem et pauorem conieciſſet, ipſum porcellum in naui ſecure com-

g) ib. ſ. 61.

h) ib. ſ. 62. qui ad Antigonum Caryſtium, teſtem Pyrrhoni coaeuum, prouocat.

i) ſ. 61.

k) Idem recte coniecit P. D. HVETIVS de la foibleſſe de l'esprit humain. l. c. p. 127.

l) LAERT. l. c. ſ. 66. conf. Ariſtocles l. c. BAYLE l. c. not. G p. 735.

ll) ib. ſ. 65.

m) ibid.

n) Addit, cum ſecum loqui, vt ſolent ſolitarie viuentes et ambulantes, deprehenderetur, rogatum, quid ageret: meditari ſe reſpondiſſe, vti bonus (χρηστός) euaderet.

o) ſ. 65.

p) ſ. 67. vbi Laërtius ad Timonis teſtimonium prouocat.

Digitized by Google

comedentem offendiſſe, eandem animi ἀταραξίαν commendantem q. Quin et ea, in quibus reprehenſus dicitur, quod non ſemper vita doctrinae conſentanea eſſet, huc referri debent: nempe, indignatum amico qui res ad ſacrificium neceſſarias ſe emturum promiſerat, nec promiſſis ſteterat, et ideo reprehenſum, quod animo commoueretur, neque id cum indolentia, quam profiteretur, conueniret, negauiſſe, eius rei ſpecimen aduerſus mulierem edendum eſſe r: a cane territus cum poſt arborem receſſiſſet, a praeſentibus deriſum difficile, dixiſſe, hominem penitus exuere. Contendendum tamen eſſe, primum quidem agendo, quantum fieri poteſt, aduerſum res, poſtea ratiocinando s. Additur his, in quaeſtionibus a nemine fuiſſe contemtum, quod ſingulari perſpicuitate in iis explicandis vteretur ſ, eaque re cepiſſe Nauſiphanem iuuenem. Quis haec conuenire credat viro omnem ſenſuum vſum ad inſaniam vsque neganti? quis non mendacium palpet, tradens amicos comites eum omnia negligentem periculis eripuiſſe, cum ſolitariam valde vitam ſſ amauerit, et itinera quoque varia ſolus confecerit, in quibus nemo eum canibus, praecipitiis, curribus eripuit? cui non manifeſtum ex his eſt, Pyrrhonis animum ad indifferentiam τῶν παθῶν mentemque ex vtraque parte immotam et imperterritam iſtis Scepticiſmi ratiociniis, vt poſtea dicemus, tendentem, occaſionem cudendae fabulae dediſſe? Addimus his alia, quae tantis deliriis non agitatum fuiſſe Pyrrhonem euincunt. Inter quae imprimis ad Epicurum reſpiciendum eſt, ab iſta indifferentiae intellectus et incertitudinis vniuerſalis rabie tantopere alienum, qui tamen, teſte Laertio t, vehementer Pyrrhonem admiratus eſt, nempe, quod ἀταραξίᾳ iſta animi tranquillitatem fuiſſet conſecutus, et egregie de ea re diſſereret: quod Epicurus nunquam feciſſet, ſi ad hanc inſaniam fuiſſet dilapſus. Sed et tanta Pyrrhonis exiſtimatio fuit in patria, vt pontifex crearetur, dareturque hoc eius honori, vt decretum fieret, quo omnibus philoſophis vacatio a muneribus publicis permitteretur u. Qualis quaeſo vero pontifex, qui ita inſanit, vt quid faciat, delirans ignoret? Alias rationes, quibus ab hac labe purgari poteſt Pyrrho, praeterimus, hoc vnum adiicientes, ipſam Scepticorum doctrinam, quae in vita agenda ſenſuum vſum non reiicit, ſatis euidenter refutare fabulam a viris doctis dudum reiectam, et inter veteres quoque iam Aeneſidemo v improbatam. Scilicet ἀκαταληψία Pyrrhonis non externam ſenſuum apparentiam reiecit, quam vitae regulam non improbabant Sceptici, ſed dogmaticorum definitiones rerum, et ſcientiae arrogantiam, cui euertendae fundamenta rerum patere negabat; ex eo vero animum contra perturbationes imperterritum ſeruare contendebat. Hunc ſcopum cum philoſophiae aſſigna-

q) ib.
r) Ariſtocles apud Evseb. l. c. Laert. ſ. 66.
s) Iidem ll. cc.
ſ) ſ. 64.
ſſ) Hinc conuiuia quoque ſplendida vitabat, frugalia non recuſabat, qua de re egregium exemplum Athenaevs affert L. X. p. 419. quod eiusmodi inſanienti indifferentiae prorſus repugnat.
t) ſ. 64.
u) ib. Le Vayer Op. T. V. p. 213. Menag. ad Laërt. L. IX. ſ. 63. Hvet. l. c. p. 127. Bayle l. c. p 734. Bierling. de Pyrrhoniſmo hiſt. c. I. §. 3. p. 734 Fabric. Bibl. Graec. Vol. II. p. 818. Stollivs Hiſt. phil. mor. gentil. p. 198. conf. Miſc. Lipſ. l. c. p. 241.
v) Apud Laert. l. c. ſ. 62.

ſignaret, et ad hanc vnam metam impigre curreret, mirum non eſt, eum nec reliquis artibus et diſciplinis magnum ſtatuiſſe pretium, quae Epicuro cauſa fuit, vt eum indoctum, et male eruditum vocaret [w], nec ſcripſiſſe aliquid [x], praeter poëma aliquod, ad Alexandrum M. quod regia munificentia is remuneratus eſt [y]. Ex hac vero vitae eius circumſtantia confirmatur quoque quod ex LAERTIO [z] colligitur: floruiſſe eum circa Ol. CX. Vnde vel errat, vel de natiuitatis anno intelligendus eſt SVIDAS [a], qui ad Olymp. CI. refert. Obiit fere nonagenarius [b], quo tamen anno vita exceſſerit, veteres non definiunt. Quod ſi Olymp. CI. 1. natum dicamus, Olymp. CXXIII. 2. 3. deceſſiſſe neceſſe eſt: quod ex eo quoque fit veriſimile, quod Ariſtocle teſte [c] Antigonus Caryſtius ei coaeuus fuit, quem circa vltimos Ptolomaei Philadelphi annos adhuc vixiſſe, recte IONSIVS [d] ſtatuit. Ptolomaeus autem Olymp. CXXIV parenti, Ptolomaeo Lagidi ſucceſſit. Poſt mortem ſtatuam ei poſuere Attici prope porticum; monumentum quoque in patria erectum eſt [e]. Pyrrhones duos alios veteres notat MENAGIVS [f], cui addi poteſt tertius Metapontinus, ex diſcipulis Pythagorae [ff].

§. IV. Ex hac vitae Pyrrhonis hiſtoria ratio iam facili negotio dari poteſt, quo modo ad Scepticiſmum is dilapſus ſit. Nempe *Origines Scepticiſmi Pyrrhonis.*

I. Democriti admirationi et philoſophiae eius ſtudio, quo rudimenta quaſi poſuit Pyrrho, plurimum adſcribendum eſt. *Capite* enim *vndecimo*, vbi prolixe Democriteam philoſophiam proſecuti ſumus, pluribus demonſtrauimus, negaſſe Abderitam omnes, quae rebus ipſis ineſſe dicuntur, qualitates reales, adeoque omnes etiam, quae in rebus ipſis laterent, differentias, et ad modificationes et ſenſationes animae ex obiectis externis oriundas eas reuocaſſe; inde vero hoc deduxiſſe axioma, nihil re vera eſſe, praeter atomos, reliqua conſtare opinione, diſpoſitione, ordine, ſenſuumque perceptione. Haec cum didiciſſet Pyrrho, tantaque Democriteam ſapientiam proſequeretur admiratione, vt ſemper eius cum magna honoris praefatione meminiſſet [g], mirum non eſt, fundamentum hoc elegiſſe, cui totam philoſophiam ſuam ſuperſtrueret. Hoc enim ſemel admiſſo, negari Pyrrhoni non poteſt, nihil eſſe re ipſa certi, nec hoc magis vel illud re ipſa eſſe, ſed opinione, praeiudiciis, ſenſuumque fallacia turbari omnia, quibus armis Pyrrhoniſmus facilem reportat victoriam.

w) LAERT. L. X. ſ. 8. Cum vero ipſe Epicurus encyclica: Graecorum literas exagitaret, et parciſſimum earum vſum admitteret, coniectura inde enaſcitur, longius proceſſiſſe Pyrrhonem, et de iis plane non fuiſſe ſollicitum, conf. GASSENDVS de vit. Epic. L. V c. 3. p. 136. HVET. l. c. p. 28. Grammaticam contemſiſſe SEXTVS. EMP. teſtatur, adu. Gramm. L. I. c. 13. ſ. 232. Homerum tamen, quem Pyrrhonis tempora pro fonte omnis ſapientiae habebant, diligenter legit, et in partes ſuas vocauit, cuius rei exempla affert LAERT. ſ. 67. quod negat quidem SEXTVS l. c. ſ. 281. ſed veritate et αὐτοψίᾳ reclamante.

x) LAERT. ſ. 102. et L. I. ſ. 16. EVSEB. l. c. FABRIC. l. c. p. 818.

y) Decies mille aureorum, accepiſſe ait SEXTVS l. c. id eſt 25000. Thaleros, vid. FABRIC. ad l. c. Sexti.

z) Is L. IX. ſ. 58. Olymp. CX. Anaxarchum apud Alex. M. floruiſſe ait: cum eo vero fuit Pyrrho.

a) l. c. b) LAERT. ſ. 61. c) EVSEB. l. c.

d) de Script. hiſt. phil. L. II. c. 4. p. 130.

e) PAVSAN. l. c. MENAG. ad Laërt. L. IX. ſ. 61.

f) l. c. ſ. 107.

ff) IAMBLICH. de vit. Pyth. c. XXXVI. n. 272.

g) LAERT. ſ. 67.

II. Non vero ſola Democriti philoſophia Pyrrhoni ad Scepticiſmum delabendi occaſionem praebuiſſe videtur, ſed totius Eleaticae ſcholae etiam antiquioris philoſophandi ratio. Quae cum ſenſibus fidem denegaret, et eousque procederet, vt hominum puerilem ſuperbiam, ſcientiam ſibi arrogantium exagitaret, veritatemque in profundo demerſam latere cenſeret, inque eo veterum philoſophorum ipſiusque Homeri exemplo vteretur, non potuit non Pyrrhonis animus in Eleaticorum ſchola educatus et formatus maximopere in fouenda incertitudine confirmari. Eiusmodi enim veterum dictis, quae inania hominum ſtudia et pueriles nugas exagitant, valde eum deperiiſſe Philo Athénienſis eius neceſſarius teſtatur apud LAERTIUM [h].

III. Acceſſit his diſciplina dialecticorum, quam a Stilponis didiciſſe filio diximus. Cum enim in horum hominum ſchola, more illius vehementer ſophiſmatibus et cauillationibus vrgeretur, non melius ei opponere poterat φάρμακον, quam hanc rerum omnium incertitudinem et ἀδιαφορίαν, quibus omnes vna ſtrophas ſophiſtarum et dialecticorum proſternebat, victoriasque reportabat facillimas. Impenſe ea de re Pyrrhoni gratulatus eſt Timon Sillographus his verſibus [i]:

Miror; qui tandem potuiſti euadere Pyrrho,
Turgentes fruſtra, ſtupidos vanosque ſophiſtas,
Atque impoſturae fallacis ſoluere vincla.

IV Maxime vero ad ea vitae ab omni perturbatione vacuae exempla attendendum eſt, quae de Pyrrhone retulimus, quamque vitae tranquillitatem et imperturbatum ſtatum totius Scepticiſmi finem a Pyrrhoniis poni in ſequentibus dicemus. Ex his enim ſpeciminibus manifeſtum eſt, Pyrrhonem ad hanc mentis ἀταραξίαν et inuictum robur, quam maxime reſpexiſſe, vtque hanc obtineret animi conſtantiam, omnem de rebus ipſis, quatenus ad animum referuntur noſtrum, opinionem eiiciendam eſſe, ſtatuiſſe. Hoc cum nullius praeſtare obſeruaret ſectae philoſophiam, quae aſſerendis dogmatibus mentem turbabant magis, quam immotam reddebant, non potuit non ſcepticiſmum pro nobiliori philoſophiae genere habere, eique totum ſe addicere.

V. Huic vero cum accederent infinitae ſectarum tum ex Socratis ſchola prodeuntium diſſidia et controuerſiae, quibus tanquam inſulſum, falſumque et ineptum reiiciebat vna, quod altera pro ipſo ſapientiae fonte venditabat; cumque ita nuditatem ſuam mutuis inter ſe certaminibus detegerent philoſophi dogmatici, non poterat non animus eius tranquillitatis ſtudioſus vehementer ab omni philoſophia dogmatica abhorrere, et deſperare de inuenienda apud eam pace animi. Acciditque Pyrrhoni, quod omni fere tempore euenit, vt infinitae de doctrinis vel incertis vel in dubium vocatis controuerſiae tandem Scepticiſmum parturiant.

VI. Non errabimus etiam, ſi exempla magnorum virorum, toties imbecil-

h) ib. i) §. 65.

Digitized by Google

becillitatem humani intellectus, difficultates in inquirenda veritate occurrentes, latentes rerum eſſentias, et innumeram opinionum ſeriem fatentium et deplorantium, Pyrrhonem in electa ſemel dubitandi de omnibus arte confirmaſſe credamus. Vti enim exemplorum huiusmodi a magnis viris profectorum maxima vis eſt, ita facile fuit, hominem principiis quibusdam phyſicis ad incertitudinem manu ducentibus imbutum iis non corroborari tantum in adamata hypotheſi, ſed et eo perduci, vt limites a veteribus, quorum exempla intuebatur, ſapienter poſitos migraret, et in extremum curreret. Alia non addimus, facile ex iis repetenda, quae ſupra de cauſis enatae philoſophiae Academicae, quae eodem fere in luto cum Pyrrhonia haeſit, diſſeruimus.

§. V. Diſcipulos habuit Pyrrho nonnullos, quorum illuſtriſſima fama fuit. Inter eos memorantur Eurylochus, de quo narrat LAERTIVS [k], ita furore aliquando exarſiſſe, vt ſumto veru cum carnibus, coquum in forum vſque perſequeretur, quod ſpectaculum homini ſceptico, tantopere mentis imperturbatum ſtatum et ἀδιαφορίαν quaerenti, indignum dubium non eſt, dogmaticos acerbe riſiſſe. A praeceptore etiam hoc didicit, vt magnus ſophiſtarum inimicus eſſet, quos debellandi arma ipſi ſcepticiſmus ſubminiſtrauit egregia. Tantopere tamen aliquando Elide eruditorum quaeſtionibus fatigatus eſt, vt abiecto pallio Alpheum fluuium tranando eorum perſecutionibus ſe ſubduceret. Alius Pyrrhonis diſcipulus fuit Pyrrho Athenienſis [l], homo praeceptori in eo ſimilis, quod meditando ſolitudinem quaereret, turbam et ſtrepitum fugiens, nec multum vanis litibus et diſputationibus tribueret. Vnde non probamus vel IONSII [ll] opinionem, qui Philonem Dialecticum, Diodori Croni diſcipulum, innui putat, vel interpretis LAERTII verſionem, qui, frequentiorem in diſputationibus, eum fuiſſe, vertit verba Graeca: τὰ πλεῖστα διελέγετο [m]: nam vtrumque cum Timonis verbis non conſpirat, qui eum vocat

Οὐκ ἐμπαζόμενον δόξης ἐρίδων τε, Φίλωνα.

Nauſiphanem etiam Teium, ſupra memorauimus, Pyrrhonis in diſſerendo dexteritate et arte captum, in eius diſciplinam tranſiiſſe. Hunc Nauſiphanem audiuiſſe, ſecundum quosdam, Epicurum, ab eo vero tanquam plumbeum et indoctum, iactantiam ſophiſticam prae ſe ferentem, vt mancipiorum aliquod, traductum fuiſſe, capite quoque praecedente narrauimus [n]. Sed et Hecataeus Abderita [o] et Numenius, cum Apameenſi non confundendus [p], huc pertinent.

Sectatores Pyrrhonis.

§. VI. Celeberrimus vero inter Pyrrhonis diſcipulos fuit Timon Phliaſius [q], patre

Timon Phliaſius.

k) Lib. IX. ſ. 68.

l) ib. ſ. 67. 69.

ll) De Script. hiſt. phil. L. II. c. 1. p. 119.

m) Saepe ſecum ipſo colloquebatur, vertit STANLEIVS p. 921. quod ad marginem ita emendat OLEARIVS: multum diſputabat.

n) LAERT. L. X. ſ. 7. 8.

o) IDEM L. IX. ſ. 68.

p) ib. ſ. 114. conf. IONS. l. c. L. III. c. 10. p. 265.

q) Pleraque de Timone debemus LAERT. L. IX. ſ. 109. ſqq. et APOLLONIDIS NICAENI commentario in Sillos Timonis haurienda. conf. VIDAS in Timon T. III. p. 476. Ex recentioribus Io. FRID. LANGHEINRICH duas nobis diſſertationes dedit de Timonis vita, doctrina, ſcriptis. conf. STOLL. hiſt. litter. T. III. p. 763 ſeqq.

patre Timarcho genitus. Iuuenis ſaltationi operam dedit [r]; poſtea vero animo mutatus Megaram ſe contulit, conueniendi Stilponis gratia, ſine dubio vt dialecticam ab eo diſceret, qua excellebat Stilpo, quaeque quaeſtuoſa tum inter Graecos diſciplina extabat. Cum eo aliquandiu verſatus in patriam rediit, vxoremque duxit. Poſt haec Elidem profectus eſt, vt Pyrrhonem audiret, cumque vxorem haberet comitem, in illa apud Scepticum mora filios genuit: quorum maiorem natu, Xanthum vocatum, in medicis [s], vt erant Sceptici artis ſalutaris amantes [ſ], inſtituit, et inſtituti, vitaeue generis ſucceſſorem reliquit, quod vtrum ad ſcepticam philoſophandi, vel medicam viam pertineat, vel bonorum etiam ſucceſſorem indicet, ex incerta Apollonidis Nicaei apud LAERTIVM [ſſ], quem ſequimur, phraſi accurate definiri non poteſt. Licet vix credi poſſit, Timonem vel de diſcipulis vel de ſucceſſore valde fuiſſe ſollicitum, cum Hieronymus de eo ſcripſerit [t]: *ſicut apud Scythas, et qui fugiunt, et qui perſequuntur, ſagittas mittant, ita et apud philoſophos, alios perſequendo diſcipulos capere, alios fugiendo, vt Timonem.* Cauſa eius rei in vitae commoditatibus ſtudioſe a Timone quaeſitis latere videtur. Nam non ſolum multum ſibi vacationis a ſtudiis philoſophicis, teſte Antigono Caryſtio [u], permittebat, hortorum ſtudioſus ac ſolitudinis, ſed et compotationum erat amator [x], tantaeque in arte bibendi fortitudinis, vt celeberrimum potatorem Lacydem, Cyrenaeum, cuius ſupra mentio facta eſt, potando vicerit [y]. Hoc vitae genere facultatibus conſumtis, cum neceſſariis deſtitueretur, Helleſpontum petiit, et Propontidem, philoſophiamque profeſſus, non in magno tantum honore fuit [z], ſed et facultatibus auctus eſt. Inde Athenas ſe contulit, ibique ad obitum vſque perſeuerauit, niſi quod exigui temporis iter Thebas aliquando ſuſceperit [a]. Ceterum vt commode vixit, et neque prandii neque coenae tempus obſeruauit, ita in ea animi corporisque εὐεξίᾳ [b], qua commoda vtriusque diſpoſitione vtebatur, eam ἀδιαφορίαν conſecutus eſt, quam Sceptica philoſophandi ratio ſibi praefigebat ſcopum. Iudicio vſus eſt acri et in nexum veritatis adeo penetrante, vt, non imbecillitatem tantum et defectus ratiociniorum male concludentium perſpiceret facillime, ſed et quo loco ſyſtemata eſſent infirmiſſima, accurate peruideret; qua ingenii acerrimi perſpicacia armatus omnes inceſſit philoſophos multoque eos ſale ſatyrico perfricuit, non iudicando tantum, ſed et deridendo aliis ſuperior. Idque non ore tantum, ſed et calamo perfecit, quem non atramento tantum tinxit, ſed calumniis quoque in optimos quosque veteris

r) ibid. Ariſtocles apud EVSEB. praep. L. XIV. c. 18. theatro itaque operam ſuam locauit.

s) FABRIC. Bibl. Gr. Vol. XIII. p. 438.

ſ) Cauſas huius rei exponit SEXTVS EMPIR. Pyrrh. hyp. L. I. c. 34. p. 63. conf. FABRIC. ad h. l.

ſſ) Conf. MENAG. ad h. l.

t) ib. ſ. 112. u) ib. ſ. 110. x) ib.

y) ATHENAEVS L. X. p. 438. Tetigimus rem ſupra in hiſtoria Cyrenaicorum.

z) ib. Innotuit etiam Antigono et Ptolomaeo Philadelpho regibus.

a) ibid.

b) Vſos fuiſſe hac voce Stoicos hoc ſenſu ſupra c. IX. oſtendimus, indeque coniicimus, ſenſum hunc eſſe obſcuri et ſine dubio corrupti loci LAERTII ſ. 114. τοιοῦτον ἦν ἀδιάφορος, ἀλλὰ καὶ εὐεξίας, ὡς μηδὲ ἀριστᾶν συγχωρεῖν, MER. CASAVBONI explicatio enim textui non quadrat.

ris philoſophiae doctores effuſis. Inde *Sillorum* poëma [c], veteribus toties citatum, ad quod nos quoque aliquoties prouocauimus, ſiue ſatyra mordaciſſima, multoque felle repleta, qua nemini bono pepercit, vt ex fragmentis patet, quae paſſim reperiuntur apud veteres, et collecta ſunt ab HENRICO STEPHANO [d]. Scribendi vero fuit cupidiſſimus, in poëticis fabulis et dramatibus componendis exercitatiſſimus [e], qua nempe occaſione iuxta morem Graeciae, licebat viros optime meritos populi libidini deridendos propinare. Ex quibus omnibus, quo animi charactere et temperamenti diſpoſitione fuerit, iudicari poteſt facillime, et intelligi, qua ratione moribus et animi inclinatione a Pyrrhone totus diuerſus [f], eandem tamen philoſophandi viam ſecutus ſit, vt ex iis videre eſt, quae Ariſtocles [g] de eo retulit. Parum tamen, vt ἀδιαφορίαν ad negligentiam vſque excolebat, ſcriptorum ſuorum curioſus erat cuſtos, ſic vt neglecta apud eum iacerent, et perturbata, nonnunquam etiam corroſa, vt opus haberet, ea quae deerant, ſi recitarentur, ex memoria ſupplere [h]. Mortuus eſt, cum annos fere XC attigiſſet [i], nomenque inter ſuos illuſtre, vt habet Sotion [k], fuiſſet conſecutus. A Timone miſanthropo, cognomento eo facile diſtinguitur, adiecto interdum Sillographi nomine.

§. VII. Mature Pyrrhonia ſecta poſt Timonem deſiit, adeo vt ſuo tempore dudum iam extinctam vocet CICERO [l], isque Academicis magis quam Scepticis armis dogmaticos diſputando aggrediatur. Cuius cauſa non alia eſſe videtur, quam odium, quod Pyrrhonia ſecta meruit. Cum enim ſectas dogmaticorum philoſophorum omnes aggrederetur, ne iis quidem exceptis, quae celeberrimum ſibi nomen et applauſum pepererant, Timon etiam mordacitate et calumniis in omnes philoſophos graſſans magnam ſectae inuidiam conflaſſet, ipſe vero ſectae conditor Pyrrho, tanquam amens, omnemque ſocietatis humanae rationem perdens traduceretur, fieri aliter non potuit, quin ipſa ſceptica philoſophandi via, quae totum ſcientiarum circulum euertere videbatur, tandem odio cunctis eſſet, et vehementer contemneretur. Etſi vero animis acutum cernentibus non poterat diſplicere ea philoſophiae methodus, quae dogmaticorum faſtum et inanem ſuperbiam euertebat, et quam parum ſolidi Graecanicae philoſophiae ſectariae ineſſet, pulchre demonſtrabat: ſecurius tamen illi ſub Academicorum, ex Platonis fama auctoritatem conſecutorum, nomine latebant, et eadem contra dogmaticos tela eiaculabantur. Defecit itaque teſte Menodoto [m], poſt Timonem ſectae ſcepticae ſucceſſio publica. Nec obſtat, quod Menodoti auctoritati opponit HVETIVS [n], Hippoboti et Sotionis teſtimoniis

Duratio ſectae exigua.

c) Diſpoſitionem famoſi operis exponit LAERTIVS ſ. 111. conf. EVSEB. l. c. FABRIC. Bibl. Gr. Vol II. p. 820.

d) In poëſi philoſoph. de Apollonidis Nicaei commentario vid. IONSIVS de S. H. P. L. II. c. 3. p. 129.

e) LAERT. ſ. 113.

f) Illum enim ſanguineo, hunc melancholico temperamento fuiſſe vſum vtriusque vitae hiſtoria loquitur.

g) Apud EVSEBIVM l. c.

h) LAERT. ſ. 113.

i) ib. ſ. 112.

k) ib. ſ. 110 Alios Timones nominat cl. STOLLIVS Miſc. Lipſ. T. III. obſ. LVII. p. 70

l) De finib. L. II.

m) LAERT. ſ. 115.

n) l. c. c. 14. §. 40. p. 155.

niis apud Laertium vſus [o], fuiſſe Timonis diſcipulos, Dioſcoridem Cyprium, Nicolochum Rhodium, Euphranorem Seleucium, et Praylum Troadenſem; Euphranoris Eubulum Alexandrinum, Eubuli Ptolomaeum, ſicque integram Scepticorum ſucceſſionem, vsque ad Sextum Empiricum et Saturninum poſſe dari. Non enim hoc contradicit Menodoti relationi, qui non de priuatis ſcepticiſmi profeſſoribus, ſed de publica ſucceſſione loquitur, teſtesque habet, non Ciceronem tantum, ad quem ſupra prouocauimus, ſua iam aetate extinctam dudum Pyrrhonis ſectam profitentem, ſed et Ariſtoclem [p], qui, Timoni diſcipulos publicos et ſectatores defuiſſe, innuit, donec paulo ante eius aetatem Aeneſidemus Alexandriae eam ſectam reuocauerit in lucem. Certe Senecae [q] aetate publice docentes defuiſſe ſectae huic ipſe docet, nec negat Hvetivs [r].

Reuocata ab Aeneſidemo.

§. VIII. Actum itaque fuiſſet de ſecta Pyrrhonia, niſi Ptolomaeus quidam Cyrenaeus eam reuocaſſet in lucem. Hunc Sarpedon et Heraclides audiuerunt, Heraclidis diſcipulus Aeneſidemus Gnoſſius ex Creta inſula fuit [s]: quia vero, teſte Ariſtocle [t], Alexandriae docuit, a quibusdam Alexandrinus dictus eſt. Vixit is eodem, quo Antiochus Academicus, tempore, Ciceroni coaeuus, librumque ſuum Lucio Tuberoni, quem alii Neronem vocant, ex proceribus Romanorum nobiliſſimo viro dicauit [u]. *Is* noua quadam luce ſcepticam philoſophiam perfudit, cum Academica philoſophandi ratio a genuina Arceſilai et Carneadis via ad Stoica placita, Antiocho auctore deſciſceret. Scripſit itaque ad conſeruandum nobiliſſimae philoſophiae, quod putabat, generis honorem *libros Pyrrhonios*, quorum ſummam nobis conſeruauit Photivs [x], paſſimque ad eos prouocat Sextvs Empiricvs. Quo labore ſcepticam illum philoſophiam, tantum non obliuioni traditam reſuſcitaſſe, Ariſtocles [y] auctor eſt. Ceterum et hoc de eo notandum eſt, adamaſſe eum Heracliteam philoſophiam, ad quam ſcepticam viam eſſe non inepte profeſſus eſt [z]. Aeneſidemum audiuit Zeuxippus Polites, hunc Zeuxis, cognomine γωνιόπους, hunc Antiochus Laodicenus; illum Menodotus medicinae empiricae ſectator, et Theodas Laodicenus. Menodoti diſcipulus Herodotus Tarſenſis fuit, Ariei diſcipulus; eum Sextus Empiricus ſecutus eſt, Sextum Saturninus [a]. De quibus omnibus tamen, ſi Sextum Empiricum excipias, exigua et fama et notitia ad nos peruenit, quaeque nota ſunt, ad alteram hiſtoriae philoſophicae periodum pertinent, vbi hanc ſcepticae philoſophiae ſucceſſionem pluribus illuſtrabimus.

§. IX.

o) l. c. ſ. 116.
p) l. c.
q) Qq. nat. L. VII. c. 32.
r) l. c. p. 152. Scepticos veteres et nouos diſtinguit Sextvs Pyrrh. hyp. L. I. c. 13. ad quem locum vid. Fabricivs.
s) Laert. ſ. 116.
t) Evseb. praep. eu. L. XIV. c. 7.
u) Photivs Cod. CCXII. p. 280.
x) l. c.
y) l. c.
z) Sext. Emp. Pyrrhon. hyp. L. I. c. 29. ſ. 349. adu. phyſ. L. I. ſ. 357. L. II. ſ. 216. Conf. de eo Fabricivs Bibl. Gr. Vol. II. p. 818. 819. Vol. X. p. 449. et ad ll. cc. Sexti.
a) Laert. L. IX. ſ. 116.

Digitized by Google

§. IX. Ordo iam poſcit, vt ſyſtematis quoque ſceptici lectori exhibeamus imaginem. Verum nec ſectam proprie Scepticos habuiſſe, nec ſyſtema, ex iis ſine labore colligi poteſt, quae initio huius capitis diſſeruimus. Tota enim eorum philoſophia, cum Dogmaticis eſſet oppoſita, non potuit non vniuerſali bello omnia prorſus ſyſtemata aggredi. Notante enim Laertio[b] *ſectarum omnium dogmata euertere contendebant Pyrrhonii, nihil ipſi dogmatis aſſerentes, atque ceterorum tantum enuntianda dogmata atque enarranda proponentes, nihil definiendo, neque hoc ipſum quidem, nihil definio. Ex eo vero: nihil definimus, animi affectio indicabatur, quae ἀῤῥεψία dicitur, quod neutram in partem ſententiam propenſius inclinet. Idem volebant, dicentes: non hoc magis; quod non poſitiue ſed negatiue proferebant &c.* Ex his enim et ſimilibus, fuſe a Laertio definitis, colligi facili negotio poteſt, in certum placitorum ſyſtema philoſophiam ſcepticam coaleſcere non potuiſſe. Non enim definita rerum cognitione ad imperturbatum animi ſtatum peruenire ſe poſſe ſperabant, ſed potius illa ἀδιαφορία ex rerum incertitudine oriunda; ad quam obtinendam ſyſtemate opus non erat, ſed oppugnandae tantum Dogmaticorum opiniones, et inter ſe conferendae, obiectiones formandae, oſtendenda incertitudo, vt inde colligi poſſet: non eſſe hoc magis vel illud. Hincque intelligitur definitio Scepticiſmi ab Aeneſidemo data[c], quod ſit *memoria earum rerum, quae videntur, ſiue quomodolibet intelliguntur, ſecundum quam omnia omnibus conferuntur, eaque comparata inutiliſſima et perturbationis plena eſſe cernuntur.* Ita vero non ſcientiam conſtitui, ſed euerti neceſſe eſt. Eleganter Seneca[d] de hoc hominum genere: *Illi* (Megarici) *mihi non profuturam ſcientiam tradunt, hi* (Sceptici) *ſpem omnis ſcientiae eripiunt. Satius eſt ſuperuacua ſcire, quam nihil: illi non praeferunt lumen, per quod acies dirigatur ad verum, hi oculos mihi effodiunt. Non facile dixerim, vtrum magis iraſcar illis, qui nos nihil ſcire voluerunt: an illis, qui ne hoc quidem nobis reliquerunt, nihil ſcire.* Non tamen hoc ita intelligendum eſt, ac ſi omnem prorſus humani intellectus vſum euertere voluerint, quod a Dogmaticis ipſis obiectum occaſionem illis de peruerſe explicata opinione ſua conquerendi dedit: ſed ſuppoſito ſenſuum et affectionum animae vſu, Dogmaticorum explicationes et definitiones oppugnabant, nihil eorum, quae illi aſſerebant ſciri poſſe aſſerentes. Hinc apud Laertium[e], de affectionibus et paſſionibus animae ſe decernere, aiunt, et ſcire ſe v. g. quod dies ſit, quod viuant &c. Dogmaticis vero in iis non ſe conſentire, quae ſe ſcire profiteantur, ſicque, ſe neſcire, quo pacto videant, viuantque. Id quod vel ideo notandum eſt, ne omnes prorſus ſenſus et rationem eos eiuraſſe putemus[f].

Scepticum ſyſtema an detur?

§. X.

b) ſ. 74.
e) ſ. 103.
c) l. c. ſ. 78.
d) Ep. 88.
f) Conf. Sext. Emp. Pyrrh. hypotyp. L. I. c. 10. ſ. 19. 21. Hvet. l. c. p. 141.

Cauſae Scepticiſmi.

§. X. In cauſas enati Pyrrhoniſmi inquirentibus ſi ipſi Sceptici audiendi ſunt, tota fere antiquitas hac via inceſſit, exemploque eos excitauit ſuo. Aiunt enim apud LAERTIVM[g]: principem in ea calcanda fuiſſe Homerum, poſtea ſeptem quoque ſapientes in ea fuiſſe verſatos, Archilochum item et Euripidem id genus philoſophiae exercuiſſe; Xenophanem etiam, et Zenonem Eleatem, ac Democritum Scepticos fuiſſe, itemque Platonem, et Empedoclem, Heraclitum itidem et Hippocratem. Eadem fere iactat SEXTVS EMPIRICVS, et prolixe proſequitur PETRVS DANIEL HVETIVS[h], qui omnes fere veteris orbis viros magnos et philoſophos in partes vocat. Quod ſi Sceptico ſenſu intelligatur, plane falſum eſſe, ex hiſtoria, quam hactenus proſecuti fuimus, philoſophica eſt manifeſtiſſimum, certo vero et reſtricto ſenſu admitti poteſt, ſed Scepticos parum iuuat. Cum ἐποχῇ enim locutos fuiſſe, non Socratem tantum, quique ex eius ſchola ex parte prodierunt, ſed et quos inter dogmaticos retulimus ſuo iure, Pythagoram, Ariſtotelem, et hos multo vetuſtiores philoſophos multos barbaricos, negari nec poteſt, nec debet; verum praeter modeſtiam magnorum virorum, non omnem ſibi ſapientiam vindicantium, ſed limites humani intellectus modeſte agnoſcentium, ad arcani potiſſimum diſciplinam *pertinet, qua* ſeruata arcana ſibi et diſcipulis intimioribus doctrina, ad vulgus et exotericos vel probabiliter, vel dubie et obſcure locuti ſunt, fidem potius poſtulantes, quam rationis aſſenſum extorquentes. Negari tamen nec hoc poteſt, fuiſſe dogmata apud veteres philoſophos quaedam, quae Scepticiſmo portam aperuerunt patentiſſimam. Inter quae famoſiſſimum dogma merito numerandum eſt, cuncta fluere, nec vno quidem momento idem eſſe, quod prius fuit. Ex hac enim doctrina incertitudinem humanae cognitionis ſequi, ipſi Pyrrhonii viderunt, Scepticiſmum viam ad hanc Heracliti opinionem eſſe fatentes[i], ipſique, qui inter dogmaticos eminuerunt, Pythagoras, Plato, Democritus et Epicurus intellexerunt, qui cum materiae fluxum negare non auderent, illi vt ſcientiae obiectum ſtabile exhiberent, numeros et ideas, ſiue intelligibilia commenti ſunt, hi atomos immutabiles introduxerunt, aſt dum hypotheſes magis, quam euidentes veritates ſupponebant, hoc ipſo Scepticorum opinionem magis firmarunt, quam deſtruxerunt, fluxa, inque momenta mutabilia eſſe omnia, nec ſufficere iſtas hypotheſes, vt certam nobis firment ſcientiam. Verum et abſurda Megaricorum, ſiue Dialecticorum, circa Pyrrhonis aetatem caput extollentium ſecta, cui praeluſere Eleatici, meris cauillationibus de rebus omnibus diſputans, et turgida ac ſuperba Sophiſtarum gens, in vtramque de argumento quouis partem differens, inter occaſiones naſcentis Pyrrhoniſmi merito referenda eſt[k]. Ea enim cum exemplum praeiuit, friuolis ratiunculis etiam certiſſimas rationes vocandi in dubium, tum miſeris cauillationibus Pyrrhonem et ſequaces induxit, vt omnem prorſus dogmaticorum philoſophiam eodem niti talo crederent.

g) ſ. 71.
h) l. c. L. I. c. 4. p. 95.
i) Vid. not. (z) Hinc inter fundamenta Pyrrhoniſmi hanc theſin refert PSEVDO-ORIG. philoſophum. c. XXV. p. 155. conf. SEXT. l. c. L. I. c. 32. ſ. 56.
k) Conf. HVET. l. c. p. 107.

Digitized by Google

derent. Qua in opinione non poterant non confirmari, cum ſectarum conditores reliquorum philoſophorum ſyſtemata tanquam falſa, inania, puerilia, et vero inimica traducerent, ſicque ſe inuicem euerterent, cuius rei et Ariſtoteles, et Zeno, et Epicurus luculentum ſpecimen ſunt. Ita enim de omni philoſophia dogmatica tanquam arenae ſine calce inaedificata et cohaerente dubitandi iuſtiſſima ipſis data cauſa fuit. His cum accederet et intellectus et voluntatis praua, et a ſua perfectione deſciſcens diſpoſitio, quae vera Scepticiſmi omnis origo eſt, mirum non eſt, Pyrrhoniſmum tandem eiusmodi vniuerſalem triumphaſſe. Etſi enim eruditione haud vulgari [l] ex Scepticorum ſecta eminuerunt viri quidam magnae famae, certum tamen eſt, iudicii defectum haud exiguum eos prodidiſſe, qui Scepticiſmo nomen dedere. Eruditos enim SEXTI commentarios in quos congeſtum eſt, quaſi in pharetram, quicquid telorum contra Dogmaticos torſerunt Sceptici, conſiderantibus, tot inania ſe offerunt ſophiſmata, tot pueriles nugae, tot obiectiones, nulla veriſimilitudinis lege graduque expenſae, vt quam imbecille ſit ratiocinandi apud Scepticos artificium, pueris quoque prima artis rationalis praecepta tenentibus fiat manifeſtiſſimum. Nec alias Scepticiſmi in ſe character eſt, quicquid contra diſputet, magnus Scepticiſmi noſtro tempore patronus P. BAYLE [m], quam infirmitas quaedam intellectus, in veros rerum nexus et fundamenta non ſatis penetrantis, et verum a falſo, veriſimile a minus veriſimili diſcernere non ſatis apti. Huic tamen acceſſit magna vel ignauia, vt in Timone vidimus, vel ſuperbia, quam vbique Sceptici produnt, alto ſupercilio contemnentes, quicquid alii proferunt, ſeque plus ſapere, fortiusque pedibus praeiudicia proculcare, quam alii ſomniantes, magnaque contradicendi audacia et libidine ducti, quae totam denique ſectam odio et inuidia obruit. Alia ſupra, cum de philoſophia Academica ageremus, ex parte iam tacta, hic non cumulamus, ſed philoſophis expendenda relinquimus.

Diſcrimen inter ſectam Pyrrhoniam et Academicam.

§. XI. Fuiſſe magnam inter ſectam Pyrrhoniam et Academiam mediam cognationem, et Sceptici non negant, et ex eius hiſtoria a nobis deſcripta liquet. Diſputarunt tamen iam veteres olim, an Pyrrhonii a Scepticis differant [n], de quo argumento Plutarchus libellum conſcripſit, quem hodie deſideramus. Imprimis SEXTVS [o] in oſtendendo inter Pyrrhonios et Academicos diſcrimine doctum et induſtrium ſe praebuit, cuius argumentum docte illuſtrauit eruditiſſimus HVETIVS [p]. Rem paucis ſic habe: I. Academici id, tanquam axioma, decernebant, ſtatuendo: nihil poſſe certo comprehendi; Pyrrhonii ne hoc quidem relinquebant, nihil poſſe nos ſcire, ſed et de eo dubie et cum incertitudine diſputandum eſſe, contendebant. II. Admittebant quidem cum Academicis Sceptici: dari

Fff fff ff 2 bonum

l) Imprimis notitia doctrinarum omnium ſectarum et ſcientiarum requirebatur, vt poſſent oppugnari. Hinc tot egregiae in Sexto Empirico de veteribus diſciplinis et placitis memoriae.

m) Dict. T. III. art Pyrrho not. C. p. 732.

n) SVIDAS l. c. GELLIVS L. XI. c. 5.

o) Pyrrh. hyp. L. I. c. 33. Aeneſidemus apud PHOT. Cod. CCXIII.

p) p. 139. conf. VOSSIVS de ſectis p. 110. IONS. de Scr. Hiſt. Phil. L. III. c. 6. p. 235. L. III. c 15. p. 289. PASCH. Introd. in rem lit. mor. vet. p. 717.

Digitized by Google

bonum et malum, illi vero dari in eo probabilitatis gradus, viderique aliquid magis minusue bonum vel malum cenſebant: hi ideo bonum aliquid dicebant, quia ita fert hominum opinio, vnde ad rem ipſam examinandam non attendentes, iudicium ſuſpendebant. III. Academici, praeſertim Carneadis ſequaces aliquam veriſimilitudinem ineſſe rebus non negabant, gradusque quosdam concedebant: Sceptici non item, ſed omnes omnino res ſe perinde habere defendebant, iudicium reſpuentes omne atque a ſenſibus pariter ac ratione veritatem non poſſe apprehendi, contendentes, vt fides proinde nunquam ſit habenda, ſed firmos atque immotos ſine opinione perſiſtere nos oporteat, de nulla re affirmantes, quod magis ſit, quam quod non ſit. IV. Sed et hoc Carneades concedebat, affici nos ab obiectis trahique vel magis vel minus, vt propendeamus in hanc magis, quam illam, ſententiam: Sceptici τὸ πάθος quidem, quo homines reguntur, non reiiciebant, propenſionem tamen vel determinationem tollebant. V. Tandem in vitae vſu probabilitatem ſequebantur Academici; legem, conſuetudinem, motumque naturalem Sceptici. Alia minutiora et ſubtiliora praetermittimus, apud Sextum et Huetium legenda. Etſi vero interceſſiſſe aliquod inter Academiam praeſertim nouam et Pyrrhonis ſcholam *diſcrimen* facile concedi poteſt, id tamen exiguum admodum eſt, et verbis magis, quam re ipſa vtraque ſecta diſſonat; Academicis ad modeſtiae ſpeciem magis compoſitis, ne omnem ſenſum et rationem eiuraſſe viderentur, vt ſupra pluribus expoſitum eſt, et veteres [q] atque recentiores [r] agnouerunt.

Scepticae philoſophiae compendium.

§. XII. Verum vt ſcepticam philoſophandi viam recte cognoſcamus, dabimus breue *hypotypoſeων Pyrrhoniarum*, quas SEXTO EMPIRICO debemus, compendium, potiora incertitudinis et indifferentiae philoſophicae placita enarraturi. Ea vero huc redeunt:

I. Sceptica eſt facultas, quae ſenſibus apparentia et ea, quae mente et intellectu percipiuntur, confert inter ſe atque opponit quolibet modo [s]. Probe in hac definitione attendendum eſt, ad diſtinctionem inter ea, quae ſenſibus apparent, et ea, quae mente et intellectu percipiuntur. Etſi enim φαινόμενα φαινομένοις quoque opponebant Sceptici, incertitudinem tamen τῶν φαινομένων in eo potiſſimum quaerebant, quod τὰ νοούμενα, ſiue ea, quae mente percipiuntur, et ratiocinatione ex apparentibus concluduntur, illis contraria ſint, adeoque ſenſuum imagines cum notionibus intellectus non conueniant, ſed aliae videantur. Quod in Eleaticorum ſchola iam obtinuiſſe, *capite huius libri vndecimo* enarrauimus.

II. Poſſunt vero apparentia apparentibus, quaeque mente concipiuntur, his ſimilibus, vel haec illis quolibet modo opponi [t].

III. Finis Scepticae eſt, imperturbatus mentis ſtatus (ἀταραξία) circa ea, quae ad opinationem ſpectant, et in coactis, id eſt iis, quae euitari nequeunt, adfectuum moderatio (μετριοπάθεια) [u]. Expreſſiſſe vita hunc fluctuan-

[q]) ORIG. philoſophum. p. 4. 154. ideo Pyrrhonem Academicis aggregat.
[r]) HVET. l. c. BAYLE l. c. not. A.
[s]) Lib. I. c. 4. ſ. 8.
[t]) ſ. 9.
[u]) c. 5. ſ. 12. c. 12. ſ. 25. ſ. 202. 232. L. III. ſ. 235. adu. Eth. ſ. 111.

ctuantis philoſophiae finem Pyrrhonem, ſupra diximus, et veteres apud LAERTIVM [x] teſtantur. Tanta vero fiducia hunc ſe finem conſequi poſſe ſperabant, vt non ἀφατίαν tantum, ἀταραξίαν atque ἡσυχίαν ſe obtinuiſſe iactarent, ſed Aeneſidemus quoque ſe ἡδονὴν plane percepiſſe, mentisque voluptatem maximam, teſte ARISTOCLE [y] affereret. Id quod non alio ſenſu admitti poteſt, niſi quod ſceptico fortius ſe, et maiori acumine ratiocinari, quam alios homines, ſomnianti ex oppugnatis et euerſis, quod credit, omnium hominum opinionibus et ratiociniis magnum oritur gaudium de tanta intellectus ſui eminentia. Haec vero voluptas ex Scepticorum mente illi tranquillitati et quieto animi ſtatui opponenda non eſt, ſed coniungenda; idem enim vult, quod alio loco SEXTVS dicit, viuere ζῆσαι μεθ᾽ ἡσυχίης, καὶ ἀφροντίστως καὶ ἀκινήτως, cui ἀνάγκην τῶν παθῶν adiiciebant, quod ea ſe coactos pati dicerent. Vnde ἀπάθεια apud LAERTIVM [z], a Scepticis quibusdam pro fine habita, ſenſu nimis preſſo et ſpeciali ſumenda non eſt, ſed ex his explicanda [a].

IV. Principium Scepticae, quo nititur, eſt praecipue hoc: Omni rationi rationem aequalis ponderis et momenti opponi [b]. Protagoram primum fuiſſe, qui hoc dubitandi de omnibus principium in philoſophiam introduxerit, ſupra multis enarrauimus [c], a quo ad Pyrrhonem delatum, vaniſſimae arti fundamentum exhibuit miſerrimum: quo ante Protagoram Zeno quoque Eleates, et poſt eum, qui magnis clamoribus Graeciam replerunt Sophiſtae et Dialectici vſi ſunt.

V. Scepticus decreta nulla ſtatuit, non, quod iis, quibus per phantaſiam cogitur, non afficiatur, iisque aſſentiatur, ſed quod aſſenſum denegat iis, quae dubia et incerta ſunt earum rerum, de quibus in ſcientiis quaeritur et ambigitur [d].

VI. Propria ita ſignificatione ſectam Scepticus non habet, id eſt, inclinationem ad dogmata multa, quae conuenientiam inter ſe et cum iis, quae ſenſibus apparent, habeant, et velit, dogma eſſe ad rem aliquam incertam aſſenſum.

VII. Sin quis dicat ſectam eſſe inſtitutum, quod ſecundum, quod ſenſibus apparet, rationi alicui adhaereat, illa ratione monſtrante, quomodo recte viuere videri poſſimus, et ad aſſenſus retentionem tendente, tum ſectam habere dici poteſt [e]. Ita quidem obiectiones dogmaticorum, quibus inſanire Scepticos dicebant, euitabant: qui, cum opponerent, ita eos nec videre, nec audire, nec ſentire, hoc Sceptici quidem, a ſe aſſeri negabant, ſed rationem eius rei, quae ſenſibus obiicitur, quamque afferebant Dogmatici, contrariis rationibus euertebant, ſibique eam non conſtare dicebant: qua de re videſis, quae monet LAERTIVS [f]. Hinc porro ſequitur:

VIII. Non euertit itaque Scepticus, quae per phantaſiam patientem

 inui-

x) Lib. IX. ſ. 68.
y) Apud EVSEB. praep. L. XIV. c. 18.
z) Lib. IX. ſ. 108.
a) Nempe cuncta abſoluit ἀπραξία.
b) c. 6. ſ. 12.
c) LAERT. L. IX. ſ. 68. MENAG. ad h. l.
d) c. 7. ſ. 13.
e) c. 8. ſ. 16. 17.
f) Lib. IX. ſ. 105.

inuitos nos ad aſſenſionem adducunt, nempe apparentia; ſed id, quod dicitur de re apparente [g].

IX. Criterium Scepticae inſtitutionis eſt id quod ſenſibus apparet, quatenus enim id in perſuaſione et haud voluntaria affectione poſitum eſt, ambigi de eo non poteſt [h]. Loquitur Sextus de criterio practico, non de theoretico, quod negabant Sceptici.

X. Apparentibus igitur acquieſcendo, ea quae ad vitam communem pertinent, obſeruantes viuimus. Quadruplex vero horum obſeruatio eſt, partim enim in naturali inſtructione verſatur, partim in impulſu et coactu paſſionum, partim in conſtitutione legum et conſuetudinum, partim in traditione artium [i].

XI. Qui opinatur, ſtatuitque, aliquid natura bonum vel malum eſſe, turbatur ſemper; quamdiu enim non adſunt ea, quae bona eſſe videntur, et ab iis quae natura mala ſunt, putat ſe torqueri, et perſequitur bona, vt ea quidem iudicat. Iam vero vbi ea acquiſiuit, in plures perturbationes incidit, tum quod praeter rationem agit, et immodice ſe effert, et quoniam mutationem timet, totus in hoc eſt, ne amittat ea, quae videntur ipſi bona [k].

XII. Sperare itaque poteſt Scepticus, ſe imperturbatum *mentis ſtatum* adepturum, diſparitatem eorum, quae ſenſu percipiuntur, et eorum, quae intellectu, diiudicando, cumque id non efficere poteſt, aſſenſum retinendo. Ad hanc vero retentionem peruenit per mutuam rerum inter ſe oppoſitionem [l].

XIII. Sunt vero, iuxta Scepticos, modi numero decem, ſiue loci communes, quibus aſſenſio retinenda colligi videtur [m].

XIV. Primus modus eſt, ſecundum quem pro differentia animalium, non eaedem ab iisdem obiiciuntur imagines ſiue phantaſiae. Hoc autem colligitur, et ex diuerſis generationibus, et ex differentia, quae eſt in corporum conſtitutionibus [n].

XV. Secundus modus eſt, qui eſt ab hominum diuerſitate; qui et animo et corpore differunt, et corpore quidem forma et temperaturis propriis: animo variis opinionibus [o].

XVI. Tertius modus eſt a ſenſuum diuerſitate: differre enim ſenſus manifeſtum eſt, ſuaue v. g. naribus eſt balſamum, linguae graue [p].

XVII. Quartus modus a circumſtantiis ducitur, quo nomine intelliguntur habitus ſiue diſpoſitiones ac conditiones diuerſae: quae animaduertuntur, prout ſecundum naturam quis aut praeter naturam, in vigilia aut ſomno, in aetate diuerſa conſtitutus etc. aliquid ſentit, in motu aut quiete,

g) SEXT. l. c. ſ. 17. h) c. 11. ſ. 22.
i) ſ. 23. 24. k) c. 12. ſ. 26. 27.
l) c. 13. ſ. 31.
m) Doctrina de decem tropis locisque retinendi aſſenſus, in Scepticorum libris vtramque fere fecit paginam, vnde Pyrrhonis τρόπους vocat PLVTARCHVS peculiari libello, apud LAMPRIAM. Eos habes etiam apud LAERT. L. IX. ſ. 79 ſeqq. quos praeter Plutarchum Aeneſidemus et Fauorinus ſcriptis illuſtrarunt. vid. LAERT. L. IX. ſ. 106. MENAG. ad ſ. 79. GELLIVS L. XI. c. 5. ex recentioribus illuſtrant LE VAYER et HVETIVS ll. cc.
n) ib. ſ. 40. LAERT. l. c. ſ. 79. vtitur hic imprimis exemplis generationis aequiuocae, quam tanquam certam ſupponit.
o) ibid. ſ. 79. p) ſ. 92 ſeqq.

Digitized by Google

quiete, in odio aut amore, in inedia aut ſaturitate, in eo ſi ebrii ſimus aut poti: item in praediſpoſitionibus, in confidentia aut metu, in moerore aut gaudio [q].

XVIII. Quintus modus eſt, ex poſitionibus et interuallis et locis: nam ex vnoquoque horum eaedem res diuerſae apparent [r].

XIX. Sextus modus eſt ex admiſtionibus, ex quo inferimus, quum nullum ſubiectum ſub ſenſus noſtros ipſum per ſe cadat, ſed cum aliquo; qualis quidem ſit permiſtio et ex externo, et ex eo, quocum cernitur, poſſe nos fortaſſe dicere: quale autem ſit externum ſubiectum pure et ſincere, nequaquam dicere poſſe [s].

XX. Septimus modus eſt ex quantitatibus et conſtitutionibus ſubiectorum, quo nomine omnes compoſitiones veniunt, quae ita differunt et variantur, vt manifeſtum ſit, cogi nos ad retinendum de natura rerum aſſenſum [t].

XXI. Octauus modus eſt, ex relatione ad aliquid, ſecundum quem colligimus, nos, cum omnia ſint ad aliquid, de hoc, quaenam ſint per ſe et ſecundum naturam ſuam, retenturos aſſenſum [u].

XXII. Nonus modus eſt ex crebro aut raro contingentibus, dum ita res variare videntur, prout crebro aut raro videntur et obſeruantur [x].

XXIII. Decimus modus eſt moralium, oriturque ex inſtitutis et conſuetudinibus, ac legibus, fabuloſisque perſuaſionibus et dogmaticis opinionibus, quae omnia ſibi inuicem opponi indeque cauſae aſſenſus retinendi colligi poſſunt [y].

XXIV. Modis his Sceptici aetate poſteriores [z] addidere quinque alios aſſenſionis retinendae locos: 1. A diffidentia, qua comperimus de re propoſita diſcrepantiam indiiudicatam et in vita et apud philoſophos fuiſſe. 2. Qui in infinitum delabitur, ſemper nouam in infinitum rationis allatae confirmationem poſtulans. 3. A relatione ad aliquid, vbi quoad ipſum quidem diiudicans, atque ad ea, quae ſimul in contemplationem veniunt, tale aut tale apparet ſubiectum, quale autem ſit natura, de eo aſſenſum retinemus. 4. Ex ſuppoſitione aliqua, ſiue hypotheticum, quum dogmatici videntes ſe in infinitum reiici, principii loco ponunt aliquid, quod non adſtruunt, ſed nude et ſine demonſtratione, per conceſſionem ſibi ſumere volunt. 5. Dialelum, ſiue alternatorium modum, cum id, quo rem, de qua quaeritur, confirmare debemus, ipſum ab ea, vt mutuo confirmetur, indiget; et tum quod neutrum ad alterum adſtruendum poſſimus accipere, de vtroque aſſenſum retinemus.

XXV.

q) ſ. 100 ſeqq.

r) ſ. 118 ſeqq.

s) ſ. 124 ſeqq. Exemplo eſſe poſſunt ictero laborantes.

t) ſ. 129 ſeqq. Medicaminum compoſitionibus hanc viam Sceptici illuſtrant.

u) ſ. 135 ſeqq. Solidiori tractatione quam Sextus habet, hanc rerum relationem et exorta inde animi iudicia explicat LOCKIVS de intell. hum. L. II. c. 25. §. 7. p. m. 387 ſeqq.

x) ſ. 141. Exemplo eſſe poteſt cometa; terribilis, quia raro videtur.

y) ſ. 145.

z) Diſcipulos Aeneſidemi intelligit, vid. c. 15. ſ. 164 ſeqq.

XXV. Dogmaticorum aetiologiae octo refelli poſſunt modis[a]: 1. Quando cauſae aſſignatae genus in rebus non euidentibus verſatur, nec habet confeſſam ex euidentibus approbationem. 2. Quo ſaepe fit, vt quum magna ſit in varias partes inclinandi occaſio, adeo vt multis modis poſſit ratio rei, de qua quaeritur, afferri, vno tantum modo nonnulli rationem afferunt Dogmatici. 3. Quum eorum, quae ordinate fiunt, rationes reddunt, quae nullum ordinem oſtendunt. 4. Quando accipiunt apparentia, vt fiunt, putantque, ſe etiam non apparentia, qua ratione fiant, comprehendiſſe: quum ea, quae non apparent, eodem fortaſſe modo efficiantur, quo apparentia, fortaſſe vero non eodem, ſed peculiari quodam modo. 5. Quatenus vniuerſi propemodum, prout ipſi elementa ſupponunt, non autem ſecundum communes et confeſſas rationes, cauſam reddunt. 6. Quatenus ſaepenumero quae ſuis ſuppoſitionibus expediri poſſunt, arripiunt, at quae illis repugnant, quamuis aeque ſint probabilia, praetermittunt. 7. Quum ſaepe reddunt rationes, quae non modo rebus apparentibus, ſed etiam propriis ipſorum ſuppoſitionibus repugnant. 8. Quando ſaepe contingit, vt quum aeque dubia ſint, quae apparere videntur, atque ea, de quibus quaeſtio eſt, ſententiam ſuam de dubiis ex *aeque dubiis* adſtruunt. Ita Aeneſidemus, qui licet more Scepticorum in eo peccet, quod omnes omnium philoſophorum rationes ad eiusmodi paralogiſmos reuocari poſſe ſtatuit, pulchre tamen, quam miſera ars ratiocinandi inter Graecanicos philoſophos fuerit, oſtendit. Exemplis octo hos modos illuſtrat FABRICIVS[b].

XXVI. Rationem afferre, quae conſentiat cum omnibus philoſophiae ſectis et cum conſideratione rei atque ſenſui apparentibus forte impoſſibile, nam et ſenſui apparentia et obſcura omnia controuerſa[c]. Valde vel fallitur vel fallit Sextus hac aſſertione. Si enim Dogmaticos intelligit omnes, certum eſt, dari communia quaedam axiomata ab omnibus, qui affirmant aliquid, philoſophis admiſſa et in ſe clariſſima, nec inter eos vnquam controuerſa, e. g. Impoſſibile, eſſe aliquid ſimul et non eſſe; ex nihilo nihil fieri, hisque ſimilia. Quod ſi Scepticos, vti videtur, intelligit, communibus etiam notionibus bellum indicentes, a ſua parte dum auctoritatem petit, vitioſum committit circulum. Qua tamen ratione Sceptici plerumque rationes ſolebant ſubducere.

XXVII. Sequitur ex his, non abſtinere tantum Scepticum ab omni aſſenſu definiendo, ſed etiam a vocibus phraſibusque, quae eiusmodi aſſenſum, vel poſitiuam quandam ſententiam innuunt. Hinc voces eius ſunt: nihil definiendum; nihilo magis hoc vel illud, fortaſſe et non fortaſſe, licet et non licet, fieri poteſt et non fieri poteſt, aſſenſum cohibeo; omnia ſunt incomprehenſibilia, non concipio, non comprehendo, &c. Immo, eſſe, idem eſt, ac videri[d].

XXVIII.

a) c. 17. ſ. 180 ſeqq. Saepiſſime ita in ratiocinandi artem impegiſſe dogmaticos veteres, hiſtoria teſtatur.

b) Ad h. l.

c) ſ. 185.

d) c. 19. 20. 21. 22.

Digitized by Google

XXVIII. Ita vero Scepticus nihil definit, vt aſſerat, quaecunque examinauerit ex illis, quae dogmaticorum quaeſtionibus agitantur, talia ſibi eſſe videri, vt nihil eorum magis aut minus fide dignum exiſtimet, quam contrarium [e].

XXIX. Eandem rationem ſequitur, cum dicit, omnia eſſe incomprehenſibilia; adeo vt hoc idem valeat, ac ſi ita loqueretur: omnia, quaecunque percurri ex iis incertis, quae dogmaticorum quaeſtionibus agitantur, mihi videntur incomprehenſibilia [f]. Ita a rebus ipſis ad ratiocinandi modum a Dogmaticis adhibitum Sceptici incertitudinem transferebant, inuidiam dogmatis ab Arceſilao defenſi, res omnes in ſe eſſe incomprehenſibiles, declinantes, telumque euitantes, quod in Arceſilaum, teſte Cicerone [g], torquebant Dogmatici: A phantaſia itaque res, quales illi offeruntur, comprehendi non negabant, ſed aſſentiri ſe iis non poſſe, quae a comprehenſiua phantaſia offeruntur, contendebant.

XXX. Differt itaque Sceptica diſciplina ab omnibus aliis, quae cognationem cum ea habere videntur, e. g. ab Heracliti, Democriti, Cyrenaica, Protagorae et Academica philoſophia, itemque a ſecta medicorum Empirica. Prolixe et non ſine multa veteris philoſophiae eruditione in hoc argumento demonſtrando verſatur Sextus [h], dignus, qui ab hiſtoriae philoſophicae accurate gnaro ipſe legatur. Nam in his omnibus erat aliquid affine Scepticis, ſed qui tamen ab illis varie diſſidebant. Heraclitus enim, dum contraria circa idem eſſe pronuntiabat, frigidam ſuffundebat Scepticis, quos viam Heraclito parare, Aeneſidemus dixit: in eo tamen ab illo diuerſi, quod ne hoc quidem dogmatice aſſerebant, ſed videri ſibi, forteque ſic eſſe pronuntiabant. Democriti qualitates ex atomorum ſitu et modificatione non in obiectis ſed ſenſibus exiſtentes huc quoque viam ſtruere, ex ſupra dictis notum; ille tamen atomos et vacuum dogmatice ponebat. Cyrenaicos criterium in ſenſu et paſſione ſola poſuiſſe, cetera comprehendi non poſſe aſſeruiſſe, ſuo loco docuimus; ſed hi quoque et modo et fine a Scepticis differebant. Nec certiora Protagoras dedit, cui omnium rerum menſura ſiue criterium homo eſt, vt capite vndecimo dictum; dogmatico tamen principio nixus, omnia fluere, nec aliter exiſtere, quam vt ſunt entia hominis animum afficientia, quae in momenta mutantur: quo ipſe a Pyrrhoniis diſcedit. Methodicam vero medicorum ſectam propinquiorem Scepticae eſſe Empirica, ipſe, qui huic adhaeſit, Sextus demonſtrat.

XXXI. Non datur criterium veri aut falſi theoreticum, licet Scepticus admittat practicum: alio enim iterum opus habet criterio, vnde eius veritas diiudicetur, et ſic in infinitum, quod abſurdum eſt, et vitioſe concludit [i].

XXXII.

e) ib. f) c, 25. g) In Lucullo c. 6. 18. conferenda quae c. VI. Sect. II. de Academicis diximus.

h) c. 29 ſeqq. i) Lib. II. c. 4. ſ. 18 ſeqq.

XXXII. Non poteſt intelligi comprehendiue criterium a quo, ſiue homo, qui iudicat. Rationem SEXTUS[k] affert, quod diſſentiant Dogmatici, quid homo ſit. Socrates enim apud PLATONEM[l] faſſus eſt, neſcire ſe, vtrum ſit homo an aliud quidpiam? Democritus dixit, hominem eſſe, quod omnes ſcimus: Epicurus hominem eſſe aſſeruit tali forma praeditum atque animatum, qualem videndo anticipatione nouimus, vt habet LAERTIUS[u]. Stoici cum Peripateticis hominem dixerè animal rationale. Plurima habet, quae his definitionibus opponat Sextus, ſed more diſputandi ſophiſtico vſus; peruertit enim mentem philoſophorum, e. g. Democriti, qui non quamuis ideam rei alicuius hominem eſſe dixit, ſed hominis notionem ex intima conſcientia notam eſſe aſſeruit.

XXXIII. Nec intelligi poteſt, ſecundum cuius hominis ſententiam pronuntiandum ſit. Cum enim magna hominum ſit diuerſitas, non poſſunt inter ſe conſentire Dogmatici, cuius hominis ſententia ſequenda ſit: e. g. Epicurei, an Cyrenaici, an Stoici? &c.[m].

XXXIV. Nec aliter circa criterium per quod videtur, ſiue ſenſum et intellectum; homo vero nec per ſolum ſenſum iudicare poteſt, nec per ſolum intellectum, nec per vtrumque ſimul, ad quorum vnum omnes Dogmaticorum opiniones de criterio per quod redeunt[n].

XXXV. Par quoque ratio eſt criterii ſecundum quod, quod ſtricto ſenſu criterium dicitur; phantaſia enim intelligi non poteſt, quam quidem Stoici dicunt, eſſe impreſſionem in principatu mentis (ἡγεμονικῷ). Impreſſio vero eiusmodi in mente, ceu ſigilli fieri non poteſt, cum priores impreſſiones poſterioribus delerentur. Quin etiam ſi poſſet intelligi phantaſia, nihilominus incomprehenſibilis eſſet, cum ſit paſſio principatus mentis, quae comprehendi non poteſt, vti nec ipſa mens. Nec per ſe ipſam applicat ſe ad externa, et imagines concipit, vt aiunt, ſed per ſenſus: at vero ſenſus externa quidem ſubiecta non comprehendunt, ſed ſolas forte paſſiones ſuas[o].

XXXVI. Quod ſi etiam concedamus per ſuppoſitionem, aliquod eſſe veritatis criterium, inutile tamen et vanum comperitur eſſe, cum ex iis, quae Dogmatici dicunt, doceri queat, non exiſtere veritatem, nec poſſe ſubſiſtere verum, quod a veritate ſubſtantia, conſtitutione, potentia differt. Verum enim incorporeum eſt, veritas corpus[p]. Pungi hoc argumento Stoicos, ex horum logica apertum eſt, quos verum ex vero per circulum probare Sceptici contendebant.

XXXVII. Non habet res obſcura ſignum, ex quo demonſtrari poteſt, rem obſcuram hoc magis eſſe quam illud[q]. Etiam hoc Stoicis oppoſitum eſt, qui ſignum in commonefactorium et indicatorium diſtinguebant. Com-

k) c. V. ſ. 72.
l) In Theaet. T. II. p. 157.
u) Lib. X. ſ. 33.
m) ſ. 37.
n) c. 6. ſ. 48 ſeqq.
o) c. 7. ſ. 70. ſeqq.
p) c. 8. 9. ſ. 80 ſeqq.
q) c. 10. ſ. 97.

Digitized by Google

Commonefactorium, quod et ſenſibile vocabant, vt habet LAERTIVS[r], eſt, quod vna cum re ſignata oblatum evidenter obſeruatumque, ſimul atque ſub ſenſus noſtros ceciderit, illa interim obſcura exiſtente, ducit nos ad recordationem eius, quod vna cum eo obſeruatum fuit, et nunc euidenter ſub ſenſus non cadit, vt videre eſt in fumo et igne. Indicatorium autem ſignum eſt, quod non obſeruatum vna cum ſigno euidenter, ſed ex propria natura et conſtitutione ſignificat id, cuius eſt ſignum, quemadmodum corporis motus ſunt ſigna animae [s]. Priori Pyrrhonii non contradicebant, ſed poſteriori, nempe demonſtratiuo, cum admonitorium ex eorum hypotheſi fidem in vita communi obtineat: illud vero a dogmaticis confictum iis videatur.

XXXVIII. Sed nec connexi ratio atque veritas comprehendi poteſt, cum conſequentia conſequentis ad antecedens vitioſo mutuo probandi vnum per alterum modo nitatur. Nam vt diiudicatio connexi demonſtretur, concluſio ſumtiones demonſtrationis ſequitur; vt viciſſim hoc credatur, oportet connexum et conſequentiam demonſtratam eſſe [t]. Vrget hoc Sextus aduerſus logicam Stoicorum hypotheticis potiſſimum ratiociniis vtentium, et quidem iiſdem prorſus armis, cum ſignum indicatorium, quod ſupra negauerat, forma ratiocinii hypothetici ſit, vnde in ipſam ratiocinationis formam inſurgit, adeo vt et neget comprehendi poſſe, quid antecedens ſit, quid conſequens in enuntiatione.

XXXIX. Manifeſtum ex his eſt, ne demonſtrationem quidem rem eſſe de qua conſtet. Nam nec partes ratiocinii ſimul coexiſtunt, et ita nec ipſa demonſtratio ex iſtis compoſita; nec argumentum colligendi vim habens, quale ſit, comprehendi poteſt, cum conſequentia connexi quid ſit, controuerſum ſit. Sed et argumentationes indemonſtrabiles ad colligendum ineptae ſunt, ineſt enim iis ſuperfluitas, cum in iis nimia ſit et ſuperflua propoſitionum vna [u]. Etiam hoc Stoicorum dialecticae oppoſitum eſt, qui plura argumentorum ἀναποδείκτων genera conſtituere, quae ad quinque Chryſippus reduxit. Ea ἀσύνακτα eſſe, nec cogere ad colligendum, Sextus operoſe contendit, obiecto τῆς παρολκῆς vitio [x].

XL. Eadem, vt ex allatis conſtat, ſyllogiſmorum ſimplicium ratio eſt, quia propoſitiones vniuerſales ex ſingularibus per inductionem confirmantur, particularium veritas ex vniuerſalibus vitioſo probandi genere per circulum demonſtratur [y]. Satis in his produnt Sceptici, nec ſibi nec quos aggrediuntur, Stoicis veram ratiociniorum intellectus humani naturum fuiſſe notam, quam hae obiectiones non tangunt. Ipſa enim ratiocinationis forma non inductione, ſiue propoſitionis vniuerſalis veritate nititur, ſed relatione idearum obſcurarum in quaeſtione ratiocinio demonſtranda occurrentium, ad ideam tertiam ſiue mediam, quae inductione colligitur.

r) LAERT. L. IX. ſ. 91.
s) Plura de hac logicae Stoicae parte ipſe SEXTVS c. 11. ſ. 104 ſeqq.
t) ſ. 113 ſeqq.
u) c. 12. ſ. 134. c. 13. ſ. 149 ſeqq.
x) Conf. FABRIC. ad h. l.
y) c. 14. ſ. 193.

ligitur. Verum hoc omnis dialecticae Graecanicae vitium fuit, vt ratiocinia ex ſermonis magis, quo proferuntur ordine, quam intellectus ratiocinantis operatione diiudicarent, quod non potuit non tam inſulſas parere obiectiones.

XLI. Imo nec inductio poſſibilis eſt, quod ad eam requiritur, vt omnia ſingularia percurrantur, nullo prorſus praetermiſſo, id quod impoſſibile eſt, cum infinita ſint ſingularia nulliſque circumſcripta terminis [z]. In pleriſque hoc inductionibus accidere, vt vltra probabilitatem non valeant, recentiores logici non negant [a]. Sunt tamen ſingularia quaedam numero pauca, quae facile percurri poſſunt. Quin et inductio certa fit, quae a priori ex natura rei eius neceſſitatem demonſtrat, licet a poſteriori impoſſibile ſit, omnia percurrere ſingularia. E. g. Homines ratione gaudere, ex eorum natura manifeſtum eſt, licet omnes omnino homines, ſigillatim percurrere ſit impoſſibile. Verum talia non curant Sceptici, contenti, attuliſſe ſe obiectionem quandam, qua oſtendi queat, etiam apertiſſimas veritates dubiis eſſe ſubiectas. Recte itaque Scepticam Graecorum rationis humanae hoſtem dixeris.

XLII. Porro nec definitiones vſum habent: qui enim *definit*, *non* comprehendit ex definitione, id quod definitur, ſed rei iam comprehenſae appoſuit definitionem; et ſi omnia definire velimus, omnino nihil definiemus, eo quod in infinitum prolabemur: ſin dicamus, aliqua etiam ſine definitione comprehendi poſſe, concedimus definitiones non eſſe neceſſarias [b]. Iucundo et ridiculo exemplo hoc illuſtrat SEXTVS [c], quod ineptis etiam quibusdam recentiorum temporum hominibus debebat opponi.

XLIII. Immo hoc quoque nomine definitiones inutiles ſunt, cum definitionum prius veritas probanda ſit, quod infinitas gignit controuerſias [d].

XLIV. Genus et ſpecies aut notionibus mentis accenſentur, aut propriam ſubſiſtentiam habent. Si prius eſt, eadem incertitudine laborant, qua mens et phantaſia; ſin hoc, non poſſunt ſpecies generibus comprehendi, quia propriam ita ſubſiſtentiam non haberent; ſi vero non comprehenduntur, deſunt eſſe genera et ſpecies. Prius Stoicis, poſterius Platonicis oppoſitum eſt, quos fuſe hoc loco SEXTVS [e] oppugnat, iisque ἀνεπικρίτυς διαφωνίας, *controuerſias nunquam diiudicatas* obiicit: quis enim huic Platonicae Veneris pullo ſe non oppoſuit Graecus philoſophus?

XLV. Quotquot quidem ſophiſmata proprie a dialectica poſſe videntur refelli, horum ſolutio inutilis eſt; quorum autem ſolutio eſt vtilis, haec nequaquam dialecticus ſoluere poteſt, ſed ii, qui in vnaquaque arte rerum cognitionem, verſando in iis, adepti ſunt: multa quoque nugae ſunt, quibus alioquin ſatis ſit, euidentiam rei opponere, non minorem, quam eorum demonſtrationes, vim habentem [f].

XLVI.

z) c. 14. ſ. 204.
a) CROVSAZ Log. P. III. c. 9. §. 12. p. 1284.
b) c. 16 ſ. 205.
c) ſ. 211.
d) ſ. 212.
e) c. 20. ſ. 219 ſeqq.
f) c. 22. ſ. 236 ſeqq. Exemplum Herophili Diodorum Cronum ſophiſmate motum negantem vexantis hic affert Sextus.

Digitized by Google

XLVI. Par ratio eſt amphiboliarum; eas enim, quas diſtinguere operae pretium eſt, diſtinguent, qui in vnaquaque arte exercitati ſunt; at Dialecticus minime, cuius diſtinctiones in vita inutiles ſunt [g].

XLVII. Cum in rationali philoſophia nihil certi inueniat Scepticus, multo magis naturalis et moralis ei philoſophiae pars ſuſpecta eſt.

XLVIII. Sceptici vitam communem ſequentes dicunt, Deos eſſe, eosque colunt, et prouidentiam iis tribuunt; ſed aduerſus Dogmaticorum temeritatem etiam hac in re diſputant [h].

XLIX. Quum ex Dogmaticis alii dicant Deum eſſe corpus, alii incorporeum; et alii quidem humana forma praeditum, alii minime, et alii in loco eſſe, alii non eſſe, et illorum alii intra mundum alii extra mundum collocent, quomodo poterimus Deum intellectu percipere, ſi neque ſubſtantiam eius habeamus, de qua conſtet, neque formam, neque locum in quo ſit [i]? Prolixe haec alibi quoque vrget SEXTVS [k], et ex diſſidiis theologiae Graecanicae incertitudinem notitiae Dei ſatis infelici colligit ſophiſmate, quo a diuerſis de Dei natura opinionibus philoſophorum ad incertitudinem exiſtentiae eius miſere, vt ſolent Sceptici, ratiocinationem transfert.

L. Nec probant recte Dogmatici Deum: aut enim hoc fit per manifeſtum, aut per obſcurum; prius abſurdum eſt, nam cum eo quod demonſtrat, ſimul iam comprehenditur, nec demonſtrari demum debet; poſterius impoſſibile, quia in infinitum ſemper relabetur demonſtratio obſcuri [l]. Miſere iterum ſophiſmate inepto ludere Scepticos, ex eo manifeſtum eſt, quod non omnia, quae virtualiter in propoſitione vera latent, demonſtratione opus habeant, vel non demonſtratione formali queant illuſtrari, quod fundamentum omnis notitiae eſt, omnisque demonſtrationis.

LI. Nec Deus ex prouidentia poteſt cognoſci vel demonſtrari, ſi enim omnibus prouideret Deus, non eſſet vitioſitas malumue vllum in mundo [m]. Prius (κακία) malum morale, poſterius (κακὸν) malum phyſicum innuere videtur ſecundum Sextum. Vtrumque prouidentiae diuinae fruſtra obiicitur, κακία enim a Deo non eſt, ſed ab homine libertatis abuſu contrahitur; κακον tale non eſt, ſed in relatione ad vniuerſi harmoniam ſuum recte locum tuetur, et ad ſalutem et pulchritudinem facit vniuerſi. Sed haec huius loci non ſunt, alibi prolixius quaerenda [n].

LII. Quod ſi nulli prouidet Deus, neque extat vllum eius opus, neque vllus effectus, non poteſt quiſquam dicere, vnde comprehendat, Deum eſſe, quum nec ex ſe ipſo appareat, nec per vllos effectus comprehendatur; et illi, qui eum prouidere omnibus dicunt, malorum Deum auctorem faciant, qui quibusdam tantum prouidere aſſerunt, vel inuidum Deum ſtatuunt, vel imbecilles ei vires eſſe dicunt [o]. Ex his theſibus, quas fuſe,

 nec

g) c. 22. ſ. 256 ſeqq.
h) Lib. III. c. 1. ſ. 2 ſeqq.
i) ſ. 3.
k) Adu. Phyſ. L. I.
l) Lib. III. c. 1. ſ. 7.
m) ſ. 9.
n) Conf. quos nominat FABRICIVS Syllab. Script. de V. R. C. c. XV. p. 378 ſeqq.
o) ſ. 11.

nec ſine magna veteris philoſophiae peritia, exponit tueturque Sextus *aduerſus phyſicos libro primo*, decidenda quaeſtio, de atheiſmo Scepticis imputando. Diſſentire enim ſcriptores, et vel abſoluere hos homines vel accuſare deteſtandae impietatis, ex eorum colligi poteſt catalogo, quos nominat doctiſſimus Reimmannus [p]. Qua de re, vt accurate Lector iudicet, ſequentia potiſſimum probe tenenda et expendenda ſunt. Et I. quidem Scepticos in communi vita non Deos tantum fateri, ſed et colere et prouidentiam aſſerere, diſertis Sexti verbis docuimus. Qui alibi [q] tanta fiducia his innititur, vt contendat: ſtabiliorem ac conſtantiorem inueniri Scepticum, quam eos, qui aliter philoſophantur; ſiquidem profiteatur Deos congruenter patriis moribus et legibus, et faciat quicquid pertinet ad eos pie colendos; quod autem ad philoſophicam pertinet quaeſtionem, nihil agat temere ac praecipitanter. II. Sed et hoc mordicitus tenent Sceptici, ſtulte obiici, legislatores et duces communem de Diis notionem confinxiſſe, aſſeruntque pro indubitato, omnes homines communem et anticipatam de Deo notionem habere, ſecundum quam eſt quoddam beatum animal, et ab interitu alienum et in felicitate perfectum, et in quod nullum cadere poteſt malum, eſſeque a ratione alienum, omnes forte fortuna in easdem incidere Dei proprietates, non autem ad hoc moueri naturaliter etc. de quibus omnibus late et erudite quidem diſſerit Sextus [r], dignus omnino, qui de grauiſſimo argumento totus legatur. Sic et III. ex iis quae porro Scepticus hic adiicit manifeſtiſſimum eſt, fortiſſime oppugnare Pyrrhonios argumenta, et eludere tela, quae aduerſus Numinis exiſtentiam hoſtes eiaculantur. Verum IV. et hoc ex diſſertationibus Sexti phyſicis clariſſimum eſt, referre Scepticos quaeſtionem, an Deus ſit, et quid is ſit? inter eas, de quibus certi ſtatui queat nihil, poſſintque in contrarias partes argumenta proferri atque diſceptari. Quem in finem V. eadem induſtria rationes, quae pro aſſerenda Dei exiſtentia afferri ſolent, conuellere ſatagunt, et VI. a diſſenſu Dogmaticorum circa definitionem Dei ad ſuſpendendum circa eius exiſtentiam aſſenſum more ſuo interdum non ſine ſale argumentantur, et, vt VII. ſuam, ſi modo vlla apud Pyrrhonios datur, ſententiam de Deo explicent, doctrinam de Deo inter ea referunt, quae eſſe forte poſſunt, de quibus tamen non Dogmatici tantum nihil, quo niti animus queat, ſtatuunt, ſed et Scepticus non habet, quod pro parte affirmante ſtatuat, definiatue, vt ex iis luculenter pateſcit, quae fuſe docteque de hoc argumento Sextus diſſerit. Quae ſi iuſto inter ſe comparentur calculo, eam tandem non ineptis rationibus roborant ſententiam, non eſſe quidem Scepticos atheos formaliter, quod aiunt, tales, qui nec hoc quidem definiunt: non eſſe Deos; nec eſſe eos atheos practicos, qui ex naturali inſtinctu et regionis religione Deos colunt: ſed nec valde pios eſſe Pyrrhonios, et admodum iniquos in diuinum Numen, qui non tantum ineptis

Sceptici an athei?

p) Hiſt. ath. c. XXXI. §. 1. 2. pag. 217 ſeqq.

q) Adu. phyſ. L. I. ſ. 49. Pyrrh. hyp. L. II. ſ. 13.

r) Adu. phyſ. l. c. ſ. 33.

Digitized by Google

eptis maleque ponderatis ratiunculis dum ſe audaciae et temeritati Dogmaticorum, inſulſe paſſim de Deo praecipientium, opponunt, tantae veritatis fundamenta labefactare audent, ſed et frigidam atheis ſuffundunt, viamque ſternunt ad atheiſmum, valde facilem et apertam. Nec pro Scepticiſmo in doctrina de Deo cauſam agit, quod nonnulli regerunt, tendere philoſophicam dubitationem de Deo, ad certiorem quandam eius cognitionem, reiectis et exutis praeiudiciis. Nam vt taceamus tantae eſſe euidentiae naturalis Dei exiſtentiam, profundiſſime humano animo impreſſam, vt aegre euelli queat, et dubitationem admittat [r]; hancque, ſi qua commendanda ſit, non ad ipſam Dei exiſtentiam eiusque veritatem, ſed ad argumenta, quibus ea contra hoſtes euincitur, pertinere, quorum nihil ad Scepticum referri poteſt: ipſe dubitationis ſcopus, qui, ſi quis mediocriter ſapit, ad confirmandum, non turbandum circa hanc eximiam veritatem, animum comparatus eſt [s], a σκέψει totam eam luculentiſſime diſtinguit, quae ideo dubitat, vt incerta haereat, nihilque definiat, quod turpem ſatis impietatem prodit, ab atheiſmo non nimis remotam. Cumque friuolis argutiunculis Sceptici hac in cauſa vtantur, roborat id quidem dogma nobiliſſimum, inque ruborem hoſtes eius merito dat, quam miſere deſipiant, qui naturalia lumina extinguunt, luculenter prodens; ſimul autem, quam imbecilles in ratiocinandi arte Scepticiſmo vires ſint, exponit, et quam ridiculum ſit, ficulneas ratiunculas ſine robore atque neruo vbique emendicatas eodem veritatis gradu et genere fortiſſimae argumentorum aciei ab ipſis Pyrrhoniis inſtructae opponere, cauto lectori manifeſtat, nobili exemplo, vel ignauiam, accurati examinis impatientem, vel ſtolidum contradicendi ſtudium, vel rationis paupertatem et defectum Pyrrhoniſmum genuiſſe [u]. Alia huc pertinentia dabunt, qui cauſam Dei contra Scepticos perorarunt, ex parte laudati Io. Alb. Fabricio [x].

LIII. Veriſimile eſt, eſſe cauſam; quomodo enim incrementum eſſet, et decrementum, generatio vel corruptio, et generaliter motus et effectus naturales, ſi non eſſet cauſa? &c. eadem tamen veriſimilitudine, cauſam eſſe, negari poteſt: cauſa enim cognoſcitur effectu, effectus autem comprehendi non poteſt, niſi ex cauſa, ſicque mutuus dubitationis modus oſtendit, ambo eſſe huiusmodi, quae imaginari nullo modo poſſimus [y].

LIV. Praeterea, quoniam de exiſtentia cauſae quaeſtio agitatur, etiam cauſam illius cauſae, quam attulerit ad probandum, cauſam eſſe, neceſſe habet proferre, et illius rurſus aliam, et ita vsque in infinitum. Atqui impoſſibile eſt infinitas cauſas oſtendere. Male hoc ratiocinio concludit Sextus [z], impoſſibile eſſe, aſſeueranter pronuntiare, aliquid eſſe alicuius rei cauſam: inuertendum enim argumentum erat, et ex ſerie cauſarum contingentium tandem cauſae alicuius primo-primae et neceſſariae veritas

r) Conf. Reimmann. l. c. p. 217. Morhof. Polyhiſt. T. II. L. II. c. 9. p. 207.

s) Conf. Thomas. prax. log. c. I. §. 28. ſeqq.

u) Conf. Buddeus de Scepticiſmo morali §. 2. Anal. hiſt. phil. p. 210.

x) l. c. c. XXXIII. p. 486 ſeqq.

y) c. 3. ſ. 17.

z) ſ. 24 ſeqq.

Digitized by Google

ritas colligenda, ſicque rationum ſufficientium, quae cauſae locum obtinent, fundamentum maxime certum verumque demonſtrandum: qua de re lectu digna ſunt, quae magni noſtrae aetatis philoſophi [a] paſſim commentantur; prolixius hic, vbi alia agimus, non excutienda.

LV. Principia materialia pariter incomprehenſibilia eſſe, dicendum eſt. Quum enim de iis infinita ſit inter Dogmaticos controuerſia, ſignumque non ſit, ex quo iudicari queat, quaenam reliquis praeferenda ſit opinio, quum demonſtratio ſemper egeat criterio demonſtrato, criterium autem demonſtratione iudicata; ſequitur inde, comprehendi ea non poſſe. Eleganti hic compendio SEXTVS [b] praecipuorum philoſophorum de principio rerum materiali ſententias enumerat, et qua ratione inter ſe diſſentiant, docte exponit, dignus propterea, qui ipſe inſpiciatur. Caue tamen putes, omnes has opiniones reapſe inter ſe fuiſſe diuerſas, cum ex tota, quam hactenus enucleauimus Graecanicae philoſophiae hiſtoria notum ſit, multas inter ſe non diſſenſiſſe. E. g. Anaximandri infinitum et Anaximenis aërem, Pythagorae, Empedoclis, Hippaſi, Heracliti particulas igneas eodem ex fonte manare, Democritum, et Epicurum idem ſyſtema atomiſticum fuiſſe amplexos, &c.

LVI. Corporis notio incomprehenſibilis eſt. Eius enim partes, ex quibus conſtare dicitur, longitudo, latitudo, profunditas, et reſiſtendi vis inexiſtentia ſunt per ſe, nec ſine corpore poſſunt oſtendi; tota autem ſublatis omnibus ſuis partibus, tolluntur [c].

LVII. Compoſita ex elementis primis per craſin, id eſt temperationem fieri, non poſſunt, quia nec contactio exiſtit, nec temperatio et commiſtio vllo modo. De ea enim cum ſint immenſae inter dogmaticos controuerſiae, quae ſe inuicem refellunt, indiiudicabiles hae lites euincunt quaeſtionem incomprehenſibilem eſſe. Nec poteſt mixtio fieri ſubſtantiarum, aut qualitatum, aut vtrarumque, cum nec ſubſtantiae nec qualitates per ſenſum in mixtis percipiantur &c. [d]

LVIII. Qui dicunt, motum eſſe, euidentia nituntur, qui eum negant, rationibus, quales fuere Eleatici. Sceptici, quantum ad apparentia quidem, motum eſſe exiſtimant, ſed quatenus quis philoſophicam rationem ſequatur, non eſſe. Ideo nihil pronuntiant, ſed expenſis vtriusque partis altercationibus ipſas diſcrepantiae cauſas paris momenti vtrinque eſſe comperientes non magis eſſe motum, quam non eſſe, dicere coguntur, quantum quidem attinet ad ea, quae a Dogmaticis afferuntur [e].

LIX. Motui hoc potiſſimum obſtat argumentum: Si quid mouetur, aut ab ipſo mouetur, aut ab alio; ſed ſi quidem ab alio, id quod dicitur ab altero moueri, aut per nullam cauſam mouebitur, aut per aliquam. At ſine cauſa quidem nihil dicunt fieri: ſin igitur per aliquam cauſam mouetur,

a) Omnium inſtar ſit magnus LEIBNIZIVS princ. phil §. 32 ſeqq. conf. cl. HANSCHIVS ad h. l. theor. XLVIII. p. 161.

b) c. 4. ſ. 30. ſeqq.

c) c. 5. ſ. 38 ſeqq.

d) c. 6. ſ. 56 ſeqq.

e) c. 8. ſ. 64. ſeqq.

Digitized by Google

vetur, cauſa per quam mouetur, motiua eius erit: vnde in infinitum delabitur quaeſtio, cum mouens ſemper egeat mouente alio, adeo vt principii expers reddatur motus, quod abſurdum eſt [f].

LX. Eadem prorſus ratio eſt augmenti, ablationis, diminutionis, translationisque, quae iisdem dubiis premuntur [g].

LXI. Sed nec totum comprehendi poteſt, quod ex additione partium fit. Nihil enim eſſe videtur totum aliud, quam ipſae partes eius, quibus ſublatis totum non remanet, adeoque inanis tantum vox eſt et appellatio ſubſiſtentiam propriam non habens [h].

LXII. Sed ne partes quidem quicquam erunt: ſi enim ſunt partes, aut ipſae ſunt totius partes, aut aliae aliarum partes, aut vnaquaeque ſui ipſius pars. At neque totius, quia nihil eſt aliud praeter partes, et alioqui partes hoc modo eſſent ſui ipſarum partes, quoniam vnaquaeque pars completiua dicitur totius: nec aliae aliarum; quia pars contineri videtur in illo cuius eſt pars, quod eſt abſurdum [i].

LXIII. Quod ſi nec totum datur nec partes, neque additio, neque ablatio, euertitur etiam ſimul generatio et corruptio, quae ſine eiusmodi naturali mutatione fieri non poteſt [k].

LXIV. Quia ſecundum opinionem Dogmaticorum fluida ſemper eſt ſubſtantia, et ſemper ab ea exſpiratur, aliaque viciſſim additur, ſequitur inde, nullum corpus quieſcere, ſiue conſtanti ſtatu manere [l]. Pungit hac obiectione Sextus Heraclitum, Platonem, Stoicos, quibus materiam ſemper fluere et in mutatione verſari dictum, vt ſuo loco monuimus. Adiecit tamen Plato ideas immutabiles, vt ſubiectum haberet certum, cui cetera inhaererent, quod reticuit Sextus.

LXV. Cum locum dicant eſſe interuallum, quod a corpore occupatur, neceſſe eſt, vel dimenſionum vna ſit, vel omnes tres; ſi prius dicant, non aequatur locus illi, cui eſt locus; ſin omnes tres eſſe dicantur, ipſum corpus erit ſui ipſius locus, idemque quod continet et continetur, quod abſurdum eſt, cuius cum euidentia contrarium ſuadeat, aequum eſt, vt aſſenſum retineamus [m].

LXVI. Nec dicere poſſunt Dogmatici, quid ſit vacuum, locus, ſpatium; praeſertim ſi locus et vacuum diſtinguantur. Quia enim dimenſiones habeat ſpatium neceſſe eſt, ſequeretur corpus eſſe ſui ipſius ſpatium. Multa hic vrget Sextus, vt Dogmaticos confundat, argumenti genere difficillimo vſus, quod circa naturam loci, vacui, ſpatiique verſatur, quod innumeris difficultatibus premi, omnis aetatis et generis philoſophorum ea de re controuerſiae teſtantur, notaque ſunt, nec hic memoranda, quae recentiori aetate magna ſubtilitate diſputarunt Gaſſendi, Carteſii, Newtoni, Leibnizii aſſeclae, quaeque ad Scepticiſmi fundamenta roboranda ex hac ipſa re

f) ibid.
g) c. 9. 10. ſ. 82 ſeqq.
h) c. 12. ſ. 98 ſeqq.
i) ibid.
k) c. 14. ſ. 109.
l) c. 15. ſ. 115 ſeqq.
m) c. 16. ſ. 125 ſeqq.

Digitized by Google

re copioſe attulit P. Bayle[n]. Id quod mirandum non eſt, cogitantibus anguſtiam humani intellectus in regionibus metaphyſicis. Eleganter, et ſobrie magis, quam Sextus, vel Baelius, circa hanc rem philoſophatur Io. Lockivs[o].

LXVII. Quantum ad ea, quae apparent, videtur aliquid eſſe tempus, quantum vero ad ea, quae de ipſo dicuntur, ſubſiſtentiam habere non videtur, cum de eo Dogmatici diſcrepent, et tam incerti ſint, vt opiniones ſuas mutuo euertant, nec comprehendi queat, quae ſint opiniones verae, quae falſae[p].

LXVIII. Quia non ſine motu aut etiam quiete tempus ſubſiſtere dicitur, euerſo motu pariter ac quiete ſublata tollitur et tempus[q].

LXIX. Praeterea tempus non poteſt eſſe tripartitum, et aliud eſſe praeteritum, aliud praeſens, aliud futurum. Praeteritum enim et futurum non ſunt, immo ne praeſens quidem, quoniam propter velocem fluxum eorum, quae ſunt in mundo, praeſens in praeteritum ita mutari dicitur, vt intellectu percipi non poſſit[r].

LXX. Conſuetudinem quidem ſequentes Sceptici, et citra vllum dogma numerare ſe dicunt, et numerum aliquid eſſe, audiunt, ſed quid numerus ſit, ſe comprehendere negant, quod ipſi quoque Dogmatici ignorant. Pythagoreos hoc capite praecipue Sextvs[s] petit, quos ex idea numeri abſtracta et metaphyſica abſurdi conuincere contendit, ſophiſmate, more ſuo, vſus. Illi enim numerum phyſicum intelligebant, et principia rerum immutabilia.

LXXI. Dogmaticorum de bono doctrina, ad moralem philoſophiae partem transgreſſos docet, non quid bonum ſit in ſe, ſed, bonum ſtatuendo, ſiue quod per ſe appetendum eſt, ſiue quod vtilitatem praebet, ſiue quod felicitatem adiuuat, ea tantum enarrat, quae bono accidunt, quae ſi communia ſunt, non accurate deſignant bonum, ſin ſoli bono accidunt, non poſſumus ex his notionem boni aſſequi. Id quod ipſi Dogmatici produnt, qui felicitatis effectiuum omnes quidem fortaſſe concedunt, de eo vero, cui haec accidunt, pertinaciter inter ſe digladiantur[t].

LXXII. Nullum eorum, quae bona dicuntur, omnes mouere eodem modo, vel ex ipſa Dogmaticorum doctrina manifeſtum eſt, qui varias bonorum claſſes recenſent[u]. Quod vero non omnes pariter mouet, tanquam bonum, illud vere bonum natura ſua non eſt, quae eſt, mouere ad appetendum, vt ignis natura eſt calefacere, niuis frigeſacere, &c[x].

LXXIII. Quia neque expetitio illius, quod bonum eſt, per ſe bona eſt, alioquin non ſtuderemus aſſequi illud, quod appetimus; neque id quidem, quod expetitur, eſt ipſum bonum, ideo bonum prorſus non eſt. Nam aut extra

n) Dict. T. IV. art. Zenon. not. I. p. 544 ſeqq.
o) De intell. hum. L. II. c. 13. p. m. 179 ſeqq. §. 17. p. 189.
p) c. 17. ſ. 136 ſeqq.
q) ſ. 140.
r) ſ. 144.
s) c. 18 ſ. 153 ſeqq.
t) c. 18. ſ. 153 ſeqq.
u) c. 21. ſ. 172.
x) c. 23. ſ. 179.

Digitized by Google

extra nos eſt, aut in nobis; ſed ſi quidem extra nos, aut efficit in nobis iucundum quendam motum, et ἄγαστον πάθος aut nullo modo nos afficit. Quod ſi nobis non eſt delectabile, ne bonum quidem erit, quoniam nos non incitat ad appetendum. Quod ſi ingeneratur in nobis ab extraneo ſuauis conſtitutio, et paſſio quaedam huiusmodi, quam libenter amplexemur, non propter ſe appetendum erit, quod extraneum eſt, ſed propter affectionem, quae ob ipſum in nobis fit. Quod igitur expetendum eſt, non poteſt extraneum eſſe. Sed neque in nobis; aut enim in corpore ſolum, aut in animo ſolum, aut in vtroque eſſe dicitur. Verum ſi quidem in corpore ſolum, ad cognitionem noſtram non perueniet, quae animi eſt. Quod ſi etiam vsque ad animum pertingere dicatur, animi perceptioni videbitur appetendum eſſe, quae ipſa grata ſit. Supereſt ergo vt dicamus, bonum eſſe circa animum ſolum. Sed hoc quoque, ſecundum ea, quae Dogmatici dicunt, impoſſibile eſt. Nam fortaſſe ne exiſtit quidem animus; quod ſi etiam exiſtit, quantum quidem ad ea, quae dicunt, non comprehenditur, et, ſi hoc ſilentio praetereamus, ea, quae de animo dicunt, non patiuntur ineſſe bonum. Nam qua ratione, ſi ex atomorum aceruo conſiſtit animus, et voluptas, et aſſenſus aut vis iudicandi hoc eſſe appetendum eſſe poſſit [y]? Epicurum his peti, ex obiectione patet vltima, quam GALENVS [z] quoque Gargettio ſeni oppoſuit, quem tamen non omnia feriunt, quae Sextus regerit, contentus aliquid, qualecunque demum illud ſit, repoſuiſſe. Sequenti capite Stoicos vrget, nec artem eſſe circa vitam, contra eos, bona animi eſſe artes quasdam, nempe virtutes ſtatuentes diſputat.

LXXIV. Iam vero ne indifferens quidem natura eſt quicquam, propter eam, quae de differentibus eſt controuerſiam, Stoicis et Epicureis invicem contrariis [a].

LXXV. Sed nec bonum quicquam vel malum natura ſua eſſe poteſt, cum Dogmatici in contrariis prorſus, boni malique rationem quaerant, et turpe malumque ſit his, quod illis pulchrum bonumque eſt [b]. Prolixe his inhaeret Sextus [c], inductione probaturus, turpiſſima quoque flagitia apud certas nationes non eſſe turpia.

LXXVI. Scepticus ergo cernens tantam rerum diſcrepantiam, de hoc quidem, quid natura bonum, quid malum, et quid faciendum, quid non, retinet aſſenſum, hac etiam parte a Dogmaticorum temeritate diſcedens; ſequitur vero citra vllum dogma obſeruationem vitae communis [d].

LXXVII. Et propterea in iis quidem, quae opinabilia ſunt, paſſionis expers manet; at in iis, quae coacta ſunt, moderate paſſionibus vtitur. Nam patitur quidem, quatenus eſt homo, ſentiendi facultate praeditus, ſed non aſſumens illam praeterea opinionem, nimirum id quod patitur, natura

y) c. 23. ſ. 179 ſeqq.
z) De conſt. art. med. T. I. p. 37. de elem. L. I. p. 49.
a) c. 24. ſ. 191.
b) ſ. 195.
c) ſ. 206 ſeqq.
d) ſ. 235. conf. LAERT. L. IX. ſ. 61. 108.

malum eſſe, moderationem in iis, quae patitur, ſeruat. Nam addere ſibi talem aliquam opinionem, peius eſt, quam ipſum pati [e].

LXXVIII. Nam ille quidem certe, qui ſibi aliquid natura bonum aut malum, vel prorſus faciendum aut non faciendum eſſe ſtatuit, varie turbatur, quod euitat Scepticus [f]. Summa haec eſt totius philoſophiae moralis Pyrrhoniae, quatenus de bono malo ue eiusque affectione in animo diſſerit, quae omnia ad ἀταραξίαν et ἀπάθειαν, et in iis, quae pati cogimur, ad μετριοπάθειαν tandem relabuntur. Quae an animi neceſſaria naturae inclinatione circa bonum verſantis conſtitutioni et felicitati acquirendae conueniant, nec ne, alibi diſputatur [g].

LXXIX. Quod ſi natura bonum malumue eſt nihil, ſequitur etiam non dari artem circa vitam moresque verſantem. Id quod ipſis Stoicorum principiis efficitur, quibus virtutem ſolus habet ſapiens, qualis inter homines non eſt [h].

LXXX. Probatur id porro, quia ipſe prudens animi habitus incomprehenſibilis eſt, cum neque ex ſe ipſo ſimpliciter et per ſe, neque ex ſuis operibus appareat. Nam haec illi cum imperito vulgo ſunt communia: quae vero porro dicunt Dogmatici, praecipue Stoici, hominum *ſunt vltra* humanam naturam loquentium, et potius optantium, quam vera loquentium [i].

LXXXI. Sed nec natura hominibus ars, quae eſt circa vitam, inditur, alias omnibus hominibus ineſſet prudentia et virtus [k].

LXXXII. Iam vero ne doctrina quidem et diſciplina percipitur [l]. Nam 1. nec res quae docetur in confeſſo eſt, quippe falſum doceri non poteſt, verum autem non exiſtere ſupra oſtenſum, ea quoque quae euidentia ſunt, doceri opus non habent, quae obſcura, ob indiiudicabilem controuerſiam incomprehenſibilia ſunt. 2. Sed nec doctor eſſe poteſt, qui non fuerit diſcipulus, qui doctorem habuerit, neceſſe eſt, quod infinita ſerie ad abſurdum ducit. 3. Nec diſcendi modus eſt, qui vel euidentia vel oratione fit, quod vtrumque fieri non poteſt. Per euidentiam enim non fit doctrina, quia euidentia eſt eorum, quae oſtenduntur et manifeſta ſunt, adeoque omnibus comprehenſibilia ſunt, et in doctrinam non cadunt. Neque per orationem, quia ea, quae impoſitione ſignificant, neceſſe eſt intelligere illos, qui docentur, qui ideo doceri non poſſunt, cum iam intellexerint; qui vero diſcere ea neceſſe habent, quae ignorant, nec ea norunt, quibus impoſitae ſunt appellationes, nihil percipient.

LXXXIII. Iam ſi ex abundanti quis conceſſerit, inde alicui eam artem, quae circa vitam verſatur, damnoſa et perturbationis cauſa habentibus ipſam potius quam vtilis eſſe comperietur. Nam ſemper bonum appetendum, malum fugiendum et auerſandum offert, quod ſine perturbatione

e) ſ. 236. f) ibid.
g) Conf. BVDDEVS de Scept. mor. §. 23. Anal. hiſt. phil. p. 238.
h) c. 25. ſ. 235. i) ſ. 244.
k) c. 26. ſ. 250.
l) c. 28. 29. ſ. 259. 266.

Digitized by Google

ne fieri non poteſt, adeoque prudens hoc ipſo ſit infeliciſſimus [m]. Iugulaturus hic Sextus moralem philoſophorum Dogmaticorum doctrinam, non cogitat, ne Scepticen quidem a perturbatione vacuam eſſe et μετροπαθεῖν, quod in antecedentibus ipſe ſtatuerat. Licet enim hoc a vita et natura ſit, nihil tamen in hanc paſſionem poteſt Sceptica, ſed ipſa quoque infelicem reddit animum. Similia fere in plerisque aſſertionibus oggeri Scepticis poſſent, ſi locus hic eſſet.

LXXXIV. Scepticus eo quod ſit humanus, Dogmaticorum arrogantiam ratione ſanare intendit, adeoque fortioribus argumentis erga temerariae inſolentiae morbo laborantes, leuioribus erga eos, qui in ſuperficie aegrotant, vtitur, modo finem conſequatur [n].

m) c. 31. ſ. 273. ſ. 277.

n) c. vlt.

* *

CAPVT DECIMVM QVINTVM.

DE FATIS PHILOSOPHIAE GRAECAE EXTRA GRAECIAM.

§. I.

Philoſophia Graeca extra Graeciam.

Abſoluimus tandem aliquando, quam nobis deſcripſimus, periodum hiſtoriae philoſophicae primam omnem, et non barbaricae tantum philoſophiae, ſed et Graecae incunabula, adoleſcentiam et virilem quaſi aetatem, eiusque fata ad naſcentis vsque Romanae monarchiae initia excuſſimus, ac ſyſtemata philoſophorum deſcripſimus, quantum ineuitabilis ſaepe permiſit obſcuritas et incertitudo maxima. Claudere iam liceret riuos, primaeque huius tractationis parti finem imponere, niſi, quod promiſimus, paucis adhuc appendicis loco enarranda fata eſſent, quibus Graecanica philoſophia alibi locorum, extra Graeciam, quo diuertit et innotuit, gauiſa eſt. Quod licet pro inſtituti ratione paucis licet attingere, fundamentum tamen eius rei dicendum eſt, quae in ſecunda parte operis ampliorem tractationem requiret.

Alexander M. cum armis victricibus philoſophiam Graecam ad alias gentes transfert.

§. II. Arctis fatis initio Graeciae et adiacentium regionum limitibus philoſophiam Graecam incluſam fuiſſe, niſi quod in Graecia magna Pythagorica ſchola eius diſciplinam excoluit, ex hactenus narratis manifeſtum eſt. Etſi enim in Aegypto peregrinabantur magni nominis philoſophi [a], ibique ingenii diuitias data aliquando occaſione exponebant [b], vix tamen ea, quae ibi acta ſunt, hoc nomine digna ſunt, et accepiſſe magis, quam traduxiſſe illuc hos theſauros, Aegyptii gloriabantur; Graeci quoque cum

a) Exemplum nobis hactenus dedere Pythagoras, Thales, Democritus, Plato, Eudoxus, alii.

b) Factum hoc e. g. a Thalete eſſe, c. I, huius libri oſtendimus.

domi haberent, quo melius animum paſcerent, mature Aegyptum philoſophiae cauſa adire deſiuere. Poſtquam autem ſumma rerum per omnem fere Aſiam et Aegyptum bellis ad Alexandrum M. rediit, isque expeditione in Perſas et Indos, infiniti fere tractus homines Graeco iugo ſubiecit, Graecanica quoque philoſophia, vt ſolet, a victoribus ad victos tranſiit. Cum enim Alexander M. ipſe diligenter philoſophiae ſtudiis eſſet innutritus, et magno imprimis amore ab Ariſtotele accenſo, quicquid erat philoſophorum complecteretur [c], non potuit non limitibus philoſophiae magna inde fieri acceſſio, praeſertim cum non tantum rex erudititiſſimus ipſe philoſophiae ſtudium ſuo modo amplecteretur [d], ſed et philoſophos ſecum haberet acutos [e], quos magna familiaritate dignabatur: alios magnis vereque regiis augeret muneribus [f]. Horum conſiliis fuiſſe vſum hiſtoria eius teſtatur, quae hoc quoque narrat, miſiſſe regem philoſophos Graecos, vt cum Aſiaticorum populorum ſapientibus colloquerentur, iisque mediantibus, animos quoque victorum regi conciliarent; cuius memorabile exemplum de Brachmanibus in Indorum philoſophia ſuo loco [g] attulimus. Etſi vero, vt erant Orientales philoſophi traditionis patriae tenaciſſimi, magnaeque de ea opinionis praeiudicio occupati, Graecanica eis philoſophia valde ſordeſcebat, vt vel ex iis patet, quae cum Alexandri legatis Gymnoſophiſtae habuere, colloquiis, fecit tamen victoris fortuna, vt, quod animo reſpuebant, externo tamen ſubinde habitu fingerent, et ad Graecos ſe attemperare mores inciperent. Cuius eo maior illis impendebat neceſſitas, cum Aſiae philoſophi, praeſertim Magi, tanquam inanis artis iactatores in contemtum apud regem a Graecis philoſophis, ipſisque qui his fauebant, regis amicis adducerentur [h]. Idem accidiſſe, poſt fata regis, cum amici eius regnum inter ſe diuiſiſſent, hiſtoria loquitur.

Influxus fortunae Alex. M. in philoſophiam apud Aſiae gentes.

§. III. Magnum hanc mutationem habuiſſe influxum in ipſam philoſophiam, non eſt, quod dubitemus. Cum enim in eo potiſſimum curam ſuam Alexander poneret, vt Graeco iugo voluntaria colla Perſae Indique ſubiicerent, quique in longiſſimis terrarum tractibus exercitibus contineri in officio vix poterant, obſequio lubenter praeſtito vincirentur, id potiſſimum elegit medium, vt victi populi fere omnes in vnum corpus coirent. Hinc, eleganter obſeruante PLVTARCHO [i], *quos verbis non poterat, armis*

c) Multus in his Alexandri virtutibus laudandis eſt PLVTARCHVS de fort. Alexandri T. II. p. m. 346 ſeqq.

d) Vid. AMMONIVS in vita Ariſtotelis Epiſtola Alexandri ad Ariſt. quaeque hac de re in vita huius allata ſunt. ad. PLVTARCH. in Alex. T. V. p. m. 450. qui luculenter de ſtudiis Alexandri philoſophicis agit.

e) Inter hos fuiſſe Calliſthenem, Oneſicritum et Anaxarchum ſupra memorauimus conf. CVRTIVS L. VIII. c. 5. PLVT. l. c. p. 486.

f) Ita Ariſtotelem non modo, ſed et Xenocratem, itemque Theophraſtum regia munificentia auxiſſe, in horum quoque philoſophorum vita dictum eſt. conf. PLVTARCH. l. c. p. 451.

g) Lib. I. c. III. vbi etiam Calanum gymnoſophiſtam Alexandri M. caſtra ſecutum fuiſſe notauimus. conf. PLVT. l. c. p. 444 ſeqq. In Aegypto vero Pſammonem philoſophum regem audiuiſſe, et cum eo fuiſſe philoſophatum, refert PLVTARCH. l. c. p. 467.

h) Factum id imprimis eſſe, cum reuerſo Babylonem regi Magi ſuaderent, vrbem ne intraret, vitae eius ſcriptores paſſim tradunt.

i) De fort. Alex. Orat. I. T. II. p. m. 348.

Digitized by Google

armis ad communitatem adigens, omnes vndique gentes in vnum corpus conduxit, tanquam in amicitiae cratera commiſcens, vitas, mores, nuptias, victus rationes, mandauitque vt vniuerſi mundum pro patria agnoſcerent, caſtra pro arce et praeſidio, bonos pro cognatis, malos pro peregrinis, inter Graecum et barbaricum non chlamyde, pelta, acinace, candya diſtinguerent, ſed Graecum virtute, barbaricum vitioſitate aeſtimarent, communes autem ducerent veſtes, menſes, coniugia, victus rationes, cum haec omnia ſanguine et prole inuicem eſſent contemperata. Non veſtitu tantum, coniugio, et menſa Perſarum inter Graecos inductis, ſed Graecorum quoque ſacris ad Perſarum ſuo modo accommodatis hoc regem inſtituiſſe, hiſtoriae eius ſcriptores prolixe referunt [k]. Secuta eſt philoſophia, quae cum inter Graecos tum magni eſſet nominis, barbarica eruditione valde contemta, neceſſitas vrſit Magos ceterosque orientis ſapientes ad voluntatem moresque Graeci victoris ſe attemperare. Cumque Perſarum imprimis philoſophia Zoroaſtreo ſyſtemate comprehenderetur, dubium non eſt, theologiam Magorum externo tum Graecae habitu fuiſſe veſtitam. Cumque illa in deſcribendis emanationibus ex ſummo Deo, Mithraue, per duos quaſi fontes, Oromazden et Arithmanium occuparetur, idque potiſſimum ageret, vt qua ratione malum ortum eſſet, detegeret, vt haec omnia *libri primi capite tertio* fuſe enarrauimus; occaſio inde enata eſt theologiam Perſarum reliquorumque, qui his adhaerebant, Orientalium cum Graecis opinionibus comparandi. Inter quas cum potiſſimum theologia mythologica, quaeque in ea continebantur, theogoniae externo habitu Zoroaſtreis conſonarent, ortum inde philoſophiae genus illud eſt, quod antiquum et Zoroaſtreum ſe nuncupabat, et in his diuinarum emanationum genealogiis explanandis potiſſimam collocabat operam. Cuius rationes et placita cum ex veterum Sec. I. et II. haereticorum ſomniis potiſſimum haurienda ſint, fundamentumque Alexandrinae quoque Platonicorum recentiorum philoſophiae poſuerint, commodius ea, quantum quidem ad noſtrum inſtitutum pertinet, ad philoſophiam ſub Imperatoribus Romanis inter gentiles et Chriſtianos efflorefcentem delati exponemus. Hoc tamen notaſſe e re noſtra eſt, genealogiae huius diuinae ſcriptores poſtea ſub Alexandri M. ſucceſſoribus laxius ſtatuendi campum nactos [l], magis et liberius ſe Zoroaſtreis orientalis philoſophiae placitis, quam Graecanicae theologiae accommodaſſe, ita tamen, vt veteris ſyncretiſmi veſtigia haud obſcura remanerent. Falli enim eos, qui plane nihil a Grae-

k) Videndus imprimis PLVTARCHVS ll. cc.

l) Factum hoc eſſe, cum bellis inter ſe vehementer digladiarentur in Aſia Alexandri M. ſucceſſores, et regis rationibus non inſiſterent, dubium non eſt. Adeo vero extinxere haec bella literas et philoſophiam in Aſia, vt paucae eius eſſent reliquiae, donec Ptolemaei Phyſconis tyrannis, qua imprimis Alexandrinos miſere vexauit, Alexandriae incolas in diuerſa labi, patriamque metu mortis exules relinquere cogeret, vid. IVSTINVS L. XXXVIII. c. 9. ATHENAEVS L. IV. p. 184. tum enim artium fere omnium, et imprimis philoſophiae profeſſores et magiſtri in Aſiam minorem et vicinas inſulas diſpergebantur, qui humaniter excepti, cum exiguo ſtipendio docerent, breui totam Aſiam Graeca literatura repleuerunt, vbique ſcholas erigentes et docentes, vid. ATHENAEVS loc. cit.

Digitized by Google

Graecis habuiſſe, hanc orientalem philoſophiam putant, licet Platonicam philoſophiam contemſerit [m], ex comparatione vtriusque ſuo loco danda luculentius patebit. Quas orientalis philoſophiae, Graecanicae attemperatae, origines annotaſſe multam tum Chriſtianorum haereticorum, tum Alexandrinorum philoſophorum doctrinae accendet lucem.

Fortuna philoſophiae Graecae in Aegypto.

§. IV. Paria fere fata habuit philoſophia Graeca in Aegypto, ſed augusta magis atque læta, ipſa philoſophia Aegyptiaca fauente. Quae cum haud ſemel irruptionibus peregrinorum populorum mutationem eſſet paſſa, eamque facile quoque ob allegoriae methodum admitteret, quo nempe artificio peregrina dogmata patriis immixta ſunt, et haec ſaepius immutata, vt ſupra *libri primi capite ſexto* demonſtratum eſt, quaque ratione imprimis veterem Perſarum religionem a Magis cultam per irruptionem Perſarum in Aegyptum ſub Cambyſe huic regioni fuiſſe illatam dubium non eſt, nobisque ſupra iam obſeruatum: ſub Graecorum imperio tota ad victorum et imperantium rationes fuit compoſita, ſacerdotibus id agentibus, vt patriam religionem et doctrinam Graecae, quae tantopere efferebatur, philoſophiae attemperarent. Qua de re, cum ſatis quantum eſt, ſupra dixerimus, lectorem ea ex iſto quidem loco repetat, rogamus, nobis enim iam de Graecae philoſophiæ, non Aegyptiacæ, ſatis in Aegypto ſermo eſt. Fundamentum vero eximiorum quae conſecuta eſt, incrementorum, ipſe quoque Alexander M. poſuit. Is enim cum nouam regni ſedem Alexandriam, loci opportunitate illectus, condidiſſet, vrbemque nouam incolis replere ſtuderet, colonias ex finitimis vrbibus Alexandriam commigrare iuſſit, magnaque multitudine vrbem impleuit [n]: quos inter homines multos quoque Iudaeos fuiſſe IOSEPHVS [o] teſtatur. His omnibus, vt in noua ſede libenter habitarent, praeter reliqua quibus augebantur priuilegia permiſſum, vt ſuae quisque religioni, ſuaeque gentis placitis a nemine impeditus adhaereret, quo factum eſt, vt omnis generis religionibus et dogmatibus Aegyptus repleretur, Graecorumque theologiae, quam illi Alexandriae quoque fixerant, admiſceretur. Id quod eo magis locum obtinuit, qua magis Aegyptii et in his Alexandrini non tantum ſacris quibusque recipiendis fuere fauentiſſimi, et hinc religionis cultu inclyti [p], ſed et ſcientiis diditi, et Graecorum in iis laudibus aemuli [q]. Multum vero has circumſtantias auxit Ptolemaeorum familia, Aegypti imperium poſt Alexandri M. fata nacta. Ptolemaei enim Lagidis, qui Aegypti ſceptrum ſublato rege inuaſit, eo potiſſimum tetendere conſilia, vt Graecorum maxime fidem ſibi deuinciret, quos regni quaſi cuſtodes eſſe probe videbat [r]. Hinc vt gentem literatiſſimam ſibi conciliaret tota fere Graecia

m) PORPHYR. vit. Plot. c. 16. p. 119. ed. Fabr.

n) Vid. Alexandri M. hiſtoriae ſcriptores: PLVT. l. c. ARRIANVS L. III. CVRTIVS L. IV. c. 8. aliique et Geographi veteres STRABO L. XVII. p. 590. Geographus vetus a IAC. GOTHOFREDO editus p. 17. AMMIAN. MARCELLIN. L. XXII. c. 6. alii.

o) Contra Apion. L. II. de B. I. L. II. c. 36.

p) Geographus GOTHOFREDI l. c. p. 17.

q) ibid.

r) DIOD. SIC. L. XVIII. PAVSAN. in Attic. ARRIANVS et ex eo PHOTIVS Cod. XCII. p. 126. Vrgebant Ptolomaeum infeſta Perdiccae conſilia et arma,

Digitized by Google

cia in Aegyptum translata et Athenae in Alexandriam quaſi delatae ſunt [s]. Vt enim et iudiciorum formam, et rei militaris neruum, et mercaturae frequentiam Graecis artibus formatas et Alexandriae ſtabilitas taceamus [t], literarum honos, et inter eas ipſum quoque philoſophiae ſtudium tantopere a rege euectum eſt, vt merito Graecia hanc Aegypto gloriam inuideret. Nullis enim ſumtibus parcens rex prudentiſſimus doctiſſimos inter Graecos viros Alexandriam vocauit, et domi inuidia preſſos non ſine multis gratiae teſtimoniis recepit, et vt Graecam eruditionem atque philoſophiam in hac regni ſui ſede plantaret, bibliothecae poſt eius fata ſplendidiſſimae fundamenta iecit [u], philoſophos immunitate donauit, regiaque munificentia Graecam literaturam adiuuit. Qua in re cum Demetrii Phalerei conſiliis potiſſimum vteretur [x], viri vt in omni eruditionis genere ita in philoſophia praecipue excellentiſſimi, dici non poteſt, quantum philoſophiae Graecanicae [y] incrementa ſub hoc rege Alexandriae aucta ſint. Idem inſtitutum non ſecutus tantum eſt, ſed maiori quoque ſtudio et feruore perſecutus eſt Ptolemaeus Philadelphus rex literatiſſimus, cui Graecae eruditionis, praecipue philoſophicae magna, quae Alexandriae habuit, incrementa potiſſimum adſcribenda ſunt. Illius enim ſtudio et immenſis ſumtibus bibliotheca Ptolemaei Lagidis cura coepta, incredibili librorum multitudine aucta eſt, qua de re, ne iuſto prolixiores ſimus, lectorem ad eos remittimus, qui celebratiſſimae bibliothecae hiſtoriam condiderunt [z]; hoc vnum adiicientes, non in eo tantum regis curam fuiſſe, vt grammaticos, poëtas, aliosque ad encyclicas Graecorum diſciplinas pertinentes auctores magno aere redimeret [a], ſed vt philoſophorum quoque Graecorum opera huic animarum ἰατρεῖῳ inferret. Ariſtotelis enim libros eum redemiſſe, ſuo iam loco ex ATHENAEO [b] notauimus [c]. Nec his contentus, vt patriam eruditionem Alexandriae collocaret firmiſſimam, in ipſa regia Muſeum erexit, ſiue collegium doctorum virorum, quos publico ſumtu aluit, vt literis vacarent. Celebrata paſſim huius muſei fama eſt, ad Caeſarum vſque aetatem durantis, cuius hiſtoriam cum ex veterum narrationibus [d] diligenter collegerint recentiori aetate viri quidam eruditi [e], lectorem ad eos

arma, cuius exercitum ſibi iſtis artibus Ptolemaeus magnopere conciliauit.

s) Vid. cit. not. (n) exque iis praecipue STRABO, Geographus vetus, AMMIANVS ll. cc.

t) Statum Aegypti hoc tempore plane immutatum eſſe, recte viris doctiſſimis SAM. BOCHARTO Hierozoic. P. I. L. II. c. 9. et CAMP. VITRINGAE ad Iſaiae c. II. p. m. 212. obſeruatum.

u) Conf. I. LIPSIVS de Biblioth. c. 2. HERM. CONRING. Antiqq. Acad. diſſ. I. p. 11. et Supplem. IX. p. 221 ſeqq.

x) Dictum de eo in huius philoſophi vita.

y) AELIAN. L. III. c. 17. CLEM. ALEX. Strom. L. I. p. 341.

z) Citati ANT. VAN DALE diſſ. ſuper Ariſtea de LXX. interpret. MONTFAVCON. Palaeogr. Graec. p. 16. REIMMANN. Idea antiq. lit. Aegypt. p. 280 ſeqq.

a) GALEN. Epidem. L. III. conf. MELCHIOR GVILANDINVS de papyro vet. p. 195.

b) Lib. I. p. 3.

c) Bibliothecarios huius bibliothecae ex SVIDA maxime notat IONSIVS de S. H. P. p. 101. et I. F. GRONOVIVS diſſ. de muſeo Alexandrino.

d) Andronici, Callimachi et Alcidamantis de muſeo ſcripta periere. Ex hodie extantibus illud deſcripſit STRABO libro vltimo. PHILOSTR. vit. Soph. Lib. I. c. 22. p. 524.

e) GRONOVII et LVD. NEOCORI diſſertationes de eo extant T. VIII. Antiq. Graec. peculiares

eos ablegamus. Mirum itaque videri debet nemini, Aegyptum quaſi immutatam fuiſſe in Graeciam, et Graecanica non tantum ſtudia Alexandriae inualuiſſe, ſed praeter grammatices, rhetorices et matheſeos diſciplinam philoſophiam quoque Graecam ibi fuiſſe traditam [f], cunctaque hac in re Athenis reddita fuiſſe quam ſimillima [g]. Et ſub his regibus factum inde eſt, vt Graeci philoſophi cuiuscunque ſectae Alexandriam traiicerent, regum Ptolemaeorum benignitate et fauore gauiſuri, qua de re in Graecorum philoſophorum, quam fuſe hactenus enarrauimus hiſtoria, complura exempla attulimus, et praeter Demetrium Phalereum, Theophraſtum atque Stratonem Peripateticos, Diodorum Cronum Megaricum, Diodorum item Aſpendium Pythagoreum et Timonem Scepticum apud hos reges gratioſos fuiſſe notauimus. Addi his poſſent alii, et imprimis bibliothecae regiae praefecti, viri non in philologia tantum, ſed etiam in philoſophia celebres [h], ſi Alexandrinae eruditionis hiſtoriam ſcriberemus. Multa enim ex eo tempore Graecorum Alexandriae degentium fama in literis fuit [i], nec ſecta inter Graecos vlla fuit, quae non magni nominis viros Alexandriae aleret [k]. Tam ſecurus quoque philoſophis nidus Aegyptus viſus eſt, vt Pythagorei vbique perſecutione preſſi, cum non haberent, quo tuto confugerent, huc conuolarent, vbi vltimos ex hac ſecta, quam Aegypto primus notam fecit Eudoxus ab Ageſilao Nectanebi commendatus, et prophetarum diſciplinae traditus [l], vidiſſe Ariſtoxenum ſuo quoque loco [m] monuimus. Tanta vero Graecorum in artium et philoſophiae ſtudiis induſtria enituit, vt coloniae Graecae longo doctrinae interuallo, verae originis Aegyptios ſuperarent [n]; recteque fabulam eſſe, magnus CONRINGIVS [o] monet, quod AMMIANVS MARCELLINVS [p] Alexandrinae philoſophiae, qualis extremis Ptolemaeorum temporibus caput erigere coepit, aſſecla tradit, *non praeſtantiſſimam tantum fuiſſe atque certiſſimam philoſophiam Aegyptiacam, ſed certaſſe quoque de praecedentia Aegyptios et Graecos philoſophos illosque viciſſe.* Recte enim obſeruat vir eruditiſſimus nullibi legi, apud Aegypti reges philoſophos Aegyptiacos in pretio fuiſſe, immo eos ita corruere paſſos fuiſſe hanc diſciplinam, vt imperante Auguſto tota fere deſierint Heliopolitana muſea et ſtudia, id ex oculorum fide teſtante STRABONE [q]. E contrario vero ſub Caeſaribus Alexandrinam eruditionem et philoſophiam magnopere effloruiſſe, ipſis Imperatoribus ſalaria profeſſoribus conſtituentibus, eamque huius literarum aeque ac mercaturae emporii cele-

etiam de eo dedere diſſertationes b. AD. RECHENBERGIVS et TH. CRVGERVS add. IONS. l. c. p. 218. TILLEMONT. Hiſt. imp. T. II. p. 431. CAVE H. L. Scr. Eccl. P. II. p. in. 20. ESCHENBACH. diſſ. Acad. p. 305 ſeqq.

f) Fuiſſe in muſeo philoſophos quoque ſuſtentatos ex Timonis ſatyra apud ATHENAEVM L. I. patet, qui philoſophos tanquam in cauea ali dicebat.

g) CONRING. l. c. p. 31.

h) Vid. SVIDAS in Zenodot. T. II. p. 8. in Apollon. T. I. p. 283. in Ariſtonym. T. I. p. 329. in Dionyſ. Alex. T. I. p. 598.

i) AMMIAN. MARCELL. l. c. Geographus GOTHOFREDI l. c.

k) IDEM p. 19.

l) Vid. quae dicta ſunt in Eudoxo, c. X. huius libri.

m) Conf. SCHEFFER. de philoſ. Ital. c. XV. pag. 172.

n) Conf. CONRING. l. c. p. 236.

o) loc. cit. *p*) l. c. *q*) L. vlt.

Digitized by Google

celebritatem vſque ad captam a Saracenis Alexandriam durauiſſe, indeque omnes ſectas philoſophorum per omnes prouincias digreſſas fuiſſe [r], in ſequenti hiſtoriae huius periodo luculentis conficiemus teſtimoniis [s]. Certe tam domeſtica viſa eruditio et philoſophia Alexandriae, vt Alexandrini dicerentur viri, alibi locorum nati, et in hac tantum muſarum ſede docentes [t].

Syncretiſmus philoſophiae Graeco-Aegyptiacae.

§. V. Licet vero Graecam philoſophiam Aegyptiacae praeualuiſſe, et ſolam fere Ptolemaeorum, et poſt hos, Imperatorum Romanorum aetate viguiſſe, ex dictis ſit manifeſtiſſimum, non tamen credendum eſt, nihil illam ab hac mutationis fuiſſe paſſam, quemadmodum Aegyptiacam a Graeca adulteratam fuiſſe, *libri primi capite ſexto* docuimus. Aliud enim ratio philoſophiae Graecae in Aegypto nobis ſuadet, cuius certum genus longe aliam a natiuo colorem accepit faciem. Etſi enim nec Peripateticam, nec Stoicam philoſophiam [u] multam mutationem initio paſſam eſſe legimus, immo Alexandriae Sceptica philoſophia ab Aeneſidemo priſtinum nitorem accepit [x], aliter tamen accidit philoſophiae Pythagoricae et Platonicae, in cuius cauſas paulo curatius inquirere, remque ab ouo, quod aiunt ordiri, propter Alexandrinae philoſophiae hiſtoriam, quam ſequenti tomo condiemus, e re noſtra eſt. Scilicet Pythagoricae philoſophiae primam Aegyptiis notitiam ab Eudoxo factam capite decimo huius libri probauimus, ex STRABONE [y] notantes, quam beneuolo applauſu Eudoxus atque Plato in Aegypto fuerint recepti. Cui fauori cum accederet Ptolemaeorum in philoſophos, praeſertim exules, gratia, ſub Lagidis potiſſimum imperio in Aegyptum ſe recepere, teſte LAERTIO [z] Xenophilus Chalcidenſis ex Thracia, et Phanto Phliaſius, et Echecrates et Diocles, et Polymnaſtus Phliaſii et ipſi. Aequalis his fuit Diodorus Aſpendius hoc tempore in Aegypto verſatus [a]. Quorum philoſophia cum moribus et inclinationi Aegyptiorum admodum conueniret, magno applauſu excepta eſt. Erant enim Aegyptii temperamento melancholico, ſubtriſti, et ſolitudinis ad ſtudia colenda amanti [b]; praeterea omnis fere terrae circa numinum cultum, teſtibus multis veterum [c], religioſiſſimi, ſacrificiisque maxime intenti, et de Diis valde ſolliciti. Arcanam vero et allegoricam docendi methodum ſtudioſe ſeruaſſe ſupra luculenter euicimus. Quae omnia cum in philoſophia Pythagorica, quae natales ſuos in Aegypto hauſiſſe gloriabatur, Aegyptii philoſophi inuenirent, mirum non eſt, hoc ſectae genus Aegyptiis fuiſſe

IIII iii ii 2 com-

r) Geographus vetus p. 19.

s) Conf. CONRING. l. c. et de Hermet. Aegypt. med. c. IX. p. 83.

t) Recte hoc obſeruatum IONSIO l. c. p. 15. Ita Ariſtarchus Samothrax natione, et Dionyſius Thrax Alexandrini dicti ſunt, vid. SVID. in Dion. T. I. p. 598

u) Conflata tamen vtriusque ſectae philoſophia in ſyſtema eclecticum, a Potamone et Ammonio Sec. II. exeunte conditum.

x) Dictum hac de re c. XIV.

y) Lib XVII.

z) Lib VIII. c. 46. Xenophilum hunc praeceptorem habuit Ariſtoxenus, SVIDAS in Ariſt. GELLIVS L. IV. c. 2.

a) IAMBLICH. vit. Pythag. c. vlt.

b) Geographi citati.

c) AMMIANVS l. c. LVCIAN. de Dea Syra Geogr. GOTHOFREDI p. 21. conf. Io. BRAVN. de Delta Aegypt. Sel. S. p. 726.

Digitized by Google

commendatiſſimum. Nam et illi ſolitudinem amabant, et tam ſecuritatis quam philoſophiae cauſa in rus et deſerta loca recedebant [d], triſtemque et ſeueram promittebant philoſophiam, quae circa Deorum notitiam cultumque et ſacrificia omnium maxime verſaretur, et accuratius ſacram doctrinam enarraret. Arcanam quoque docendi methodum eandem, quam ſectae auctor in Aegypto acceperat ſeruabant. Quae ſimilitudo effecit, vt qui ex Aegyptiis magis patrio mori congruenter philoſophari cuperent, et tamen Graecae philoſophiae ſe attemperare ex regionis more et imperantium voluntate [e] neceſſe haberent, Pythagoricam diſciplinam ſequerentur; cuius tantus inter Aegyptios incolas amor fuit, vt eos in deſerta ſequerentur, et philoſophica ibi in morem Pythagorae collegia inſtituerent, id quod imprimis a Iudaeis in Aegypto commorantibus factum eſſe, Therapeutarum exemplo in ſequenti huius tractationis tomo luculenter roborabimus. Acceſſit poſtea Platonis philoſophia cum Pythagorica, vt ipſe inſtituerat copulata, quae magis Graeco more de Diis philoſophari videbatur. Vt vero placita toto fere coelo inter ſe diſtantia, et auita Aegyptiorum religio cum Graecanica theologia iungerentur, in ſubſidium vocatus ſyncretiſmus philoſophicus, huic ſectae vehementer adamatus [f], et allegoriarum ſubſidio miſta quadrata rotundis et in vnum fere ſyſtema fuſum, quicquid religionum diuerſiſſimarum fuerat in Aegypto. Adeo, vt nec Iudaeis media defuiſſe, quibus Pythagoram et Platonem cum Moſe in concordiam redigerent, Philonis exemplum teſtetur luculentiſſime. Ita vero nec vetus Aegyptiaca theologia pura manſit, nec Pythagorica, nec Platonica, ſed prout quis ingenio valuit, ita patria, quae inter Aegypti incolas varia fuit [g], religio, allegoriae ope placitis Graecorum attemperata, haecque illi accommodata fuit. His acceſſit etiam alia immutandae philoſophiae Alexandrinae Pythagorico-Platonicae occaſio. Cum enim Alexandriam totius fere orbis commerciis frequentiſſimam commearet omne hominum genus, et celebratiſſimae eruditionis alendae cauſa multi quoque docti homines conuolarent, accidit circa poſteriora Ptolemaeorum tempora, vt iſtud philoſophorum Orientalium genus, quod ex Zoroaſtriana et Graeca theologia nouum quoddam de Diis eorumque emanationibus claſſibus et operationibus ſyſtema comminiſcebatur, quodque circa haec tempora caput extuliſſe initio huius capitis diximus, huc quoque commigraret. Quod cum auide ab Aegyptiis circa Deorum genealogias, ritus, ſacrificia curioſiſſimis reciperetur, a philoſophiae Pythagorico-Platonicae cultoribus, qui omnes omnino religiones et ſyſtemata nefando

d) HIERONYM. contra Iou. L. II. IAMBLICH. l. c. conf. SCHEFFER. l. c. p. 178.

e) Quin etiam propter originem, quam habuere Graecam, Graecaeque affinem. Omnis enim generis et loci homines iterum in Aegyptum Alexandriam inuitauerat Ptolemaeus Phyſcon, exhauſta tyrannide ciuibus vrbe.

f) Recepiſſe ex omnium regionum et nationum theologia Pythagoreos, quaecunque de Diis narrabantur, fatetur IAMBLICH. vit. Pyth. n. 138. A Diodori vero Aſpendii circa extrema Ptolemaei Lagidis tempora viuentis aetate mixtam aliquam inter Pythagoreos Aegypti incolas viguiſſe philoſophiam recte obſeruat SCHEFFER. l. c. p. 179. conf. ATHEN. L. IV. c. 17.

g) Conf. STRABO l. c.

Digitized by Google

nefando ſyncretiſmo confundere inſtituerant, etiam admiſſum, ſicque ex Aegyptiaca veteri, Orientali, et Pythagorico-Platonica philoſophia nouum philoſophiae chaos conflatum eſt, non Zoroaſtri tantum ſed etiam Hermeti [h], immo ſanctis quoque gentis Hebraeae patriarchis adſcriptum, quod ſub Aegyptiacae veteris titulo prolixe nobis expoſuit IAMBLICHVS [i]. Quae Pſeudo-philoſophia tantas in Aegypto, maxime Alexandriae radices egit, tantoque excepta applauſu fuit, vt non tantum ab eo fere tempore, quo monarchia Aegyptiorum collabi coepit, caput efferret [k], tandemque poſt Seruatoris nati tempora ad iuſtum ſectae habitum conformata, et in plenum ſyncretiſmum religionum et ſectarum degenerans vnice imperium in ſcholis philoſophorum Alexandrinorum obtineret, vt in ſequenti huius hiſtoriae parte prolixe trademus, ſed et ad Iudaeos et Chriſtianos tranſiret. Et inter Iudaeos quidem ſpurium illud philoſophiae genus peperit, quod Cabbalam vocauere, traditionem patrum illud eſſe mentientes, cuius hiſtoriam ſequenti tomo integram concinnabimus; inter Chriſtianos autem primum ab haereticis ex Aegypti ſcholis egreſſis, qualis Valentinus fuit, adoptata, hincque fidei Chriſtianae, ſincera ſimplicitas temerata, mox infelici ſidere a purioris eccleſiae doctoribus adamata et cum ſacris doctrinis nefando conſilio coniuncta eſt. Qua de re, cum in ſequentibus ex inſtituto differendum nobis ſit, originibus his Alexandrinae philoſophiae paucis expoſitis nihil addimus [l] amplius, ſed prolixae primae hiſtoriae philoſophicae periodi tractationi imponimus.

F I N E M.

h) Conf. PORPHYR. vit. Plot. l. c.

i) De myſter. Aegyptior. praeſertim ſect. VIII.

k) Potamonis ſyncretiſmum philoſophicum conditamque ſectam eclecticam huc referunt qui Suidae codicibus fidem habent, circa Auguſti tempora eum vixiſſe. Nos, cur ſerius eius tempora ponamus, ad hiſtoriam huius ſectae digreſſi exponemus.

l) Quibus fatis apud Romanos vſa ſit philoſophia Graeca, ſequenti tomo, vbi tota Romanorum philoſophia exponenda, enarrabimus.

I. INDEX
PERSONARVM ET NOMINVM.

A.

Abaris 354, 1014
Abel 57
Abraham 71
Achitophel 541
Acrio 639, 1040
Adam 52
Adiamantus 629
Adraſtus Aphrodiſeus 798
Aeneſidemus 1319, 1328
Aeſar 328
Aeſchines 574, 645, 652
orator 576
academicus 772
Aeſchylus 1102
Aeſopus 453
Aethalides 1015
Agatho 647
Ageſilaus 572, 1141
Albategnius 226
Alcaeus 447, 1247, 1316
Alcibiades 539, 570, 583, 622
Alcidamas 1107
Alcimus orat. 619
Alcinous 669
Alcmaeon 1087, 1131
Poëta 1124
Alexander M. 734, 784, 1105, 1207, 1349
Aphrodiſienſ. 1166
Syriae rex 1316
Alexemenus 641
Alexinus 610, 614, 623, 796
Alexis Tarent. 1043
Almanſor 210
Amaſis 448, 1002
Ameinia 1157
Ameriſtus 1060
Amipſias 551
Amphidamantus 1210
Amphion 402
Amphis 646
Amyntas 778
Anacharſis 358
Anaxagoras 492 ſeqq.
alii 493
Anaxarchus 1143, 1207 ſeqq. 1320
Anaximander philoſ. 478 ſeq. 1020
hiſtoricus 479
Anaximenes 488, 1132
alii 488
Anchipyllus 623
Androcydes 1043
Andronicus 798
Rhodius 798, 853
Anniceris 600, 601
ſenior 601, 650
Annius Viterbienſis 130
Antigonus 624 ſqq.
Caryſtius 1319
Gonates 897
Antiochus academic. 728, 775, 1328
Laodicenus 1328
Antipater 894
Cyrenaicus 599
Sidonius 979
Tarſenſis 894, 979
Tyrius 980
Antiphanes 1043
Antiphon 405
Antiſthenes 645, 862 ſeqq.
peripateticus 865
Anytus 550, 863
Apellico 800
Apollodorus 1228, 1315, 1316
grammatic. 1228
Apollonius Cronus 610, 615
Nyſaeus 980
Tyrius 894
Apollophanes 969
Apuleius 669
Aquilianus Scipio 811
Aratus 1142
Arcerius Io. 990
Arceſilaus 728, 743, 746, 898
Arceſilai alii 749
Archaeanaſſa Coloph. 647
Archelaus 518
Ionicus 1145
Archidamus 577
Archippus 1038, 1039, 1137
Archon Thericles 1005
Archytas Tarentinus 639, 651, 1022, 1038, 1040, 1102, 1128 ſeqq.
Ardoina 330
Areſas 1101
Arete 599
Arignote 1020, 1024
Arimneſtus 1020, 1059, 1179
Ariſtaeus 1101
Ariſtagoras 1141
Ariſtarchus 570
Ariſtippus 584, 644, 645, 652
Cyren. 592
ſophiſta 592
nepos 599, 601, 602
Ariſto Ceius 840, 852
Chius 968, 970, 1209
pugil 629, 630
Ariſtobulus peripatet. 637
frater Epicur. 1230
iudaeus 637
Ariſtoclea 1008
Ariſtocles 629
iunior 795, 796
Ariſtonymus 649
Ariſtophanes 405, 551, 1043
Grammat. 656
Ariſtoteles 644, 733, 775 ſeqq.
nepos 793
alii 776
Ariſtoxenus 989, 995, 1056, 1057

Digitized by Google

Aſclepiades 248
phliaſius 625
Asdrubal 771
Aſpaſia 526, 539
Aſſaphus 453
Aſtera 647
Aſtraeus 1022
Athenodorus ſolenſis 968, 972
Tarſenſis 972
Cordyl. 972
Atlas 311
Attalus 758, 851
Auentia 330
Auerroes 795
Auguſtinus 1318
Autolycus 746
Axiothea 644, 729
Azonaces 130

B.

Bacchylides 1204
Baelius, Peter 176
Baſilides 1315
Beauſobre, Iſaac de 983
Belus 127
Beroſus 129
Bias 447, 609, 999
Bidpaï 210
Bion 540
Boryſthen. 607, 743
Bodium 1239
Boerebiſta 363
Borrichius, Olaus 277
Boton 1143
Brontinus 1020, 1107
Bryſo 602, 619, 889, 1320
Buddas 202
Buddaeus, Io. Franciſc. 38
Bulagoras 1101
Burlaeus Gualter. 34

Cadmus 254
Caduites 358
Cain 57
Calanus 204
Calippus 968, 1142
Caliſthenes 785
Callicratides 1102
Callimachus 970, 1185
Cambyſes 1004
Canterus, Guilielm. 33
Caranus 204
Carneades 728, 759 ſqq. 898
alii 765
Caſſander 857
Cato cenſorius 763
— vticenſis 638
Cebes 577
Cephiſodorus 796, 1105
Cercops 1024
Chabrias 781
Chaeredemus 1230
Chaeremon 248
Chaerephon 535
Chalcol 86
Champerius, Symphorianus 540
Chamus 69
Chanania ben Iſaac 541
Charmidas 728, 772, 774
Charondas 436, 1013, 1102
Chilon 445
Choerilus 475
Chosroës 210
Chryſippus 754, 894, 974
Cicero 774, 881
Cidonas 131
Cleanthes 894, 968, 972, 1209
Clearchus 794
Cleemporus 1097
Cleobulina 449
Cleobulus 449
Cleombrotus 658
Cleomenes 892
Cleon 1236
Clinias 1040, 1102
Clinomachus 610, 614
Clyſthenes 436
Clitarchus 619
Clitomachus 728, 765, 771 ſeqq.
Coetus 639
Colotes 620, 1250
Lampſacenus, 892, 1250
Connus 545
Conringius Herman. 277
Cornarius Ian. 659
Cozzandus, Leonh. 35
Copernicus Nicol. 1062
Crantor 727, 743
Craterus 882
Crates 619, 621, 747
Crates Academicus 727, 742
alii 742
Cynicus 743, 863, 888 ſeqq.
Peripateticus 743
Stoicus 745
Cratylus 632, 640
Creophilus 958
Critias 570
Crito 524, 570, 576, 1040, 1102
alii 577
Critobulus 570
Critolaus 840, 852
Croeſus 454, 455
Cteſibius 892
Cudworth Radulph. 174

D.

Dacier Andreas 659, 990
Damaſias 459
Damaſis 1179
Damo 525, 1020, 1023, 1024
Danaë 1250
Daridamis 203
Daniel 94, 1004
Dapſchelin 210
Darda 86
Darius Hyſtaſpes 1018
Dauid 86
Demaratus 793
Demetrius Alexandrin. 839, 892
magnet. 1243
Phalereus 841, 854, 856
Poliorcetes 618
Lacon. 1319
alii 859
Demochares 796
Democrates 1231

Demo

Democritus 1143, 1177 ſeqq. 1231
Demophilus 790
Demoſthenes 644
Deslandes 37
Diagoras Melius 1103, 1143, 1203 ſeq.
Dicaearchus 854, 996
grammatic. 855
Diceneus 362
Didymus 1043, 861
Dio Syracuſ. 644, 649 ſeqq. 728 ſeq.
Diocheta 1157
Diocles Cnidius
Magnes 1319
Megarenſ. 618
Phliaſius 1105
Diodorus Cronus 610, 615, 853, 896
Aſpendius 1031, 1101
Xenoph. filius 573
Diodotus 1209
Diogenes Apollon. 514
Babylon. 894, 979
Cynicus 618, 645, 652, 871 ſeq.
Laërtius 32, 627, 990
Seleucienſ. 1316
Smyrnaeus 515
Tarſenſ. 1315
Diomedon 1168
Diomenes 1203, 1207
Diomus 851
Dionyſius ſenior 639, 649 ſqq. 728 ſeq.
iunior 1141
Carthaginenſ. 610
dialecticus 602
grammat. 630
Heracleotes 609, 968, 971
Metathemenus 968, 971, 1315
Dioſcorides
Cyprius 1328
Diotima 525
Diotimus 861
Diotogenes 1102
Dornius, Io. Chriſtoph. 32
Draco 435
Dromocrides 405
Dryſo 619, 1320

E.

Eberti, Adam 210
Echecles 892
Echecrates Timaeus 639, 1041, 1105
Ecphantus 1102
Egeſinus 728, 759
Empedocles 1214, 1102, 1106 ſeq.
tragicus 1109
Enoch 61, 311
Enos 61
Epicharmus 1102, 1121
Epictetus 622
Epicurus 749, 843, 898, 1230 ſeqq.
Epigenes 570
Epimenides 419, 1009, 1014
Epiphanes 971
Epiphanius 33
Epitimides 600, 601
Eraſiſtratus 842
Eratoſthenes 970
Erillus 968, 971
Erotium 1239
Erymneus 853
Ethan 86
Euander 728, 758
Eubulides 610, 613, 796
Eubulus 1328
Euclides archon 612
geometra 611, 645
Megarenſis 610
Eudemus 854, 856
Eudoxus 634, 1129, 1140
Euemerus 604
Euenus 525, 570
Euhemerus 604
Eumenes 851
Eumetis 449
Eumolpus 401
Euphantus 610, 615
Euphorbus 1015
Euphranor 1328
Euriphamus 1102
Euripides 570, 634, 1201
Eurymedon 790
Euryphanus 1040
Eurytus 639, 1102
iunior 1137
Eutherus 570
Euthydemus 570
Ezechiel 1004

F.

Fabricius, Io. Alb. 32, 1319
Fannius 980
Fauorinus 1319
Fauſt Ioan. magus 1016
Feind, Barthold 38
Ficinus Marſilius 540, 628, 659
Frea 330
Friſius, Io. Iac. 34

G.

Gale Theoph. 35
Gargettius 1232
Gartydas 1101
Gaſſendus Petr. 1229, 1252
Gautier, H. 37
Genzkenius, Frider. 38
Geſner, Conrad 33
Glauco 577
Glaucus Rhegin. 1179
Glycera 620
Gorgias 862, 1201
Gortydas 1101
Grauius, Abraham 35
Gronouius, Iacob 33
Gryllus 573
Gudius, Marquardus 1121
Gundling, Nic. Hieron. 38

H.

Harpagus 1148
Harpalus 1142
Hecademus 642
Hecataeus 1325
Hecato 980
Hedia 1239
Hegeſias 600

Hege-

Hegeſilaus 759
Heinſius, Daniel 894
Heman 86
Heraclides Pontic. 854, 856, 1328
Heraclitus 1025, 1166, 1208 ſeqq.
peripatet. 1211
Herillus 968, 971
Hermachus 1249, 1315
Hermagoras Amphib. 969
Hermes 252
Hermias 782
Hermippus Peripatet. 622
Smyrnæus 154, 798
Hermodamantes 998, 999
Hermodorus 658
Hermodorus JCtus 1209
Hermogenes 570, 551, 632, 1157
Hermotimus 493, 1015
Herodotus Tarſenſ. 1328
Herpylis 792
Heſiodus 406
Heſus 328
Heumann, Chriſtoph. Aug. 38
Heurnius, Otto 6, 104
Hiero 1121, 1144
Hierocles 748
Hierombalus 236
Hieronymus peripat. 747, 749, 840, 854
rhod. 859
Hipparchia 890 ſeq.
Hipparchus 1031, 1040, 1043, 1102
Hippaſus 1024, 1107, 1135
Hippias 1060
Hippo 1102, 1103
Metapont. 1103
Hippocus 226
Hippodamus 1040, 1102
Hippocrates 1182, 1223
Hipponicus 746
Hippobotus 1210
Hippoclides 1235, 1315
Homerus 422, 747
Hornius, Georg. 35
Hoſtanes 159
Huetius, Petr. Dan. 37
Hyperides 644
Hyſtaspes 158

I.

Iacobus 75
Iadmon 454
Iannes 278
Iamblichus 990
Iambres 278
Iarchas 204
Iaſon 981
Iauan 218
Ichthias 610
Idmon 454
Idomeneus 1248, 1250
Ieremias 627
Iobus 97
Ionſius, Ioan. 32, 778
Ioſephus patriarch. 76
hiſtoricus 59
Iſaacus 74
Iſocrates 644, 1201
Iſter 622
Iubal 59
Iuna 218
Iupiter Belus 127

K.

Kuſterus, Ioann. 34
Keïomarathus 161

L.

Laberius 1181
Lacydes 728, 757, 1326
Lælius 982
Lais 588, 881
Lampo 525
Lamprus 525
Lange, Ioachim. 38
Lathenia 644, 729
Laſus 1135
Lehmann, Io. Iac. 990
Leodamas Thaſius 642
Leodamantes 958
Leon 1009
Leontinus Gorgias 549
Leontium 843, 1239, 1248, 1250
Leonteus 1250
Leucippus 1142, 1171 ſeq.
Linus 372
Lipſius, Iuſtus 894, 921
Lockmann 226
Lucius Tubero 1328
Lucretius 1228
Lyciſcus 840
Lyco philoſ. 796, 840, 851 ſq.
Iaſeus 990
Lycurgus 437
orator 644
Lyſanias 970
Lyſias 552, 570
Lyſis 1038, 1039, 1040

M.

Mandanis 203
Manetho 250
Mannus 330
Marcellus 981
Marmaridius 130
Marmarium 1239
Mauſolus 1141
Melampus 403
Melanthius Rhod. 772
Meleager 893
Meliſſa 764, 1040
Meliſſus 1143, 1166 ſeq.
Melitus 550
Menagius 37
Menedemus cynic. 625, 892 ſ.
eretriac. 622 ſeqq.
Menippus 893
Lycius 893
Menodotus 1328
Mentor 765
Mercurialis, Hieron. 1217
Mercurius 252
alter 258
Metellus 631
Meton 1142
Metopus 1040, 1102
Metrocles 891

Metrodorus 793, 1207
epicureus 1248.
theoreticus 619
medicus 1121
Straton 1249
Milo Crotoniat. 1021
Minos 437, 1010
Mithridates Perſa 654
Mnemarchus 1101
Mneſarchus 980, 1020, 1101
Mochus 230
Moderatus 990, 1043
Mœris 1060
Monimus 816
Morellius, Guil. 34
Morgo 1009
Moſchus 230
Phædon. diſcip. 623
Moſes 78, 120
Mus 1249
Muſæus 400
Mycon 896
Myca 1020, 1040
Myrtus 528
Myſon 442

N.

Naburianus 131
Nauſiphanes 1203, 1231, 1322
Nazaratas 131, 1003, 1006
Nearchus 1168
Nectanebis 1141
Neleus Scepſius 799
Neocles 1228
Neſſus 1203, 1205
Nicanor 793
Nicarete 618
Nicedium 1239
Nicocreon 1208
Nicolochus 1328
Nicomach. auus 778
nepos 793, 841
Nicoteles 601
Noachus 66
Numa 347
Numenius 1043, 1325
Apamenſis 1325
Nuſchiruan. 210

O.

Ocellus Lucanus 818, 1102, 1122
Oeylus 1122
Odinus 330
Oenomaus 865
Olearius, Godofred. 35
Olympiodorus 628
Oneſicritus 885
Onetor 618
Oporinus, Ioach. 8
Oreſtades 1145
Orpheus 373
Oſthanes 159
Otanes 159

P.

Pœonius 619
Pamphilus 1231
Panætius 980
Pandæmus 896
Panthea 1108
Paræbates 600, 601
Parckerus, Sam. 1292
Parmenides 1143, 1157 ſeq. 1167
Parmeniſcus 1145
Paſicles Thebanus 618
Paſiphon 576
Patricius, Franciſcus 777
Patron 1315
Pauſanias 1209
Periander 450
Pericles 437, 492, 526
Perictiona 628
Pythagorica 1065
Perſæus 623, 968 ſeq.
Peyrerius Iſaac 104
Phædo 624, 645
Phædrium 1239
Phædrus Alexis 647, 1315
Phalantus 969
Phalaris 355
Phanias 854, 856
ſtoicus 857
Phanocritus 1140
Phanton 1103
Pherecydes 982, 998, 999

Philænis 1239, 1247, 1250
Phileta 748
Philippus Maced. rex 734, 785
Philiſcus 886, 1247, 1316
Philiſtio 1140
Philiſtus 651
Philo 616, 728, 773
Byblius 238, 239
alii 774
Philochorus 1102
Philomarus 1288
Philolaus 1025, 1043, 1062, 1102, 1105, 1129, 1136
Philonis Thebanus 968
Philumenaris 1287, 1288
Phocion 886
Phocylides 456
Phormio 840
Phraſidemus 619
Phryne 734
Pilpai 210
Pindarus 1204
Piſaurus, Aloyſius 34
Piſiſtratus 437
Pittacus 446, 983
Plato 627 ſeqq. 780, 1038, 1041
comicus 630
Pliſtanus 622
Plutarchus 32
Polemarchus 1142
Polemo acad. 727, 740, 896
ſtoicus 741
alii 741
Pollis 650
Polus 1040
Polyænus 1249
Polybius 980
Polycrates 999, 1005, 1011, 1235
Polygnotus 896
Polymneſtus 1105
Polyſtratus 1315
Pompejus 981
Porphyrius 990
Poſidonius 894, 968, 980
Potona 629
Praxiphanes 840
Praxiteles 840

Praylus

Praylus 1328
Pritanes 840
Proclus 793
Prodicus 525,1201
Cejus 549,1201
Prometheus 368
Protagoras 641, 1143, 1200 ſeqq.
Protarchus 1315
Proxenus 779
Ptolemæus Claudius 1319
Cyrenæus 1328
Ptolemæus Lagi 857
Leucus 1317
philadelphus 799, 845
philopator 971
ſoter 618, 857
Pyrrho 1320
ephecticus 602
Pyrrhus Del. 1015
Pythagoras 994 ſeqq.
pugil 998, 999
aliptes 1106
Pythias 782, 792
Pythogrius 798

R.

Regis, Petr. Syluan. 37
Reimmann, Iac. Frid. 91
Rhadamantus 437
Rhodopis 454
Rondellus, Iac. 1229
a Ryſſel, Io. Iac. 35

S.

Saba 218
Sabius 218
Sæmund Sigfuſonius 326
Salomon 86
Sanchuniathon 236
Sara 1020
Sarpedon 1328
Satyrus 969, 1168
Saturninus 1328
Saulius 358
Scipio 980
Schottus, Andreas 777
Sechnuphis 634
Seleucus Seleucienſ. 131
Semiramis 127
Semus 69
Serranus, Ioan. 659
Seruius Tullius 1005
Sethus 58
Sextus Empiricus 32, 1319, 1328
Simmias 577, 619
Simo 1058
Simon 577
Siren 969
Socrates 523
alii 522
Solon 436, 442
Sonchis 1022
Sophocles 625
archon 841
Sophron 1122
Soſicrates 744, 747
a Soto, Dominicus 540
Speuſippus 644, 652, 727, 728, 1041
medicus 730
Sphærus 622, 968, 971, 1209
Sphines 204
Stanlejus, Thomas 35
Stilpo 610, 617, 886, 896, 1324
Stobæus, Ioan. 33
Strato
Lampſac. 840, 845
Sturlæſon Snorro 327
Sudinus 131
Suidas 34
Sylla 643, 800
Syloſon 1004, 1011
Synallus 599

T.

Taaut 252
Tachmurath 218
Tachurith 218
Tages 343
Taranes 328
Tarquinius 1005, 1011
Tauromenites 793, 795
Telauges 1020, 1101, 1144
Telecles 758
Terpander 437
Teucrus Babylonius 130
Teutates 328
Thales Cres 442, 462
Mileſ. 458, 993, 1060
Thamyris 401
Theages 1040, 1102
Theano 989, 1019, 1040
Thebet Ebn Korra 226
Themiſta 1239, 1250
Themiſtoclea 1008
Themiſtocles 494
Theodas 1328
Theodoria 748
Theodorus Atheus 602
Cyrenaic. 599, 642
geom. 642, 525
Theodoſius 1319
Theognis 456
Theombrotus 892
Theomedon 1141
Theophraſtus 799, 840 ſeqq. 1107
Theopompus 985
Theorides 1102
Theotimus 1243
Theramenes 1201
Theſeus 437
Theut 252
Theutates 328
Thomaſius, Chriſtian Iacob 55, 921
Thoot 252
Thoron 330
Thoyt 252
Thraſimachus Corinth. 618
Thraſymachus Soph. 549
Thraſyllus 1043, 1185
Thubalcain 59
Timæus Locrus 813, 1102, 1127 ſeq.
Timæus Tauromenites 795
Timarchus 892
Timocrates 1242, 1252
Potamonius 1250
Timon Miſanthrop. 582, 624
Phliaſius 1325

Digitized by Google

Timotheus 781
Toxaris 360
Triller, Dan. Wilh. 1227
Triptolemus 436
Tuiſcon 330
Tuiſto 252
Tydas 1101
Tyrannio 802
Tyrtæus 437
Tyrtamus 840

V.

Viues, Ludou. 34
Voſſius, Gerard. 35

W.

Walther, Godofr. 1166
Wolfius, Io. Chriſtoph. 33

X.

Xanthus 746, 1326
Xantippe 528
Xeniades 872, 883, 888
Xenocrates 644, 727, 732, 781, 783, 896, 1041
Xenophanes 1105, 1143 ſeqq.
Poëta 1146
Xenophilus 901, 1105
Xenophon 571, 645, 1201
Xerxes 1177

Z.

Zabratus 131, 1003, 1026
Zaleucus 435, 1013
Zamolxis 361, 1020
Zaratus 131, 1003
Zarmocenides 130
Zeno Cittieus 602, 619, 749, 894 ſeqq.
Eleates 641, 1143, 1167 ſq.
Zeno Sidonius 901, 968, 979, 1243, 1315
Tarſenſis 894, 979
alii 901
Zenodotus 676, 858
Zerba 362
Zerdusht 144
Zeuchus 130
Zeuxippus 1328
Zeuxis 1328
Zierold, Io. Wilh. 38
Zoilus 427, 998
Zopyrus 893
Zoroaſter 116, 1003, 1007
Perſa 218
Zorodashtus 218
Zoromasdres 130
Zwinglius, Huldricus 540

II. INDEX
RERVM ET MATERIARVM.

A.

Abaris, philoſophus Scythicus pag. 354
an cum Pythagora conuenerit 356
impoſtor fuit 357
Abii inter Scythas quinam 352
Abrahamus ex Philoſophorum choro ejicitur 72. Zoroaſter Arabibus dicitur 145
Abſtinentia Pythagoricorum a carne & piſcibus 1036
Academia vnde nomen ſortita 642. qualis locus fuerit 642. ab hac ſecta Platonica nomen accepit 643. *prima*, quæ 728. *media*, quæ 746. origo illius methodi philoſophandi receptæ 749 ſeq. *noua*, illius origo 759. obſeruationes de ejus philoſophia 767. *quartæ* conditor quis 773. *quintæ* conditor quis 775
Academiæ in Ægypto a Ioſepho inſtitutæ non ſunt 77
Academica ſecta 672 ſeq. diſcrimen inter illam & ſcepticam 1331
Acatalepſia, primum ejus fundamentum 755
Accidens, ejus claſſes 807
Acetum ſcilliticum magnæ virtutis eſt 1097
Acroamatica, quænam ab Ariſtotele ita dicta 789
Actus in Ariſtotelis Metaphyſica quid 828
Acuſmatici quinam 1031
Acuſtici quinam ibid.
Adiaphora, quæ ſint ex Herilli mente 971
Adoleſcentes philoſophorum Indicorum ante prandium recitant quid boni per diem egerint 200
Adulatio Anaxarchi erga Alexandrum M. 1207
Ægritudo ſententiæ Epicuri de illa 1312
Ægyptii antiquiſſima natio, ſapientiæ laude inclyta 244. difficultates in eorum hiſtoria philoſophica 245. ſcriptores de eorum philoſophia 248. eorum Reges Dei & ſemidei vnde orti 254. ſapientiam arcano modo docebant 268. eorum tota philoſophia ad imperii & ſacerdotii commoda refertur 273. num Atheis annumerandi 285

Ænigma-

Ænigmata, in illis ſtruendis reges & principes orientis ſe exercent 216. Pherecydis explicatum 988
Æquinoctium, quis primus obſeruauerit 480
Æquipollentia quid ex mente Ariſtotelis 808
Æquum a juſto differt 838
Aër principium omnium rerum habetur 488, 515. & Deus 489. denſus mundos gignit 517. vnde pellucidus factus 520. vnde naſcatur 820. ejus diuiſio apud Stoicos 944. quid ſit Pythagoræ 1088
Æſopus, vita ejus 453. an fabulas eius Socrates verſibus complexus ſit 554
Æternum ex Xenophanis mente quid 1148
Æther quid ſit mente Anaxagoræ 509. quid ſit Pythagoræ 1088. ex mente Stoicorum Deus ſummus 942
Æthiopes, eorum hiſtoria philoſophica obſcura & incerta 305. ex Ægypto originem traxerunt 306. origines eruditionis & philoſophiæ eorum 306. facies philoſophiæ æthiopicæ 307. an athei 308
Ætna an Empedocles ſe in illam injecerit 1110
Affectio animæ, quæ & qualis 765. in Logica Cyrenaicorum quid ſit 595
Affectus quid ſint 725. duo præcipui voluptas & dolor 1279. quatuor generales qui 1280
Agrigentum nobiliſſima poſt Syracuſas ciuitas 1106
Albedo, quid mente Democriti 1196
Alchemia, ejus notitia apud veteres auctores extat nulla 70
Alexander M. an illi nomen philoſophi debeatur 784. n. an ab Ariſtotele veneno interfectus 786. græcanicam ad alias gentes transfert 1349. fortunæ ejus influxus in philoſophiam apud Africæ gentes 1350
Alexandria, Bibliotheca ibi condita 858
Amatoria ſpecies eſt amicitiæ 726. Socrates illam didicit a Diotimo 526
Ambarualia, qualis feſtus Athenienſium 552
Ambitio Antiſtheni a Socrate objecta 863 Cynicæ virtutis mater 858
Amenthes, quis locus 296
Amicitia quomodo fiat 726. cum virtute conjuncta eſt 838. datur omnium erga omnes 1070. contentionis ſtudium ab illa remouendum ib. nunquam ab illa fides remouenda ib. non propter infortunium reprobanda ib. in vera plurima legibus circumſcripta ſunt ib. peregrinæ declinandæ ib. Epicuri de illa ſententia 1314
Amictus Pythagoreorum 1035
Amicus quomodo comparandus 567
Amor, an in theogoniis ſummum numen indicet 416
Amphion fabula de illo explicatur 403
Anacharſis philoſophus Scythicus 358 ſeq.
Analytica Ariſtotelis, quæ 805
Anatomia, num illius peritus fuerit Salomon 92 ſeq. a Democrito exercita 1180
Anaxagoras vita ejus 492. chronologia ejus 497. an publicas inſtituerit lectiones 500. an duos Deos ſupremos ſtatuerit 508
Anchora, an Anacharſis eam inuenerit 360
Angeli, an ab illis philoſophia orta 50 a Magis tanquam mediatores inuocati 184. n. an quis eorum Socratis genius fuerit 545 ſeq.
Anima, doctrina de illa ex Zoroaſtri oraculis 187, 188. origine cœleſtis a Deo genita, & cum Deo cognata habetur 206 indumentum ejus corpus Indis dicitur 207. immortalitatem ejus Aegyptii credunt 295. ejus metempſychoſis an ab Aegyptiis credita 296. ſtatus ejus poſt mortem qualis ex mente Aegyptiorum 297. doctrina Æthiopum de illa 309. doctrina Celtarum de illa 335 ſtatus ejus poſt mortem ex Celtarum mente 339. Orphei de illa doctrina 399. Thaletis 474. inanimatis quoque ineſſe dicitur 475. a mente diſtinguitur 513. aërea putatur 513. habitare in arterioſa cordis cauea dicitur 517 Socratis de illa doctrinæ 563. præexiſtunt 580. Platonis doctrina de illa 712 ſqq. ex Deo eſt 713. habet aliquid ex materia 714. in aſtris habitauit 715. tres habet partes 717. eſt immortalis & cauſa motus 718. fati legibus ſubjecta 718. eſt numerus, qui a ſe ipſo moueatur 739, 1090 ex omnibus eſſe concretam Crantor ſtatuit

tuit 744. Ariſtotelis doctrina de illa 820 ſeqq. ſedes illius in ſuperciliorum meditullio eſt 850. cum corporis ſenſibus arctiſſime illam conjungit Strato 850. Stoicorum de illa doctrinæ 950. mortales & immortales ſunt 950. redibunt in corpora priſtina poſt vniuerſalem rerum omnium combuſtionem 951. octo ejus ſunt partes ib. ejus ſedes poſt mortem inter ſidera eſt ib. purgatorium habent 952. ſphæræ inſtar vniformis ſibi natura ſua eſt 960. inter animam & mentem diſtinguunt Stoici 960. anima libera eſt 961. ejus immortalitatem Pherecydes Græcos primus docet 984, 989. totus aër plenus animarum eſt 1083. eſt auulſio ætheris calidi ac frigidi 1090. in rationalem & irrationalem partem diuiditur ibid. 1195. omnium animantium & brutorum ſunt rationales 1090. initium animæ a corde ad cerebrum eſt 1091. pars ejus rationalis immortalis eſt ib. ſanguine nutritur ib. vincula ejus venæ, arteriæ, & nerui ſunt ib. mens extrinſecus animæ inſeritur ib. quaternionem in ſe habet ib. corpus carcer ejus eſt ibid. in terram ejecta vagatur in aëre corpori ſimilis ib. nulla interit, ſed poſt certos fati circulos noua ſubit corpora 1092. anima gignitur ex humido 1104. duplex homini eſt ex Empedoclis mente 1117. ejus migratio ex Empedoclis ſententia 1119 conſtat natura ignis 1136. ſpiritus eſt 1156 ignis quidam & calor eſt 1195. mortalis eſt & cum corpore perit ib. mens vnum idemque cum illa eſt ib. animæ potior, quam corporis ratio eſt habenda 1199 de ejus natura nihil certum definiri poteſt 1221. diſcedentes ex hac vita in animam vniuerſi abeunt ib. Epicuri doctrina de illa 1277. corpus tenuiſſimum eſt 1277 non per ſe ſola ſentit ib. diſtingui poteſt inter animam & animum 1279. poſt hominis mortem diſſipatur 1281

Anima mundi an Deus a Socrate creditus 562. a Platone quæ 701 ſeq. ſupramundana, quæ 713. an Ariſtoteles illam ſtatuerit 826. n. Stoicis quæ 929. ab Empedocle 1113. ex Heracliti mente quid 1215 eſt opifex rerum omnium ib. ex humida euaporatione eſt 1220

Animalia prima, quomodo nata, 487, 513, 520 inanimata naſci dicuntur 517. mens eis ineſt 520. illa condenda inferioribus Diis permiſſum 712. non ſunt immolanda 1072 eorum corpora fortuito particularum ſimilarium concurſu efformata 1119. prima quomodo genita, mente Epicuri 1273

Animantia ex putridis naſcuntur 820

Animoſitas Zenonis Eleatæ 1167

Animus, diſtinguitur ab anima 1279. noſter cognatus Diis immortalis & æternus manet 185. quare in mortale demittatur corpus ib. tabula cerea habetur 672. plane nihil eſt & nomen inane 854. Stoicorum de illo doctrina 949. eſt particula Dei 950 eſt ſpiritus igneæ naturæ 950. per ſimulacra cogitat 1279. ſedes ejus media pectoris regio eſt ibid. pars ejus principalis in pectore reſidet 1164. affectus eius, qui 1279. hi vbi ſint 851

Anniceria ſecta, quæ 601

Annius Viterbienſis monumenta Beroſi effinxit 130

Annus, a Thalete in 365 dies diuiſus 477 annus magnus Stoicorum quid 946. annus magnus Platonicorum 711

Anthropologia Stoica, quæ 948

Antichthon Pythagoreorum quid 1062

Anticipatio mentis, quid 1258. eſt in omni ratiocinatione principium ib.

Antipodes an Anaximander illos crediderit 486. a Pythagora crediti 1063

Antra numinibus & oraculis celebria 1010 n.

Apathia Stoicorum quidnam ejus fundamentum 955. illi ſapiens deditus eſt 965

Apollonia, quot vrbes hujus nominis 514 n.

Aporetici, vnde Sceptici ita dicti 1318

Apotelesmata, quænam ſint 140

Appetitus duplex, voluntas & ſenſitiuus 823 animantium primus quis ex Stoicorum mente 951. venereus vnde oriatur 1128

Apprehenſio fit per ſenſus 916

Approbatio quomodo fiat 917

Aqua an principium omnium rerum ab Orpheo facta 395. quo ſenſu a Thalete inter

Digitized by Google

ter rerum primordia poſita 464 ſeqq. vnde naſcatur ex opinione Ariſtotelis 820
Arabes, vetuſtiſſimis philoſophia adſcribitur 213. denegatur 214. eorum origo ab Abrahamo incertiſſima 215
Arcades, leges ad rempublicam ordinandam a Platone ſibi expetunt 648
Argumentatio, in illis non aſſumtionibus ſed concluſionibus vtebatur Euclides 612 quibus ex rebus conſiſtat 919
Argumentum, dialecticum quo nitatur 819 Stoicorum de illo doctrina 920
Arimanius, quis ſit, 171, 177. a ſummo Deo genitus 178. fons eſt materialium ſubſtantiarum 179. ex Zoroaſtri oraculis deſcribitur 188
Ariſtippus ſectæ Cyrenaicæ auctor 584 cauſæ inuidiæ erga illum 585. de ejus educatione nihil eſt cognitum 585. cultui corporis & elegantiæ ſtudet 586 an cum Laide conuerſatus ſit Æginæ 588 ejus peregrinationes male interpretantur 587 ſqq. aulicis ſe attemperauit moribus 590. ejus ingenium & mores 591 ſcripta 592. doctrina ibid. quasnam philoſophiæ partes coluerit 593
Ariſtoteles in recenſendis veterum ſyſtematibus non fideliter verſatus 464, 797 ſcriptores de illo 776. natiuitas & educatio ejus 778. Platoni acceptus 780 an Platonem ex Peripato expulerit 781 conuictus Hermiæ 782. Pythiada vxorem ducit 783. non eius in aula Philippi & Alexandri M. 783. mora cum Alexandro ad Indos profectus 785. an Alexandrum veneno interfecerit 786. vita Athenis acta & ſchola aperta 787. peripateticus cur dictus 787. methodi ejus ratio 789 impietatis accuſatur 790. Chalcidem Athenis ſecedit 790. Chronologia ejus 791 mors 791. matrimonium & liberi 792 corporis & animi virtutes & vitia 793 imagines ejus 79?. n. pietas 794. an fuerit Iudæus aut ad eorum caſtra conuerſus 794 ſalus ei æterna adtribuitur 794. elogia 795 vitia ei objecta 796 ſcripta ejus 798. qui illa in ordinem digeſſerint 798. eorum fata 799. ineluctabilis obſcuritas in illis 801. ſcopus philoſophiæ ejus 803 aulæ moribus philoſophiam aptauit 804 philoſophia ejus naturalis incerta & vaga 804. mathematica intempeſtiue immiſcet 805. non omne pretium philoſophiæ ejus denegandum 803. Logica 805. philoſophia naturalis 811. Pſychologia 820. Metaphyſica 825. an Atheis annumerandus 832. eius philoſophia practica 835. ſucceſſores 840
Arithmetica, nobiliſſima apud Pythagoreos ſcientia 1045
Arithmomanthia, quid 1056
Arma, eorum inuentor Thubal-Cain putatur 60
Arrogantia philoſophiæ Stoicæ vnde 905
Artes liberales a Cynicis repudiatæ 868
Aruſpicina ab Arabibus excogitata fertur 215 n.
Aſceſis philoſophica a Gymnoſophiſtis ſuſcepta 197. quare id non adeo inſanum videri debeat 198. Pythagoræ, quæ 1027
Aſchaphim quinam fuerint 115
Aſſenſio, quomodo fiat 917
Aſtrologia apud Chaldæos primum culta 108 ei deditus fuiſſe Abrahamus perhibetur 72 ejus cultor & inuentor Zoroaſter fertur 122. vti & Belus 127. eam Beroſus docuit 130. Chaldæorum doctrina de illa 138 ſeqq. eam Indi coluere 209. judiciariæ ſunt Ægyptii dediti 278, 304. per Orpheum inter Græcos introducta 378
Aſtronomia, an Noachus fuerit illius peritus 69. an Semus ib. an Abrahamus illam Ægyptios docuerit 73. an a Setho inuenta & exculta 58. chaldaicæ antiquitas 103. de opinionibus aſtronomicis Chaldæorum pauciſſima conſtant 141. cui inuentionem ejus Ægyptii tribuerint 264 quis ejus apud Ægyptios ſtatus 274. doctrina Ægyptiorum de illa 303. an a Celtis culta 341. Orphei doctrina de illa 398 a Thalete inter Græcos introducta 477 animos ad ſuperiora dirigit 720. Pythagoreorum doctrina de illa exponitur 1061
Atheus, an Ægyptii illis annumerandi 285 an Æthiopes 308. an Celtæ 331. an Scythæ 353. an Anaximander fuerit 481

an

Digitized by Google

an Anaximenes 490. an Anaxagoras 508 quare Theodorus ita dictus 602. an hic re vera fuerit Atheus 603. an Euemerus iis annumerandus 605. an Bion Boryſthenites 608. an Stilpo 621. an Plato 682 an Clitomachus 773. an Ariſtoteles 832 an Strato 846 ſeqq. an Stoici 936. an Ariſto Chius 970. an Chriſippus 976 an Pythagoras 1080. an Empedocles 1114 an Ocellus Lucanus 1126. an Parmenides 1161. an Meliſſus 1167. an Diagoras Melius 1204. an Epicueus 1291 ſeqq. Socrates non fuit 530

Atlas quis fuerit 311. vnde cœli bajulus dictus 312

Atomi, illas Diodorus Cronus ſtatuiſſe dicitur 617. an Plato admiſerit 683. Pythagoras reiecit 1086. a Leucippo principia rerum factæ 1175

Atomi & inane omnium rerum principium 1187. plenum conſtituunt quod ſolum ens eſt 1187. Qua ratione infinitæ ſint 1188. proprietates, figura & magnitudo ibid. atomus atomo grauior eſt 1189. omnibus vero aliis qualitatibus deſtitutæ ibid. in infinito vacuo mouentur 1190. motus illorum æternus eſt & obliquus ibid. in vacuo agitatæ concreſcunt ibid. ex rapidiſſimo illorum motu omnia creantur ibid. infinitæ ſunt numero & figura 1192. Epicuri doctrina de illis 1262 ſeqq.

Atomiſticum ſyſtema, an a Moſcho inuentum 231. an a Sanchuniathone expreſſum 241. illi Diodorus Cronus addictus dicitur 617. Leucippi differt ab Epicuri ſyſtemate 1174. quo dogmate Epicurus ſuum ſeparauerit a Democriteo 1264 Empedoclis differt a Democritico 1115

Auaritia Speuſippo objicitur 729

Auditores Pythagoræ quomodo explorati 1026

Auditus vnde 517. infinitus materialis cauſa omnium rerum eſt 519. quomodo fiat ex mente Empedoclis 1120. & Alcmæonis 1134. ratio ejus, qua in re ſita ex mente Epicuri 1278

Auguria, quis eorum apud Etruſcos dicatur inuentor 343

Autochiria vnde Stoicis accepta 965. a Pythagora rejecta 1069

Axine, quare Lais ita dicta 881

Axioma Stoicis quid 919. metaphyſicum primum quod 827

B.

Babylonii, philoſophi Chaldaici 114

Bajulus Protagoras fuit 1200

Barbarus, vocis hujus origo 46. qui ita dictus 47. eruditionis elegantia barbaris denegatur 48. vt & philoſophia ibid. an philoſophia ab illis culta 49

Bardi quinam fuerint 320

Beati, quid de illorum philoſophia ſentiendum 51

Beatitas, quomodo conſequatur 955. vnde oriatur 1131

Beatitudo propter particulares voluptates eligenda 596. quid ſit 732, 742. quotuplex ſit 828

Bellum rerum omnium geneſis 1218

Belus cultor & inuentor ſideralis ſcientiæ habetur 127. nomen ejus appellatiuum eſt 128

Beneuolentia, quid ſit ex mente Ariſtotelis 838

Beroſus, quis fuerit 129. ejus ſcripta 131

Beta eruditorum, quis ita dictus 970

Biblia, an Demetrius Phalereus ſuaſor hebræorum vertendorum Ptolomæo Philadelpho fuerit 858

Bibliotheca, an Demetrius Phaler. Alexandrinæ fuerit præfectus 858

Bona, apud Pythagoreos ſunt communia 1028

Bonum, de ejus origine quid Perſæ docuerint 177. verum non in hujus vitæ felicitate quærendum 564. vnicum ſcientia habetur 565. corporis, non verum bonum 722. vnicuique bono ſuus ordo tribuendus eſt 745. Stoicorum de illo ſententiæ 956. omnia ſunt æqualia 957 quomodo Sceptici doctrinam Dogmaticorum de illo impugnauerint 1346. a Deo petendum eſt 1072

Digitized by Google

Bonum ſummum eſt voluptas 596. eſt vnicum diuerſis tantum nominibus praeditum 612. mens nullis paſſionibus obnoxia 621. vnum eſt 626. primum Deus eſt 721. acquiritur actione virtutis 836 quid ſit ex mente Critolai 833. ex mente Hieronymi Rhodii 859. Stoicis quid 955. beneplacitum eſt. 1221
Borſippeni philoſophi Chaldaici 114
Brachmanes philoſophi Indorum 192 vnde eorum nomen ib. qui fuerint 194 eorum vitae ratio 196
Britanni de eorum philoſophia quid ſentiendum 313
Bruta rationis et aëris partem percipiunt, ſed non ſentiunt 517. eſſe machinas rationis et ſenſus expertes an Diogenes ſtatuerit 885. anima rationali ſunt praedita 1090
Buddas philoſophus Indus cum Budda Manetis praeceptore confunditur 202. quis fuerit ibid. ſeq.

C.

Cabbala, an Abrahamus in illa verſatus 74 an Moſes illam docuerit 81, 85
Cadmus non inter philoſophos referendus 235
Cain, an philoſophiae ſectariae conditor fuerit 57
Calani, philoſophi Indici 194
Calanus philoſophus Indus Alexandrum M. ſequitur 204
Calidum immortale eſſe videtur 1225
Calor terrae, homines gignit 520. ex Epicuri mente quid 1270
Caluus, qualis ſyllogiſmus 614
Canon monochordi Pythagorae inuentum 1059
Canonica Epicuri, quae 1256. apud Pythagoram quid 1057
Cantus, mores atque affectus illis emendantur 1059
Cardines in Aſtrologia quaenam ſigna ſint 139
Carmen, lyricum Linus inueniſſe dicitur 372
Carmelus mons, in templo eius Pythagoras ſolus verſatur 1001
Carneades, lis de eius aetate 760. vita eius 762 ſeq. doctrina eius 765. quibusnam in rebus diſceſſerit ab Arceſilao 767
Caro, ab eius eſu Pythagorei abſtinent 1036 ex aequalibus quatuor elementorum partibus conſtat 1120
Caſtitas Socratis 539. Xenocratis magna 734
Caſus, quaenam cauſa effectuum ſit 815
Categorema Stoicis quid 919
Categoriae quis inuenerit 826. vnde Ariſtoteles ſua hauſerit 1130
Cauſa, quot genera earum ſtatuerit Ariſtoteles 814. accidentales quaenam ſint ib.
Cautio Stoicis quid 962
Cebes an autor tabulae ſub ſuo nomine notae 578
Celtae, quinam populi ſub hoc nomine veniant 313. eorum hiſtoria philoſophica difficilis & incerta 313. nihil ſcripto conſignarunt 314. eruditos habuerunt 316 quae de eorum philoſophia notanda 327 an atheiſmi rei ſint 331
Ceramicus, quare Academia ita vocata 642
Certum nihil cognoſci poteſt 1153
Chaldaei, eorum philoſophia antiquiſſima 102 eorum aſtronomiae antiquitas 103. ſupra Moſis aetatem eorum eruditio euehenda eſt 104. difficultates in eorum philoſophiae hiſtoria 104 ſeq. aliorum placita pro vetuſtiſſimae eorum ſapientiae reliquiis venditantur 105. quae fuerit eorum philoſophia 106. cum Magis confunduntur 106. cultui diuino ſunt dediti, ib. eorum religio 107. diuinatio ex ſideribus 108 ſtudium celandi dogmata & diſciplinae arcana 111. eorum eruditio philoſophiae nomine indigna 112. eorum Sectae 113 quis eorum philoſophiae conditor 116 quare eorum philoſophia incerta 131. doctrina eorum de Deo 132. de daemonibus 133. de diuinis 136. eorum Magia 136 Aſtrologia 138
Chaldaeus vnde idem quod Aſtrologus 109

quem Vitringa hoc nomine inſignitum vult 115
Chamus Zoroaſter putatur 120
Chaos quid ſit in theogoniis 412. an ex nihilo creatum, ib. ante omnia exiſtentia fuit 921. ordinatum mundus eſt et natura 922
Chemia, an Thubal-Cain huius artis inuentor 60. a Chamo nomen eius deriuatur et origo 70. huius maxime peritus Moſes creditur 80. dubium eſt, quin Moſes illam ſciuerit 84. an apud Aegyptios culta 277. an ab Orpheo 379
Chiromantia, patronus eius Iobus dicitur 98
Chordotonon, quodnam inſtrumentum muſicum 1058
Chroma quid 1059 n.
Cibus, a quibus abſtinendum 1095. quibus aſſueſcendum 1308
Circumciſio ad ſacra Aegyptiorum cognoſcenda requiritur 272. ei Pythagoras ſe ſubmittit 1002
Cithara chordae vſum in illa quis inuenerit 372
Ciuis boni officium 569
Ciuitas quaenam optima 569
Cneph, quid ſignificet 293, 300
Coeleſtia, de illis attinet nihil dicere 1225
Coelibatus, quare a Thalete magni aeſtimatus 459. illum tenuit Plato 653. Epicurus 1235
Coelum, eius motus qualis 819. figura eius ſphaerica eſt 819. perfectum eſt 817 aliae ejus qualitates 817. primum, in aeternum eſt 829. quid ſit mente Empedoclis 1117
Coenobii, quinam ita ſint dicti 1026
Coenobium, Pythagoreorum domicilium 1033
Cogitatio, quid 822. eſt animae quaſi ſecum agentis colloquium 672
Cognitio, ſui ipſius via ad felicitatem 565 organa ejus ſunt octo 1091. ſpecies eius genuina et tenebricoſa 1186
Colloquium Diogenis cum Alexandro M. 877. quid de illo iudicandum 878
Columba, ſimulacrum eius volans ab Archyta Tarentino factum 1129
Columnae Sethi quid de illis iudicandum 58 hermeticae 259
Combuſtio mundi ſtoica, quae 945
Cometae, quid ſint 510. ex mente Stratonis 850. eſt ſtella non ſemper apparens, ſed ſtato tempore ſua reuolutione exoriens. 1089. plures planetae ſunt vna apparentes 1194. qua ratione gigni poſſint 1282
Comici non pepercerunt Platoni 645 quid Socrati obiecerint 550. quid Platoni 646
Comoedia, quare Socrates in Ariſtophanis fabulis deriſus 550. quomodo in fabulis de ſe actis geſſerit Socrates 551
Comprehenſio ex mente Stoicorum quid 916 quomodo fiat 917
Concubitus, res philoſopho non ſatis digna Pythagorae videtur 1070
Conditor vniuerſi ex mente Stoicorum quis 925
Conditores artium et ſcientiarum, cur eorum hiſtoriae incertae 117
Congreſſus publicus Hipparchiae cum Cratete an fidem mereatur 890
Conjugium, quis illud inire, quis ab illo abſtinere debeat 1305
Conſtantia animi Socratis 538. Anaxarchi in morte 1208
Continentia, quid ſit 567. illam poſſidere maximi roboris et diuitiarum inſtar eſt 1070
Contrarietas rerum omnium geneſis 1218
Conuenientia Stoicis quid 962
Conuerſio logica ex mente Ariſtotelis quid 808
Conuicium Diodoro mortem affert 615
Conuiuium ſeptem ſapientum an a Periandro inſtitutum 451, 452 n. frequentia philoſophorum inſtituit Menedemus 625 ad illa pecuniam legauit Theophraſtus 842. Pythagoreorum quae 1035
Cornutus qualis ſyllogiſmus 614
Corpus animae indumentum Indis dicitur 207. omne grauitatem et ad medium fertur 850. omne exiſtens Stoicis corpus eſt 924. ſimplicium corporum quot

Digitized by Google

quot ſpecies 817. miſta, Ariſtotelis ſententia de illis 820. Defunctorum corpora non ſunt igni comburenda 1073 diuina mentis potentia mouentur 1103 quæ perierunt, reuiuiſcent 1194. contemnendum eſt 1222. vnde intelligatur 1260. re ipſa exiſtit 1261. notionem eius incomprehenſibilem Sceptici iudicant 1344
Corpuſcularis philoſophia, fruſtra ei auctoritas a Phoenicum philoſophia conciliatur 234. *vid. atomiſticum ſyſtema.*
Corybantes, quinam 1009
Coſmogonia Chaldaica, quae 141. Perſica, 177. Indica 208. Phoenicia 240 Aegyptiaca 298, 301. Celtica 334 Etruſcorum 344. Orphica 392, 393 in theogoniis deſcribitur 409. veterum a Thalete retenta 469. Anaximandri 486. Pherecydis 986
Craneum, qualis fuerit locus 879
Creatio ex nihilo, an ab Aegyptiis credita 299. an ab Etruſcis 344. an a Platone 676
Criterium veri et falſi, quid ſit 594. veritatis vnde accipiendum 732. nullum datur 765, 768. ex mente Stoicorum quid et quotuplex 914. ex mente Heracliti quid 1212. criteria iudicandi apud Epicurum quot 1257. veritatis practicum Scepticus admittit, theoreticum non 1337
Crotona, mores eius incolarum effrenes emendati 1012
Cubi duplicatio, quis eam inuenerit 642
Cultus diuinus quem Zoroaſter inſtituiſſe dicitur, quis fuerit 126. ſolis philoſophis apud Indos conceſſus 200. apud Indos qualis 208. ab omnibus eſt obſeruandus 1072
Cupiditates a prima aetate fugiendae 1070
Curetes, quinam ita dicti 1009
Curioſi Diis odio eſſe dicuntur 613
Cynica ſecta, quae 862 ſeqq. vnde nomen eius et origo 860. eius facies in genere deſcripta 865. quo ſenſu dicatur ſecta, vitae non ſcholae deſtinata, ibid. vitae cynicae auſteritas 867. cur tanta vitae acerbitas quaeſita, ib. ambitio Cynicae virtutis mater 868. artes liberales ab illa repudiatae, ibid. decori ratio mutata, ibid. odium et inuidia illam ſunt ſecuta 869 fabulae de Cynicis vnde ortae 870
Cyniſmus breuis ad virtutem via habetur 867. fundamentum eius 867. odium et inuidia illum ſecuta 869. degenerat ib.
Cynoſarge, qualis locus 861
Cyrenaica ſecta, eius origo 584. hiſtoria valde incerta 592. canones eius logici 594. exitus eius 609

D.

Daemones, apud illos philoſophiae origo quaeritur 56. doctrina de illis in Zoroaſtri oraculis Platonica eſt 128. Chaldaeorum doctrina de illis 133. mali dantur 134 Aegyptiorum doctrina de illis 294. Celtae veteres illos crediderunt 332. quid Orpheus de illis ſtatuerit 391. quid Thales 473. quid Plato de illis ſenſerit, non ſatis explicauit 706. quid Xenocrates de illis ſtatuerit 737. an Ariſtoteles illos crediderit 831. quid Stoici docuerint de illis 932. Pythagorae de illis doctrina 1082
Dandamis, philoſophus Indus, ſermo ejus ad Oneiſicritum Alexandri M. legatum 203
Daniel, quae eius fuerit eruditio 94 ſeq.
Decani, vel facies planetarum quid 140
Decas, numerus omnium perfectiſſimus 1056, 1062
Declinatio in Aſtrologia quid ſit 139
Decorum, illius rationem Ariſtippus habet 591. Cynici mutant 868
Definitio, quomodo conficiatur 674. quid ſit ex mente Ariſtotelis 810. quid ex Stoicorum mente 918. eius diuiſio, ib. earum vſus Sceptici negant 1340
Deformitudo, an Socrati adſcribenda 542
Democritus, natiuitas eius 1177. in Aegyptum proficiſcitur et ad Gymnoſophiſtas 1178. quos audiuerit praeceptores, ibid. doctiſſimos homines audiendo non ſumtus parcit 1179. donum et honores ab Abderi-

Digitized by Google

Abderitis accipit, ib. vitae ſolitariae deditus 1150. obſcuritate locorum delectatur, ib. anatomiam exercet, ib. non oculorum luminibus ſe priuauit, ib. riſus eius perpetuus fabula eſt 1181. nec lapidem philoſophicum parauit, ib. conuerſatio eius cum Hippocrate fabula eſt 1182 magiae crimen illi obiicitur 1184. caſtitas eius, ibid. ſcripta 1185. ſenectus, ibid. mors eius et fabella de illa, ib. an Hobbeſii principiis praeluſerit 1200

Demonſtratio, quid ſit ex mente Ariſtotelis 809. quomodo fiat, ib. duplex ei genus eſt 810

Deus, Chaldaeorum de illo doctrina 132 Indorum 204. quis ſit ex mente Zoroaſtri 182. quomodo rerum humanarum curam gerat 183. optima fecit, quae fieri potuere, ib. fons fontium omnium matrix continens omnia 186. intellectualem in ſe ignem proprium comprehendit ibid. an veteribus Perſis ſub binis nominibus Mithrae et Oromaſdis latuerit 174 ex Phoenicum mente quis 243. Celtarum de illo doctrina 328. eſt anima mundi 329 doctrina Etruſcorum de illo 343. Orphei doctrina de natura Dei 385. de Deo 392 an theogoniae illum admittant 413. an Homerus recte pieque de illo ſenſerit 433 Thaletis doctrina de eo eiusque opere mundo 467, 471. illum Anaxagoras primus a materia ſeparauit materiaeque oppoſuit 504. doctrina Diogenis Apolloniat. de illo 515. Socratis 537, 560 ſeqq. Deum a materia diſtinguit Plato 678 Platonis doctrina de natura Dei 689. an Platonis Deus materialis et igneus ſit 689 ſeq. doctrina Xenocratis 737. an Carneades doctrinae de illo ſe oppoſuerit 770 Stratonis opinio 848. Stoicorum de illo doctrina 923 ſeqq. coniunctio cum illo finis philoſophiae 1066. quotidie hymnis honorandus 1072. de Deo ad populum loqui difficile et periculo plenum 1074 Deus animus eſt per vniuerſas mundi partes diffuſus 1074 vid. *Numen.* eſt natura rerum 1075. quoad corpus lumini, quoad animam veritati ſimilis eſt 1076. eſt principium nulli ſenſui aut dolori expoſitum ſed inuiſibile, incorruptum quodque ſola mente apprehendi queat 1075. Deus Pythagoricus ignis mundi ſubtiliſſimus eſt 1077. non extra mundum eſt, ibid. intellectualis ignis eſt 1113. ex hoc igne omnia conſtant 1113. inter Deum et nos et animalia quaedam eſt coniunctio, ib. Archytae ſententia de illo 1130. ignis eſt 1135 Xenophanis de illo doctrina 1148. Parmenidis doctrina 1161. Zenonis Deus rotundus eſt, nec finitus, nec infinitus 1170. Democriti doctrina de illo 1196. Heracliti 1215. mundi curam non agit 1274. Epicuri doctrina 1284 omnes homines habent anticipationem aliquam Deorum ſine doctrina, ibid. eius natura coli debet 1289. forma eius eſt humana, ib. vti et figura, ib. corpus non habet ſed quaſi corpus, ibid. hoc vero non ex atomis 1290. quibus in locis degat dici nequit 1291. vita eius nil beatius, ib. qua ratione ſceptici doctrinam de illo impugnant 1341. ex prouidentia non poteſt cognoſci ib.

Dialectica, eius peritus Iobus putatur 97 an ab Ariſtippo reiecta 594. Platonis ſententia de illa 671. dialectica Platonis quae 672. illius ſpeculationibus non ſtudendum 742. lunae comparatur 773. quid ſit ex mente Ariſtotelis 803, 810. Stoicorum in ſubtilitatibus conſiſtit logicis 904. ex Stoicorum mente quid 914. Parmenidis quae 1164. an Zeno eius auctor 1169. quare ab Epicuro reiecta 1256

Dialectici, quinam philoſophi ita vocati 610

Dialelum Scepticis quid 1335

Diapaſon quid 1057

Diapente quid ibid.

Diar, quinam ſeptentrionalium populorum ita dicti 323

Diateſſaron quid 1057

Diatonum quid 1059 n.

Dida-

Didactrum Protagoras primus popoſcit 1201 ab Antiſthene non poſtulatum 864
Dii, genitos illos eſſe Magi ſtatuere 178. eorum imagines a Perſis reiiciuntur 183. nullius mali, omnium vero bonorum cauſa ſunt 185. Aegyptiorum de illis doctrina 287. Aethiopum 308. quomodo colendi 566, 1072. quid ſint ex Ariſtotelis mente 831. ex Stoicorum mente 832. Dii et heroes non eodem honore habendi 1072 de illis nihil eſt definiendum 1167
Dilectio omnium etiam inimicorum ſumma officiorum a Stoicis habetur 966
Diligentia ſumma Cleanthis 972
Diluuium mundi Stoicum 945
Diogenes, ejus vita 871. quid de illius dolio ſtatuendum 872. quid de illius colloquio cum Alexandro M. 877. pro publico ſcurra habetur 879
Diſciplina arcana Orphei 379. vid. *Methodus docendi arcana.*
Diſcipuli Pythagorae, quomodo explorati 1025
Diſputatio, ex ſimilibus inſtitutas Euclides ſuſtulit 612
Diuerſa ſiue genere ſiue ſpecie talia ſunt 828
Diuinatio ex ſideribus apud Chaldaeos viguit 108. Germanorum doctrina de illa 331 reiicitur a Dicaearcho 854. ex Pythagorae mente datur 1085. nulla eſt 1156, 1259
Diuiſio quid ſit 674. ex mente Stoicorum quid 918
Diuitiae, nemo iis tuto vti poteſt 566. quanam ex re metiendae 576. nihil ad voluptatem afferunt 598
Doctrina exoterica Pythagorae, quae 1026 eſoterica quae ib.
Dogmatici eorum rationes quibus modis a Scepticis refellendi 1336
Dolium Diogenis, quid de illo ſtatuendum 872
Dolor, ſummum malum habetur 598
Domus ſtellarum quae ſint 142
Drotnar, ſiue Drottar, quinam fuerint 323
Druides Celtarum eruditi, vnde nomen 315 eorum antiquitas, ibid num Britannorum an Gallorum ſint priores 317. an ex Pythagorae diſciplina 318. munus eorum et auctoritas 318. impoſtores potius quam philoſophi fuere 319. eorum claſſes 320 methodus eorum duplex, publica atque arcana 321. quare ſublati 322. num ex Germanis fuerint 323. an ex Zamolxi diſciplina prodierint 562
Dualiſticum ſyſtema quid 176
Dyas apud Xenocratem quid ſignificet 738 quid ſit 1051. an Pythagoricis ſit materia 1052. explicatur 1078

E.

Ebrietas, quare duplex poena in ebrietate peccanti a Pittaco conſtituta 447 n.
Echemyſthia Pythagorica, quae 1029
Eclipſis ſolis et lunae vnde 486, 492, 473, 1155
Edda qualis liber 324 ſeq. duplex hodie exſtat 326. quis vetuſtioris auctor, ib. quis recentioris 327
Eicton, quid ſignificet 292
Eleatica Secta quae 1142. obſeruationes generales de illa 1145. ſcripta eius perdita, ib. falſae ei opiniones affictae, ibid. duplici vſus eſt methodo, vulgari et arcana ibid. aliis ſe opponit philoſophis 1147. Leucippus illam immutat 1171
Electra, quale ſophiſma 613
Elementa quinque mundi ab Indis ſtatuuntur 208. 209. Ariſtotelis de illis doctrina 819. eorum differentiae quae 820. quot ex Stoicorum mente 941. corpora eorum ſunt rotunda 1089. elementa eorum quae 1114. horum elementorum motus vnde 1115. principia iſtorum elementorum fuerunt non ſimilaria tantum ſed aeterna quoque, ib. quatuor ſunt 1116. in ſe mutuo mutantur 1126. elementa rerum calidum et frigidum ſunt 1163. ex Epicuri ſententia quae 1262
Elenchus ex mente Ariſtotelis quid 811
Eliaca ſecta quae 622
Elleborus eius vſus ad diſputandum 764
Emanationis ſyſtema Zoroaſter habuit 150 Indis quoque cognitum 205. et Zabiis 225. Orphicum fuit 389. theogoniarum ſcripto-

Digitized by Google

ſcriptoribus arriſit 417. apud Pythagoreos 1082
Emblema Pherecydis explicatum 988
Emeph, quid ſignificet 292
Encyclicae diſciplinae, quaenam 593
Enoch non inter philoſophos referendus 61 an gentilium ſit Atlas 311
Ens Ariſtotelis doctrina de illo 827. vnum tantum eſt et hoc Deus eſt 1169. entia Pythagoreis quae 1064
Entelechia Ariſtotelis quid ſit 821
Enunciatio componitur ex terminis 807
Ephectici ita Sceptici dicti 1318
Epicurea ſecta fontes eius 1228. vnde tam diu fuerit conſeruata 1251
Epicurei magna amoris et concordiae conſpiratione conſentiunt 1251
Epicurus eius natiuitas et educatio 1230. iuuenis adhuc philoſophiae dat operam 1231 praeceptores eius, ibid. an autodidactum ſe iactauerit, ibid. ſcripta veterum ſummo ſtudio euoluit 1232. ſchola eius 1233 in horto habitat, ib. tempore famis familiares ſuos ſuſtentat, ib. multos ex peregrinis locis habet auditores 1234. philoſophiam ad ingenium et propenſionem Graecorum accommodat, ibid. 1254. diſcipulos ſuos in conuictum recipit 1235. frugalis eſt, ibid. ſumma inter conuictores eius alitur amicitia, ibid. coelebs vixit, ibid. polygraphus eſt, ib. elegantiam ſcriptionis non adhibet 1236. ſententiae eius, ibid. conſtitutionis parum firmae eſt, ibid. an teſtamentum ſcripſerit 1237. eius mors, ibid. vitia ei obiecta, ibid. an atheus fuerit, 1238. an a diſcipulis Deus dictus 1238, 1241. turpiſſimae voluptatis reus habetur 1239. an liberales diſciplinas oderit, ibid. quid de eius religione ſtatuendum 1240. Democritum magni aeſtimat 1242. non gulae et impurae veneri deditus eſt, ibid. laſciuæ illi ſupponuntur epiſtolae 1243. inutiles diſciplinarum nugas reiicit, ibid. cauſae odii et calumniarum in illum 1244. contrariam ſtoicae ſectae agit vitam 1244. reuocat Socratis regulam 1245. perſpicuitati in doctrinis operam dat 1246. amici ejus et ſectatores 1248. cultus eius poſt mortem 1250. obſeruationes de eius philoſophia 1252. epitomas ſcripſit 1253. nouum ſyſtema condidit, ibid. Stoicae ſectae ſe oppoſuit, ibid. ducem naturam et experientiam elegit 1254. doctrinae eius de philoſophia in genere 1255. Canonica eius 1256. Phyſiologia 1259. Theologia 1283. Atheiſmus eius examinatus 1291 philoſophia eius moralis 1294. ſucceſſores 1315
Epimenides praeſtigiatoribus adſcribendus 421
Eretriaca ſecta quae 622
Eriſtica, ita Megarica ſecta nominatur 610 quare dialectica dicta ibid.
Eruditio duplex 581. variam mentem non inſtruere Heraclitus putat 1222
Eſoterici, quinam Pythagorae ita dicti 1026 eorum conditio et nomina 1031
Eſſentiae rerum quae 1124
Echeſiae vnde oriantur 473
Ethica, an Thales illam docuerit 477. quamnam Anaximenes habuerit 492. eius curam Socrates habuit 557. Socratis potiores eius praecepta 564. Aeſchinis quaenam fuerit 576. Cyrenaicorum quaenam 596. Platonis ad enthuſiaſmum philoſophicum ducit 721. eius finis eſt Dei ſimilem fieri 723. Ariſtotelis quae 835. Antiſthenis quae 870. Diogenis 883. Stoicorum 933
Etruſcorum philoſophia, quae de illa notanda 342
Etymologia, circa illam verſatur inprimis Dialecticus 675
Eubages, quinam fuerint 320
Eudaemonicus, vnde Anaxarchus ita dictus 1207 ſeq.
Eurydice, fabula de illa explicata 376
Euthymia in philoſophia Democriti quid 1198. vnde oriatur 1199
Exemplar, quale Deus ad formandum mundum habuerit 691
Exercitatio duplex animi et corporis 883. philoſophicae apud Pythagoram, quae 1027 vid. *Aſceſis.*
Exoterici, quinam Pythagorae ita dicti 1026

Exti-

Extiſpicia apud Chaldaeos celebrata 141
Exuſtio mundi ſtoica quae 945 ſeqq.

F.

Faba, quare ab illis abſtinendum mente Pythagorae 1095
Fabula, quare religionem illis complexi ſint veteres 366. notata quaedam de Graecis 367
Facies Socratis quae 542. Pythagorae formoſa atque venuſta eſt 1017
Facultas motiua, vnde exiſtat mente Epicuri 1280
Fallaciae, earum quoque ratio habenda 675 earum genera, quae 920. vid. *Sophiſma.*
Faſtus Antiſtheni obiectus 564. Stoicorum vnde 905
Fatum ſidereum, aſtronomicum et Chaldaicum, quod ita vocatur 141. doctrina Celtarum de illo 332. Thales illud credidit 475. quid ex Platonis mente 719 quo argumento Stoicorum doctrinae de fato ſe oppoſuerit Carneades 771. doctrina Stoicorum de illo 930 ſeqq. Pythagorae de illo doctrina 1084. ordinis vniuerſi omniumque in eo ſingularium cauſa eſt 1088. omnia illo fiunt 1140. apud Democritum quid 1190. ex mente Heracliti quid 1215
Felicitas hominis in parte eius immortali ponenda 185. qua in re conſiſtat 567. moralis quid 936. finis hominis eſt 1295 Epicuri de illa doctrina ibid.
Femur aureum Pythagoras ſe habere iactat 1018
Figura corporis a figura atomorum 1270
Finis moralis, quem Carneades ſtatuerit 771 hominis eſt naturae conuenienter viuere 954. quid hoc Stoicis ſit, ibid. Herilli doctrina de illo 571
Fluuius Pythagoram ſalutaſſe dicitur 1014
Foeminae, fatidicae apud Celtas 324. et Germanos 331. curam domus gerant 569 *eruditae*, Cleobulina 449. Diotima 525 Aſpaſia 526. Arete 559 quinque Diodori Croni filiae 616. celebre ſcortum Leontium 843. Hipparchia 890. Pythagorae filiae 1020. Theano 1020. foeminae Pythagoricae quae 1033, 1102. Epicureae, quae 1250. academicae philoſophiae operam dant 644
Foetus, prima eius reſpiratio fit in vtero 1120 per totum alitur corpus in vtero 1134. ore nutritur in vtero 1194
Forma in Ariſtotelis Metaphyſica quid 827
Fortitudo ex mente Ariſtotelis quid 837 Epicuri de illa ſententia 1310
Fortuna, quaenam cauſa effectuum ſit 814
Frigus ex Epicuri mente quid 1270
Frugalitas Socratis 539. Zenonis 898
Fulmen, vnde gignatur 486. quid ſit 514 vnde ex mente Epicuri 1283
Futurum neſcire melius eſt, quam ſcire 855 quid de illo ſtatuendum ex mente Epicuri 1310

G.

Gafri, quinam ſint 151
Galli, de eorum philoſophia 313 ſeq.
Gaudium Stoicis quid 962
Generatio, omnium rerum, quomodo ex Platonis mente facta 681. eius et corruptionis perpetua ſucceſſio eſt 819. hominis Stoicorum ſententia de illa 948. datur 1089. ex terra nulla fieri poteſt 1190. eſt rerum mutatio 1125. vera non datur, quare, 1152. quomodo ex mente Democriti oriatur 1191. omnium rerum ex mente Heracliti quae 121, ſeqq. ex mente Hippocratis quid 1226. quid in illa fiat ex Epicuri mente 1271
Genethlialogiam Beroſus docuit 130
Genus Socratis, quid de illo iudicandum 543 ſeqq. vnicuique a Stoicis tribuitur 933
Genus ex Stoicorum mente quid 918
Geographia, tabulas geographicas, quis primus fecerit 479
Geometria, a quonam inuenta 264. apud Aegyptios exculta 273. eius hypotypoſin Anaximander inuenit 479. quid ſit ex mente Platonis 720. magni a Pythagoreis habita 1060
Germanes, philoſophi Indici 193

Digitized by Google

Germani veteres, de eorum philoſophia 313 cultus eorum diuinus 330
Geſtus Pythagorae qualis 1017
Gimle, qualis locus apud Celtas 339
Gloria, optima ad illam via quae 567. illius damnum bonum eſt 870. contemnenda eſt 884
Gnomographi Graecorum quinam 456
Gnomon Anaximander inuenit 479. an a Pherecyde inuentum 985
Graeca philoſophia, eius fata extra Graeciam 1349. illam Alexander M. ad alias gentes transfert ibid. fortuna eius in Aegypto 1352
Graeci, origines philoſophiae eorum 364 quinam eorum inſtituerint religionem 365 prima eorum philoſophia Fabularis 365 philoſophia eorum politica 434 ſeqq. ſectaria 457 ſeqq.
Grammatica, eius origo Hermeti II. tribuitur 263
Grando vnde generetur 1283
Grauitas Zenonis ſumma, illam ſectatores eius ſunt imitati 898. Pythagorae affectata 1018
Guebri, quinam ſint 151
Guſtus, vnde ex mente Epicuri 1278
Gymnoſophiſtae philoſophi Indici 193. an toto corpore nudi inceſſerint 197. eorum aſceſis philoſophica 197. ſingularia quaedam de eorum matrimonio 198. mortem contemnunt 199. Philoſtrati fabulae de his philoſophis 201. Aethiopum quinam 307

H.

Halirunae foeminae fatidicae apud Germanos 331
Harbaniſtae Sabiorum ſecta 225
Harmonia Muſices quibus rebus inaedificanda 1057. eius proportiones qua ratione inuenerit Pythagoras 1057. quid ſit 1059 n. omnia ſiunt illa 1140
Harpocrates, ſtatua eius quae fuerit 279
Haruſpicina apud Chaldaeos exercebatur 141
Hebraei, quomodo eorum philoſophia ſpectanda 63. ceterarum gentium magnis viris ſapientiores inter priſcos Hebraeos fuerunt viri 64. fontes primarii eorum ſapientiae reuelatio et prophetiae fuerunt 65. quibus in rebus eorum ſapientia naturalis quaerenda 65. non inter philoſophos ſunt referendi 66. qua in re eruditio eorum verſata ſit 86. quando eorum exſpirauerit philoſophia 96
Hedonici, ita dicuntur Cyrenaici 609 n.
Heraclitus natiuitas eius 1208. ſtudia et praeceptores 1209. regnum ei delatum repudiat, ibid. vitam amat ſolitariam 1209. ciues ſuos odit 1210. aquae intercutis morbo laborat 1210. lacrymae eius perpetuae fabula, ibid. obſcurus eſt 1211. ſcripta eius in templo Dianae latuerunt, ibid. ſectatores eius 1223
Hermeneutica, tredecim illius artis regulae Moſi adſcribuntur 79
Hermes, Aegyptiorum Theut 252. quare Triſme giſtus vocatus 258 ſeq. Hermetici libri qui 260. quid de illis ſtatuendum 262. inuenta Hermetis 263
Heroës animae ſunt a corpore ſeparatae 1083
Hhartumim, quinam fuerint 115
Hieroglyphica Aegyptiorum 259, 271
Hierogrammatei Aegyptiorum 266
Hierophantae Aegyptiorum qui 264
Hippareni philoſophi Chaldaici 114
Hiſtoria eccleſiaſtica ex philoſophica illuſtratur 27
Hiſtoria philoſophica quid ſit 10. requiſita et ſubſidia ad illam 11. ſtudioſo eius fontes quaerendi 13. diſpiciendum de ſua an de aliorum ſententia loquantur philoſophi 14. ſectae expendendae 14. totum ſyſtema philoſophi eruendum 15. ad circumſtantias philoſophorum attendendum 15. teſtimonia fide digna quaerenda 16. praeſertim in philoſophis poſt C. N. ib. ſuppoſititia ſcripta fugienda 17. examinandi gradus fidei hiſtoricae, ib. nihil aliud affirmandum, quam fides hiſtorica patitur 18. in dubiis ſuſpendendus aſſenſus ibid. res ipſae conſiderandae, ibid. ſuae opiniones philoſophis non ſupponendae 19. maior lux

Digitized by Google

non inferenda, quam in ſe hiſtoria habet 19. veteris philoſophiae idea ad noſtram non exigenda, ib. temporum rationes conſiderandae 20. eius vtilitas 21. eſt hiſtoria intellectus humani, ib. errorum index, ib. inuentorum et inueniendorum ſyllabus 23. adminiculum omnium ſcientiarum 24. vſus in veritate Rel. Chr. probanda 26. ſacris literis lucem infert 26. limites reuelationis et rationis detegit, ibid. eccleſiaſticam hiſtoriam illuſtrat 27. et hiſtoriam haereſium, ib. eius vſus in Iurisprudentia 28 in medicina 29. ſubſidia et auctores 31. ordo et diuiſio 38

Hiſtoria philoſophorum eius vſus 19

Hiſtoriae conditorum et inuentorum artium et ſcientiarum cur incertae 117

Homerus eius gloria et admiratio 423. diuino cultu honoratus 424. eius philoſophia 424. philoſophorum princeps vocatur 424 ſeq. omnis ſcientiae heros habetur 426. philoſophica eius maxima ſcientia refutatur 427. quare Plato eum e republica ſua eiecerit 427. iudicium de philoſophia ei tributa 428. qualis ſenſus eius poëti adſcribatur 429. quis eius poëmatum ſcopus 430

Homoeomeriae Anaxagorae, earum explicatio 500

Homo, primos ex terra natos veteres crediderunt 418. in piſcium ventribus geniti primi creduntur 488. ex terrae calore nati perhibentur 520. prae caeteris animalibus praeſtantiſſimi 563. humanum genus habetur aeternum 853, 855, 1090. eſt perpetuum 1126. Stoicorum doctrina de homine 948 ſeqq. primi ex limo geniti mediante calido et frigido 1163. ex terra facti 1171. ex aqua et limo geniti 1194. Democriti definitio eius 1195. primus, quomodo genitus ex mente Epicuri 1273. mundi compendium eſt 1085. vniuerſi huius maxima pars eſt 1126. manſuetiſſimum et optimum animal ib.

Homonymum, quid 806

Honeſtas omnis an a Cynicis poſthabita 890 actionibus non ineſt natura ſed legibus et inſtitutione 1199

Honeſtum eſt nihil natura ſed conſuetudine et lege 599. ſolum bonum 723. ſolum bonum apud Stoicos 957

Honor Epicuro poſt mortem habitus 1277, 1250. Calano 204. Toxari habitus 361. Menedemo poſt mortem ab Eretrienſibus 625 Ariſtoteli poſt mortem a Stagiritanis habitus 792. Zenoni habitus 897. Cleanthi poſt mortem 973. Pythagorae poſt mortem habitus 1023. Empedocli habitus 1107. poſt mortem illius 1110. qualis Socrati poſt mortem habitus 553. item Platoni 654

Hormizdas quid ſignificet 171

Horoſcopus quid ſit 139

Horoſcopus apud Aegyptios quis 267

Horus Appollo quis 271

Hoſtanes Perſarum Philoſophus, quae de illo notanda 159

Humanitas Platonis exemplum de illa 646

Humidum pro principio ponitur 1104

Hilobii quinam fuerint 195, 203

Hylozoiſmus quis illius conditor 847

Hyſtaſpes Perſarum Philoſophus quis 158

I.

Iazidiani, quinam ſint 151

Icades, quinam feſti apud Epicureos 1251

Icadiſtae, quare Epicurei ita dicti 1251

Ideae, quae recentioribus Platonicis fuerint 187. Platonica doctrina de illis 695 ſeqq. ex numeris Pythagoricis mutuatae ſunt 696. ſunt aeterna rerum ſenſibilium exemplaria et formae 697. a Deo ex ſe productae ſunt, ib. conſtituta ſunt obiecta ſcientiae 700. ad earum notitiam non phyſiologia tantum ſed et ethica redit 701. idearum ſpecus 722. innatae a Stoicis proſcriptae 917. Platonis cum Pythagorae numeris conueniunt 1046. Parmenidis doctrina de illis ex Platonis ſententia 1165

Idola a veteribus Perſis reiecta 153. cur Germani non habuerint 330. Numa non admiſit 348. Democriti, quae 1196

Idololatria orientalis a Graecanica longe eſt diuerſa 129. genuinus eius fons 132

Ierumbaal an idem cum Gideone 237 ſeqq.

Ignis praecipua defectus veterum librorum cauſa 20. eius cultus Magis eſt commendatus 163. eius baptiſmus an inter Magorum ſacra referendus 165. a Perſis colitur 168. principium omnium rerum a Zoroaſtre

Digitized by Google

ſtre habetur 181. eius moles opifex mundi putatur 187. eius vſum an Prometheus inuenerit 371. vnde naſcatur 820. Stoicorum ſententia de illo 941. medium in mundo locum obtinet 1052. ex aqua procreatus mundum compoſuit 1104. principium omnium rerum ab Hippaſo habetur 1135. eius affectiones 1126. conſtat atomis rotundis 1192. primum in rebus naturalibus eſt, a quo omnia fiunt 1213. hunc quoque aërem recte vocaueris, ib. conſtat ramentis minutiſſimis 1214. extinctus gignit aërem 1219. ab illo aqua primo excoquitur 1220. triplices in homine circuitus facit 1226
Ignorantia, quotuplex 810
Imagines Democriti, quae 1196
Imagunculae ab Aegyptiis in Magia adhibitae 279
Immortalitas animae, Pherecydes illam ex Chami prophetia didiciſſe putatur 69. a Celtis credita 335. et a Scythis 353. et ab Orpheo 399. a Thalete 475. a Socrate 563 Platone 718. an ab Ariſtotele ſit docta 823 ſeqq. acerrime contra illam diſputat Dicaearchus 854. Dogma de illa Pherecydi tanquam primo inter Graecos aſſertori adſcribitur 984, 989. a Pythagora vnde 1091 ab Alcmaeone aſſeritur 1133
Impius, ex mente Epicuri quis 1311
Inane et atomi omnium rerum principium 1187. vid. *Vacuum.*
Incertitudo cognitionis ab Arceſilao docetur 755
Indi, fontes eorum hiſtoriae philoſophicae 190. de eorum philoſophis magna apud veteres fama fuit, ib. Sectae eorum philoſophorum 193. Vitae et philoſophandi ratio apud illos 196. vnde eorum philoſophorum tanta auctoritas 199. eorum theologia 204. naturalis philoſophia 208. moralis philoſophia 210
Indifferentia, apud Stoicos quae 958 ſeq.
Indigentia, eius dolor facile tollitur 1309
Indolentia non eſt voluptas 597. reiicitur 745 corporis, Epicuri eſt voluptas 1295
Inductio, quomodo fiat 810. a Scepticis reiicitur 1340
Inedia Pythagoras obiiſſe dicitur 1021
Ineuidens vnde demonſtrandum 1258
Infinitum omnium rerum principium et elementum habetur 480. quid per illud intellexerit Anaximander 483 ſeqq. aër habetur 459. quid per illud intellexerit Archelaus 519. quid ſit ex mente Ariſtotelis 815 ex Xenophanis mente 1148. ex Meliſſi mente 1166
Inimicitia, contra plane improbos tantum gerenda 1071
Infectis Magi ſunt infenſi 165
Inſomnium, quid 823. vnde ex mente Epicuri 1280
Integritas, quaenam virtus ex mente Ariſtotelis 837
Intellectio, quid ſit 673
Intellectus, quid ad hiſtoriam philoſophicam conferat 11. circa quasnam res verſetur 672 eius imbecillitas ab Arceſilao docetur 756 Ariſtotelis doctrina de illo 823. eſt ab imaginibus oblatis corporum 1196
Intelligentes, quomodo fiamus 1212
Intelligibilia, quid Plato de illis ſtatuerit 673 Pythagoreorum eundem locum tenent, quem Platonis habent Ideae 1064. tres eorum dantur ſpecies 1081. anima praedita ſunt 1083. eorum fons eſt Deus, ibid. corrumpi nequeunt 1089
Inuentores artium et ſcientiarum, eorum hiſtoriae cur incertae 117
Iobus inter philoſophos barbaros primi nominis refertur 97. dialectices autor habetur 97. phyſicus conſummatus putatur 98. ſcepticae philoſophiae affecla videtur 99. an Iobus ipſe librum ſub eius nomine cognitum ſcripſerit nec ne, incertum eſt 99. in eius libro non philoſophiae myſteria explicantur 100. ex philoſophorum numero eximitur 100. non fuit phyſicus conſummatiſſimus 101
Ionica ſecta, eius conditor Thales 458. eius philoſophia accurate exponi vix poteſt 463 Ionici cur Phyſici vocari ſoleant 465. non procul abludit a Carteſiana philoſophia 518
Ioſephus, an Mercurius Triſmegiſtus fuerit 77. non Philoſophis annumerandus eſt 78
Iris ex refractione lucis ſolaris in nube denſa naſcitur 514. vnde generetur ex mente Epicuri 1283. ſolis reſplendeſcentia eſt 1089

Iſiaca

Iſiaca menſa, quid characteres in illa ſignificent 251
Iſis, quae 287. 292. cur luna putetur 268. an Etruſcis nota 315
Iudicium poſt mortem ab Indis creditur 206 admittitur quoque a ſyſtemate emanatiuo 207
Ius naturae eſt aeternum, cui omnibus obtemperandum 1120
Iuramentum iuſtum eſt, ſed tarde praeſtandum 1273
Iurisprudentia, eius vtilitas ex hiſtoria philoſophica 28
Iuſtitia Socratis 539. ad ſapientiam pertinet 565. quid ſit 724. de illa pro et contra ſermones fecit Carneades 763. quid ex mente Ariſtotelis 837. eius ſpecies, ib. Epicuri de illa ſententia 1312
Iuſtum non natura ſed lege fieri quis docuerit 521, 599. naturale, Epicuri de illo ſententia 1313
Iuuenis, illis omni ferocia erga ſenes abſtinendum 1070

K.

Kalila ve Damnah, liber Indicus, memorabilia quaedam de illo 210

L.

Laetitia, Stoicis quid 962
Lais, quae Ariſtippi cum illa fuerit amicitia 558 ſeq.
Lapis, philoſophicum paraſſe Democritum fabula eſt 1187
Leges, patriis eſt inhaerendum 1073
Legislatores Graecorum qui 435
Lenitas ex mente Ariſtotelis quid 837
Lex non ſcripta, a Deo 561, 565. naturae homini inſita 955. diuina ex mente Heracliti, quae 1223
Liber, multos ſcripſit Chryſippus 978
Liberalitas Arceſilai academici 747. quid ſit ex mente Ariſtotelis 837
Libertas, quomodo Deo et homini a Stoicis aſſerta 931, 961
Libido Stoicis quid 962
Libri hermetici quid 260
Librorum veterum deperditorum cauſa praecipua ignis 20
Linus, quot huius nominis viri 372
Literae, Graecarum auctor Cadmus eſt 235. inuentio earum Mercurio tribuitur 253, 263 an Moſes eas inuenerit 265 ſq. an earum elementa Prometheus inuenerit 37 . Θ. et X. introductarum inter Graecos quis fuerit auctor 1121
Loci communes Scepticorum qui 1334
Locus, omnium rerum maximum a Thalete habetur 471. quid ſit ex mente Ariſtotelis 815. eſt etiam in animalibus et plantis 844 quomodo doctrina dogmaticorum de illo a Scepticis debellatur 1345
Logica, Cyrenaicae delineatio 594. Ariſtotelis expoſitio 825. Stoicorum, illius expoſitio 914. ab Ariſtone Chio reiecta 959. Empedoclis quae 1111. Democriti quae 1186 Heracliti quae 1212
Logomachia, ſtoicae exemplum 972
Λόγος, ita Deus dicitur apud Indos 205. hic λόγος non cum Platonicorum, nec cum Chriſtianorum λόγῳ confundendus, ib. n.
Lokmann, quis fuerit 226 ſeq. canones eius 228
Luna a Chaldaeis culta 135. eius defectus quando accidit mente Chaldaeorum 141 Orpheo terra habitabilis viſa 398. terreſtris naturae creditur 473. eius eclipſis vnde 486. quid ſit 486. eius magnitudo 486. eſt tabella plana 491. ignea putatur, ib. eius eclipſis vnde 492, 514. eſt corpus opacum a ſole illuſtratum 510. ex Stoicorum deſcriptione quid 944. habitabilis eſt 1063 corpus igneae naturae eſt 1089. terreſtris eſt et habitatur ab animalibus maioribus et pulchrioribus nobis 1089. infra illam ſphaerae ignis, aëris, aquae, et terrae eſt. ibid. ſempiternam habet naturam 1133. eius defectus vnde 16. diſci formam habet 1117 nubes conſtipata eſt et habitatur 1155. mutuam a ſole accipit lucem 1163. ex laeuibus componitur corpuſculis vertigine circumactis 1193. igneum eſt firmamentum planities continens monteſque et valles 1194
Lux quid ſit 1270. viſibilis per ſe non eſt ib.
Luxuria Polemonis a Xenocrate emendata 740. Graecorum a Periandro coërcita 451
Lyceum, qualis locus 787
Lyra philoſophanti vtendum non tibia 1060 ſeptem chordarum lyram Orpheus inuenit 375. 378

Digitized by Google

M.

Magi, veterum religionis reſtaurator Zarduſht 148. qui hodie illi adhaerent quomodo vocentur 151 eius nominis origo 160 ipſorum origo 161. quod eorum munus 162. ſocietas ib. natiuitas ex inceſtu 163 cultus ignis Magis commendatus 163. eorum claſſes ib. officia 164. ſectae 165. auctoritas ib. eorum ſyſtematis ante Zoroaſtrem explicatio 173. ex oriente Hieroſolymam venientes an philoſophi Arabes fuerint 216. Arabiae 226. Aegyptii 278

Magia, illius inuentor Chamus habetur 70 eius auctor fuit Zoroaſter 122, 125. duplex 125, 137. Quid Zoroaſtris Magia fuerit 125, 126. Chaldaeorum non cum Goëtia confundenda 136. Magiae nomen Perſiae debetur 136. naturalis quae 137. theurgicae officium 137 ſeq. eius apud Aegyptios ſtatus 278

Magnificentia ex Ariſtotelis mente quid 837

Malum, Perſarum de eius origine doctrina 177, 181. cur non ex Deo emanaſſe dici queat Zoroaſtris opinione 181. eius natura non in ſola conſiſtit priuatione, ſed poſitiuum quid eſt 183. vnde Platoni ortum 684. morale, oritur ex materia in anima 714 vnde oriatur ex Stoicorum mente 934. Stoicis quid 957. neceſſario circa terrae regionem exiſtit 1084

Manetho quis fuerit 250. an eius narrationibus fides habenda 251

Mare, vnde eius origo 510. ſudor terrae eſt, 1120. quare ſalſum 1156. quare non augeſcat 1275

Materia, Zoroaſtris de illa doctrina 182. Aegyptiis aeterna credita 298. Spiritus aeternus ei inditus creditur 300. Thaletis doctrina de illa 472. aeternae quis mentem primus adiunxerit 503. a Deo diſtinguit illam Plato 678. eſt aeterna atque infinita 682. corporea quidem eſt, ſed non corpus 684. ei ineſt coeca vis, quae inordinate eam mouet 684. an anima quadam moueatur 685. neque generatur, neque corrumpitur, ſed eſt prima et infinitum rerum omnium ſubiectum 812. prima quid 827. Stoicis quae 924. Stoicorum de illa et eius affectionibus doctrina 938 ſeqq. in minimas particulas diuiſae inſunt primariae amicitia et diſcordia 1114. perpetua in mutatione conſiſtit 1121

Materialiſtae, an theogoniarum ſcriptores iis annumerandi 415

Mathemata, quid Speuſippus ita nominauerit 731

Mathematici, in ſchola Pythagorae qui 1032

Matheſis, Thaletis quae 476. a Platone commendatur 672. quare eius diſciplinam parui aeſtimauerit Ariſtippus 593. ſine illa nemo ad philoſophiam admittendus 736 quamnam ad rem a Pythagora commendata 1044. eius diuiſio ex mente Pythagorae 1045

Mechanica Archytae Tarentini inuenta 1129

Mechaſchephim quinam fuerint 115

Mediatores inter Deum et homines ſpiritus a Zabiis creduntur 224

Medicina, eius vtilitas *ex hiſtoria philoſophica* quae 28. a quonam inuenta 264. ſtatus eius apud Aegyptios 275. qualis a Druidibus culta 341. qualis ab Orpheo 378 Pythagorae, quae 1094. illius peritia excelluit Empedocles 1108. illam Sceptici amant 1326

Mediocritas ex mente Ariſtotelis quid 836

Meditatio, illi inhaerens Carneades cibum ſumere obliuiſcitur 764

Megarica ſecta, vnde eriſtica dicta 610

Memoria, vnde oriatur 822

Mens, quis illam materiae formandae primus praefixerit 503. ab anima diſtinguitur 513, 960. animalibus negatur 514. Platonis peculiaris aliqua ſubſtantia ex eſſentia Dei promanans et generata apud eum eſt 694. mens ſcholae Ariſtoteles a Platone vocatur 780. in cerebro eſt 1051. extrinſecus animae inferitur, ibid. idem cum anima 1195

Menſa Iſiaca, quidnam characteres in illa ſignificent 249

Mentiens, quale ſophiſma 613

Mercurius Aegyptiorum Theut 252. an Moſes ſit 256. alter, quis 258

Metaphyſica Ariſtotelis expoſita 826 ſeqq. quid ſit 827. Xenophanis quae 1148. Parmenidis 1160. Zenonis 1169. Eleatica, quare a Leucippo derelicta 1172

Metempſychoſis animarum an ab Aegyptiis cre-

Digitized by Google

credita 256. an a Celtis 337. Pythagorica exponitur 1092. Empedoclis a Pythagorica diuerſa eſt 1119

Methodus ſymbolica et aenigmatica apud Chaldaeos floruit 111. arcana apud Aegyptios, 268. quare apud illos viguerit 273 apud Druidas 321. ad Graecos tranſiit 366 ab Orpheo adhibita 379. a Platone admiſſa 659. quare 660. allegoricam a barbaris ad Graecos tranſtulit Melampus 404 apud Stoicos quotuplex 920

Metus Stoicis quid 962

Miracula Zerdushti quinam fuerint 147. Pythagorae affinguntur ad Chriſti miracula minuenda 993

Mithra Dea non cum Deo huius nominis confundenda 184. cum Venere Graecorum male confunditur ibid.

Mithras, hoc nomine ſol inſignitur 167. cur hoc nomen ſoli datum vel ſummo potius Deo 169. heros fuiſſe probatur 170 τριπλάσιος dictus, ib. Oromasdem et Arimanium genuit 177, 179

Mobile primum, eius motus aequabilis eſt 819

Moderatio mente Epicuri quid 1309

Modeſtia ex mente Ariſtotelis quid 837

Moleſtia, quae fugienda, et quae amplectenda 1258

Monarchia Graecis intolerabilis 450

Monas apud Xenocratem quid ſignificet 738 Pythagorae, quid de illo notandum 1048 ſeq. explicatur 1078. Monades Pythagorae atomos Mochi fuiſſe dicuntur 231 corporeas eſſe dicit Ecphantus 1103

Moralitas actionum a legislatoris voluntate dependet 521. Thaletis de illa opinio 606

Mores tria in illis fugienda 838. emendantur Muſica 1059

Mori et viuere perinde eſt 1222

Mors a Gymnoſophiſtis contemnitur 199 partus in felicem vitam ab Indis habetur 211. quare a Celtis contemta 336. eſt diuulſio animae 514. quando conſequatur 517 quare non extimeſcenda 567. illam vitae praeferre Hegeſias ſuaſit 609. quid ſit ex Ariſtotelis mente 823. voluntariam obiit Zeno 901. vti et Cleanthes 972. philoſophica quid ſit 1066. quare non pertimeſcenda 1122, 1311. quid ex mente Epicuri 1281

Moſchus, Phoenicum philoſophus 230. non eſt Moſes 231. an inuentor ſyſtematis atomiſtici fuerit ibid.

Moſes philoſophus habetur ſummus 78. tredecim illius regulae hermeneuticae 79. illi ſcientia philoſophica denegatur 81. quas ſcientias in Aegypto edoctus ſit 82. an chemiae fuerit gnarus 80, 84. an vitulum aureum calcinauerit 84. Zoroaſter putatur 120. an Arabes philoſophiae myſteriis innutriuerit 214. an literas inuenerit 256. an ſub Moſchi lateat nomine 230. an ſit Mercurius 256. an ſit Prometheus 369

Mot, quid ſit 240, 242

Motor primus, Ariſtotelis de illo ſententia 810. quomodo moueat 829. qua in re eius vis effectrix conſiſtat 829. quanam vita fruatur 830. Deus eſt 831

Motus, eius principia 519. prima eius cauſa eſt Deus, proxima mundi anima 711. quaenam inter illos numeranda 544. quid ſit ex mente Ariſtotelis 815. omnis ſit in tempore 816. quinam fons eius, ibid. quid ſit Theophraſto 844. verus non datur 1152. quaenam argumenta Sceptici illi opponant 1344

Mulae, vbi pariant 844

Mulier, cum illis non philoſophantur Gymnoſophiſtae 198. communio earum locum habet in republica perfecta 727. communes ſint 884. mulier per XXX. dies ſpiritu deſtituta ab Empedocle ſanata 1108 vid. *Foemina*.

Mundus, generatio illius ex mente Chaldaeorum 142. opifex eius ignis moles putatur 187. aſpectabilis Deus ab Aegyptiis agnoſcitur 284. eius partibus diuina vis ineſt 288. eius productio ex mente Aegyptiorum 301. corruptioni obnoxium eſſe Aegyptii crediderunt 302. figura eius et partes quaenam 302. quid de eius interitu Celtae ſtatuerint 339. quid Etruſci 345. quid Orpheus 397. pulcherrimus a Thalete habetur 467. eius mens Deus eſt 470. vid. *Numen*. infiniti dantur 485, 517. eius cauſa Deus, non caſus eſt 560. pulcherrimum Deus condere conſtituit 691. eſt filius Dei 705. in tempore genitus 709. aſpectabilis quomodo factus 710. perfectiſſimus et pulcherrimus, ibid. durat aeternum 711. quonam

Digitized by Google

nam ſenſu habeatur Deus 742. non eſt animal, id vero quod naturale eſt 846 a Critolao habetur aeternus 853. eſt Chaos ordinatum 922. non eſt infinitus, vnicus vero et aeternus 817. ſola recta ciuitas habetur 884. quomodo ex Stoicorum mente formatus 930. diſcrimen eſt inter illum et vniuerſum 940. quomodo ex Stoicorum mente conditus, ibid. eſt animal 941. vnum ſtatuunt Stoici 944. aeternus eſt, ſi pro toto ſumatur 944. inundatio eius et conflagratio eius lege veniet 945. interire poteſt 1088. complexus vniuerſi dicitur mundus ab ornatu ordineque 1017. a Deo factus eſt non tempore ſed cogitatione, ibid. inchoauit ab igni et quinto elemento 1088 animatus eſt, intelligens, ſphaericus, extra eum vero inane eſt, in quod et ex quo reſpirat, ibid. harmonia muſica regitur, ib. regitur prouidentia 1103. vnus eſt, non tamen vniuerſum abſoluit 1114. eius pars dextra et ſiniſtra quae 1117. cum ſe ipſo connexionem habet, nulla vero cum alia re 1124. eius figura globoſa eſt 1125. aeternus eſt cum partibus quoque ſuis 1126. eius interitus duplex, igne coelitus defluente et lunari aqua 1140. infiniti ſunt iique immutabiles 1152. olim interiturus eſt 1164. plures ſunt 1171. dantur infiniti, quorum alii inter ſe ſunt ſimiles, alii vero inaequales 1192 animae expers eſt, rapidiſſimo vero atomorum motu mouetur 1193. duplex eſt, aeternus et creatus 1215. quid ſit ex mente Epicuri 1272. vnus eſt, ibid. animatus non eſt, ibid. aliquod quaſi reſegmentum vniuerſi infiniti eſt, ib. non eſt aeternus, ib. ad exſtruendum illum non opus fuit Deo, ibid. natura vel fortuna effectus eſt, ibid. quomodo ortus, ib. ſeqq. interiturus eſt 1274. dantur numero infiniti ibid.

Mundi anima Deus ab Indis habetur 206
a Platone credita quae 701

Muſica Aegyptiorum qualis 275. praeſtantiſſimus huius artis Orpheus habetur 375 antiquae inuentor Amphion traditur 403 eam Socrates ſenex didicit 525. Plato illam didicit 631. deditus Pythagoras illi eſt 1018. medicinae inſtar a Pythagoreis adhibetur 1034. quid ſit ex mente Pythagoreorum 1056. quomodo diiudicanda ibid. Pythagorica ab Ariſtoxenia diſtincta, ibid. quibus rebus eius harmonia inaedificanda 1057. coelorum a Pythagora audita 1057 genera eius 1059. muſicae ſublimitas vt percipiatur, quid diſcendum, ib. mores et affectus modulatione eius emendantur, ib. mane ac veſperi animus Muſica repurgandus eſt 1060. ſapiens illa abſtinebit 1308

Myſteria per Orpheum inter Graecos introducta 379

Mythologia, graecae quaenam cauſae 368

N.

Natalis dies Epicuri celebratur 1251. Platonis philoſophis poſtea ſacer fuit 629 vt et Socratis 241

Natura, doctrina Aethiopum de illa 310. quid ſit ex mente Ariſtotelis, 813. ſemper agit propter finem 815. in illa omnis vis diuina ſita putatur 845. omnia facta ſunt illa 846. eſt chaos ordinatum 922. eius leges homini inſitae 955. qua in re conſiſtat 1171 eſt permixtio et diuulſio elementorum 1116 quarta in ſyſtemate Epicureo quae 1267

Neceſſitas quotuplex 815. illi omnia adſcribenda ſunt 847. apud Democritum, quid 1190. omnia illa fiunt 1140

Nechepſos, quis fuerit 280. n. 303

Nigredo, quid mente Democriti 1196

Nihil, ex nihilo nihil fit, 516, 676, 708, 1078, 1148, 1160, 1187, 1260

Nilus, inundationis eius cauſae vnde mente Epicuri 1275

Nix nigra putatur 570

Noachus philoſophiam calluiſſe affirmatur, 66. negatur 67. ſeptem eius praecepta quaenam ſint 67

Nobilitas quare contemnenda 884

Nomen quid ſit ex mente Ariſtotelis 807 Theophraſti vnde mutatum 841

Nonens Democrito quid 1187

Notio, innatas homo non habet 917. earum diuiſio 918. communes omnibus hominibus ſunt 918. anticipatam omnes gentes de Deo habent 1284. vnde haec 1286

Notitia rerum vera adipiſci nequit 1102

Nox quid ſit in theogoniis 413

Nubes vnde ex Xenophanis mente 1155 qua ratione generari queant 1283

Nubicola quare Socrates dictus 536
Numa rex, an Pythagorae diſcipulus 347 philoſophiae eius aſſerta 348. negata 350
Numen diuinum per vniuerſum diffuſum Aegyptii admiſere 288. et Celtae 320. et Etruſci 344. et Orpheus 389. et Thales 470. et Stoici 928, 932. Pythagoras 1074. diuinum omne peruadens ab Empedocle 1113
Numeri Pythagorici, quidnam ſint 697. cum ideis Platonis conueniunt 1046. ſunt duplicis generis 1047. intellectualis quid ib. ſcientificus quid 1048. aequalis et inaequalis quid, ib. non vnusquisque eſt infinitus 1048. impar quid de illo notandum 1048. ſenarius perfectus eſt 1055. ſeptenarius venerabilis eſt et rebus ſacris conueniens 1055. octonarius primus cubus eſt ib. denarius maximus eſt 1056. ex illis diuinari poteſt 1056. definitio a Philolao 1138
Numerus oratorius a Speuſippo dicitur inuentus 730

O.

Obotomal quid 333
Obſcoenitas, Cynicis iure obiecta 881
Ocellus Lucanus an Pythagoreus 1123
Occultus, quale ſophiſma 613
Odinus, Deus ſeptentrionalium populorum 339
Oeconomia, Socratis de illa doctrinae 568
Officium, doctrinam de illis neglectam Stoici in ſcholis ſuis tradidere 963. doctrina Stoicorum de illis 964
Olfactus vnde ex mente Epicuri 1278
Omnipotentia Dei a Platone limitata 648,691
Omnis, dictum de omni, quid 809
Opifex mundi, ignis moles putatur 187
Opinio, quid ſit mente Platonis 672. datur tantum in cognitione 768. omnia in illa ſita ſunt 887. Stoicis quid 962. cuncta reguntur 1153. quae vera 1257. quae falſa 1258
Oppoſitio, quid et quotuplex 808
Oracula Zoroaſtris quae 131, 155. criticorum de illis ſententia 156. eorum ſumma 148 quo tempore facta 189
Oratio, quid ſit, ex mente Ariſtotelis 807
Orator perfectus, quis ſit 674
Orcheni, Philoſophi Chaldaici 114
Oromazdes, quid ſignificet 171, 177. a ſummo Deo eſt genitus 178. fons eſt ſpiritualium ſubſtantiarum 178
Orpheus praecipuus eruditionis atque religionis Graecorum autor 373. an extiterit 374. quis fuerit 375. fabulae de illo explicatae 376. eius inuenta 377. ſcripta 382 incertitudo doctrinae orphicae 384. theologia orphica 385. ſyſtema orphicum 390
Orus quis 290
Oſiris quis 287, 290. cur ſol putatur 288 an Etruſcis notus 345
Otium philoſophicum, quare Pythagoreis tantopere deamatum 1067. in vniuerſo non eſt 1214
Ouum, omnium rerum ortus ex illo placuit Orpheo 394

P.

Paederaſtia, eius inuentio Orpheo tribuitur 377. vti et Thamyri 402. an Socrates huius criminis reus 539. an Plato ei fuerit deditus 647. an Arceſilaus 748. an a Zenone probata 900
Paedeutica, quid 1068
Pallium a philoſophis geſtum 863
Paradoxa Stoicorum 959
Parcae quid ſint 737
Parmenides, eius philoſophia anceps eſt 1158 exponitur 1159. an Spinozae praeluſerit impietati 1160. doctrina eius a Platone expoſita 1164
Paronymum quid 806
Particulae minimae Empedoclis quae 1115
Paſſiones duae ſunt, dolor et voluptas 596
Paupertas ſapientiae magiſtra 492. Xenophanis 1145
Peccata omnia paria ſunt 966
Pecunia, cui Crates ſuam dederit 888
Peiſithanatos Hegeſias vocatur 600
Pellex, an Stilpo quadam ſit vſus 618
Pentas, numerus primus complexus eſt omnis numeri ſpeciem 1055
Periander non ſeptem ſapientum numero excludendus 452
Peripatetica ſecta, quae 776 ſeqq. vnde nomen acceperit 788. philoſophiae eius conſideratio generalis 800
Perſae, eorum hiſtoria philoſophica obſcura eſt et incerta 148. conditor eorum philoſophiae

Pſychologia Platonica, quae 712. Ariſtotelica, quae 820
Pulchritudo a Socrate amata 539. corporis, indicium pulchrae animae 565
Purgatorium animarum, quid ex Stoicorum mente 952
Pyrea apud Perſas, quid ſint 163
Pyrrho, educatio eius 1320. a pictoria arte ad philoſophiam ſe confert, ib. praeceptores eius, ib. ad Scepticiſmum ſe confert 1321. conſentaneum illi opinioni vitae genus ducit 1321. an inſaniens nimia arte fuerit 1321. virtutes eius, ib. pontifex creatur 1322. indoctus habetur 1323. mors eius, ibid. Democriti praecepta ſequitur 1323. vti et Eleaticae ſcholae philoſophandi rationem 1324. et diſciplinam Dialecticorum, ib. ad vitae tranquillitatem reſpicit, ib. ſectatores eius 1325
Pythagoras nominis philoſophiae inuentor 5. ſcriptores hiſtoriae eius 989. difficultas et incertitudo eius hiſtoriae 991. Chriſto opponitur 993. eius ortus et natiuitas 994. aera eius valde incerta 995. chronologia eius expoſita 997. educatio 998. Dei filius habetur 999. itinera eius 999. an Pherecydem ſepeliuerit 1000. an in Orientem profectus 1001. an nautis Aegyptiis diuino cultu veneratur 1001. an ad Iudaeos excurrerit 1002. an Carmeilta fuerit, ibid. circumciditur 1002. in Aegyptiorum myſteriis eruditus, ib. an ad Babylonios Perſasque peruenerit 1003. an Ezechielem audiuerit 1004. captiuitas eius, ib. an proſelytus factus 1005. an Zoroaſtrem audiuerit 1006. an ad Gallorum Druidas peruenerit 1007. ſcholam domi erexit, 1008. itinera in Graecas inſulas, ib. vbi ſe Philoſophum nominauerit 1009. in antro habitat 1010. impoſtorum artes adhibuit 1010. Minois exemplum imitatur, ibid. iter et mora eius in Italia, ibid. miraculum eius Crotonae factum 1012. mores Croatoniatarum emendat 1012. auctoritas inter Italos 1013. miracula eius 1014. inter Goëtas et Magos refertur, ib. apud inferos ſe fuiſſe iactat 1015. et in aliis corporibus, ib. virtutes eius et vitia 1016. veſtitus eius 1017. aureum femur 1019. vxor eius et familia 1019. mors eius 1021. vtrum Pythagoras aliquid ſcriptum reliquerit 1023. ratio docendi 1025. auditores duplicis generis 1025. methodus duplex, arcana et vulgaris 1038. philoſophia eius incerta 1039. ad enthuſiaſmum propenſus 1043. eius doctrinae de philoſophia in genere 1044. coelorum Muſicam audit 1057. an duplex principium ſtatuerit 1080. an atheus fuerit, ib. incantationibus morbos curauit 1083. eius ſymbola 1098. eius diſcipuli 1101. duratio eius ſectae 1105
Pythagorica philoſophia eſt incerta 1039. monumenta pleraque illi deficiunt, ibid. diuerſo interpretatur modo 1040. multa illi falſo affinguntur 1041. a Platone adulterata, ib. neglectim relata 1042. mathematicae diſciplinae reliquis intruſae, hacque illarum notionibus obſcuratae 1042. ad enthuſiaſmum ducit 1043. ſcriptores de illa caute legendi, ib. practica 1067. theoretica 1072. duratio eius breuis eſt 1105
Pythagorica ſecta quae 982 ſeqq.
Pythagoriſtae, eorum diſtinctio a Pythagoreis 1031
Pyxis nautica, an Salomon eius ſciuerit vſum 88

Q.

Quadratum diuinam repraeſentat eſſentiam 1601
Qualitas quid ſit, et quot habeat ſpecies 807. quibusnam elementa mouentur 819. corporum quot 1126
Quantitas, quotuplex 807
Quaternio, an Pythagoras ad illam tantum computauerit 1053
Quies, quid ſit 816. ex Ariſtotelis mente, in vniuerſo non eſt 1214

R.

Ragnarockur, quid Celtis ſignificet 339
Rana, viuentis lingua mulieribus ſecreta extorquet 1185
Ratio, quae de rebus iudicari poteſt 1137
Reges veri, quinam ſint 569
Regina auſtri ad Salomonem veniens, an Philoſophiae Arabicae addicta fuerit 215. eorum aenigmata vbi inueniantur 216
Relatio, quid ſit 807
Religio Chriſtiana, eius vtilitas ex hiſtoria philoſophica 26. Chaldaeorum qualis fuerit 107. veterum Gallorum quae de illa

illa notanda 328. veterum Graecorum quinam illam inſtituerint 385. Stoicorum praecepta de illa 964
Reminiſcentia quomodo memoria exerceatur 823
Res quomodo a Stoicis diuiſae 919. ex medio vniuerſi centro ortae 1139
Reſpublica in tria membra eſt diuiſa 727. formae eius dantur quinque 727. in perfecta communio mulierum locum habet 727. ſine legibus eſſe nequit 884
Reſurrectio corporum an ab Indis credita 207. qualem Harbaniſtæ ſtatuant 225. qualem admittat philoſophia Epicurea 1271
Reuelatio eius et rationis limites hiſtoria philoſophica ponit 26
Rhetorica a Critolao damnata 852. ex mente Stoicorum quid 914. infenſus eius hoſtis Clitomachus eſt 773
Riſus Plato in vita nunquam ſuſtulit 647. perpetuus Democriti fabula eſt 1182
Romanorum veterum philoſophia quae 342, 346
Rythmis mores et affectus emendantur 10, 9

S.

Sabii, vid. *Zabii.*
Sacella, quid Zabiis ſint 224
Sacerdotes apud Aegyptios magno in honore ſunt 265. quaenam ſit eorum auctoritatis cauſa 266. eorum munera et officiorum genera ib. eorum habitatio 268. medicinam curabant 276. eorum apud veteres Germanos auctoritas atque munus 324
Sacra Orphica, quae 380
Sadder, quaenam in hoc libro contineantur 153
Sagitta Abarim per aëra in Graeciam defert 354
Salomon polyhiſtor habetur 87. an omnibus diſciplinis re vera fuerit inſtructiſſimus 88. non in philoſophum mutandus 89. an diſſertationes phyſicas ſcripſerit 90. non inter Scepticos referendus 91. ſpecimen eius ſapientiae 91 ſeq. non Anatomiae peritus fuit 93
Salſedo a ſubiecta terra oritur 844
Saltatio, Socrates exſibilatur, quod illam didicerit 540. Pythagoras illam amat 1018. Pythagoreis in vſu eſt 1034
Salus aeterna Socratis 540. Platonis 653. Ariſtotelis 794
Samanaei philoſophi Indici 193. quinam fuerint 195
Sanchuniathon quis fuerit 236. quis eius finxerit commentaria 239. eius coſmogonia 240. an cum ſyſtemate Moſaico conueniat 241
Sanitas corporis diligenter tuenda, quare 567. quaenam eius cauſa 1134
Sapiens, omnia ſui ipſius cauſa eſt facturus 598. nunquam inuidia laborat 599. ſolus eſt Deus 670. ſolus rex eſt 732. ſibi contentus eſt 870. praecipuum eius officium apud Stoicos 966. non ignoſcit, nec miſeretur 967. quando ad rempublicam gerendam accedat 1305. amaturus non eſt 1308. Cynicorum ritu non viuat ibid. abſtinebit Muſica et Poëſi 1308. non iraſcitur 1309. non ambit honores ciuiles, ibid. non de ſepultura magnopere ſollicitus 1309. mortem non metuit 1310. dolorem aequo animo fert 1312. amicitiam quaerit 1314. mortem pro amico oppetit 1314
Sapientes ſeptem Graeciae, occaſio enati tituli 438. quinam fuerint 440. nomina eorum 442. conuiuium ſeptem ſapientum an re vera inſtitutum 458
Sapientia, quid veteribus ita vocatum 3. eius definitio 7. fontes, ib. protoplaſtorum qua in re conſtiterit 54. a ſanitate mentis non differt 565. quaenam ad illam pertineant 565. quid ſit ſenſu maxime proprio ex mente Platonis 670. Stoicis quid 911. ex mente Pythagoreorum quid 1063. circa quae verſetur 1064. maximum hominis bonum in illa eſt ſita 1070
Sapor, quomodo diſcernatur 1134. vnde oriatur ex mente Democriti 1196
Saronides, quinam 321
Scaldi, poëtae Celtarum 323
Sceptica, ſecta, vnde nomen acceperit 1318. varia eius nomina, ibid. ſcriptores de illa 1319. ſub Academicorum nomine latet ibid. conditor eius 1320. mature defiit 1327. reuocatur ab Aeneſidemo 1328. diſcrimen inter illam et Academiam 1331
Sceptica, quid ſit 1332. finis eius, ib. principium eius 1333. criterium eius 1334

Digitized by Google

Scepticiſmus, an detur ſyſtema eius 1329 cauſae eius 1330. compendium eius 1332
Scepticus, an Socrates fuerit 536, 559. illis praeluſit Monimus 857. decreta nulla ſtatuit 1333. ſectam non habet, ibid. quid evertat, ib. obſeruat quae ad vitam communem pertinent 1334. imperturbatum mentis ſtatum quaerit, ib. modi eius, quibus aſſenſionem retinet, ib. quibusnam modis Dogmaticorum refellat aetiologias 1335 ab omni aſſenſu abſtinet, ibid. criterium veritatis practicum admittit 1337. an ſint athei 1342
Scholae Cainitarum et Sethianorum 59 prophetarum non philoſophicae 85 Chaldaeorum quae 114. Druidum quibus in locis fuerint 321
Scientia, an ſapientiam per illam intellexerit Socrates 564. non datur ullius rei 755, 768 demonſtratiua non datur niſi rei neceſſariae 809. ex Stoicorum mente quid 918
Scientiae non a Prometheo inventae 370
Scire, quid ſit ex mente Ariſtotelis 809
Scortum, nobilia veterum eruditionis et philoſophiae laudem affectant, exemplum Aſpaſiae 526. Laidis 558. Nicarete 618 Laſtheniae 644. acerbiſſimus eorum infectator Crates eſt 889
Scriptura ſacra, an Graecam illius verſionem legerit Plato 637. vid. *Biblia*.
Scriptura ſymbolica vetuſtior eſt modo per literas ſcribendi 260
Scrutinium actionum diei ante cubitum a Stoicis commendatur 965
Scythae, de eorum philoſophia 351. indole naturae potius, quam ingenio et arte conſpicua, ib. eorum theologia 353
Sectae Chaldaeorum, quales fuerint 114 philoſophicae quae 457
Semen, eius potentia ſpirituoſa eſt adeoque corpus 851. quid Stoici de illo ſtatuerint 949
Semni an philoſophi Indici 193
Semnothei quinam 320
Senſibilia, quid Plato de illis ſtatuerit 673
Senſus quid ſit 672. unde de eorum fide dubitare inceperit Lacydes 757. Ariſtotelis doctrina de illis 822. ex Stoicorum mente quid 915. veritas illis comprehendi nequit 1110. fallunt 1153. cur varie afficiantur 1192. ſunt ab imaginibus oblatis corporum 1196. tangibiles ſunt, ib. non veritatis ſunt judices 1212. nunquam fallitur 1257. quinque ſunt 1277. verſitas eorum unde ex mente Epicuri 1278
Seres, philoſophia eorum 212
Sermo Platonis qualis 654
Servi, quinam ex illis philoſophi facti 622 n.
Sethus, quid de ejus philoſophia ſentiendum 58
Sibylla Cumana, an Beroſi fuerit filia 130
Sidera a Chaldæis colebantur 135. Domini & Dii a Zabiis habiti 224. eorum cultus apud Ægyptios unde 288. doctrina Æthiopum de illis 310. Orphei doctrina 398. eorum ortus ex terra venit 491 corpora terreſtria habentur 510. ubi gignantur 943. Stoicorum doctrina de illis, ib. Dii ſunt Pythagorae 1089. Empedoclis ſententia de illis 1117. divinitas illis ineſſe putatur 1133. unde ex mente Heracliti 1220. nec animata ſunt, nec Dii 1281. vel errantia vel innerrantia, ib. eorum magnitudo 1282. figura qualis, ib. motus qualis, ib. ortus et occaſus unde, ib. qua ratione tempeſtates praeſignificare queant ibid.
Silentium Pythagoricum quod 1029
Similitudo Dei quanam in re conſiſtat 724
Simulacra, Zabiorum doctrina de illis 225
Sobrietas, quantum bonum ſit 1307
Socrates, eius natales et educatio 523. militia 526. ſenatorium munus prouecta aetate ſuſcipit 527. eius vitae priuatae ratio 527. res domeſtica et coniugium 528 modus docendi 531. dotes et virtutes ingenii 533. an Apollinis oraculum illum ſapientiſſimum judicauerit 534. virtutes animi pietas et religio 536. conſtantia animi 538. et aliae 539. an ſaluatus 540 an ex Hebraeis profecerit 540. corporis qualitas et facies 541. Genius 543 mors 549. Honores, extincto Socrati habiti 553. Scripta eius an extiterint 544 philoſophia 555 diſcipuli 569
Socratica ſchola quae 522. philoſophia quae 555.
Sol a Chaldaeis colebatur 135. a Perſis colebatur Deus 166. Mithrae nomine inſignitur 167. utrum ſupremus Deus apud Per-

Digitized by Google

Perſas intelligatur, an ei ſuperior ſit 168 cur illi equos Perſae ſacrificent 170. imago ignis perfectiſſimi, ex quo omnia emanarunt 181. magnitudo eius 486. ſtellarum maximus eſt 520. non maior eſt, quam oculis apparet 1220. eſt tabella plana 491. candens lapidea maſſa 509 quid ſit 739. ex mente Stoicorum quid 942 diſcus vitreus eſt reverberantem ignis mundani ſplendorem accipiens 1140 nubes eſt ignita ſingulisque diebus creatur 1154. ex laeuibus componitur corpuſculis 1193. quid ex mente Epicuri 1281 eius eclipſis unde 473, 485 eius figura ſphaerica eſt 1089. ſcapham refert 1220 penetrat a ſole radius per aethera, frigidum atque aridum 1090. duo ſunt ſoles 1117. multi ſunt 1155

Solſtitium quisnam primus obſeruauerit 480

Sommonacodom apud Siamenſes cum Budda Indorum unus ac idem habetur 202

Somnium unde exiſtat 1134. a Daemonibus immittitur 1083. eorum interpretationes a Chaldaeis exercentur 141

Somnus nimis longus Epimenidis 420 quomodo ſiat 517. unde oriatur 823 unde ex mente Epicuri 1280

Sonus, unde eorum nomina a Pythagoreis appell. 1057. ex mente Epicuri quid 1270

Sophiſtae a Socrate quaeſtionibus vexati 550 quinam fuerint 549. ubi eorum artes delineatae 675

Sophiſmata diuerſa ab Eubulide inuenta 613. in illis ſtruendis Diodorus excelluit 617. eorum ſpecies variae 811

Sorites qualae ſophiſma 614

Spaemaum quinam 323

Spatium, quomodo Dogmaticorum de illo ſententia a Scepticis debellatur 1345

Species ex Stoicorum mente 918

Sphaera, quis eam inuenerit 400. primam quis conſtruxerit 480. mundanae ſitus e recto in obliquum mutatus 512. coeleſtes decem ſunt apud Pythagoreos 1062

Spinoſiſmus an Xenophanes illi praeluſerit 1149. an Parmenides 1160. an Zeno Eleates 1170

Spiritus, Chaldaeorum doctrina de illis 133 quid ſint ex mente Zoroaſtris 181. mediatores inter Deum et homines a Zabiis creduuntur 224. Orphei doctrina de illis 392. Thaletis doctrina 473. medios inter Deum et homines Socrates admiſit 562. Spiritus S. an per Platonis animam mundi intelligendus 703

Statua inaurata Beroſo poſita 130

Statuarius Socrates eſt 524

Stelae hermeticae, an Plato ex illis doctrinam ſuam hauſerit 635

Stella, doctrina aſtrologica de illis 140 quamlibet eſſe mundum Orpheus ſtatuit 398. quid ſint 485. ſunt candentes lapides 509. exſpirationes mundi exhalantis 517 terreae laminae candentes 519. quid ſint 739. Ariſtotelis ſententia de illis 819 quaeuis mundus eſt 1089. quid ſint ex Xenophanis mente 1154. ex terrena exhalatione nutriuntur 1221

Stoa, quis locus ita dictus 896 n.

Stoica ſecta, quae 893 quousque ad Socraticos referri queat 896 n. obſeruationes generales de illa 902. multa ex aliorum philoſophorum ſcholis aſſumſit 902 veterum recepit vitia 904. innouauit praeter rem multa 906. philoſophia ejus opponitur aliis ſectis 907. ejus verbis non fidendum 909. diſſentit inter ſe 910. decreta ejus de philoſophicis diſciplinis 911 ſeqq.

Stoliſtes apud Ægyptios quis 267

Stylus Platonis qualis 654

Subſtantia ex mente Ariſtotelis quid et quotuplex 806. in Ariſtotelis Metaphyſica quid 827. tria genera ſubſtantiarum ſunt 828. datur perpetua aliqua & immobilis ſubſtantia, ib. ex Stratonis mente quid 850

Succeſſio in Aſtrologia quid ſit 159

Superſtitio foediſſima in theologia Ægyptiorum exotica 282

Syllogiſmus, doctrina Ariſtotelis de illis 808 dialecticus quid 810. aduerſus quos adhibendus ib.

Symbola Ægyptiorum cur inuenta 269 Pythagorica, quid 1038. exponuntur 1298

Syncretiſmus Platonis 640 n. philoſophiae Platonicae noxius 667. philoſophicus, illi ſecta Stoica eſt dedita 904. Philoſophiae Graeco-Ægyptiacae 1355

Synonymum quid 806

Syſtema mundanum Pythagoricum deſcriptum 1139

T.

Tabula Cebetis, an hic illius actor 578. eius ſumma 580. geographicas quis primus fecerit 479

Tactus ex mente Epicuri unde 1278

Talismanes unde ortum traxerint 137. quomodo conficiantur 225

Tallopoin, quinam ſint 195. n.

Teletae Orphei, quae 380

Temperantia Socratis 539. ex mente Ariſtotelis quid 837. eius munus quod 1306. quare expetatur ib. quasnam cupiditates regat, quibus modum ponat et quasnam euitet 1307

Templa Perſarum qualia fuerint 163. a veteribus Perſis rejecta 183

Tempus, quomodo Deus creauerit 712. quid ſit ex Ariſtotelis mente 815. quid ſit ex mente Stratonis 850. matutinum quomodo a Pythagoreis peractum 1034. natura eius corporea eſt 1221. ex Epicteti mente quid 1270. quomodo Dogmaticorum de illo doctrina a Scepticis impugnetur 1346

Tenebrae, unde ortae ex mente Zoroaſtris 177. 183

Teratologia Pythagereis objecta 991

Terra ſcaphae ſimilis putatur 141. qualem de illius forma ſententiam fouerit Anaximander 486. tabella plana aëri incumbens putatur 512. oblonge rotunda 517. initio palus fuit 520 eſt oui vel pili figura rotunda 520. ex eius calore animalia gignuntur, ib. motus ejus cauſa ventus cauernis incluſus 514, 521. unde naſcatur 820. Stoicorum de illa ſententiae 944. non eſt immota neque in medio globi poſita, ſed ſuſpenſa 1062. nunquam eſt interitura 1126 in orbem circumfertur circum ignem 1140. omnia ſunt ex illa 1154. ab humido tempore diſſoluitur 1156. periodicus eius interitus et ortus, ib. rotunda et in medio poſita 1163. cauſa eius firmitatis quae 1194. eius motus unde ex mente Democriti ib. ſubſtitit in mundi medio 1275. diſcus non vero globus vel ſphaera eſt 1275 non animata eſt ib. eius motus unde ex mente Epicuri 1275

Terrena cum coeleſtibus conſentiunt et ex eorum influxibus innouantur 138. quando inundentur, aut igne deleantur ex mente Chaldaeorum 141

Terminus quotuplex 806

Tetractys Pythagoreorum quid ſit 1053

Tetragmaton an per Pythagoreorum tetractyn expreſſum 10[illegible]

Tetralogia, illam compoſuit Plato 631. in illas diſtribuuntur ſcripta eius 656

Thales primus philoſophiae Graecae in ordinem redactae parens 458. narratio vitae eius 458. ſeqq. rerum naturalium ſtudio vehementer flagauit 460. Ægyptios pyramidem metiri docuit 460. an in foueam ſidera inſpecturus deciderit 461. an ſententiarum ei attributarum auctor ſit 462. an ſcripſerit quicquam, ib, eius philoſophia circa res naturales verſatur 465

Theodoria ſecta, quae 662

Theogonia Pherecydis exponitur 986, ſq.

Theogoniae Graecorum unde natae 368. orphica quae 395. earum ſcriptores quinam 404. Heſiodi 407. obſeruationes generales de illis 409. obſcurae ſunt ibid. coſmogoniam deſcribunt 409. ortum rerum omnium, et huius mundi confundant 410. religionem vulgi cum placitis philoſophicis conciliant 410. diſſentiunt inter ſe, ibid. multa fingunt licentia poëtica 411. earum interpretationes difficiles ſunt atque incertae 411. principia earum generalia 412. earum ſyſtema phyſiologicum 417

Theologia qualem uſum capiat ex hiſtoria philoſophica 26. Chaldaeorum arcana 132. publica, 135. Ægyptiorum fuit duplex 280. varia eius tempora ſunt diſtinguenda, ibid. exoterica foediſſimam fouet ſuperſtitionem 282. arcana 284. emendata rationibus philoſophicis 289. Perſarum 166. Theologiae Perſicae ſyſtema Zoroaſtreum explicatur 175. Indorum 205. Celtarum 328. Scytharum 353. per Orpheum inter Graecos introducta 379. Orphica an idololatrica 385. eius capita poſteriora 386. quaenam fuerit Homeri

Digitized by Google

433. Socratis 560. Platonis 673. Pythagorica quae 1074. Democriti quae 1196. Heracliti, quae 1215. Epicuri quae 1283
Theorema, quonam inuento Hecatomben ſacrificaverit Muſis Pythagoras 1067
Theurgiam Zoroaſter excoluit 126
Thent, auctor ſapientiae Ægyptiacae 252
Theutates an Celtarum ſummum fuerit numen 328
Tonitru unde gignatur 486, 514
Totum ex Sceptiorum ſententia comprehendi nequit 1345
Toxaris, Philoſophus Scythicus Athenis vixit 360
Traditio parentum ad filios apud Chaldaeos viguit 110
Tragoedias compoſuit Plato 631
Tranquillitas mentis Epicuri voluptas 1299
Triangulum eſt principium generationis et formationis generabilium 1061
Trinitas Perſarum quae 186. Ægyptiorum quae 292. Orphica quae 390. Platonica quae 704 an eius myſterium Pythagoras triade comprehenderit 1053
Tripos ſapientiſſimo Graeco deſtinatus, quid fuerit 439
Trulindur, quinam fuerint 323
Tryas quid Pythagoreis ſit 1052
Τυγχανοντα Stoicis quae 789
Turpe non natura ſed lege fieri quis docuerit 521, 599, 606, 1199 eſt Stoicis ſolum malum 957 ſeq.
Turpitudo non natura ſed lege et inſtitutione actionibus ineſt 1199
Typhon quis 290
Tyrſpakur ſeptentrionalium populorum eruditi, quodnam illorum officium, 323

V.

Vacuum non dari Thales ducit 472. et Anaxagoras 513. et Zenon Eleates 1171. quid ſit ex mente Ariſtotelis 815 Democriti 1188. Epicuri 1260. datur Leucippo 1176
Valhalla, qualis locus apud Celtas 339
Vapor, duae eorum ſunt ſpecies puriorum et craſſiorum 1220
Varietas rerum viſibilium unde 1191
Vates Germanorum idem cum Eubagibus 320
Vaticinandi ars inter Germanos viguit 331. facultas ſolis philoſophis apud Indos conceſſa 199
Vaticina nulla ſunt 1289
Velatus, quale ſophiſma 614
Venerea hyeme non aeſtate facienda 1070
Ventus, quid ſit 486. unde oriatur 514, 1194. oblique fertur et quare 844. aëris eſt fluxio 944. quomodo gigni queat 1283
Venus, ſtellae huius nominis naturam Pythagoras primus detexiſſe dicitur 1063
Verbum quid ſit ex mente Ariſtotelis 807
Verecundia ex mente Ariſtotelis quid 837 Pxthagorae quae 1018
Veritas quomodo iudicanda 732. non a ſenſibus 672, 1110. ſed recta ratione, ib. nulla ex re iudicari poteſt 765. ex phantaſiarnm ſiue viſorum concurſu fit iudicium veritatis 767. cur profundo demerſam eſſe puteo dixerit Democritus 1186. veritas exiſtentiae apud Epicurum, quae 1257. judicii quae, ib.
Verum, quid 916. differt a veritate, ibid. nihil eſt in illis quae ſunt, nec nos quid cognoſcimus 1186. omne id eſt quod ſenſibus apparet 1192
Veſta quid ſignificet 348
Veſtitus, elegantem Ariſtippus amat 586. Stoicorum qualis fuerit 907. Pythagorae qualis 1017
Via lactea quid ſit 517
Victus Pythagorae parcus 1017. Pythagoreorum quis 1035
Vinum, eius vſum contemplatiuis Pythagoras interdicit 1037
Vir bonus quis 1130
Virtus humanae vitae ſcopus et finis eſt 185. per ſe eligenda 723. quid ſit 724. inter ſe cohaerent virtutes et ſeparari nequeunt 725. ex mente Ariſtotelis quid 836. intellectuales quae 838. Antiſthenis doctrina de illa 870. Stoicorum ſententia de illa 912. 962 ſqq. ſola ſufficit ad beatitatem 955. eſt naturae perfectio 1068. doctrina Pythagorae de illa, ibid. nulla eſt nimia 1131. maxima, ſibi ipſi temperare 1222
Vita

Vita, eius ſcopus virtutus eſt 185. reſtitutio eius poſt mortem Indis creditur 207. recens quaſi conceptorum hominum ſtatus ab Indis habetur 211. laborioſa ac difficilis eſt 744. beata ex collectione particularium voluptatum conſiſtit 596. quid ſit ex mente Ariſtotelis 823. regitur fortuna 844
Viuere et mori perinde eſt 1222
Viuendi ratio Pythagorea 1033
Vnitas, diſtinguenda ab vno 1048. quid per illam Pythagoras intellexerit 1049 ſeqq. eſt principium rerum 1087. principium eſt actiuum Empedocli 1113. intellectualis ignis eſt atque Deus 1114. non eſt ſolitarium rerum omnium principium 1138
Vniuerſale, Stilpo plane ſuſtulit vniuerſalia 619. primum quid 809
Vniuerſum aeternum eſt 185. qualem eius finem ſtatuant Harbaniſtae 225. diſtinguitur a toto 922. et a mundo 940. nec interiturum vnquam eſt, nec vllum habuit ortum 1124. hoc mundum indicat, ib. extra vniuerſum nihil eſt 1125. ſemper fuit quale nunc eſt, ſemperque ita manebit 1260. ex corpore conſtat et inani, ib. infinitum eſt 1261. immobile eſt 1262. multa tamen in eo mouentur mutanturque, ibid.
Vnum diſtingendum ab unitate 1048. entis affectio non eſt ſubſtantia 828. quid ſit ex Xenophanis mente 1148. ex Meliſſi 1166
Voluntas, qualis in hiſtoria philoſophica requiratur 12. Stoicis quid 962
Voluptas finis philoſophiae Ariſtippi ab Epicuri voluptate differt 592. quid ſit ex Ariſtippi ſententia 596. eſt a turpiſſimis rebus bona 597. ex praeſentibus capienda 597. corporis praeſtantior voluptate animi 597, plures voluptatum ſpecies ſunt 725. nulla eſt falſa 844. ab illa cauendum eſt 1070. duplex eſt plebeja et ſolida, ib. maxima peſtis hominum 1131. quae fugienda et quae amplectenda 1258. Epicuri de illa doctrina 1296. ſeqq.
Vortices in Leucippi Phyſica 1176. Carteſii ex ſchola Democriti deſumti 1193
Vox mentis conceptuum eſt ſignum 807 duae eius ſunt ſpecies 1057
Vrbanitas, quid ſit ex mente Ariſtotelis 837
Vxor qua in re inſtruenda 568

W.

Wiſendammen quinam fuerint 323

X.

Xaca apud Sinas et Iaponenſes eum Budda Indorum unus ac idem habetur 202
Xantippe an deteſtabilis fuerit uxor 528
Xenophanes, ejus aetas 1143. educatio et vita 1145, philoſophia 1148. an Spinoſae impietati praeluſerit 1149

Y.

Y quid Pythagoreis haec litera ſignificet 1100

Z.

Zabii eorum nomen unde 217. origo 218 aetas 220. quid de illis judicandum 220. ſq. libri eorum, 221. ſyſtema 223. duae eorum ſunt ſectae 224
Zomolxis conditor philoſophiae apud Scythas et Thraces habetur 361. non Pythagorae fuit ſeruus 362. cur inter ſumma numina relatus ibid.
Zardusht philoſophiae Perſicae conditor 144. nomen eius, ib aetas et patria 145. vita 146. Libri Zardushto tributi 152, 154
Zendaveſta, recenſio huius libri Perſis ſacri 152
Zetetici unde Sceptici ita dicti 1318
Zodiacus, circuli eius diuiſio 138. eius animalia qualia ſint 138 ſeqq.
Zopha ſemin, qui ſint 240, 242
Zoroaſter philoſophiae Chaldaicae conditor 116. eius hiſtoria incertiſſima et obſcuriſſima ib. unde eius nomen 118. unus an plures 119. quis fuerit 120. quando vixerit 121. vita eius incerta 123. cui Magiae fuerit deditus 125. ſcripta ei tributa 127, 154. eius oracula 131, 155. quaedam eorum auctoritas 156. eius theologiae ſyſtema 175. accuratior eius ſyſtematis explicatio 179. Platonici recentiores illud deperierunt 182. Summa eius oraculorum 184. doctrina eius ex recentiorum Platonicorum mente 185

Finis Tomi Primi.

2568512 A

Digitized by Google

Digitized by Google

512

Digitized by Google

BNCF B.15.-.51

Digitized by Google

Digitized by Google